ABDULAH ŠKALJIĆ

TURCIZMI U SRPSKOHRVATSKOM JEZIKU

»SVJETLOST« IZDAVAČKO PREDUZEĆE, SARAJEVO
1966.

PREDGOVOR

Rođen u kraju u kojem se turcizmi u svakidašnjem govoru mnogo upotrebljavaju (Rogatica, istočna Bosna), još u samoj mladosti primio sam izgovor i značenje mnogih takvih riječi. Izučavajući turski, arapski i persijski jezik za vrijeme školovanja interesovao sam se za one naše riječi koje su preuzete ili vode porijeklo iz tih jezika. Već u to doba pokušavao sam da iznalazim objašnjenja za postanak tih riječi, da otkrijem njihovo značenje u izvornom jeziku i da proučim njihov razvoj, semantičke i fonetske promjene.

Ali sistematskije i intenzivnije počeo sam da se bavim tim pitanjem tek 1950. godine, kada sam postao saradnik Instituta za proučavanje folklora u Sarajevu (sada Odsjek za duhovnu kulturu Zemaljskog muzeja BiH). Naročitu pažnju posvetio sam obradi turcizama u folklornoj građi koja se prikupljala u Institutu i u narodnoj književnosti. Tokom rada uvjerio sam se da mnoge riječi u narodnom govoru i književnosti koje su preuzete iz orijentalnih jezika nisu nikako ili nisu dovoljno i ispravno objašnjene u rječnicima i literaturi iz te oblasti. Etimološka tumačenja su često veoma različita, a objašnjenja značenja pojedinih riječi nemaju ponekad nikakve veze sa njihovim pravim značenjem u našem jeziku. Rasprave, studije i rječnici koji se bave obradom te materije ne samo da su rijetki i teško dostupni nego ne daju cjelovitost materije, ne obuhvataju sve one elemente koji su nužni za pravilnu orijentaciju i obuhvatnija objašnjenja. I u nekim našim savremenim rječnicima i drugim djelima nailazimo na ozbiljne greške i nedostatke. To jasno ukazuje na dezorijentaciju kada su u pitanju turcizmi. Ova okolnost otežava rad svima onima koji se bave izučavanjem naše narodne književnosti.

Rezultat mojih nastojanja je rad »Turcizmi u narodnom govoru i narodnoj književnosti Bosne i Hercegovine«, koji je u litografisanom obliku objavio Institut za proučavanje folklora u Sarajevu 1957. godine.

Pojava ove publikacije izazvala je znatno interesovanje među naučnicima, kako u našoj zemlji, tako i u inostranstvu. To dokazuje relativno brzo raspačavanje i mnoge pozitivne ocjene u raznim časopisima, te citiranja pojedinih pasusa u raznim savremenim djelima.

Počevši od univ. profesora dra Jove Vukovića u uvodnoj riječi moga djela svi su recenzenti (dr Ilija Kecmanović, »Pregled« X, Sarajevo, 1959; dr Ljudevit Jonke, »Jezik« br. 3. 1957—58, Zagreb; prof. Cvjetko Popović, »Glasnik Z. M.«, Sarajevo, 1958; dr Šaćir Sikirić, »Prilozi za orijentalnu filologiju«, VIII—IX, Sarajevo, 1960. itd.) pozdravili pojavu ove publikacije, ali ujedno prigovorili obliku i tehničkoj opremi (litografisan u dvije glomazne sveske mjesto da bude štampan) i ograničavanju na materijal sa područja Bosne i Hercegovine. Svi su izrazili želju da djelo bude prošireno na cijelo srpskohrvatsko jezično područje. Bilo je i nekih drugih zamjerki, ali je rad jednodušno pozitivno ocijenjen.

Posebno su se mojim djelom pozabavili naši orijentalisti univ. prosefori dr Fehim Bajraktarević (»Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor«, XXVI, 3—4 i XXVII, 1—2, Beograd) i dr Šaćir Sikirić (»Prilozi za orijentalnu filologiju«, VIII—IX, Sarajevo), te mađarski turkolog dr Georg Hazai (»Studia Slavica, Academiae scientiarum Hungaricae«, Tom VIII, f. 1—2, Budapest, 1962).

Dr F. Bajraktarević je u dva iscrpna članka na strogo naučnom nivou analizirao moj rad. U prvom članku dao je šematski prikaz i opštu ocjenu, upozorio je na neke nedostatke i propuste i dao dragocjene sugestije za dalja provjeravanja etimologije nekih riječi. U drugom članku on je analizirao pojedinačno neke riječi i dao veoma korisne napomene. Svoju ocjenu i sud o mom djelu dr Bajraktarević je završio konstatacijom da je to »sada naš najveći i najbolji rad ove vrste«. Većinu primjedaba dra Bajraktarevića sam uvažio i nastojao, koliko su mi mogućnosti dozvoljavale, da sprovedem njegove korisne sugestije.

Dr Š. Sikirić je takođe posvetio pažnju mome radu i dao ocjenu sa korisnim napomenama. Opravdano je ukazao na to

da moj rad nije obuhvatio još veliki broj turcizama. Samo se sa nekim njegovim primjedbama nisam složio, pa sam kod tumačenja tih riječi naveo njegovo mišljenje u ovom radu, a za riječi koje nisam usvojio, to sam obrazložio (vid. »Prilozi za orijentalnu filologiju« Sarajevo, 1960—61).

Mađarski turkolog dr G. Hazai, poznat po svojim lingvističkim raspravama i studijama, u svojoj ocjeni zalaže se za proučavanje turcizama na širem području koje bi obuhvatilo cijelo balkansko jezično područje, a za moj rad kaže ovo: »mislim da bi se bez pretjerivanja moglo tvrditi da je ovo najinteresantniji rad koji se u tome domenu do danas pojavio« (prevod sa francuskog).

Američki naučnik slovenskog porijekla profesor Univerziteta u Minnesoti, slavista dr Josef Brožek je moj rad prikazao u časopisu »American Journal of Folklore« br. 283, 1959. i izrazio želju da u svom daljem radu na ispitivanju turcizama obuhvatim tekstove narodnih pjesama koje je sabrao Milman Parry, a izdao i preveo A. B. Lord (izdanje Srpske akademije nauka i Harvard University Press, Beograd i Kembridž, 1953). Čini mi osobito zadovoljstvo što sam sada bar djelomično u ovom radu udovoljio želji dra J. Brožeka.

Ohrabren interesovanjem i povoljnim ocjenama moga rada, nastavio sam od 1957. godine još intenzivnije da radim na istraživanju i proučavanju turcizama, proširivši svoj rad i na književni jezik i na cijelo srpskohrvatsko jezično područje. Drago mi je da mogu da konstatujem da ovo moje štampano djelo ispunjava izražene želje gore navedenih recenzenata.

Ovom prilikom želim da se toplo zahvalim Republičkom sekretarijatu za kulturu Izvršnog vijeća SR Bosne i Hercegovine i Komisiji za objavljivanje djela iz kulturne istorije Bosne i Hercegovine koji su omogućili da se ovaj rad štampa.

Pisac

I O TURCIZMIMA UOPŠTE

1. VAŽNOST I ZNAČAJ PROUČAVANJA TURCIZAMA. — Proučavanje turcizama kod nas ima svoje opravdanje i posebno značenje kao važan pomoćni rad za proučavanje naše narodne književnosti i jezika, i za ispitivanje narodne istorije.

Prilično veliki broj istočnjačkih riječi preuzet je iz turskog jezika u naš narodni govor, a neke od njih postale su svojina našeg književnog jezika. Usljed velikog obilja tih izraza u našoj narodnoj književnosti i govoru, mnoge naše narodne pjesme i pripovijetke, narodne poslovice i izreke ne možemo pravilno shvatiti i razumjeti bez njihovog pravilnog objašnjenja. Bez valjanog, naučno obrađenog tumača turcizama teško će se snaći i naš čovjek u proučavanju narodnih pjesama, pripovjedaka i poslovica, a nema sumnje da su u tom pogledu u još gorem položaju oni strani naučnici koji se upuštaju u ispitivanje naše narodne pjesme i ostale govorne tradicije. Stoga smo nužno upućeni na to da se pozabavimo pitanjem porijekla i značenja tih riječi, i to ne samo u njihovom prvobitnom obliku nego i u njihovom kasnijem razvoju i preobražaju.

S druge strane, te riječi su vezane za našu prošlost, a ponekad riječ može da posluži kao spomenik, kao istorijski dokumenat i izvor. Da bi one u tom pogledu mogle da posluže istoričaru, moraju biti valjano analizirane i pravilno i tačno objašnjene. Dakle, i s te strane proučavanje ovih riječi ima dosta velik značaj.

2. KAKO SU TURCIZMI NASTALI, KO IH JE ŠIRIO. — Iako su orijentalne riječi počele prodirati u većem broju u balkanske, naročito slovenske balkanske jezike tek pojavom Osmanskih Turaka na Balkanu, ne može se poreći da je bilo i ranije uticaja turskih naroda na ove jezike. Poznato je da su pojavom Avara u Panonskoj niziji i njihovim dodirom sa balkanskim stanovništvom,

posebno sa Slovenima, uslijedili izvjesni tursko-tatarski uticaji, koji su ostavili traga i u balkanskim jezicima. Jireček u svojoj »Istoriji Srba« (izdanje 1952) na str. 4. navodi: »Glavna žena kod Avara zvala se katun (tur. *chatun*, ugledna žena, otuda novosrpski kaduna, turska žena)«. Štaviše, ne može se jednostavno odbaciti pretpostavka da su neke riječi nejasnog postanka mogle biti pod tursko-tatarskim uticajem formirane još u staroj slovenskoj zajednici, prije dolaska Slovena na Balkan.[1]) Ali, u svakom slučaju, ti raniji uticaji tiču se samo veoma malog broja riječi.

O pravoj pojavi turcizama u slovenskim i uopšte balkanskim jezicima može se govoriti od dolaska Osmanskih Turaka na Balkan. Dodirom Turaka sa balkanskim narodima počinje i njihov uticaj na ove narode, koji je u dugom periodu turske vladavine u ovim krajevima ostavio vidne tragove i u njihovim jezicima.

Nastaje pitanje ko je širio turcizme i otkud njihov veliki broj u balkanskim jezicima. Nas ovdje interesuju u prvom redu turcizmi u srpskohrvatskom jeziku.

Obično se smatra da je prisustvu stranih riječi u jednom jeziku uzrok dodir i miješanje dva ili više naroda. Što se tiče turcizama u našem jeziku misli se da su ih najviše širili turska vojska i turska administracija, te domaći muslimani, građani i činovnici.[2])

Turci su došli kao nosioci novog društvenog i državnog uređenja i kao nosioci istočne, islamske kulture. Pojavilo se mnogo novih pojmova i ustanova koje su primane zajedno sa nazivima za njih. To je osnovni i opšti uzrok postojanja istočnjačkih riječi (tur., ar. i pers.) u našem jeziku. Ali u širenju tih riječi i njihovoj, tako reći, masovnoj upotrebi kod Srba i Hrvata, a osobito kod stanovništva Bosne i Hercegovine sve do današnjih dana, dva činioca su, po mom mišljenju, odigrala veoma važnu ulogu. Prvo, muslimani srpskohrvatskog jezičkog područja koji su se školovali u Carigradu. Drugo, narodne pjesme (epske i lirske) koje su, usljed prilika u kojima su nastajale, protkane mnoštvom riječi istočnjačkog porijekla, a zabilježene su i sačuvane kao omiljena usmena tradicija.

Naši ljudi, naročito muslimani, po povratku iz Carigrada sa školovanja u svoj zavičaj, nisu se mogli otresti uticaja turskog jezika, pa su u svom djelovanju na vjerskom i prosvjetnom polju pravili jednu vrstu kompromisa između turskog i srpskohrvatskog

---

[1]) Vid. Petar Ž. Petrović: O Peronovu kultu kod Južnih Slovena, Glasnik Etn. inst. SAN 1952, str. 378.

[2]) Petar Skok: Prilozi proučavanja turcizama u srp. hrv. jeziku«, »Slavia«, ročnik XV (1937—38), Praha, str. 166—190.

jezika na taj način što su za mnoge pojmove upotrebljavali turske (odnosno arapske i persijske) riječi, prilagođavajući ih duhu i gramatici našeg jezika. Pravljene su složenice, dodavani našim riječima turski prefiksi i sufiksi, formirani naši glagoli od posuđenica pomoću nastavka »-isati« ili sa našim pomoćnim glagolima: biti, činiti, učiniti itd. Na to su bili unekoliko i prisiljeni, pošto uz učenje turskog, arapskog i persijskog jezika u Carigradu nisu paralelno učili svoj materinji jezik, pa za mnoge pojmove i izraze, naučene na pomenutim jezicima, nisu bili u stanju da nađu odgovarajuće riječi srpskohrvatskog jezika. Djelovanje tih, u Carigradu školovanih, generacija na naš jezik naročito je došlo do izražaja u vjerskim školama, mektebima i medresama, i u vjerskim propovijedima, vazovima. Učenici tih škola i vjernici koji su slušali česte propovijedi bili su posrednici preko kojih su strane riječi i posuđenice prodirale u šire narodne slojeve i odomaćile se.[3])

Opšte je poznata činjenica da naše narodne pjesme (i usmena tradicija uopšte) obiluju riječima istočnjačkog porijekla. Naši sakupljači narodnih pjesama, pa i oni koji su kao poznati književnici i sami pjevali u duhu narodne pjesme, nisu bili pobornici čišćenja pjesama od tih posuđenica. Evo šta fra Grga Martić u pogledu toga kaže: »... te stoga vidimo ljubovne, koje u varoši gniezdo imaju, piesme, da su zacrnile turskim izgovorima; nu ipak su ove rieči kod naroda tako priviknute i omiljene, da jim bez njih ne bi piesma, kao jelo bez začine, prijazna bila; uslied toga mi niesmo dirnuli u njih, nego za razumljenje inostrancem odredili smo pri koncu iztumačenje turskih rieči nadostaviti.«[4]) Razumljivo je da su takve narodne pjesme stalno uticale i na svagdanji narodni govor.

3. STAV PREMA TURCIZMIMA KAO POZAJMICAMA. — Nijedan živi jezik nije čisto svoj, svaki ima pozajmljenih riječi iz drugih jezika. Poput seobe ljudi, i riječi se kreću iz jednog jezika u drugi. Zavisi od raznih okolnosti (razlika u kulturi naroda, susjedstvo, okupacija itd.) do koje mjere pojedini jezici podliježu više ili manje uticaju drugih jezika. S druge strane, lingvistički

---

3) Interesantna su zapažanja Stjepana Pavičića o govornom uticaju muslimanskog stanovništva u cjelokupnom naselju dunavsko-savskog međuriječja (P o d r i j e l t o n a s e l j a i g o v o r a u S l a v o n i j i, izd. JAZU, Zagreb 1953).

4) Vid. Uvod u N a r o d n e p j e s m e b o s a n s k e i h e r c e g o v a č k e, skupio Ivan Franjo Jukić i Lj. Hercegovac (Fr. Gr. Martić), sv. I, Osijek 1858.

patriotizam podstiče na akciju za čišćenje nacionalnog jezika od tuđih primjesa. Intenzivnost te akcije zavisi od toga da li se radi o borbi protiv silom nametnutog uticaja koji ugrožava nacionalni jezik ili je posrijedi normalan, prirodan uticaj stranog jezika. Interesantna je činjenica da je u procesu čišćenja srpskohrvatskog jezika od tuđih, pozajmljenih, riječi prema turcizmima bio uvijek blaži stav negoli prema ostalim riječima preuzetim iz drugih neslovenskih jezika. Držanje Vuka, Jagića i T. Maretića prema turcizmima, koje su u izvjesnoj mjeri i sami upotrebljavali, kudikamo je drukčije od njihova stava prema germanizmima i drugim tuđim riječima. Vraz je u jeku ilirizma dao naziv svojoj zbirci pjesama »Đulabije«. Razlog ovome treba možda tražiti u tome što se naš jezik pod turskom upravom razvijao slobodno, okupator je bio indiferentan kako prema običajima Slovena na Balkanu, tako i prema njihovom jeziku. Turcizmi nisu silom niti nekim planskim sistemom nametnuti, i njihovo prisustvo u našem jeziku nije vrijeđalo jezične osjećaje našeg naroda.[5])

Turcizmi, pa i oni koji imaju adekvatnu zamjenu u našem jeziku, tolerišu se čak i u savremenom književnom i publicističkom jeziku. Tako:

1) U rječniku A. Belića i djelima B. Popovića, V. Petrovića, J. Ilića, Zmaja i dr. nalazi se priličan broj turcizama;

2) Riječ »ćorsokak« susrećemo svakodnevno i u najozbiljnijim napisima u dnevnim listovima i drugim publikacijama;

3) Prevodilac Frezerove »Zlatne grane« (»Kosmos«, Beograd 1937) na str. 654. piše: »U j d u r m e kojima lukavi i sebični divljaci pribjegavaju...«

4) Naslovi pojedinih članaka u beogradskoj »Politici« od 16. IX 1954. »Roditelji, nemojte se i n a t i t i s decom«; od 24. XI 1954. »Č a m d ž i j a«; od 11. V 1955. »O r t a k l u k« na račun zajednice; od 11. VIII 1955. »Razvod braka zbog t v r d i č l u k a«. Zatim u sarajevskom listu »7 dana« od 19. V 1955. »Gdje vlada j a v a š l u k nema pravog društvenog upravljanja« itd. itd.

Štaviše, ima slučajeva da turcizmi i danas dobijaju nova značenja i stvaraju se. Primjer: »raja« u današnjem značenju.

---

5) Vaso Pelagić u I s t o r i j i b o s a n s k o - e r c e g o v a č k e b u n e (II izdanje Budimpešta, 1880) na str. 39. veli: »Vlada turske nije svoj **jezik** *silom nametala pokorenim narodima*, kao što su činile i čine ostale evropske države«.

4. KLASIFIKACIJA I PODJELA TURCIZAMA. — Riječi preuzete iz turskog ili preko turskog jezika sa kojima se susrećemo u našem jeziku nemaju istu vrijednost i isti značaj u našem jeziku. Da bi se dobila jasna slika u tom pogledu, nameće se potreba da se te riječi sa više strana, iz raznih aspekata analiziraju i razvrstaju, jer ćemo moći uočiti karakter pojedinih riječi i njihov status u našem jeziku samo ako ih svrstamo u izvjesne grupe. Izvršiti detaljno jednu takvu analizu nije lako, to bi bio predmet posebne lingvističke studije koja bi prelazila obim ove uvodne riječi. Ali ne osvrnuti se na to ovom prilikom, makar u opštim crtama, smatram da bi bio propust. Stoga ću pokušati da dam jedan kratak uvid u ovu materiju.

1) U prvu grupu spadaju riječi koje su se potpuno odomaćile u srpskohrvatskom jeziku (i saobraćajnom i književnom), koje su, tako reći, stekle građansko pravo. Kod takvih riječi treba razlikovati dvije vrste: a) riječi koje nemaju uopšte zamjene u našem jeziku i b) riječi za koje se može naći zamjena, ali se ne traži, ili ima zamjena ali nije općenito usvojena.

Riječi prve vrste su: bakar, boja, bubreg, burmut, čarapa, čekić, čelik, česma, čizma, ćela, dara, duhan, džep, đon, jatak, jorgovan, kalup, katran, kula, kuluk, kundak, kutija, lala, leš, limun, majmun, pamuk, papuče, rakija, sapun, sat, šator, šećer, tambura, top, tulipan, zanat. U ovu vrstu spadaju i nazivi za sve one predmete koji su nam sa Istoka preko Turaka došli, kao što su: razna jela (halva, pita, baklava, bamja, burek, čimbur, somun, ćurek, bungur itd.), pića (boza, salep, kafa, šerbe itd.), voće (senabija, zerdelija, dud, jeribasma itd.), povrće (pazija, arpadžik itd.), odjevni predmeti i obuća (ćurak, libada, jelek, čakšire, šalvare, dimije, fes, fermen, firale, nanule, mestve, čifte itd.), suđe i pokućstvo (ibrik, đugum, džezva, tepsija, tendžera, sinija, haranija, minder, šiljte, sedžada, postećija, peškun itd.), muzički instrumenti (saz, zurna, def, tambura, šargija, bugarija itd.); zatim nazivi za konje i konjsku opremu, oružje, stari zanatski i trgovački izrazi itd.

Riječi druge vrste su, na primjer: alat, aždaja, barut, bašta, čaršija, čaršaf, čoban, ergela, jastuk, jorgan, jufka, juriš, kajmak, kalaj, kašika, ka-

vez, kusur, makaze, marama, marpič, maša, megdan, mehana, meza, miraz, para, sandale, sanduk, sirće, šegrt, šimšir, torba, tutkal, zumba, itd.

2) Neke riječi su se potpuno odomaćile u narodnom govoru, a upotrebljavaju se bez zamjerke i u književnom jeziku. Kao što su na primjer: amanet, amanetnik, asura, at, bajrak, bešika, bunar, but, čarka, čerga, čardak, ćebe, ćorav, ćoso, ćumur, dušek, duzina, đubre, esnaf, gajtan, hajduk, kapija, kopča, kuršum, magaza, mana, odžak, parče, pirinač, reza, raja, tuč itd.

3) Pojedine riječi se vrlo često upotrebljavaju u svagdašnjem govoru, dok se u književnom jeziku upotrebljavaju samo ako se želi nešto istaknuti sa određenim ciljem, ako se želi dočarati kakav događaj iz prošlosti, ako se nešto ironizira, ako se hoće da potencira sadržaj riječi i sl. To su na primjer ove riječi: asker, avlija, baksuz, bakšiš, dušman, dželat, ćuprija, busija, belaj, behar, duvar, dibiduz, dèver, kubura, dembel, degenek, batal, sokak, hajvan, burazer, baška, komšija, konak, mušterija, muhur, merak, zulumćar, mahmuran, nišan, ortak, pazar, pendžer, šićar, direk, fajda, hator, džada, ambar, inat, terzija, veresija, dućan, kavga, hamajlija, itd.

4) Riječi koje su vezane samo za pojedina narječja ili pokrajine, kao: babo, taze, fíšek, hava, harman, insan, čevrma, haber, čivija, itd.

5) Pojedini turcizmi nalaze se samo u narodnim pjesmama, dok su iz saobraćajnog govora iščezli, kao: armagan, barak-bedevija, ćuhejlan, čorda, istifan, leventa, murdum, nara, pehlić, salte, đeisija itd.

6) Zasebnu grupu čine turcizmi koji se odnose samo na vjerski život, vjerske običaje, pozdrave i izraze muslimana. Takvih turcizama ima priličan broj i nije potrebno navoditi primjere. Ovamo spadaju i muslimanska vlastita imena.

7) Ne može se vršiti nikakvo razgraničenje u tom pravcu da bi neki turcizmi bili samo u upotrebi na selu a drugi u gradu, niti se može izvesti zaključak da su turcizmi više u upotrebi na selu nego u gradu ili obratno. Takva klasifikacija mogla bi se izvršiti i zaključci izvoditi samo za pojedina određena područja. Međutim,

za uspješno rješenje ovog pitanja kao i pitanja o određivanju lokaliteta pojedinih riječi i akcenta turcizama za uža područja, potrebno je veoma mnogo sistematskog terenskog i kabinetskog rada usmjerenog samo u tom pravcu. Nema nikakve sumnje da bi taj poduhvat po svojim rezultatima bio i interesantan i koristan.

5. DOSADAŠNJI RAD NA PROUČAVANJU TURCIZAMA. — Nastojao sam da se upoznam sa svim onim što je dosad kod nas urađeno na proučavanju turcizama. Ovdje ću pokušati da hronološkim redom navedem značajnije radove koji su mi bili dostupni i da se ukratko na neke od njih osvrnem.

1) Najranije se pojavio »Srpski rječnik« Vuka Stef. Karadžića, koji je štampan u Beču 1818. godine. Svaka riječ za koju je Vuk pretpostavljao da bi mogla biti turcizam označena je malom zvjezdicom. Takvih riječi sa zvjezdicom ima mnogo u tom rječniku.

2) Dr Otto Blau objavio je 1868. u Leipzigu djelo »Bosnisch-türkische Sprachdenkmäler«. Iznio je veliki broj turskih riječi koje je skupio kao arhaizme u bosanskom jeziku. Interesantna su njegova zapažanja o postanku i pojavi ovih riječi u Bosni. U tumačenju nekih riječi ima proizvoljnosti i netačnosti. Navešću, primmjera radi, nekoliko takvih proizvoljnih tumačenja: a) »e j v a l l a h« dolazi od »e h v a l a«, a ovo od slov. riječi »h v a l a«; b) »k a n t a« domaći sarajevski izraz, a »p i t a« domaći bosanski izraz; c) »p o s t a l« od bos. »p o s t o l« a »s a m s o n« od bos. »s a m s o v«; d) »v e r e s i j a« od slov. riječi »v j e r a« itd.

3) Rječnik hrvatskog ili srpskog jezika, koji je u izdanju Jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti počeo izlaziti u Zagrebu 1888. g., sadrži mnogo turcizama. Prvih decenija izlaženja ovog rječnika nije se, izgleda, pridavala neka naročita važnost tumačenju turcizama, te se susrećemo sa greškama i, za današnje doba, zastarjelim tumačenjima. (Naročito pada u oči neka posebna i neujednačena transkripcija turskih, arapskih i persijskih riječi).

Pa i u sveskama novijeg doba nailazimo na neke nedostatke kojih ne bi trebalo da bude u jednom ovako značajnom rječniku. Pri tumačenju pojedinih riječi u rječničkom dijelu ovog moga rada osvrnuo sam se na neke riječi iz Rječnika Akademije, a ovdje dodajem samo neke primjedbe. U rječniku se navodi za svaku riječ njezino postanje i bilježi se iz kojeg je jezika posuđena tuđa riječ. Međutim, kod nekih najobičnijih turcizama neke turske i persijske

... arap. *posteki*, jareća koža«; »r a h t, konjska oprema, od arap. *rahht*, oruđe, namještaj, svaka vrsta opreme itd.« (za istu riječ kod r a h t i l o kaže se: u svezi sa tur. riječi *raht)*; »sabah, zora, jutro, tur. *sabah«*; »r a k a m, račun, prema tur. *raqm, raqama?«*; »r a k i j a, iz tur. *raqi?«*; »r z, prema tur. *rz-u namus?«*; s a d ž a k, riječ je perz. *(sadžajak)?«*; »s e r a t, s e r h a t, tur.«; »s e r b e s, s e r b e z, tur.?« (dok kod s e r d a r pravilno je objašnjeno: tur., a ovo od perz. *ser*, glava i *dar*, koji ima); »s i h i r, tur. itd. U stvari: p o s t e ć i j a, r a h t i s e r b e z su persijske, s e r h a t, pers. arapska. s a b a h, r a k a m i r a k i j a su arapske, a s a d ž a k turska riječ.

4) 1881. g. štampan je u Sarajevu mali rječnik »Turcizmi u Bosni«, a 1895. g. »Tumač turskim, arapskim i persijskim riječima, koje narod u Bosni i Hercegovini upotrebljuje«.

5) U knjizi 59. Glasnika srpskog učenog društva objavljen je u Beogradu 1884. g. (str. 1—275) lijepo sređen rječnik Đorđa Popovića »Turske i druge istočanske reči u našem jeziku«.

6) Studije dra Franza Miklosicha objavljene su u Beču 1884. g. u dva sveska pod naslovom »Die türkischen Elemente in den südost-und osteuropäischen Sprachen«, a njegov »Nachtrag« izdat je u dva sveska 1888—1890. Veoma značajne kritičke prikaze Miklosichevih djela napisali su Theodor Korsch u časopisu »Archiv für slavische Philologie« (Berlin, sv. VIII i IX) i Fridrich v. Kraelitz-Greifenhorst u časopisu »Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissenschaften in Wien, phil.-hist. Kl., 166 B, 4 Abh.« (Wien, 1911). Ova dva prikaza su, može se reći, upotpunila djela Fr. Miklosicha i predstavljaju vanredan doprinos proučavanju turcizama.

7) U periodu od 1908—1923. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu izdala je poznate »Prinose za hrvatski pravnopovjesni rječnik« Vladimira Mažuranića, u kojima se nalaze i mnoga tumačenja riječi tur., arap. i persijskog porijekla.

8) Dr Vladimir Ćorović pisao je 1910. g. u Glasniku Zemaljskog muzeja u Sarajevu o zbirci turcizama I. Pamučine.

9) U izdanju Srpske akademije nauka u Beogradu 1932. g. publikovan je »Rečnik kosovsko-metohijskog dijalekta« od Gliše Elezovića (sv. I i II i Ispravci i dopune, Beograd 1935). Ovaj rječnik, pored ostalog, služi mnogima i kao priručnik turcizama, jer daje cjelovit materijal. Na ovaj rječnik kritički se osvrnuo dr Henrik

Barić u »Prilozima za književnost, jezik, istoriju i folklor« (Beograd), 1935, knj. XV). Autor Rečnika dao je odgovor na kritiku u »Južnoslovenskom filologu« (Beograd, 1935, XIV).

10) Veoma zapažen i znalački obrađen rad dra Petra Skoka »Prilozi proučavanju turcizama u srpskohrvatskom jeziku«, objavljen je u časopisu za slovensku filologiju »Slavia« 1937—1938. u Pragu. Uz opširan uvod Skok je u svom Vokabularu obradio 863 riječi. Građu je crpio najvećim dijelom sa područja Bosne i Hercegovine, gdje je proveo oko 15 godina.

Pri tumačenju pojedinih riječi u ovom svom rječniku dotakao sam se nekih riječi iz Skokova Vokabulara. Želim da ovdje istaknem još neke stvari:

a) Skok je u svoj rječnik unio izvjestan broj riječi koji su mu, kako sam kaže, »izgledale kao turcizmi«, pa ih je uvrstio a da ih nije protumačio;

b) Autor je za mnoge riječi naznačio njihov lokalitet, što daje posebnu vrijednost njegovom radu;

c) Skok je naveo da je građu crpio od onih koji ne znaju turski, i radije od katolika i pravoslavnih nego od muslimana, kako bi izbjegao upliv muslimanske religije na saobraćajni govor i davanje značenja. Ovako stanovište P. Skoka nije, po mom mišljenju, opravdano niti umjesno. (Vuk je imao ispravnije stanovište kada je pisao svoj Srpski rječnik). Onaj koji sebi stavi u zadatak da proučava turcizme i da ih etimološki objašnjava, mora biti upoznat sa izgovorom riječi i njihovim značenjem i kod muslimana i, čini mi se, prvenstveno kod muslimana, jer će inače u tumačenju riječi sigurno pogriješiti, što nije moglo, zbog navedenog stava, mimoići ni autora Skoka. Poznato je da se nemuslimani, kad su u pitanju turcizmi, mnogo više u izgovoru riječi udaljavaju od izvorne riječi, preuzete od Turaka ili preko Turaka. Naročito se to ogleda u izgovoru glasa »h« i zamjene »č« sa »ć« i obratno. Stoga će se, ako se traga za postankom i korijenom riječi, mnogo lakše doći do rezultata ako se turcizmi zapisuju i od muslimana. Da to potkrijepimo primjerima. U rječniku P. Skoka pod br. 844 stoji:»*vela havle velah kubetile* (mora biti: *kuvvete); bis millah* (= nema preinake niti ima moći osim božjom voljom oprosti bože; u ime božje) vele muslimani kad se čude čemu B. (po pričanju domaće katolkinje koja nije dobro čula)«. Kakva ima smisla, kad se radi o riječ...
skog sadržaja koje izgovo...

ljeni izgovor od nemuslimana, pogotovu ako se još dodaje primjedba »koja nije dobro čula«?! Ovdje se radi o iskrivljenjima kojima nema uopšte mjesta u jednom rječniku.

Drugi primjer iz Vokabulara P. Skoka: »523. *nefija.* s. f., »burmut, duvan, što se u nos meće« B. Stoji li u vezi sa ar. nafy,« utile, profitable avantageus »(Z)?« I ovu krivo izgovorenu riječ Skok je čuo samo od nemuslimana, jer je muslimani izgovaraju: enfija. Stoga se autor u objašnjenju ove riječi nije mogao snaći, pa je u Zenkerovom rječniku tražio odgovarajuću tursku ili arapsku riječ pod slovom »n« i pita se da li je u vezi sa ar. *nef,* korist. Da je zabilježio izgovor i muslimana, lako bi u Zenkerovu rječniku našao ar. *enf,* nos. *enfiyye,* nosna trava, burmut.

Kako krivo izgovoren ili krivo interpretiran turcizam dovodi u tumačenju do komplikacija, navešćemo ovaj primjer. Vuk Stef. Karadžić zabilježio je od nekog pjevača pjesmu »Nesrećna udaja« (vidi pjesmu 756 u »Srpske narodne pjesme«, Vuk Stef. Karadžić, knjiga prva, Beograd 1932), u kojoj stoje i ovi stihovi: »En' ono je Alil čelebija, *u aletu u al-ćergeletu,* što se titra zlatnim buzdovanom«. Stih »u aletu u al-ćergeletu« ne može se naći ni u jednoj drugoj štampanoj pjesmi osim u ovoj Vukovoj, a riječi »alet« i »al-ćergelet« nisu poznate kao turcizmi niti se upotrebljavaju u saobraćajnom (svagdašnjem) ni književnom jeziku. S druge strane, nalaze se druge varijante ovog stiha u nekim drugim sličnim pjesmama u drugom obliku. Na primjer u pjesmi »Ahmo i Fata«: »Što no junak u prvom alaju, *na alatu u al-ćerećetu,* pod njim alat glavom uzmahuje« (»Behar«, Sarajevo, III god. br. 2, str. 29;) zatim: »Ono ti je Zirević Alaga, *na alatu u alćerećetu«* (»Behar«, I god., 269);»*na alatu u novu skerletu«* (Matica Hrvatska, III — 568). Očito je da je pjevač od kojeg je Vuk zabilježio pjesmu krivo zapamtio ovaj stih, pa potom ga krivo i interpretirao: *»u alatu u al-ćergeletu«* mjesto »na *alatu* u *al-ćerećetu«*[6]) Ako se ovako stvar postavi, onda riječi »alet« i »al-ćergelet« i nisu stvarno nikakvi turcizmi, nema im mjesta u rječnicima turcizama i izlišno je svako tumačenje ovih riječi. Dovoljno je samo tumačeći pomenuti stih Vukove pjesme reći da se radi o krivoj interpretaciji. Ipak su ove riječi, i

[6]) Da ima kod Vuka još ovakvih bilježenja pjesama od pjevača koji su pokoji stih ili riječ rđavo zapamtili, vidi tumač na str. 722. za stih »idi. brate, bezistanu mome« u zbirci »Vuk, Pesme II«. izdanje »Prosveta«, Beograd 1953.

pored toga, ušle u Rječnik Akademije,[7]) Rječnik Đ. Popovića[8]) kao i neke druge rječnike turcizama.

11) Dr Ivan Esih izdao je u Zagrebu 1942. g. »Turcizmi — Rječnik turskih, arapskih i perzijskih riječi u hrvatskom književnom jeziku i pučkom govoru«. Namjera autora bila je, kako u predgovoru navodi, da u pomanjkanju rječnika ove vrste zadovolji potrebu u tom pogledu. Na žalost, rječnik ima prilično nedostataka i pogrešaka, tako da nije pouzdan. Autor nije kritički provjerio tačnost nekih izvora kojima se služio.

12) »Riječnik stranih riječi, izraza i kratica« (Zagreb, 1951), koji je priredio dr Bratoljub Klaić bez sumnje je veoma savjesno i uredno sastavljen i napisan. I baš zbog toga je šteta što autor nije posvetio više pažnje prilikom označavanja porijekla turcizama kojih u prvom izdanju ima nešto preko hiljade, a u drugom proširenom izdanju (Zagreb 1958), mnogo više. Autor je sastavljao uz turcizme oznake »tur.«, »ar.« i »pers.«, što znači da je htio da označi porijeklo riječi koje su u turski pa i u naš jezik preuzete iz arapskog i persijskog jezika. Međutim, kod mnogih riječi kod kojih nema neslaganja između autora pojedinih priznatih etimoloških rječnika ove su oznake pogrešno stavljene. Radi ilustracije navešću izvjestan broj primjera takvih grešaka.

U tom rječniku su uz sljedeće riječi stavljene oznake porijekla »tur.«, a treba da stoji »ar.«, jer se radi o arapskim riječima:

ahbab	akrep	berićet	haber	halal
ahiret	alvat	ćatib	hadum	halka
ahmedija	batal	ćef, ćeif	hadž	halva
ajan	belaj	filj	hair	hamal
akran	berat	gajret	hajvan	hamam

7) Rječnik Akademije: »alćergelet, m., dolazi u naše vrijeme samo u jednoj narodnoj pjesmi i iz nje u Vukovu rječniku (gdje nema značenja); mislim da su sastavljene tri turske riječi: alt- (od altyn, zlato) i ker (od kar, rad, posao, vez) i gömlek (košulja); prvoj bi riječi pred drugom, koja glasi »ćer«, otpalo »t«, treća bi izgubila »m« pred »l« a zadnje »k« može biti da nije dobro čuo od pjevača ko je pisao, nego mu se učinilo da je »t«: tako bi al-ćer-gelet bio zlatom vezena košulja. En' ono je Alil čelebija, u aletu u al-ćergeletu, što se titra zlatnim buzdovanom, Nar. pjes. Vuk 1, 615. »--« alet«, m., od arap. hilat i halat, časna haljina, haljina koja se oblači časti radi.«

8) Autor Đ. Popović kaže za riječ »alćergelet«: »ovoj reči ne mogoh uhvatiti prava traga, ali mislim da će značiti crven ćurak. Ima dosta reči turskih koje su Srbi tako iskrenuli da bi Turčin mogao oko njih obilaziti tri dana a da ne pozna da su od njega uzete.« (Đ. Popović: »Turske i druge istočanske reči u našem jeziku« — Glasnik učenog društva, knj. 59, Beograd 1884, str. 19.

harač	kalup	mavi	rahat	telal
hatišerif	kasaba	maviš	rezil	tevabija
hazna	kasap	megdan	rz	ulema-medžlis
hazur	katran	melez	salep	ušur
hesab	kavaz	merdžan	sarač	uzur
imam	kirija	mukaet	sedef	vajat
iman	kismet	musaka	seiz	vakat
inat	kna	muselim	sevap	zaira
kadifa	kusur	mušterija	sevdah	zapt
kail	majdan	mutlak	sofra	zarar
kajmakam	makaze	nafaka	sunet	zarf
kale	mal	nahija	šarkija	zejtin
kalfa	mamuze	nanule	šućur	zulum.

Uz sljedeće riječi stavljeno je »tur.«, a treba da stoji »pers.«, jer se radi o persijskim riječima:

adiđar	ćilibar	merdevine	peškeš	taze
aferim	ćilim	meze	piktija	terazije
azad	ćoso	minđuše	pilav	terzija
ašićar	darmar	murdar	ršum	teste
avaz	denjak	namaz	saraj	testera
behar	dert	nišan	selvija	testija
čampara	dunđer	oroz	sepet	tetrivan
čaršija	durbin	ošap	serbez	tug
čengel	duvar	pače	sindžir	turšija
čerek	đerdan	pandža	šalvare	zor
čirak	gungula	parče	šedrvan	zumbul
ćasa	hasta	patlidžan	šeher	
ćehaja	ibrišim	pendžeta	šićar	
ćemane	jaran	perčin	šira	
ćemer	lenger	perda	škembe	

Uz riječi: bajram i sač stavljena je oznaka »ar.«, a treba »tur.«; uz riječi: hodža, muhur, mukte i ravan stoji takođe »ar.«, a treba da stoji »perz.«

Uz riječi: ambar i sahibija stoji »pers.«, a treba da stoji »ar.«, a tako isto uz riječi: tepsija i tuč »ar.«, a treba »tur.«.

13) U 1959. godini izašao je iz štampe I svezak Rečnika srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika u izdanju SAN. I u

ovom rječniku ima veliki broj turcizama koji su veoma dobro obrađeni, iako bi se, po mom mišljenju, za pojedine riječi mogle da stave izvjesne primjedbe.

II O TURCIZMIMA OVOG RJEČNIKA

O RJEČNIKU UOPŠTE. — Rječnik sadrži 8.742 riječi (izraza) sa 6.878 raznih pojmova. Za priličan broj pojmova postoje dva ili više izraza. U rječnik sam uvrstio strane riječi (pa i one koje po korijenu nisu turske, arapske ili persijske) koje su, po mom mišljenju, došle u naš jezik iz turskog ili preko turskog jezika. Građu sam crpio iz živog narodnog govora i literature ne obazirući se na to da li su pojedine riječi ušle već u koji rječnik ili nisu.

Uvrstio sam u rječnik i naše izvedenice od turskih, arapskih i persijskih riječi. Naravno, samo najobičnije i one koje su u upotrebi najčešće, jer se u ovakvom jednom rječniku sve ne mogu obuhvatiti niti je to svrha ovog rječnika.

Smatrao sam za potrebno da u rječnik unesem i najobičnija muslimanska lična imena i njihove hipokoristike, jer su gotovo sva ta imena turskog, arapskog ili persijskog porijekla.

METOD OBRADE. — Pri obradi svake pojedine riječi držao sam se sljedećeg reda:

1) Prvo je navedena riječ sa raznim izgovorima koji postoje u narodnoj usmenoj književnosti, saobraćajnom govoru i književnom srpskohrvatskom jeziku.

Ako riječ ima više izgovora, naprijed sam stavio pravi izgovor, a iza toga ostale varijante, od kojih neke u zagradama, što znači da se te varijante čuju samo u pojedinim mjestima ili samo kod izvjesnog dijela stanovništva, ili samo u nekim pjesmama. Gdje se radi o iskrivljenim izgovorima, to sam naznačio. Iza ličnih imena naveo sam hipokoristike.

2) Svaka je riječ akcentovana. Razlike u akcentima koje postoje kod nekih riječi prema pojedinim krajevima nisam uzeo u obzir (osim kod nekoliko riječi sa izrazitom razlikom u akcentu između bosanskog i hercegovačkog izgovora), jer bi se s tim u vezi morao utvrđivati i lokalitet riječi.

3) Iza riječi kod imenica slijedi genitivni nastavak i oznaka roda, kod glagola prezentski nastavak za 1. lice singulara, a kod ostalih riječi oznaka vrste riječi.

4) Etimologija (porijeklo) riječi označeno je kraticama u zagradama, a zasniva se na tumačenju koje je dato u posebnom pasusu gdje se govori iz kojeg jezika riječ potječe.

U rječniku se vrlo često susrećemo sa tur. sufiksima *-ci (çi)*, *-li* i *-lik* i sa pers. sufiksom *-dar*. Ovi sufiksi imaju značajnu funkciju u obrazovanju i turskih i naših riječi. Zato je potrebno da ukratko objasnimo njihovu ulogu.

Tur. suf. *-ci (-çi)* dodaje se imenicama i služi za građenje imenica koje označavaju nosioca kakve radnje, zanimanja, zanata ili zvanja.

Tur. suf. *-li* služi uglavnom za građenje pridjeva, ali se pomoću njega izvode i imenice dodavanjem tog sufiksa toponimima.

Tur. suf. *-lik* služi u prvom mjestu za građenje apstraktnih imenica, a zatim za građenje zbirnih imenica i imena zanata, a ponekad i za građenje imenica koje konkretno označavaju pojedine stvari odnosno predmete.

Pers. suf. *-dār* (od pers. *dāšten* »imati, držati«) ima funkciju slično tur. suf. *-ci*.

5) Značenja koja riječ ima u našem jeziku.

6) Primjer upotrebe pojedinih riječi u literaturi ili saobraćajnom govoru.

7) Izvedenice (ukoliko ih ima) i složenice u kojima je dotična riječ jedna od komponenata.

Smatram da je izvedenice od pojedinih riječi i izvedenice kombinovane sa odnosnom riječi trebalo na ovaj način izložiti, kako bi se dobila jasnija slika o ulozi te riječi u fo'miranju drugih riječi.

8) Navedeno je iz kojeg je jezika riječ preuzeta, značenje u tom jeziku, ako to značenje odstupa od značenja u našem jeziku, te korijensko porijeklo riječi.

Srazmjerno je neznatan broj riječi koje su nam direktno došle iz arapskog i persijskog jezika. Stoga sam sve riječi (osim nekoliko vlastitih imena) povezao sa turskim jezikom. Zbog ove okolnosti dolazi opšti naslov za sve riječi »turcizmi«, iako se vrlo često radi stvarno o arabizmima i persizmima. Transkripciju turskih, arapskih i persijskih riječ dao sam prema tabeli br. 1 (na kraju uvoda).

Etimološka tumačenja imaju svrhu da pokažu koje su riječi, preuzete iz turskog jezika, svojina tog jezika, a koje su i u tom jeziku strane, preuzete iz arapskog, persijskog ili nekog drugog jezika, odnosno koje riječi po svom korijenu ne pripadaju ni turskom, ni arapskom, ni persijskom jeziku. Moram ovdje naročito istaknuti da se moj rad na ovoj materiji, tj. na etimologiji turcizama, kretao u granicama djela kojima sam se služio i do kojih sam uspio doći. Svjestan sam toga da je ovaj zadatak veoma težak, da zahtijeva mnogo više filološkog i metodološkog znanja negoli ga ja imam. Ali, nadam se, da mi se neće zamjeriti što sam se upustio i u etimologiju riječi u navedenim granicama, jer će od toga, smatram, ipak biti koristi, pošto sam nastojao da svoj rad baziram na poznatim i priznatim djelima i izvorima.

SUMARNA ANALIZA OBRAĐENIH RIJEČI

1. *Pregled riječi prema sadržaju*

S obzirom na materiju na koju se odnose, rječnik sadrži (brojčano izraženo) ove riječi:

1.	Riječi koje se odnose na vjerski život i vjerske običaje muslimana	670
2.	Lićna imena	503
3.	Pravo, administracija, državno uređenje i sl.	453
4.	Vojska i vojni izrazi	166
5.	Oružje i ratna oprema	113
6.	Građevinarstvo, zgrade, građ. materijal	167
7.	Trgovina, novac, dukati	172
8.	Zanati, zanatlije, zanatski alat i sprave	286
9.	Suđe, pokućstvo i ostale stvari domaćinstva	234
10.	Odjevni predmeti, obuća, nakit, šminka i sl.	271
11.	Jela, pića i začini	212
12.	Cvijeće, voće, povrće, bilje, žito	200
13.	Konji i konjska oprema	119
14.	Imena životinja (osim konja)	49
15.	Geografski i topografski pojmovi, ulice i sl.	153
16.	Poljoprivreda, šumarstvo, stočarstvo	45
17.	Lov	13
18.	Medicina, higijena	99

19. Astronomija 9
20. Muzika i igre 101
21. Građanske titule, staleži, zanimanja 81
22. Nazivi za pojedine dijelove čovječijeg i život. organizma 59
23. Boje 73
24. Mirisi 10
25. Metali, rude i hemijski elementi 34
26. Platno, vez, konac 79
27. Vrste kože 14
28. Sredstva transporta 19
29. Rodbinski nazivi 31
30. Priroda i pojave u prirodi 20
31. Vrijeme, kalendar 27
32. Apstraktne i druge razne imenice 848
33. Glagoli 802
34. Pridjevi 464
35. Prilozi 152
36. Brojevi 29
37. Uzvici 84
38. Veze 18

6.878

2. *Podjela ličnih imena po porijeklu*

Rječnik je obuhvatio 503 muških i ženskih ličnih imena. Od toga je po porijeklu:

persijskih 41 . . . . Aguš, Arzija, Bahtija, Behmen, Behram, Bektaš, Ćejvan, Derviš, Derviša, Dudija, Džanan, Dževahira, Đula, Đulbehara, Đulizar, Đulizara, Đuzida, Ferhat, Feriz, Firuz, Hurem, Huršid (Rušid), Husrev, Kahriman, Nazića, Nerimana, Nevzet, Nevzeta, Niđara, Nijaz, Pemba, Pertev, Rustem, Server (Selver), Sevlija, Šahin, Šahina, Šahsina, Šećer (Šećo), Šehzada, Ziba.

turskih 17 . . . . . Ajdin, Alajbeg, Arslan, Bajram, Čelebija, Demir, Durak, Duran, Durmiš, Hana, Jašar, Javra, Jilduza, Kaplan, Kurt, Orhan, Sutla.

jevrejskih 16	Adem, Asaf (Asif), Asifa, Belkisa, Daut, Džebrail, Ejub, Hadžera, Ibrahim, Iljas, Isa (Iso), Junus, Mejrema, Nuh (Nuhan), Sulejman, Uzejir.
asirskih 6	Idris, Ishak, Ismail, Jakub, Jusuf, Mûsa.
grčkih 4	Almas (Elmas), Almasa, Karanfil, Skender.
arap.-persijskih 4 . .	Alemdar, Đulesma, Đulfatma, Mirza.
tur.-arapskih 2 . . .	Begajeta, Begemina.
tur.-persijskih 2 . .	Begzada, Đulbeg.
naše izvedenice od turskih riječi 8	Agan, Aganlija, Began, Begana, Đul-Begija, Kara Đorđe, Pašan, Pašana.

Sva ostala imena su arapskog porijekla, odnosno arapska imena.

GRAĐENJE TURCIZAMA

U pogledu formiranja turcizama ističem sljedeće:

a) Pojedine riječi prenesene su iz turskog u naš jezik bez ikakve izmjene u izgovoru. Na primjer: *aba, abdal, ačik, ada, adet, adžajip, Adžem* itd.

b) Kod nekih riječi promjena se sastoji samo u tome što je na kraju turske riječi dodan naš nastavak »-ja« da bi se riječ mogla deklinirati. To je slučaj sa riječma koje imaju na kraju sufikse »-li, -lı«: *aşıklı* — ašiklija, *bahtlı* — bahtlija, *başlı*, bašlija, beşli, — bešlija, *çakşirli* — čakširlija, *çarşili* — čaršilija itd., ili *»-ci, -cı«, »-çi, -çı«: abacı* — abadžija, *akşamci* — akšamdžija, *âşikçı* — ašikčija, *avcı* — avdžija, *batakçı* — batakdžija, *bekçi* — bekčija, *boyacı* — bojadžija itd., ili se svršavaju vokalom »-i, -ı«: *alçı* — alčija, ardı *ardija, biçki* — bičkija, *çalgi* — čalgija itd., i vlastita imena: *Abdi* — Abdija, *Ali* — Alija itd.

c) Samo se vokal »e« na kraju turske riječi (koji obično potječe od arapskog nastavka za ženski rod *»ä, äh«)* zamjenjuje našim nastavkom za ženski rod »-a«: *acele* — adžela, *ahmediye* — ahmedija, *akçe* — akče, *Hayriye* — Hajrija, *Cemile* — Džemila itd.

d) Često se razlika između turske i naše riječi ogleda samo u asimilaciji konsonanata ili u pretvaranju bezvučnih konsonanata pred zvučnim u zvučne, kao: *bakçe* — bašča, *ikbal* — igbal, *âşikçı* — ašigdžija, itd.

e) Turski sufiksi »*-lik, -lık*« i postpozicije »*-siz, -sız*« pretvaraju se u našem jeziku u »*-luk*« i »*-suz*« i sva se promjena sastoji samo u tome: *çiçeklik* — čičekluk, *çiraklık* — čirakluk, *çivilik* — čiviluk, *terzilik* — terziluk, *arsız* — arsuz, *edepsiz* — edepsuz itd.

f) O raznim drugim promjenama, metatezama, zatim izvodenicama, složenicama itd. biće dalje govora u tačkama koje slijede.

1 — *Zamjenjivanje glasova*

tur. *b* = v:

abdest — avdest, *Abdullah* — Avdulah, *Abdi* — Avdija, *abdussalatin* — avdisalatin, *gülâbdan* — đulevden, *kebap* — ćevap, *kabız* — kavz, *sebep* — sevep, *tebdil* — tevdil;

tur. *b* = f:

maşraba — maštrafa, *sabun* — safun;

tur. *b* = p:

sabun — sapun;

tur. *c* = š:

hurmacık — hurmašica;

tur. *ç* = c:

çeribaşı — ceribaša;

tur. *ç* = š:

çadır — šator, *içlik* — išluk;

tur. *ç* = z:

güçbelâyle — đuzbelajile;

tur. *d* = t:

defter — tefter, *deste* — teste;

tur. *f* = v:

âfet — avet
çarşaf — čaršav
çifçi — čivčija
çift — čivt
gergef — đerđev
fayda — vajda
ferace — veredža
hıfız — hivz
Hıfzi — Hivzo
istifan — istivan
yafta — javta
kafes — kavez
Kafdağı — Kavdak
Lûtfi — Lutvija
mutfak — mutvak
paftalı — pavtalija
pafta — pavte
herfene — revena
fitr — vitre
sofra — sovra
defter — tevter;

tur. *f* = k:

müfteci — muktadžija,
müft — mukte,
müftü — muktija

tur. *f* = m:

Hıfzi — Himzo;

tur. *f* = p:

yafta — japta, *yufka* — jupk.
sofra — sopra;

tur. *f* = h:

yufka — juhka, *müftü* — mı
htija, *softa* — sohta;

tur. *g* (غ) = k:

Gazanfer — Kazanfer;

tur. *g* (غ) = v:

egza (ecza) — evza;

tur. *g* (ك) = đ:

Aligünü — Aliđun
çengel — čenđele
dülger — dunđer
gâur — đaur
gebre — đebra
geçirme — đečerma
geçmişola — đečmišola
giysi — đeisija
gel, gela — đel, đela
gem — đem
gemi — đemija
gerçek — đerček
gerdan — đerdan
gerdek — đerdek
gergef — đerđef
geriz — đeriz
gevgir — đevđir
gevrek — đevrek
gevşek — đevšek
gezinti — đezintija
gezme — đezma
gidi — đidija
gemici — đemidžije
gizli — đizlija
gök-at — đogat
gövde — đovda
göya — đoja
göl — đol
gön — đon
götlük — đotluk
göz — đoz
gözbağıcı — đozbajadžija
gözlük — đozluci
gübre — đubre
güğüm — đugum
gül — đul
gülâbi — đulabija
gülbank — đulbenk-dova
gülbeşeker — đulbešećer
gülâbdan — đulevden
gülistan — đulistan
Gülzar — Đulizara
gülyağı — đul-jag
gülsuyu — đulsija
Gülsum — Đulsuma
gümüş — đumiš
gümrük — đumruk
günah — đunah
günye — đunija
güllâç — đunlač
gülle — đunle
günlük — đunluk
gürültü — đurultija
görünsüz — đurunsuz
göstermek — đusterisati
götürü — đuture
götürüm — đuturum
güveç — đuveč
güveyi — đuvegija
güvende — đuvendija
güvez — đuvez
güzel — đuzel
Güzide — Đuzida
gözleme — đuzlema
gecelik — đedželuk
hergele — herđela
hoşgeldi — hošđeldija
yenge — jenđa
lenger — lenđer
mengene — menđele
mengûş — menđuše
pergel — perđel
sergen — serđen
sünger — sunđer
tezgâh — težđah
zengin — zenđin;*)

---

*) Ali, kod većine ovih riječi zadržava se i turski izgovor, pa se oba glasa upotrebavaju. Na primjer:
tur. ç e n g e l kod nas: čenđele i čengele
tur. g e l, g e l a kod nas: đel, đela i gel, gela

tur. *g* (ك) = j:

geçirme — ječerma;

tur. *ğ* (ك) ili (غ) = g:

bağlama — baglama
bayağı — bajagi
boğaz — bogaz
dağar — dagara
değnek — degenek
değirmen — degirmen
doğancı — dogandžija
doğramacı — dogramadžija
güğüm — đugum
gülyağı — đuljag
iğneli — ignelija
yağ — jag
yağlık — jagluk
yağma — jagma
yatağan — jatagan
yoğurt — jogurt
mağaza — magaza
sağlam — saglam
soğan — sogan;[10])

tur. *ğ* (ك) ili (غ) = **đ**:

düğün — duđun
eğirotu — iđirot
fesleğen — fesliđen
yadiğar — jadiđar
yiğit — jiđit
leğen — leđen
meğer — međer
züğürt — zuđurt;[11])

tur. *ğ* (ك ili غ) = j:

gözbağıcı — đozbajadžija
seğmen — sejmen;

Napomena. — Naše »đ« može nastati (vidi navedene primjere) samo od tur. *g*. (ك) i *ğ* (ك , غ), te od tur. *k* (ك) (vidi primjere kod *k* (ك). Nikako od tur. *c* (č. dž). To je redovno, bez izuzetka. Ko se u pisanju turcizama drži toga pravila, neće doći u priliku da mjesto »đ« piše »dž« ili obratno.

---

tur. g e r ç e k kod nas: đerček i gerček
tur. g e z m e kod nas: đezma i gezma
tur. g e r d a n kod nas: đerdan i gerdan
tur. g ü l kod nas: đul i gul (meko »g«)
tur. g ü n a h kod nas: đunah i gunah (meko »g«) itd.

10) Dakle, u ovim riječima se tursko muklo »g« (ك , غ), koje se redovno piše ali se danas u tur. jeziku ne izgovara ili se čuje sasvim muklo, kod nas zamjenjuje jasnim »g« kao što se izgovaralo u staroturskom jeziku.

11) Kod nekih od ovih riječi tur. »g« (ك , غ) zamjenjuje se kod nas istovremeno sa »g«, pa se uporedo čuju oba ova glasa:

tur. f e s l e ğ e n kod nas: fesliđen i fesligen
tur. l e ğ e n kod nas: leđen i legen itd.

U sjevernim i zapadnim krajevima Bosne čuje se u narodu pri izgovoru ovih riječi samo glas »g«.

tur. *h* = v:

arzıhal — arzuval
belsilâhı — bensilav
duhan — duvan
hayat — vajat
matuh — matuv
silâh — silav;

tur. *h* = j:

ejderha — aždaja
hendek — jendek
silâh — silaj
çuha — čoja;

tur. *h* = k:

bahtsız — baksuz
bahşış — bakšiš
halife — kalif
han — kan
hıdiv — kediv
ihtiyar — iktijar
mahsus — maksuz
mehter — mekter
muhtar — muktar
pıhtı — piktije
şeyh — šeik;

tur. *h* = f:

hırda — furda, *sehiv* — sef;

tur. *y* = đ:

teyel — teđel;

tur. *y* = g:

bey — beg, *meydan* — megdan,
beyenmek — begenisati
teyel — tegelj;

tur. *y* = k:

seysana — seksana;

tur. *y* = z:

uydurmak — uzdurisati;

tur. *y* = š:

yanbeki — štambek;

tur. *k* (ق) = g:

kaide — gajde
kargı — gargija
kavas — gavaz
nakışlı — nagišli
sırık — srg
şarkı — šargija;

tur. *k* (ق) = h:

kırmız — hrmza, *sabak* — sabah (= lekcija);

tur. *k* (ك) = ć:

aşikâre — ašićare
bekâr — bećar
Bekir — Bećir
belkim — belćim
bereket — berićet
Kâbe — Ćaba
kâfir — ćafir
kâğıt — ćage
kâhi — ćahija
Kâmil — Ćamil
kâr — ćar
kâse — ćasa
kâtib — ćatib
kepenk — ćepenak
kebe — ćebe
kefil — ćefil
kehaya — ćehaja, ćaja
kehlibar — ćilibar
keyif — ćeif
kel — ćela
kelepir — ćelepir
keman — ćemane
kemer — ćemer
kenar — ćenar
kenef — ćenifa
kereste — ćeresta
kerhane — ćerhana
kerpiç — ćerpič
kese — ćesa
kesatlık — ćesatluk
keser — ćeser
keskin — ćeskin
keten — ćeten
kebap — ćevap
kezzap — ćezap
kibrit — ćibrit

kiler — ćiler
kilim — ćilim
kilit — ćilit
kitab — ćitab
köylü — ćojlija
kök — ćok
köpek — ćopek
kör — ćorav
körkütük — ćorćutuk
körsokak — ćorsokak
köse — ćoso
köşk — ćošak
köşe — ćoše
köfte — ćufte
küfür — ćufur
küheylân — ćuhejlan
kül — ćul
külâh — ćulah
kümes — ćumez
kömür — ćumur
küp — ćup
köprü — ćuprija
kürk — ćurak
kürkçü — ćurčija
kürde — ćurdija
kürsü — ćursija
küseği — ćusegija
kösele — ćusele
küskü — ćuskija
köstek — ćustek
kötek — ćutek
kütük — ćutuk
dükkân — dućan
caneki — džanećija
eski — ešći
felâket — felaćet
fikir — fićir
hâkim — haćim
haseki — hasećija
hekim — hećim
helâk — helać
hevenk — hevenć
hikâye — hićaja
hikmet — hićmet
hilekâr — hilećar
hizmetkâr — hizmećar
hüküm — hućum
hükümet — hućumet
iki — ići
ikindi — ićindija
ikituğlu — ićituglija
ikram — ićram
inkâr — inćar
işkil — išćil
itikâf — itićaf
yekpare — jećpare
yekûn — jećun
yelken — jelćen
kelâm — ćelam
Kemal — Ćemal
keseci — ćesedžija
kesim — ćesim
kibar — ćibar
leke — leće
lököm — lućum
mekân — mećan
mehkeme — mešćema
Mekke — Meća
mekruh — mećruh
melek — meleć
memleket — memlećet
merkez — merćez
misk — mišć
mübarek — mubareć
mübareki — mubareći
müluk — mulić
mümkün — mumćin
mürekkep — murećef
nankör — namćor
nikâh — nićah
perakende — peraćendija
peşkeş — pešćeš
pösteki — postećija
rekât — rećat
rükû — rućи
sakin — saćin
sanki — sanći
seki — sećija
serasker — serašćer
sirke — sirće
iskemle — šćemlija
sülûk — sulić
Şakir — Šaćir
şeker — šećer
şekerleme — šećerlema
şerik — šerić
şikâr — šićar
şükür — šućur
tekkeci — taćadžija
tamahkâr — tamašćar

tekbir — tećbiri
tekmil — tećmil
teneke — teneće
tevekkeli — tevećelija
tiryaki — tirjaćija
türkiyat — turćijat
vekil — većil
Zakir — Zaćir
zekât — zećat
Zekir — Zećir
zikir — zićir
Zikri — Zićrija
ziyankâr — zijanćer
zulümkâr — zulumćar;[12])

tur. *k* (ك) = đ:

külbastı — đulbastija, pored ćulbastija
tekbir — teđbir
kevgir — đevđir;

tur. *k* (ك) = h:

mekteb — mehtef;

tur. *k* (ك) = j:

mekteb — mejtef;

Napomena. — Naše »ć« redovno nastaje (vidi navedene primjere) od turskog **mekog** *k* (ك), a ne od turskog tvrdog *k* (ق) niti od tur. c ili *ç*, dok naše »č« nastaje od turskog tvrdog *k* (ق). Na primjer: *konak* — konačiti, *merak* — meračiti itd. To je pravilo. Ipak ima nekoliko odstupanja koja su se u našem jeziku učvrstila i koja su prihvaćena u našim pravopisnim pravilima, a to su:

čoček, a prema korijenu (tur. *köçek)* bilo bi ćoček
čunak, a prema korijenu (tur. *künk)* bilo bi ćunak
čekić, a prema korijenu (tur. *çekiç)* bilo bi **čekič**
ćerčivo a prema korijenu (tur. *çerçeve)* bilo bi **čerčivo**
Ćimeta, Ćima a prema korijenu (tur. *Kiymet)* bilo bi **Čimeta, Čima**
ćiriš, a prema korijenu (tur. *çiriş)* bilo bi čiriš.

tur. *l* = lj:

pestil — bestilj
bölük — buljuk
fitil — fitilj
helme — heljma
kandil — kandilj
leş — lješ
mendil — mendilj
mil — milj
mülk — miljać
peştemal — peštemalj
reçel — recelj
sebil — sebilj
şilte — šiljte
telve — teljva
zembil — zembilj;

---

[12]) I kod nekih od ovih riječi (kao što je navedeno kod *ğ* (ق ,ك) zadržava se kod nas uporedo i turski izgovor: tur. **b e k â r**, kod nas: bećar i bekar, **B e k i r**, kod nas: Bećir i Bekir itd. U sjevernim i zapadnim krajevima Bosne, osobito u Bos. Krajini, u narodu se kod ovih riječi upotrebljava samo turski izgovor: bekar, Bekir itd.

tur. *l* = m:

bülbül — bumbul
çalpara — čampara
çılbır — čimbur:

tur. *l* = n:

belsoğukluğu — bensaukluk
belsilâhı — bensilah
bolluk — bonluk
bulgur — bungur
dülger — dunđer
gürültü — đuruntija
gulgule — gungula
yolluk — jonluk;

tur. *l* = r:

devele — devere,
mayasıl — majasir;

tur. *l* = v:

dilçik — divčik,
şulal — šuval;

tur. *m* = n:

dümdar — dundar
imdat — indat
perçem — perčin
sarımsak — saransak
semt — sent
şamdudu — šanduda
şimşek — šinšik
tamam — taman;

tur. *m* = l:

kumkuma — kulkuma;

tur. *n* = nj:

binici — binjedžija
binek — binjek
deniz — denjiz
figan — figanj
hüner — hunjer
yeniçeri — janjičar
biniş — binjiš
denk — denjak
munis — munjiz
renk — renjak
tigan — tiganj
vişnâb — višnjab;

tur. *n* = m:

beden — bedem
bütün — butum
durun! — durum!
fidan — fidim
hergün — herđum
kurşun — kuršum
lâden — ladem
lökün — lućum
nem — mem
rehin — rehum
vezne — vezma;

tur. *n* = l:

dondurma — doldurma
dönüm — dulum
yandan — jandal
mengene — menđele
nalın — nalule
sînebend — silembeta
sundurma — suldurma
zengin — zenđil
zurna — zurla;

tur. *n* = lj:

cöğen — čugelj;

tur. *n* = b:

öndül — obdulja;

tur. *n* = j:

yangın — jangija;

tur. *n* = f:

çintijan — čiftijane;

tur. *n* = h:

insan — ihsan;

tur. *n* = k:

insan — iksan;

tur. *n* = r:

buhurdan — buhurdar;

tur. *p* = f:

mektep — mejtef
supara — sufara
zapt — zaft
kepenk — ćefenak
dolap — dolaf
gulâmpare — gulanfer
kalıp — kaluf
kinnap — kanafa
matkap — matkaf
mürekkep — murećef;

tur. *p* = v:

çapkın — čavkun
çepken — čevkeni
hapis — havs
şüpheli — šuhveli
tepsi — tevsija
zapt — zavt
kepçe — kevčija
kopça — kovča;

tur. *p* = b:

pestil — bestilj
pusu — busija;

tur. *r* = l:

irtifa — iltifa;

tur. *r* = n:

çırçıplak — činčiplak;

tur. *r* = v:

şırlağan — šavlagan;

tur. *s* = z:

atlas — atlaz
Idris — Idriz
Junus — Junuz
kafes — kafez
kavas — kavaz
mahsus — mahsuz
makas — makaze
meteris — meteriz
miras — miraz
müflis — mufliz
munis — munjiz
nüfus — nufuz
seyis — sejiz
serbes — serbez
sümbül — zumbul
trablus — traboloz
sanat — zanat;

tur. *s* = ć:

nergis — nergić;

tur. *s* = š:

safran — šafran;

tur. *t* = d:

tarumar — darmar,
tenbel — dembel;

tur. *t* = k:

haydut — hajduk;

tur. *t* = z:

ifrit — ifriz;

tur. *v* = f:

Husrev — Husref,
kova — kofa,
Pertev — Pertef;

tur. *v* = g:

gövde — đogde;

tur. *v* = l:

parazvana — parazlama;

tur. *z* = s:

yüzük — jusuk,
zülüf — soluf;

tur. *z* = r:

tezgâh — terđah;

tur. *ts* = c:

tutsak — tucak,
yatsı — jacija;

tur. ***st*** = šć:

erişte — jerišće.

2 — *Zamjenjivanje* *vokala*

tur. *a* = e:

ferace — feredža
gazal — gazela
mahkeme — mehkema
terazı — terezija;

tur. *a* = i:

sermaye — sermija,
fidan — fidim;

tur. *a* = o:

halta — holta
kalpazan — kalpozan
kavanoz — kavonoz
masura — mosur
nalpare — nalpora;

tur. *a* = u:

davacı — davudžija,
postal — postule;

tur. *e* = a:

caneriği — džanarika
hember — hambir
hancer — handžar
yeniçeri — janjičar
kafesli — kafazlija
pençe — pandža
semer — samar
serasker — saršćer

tur. *e* = i:

bereket — berićet
dübedüz — dibiduz
gemici — đemidžije
hember — hambir
eştah — ištah
yengelik — janđiluk
mengûş — minđuš
meyve — miva
perçem — perčin
şimşek — šimšik;

tur. *e* = o:

erguvan — jorgovan;

tur. *e* = u:

merdum — murdum,
nezle — nuzla;

tur. *i* = a:

kadir — kadar;

tur. *i* = e:

bilezik — belenzuke
devir — dever
giysi — đeisija
gezinti — đezentija
eğindi — egendija
emir — emer
irmikhelvasi — irmek-**halva**

istikrar — istekrar
işleme — ešlema
kadir — kader
lehim — lehem
sinobi — senabija
şehir — šeher;

tur. *i* = r:

dizman — drzman;

tur. *i* = u:

biçim — bičum
kibir — ćibur
resim — resum
sehim — sehum
dilim — dilum
izin — izun
minare — munara
rehin — rehum
silindir — sulundar
talim — talum
tedarik — tedaruć
tersine — tersuna

tur. *ı* = a:

hatır — hatar
yağız — jagaz
kahır — kahar
kılavuz — kalauz
kınnap — kanap
kızamık — krzamak
mangır — mangar
musandıra — musandara
pırazvana — parazlama
sakız — sakaz
bakır — bakar
balsıra — balsara
çakır — čakar
salıncak — salandžak
sıkılmak — sakrlisati se
sıraca — saradža

satır — satara
şırlağan — šarlagan;

tur. *ı* = e:

kaldır! — kaldera!
hıdiv — kediv
kırmız — krmez
barım — barem
batırmak — baterisati
çıkrık — čekrk;

tur. *ı* = o:

çadır — čador
hatır — hator
rastık — rastok
bahçıvan — baščovan;

tur. *ı* = r:

dalkılıç — dalkrlič
hışım — hršum
yağız — jagrz
kısmet — krsmet
kışlak — kršlak
kılıç — krlič
kışla — kršla
kızamık — krzamak
kızartma — krzatma
kızıl — krzli
kızılbaş — krzulbaš
kızlık — krzluk
kızılhastalık — krzulhastaluk
kına — krna
kıble — krbla
kıblenuma — krbletnama
sakız — sakrz
sıkılmak — sakrlisati se
sıklet — srklet
zıd — zrt;

tur. *ı* = u:

andız — anduz
aşkına — aškuna

balık — baluk
çapkın — čapkun
çarık — čaruk
çuvaldız — čuvalduz
canım — džanum
fıçı — fučija
fışkı — fuškija
hadım — hadum
hanım — hanuma
hasıl — hasul
hasım — hasum
hasır — hasura
hatır — hatur
hatıl — hatula
hazır — hazur
hışım — hršum
yaldız — jalduz
yardım — jardum
yastık — jastuk
yazık — jazuk
yıldız — jilduz
kalıp — kalup
Kasım — Kasum
katıl — katul
katır — katura
kazık — kazuk
kılıc — krluč
kılıççı — krlukčija;

tur. *o* = a:

sinobi — senabija;

tur. *o* = u:

boyunbağı — bujumbak,
kolçak — kulčak
kontoş — kontuš
tombaz — tumbas;
kolağa — kulaga

tur. *ö* = u:

lökün — lućum
tömbeki — tumbećija
dönüm — dulum;

tur. *u* = a:

ulûfeci — alufedžija
korkuluk — korkaluk
kurtuluş — kurtališ;

tur. *u* = i:

çubuk — čibuk
hoşundu! — hošindi!

tur. *u* = o:

dua — dova
çuha — čoha
kuruman — koroman
lûgat — logat
uğrama — ograma
uğraş — ograš
usanma — osanma
zülüf — soluf
Istanbul — Stambol
kuruş — groš

3 — *Disimilacija glasova*

Navodim neke slučajeve gdje jedan ili dva od dva ili više jednakih glasova u jednoj riječi prelaze u neki drugi.

a) disimilacija konsonanata:

tur. *kumkuma* — kulkuma
„ *tamam* — taman
„ *belsilâhı* — bensilah

tur. *gulgule* — gungula
„ *şulal* — šuval;

b) **disimilacija vokala:**

tur. *fıçı* — fučija
„ *fışkı* — fuškija
„ *hember* — hambir
„ *yıldız* — jilduz
„ *korkuluk* — korkaluk

tur. *kurtuluş* — kurtališ
„ *çubuk* — čibuk
„ *perçem* — perčin
„ *tılsım* — tilsum
„ *sıktır* — sikter.

4 — *Metateze*

tur. *bayrak* — barjak
bayram — barjam
damga — dagma
dünyalık — dunajluk
cezve — dževza
yelpaze — lepeza
filar — firale
havlıcan — helvedžan
kaplama — paklama
keşif, keşf — ćefš, ćevš
kuyruk — kurjuk

tur. *lânet* — nalet
mirahor — imrahor
nalın — nanule
Orhan — Ohran
pekşeş — peškeš
selvi — sevlija
sergen — sendžer
şüpheli — šuhveli
turfanda — trofanda
şalvar — šarvale.

5 — *Dodavanje glasova ili slogova*

tur. *bilezik* — belenzuke
güllâç — đunlač
hapis — hapst
hile — hinla
hücre — hudžera
ibre — imbrete
eğe — jege
eğlen — jeglen
erişte — jerište
esir — jesir
nakışlı — nargišli
seccade — serdžada
sevda — sevdah

tur. *erguvan* — jorgovan
kervan — karavana
maden — majdan
mâsum — maksum
Mâsume — Maksuma
maşraba — maštrafa
matrak — mandrak
mera — meraja
mest — mestve
mizrak — mizdrak
sual — suval
şehzade — šeherzada
tenhalık — tenhanluk.

6 — *Ispadanje glasova*

tur. *abeyturan* — bejturan
art-kaş — arkaš
bahtsız — baksuz
barutçu — barućija
çıkmaz — čikma
dostluk — dosluk
fermene — fermen
istekrar — istekar
yavuklu — jauklija
yular — ular
kavil — kaul
kehvare — kehara

tur. *keşkek* — keške
kuzu — kuz
meyhane — mehana
iskeleci — skeledžija
iskemle — skemlija
ısmarlama — smarlama
Istanbul — Stambol
şeyh — šeh
işkembe — škembe
temren — temre
tezgâh — tezga

Osim toga, vokali koji stoje na kraju u izafetskoj konstrukciji kod nas redovno ispadaju: *ankakuşu* — ankakuš, *balıkyağı* — balukjag itd.

7 — *Primjeri nekih drugih interesantnih promjena*

tur.	*burunotu*	kod nas:	burmut
	çavuş	„	čajo
	eczacı	„	hevzadžija
	eczahane	„	hevzedžana
	elverir	„	elverum
	harçlık	„	hašluk
	yırtmaç	„	itmač
	yürüyüş	„	juriš
	kara armut	„	karamut
	karanfil çiçeği	„	karanfilčić
	karınağrısı	„	karnagasija
	kılabdan	„	klobodan
	kolağası	„	kolas.

8 — *Izgovor i pisanje suglasnika »h«*

U izgovoru i pasnju suglasnika »h« u turcizmima mnogo se griješi. Iako postoji utvrđeno pravilo da suglasnik »h« treba pisati i izgovarati gdje mu je po postanku (etimologiji) mjesto, ipak se,

ne samo u izgovoru nego često i u književnom jeziku suglasnik »h« ne izgovara i ne piše ondje gdje mu je mjesto i gdje treba da bude, a izgovara se i piše ondje gdje mu uopšte nema mjesta. Tako, na primjer, pogrešno se bez suglasnika »h« izgovara odnosno piše:

aar	mjesto	ahar	aps	mjesto	haps
abab	„	ahbab	ava	„	hava
aber	„	haber	Ašim	„	Hašim
afiz	„	hafiz	amam	„	hamam
ajvan	„	hajvan	esap	„	hesap
alka	„	halka	izmećar	„	hizmećar
alva	„	halva	muur	„	muhur itd.

S druge strane, pogrešno se upotrebljava suglasnik »h« gdje mu uopšte nije mjesta:

hadet	mjesto	adet	hat	mjesto	at
hadžamija	„	adžamija	Hasim	„	Asim
haga	„	aga	dahire	„	daire itd.

9 — *Građenje naših infinitiva od turskih riječi*

Naši infinitivi nastaju od turskih riječi na sljedeća tri načina:

A) pomoću sufiksa »-isati« (koji potječe od grčkog aorista *-isa)*, i to:

1) davanjem tog sufiksa turskoj prezentskoj osnovi, (dolazi dakle mjesto turskog infinitivnog nastavka *-mak, -mek)*. Primjeri: *benzemek (benze-mek)* — benzeisati (benze-isati) — sličiti, naličiti; *duymak (duy-mak)* — dujisati se (duj-isati se) — dosjetiti se, prisjetiti se. Na taj način su nastali i ovi naši infinitivi:

anlaisati	bujurisati	išleisati
araisati	dajanisati	jaglaisati
arterisati	davranisati se	jaratisati
bailisati se	dokunisati	jenjisati
baterisati	geberisati	kabarisati
batisati	đusterisati	kajnaisati
begenisati	eglenisati	kametleisati
besleisati	elverisati	kanderisati
bitirisati	ezberleisati	kaurisati
bitisati	hastalenisati se	kavraisati

kazanisati	ograisati	sojisati
kiverisati	osanisati	surisati
kolajlajisati	oturisati	šaširisati
krklaisati	ovarisati	šuphelenisati se
kulanisati	sakrlisati se	taslaisati
kurisati	saulisati	uzdurisati
kurtarisati	sefteleisati	ujisati
mubarećleisati	sikterisati	utleisati
muhurleisati	smarlaisati	varaklaisati.

2) Dodavanjem istog sufiksa osnovi turskog određenog perfekta (koja se dobije dodavanjem nastavka *-di ili -ti* odnosno *-du, -tu* prezentskoj osnovi), s tim što tur. *i* odnosno *u* kod *-di (-ti)* odnosno *-du (-tu)* ispada:

tur. inf. *boyamak (boya-mak),*	perf. *boyadı (boya-dı)* — bojadisati;
tur. inf. *yaratmak*	perf. *yarattı (yarat-tı)* — jaratisati;
tur. inf. *bozmak,*	perf. *bozdu (boz-du)* — bozdisati;
tur. inf. *konuşmak*	perf. *konuştu (konuş-tu)* — konuštisati.

Na taj način nastali su i ovi naši infinitivi:

alištisati	eglendisati	krdisati
andisati	jendisati	kulandisati
azdisati	kajdisati	ograštisati
baildisati se	karištisati se	sevdisati
b̓aldisati	kidisati	šaštisati.
dokundisati	koptisati	

Od nekih turskih glagola izvedeni su naši infinitivi istovremeno na oba gornja načina, tj. i od osnove prezenta i od osnove perfekta, pa se govore uporedo, i imaju isto značenje. Tako se pored

bailisati se	govori i	baildisati se
begenisati	„	begendisati
davranisati se	„	davrandisati se
dokunisati	„	dokundisati
eglenisati	„	eglendisati
hastalenisati se	„	hastalendisati se
jenjisati	„	jendisati
kazanisati	„	kazandisati itd.

3) Dodavanjem sufiksa »-isati« nekim turskim imenicama i pridjevima. To su ovi naši infinitivi:

a) od imenica —

tur. ***belâ*** — belaisati (bela-isati)
„ ***budala*** — budalasati (budala-isati)
„ ***damla*** — damlaisati se
„ ***dembel*** — dembelisati
„ ***dümen*** — dumenisati
„ ***kalay*** — kalajisati
„ ***kaldırım*** — kaldrmisati.

b) od pridjeva —
tur. ***sürgün*** — surgunisati.

B) Dodavanjem našeg infinitivnog nastavka »*-ti*« (i ubacivanjem vokala »i« ili »a« ispred toga nastavka) i nastavka »-ovati«:

1) od turskih imenica:

aşık — ašikovati
bayram — bajramovati
bakam — bakamiti
bekâr — bećarovati
behar — beharati
budala — budaliti
burgu — burgijati
çekiç — čekićati
çifte — čiftati se
kâr — ćariti
körlük — ćorlučiti
değnek — degenečiti
devir — deverati
dolma — dolmiti
dostluk — dosločiti
emanet — amanetiti itd.

2) od turskih pridjeva:

battal — bataliti
hazır — hazurati se
yasak — jasačiti
pâk — paćiti se
pişman — pišmaniti se itd.

3) od turskih glagola:

anladım — anladumiti
dur! dura! — durati.

C) Dodavanjem naših pomoćnih glagola: biti, činiti, učiniti, doći, turskim riječima kao:

gaib biti	ażab činiti	asi se učiniti	tobe doći
halas biti	bihuzur činiti	ašik se učiniti	haka (glave) doći
helać biti	dovu činiti	helać učiniti	
kail biti		nićah učiniti	
pišman biti		rahat se učiniti	

10 — *Građenje naših komparativa i superlativa od turskih adjektiva*

Ima nekoliko pridjeva koje smo preuzeli iz tur. jezika a njihovo stupnjevanje vršimo po našim gramatičkim pravilima. To su ovi pridjevi:

beter (tur. *beter),* loš nevaljao — beterniji, najbeterniji
dertli (tur. *dertli),* brižan — dertliji, najdertliji
ferkli (tur. *farklı),* različan — ferkliji, najferkliji
hasul (tur. *hâsıl),* ukusan — hasulniji, najhasulniji
kajil (tur. *kail),* voljan — kajliji, najkajliji.

Interesantan je slučaj sa ova dva turska adjektiva koji su komparativi, a mi od njih ipak pravimo naše komparative:

tur. *efzal,* bolji, odabraniji — kod nas: efzalniji, najefzalniji
tur. *ehven,* povoljniji — kod nas: ehveniji, najehveniji.

11 — *Turcizmi — hibridne riječi, kombinovane sa turskim i persijskim sufiksima*

Građenje turskih riječi pomoću tur. sufiksa *»li« (lı), »lik« (luk, luk, lük), »ci« (cu, cü), »çi, çı, çu) i »lama«* ima jakog utjecaja na naš jezik tako da smo mi, po uzoru na turske riječi, mnogim našim riječima, pa i nekim internacionalnim izrazima, dodali ove turske sufikse i napravli naše kovanice, npr.:

a) sa tur. suf. *-li (-lı):*

brkanlija	kolalije	šibalija	Maglajlija
dangubli	medenlija	treptelija	Mostarlija
dugajlija	novajlija	troškali	Novalija
fakultetlija	obrazli	urokli	Travniklija
gárli	perali	zlatali	Višegradlija itd
granalija	pubertetlija	ženiklija	
gužvalija	strukali	Bečlija	
jeftinlija	šeširlija	Beogradlija	

b) sa tur. suf. *-lik (-lık, -luk, -lük):*

bezobrazluk	magaraluk	obješenjakluk	prostakluk
domazetluk	majstorluk	obrazluk	svinjaluk
đavoluk	nestašluk	pasjaluk	šibaluk
kremenluk	ništavluk	poganluk	tvrdičluk itd.
lopovluk	nitkovluk	stremenluk	

c) sa tur. suf. *-ci (-cı, cu, -cü), -çi (-çi, -cu, -çü):*

bombondžija	hvaldžija	mirdžija	provodadžija
bunadžija	intereščija	pirdžija	račundžija
darovadžija	ispindžija	pljačkadžija	sijeldžija
globadžija	krpedžija	pratidžija	siledžija
govordžija	larmadžija	prelendžija	tramvajdžija itd.

d) sa tur. suf. *-lama:*

korašlama (od koraklama, koračlama pa korašlama)
zavrzlama
grušalam itd.

Nekoliko riječi je napravljeno sa persijskim sufiksima *»-dār«, »-kār, -ker«* i *»i«*, kao:

čurvadar	pogančer	Drvenija itd.

12 — *Turcizmi — hibridne riječi, kombinovane sa našim prefiksima, i ostali oblici hibrida*

a) Neke naše kovanice nastale su dodavanjem našeg prefiksa »ne-« turskim riječima: nebaht, nerahat, nevakat itd.

b) Mnoštvo naših glagola napravljeno je od turcizama pomoću naših prefiksa: »na-«, »o«, »po-«, »pre-«, »pri-«, »pro-«, »raz-«, »s-«, »u-«.

c) Ima nekih složenica u kojima je jedna komponenta turska, a druga naša, kao: aligrah, habernósa, kozbaša, mačkot, majstorbaša, težakbaša itd.

d) Interesantan je turcizam »rugábet«, napravljen od naše riječi »rugoba« po uzoru na turski, odnosno arapski oblik.

Tabela br. 1

TRANSKRIPCIJA ARAPSKOG PISMA

Arapska slova	Srp. hrv. latinica	Turski	Arapski	Persijski
elif: ا hemze: ء	*a*	' — *a* — *a*	' — *a* ('*a*, '*ä*, '*i*, '*u*)	' — *a* (*a*, *e*, *i*, *u*)
ب	*b*	*b*	*b*	*b*
پ	*p*	*p*	—	*p*
ت	*t*	*t*	*t*	*t*
ث	—	*s*	*ṯ*	*s̱*
ج	*dž*	*c*	*ğ*	*ğ*
چ	*č*	*ç*	—	*č*
ح	*h*	*h*	*ḥ*	*ḥ*
خ	—	*h*	*ḫ*	*ḫ*
د	*d*	*d*	*d*	*d*
ذ	—	*z*	*ḏ*	*z̮*
ر	*r*	*r*	*r*	*ṙ*
ز	*z*	*z*	*z*	*z*
ژ	*ž*	*j*	—	*ž*
س	*s*	*s*	*s*	*s*
ش	*š*	*ş*	*š*	*š*
ص	—	*s*	*ṣ*	*ṣ*
ض	—	*d*	*ḍ*	*ẕ*
ط	—	*t* (*d*)	*ṭ*	*ṭ*
ظ	—	*z*	*ẓ*	*ẓ*
ع	—	'(*a*, *i*, *u*)	ʿ	ʿ

Arapska slova	Srp. hrv. latinica	Turski	Arapski	Persijski
غ	*g*	*g — ğ*	*g*	*ġ*
ف	*f*	*f*	*f*	*f*
ق	*k*	*k*	*q*	*q*
ك *(kâf-i arebi)*	*k*	*k*	*k*	*k*
گ *(kâf-i farisi)*	—	*g*	—	*g*
ك *(ince kef)*	—	*ğ — v*	—	—
ڭ *(sağır kef)*	—	*n*	—	—
ل	*l*	*l*	*l*	*l*
م	*m*	*m*	*m*	*m*
ن	*n*	*n*	*n*	*n*
و	*v*	*v*	*w*	*w*
ه ـ ه	*h*	*h*	*h*	*h*
ى	*j*	*y*	*y*	*y*
vokali	*a*	*a*	*a*	*a*
	e	*e*	*e, ä*	*e*
	i	*i — ı*	*i*	*i*
	o	*o — ö*	—	*o*
	u	*u — ü*	*u*	*u — ü*
Znak duljine	—	^	—	—

Napomena: Turski tekstovi (riječi) su transkribovani današnjom turskom latinicom. Za arapske i persijske rječ uzeta je trankripcija koju je usvojio Orijentalni institut u Sarajevu za svoje publikacije.

U turskom jeziku znak ^ često ima svrhu da naglasi da konsonant koji pred njim stoji treba umekšano izgovarati.

KRATICE

A de **Cihac**	=	A. de Cihac: *Dictionnaire d' etymologie Daco-Romane Elements Slaves,* Magyars, Tures, Greces moderner et Albanas, Francfort, 1879.
adj.	=	adjektiv
adv.	=	adverb
adv. *zn.*	=	adverbno značenje
ak.	=	akuzativ
A. N.	=	Alija Nametak: *Muslimanske junačke pjesme,* Sarajevo, 1941.
Andrić	=	Ivo Andrić: *Most na Žepi,* izd. »Prosveta«, Beograd, 1947.
Andrić, Prip.	=	Ivo Andrić: *»Pripovetke«,* S. K. Zadruga, Beograd, 1931.
aps. superl.	=	apsolutni superlativ
A. Rasim	=	Ahmed Rasim: *Osmanli Tarihi,* Istanbul, 1328—1330. (1912—1914)
ar.	=	arapski
ar.-pers.	=	složenica od arapske i persijske komponente
ar.-tur.	=	složenica od arapske i turske komponente
asir.	=	asirski
Ašikl.	=	*Ašiklije — muslimanske sevdalinke iz Bosne i Hercegovine,* sakupio Abdul-Hak, Sarajevo, 1914.
augm.	=	augmentativ

A. Vefik	=	Ahmet Vefik paša: *Lehce-i Osmani*, Constantinopel, 1306. (1890)
Bajr.	=	Dr Fehim Bajraktarević: *Pregršt pjesama iz bosanskog Skoplja*, Etn. Institut SAN, knj. 11, Beograd, 1960.
Barić	=	Dr Henrik Barić: G. Elezović, *Rečnik kosovsko-metohijskog dijalekta*, »Prilozi«, knj. XV, Beograd, 1935.
Beh.	=	»Behar« Sarajevo
Berneker	=	Dr Erich Berneker: *Slavisches etymologisches Wörterbuch*, B. I, Heidelberg, 1913.
Bilten	=	Bilten Instituta za proučavanje folklora u Sarajevu
Blau	=	Dr Otto Blau: *Bosnisch-türkische Sprachdenkmäler*, Leipzig, 1868.
bukv.	=	bukvalno značenje
coll.	=	zbirna imenica
Cook	=	James Cook: *Putovanja oko svijeta*, 2. izd., »Pokoljenje«, Zagreb, 1951.
č.	=	čitaj!
Čajkan.	=	V. Čajkanović: *Srpske narodne umotvorine, I, Beograd, 1927.*
Čolak.	=	E. Čolaković: *Legenda o Ali-paši*, Zagreb, 1944.
Ćorović	=	Dr Vl. Ćorović: *Historija Bosne*, izd. SAN, Beograd, 1940.
Dedijer	=	Dr J. Dedijer: *Hercegovina*, Srp. etn. zb. XII, Beograd, 1909.
Delić	=	M. R. Delić: *Sokolović, Sarajevo*, 1927.
demin.	=	deminutiv
Devajtis	=	M. Rodjeričevna: *Devajtis*, 2. izd., »Novo Pokoljenje«, Beograd, 1953.
Bbuzzija	=	Ebüz-Ziya Tevfik: *Lûgat-i Ebüz-Ziya*, Istanbul, 1306. (1890)
elat.	=	elativ

Elezović	=	Gliša Elezović: *Rečnik kosovsko-metohijskog dijalekta,* sv. I, Beograd, 1932. i sv. II, Beograd, 1935.
engl.	=	engleski
Esih	=	Dr Ivan Esih: *Turcizmi,* Zagreb, 1942.
Et. zb.	=	Etnografski zbornik SAN, Beograd
f.	=	femininum
fig.	=	figurativno
F. J.	=	*Narodne pjesme bosanske i hercegovačke,* skupio Ivan Franjo Jukić i Ljubomir Hercegovac (Fra Gr. Martić), sv. I, Pjesme junačke, Osijek, 1858.
F. K.	=	Dr Friedrich Kraus: *Smailagić Meho,* Dubrovnik, 1886.
franc.	=	francuski
fut.	=	futur
Gajret	=	časopis koji je izdavalo muslimansko kulturno društvo Gajret u Sarajevu
gl.	=	glagol
GL EI	=	Glasnik Etnografskog instituta SAN, Beograd
GL EM	=	Glasnik Etnografskog muzeja, knj. XXI, Beograd, 1958, str. 18, »Pirotsko ćilimarstvo i njegove veze sa istokom«
grč.	=	grčki
GZM	=	Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu
hibr. r.	=	hibridna riječ
hipok.	=	hipokoristik
Hirtz, **Rječnik**	=	Dr Miroslav Hirtz: *Rječnik narodnih zooloških naziva,* izd. JAZU, Zagreb, 1938.
imp.	=	imperativ
imperf.	=	imperfekt
ind.	=	indijski
indecl.	=	indeklinabilan
interj.	=	interjekcija
Isl. Ansikl.	=	*Islam Ansiklopedisi,* **Istanbul, A—K**

iskr. = iskrivljeno

Isl. Sv. = *Islamski Svijet*, list, Sarajevo

Ist. bl. = Mehmedbeg Kapetanović Ljubušak: *Istočno blago*, sv. I, Sarajevo, 1896. i sv. II Sarajevo, 1897.

I. Z. = Rukopisna zbirka narodnih pjesama Matice Hrvatske (24), sabrao po Bosni i Hercegovini Ivan Zovko, 4 sveske po 250 pjesama

I. Z. Herceg. = I. Zovko: *Hercegovke i bosanke* — Sto najradije pjevanih ženskih pjesama, sv. I, Sarajevo, 1888.

izft. = izafetska konstrukcija, genitivna veza

izv. = izvedeno, izvedenica

izvor. = izvorno, korijenski

j. = jezik

Jakšić = Đ. Jakšić: *Dela* I—IV, Biblioteka srpskih pisaca, Beograd

jerm. = jermenski

jevr. = jevrejski

jusjur. = jusjurandum

Kašik. = N. Kašiković: *Narodno blago* I—III, Sarajevo, 1927.

K. Hörm. = Narodne pjesme muslimana u Bosni i Hercegovini, saobrao Kosta Hörman, knj. I i II, Sarajevo, 1888—1889.

K. H. = Narodne pjesme muslimana u BiH, sabrao Kosta Hörman, knj. I i II, Sarajevo, izd. 1933.

kin. = kineski

knjiž. = književno

Kočić = P. Kočić: *Dela* I—II, Biblioteka srpskih pisaca, Beograd

komp. = komponente

kompar. = komparativ

konjunk. = konjunkcija

kor.	=	korijen
Korsch	=	Theodor Korsch: Fr. Miklosich, *Die türkischen Elemente ...«*, Afs Ph, Berlin, sv. VIII i IX
Kraelitz	=	Fridrich v. Kraelitz: *Corollarien zu Fr. Miklosich »Die türkischen Elemente ...«*, Wien, 1911.
Kreš. Vodovodi	=	H. Kreševljaković: *Vodovodi i gradnje na vodi u starom Sarajevu*, Sarajevo, 1939.
Kreš. Čizm. obrt	=	H. Kreševljaković: *Čizmedžijski obrt i stara građanska obuća u BiH*, Naučno društvo BiH, Radovi III, Sarajevo, 1955.
Kreš. Kapetanije	=	H. Kreševljaković: *Kapetanije u BiH*, Naučno društvo BiH, Sarajevo, 1954.
Kreš. *Esnafi*	=	H. Kreševljaković: *Esnafi i obrti u starom Sarajevu*, Sarajevo, 1958.
Kreš. Sar. carš.	=	H. Kreševljaković: *Sarajevska čaršija, njeni esnafi i obrti za osmanlijske uprave*, Zagreb, 1927. (poseban otisak iz »Narodne starine«)
Kurt	=	M. Dž. Kurt: *Muslimanske hrvatske narodne ženske pjesme* I, Mostar, 1902.
l.	=	lice (gramatičko)
lat.	=	latinski
Laz.	=	L. K. Lazarević: *Pripovetke*, S. K. Zadruga, Beograd
Lord	=	*Srpskohrvatske junačke pjesme*, skupio Milman Parry, uredio Albert Bates Lord, knj. *II*, Novi Pazar, Srp. hrv. tekstovi sa uvodom i primedbama urednika, izd. SAN i Harvard University Pres. (SAD), Beograd i Kembridž, 1953.
L. Osmani	=	Ahmed Vefik paša: *Lehce-i Osmani*, Constantinopel, 1306. (1890)
m	=	masculinum
madž.	=	madžarski
mal.	=	malajski

Marjan.	=	Dušan Marjanović: *Turske reči u srpskom jeziku*, rukopisna zbirka SAN, R 316—78
Meyer	=	Gustav Meyer: *Etymologisches Wörterbuch der albanischen Sprache,* Strassburg, 1831.
metafor. zn.	=	metaforičko značenje
M. encikl.	=	Mala enciklopedija, »Prosveta«, Beograd, 1959
M. H.	=	Izdanja Matice Hrvatske: *Hrvatske narodne pjesme,* I 1896, II 1897, III 1898, IV 1899, V 1909, VI 1914, VII 1929, VIII 1939, IX 1940, X 1942.
Miklošić	=	Dr Franz Miklosich: *Die türkischen Elemente in den südost- und ost-ewropäischen Sprachen,* I—II Häfte (1884), Nachtrag I—II (1888—1890), Wien
Miodrag.	=	J. Miodragović: *Narodna pedagogija u Srba,* Beograd, 1914.
Mladenov	=	Dr Stefan Mladenov: *Rečnik na tudžite dumi v blgarskijat jezik,* Sofija, 1947.
mong.	=	mongolski
Maštr.	=	Ljubomir Maštrović: *Rječničko blago ninskog govora,* Radovi Instituta JA u Zadru 3, Zagreb, 1957, str. 423—461
musl.	=	muslimanski
Muz. zap. Inst.	=	Muzički zapis Instituta za proučavanje folklora u Sarajevu (sada Odsjek za duhovnu kulturu Zemaljskog muzeja)
n	=	neutrum
Nar. bl.	=	Mehmedbeg Kapetanović Ljubušak: *Narodno blago,* Sarajevo, 1888.
nar. gov.	=	narodni govor
nar. izr.	=	narodna izreka
nar. posl.	=	narodna poslovica
neg.	=	negativni oblik
ngrč.	=	novogrčki

N. K.	=	Nikola T. Kašiković: *Narodno blago*, I, Sarajevo, 1927.
nom. action.	=	nomen actionis
nom. agent.	=	*nomen agentis*
nom. intensit.	=	nomen intensitatis
nom. instrum.	=	nomen instrumenti
nom. loci	=	nomen loci
num.	=	numerus
njem.	=	*njemački*
ob. gov.	=	obični, saobraćajni govor
optat.	=	optativ
osn. zn.	=	osnovno značenje
Osvit	=	»Osvit«, knj. II, Mostar, 1899.
part.	=	particip
part. a.	=	particip aktiva
part. fut.	=	particip futura
part. imperf.	=	particip imperfekta
part. perf.	=	particip perfekta
part. pas.	=	particip pasiva
part. prez.	=	particip prezenta
partik.	=	partikula
pas. oblik	=	pasivni oblik
perf.	=	perfekt
pers.	=	persijski
pers.-tur.	=	složenica od persijske i turske komponente
Petran.	=	B. Petranović: *Srpske narodne pjesme u BiH*, Beograd, 1867.
pl.	=	plural
pl. t.	=	plural tantum
POF	=	Prilozi za orijentalnu **filologiju (časopis** Orijentalnog **instituta u Sarajevu)**
pogrd.	=	pogrdno
pok. zamj.	=	pokazna zamjenica
postpoz.	=	postpozicija
posv. z.	=	posvojna zamjenica

poz. oblik	=	pozitivni oblik
pref.	=	prefiks
pren. sm.	=	u prenesenom smislu
prepoz.	=	prepozicija
prez.	=	prezent
prez. osn.	=	prezentska osnova
Prilozi	=	Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor, časopis, Beograd
pron.	=	pronomen
r.	=	riječ
Radić	=	Dr Ante Radić: *Naši turci*, »Novi Behar«, XIII—1940, br. 19—22
Radloff	=	Dr W. Radloff: *Das türkische Sprachmaterial des Codex Comanicus*, St. Petresbourg, 1887.
Rečnik SAN	=	Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika, knj. I, Beograd, 1959.
reflex. oblik	=	refleksni oblik
Resimli Kam.	=	Ali Seydi: *Resimli Kamus-i Osmani*, Istanbul, 1330. (1914)
Rj. JAZU, Rj. Ak.	=	Rječnik Jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu
Rom.	=	Romani X-100, M. Leban: *Tri oka*, juli 1961, Novi Sad
rus.	=	ruski
Salahi	=	Mehmed Salâhi: *Kamus-i Osmani*, Istanbul, 1313—1322. (1897—1906)
sanskrt.	=	sanskrtski
S. B.	=	Dr Safvetbeg Bašagić: 67 *pjesama junačkih i ženskih iz sarajevskog kraja* (1894), rukopis JAZU, Odsjek za narodnu književnost
Sevd.	=	Hamid Dizdar: *Sevdalinke*, izbor iz bos. herc. narodne lirike, Sarajevo, 1944.
sing.	=	singular
sir.	=	sirijski

Skok	=	Dr Petar Skok: *Prilozi proučavanju turcizama u srp. hrv. jeziku,* »Slavia«, Praha. 1937—1938.
Skot	=	Valter Skot: *An Gajerštajen,* »Novo Pokolenje«, Beograd, 1953.
skr.	=	skraćeno
slov.	=	slovenski (iz nekog od slovenskih jezika)
slož.	=	složenica
sr.	=	sravni
S. S.	=	*Ljubavne narodne pjesme u Bosni i Hercegovini,* Seljačka Sloga, Sarajevo, 1953.
Stanoj.	=	Mih. M. Stanojević: *Kroz Bosnu i Hercegovinu,* Beograd, 1902.
staronjem.	=	staronjemački
st. egip.	=	staroegipatski
st.grč.	=	starogrčki
suf.	=	sufiks
superl.	=	superlativ
supst.	=	supstantiv
Šantić	=	A. Šantić: *Dela,* Biblioteka srpskih pisaca, I—III
Šol.	=	M. Šolohov: *Tihi Don,* knj. I i II, izd. »Narodna prosvjeta«, Sarajevo, 1954.
španj.	=	španjolski
Š. Sami	=	Şemsuddin Sami: *Kamus-i Türki,* Istanbul, 1317. (1901)
tal.	=	talijanski
tatar.	=	tatarski
tur.	=	turski
tur.-pers.	=	složenica od turske i persijske komponente
tzv.	=	takozvani
usp.	=	usporedi
v.	=	vidi
Vasmer	=	Max Vasmer: *Rusisches Etymologisches Wörterbuch, Heidelberg,* 1950—1958, Carl Winter-Universitäts-Verlag.

Vesel.	=	J. Veselinović: *Dela* I—IV, Biblioteka srpskih pisaca, Beograd
V. M.	=	Vlado Milošević: *Bosanske narodne pjesme,* I, Banja Luka, 1954.
Vuk	=	Vuk Stef. Karadžić: *Srpske narodne pjesme,* I, 1953, II, 1953, III, 1954, IV, 1954, izd. »Prosveta«, Beograd, V, 1898, VI, 1899, VII, 1900, VIII, 1936, IX, 1936, izd. Državne štamparije, Beograd
Vuk, Posl.	=	Vuk Stef. Karadžić: *Srpske narodne poslovice,* Beč, 1849.
Vuk, Rječnik	=	Vuk Stef. Karadžić: *Srpski rječnik,* Beograd, 1898. i 1935.
vulg.	=	vulgo
zamj.	=	zamjenica
zap. Inst.	=	zapis Instituta za proučavanje folklora u Sarajevu
Zb.	=	Zbornik sa narodni život i običaje Južnih Slovena, JAZU, Zagreb
Zembilj	=	S. Skarić: *Zembilj* — šala i maskara, knj. II, Sarajevo, 1908. i knj. III, Sarajevo, 1936.
Zenker	=	Dr Julius Theodor Zenker: *Türkisch — arabisch — persisches Handwörterbuch,* Leipzig, 1866—1876.
Zmaj	=	J. Jovanović Zmaj: *Prepevi i prevodi,* izd. »Prosveta«, Beograd, 1951.
ž.	=	ženski

LITERATURA

Bakotić, Dr Lujo: Rječnik srpskohrvatskog književnog jezika. Beograd, 1936.

Barić, Dr Henrik: G. Elezović, Rečnik kosovsko-metohijskog dijalekta (Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor, knj. XV, Beograd, 1935, sv. I i II, str. 270—290).

Bedevian, Armenag K.: Illustrated Palyglottic Dictionary of Plant Names in Latin, Arabic, Armenian, English, French, German, Italian and Turkisch Languages, Cairo, 1963.

Belović-Bernadžikowska, Jelica: Građa za tehnički rječnik ženskog ručnog rada (zaseban prilog »Školskog vjesnika«, Sarajevo, 1898).

Berneker, Dr Erich: Slavisches etymologisches Wörterbuch, Band I, A—L, Heidelberg, 1913.

Blau, Dr Otto: Bosnisch-türkische Sprachdenkmäler, Leipzig, 1868.

Ćorović, Dr Vladimir: Pamučinova zbirka turcizama, Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu, 1910, str. 173.

Develliоğlu, Ferid: Türk argosu, (TDK), Istanbul, 1945.

Đerić, Dr Vasilije: Arbanske riječi u srpskom jeziku (prema Gustavu Meyer-u EW der albanischen Sprache, Strassburg, 1891) — Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor, knj. VII, Beograd, 1927, str. 23—30 i »Još nešto o arbanskim riječima u srpskom jeziku« — Prilozi, X, 1930, str. 42—49.

Esih, Dr Ivan: Turcizmi — rječnik turskih, arapskih i perzijskih riječi u hrvatskom književnom jeziku i pučkom govoru, Zagreb, 1942.

Elezović, Gliša: Rečnik kosovsko-metohijskog dijalekta, sv. I (Srpski dijalektološki zbornik, SAN, knj. IV), Beograd, 1932. i sv. II (knj. VI) i Ispravci i dopune, Beograd, 1935.

Elezović, Gliša: Moj odgovor na ocenu: H. Barić, Rečnik kos. metoh. dijalekta od G. E. (Južnoslovenski filolog, knj. XIV, str. 181—235, Beograd, 1935).

Filipović, Dr Milenko: »Život i običaji naroda u Visočkoj nahiji«, Srp. Et. zb. SAN, LXI.

Glück, Dr Leopold: Medicinska narodna terminologija u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 1898.

Gombocz, Zoltan — Melich, Janos: Lexicon Critico — Etymologicum Linque Hungaricae »Magyar Etymologici Szotar«, Budapest, 1914.

Hony, H. C.: Turkisch-English dictionary, with the advice of Fahir iz Oxford University Press, 1947.

Hüseyin Kâzim Kadri: »Türk lûgati«, Istanbul, 1928—1945.

Islam Ansıklopedisi, Istanbul, A—K, 1940—1956.

Ibni Manzur Äbdul-Fadl Ğämaluddin: Lisānu-l-ʻArab, Kairo, 1300—1308. hidž.

Iveković, Dr F. — Broz, Dr Ivan: Rječnik hrvatskog jezika, sv. I—II, Zagreb, 1901.

Jugoslovenska Akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu: Rječnik hrvatskog ili srpskog jezika, Zagreb, A—S (1880—1955).

Karadžić Vuk Stef.: Srpski rječnik, izd. Beograd, 1935. i 1898.

Kaşgarlı, Mahmut: Divanü Lûgat-it-Türk (Divanü Lûgatit-Türk tercumesi, çeviren: Besim Atalay), c. I—III i Endeks, Ankara, 1939—1943.

Kerestedjijan, Bedros: Dictionnaire Étymologique de la Langue Turque, Londres, 1912.

Kieffer, J. D. — Bianchi, T. H.: Dictionnaire Turc-Français, Paris, 1835.

Klaić, Dr Bratoljub: Rječnik stranih riječi, Zagreb, 1951, 1958.

Knežević, Anton: Die Turzismen in der Sprache der Kroaten und Serben (Slavisch-Baltisches Seminar der Westfälischen Wiljelms-Universität Münster — Westf., 1962.

Korsch, Theodor: Fr. Miklosich, »Die türkischen Elemente« itd., Archiv für slavische Philologie, Berlin, sv. VIII, 637—651, IX, 487—520, 653—682.

Koşay, Hamit — Aydin, Orhan: Anadılden derlemeler, II, (TDK), Istanbul, 1952.

Kraelitz-Greifenhorst, Fridrich: Corollarien zu F. Miklosich's »Die türkischen Elemente in den südost-und ost--europäischen Sprachen«, Wien, 1911. (Sitzungsberichte der Kais. Akademie der Wissenschaften in Wien. phil.-hist. Kl., 166 B, 4. Abh.).

Kreševljaković, Hamdija: Kazandžiski obrt u Bosni i Hercegovini, GZM, Sarajevo, 1951.

Kreševljaković, Hamdija: Sarajevska čaršija, njeni esnafi i obrt za osmanlijske uprave, Narodna starina, Zagreb, VI, 1927.

Kreševljaković, Hamdija: Esnafi i obrt u Bosni i Hercegovini (1463—1878), Zbornik za narodni život i ob. J. Slovena, Zagreb, XXX, 1935.

Kreševljaković, Hamdija: Esnafi i obrt u Bosni i Hercegovini (1463—1878), II, Mostar, — Zb. za nar. ž. i ob. J. Slovena, Zagreb, 1951.

Lokotsch, Dr Karl: Etymologisches Wörterbuch der europäischen (germanischen, romanischen und slawischen) Wörter orientalischen Ursprungs, Heidelberg, 1927.

Mala enciklopedija, »Prosveta«, Beograd, 1959.

Malý, Karlo: Zur Kenntnis der Flora der bosnisch-herzegovinischen Bauerngärten mit Ausnahme der Nutzplanzen, GZM, Sarajevo, XLVIII, 1936, str. 3—15.

Mažuranić, Vladimir: Prinosi za hrvatski pravno-povjesni rječnik, izd. Jug. Akademije znan. i umjetn., Zagreb, 1908—1922. i Dodaci uz Prinose, Zagreb, 1923.

Mehmed Zeki Pakalin: »Osmanlı tarih deyimeleri ve terimleri sözlüğü«, I, Istanbul, 1946.

Meyer, Gustav: Etymologisches Wörterbuch der albanischen Sprache, Strassburg, 1891.

Miklosich, Dr Franz: Die türkischen Elemente in den südost--und ost-europäischen Sprachen, I—III. Hälfte (1884) i Nachtrag I—II (1888—1890), Wien.

Minerva, Leksikon, Zagreb, 1936.

Mladenov, Dr Stefan: Rečnik na čuždite dumi v blgarskijat jezik, Sofija, 1947.

Naci, Muallim: Lûgat-i Naci, Istanbul.

Popović, Đorđe: Turske i druge istočanske reči u našem jeziku, Glasnik srpskog učenog društva, knj. 59, Beograd, 1884, str. 1—275.

Popović, Đorđe: Rečnik srpskoga i nemačkoga jezika, Pančevo, 1881.

Pravopisni rječnik, izd. Pravopisne komisije, Zagreb—Novi Sad, 1960.

Salahi, Mehmet: Kamus-i Osmanî, sv. I—IV, Istanbul, 1313—1322. (1897—1906).

Sami, Şemseddin: Kamus-i Türkî, Istanbul, 1317. (1901); Kamusu-l-âlam, Istanbul, sv. I—VI, 1306—1314. (1890—1898).

Seydi, Ali: Resimli Kamus-i Osmanî, Istanbul, 1330. (1914).

Sikirić, Dr Šaćir: Gramatika perzijskog jezika, Sarajevo, 1951.

Skok, Dr Petar: Prilozi proučavanju turcizama u srp. hrv. jeziku, »Slavia«, ročnik XV (1937-38), Praha, str. 166—190, 336—366, 481—505.

Sućeska, Dr Avdo: »Ajani u društveno političkom sistemu Turske države« (posebni otisak iz časopisa »Pregled« 1—2) Sarajevo, 1960.

Šulek, Dr Bogoslav: Jugoslavenski imenik bilja, Zagreb, 1879.

Tevfik Ebüz-Ziya: Lûgat-i Ebüz-Ziya, Istanbul, 1306. (1890).

Tibrizi, Hüseyn ibni Halef: Burhan-i Kati' (Kamusu-l-Acem), izd. na tur. od Aynıtab Ahmet Asima, Istanbul, 1287. (1871).

Tumač turskim, arapskim i perzijskim riječima, koje narod u Bosni i Hercegovini upotrebljuje, Sarajevo, 1895.

Turcizmi u Bosni, Sarajevo, 1881.

Türk Dil Kurumu: Imlâ kılavuzu, Istanbul, 1941; Türkçe Sözlük, ikinci baskı, Ankara, 1955; Türkiyede Halk Ağzından SÖZ DERLEME DERGISI, Cilt I—IV, 1939—1951, Istanbul.

Zenker, Dr Julius Theodor: Türkisch-arabisch-persisches Handwörterbuch, Leipzig, 1866—1876.

Vefik paşa, Ahmet: Lehce-i Osmanî, Constantinopel, 1306. (1890).

Vujaklija, Milan: Leksikon stranih riječi i izraza, Beograd, 1937. i 1954.

RJEČNIK

A

àar, âr, v. ahar.

àba *f* (ar.) 1. *domaće sukno (čoha je ljepše i mekše kupovno, a aba grublje i deblje domaće sukno;* »Sve na njemu od *abe* haljine« (M. H. III 102);
2. *ogrtač, skrojen od abe;* »Dok mi je a b e, ne bojim se age« (Vuk, Posl. 65).
< tur. *aba* < ar. ʿ*abā*.
V. abadžija, abadžiluk, abadžinka, abaija, abenjača, abenjak.

àbāb, v. ahbab

Äbadžić, v. abadžija

äbadžija *m* (ar.-tur.) *1. suknar, zanačija koji izrađuje odijela ili predmete od abe;*
2. *trgovac koji prodaje izrađevine od abe.* — Od ove riječi je nastalo prezime A b a d ž i ć.
< tur. *abacı (aba-cı), aba* (v.) + tur. suf. *-cı.*

Äbadžiluk v. abadžiluk

äbadžiluk i abadžìluk *m* (ar.-tur.) 1. *abadžijski zanat;*
2. *dio čaršije gdje se nalaze radnje abadžija.* — A b a d ž i l u k je ulica u Sarajevu koja vodi od Baščaršije do Careve ćuprije, s istočne strane Brusa-bezistana.
< tur. *abacılık (aba-cı-lık),* a b a d ž i (j a) (v.) + tur. suf. *-lik.*

äbadžìnka *f*, *abadžijska igla.*
< abadži (ja), v.

abáha, abáhija, v. abaija

abáija, abáhija, (abáha, abája, abájlija, habáija, abráhija) *f* (ar.), *sukneni (abeni) konjski pokrivač, koji se stavlja preko sedla. Može biti i od druge vrste tkanine, a ipak se ovako naziva. Ako je abaija vezena, zove se* p ù l i - a b á i j a, p ù l i - a b á h i j a. »Ko je begu vezo a b a h i j u« (M. H. III 445); »Dobro meni opremi đogata, / prekrij njega p u l i a b a i j o m« (K. H. II 18); »Na konju mu bijela a b a h a« (Beh. III 29); »i na konju od zlata a b a j u (Beh. II 76); »ja ću dati tvoju a b a j l i j u / što sam tebi kod babajka vezla« (Vuk II 651); »A po njemu sedlo osmanliju, / A na sedlu krzli h a b a i j u« (Vuk VI 123); »Pa preloži pulu a b r a h i j u, / Zlatna pera biju niz đogata« (Lord 16).
< *abaî, aba* (v.) + ar.-pers. suf. *-ī (-iyy)*

abája, abájlija, v. abaija

abánija *f* (tur.) 1. *platno posebne vrste po kome su svilom vezene grane, a upotrebljava se za ženske marame i za čalme, tzv. šarene ahmedije;*

2. *ženska marama — povezača od takvog platna. Poznate su bile hindske i šamske abanije.* — »Oblačila bilu anteriju, a zavila bilu a b a n i j u« (M. H. X 101).
< tur. *abanı.*

Ȁbās -ása, **Ȁbāz** -áza (ar.) *musl. muško ime.*
< ar. *ʿAbbās,* lično ime. »lav«.

Abása (ar.) *musl., žensko ime.*
< ar. *ʿAbbāsă.* lično ime, »lavica«.

àbdal *m* (ar.) *glupak, naivčina.*
< tur. *abdal,* istog značenja < ar. pl. *äbdāl,* sing. *bädäl* i *bädīl,* »zamjena«. V. budàla.

àbdes, v. abdest.

abdeshàna, avdeshàna *f* (pers.). 1. *posebno mjesto u starim bosanskim kućama gdje se uzima abdest;*
2. *mjesto gdje se gubi abdest — nužnik.*
< tur. *abdesthane* < pers. *āb-dest-ḫāne),* v. komp. abdest i hane.

abdèsli, avdèsli, indecl. adj. (pers.-tur.), *»pod abdestom«, čovjek koji ima (koji je »uzeo«) abdest.* — »Jesi li a b d e s l i, hoćemo li u džamiju« (u ob. gov.).
< tur. *abdestli, abdest* (v.) + tur. suf. *-li.*

abdèslija, avdèslija *f.* (pers.-tur.). *marama za brisanje lica i ruku poslije ritualnog umivanja — abdesta.*
< *abdesli* (v.) + srp. hrv. nastavak *»-ja«.*

abdèsluk, avdèsluk, abdèstluk, avdèstluk *m* (pers.-tur.), *posebno mjesto u kući gdje se uzima abdest.* — »Na a b d e s t l u k abdest uzimao«, (K. H. I 241).
< tur. *abdestlik (abdest-lik).* abdest (v.) + tur. suf. *-lik.*

àbdesna màhrama, v. marama.

àbdest, àbdes, àvdest, àvdes, hàvdes *m* (pers.), *pranje (ritualno umivanje) lica, ruku do laktova i nogu do članaka, ispiranje usta i nosa i potiranje mokrom rukom po vratu, ušima i tjemenu glave, što je kod muslimana vjerski obavezno prije molitve — namaza.* — A b d e s t uze na vodi bunaru« (M. H. III 20); »Ona uze turski a v d e s t na se« (Nar. bl. 243); »Drugom draga a v d e s uzimaše, / Trećem draga dušeke steraše« (Vuk V 365); »Pa skočila, h a v d e s udarila, / Turski namaz vaktom učinjela« (Lord 15).
< tur. *abdest* < pers. *ābdest (āb-dest), āb,* »voda«, *dest* »ruka«.
V. abdeshana, abdesli, abdeslija, abdesluk, abdestati se, abdest uzeti, abdest izgubiti, abdesna mahrama.

abdèstati se, avdèstati se — ām, *uzimati abdest;* v. abdest.

àbdest izgubiti, àbdest pokvariti -im, *kaže se ako se što učini ili ako se pojavi ono što kvari raniji abdest i izaziva potrebu da se ponovno »uzme«* (napr.: spavanje, vršenje nužde, krvarenje na koži, itd.) v. abdest.

àbdest uzeti, àbdest uzimati, *izvršiti ritualno pranje pred molitvu.* »Pa prihvati kalajli ibrika, pa u z i m a turski a v d e s t na se« (B. V. 1892. 155). V. abdest.

Ȁbdija, Ȁvdija indecl. Ȁbdi, Ȁvdi *m* (ar.), *musl. muško ime; skraćeno od Abdùlah* (v.). *Ako se uz ovo ime doda kakva titula, onda se redovno izgovara i piše Ȁbdi (Ȁvdi) i titula se spaja crticom:* Ȁbdi-beg ili potpuno srašćuje: Abdibeg.

< tur. *Abdi* < ar. *ʿAbdī*, skraćeno od *ʿAbdu-llāh*.

Ābduka, v. Abdulah

Abdùlāh, Abdùllāh, Avdùlāh — áha (ar.), *musl. muško ime.*
< ar. *ʿAbdu-llāh*, lično ime, »božji rob, božji sluga«; ar. *ʿabd* »rob« i *ʿAllāh* »Bog«.
Hipok: Abdija, Avdija, Abduka, Avdan, Avdo, Avdić.

Abdulàtif, Abdullàtif -ífa (ar.) *musl. muško ime.*
< ar. *ʿAbdu-l-Laṭīf*, lično ime, »rob Dobroga« (naime Boga): ar. *ʿabd* »rob«, *Äl-Laṭīf* »Dobri«, jedno od tzv. božjih »lijepih imena«.

Abdulàziz -íza (ar.) *musl. muško ime.*
< ar. *ʿAbdu-l-ʿAzīz*, lično ime, »rob Moćnoga« (naime Boga): ar. *ʿabd* »rob«, *Äl-ʿAzīz* »Moćni«, jedno od tzv. božjih »lijepih imena«.

Abdulfètāh -áha (ar.) *musl. muško ime.*
< ar. *ʿAbdu-l-Fättāh*, lično ime, »rob Sudije« (naime Boga); ar. *ʿabd* »rob«, *Äl-Fettāh* »Sudija«, jedno od tzv. božjih »lijepih imena«.

Abdulhámid (ar.), *musl. muško ime.*
< ar. *ʿAbdu-l-Ḥamīd*, lično ime, »rob Hvaljenoga« (naime Boga); ar. *ʿabd* »rob«, *Äl-Ḥamīd* »Hvaljeni«, jedno od tzv. božjih »lijepih imena«.

Abdulkádir (ar.), *musl. muško ime.*
< ar. *ʿAbdu-l-Qādir*, lično ime, »rob Moćnoga« (naime Boga); ar. *ʿabd* »rob«, *Äl-Qādir* »Moćni«, jedno od tzv. božjih »lijepih imena«.

Abdulmèdžid -ída (ar.), *musl. muško ime.*
< ar. *ʿAbdu-l-Meğīd*, lično ime, »rob Časnoga, Plemenitoga« (naime Boga); ar. *ʿabd* »rob«, *Äl-Meğīd* »Časni, Plemeniti«, jedno od tzv. božjih »lijepih imena«.

Abdulmèlik (ar.), *musl. muško ime.*
< ar. *ʿAbdu-l-Mälik*, lično ime, »rob Gospodara« (naime Boga); ar. *ʿabd* »rob«, *Äl-Mälik* »Gospodar«, jedno od tzv. božjih »lijepih imena«.

Abdulvèhāb -ába (ar.) *musl. muško ime.*
< ar. *ʿAbdu-l-Wähhāb*, lično ime, »rob onoga koji poklanja i oprašta« (naime Boga); ar. *ʿabd* »rob«, *Äl-Wähhāb* »onaj koji poklanja i oprašta«, jedno od tzv. božjih »lijepih imena«.

Abduràhim, Avdurùhim, Abdurràhim -íma (ar.), *musl. muško ime.*
< ar. *ʿAbdu-r-Raḥīm*, lično ime, »rob Milostivóga« (naime Boga); ar. *ʿabd* »rob«, *Äl-Raḥīm* »Milostivi«, jedno od tzv. božjih »lijepih imena«.

Abduràhmān, Avduràhmān, Abdurràhmān -ána (ar.), *musl. muško ime.*
< ar. *ʿAbdu-r-Raḥmān*, lično ime, »rob Milostivoga« (naime Boga); ar. *ʿabd* »rob«, *Äl-Raḥmān* »Milostivi«, jedno od tzv. božjih »lijepih imena«.

Abdurèzāk, Abdurrèzāk -áka (ar.), *musl. muško ime.*
< ar. *ʿAbdu-r-Räzzāq*, lično ime, »rob onoga koji svemu daje nafaku« (naime Boga); ar. *ʿabd* »rob«, *Äl-Räzzāq* »onaj koji svemu daje nafaku«, jedno od tzv. božjih »lijepih imena«.

abdusalátin, v. avdisalatin

Abdusèlām, Abdussèlām -áma (ar.), *musl. muško ime.*

< ar. ‹*Abdu-s-Sälām,* lično ime, »božji rob«; ar. ‹*abd* »rob«, *Al-Sälām* »koji je daleko od svake mane i ograničenja«, jedno od tzv. božjih »lijepih imena«.

abènjača, v. abenjak

abènjāk -áka, *m,* **abènjača** f, *starinska kapa od abe (obično je »na šiljak«).* — »Na glavi su se nosile kape, zvane »a b e n j a c i« i »fesovi«. Razlika između abenjaka i fesova je ta što su prvi bili od crvenog tanjeg sukna ili čohe, vrlo duboki; (GZM 1959. 14) — »Ćelavoj glavi a b e n j a k kapa« (Vuk, Posl. 324). Izv. od a b e (v.)

àber, v. haber

abèrnik, v, habernik

Ābid (ar.), *musl. muško ime.*
< ‹*Ābid,* lično ime, »Pobožni«.

Abìda (ar.), *musl. žensko ime.*
< ar. ‹*Ābidä* (h), lično ime, »Pobožna«.

Ābi-hàjāt, v. Abu-hajat

ābonos i **abònos** *m* (st. egip.) *eben, ebanovina, ebanovo drvo (crno, veoma tvrdo i teško drvo), Ebenus L.*
< ar. *äbnūs,* pers. *ābnūs* < grč. *ebenos* iz (st.) egipatskog.

àbraš, àbreš (ar.) 1. *pjegav, šaren konj (sa bjelkastim ili sivkastim pjegama).*
2. *čovjek pjegava lica. Otud prezime Abrášević.*
3. *šara po ćilimu ili sedžadi.*
< tur. *abraş* < ar. *äbräš* »pjegav, šaren«.
V. abrašast, abrašljiv.

àbrašast, adj., *sa bijelim pjegama na gubici ili ispod repa (konj).*
< abraš (v.)

Abrášević, v. abraš

abràšljiv adj., *pjegav, šaren (konj).*
< abraš (v.).

àbū, v. ebu

âbu-hàjāt, Ābu-hàjāt, Ābi-hàjāt -áta, *m* (pres.-ar.) *1. vrelo voda života, vrelo neumrlosti;* — »I drugih tekućih voda ima mnogo, ali voda što dolazi ispod brda Crnog izgleda kao A b i - - h a j a t« (Kreš. Vodovodi 20).
2. *Abu-hajat se zvala jedna ravnica na brežuljku u blizini Kozje ćuprije, oko 5 km od Sarajeva, cestom Sarajevo—Pale.* »Kolika je A b u - h a j a t jalija, / još je veća Dženetića avlija« (nar. pj.).
< tur. vulg. *abuhayat (ab-u-hayat),* »voda i život«, knjiž. *abihayat* < pers. *āb-i ḥayat,* »voda života«; pers. *āb* »voda«, ar *hayāt* »život«.

àbu-salátīn, v. habu-salatin

âbu-zèmze -eta, *n* i **âbu-zèmzem,** -a, *m* (pers.-ar.), *voda iz vrela Zemzem, koje se nalazi u blizini Ćabe. Ovu vodu donose hadžije u limenim kutijama sa hodočašća iz Meke. Čuva se kao sveta voda da bi se na samrti napojio umirući, ili bar da mu se usne ovom vodom nakvase.*
< tur. vulg. *abu Zemzem* < pers. izft. *āb-i Zemzem,* pers. *āb* »voda« ar. *Zämzäm* »ime vrela (bunara) u blizini Ćabe u Meki«.

àčik (hàčik), adj. i adv., indecl. (tur.), *otvoren, jasan, svijetao; nezastrt, nepokriven; — otvoreno, jasno.* — »On iziđe na goru Petrovu, / otklena je h a č i k pogledati, / Pogledati u Tursku Udbinu« (Vuk, Rječnik); U ob. gov.: à č i k hà v a »vedrina, vedro nebo«; à č i k kà h v a »kava koja nije preprženа, nego

ostavljena »prijaka««; **àčik mávi** »otvorenoplave, svjetloplave boje« (»ačik mavi što ne plavi«); **àčik dijete** »otvoreno, slobodno dijete« itd.
< tur. *açık* < tur. gl. *açmak* »otvoriti«.
V. ačikluk, apačik.

ačìkluk *m* (tur.), *otvorenost, jasnost, čistina, vedrina.* — »Žarko sunce na **ačikluk** bilo« (GMZ 1906. 357).
< tur. *açıklık (açık-lık),* v. *ačik* + tur. suf. *-lik.*

äčkōsum, v. aškosum

àće, -eta, *n, mladi at (konj).* — »Ti uzjaši **aće** — četvrtače« (Muz. zap. Inst. 62). Deminutiv od ät (v.).

Àćif, v. Akif

àda *f* (tur.), *riječno ostrvo.* — »Azgin Vlašće od **ade** krvave«, (K. H. I 439). — *Ima više riječnih ostrva, pa i mjesta, nazvanih ovom riječi:* ***Ada Ciganlija*** (na Savi), **Ada Huja** (niže Pančevačkog mosta), **Smederevska Ada** (istočno od ušća Morave), **Ada** (varošica u Bačkoj), **Adakale** (ostrvo na Dunavu, blizu Oršave) itd.
< tur. *ada* »ostrvo«.

Àda Cigànlija, v. ada

adálet *m* (ar.), *pravednost, pravda, pravica.*
< tur. *adalet* < ar. *ʿadālä* »pravednost, pravda«.

Adáleta (ar.), *musl. žensko ime.*
< ar. *ʿadālä (t)* »pravednost, pravda«, prema tome: »Pravedna«.

ädāš, v. adeš

àdam *m* (jevr.), *čovjek, ljudsko biće.*
< tur. *adam* »čovjek«, v. porijeklo pod *Ādem.*

Adem (jevr.), *1. musl. muško ime; 2. po muslimanskom vjerovanju ime prvog čovjeka (praotac ljudski), koji je bio ujedno prvi božji vjerovjesnik (pejgamber). Po bibliji Adam.*
< ar. *ʿĀdäm* < jevr. *Adam* »čovjek stvoren od zemlje«: »Zemljani«.

ādeš -a i ädāš, -áša *m* (tur.), *imenjak, istoimenjak.*
< tur. *adaş (ad-daş),* imenjak, tur. *ad* »ime« + tur. suf. *daş.*

ádet (hádet) *m* (ar.), *običaj, navika; tradicija.* — »Ovaki je **adet** u Bošnjaka« (K. H. I 69); »Ovaki je **hadet** u latina, / Da đeveri noće sa đevojkom« (Petrović 687); Nar. posl.: »Koliko sela, toliko **adeta**«.
< tur. *âdet* < *ʿādä(t)* »običaj«.
V. adeta, adetosum.

âdetā, adv. (ar.), *obično; upravo.* — »Izgledaju **adeta** ko kad su obukli sahan na glavu...« (Zembilj II 86).
< tur. *âdeta* »prilično, upravo, gotovo«, < ar. *ʿādetā* »po običaju«.

âdetōsum, adv. (ar.-tur.), *reda radi, običaja radi.*
< tur. *âdet olsun,* ar. *ʿādä* »običaj« + tur. *olsun,* imp. 3. l. sing. od *olmak* »biti«.

adiđār, v. jadiđar

Adil (ar.), *musl. muško ime.*
< ar. *ʿĀdil,* lično ime, »Pravedni«.

Adìla (ar.), *musl. žensko ime.*
< *ʿĀdilä,* lično ime, »Pravedna«.

âdile-sâdīle, adv. (tur.), *sve po redu, poimence i opširno, od početka do kraja.* — U ob. gov.: »Razvezao kazivati **adile-sadile**«.

< tur. *adile sanile (ad-ile san-ile)* »s imenom i glasom (reputacijom)«; tur. *ad* »ime« i tur. *san* »slava, glas, popularnost, sa tur. postpoz. *-ile* (»sa«). Slovo »n« u tur. *sanile* pretvoreno je kod nas u »d«, možda povodeći se za prvom riječi.

admirāl -ála, *m* (ar.), *naziv za najviše činove u mornarici. Skraćeno od ar. ämīru-l-baḥr,* »zapovjednik mora«; ar. *ämīr* »prvak, vođa, zapovjednik« i ar. *äl-baḥr* »more«.

àdum, v. hadum

adžáip, adžájip (i adžàip, adžàjip) *m,* supst., a upotrebljava se i kao interj. (ar.), *1. nešto čudnovato, čudnovata stvar;*
2. čudnovato! čudo jedno!
< tur. *acayip,* sa značenjem kao u nas < ar. pl. *ʿağāib,* sing. *ʿağībä* »čudo«.

Àdžam, Àdžem *m* (ar.), *1. Persijanac;*
2. Persija;
3. uopšte nearap, pripadnik neke druge nacije osim arapske. — »Car me dao na adžamsko carstvo, / u A d ž a m e, u nemile Turke« (M. H. III 343).
< tur. *Acem* < ar. *ʿAğäm.*
V. adžamija, adžamkinja, adžamiluk, adžami-oglan, adžamovka, adžamska zemlja, adžam-pâs, adžam-šal.

adžàmija (hadžàmija) *m* (ar.), *neiskusan, nevješt, neupućen, početnik čovjek ili konj.* — »Mlado momče, a d ž a m i j o« (GZM 1908. 550); »Ustan', Meho, luda h a d ž a m i j o« (M. H. III 552): »Pijem vino i rakiju, / jašem konja a d ž a m i j u« (Muz. zap. Inst. 1860).
< tur. *acami* < ar. *ʿağämiyy.* Arapi su nazivali sve strance *ʿAğäm,* a one koji su tek počeli učiti arapski, ili koji slabo govore arapski, koji nisu vješti ar. jeziku, »*ʿağämiyy*«. Kasnije je ovaj izraz, naročito u tur. jeziku, uopšten, te u turskom, a potom i u našem jeziku ima značenje kako je gore navedeno.

adžamìluk *m* (ar.-tur.), *neiskustvo, neupućenost.*
< tur. *acamılık (acamı-lık),* v. adžamija + tur. suf. *-lik.*

àdžami-òglan, àdžemi-òglan, adžamòglan, adžemòglan, džamòglan, džämoglān, *m* (ar.-tur.), *dječaci, koje su posebni janjičarski činovnici, odnosno vojnici — »turnadžije« uzimali u osvojenim zemljama. Birali su najljepše i najbistrije dječake, koji su onda vaspitani u specijalnim školama i osposobljavani za vojničke i druge službe u Tur. Carevini. Dječaci su uzimani od hrišćanskih roditelja, a u Bosni i Hercegovini i od muslimanskih.* — »Kad se uzme da mu (Sokoloviću) je bilo petnaest godina kad je kao a d ž a m i - o g l a n došao u carski dvor . . . «(Delić 232).
< tur. *acami oğlan,* »strano dijete«; tur. *acami* v. adžamija, tur. *oğlan* »dijete, dječak«.

àdžamkinja, àdžemkinja *f* (ar.), *sablja persijanka, sablja persijske izrade.* — »A dade mu a d ž e m k i n j u ćordu« (M. H. III 325).
< Àdžam, v.

àdžamovka, àdžemovka *f (sablja persijanka, sablja persijske izrade.* — »I u njojzi britku a d ž e m o v k u« (K. H. I 396).
< Àdžam, v.

àdžam-pâs, àdžam-šal, àdžem-pâs, àdžem-šal *m, persijski pâs, odnosno šal, kariran i sa*

protkanim prugama u raznim bojama (žuta, crvena, zelena i bijela).
< Àdžam, v.

àdžamska zemlja, àdžemska zemlja *f, Persija. U našim nar. pjesmama često se pod ovim misli svaka druga azijska muslimanska zemlja izvan područja Tur. Carevine.* V. Àdžam.

àdžamski, àdžemski, adj., *perzijski.* v. Àdžam.

ádže, v. ádžo

ȁdžebā?, upit. adv. (ar.), *izraz dvojbe i sumnje: da li? nije li? ko zna?* — »Ja ko li je to a d ž e b a?« (Zembilj III 38): U ob. gov.: »A d ž e b a, kada li će doći?«
< tur. *acaba* < ar. *ʿaǧābā*, ak. od *ʿaǧāb* »čudo«.

adžèla *f* (ar.), *hitnja, žurba.* — U ob. gov.: »A d ž e l a je šejtanski posao«.
< tur. *acele* < *ʿaǧālä* »hitnja, žurenje«.

Àdžem, àdžemkinja, àdžemi-òglan, àdžemovka itd., v. Adžam, adžamkinja itd.

àdžija *f* (tur.), *bol, gorčina.* — »Smrt je jedna a d ž i j a, / tatarska je kandžija« (Nar. bl. 314).
< tur. *acı* »bol«; »gorak«.

àdžija, v. hadžija

ádžiz, adj. (ar.), *nemoćan.*
< tur. *aciz* < *ʿāǧiz*, partic. a. od *ʿaǧz, ʿaǧäzä*, »nemoćan biti«.

ádžo, ádže *m, 1, starac, dedo; amidža, striko;* — »Stara a d ž u u kapiji nađe«, »Ja sam a d ž e, od Skradina bijela«, »Bi, a m i d ž a, vjeru ti zadajem« (M. H. III 319, 324, 325); »Pa raz a d ž e poslao kavaze. / Kad ihtijar do đemije dođe« (M. H. III 35).
2. hadžija.
Naš skraćeni oblik od a m i d ž a (v.) i od h a d ž i j a (v.) po uzoru na tur. skraćenice *ace, ece,* koje ima oba gore navedena značenja.

adžùvān, -ána, *m* (pers.), *mladić; ljubavnik.*
< tur. *ercuvan, erguvan* »jorgovan« < pers. *erǧewān* »jorgovan; predmet crvene boje (crvenobojan)«.

adžúzlja *f* (ar.), *starica, stara žena.* — »... ali opet pomislih u sebi da je ovo dvadeseto stoljeće, đe nema vještica, a d ž u z i j a i sihribazica« (Zembilj III 25).
< tur. *acuze* < ar. *ʿaǧūz, ʿaǧūzä*, stara žena, star čovjek«.

äđara-büđera, äđer-büđer, adj. (tur.), *odbačeno i rashodovano, iskrivljeno i pokvareno, ono što se više ne može upotrijebiti u svrhe za koje je namijenjeno. Obično se kaže kojekakvom sitnišu, otpacima, što ne može poslužiti ni za kakvu ozbiljnu namjenu.*
< tur. *eğribüğrü (eğri-büğrü),* »veoma nagnuto, nahereno, iskrivljeno, neuredno«; tur. *eğri* »nagnut, naheren« itd., tur. *büğrü,* reduplikacija u svrhu pojačanja značenja prvog izraza.

äfāre -eta *n* (ar.), *nakarada, rugoba, mačkara (kaže se za osobu).* U ob. gov.: »Kakva je kao a f a r e«; »Kad se naša žena obuče u kake nepristale haljine, pa izgleda kao »a f a r e«, onda joj se kaže...« (Zembilj II 63).
< tur. *afare* < *ʿafārä* »đavolstvo«.

äfedersun! (äferdesum! äferdōsum!) (ar.-tur.), *oprosti! izvini! pardon!* — »A f e d e r s' n čitaoci, ja sa Sarajeva pređoh

čak u Tuzlu«, (Zembilj II 26); »Braćo, a f e r d e s u m, oprostite« (Čolak. 31).
< tur. *affedersin,* fut.-prez. oblik 2. lice sing. od *affetmek* »oprostiti« < ar. *‹afw* »oprost« i tur. *etmek* »učiniti«.
V. af učiniti.

aferèmisati -šēm, *vikati aferim, aplaudirati.* — »Be aferim, moj Bogdane sine! Uvede ga u dvor pjevajući, Pa kažuje i bratu Jovanu, Jovan plače i a f e r e m i š e« (Vuk VI 12).
V. aferim.

afèrim! interj. i **afèrīm** -íma **(fèrīm),** supst., *m,* (pers.) *1. Bravo! odlično! tako je! živ bio!* — »Udari ga rukom po ramenu: / be a f e r i m pile sokolovo!« (B. V. 1892. 171); »Haj a f e r i m, od junaka d'jete!« (M. H. III 45); »F e r i m tebe, snaho naša, sina rodila« (Vuk V 212).
2. U ob. gov.: »Stigli ga stari a f e r i m i«, *tj. junačenja u mladosti i raniji razuzdan život.*
< tur. *aferim* < pers. *āferīm* »pohvala, aplauz«.
V. aferemisati.

áfet *m* (ar.), *nesreća.*
< tur. *âfet* < ar. *āfä* »nesreća.

afìjetōlā interj. (ar.-tur.), *nazdravlje!*
< tur. *afiyetola! (afiyet-ola)* < ar. *‹āfiyä* »zdravlje« i tur. *ola,* optat. 3. lice sing. od *olmak,* »biti«; tur. *afiyet olmak* »zdrav biti«.

afìōn -óna, **afìjūn** -úna, *m* (st. grč.) *1. opium, Dendromecon vigidum Benth. Fan. Papaveraceae;* »Popi Ture treću kupu vina, / Više a f i j u n a, nego rujna vina« (M. H. II 244).
2. mak (Papaver samniferum) i smola koja se dobija zasijecanjem razvijenih još zelenih glavica (čaura) maka.
< tur. *afyon* < ar. *äfyūn* < st. grč. *oplon.*

áfiz, áfuz, v. hafiz

äf učiniti -īm, *oprostiti.* — »Neka mi a f u č i n e i seka Staka i seka Simena što nehotice izlanuh riječ...« (Zembilj II 97).
< tur. *af* < ar. *‹afw* »oprost«.
V. afedersum!

àga *m* (tur.), *1. gazda, dobro stojeći građanin; gospodar, prvak, veleposjednik;*
2. naslov svih zapovjednika turske plaćene vojske: azap-aga, bešli-aga itd.. — Dodaje se kao titula iza ličnog imena i spaja se crticom s ličnim imenom: Ahmet-aga, Smajil-aga, *ili potpuno srašćuje:* Ahmetaga, Smajlaga, Mujaga.
3. počasni naslov za svakog onog koji ne pripada inteligenciji i plemstvu.
< tur. *ağa,* prvobitno značenje: »veliki, stariji«, kasnije: »gospodin, starješina, zapovjednik, prvak i zvanična civilna i vojna titula«.
V. agabeg, agalari, agaluk, Agan, Aganlija, aginica, agovanje, agovati; zatim: ičaga, kulaga itd.

ägabeg *m* (tur.), *stariji brat. Od ovog je nastalo prezime* Agabegović.
< tur. *ağabey (ağa-bey)* »stariji brat«, v. aga i beg.

Agabegović, v. agabeg.

àgadara (iskr.), v. gadara.

agalári -ārā, *m* (tur.), *age, prvaci.* — »I odveo triest a g a l a r a« (K. H. I 103).
< tur. *ağalar (ağa-lar),* pl. od *aga* (v.).

agàluk *m* (tur.) *1. titula, dostojanstvo age; gospodstvo, zapovjedništvo;* — »Dao čitluk trijest kuća kmeta, / I a g a l u k trideset nefera«, »Imam čitluk pet stotin dimova, / I a g a l u k stotinu nefera« (M. H. III 119, IV 482);
2. posjed age, aginska zemlja; manji teritorij organizovan na vojničku kao kapetanija; — »Ja ću ići ka Stambolu gradu, / dvorit cara devet godin' dana, / i izdvorit devet a g a l u k a« (Vuk I 318).
3. u Bosni vojno-adiministrativna teritorija manja od kapetanije kojom zapovijeda jedan aga.
< tur. ***ağalık (ağa-lık),*** tur. *ağa* + tur. suf. ***-lik.***

agàluk, v. agrluk.

Āgan, hipok: **Ȃgo, Ȃgica, Ȃguš,** *musl. muško ime.*
Naše izvedenice od aga (v.).

Agànlija, *musl. muško ime.*
Izv. od *Agan* + tur. suf. *-li* i naš nastavak *-ija;* bukv. zn.: »aganovski«, v. Agan.

àgar, v. ȁgr.

agàzija, agàzli, v. jagrz.

àgda *f* (ar.), *ukuhani (uspinovani) šećer.*
< tur. *ağda* »ukuhani šećer« < ar. *‹aqīdä* »vrsta bonbona, koje se prave od ukuhanog obojenog šećera« < ar. *‹aqīd* »spojen, vezan« (gl. *‹aqadä (‹aqd)* »spojiti, vezati«. V. uagditi (se).

Agica, v. Ȃgan.

ȁginica *f, žena age.*
Izv. od aga (v.)

Ago, v. Agan.

agòvānje *n, aginsko gospodovavanje, življenje.*
Izv. od aga (v.)

agòvāt -áta, *m, age, gazde;* »Agovat i begovat«, »gazde i plemići«.
< tur. vulg. ***ağavat,*** ar. oblik plurala ž. roda od *aga* (v.).

ȁgr, àgar, adj. (tur.), *1. težak, masivan, jak;* »a g r kahva«, »jaka kafa«, tj. nagusto kuhana, dobro zasuta kafa;
2. vrijedan, dragocjen, skupocjen; — »Dok eto ti a g a r bedevije, / tankih nogu a malene glave« (Kašik. III 8);
3. ohol, umišljen. U ob. gov.: a g r »čovjek«, »umišljen, ohol čovjek«.
< tur. *ağır,* sa značenjima kao u nas (pored drugih značenja). V. agrluk.

agràma, v. ograma.

agȑluk (pogr. agàluk) *m* (tur.), *novac ili stvari koje mladoženja daje mladoj prilikom ženidbe; oprema mlade koju dobija od mladoženje kao* ***»mehri muadžel«*** (v.); *spada u muslimanske ženidbene običaje.* — »Ne da babo bez a g r l u k a, / bez hiljadu i pet stotin' žuta dukata«, (Kurt I 103); »Ne da babo šćerke Džemke, bez a g a l u k a, / bez hiljadu i pet stotin' jigirmiluka« (Muz. zap. Inst. 2726).
< tur. *ağırlık (ağır-lık),* istog značenja kao kod nas; osn. zn.: »težina, teškoća«; tur. *ağır* »težak, jak, itd,« + tur. suf. *-lik.* V. agr.

àgršak, -ška, *m* (tur.), *kolutić, obično od kosti ili od roga, koji se natakne na gornji dio vretena radi boljeg zamaha pri predenju.* — »Srpkinje po selima odlome po komad okomka, pa metnu na vreteno mjesto a g r š k a« (Vuk .Rječnik).
< tur. ***ağırşak,*** istog značenja.

Aguš, v. Agan.

âh *m 1. želja, čežnja, uzdisanje;* »u zvjezdano nebo gledim, puno a h a i sevdaha« (V. M. 99); *2. âh poći na nešto* = zaželjeti nešto: »Â h mi pođe na vruć somun«, tj. zaželjeh da mi je vruća somuna.
Ovo je interjekcija mnogih jezika. U tur., pers. i ar. *»āh«* je uzvik bola, nade, kajanja, ushićenja. U tur. dolazi i kao supst., pa je vjerovatno i kod nas kao supst. došlo iz turskog.

àhar (àar, àara, **âr,** ára, **jâr,** jára) *m* (pers.), *1. štala, konjušnica;* »Kod a h a r a odside đogata« (M. H. III 228); »Već ja spavam s momcim pred a h a r o m, pred aharom na slami i sijenu« (I. Z. I 242); »Pak odšeta konju u a a r u, / Te otvori a a r konjušnicu«, »Ona vodi vilovna đogata, / vodi njega u a r o v e puste, »Pa Tadija ode u j a r o v e, / Ivanova izvede dorina« (Vuk VII 66, I 566, VII 53); *2. gostinska soba, odvojena prostorija, »muško odjeljenje«, u kući ili u avliji za primanje muških lica;* »Svatovi će na nove a h a r e, / a jenđije na visoku kulu« (Kurt II 172); *Ahar u ovom značenju naziva se u nar. pjesmi »ahar-odaja«* (< tur. izft. *ahır odası* »gostinska soba«): »Ode Meho u a h a r - o d a j u, / dočeka ga babo u odaji« (M. H. III 46). *Gotovo sve do Drugog svjetskog rata postojali su ponegdje u Bosni ahari za doček gostiju. Tako su negdje oko 1930. g. zatvoreni zadnji ahari u Duvnu, i to Bašić Mujage i Spahić Munibage.*
< tur. *ahır* »štala« < pers. *āḫōr, āḫūr* »jasle ili tekne u kojem se daje hrana stoci«.
V. imrahor, predaharluk.

àhar-odaja, v. ahar.

àhbāb -ába, *m* (ar.), *prijatelj.*
< tur. *ahbab, ahbap* »prijatelj«. < ar. pl. *aḥbāb,* sing. *ḥabīb* »prijatelj, milosnik«. Arapski pl. upotrijebljen u turskom i našem jeziku kao sing. V. ahbabina, ahbabluk.

ahbàbina *m*, augm. od ahbab (v.)

ahbábluk, ahbápluk *m* (ar.-tur.), *prijateljstvo.*
< tur. *ahbaplık (ahbap-lık),* v. ahbab + tur. suf. *-lik.*

àhčija, àhčibaša, àhčikaduna, ahčiluk, àhčinica, v. aščija, aščibaša itd.

ahdnáma *f* (ar.-pers.), *povelja, politički ugovor.*
< tur. *ahdname (ahd-name),* < ar. *ʿahd* »obaveza«, »jamstvo« i pers. *nāme* »pismo; knjiga, djelo.«

áhinjak -njka, *m* (pers.), *zabava, zabavljanje; »džumbus i ahinjak«,* = šala i zabava.
< tur. *ahenk* < pers. *āhenk,* »sklad, harmonija; svirka, zabava«.

ahìret *m* (ar.), *onaj svijet, zagrobni život.* — »Tebi je na a h i r e t u mjesto osigurano« (Gajret 1930. 113).
< tur. *ahiret* < ar. *āḫirā.*

áhir-zèmān -ána, *m* (ar.), *pretkijametsko doba, doba pred smak svijeta.* — »A h i r - z e m a n ulema« (Nar. bl. 315).
< *ahir zaman* < ar. *āḫir* »posljednji« i ar. *zāmān* »doba, vrijeme«.

àhlāk -áka *m* (ar.), *1. ćud, narav; 2. moral, lijep odgoj, vaspitanje.*
< tur. *ahlâk* < ar. pl. *aḫlāq,* sing. *ḫuluq, ḫulq* »ćud, narav, karakter, čovječnost«. Ar. pl. upotrijebljen u tur. i našem jeziku kao sing.

V. ahlakli, ahlaksuz, ahlaksuzluk.

ahlákli, adj. indecl. (ar.-tur.), *lijepo odgojen, lijepe ćudi, lijepog ponašanja.*
< tur. *ahlâklı (ahlâk-lı),* v. ahlak + tur. suf. *-li.*

ahláksuz, adj., indecl. (ar.-tur.), *nevaspitan, ružne ćudi, pogane naravi, nemoralan.*
< tur. *ahlâksız (ahlâk-sız),* v. ahlak + tur. suf. *-siz* (= bez).

ahlaksùzluk *m* (ar.-tur.), *nevaspitanost, nemoralnost.*
< tur. *ahlâksızlık (ahlâ-sız-lık),* v. ahlaksuz + tur. suf. *lik.*

àhmak (akmak, hakmak hàkman), *m* (ar.), *glupan, budala.* U ob. gov.: »Velika a h m a k a, bože dragi!«
< tur. *ahmak* < ar. *aḥmaq* »glup«. V. ahmakast, ahmakluk.

àhmakast (hakmakast) adj., *poglup, glupast.*
Izv. od ahmak (v.).

ahmàkluk *m* (ar.-tur.), *glupost, budalaština.*
< tur. *ahmaklık (ahmak-lık),* v. ahmak + tur. suf. *-lik.*

Ahmāš, v. Ahmed.

Àhmed, Àhmet, hipok. **Àhmo, Àhmāš** -áša, **Ahmètāš** -áša, **Ahmica, Ahmić** (ar.), *musl. muško ime.*
< ar. *Aḥmăd,* lično ime. »odveć pohvaljeni«.

ahmedíja *f* (ar.), *čalma, saruk, tanko platno omotano oko fesa ili koje druge kape, koja ima oblik fesa. Ako je čalma od bijelog platna, zove se »bijela ahmedija«, a ako je od platna po kome su žutim koncem izvezene grane, zove se »šarena ahmedija«. Bijelu ahmediju nose hodže i hafizi, i ona je hodžinska oznaka, dok je šarena ahmedija hadžijska oznaka, nose je hadžije, a i drugi stari ljudi sa bradom.* — »A pade mu b'jela a h m e d i j a« (K. H. I 138); »Kako je bilo lijepo pogledati na te bijele i š a r e n e a h m e d i j e...« (Čolak. 12).
< tur. *ahmediye* < ar. *aḥmădiyyă.*

Ahmètāš, v. Ahmed.

Ahmica, v. Ahmed.

Ahmić, v. Ahmed.

Àhmo, v. Ahmed.

àhšam, v. akšam.

àhvāl -ála, *m* (ar.), *prilike, okolnosti, stanje, zbivanja i događaji.*
< tur. *ahval* < ar. pl. *aḥwāl,* sing. *ḥāl* »stanje, okolnost«

äinbein, v. ajnbejn.

äip, äjip, äjp *m* (ar.), *sramota.* »Đoja a j i p svoj pokriva« (Osvit 1899. br. 45).
< tur. *ayıp* < ar. *ʿayb* »sramota«.
V. ajptur-sujlemek.

äir, airli, airsuz, äir-dova, v. hair, hairli itd.

airisati (se), **ajirisati** (se), -šēm, *odvojiti (se), rastaviti (se), razlučiti (se).* — »Gdje kadija gotov' pomahnit'o, pameti se gotov' a j i r i s' o« (K. H. II 567).
< tur. *ayırmak* »rastaviti, odvojiti«.

Aiša, Ajíša, Ajša, Ājša, hipok. **Ajka, Ājkuna** (ar.), *musl. žensko ime.*
< tur. *Ayşe* < ar. *ʿĀišă,* lično ime, »živa« (ar. part. akt. f. od *ʿayš* »živjeti; život«.

âj! interj., *uzvik melanholičnog ushićenja, kojim počinje svaki stih u mnogim sevdalinskim pjesmama:* »A j, kolika je Jahorina planina, a j, / siv je soko preletjeti ne može«.
U tur. â y! je uzvik čuđenja, iznenađenja, bola, tuge.

àja! àjja! interj. (pers.), *ne! nema ništa od toga!*
< tur. *âya* < pers. *āyā* »da li? nije li? e da! možda!

àjakabija, âjak-kàbija *f* (tur.), *obuća;* »Sve vrste građanske obuće zvahu se u trgovini jednim imenom a j a k a b i j a« (Kreš. Čizm. obrt 138).
< tur. *ayak-kabı* »obuća«; tur. izft. od *ayak* »noga« i tur. *kab* »posuda, sud; kutija, futrola, omot« itd.

ajakòlija *f* (tur.), *zahod, nužnik.*
< tur. *aykayolu (ayak-yolu),* tur. izft. od tur. *ayak* »noga« i tur. *yol* »put«; bukv. zn. »nožni put, mjesto gdje se nogama, pješice, ide«, fig. »zahod«.

ajálet *m* (ar.), *oblast, pokrajina, provincija, nadležno područje valije. — Bosna je za turske uprave najprije bila ajalet, a 1865. god. postala je vilajet.*
< tur. *ayalet* < tur. *äyālä.*

àjān -ána, *m* (ar.), *1. prvak, odličnik, velikaš, ugledan čovjek; istaknuti predstavnik jedne klase, staleža ili najistaknutijih slojeva građanskog stanovništva.* — »Sve pozovnu bege i a j a n e«, (M. H. III 41); »Vino piju Udbinjani mladi; / Na Udbini u begluk mehani, / Među njima i Mustajbeg Lika, / Uvrh stola do topla pendžera. Sve je sio a j a n do a j a n a«, (M. H. IV 242).
2. Ajani su u jednom periodu turske vladavine u Bosni bili funkcioneri lokalne uprave. Tamo gdje nije bilo kapetana (kao upravnika kapetanije), postojali su ajani, a oni su obično bili ljudi iz najistaknutijih begovskih porodica. — »A eto ti ferman od meneka: / Ti si a j a n na širokoj Lici« (M. H. IV 440).
< tur. *âyan,* sa značenjem gore opisanim < ar. pl. *a'yān,* sing. *'ayn,* »prvak«; »oko«; »izvor, vrelo«. Arapski pl. upotrijebljen u tur. i našem jeziku kao sing.

àjār -ára *m* (ar.), *1. mjera, stupanj čistoće zlata ili srebra u predmetima izrađenim od zlata ili srebra. Čaršijski izraz:* »Odnesi taj prsten na a j a r kujundžiji, a j a r će pokazati od kakvog je zlata«; »A j a r je ovog prstena 14 karata«;
2. uređenje sata da tačno ide; navijanje sata na tačno vrijeme.
< tur. *ayar* < ar. *'iyār,* sa značenjem kao u nas. V. ajariti, uajariti.

ajáriti, uajáriti-īm, *dotjerati sat da tačno ide; naviti sat na tačno vrijeme.*
Izv. od àjār (v.).

àjāt, v. hajat.

ajdàmak *m* (tur.), *batina, tojaga, motka.* — »Neka ti je žena najbolja opet neka ti je pod glavom a j d a m a k« (Vesel. I 449); »Viče na volove i dere a j d a m a k o m kud stigne« (Laz.).
< tur. h a y d a m a k »tjerati konja, stoku«.

ajde! ajdemo! v. hajde!

Ajdin (tur.), *musl, muško ime.*
< tur. *Aydın,* lično ime, »Svijetli«; tur. *aydın* »svijetao, jasan; srećan; čestit« < tur. *ay* »mjesec«.

àjdūk, v. hajduk.

ájet *m* (ar.), *kur'ānska rečenica, odnosno stav, odlomak iz kur'-āna.* — »Kad rasklopi Đerzelez Alija, štono bilo turskijeh a j e t a« (K. H. I 135).
< ar. *āyä(t)* »kur'anska rečenica«, osn. zn.: »znak, oznaka, biljeg«.

Ajet (Ajetùlāh), (ar.), *musl. muško ime.*
< ar. *Āyätu-llāh*, lično ime, »božji znak«, ar. izft od *āyä(t)* »znak, oznaka, biljeg« i ar. *Allāh* »bog«.

Ajeta, *musl. žensko ime.* Muškom imenu Ajet (v.) dodan naš nastavak za ž. rod -a. V. Begajeta.

Ajetul-kùrsija *f* (ar.), *odlomak i druge sure, poglavlja kur'ana, koji se uči redovno poslije svakog klanjanja namaza (molitve).*
< ar. *Āyätu-l-Kursī* »odlomak, stav (kur'ana) Prijestolje«. U 255. stavu drugog poglavlja kur'ana spominje se božje prijestolje *»äl-Kursiyy«*, po kome je taj stav dobio ovo ime.

àjgir (àngir) *m* (tur.) *ždrijebac, pastuh.*
< tur. *aygır.*

ajgìrača *f* (tur.), *kobila.*
< tur. *aygır* »pastuh«.

ájin v. hajin.

äjip, v. äip.

äjir, v. hair

ajìrisati, v. airisati

Ajíša, v. Aíša

Ajka, Ajkuna, v. Aiša

àjkuna *f, draga, ljubavnica.* Izv. od hip. Ajkuna, v. Aíša.

àjlaz, v. hajlaz

àjlučār -ára *m, mjesečar, službenik ili radnik sa mjesečnom platom.* Naš izvedeni oblik od ajluk (v.), prema oblicima: mjesečar, nadničar, itd.

ajlùgdžija, v. ajlukčija

àjluk i **ájluk** *m* (tur.), *mjesečna plata, plata.* — »I dobar ti a j l u k privezati« (K. H. I 278).
< tur. *aylık (ay-lık)*, istog značenja; *ay* »mjesec« + tur. suf. *-lik.*

ajlùkčija, ajlùgdžija *m* (tur.), *mjesečar, službenik ili radnik sa mjesečnom platom.*
< tur. *aylıkçı (aylık-çı)*, v. ajluk + tur. suf. *-çi.*

ajmàna *f* (tur.), *živinče.* — »Idi, a j m a n o, jedna!« (Vuk, Rječnik).
< tur. *haymana* »pašnjak, ispasište za stoku«. U našem značenju vjerovatno skraćeno od tur. izft. *haymana hayvanı* »stoka puštena na ispasište«.

äjn *m* (ar.), *ime osamnaestog slova u arapskoj abecedi, koje se transkribovano označuju znakom »ʿ«.*
< ar. *ʿayn.*

àjna *f* (pers.), *ogledalo.* U ob. gov.: »Sjaji se kao a j n a«.
< tur. *ayna* < pers. *āyine, āyne.*

äjnbejn, äinbein, adj. indecl. (ar.-tur.), *zapanjen, začuđen, zabezeknut, preneražen, kao izvan sebe.* — »S njega pade Đulić-bajraktaru, a i n b e i n od ovoga svita« (M. H. III 249). — a j n b e j n (a i n b e i n) se učiniti »snebivati se, čuditi se«, a j n b e j n (a i n b e i n) ostati »zabezeknuti se, preneraziti se«.
< tur. *ayın beyin olmak* »zapanjiti se, preneraziti se, zabe-

zeknuti se«, < ar. ‹*ayn* »oko«, tur. ***beyin*** »mozak« i tur. ***olmak*** »biti, postati«.

Ajnija (ar.), *musl. muško ime.*
< tur. *Aynî*, lično ime, < ar. ‹*ayniyy*, ‹*aynī* »prâvi, izvorni, nepatvoreni, isti; očinji«. Prema tome ovo ime značilo bi: »Prâvi, Nepatvoreni«.

Ajníja i Ajnija (ar.), *musl. žensko ime.*
< tur. *Ayniye*, lično ž. ime < ar. ‹*ayniyyä*, ž. rod od ‹*ayniyy*, v. tumačenje pod Ajnija.

ȁjp v. aip

ȁjptur sȕjlemek! interj. (ar.-tur.), *sramota je govoriti! oprosti na izrazu! (upotrebljava se kao uzrečica).*
< tur. *ayıptır söylemek* »sramota je govoriti«; tur. *ayıp* (< ar. ‹*ayb* »sramota«) + tur. ***tir (dir)*** »je« + tur. *söylemek* »govoriti«.

ȁjr, v. hair

ȁjran *m* (tur.), *mlaćenica, odnosno napitak koji se dobija iz mlijeka, kao rezultat mliječnog i alkoholnog vrijenja. Sličan je donekle kefiru.*
< tur. *ayran.*

Ājša, v .Ajiša

âj-vâj! hâj-vâj! interj., *uzvici melanholičnog ushićenja, koji se vrlo često upotrebljava u našim narodnim lirskim pjesmama (sevdalinkama).* — »Ko se ono brdom šeće, h a j - v a j, / ko li ono bi?« (Muz. zap. Inst. 3457); »H a j - v a j, bolesna ja, / bez svoga dragana!« (Sevd. 170). U tur. ***ây!*** je uzvik čuđenja, iznenađenja, boli, tuge; Tur. ***ey-vâh!*** i ***ây-vâh!*** ima isto značenje kao naše â j - v â j! i h â j - v â j! — U tur. ***hây!*** i ***vây*** (< per. ***hāy!*** i *wāy!*) su uzvici koji imaju isto značenje kao ***ây!***

ȁjvān, v. hajvan

ȁjvār, v. hajvar

ȁk, v .hak

akáid *m* (ar.), ***nauka o propisima islamskog vjerovanja, islamska dogmatika.***
< ar. ‹*aqāid*, pl. od ‹*aqīdä* »vjerovanje«.

ȁkardāš, v. arkadaš

ȁkasten, v. kasten

ȁkastīle, v. kastile

ȁkča *f*, **ȁkče** -eta *n* (tur.), *1. para, aspra, novčić.*
2. najsitniji turski srebreni novac, kovan prvi put u Turskoj Carevini za sultana Orhana. Te žio je 0,965 do 1,1 gr. Vremenom težina joj opala. Sredinom 19. vijeka vrijednost joj utvrđena na: 4 akče = 1 dram srebra.
< tur. ***akçe***, osn. zn.: »bjelkast«, tur. ***ak*** »bijel« + tur. ***çe***
V. akče-tahta.

ȁkče-tȁhta *f* (tur.-per.), ***daska za brojenje novca u starih trgovaca i kujundžija..***
< tur. izft. *akce tahtası*, v. akča i tahta.

Ākhisār *m* (tur.-ar.), ***staro tursko ime za Prusac u Bosni.***
< tur. ***Akhisar*** »bijeli grad, beograd«, tur. ***ak*** »bijel« i ar. *ḥiṣār* »utvrđeni grad, utvrda«.

akibetihȁjr adj. indecl. (ar.), *čestit, valjan, na pravom putu.* — »Nikad on neće biti a k i b e t i h a j r«.
< tur. ***âkibet-i hayır (olan),*** istog značenja, bukv. »čovjek s dobrim rezultatom, s dobrim posljedicama«, tur. ***âkibe*** < ar. ‹*āqibä* »posljedica, rezultat« +

tur. *-i,* posv. zamj. za 3. lice sing. + tur. *hayır,* v. hair.

Ȁkif, Ȁćif (ar.), *musl. muško ime.* < ar. *‹Ākif,* lično ime. »Ustrajni, Neumorni«.

àkik, akíkli, v. hakik, hakikli.

ákil adj. (ar.), *pametan, razuman, umno zrio.*
< tur. *âkıl* < ar. *‹āqil,* part. akt. od *‹aql* »razumjeti, shvatiti«.

akìndžije pl. *m* (tur.) *navalni konjanici; jurišna konjica koja je vršila upade u neprijateljsku zemlju.*
< tur. *akıncı,* nom. agent. od tur. *akın* »tok; upad u neprijateljsku zemlju« < tur. gl. *akmak* »teći«.

ȁk'l *m* (ar.) *pamet, um, razum.*
< tur. *akıl* < ar. *‹aql.*
V. akil. akla. aklaja. akl'li.

àklā (hàklā) adv. (ar.) *odoka, napamet, po pameti, bez mjerenja.*
< ar. *‹aqlā, ‹aqlān* »po pameti«, akuz. od *‹aql* »pamet«. U tur. *aklan.*

ȁklaja (hȁklaja) adv. (ar.), *istog značenja kao i akla (v.).*
Riječi akla dodan tur. padežni nastavak za dativ *-ya.* Biće da je ovo naša kovanica od ar. *aqlā* i tur. *-ya,* pošto ovaj oblik nema potvrde u tur. rječnicima.

ak'lli adj. (ar.-tur.) *pametan.*
< tur. *akıllı (akıl-lı),* v. ak'l + tur. suf. *-li.*

akmàdža, v. atmadža

àkrān, àkrām *m* (ar.) *parac, vršnjak; ravan, podjednak (u godinama, ili u časti, imetku, junaštvu i sl.)* — »Onda veli sultan Tatara: / moj a k r a n u, ta od Šama šahu!« (M. H. III 89); »Ja kakav je vesela mu majka, a k r a m a mu u ljepoti nema«. (I. Z. III 111); »Meazalah, ama nisam ja tvoj a k r a n, ti ulema, a ja...« (Čolak. 41).
< tur. *akran* »vršnjak, parac, ravan« < ar. pl. *aqrān* »parci, jednaki« (u junaštvu itd.), sing. *qirn.* Arapski pl. upotrijebljen u tur. i našem jeziku kao sing.

akrèba *f* (ar.) *1. rodbina, svojta. 2. srodnik, rodak.*
< tur. *akraba,* u oba značenja kao u nas < ar. pl. *aqribā'* sing. *qarīb* »bližnji, rođak«.
V. akrebaluk. karabet.

akrebáluk *m* (ar.-tur.), *srodstvo, rodbinstvo.*
< tur. *akrabalık (akraba-lık),* riječi akreba (v.) dodan tur. suf. *-lik.*

àkrep (jàkrep) *m* (ar.) *1. škropion, štipavac.* — »Gdje plivaju zmije i a k r e p i, na dno ću ga vrći u tamnicu« (K. H. II 296); »Tude idu zmije i j a k r e p i« (Vuk II 368). U ob. gov.: »Ljut je kao a k r e p«.
2. kazaljka na satu koja pokazuje sate.
< tur. *akrep,* sa oba značenja kao kod nas < ar. *‹aqrāb* »škorpion«.

àksī adv. (ar.), *protivno, kontra, naopako.*
< tur. *aksi* »protivno, naopako; protivan, naopak« < ar. *‹aks* »protivno, suprotno« + ar.-pers. suf. *-ī (iyy).*

àkšam, àhšam *m* (tur., pers.) *1. prvi mrak, zalaz sunca, prvi dio večeri neposredno poslije zalaza sunca.* — »Kako a k š a m pade na ledinu« (K. H. I 31). *2. četvrta po redu (od pet svakodnevnih) muslimanska molitva (namaz-klanjanje), koja se obavlja po zalasku sunca.* — »Pa na vakat a k š a m sakla-

njaše« (M. H. III 447); »Večeraše i a k š a m klanjaše« (Muz. zap. Inst. 3622).
< tur. *akşam* i *ahşam* i pers. *aḫšām*. Podvojena su mišljenja u pogledu etimologije ove riječi. Jedni tvrde da je izvorno tur., a drugi da je pers.
V. akšamčiček, akšamčič, akšamdžija, akšamlija, akšamlučar, akšamlučenje, akšamlučiti, akšamluk, akšam geldi, akšam oldi, akšam hajrola, akšam hajrosum, akšam-pazari.

àkšamčiček, äkšamčič, àkšam-cvijet m (tur.) *biljka Mirabilis jalapa L., noćurak.*
< tur. *akşamçiçeği (akşam-çiçeği)* »akšamski cvijet«, tur. izft. v. akšam i čiček.

akšàmdžija m (tur.) *onaj koji akšamluk (v.) provodi, akšamlučar.*
< tur. *akşamcı (akşam-cı)*, od akšam (v.) + tur. suf. -*cı* (č. *dži).*

àkšam gèldi (tur.) *dođe akšam, pade mrak.* — »A k š a m g e l d i, mrak na zemlju pade« (sevd. pjesma).
< tur. *akşam geldi* »dođe akšam«, v. akšam + tur. *geldi*, perf. 3. lice sing. od *gelmek* »doći«.

àkšam hàjrōlā! (tur. ar.) *pozdrav: dobar veče! srećno veče!*
< tur. *akşam hayırola!* »neka je dobra (srećna) večer«, izv. od akšam (v.), hajir (v.) i tur. *ola!* optat. 3. lice sing. od *olmak* »biti«.

àkšam hàjrōsum! (tur.-ar.) *pozdrav: dobar veče! srećno veče!*
< tur. *akşam hayırolsun!* »neka ti bude dobra (srećna) večer!« izv. od akšam (v.), hajir (v.) i tur. *olsun!* imp. 3. lice sing.. od *olmak* »biti«.

akšâmlija m (tur.) *onaj koji akšamluk (v.) provodi.* — »Ah meraka sa večeri rane, / sastala se družba a k š a m l i j a« (Sevd. 35).
< tur. *akşamlı (akşam-lı)*, od akšam (v.) i tur. suf. *-li.*

akšâmlučār m, *onaj koji akšamluči, koji provodi akšamluk (v.).*

akšâmlučenje m, *provođenje akšamluka (v.).*

akšâmlučiti — īm, *provoditi akšamluk (v.).* — »Sa momcima a k š a m l u č i o, jahao konje, išao u lov« (Gajret 1931. 53).

akšâmluk m (tur.) *uobičajena večernja sjedeljka i razgovor uz pijuckanje rakije. Počinje obično oko akšama i otuda ovo ime.* — »Je l'ti žao Banjaluke? / Banjalučkih teferiča, / Na Vrbasu a k š a m l u k a« (Muz. zap. Inst. 1904.)
< tur. *akşamlık (akşam-lık)*, od akšam (v.) + tur. suf. *-lik.*

àkšam òldi (tur.) *bî akšam, nastade akšam.* — »A k š a m o l d i, ja u L'jevno siđoh« (M. H. X 117).
< tur. *akşam oldu* »nastade (bî) akšam«, od akšam (v.) + tur. *oldu*, perf. 3 lice sing. od *olmak* »biti«.

àkšam-pazàri indecl. (tur.-pers.) *u sami akšam, u kasno doba dana; pazar u nevrijeme.* — U ob. gov.: »Kakav je to posao a k š a m - p a z a r i!«
< tur. *akşam pazarı*, izft. od akšam (v.) i pazar (v.) »kupoprodaja u akšam, u prvi sumrak«.

âl, v. hâl

äl, indecl, adj. (pers.), *otvoreno-crven, rumen, ružičast.*
< tur. *al* < pers. *āl*, istog značenja.

V. alali, alast, alat, alatast, alatuša, al-baber, al-bašča, al-biniš, al-burundžuk, al-čador, al-čoha, al-ćereće, alen, al-fes, alica, aligrah, al-katmer, aligrah, al-mak, arliti se, al-duvak.

àl, èl (ar.) *arapski određeni član.* V. u riječima: Alah, al-Koran, elbet, elhamdu lillah, elhućmu lillah.

ȁla, hȁla *f* (tur.) *mitološko čudovište srodno aždahi i zmaju koje ima jaču duhovnu silu od aždahe, a leti kao zmaj i vila. Vjeruje se da vodi oblake i navodi grad na ljetinu.* »Ćeri Janjo, odnijele te a l e, / jali a l e jal' bijele vile« (Kurt I 23); »Od kud su te vile donijele, / Halj' od kud te h a l e dopuhale?« (Lord 312); »A đe s' taku h a l u nabavijo? / Od koje je strane od svijeta?« (Lord 131); »Bori se kao a l a s berićetom«, »H a l o nesita!« (Vuk, Posl. 28, 340); »Ždere kao h a l a«, »Đipila na noge i h a l a i vrana« (Vuk, Posl. 79, 78).
< tur. *ala* »zmija; zmaj«.
V. alovit (halovit).

àla indecl. adj. (tur.), *šaren, višebojan; pjegav.*
< tur. *ala,* istog značenja. V. alabadžakast, alabašakast, aladža.

âlā indecl. adj. (ar.) *dobar (školska ocjena u mektebu, medresi itd.)*
< tur. *âlâ* »dobar, vrlo dobar« < ar. *a'lā,* elat. od *'āl ('ālin)* »visok, uzvišen«.

ála, v. hála

alabàdžakast adj., *putonogast; sa pjegama, odnosno šarama po nogama* (konj).
< tur. *alabacak (ala-bacak)* »putonog, pjegav po nogama konj«, v. ala i badžak.

alabàhtuna! (ar.-pers.), interj. *,na sreću!* U ob. gov.: »Idem vala, pa a l a b a h t u n a!«
< tur. *bahtına* »na sreću!« od **baht** (v.) + tur. posv. zamjenica u dativu *-ina.* Prefiks *ala* biće da je od ar. prepoz. *'alā* »na«.

alabàšakast, adj. *pjegave, odnosno šarene glave (konj).* — »Za njim Pločić Bećir na alatu, / na alatu a l a b a š a k a s t u« (K. H. II 600).
< tur. *alabaş (ala-baş),* »šareноглav, pjegav po glavi (konj)«, v. ala i baš.

alaćèrīm, v. alahćerim.

aladùmi, aladùmiti, v. anladumi, anladumiti.

Alàdža *f* (tur.-pers.) *ime čuvene džamije u Foči, koja se cijeni kao kulturno-istorijski spomenik.*
< tur. *alaca (ala-ca)* »šaren, šarenkast«, tur. *ala* (v. àla) + tur. suf. *-ca* (< pers. *-ca).* Suf. *-ca* dodan pridjevu koji označava boju, odgovara našem nastavku *-kast.*

alàdža *f* (tur.-pers.) *1. vrsta stare šarene basme (v.) sa uzdužnim prugama; uvozila se sa Istoka, naročito iz Sirije (Šama). Zvala se još i ćitábija (v.).*
2. anterija od aladže skrojena.
3. strizica (odrezak) od basme.
< tur. *alaca, alaca kumaş* »šareno platno«, v. tumačenje pod Aladža.
V. aladži, šamaladža.

àladžak *m* (tur.) *potraživanje od dužnika; ono što se ima primiti.*
< tur. *alacak,* u istom značenju, (fut. 3 lice sing. od *almak* »uzeti, primiti«).

alàdži indecl. adj. (tur.-pers.), *šaren.* — »U! moje a l a d ž i gaće,

Što li ću ja bez vas?« (Vuk V 448). Iskriv. od aladža (v.), tur. *alaca* »šaren«.

alafrànga adv. (franc.), *na evropski način, po evropski: alafranga sat = sat koji pokazuje srednjeevropsko vrijeme; alafranga odijelo = evropsko odijelo.*
< tur. alafranga < franc. *à la* »kao, po, na (način)« i tur. *Frenk Fırenk* »Evropljanin« < franc. *Franac* »Franak«.

Ȁlāh, Aláha i **Ȁlah,** Ȁlāha, zapravo Ȁllah *m* (ar.) *Bog.* — »A l a h, reče, pa zajaha đoga«, »A l l a, reče, posjede dorina« (K. H. II 293, I 132).
< tur. *Allah* < ar. *Allāh.* U ar. jeziku *ilāh* znači »bog«, a sa određenim članom *al: Allāh* je vlastito ime »Bog«.
V. alahala, Alah aškuna, Alah belasuni versun, alah bilur, Alah bir, alahćerim, alahemanet, Alah hifzejle, alahičun, Alah rabum ,Alah rahmetejle, alahselamet, alahualem, Alahu ekber, alahunemrile, alahversun, bilahi, inšalah, jalah, mašalah, rabum Alah, talahi, valahi.

ȁla-hȁla! (hȁla-hȁla!, ȁla-ȁla!) interj. (ar.) *bože, bože!* — »A l a - h a l a zametnu se kavga!« (Zl. XXIX 2, 203); »Dok mi jutro osvanu četvrto, / h a l a, h a l a čuda velikoga!« (F. K. 1886 60); »Pa ovako riječ besjediše: / A l a, a l a šućur Bogu hvala! / Kad u naše zapade nam ruke« (Vuk VIII 31).
< tur. *Allah, Allah!* < ar. *Allāh, Allāh!* v. Alah.

Ȁlah aškuna! interj. (ar.-tur.) *za božiju ljubav! za božiji hatar!*
< tur. *Allah aşkına!* tur. izft. (u 3. licu dativa) od Alah i ašk (v.).

Alah belásuni vèrsun! (ar.-tur.) *Da mu bog da belaj na vrat! (proklinjanje).*
< tur. *Allah belâsını versin!* < ar. *Allāh* + tur. *belâ* (v. belaj) sa tur. posv. suf. *-si* i tur. akuz. nastavkom *-nı* + tur. *versin,* imp. 3. lice sing. od *vermek* »dati«.

alàhbilur! (alàhbirum!) interj. (ar.-tur.), *bogzna! ko će znati! sva je prilika!*
< tur. *Allah bilir* »bog zna«, od ar. *Allāh* i tur. *bilir,* imperf. 3. lice sing. od *bilmek* »znati«.

Ȁlah bȉr! (ar,-tur.) *vrsta zakletve: kao što je bog jedan!* U ob gov.: »A l a h b i r, tako je!«
< tur. *Allah bir,* od ar. *Allāh* i tur. *bir* »jedan«.

alahćèrīm! alahkèrīm! (alacèrīm!) interj. (ar.) *štobogda! daće bog! (riječi utjehe).*
< tur. *Allah kerim!* istog značenja kao u nas, osn. zn.: »bog je plemenit«, ar. *kärīm* »plemenit«.

alahemánet! alahemánetōlā! (ar.-tur.) *bogu na amanet! zbogom! (pozdrav).*
< tur. *Allaha emanet ola!* »bogu te preporučujem! bogu te povjeravam!« v. Alah i emanet + *ola,* aptat. 3. lice sing. od *olmak* »biti«.

Ȁlah hìfzējlē! interj. (ar.-tur.) *bože sačuvaj! da bog sačuva!*
< tur. *Allah hıfzeyleye!* »da bog sačuva«, tur. *hifzeyleye,* optat. 3. lice sing. od *hıfzeylemek (hıfz eylemek)* »sačuvati« (tur. *hıfz* < ar. *ḥifẓ* »čuvati« i tur. *eylemek* »učiniti«.

alahíčun! Ȁlah-ıcun: interj. (ar.-tur.) *boga radi! za božiju ljubav! (obično prosjaci ovo uzvikuju moleći milostinju.* — »Od-

mah Turčin prosi A l a h i č u n« (K. H. I 144).
< tur. *Allah için* »radi boga«, tur. *için* je postpoz. (vulg. *içun*) »radi, za, zbog«.

alahmubárećōlā! Ȁlah mubárećōlā! *neka je sretno! čestitam!* — »Eh, a l a h m u b a r e ć o l a! Neka im bude sretno i hairli«. (Čolak. 54).
V. Alah i mubarećola.

Ȁlah rābum! interj. (ar.-tur.) *bože, gospode! bože daj!* — A l a h r à b u m, da poginem ovde!« M. H. III 216).
< tur. *Allah rabbim* »bože, gospode moj!« tur. *rabb* (< ar. *rabb* »gospod, bog«) sa tur. posv. zamjenicom *-im* »moj«.

Ȁlah ràhmetējlē! Ȁlah ràhmetīlē! interj. (ar.-tur.) *bože smiluj mu se! obdario ga bog svojom milošću! (pokoj mu duši!).* — »Neka ginu, **a l a h r a h m e t i l e!«** (K. H. I 301).
< tur. *Allah rahmeteyleye!* »neka se bog smiluje«, tur. *rahmeteyleye*, optat. 3. lice sing. od *rahmeteylemek (rahmet eylemek)* »smilovati se« (ar. *raḥmä* »milosti«, tur. *eylemek* »učiniti«.

alahselámet! interj. (ar.) *1. da ti je bog na pomoći! (dobra želja koja se upućuje živom, poput one »Alah rahmetejle!« koja je namijenjena mrtvim.*
2. Nekad se ovako kaže za čovjeka koji je »na svoju ruku« (čudne naravi), ili koji je neuredan u životu, ili se rekne iz sažaljenja prema nekom. U ob. gov.: »Kakav je onaj čovjek, a l a h s e l a m e t!«
Skraćeno od tur. *Allah selâmet versin!* »neka mu bog da spas«, ar. *sälāmä* »spas«, tur. *versin*, imp. 3. lice sing. od *vermek* »dati«.

alahuálem (alálem) (ar.) *bogzna, sva je prilika.* — »a l a l e m će to biti svraka« (Vuk, Rječnik).
< ar. *Allāh-u-a'läm* »bog je znaniji, bog bolje zna«, ar. *a'lem*, elat. od *'alīm* »znani, koji zna«.

Ȁlahu-ekber (ar.) *1. prve riječi ezana (v. ezan): bog je velik (najveći).*
2. izgovara se i kao uzvik čuđenja ili ushićenja.
< ar. *Allāh-u-äkbär*, ar. *äkbär*, elat. od *käbīr* »velik«.

alahunèmrīlē (ar.-tur.) *po božijoj zapovijedi, po božijoj odredbi; bog dade, bog naredi.* — U pripovijeci: »On nešta izgovori i, a l a h u n e m r i l e, ona se životinja pretvori u najljepšu djevojku«. — »Bolesniku nešta prouči i, a l a h u n e m r i l e, odmah bolesnik ozdravi«. — Sa ovim riječima počinje islamsko vjenčanje: »A l a h u n e m r i l e, primi li ti Hasane prisutnu Fatimu za svoju ženu...«
< tur. *Allahın-emrile*, tur izft. od Alah (v.) i emr (v.) + tur postpoz. *-ile* »sa«.

alahvèrsun! interj. (ar.-tur.) *dabogda! dao bog! i kao kletva: »Alahversun, vrat slomio!«*
< tur. *Allah versin!* »neka bog da!« tur. *versin*, imp. 3. lice sing. od *vermek* »dati«.

àlaj -a i **àlāj**, alája *m* (grč.) *1. skupina, gomila, masa (svijeta), svjetina, mnoštvo.* — »Sve izlaze na a l a j e Turci« (M. H. III 378).
2. parada, pompa, svečana povorka, svečanost. — »Dok opazi a l a j i vezire, gdje polaze od carskih saraja, koji prate cara u džamiju« (K. H. I 46).
3. puk vojske, čiji je komandant miralaj = pukovnik.
< tur. *alay*, sa značenjem kao kod nas; < grč. *elagion* »vojni

odred, vojna služba«.
V. alaj-bajrak, alajbeg, alajli, alaj-muftija, alaj-top, miralaj.

àlāj-bàjrak, àlāj-bàrjak (alajbàjrak, alajbàrjak *m* (tur.), *svečana zastava koja se stavlja ili nosi za vrijeme kakve svečanosti; službena zastava.* — »Pade šator sa sokola Marka, / I na njegov krstaš a l a j b a r j a k« (Vuk II 364).
< tur. *alay bayrağı,* izft. v. alaj i bajrak.
V. alajli bajrak.

àlājbeg *m* (tur.) *1. zapovjednik spahija u sandžaku; svaki je sandžak imao svoga alajbega.* — »Lipu Hanku Hasan- a l a j b e g a« (M. H. III 135); — »Tužno tuži a l a j b e g o v i c a, / alajbegu kraj desna kolena« (Vuk I 222). — Kasnije, nakon reforme tur. vojske, alajbeg je naziv za komandanta žandarmerijskog puka.
2. U tabačkom esnafu (cehu) ćehaja se zvao alajbeg.
< tur. *alaybeyi (alay-beyi)* »beg alaja«, izft. od alaj (v.) i beg (v.).
V. alajbegova slama, alajbegovica.

Ālājbeg (tur.) *musl. muško ime.*
V. alajbeg.

àlājbegova slàma *f, imovina bez gospodara, nešto što može svako uzimati i koristiti se njim.* — U ob. gov.: »Šta ste navalili pa raznosite, nije ovo a l a j b e g o v a s l a m a«.
V. alajbeg.

àlājbegovica *f, žena alajbega.*
V. alajbeg.

alájli bàjrak (aláli bàjrak) *m* (tur.) *svečani bajrak, paradni bajrak.* Razviše se a l a j l i bajraci« (K. H. I 152).
< tur. *alaylı bayrak,* istog značenja; tur. *alay* (v. alaj) + tur. suf. *-li.*

àlāj-mùftija *m* (tur.-ar.) *vojni muftija.*
< tur. *alay müftüsü* (vulg. *alay müftisi),* izft. od alaj (v.) i muftija (v.).

àlāj-tŏp *m* (tur.) *top koji se ispaljuje u čast kakvog zvaničnog praznika, ili prilikom kakvog slavlja i svečanosti.*
< tur. *alay topu,* istog značenja, tur. izft. od alaj (v.) i top (v.).

aláka *f* (ar.) *veza, odnos.*
< tur. *alâka* < ar. *ʿalāqa.*

alàkača, v. alapača

alàkati, halàkati (harˡàkati), -ačēm, *1. vikati» Alah, Alah!« (bože, bože!) pri jurišu u boju, ili kao uzvici čuđenja ili snebivanja.*
2. vikati, derati se, galamiti.
Izv. od alahati, halahati (od Alah, odnosno Halah izveden infinitiv), tj. vikati Alah, Alah! odnosno (dodajući »h« na početku) Halah, Halah!
V. alaknuti, jalakati, jalauknuti, zahalakati.

alàknuti, halàknuti -nēm *1. viknuti »Alah, Alah!«, odnosno »Halah, Halah!« (bože, bože) pri jurišu u boju.* — »H a l a k n u š e, Boga spomenuše« (K. H. I 337); »H a l a k n i t e, Boga spomenite, / A za gole nože prihvatite« (Vuk VII 360).
2. viknuti, zagrajati.
Izv. od alakati i halakati (v.).

àlāl, aláliti itd. v. halal, halaliti itd.

àlala, àl'ala v. halhala

alálem, v. alahuálem

alàli adj. indecl. (pers.-tur.) *ružičast, crvenkast.* — »Još na Al-

ki a l a l i pašmage« (Vuk, Rječnik).
Po svoj prilici ovo je naša kovanica od tur. *àl* »crven« i tur. adj. suf. *-li*, pošto ovaj oblik ne postoji u tur. jeziku. U tur. jeziku na pridjeve *al* »crven« i na *ala* »šaren, pjegav« ne može doći adj. suf. *-li*.

aláli-bàjrak, v. alajli bajrak

Alàman, Alèman (njem.) *Nijemac.*
< tur. *Alaman. Alman* < st. njem. *Alamannen, Alemannen,* naziv za stanovnike južne Njemačke.
V. alamanka.

alàmānka *f, sablja njemačke izrade, njemačka sablja.* — »Pokraj njega leži a l a m a n k a« (K. H. II 303).
Izv. od Alaman (v.).

àlāme (àllāme) indecl. *m* (ar.) *veliki učenjak, svestrano obrazovan čovjek.*
< tur. *allâme* < ar. *ʿallāmä.*

alámet *m* (ar.) *znak, simptom, predznak.* — »Pred kijamet svaki a l a m e t« (nar. izreka).
< tur. *alâmet* < ar. *ʿalāmä.*

alàpača, alàkača *f, pogrd. brbljiva žena, brbljivica.* — U ob. gov.: »a l a p a č o jedna!« — »prava si a l a k a č a!« — »Stana a l a k a č a samo alaka onako u vetar« (Pop. T. SKGl. 1, 170).
Naša izvedenica od alakati (v.). Kod riječi alapača glas »k« zamijenjen sa »p«. Miklošić za »alapača« upućuje na tur. *alak-bulak* »po tur. *aladža-buladža*«; Đ. Popović ove riječi dovodi u vezu sa tur. *almak,* »grabiti, uzimati«; Rj. Ak. navodi da je postanjem od tur. *alap* »hrabar«. Mislim, da se ova tumačenja ne mogu primiti, jer se temelje samo na sličnosti glasova, odnosno slogova ove riječi (*»al«, »alak«, »alap«*) sa navedenim tur. riječima, ne obazirući se na značenja tih riječi i na uobičajena pravila o izvođenju naših oblika od tur. riječi. Tur. *alak-bulak (allak-bullak)* znači »pomiješano, ispretura no«; ako se izdvoji samo riječ *alak (allak),* ona u tur. znači »varalica, smutljivac«. Tur. oblici na *ca (ça)* izvode se od pridjeva, a ne od imenica. Tur. *almak* znači »uzeti« (značenje »grabiti« je nategnuto i više proizvoljno), od ovog naš izvedeni gl. oblik bio bi »alisati, aldisati«, a nikako »alakati«. Tur. riječ *alap* »hrabar« teško je dovoditi u ma kakvu vezu sa alapača i alakača. — Ispravno, Rečnik SAN oba izgovora upućuje na »alakati«.

àlās biti, àlās se učiniti, alásiti se, v. halas biti itd.

ȁlast adj. *ružičast.*
Naša izvedenica od ȃl (v.)

alàša *f* (tur.) *1. čopor konja; konji pušteni na slobodnu pašu preko ljeta, kada nisu potrebni za rad.*
2. fig. rulja, ološ. — »Što zna a l a š a, što je paša« (Nar. bl. 239).
< tur. *alaşa* »rbat, leđa; tovarno kljuse«.

ȁlat, àlata *m* (pers.-tur.) *konj crvenkaste, riđaste dlake.*
< tur. *al-at,* od ȃl (v.) i ȃt (v.)
V. alatast, alatuša.

àlāt, hàlāt -áta *m* (ar.) *oruđe, sprave, instrumenti i uopšte sav pribor potreban za jedan zanat ili za ručni rad.* — »Bez a l a t a nema zanata« (Vuk, Rječnik). »Bez h a l a t a nije ni zanata« (Nar. bl. 21).
< tur. *alât* < ar. pl. *ālāt,* sing. *ālä.*

ālatast adj., *crvenkast, riđe boje (konj).*
Izv. od alat (v.).

alatùrka adv. (franc.) *na turski način, po turski; »alatùrka sât« = sât koji pokazuje vrijeme po kome se obavljaju muslimanske molitve. Zalaz sunca je uvijek 12 sati; »alatùrka odijelo« = istočnjačko, tursko odijelo; »alatùrka sjesti« = sjesti prekrstivši noge.*
< tur. *alaturka* < franc. *à la* »kao, po, na (način)« i franc. *turc* »turski«.

alàtuša *f, alatasta kobila.*
Izv. od alat (v.).

albáber, āl-báber, āl-biber, báber, *vrsta karanfila, crveni karanfil, đurđica, Convallaria majalis L.* — »Ako ti nikne a l - b a b e r, / išti me, dragi, u babe« (GZM 1910. 515).
U tur. rječnicima nema potvrde za ovaj oblik, ali, s obzirom na postojanje tur. izraza *kırmızı büber* »crveni biber«, može se pouzdano tvrditi da je ova riječ izvedena od tur. *al* »crven« i tur. *büber* (v. biber). Oblik *báber* (mjesto biber) može biti da je prema pers. *bābārī* »biber« (< grč. *péperi).*
V. albaberi, albaberija.

albābèrī indecl. adj. *sasvim jasno crvene boje, kao krv.*
Imenici albaber (v.) dodan ar.-pers. adj. suf. *-ī (iyy).*

albābèrija *f, crveni šal po kome su crno vezeni cvjetovi ili grančice; služio je kao pâs, a i za zamotavanje oko kape.*
Riječi albaberi (v.) dodan naš suf. -ja.

āl-bȃšča, ālbāšča *f* (pers.) *vrt sa mnogo crvenog cvijeća, crvena bašča.* — »Ja pritegoh dizgen konju, / Te preskočih u a l b a š č u« (Vuk V 349); »Te otišla u novu a l b a š č u« (Vuk, Rječnik).
< tur. *al bahçe,* v. komponente pod āl i bȃšča.

āl-bìnjiš, āl-biniš *m* (pers.-tur.) *crveni binjiš, crveni ogrtač.* — »Mordolama a l b i n i š a pita« (GZM 1906. 356).
< tur. *al biniş,* v. al i binjiš.

āl-burùndžuk (pogr. **vāl-burùndžuk)** *m* (pars.-tur.) *crveni burùndžuk* (v. burundžuk). — »Pošalji meni duše u pamuku, / bjelo lice u a l - b u r u n d ž u k u« (Ašikl. 36); »Da mi pošlje u pamuku duše, / B'jelo lice u v a l - b u r u n d ž u k u« (Vuk V 224).
Vidi komponente pod āl i burundžuk.

àlčačina, àlčakčina *m aug.* od *alčak* (v.).

āl-čàdar *m* (pers.) *crveni šator.* — »Na polju se a l - č a d o r vijaše (S. S. 84, Vuk V 330).
< tur. *al çadır,* v. āl i čador.

àlčak *m* (tur.) *nevaljalac, mangup, prefriganac, vragoljan i kao adj. àlčak i àlčakast, vragoljast.* — »U bekrije nigdje ništa nema, / al' me a l č a k muški milovaše« (Ašikl. 46).
< tur. *alçak* »nizak, niska stasa«, fig.: »propalica, nitkov, prostak, strašivica« itd.
V. alčakluk.

alčàkluk *m* (tur.) *nevaljalstvo, mangupluk, vragolija; varanje.* — »A l č a k l u k o m vi ste došli, da nam Misir srušite« (Osvit 1899. br. 45).
< tur. *alçaklık.*

āl-čàtkija, ālčatkija *f* (pers.-tur.) *crvena čatkija, crveni veo.* — »A l č a t k i j u sa glave bacila« (K. H. II 510).

tur. *al çatkı*, v. ȁl i čatkija.

ȁlčija *f* (tur.) gips.
< tur. *alçı*.

ȁl-čòha *f* (pers.) *crvena čoha.* — »Na dolami troje toke zlatne, / A na noge a l - č o h e čakšire« (Petran. 623).
< tur. *al çoha*, v. ȁl i čoha.

ȁl-ćerèće (iskriv. **ȁl-ćèrgelet**) *m* (pers.-tur.) *crvena kabanica, crveni ogrtač.* — »Štono junak u prvom alaju, / na alatu u a l - ć e r e ć e t u« (Beh. III 29); »Ono ti je Zirević Alaga, / na alatu u a l ć e r e ć e t u« (Beh. I 269); »En' ono je Alil čelebija, / u aletu u a l - ć e r g e l e t u« (Vuk I 551).
< tur. *al kereke, al kerake* »crveni ogrtač«, v. ȁl i ćereće.

ȁl-ćèrgelet, v. al-ćereće

aldùmāš *m*, **ȁldumāšče** -eta, *n* (tur.) *čaščenje koje čini kupac nakon kupovine na pazaru ili u čaršiji, napojnica.*
< tur. *aldım akçesi*, izft. od tur. *aldım*, perf. 1. lice sing. od *almak* »uzeti, kupiti« (ovdje uzeto fig. kao supst.) i akče (v.), pa od tog: aldumakče i potom, radi eufonije, aldumašče, kao što je slučaj kod riječi džepašče (v.)

ȁl-dùvak *m* (pers.-tur.) *crveni duvak, crvena koprena.* — »Al' se vila iz oblaka svila, / Đevojki se pod a l - d u v a k svila« (Vuk V 192).
< tur. *al duvak*, v. ȁl i duvak.

Ȁle, v. Alija

Ȁlečko, v. Alija

àlēć sèlām, v. alejk selam

àlējć sèlām, v. alejk selam

alejhiláne -eta (**alejhilláne**) *n* (ar.) *đavo, šejtan.*
< tur. *aleyhillâne* < ar. *ʿaläyh-i-llaʿnä* »neka je proklet! proklet bio.«

alèjhiselām (Alèjhiselām) *m* (ar.) *1. epiteton koji se, kod muslimana, izgovara i piše iza imena svakog vjervjesnika (pejgambera): Adem alejhiselam (Adam), Isa alejhiselam (Isus), Muhamed alejhiselam itd.; skraćeno = a. s.*
2. Kada se izgovara bez imena, onda ima značenje imena za Muhameda: Alejhiselam = Muhamed.
< ar. *ʿaläyh-i-ssälām* »neka je blagosloven!« ar. *ʿaläyhi* »na njeg« i ar. *sälām*, v. selam.

àlējk sèlām! àlējć šelām! àlēć sèlām! (ar.) *otpozdrav, odgovor na pozdrav sèlām àlējk!* (v.). — »Ja joj nazvah: / selam alejk i pomozi Bog, / ona meni a l e j k s e l a m, / dao mi te Bog!« (Sevd. 201); »A l e j ć s e l a m, serhatlija mlada!«, »A l e ć s e l a m, serdar-aga Mujo« (K. H. I 176, II 65).
< ar. *ʿaläyk-ä-ssälām*, »tebi neka je selam, i ja tebi upućujem pozdrav« (v. selam alejk).

alèjkumu-sèlām! alèjćumu-sèlām! (ar.) *otpozdrav, odgovor na pozdrav selámun alèjkum!* (v.).
< ar. *ʿaläykum-u-ssälam* »vama neka je sèlam, i ja vama upućujem pozdrav«. V. selamun alejkum!

álem[1] *m* (ar.) *polumjesec sa tri ili četiri kugle ispod njega, koji se nalazi na vrhu minareta (munare) kao ukras. Alem je izrađen od bakra, a potom kalajisan ili pozlaćen. Mjesto polumjeseca često stoji ukras kruškastog oblika unutar kojeg je božje ime ar. Allāh.* — »Puhnu vjetar s visokih planina, / i odnese a l e m sa munare« (I. Z. IV 152).

< tur. *alem*, sa istim znače-
njem kao u nas (pored drugih
značenja) < ar. *ʿaläm* »znak,
simbol; zastava; vlastito ime«.

em² *m* (ar.) *svijet, dun'jaluk.* — »bùtum álem« = cio svijet.
< tur. *âlem* < ar. *ʿālām* »svijet«.

em i álem *m* (ar.) *dragi kamen, dijamant.* — »Na jabuci a l e m dragi kamen« (K. H. I 19); »Međ' kamzama a l e m dragi kamen« (Vuk, Rječnik); »Da đaurin od Kruševa Lazo, / Ne ustakne a l e m kapu, kapu carsku« (Petran. 305).
< tur. *alem* »znak, zastava, vrh minareta« itd. < ar. *ʿaläm* »znak, simbol; zastava; prvak; vlastito ime«.

Alèman, v. Alaman

Alèmdār (ar.-pers.) *musl, muško ime.*
< tur. *Alemdar*, lično ime, »Bajraktar, Zastavnik«; ar. *ʿaläm* »bajrak« i pers. *dār*, prez. osnova od *dāšten* »imati, držati«.

alèmpērka *f, neka ptica sa krilima od dijamanata (samo u predanju).* — »Kad bijaše pred večer, proleti ispred Lovića tica a l e m p e r k a, u koje alemovo perje bješe ... sva se okolina od perja joj rasvijetli ...« (Hirtz, Rječnik).
Izv. od àlem (v.) i pèrka.

ālen, ālev adj. (pers.) *crven, jasnocrvene boje.* — »Nosi dva vlasa vune, jedan bele a drugi a l e n e« (Marjan.); »āleva pàprika« = crvena paprika.
Izv. od āl (v.).

āl-fēs *m* (pers.-ar.) *crveni fes.* — »Zbaci s glave a l - f e s kapu

àlica *f 1. vrsta krupne trešnje otvorenocrvene boje, rana trešnja, Prunus avium L.* — »Ašlama, a l i c a, još malo pa nestade!« (Zembilj II 95);
2. crvena boja kojom se zabojava slatki napitak (šerbe i dr.).
Izv. od āl (v.).

alìdžija *m* (tur.) *mušterija, prosac.* — »Još šezdeset dođe a l i - d i ž i j a, / a l i d ž i j a sestre Bajagića« (M .H. III 519).
< tur. *alıcı*, part. a. od *almak* »uzeti, primiti, kupiti«.

álija, v. halija

Ālīđun *m* (ar.-tur.) *Ilindan, 20. jula po st. kal. (2. avgusta).* — »Razboli se Mejruša djevojka, / bol boluje do A l i đ u n - d a - n a« (I. Z. IV 244).
< tur. *Aligünü (Ali-günü)* »Alijin dan«, izft. od Alija (v.) i tur. *gün* »dan«.

Alifakovac -vca *m* (ar.-tur.) *ime jedne mahale (kraja) u Sarajevu.* Naziv je došao po nekom Ali-ufaku »malom Aliji«, tur. *ufak* »malen«.

alífet, v. halifa

àligrah *m* (pers.-srp. hrv.) *crveni grašak, turski bob, Phaseolus coccineus L.*
Hibr. r.: v. āl i naša riječ grah.

Ālija (hipok. **Ale, Ālečko, Aljo, Āljuš**) (ar.) *musl. muško ime.* — »Ako A l e od odžaka dođe« (K. H. I 342). — Ako uz ovo ime dođe titula beg, aga, paša, itd., onda se ne kaže Alija-beg, Alija-aga, Alija-paša, itd., nego (prema turskom načinu): A l i - b e g (Alibeg), A l i - a g a (Alijaga, Alaga), A l i - p a š a (Alipaša), A l i - e f e n d i j a (Alefendija) itd.
< ar. *ʿAliyy (ʿAlī)*, lično ime, »Uzvišeni, Moćni, Otmjeni«.

Alija -

ime. Promjenom a[illegible] se do ženskog imena od muškog Ȁ l i j a (v.) prema ar. *ʿĀliyă*, odnosno *ʿAliyyă*. — Kada se uz ovo ime doda titula *hanuma*, onda se na kraju imena naše *a* zamjenjuje sa ar. *e* (oznaka za f.), te se kaže: Alíjehānuma, Ȁlije-hanuma (Ȁlijehanuma).

alijul'ālā (alijjul'-ālā) indecl. adj. (ar.) *odličan (školska ocjena u mektebu, medresi itd.)*.
< tur. *aliyyülâlâ* < ar. *ʿaliyyu-l-aʿlā*, superlativ od *ʿāl* (*ʿālin*), »velik, uzvišen«.

alilučina, v. halilučina

alìluk, v. haliluk

álim *m* (ar.) *učen čovjek; vjerski naučenjak.* — »A l i m a ga do Stambola nema« (K. H. I 96).
< tur. *âlim* < ar. *ʿālim*, part. a. od *ʿilm* »znati«.
V. ulema.

Ȁli-Ȍsmān *m* (ar.) *dinastija Osmanovića* (tur. careva).
< tur. *Âl-i Osman*, pers. izft. od ar. *āl* »rod, porodica« i ar. *ʿUṯmān*, lično ime (ovdje ime sultana Osmana, osnivača osmanske dinastije).

alìškin, ališkan adj. (tur.) *naviknut, naučen, koji umije.* — »Hoćemo li ašikovat' dragi? / Kako ćemo, kad a l i š k a n n'jesmo« (I. Z. III 115).
< tur. *alışkan* < *alışmak* »naviknuti se, priučiti se, naučiti se«.

alìšma *f* (tur.) *navikavanje, upućivanje u nečem.*
< tur. *alışma*, nom. action. od *alışmak* »naviknuti se, priučiti se, naučiti se«.

alìštisati -išēm, *naviknuti se, obiknuti se, priučiti se, svještiti.*

àliš-vèriš -a i [illegible] **(ališvèriš, ališvèrīš)** *m* (tur.) *1. kupoprodaja, trgovanje, pazar* — »Sa svojim jedi i pij, / a a l i š v e r i š ne čini« (Nar. bl. 153).
2. fig.: »potajno dogovaranje, šurovanje«.
< tur. *alışveriş (alış-veriş)*, nom. action. od *almak* »uzeti, kupiti«, i *vermek* »dati, prodati«.

àlka, v. halka

alkàli, v. halkali

ȁl-katmer *m* (pers.) *crveni karanfili, crveni klinčić, Dianthus caryophyllus L.* — »A po bašči svakaka cvijeća, / i a l k a t m e r i rumene ruže« (K. H. II 426).
V. ȁl i katmer.

alkèrmes *m* (ar.-sanskrt.) *boja kojom se zabojavaju slatkiši, likeri i sl., Phytolacca decandra.*
< ar. *al-qirmiz*, v. komp. pod àl (arap. određeni član) i kŕmēz.

àl-kòrān, àl-kùrān -ána **(alkòrān, alkùrān)** *m* (ar.) *kur'an.* — »Zaklinjem te postom ramazanom, / i sa tvojom knjigom a l k o r a n o m« (F. J. I 208). — »U Zvorniku, u svojemu gradu, / Na ćitapu svome a l k u r a n u« (Vuk IV 218).
< ar. *äl-qur'ān*, v. àl i kur'an

ȁlma *f* (tur.) *jabuka.* — »Sadi' a l m u nasred atmejdana, Gledah dragu devet godin' dana« (Sevd. 163).
< tur. *alma* i *elma* »jabuka
V. alma-ćurak.

àlma-ćùrak -rka *m* (tur.) *ćur sa lisičijim krznom.*
< tur. *elma kürk*, v. kon pod alma i ćurak.

àlmadi indecl. (tur.) *nije uzeo, -la, ne uze.* — »Fesić verdi, a l m a d i aman« (GZM 1908. 261). < tur. *almadı,* neg. oblik perf. 3. lice sing. od *almak* »uzeti«.

äl-mäk *m* (pers.-srp. hrv.) *pitomi mak, Papaver somniferum L.* Hibr. r., v. äl i naša riječ mak.

àlmās, èlmās -ása i **àlmāz, èlmāz** áza *m* (grč.) *1. dijamant, dragi kamen; »àlmās (àlmāz) kàmen«* = dragi kamen; — »Upleteni a l m a s kamenovi«, »U zub'ma im a l m a z k a m e n o v i« (K. H. I 483, II 76); *»àlmas (àlmāz) grána«* = zlatna grana (ženski nakit, broš) ukrašena dijamantima; — »A l m a z g r a n a momče iz dućana« (I. Z. III 231, — *»àlmās (àlmāz, èlmās èlmāz) prsten«* = prsten sa dragim kamenom. — »A od tvojih a l m a s p r s t e n o v a« (Ašikl. 34); »Hajd donesi e l m a z p r s t e n o v e« (Nar. bl. 247).
2. alatka za rezanje stakla.
3. **Àlmās** i **Èlmās,** *musl. muško ime i* **Almása** (hipok. **Mása**), *musl. žensko ime.*
< tur. *elmas* < ar. *älmās* »dijamant« < grč. ásamas.
V. almásī, almasija, almasli.

Àlmās, v. àlmās

Almasa, v. almas

almásī adj. (grč.-ar.) *blijedoružičaste boje.* — »Šamije različitih boja: kupusi, a l m a s i, turundži« (Gajret, 1929. 37).
< tur. *elmasi,* v. almas + ar.-pers. suf. *ī (iyy).*

almasíja *f* (grč.-ar.) *vrsta slatkog jela koje se pravi od želatina i šećera.*
< tur. *elmasiye,* v. almas + ar. adj. suf. za ž. rod *-iyye* .

almásli indecl. adj. (grč.-tur.) *ukrašen dragim kamenom; almasli prsten, almasli grana* itd. < tur. *elmaslı,* v. almas + tur. suf. *-li.*

àlovan, v. alovit

alòvit, arlòvit, arlòvija, arlòvijast, àlovan i halòvit, harlòvit, harlòvija, harlòvijast, hàlovan, kalòvit, adj. *vilovit, vilen, zmajevit, silovit, pomaman, silan.* — »Kad iziđe vuče na kapiju, / a on pusti vranca a l o v i t a« (Vuk II566) usp. »pa privede vranca v i l e n o g a« (Vuk II 582); »Na dogata konja h a l o v i t a« (Lord 122); »h a l o v i t e konje i junake« (Vuk III 57); »Ej, ispade Halko na đogatu, / Na Mujova h a l o v n a šturinka«, »Dokljen izbi Mujagin Haljile, / Na njegova h a l o v n a đogina« (Lord 69, 301); »Sprem' fermana Bosni h a l o v i t o j« (Lord 9).
Izv. od ala, hala (v.).

altèrisati, v. arterisati

àlti indecl. num. (tur.) *šest, broj 6.* < tur. *altı.*
V. altiluk, altiparmak, altipatlak.

altìluk *m* (tur.) *1. šestak, predmet u vrijednosti 6 groša, ili u težini 6 oka, komad platna od 6 aršina, šestogodišnje živinče itd.*
2. stari srebrni turski novac od šest groša. — »Davor, doro, davor dobro moje! / Kad je zopca po a l t i l u k bila, / a tebi je izobila bila«. (Muz. zap. Inst. 62).
< tur. *altılık (altı-lık)* sa značenjima kao u nas: tur. *altı* »šest« + tur. suf. *-lik.*

àltin, v. altun.

altipàrmak *m* (tur.) *šésto; čovjek sa šest prsta na ruci. Otud prezime Altipàrmaković.*

< tur. *altı parmak* »šest prsta«, v. alti i parmak.

Altipàrmaković, v. altiparmak

altipàtlak *m* (tur.) *revolver sa šest metaka.* — »a kesa danas gore ubija nego ikakav a l t i p a t l a k« (Zembilj III 111).
< tur. *altıpatlar (altı-patlar)* »šestopuc-revolver«, tur. *altı* »šest« i tur. *patlar,* part. imp. od *patlamak* »pucati«. Tur.-ar. na kraju riječi zamijenjen sa našim imen. nastavkom *-ak,* u duhu našeg jezika.

àltmiš indecl. num. (tur.) *šezdeset, broj 60.* — U ob. govoru: »Nije još navršio a l t m i š«, tj. nema još šezdeset godina života.
< tur. *altmış.*

àltun i **àltin** *m* (tur.) *zlato, zlatni novac, dukat.* — »Čelo joj je a l t u n hamajlija« (K. H. I 271).
< tur. *altın,* vulg. *altun.*
V. altumbaš, altúnī, altun-oluk, altun-top.

àltunbaš -a i **altùnbāš** -áša *m* (tur.) *žuti arsenov blistavac, auripigment, koji se, pomiješan sa malo kreča, upotrebljava kao sredstvo za odstranjenje dlaka sa kože. I sama ta smjesa zove se altunbaš. Zove se još i hȑmza* (v.)
< tur. *altınbaş (altın-baş)* »mletački terijak, testa d'oro«. Osn. zn. »zlatne glave, zlatnoglav«.
V. kompar. pod altun i baš.

altúnī indecl. adj. (tur.-ar.) *zlatne boje, zlatkast.*
< tur. *altuni,* v. altun + ar.-pers. suf. *-ī (iyy).*

àltun-òluk *m* (tur.) *zlatni oluk na zgradi Ćabe, dug oko 80 cm.* U ob. gov.: »Najmakbulmija je dova koju hadžija prouči pod a l t u n - o l u k o m«.
< tur. *altın oluk,* v. kompon. pod altun i oluk.

àltun-tȍp *m* (tur.) *zlatni top.* — »A l t u n - t o p i u grad udariše, / lijepoj Fati krnu postaviše« (Nar. pjesma).
< tur. *altın top,* v. kompon. pod altun i top.

altùst učìniti, *ispreturati; što je gore to dolje, a što dolje gore okrenuti.*
< tur. *altüst (alt-üst)* »dolje-gore«.

alufèdžija *m* (ar.-tur.) *1. janjičarski vojnik koji je dobivao redovnu platu tzv. alúfu«.*
2. uopšte onaj koji sa određenom platom služi u državnoj službi.
< tur. *ulûfeci,* sa oba gore navedena značenja, < ar. *ʿulūfä* »stočna hrana, pića, hrana za konje« + tur. fus. *-ci* (č. dži).

ȁlva, ȁlvadžija, v. halva, halvadžija

alvàluk, v. halvaluk

àlvat, àlvatan, v. ḫalvat, halvatan

ȁl-zàmbak, v. zambak

Ȁljo, v .Alija

Ȁljuš, v. Alija

àma, èma konjunk, (ar.) *ali, samo.* U ob. gov.: »Ići ću, a m a ako ćeš i ti«. — »E m a plijen oteti ne mogu« (Vuk, Rječnik).
< tur. *amma* < ar. *ämmā.*

amájlija, v. hamajlija

àmāl, v. hamal

amàlgam, v. armagan

àmām, amàmdžija, amàmdžik itd., v. hamam, hamamdžija **itd.**

àmān! interj. i **àmān,** supst. (ar.) *1. a) uzvik preklinjanja i vapaja: pobogu! zaboga! akoboga! oprost! pomoć! milost!* — »A m a n, pašo!« »A m a n, aman, dva carska vezira, / što durasmo više ne moremo« (K. H. I 35). *b) uzvik ushićenja i razdraganosti:* »Imam dragu nadaleko, / ja je dobro znam, a m a n, aman!«, »Ajšo moja, moje milovanje, of a m a n!« (Sevd. 64, 48). *c) uzvik čuđenja:* »A m a n, šta je svijeta na pazaru!« (ob. gov.) *d) uzvik u značenju ah! ako je spojeno sa riječi »jârabī (v.):* »A m a n j a r a b i, svake li ti vrste šebeka ima na ovom dunjaluku!« (Zembilj III 33).
2. àmān kao supst.: milost, oproštenje, pomilovanje. — »Ne, zaboga, Mutape! / Pušti mene na a m a n u Turke!«, »To su Lazi na boga gledali, / Turcima su a m a n dopuštili« (Vuk, IV 293, 294).
3. »pasti na àmān« preklinjući ili klečeći tražiti milost, oprost.
< tur. *aman,* sa značenjima kao u nas, < ar. *ämān,* »milost; sigurnost«.
V. aman — zaman.

àman, v. haman

amànat, v. amanet

amànet, amánet (amànat, emánet) *m* (ar.) *1. preporuka, povjerenje, čuvanje, zavjet, svetinja.* — »A m a n e t vi kula i kapija, / Ej! dok siđem do grada Bagdata, / Dokljen siđem i otud se vratim!« (Lord 16). — »te bi mene ko živ ostanuo, / predaj mu ga, božij ti a m a n e t!« (Vuk IV 106). — »Nego, Marko, a m a n e t ti davam! / Ne pušti mi ćercu u Turaka« (Vuk VI 226); — »Vas svijet živi na vjeru i na a m a n a t« (Vuk, Posl. 32).
2. predmet koji se daje na čuvanje, na povjerenje, u pohranu; ostava. — »Kuća gori, a a m a n e t stoji« (Nar. bl. 85); »Drkću mu ruke kao da je tuđ a m a n e t pojeo« (Vuk, Posl. 70).
3. dar koji daje momak djevojci ili djevojka momku prilikom zaruka, obilježje, biljega. — »Ev' od cure, brate, a m a n e t a« (K. H. I 551); *»djevojka pod amanetom«* zaručena djevojka.
4. vrijednosna pošiljka.
< tur. *emanet* < ar. *ämānä(t)* »povjerenje, vjernost, povjereni predmet, pohrana«.
V. amanetiti, amanetnik.

amánetiti -īm, *dati djevojci amanet (obilježje).* — »Kradom svoju a m a n e t i h dragu, / al'se ona majci pohvalila« (I. Z. III 93).
Izv. od amanet (v.)

amánetnīk *m 1. zvanična knjiga u koju se zavode novčane pošiljke koje se upućuju ili primaju preko pošte.*
2. jemstvenik, šareni konac za prošivanje službenih akata.
Izv. od amanet (v.)

àmān-jârabī! v. aman

àmān-zàmān! àmān-zèmān! interj. (ar.-tur.) *pripjev u nar. pjesmi:* »Udala se za esnafa mlada, a m a n, z e m a n« (V. M. 90).
< tur. *aman-zaman,* za prvu kompon. v. aman, a druga komponenta je samo reduplikacija.

ămbār, ănbār, hămbār, hănbār *m (pers.) 1. drvena zgrada za zrnastu hranu, žitarica, silos.* — »u podrume troljetnoga vina, / u a m b a r e bijele pšenice« (Vuk II 516); »Ako je i a m b a r,

varičak je mjera« (Vuk. Pos. 3); »Što mi ječma bide u h a m b a r u« (M. H. III 466).
2. sanduk za žito i brašno.
3. donji dio kafenog mlina, gdje pada samljevena kafa.
< tur. *ambar, anbar, hambar, hanbar* < pers. *anbār* »*spre*mište, skladište«, od *anbārīden* »napuniti«. Iako turski rječnici navode da je ova riječ arap. porijekla (od ar. pl. *änbār* »skladišta, trgovačke magaze«, sing. *nibr),* ispitivanjem sam došao do zaključka da je pouzdanije stanovište Kraelitz-a, Vasmer-a, Zenker-a, Dr Sikirića i dr. da je riječ pers. porijekla.

àmber (ànber) *m* i **ãmbra** *f* (ar.) *1. crna, veoma mirišljiva smolasta materija koja se vadi iz crijevnih žlijezda jedne vrste kitova. Physeter catodon.*
2. smolasta ili polutečna mirisna lučevina iz američkog amber-drveta (Rečnik SAN).
3. àmber-drvo, drvo tropskih krajeva Styrax officinalis, Fam. Syraceae.
4. žuta àmbra, jantar
< tur. *amber* < ar. *ʿanbär.*
V. amberboj, amberija.

àmber *m* (ar.-pers.) *jedna vrsta indijskog pirinča duguljastih zrna, koji ima miris ambera, a uspijeva i u Mesopotamiji.* — »U kljunu joj zrno a m b e r o v o«.
< tur. *amberbu (amber-bu),* od ar. *ʿanbär* (v. amber) i pers. *būy* »miris«.

àmberbōj, àmberbūj *m* (ar.-pers.) *biljka (cvijet) Contourea moschata L. (Syn. Amberboa moschata DC., Less.).*
< tur. *amberbu (amber-bu),* od ar. *ʿanbär* (v. amber) i pers. *būy* »miris«.

amberíja *f* (ar.) *vrsta rakije, odnosno likera, koji ima miris ambera.* »Gđeno bećar pije a m b e r i j u« (GZM 1909. 585); »A najviše slatka a m b e r i j a, / oni piju slatku a m b e r i j u« (Vuk VIII 48); »pa povadi plosku sejmenkinju, / i u njojzi ljutu a m b e r i j u« (Muz. zap. Inst. 62).
< tur. *amberiye* < ar. *ʿanbäriyyä,* v. amber + ar. adj. suf. *-iyyä.*

ãmbra, v. amber

àmel *m* (ar.) *posao, rad, postupak.* — »Nemaš dosta nikoga, izvan Boga dragoga i a m e l a svojega« (Nar. bl. 311); U ·ob. gov.: «Lijepog je a m e l a« pošten je i čestit.
< tur. *amel* < ar. *ʿamäl.*
V. amelimanda, Amila.

amelimànda *m* (ar.-pers.) *neradnik, gotovan.*
< tur. *amelimanda* »onesposobljeni, orunuli, iznemogli« < ar. *ʿamäl* »posao, rad« i pers. *mānde,* part. a. od *mānden* »ostati«.

Ãmme -eta *n* (ar.) *ime sedamdesetog poglavlja kur'ana.* — »Terć ne čini suneta, u musafu a m m e t a« (Nar. bl. 310).
< ar. *ʿAmmä.*
V. amme-sufara.

ãmme-sũfara *f* (ar.-pers.) *knjižica koja sadrži trideseti odsjek (džüz) kur'ana.*
V. kompon. pod Amme i sufara.

Ãmentu-bìllãhi indecl. (ar.) *početni izgovor, a ujedno i ime arapskih izreka, kojima se očituje islamsko vjerovanje u boga, božje anđele, svete knjige itd.*
< ar. *Āmäntu bi-llāhi* »vjerovah (vjerujem) u Allaha«; ar. *āmäntu,* perf. 1. lice sing. od

īmān (ämn) »vjerovati«, ar. *bi-llāhi,* gen. od *Allāh* sa prep. *bi* »u, sa

àmeticē, àmetom (hàmetìcē, hàmetom) adv. (ar.) *sasvim, potpuno, listom, odreda sve.* — »Pomriješe ljudi »ametice«, »Marva crkava ametice« (Vuk, Rječnik); *»àmetom potučeni«* potučeni potpuno, do nogu.
< tur. *ammeten* »općenito, sve odjednom« < ar. *‹ämmätän* »sve, sav« (adv. oblik, ak. od *‹āmmä* »skupina, svi«, gl. *‹ammä* »sve obuhvatiti, općenito biti«. Pogrešno je ovu riječ dovoditi u vezu (na što upućuje Dr Sikirić) sa tur.-ar. *hamlatan* »na juriš, jednim udarom«, pošto *hamlatan* ima sasvim drugo značenje nego li je »ametice« i »ametom«, koje i po izgovoru i po značenju ima potvrdu u turskoj, odnosno arapskoj riječi *ammeten,* kao što je gore objašnjeno.

àmidža *m* (ar.) *1. stric.*
2. fig.: starac, dedo, čika. — »Bí, amidža, vjeru ti zadajem« (M. H. III 325).
< tur. *amuca, amca* < ar. *‹amm* »stric«.

Amìla (ar.) *musl. žensko ime.*
< ar. *‹Āmilä,* lično ime, »Dobra radnica, činovnica«, part. a. od *‹amäl* »raditi, postupati, tvoriti«.

ámīn! interj. (jevr.) *1. uslišaj bože! daj bože!.* — »Amin bože s dinom i s imanom!« (K. H. II 56).
2. potvrdno: tako je!
< tur. *amin!* < ar. *āmīn!* < jevr. *amen!* »zaista, tako je«.
V. aminaš, aminati, aminkovati.

Amìna (ar.) *musl. žensko ime.*
< ar. *Āminä,* lično ime, »Sigurna, Pouzdana«; part. a. f. od *ämn* »siguran biti, bez straha biti«.

amìnāš *m 1. onaj koji amina.*
2. fig.: koji sve odobrava, koji na sve pristaje, ulizica.
Izv. od aminati (v.)

amìnati -ām i **áminati** -nujēm *1. moliti se sa »amin!«, govoriti »amin!«.* — »Efendija dovu zaučio, / A ostali aminuju Turci«. (M. H. IV 23).
2. fig.: sve odreda odobravati, na sve pristajati.
Izv. od amin! (v.)

áminkovati -kujēm, *moliti se sa »amin!«, govoriti »amin!«* — »Aminkuju lijepe djevojke: / Amin Bože, i sreća od Boga« (K. H. I 222); »Slavno pravi, slavno Boga moli, / Srbadija redom aminkuje« (Petran. 70).
Izv. od amin! (v.).

ámir *m* (ar.) *zapovjednik, starješina.* — »Lalo moja, mìsirski amire« (K. H. I 59).
< ar. *āmir,* part. a. od *ämr* »narediti, zapovijediti«.

Āmir (ar.) *musl. muško ime.*
< ar. *‹Āmir,* lično ime, »Uređeni«, part. a. od *‹umr* »naseliti se, natsaniti se« itd.

Amìra hipok. **Míra** (ar.) *musl. žensko ime.*
Muškom imenu Amir (v.) dodan naš nastavak za ž. rod.

äm-pàmuk, v. ham-pamuk

Ȁmra (ar.) *musl. žensko ime.*
Muškom ar. imenu »Amr« dodan naš nastavak za ž. rod; ar. *‹Amr (‹Amrun),* lično ime, ime poznatog starog arap. pjesnika Džerira; korijen isti kao i u imena Amir (v.).

amùrluk, v. hamurluk

ân, v. han

Ànadol *m* **Anadolija** *f* (grč.) *Anatolija, Mala Azija.*
< tur. *Anadol, Anadolu* < grč. *anatolī* »istok«.

Ànadolac -lca (grč.) *stanovnik Anatolije.*
Izv. od Anadol (v.).

àndisati -išēm, *uputiti (pismo), proučiti (u pismu).* — »Sad ću pravit knjigu na kolinu, / Hercegliji banu a n d i s a t i« (M. H. III 554); »Baš je na me, sine, a n d i s a l a, / Što je lipa u knjizi pravila« (M. H. IV 87).
< tur. *andı, antı,* perf. 3. lice sing. od *anmak* »sjetiti se; spomenuti«.

ànduz *m* (tur.) *oman, ovnak — Inula helenium L.*
< tur. *andız-otu,* ista biljka, tur. izft. od *andız* »šikara« i *ot* »trava«.

àndžak adv. (tur.) *1. ali, ama.* — »Čudnu tebi znadem divičicu, / Vrlo j' lipa, a n d ž a k na daleko« (M. H. IV 454); »Jesu pili, eglen otvorili, / Što o čemu, a n d ž a k o svačemu« (M. H. IV 115).
2. upravo, baš. U ob. govoru: »A n d ž a k to se hoće«.
< tur. *ancak* »samo, ali, ama«.

àndžār, v. handžar

ângarija *f* (grč.) *1. teretan posao, patnja, muka.*
2. kulučenje, kuluk.
< tur. *angarya* < grč. *angaría.*

àngir, v. ajgir

ànkākuš *m* (jevr.-tur.) *ogromna ptica istočne mitologije, Phönix.* — »Ime ima, a sebe nema, upravo kao a n k a k u š« (Ist. bl. I 1).
< tur. *anka-kuşu,* istog značenja, tur. izft. od ar. *ʿānqā,* »zamišljena ogromna ptica« (f. od ar. *aʿanaq*) < pers. *anak* »đerdan o vratu«, i tur. *kuş* »ptica«.

anladùmi! aladùmi! *shvati! razumi!* — »Ovakve pasoše, što neće muhurleisati sve sedam careva, moskovski, ingleski i francuski, nemaju vrijednosti. A l a d u m i!« (Zembilj III 44).
Izv. od anladúmiti (v.).

anladûmiti, aladûmiti, *shvatiti, razumjeti.*
< tur. *anladım,* perf. 1. lice sing. od *anlamak* »razumjeti, shvatiti«.

anladûnmi? *jesi li razumio? jesi li shvatio?*
< tur. *anladınmı,* perf. 2. lice sing. od *anlamak* »razumjeti, shvatiti« + tur. postpoz. *-mi.* »li?«.

anlàisati, anlàjisati -išēm, *razumjeti, shvatiti.* — »A kad aga na pendžere glavu, / a n l a j i s a što ga vila viče« (K. H. II 556).
< tur. *anlamak* »razumjeti, shvatiti«.

antèrija (hantèrija) *f* (ar.) *vrsta gornje haljine. Muške anterije su kratke, obično od deblje tkanine i na prsima presamićene, dok ženske mogu biti duge i kratke, prave se od svile, polusvile ili od čita.* — »I prosječe b'jelu a n t e r i j u« (K. H I 402). »Na njemu je bejaz h a n t e r i j a (Vuk V 366).
< tur. *entari* < ar. *ʿantärī.*
V. anteriluk.

anterìluk *m* (ar.-tur.) *količina platna potrebna da se sašije jedna anterija.*
< tur. *entarilik (entari-lik),* v. anterija + tur. suf. *-lik.*

àntika *f* (lat.) *1. starina, predmet istorijsko-umjetničke vrijednosti.*

2. rijedak primjerak, nesvakidašnji.
< tur. *antika* < lat. *antiquus.*
V. antikali.

antikàli indecl. adj. (lat.-tur.) *interesantan, pažnje vrijedan (čovjek ili predmet).*
< tur. *antikalı,* v. antika + tur. suf. *-li.*

äp, v. hap

äp-àčik indecl. adj. (tur.) *sasvim otvoren, sasvim jasan.*
< tur. *apaçık (ap-açık). Ap* je tur. prefiks koji se dodaje pridjevima radi pojačanja značenja, a *açık* je pridjev, v. ačik.

aparlàisati, v. haparlaisati

äp-ašićáre adv. (tur.-pers.) *sasvim otvoreno, sasvim jasno, sasvim javno.*
< tur. *apaşıkâre (ap-aşıkâre)* č. ap ašikjare; tur. pref. *ap* (koji se stavlja pred pridjeve radi pojačanja značenja) i pers. adj. *āškār,* v. ašićare.

äps, àpsana, àpsar, apsiti, v. haps, hapsana itd.

äpst, v. hapst

âr, v. ahar

âr (hâr) *m* (ar.) *stid, sram.*
< tur. *âr* < ar. *ʿār,* istog značenja.
V. arsuz, arsuzluk.

àrāb, aràbāt, arabátija, v. harab, harabat, harabatija.

aràba *f* (tur.) *teretna zaprežna kola.* — »Na a r a b i zobi i sijena« (K. H. I 330).
< tur. *araba* »kola uopšte«. Za potvrdu ispravnosti ovog etimološkog tumačenja vidi pored mnogobrojnih turskih i drugih rječnika, posebno još i tumačenja Vasmer-a, Radloff-a i A. de Cihac-a.
V. arabadžija, arabadžiluk.

arabàdžija (rābadžija) *m* (tur.) *kočijaš, kolar.*
< tur. *arabacı (araba-cı).*

arabadžiluk (rābadžiluk) *m* (tur.)
1. zanimanje kočijaša.
2. kolarski zanat.
< tur. *arabacılık (araba-cı-lık),* v. arabadžija + tur. suf. *-lik.*

Arabìstān *m* (ar.-pers.) *Arabija.* — »Kaplan pašu od A r a b i s t a n a« (K. H. I 258).
< tur. *Arabistan* < ar. *ʿArab* »Arap« i pers. suf. za građenje imenica mjesta *-stān.*

àrāč, aràčlija, v. harač, haračlija

aràisati, aràjisati -išēm, *prijati, goditi, pristajati.* — U ob. gov.: »Ovo mi jelo ne a r a i š e« = ne godi mi, »Ne a r a i š e mu ono odijelo« = Ne pristaje mu.
< tur. *yaramak* »prijati, pristajati« itd. U našem jeziku početno »j« izbačeno i mjesto »jaraisati«, govori se »araisati«.

aràkčīn, ràkčīn *m* (ar.-pers.) *bijela pamučna kapica koja se nosi ispod kape da kupi znoj.*
< tur. *arakçın,* istog značenja < ar. *ʿaraq* »znoj« i pers. *čīn* od *čīden* »kupiti, skupljati« i *arakčīn* »koji kupi znoj«.

àraluk i aràluk (haraluk) *m* (tur.) *međuprostor; sporedna prolazna prostorija u starim bosanskim kućama, prigrađena prostorija uz kuću od dasaka ili drugog slabog materijala; mali hodnik.*
< tur. *aralık (ara-lık),* od tur. *ara* »razmak; među« + tur. suf. *-lik.*

àrām, àrambaša, arámija, v. haram, harambaša, haramija

áran, v. haran

arànija, v. haranija

àrār, v. harar

aráret, v. hararet

àrbija, v. harbija

ȁrčalija, v. harčalija

ȁrčiti, v. harčiti

àrdal, ardalíja, v. hardal, hardalija

àrdenč *m* (tur.) *smrekina voda; smréka.*
Izv. od ardič (v.).

àrdíč *m* (tur.) *smréka, Juniperus communis L. Fam. Coniferae.*
< tur. *ardıç, ardıc.*

àrdija *f* (ar.) *mala pomoćna prostorija iza dućana.* — »Svaki trgovački dućan imao je magazu, a mnogi obrtnički dućani a r d i j u. Dok je magaza građena od tvrđeg materijala, a r d i j a je građena od ćerpića ili drveta kao i dućan« (GZM 1951. 192).
< tur. *ardiye* »magaza iza dućana« < ar. *ʿardiyyä,* ar. *ʿarḍ* »širina« + ar. suf. f. *-iyyä.*

arèbica *f, arapskim slovima pisan ili štampan srpskohrvatski tekst. Mnogo su se muslimani u Bosni i Hercegovini služili arebicom sve do prije 2—3 decenije. Arebicom, a na srpskohrvatskom. jeziku, štampani su u Bosni u razdoblju od 1908. do 1919. godine sljedeći časopisi i novine: »Tarīk« (Put), »Mualim« (Učitelj), »Misbah« (Svjetiljka) i »Jeni Misbah« (Nova Svjetiljka).*
Naša izvedenica od tur. *arabi* < ar. *ʿarabiyy* »arapski«.

Arèfāt, Aràfāt *m* (ar.) *ime visoravni u okolini Meke, gdje se hadžije sakupljaju svake godine uoči Hadžijskog bajrama (Kurban-bajrama).*
< ar. *ʿArāfāt.*

àrem, arèmluk, v. harem, haremluk.

Arfa-đùn *m* (ar.-tur.) *dan uoči Bajrama.*
< tur. *arafa günü,* tur. izft. od ar. *ʿaräfä* »dan uoči Bajrama« i tur. *gün* »dan«.

àrgat *m* (tur.) *puškarnica, rupa na zidu kamenih kuća kroz koju se puca.* — »Od a r g a t a trče do a r g a t a, / te mi Turke biju proz a r g a t a« (Vuk VIII 225).
< tur. *argıt* »klanac, tjesnac«.

àrgat, argatin, argatluk itd., v. irgat, irgatin, irgatluk itd.

Ārif (ar.) *musl. muško ime.*
< ar. *ʿĀrif,* lično ime, »Dobar poznavalac, Gnostik«.

Arìfa (ar.) *musl. žensko ime.*
Muškom ličnom imenu Arif (v.) dodan naš nastavak za ž. rod.

àrka *f* (tur.) *1. leđa; stražnji kraj.* — »Dorak (na gunju) se sastoji iz a r k a (leđa), peševa i jake« (Marjan.).
2. vanjska tupa strana kose.
3. fig.: zaleđe, protekcija. — »Najsposobniji čovjek bez a r k e teško napreduje« (Nar. bl. 444).
< tur. *arka* »ono što stoji pozadi, straga; stražnji kraj, zaleđe, naslon u stolice« itd.
V. arkadaš, arkali, arkaluk.

àrkadāš (àkardāš) *m* (tur.) *drug, kolega.* — »A r k a d a š u, rediflijo mladi, / a što dade curi selamluka« — »treći selam svojim a k a r d a š i m'« (I. Z. II 171, III 227).
< tur. *arkadaş,* izv. od arka (v.) + tur. suf. *-daş.*

arkàli indecl. adj. (tur.) *sa arkom, sa zaleđem; velik, dug.* — »I od boja a r k a l i topove« (K. H. I 198); »Ždrala zovte četiri seiza, / Sa četiri a r k a l i ju-

lara« (Kašik. III 4).
< tur. *arkalı* »sa arkom, sa zaleđem, jakih leđa; velik, dug«, v. arka + tur. suf. *-li*.

arkàluk *m* (tur.) *dio oklopa koji pokriva leđa.*
< tur. *arkalık (arka-lık)*, v. arka + tur. suf. *-lik*.

ȁr-kapija **(ȃr-kapija)** *stražnja vrata, sporedan ulaz (kuda ulaze kola i stoka).* — »Kola ulaze na ȃ r k a p i j u« (Marjan.).
< tur. *art kapı* »stražnja vrata«, tur. *art* »stražnji« i tur. *kapı* »vrata«.
V. arkaš.

àrkaš *m* (tur.) *stražnji uzdignuti dio sedla.*
< tur. *artkaş (art-kaş)* istog značenja, od tur. *art* »stražnji« i tur. *kaş* »uzdignuti dio sedla sa krajeva«, v. kaš.

àrliti se, *crveniti se.* — »Neka se a r l i l'jepi fes na glavi, / Nek se plavi kita do ramena« (I. Z. Herceg. 15).
< tur. *al* »crven« (v. ȁl): alliti se, a potom arliti se.

armàgan (harmàgan, amàlgam) *m* (tur.) *dar, poklon.* — »Ljubio sam u majke jedinu, / često sam joj slao a r m a g a n e« (Vuk I 468); »Zet se spravlja u punice, / Nosi divne a r m a g a n e: / Ćeri jare i magare« (Vuk, Rječnik); »Ja mu mlada šaljem h a r m a g a n e: / Žutu tunju i vehlu jabuku« (I. Z. IV 88); »U koji se danak razbolila, / u oni joj došli a m a l g a m i, / od svekra joj ćurak i ćurdija« (Kašik. I 179).
< tur. *armağan* »dar, poklon«.

àrman, v. harman

armudíja *f* (pers.) *ukras na čohanim čakširima u obliku kruške, džep na kome je takav ukras.* — »Šare na čakširima: a r m u d i j e, dikiši, dotluci, pačaluci«, — »Između dva prednja džepa (na čakširima), upravo na sredini je džep, zvani a r m u d i j a« (Marjan.).
< tur. *armudi*, v. armut + ar.-tur. suf. *-ī (iyy)*.

àrmut *m* (pers.) *kruška.*
< tur. *armut, armud* < pers. *emrūd* »kruška«.
V. armudija, karamut.

Arnàut *m* (grč.) *Albanac, Arbanas.*
< tur. *Arnaut, Arnavut* < grč. *arnabítīs*.
V. Arnautlija, Arnautluk.

Arnaùtlija *m* (grč.-tur.) *Albanac, Arbanas.*
< tur. *Arnautlu, Arnavutlu*, v. Arnaut + tur. suf. *-lu (-li)*.

Arnaùtluk *m* (grč.-tur) *Albanija.*
< tur. *Arnautluk, Arnavutluk*, v. Arnaut + tur. suf. *-luk (-lik)*.

àrpa *f* (tur.) *ječam.* — »Šarca svoga timar učinio, / ustače mu a r p e ugruhate« (M. H. III 19).
< tur. *arpa*.
V. arpadžik, arpaluk, arpasuj, arpaš.

àrpàdžik *m* (tur.) *sitni crveni luk za sijanje, Allium cepe annunus.*
< tur. *arpacık*, istog značenja, v. arpa + tur. dem. suf. *-cik*.

àrpàluk *m* (tur.) *ova riječ je kroz istoriju Turske Carevine imala u raznim vremenima različito značenje: opanaža, plata, dopunska plata u naturi ili novcu, penzija.*
< tur. *arpalık (arpa-lık)*, v. arpa + tur. suf. *-lik*.

àrpasuj *m* (tur.) *1. voda od izvarena ječma.*
2. pivo.
< tur. *arpa suyu*, tur. izft. od

tur. *arpa* »ječam« i tur. *su* »voda«.

àrpaš *m* (tur.-pers.) *ječmena kaša, jelo od ostupanog ječma (Gerste).*
< tur *arpa aşı*, tur. izft. od tur. *arpa* »ječam« i pers. *āş* »jelo«, kuhana hrana«.

àrsa *f* (ar.) *gradilište, prazno zemljište.*
< tur *arsa* < ar. *ʿarṣa.*

arsènāl *m* (ar.) *1. skladište oružja. 2. Zavod za izradu oružja i drugog vojnog materijala. 3. Brodogradilište za izradu ratnih brodova.*
< ar. *dār-u-ṣṣināʿa* »brodogradilište za izradu ratnih brodova; sjedište uprave za mornaricu«, osn. zn.: »kuća proizvodnje«, ar. izft. od ar. *dār* »kuća« i ar. *äṣ-ṣināʿa (äl-ṣināʿa)* »zanat, proizvodnja«.

àrslan *m* (tur.) *lav.* — »Od sita a r s l a n a, ne boj se, a od gladne mačke bježi!« (Nar. bl. 132). »I kod nje su dva ljuta a r s l a n a, / što iziju živoga junaka« (Vuk II 34).
< tur. *arslan.*

Àrslan (tur.) *musl. muško ime.*
< tur. *Arslan*, lično ime, »Lav«.

àrsuz -a, supst. i kao adj. (ar.-tur.) *1. bezobraznik, arsuzin.* — A mi ćemo Ruđanku, / Ruđanke su a r s u z i« (Muz. zap. Inst. 3215).
2. bezobrazan, koji nema stida i fig. ljut, zločast, zle naravi. — »Kako će a r s u z - ženama biti jezici prikovani klincima rastovnjacima za džehenemski direk« (Zembilj III 18); — a r s u z - d i j e t e, ljuto, zločasto dijete.
< tur. *arsız (ar-sız)*, v. âr+tur. suf. *-siz.*

arsùzluk *m* (ar.-tur.) *1. bezobraznost, bestidnost, nevaspitanost. 2. ljutnja, zloća, zla narav.*
< tur. *arsızlık (arsız-lık)* v. arsuz + tur. suf. *-lik.*

àršīn *m* (tur.) *stara mjera za dužinu. Dunđerski (građevinski) i zidarski aršin je dug 75,8 cm, čaršijski 68 cm, a terzijski 65 cm.* — »Ako je daleko Bagdat, nije a r š i n« (Nar. bl. 16). »U širinu pedeset a r š i n a, / U duljinu sto i dvadeset i četiri« (Lord 304).
< tur. *arşın* »mjera za dužinu« kao i u nas. Osn. zn.: 1. »razdaljina od vrhova ručnih prsta do ramena«, 2. »raskorak«.

artèrisati, altèrisati -šēm (tur.) *nadmetati se na licitaciji sa većom ponudom; povisiti cijenu.*
< tur. *artırmak*, sa istim značenjem kao i u nas.

árūn, v. harun

arvánija, v. havranija

Àrzija i **Arzíja** (pers.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Arzu*, lično ime, »Željena«, ime Kamberove ljubavnice iz turske narodne priče. »*Kamber ve Arzu*« (Kamber i Arzi)
< pers. *arzū* »želja«.

àrziti (hàrziti) (ar.) *javljati, prijavljivati, optuživati.* — »To činiše tvoje Sarajlije, / h a r z e ć i ga bijelu Stambolu, / sve devletu caru čestitomu« (F. J. II 430).
Izv. od tur. *arz* < ar. *ʿarḍ* »izložiti, iskazati, predstaviti«.
V. arz-odaja, arzuhal.

àrzlak (hàrzlak) *m* (ar.-tur.) *kalibar; oblik drvenog predmeta koji izrađuje čekrkčija (v.).* — »Svaki nosi po dvadeset puša-

ka, / sve na jedan a r z l a k izgonjene« (Vuk III 333).
< tur. *ardalık, arzalık (arda-lık, arza-lık)*, tur. *arda, arza* »čelični nož, strug, na primitivnoj mašini čekrkčija« + tur. suf. *-lik;* tur. *arda, arza* < ar. *ʿard* »širina«.

ärz-ödaja (àrzi-ödaja) *f* (ar.-tur) *salon u carskom dvoru.* — »Sultan care, svečevo koljeno, / hodi sa mnom do jataka tvoga, / do jataka hajd' u a r z o d a j i« (K. H. I 58); »Dok ispade iz a r z i o d a j e, / opremi se, ode ka Budimu« (F. J. II 357).
< tur. *arz odası* »sala, salon«, izft. od ar. *ʿarḍ* »izložiti, iskazati, predstaviti« i tur. *oda,* »soba«.

arzùhāl, arzòhāl -ála **(arzùvāl, arzòāl, arzòvān)** *m* (ar.) *molba, predstavka, memorandum.* — »Pa sultanu daju a r z u h a l e« (K. H. I 463); »Pa krvava a r z o a l a gradi, / Pa ga dade caru čestitome« (Petran. 451); »bez careva bijela fermana, / brez vezeka i brez a r z o v a n a« (Vuk III 277).
< tur. *arzuhal (arz-i-hal),* pers. izft. od ar. *ʿarḍ* »izložiti, iskazati. predstaviti« i ar. *ḥāl* »stanje«, v. hal.

a. s., v. alejhiselam

asàba *f* (ar.) *1. srodnici po muškoj lozi (»po muškoj krvi«). 2. kao pravni termin: po šerijatskom nasljednom pravu zakonski nasljednici, koji spadaju u red univerzalnih nasljednika.*
< tur. *asabe* < ar. *ʿāṣabā.* Ar. singular upotrijebljen u turskom i našem jeziku kao plural. V. asabaluk.

asabàluk i **asabáluk** *m* (ar.-tur) *srodstvo po muškoj lozi.*
< tur. *asabelik,* v. asaba + tur suf. *-lik.*

Àsaf, Àsaf, Àsif (jevr.) *musl. muško ime.*
< ar. *Āṣaf* (< jevr.), lično ime, Solomonovog (Sulejman-pejgamberovog) ministra. U tur. *âsaf* »vezir«.

âsār *m* (ar.) *1. tragovi, znakovi. 2. književna ili umjetnička djela.*
< tur. *âsar* < ar. pl. *āṯār,* sa gore navedenim značenjem, sing. *āṯār,* v. eser.

àsas (hàsas) *m* (ar.) *noćni stražar, noćni čuvar.*
< tur. *asas* < ar. *ʿasās,* sing. *ʿāss* »noćni čuvar«. Ar. plural u tur. i našem jeziku upotrijebljen kao singular.
V. asasbaša.

asazbaša *m* (ar.-tur.) *starješina noćnih čuvara cijelog grada.*
< tur. *asasbaşı (asas-başı),* v. asas i baš.

ashábi (sing. **àshāb**) *m* (ar.) *drugovi Muhamedovi.*
< tur. *ashab, ashap* < ar. pl. *aṣḥāb* sing. *ṣāḥib* »drug, kolega«. Ar. plural upotrijebljen u tur. i u našem jeziku kao singular.

ashâbi-feráiz *m* (ar.) *u šerijatskom nasljednom pravu povlašćeni zakonski nasljednici s alikvotnim dijelovima, koji su u kur'anu izričito određeni.*
< tur. *ashab-i feraiz,* pers. izft. od ar. pl. *aṣḥāb,* sing. *ṣāḥib* »vlasnik, posjednik« i ar. pl. *fārā'id,* v. feraiz.

Àsif, v. Asaf

Asìfa (jevr.) *musl. žensko ime.* Muškom imenu Asif dodan naš nastavak za ž. rod.

ásija -ē i âsī indecl. **(hásija, hâsī)** *m* (ar.) *1. griješnik; silnik (koji se posilio).*
2. odmetnik, buntovnik.
< tur. *âsi* < ar. *'āṣī*, sa gore navedenim značenjima.
V. asiluk, asi se učiniti, poasiti se.

asìluk (hasìluk) *m* (ar.-tur.) *1. griješenje; obijest.*
2. odmetništvo, nepokornost.
< tur. *âsilik (âsi-lik)*, od »asi« v. asija i tur. suf. *-lik.*

Ásim (ar.) *musl. muško ime.*
< ar. *'Āṣim*, lično ime, »Sačuvani, Zaštićeni«.

âsī (hâsī) se učiniti, *osiliti se, obijestan postati;* nepokoran biti. — »Sad se Janko a s i u č i n i o« (M. H. III 7); »Koliko se h a s i u č i n i o, / On podiže silovitu vojsku« (Vuk VIII 169). Izv. od asi (v.).

àsker (àšćer) *m* (ar.) *vojska; vojnik.* — »Da ostavim tebe kod a s k e r a« (M. H. I 252).
< tur. *asker* < ar. *'askär.*
V. askerija, askerluk.

askeríja (ašćeríja) *f* (ar.) *vojska, vojništvo.* — »Pod Bečom se kupi a s k e r i j a, / da uzima po Bosni gradove« (I. Z. II 188).
< tur. *askeriye* < ar. *'askäriyyä.*

askèrluk (ašćèrluk) *m* (ar.-tur.) *vojništvo.*
< tur. *askerlik (asker-lik)*, v. asker + tur. suf. *-lik.*

asli adv. (ar.) *sigurno, upravo, zaista, vjerovatno; sva je prilika.* — »A s l i, otkako Švabo provrće Ivan planinu, nema kod nas ni onih dosadašnjih zima i pometenija« (Zembilj II 20); »A s l i i nije on čovjek kô što su drugi ljudi« (Avdić 8); »A s l i momak iz Hercegovine« (K. H. I 202).
< tur. *aslı* »glavni, temeljni« < ar. *aṣlī (aṣliyy)*, adj. od *aṣl* »temelj, korijen; princip«.

àsma (hàsma) *f* (tur.) *1. vinova loza òdrina, loza čardaklija, Vitis vinifera L.*
2. zemljana peć koja se loži iz sobe a ne iz predsoblja.
< tur. *asma*, istog značenja kao gore pod 1.

àsna, v. hasna

àsniti, v. hasniti

ásol, ásoliti, v. hasul, hasuliti

aspùrli indecl. adj. (tur.) *zatvoreno crvene boje.*
< tur. *aspurlu (aspur-lu)*, tur. *aspur* + tur. suf. *-lu (-li);* tur. *aspur* znači: 1. »divlji crveni šafran, šafranika — *Carthamus tinctorius L.*«
2. fig.: »veoma crvena boja, zatvoreno crvena boja«.
V. aspurlija.

aspùrlija, àspura (haspùrlija) *f* (tur.) *tanka crvena marama koju su ranije muslimanke upotrebljavale kao povezaču ili kao pojas; crveni veo, vezen i okićen zlatnim kolutićima (pulama), kojim se pokrivaju mlade nevjeste.* — »Skini, majko, krmez a s p u r l i j u, / pa se pokri mrkom jemenijom« (I. Z. II 201); »Umihana Hadži Jusufage, / na Vrbasu đugum ostavila, / a s p u r l i j u za vrbu svezala« (Muz. zap. Inst. 3313); »ne da pasat krmzi h a s p u r l i j e« (Beh. VIII 237).
< tur. *aspurlu*, v. aspurli.

àsta, astalèniati se, v. hasta, hastalenisati se

àstār (hàstār) *m* (ar.) *1. postava, odnosno platno za postavu (odijela, posteljine itd.).*

2. *tanko bijelo pamučno platno za uvijanje mrtvih.* — »Sad na tebi, Mujo, svilena košulja. — / do dan do dva, Mujo, bijela a s t a r a!« (Vuk I 469).
< tur. *astar* »postava uopšte« < ar. pl. *ästār*, sing. *sitr* »zastor«. U pers. *āster* »postava«.

ásul, v. hasul

àsum, v. hasum

àsura, v. hasura

âšā, àšati, v. haša, hašati

àšā-jokàri adv. (tur.) *dolje-gore, tamo-ovamo.*
< tur. *aşağı-yukarı* »približno«, tur. *aşağı* »dolje; donji«, tur. *yukarı* »gore; gornji«.

ášār *m* (ar.) *desetina, porez na zemlju.*
< tur. *âşar* < ar. pl. *a‘šār*, sing. *‘ušr* »desetina«.
V. ašar-memur, ušur.

ašàrija, ašarìluk, v. hašarija, hašariluk

ášār-mémūr) *m* (ar.) *činovnik koji vodi brigu o ubiranju desetine (poreza).*
< tur. *âşar memuru*, izft. od ašar (v.) i memur (v.)

àšče, v. akča

àščibaša (àhčibaša) *m* (pers.-tur.) *glavni kuhar, šef kuhinje.*
< tur. *aşçıbaşı, ahçıbaşı (aşçı-başı)*, tur. izft., v. kompon. pod aščija i baš.

àščija (àhčija) *m* (pres.-tur.) *kuhar.* — »Bog sreću dijeli. a a š č i j a čorbu« (Nar. bl. 23).
< tur. *aşçı, ahçı*, < pers. *āš* »jelo, kuhana hrana« + tur. suf. *-çi*.
V. aščibaša, aščika, aščiluk, aščinica.

àščika, àščikaduna (àhčika, àhčikaduna) *f* (pers.-tur.) *kuharica.*
< tur. *aşçı kadın (ahçı-kadın)*, v. kompon. pod aščija i kaduna.

aščìluk (ahčìluk), Aščìluk *m* (pers.-tur.) *1.kuharstvo, kuharski zanat, kuharska vještina. 2. dio čaršije u kojemu se nalaze aščinice.*
< tur. *aşçılık (aşçı-lık)*, od tur. *aşçı*, v. aščija + tur. suf. *-çi*.

àščīnica, àščīnca, (àhčīnica ahčīnca) *f*, *javna kuhinja, narodna kuhinja, aščinska radnja.*
Izv. od aščija (v.).

àšćer, ašćeríja, ašćerluk, v. asker, askerija itd.

ašènā indecl. adj. (pers.) *vješt, znan, upućen.*
< tur. *aşina, aşna* < pers. *āšnā*, istog značenja kao u nas.

àšere -eta *n* (ar.) *recitovanje (učenje) napamet izvjesnog broja stavaka (desetak) iz kur'ana.*
< ar. *‘ašärä* »deset«.

ašèrma, ašȓma, v. hašerma

ašićáre adv. (pers.) *otvoreno, jasno, očevidno, javno.* — »A š i ć a r e izjaši đogata« (M. H. III 128).
< tur. *aşikâre* (č. ašikjáre), istog značenja < pers. *āškār*.
V. ap-ašićare.

Ašìda hipok. **Šída** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Aşide*, lično ime < ar. *äšiddā'* »Stroga; Jaka, Moćna«.

ašìgdžija, v. ašikčija

ášik i **àšik** *m* (ar.) *1. ljubavnik, dragan; momak koji ašikuje, zaljubljeni.* — »Igrala bi, al' ne mogu, / pribio mi a š i k nogu, da je a š i k pravi bio, / ne bi mi je ni pribio« (Muz. zap. Inst. 2040); »Pa si i tamo a š i k nametnuo« (M. H. III — 435).

2. *zanesen od ljubavi za nečim (derviš).*
3. *od ovog dolazi ime jedne mahale u Sarajevu: Àšikovac.*
< tur. *âşık* < ar. *'āšig.* part. a. od *'išq* »ljubiti, ljubav voditi, voljeti«.
V. ašikčija, ašiklija, ašikluk, ašikovati, ašik se učiniti, ašk, naašikovati se, zaaškovati se.

àšik, v. ašk

ašikčija, ašigdžija *m* (ar.-tur.) *1. isto što i ašik.* — »Da ja imam dvanest ašikčija« (M. H. X 46).
2. *onaj koji ašikuje.*
< tur. *âşıkcı,* v. ašik + tur. suf. *-ci.*

ašìklija *m* (ar.-tur.) *1. ljubavnik, miljenik, ljubavnica, dragana; onaj (ili ona) koji voli ašikovati.* — »O bijelu vratu ašiklije Esme« (Gajret 1929. 54)
2. *ljubavna pjesma.*
< tur. *âşıklı,* v. ašik + tur. suf. *-li.*

ašikluk *m* (ar.-tur.) *ašikovanje.* — »Dosti je našeg ašikluka bilo« (M. H. III 436); »Da mi dođeš pod pendžere u ašikluke« (Muz. zap. Inst. 3418).
< tur. *âşıklık,* v. ašik + tur. suf. *-lik.*

Àšikovac, v. ašik

àšikovati -ujēm, **àšikovānje** -a, *voditi ljubavni razgovor, udvaranje između momka i djevojke. Ašikovanje je bilo veoma uobičajeno u Bosni i Hercegovini. Momci su išli djevojkama pod prozor ili na avlijska vrata i vodili bi duge ljubavne razgovore. Kod muslimana se najviše ašikovalo u petak i na praznike.* — »Ašikuje momak i djevojka«, »Udovica raz ašikovanja« (M. H. III 434, 409); »Kašalj, šuga i ašikovanje ne može se sakriti« (Vuk, Posl. 133).
Izv. od ašik (v.)

àšik se učiniti, *1. zaljubiti se.* — »Kad djevojka ugleda Turčina, / na Halila ašik se učini« (K. H. I 498).
2. zaželiti. — »Ja sam se ašik učinijo, / Da dovedem da ženim Haljila« (Lord 143).
Izv. od ašik (v.).

Ašìra (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Âşir,* m. lično ime < ar. *'āšir* »deseti« (red. broj od *'āšārā* »deset«) sa našim nastavkom za ž. rod.

àšìš, v. hašiš

äšk, àšik *m* (ar.) *ljubav, ljubavni zanos; čežnja za nečim.* — »Aškom srce napuni« (Nar. bl. 309).
< tur. *aşk* < ar. *'išq.*
V. ašik, aškosum, aškuna, Alah aškuna!

äškōsum! äčkōsum! äškolsun! interj. (ar.-tur.) *bravo! živio!* — »Aškolsun, baš je munasip! viču svi« (Zembilj III 125).
< tur. *aşkolsun!* »bravo! živio!« v. ašk i tur. *olsun,* imp. 3. lice sing. od *olmak* »biti«.

aškùna! interj. (ar.-tur.) *u tvoje zdravlje! zdrav si! (nazdravljanje uz piće).*
< tur. *aşkına!* sa istim značečenjem, osn. zn.: »za tvoju ljubav«, od ašk (v.) i posvojna tur. zamjenica.

ašlàma (aršlàma) *f* (tur.) *plemenita (kalemljena) trešnja, vrsta bolje trešnje, Allium fistulosum.* — »gurabije na suncu pečene, / i aršlame u medu kuvane« (Vuk I 303).
< tur. *aşlama, aşılama,* istog značenja, od *aşılamak* »cijepiti (kalemiti) voćku«.

àšluk, v. hašluk

ašúre (hašúre) *n* (ar.) *1. muslimanski praznik 10. Muharema, prvog arapskog mjeseca. 2.hošaf (kompot) koji se pravi na dan 10. Muharema od svakovrsnog voća i zrnevlja. Običaj varenja ašureta je, po muslimanskom narodnom vjerovanju, uspomena na dan kada se Nuh-pejgamber (Noje) spasio od potopa i svario slatko varivo od zrnevlja i ostale hrane koja se na spasenoj lađi našla.*
< tur. *aşure* < ar. *'āšūrā'.*

ät äta **(hät,** häta) *m* (tur.) *1. konj plemenite pasmine.* — »Mejdandžije a t e uzjahaše« (M. H. III 49); »al' dopade dvanaest Arapa, / na dvanaest a t a arapskije« (Vuk II 363); »Ali ide krčmarica Janja, / na silnoga h a t a debeloga« (Vuk II 38).
< tur. *at* »konj«.
V. alat, đogat, atlija, atmejdan,

Áta, v. Atija

àtār (àttār) *m* (ar.) *onaj koji prodaje lijekove, travar, drogerist.*
< tur. *attar* < ar. *'aṭṭār* »drogerist«, (ar. *'iṭr* »mirodija«).

átar, átariti itd. v. hatar, hatariti itd.

áter, áteriti, v. hater, hateriti

àteš *m* (pers.) *vatra.* — »Porazio ga sveti Aranđeo svojom a t e š-sabljom« (Marjan.).
< tur. *ates* < pers. *āteš* »vatra.
V. atèšī, atešluk, atešten-emin.

atèšī indecl. adj. (pers.) *vatrenaste boje.*
< tur. *ateşî,* v. ateš + ar.-pers. suf. *-ī (iyy).*

atèšluk *m* (pers.-tur.) *gornji dio mangale u kome se drži žar i gdje se stavljaju džezve s pečenom kafom.* (v. GZM 1951. 224).
< tur. *ateşlik,* v. ateš + tur. suf. *-lik.*

àtešten-èmīn (ateštènemīn, ateštèrèmīn) indecl. adj. (pers.-ar.), *osiguran od požara. Stare kamene magaze sa željeznim vratima smatrale su se atešten-emin.* — »Ovako građene magaze smatrale su se sigurne od požara i nazivale se a t e š t e r e m i n« (GZM 1951. 192).
< tur. *ateşten emin* »siguran od vatre«, pers. *āteš* »vatra« i ar. *āmīn* »siguran«.

Ātif hipok. **Tífo, Āto** (ar.) *musl. muško ime.*
< ar. *'Āṭif,* lično ime, »Milostivi«.

Atìfa hipok. **Tífa** (ar.) *musl. žensko ime.*
< ar. *'Āṭifä,* lično ime, »Milostiva«.

Atíja hipok. **Āta** (ar.) *musl. žensko ime.*
< ar. *'Aṭiyyä,* lično ime, »Darovana, Poklonjena«.

Ātlagić, v. atlija

àtlaz, àtlas *m* (grč.) *1. sjajna svilena tkanina, vrsta kumuša. 2. u posljednje vrijeme: papučna tkanina zv. »glot«.*
< tur. *atlas* < ar. *aṭlas* »vrsta svilene tkanine« < grč. *'Atlas* ime grčkog mitološkog džina.

àtlija *m* (tur.) *konjanik; konjica.* — »Za mnome je kaurska a t l i j a, / da bježimo na našu Krajinu« (K. H. II 124).
< tur. *atlı (at-lı)* »konjanik«, v. ät + tur. suf. *-li* i naš nastavak »-ja«. Ako iza ove riječi dođe titula »aga«, onda ispada naš nastavak, pa se izgovara »àtli-äga«, »ätlaga« i znači: starje-

šina konjanika. Otud prezime Atlagić.

atmàdža, akmàdža *f* (tur.) *1. kobac obučen za lov na ptice, Accipiter nisus.*
2. vrsta sokola obučenog za lov na ptice, kojim su se lovile ptice u Bosni. Posljednji lovci sa atmadžama u Bosni su bezi Uzejirbegovići u Maglaju. Još su tako lovili između dva svjetska rata.
< tur. *atmaca,* u značenju kao gore pod 1.

ȁtmejdān (ȁt-mèjdān) *m* (tur.ar.) *1. konjsko sajmište, pijaca gdje se konji prodaju.*
2. konjsko trkalište, hipodrom.
< tur. *at-meydani,* sa oba gore navedena značenja, v. ȁt i mejdan.
V. Atmejdan.

Ȁtmejdān (Ȁt-mèjdān) *m* (tur.-ar.) *ime prostora na lijevoj obali Miljacke u blizini mosta zv. Ćumurije (željeznog mosta) u Sarajevu, gdje je ranije bila konjska pijaca i trkalište.* — »Sarajevo, široko si, / At-mejdanu, zelen ti si« (GZM 1910. 516).
V. atmejdan.

átor, átoriti, v. hatar, hatariti

ȁtula, v. hatula

átur, áturiti, v. hatar, hatariti

ȁv, v. hav

àva, v. hava

aváje, avájija, v. havaje, havajija

Ȁvala *f* (ar.) *planina jugoistočno od Beograda.* — »Pokliknula bijela vila / Sa Avale iznad Biograda« (Vuk, Rječnik).
< tur. *Havâla* »naziv nekadašnjeg grada Žrnova kod Beograda«. Odatle dolazi i naziv Avala; < ar. *ḥawālä* »prepreka, pregrada; mjesto ili objekat koji ima pred sobom dobar vidik, koji dominira okolinom«.

àvām *m* (ar.) *široki slojevi naroda, masa.*
< tur. *avam,* istog značenja, < ar. pl. *ʿawām,* sing. *ʿamm* »opšti, ukupan«.

avan, v. havan

aváriz (aváriz àkča) *m* (ar.) *vanredni državni nameti.*
< tur. *avariz* < ar. pl. *ʿawāriḍ,* sing. *ʿarīḍ* »novopojavljeni«.

àvāz -áza *m* (pers.) *glas.*
< tur. *avaz* < pers. *āwāz.*
V. avazile.

àvāzīle adv. (pers.-tur.) *glasno, na sav glas.* — »Knjigu gleda, avazile kaže« (M. H. III 78).
< tur. *avazile,* v. avaz + tur. postpoz. *-ile* »sa«.

Ȁvdan, v. Abdulah

àvdes, avdèsli, avdèslija itd. v. abdes, abdesli, abdeslija itd.

Ȁvdić, v. Abdulah

àvdisalātīn -ína, **àbdusalātīn** -ína *m* (ar.) *biljka (cvijet) Euphorbia lathyris L.*
< tur. *abdüsselâtin* < ar. *ʿabd-us-sälātīn,* gore označena biljka, »rob careva«, ar. izft. od ar. *ʿabd* »rob« i ar. *sälāṭīn,* pl. od *sulṭān* »car, vladar«.

Ȁvdo, v. Abdulah

àvdžibaša *m* (tur.) *starješina lovaca.* — »Posle nekog vremena postane on vrlo bogat, i svi lovci priznadu ga za svoga avdžibašu« (Čajkan. 144).
< tur. *avcıbaşı,* izft. od tur. *avcı,* v. avdžija i tur. *baş,* v. baš.

àvdžija i **ávdžija** *m* (tur.) *lovac.* — »Sve avdžije puške ba-

ce, / pa slušaju kajdu moju« (GZM 1906. 505).
< tur. *avcı* »lovac«, tur. *av* »lov« + tur. suf. *-ci.*
V. avdžibaša, avdžiluk.

avdžìluk *m* (tur.) *lovljenje, lovstvo, bavljenje lovom.*
< tur. *avcılık (avcı-lık)* v. avdžija + tur. suf. *-lik.*

ávet i **ävēt** *m* (ar.) *prikaža, utvara, strašilo.* — »Je li to čovek ili a v e t« (Jakšić II 468); »Kakav je kao a v e t« (u ob. gov.).
< tur. *âfet* »nesreća; mitološko biće u obliku krilatog lava« (u pers. *āfet* »nesreća«) < ar. *äft* »nesreća; čudo«. — Mislim da riječ »avet« etimološki nema nikakve veze sa ar. riječi *ḥayālä (t)* »priviđenje, utvara« (sa kojom je dovode u vezu Daničić, Miklošić, Rj. JAZU, Marjanović i dr.), pošto nema potvrde ni dokaza o tome da je od »hajalet« mogao nastati oblik »avet«, a samo istovjetnost značenja ne može služiti kao osnov takvom tumačenju.

ävētan adj., *mahnit.*
Izv. od avet (v.)

avétati -tām, *mahnitati, govoriti koješta, raditi koješta.*
Izv. od avet (v.)

avétinja (havétinja) *f* (ar.) *1. prikaza, utvara.*
2. osoba luckasta, lake pameti, koja slabo shvaća.
Izv. od avet (v.)

àvlat, v. halvat

àvlija *f* (grč.) *kućno dvorište ograđeno zidom.* — »Na a v l i j i demirli kapija« (M. H. III 215).
< tur. *avlı* < grč. *avlī.*

àvlija, v. havlija

ävra, v .havra

avránija, v. havranija

àvret *m* (ar.) *stidna mjesta na čovječijem tijelu koja treba pokrivati.*
< tur. *avret* < ar. *'awrä.*

ävs, avsàna itd. v. haps, hapsana itd.

âzā *m* (ar.) *član odbora, vijeća, komisije itd.*
< tur. *âza,* istog značenja < ar. pl. *a'ḍā',* sing. *'uḍw* »tjelesni organ, ûd, dio tijela«. Ar. plural upotrijebljen u tur. i našem jeziku kao sing.

àzāb, àzāp *m* (ar.) *1. muka, patnja; azab činiti* »mučiti, patiti«; *na azabu biti* »biti na muci«.
2. kazna na onom svijetu. — »Za grijeh bit' a z a b« (Nar. bl. 314).
< tur. *azab, azap* < ar. *'aḏāb.*

Àzabagić, v. azap

âzād indecl. adj. (pers.) *slobodan, oslobođen (iz ropstva), âzād učiniti,* »oslobiditi, pustiti na slobodu«. — »Ja ću agu a z a d u č i n i t i« (M. H. III 271).
< tur. *azad* < pers. *āzād* »oslobođen«.

àzap, àzab *m* (ar.) *1. pripadnik posebnog roda vojske u Tur. Carevini. Azapi su u mornarici služili kao puškari, a u kopnenoj vojsci kao pješadija. Azapi su držali i stražu u utvrđenim gradovima, kulama i na mostovima. Njihovi zapovjednici zvali su se àzapaga, àzabaga. Otud prezime Àzapagić, Àzabagić.*
2. neženja, bećar.
< tur. *azap, azab,* sa značenjem kao gore pod 1. < ar. *'azäb* »neženja, bećar«.
V. Azapagić.

Àzapagić, v. azap

àzbašča i **äz-bâšča,** v. hazbašča

Àzbukovica f (ar.-srp. hrv.) *oblast u zapadnoj Srbiji, između Drine, planine Jagodnje, Sokolskih planina i Medvednika.*
Hibr. riječ: *Has-Bukovica* »carski posjed, imanje Bukovica«, tur. *has.* (< ar. *ḫāṣṣ)* »carski posjed, carsko imanje«, v. hâs.

àzdisati -išēm, *pomamiti se, postati obijestan.*
< tur. *azdı,* 3. lice sing. perf. od *azmak,* »pomamiti se, postati obijestan«.
V. azgin, azginluk.

àzgin adj (tur.) *pomaman, obijestan, bijesan, nemiran, udarljiv.* — »A z g i n Vlašče od ade krvave« (K. H. I 439); »Dvorbu dvori a z g i n Marijane, / a u Lici Ličkog Mustajbega« (Muz. zap. Inst. 59).
< tur. *azgın,* adj. izv. od *azmak* »pomamiti se, postati obijestan«.

azgìnluk m (tur.) *obijest, pomama, bijes.*
< tur. *azgınlık (azgın-lık),* v. azgin + tur. suf. *-lik.*

ȁzimut m (ar.) *astronomski kut na krugu horizonta između merdijana posmatračevog stojišta i vertikalnog kruga posmatrane zvijezde.*
< ar. pl. *äs-sumūt,* sing. *äs-sämt* »azimut«, osn. zn. »strana«

Àzīz hipok. **Získo** (ar.) *musl. muško ime.*
< ar. *ʿAzīz,* lično ime, »Moćni, Dragocjeni, Omiljeni«.

Azıza hipok. **Zíza** (ar.) *musl. žensko ime.*
Muškom imenu Aziz (v.) dodan naš nastavak za ž. rod.

azizàlāh! (àzīz Ȁllāh! interj. (ar.) *Alah je moćan! što se izgovara kada se čuju prve riječi mujezina sa minareta.* — »Kad mujezin sa munare javlja, / da jacija na mahale pada, / »a z i z - A l l a h!« svako tiho šapće« (Sevd. 123).
< tur. *azizallâh!* < ar. *ʿazīz* »moćan, ugledan« i ar. *Allāh* »bog«.

azizìja (azizìja-fȇs, **azezìja)** m (ar.) *vrsta fesa kakav je nosio sultan Abdul-Aziz (1861—1876), po kome je i naziv došao. Bio je u obliku čunja.* — »... trgovčića ili esnafića u čakširama i f e s u a z i z i j i« (Zembilj III 113); »Na glavi mu fesić a z e z i j a, / azezija ili medelija« (pogrešno »medelija« mjesto »medžidija«) (I. Z. I 230).
< tur. *aziziye fes* »fes oblika Sultan-Azizovog fesa«; imenu Aziz dodan ar. adj. suf. *-iyye.*

ázluk m (tur.) *1. cigaraluk, cigarluk.*
2. grlo, usta, odnosno otvor u nekog predmeta kroz koji se puni: otvor kod vodenog suda kroz koji se sipa voda, otvor u staroj pušci kuda se nasipa barut itd.
3. onaj dio predmeta koji se pri upotrebi stavlja u usta: dio čibuka ili dio muzičkog duvačkog instrumenta koji se stavlja u usta.
< tur. *ağızlık (ağız-lık)* sa istim značenjima kao u nas, tur. *ağız* »usta« + tur. suf. *-lik.*

àzman m (tur.) *neutučen ovan, prâz.*
< tur. *azman,* istog značenja; osn. zn.: »veoma krupan«.

ȁzna, aznàdār, v. hazna, haznadar

Ȁzra (ar.) *musl. žensko ime.*
< ar. *ʿAḏrā',* lično ime, »Djevojka, Djevica«.

Azráīl m (jevr.) *anđeo smrti.* — »Nije lahko umrijet, A z r a i l a podnijet« (Nar. bl. 311).

< ar. ʿAzrā'īl < jevr.

Azráilovo ȍko *n, suncokret, Helianthus annuus L.*
Nazvano po Azráilu (v.) anđelu smrti (tj. slično strašnom oku anđela smrti).

azrètlija, v. hazretlija

ȁzul biti, *biti svrgnut, smijenjen sa položaja.*
< tur. *azil* < ar. ʿ*azl* »udaljiti, odstraniti«.
V. mazul.

ázur, ázurālā, v. hazur, hazurala

azurati, azùrati se, v. hazurati, hazurati se

àzūr, azúra *m* (pers.) *nebesko plavetnilo.*
< pers. *lāžwerd* »plava boja (kao što je boja neba ili mora).
V azuran.

àzūran adj. (pers.) *plav, boje plavetnila neba.*
Izv. od àzūr (v.)

aždàha i **ȁždaha, aždàja (haždàja)** *f* (pers.) *ogromna neman koja proždire ljude i životinje.* — »Pa na džidi od a ž d a h e glava« (K. H. I 353); »u vodu je nesita a ž d a h a, / što proždire konje i junake« (Vuk II 34); »I na džidi od a ž d a j e glava« (K. H. I 354); »Ovdje ima jama bezdanica, / A u jami nemila h a ž d a j a« (M. H. I 145).
< tur. *ejderha, ejdeha* < pers. *ežderhā, eždehā, ežder* »zmaj, mitsko biće zmijolikog oblika sa nogama, krilima i sa jednom ili više glava«.
V. aždeṙ, eždelije, ežder.

aždèlije, aždàlije, v. eždeṙlije

àžder *m* (pers.) *isto što i aždaha*
< pers. *ežder,* v. aždaha.

B

bȁba *m* (pers.) *1. titula ili epitet za dobrog, poštenog ili pobožnog starca. Piše se iza imena, odnosno riječi, ili prije imena, a veže se crticom; napr. Àli-bȁba, Džáfer-bȁba, hàdži-bȁba, dèrviš-bȁba, bȁba-Džáfer, bȁba-Ahmet (otud prezime Babàhmetović).*
2. titula derviškog šeha.
< tur. *baba,* sa istim značenjima kao u nas, osn. zn. »otac« < pers. *bābā,* »otac, djed«, staropers. *pāpā.*

bába, v. babo

bâ-bâ indecl. (pers.) *naivčina; lakomislen, malouman.*
< tur. *babayane* < pers. *bābāyāne.*

Babàhmetović, v. baba

Babájić, v. babo

bàbājka *f, očeva mati (u zapadnoj Bosni).*
Izv. od bábo (v.)

babàluk *m* (pers.-tur.) *1. očevina, imanje naslijeđeno od oca;*
2. tast, punac. — »B a b a l u č e, Alaga dizdaru! / Kad ću tebi doći raz divojke« (M. H. IV 102); »Prsten stavlja, svadbu ugovara, / s b a b a l u k o m duždom mletačkiem« (F. J. I 99).
< tur. *babalık (baba-lık),* od tur. *baba* (v. babo) + tur. suf. *-lik.*

babazèmān -ána *m* (pers.-ar.) *staro doba, staro vrijeme.* — »Od b a b a z e m a n a i cara Šćepana« (Vuk, Posl. 231).
Izv. od bȁba zèmān, v. kompon. pod bȁba i zeman.

Bâbić, v. babo

bábo, bába hipok. **bàbaja, bàbájko, bàbuka** *m* (pers.) *otac.* — »Je l'te b a b o rezil učinio« (M. H. III 230); »Dok uspavam majku i b a b a j k a« (Kurt II 158). Od b a b o došlo je prezime Bâbić i Bábović, a od b a b a j a Babájić.
< tur. *baba* »otac« < pers. *bābā* »otac, djed«, staropers. *pāpā.*
V. babajka, babaluk, babovina, babazeman.

Bábović, v. babo

babòvina i **bábovina** *f, očevina, imanje od oca naslijeđeno.* — »Da mi svaka b a b o v i n u date (K. H. II 54); »Ja imadem moju **b a b o v i n u,** / U Stambolu carstvo baba moga« (M. H. I 164).
Izv. od babo (v.)

Bâbu-âlija *f* (ar.) *Visoka porta; rezidencija velikog vezira u Turskoj Carevini.*
< tur. *Babi âli,* pers. izft. od ar. *bāb,* »vrata« i ar. *ʿālī* »visoki«.

bàbuka, v. babo

badàvā adv. (pers.-ar.) *1. besplatno; vrlo jeftino.*
2. uzalud. — U ob. gov.: »B a d a v a sam išao, nisam ga našao«, »B a d a v a ga čekaš«.
< tur. *bedava, bâd-i hava* »besplatno« < pers. *bādihewā* < *bād* »zrak« i ar. *hāwā* »zrak«.
V. badavadžija, badavadžisati, badihava, bambadava, zabadava, bajdala.

badavàdžija *m* (pers.-ar.-tur.) *gotovan, neradnik, koji trati vrijeme, ne radeći ništa.*
< tur. *bedavacı,* v. badava + suf. *-ci.*

badavàdžisati -išēm, *besposličiti, tratiti vrijeme uludo, ne radeći ništa.*
Izv. od badavadžija (v.)

bádem, bàjam *m* (sanskrt.) *1. voćka i plod Prunus amygdalus; Prunus communis (L.) Arcong. (Syn. Amygdalus communis L.).* — »U Mostaru salandžake vežu, / o b a d e m u age Hasanage« (I. Z. I 7); »Pokraj mora b a d e m drvo raslo« (Muz. zap. Inst. 3476); »U Mostaru procvali b a j a m i, / U Blagaju zumbul i ružica« (Vuk V 398).
2. »*na badem*« = »*u obliku badema*«. — »Čemer-pavte n a b a d e m kovate« (Ašikl. 90).
< tur. *badem* < pers. *bādām, bādam,* < sanskrt. *badama.*
V. bademezma, badem-pirlit, badem-zejtin.

bádemezma *f* (sanskrt.-tur.) *domaći (kućni) marcipan, vrsta slatkog jela, koje domaćice u Sarajevu prave od jednake mjere (1 : 1) šećera i samljevenog badema, tako da se u uvareni šećer saspe samljeveni badem, pa se to miješa na vatri dok se zgusne. Bjelkaste je boje, a može se obojiti alicom, pa bude crvena.*
< tur. *badem-ezmesi* »marcipan«, bukv. »istučeni, zgnječeni badem«, tur. izft. od badem (v.) i tur. *ezme* »istucana, zgnječena materija« (tur. *ezmek* »istući, zgnječiti«).

bádem-pìrlīt *m* (sanskrt.-tur.), *utkane šare u boji u obliku badema na domaćem bezu (platnu).*
V. kompon. pod badem i pirlit.

bádem-zejtin *m* (sanskrt.-ar.) *bademovo ulje.*
V. kompon. pod badem i zejtin.

badihàvā adv. (pers.-ar.) *1. isto što i badava.* — »Ne da Aljo glave b a d i h a v a!« (Lord 10).
< tur. *bâd-i hava,* v. badava.

bȁdž, v. bàdža

bàdža *f* (pers.) *otvor na daščanom krovu kuće kroz koji izlazi dim. Badža zamjenjuje dimnjak.* — »Ako i krivo vatra gori, / pravo dim na b a d ž u izlazi« (Nar. bl. 15).
< tur. *baca* »dimnjak« < pers. *bāğe* »veliki prozor«.
V. badženjača.

bàdža *f* i **bȁdž** *m* (pers.) *trošarina, maltarina, carina.* — »Tovar se b a d ž e ne boji« (Nar. bl. 262).
< tur. *bac* < pers. *bāğ,* zapravo *bāž* »porez, danak; carina«.
V. baždar.

bádža *f* (tur.) *1. žena; sirota žena. 2. stara kućna služavka, stara kućna kuharica.*

< tur. *bacı* »sestra; stara kućna služavka«.
V. badžikàduna.

bádža, v. badžanak

bâdžak, bàtak *m* (tur.) *noga, krak, bedro, stegno.*
< tur. *bacak.*
V. badžakli, badžaklija.

badžàkli indecl adj. (tur.) *krakat, dugih nogu; lijepo »krojenih« nogu.* — U ob. gov.: »Hem olukli, hem b a d ž a k l i«.
< tur. *bacaklı (bacak-lı),* v. badžak + tur. suf. *-li.*

badžàklija *m* (tur.) *1. čovjek krakat, dugonog.*
2. holandski dukat na kome se nalazi s jedne strane raskoračen čovjek.
< tur. *bacaklı,* v. badžakli.

badžánac, v. badžanak

badžànak, badžènok -nka, **badžánac** -nca, **badžònog** -a, **pašènog** -a, **pašánac** -nca, hipok. **bádžo, bádža,** *m* (tur.) *muž ženine sestre (u odnosu na muža druge joj sestre), muževi dviju ili više sestara u odnosu jedan na drugog.*
< tur. *bacanak.*

badžènok, v. badžanak

badžènjača, v. **badžègnjača** *f, duga motka kojom se otvara badža na seoskim kućama koje imaju badžu.*
Izv. od bàdža (v.)

badžikàduna *f* (tur.) *žena, supruga (zapadna Bosna).*
< tur. *bacı kadın* »stara kućna kuharica«, v. kompon. pod bádža (žena) i kaduna.

bádžo, v. badžanak

badžònog, v. badžànak

bäer, v. bair

baètāš, bajètāš *m* (ar.) *bajat hljeb.*
Izv. od bajat (v.)

bäg *m* (pers.) *vinograd, vrt.*
< tur. *bağ,* »vinograd, vrt« < pers. *bāġ* »bašča«.
V. bašča.

bäg (pl. bàgovi i bàzi) *m* (tur.) *veza, sveza; lanac od sata koji se nosi o vratu ili se pruži preko prsluka ili pasa s jednog kraja na drugi, kao ukras.* — »Ja se sageh kovče otpinjati, / zapeše mi b a z i od sahata« (S. S. 28); »Opanci mu klapaju, / obojci mu padaju, / b a g o v i mu zveče, / cure ti ga neće« (I. Z. II 14).
< tur. *bağ.*
V. baglama, bujumbak.

bàga *f* (tur.) *1. čvorugasta izraslina na nogama stoke, naročito konja (vrsta bolesti).*
2. žulj, kurije oko (kod čovjeka).
< tur. vulg. *bağa, bağı* 1. istog značenja kao gore pod 1., i 2. izraslina (guta) na vratu, knjiž. *bağa* »kornjača; oklop kornjače«.
V. bagav, bagljiv.

bàgana *f* (tur.) *kožica od mrtvorođenog ili sasvim mladog crnog jagnjeta, od koje se prave najviše cijenjene šubare.*
< tur. *bağan* 1. »nedonošče, pobacak«, 2. »kožica od mrtvorođenog jagnjeta«.
V. bàgane.

bàgane *n* (tur.) *sasvim mlado jagnje, fig.: dijete.*
< tur. *bağan,* v. bagana.

bägav adj., *koji ima bage na nogama, koji boluje od baga.* — »Na kulašu konju b a g a v o m e« (F. J. I 140).
Izv. od baga (v.).

bágija *m* (ar.) *buntovnik.*
< tur. *bâgi* »buntovnik« < ar. *bāgī*, part. a. od *bagy* (*bgy*), »činiti nepravdu«.

baglàma (dem. **baglàmica)** *f* (tur.) *1. željezna spojnica kojom se vrata i prozorska krila pričvršćuju za drvene okove i pomoću kojih se otvaraju i zatvaraju; šarka. Vrata i prozori imaju obično dvije, a nekad i po tri baglame.* — »... a rukama se hvata za b a g l a m e na vratima« (Andrić 28); »na kapiji istavljena vrata, / samo same ostale b a g l a m e« (Muz. zap. Inst. 62).
2. vrsta tambure sa tri žice. — »i donesi šargiju, sitni saz s b a g l a m i c o m« (I. Z. II 20).
3. fig.: impotentan muškarac.
< tur. *bağlama*, od *bağlamak* »svezati«.

bàgljiv adj. *koji ima bage na nogama, koji boluje od baga.*
< tur. *bağılı (bağı-lı)*, v. baga + tur. suf. *-li.*

bàhāt, bât *m, topot šum, jeka od udranja nogama o tle pri koračanju.* — »Kad te čujem po hajatu, / poznajem te po b a h a t u« (GZM 1907. 634); »Stade b a h a t ozgor sokacima, kad izbiše četiri Latina« (Lord 154). Vjerovatno je izvedeno od gl. »bahnuti«, odnosno »basati« (v.).

báhča, v. bášča

bàhīl *m* (ar.) *1. škrtac, tvrdica. 2. kao adj.: zavidan.*
< tur. *bahîl* < ar. *baḫīl* »tvrdica; škrt, lakom«.

bàhnuti, bähnem **(bàhuti**, bänem), *iznenada se pojaviti.*
Vjerovatno je došlo od tur. gl. »basmak«, koji između ostalog ima i gornje značenje. Od tur. *basmak* naš gl. »basati«, od basati »basnuti, a potom »bahnuti« (kao što je slučaj sa »dihati« i »disati«, »plehnuti« i »plesnuti« itd.) Isto je tako od »bàsati« = »bàsāt«, pa »bàhāt«. V. bàhāt, basati, basti, bastisati.

Báhra, v. Bahríja

Bàhrija, hipok. **Báhro** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Bahrî*, lično ime < ar. *baḥriyy* »mornar; morski« (ar. *baḥr* »more« + ar. adj. suf. *-iyy.*

Bahríja, hipok. **Báhra** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Bahriye*, lično ime < ar. *baḥriyyä* »ona koja pripada moru, morska« (ar. *baḥr* »more« + ar. adj. suf. za ž. rod *-iyye).*

Báhro, v. Bàhrija

bàhsuz, bahsùzluk, v. baksuz, baksuzluk

bäht (bât) *m* (pers.) *sreća.* — »Dobra b a h t a Đulić-bajraktara!« (M. H. III 234); »Bolji je b a h t, nego carev taht« (Nar. bl. 30).
< tur. *baht* < pers. *baḫt.*
V. bahtli, bahtlija, Bahtijar, baksuz, alabahtuna, nebaht.

Bahtìjār hipoh. **Báhto** (pers.) *musl. muško ime.*
< tur. *bahtiyar* < pers. *baḫtiyār* »srećan čovjek«, kao lično ime: »Sreten, Srećko«.

bàhtli (bàtli) indecl. adj. (pers.-tur.) *srećan.* — »N'jesi b a h t l i, Alajbegoviću, / da te vaka đul-đulija ljubi« (M. H. III 162); »Baščaršijo, b a t l i ti si! / Latinluče, pogan ti si!« (Vuk V 341).
< tur. *bahtlı*, v. baht + tur. suf. *-li.*

bàhtlija (bàtlija) *m* (pers.-tur.) *srećnik, srećan čovjek.* — »Jer je Lazo u boju b a t l i j a« (Vuk, Rječnik).
Izv. od bahtli (v.).

Báhto, v. Bahtijar

bâhusūs adv. (pers.-ar.) *specijalno, osobito, naročito.*
< tur. *bahusus (ba-husus)* < pers. prep. *bā* »sa« i ar. *ḫuṣūṣ* »specijalnost, osobitost« itd.

baìldisati se v. bailisati se

baìlisati se, bajìlisati se, baìldisati se, bajildisati se, -šēm, *onesvijestiti se, zanijeti se, pasti u zanos.*
< tur. *bayılmak,* sa istim značenjem, odnosno od tur. *bayıldı,* 3. lice perf. od *bayılmak.*
V. bailma, obalijestiti se.

baìlma, bajìlma *f* (tur.) *onesvještenje, gubljenje svijesti.*
< tur. *bayılma,* part. od *bayılmak* »onesvijestiti se, zanijeti se, pasti u zanos«.

bäir, bäjir (bäer, bäjer) *m* (tur.) *1. brijeg, strana brijega.*
2. obala i zemljište pored obale.
< tur. *bayır* »brijeg; zemljište na padinama brda«.

bajàgi adv. (tur.) *tobože, kao da. Često se govori sa prijedlogom »kao«: kao bajàgi, kobajàgi.* — »pašinica s begom Zilovićem, / k o b a j a g i svojom jaranicom« (I. Z. III 112); »... hoće k o b a j a g i da ode, ali ga i dalje prati« (Devajtis 104).
< tur. *bayağı* »upravo, prilično«.

bàjam, v. badem

bàjat, -a, **bàjatan,** -tna, adj. (ar.) *1. koji je ustajao, izgubio svježinu, koji nije svjež.* — »Neki su komadi bili svježi, a drugi b a j a t n i« (Cook 17).
2. uvenuo, ostario. — »Kapetanica s b a j a t i m licem«, »Tale junak b a j a t i j e leđa, / svaku jesu vatru ogreznula (Marjan.).
< tur. *bayat;* nastalo pod uticajem turske vokalne harmonije od ar. *bā'it* »prenoćio« (hljeb ili voda koji nisu svježi).
V. baetaš, obajatiti, zabajatiti.

bäjati, -jēm, *čvarati, vračati (u svrhu liječenja).* — »Bolan b à j ē kud ne pristaje« (Nar. bl. 24).
< tur. *baymak* »čvarati, vračati«.

bajbèrek, v. bejberek

bäjdala *f* (pers.-ar.) *džabica, ono što se dobiva badava; pljačka.* — »Ako želi imati meda i masla, mora i kadija kupiti za novce kao i svi drugi, jer je b a j d a l a već prestala« (Nar. bl. 242).
Izv. od badava (v.): »bajdava«, a potom »bajdala« (dodavanjem »j« i pretvaranjem glasa »v« u »l«).

bajètāš, v. baetaš

Bajèzīd, -ída (ar.) *musl.. muško ime.*
< tur. *Bayezid* < ar. *Ăbā-Yăzīd* ak. od *Ăbū-Yăzīd,* lično ime, »Otac Jezidov«, v. tumačenje pod jezid.

bajìldisati se, bajìlisati se, v. bailisati se

bajìlma, v. bailma

bäjir, v. bair

bàjrak, bàrjak *m* (tur.) *1. zastava.* — »Mehmedpaša zavio b a j r a k e« (M. H. III 13); »Razviše se alajli b a r j a c i« (K. H. I 152); »Pjana glava ne nosi b a j r a k a« (Nar. bl. 367).
2. odred vojske ili odred u kakvoj povorci koji nosi svoju zastavu.

< tur. *bayrak* (i u pers. *bayraq).*
V. bajrakli, bajraklija, bajraktar, alaj-bajrak, alajli-bajrak.

bajràkli (barjàkli) indecl. (tur.) *ono što je s bajrakom, što imu na sebi bajrak. — Džamija u Jevremovoj ulici u Beogradu zove se »Bajràkli-džámija«.*
< tur. *bayraklı*, v. bajrak + tur. suf. *-lik.*

bajràklija (barjàklija) *f* (tur.) *zvijezda repatica, kometa.* — »Nije džabe ono lani, više Bosne na nebu vedrome, šetala b a j r a k l i j a zvijezda« (Zembilj III 55).
Izv. od bajrakli (v.)

bajràktār, barjàktār, -ára, hipok. **bájro** *m* (tur.-pers.) *zastavnik, onaj koji nosi bajrak.* — »Kad Alibeg mladi beg bijaše, / djevojka mu b a j r a k t a r bijaše« (K. H. I 276); »O Komnene, senjski b a r j a k t a r e, / Ko je tebe žao učinio« (Vuk VII 1). — *Od ovog su nastala prezimena Bajraktárević i Barjaktárević.*
< tur. *bayraktar* < pers. *bayrakdār (bayrak-dār)*, od bajrak (v.) i pers. *dār*, prez. osnova od gl. *dāšten* »imati, držati«.

Bajraktárević, v. bajraktar

bàjram (bàrjam) *m* (tur.) *muslimanski vjerski praznik. U godini su dva bajrama: Ràmazanski i Hàdžijski ili Kùrban-bàjram. Ramazanski bajram nastupa po svršetku mjeseca posta Ramazana i traje tri dana: 1., 2. i 3. dan mjeseca Ševala (deseti mjesec po ar. kalendaru). — Hadžijski (Kurban) bajram dolazi dva mjeseca i deset dana poslije Ramazanskog b. i traje četiri dana: 10.—13. — Zulhidžeta (dvanaesti mjesec po ar. kalendaru). Naziva se Hadžijski zbog toga što je tih dana glavno godišnje hodočašće hadžija oko Čabe u Meki. Zove se i Kurban-bajram zato, što se na ovaj bajram kolju kurbani (v.). — Bajrami (kao i drugi musl. praznici) pomični su praznici, jer se ravnaju po mjesečevoj, a ne po sunčevoj godini.* — »B a j r a m ide, b a j r a m u se nádam« (Muz. zap. Inst. 3522); »Kada begu turski b a j r a m dođe« (K. H. I 321); »Top puče, b a j r a m prođe« (Vuk Posl. 319).
< tur. *bayram* (i u pers. *bayram)*, »vjerski praznik; praznik uopšte; slavlje, veselje«.
V. Bajram, bajramluk, Bajram mubarek olsun!, bajram-namaz, bajramovati, Hadžilaj-bajram, Kurban-bajram.

Bàjram, hipok. **Bájro** (tur.) *musl. muško ime. Nadijeva se djetetu koje se rodi na bajram. Od ovog su nastala prezimena: Bàjramović i Bájrović (Bajròvić).*
V. bajram.

bajràmluk *m* (tur.) *bajramski dar, poklon koji se daje o bajramu.* — »Bajram ide, Bajramu se nadam, / šta bih dragom b a j r a m l u k a dala« (Sevd. 43).
< tur. *bayramlık (bayram-lık)*, v. bajram + tur. suf. *-lik.*

Bàjram mubárek (mubáreć) öl-sun! Bàjram mubárek ōlā! (tur.-ar.) *srećan Bajram! Neka ti je Bajram srećan!*
< tur. *bayram mübarek olsun!* (ola!), v kompon. pod bajram i mubarek, a tur. *olsun!* je 3. lice sing. imper. i *ola!* 3. lice sing. optat. od *olmak* »biti«.

bàjram-nàmāz, -áza *m* (tur.-pers.) *poseban bajramski namaz (mo-*

litva) ujutru prvog dana bajrama.
< tur. *bayram-namazı*, izft., v. kompon. pod bajram i namaz.

bàjramovati, -mujēm, *svetkovati, proslavljati bajram, provoditi bajram.*
Izv. od bajram (v.).

bájro, v. bajraktar

Bájro, v. Bajram

Bájrović, v. Bajram

bajùnbag, bajùnbak, v. bajunbag

bäk! interj. (tur.) *gledaj! gle! vidi! gledni! pazi!*
< tur. *bak*, imper. 2. lice sing. od *bakmak* »vidjeti, pogledati«.
V. baka, bakalum.

bäka! bäka-bäka! interj. (tur.) *nuto! gle! vidi! pazi! (sve u ironičnom smislu).* — »B a k a Ïale Đulić-bajraktara!« (M. H. III 235); »B a k a mi ljudi i mladića. Vode ko sankim neku politiku protiv Švaba, a ovamo...« (Zembilj III 36); »B a k a, b a k a, Budimke Fatime! / Oj, što je mene Fata prekorila« (Lord 12).

bàkāl, bàkalin m (ar.) *trgovac na malo kolonijalnom robom, namirnicama.* — »Kasap i b a k a l, što su umazaniji, to su veseliji« (Ist. bl. I 96).
< tur. *bakkal*, istog značenja kao u nas < ar. *baqqāl* »prodavalac povrća, piljar«.
V. bakalija, bakaluk.

bakalìja f (ar.) *prehrambeni artikli koji se prodaju u bakalskoj radnji.*
< tur. *bakkaliye* < ar. *baqqāliyyä* od *baqqāl* (v. bakal) + ar. adj. suf. za ž. rod *-iyyä.*

bakáluk m (ar.-tur.) *1. trgovanje namirnicama, bakalsko zanimanje.*
2. bakalska radnja.
3. bakalska roba.
< tur. *bakkallık (bakkal-lık)*, v. bakal + tur. suf. *-lik.*

bakàlum! i **bakálum!** interj. (tur.) *vidjećemo! da vidimo!*
< tur. *bakalım*, istog značenja, od gl. *bakmak* »vidjeti, gledati«.

bàkam m (ar.) *rumenilo za lice, Lignum santalum rubrum, ružičastocrvena boja koja se dobija iz drveta zv. Caesalpinia sappan, koje raste u Indiji i Braziliji. Ovo drvo varenjem daje boju bakam. Bakam je ranije kod nas služio kao kozmetičko sredstvo za uljepšavanje lica. Danas nazivaju ruž za lice bakamom.*
< tur. *bakkam* < ar. *baqqam*, *bäqqam* (u pers. *bekkem*).
V. bakami, bakamiti se, nabakamiti se.

bakámī indecl. adj. (ar.) *boje kao bakam, rumen.*
V. bakam + ar.-pers. suf. *-ī (iyy).*

bàkamiti se, *bojiti lice bakamom.* — »B'jelit' ću se i b a k a m i t' ću se« (M. H. X 115).
Izv. od bakam (v.).

bàkan m (tur.) *ovčja noga od koljena naniže.*
< tur. *bakanak* »papak«.

bàkar, -kra m (tur.) *1. metal cuprum.*
2. bakreno posude. Postoji prezime Bäkārević. Kraj u blizini željezničke stanice Novo Sarajevo zove se Bäkārevac.
< tur. *bakır.*
V. bakardžija, bakarlija, bakrač, bakračlija, bakrenjak, bakrli, bakrsur.

bakàrdžija, bakrdžija m (tur.) *zanatlija koji izrađuje stvari od bakra.*

< tur. *bakırcı*, v. **bakar** + tur. suf. *-ci*.

Bäkārevac, v. bakar

Bäkarević, v bàkar

bakàrli, v. bakrli

bakàrlija *f* (tur.) *isto što i bakračlija* (v.). — »Bije njega oštrom b a k a r l i j o m, / Ajde, vranče, živ te bog ubio!« (Vuk II 445).
< tur. *bakırlı*, v. bakrli.

bákija *f* (ar.) *ostatak, preostatak*. < tur. *bakî* »ostatak« < ar. *bāqī* part. a. od *bäqā'* ($\sqrt{bqy}$,) »ostati«.

Bákije -ījā *f* (ar.) *bregoviti predio na sjeveroistočnom dijelu Sarajeva, gdje se nalazi veliko muslimansko groblje*. — Na Ophodji prema B a k i j a m a«, »I izići na B a k i j e ravne« (K. H. I 65).
Po svom obliku odgovara ar. riječi *bāqī, bāqiyä*, part. akt. od *bäqā* ($\sqrt{bqy}$) »trajati, vječan biti; ostati, preostati«. Međutim, pošto se ovaj toponim nalazi u popisu lokaliteta okolice Sarajeva iz 1458 godine (v. Dr H. Šabanović u »Monumenta Turcica«, Defteri, ser. II, sv. 1, Sarajevo, 1964), postavlja se pitanje da li je ova riječ arapskog porijekla i da li možda treba tražiti njezin korijen u kojem drugom jeziku (Dr H. Šabanović misli da je vlaško-romanskog porijekla i da predstavlja drugi oblik riječi »bačija«).

Bákir (ar.) *musl. muško ime*.
< ar. *Bāqir*, lično ime, »Lav« (u ar. *bāqir* znači »prostran, širok«).

Bakìra (ar.) *musl. žensko ime*.
Muškom imenu Bakir (v.) dodan naš nastavak za ž. rod. »-a«

bakla *f* (ar.) *grašak, bob, Vicia faba L. (Faba vulgaris Moeuch.)* < tur. *bakla* < ar. *bāqlā'*.

baklàva *f* (ar.) *slatka pita (slatko jelo) koja se peče u tepsiji, a pravi se od tankih jufki (do 70 jufki u jednoj tepsiji), koje se slažu jedna na drugu, a između njih se posipaju samljeveni orasi, bademi ili lješnici, a neki stavljaju još i tirit (mrvice od posebno spravljenog tijesta). Obično se baklava prije pečenja izreže na kusove ili dilume (oblik geometrijskog romba), ili se reže »na đul« (»na ružicu«) ili »na đulove«. Prije nego što se počne peći zamasti se rastopljenim maslom ili maslacem, a poslije pečenja zalijeva se ukuhanim šećerom*. — »Hrani mi je halvom i b a k l a v o m« (M. H. X 61).
< tur. *baklava* < ar. *bāqlawā* (od ar. *bāqlā*, s obzirom na oblike komada na koje se baklava u Arapa reže (v. bàkla).
V. džandar-baklava, kajmak-baklava, sevdidžan-baklava.

bàkrāč *m* (tur.) *bakreni kotao (i uopšte kotao) koji ima na sebi lūk od željeza ili debele žice, za koji se drži kad se nosi i o koji se vješa na verige*.
< tur. *bakraç*, izv. od tur. *bakır* »bakar«.
V. bakračlija.

bakràčlija i **bakràčlije** *f* (tur.) *široki stremen, široke uzenđije (nazvane ovako što su velike i slične bakraču)*. — »a pokupi dizgene kulašu, / pa isćera njega iz svatova: / udara ga oštrom b a k r a č l i j o m« (Vuk II 138); »Bojno sedlo od Tabakovića, / b a k r a č l i j e od

Bakarevića« (Ašikl. 70). — *Ako su bakračlije veoma velike, onda se prispodobljavaju još većem bakrenom sudu, pa se nazivaju kàzan-bakràčlije:* »A podmeće k a z a n - b a k r a č l i j e« (K. H. I 134).
< tur. *bakraçlı (bakraç-lı),* v. bakrač + tur. suf. *-li.*

bakr̀džija, v. bakardžija

bakrènjak, -áka, *novac ili koji drugi predmet od bakra.*
Izv. od bakar (v.).

bakr̀li, bakàrli indecl. adj. (tur.) *bakren.* — »sve je devet ruha nakupila, / što li ruha, što b a k r l i suda« (I. Z. IV 176).
< tur. *bakırlı (bakır-lı),* v. bakar + tur. suf. *-li.*

bakr̀suz adj (tur.) *nekalajisan bakreni sud, odnosno bakreni sud u koga je kalaj opao. Naše značenje ne odgovara tur. značenju ove riječi.*
< tur. *bakırsız (bakır-sız)* »bez bakra, koji nije bakren«, od tur. *bakır* »bakar« + tur. suf. *-siz* »bez«.

bàksuz, bàhsuz, kao supst. i kao adj. (kao adj. još i **bàksuzan)** (pers,.-tur.), *kao imenica: 1. nesrećan čovjek, zlosrećan čovjek, čovjek zle sreće.* — »Za b a k s u z a goješna Haljila« (Lord 242); »Majka me je b a k s u z a rodila«;
2. čovjek koji drugome donosi nesreću. U ob. gov.: »Ako pustiš u kuću onog b a k s u z a, sve će ti poći naopako«;
3. nesreća, nevolja, baksuzluk. — »Terao me b a k s u z kroz čitav život«.
Kao pridjev: 1. nesrećan, zlosrećan. — »Vazda sam bio b a k s u z čovjek;
2. koban, koji donosi drugome nesreću. — »B a k s u z gostu nema mjesta u mojoj kući«.
< tur. *bahtsız (baht-sız)* »bez sreće, nesrećan«, v. baht + tur. suf. *-siz* »bez«.
V. baksuzluk, baksuznik.

bàksuzan, v. baksuz

baksùzluk, bahsùzluk *m* (pers.-tur.) *nesreća, nevolja, nezgoda.*
< tur. *bahtsızlık (baht-sız-lık)* v. baksuz + tur. suf. *-lik.*

bàksuznīk *m, čovjek koji drugom donosi nesreću.*
Izv. od baksuz (v.).

bàkšiš *m* (pers.) *1. dar, poklon; nagrada za učinjenu uslugu.* — »Maj to nosi b a k š i š tatarima« (K. H. I 17); »a car Marku b a k š i š e poklanja« (Vuk II 355).
2. napojnica, darak.
< tur. *bahşış* »dar, poklon; napojnica«, < pers. *baḫšiš*, imenica izv. od *baḫšīden* »dati, darovati, pokloniti«.

balàban *m* (tur.) *1. krupan, nezgrapan čovjek.*
2. krupan pijetao. — »Iš, kokote, b a l a b a n e, / koj'u kući spiš!« (Vuk I 204).
3. golem i debeo kolac.
4. ptica bukavac, vodeni bik, barski bik, Botaurus stellaris (L.). — »B a l a b a n bukće kroz zeleno bućje« (Hirtz, Rječnik).
< tur. *balaban,* 1. »krupan, snažan (čovjek ili životinja)«
2. »cirkuski medvjed«,
3. »maljić od velikog bubnja«,
4. »ptica bukavac, vodeni bik«.
Sporno je da li je ova riječ po korijenu turska ili persijska. Po Mladenovu i Korsch-u je od pers. *pahlawān* »pehlivan«, Bernecker veli da se ne usuđuje reći da jest ili da nije od pers. *pahlawān,* dok Vesmer,

Zenker i drugi, kao i većina turskih pisaca i rječnika smatraju je izvorno turskom.

bâlča, v. balčak

bàlčak *m*, **bâlča** *f* (tur.) *držak od sablje ili mača.* — »A sve sablju po b a l č a k u drpa« (M. H. III 346); »O pojasu sablje alamanke, / a na njima od čelika b a l č e« (Vuk III 339).
< tur. *balçak, barçak.*

bàlduza *f* (tur.) *ženina sestra, svast, svastika.* — »A b a l d u z a ličkog Mustajbega« (K. H. I 267).
< tur. *baldız.*

bàlgam (bàlgan) *m* (grč.) *hrakotina, sluz, šlajm.*
< tur. *balgam* < ar. *bälgam* < grč. *phlégma.*

bálig adj. (ar.) *punoljetan.*
< tur. *baliğ* < ar. *bālig* part. a. od *bulūg* (√*blg*) »punoljetan postati: stići, doći«.

Bàlija, -e i **Bâlī**, indecl. (ar.) *1. musl. muško ime.* — »Alija i B a l i j a, dva brata starija« (Nar. bl. 19); »Neće Alija, neće B a l i j a, / ele odoše svinje u džamiju« (Vuk, Posl. 210). — Sarajlija B a l i-efendija postavljen je 1578. g., za vrijeme velikog vezira Mehmed-paše Sokolovića, za prvog bosanskog munlu (kadiju) sa sjedištem u Sarajevu (v. Kreš. Vodovodi 76).
2. Bàlibegovica je jedna mahala (kraj) u Sarajevu.
3. »Balije« su jedna muslimanska etnička grupa u Hercegovini (oko Podveleža i Gabele, te po Dubravama i oko Stoca) (Ćorović 126, Dedijer 115).
< tur. *Bâli*, lično ime, »Starinac« < ar. *bālī* »starina: star. vehad«.
V. balija.

bàlija *m* (ar.) *1. muslimanski seljak, primitivan, prost čovjek, čovjek iz naroda koji ne pripada plemstvu i obrazovanom svijetu.* — »Ne zna b a l i j a što je halija« (Nar. bl. 120).
2. pogrdni naziv za bosansko-hercegovačke muslimane. — »Ne zna b a l i j a što je zdrava Marija« (Vuk, Posl. 198); »Nijes' ovo Bosanske b a l i j e, / Nit' su ovo ljuti Krajišnici / Od krajine od Hercegovine« (Vuk VIII 416); »... da ne gledamo na tužno zalupano mnoštvo, reći i našem širem koliko-toliko obrazovanom društvu da su nam ovi »mujani« i »b a l i j e« — braća...« (Radić 284).
3. naziv za sirova, neotesana, silovita čovjeka uopšte.
Mislim da ova riječ dolazi od musl. ličnog imena Balija (v.), a gornja značenja pod 1. i 3. došla su zbog same sličnosti u izgovoru sa riječima »bàliti, bálonja, bàlav« itd.

Bàlije, v. Balija ostrvo.

Bàlkān *m* (tur.) *Balkansko poluostrvo.*
< tur. *Balkan* < tur. *balkan* »visoke planine koje se vežu jedna na drugu, planinski vijenac«.

bàlsara (bäsra, bästra) *f* (tur.) *bolest na lišću vinove loze, Peronospora.*
< tur. *balsıra.*

bàlta i **bâlta** *f* (tur.) *1. sjekira.*
2. ubojna sjekira, vrsta starinskog oružja. — »Svitle mu se vezene kubure, / a valja se b a l t a o mrkovu« (M. H. III 351); »mećite mu do dvije gadare, / o unkašu b a l t u okovanu« (Vuk IV 275).
< tur. *balta.*
V baltaluk, ćorbalta.

baltàluk, baltàlik *m* (tur.) *šuma (ili gaj) određena za sječu u svrhu podmirenja potreba jednog grada, sela ili više sela.*
< tur. *baltalık (balta-lık)*, v. balta + tur. suf. *-lik*.

Balùgdžīć, v. balugdžija.

balùgdžija *m* (tur.) *ribar. — Od ovog je nastalo prezime Balugdžīć.*
< tur. *balıkçı (balık-çı)*, v. baluk + tur. suf. *-çi*.

bàluk *m* (tur.) *1. riba*
2. isto što i bàlukot (v.)
3. vrsta veza, šare; vunena tkanina naročite vrste tkanja (Rečnik SAN).
< tur. *balık* »riba«.
V. balugdžija, balukjag, balukot, zabalukotiti se.

bàlukjag *m* (tur.) *riblje ulje.*
< tur. *balıkyağı (balık-yağı)* izft. od tur. *balık* »riba« i tur. *yağ* »ulje«.

bàlukot i **balùkot (bàluk)** *m* (tur.)
1. riblja trava, Menispernum Cocculus L. (Anamirta paniculata Colebr. — Anamirta cocculus W. — Arn.).
2. riblji otrov, kuglice smjese od ploda trave pod 1., koje se upotrebljavaju za lovljenje riba. Od ovih kuglica ribe se omame (zabalukote se), pa se tako lako hvataju.
< tur. *balık otu*, istog značenja kao u nas, izft. od tur. *balık* »riba« i tur. *ot* »trava, biljka; otrov«.

bàlvan *m*, *trupac posječenog drveta, neotesana greda, brvno.* Nije izvedeno na čisto od čega dolazi ova riječ, ali se opravdano misli da je nastala od tur. *balaban*, kojoj je vrlo blizu i po obliku i po značenju (v. tumačenje pod balaban).

baljèmez *m* (njem.) *starinski dalekometni top velikog kalibra.* — »Al udara more u obale, / al pucaju b a l j e m e z -topovi« (M. H. III 131).
< tur. *balyemez* < njem. *Faule Metze* »lijena Metza« (od Methild). Stariji turski autori smatrali su ovu riječ tur. složenicom od tur. *bal* »med« i tur. *yemez*, neg. 3. lice sing. futurno-prez oblika od *yemek* »jesti« (»med ne jede«). Za ovim pogrešnim tumačenjem poveli su se i neki naši leksikografi i pisci (Vujaklija, 136, Kurtović—Kušan, II 631, Dr Truhelka, GZM 1918, 169 itd.). Noviji turski rječnici tumače je kao naziv koji je došao po Talijanu Baljemezi, navodno konstruktoru ovog topa, odnosno od tal. *Ballia mezza.* Međutim, najispravnije je, po mom mišljenju, najnovije tumačenje njemačkog turkologa Kisslinga, koje sam usvojio (»Baljemez«, Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, Band 101, N. F. Band 26, Wiesbaden 1951.).

bämbadàvā i **bambadàvā** adv. (tur.-pers.-ar.) *sasvim badava (sasvim besplatno, sasvim uzalud).*
< tur. *bambedava (bam-bedava)*, aps. superl. od *bedava* (v. badava) sa tur. pref. *bam*.

bämbaška (bäm-bàška) indecl. adj. (tur.) *sasvim, posve poseban, mimo ostali svijet, na svoju ruku.* — »Izmotaje se nekim b a m b a š k a ukusom...« (Zembilj II 49); U ob. gov.: »Ono je b a m b a š k a stvorenje«.
< tur. *bambaşka (bam-başka)*, aps. superl. od tur. *başka* (v. baška) sa tur. pref. *bam*.

bämja (bàmija, bämuja, bämlja) *f*
1. biljka Abelmoschus esculen-

tus (L.) Mnch. (Syn. Hibiscus eskulentus L.).
2. jelo spravljeno od mahunastih plodova ove biljke. — »a kazazi b a m l j a u sahanu« (Zb. XXX, sv. 1, 112).
< tur. *bamya.* Nije jasno porijeklo ove riječi. Neki tur. leksikografi su mišljenja da je to zajednička riječ više jezika. Kraelitz tvrdi da nije izvorno tur. riječ.

bânda *f* (tal.) *vojna muzika; muzika.* — »Zasvirala b a n d a, zaplakala draga« (Bilten I 48).
< tur. *banda* < tal. *banda* »muzika«.

bâr, bárem adv. (tur.) *makar, u najmanju ruku, ako ništa drugo.* — »Ostavi mi brata b a r jednoga« (Vuk II 289). »Da joj b a r jednom nasloniš glavu na grudi« (Marjan.). »Kad kuća gori, b a r e m da se čovjek ogrije« (Vuk, Posl. 118).
< tur. *bari,* vulg. *barım,* sa istim značenjem kao u nas.

baràbār adv. i adj. (pers.) *1. uporedo, zajedno; jednako, isto, ravno.* »Hvala i ništa, to je b a r a b a r« (Vuk, posl. 340).
2. ravan, jednak.
< tur. *beraber* »zajedno, uporedo« < pers. *berāber (ber-ā-ber)* »zajedno, uporedo«, zapravo: »prsa u prsa«, izv. od pers. *ber* »prsa«.
V. barabáriti.

barabáriti -bārīm, *izjednačavati, stavljati u isti red.* — »Ali on mi se s majkom b a r a b a r i« (Marjan.).
Izv. od **barabar** (v.)

bàrak indecl. adj. i **bàrak** -a, supst. (tur.) *1. kosmat, kudrav, čupav, rutav, duge i razvijene grive.* — »Doklen nađe *b a r a k* bedeviju« (K. H. II 62).
2. a) pas kudrave dlake, b) konj duge i razvijene grive, c) čovjek dlakav, obrastao dlakom. Od ovog je nastalo lično ime Barak i prezime Baráković.
< tur. *barak,* sa istim značenjem kao u nas. — Meyer daje za izraz »barak bedevija« i »barak« ovakvo tumačenje: »barak« brzonog, tur. *barak,* ar. pl. *barak* »munja« (u prev. sa njem.). Mislim da ovo tumačenje nije osnovano iz ovih razloga. U tur. *barak* nema značenje »brzonog« niti »munja«; od ar. *bārq* »munja« plural je *burūq,* a ne *barāq.*

Baráković, v. barak

bàrbut *m* (pers.) *vrsta istočnjačke hazardne igre koja se igra kockama kao kod igre »tâvle« (v.). Ranije je igrana i u našim krajevima.*
< tur. *barbut, barbud,* pomenuta igra < pers. *bār-bed* »ružna dobit (pokuđena igra)«, pers. *bār* »dobit« i pers. *bed* »ružan«.

bardàgdžija, v. bardakčija

bàrdāk *m* (pers.) *1. zemljani sud za vodu, po obliku kao ibrik.* — »na sanduku crvenu jabuku, / nasred kuće b a r d a k i maštrafu« (I. Z. III 90).
2. drveni, zemljani ili bakarni sud (ili kablić, burence) u kome se drži rakija ili vino.
3. šého-bàrdāk »bardak (zemljani ibrik) za uzimanje abdesta«. (Pop. Lonč. 1957. 39).
< tur. *bardak* < pers. *bārdān* »pehar, posuda za piće«.
V. bardakčija, bardaklija.

bardàkčija, bardàgdžija *m* (pers.-tur.) *1. zanatlija koji pravi i prodaje bardake i drugo glineno posuđe.*
2. Bardakčije se zove jedna pokrajna mahala u Sarajevu.

< tur. *bardakçı (bardak-çı),* v. bardak + tur. suf. *-çi.*

bardàklija *f* (pers.-tur.) *vrsta rane krupne šljive, Prunus damascenu.*
< tur. *bardaklı (bardak-lı),* v. bardak + tur. suf. *-li.*

bárem, v. bar

bȁrhana *f* (pers.) *bučno veselje; skupno pjevanje i sviranje.*
< tur. *barhana* »skup, sastanak, sijelo«, vjerovatno od pers. *barḫān (berḫān)* »glas, zvuk, ton«.
V. zbarhaniti.

bàrjak, barjàktār, v. bajrak, bajraktar

Barjaktárević, v. bajraktar

bàrjam, v. bajram

barùčija, barùdžija *m, onaj koji izrađuje ili prodaje barut.*
< tur. *barutçu (barut-çu),* v. barut + tur. suf. *-çu (-çi).*

barúdī indecl. adj. (grč.-pers.) *koji je boje kao barut.*
< tur. *barudî* < pers. *bārūdī,* v. barut + ar. pers. suf. *-ī.*

barùdžija, v. baručija

bàrut -a i **bárūt** -úta *m* (grč. ili asir.) *eksplozivna materija koja služi za punjenje metaka vatrenog oružja; puščani prah.*
< tur. *barut* < pers. *bārūd* (u ar. *bārūd)* < grč. ili asir.

barutàna, v. baruthana

baruthàna, barutàna i **bārūthàna, bārūtàna** *f* (grč.-pers.) *1. zgrada u kojoj se izrađuje barut, fabrika za proizvodnju baruta.*
2. zgrada u kojoj se čuva barut.
< tur. *baruthane* < pers. *bārūdḫāne (bārūd-ḫāne),* v. kompon. pod barut i hane.

bȁsamak -mka i **basàmak** -a *m* (tur.) *a) prečaga na ljestvicama, stepenica na stepeništu, stubama.* — »Sve mu sablja b a s a m a k e broji« (K. H. II 77); *b) u množini: bàsamaci = stepenište, stepenice, stube.* — »stade zveka visoka čardaka, / zazvečaše sitni b a s a m a c i« (Vuk II 231).
< tur. *basamak.*

bàsati *1. stupati, gaziti (teškim hodom).*
2. tumarati, lutati.
Vjerovatno je došlo od tur. gl. *basmak,* koji između ostalog ima i gornja značenja. Vidi i tumačenje pod »bàhnuti«. Rj. Ak. navodi da je »bastisati« nastalo od tur. gl. *bısmak,* ali »basati« da je od »bahnuti«, a ovo od slav. *bhas* »udarati, lupati«.

bàskija *f* (tur.) *žioka, vrljika, grubo otesano posječeno tanko stablo (obično se upotrebljava za ogradu livada i njiva).* — »Od b a s k i j a konope pravila, / od bašlija kuke na konope« (M. H. X 113).
< tur. *baskı,* izv. od gl. *basmak* (v. značenje ovog tur. glagola pod basma).

bàsma *f* (tur.) *1. šarena pamučna tkanina od koje se kroje ženske haljine, čit, cic.*
2. štampa, štampana knjiga. U ob. govoru: »B a s m a ove knjige nije dobra«, »Imam u svojoj biblioteci mnogo starih knjiga, i b a s m e i jazme (tj. i štampanih i rukom pisanih).«
< tur. *basma,* sa oba gore navedena značenja (nom. a. i part. od *basmak* »štampati, udariti« itd.). Tur. gl. *basmak* ima mnogo raznih značenja, a najvažnija su: »udariti, stati nogom na nešto, ugaziti, zgaziti, pogaziti, pritisnuti, štampati, iznenada se pojaviti, ba-

nuti, stajati, stupati, nastupiti, osvojiti«.. — Od njega su izvedene mnoge riječi u tur. jeziku, koje su dijelom preuzete i u naš jezik, kao: basma, baskija, basti, đulbastija, jeribasma, pastrma. Zatim naše izvedenice: basati, bastisati, bahat, bahnuti, zabasati.

bäsra, v. balsara

bàsti verb. (tur.) *udario je, navalio je.* — »B a s t i đaur, ode carevina, / svaki mulué učinio sulué« (K. H. I 46).
< tur. *bastı* perf. 3. lice sing. od *basmak* »udariti, nastupiti, pojaviti se«.

bàstisati -išēm, *udariti, navaliti, iznenada napasti; osvojiti; pogaziti.* — »Pade carstvo na despotovinu, / druge zemlje b a s t i s a š e Turci« (Kašik. I 143); »ja l' na cara junak udario, / lavi bi mu čador b a s t i s a l i« (Vuk IV 267).
< tur. *bastı,* 3. lice sing. od *basmak,* v. značenja ovog tur. glagola pod basma.

bästra, b. balsara

básūr *m* (ar.) *hemoroidi, šuljevi.*
< tur. *basur* < ar. *bāsūr.*

bäš indecl. kao supst., adj. i adv. (tur.) *1. kao imenica: glava, glavar, prvak, starješina. a) Nalazi se kao druga komponenta u mnogobrojnim našim složenicama, preuzetim iz tur. jezika (buljubaša, delibàša, dolibaša, harambaša, subaša, terzibaša itd.), ili izvedenim od naših riječi (kozbaša, težakbaša itd.). Posljednji glas u tur. izft. »-i« zamijenjen je u duhu našeg jezika sa »-a«: tur. terzi-baş-i kod na: terzi-baš-a. b) glava, u frazi »baš za baš« = glava za glavu, jedno za drugo, tj. bez prida (pri trampi predmeta).*
2. kao pridjev: glavni, prvi, najstariji. Postoji kao prva komponenta u mnogim našim složenicama (bäš-knêz, bäš-mùhtār, bäš-čàuš, Bäš-čàršija, Bäš-bùnār itd.).
3. kao prilog: ù glāvu, upravo, zaista. U ob. gov.: »B a š sam na te mislio«; »Sjedi (na konju) b a š kao da je vilama posađen« (Vuk, Posl. 286).
< tur. *baş* »glava; vrh, početak; glavar, starješina; prvi, glavni, najstariji«.

bàša *m* (tur.) *1. starješina, poglavar, prvak, odličnik.* — »Dok bijaše Kukavica paša, / Ne znade se ko bijaše b a š a« (Kreš. Kapetanije 66); »A Boga vam, b a š e sarajevske, / ako mogu svijem biti sluga« (B, V. 1886. 251).
2. kao titula odličnijim ili imućnijim građanima: Hàsan-bàša, Ömer-bàša.
3. janjičar, titula prostog janjičara. — »Sto hiljada b a š a i spahija«; »Na kapiji metnuo vojnike, / na jednoj mu b a š e janjičari« (K. H. I 152, 211).
4. prezime nastalo od ove riječi: Bàšić.
< tur. *başa.*

bàša-bäš, bašàbaš i **bäš a bäš** indecl. adv. (tur.) *baš za baš, glava za glavu, jedno za drugo (kada se nešto trampa, mijenja bez prida).*
< tur. *başa-baş* »glava za glavu, jedno za drugo«, prvo *baş* u dativu, a drugo u nominativu. V. baš, bašaluk.

bäšaga (bäš-àga) *m* (tur.) *glavni aga, starješina ágā.* — »vezir ga je divno dočekao / i b a š - a g o m njega postavio« (Vuk IV 296). *Od ovog je nastalo prezime Bäšagić.*
< tur. *baş-ağa,* v. baš i aga.

Bäšagić, v. bašaga

bašàluk *m* (tur.) *1. zvanje, dostojanstvo baše.*
2. posjed baše.
< tur. *başalık (başa-lık)*, v. baša + tur. suf. *-lik.*

Bäš-bùnār, Bùnārbaša *m* (tur.) *šetalište poviše Travnika gdje se nalazi izvor hladne vode.* — »Je l' ti žao B u n a r b a š e, / Bunarbaše hladne vode« (Sevd. 113).
< tur. *bunarbaşı (bunar-başı)*, v. kompon. pod bunar i baš.

bášča, bäšča i **bâšča, bášta, bäšta** i **bâšta, báhča, bähča** i **bâhča** *f* (pers.) *1. vrt.*
2. voćnjak.
< tur. *bahçe, bağçe* < pers. *bāġče (bāġ-če)*, deminutiv od *bāġ* »voćnjak«.
V. baščeluk, baščovan, baščovandžija, baščovanluk.

baščàluk, v. baščèluk

Bàš-čàršija, Bäščaršija, Baščàršija *f* (tur.-pers.) *ime jednog dijela čaršije u Sarajevu, glavna čaršija.* — »B a š - č a r š i j o, batli ti si! / Latinulče, pogan ti si!« (Vuk V 341); »Sarajevo, široko si. B a š č a r š i j o, mamur ti si« (GZM 1910. 103).
< tur. *başçarşı (baş-çarşı)* »glavna čaršija«, v. kompon. pod baš i čaršija.

bäš-čāuš, bäš-čāūš, bäščauš, bäščaūš *m* (tur.) *narednik u vojsci; glavni čauš.* — »Ti 'š mi biti b a š - č a u š na Lici« (M. H. III 115); »B a š č à u š i izmećari carski, / jedni dvore cara na nogama, / drugi drže oko cara skute« (Kašik. II 73). *Od ovog je nastalo prezime Bäščaušević.*

Bäščaušević, v. baš-čauš

Bäš-Čèlik *m* (tur.) *ličnost iz poznate istoimene narodne pripovijetke.*
< tur. *baş-çelik*, v. kompon. pod baš i čelik.

baščèluk (baščàluk) *m* (pers.-tur.) *zemljište na kome se nalazi mnogo voćaka, voćnjak.* — »Prevrću šnike mrtve i ranjene, / Po ogradah pa po b a š č e l u c i h« (M. H. IV 456); »Po baščama i b a š č a l u c i m a« (K. H. II 446).
< tur. *bahçelik (bahçe-lik)*, v. bašča + tur. suf. *-lik.*

baščòvān -ána, **baštòvān** -ána *m* (pers.) *vrtlar, onaj koji se bavi gajenjem povrća i cvijeća.* — »Kupila bi, lale Lazo, neženjena Laza, / da mi bude, lale Lazo, b a š č o v a n u bašči« (Vuk I 376).
< tur. *bahçıvan* < pers. *bāġćewān* (pers. *bāġče* (»bašča« + pers. suf. *-wān).*

baščovàndžija, baštovàndžija *m* (pers.-tur.) *isto što i baščovan (v.)*
< tur. *bahçıvancı*, v. baščovan + tur. suf. *-ci.*

baščovànluk, baštovànluk *m* (pers.-tur.) *baščovanstvo, povrtlarstvo.*
< tur. *bahçıvanlık (bahçıvan-lık)*, v. baščovan + tur. suf. *-lik.*

bašèskija *m* (tur.) *stari, isluženi janjičar, janjičarski veteran.*
< tur. *başeski (baş-eski)*, v kompon. pod baš i eski.

bašibòzuk *m* (tur.) *naoružane grupe sastavljene od demobilisanih vojnika koje su se odmetale u pljačku. Naziv je kasnije upotrebljavan pogrdno i za regularnu tursku vojsku u našim zemljama.*
< tur. *başıbozuk (başı-bozuk)*, bukv. »pokvarene glave«, od

tur. *baş* »glava« sa posv. zamjenicom 3. lice sing. *-i* i tur. *bozuk* »pokvaren«.

bàšica i **bašica** (tur.) *prva kap, prva rakija koja poteče iz kazana (kad se rakija peče).*
Izv. od tur. *baş* »početak, prvi«.

Bàšić, v. baša

bäš-imām, bäšimām *m* (tur.-ar.) *glavni imam, imam glavne džamije u jednom gradu. Od ovog je nastalo prezime Bäšimāmović.*

Bäšimāmović, v. baš-imam

bàška adv. i adj. indecl. (tur.) *1. a) napose, odvojeno, rastavljeno, svako za se,* — »b a š k a muško meće u odaje, / b a š k a žensko meće u odaje« (M. H. III 332). *b) drugo, različito.* — »B a š k a meso, b a š k a džigerica, b a š k a cura, b a š k a udovica«; »Džin b a š k a šeitan b a š k a« (Vuk, Posl. 351).
2. poseban, odvojen. — »Kad ujutru roblje dovedete, / b a š k a ću vam bakšiš pokloniti« (Vuk III 46).
< tur. *başka.*
V. bambaška, baškaluk, baškalučiti, obaška, pobaška, nabaška, napobaška.

baškàlučēnje *n, odvajanje, odstranjivanje.*
Izv. od baškaluk (v.)

baškàlučiti, *odvajati (se), odstranjivati (se), držati se po strani.*
Izv. od baškaluk (v.)

baškàluk *m* (tur.) *1. odvojeno življenje.*
2. zasebna soba, zasebna kuća, uopšte ono što je odvojeno.
< tur. *başkalık (başka-lık),* v. baška + tur. suf. *-lik.*

bäš-ćátib, bäš-ćátip, bäš-kátib (č. bäš-kjátib) *m* (tur.-ar.) *glavni pisar; sekretar.*
< tur. *başkâtib, başkâtip* (č. baškjatib, baškjatip), v. kompon. pod baš i ćatib.

bäš-knêz *m* (tur.-srp. hrv.) *glavni knez.*
Prva kompon. tur. *baş* »glavni, prvi«.

bàšlija (bája) *f* (tur.) *igla s glavicom, čioda, ukrasna igla — pribadača.* — »Od baskije konope pravila, / od b a š l i j a kuke na konope« (M. H. X 113); »Da ja znadem da čavala nema, / ja bih svoje b a j e raskovala, / pa bih đogi čavle sakovala« (Muz. zap. Inst. 1783).
< tur. *başlı (baş-lı)* »glavat, s glavom«.

bàšluk *m* (tur.) *1. musl. nadgrobni spomenik (uspravan istesan kamen ili šiljak (daščica) pobođen više glave na grobu umrloga).* — »Gdjeno jesu česti mezarluci, / za b a š l u k e konje povezaše« (K. H. I 225).
2. oglav (dio konjske opreme). — »Još krvava griva u alata, / od b a š l u k a do po strimenluka« (M. H. III 556).
3. kapa od kišne kabanice, ženska kapica.
< tur. *başlık (baş-lık)* v. baš + tur. suf. *-lik.*

bàšmag, bašmàgdžija, v. pašmaga, pašmagdžija

bàšmaka, v. pašmaga

bäš-mùhtār, bäšmuhtār (bäš-mùktār, bäšmuktār) -ára *m* (tur.-ar.) *glavni muhtar, najstariji muhtar, glavni knez.*
< tur. *başmuhtar (baş-muhtar),* v. kompon. pod baš i muhtar.

baštòvān, baštovàndžija, v. baščovan, baščovandžija

bȁš-tèrzija *m* (tur.-pers.) *glavni terzija, najstariji (po zanatu) terzija.* — »Imam brata b a š - - t e r z i j u, / te mi reza bornu suknju« (Vuk I 121).
< tur. *baş terzi,* v. kompon. pod baš i terzija.

bašùna *f* (tur.) *1. jagnjeća glavuša.*
2. glavurda (kod čovjeka).
Izv. od baš (v.)

bašunsàgōsum! interj. (tur.) *izjava saučešća »da ti je zdrava glava!« Na ovu izjavu saučešća odgovara se sa: dòstum sàgōsum! »zdrav mi bio moj prijatelj (koji mi izjavljuje saučešće)«. Na ovaj način i danas mnogi muslimani u Bosni i Hercegovini izjvljuju sučešće povodom smrtnog slučaja.*
< tur. *başın sağ olsun* »da ti je zdrava glava« od tur. *başın* »tvoja glava«+tur. *sağ* »zdrav« + tur. *olsun* »neka bude«; tur. *dostum* »moj prijatelj«.

bȁšustuna! interj. (tur.) *dobro! drage volje! hoću! važi!*
< tur. *başüstüne, başüstüna (baş-üstüna)* sa gore navedenim značenjima, bukv. »na glavu« (v. baš + tur. *üst* »na«)

bȁt, v. baht

bȃt, v. bàhāt

batàgdžija, v. batakčija

bàtak *m* (tur.) *isto što i batakčija (v.).*
< tur. *batak,* adj. od *batmak* »propasti, upropastiti se; pasti, upasti, potonuti; zaći, izgubiti se« itd.
V. batakčija, batakčiluk, batakluk, baterisati, baterma, batisati.

bàtak, v. badžak.

batàkčija, batàgdžija *m* (tur.) *rasipnik, raspikuća, koji uludo troši imovinu i upropašćuje je.*
< tur. *batakçı (batak-çı)* 1. koji se zadužuje unaprijed uvjeren da dug neće vratiti; 2. rasipnik, koji uludo troši imovinu i upnopašćuje je. V. batak + tur. suf. *-çi.*

batakčìluk, batagdžìluk *m* (tur.) *rasipništvo, trošenje imovine uludo, raspikućstvo, propast.*
< tur. *batakçılık (batakçı-lık)* od *batakçı* (v. batakčija) + tur. suf. *-lik.*

batàkluk *m* (tur.) *isto što i batakčiluk (v.)*
< tur. *bataklık (batak-lık),* v. batak + tur. suf. *-lik.*

bàtāl indecl. adj. (ar.) *pokvaren, neuredan, nevaljast, neupotrebljiv, poremećen, zapušten, preko obične mjere visok, velik i sl. — bàtāl boj = neobično visok stas čovjeka, bàtāl broj cipela = prevelik broj cipela itd.* V. pod bȏj, bàtāl bȏj«.
< tur. *battal* 1. sa značenjem kao u nas; 2. »odvažan, hrabar; junak« < ar. *baṭṭāl* »junak, junačina«.
V. batalija, bataliti, bataljivati, obataliti, pobataliti, zabataliti.

batálija *f, nešto pokvareno, neupotrebljivo, zapušteno.*
Izv. od bàtāl (v.).

batáliti *1. (po)kvariti, (po)remetiti.* — »ono nešto noćom b a t a l i l o« (K. H. I 80). *2. fig. okaniti se, napustiti (neku namjeru, zamisao i sl.).* U ob. govoru: »B a t a l i ti to« = okani se ti toga.
Izv. od batal (v.).

bataljívati -ujēm, *kvariti, remetiti.*
Izv. od batal (v.).

batèrisati -išēm *1. materijalno propasti, izgubiti imetak ili trgovački kapital.*
2. upropastiti, rasipnički potrošiti.
< tur. *batırmak* »upropastiti«, od *batmak* (v. tumačenje pod batak).

batèrma, batìrma *f* (tur.) *propast, krah.*
< tur. *batırma (batır-ma)*, part. od *batırmak* »upropastiti«, v. baterisati.

bátil *m* (ar.) *pokvarenjak, nevaljalac.*
< tur. *bâtil* < *bāṭil* »ništav, nevaljao, nekoristan«.

bàtisati -išēm, *crknuti, krepati.*
< tur. *batmak*, vidi značenje ovog gl. pod batak.

bàtli, bàtlija, v. bahtli, bahtlija

batìrma, v. baterma

bàzār *m* (pers.) *1. istočnjačka pokrivena ulica u kojoj se nalaze trgovine ili pijaca.*
2. trgovačka kuća ili trg. radnja u kojoj se prodaje svakovrsna roba.
Od ovog je došla riječ pàzār (v.)
< pers. *bāzār* »trg.«

bazàrđān, bazàrđān-baša itd. v. bazerđan, bazerđan-baša itd.

bàzati i bázati, *besposlen tumarati, lutati.*
Vjerovatno je došlo od tur. gl. *basmak* koji između ostalog ima i gornje značenje. V. bàsati.

bazdìrđān, v. bazerđan

bazèrđān, bazr̀đān, bazarđān, (bazdìrđan, bozdìrđān) -ána *m* (pers.) *1. trgovac.* — »Niti ću hamala, niti ću b a z e r đ a n a, već ću babina akrana« (Nar. bl. 226); »Boga vami Turci b a z r đ a n i« (M. H. III 428); »B a z r đ a n mu dvore jukazao«, »Pa upita mlada b a z r đ a n a« (Lord 27); »Kroz tebe se proći ne mogaše, / Od dućana i od b a z d r ž a n a« (Vuk V 466).
2. Bazerđáni je ime jedne ulice na južnoj strani Kolobare-hana u Sarajevu, gdje su nekad bile isključivo trgovačke radnje.
< tur. *bezirgân* < pers. *bāzergān, bāzārgān (bāzār-gān)* »trgovac«. < pers. *bāzār* »trg« + pers. suf. *-gān.*

bazèrđān-bàša, bazr̀đān-bàša, bazàrđān-bàša *m* (pers.-tur.), *prvak, starješina trgovaca, predstavnik trgovaca.*
< tur. *bezirgânbaşı (bezirgân-başı)* v. kompon. pod bazerđan i baš.

Bazerđáni, v. bazerđan.

bazerđánluk, bazrđánluk, bazarđánluk *m* (pers.-tur.) *1. trgovina, trgovanje.*
2. trgovačka čaršija.
< tur. *bezirgânlık (bezirgân-lık),* v. bazerđan + tur. suf. *-lik.*

bäzi, v. bag

bázi-vàkat ádv. (ar.) *pokatkad, ponekad.*
< tur. *bazıvakit* »ponekad« < ar. *ba'ḍ* »neki« + ar. *waqt* »vrijeme«.

bazlàmača *f* (tur.) *vrsta debele pite od jaja, sira i brašna.*
< tur. *bazlamaç* »vrsta slatke debele pite«.

bazr̀đān, bazr̀đān-bàša itd. v. bazerđan, bazerđan-baša itd.

bazùlmet, v. bazument

bazùment, bazùlmet, bazùvent, bezùment *m* i **bazùmenta, bazùventa** *f* (pers.) *1. vrsta hamajlije koja se veže na mišicu*

da čuva od uroka i drugih kakvih napasti. To je trouglasta srebrna ili limena, rjeđe zlatna, kutijica, u kojoj se nalazi zápis (arapskim slovima napisane riječi ili stav iz kur'ana) i ima na sebi jedan ili više lančića, privjesaka, ili je ukrašena dukatima. — »Pa izvadi bazulmet od zlata, / i na njemu hiljadu dukata« (Kurt I 47).
2. vrsta upletnjaka u pletenicama koji služi kao ženski ukras, a ujedno ima značaj hamajlije (apotropejsko sredstvo). — »U kosama bazuventa do zemlje« (GZM 1909. 303).
< tur. *bazubent, pazvant,* sa značenjem kao gore pod 1. < pers. *bāzūbend,* izft. od pers. *bāzū* »mišica« i pers. *bend* »veza«, sveza, spona«.

bazùvent, bazùventa, v. bazument

bàždār *m* (pers.) *1. onaj koji naplaćuje baždarinu, trošarinac, maltar, carinik.*
2. mjerač, kantardžija; kontrolor mjera.
< tur. *bacdar* < pers. *bāğdār, bāždār,* pers. *bāğ, bāž* »porez, danak, carina« i pers. *dār,* prez. osnova od *dāšten* »imati, držati«.
V. badža, baždarica, baždarina, baždarkinja.

bàždarica *f, ona koja naplaćuje baždarinu, carinu.* — »Na vodici vila baždarica, / te uzima tešku baždarinu« (Vuk, Rječnik).
Izv. od baždar (v.).

baždàrina *f, trošarina, maltarina, carina.*
Izv. od baždar (v.).

bàždarkinja *f, ona koja naplaćuje baždarinu, carinu.* — »U gori je vila baždarkinja, / koja čini velike zulume« (M. H. II 69).

bȅ! brȅ! interj. (grč.) *more! tȁ!* — »Be ošnidi Đul-Behara, / pričekaj me samo mjesec dana« (I. Z. II 201); »bre gidi, bre džanum, bolan Kara Mustafa!« (Sevd. 46).
< tur. *be, bre,* preuz. iz grč.

bê, béta *n* (ar.) *naziv za arapsko slovo »b«.*
< tur. *be* < ar. *bā'*

bèān, v. bejan

Bèćan, v. Bekir

bèćār -ára (pers.) *1. neženja, momak samac, bez porodice.* — »U bećara nema hizmećara« (K. H. I 397); »Sidi cura kraj bunara, / K njoj dolaze tri bećara« (Muz. zap. Inst. 2087); »U bećara svakoga šićara, / ponajviše buha i ušiju« (Vuk, Posl. 325).
2. bekrija, mangup, lola. — »Nije svaka cura za bećara« (Muz. zap. Inst. 251).
< tur. *bekâr* (č. bèkjār) »neženja, momak« < pers. *bīkār (bī-kār)* »bez posla, besposlen«.
V. bećarac, bećarina, bećarluk, bećarovati, bećaruša.

bećárac -rca *m, vesela pjesma mlađarije sa određenom melodijom. Jedna od tih pjesama počinje sa »Bećar jesam, bećarski se vladam«.*
Izv. od bećar (v.).

bećàrina *m, augm. od bećar (v.).*

bećárluk *m* (pers.-tur.) *bećarstvo, momkovanje, bećarski život.*
< tur. *bekarlık (bekar-lık),* v. bećar + tur. suf. *-lik.*

bèćarovānje i **bećaròvānje** *n, momkovanje, življenje bećarskim životom.*
Izv. od bećar (v.).

bèćarovati i **bećaròvati** -rujēm, *momkovati, živjeti bećarskim životom.*
Izv. od bećar (v.).

bećàruša *f*, *1. ženska koja se ponaša slobodno i živi bećarskim životom.*
2. ćirić, bubuljica koja se pojavljuje na momačkom licu.
Izv. od bećar (v.).

Bȅćica, v. Bekir

Bèćir, v. Bekir

Béćo, v. Bekir

bȅd, v. bet

bèdāk *m* (pers.) *glupak, umno ograničen čovjek.*
< tur. vulg. *bedaf* »glupak, tvrdoglav čovjek« < pers. *bedāk* (č. bedākj) »pokvaren, nevaljao čovjek; svađalica«.
V. bedast.

bèdast adj. *glup, umno ograničen.*
Izv. od bedak (v.).

bȅd-dòva (bètdova, bedòva) *f* (pers.-ar.) *kletva, proklinjanje, riječi kojima se izriče prokletstvo.* U ob. gov.: »B e d - d o v u mu je učinio« = prokleo ga je. — »Osim batinjanja po tabanima, bilo je više vrsta kazni: privremeno zatvranje dućana, degradiranje majstora na kalfu i prokletstvo (b e t d o v a)« (GZM 1956. 144).
< tur. *beddua (bed-dua)* »kletva, proklinjanje«, bukv. »ružna molitva, ružna želja« < pers. *bed* »zao, ružan, nevaljao« (v. bet) i ar. *du'ā'* »molitva« (v. dova).

bèdel (bèdelj) *m* (ar.) *1. zamjenik.*
2. zamjenik, odmjena u odsluženju vojske, onaj koji je u bivšoj turskoj ili austrijskoj vojsci služio vojsku za nekog drugog, obično uz novčanu naknadu.
3. otkup od vojne obaveze, vojnica.
4. zamjenik, odmjena u hodočašću na Ćabu, onaj koji u ime drugoga i o njegovu trošku obavi hadž (v.). Bedel se šalje za bolesnoga ili za umrloga koji je vjerski bio obavezan da izvrši hodoćašće, ali za života to nije učinio.
< tur. *bedel* < ar. *bädäl* »zamjenik«.

bȅdem, bȅden i bèdem, bèden *m* (ar.) *1. zid tvrđave; debeli zid oko utvrđenog grada.* — »Dok porušim kule i b e d e m e« (K. H. I 38); »Kandiji su b e d e n obrušili« (M. H. III 35).
2. planinski lanac, masiv.
< tur. *beden,* sa značenjem kao gore pod 1. < ar. *bädän* »tijelo«, trup«.

bedèvija *f* (ar.) *kobila arapske pasmine.* — »I pod njim skaču b e d e v i j e« (M. H. III 372).
< tur. *bedevi (at)* »beduinski (konj)« < ar. *bädäwiyy, bädäwī* »pustinjski; beduin«.

bedòva, *bed-dova*

Bédra, v. Bedríja

Bèdrija (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Bedrî,* lično ime, < ar. *bädr* »pun mjesec, uštap« + ar.-pers. suf. *-ī (-iyy).* Ovo je skraćeni oblik imena Bedrudin (v.).

Bedríja, hipok. **Bédra** (ar.) *musl. žensko ime.*
Promjenom akcenta napravljeno žensko ime od muškog Bèdrija (v.).

Bedrùdīn (ar.) *musl. muško ime.*
< ar. *Bädru-ddīn,* lično ime, »Uštap islama«, izft. od *bädr* »uštap, pun mjesec« i *äddīn* »vjera islam«.
V. Bedrija.

bedùīn -ína (ar.) *arapski nomad, stanovnik pustinje.*
< ar. pl. *bädäwiyyūn,* sing. *bädäwiyy* »pustinjski, onaj koji živi u pustinji«.

bĕg *m* (tur.) *1. plemić, plemićka titula.* — »Daj mi knjigu snesi našaranu / Na Ogarsko Cerić A l i - b e g u« (K. H. II 593).
2. kao titula pridaje se musl. imenu iz poštovanja, iako nosilac imena nije stvarno beg. To je vrlo čest običaj u bosansko-hercegovačkim gradovima i selima.
3. gospodin, gospodar, odličnik (kod muslimana i nemuslimana). — »J o v a n - b e g se s ljubom zavadio« (B. V. 1886 235).
4. zapovjednik sandžaka = sandžakbeg. — »Svakog l i č k i nađe M u s t a j - b e ž e«, »Beg M u s t a j - b e g, muselime carski« (K. H. II 418, 430). Zatim v. alajbeg, sandžakbeg, beglerbeg itd.
5. prva komponenta u nekim ženskim imenima (u značenju: begova, begovica, gospodarica). — »Begajeta« (Beg-Ajeta), »Begemina« (Beg-Emina) itd.
»Beg«, kao titula, dodaje se iza ličnog imena i spaja se crticom s ličnim imenom: Ibráhim-bĕg, ili potpuno srašćuje: Ibráhimbeg. Ako se lično ime svršava sa »ja«, onda ovo redovno ispada: Hamdija — Hamdi-beg (a ne Hamdija-beg), Bedrija — Bedri-beg itd. Od ovog je nastalo prezime Bĕgović.
< tur. *bey* (arapskim slovima piše se *»bek«* i otud naše *»beg«*) — »titula za ugledna čovjeka, velikaša, dostojànstvenika; civilna i vojna titula u staroj turskoj državnoj organizaciji« itd.
V. alajbeg, Began, Bego, Begemina, Begzada, begćehaja, begefendija, beglerbeg, begluk, begovac, begović, begovina itd.

Béga, v. Begana

Begájeta (tur.-ar.) *musl. žensko ime.*
< Bĕg-Ajeta, v. kompon. pod beg i Ajeta.

Bègan, Bégo, *musl. muško ime. Od Began nastalo je prezime Bèganović, a od Bégo — Bégić i Bégović.*
Izv. od beg (v.).

Bĕgana, Béga, Bègija, *musl. žensko ime.* — »B e g i šćeri svojoj govorila«, »B e g i j a im sude dohvataše« (K. H. I 266, 263).
Izv. od beg (v.) prema muškom imenu Began i Bego.

begćehája (bĕg-ćehája) *m* (tur.-pers.) *begov ćehaja.* — »Tud mi sjedi Ivo b e g ć e h a j a, / što uzima od cura džerimu« (GZM 1910 526).
< tur. *bey-kehaya,* v. kompon. pod beg i ćehaja.

bĕgefendija (bĕg-efèndija) *m* (tur.-grč.) *gospodin beg: dvostruka titula kojom se oslovljavaju oni begovi koji su svjetski ili vjerski obrazovani.*
< tur. *beyefendi (bey-efendi),* v. kompon. pod beg i efendi.

Begemína (tur.-ar.) *musl. žensko ime.* — »B e g e m i n a, ne prodaji vina, / zbog tvog vina sinoć kavga bila« (nar. pj.); »Moju kćerku B e g e m i n u mladu« (K. H. I 370).
< Bĕg-Emína, v. kompon. pod beg i Emina.

begèndisati, *isto što i begenisati (v.)*
< tur. *beğendi,* 3. lice sing. perf. od *beğenmek,* v. tumačenje pod begenisati.

begènisānje *n, dopadanje; izabiranje, biranje.*
Izv. od begenisati (v.).

begènisati -išēm (pogr. **degènisati),** *1. svidjeti se, dopasti se;*

biti simpatičan. — »Koji koga b e g e n i š e, s onim i jegleniše« (Vuk, Posl. 142); »Dokle ružica miriše, / dotle svak je b e g e n i š e« (Vuk, Posl. 65).
2. *izabrati, odabrati nešto po svom ukusu.* — »Vidio te gondže-Mehmedaga, vidio te i b e g e n i s o te« (Muz. zap. Inst. 2801).
3. *odobriti, odobravati, saglasan biti s nečim.* — U ob. gov.: »Ja ti n e b e g e n í š e m da ideš tamo.« — »Pa se natrag u kulu povrati, / Ter ćordiše svoju građevinu, / Ćordisao i d e g e n i s a o« (Vuk VII 97).
< tur. *beğenmek,* sa svima značenjima kao i u nas.

begènisati se -išēm, *sviđati se, dopasti se jedno drugom.* U ob. gov.: »Vidjeli se, pa se b e g e n i s a l i«.
V. begenisati.

Bègija, v. Begana.

bèglerbeg *m* (tur.) *vrhovni vojni i civilni zapovjednik jedne veće oblasti ili pokrajine, koja se sastojala od više sandžaka. To je bio paša višeg ranga (sa najmanje dva tuga). Od ovog je nastalo prezime Bèglerbegović.*
< tur. *beylerbeyi,* bukv. »beg begova«, izf. od tur. pl. *beyler* i sing. *bey* »beg«.

beglerbègluk *m* (tur.) *oblast, pokrajina u Turskoj Carevini kojom je upravljao beglerbeg. Pošto su Turci osvojili Balkan, podijelili su ga na beglerbegluke. Bosna je 1580. g. postala beglerbegluk.*
< tur. *beylerbeylik,* v. beglerbeg + tur. suf. *-lik.*

Bèglerbegović, v. beglerbeg

bèglučiti, *besplatano raditi na begluku.*
Izv. od begluk (v.).

bèglučkinja *f, puška koja je davana iz begluka, od države, državna, carska puška.*
Izv. od begluk (v.).

bègluk *m* (tur.) *1. begovsko imanje, begov posjed; begovo imanje koje nije u kmetskom odnosu, nego beg njime direktno upravlja ili ga izdaje pod zakup.*
2. *državno imanje, državna blagajna, fiskus, erar; država, kneževina.* — »ja bih njega dobro darovao, / na Cetinju dvore sagradio, / a dao mu ranu iz b e g l u k a« (Vuk IV 425); »A vas mal mu u b e g l u k otišo!« (Nar. bl. 358); »Ćesar ga je dobro pomilovo, / Vladaniju njemu dopustio, / A dao mu iz b e g l u k a vojsku« (M. H. IV 424); »Podić'će se b e g l u k Njemadija« (K. H. II 201).
3. *sjedište, konak, čardak bega ili paše.* — »Do b e g l u k a bega udbinskoga« (M. H. III 192). »Kad ja vidim dragog u belnuku, / baš kakono paša u b e g l u k u« (Vuk I 255). *(U prvo doba turske uprave u Bosni, kada je titula »beg« imala značaj titule »paša« (Gazi Isa-beg. Gazi Husrev-beg), postojao je u Sarajevu takav begluk (pašin konak) na mjestu gdje se danas nalazi Vojna oblast (ranije kršla), i predio iza Vojne oblasti i danas se zove »Za Beglukom«).*
4. *uredska zgrada, uredske prostorije, gdje je beg sjedio, pio, primao posjete i vijećao sa prvacima i agama, što se zove i beglukmejhana (begluk-mehana).* — »Rano rani lički Mustaj-beže, / Iz ahara u b e g l u k iziđe, / kad mehana puna Udbinjana« (M. H. IV 26); »Piće pili mladi Udbinjani, / U b e g l u k u ličkog Mustaj-bega. / U vrh stola sjedi Mustaj-beže, /

Do njeg sjedi gazi Čejvan-aga, / ...... / Tamam ih je dva'est i četiri. / Redom čaša naokolo hoda«. (K. H. II 333).
5. *rad na beglučkom imanju, rad na državnom imanju.*
< tur. *beylik (bey-lik),* v. beg + tur. suf. *-lik.*

bèguk-tìmār *m* (tur.-pers.) *begovski timar, begovski feudalni posjed.* — »Prosi tebe hećim i kadija, / i spahija iz b e g l u k t i m a r a« (Ašikl. 71).
V. kompon. pod begluk i timar.

bégo, *hipok. od beg (v.).* — »Pošetao b e g o Ivan-b e g o / ispred dvora Radulbegovice« (Vuk I 246). *Od ovog je izvedeno prezime Bégović.*

Bégo, v. Began

bȅgovac -vca, *m, begovski čovjek, onaj koji je iz begovske ili gospodske porodice.*
Izv. od beg (v.).

begòvāt -áta *m, begovi, begovski stalež.* — »Agovat i b e g o v a t« = gazde i plemići.
< ar. oblik plurala ž. roda od beg (v.).

bȅgovica *f, begova žena; žena begovskog roda.*
Izv. od beg (v.).

Bȅgović, v. beg

Bégović, v. bégo

bȅgovina *f, begovska zemlja, begluk.*
Izv. od beg (v.).

Bègtaš, Bégto, v. Bektaš, Bekto

begtášija, v. bektašija

Begzáda, Bejzáda, hipok. **Bégza, Béjza, Bègzija, Záda** (tur.-pers.) *musl. žensko ime.*
< tur. *beyzade (bey-zade)* »begova, begovska kći, begovo, begovsko dijete, plemićka«, v. beg + pers. *zāde* »dijete, porod«. *Od ovog je došlo prezime Begzádić.*

Begzádīć, v. Begzada

Beháija (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Behaî,* lično ime, »Krasni, Ljepotan« < ar. *bähā'* »krasota, ljepota« + ar.-pers. suf. *-ī (iyy).*

bèhār -ára (iskriv. **mèhār**) *m* (pers.) *cvijet voćke, latice od takvog cvijeta.* — »Snijeg pade na b e h a r, na voće, / podaj, bože, svakome šta hoće« (Muz. zap. Inst. 3665); »tvoje grane po mom srcu rane, / niti cvateš, nit' b e h a r a daješ« (S. S. 11); »Šta je šire od mora sinjega? / Šta je bolje od đuli m e h a r a« (Vuk V 278).
< tur. *behar, bahar* < pers. *behār,* 1. »proljeće«, 2. »list i cvijet voćke«.
V. beharli, behar-čiftijane, beharati, obeharati, izbeharati.

behàrati (behèrati) *cvjetati.* — »A zeljene bašče b e h a r a t i«, »Zelena je bašča b e h e r a l a« (Lord 261, 229).
Izv. od behar (v.).

bèhār-čiftijáne *f* (pers.-tur.) *ženske gaće (vrsta dimija) izvezene cvjetovima.* — »Da mi kupi b e h a r - č i f t i j a n e« (M. H. X 14).
V. kompon. pod behar i čiftijane.

behárli indecl. adj. (pers.-tur.) *rascvjetan, ono što ima behar na sebi.* — »U šljiviku pod b e h a r l i granom« (Sevd. 35).
< tur. *beharli, baharli,* v. behar + tur. suf. *-li.*

Behaùdīn -ína (ar.) *musl. muško ime.*
< ar. *Bähāu-ddīn,* lično ime, »Ukras vjere islama«, izft. od

ar. *bähā'* »krasota, ljepota« i ar. *äddīn* »vjera islam«.
V. Behaija.

Bèhdžet, hipok. **Béhdžo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Behcet,* lično ime, »Ljepotan«, < ar. *bähğä* »ljepota, svježina, ljepkost«.

Béhdžo, v. Behdžet

Behíja, hipok. **Bĕhka** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Behiye,* lično ime »Dražesna« < ar. *bähiyyä* »lijepa, dražesna«.

behíja *f* (pers.) *vrsta trošarine, taksa na promet, koju su ranije ubirale opštine u Bosni i Hercegovini.*
< tur. *behiye, bahaiye, pahaiye,* sa značenjem kao u nas < pers. *behā* »cijena, vrijednost« + ar. suf. za ž. rod *-iyyä.*

Bĕhka, v. Behija

Bèhlūl -úla (ar.) *musl. muško ime i prezime.*
< tur. *Behlûl,* lično ime, »Nasmijani; Darežljivi« < ar. *buhlūl* »nasmijan; dobrotvor, darežljiv«.

Bèhmen (pers.) *musl. prezime.*
< pers. *Behmen,* lično ime, »Prijatelj, Iskreni«.

Bèhram (pers.) *musl. muško ime.*
< tur. *Behram,* lično ime, »Mars« < pers. *behrām* »planeta Mars«.

bèhūt, bèūt, bèvūt *m* (pers.) *nesvijest, omamljenost, opijenost.* — »Kao u nekom b e u t u od radosti trčao je svuda« (Vesel. II 142).
< tur. *bihud* »onesviješćen, obeznanjen« < pers. *bīḫūd (bī-ḫūd)* < pers. *bī* »bez« i *ḫūd* »sam, isti« (»bez sebe, izvan sebe«).
V. ubehutiti se.

bèjān, bèān -ána *m* (ar.) *1. javnost, vidjelo, jasnost.* — »Ele, neise, kako mu nedrago, iziđe sad nešto na b e j a n« (Zembilj II 82); »Tko će ponijet' zelenog barjaka, / nek se junak na b e a n istakne« (M. H. X 106).
2. predaja duše bogu na vidjelo, smrt. — »Crn joj obraz bijo na divanu, / ka' što će joj biti na b e j a n u!« (Lord 129); »otići bogu na bejan« = otići bogu na istinu, umrijeti.
< tur. *beyan* < ar. *bäyān* »biti jasan, vidljiv«.
V. bejanile.

bèjānīlē adv. (ar.-tur.) *javno, otvoreno.* — »B e j a n i l e iz kotara pođe, / b e j a n i l e poljem zelenijem« (K. H. II 594).
< tur. *beyaniyle,* v. bejan + tur. postpoz. *-ile* »sa«.

bèjaz, bèjās (bèaz, bèhās) indecl. adj. (ar.) *bijel.* — »Srce, dušo, Odundžina Hato, / digni skute b e j a z anterije« (Sevd. 146); »Na njemu je b e j a z hanterija« (Vuk V 366), »Dok se gora listom zaodije, / a ja mlada b e h a z anterijom« (I. Z. II 96).
< tur. *beyaz* »bijel; bjelina«, < ar. *bäyāḍ* »bijela boja; bjeloća, bjelina«.
V. bejazi, bejazli.

bejázī indecl. adj. (ar.) *bijele boje.*
< tur. *beyazî,* v. bejaz + ar.-pers. adj. suf. *-ī (iyy).*

bejázli adj. indecl. (ar.-tur.) *bijel.* — »Prepe peču, obuće feredžu, / zavi lice b e j a z l i okrugom« (Kurt 129).
< tur. *beyazlı (beyaz-lı),* v. bejaz + tur. suf. *-li.*

bejbèrek (bajbèrek) *m* (tur.-pers.) *1. cvijet, biljka Amaranthus tricolor L. (A. melancholicus L., A. gongeticus L.).*

2. vrsta veza po platnu, kao »šlinganje«, ukoso ispunjavanje većih ploha platna.
< tur. *beyörkü (bey-börkü)*, bukv. »begova kapa, begov ćulah« < tur. *bey* »beg« i tur. *börk* »kapa, ćulah« < pers. *berek* »valjano sukno; odijelo od valjanog sukna«.

bèjgir, bèngir *m* (pers.) *konj, konjče.*
< tur. *beygir* »konj« < pers. *bārgīr (bār-gīr)* »konj«, bukv. »onaj koji nosi tovar«; pers. *bār* »tovar« i pers. *gīr*, prez. osnova od *giriften* »uzeti, uhvatiti«.

Bejtùlāh *m* (ar.) *Ćaba.*
< ar. *Bäytu-llāh* »božja kuća«, izft. od ar. *bäyt* »kuća« i *Allāh* »bog«.

bèjtul-māl *m* (ar.) *državna blagajna; erar.*
< tur. *beytulmal*, »državna blagajna, erar« < ar. *bäytu-l-māl*, bukv. »kuća blaga«, izft. od ar. *bäyt* »kuća« i ar. *äl-māl* »određena movina, određeno blago«.

bejtùrān (begtùrān) *m* (ar.) *biljka Artemisia annua L.* — »Među njima grana b e j t u r a n a« (K. H. I 272); »B e j t u r a n e, jado, / beru l' te djevojke?« (Muz. zap. Inst. 3611).
< tur. *abeyturan* < ar. *ʿabäyṯurān, ʿabäyṯärān, ʿabäwṯurān, ʿabäwṯärān.* U našem jeziku prvi glas »a« izbačen.

Bejzáda, Béjza, v. Begzada, Begza

bekája *f* (ar.) *1. preostatak. 2. zaostatak, ono što je ostalo neubrano (od poreza, zakupnine i sl.).*
< tur. *bekaya, bakaya* < ar. pl. *bäqāyā*, sing. *bäqiyyä* »ostatak«.

bèkčija *m* (tur.) *čuvar, stražar.* — »Koliko je na gradu b e k č i j a« (M. H. X 118).
< tur. *bekçi.*

bekíja *f* (ar.) *ostatak, preostatak. — Od ovog je došao naziv za jedno selo u ljubuškoj opštini u Hercegovini: Bekíja. Pošto je Imotski pao pod Mletke, Ljubuški se zvao Ìmotska bekíja, tj. ostatak od imotskog kadiluka.*
< tur. *bekiye, bakiye* < ar. *bäqiyyä* »ostatak«.
V. bekaja.

Bekíja, v. bekija

Bèkir, Bèćir, hipok. **Béćo, Bèćan, Bèćica** (ar.) *musl. muško ime.* — »Kuku B e ć o, nejaka siroto!« (K. H. I 340).
< tur. *Bekir* < ar. *Bäkr*, lično ime, »Prvjenac« (»prvorođeno dijete, prvo dijete«).

bèkrija -e, **bekrìjāš** -áša *m* (ar.) *onaj koji rado pije, sarhoš, pijanica, lola.* — »Propio se Hasanaga, sarhoš- b e k r i j a« (Bajr. 12); »Što rekoše bosanske b e k r i j e« (Lord 27); »Spremila me mila mati na vodu, / kad na vodi mlado momče b e k r i j a« (Muz. zap. Inst. 2443); »Ekrijašu, momče b e k r i j a š u, / mrki brci nevjere su borci« (I. Z. III 29).
< tur. *bekri*, istog značenja < ar. *bukrä* »jutro« + ar.-pers. suf. *-ī (-iyy)* (dakle, tur. *bekri* bukv. »onaj koji već od jutra počne piti«).
V. bekrijati.

bekrìjàti, *pijančiti, lumpovati, bančiti.* — »Čuo sam da b e k r i j a š trošeći vreme i zdravlje, to je podlost!« (Devajtis 19).
Izv. od bekrija (v.).

Bèktaš, Bègtaš, hipok. **Bèktan, Békto, Bégto** (pers.) *musl. muško ime.*
< tur. *Bektaş* < pers. *Bektāš.* lično ime, »Parac, Vršnjak« (pers. *bektāš* 1. imper. »ljuljaj se«. 2. parac, vršnjak, onaj koji je dorastao i ravan (u časti, godinama itd.).
V. bektašija, Bektašije.

bektášija, begtášija *m* (pers.) *pripadnik derviškog reda zv. »Bektašije« (v.).*

Bektášije (pers.) *derviški red koji je, za vladavine tur. sultana Orhana, osnovao šejh Hadži Bektaš Veli (umro 738/1337), po kome je ovaj red dobio naziv. U Sarajevu je postojala bektašijska tekija u blizini današnjeg hotela »Central«.*
< tur. *Bektaşi* < *Bektaş* »ime osnivača derviškog reda« + ar.-pers. suf. *-ī (iyy).*
V. Bektaš.

Békto, v. Bektaš

belàisati, v. belajisati

bèlāj -ája *m* (ar.) *nesreća, zlo, jad, nevolja, patnja, muka, napast.* — »Eno, Mujo, na b e l a j udario, / već se stere čoha venedička« (K. H. II 273); »Ne da svoje sestre bez b e l a j a« (K. H. I 86); »Sad imaš samo b e l a j a!« (Devajtis 250).
< tur. *belâ* < ar. *bälā'* »briga, iskušenje, tuga, jad, nevolja, nesreća, kazna (božja)«.
V. belajisati, belajli, đuzbelajle, def'i belaj.

belàjisati, belàisati -išēm, *patiti se, mučiti se, živjeti u nevolji, u bijedi.*
Izv. od belaj (v.).

belájli indecl. adj. (ar.-tur.) *nesrećan, jadan, nevaljast, ono što je skopčano s mukama i brigama.* — Nar. izreka »Izvana kalajli, unutra b e l à j l ī« (»izvana sjajno, lijepo, a unutra jadno, nevaljasto«).
< tur. *belâlı (belâ-lı),* v. belaj + tur. suf. *-lı.*

bèlćim, bèlkim, bèlći, bèlki, adv. (ar.-pers.) *možda, valjda, vjerovatno.* — »B e l ć i m su ti vilice utrnule, jer već treći dan isti zalogaj voska žvačeš« (Andrić 15); »U Bosni je vazda bilo trka, pa b e l ć i m neće ni sada bez trke proći« (Zembilj III 94); »B e l k i m će te dočekati Turci« (K. H. I 185); »ko j' vidio vilu na planini, / ni vila joj, b e l ć i, drúga nije« (Vuk II 513).
< tur. *belki,* vulg. *belkim* < ar. konjunk. *bäl* »nego« i pers. suf. *-ki.*

beledíja *f* (ar.) *gradska vijećnica, gradska opština.*
< tur. *belediye* < ar. *bälädiyyä* (ar. *bäläd* »grad« + ar. suf. *-iyyä).*

belègija *f* (tur.) *kamen za oštrenje noževa, britava, kose itd., brus, oštrilica.*
< tur. *bileği* < *bilemek* »oštriti«.

belènzuka -ē, **belènzuke, belènzuci** -úka *f* (tur.) *1. narukvica; narukvice izrađene od više spojenih ili pletenih srebrnih ili zlatnih lančića. Obično se mogu rasklapati, a spojnice su lijepo ukrašene.* — »Ruke jedne, troje b e l e n z u k e« (K. H. II 256); »Bile ruke, tanke b e l e n z u k e, / to divojci lipo ujisaše« (Kurt I 190).
2. karika, pavta. — »Na pušci je trides't b e l e n z u k a, / sve od čista žeženoga zlata« (Vuk IV 250).
< tur. *bilezik.*

bèli i **bȅli** (zapravo **bȅlli)** adv. (ar.) *1. sigurno, zaista.* — »Da mi b e l i preporeći nećeš« (K. H. I 54); »Tvoga sam se naljubio lica, / A b e l i se možeš pofaliti / Kod svojijeh vila nagorkinja« (M. H. I 409).
2. da, tako je (potvrdno). U ob. gov.: b è l i v à l ā! = baš je tako, bogme je tako.
< tur. *belli* »jasno, otvoreno« i *beli* »da« < pers. *belī* »da« < ar. *bälā* »da, dakako«.
V. bezbeli.

bèli vàlā!, v. beli

bèlkim, bèlki, v. belćim, belći

Belkísa (jevr.) *musl. žensko ime.* < tur. *Belkis,* lično ime < ar. *Bilqīs* (< jevr.) »Balkisa, ime kraljice od Sabe, supruge cara Solomona (po musl. Sulejman-pejgambera)«.

bèlnuk, v. beluk

bèlsaukluk, v. bensaukluk

bèlsilah, v. bensilah

bèluk, bènluk (bèlnuk, bènuk) *m* (tur.) *1. jelek, ženski fermen.* — »A djevojko, majmunčiću, / u bijelu b e l u n č i ć u, / ko ti skroji bijel b e l u k« (GZM 1907 636); »Ko ti sreza bijel b e l n u k, / otišlo mu sve u begluk« (Vuk, Rječnik).
2. vrsta suknene odjeće, muške i ženske, sa rukavima ili bez rukava. — »Kad ja vidim dragog u b e l n u k u / baš kakono pašu u begluku« (Vuk I 255); »Preko košulje oblači se zubun zv. »b e n u k«, od crnog valjanog sukna, dug do kolena, bez rukava. Ranije je bio vezen crvenim gajtanom i paricama po ivici, dok je danas bez ikakvog veza. Nose ga i žene i djevojke« (GZM 1957 7).
< tur. *bellik (bel-lik)* < tur. *bel* »krsta, leđa« + tur. suf. *-lik* (ono što pokriva leđa ili krsta)

Bȅmbaša, Bendbaša

bèmber, v. berber

bȇna *f,* **bènāk** -a, **bénac** -nca *m* (tur.) *luda, budala, glupan, glupača.* — »Što će ona b e n a od djevojke« (M. H. III 10); »Idi, b e n o jedna!« (Vuk, Rječnik).
< tur. *bön* »glupan, idiot«.
V. benast, benaviti, benaviti se, benetati.

bénac, v. bena

bènac, bénca *m* (tur.) *lažan žut dukat, imitacija pravog dukata.* < tur. *benzet* »imitacija«.

bènāk, v. bena

bènām indecl. adj. (pers.) *odabran, ugledan, poznat, na námu.* — »Sve nam b e n a m, jedan do drugoga« (nar. pj.).
< tur. *benam* »na námu, na glasu« < pers. *benām (be-nām),* pers. prepoz. *be* »na« i pers. *nām* »ime« (v. nâm).

bènast adj. *budalast, luckast, glupav.* — »Idi, beno b e n a s t a« (Vuk, Rječnik).
Izv. od bena (v.).

bȅnat, v. bent

benáviti *budalasati, govoriti gluposti.*
Izv. od bena (v.).

benáviti se, *praviti se ludim, ponašati se kao lud.*
Izv. od bena (v.).

Bȅnbaša, v. Bendbaša

bènčići, v. ben

bèndati, *priznavati, pridavati važnost.* U ob. gov.: »Ja tebe ne b e n d a m nimalo«.
Vjerovatno < tur. *bende* »rob, sluga; sljedbenik, pristalica«

pers. *bende* »rob ,sluga« pers. *besten* »vezati«.

ibaša, Bëmbaša, Bënbaša, ·ntbaša (Bĩmbaša, Bĩnbaša) *f* ers.-tur.) *predgrađe Sarajeva, kalitet gdje rijeka Miljacka lazi u grad. Na ovom lokali- tu postojala je nekad velika rana, ustava (bend, bent), koja e služila za dovod vode na Ga- i Isa-begove mlinove i otud vaj naziv. Danas je na ovom njestu umjetno jezero, kupali- ite.* — »Kad ja pođem na B e n- a š u, na vodu«, »Ja kakva je na B e n d b a š i trava, / još je ljepša Dizdareva Fata« (Sevd. 96, 90); »Kolika je na B e m- b a š i trava, / još je ljepša diz- dareva Javra« (Vuk I 386).
< tur. *bendbaşı, bentbaşı (bend-başı)* »glavna brana«, izft. v. kompon. pod bent i baš.

endžìjānje, bendžìluk, v. bendi- janje, benđiluk

endèluk, v. benđiluk

bènđija (bèndžija) *f* (pers.) *opoj- na trava ili napitak, sredstvo za omamljivanje, opijanje, op- činjavanje.* — »Ti prosipaj sva- kakve b e n đ i j e. obenđijaj Biserbega svoga« (S. B. I 9).
< tur. *beng, benc, ban otu,* biljka *Hyoscyamus albus L.* i *H. niger L. Fam. Solanaeceae* < pers. *beng* (u ar. *bänğ*). Na- še »benđija« je prema tur.-pers. *beng* (g = đ), a »bendžija« pre- ma tur.-ar. *benc,* č. bendž (c = dž).
V. benđijanje, benđiluk, oben- đijati.

benđìjānje (bendžijānje) *n. omam- ljivanje, općinjavanje, opsje- njivanje.*
Izv. od benđija (v.).

…đèluk (bendžìluk, *trava, vrsta indijske konoplje ili naša bunika, čije se sjeme meće u vino, rakiju, kafu ili drugo piće i jelo radi omamlji- vanja ili uspavljivanja.* — »Sgo- tovi mu gospodsku užinu, / i natoči vina i rakie; / u sve tro- je baca b e n d ž i l u k e« (F. J. I 55); »Ona, kuja, orjatsko koleno, / u vino mu b e n đ e- l u k e meša« (Vuk I 566); »u njeg baca mnoge b e n d ž e- l u k e« (Beh. I 335).
< tur. *bengilik, bencilik,* v. benđija + tur. suf. *-lik.*

bènefsīlē (iskv. **tènefsīlē) adv. (ar.)** *lično, sobom.* — »Iz pazu- ha knjigu izvadila, / B e n e f- s i l e Muju opružila« (Lord 248); »Iz njedara knjigu izva- dila, / T e n e f s i l e Muju opružila« (Lord 234).
< tur. *binefsihi* < ar. *binäfsihī* »lično, sobom«, bukv. »sa so- bom« (ar. *bi* »sa« + ar. *näfs* »sâm, sebe, osoba« + ar. *hī* »njegov«, posv. zamj. u gen. Krajnja dva sloga ar. *ihī* zami- jenjena u našem jeziku, radi lakšeg izgovora, sa tur. post- poz. *-ile* »sa«.

benétati, bènēćēm, *budalasti, go- voriti gluposti, lupetati, nakla- pati.* — »Lasno ti je situ b e- n e t a t i, / u proljeće kenjcu zarevati« (N. K. 6); »B e n e ć e kao pijan na dači« (Vuk, Posl. 12).
Izv. od bena (v.).

bènluk, v. beluk

bën *m* (tur.) *mladež na tijelu, osobito mladež na licu.* — »dva joj b e n a među obrvama, / a četiri među solufima« (Muz. zap. Inst. 3276); — »Treći nosi b e n e i obrve« (M. H. V 11); »Na tebe mi merak osta, / i na tvoje sijah- b e n e, / šta će, … biti s mene« (nar. pj.).

2. Ben se ...
napravi na licu radi uljepšavanja. Vuk je taj običaj uljepšavanja pripisivao »Turkinjama a i našim gdekojim ženama po varošima«. pa je naveo i ova dva stiha: »Dösto moja i dva b e n a tvoja / I dva b e n a među obrvama« (Vuk, Rječnik). Ovaj običaj uljepšavanja bio je na Istoku i u doba rokokoa.

2. tačka, kružić, kolutić (na tkanini). U ob. govoru: »basma na b e n o v e (ili na benčiće): »crvena basma sa bijelim b e n o v i m a (ili benčićima«.

< tur. *ben* »1. mladež, pjega, 2. tačka, kružić, kolutić na basmi«.

bènovi, v. ben

bènsaukluk, bèlsaukluk *m* (tur.) *venerična bolest kapavac; urethritis gonorrhoica.*

< tur. *belsoğukluğu (bel-soğukluğu)* istog značenja, izft. od tur. *bel* »krsta, leđa, struk, slabine« i tur. *soğukluk* »hladnoća. stùdēn«.

bènsilāh, bènselāh, bèlsilāh, bènsilāj, bènsilāv -a i kraćeno: **sìlāh** -âha, **sìlāj** -ája, **sìlāv** -áva *m* (tur.-ar.) *širok kožni opasač, pojas, koji sprijeda ima više pregradaka za papire, novac, duhankesu, noževe, oružje itd.* — »Pa po pasu b e n s i l a h opasa« (K. H. I 483); »A po pasu krmzi b e l s i l a h a, / za njeg zadi dvije puške male« (Aškl. 106); »Pa za s i l a h puške zadjenuo« (K. H. I 368); »Opasa se svilenom kanicom, / A po njemu s i l a j privalio, / Za nj zađede dvije puške male« (Vuk VIII 49); »pripasuje svjetlo oružje, / u s i l a v a dvije puške male« (Vuk IV 298).

... pās« + ar. *silāḥ* »oružje«.

bënt, bënd -a, **bènat,** bënta *m* (pers.) *brana, ustava, jaz, nasip.* < tur. *bent, bend,* sa značenjem kao u nas < pers. *bend.*
V. Bendbaša, zabentiti.

bènuk, v. beluk

benzèisati, benzèjisati -išēm, *ličiti, naličiti, biti nalik.*
< tur. *benzemek* »naličiti, ličiti«, (tur. *benz* »lice«).
V. benzer.

bènzer indecl. adj. (tur.) *sličan, nalik.*
< tur. *benzer,* part. imperfekta (imperf. 3. lice sing.) od *benzemek* »ličiti, naličiti«.

bèrāt -áta *m* (ar.) *1. carski dekret (ukaz, povelja) kojim se dodjeljuju zvanja, odlikovanja, privilegije ili kakva dobra.* — »Da mi dadeš na Bosnu b e r a t e, / I na age redom agaluke, / Na spahije redom spahiluke, / Na begove bijele b e r a t e« (Lord 116).
2. dekret, povelja, dozvola. — »Dok se lisici prouče b e r a t i ode koža na pazar« (Vuk, Posl 66).
3. mubareć večer Lejle-i bera (v.).
< tur. *berat* < ar. *bārāt* »pismo«.
V. beratlija, berat-spahiluci.

berátlija *m* (ar.-tur.) *onaj ko posjeduje berat za neko pra[vo] ili neku službu.*
< tur. *beratlı (berat-lı),* v. be[rat] + tur. suf. *-li.*

bèrāt-spahiluk *m* (ar.-pers.-tu[r.]) *spahiluk sa beratom, dekre[tirani] spahiluk.*
V. kompon. pod berat i spa[hi]luk.

bèrbāt, berèbāt -áta indecl. adj. (pers.) *1. prljav, zaprljan, umazan, ulitan.*
2. moralno propao, upropašćen, blamiran. — »Eto do šta dovodi švapčovanje, u malo čovjek zbog njega ne bi b e r e b a t« (Zembilj III 40).
< tur. *berbat* »prljav, zaprljan« < pers. *berbād (ber-bād)*, bukv. »u vjetar, na vjetar«, (pers. *ber* »u, na« i pers. *bād* »vjetar, zrak«.
V. uberbatiti se.

bèrber, bèrberin (iskriv. **bèmber)** *m* (tal.) *zanatlija koji brije, šiša, brijač, brico. Neki berberi se bave i liječenjem, osobito vađenjem zuba, te obrezivanjem muslimanske djece (v. sunet).* — »Prođi se starog b e r b e r a i mladog hećima« (Nar. bl. 199); »Sve b e r b e r e bežc pokupio« (M. H. III 250); »Bogom brate, Mihate b e m b e r e, / obrij mene rusu kosu s glave« (Vuk III 356).
< tur. *berber* < pers. *berber* < tal. *barbiere* »brijač«, izv. od *barba* »brada«.
V. berbernica.

bèrbērnica *f, berberska radnja, brijačnica.*
Izv. od berber (v.).

berèket, berekátverisi, berekètli itd., v. berićet, berićatverisi itd.

Bergìvija *f* (tur.-ar.) *djelo vjersko-poučnog karaktera, pisano na tur. jeziku, koje je služilo kao udžbenik u nižim vjerskim muslim. školama u Bosni i Hercegovini. Prevedeno je na srp. hrv. jezik i štampano arebicom u Sarajevu 1913. g. Autor djela je turski učenjak Muhamed bin Pir Ali (1522—1573) zv. Birgivi.*
< tur. *Birgivî*, od *Birgi*, ime mjesta u vilajetu Ajdin u Turskoj + ar.-pers. adj. suf. *-ī (iyy)*, prije koga je u duhu arapske morfologije dodan glas »v«. To je nadimak spomenutog autora, po kojem je djelo dobilo ime.

berićátverisi! berićátversun! berekátverisi! berekátversun! interj. (ar.-tur.) *hvala lijepo! bog te blagoslovio! Upotrebljava se za izražavanje zahvalnosti na učinjenoj usluzi ili na daru.*
< **tur.** *bereket versin! berekât versin!* »neka (bog) da berićet! neka (bog) da mnogo berićeta!«, v. berićet + tur. *versin*, imp. 3. lice sing. od *vermek* »dati« (ar. sing. *bäräkä* »berićet«, pl. *bäräkāt).*

berìćet, berèket *m* (ar.) *1. obilje, izobilje, obilan rod, plod.* — »od ruke 'mu ništa ne rodilo, / rujno vino ni šenica bela, / Ne imao poljskog b e r i ć e t a!« (Vuk II 293).
2. sreća, napredak, izdašnost. U ob. gov.: »Ove godine nema b e r i ć e t a ni u čemu«; »Nema tu b e r i ć e t a ni za lek« (Devajtis 160).
< tur. *bereket* < ar. *bäräkä* »blagoslov, napredak, sreća«.
V. berićatverisi, binberićatverisi, berićetan, berićetli, **beri**ćetsuz, berićetsuzluk.

berìćetan adj., *1. rodan, plodan.* — »Ova godina je sretna, b e r i ć e t n a!« (Šol. I 407).
2. srećan, napredan, blagoslovljen. — »Nek joj kuća bude srećna i b e r i ć e t n a« (Zmaj 47).
Izv. od berićet (v.).

berićètli, berekètli indecl. adj. (ar.-tur.) *isto što i berićetan (v.)*
< tur. *bereketli (bereket-li)*, v. berićet + tur. suf. *-lı*.

berićètzuz, berićèsuz, berekètsuz adj. (ar.-tur.) *bez berićeta, nerodan, nenapredan, neblagoslovljen, neizdašan.*
< tur. *bereketsiz (bereket-siz)* v. berićet + tur. suf. *-siz* »bez«.

berićetsùzluk, bereketsùzluk *m* (ar.-tur.) *neberićetnost, nenaprednost, neblagoslovljenost.*
< tur. *bereketsizlik (bereket-siz-lik),* v. berićetsuz + tur. suf. *-lik.*

Bèsīm, hipok. **Béso, Bésko** (ar.) *musl. muško ime.*
< ar. *Bäsīm,* lično ime, »Nasmijani, Veseli« (Veselin).

beslèisati (se), **beslèjisati** (se) -išēm, *hraniti (se), izdržavati (se), opskrbljavati (se), podmirivati (se).* — »dosta imaš i svojega mała, / možeš carsku b e s l e j i s a t i vojsku« (I. Z. III 141); »Ko će majki sada zaraditi? / Ko će majku sad b e s l e j i s a t i?« (Muz. zap. Inst. 2783).
< tur. *beslemek* »hraniti, izdržavati«.
V. beslema.

beslèma *f* (tur.) *izdržavanje, opskrba, othrana, hrana.*
< tur. *besleme,* nom. action. od *beslemek* »izdržavati, hraniti«.

bësofra *f* (ar.) *isto što i sȍfrabez (v.), od čega je metatezom nastala: bez-sofra, pa besofra.*

bèspara *f* (ar.-pers.) *krpa za pranje kuhinjskog posuđa, sudopera.*
< tur. *bespâresi (bez-pâresi)* »sudopera«, bukv. »komad platna«, izft. od bez (v.) i pers. *pāre* »komad, parče«.

bèstīlj *m* (lat.) gusti pekmez od šljiva.
< tur. *pestil* »suha slatka jufka napravljena od zgnječenog ili samljevenog voća« < tal. *pastillo* < lat. *pastilla.*

bēš num (tur.) *pet, broj 5.* U ob. gov. izrazi »t u r s k o b e š« ili »t u r s k o p e t« znači: nula, ništa. *Ovaj izraz sa ovim značenjem dolazi otud što se broj 5 u starom turskom pismu pisao u obliku sličnom našoj nuli.*
< tur. *beş.*
V. bešdort, bešlija, bešluk, beš-vakat.

béša, v. bešika

bèšdort *m* (tur.) *izraz u igri tavle: kada u bačenim kockama padne pet i četiri.*
< tur. *beş-dört, beş* »pet«, *dört* »četiri«.

bèšika, hipok. **béša** *f* (tur.) *kolijevka.* — »Vi nadojte moje u b e š i c i« (M. H. III 462); »Nini, sine, u šikali b e š i, / B e š a ti je na moru kovana« (Muz. zap. Inst. 249).
< tur. *beşik.*

Bèšīr, hipok. **Béšo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Beşir* < ar. *Bäšīr,* lično ime; ar. *bäšīr* »onaj koji donosi radosnu vijest, glasnik vesele (dobre) vijesti«.

bèšlaga *m* (tur.) *čin u nekadašnjoj turskoj vojsci, zapovjednik odreda bešlija (v.). Od ovog je nastalo prezime Bèšlagić*
< tur. *beşli ağası, beşlû ağası,* bukv. »aga bešlija«, izft. v. kompon. pod bešlija i aga.

Bèšlagić, v. bešlaga

bèšlija *m* (tur.) *pripadnik plaćene konjice. Bešlije su bili poseban odabran odred konjice, navalni konjanici, slični madžarskim husarima. Za vrijeme mira bili su raspoređeni u vojnim posadama. Njihovi zapovjednici no-*

sili su titulù »aga«. — »I ti kupi hiljadu b e š l i a h, / sve po izbor konjah i junakah« (F. J. I 139).
< tur. *beşli (beş-li),* bukv. »petak« (tur. *beş* »pet« + suf. *-li).* Ovakav naziv su bešlije navodno dobile zbog toga što im je plata, u vrijeme njihovog formiranja, iznosila pet akči. Međutim, etimologija nije potpuno utvrđena, pošto postoji i mišljenje da je nastalo od pers. *bes, pes* + tur. *-li.*

bèšluk *m* (tur.) *1. stari kovani turski novac od pet groša, petogrošnjak, ili od pet para, petoparac, petak.*
2. predmet u dužini od 5 aršina, ili u vrijednosti pet groša, ili težine pet oka itd.
< tur. *beşlik (beş-lik), bes* »pet« + tur. suf. *-lik.*

Béšo, v. Bešir

bȅšvakat nàmāz (bȅš-vàkat nàmāz) *m* (tur.-ar.-pers.) *pet musl. svakodnevnih molitava (sabah, podne, ikindija, akšam i jacija).* — »Čija ljuba tursku knjigu znade, / čija klanja b e š v a k a t n a m a z a« (I. Z. II 241).
< tur. *beş vakıt namaz* »pet vremenskih molitava«, v. kompon. pod b e š, v a k a t i n a m a z.

bȅt, bȅd indecl. adj. (pers.) *1. ružna, neprijatna okusa.*
2. ružan, nevaljao, gadan, neprijatan.
< tur. *bed* < pers. *bed* »zao, ružan, nevaljast«.
V. bed-dova, beter, beternji, betli.

betdova, v. bed-dova

bèter, *m* i **bèter** adj. (pers.) *1. loš, rđav, čovjek, nevaljalac; ružan, grdan čovjek.* — »Rukavice pletene, / hajd' otale b e t e r e!« (GZM 1908, 264).
2. gori, lošiji, nevaljaliji, ružniji. — »Da bog sačuva od b e t e r a!« (nar. izreka).
< tur. *beter* »ružniji, gori« < pers. *beter, bed-ter,* komp. od *bed* »zao, ružan, nevaljast«.
V. béterniji, beterun-beter.

betèrnijī adj., *još gori, još lošiji.* Kompar. od beter (v.).

beterùn-bèter, kao subst. i adj. (pers.) *1. najlošiji, najgori, najbeterniji čovjek.*
2. najlošiji, najgori, najbeterniji.
< tur. *beterin-beteri* »najgori, najlošiji, od betera beter« izft. od beter (v.).

bètli indecl. adj. (pers.-tur.) *ružna, neprijatna okusa.*
< bet (v.). + tur. suf. *-li.*

bèūt, v. behut

bèvāb *m* (ar.) *vratar, portir.*
< tur. *bevvab, bevvap* < ar. *bäwwāb* »vratar«, ar. *bāb* »vrata«.

bèvūt, v. behut

bȅz *m* (ar.) *1. platno.*
2. pamučno platno domaće izrade. Razne vrste beza v. pod: melez, ćereće, sadeluk, harir, kafez-bez, šejtanbez, čadorbez. — »Hajde kupi b e z a tananoga« (K. H. I 559).
< tur. *bez* »pamučno platno« < ar. *bäzz* »pamučno ili laneno platno; odjeća«.
V. bezistan, bezli, besofra, bespara.

bèzbeli i **bezbèli** adv. (tur.-ar.) *sigurno, zaista, besumnje, dabogme, dakako, svakako, naravno.* — »Sad riječemo da je ovo b e z b e l i pretjerano i uveličano ...« (Zembilj II 93).

< tur. *besbelli (bes-belli)* »sasvim jasan, sasvim očevidan«, apsol. superl. od *belli* (v. bèli) sa tur. pref. *bes*.

bèzgin adj. (tur.) *apatičan, utučen, onaj kome se život omrazio.*
< tur. *bezgin*, sa istim značenjem.

bezìstan, bezìsten *m* (ar.-pers.) *pokriven trg, pokrivena čaršija, u kojoj se nalaze radnje sa manufaktornom i galanterijskom robom. U Sarajevu postoje dva bezistana: »Brusa-bezistan« i »Stari« ili »Gazi Husrevbegov bezistan«, ali danas ne služe svojoj svrsi.* — »Kroz b e z i s t a n, kroz novu čaršiju« (GZM 1907 250).
< tur. *bezistan, bezestan*, sa značenjem kao u nas < pers. *bezistān* »mjesto gdje se bez prodaje« < ar. *bäzz*, v. bez + pers. suf. za tvorbu imenica mjesta *-stān*.

bèzli indecl. adj. (ar.-tur.) *bezni, od beza.* — »Vidi, Fato, zmaja iz njedara, / ljutu guju iz b e z l i rukava« (S. S. 145); »... na kojima su zvoncale toke s fermena, ispod kojega je stidno izvirivala b e z l i košulja širokih rukava« (Čolak. 14).
< tur. *bezli*, v. bez + tur. suf. *-li*.

bezobràzluk *m*, *nepristojnost, bezobraština, drskost.*
Naša riječ sa tur. suf. *-lik*.

bezùment, v. bazùment

Bíba, v. Habiba i Muniba

bìber *m* (ind.) *papar, biljka Piper nigrum L. (P. aromaticum Lam.) i plod ove biljke, koji se upotrebljava kao začin.*
< tur. *biber, büber* < pers. *bābārī* (u grč. *péperi)* < ind.
V. biberli, pobiberiti, zabiberiti.

bibèrli indecl. adj. (ind.-tur.) *pobiberen, zabiberen, ljut.* — »Što je slatko, neka je šećerli, / što je slano, neka je b i b e r l i« (nar. pj.).
< tur. *biberli, büberli*, v. biber + tur. suf. *-li*.

bìčak *m* (tur.) *nož.*
< tur. *bıçak* »nož« < *biçmek* »sjeći, rezati, krojiti«.
V. bičakčija, bičkija, bičum.

Bičàkčić, v. bičakčija

bičàkčija *m* (tur.) *nožar, zanatlija koji pravi i ukrašava noževe, trgovac koji prodaje noževe. Od ovog je došlo prezime Bičàkčić.*
< tur. *bıçakçı (bıçak-çı)* v. bičak + tur. suf. *-çı*.

bìčkija *f* (tur.) *1. oštri nož sa polukružnim sječivom za rezanje kože, alatka opančara, papučija i drugih kožarskih zanatlija.*
2. nož domaće izrade koji se sklapa, sklopac.
3. ružna pila (testera) sa lučno izvijenom gvozdenom šipkom.
< tur. *biçki* < *biçmek* »sjeći, rezati«.

bìčum *m* (tur.) *kroj, oblik, način.*
< tur. *biçim* < *biçmek* »rezati, krojiti«.
V. bičumli.

bičùmli indecl. adj. (tur.) *lijepo građen.*
< tur. *biçimli (biçim-li)*, v. bičum + tur. suf. *-li*.

bìd'at -a i **bìdāt** -áta (iskr. **bìdaht)** *m* (ar.) *1. novotarija; moda.*
2. porez, namet. — »Kupe b i d a t kako njima drago, / i od stare i od ženske glave« (Kašik. I 48); »Jugovići mudri i pametni, / vi hoćete b i d a t pokupiti / I pod ruku caru okrenuti« (Petran. 199); »Ibrahime, jedan hadžamija, / Zbori što

goj jod ova b i d a h t a, / Holj' ti babu ponoviti carstvo?« (Lord 263).
< tur. *bid'at* »novost« < ar. *bida‹* »novost, novotarija«.

bídža *m* (tur.) *1. čovječuljak, patuljak, kepec.*
2. malen konj.
< tur. *bücür* »malen, malog rasta«.

bifèdžija *m, onaj koji drži bife.*
Hibr. r. sa tur. suf. -*ci*.

bigàjri-häk, bigàjiri-häk (na »bigàjri häk«) adv. (ar.) *na pravdi boga, bez opravdana razloga, nepravično.*
< tur. *bigayrihakk* »nepravedno, nepravično« < ar. *bigayri-ḥaqq* »nepravično, bespravno«; ar. *bigayri* »bez« + ar. *ḥaqq* »pravo, pravica, istina«.

bīhàber indecl. adj. (pers.-ar.) *potpuno neobaviješten, onaj koji nema pojma o nečem.*
< tur. *bihaber* »neobaviješten« < pers. *bī* »bez« + ar. *ḫabär* »vijest, glas«, v. haber.

bihúde adv. (pers.) *naprazno, uzalud.* — »... pa su došli čak i u Zvornik, ali sve b i h u d e« (Zembilj II 101).
< tur. *bihude, beyhude* »naprazno, uzalud« < pers. *bīhūde (bī-hūde), bī* »bez« + *hūde* »pravo, ispravno«

bihùzūr (biùzūr) indecl. adj. (pers.-tur.) *uznemiren, ometan od drugoga ili od nečega, koji nema mira.*
< tur. *bihuzur* »uznemiren, bez mira i udobnosti« < pers. *bī* »bez« + ar. *ḥuḍūr* »mir«.
V. bihuzur činiti, bihuzurluk, uzbihuzuriti.

bihùzūr činiti, bihùzūr učiniti, *uznemirivati, uznemiriti.* — »Hanum Kadu diz zub zabolio, / tri je grada b i h u z u r č i n i l a, / dok je našla Mehmeda berbera« (I. Z. II 86).
V. bihuzur.

bihuzúrluk (biuzúrluk) *m* (pers.-ar.-tur.) *uznemirenost, nemanje mira, patnja.*
< tur. *bihuzurluk, (bihuzur-luk)* v. bihuzur + tur. suf. *-luk (-lik).*

bi-iznìlāh adv. (ar.) *po božjoj volji, božjim davanjem.* U ob. gov.: »Uze lijek i, b i - i z n i l a h, prestade ga glava boljeti«.
< tur. *biiznillah* »s božjim dopuštanjem« < ar. *bi idni-llāh, bi* »sa« + *idn* »dozvola, dopuštanje« + *Allāh* »bog«.

bilā, v. bilahi

biláhi! bilāh! zapravo **billáhi, bìllāh (bilā, bìlāj)** interj. (ar.) *tako mi boga, boga mi.* U ob. gov.: »B i l a h i ću doći!«; »Zveče vala, zveče b i l a, zveče ja« (GZM 1907 635).
< ar. *bi-llāhi, bi-llāh* < ar. *bi* »tako mi« + *Allāh* »bog«.

bilāhil-àzīm! billāhil-àzīm! (ar.) *tako mi velikoga (uzvišenoga) boga!*
< ar. *bi-llāhi-l-‹aẓīm,* zakletva bilahi (v.) + ar. *äl-‹azīm* »veliki, uzvišeni«.

bilāj, v. bilahi

Bìlāl (ar.) *musl. muško ime.*
< ar. *Bilāl,* lično ime (ar. *bilāl* »posjetiti zavičaj, posjetiti roditelje u rodnom kraju«.

bìlal, bìlan, bìlav (i **bìlāl, bìlān, bìlāv), obìlan** *m* (tur.) *dio konjske opreme: kajiš koji veže konjsku uzdu za prsa konja, tako da konj ne može suviše dizati glavu i da se ne može propinjati.*
< tur. *bilan.*

bile, bilèsi adv. (tur.) *čak, štaviše.* U ob. gov.: »B i l e (bilesi) je i on došao«.
< tur. *bile, bilesince.*

bilhàjr! interj. (ar.) *sa srećom! sretno da bude!*
< tur. *bilhayr!* < ar. *bi-l-ḫayr* < ar. *bi* »sa« + *äl-ḫayr* »sreća, dobro«.

bìlmez (bìljmez) *m* (tur.) *neznalica, nevješt, neupućen čovjek.* < tur. *bilmez,* part. imperf. (neg. oblik imperf. 3. lice sing.) od *bilmek* »znati«.
V. bilmezluk.

bilmèzluk (biljmèzluk) *m* (tur.) *neznanje, neupućenost.*
< tur. *bilmezlik (bilmez-lik),* v. bilmez + tur. suf. *-lik.*

bìljūr, bìlūr -úra *m* (ar.) *kristal.* — »vezuć prebi iglu od b i l j u r a« (Vuk I 276); »Sve kočije od bila b i l j u r a« (M. H. III 212). < tur. *billûr* (č. biljljûr) < ar. *billūr.* Neki misle da je grč. porijekla, od grč. *bēryllos.*

Bìmbaša, Bìnbaša, v. Bendbaša

bìmbaša, bìnbaša *m* (tur.) *major, zapovjednik tabora u tur. vojsci, a takav je obično brojio hiljadu vojnika.* — »a b i m b a š e na pendžer'ma, / mlade paše na ćošcima« (I. Z. III 18); »Sina Mehu u mektebe dala, da joj bude paša ja b i n b a š a« (Kurt I 120). *Od ovog je nastalo prezime Bìmbašić.*
< tur. *binbaşı (bin-başı)* »major«, bukv. »starješina, zapovjednik hiljade« < tur. *bin* »hiljada« + tur. *baş* (v. baš).

Bìmbašić, v. bimbaša

bìn num. (tur.) *hiljada.* — »Ni b i n duga, ni b i n gotovine« (FK 1886. 79).
< tur. *bin.*
V. binluk, binberićatverisi, bimbaša, bin ašče.

bìn, ìbn, ìbni indecl. (ar.) *sin. Dolazi ispred arapskih ličnih imena: bìn (ìbn, ìbni) Hasan = sin Hasanov, Hasanović.*
< tur. *bin, ibin* < ar. *ibn.*

bìn àšče (bìnjāšče) *n* (tur.-pers.) *hiljada akči, para.* — »Jedan rekao b i n j š č e a drugi birašče, pa su se pogodili« (Vuk, Posl. 111). V. kompon. pod bin i akča.

bína *f* (ar.) *kuća, zgrada.* — »Mašin-firer napio se vina, / on ne pazi siromaških b i n a« (Muz. zap. Inst. 2999).
< tur. *bina* < ar. *binā'* »zgrada, građevina«.

bînamāz *m* (pers.) *onaj musliman koji ne klanja namaze, ne obavlja redovno svakodnevne molitve.* — »Šta si stao ko' b i n a m a z među dvije džamije« (nar. posl.); »Nemoj biti b i n a m a z, vaktom hajde na namaz« (Nar. bl. 310).
< tur. *binamaz* < pers. *bīnamāz (bī-namāz),* prep. *bī* »bez« + namaz (v.).

binamázluk *m* (pers.-tur.) *nevršenje molitava.* — »Mrski Bogu isto kao i vino, b i n a m a z l u k i slični prekršaji« (Gajret 1931. 81).
< tur. *binamazlık,* v. binamaz + tur. suf. *-lik.*

binberićátverisi! binberekátverisi! (tur.-ar.) *po hiljatu puta hvala!* V. berićatverisi + tur. *bin* »hiljada« (radi pojačanja hvale).

bìnija *f* (tur.) *dovratak, prečka na unutrašnjoj strani vrata.*
< tur. *bini.*

bìniš, v. binjiš

bìnluk *m* (tur.) *1. hiljadarka, hiljada dinara, hiljada groša.*
2. dvije i po oke (hiljada drama).
< tur. *binlik*, v. bin + tur. suf. *-lik.*

bȉnjedžija (bȉnjadžija) *m* (tur.) *dobar, vješt jahač.* — »Ako mi je malin adžamija, / bogme ti je Halil b i n j e d ž i j a« (K. H. II 161).
< tur. *binici*« jahač, poznavalac konja«.

bìnjek (bìnjāk -áka) *m* (tur.) *1. jahači konj.* — »Jedek — golub i b i n j e k -zelenko« (M. H. III 358); »Svaki svoga zasede b i n j e k a« (Lord 124); »Pod puškama i pod kuburama, / sve turskijeh dobrijeh b i n j a k a« (Vuk IV 263).
2. binjek (kamen) »binjektaš« (v.)
< tur. *binek* »jahači konj«.
V. binjektaš.

bȉnjektaš, bìnjektaš i binjèktaš, (binjekteš) bìnjek kamen, bìnjekt kamen, binjȁšer kamen *m* (tur.) *kamen sa kojeg se uzjahuje na konja.* — »Privede ga b i n j e k t a š -kamenu« (K. H. I 132); »Primače ga b i n j e k t e š kamenu, / Pa s kamena konju na ramena« (Lord 159); »pa izvede doru na kapiju, / privede ga b i n j e k u k a m e n u« (Muz. zap. Inst. 62); »Pa bijesna izvede labuda, / Privede ga b i n j e k t u k a m e n u« (Petran. 439); »Odvede ga b i n j a š e r - k a m e n u, / A s kamena doru na ramena« (Vuk VII 169).
< tur. *binek taşı* »kamen sa koga se uzjahuje«, v. kompon. pod binjek i taš.

bìnjiš, bìniš i bìnjīš -njíša, bìnīš -íša *m* (tur.) *široki ogrtač od čohe (ponajviše crvene) sa dugačkim rukavima. U Turskoj Carevini ogrtanje svečanim binjišom smatralo se jednom vrstom odlikovanja.* »Crljenim se ogrnuo b i n j i š o m« (M. H. III 319).
< tur. *bınış.*
V. āl-bìnjiš.

bȉr num., kao supst., adj., adv. i konj. (tur.) *1. jedan.* — »b ȉ r à š č e (b i r a š č e)« = jedna akča: »Jedan rekao binjašče a drugi b i r a š č e, pa su se pogodili« (Vuk, Posl. 111).
2. pravi, najbolji. — »b ȉ r ì l ā d ž (b ì r i l ā d ž)« = pravi, najbolji lijek: »... to bi bilo za rišćansku i muslimansku djecu b i r i l a d ž« (Zembilj II 23).
3. jedno isto. — U ob. gov.: »Svi su oni b i r, svi u jedan rog pušu«.
4. čim, istom što. — »B i r rekoše, na noge skočiše« (K. H. I 106).
(pekarski) hljeb.
< tur. *bir* »jedan« (ima i drugih više značenja).
V. bir akča, birden, birindži, birkatica, birluk, bir mahza, bir tahtą eksik, birtuglija, birvaktile, birzemanile, zbiriti se.

bȉr àšče (bìrāšče) *n* (tur.-pers.) *jedna akča, para.* — »Jedan rekao binjašče, a drugi b i r a š č e, pa su se pogodili« (Vuk, Posl. 111).
V. kompon. pod bir i akča.

biráder, v. burazer

bìrden, bìrdem adv. (tur.) *odmah, odjednom.* — »B i r d e n natrag povrnula guju« (K. H. I 88); »Čim ga vide, b i r d e m ga poznade« (Vuk V 503).
< tur. *birden* »odjednom«, tur. *bir* »jedan« + tur. postpoz. *den* »od«.

bìrim indecl. (tur.) *jedan (od njih)*. — »B i r i m paša, b i r i m aga, b i r i m beg« (GZM 1908. 260).
< tur. *biri, birisi*.

birìndžī indecl. (tur.) *prvi, najprvi; najbolji*.
< tur. *birinci* »prvi«.

bìrkatica *f* (tur.) *1. jednospratnica, kuća*.
2. zid u širini jedne cigle, jednog ćerpiča, zidan na jedan red cigle, ćerpiča.
3. vrsta veza sa jednim gajtanom, zehom, kao ukras na starinskoj nošnji.
4. cvijet jednostrukih latica
Naša izvedenica od tur. riječi, v. bir i kat.

bìrluk *m* (tur.) *jedinstvo, zajednica*.
< tur. *birlik (bir-lik)*, v. bir + tur. suf. *-lik*.

birmàhzā, birmâzā adv. (tur.-ar.) *nekoliko, koliko bilo, samo malo*.
< tur. *birmahzâ* < tur. *bir* »jedan« + ar. *maḥḍā* »samo, jedino«.

bȉr tàhta èksik indecl. (tur.-pers.) *nedostaje mu jedna daska u glavi, nisu mu sve na broju, nije sa svom pameti*.
< tur. *bir tahta eksik* »nedostaje jedna daska«, v. kompon. pod bir, tahta i eksik.

birtùglija, bȉr-tùglija *m* (tur.-pers.) *paša sa jednim tugom (vidi objašnjenje pod tûg)*. — »b i r - t u g l i j e i ići-tuglije« (K. H. I 47).
< tur. *birtuğlu (bir-tuğlu)*, v. kompon. pod bir i tug + tur. suf. *-lu (-li)*.

birvàktīle (bȉr-vaktīle) adv. (tur.-ar.) *nekad, u staro vrijeme, ranijih vremena*.
< tur. *birvaktile (bir-vakt-ile)* »nekad, jednom«, v. kompon. pod bir i vakat + tur. postpoz. *-ile* »sa«.

birzèmānīle, birzèmān (bȉr-zèmānīle, bȉr-zèmān) adv. (tur.-ar.) *nekad, u staro vrijeme, ranijih vremena*.
< tur. *birzemanile (bir-zeman-ile)* »nekad, jednom«, v. kompon. pod. bir i zeman + tur. postpoz. *-ile* »sa«.

bisèrdžik *m*, *1. vrsta sitnog veza, vez sa sitnim bodovima po platnu sličnim sitnom biseru*.
2. cvijet i biljka đurđevak, Convallaria majalis.
Hibr. r. sa tur. demin. nastavkom *-cik* (č. džik), biserdžik = biserčić.

bisèrli indecl., *biserom ukrašen, biseran*. — »nevjestice, b i s e r l i kitice« (S. B. I 12).
Hibr. r. sa tur. suf. *-li*.

bisèrlija *f*, *biserom nakićen (ukrašen) predmet, biserka*. — »Il' čangija šibalija, ili uzda b i s e r l i j a« (S. S. 9).
Izv. od biserli (v.).

bismìla *f* i **bismìle** *n* (zapravo = **bismilla, bismille**) (ar.) *ime stava »Bismillahir-Rahmanir-Rahim!« (v. tumačenje pod bismilah), kojim počinje svako poglavlje u kur'anu*. — »Dobar poso ti počimaj b i s m i l l o m« (Ist. bl. II 221); »Sa b i s m i l e t o m su otškrinuli vrata« (Gajret 1930. 214).
< tur. *besmele* < ar. *bäsmälä*.

bismìlāh! (zapravo: **bismillāh!**) interj. (ar.) *u ime boga! bože pomozi!*
< ar. *bismi-llāh* »u ime boga«, potpuni kur'anski stav glasi: *Bismillāhir - Raḥmānir - Raḥīm!* »u ime boga, opšteg dobročinitelja, milostivoga!«

bitèvija *f* (tur.) *vrsta koplja, plosnato koplje izrađeno od jednog komada metala.* — »Pa on baca koplje b i t e v i j u« (Vuk, Rječnik).
< tur. *bitevi* »sav, cjelovit; sve skupa, cijelo«.

bitìrisati -išēm, *svršiti, dovršiti, dokončati, neki posao.*
< tur. *bitirmek*, istog značenja.

bìtisati -išēm *1. uginuti, umrijeti; propasti, nestati.*
2. proći, minuti. — »Bilo i b i t i s a l o« (Vuk, Posl. 13).
< tur. *bitmek* »svršiti, završiti; nestati, propasti, itd.«

biùzūr, biuzúrluk, v. bihuzur, bihuzurluk

bòcman *m* (ar.) *veliki čaršijski*
< tur. *batman* »mjera za zapreminu, u raznim mjestima različite vrijednosti: od dvije do osam oka; trgovački uteg različite veličine«.
< ar. *bāt* »utvrđen, jasno određen« i ar. *männ* »mjera«.

bògaz *m* (tur.) *1. grlo, grkljan, guša, ždrijelo* .— U ob. gov.: »Došlo mi je do b o g a z a«.
2. grlo, vrat suda za vodu. — »Tri su glavna dijela od kojih se sastoji prostor za vodu đuguma, i to: dìb ,donji dio, onda b o g a z i zeh, najgornji dio« (GZM 1951. 220).
3. otvoreni, gornji dio mangale. — »Dva glavna dijela mangale, oturak i b o g a z, spajaju se jabukom, tj. jednim ispupčenim obručem« (GZM 1951. 213).
4. klanac, tjesnac, tijesan planinski prolaz. — »Prešao je staze i b o g a z e«, »Najpreči je b o g a z od Turaka« (M. H. III 278).
< tur. *boğaz* »grlo, grkljan, »ždrijelo; klanac; fig. »vrat vodene posude (đuguma, ibrika boce) itd.
V. bogazluk.

bogàzluk *m* (tur.) *1. podgrlica.*
2. bijela lisičja koža ispod grla.
< tur. *boğazlık (boğaz-lık)*, v. bogaz + tur. suf. *-lik.*

bògda i dem. **bògdica** *f* (tur.) *zrnce, mrvica, nešto sasvim male veličine.* — U ob. gov.: »Koliko za b o g d u«; »Imala je u jednoj srebrenoj kutici u ham-pamuku i b o g d i c u časnog dreva...« (Zembilj III 17)
< tur. *boğday* »zrno pšenice sasvim mali uteg«.

bȍhča, bohčàluk, v. bošča, boščaluk

bôj, gen. bòja *m* (tur.) *1. stas, uzrast, rast.* — »Mala b o j a, pleći širokije« (Lord 28); »Srednjeg b o j a, prilika je moja« (I. Z. III 53); »Oko kule kamena avlija, / Visoka je od dva b o j a ljudska« (M. H. IV 114).
2. kat, sprat. — »Osma j' kula Smiljanić Tadije, / najviša je od sedam b o j e v a« (M. H. III 105); »Što ne ode u gornje b o j e v e, / Tude ima jedan sanduk blaga« (M. H. I 446).
3. mjera za dužinu. — »Mera za dužinu zove se »b o j«. Posle znaka za dužinu najvećih samara (»batal boj«) aršin se produžava u dršku...« (GZM 1958. 104).
< tur. *boy* »stas, uzrast; debljina, veličina« itd.
V. bojlija.

bòja *f* (tur.) *farba.*
< tur. *boya.*
V. bojadžija, bojadisati, bojali bojaluk, bojama, bojiti, obojiti.

bojàdisati -išēm, *bojiti, farbati.*
< tur. *boyadı*, 3. lice sing od *boyamak* »bojiti«

bojâdisati se, bojàtisati se -išēm, *bojiti se, mazati se.* — »Očešlja se i b o j a t i s a s e, / I obuče što mogo najljepše« (Vuk VII 282).
V. bojadisati.

bojàdžija i **bòjadžija** *m* (tur.) *1. zanatlija koji se bavi bojenjem, moler, farbar.* — »Čuješ li me mladi b o j a d ž i j a! / Možeš li se, more, pouzdati, / Da mojega obojiš đogata« (Vuk VII 159).
2. trgovac bojama. — »Do *du-ćana Trifka b o j a d ž i j e« (K. H. II 534).
< tur. *boyacı (boya-cı),* v. boja + tur. suf. *-ci.*

bojàli indecl. adj. (tur.) *obojen, bojadisan, našaran.* — »Dug b o j a l i čibuk podmetnula« (M. H. III 508).
< tur. *boyalı (boya-lı),* v. boja + tur. suf. *-li.*

bojàluk *m* (tur.) *posuda u kojoj se drži razmućena boja.* — »B o j a l u k, omanja posuda za držanje razmućene crvene zemlje kojom se šara lonac« (GZM 1956. 103).
< tur. *boyalık (boya-lık),* v. boja + tur. suf. *-lik.*

bojàma *f* (tur.) *1. boja.*
2. ono što je obojeno.
3. obojena šamija.
4. platno, rublje u boji. — »Oprala sam bjelinu, još nisam b o j a m u« (prilikom pranja rublja u ob. govoru).
< tur: *bayama (baya-ma),* nom. action. i part. od *boyamak* »bojiti«.

bòjiti, *farbati, bojom premazivati*
Izv. od boja (v.).

bòjlija *m* (tur.) *stasit, čovjek visoka rasta.*
< tur.. *boylu (boy-lu),* v. boj + tur. suf. *-lu* *(-li).*

bojùnbag, v. bujunbag

bȍk *m* (tur.) *ljudski izmet, izmetina, nèčist.*
< tur. *bok.*
V. bokluk.

bȍkča, bokčàluk, v. bošča, boščaluk

bòkluk *m* (tur.) *izmetina, đubre, govnarija.* — »Koji b o k l u k najviše smrdi na svijetu?« (Zembilj III 124).
< tur. *bokluk (bok-luk),* v. bok + tur. suf. *-luk (-lik).*

bȍl, bȍl -bȍl indecl. adj. (tur.)
1. prostran, širok.
2. pun, obilan.
< tur. *bol* »prostran. širok, obilan«.
V. bol-hazna, bonluk, bol-nafake.

bȍl-hàzna *f* (tur.-ar.) *obilna, bogata blagajna, riznica.*
< tur. *bol-hazna,* v. kompon. pod bol i hazna.

bȍl-nafàke indecl. adj. (tur.-ar.) *prostrane nafake, tj. u takvoj je srećnoj situaciji da uvijek ima u izobilju sredstava za život.*
Kovanica od bol (v.) i nafaka (v.).

bòluk, v. bonluk

bombòndžija, *m, onaj koji prodaje bombone.*
Hibr. r. sa tur. suf. *-ci*

bòndžuci (sing. **bòndžuk)** *m* (tur.) *šuplja staklena zrnca u raznim bojama (obično plavi i crveni) koja se nanižu na konac i služe za ukras. Bondžuci na konjskom julara ili na dječijoj kapici brane od uroka, po narodnom vjerovanju.*
< tur. *boncuk.*

bònluk, bòluk *m* (tur.) *izobilje, obskrbljenost sa svim sredstvima potrebnim za život.*

< tur. *bolluk (bol-luk)*, v **bol** + tur. suf. **-luk (-lik)**

bôr, bôra *m* (pers.) *hemijski elemenat, hem. znak B, atomska težina 10,82, nalazi se u prirodi kao borna kiselina ili u obliku soli (borati).*
< pers. *bōre, būre* »kem. elemenat bor«.
V. boraks.

bôraks *m* (pers.) *kemijski spoj bora, natrija i kisika u listićavim kristalima, kiselkasta ukusa.*
< lat. *borax* < ar. *būraq* < pers. *bōre, būre* »kem. elemenat bor«.
V. bôr.

boränija, buränija *f* (ar.) *1. zeleni grah, mahune.*
2. fig. nešto sitno, sitnęš, nevažno, zeleno, neiskusno.
< tur. *boranį* i *burani* < ar. *būrāniyyä, būrānī*, »jelo spravljeno od zeleni i pirinča«. Naziv je došao od ličnog imena žene halife Memuna (Abdullāh Al-Mä'mūn) iz dinastije Abasovića (813—833) »*Būrān*« + ar. adj. suf. *-iyyä, -ī*.

bòrčlija *m* (tur.) *dužnik, onaj koji ima kakvu obavezu.*
< tur. *borçlu (borç-lu)* < tur. *borc* »dug« + tur. suf. *-lu (-li)*.

bòrija *f* (tur.) *truba.*
< tur. *boru, borı.*
V. borozan.

borozan *m* (tur.-pers.) *trubač.* — »Ćupriljiću b o r o z a n a viknu / B o r o z a n i jadan zasviraše« (Lord 261).
< tur. *boruzen (boru-zen)* < tur. *boru* »truba« pres. *zen*, prez. osn. od *zeden* »svirati«.

bòstan *m* (pers.) *1. vrt, bašča.* — »U b o s t a n u ujagmi divojku« (M. H. III 128); »Dva su cvjeta u b o s t a n u rasla: / plavi zumbul i zelena kada« (Ašikl. 6).
2. lubenice i dinje. — »Od Mehmeda slađeg meda nema, / Od Alije šećer gurabije, / Od Osmana ljepšega b o s t a n a« (I. Z. III 120); »Obrąti zelen b o s t a n« (Vuk, Posl. 230).
< tur. *bostan* »vrt; lubenice i dinje«, < pers. *būstān, bōsitān* »vrt, bašča«, pers. *bū* »miris« + pers. *stān*, suf. za tvorbu imenica mjesta.
V. bostandžibaša, bostandžija, bostandžiluk, bostanluk.

bostàndžibaša *m* (pers.-tur.) *zapovjednik janjičarskih bostandžija.*
< tur. *bostancıbaşı*, v. bostandžije i baš.

Bostàndžić, v. bostandžija

bostàndžija *m* (pers.-tur.) *vrtlar, zeleničar.* — »Bostan sadi b o s t a n d ž i j a Meho, / bostan sadi, a bogu se moli« (Muz. zap. Inst. 2944); »Ne prodaji b o s t a n d ž i j i bostana« (Nar. bl. 117). — *Od ovog je nastalo prezime Bostàndžić.*
< tur. *bostancı*, v. bostan + tur. suf. *-ci.*

bostàndžije, pl. *m* (pers.-tur.) *janjičarski rod vojske koji je u početku imao zadatak da se brine o carskim bostanima i baščama u Carigradu i njegovoj okolini. Zbog toga su i dobili ovaj naziv. Iz ovog odreda se regrutovala carska garda.*
V. tumačenje pod bostandžija.

bostandžiluk *m* (pers.-tur.) *povrtlarstvo.*
< tur. *bostancılık (bostancı-lık)*, v. bostandžija + tur. suf. *-lik.*

bostànluk *m* (pers.-tur.) *vrt.*
< tur. *bostanlık* v. bostan + tur. suf. *-lik.*

bȍš indecl. adj. (tur.) 1. *prazan.* — »boš laf« = prazan govor, besposlen razgovor; »boš posla« = koješta; uzalud, nema ustvari ništa.

2. *u igri prstena kaže se* b o š! *kad se pod podignutom čarapom ne nađe prsten.*

< tur. *boş.*

V. bošer, bošluk, bošnuti.

bȍšča (bȍhča, bȍkča) *f* (pers.) *pokrivač za glavu, rubac; stolnjak; platno četverouglastog oblika u koje se nešto zamotava.* — »Pa on uze b o š č u s haljinama« (K. H. II 134).

< tur. *bohça* < pers. *boğče,* demin. od pers. *boğ* »zavežljaj«.

V. boščaluk, sofra-bošča.

boščàluk (bohčàluk, bokčàluk) *m* (pers.-tur.) *dar koji se sastoji od odjevnih predmeta zamotanih u jedan komad platna, u bošču (otud ovaj naziv). Starinski boščaluk sadrži: gaće, košulju, čevru i jagluk ili učkur od svilenog beza zlatom vezen. Savremeni muški boščaluk obično sadrži košulju, gaće, kravatu i čarape, a ženski par ženskog rublja uključujući i spavaćicu. Boščaluk poklanja mlada, nevjesta mladoženji, mladoženjinoj rodbini i svatovima; zatim vlasnik novosagrađene kuće majstorima, dijete nosi boščluk hodži kada hatmu učini itd.* — »Svakom svatu po b o š č a l u k dajte, / Mome dragom devet b o š č a l u k a« (nar. pj.); »Da bih tebi b'jel b o š č a l u k dala, / Da je malen, ni gledati nećeš« (I. Z. Herceg. 78): »Divne bih mu ponijela dare: / tri jagluka, tanka b o k č a l u k a« (Vuk I 406).

< tur. *bohçalık (bohça-lık)* v. bošča + tur. suf. *-lik.*

bȍšēr -éra *m* (tur.) *onaj dio u bravčeta od rebara do butova, slabine.*

< tur. *boş-yer,* bukv. »prazno mjesto«, v. boš + tur. *yer* »mjesto«.

bòšluk *m* (tur.) *praznina.*

< tur. *boşluk (boş-luk),* v. boš + tur. suf. *-luk (-lik).*

bòšnuti, *nenaći prsten pod čarapom koja se podigne (u igri prstena).*

Izv. od boš (v.).

bóza, búza *f* (pers.) *1. poznato kiselkasto osvježavajuće piće koje se pravi od kukuruzna, projina brašna.*

2. »tatar-boza(buza)« je boza koju prave seljaci od projinog tijesta. — *»Ako se skuva neko*liko vrlo velikih proja, pak se drže na toplom mjestu da ukisnu, može se od njih dobiti vrlo prijatno piće, koje se u ljetno doba troši, a to je »b u z a«. Tako kisele proje — tijesto — udrobe u kakav veći sud u koji se nalije vruće čiste vode, te ostavi na toplom mjestu 24 sata da još bolje ukisne. Sada je buza gotova i može se trošiti. U takav sud može se dodavati i u pola pečene proje, od čega se dobije još bolja buza, koju zovu »t a t a r - b u z a«. Buza se najviše troši za vrijeme postova u ljetno doba.« (GZM 1908. 439).

< tur. *boza* < pers. *būza.*

V. bozadžija.

Bozàdžić, v. bozadžija

bozàdžija, buzàdžija i **bȍzadžija, bȕzadžija** *m* (pers.-tur.) *onaj koji pravi i prodaje bozu. Od ovog je nastalo prezime Bozàdžić.*

< tur. *bozacı (boza-cı)* v. boza + tur. suf. *-ci.*

bòzdisati -išēm, *pokvariti, poremetiti, razvaliti.*
< tur. *bozdu,* perf. 3. lice sing. od *bozmak* »pokvariti«
V. bozgun, bozuk.

bozdȑđan, v. bazerđan

bòzgun adj. i supst. (tur.) *1. pokvaren, razvaljen, razbijen, trošan.*
2. Božić.
< tur. *bozgun* < tur *bozmak* »pokvariti«.

bòzuk adj. i supst. (tur.) *1. pokvaren, iskvaren, nesređen.*
2. Božić. Ranije, stariji muslimani nisu htjeli izgovarati riječ »Bòžić« vjerujući da je to grijeh, jer je božje ime upotrijebljeno na način koji ne odobrava islamsko vjerovanje. Stoga su Božić nazivali: bozuk, prozuk ili bozgun.
< tur. *bozuk* < tur. *bozmak* »pokvariti«.

bòžji èmer, v. emri-ilahi

brȃk! interj. (tur.) *ostavi! ne diraj! kani se!*
< tur. *brak,* imp. od *brakmak* »ostaviti, pustiti«.

brȃvadžija *m, bravar.*
Hibr. r. sa tur. suf *-ci.*

brȃvadžiluk *m* (tur.) *bravarski zanat.*
2. dio čaršije gdje se nalaze radnje bravadžija. U Sarajevu se i danas jedna ulica, gdje se nalaze bravarske radnje, naziva Brȃvadžiluk.
Hibr. r. sa tur. suf. *-luk (-lik).*

brȇ, v. be

brȇ đìdi, brȇđìdi, brȇ gìdi, brȇgìdi! interj. (tur.) *bre more!* — »Bolan mi leži Kara Mustafa, / b r e g i d i, bre džanum, / bolan Kara Mustafa (Sevd, 46).
< tur. *bre gidi,* v. kompon. pod be i đidi.

brèmedēt! interj. (tur.-ar.) *čudnovato! za čudo božje!* — »B r e m e d e t, bremedet! E na moju vjeru, s takim ćete programom...« (Zembilj II 40).
< tur. *be medet!,* v. kompon. pod be i medet.

brkànlija, brkàjlija *m, onaj koji ima velike brkove, brkonja.*
Hrb. r. sa tur. suf. *-li.*

brkèsuz *m, onaj koji nema brkova.*
Hibr. r. sa tur. suf. *-siz* »bez« (po uzoru na tur. riječ *bıyıksız* »bez brkova«).
Hibr. r.

brusàli indecl. adj. (tur.) *brusanski (proizvod, izrada, roba).* — »Na okolo b r u s a l i jastuci« (K. H. II 32).
< tur. *bursalı (bursa-lı)* < tur. *Bursa* »Brusa« (grad u Turskoj) + tur. suf. *-li.*

bùbreg *m* (tur.) *bubreg.*
< tur. vulg. *böbrek,* knjiž. *böğürek.*

bùčuk *m* (tur.) *polovina, pola.* — U ob. gov.: »Sada je sat bir b u č u k« = sada je jedan i po sati. *Od ovog je došlo prezime Bùčuk.*
< tur. *buçuk.*

Bùčuk, v. bučuk

bùćma, bùkma *f* (tur.) *1. usukani debeli pamuk, gajtan.* — »Rukavi, prsa i jaka košulje nisu mnogo vezeni, gotovo su bez šara. Niz prsa se obično po rubu našije crvena »b u k m a« (gajtan)« (GZM 1954. 97);
2. sveza ispod koljena u dimija ili ženskih gaća. — »Kakve su joj kumašli dimije, / do koljena kunom postavljene, / od koljena kunom i lisicom, / da

joj b u ć m a noge ne prežulja« (B. V. 1892. 171).
< tur. *bükme* < *bükmek* »usukati«.

bȕdāk *m* (tur.) *trnokop.* — »uzeh b u d a k, s čim sam argatovo, / pa s b u d a k o m odoh u hajduke« (Vuk III 10).
< tur. *budak* »grana, čvor na stablu«.
V. Bȕdākovići.

Bȕdākovići *m, mahala u Sarajevu.*
< tur. *budak* »grana«.

budàla *f* (ar.) *1. luđak, mahnitov.* — »Više b u d a l a misli nego more nosi« (Nar. bl. 32); »B u d a l e kuće zidaju, a mudri ih kupuju«, »Slijepca za put i b u d a l u za savjet ne valja pitati« (Vuk, Posl. 30, 289).
2 .kao pridjev: lud, mahnit.
< tur. *budala* »umno ograničen, nepametan, glup« < ar. *budălā'*, pl. *bädīl* »zamjena«. Vidi po korjenu i značenju sličnu riječ **abdal.** — Kraelitz predpostavlja da je *budala* došlo putem metateze od ar. pl. *buladā'* (sing. *bälīd* »glupak«). Međutim, ni stariji ni savremeni tur. autori i leksikografi ne dovode uopšte tur. riječ *budala* u vezu sa ar. *bälīd* i *bulädā'*.
V. budalaluk, budalasati, budalast, budalaština, budalina, budàliti, pobudaliti.

budaláluk *m* (ar.-tur.) *budalaština, ludorija.*
< tur. *budalalık*, v. budala + tur. suf. *-lik.*

budalásati i **budalésati,** *mahnitati, ludorije provoditi.*
Izv. od budala (v.).

budàlast, *lud, mahnit.* — »Mlad junače, b u d a l a s t a glavo« (I. Z. I 224).
Izv. od budala (v.).

budaláština *f, ludorija, mahnitanje.*
Izv. od budala (v.).

budàlina, *augm. od budala (v.).* — »A drugo je gojeni Alile, / A treće je b u d a l i n a Tale« (Vuk VII 15).

budàliti, *luditi, ludovati.* — »Muči,. Janko, nemoj b u d a l i t i« (M. H. III 5).
Izv. od budala (v.).

Budìmlīć, v. Budimlija

Budìmlija *m, Budimac; doseljenik iz Budima (Budim-Pešte). Od ovog je nastalo prezime Budìmlīć.*
Hibr. r. sa tur. suf. *-li.*

budìmlija *f, vrsta jabuke, budimka.*
Hibr. r. sa tur. suf. *-li.*

búdža *f* (ar.) *1. rupa, jama.* — »B u d ž a miše spašava« (Nar. bl. 30).
2. zatvor.
3. fig. važna osoba, »gromovnik«.
Izv. metatezom od *džuba* < tur. *cübb* »jama, špilja; duboki podrum koji je u staro vrijeme služio kao tamnica, zindan« < ar. *ǵubb* »duboka jama, bunar«.

bùdžāk -áka *m* (tur.) *kut, ugao.* — »A dok neko iz b u d ž a k a viknu« (K. H. I 48).
< tur. *bucak.*

bȕđa *f* i **bȕđ** *m* (tur.) *plijesan; paučinasta prevlaka na hrani koja nastaje usljed dugog stajanja ili ako se drži na vlažnu i toplu mjestu, ili usljed upljuvka muhe.*
< tur. *büğe, büğelek (büve, büvelek)* »plava muha, obad; vrsta pauka«. Uporedi izraz »upaukati se« (od riječi »pauk«) za pojavu »upljesniviti se«.
V. buđav, buđaviti, pobuđaviti

büđav adj. *pljesniv.*
Izv. od buđa (v.).

büđaviti, *pljesniti.*
Izv od buđa (v.).

bugàrija *f, vrsta narodne tamburice. Slična je šargiji, ali je od ove manja.*
< tur. *bulgari* < tur. *Bulgar* »Bugar« + ar.-pers. adj. suf. *-ī (-iyy).*

bùgija *f* (tur.) *para, dim; ugljični monoksid; prašina.* — »Za kolima se digao čitav oblak b u g i j e« (Vesel. II 293).
< tur. *buğu, buğı.*

bùhur *m* (ar.) *mirisava materija za kađenje.*
< tur. *buhur* < pers. *beḫūr* < ar. *bäḫūr* »mirisava materija za kađenje«.
V. buhurdanluk, buhurdar.

buhurdánluk *m* (ar.-pers.-tur.) *isto što i buhurdar (v.).*
< tur. *buhurdanlık (buhurdan-lik)* v. buhurdar + tur. suf. *-lik.*

buhùrdār *m* (ar.-pers.) *kadionica u kojoj muslimani pale mirisave materije, kao što su ud, amber i anduz.* — »Kadionice i b u h u r d a r i razlikuju se samo u tome, što kadionica ima na vrhu kapka krst, a buhurdar ga nema« (GZM 1951. 225).
< tur. *buhurdan* < pers. *beḫūrdān (beḫūr-dān)* »kadionica« < ar. *bäḫūr,* v. buhur + pers. suf. *-dān,* koji služi za tvorbu imenica koje znače neku posudu.

bùjati, *brzo rasti.*
Vjerovatno < tur. *büyümek* »rasti, bujati«.

bujrùldija, bujrùltija, v. bujruntija

bùjrum! bùjrun! bùjrunuz! interj. (tur.) *izvoli! izvolite!* — »B u j r u n, b u j r u n, mlad Vezirović« (K. H. II 369).
< tur. *buyrun! buyrunuz!* imp. 2. lice pl. od *buyurmak* »zapovjediti, narediti; zapovijedati, naređivati; govoriti«.
V. bujur, bujurisati, bujruntija.

bujrùntija, bujrùltija, bujrùldija (burùntija) *f* (tur.) *naredba, zapovjedno pismo paše, valije.* — »Na ti ovu b u j r u n t i j u moju« (K. H. I 96); »brez pašine sitne b u r u n t i j e« (Vuk III 277).
< tur. *buyrultu, buyruldu,* supst. i pas. oblik perf. 3. lice sing. od *buyurmak* »*zapovijedati,* naređivati«.

bujùnbag, bujùnbak, bojùnbag (k), bajùnbag (k) *m* (tur.) *kravata, mašna.*
< tur. *boyunbağı (boyun-bağı)* »kravata« < tur. *boyun* »vrat« i tur. *bağ, bağı* »sveza; omotač, zavoj«.

bùjur! interj. (tur.) *izvoli! izvolite!* — »B u j u r amo, po Bosni junaci!« (K. H. I 126); »B u j u r Musa kupusa! — Neka bako i mesa« (Vuk, Posl. 30).
< tur. *buyur!* imp. 2. lice sing. od *buyurmak* »zapovijedati, naređivati«.

bujùrisati -išēm *1. zapovijedati; govoriti.*
2. reći bujrum. — »B u j u r i s a dagri musafira, / Odvede ga staroj na odaju« (Lord 320).
< tur. *buyurmak* »zapovijedati, govoriti«.

bùkadar adv. (tur.-ar.) *mnogo, puno; mnoštvo.* — »Kakav je zeman došo, biće Nastića i Sima još b u k a d a r« (Zembilj III 30).
< tur. *bukadar* »ovoliko« < tur. *bu* »ovaj -a, -o i ar. *qadr* »količina«.

bukàgije *f* (tur.) *okov na nogama zatvorenika u tamnici.* — »B u k a g i j e noge prežuljale« (M. H. III 165).
< tur. *bukağı.*

bùkma, v. bućma

bùktisati -išēm, *planuti na nekog, razdraženo se izderati na nekog.*
< tur. *bikti,* perf. 3. lice sing. od *bikmak* »unervoziti se«.

búla *f* (tur.) *1. muslimanska vjeroučiteljica; vjerski obrazovana muslimanka, koja za žene vrši izvjesne svešteničke dužnosti.* — »Nije, Mejro, nije nam grjehota! / Ti si b ú l a, pa ćeš otklanjati, / ja sam softa, pa ću odučiti« (Muz. zap. Inst. 3178)
2. búlom zove šegrt majstorovu ženu.
< tur. *bula, bola* »strina, tetka«

bùla *f* (tur.) *1. muslimanka žena.* — »Procvililа b u l a u jesiru« (K. H. II 590); »Ja dizdaru, b u l o Jajačkinjo!« (M. H. III 286).
2. udata žena. — »O tako ti. rumena ružice, / Beru li te b u l e al' đevojke« (Vuk V 287): »Što u tebe zli zakon postade: / da se ljube b u l e udovice, / ostavljaju lijepe đevojke!« (Vuk I 340).
< tur. *bula, bola* »strina, tetka«.

bulàmač i **bulàmāč, bulùmač** i **bulùmāč** -áča *m* (tur.) *1. vrsta jela, spravlja se od brašna, šećera i masla.*
2. gusta čorba od brašna i sira.
3. brašno smiješano s vodom, čime pekari mažu kruh prije pečenja.
< tur. *bulamaç.*

bulànik indecl. adj. (tur.) *mutan, oblačan.* — U ob. gov.: »b u l a n i k h a v a« = oblačno vrijeme.
< tur. *bulanık* »mutan« < *bulanmak* »zamutiti se«.

bùlbul (bùmbul) *m* (ar.) *slavuj.* — »Zapjevala b u l b u l-ptica, misli zora je« (Muz. zap. Inst. 1737); »B u m b u l pjeva u ružici: »Saba zora je!«« (Vuk V 7).
< tur. *bülbül* < ar. *bulbul.*

bùlgur, v. bùngur

bùlūg *m* (ar.) *punoljetnost, zrelost za brak.*
< tur. *bülûğ* < ar. *bulūg.*

bulùmač, v. bulamač

bùljubaša, v. buljukbaša

Bùljubašić, v. buljukbaša

bùljuk *m* (tur.) *1. četa vojske; kompanija. U janjičarskoj vojsci je buljuk brojio obično 100 ljudi. Naša nar. pjesma pominje buljuke od 12 hiljada ljudi.* — »Dalkirliča dvanaest b u l j u k a, / u svakome po dvan'est hiljada« (K. H. I 259).
2. odred, dio, razdjeljak.
3. jato, skupina, grupa. — »Na dželepe krave i volove, / na b u l j u k e ovce jalovice« (nar. pj.); »Poplašio bi b u l j u k goveda« (Vuk, Posl. 255).
< tur. *bölük* »odjeljak, odjeljenje; tabor vojske«.
V. buljukbaša.

bùljukbaša, bùljubaša, bùljumbaša *m* (tur.) *1. u janjičara zapovjednik buljuka, oficir u rangu juzbaše, kapetana.*
2. vodnik, zapovjednik jednog buljuka uopšte. — »Ima ođe trides b u l j u k b a š a« (Lord 98); »Nek im baba bide b u l j u b a š a« (M. H. III 380): Podiže se b u l j u m b a š a Mujo« (Vuk, Rječnik).
< tur. *bölükbaşı,* izft. v. buljuk i baš.

bùljumbaša, v. buljukbaša

bùmbār -ára *m* (pers.) *vrsta jela: dobro oprana lojna košuljica, odnosno sirište bravčeta, nadjene se isjecanom džigericom i mesom, pomiješano sa malo pirinča i isjecanog luka, pa se sirište zašije i onda se stavlja da se peče. To jelo i danas kod nas domaćice prave.*
< tur. *bumbar* < pers. *būnbār, būmbār.*

bumbáreć, v. mubareć

bumbarèća, bumbarèće, v. mubareća

bumbášir, v. mubašir

bùmbul, v. bulbul

bùnār -ára *m* (tur.) *vještački iskopana duboka jama, rupa, iz koje se vadi i upotrebljava podzemna voda.* — »Bunar voda svaka grozničava, / udovica svaka samovoljna« (Vuk, Posl. 30); »I studene vodice zamutila, / do jednoga pašina bunara« (Sevd. 172).
< tur. *bunar, punar.*
V. Baš-bunar, bunardžija.

bunàrdžija *m* (tur.) *zanatlija koji se bavi kopanjem bunareva.* — »Bunarevi su obično građeni u dvorištu, ali i u bašči. To je bio nekoć posao naročitih majstora bunardžija« (Kreš. Vodovodi 161).
< tur. *bunarcı (bunar-cı),* v bunar + tur. suf. *-ci.*

Bùnārbaša, v. Baš-bunar

búndžija i **bùndžija** *m, onaj koji diže bunu, buntovnik.*
Hibr. r. sa tur. suf. *-ci.*

bundùruk, v. burundžuk

bùngur, bùlgur *m* (tur.) *1. otstupana, prebijena pšenica.*
2. vrsta jela: pilav spravljen od otstupane, prebijene pšenice. — »Opet bolji bungur i tarana, / od bećara, od dva izmećara« (I. Z. IV 156).
< tur. vulg. *bulgur,* knjiž. *burgul.*

bùrāk -áka *m* (ar.) *krilati rajski konj koji je, po islamskom vjerovanju, odnio jedne noći Muhameda najvećom brzinom na nebo i vratio ga.* — »Pred Bečom je burak posrnuo« (»Gorski vijenac«, stih 1149).
< ar. *burāq.*

buránija, v. boranija

burázer, biráder *m* (pers.) *1. brat.* — »Majka hoće, al' burazer neće« (I. Z. I 233).
2. prijatelj.
< tur. *birader* < pers. *birāder* »brat«.

burèdžici -džīka (sing. **burèdžik)** *m* (tur.) *vrsta jela, burečići. Prave se ovako: razviju se jufke kao za obične pite, izrežu se na komade i onda se od dva komada pravi jedan buredžik, tako da se na jedan stavi poprženo meso pomiješano sa pirinčem, a drugim se poklopi i slijepi, pa se tako spravljeni buredžici prže na maslu.*
< tur. *börecik (börek-cik)* »burečić«, dem. od burek (v.).

burègdžija, burègdžīnca, v. burekčija, burekčinca

bùrek *m* (pers.) *mesna pita koja se spravlja tako da se u tanko razvijene jufke zamotava s lukom isjecano ili mljeveno meso. Burek »u gužve« je ako se jufke savijaju, a »polagani« ako se meso stavlja između cijelih položenih jufki.* — »Donesi im tevsiju bureka« (Ist. bl. II 258).
< tur. *börek* »pita uopšte« < pers. *būrek.*

V. burekčija, burekdžinca, buredžici, puh-burek.

burèkčija, burègdžija *m* (pers.-tur.) *onaj koji pravi i prodaje burek.*
< tur. *börekçi*, v. burek + tur. suf. *-çi.*

burèkčīnca, burègdžīnca *f, radnja u kojoj se prodaje burek.*
Izv. od burekčija (v.).

bùrgija *f* (tur.) *svrdo, bušilica.*
< tur. *burgu.*
V. burgijati.

burgìjati *1. bušiti burgijom.*
2. fig. zamućivati, sijati smutnju među ljudima.
Izv. od burgija (v.).

bùrma *f* (tur.) *1. vitica, vjenčani prsten; jednostavni prsten od zlata ili druge kovine bez ukrasnog kamenja.* — »S ruke skida b u r m u pozlaćenu« (K. H. I 239).
2. vijak, zavrtanj, šraf. — »To je puce na b u r m u skovato« (M. H. III 510); »Ono puce na b u r m u skovano, / kad mu valja te ga razburmova, / Te njim serdar pije vino rujno« (Vuk VI 319). Šrafovi u mlina za kafu zovu se b u r m e. (GZM 1957. 82).
3. »na burmu« znači i usukano, zasukano: »saruk n a b u r m u zavijen« = zasukana čalma, jedan od načina kako se čalma zamotava.
< tur. *burma* < *burmak* »zasukati, usukati, zavrtjeti, uvratiti«.
V. burmali, burmaluk, burma-tahta, odburma (va) ti, razburma (va) ti, zaburma (va) ti.

burmàli indecl. adj. (tur.) *spiralan, u obliku zavrtnja.*
< tur. *burmalı (burma-lı)*, v. burma + tur. suf. *-li.*

burmàluk *m* (tur.) *alatka kojom se buše kutije radi stavljanja šrafova.* — »B u r m a l u k o m se naziva alatka kojom se kutije buše radi stavljanja šrafova. Od željeza je, u obliku zvezde sa tri kraka« (GZM 1957. 74).
< tur. *burmalık (burma-lık)*, v. burma + tur. suf. *-lik.*

bùrma-tähta, bùrmatahta *f* (tur.-pers.) *gvozdena ploča za pravljenje vijuga na burmama za kafene mlinove.* — »B u r m a - t a h t a je gvozdena ploča u obliku prakljače. Na širem delu nalaze se tri rupe raznih dimenzija, sa lozom za pravljenje vijuga na »burmicama« — šrafovima«. (GZM 1957. 77).
< tur. *burma tahta*, v .kompon. pod burma i tahta.

bùrmut *m* (tur.) *duhan u prahu koji se upotrebljava ušmrkavanjem, isto što i enfija, nicotiana sternusatoria.*
< tur. *buruntu (burun-otu)* bukv. »nosna trava«, izft. od tur. *burun*, »nos« i tur. *ot* »trava«.
V. burmutica.

bùrmutica *f, kutijica za burmut.* — »... nastavila bi baka Zaka, potprašivši iz svoje srmali b u r m u t i c e« (Zembilj III 18).
Izv. od burmut (v.).

bùrnus *m* (ar.) *arapski dugački i široki ogrtač sa kapuljačom.*
< tur. *bornuz* < ar. *burnus.*

burùndžuk (iskriv. **bunđùruk**), *fina tanka svilena prozirna tkanina.* — »da ne mete, jado, b u r u n d ž u k -košulje, / da ne šćepa, jado, dibe i kadife« (Vuk I 280); »Prokise joj devet kavadova, / i deseta b u n đ u r u k košulja« (Muz. zap. Inst. 111).

< tur. *bürüncük, bürümcük.*
V burundžukli.

burundžùkli. indecl. adj. (tur.) *1. izrađen, skrojen od burundžuka.* — »Na njojzi je b u r u n d ž u k l i košulja« (Vuk V 340); »Po gaćama b u r u n d ž u k l i košulja« (Vuk I 379). *2. fig. osjetljiv, koji ne podnosi svašta.* — »b u r u n d ž u k l i nosa« = osjetljiv na neugodne mirise; probirač. — »Oni, koji su nekada bili velika prnjkaia u jelu i b u r u n d ž u k l i crijeva, danas jedu pokorno sve . . .« (Zembilj II 60).
< tur. *bürüncüklü (bürüncük-lü),* v. burundžuk + tur. suf. *-lü (-li).*

burùnlije *f* (tur.) *terzijska i abadžijska tanka kliješta sa šiljastim vrhovima za pravljenje kopči.* V. i sivrije.
< tur. *burunlu (burun-lu)* »šiljast« < tur. *burun* »šiljak, šiljasti kraj« + tur. suf. *-lu (-li).*

burùnsuz *m* (tur.) *onaj koji je bez nosa.*
< tur. *burunsuz (burun-suz)* < tur. *burun* »nos« + tur. suf. *-suz, -siz* »bez«.

burùntija, v. bujruntija

burúret *m* (ar.) *1. poremećaj, pometnja.* — »Zamirisa kosa kao sumbul plavi, / a meni se krenu b u r u r e t u glavi« (Šantićeva »Emina«, Muz. zap. Inst. 3531). *2. svađa, uzbuna.* — »A bogme, to' ne može bez kakva b u r u r e t a proći« (Gajret, 1929. 37).
< tur. *bürûdet* < ar. *burūdä* »hladnoća (u pravom i prenesenom značenju)«; sravni u nas »hladan tuš«

bùsāć -áća *m* (tur.) *drvena posuda za vodu.*
< tur. *büstagan* »okrugla posuda u obliku lubenice«.

bùsija, pùsija *f* (tur.) *zasjeda.* — »Čija b u s i j a toga i junaštvo« (Vuk, Posl. 346); »Kroz b u s i j u dok je prigazio« (M. H. III 406).
< tur. *pusu, pusı.*

büt *m* (tur.) *bedro, stegno.*
< tur. *but, bud.*

bùtrast adj. (tur.) *nizak i debeo.*
< tur. *badur* »malen, niska rasta« (bodurast, pa budrast-butrast).

bùtum, bùtun indecl. adj. (tur.) *sav, čitav, cio.* — »Tad Krndiju b u t u m porobiše«, »U svoj našoj b u t u m kraljevini« (M. H. III 35, 37); »Što je zemlje na četiri strane, / b u t u n zemlje turske i kaurske« (Vuk II 218); »al' mu druga nema nijednoga. / sva družina b u t u n izginula« (Vuk III 318). — *Od ovog je nastalo prezime Bùtum.*
< tur. *bütün.*
V butumile, butun-butuna, buzbutun.

Bùtum, v. butum

bùtumīlē, adv. (tur.) *sve skupa, sve zajedno.*
Naša izvedenica od tur. *bütün,* v. butum i tur. postpoz. *-ile* »sa«.

bùtun-butùna adv. (tur.) *sveosve, sasvim, potpuno.*
< tur. *bütün bütüna.*

búza, buzàdžija, v. boza, božadžija

bùzbutum, bùsbutum adv. (tur.) *potpuno sve, sasvim, sveosve. Po uzoru na ovu riječ formiran je kod nas izraz »cip cijeli« (potpuno sav, cijeli):* »Nek' pokupi Bosnu cip cijelu«, »Da pokupiš Bosnu cip cijelu« (Lord 26, 28).

< tur. *büsbütün (büs-bütün)* apsol. superl. od *bütün* (v. butum) naśtao sa pref. *büs*, koji je dodan radi pojačanja značenja adj. *bütün*.

buzdòhān, v. buzdovan

buzdohànlija *f.* (tur.) *vrsta kruške: krupna, pjegava, pa izgleda ružna, ali vrlo slatka.*
< tur. *buzdoğanlı*, v. buzdovan (buzdohan) + tur. suf. *-li*.

buzdòvān, buzdòhān -ána *m* (tur.) *vrsta starinskog oružja, topuz. U početku je to bila čvornata toljaga, tokmak, a kasnijim usavršavanjem sastojao se od drvenog ili metalnog držala i metalne kugle, lopte, često eliptičkog oblika. Ako glava buzdovana ima uzdužna ispupčenja, tzv. »pera«, onda se zove »perni buzdovan«.* — »Pograbio teška b u z d o v a n a, / U njem ima tuča i olova, / Dobre mire do pedeset oka, / A trideset drveta javora« (M. H. II 27). »i još tome vrana konja, zlatan b u z d o v a n« (Vuk I 478); »Pa povadi teška b u z d o h a n a (M. H. II 113); »Dok satraše ona koplja bojna, / potegoše p e r n e b u z d o v a n e« (Vuk II 275).
< tur. *bozdoğan.* Možda etimološki ima veze sa madž. *buzogány*.

bŭz gìbi! interj. (tur.) *kao led! (ovako uzvikuju bozadžije kad prodaju bozu, hvaleći je da je studena kao led).*
< tur. *buz-gibi* »kao led« *(buz* »led« *gibi* »kao«).

C

cèribaša (čèribaša) *m* (tur.) *1. u starije vrijeme Turske Carevine zapovjednik odreda neredovne ili pomoćne vojske.*
2. pripadnik vojnog odreda akindžija koji je služio kao obavještajac za ratni pohod.
3. ciganski muhtar, knez, prvak.
< tur. *çeribaşı (çeri-başı)* izft. od tur. *çeri* »vojska« i *baş*, v. baš.

cifra *f* (ar.) *znak za bilježenje brojeva, brojka.*
Izvor. < ar. *ǧifr, ǧäfr* »tobožnje znanje, vještina o proricanju budućnosti i otkrivanju tajni pomoću napisanih brojeva, slova i simboličnih znakova«.

cigār-ćāge *n, cigar-papir.* — »... nego mi od ove trave, da prostite, došla crijeva tanka ko cigar-ćage« (Andrić 32).
V. ćage.

cigaràluk, cigárluk *m, muštikla, cigaršpic.*
Kovanica sa tur. suf. *-luk (-lik),* prema tur. *sigaralık.*

cigànluk *m, 1. predgrađe ili mahala gdje stanuju Cigani.*
2. ciganština. — »Ma koliko da je to ciganluk i ološ, nikome se ne igra« (Andrić 47).
Hibr. r. sa tur. suf. *-luk (-lik).*

Č

čàbuk adv. (tur.) *brzo.*
< tur. *çabuk.*

čàdor, šàtor *m* (pers.) *šator.* — »To će turski biti č a d o r o v i« (M. H. III 56); »Vihor ružu niz polje tjeraše, / dotjera je Muji do č a d o r a« (nar. sevd. pjesma).
< tur. *çadır* < pers. *čāder, čatr.* V. al-čador, čador-bez, čadordžija.

čàdor-bȇz (čàdorbez) *m* (pers.-ar.) *vrsta debljeg beza, botane; Upotrebljavao se i za šatorska krila i otud ovakav naziv.* — »Bezom su čizmedžije postavljale gornje dijelove jedne vrste obuće, što su ga tkale naše žene, i č a d o r b e z, znatno deblji i čvršći od domaćeg, a koji se uvozio iz Carigrada« (Kreš. Čizm. obrt 117).
< tur. *çadırbezi (çadır-bezi)* »šatorsko krilo«, izft. v. kompon. pod čador i bez.

Čadòrdžīć, v. čadordžija

čadòrdžija *m* (pers.-tur.) *zanatlija koji pravi i prodaje čadore. Od ovog je došlo prezime Čadòrdžīć.*
< tur. *çadırcı (çadır-cı),* v. čador + tur. suf. **-ci.**

čafúrija (pogr.), v. ćafurija

čȁgalj, šȁkal *m* (ind.) *mesožder iz familije pasa, Canis aureus.*
< tur. *çakal* < pers. *šeğāl, šegāl* < ind.

čȁir, čȁjir (čȁjer) *m* (tur.) *livada, sjenokos, pašnjak.* — »Do č a i r a Mandušića Vuka« (M. H. I 453); »Na č a j i r u Janković Stojana« (M. H. I 307); — »Moje cv'jeće po tvojim č a j e r o m« (I. Z. Herceg. 20).
< tur. *çayır.*

čȁj *m* (kin.) *čaj.*
< tur. *çay* < pers. *čāy* < kin. *čā.*

čȁjer, čȁjir, v. čair

čájo, hipok. od **čauš** *m* (tur.) *1. šaljivčina koji uveseljava svatove i goste na svadbi. Obično je maskiran, u ruci nosi toljagu, nadžak, kojim lupa po tarabama i strehama i baca se njime na kokoši.*
2. čauš. — »Svi su č a j e kod svojih topova« (M. H. III 85).
V. čauš.

čȁk konj. (tur.) *štaviše, pa, ta.* — U ob. gov.: »Č a k i ti me napuštaš«.
< tur. *çak* »daleko, sve do«.

čâk i **čâk** adv. (tur.) *daleko, sve do.* — U ob. gov: »Otišao je č a k tamo«, »Došla mu voda č a k do koljena«
< tur. *cak'* »daleko, sve do«.

čàkar adj. (tur.) *1. onaj koji je raznobojnih očiju.*
2. razrok.
< tur. *çakır* »plavo-zelenkast«.
V. čakarast.

čàkar, čàkr *m* (tur.) *vrsta pripitomljenog i dresiranog sokola kojim su nekad u Bosni lovili ptice.* — »Opremi mi č a k a r bedeviju« (K. H. I 499) tj. »soko bedeviju« (bedevija se u brzini poredi sa sokolom).
< tur. *çakır* »vrsta sokola«.
V. čakrdžija.

čàkarast adj. *1. onaj koji je raznobojnih očiju.*
2. razrok.
Izv. od čakar (v.).

čàkija *f* (tur.) *džepni nožić, perorez.* — »I izvadi od zlata č a k i j u« (K. H. I 402).
< tur. *çakı.*

čakìrdžija, v. čakar

čàkmak *m* (tur.) *1. kresalo, ognjilo, kojim se kreše o kremen, a upotrebljava se za palenje vatre, lule ili cigare.* — »Turci sjede, malo počiniše, / Lule pune, a u č a k m a k krešu« (Vuk VI 487).
2. kresalo, ognjilo na starinskim puškama. — »Uz ramena lunte prislonili, / na č a k m a k e ruke naslonili« (K. H. I 289).
< tur. *çakmak.*
V. čakmakli, čakmak-obrve.

čakmàkli, čakmakàli, čakmàli (veli se za obrve) indecl. adj. (tur.) *čakmakaste (obrve) tj. sjajne, crne i pravilno savijene (obrve).* — »oči su mi kao murećef, a obrve č a k m a k a l i« (I. Z. III 114).
< tur. *çakmaklı (çakmak-lı)* v. čakmak + tur. suf. *-li.*

čàkmak-òbrve, *obrve kao čakmak, tj. sjajne, crne i pravilno savijene.* — »I na tvoje b'jelo lice, / i na č a k m a k obrvice« (Sevd. 82).

čakrdžija, čakìrdžija *m* (tur.) *onaj koji lovi ptice pomoću dresiranog sokola zv. čakar ili čakr, sokolar.*
+ tur. *çakırcı,* v. čakar + tur. suf. *-ci.*

čakširāš i **čàkširāš** *m, onaj koji nosi čakšire.*
Izv. od čakšire (v.)

čàkšire *f* pl. t. (tur.) *vrsta istočnjačke muške donje odjeće sa dugim turom i uskim nogavicama koje se kopčaju sa strane. Prave se od čohe ili sukna.* — »A na njemu od abe č a k š i r e« (M. H. III 358).
< tur. *çakşır.*
V. čakširaš, čakširlija.

čakširlija *m* (tur.) *isto što i čakširaš (v.).*
< tur. *çakşırlı (çakşır-lı),* v. čakšire + tur. suf. *-li.*

čàla! interj. (tur.) *sviraj, kucaj, udaraj! (na kakav muzički instrumenat).* — »Č a l a, č a l a, čalgidžije mlade!« (K. H. I 111).
< tur. *çala, çal,* imp. od *çalmak* »svirati; udarati, kucati, bubati«.
V. čalan, čalgidžija, čalgidžiluk, čalgija, čalgijanje.

čalabŕčak -brčka, *m, mali obrok, mala količina hrane, tek da se »brkovi omaste«.* — »Č a l a b r č a k, moj dragi Kokane, / č a l a b r č a k dok ti dođe ručak« (Vuk V 472); »Kad mi vojno na oranje pođe, / sprigam mu šinik priganica, / č a l a b r č a k

dok prispije ručak« (Vuk I 550). Izv. od čalabrknuti (v.).

čalabȑknuti, čalabȑcnuti, *na brzinu nešto malo pojesti, »samo brkove omastiti«.*
Hibr. r. < tur. *çala* i naša riječ »brknuti, brcnuti«, tur. *çala* stavlja se kao prefiks riječi da bi se dobilo značenje brzine, brze radnje.
V. čalabrčak.

čalàkati, počalàkati, *1. ostrugati, i pojesti ostatke hrane u jednom sudu.*
2. Obarati preostalo voće sa grana.
< tur. gl. *çalmak,* koji između ostaloga znači i »očistiti, pomesti«.
V. čališiti.

čȁlan *m* (tur.) *sat koji iskucava svakog sata, svakog pola sata itd.*
< tur. *çalar* »koji zvoni, iskucava«; tur. *çalar saat* »sat koji iskucava«.

čȁlgadžija, v. čalgidžija

čalgìdžija, čȁlgadžija *m* (tur.) *svirač.* — »čala, čala, čalgidžije mlade« (K. H. I 111); »terzijane čalgadžije Huse« (nar. pj.).
< tur. *çalgıcı (çalgı-cı),* nom. agent. i part. akt. od *çalmak* »svirati«.

čalgidžiluk *m* (tur.) *svirački zanat.*
< tur. *çalgıcılık (çalgı-cı-lık),* v. čalgidžija + tur. suf. *-lik.*

čȁlgija *f* (tur.) *1. svirka*
2. glazbalo, muzički instrumenat.
< tur. *çalgı.*
V. čalgidžija, čalgidžiluk, čalgijanje.

čalgìjānje n, sviranje.
Izv. od čalgija (v.).

čalíha, v. čališiti

čȁlija *f* (tur.) *grmlje, trnje i bodljike, pasjakovina; šikara.*
< tur. *çalı,* sa istim značenjima.

čalíša, v. čališiti

čalíšiti, *strugati kašikom krajeve kazana prilikom pečenja bestilja. To obično rade djeca. Ono što se ostruže i jede zove se čalíša ili čalíha.*
< tur. gl. *çalmak,* koji između ostaloga znači i »očistiti, pomesti«.
V. čalakati.

čalìškan, v. čališkin.

čalìškin, čalìškan, adj. (tur.) *marljiv, radin.*
< tur. *çalışkan* < gl. *çalışmak* »raditi, truditi se«.

čalìštisati -išēm, **čalíšiti** -īšīm, *raditi, truditi se, marljiv biti.* — »Otvor oči, neprestano čališi« (Ist. bl. II 224).
< tur. *çalışmak* »raditi, truditi se«.
V. čališkin.

čàlma i **čȁlma** *f* (tur.) *platno omotano oko fesa ili koje druge slične kape, saruk, ahmedija.* — »Bila mu brada, a čalma bijela« (M. H. III 518); »Kad li se prije poturči, kad li čalmu steče?« (Vuk, Posl. 118).
< tur. *çalma* (part. od *çalmak* »zaviti, zamotati«).

čȁltak *m* (tur.) *njiva zasijana pirinčem.*
< tur. *çeltik tarlası* izft. »njiva zasijana pirinčem«.

čȁluk *m* (tur.) *1. onaj koji je otpušten iz janjičarske vojske i brisan iz knjiga janjičarskih odreda.*

2. *plašljivac, smetenjak. Od ovog je došlo prezime Čäluk.*
< tur. *çalık*, što između ostalog znači i gore navedena značenja pod 1. i 2.

Čäluk, v. čaluk

čäm *m* (tur.) *četinara, crnogorica, bor.*
< tur. *çam* »bor«.
V. čamac, čamdžija, čamovina, čam sakaz.

čámac -mca *m* (tur.) *plovilo, plovni objekt.*
< tur. *çamac* »malo riječno plovilo« < tur. *çam* »bor«.

čamàšīr -íra *m* (pers.) *veš, rublje.* — »Često sam ti perčin iščešljala, / a često ti č a m a š i r m'jenjala« (K. H. I 400); »Osim jedna krčmarica mlada, / koja mi je č a m a š i r e prala« (Muz. zap. Inst. 2725).
< tur. *çamaşır* »veš, rublje« < pers. *ğāmešūy, ğāmešūr* »onaj koji pere rublje« < pers. *ğāme* »rublje, odijelo« i pers. *šūy, šūr* prez. osn. od *šūsten* »prati«.

Čàmdžīć, v. čamdžija

čàmdžija i **čámdžija** *m* (tur.) *lađar, splavar.*
Od ovog je došlo prezime Čàmdžīć i Čámdžīć.
< tur. *çamcı (çam-cı),* v. **čam** + tur. suf. *-ci.*

čàmovina *f, borovina; drvo četinara, crnogorica.*
Izv. od čam (v.).

čampàra *f* (pers.) *lančić na uzdi privezan za đem, koji stoji oko konjskih žvalja.*
< tur. *çalpara,* v. tumačenje pod çampareta.

čampàreta, gen. **čampàrētā,** pl. t. (pers.) *vrsta udaračkog instrumenta, koji se sastoji od dva para drvenih ili metalnih okruglih pločica koje se nataknu na prste i, udaranjem jedne o drugu, daje se ritam igri, plesu; kastanjete.*
< tur. *çalpara* < pers. *čārpāre* »kastanjete«; pers. *čār* »četiri« i pers. *pāre* »komad« (na dva prsta po par, u svemu četiri komada).
V. čampara.

čàmpraz *m* (pers.) *mangup.*
< **čapraz** (v.).

čäm-sàkaz *m* (tur.) *smola od bora.*
< tur. *çamsakızı (çam-sakızı)* izft. v. kompon. pod **čam** i sakaz.

čànak -nka *m* (tur.) *drvena zdjela.* — »Ako č a n a k ne izda, kašika neće« (Vuk, Posl. 9); »Iz prepuna **č a n k a** nije grjehota odskrnuti« (Vuk, Posl. 100).
< tur. *çanak* »zemljana posuda«.
V čankoliz.

čàngalast adj. *dugih nogu, štrkljast.*
< tur. *çangallı* »ono što je razgranato kao rogovi u jelena«; tur *çangal* »suvišan dodatak, nešto što je pridodato«.

čankòliz *m, ližisahan, gotovan, poguzija.*
Hibr. r.: < tur. *çanak* (v. čanak) + srp.-hrv. *»liz«* od gl. *lízati«:* »ližičanak«.

čänta, čânta, čântra *f* (tur.) *kožna torba, tašna.*
< tur. *çanta.*
V. čantalija.

čàntalija i **čântalija** *f* (tur.) *podulja haljina, anterija, koja ima na sredini široki džep (zbog čega je i dobila ovakvo ime).*
< tur. *çantalı (çanta-lı),* v. čanta + tur. suf. *-li.*

čàpkun, čàvkun *m* (tur.) *1. vragoljan, lola; lopov (u blažem smislu rečeno).*
2. konj brza a sitna hoda.
< tur. *çapkın*, sa značenjima kao u nas.
V. čapkuniti.

čapkúniti, čavkúniti, *ići brzim a sitnim hodom, vrsta konjskog hoda, sličan rahvan-hodu.*
Izv. od čapkun (v.).

čàprage, v. čaprazi

čàpras, v. čapraz

čapràšik indecl. adj. i adv. (pers.) *1. zamršen, ispreturan.*
2. zamršeno, smršeno, unakrst jedno preko drugog.
< tur. *çaprașık*, istih značenja < pers. *čepu-rāst* »lijevo-desno«, v. čapraz.

čàpraz, čàpras *m* (pers.) *1. konj koji je unakrst putonogast (koji ima bjeline na prednjoj i na suprotnoj stražnjoj nozi.* — »Na č a p r a z u, konju kosątome« (M. H. III 267).
2. udarac u klizanju na saonicama (ligurama): kada jedan drugog dostigne i udari, kaže se udario mu č a p r a z, ili ako **ga** prođe, dovikne onom kojeg je prošao »č a p r a z!«
3. udarac užetom preko prsa onoga koji se na ljuljački njiše od strane dvojice drugih koji mu s obje strane stoje držeći krajeve užeta u rukama. To se čini da ljuljačka dobije veći zamah.
4. konopac koji se pruži ispred konja prije nego li će konji poletiti na trci.
< tur. *çapraz* < pers. *čepu-rāst, čep-rāst* »lijevo-desno« (pers. *čep* »lijevo« i pers. *rāst* »desno«.
V. čaprazi, čaprašik, čaprazdivan, čampraz.

čàpraz-dívān *m* (pers.-ar.) *dvorba, pri kojoj se drže ruke presamićene na prsima.*
< tur. *çapraz-divan*, v. kompon. pod čapraz i divan.

čàprazi, čàprage *m* pl. t. (pers.) *ukrasni gajtani sa krupnim pucama na čevkenima, libadama i sličnoj gornjoj muškoj odjeći. Stoje vodoravno postavljeni s obje strane prsa (obično ih po šest) i pri kraju imaju s jedne strane dugmeta, a s druge strane petlje, pa se na sredini sapinju.* — »Zlatne sape na prsin č a p r a z e«, »Sve po prsim srmali č a p r a z i« (M. H. III 238, 366).
< tur. *çapraz*, v. čapraz.

čára *f* i **čáre** *n* **(ćára, ćáre)** (pers.) *spas, lijek, pomoć.* — »Na Aliju juriš učiniše, / Č a r e nije, živa uhvatiše, / Vajde nema povezaše ruke« (Vuk VII 166); »Al zaludu, č a r e ne imade« (K. H. I 201); »Nama nema druge ć a r e, doklen njega ne vidi« (»Osvit« 46).
< tur. *çare* < pers. *čāre* »lijek, spas, pomoć«.

čărak -rka i **čărk** -a *m* (pers. *1. zupčasto kolo, točak bilo u kojoj mašini (stroju).*
2. strug, sprava koja služi za struganje i čišćenje metalnih predmeta.
3. sprava za izradu raznih drvenih predmeta.
4. mutapdžijska alatka za predenje pređe.
5. čelično kolo na pušci kremenjači kojim se kremen kreše. — »Za pojasom dvije puške male, / Sve u zlatu do sami č ă r a k a« (Vuk VI 449).
6. naprava za navodnjavanje.
< tur. *çark* < pers. *čarh* »1. nebo, 2. ono što se okreće, vrti kao kolo«.

V. čarčiti, očarčiti, čarkiš, čarku-feleć, čerkeš.

čàrapa, čòrapa *f* (pers.), *čarapa.* < tur. *çorap, çorab* < ar. *ǧäwräb* < pers. *gūrāb* »čarapa«.

čàrčiti, òčarčiti, *strugati, čistiti (ostrugati, očistiti) na čarku (strugu).* — »Da bi se svi ovi limeni delovi mlina očistili — »o č a r č i l i«, stavljaju se na odgovarajuće kalupe. Č a r č i se na čarku pomoću noževa za čarak« (GZM 1957. 82).
Izv. od čarak (v.).

čàrdāk -áka *m* (pers.) *1. lijepa, obično dvospratna, kuća, okružena baščama, dvorac, ljetnikovac.* — »Na č a r d a k u, na visoku, / kraj džam pendžera« (nar. pj.).
2. drvena zgrada na stubovima. — »Č a r d a k mu je od trides't direka« (F. J. II 367); »Nad avlijom č a r d a k od drveta« (M. H. III 234).
3. velika soba na spratu sa lijepim vidikom; soba na kuli. — »U Mostaru bjela kula, / A na kuli bio č a r d a k, / Na čardaku meki dušek« (Vuk V 310); »Hodi gore, moja vjerna ljubo! / Hodi gore, u č a r d a k e gornje« (Vuk I 632); »Na č a r d a k u, na visokoj kuli« (B. V. 1886. 220).
4. u Srbiji sporedna zgrada ili trijem (doksat).
< tur. **çardak** < pers. **čārṭāq** *(čār-ṭāq)* »zgrada na četiri svoda« (pers. *čār* »četiri« + *ṭāq* »svod, luk u graditeljstvu«).

čardàklija *f* (pers.-tur.) *1. velika soba na spratu sa dobrim vidikom.*
2. vinova loza, odrina, Vitis vinifera L. (koja se penje oko kuće i otud ovaj naziv).
< tur. *çardaklı (çardak-lı),* v. čardak + tur. suf. *-li.*

čáre, v. čara

čȃrka i **čàrka** *f* (pers.) *malo prepucavanje, mala bitka kao uvod u glavnu bitku.* — »Već je s njime č a r k u zamećala« (M. H. III 239).
< tur. *çarka* < pers. *čarḫa* »vojna prethodnica«.
V. čarkač, čarkadžija, čarkanje, čarkati.

čàrkāč -áča, **čàrkār** -ára, **čàrkaš** áša *m, vojnik u prethodnici.*
Izv. od čarka (v.).

čȃrkadžija (čȃrkidžija) *m* (pers.-tur.) *onaj u prvim bojnim linijama koji prvi zameće boj, vojnik (i konj) u prethodnici.* — »Vidiš mojih č a r k a d ž i j a mladih, / Kako su momci u cure stanuli« (M. H. IV 23); »Evo danas momka jabanđije, / E mašala, konja č a r k i d ž i j e« (Lord 163).
< tur. *çarkacı,* v. čarka + tur. suf. *-ci.*

čȃrkānje *m, 1. malo prepucavanje u boju, zametanje čarke.*
2. poticanje vatre da bolje gori.
Izv. od čarka (v.).

čàrkār, čàrkāš, v. čarkač

čȃrkati *1. prepucavati, zametati čarku.*
2. poticati vatru da bolje gori.
Izv. od čarka (v.).
V. pročarkati.

čàrkiš *m* (pers.-tur.) *rad, izrada na čarku; predmet izrađen na čarku.* — »... a smarlama ili č a r k i š - ć a s a je s pervazom i kapkom«, »Pervaz je kod č a r k i š - s a h a n a uvijek na haneta ...« (GZM 1931. 218).
< tur. *çarh işi* »rad na čarku« izft. od pers. *çarḫ* (v. **čarak**) i tur. *iş* »rad, posao«.

čàrku-fèleć (čàrkufeleć) *m* (pers.-ar.) *1. ratni objekat: prepreka, ograda od željeznih šipki ili hrastovih kolaca koja se stavlja kao zaštitno sredstvo oko vojničkog logora ili pred prvom bojnom linijom.* — »Svi zajedno juriš učiniše, / č a r k u f e l e ć rukam' raskidoše« (Ist. bl. I 287).
2. vrsta topa. — »I pred njima tri topa velika, / Č a r k u - f e l e ć i Karalimana, / i Kuduza topa velikoga« (K. H. I 210).
3. kolo sreće: zemljina kugla zamišljena kao kolo koje se okreće i donosi sudbinu.
< tur. *çarkıfelek (çark-ı felek)*, pers. izft. od pers. *čarḫ* »kolo« (v. čarak) i ar. *fäläk* »nebo«, svemir«. Ar. *fäläk* u tur. j. znači još »svijet, vrijeme, sudbina«.

čàršaf, čàršav *m* (pers.) *1. posteljni platneni prekrivač, stolni platneni prekrivač, platneni stolnjak.*
2. zar, pokrivač koji su upotrebljavale muslimanke prilikom izlaska na ulicu.
< tur. *çarşaf* < pers. *čāderšeb, čāršeb* (< pers. *čāder* »pokrivač + pers. *šeb* »noć«). »noćni pokrivač«.

čaršav, v. čaršaf

čàrši-ćehája, čàršu-ćehája (čarši-ćehája, čaršućehája) *m* (pers.) *čaršijski ćehaja, tržni i sanitarni insepktor za čaršiju.*
< tur. *çarşı kâhyası*, izft. v. kompon. pod čaršija i ćehaja.

čàršija *f* (pers.) *trgovačka četvrt grada; tržište, trg.* — »Momak hoda Hlivnu po č a r š i j i« (M. H. III 409).
< tur. *çarşı* < pers. *čārsū* (pers. *čār* »četiri« + pers. *sū* »strana«) »četverostran«.
V. Baš-čaršija, čarši-ćehaja, čaršilija.

čaršìlija (čaršìnlija) *m* (pers.-tur.) *čaršijski čovjek, trgovac.*
< tur. *çarşılı*, v. čaršija + tur. suf. *-li*.

čaršìnlija, v. čaršilija

čàršu-ćehája, v. čarši-ćehaja

čarùgdžija, v .čarukčija

čàruk, čàrug *m* (tur.) *opanak.*
< tur. *çarik.*
V. čarukčija.

čarùkčija, čarùgdžija *m* (tur.) *opančar.*
< tur. *çarıkçı (çarık-çı)*, v. čaruk + tur. suf. *-çi*.

čáru-sȅ *n* (pers.) *izraz u igri tavle kad kocke padnu na četiri i tri.*
< tur. *çar-ü se* < pers. *čāru-se* »četiri i tri« (pers. *čār* »četiri« i *se* »tri«).

čàtal *m* (tur.) *viljuška; račva, rašlje.*
< tur. *çatal*, istog značenja.
V. čatalast, ćatal, čatali.

ćàtal (ćatal) *m* (tur.) *dvostruki julaг ili uzda sa dva povodca koja služi za ukroćenje silovita konja.* — »Đuljić priđe, raspućí ćusteke, / A s jasala odriješi ć a t a l a« (Lord 79): »a bješe mu vranac u ć a t a l i m, iz ć a t a l a vranca odr'ješio« (F J. II 377).
< tur. *çatallı (çatal-lı)* »račvast, dvostruk«, v. čatal + tur. suf. *-li*.

čàtalast adj. *račvast, viljuškast, vilast.*
Izv. od čatal (v.).

čatàli indecl. adj. (tur.) *račvast, rašljast; zamršen.*
< tur. *çatallı* »račvast«, v. čatal + tur. suf. *-li*.

čàtija, v. čatkija

čàtik obrve *f, spojene obrve.*
< tur. *çatık* »spojen, sastav-

ljen« < *çatmak* »spojiti, sastaviti«.

čàtisati -išēm **(ćàtisati -šēm)** *1. prispjeti; banuti, iznenada se pojaviti.* — »Ti počini dok mi č a t i š e m o« (F. J. I 204); »Kad ta caru knjiga ć a t i s a l a, / Pa pokupi paše i vezire« (Lord 8); »On završi, a momče ć a t i s a, / pa ovako begu progovara« (Beh. II 45).
2. sašiti.
< tur. *çatmak* »približiti se; potrefiti; spojiti, sastaviti; sašiti« itd.
V. čatik, čatma, čatmali, čatmara.

čàtkija, čàtija (pogr. **ćàtkija, ćàtija, čàptija)** *f* (tur.) *1. tanko svileno platno kojim se pokriva nevjesta (mlada), duvak.*
2. vrsta ženskog prekrivača. — »Prekrila se stambolskom č a t k i j o m« (B. V. 1887. 123); »da vidimo stambolsku ć a t i j u« (Beh. I 31); »Opasaću jašar emeniju, / Pokriću se stambolskom č a p t i j o m« (Vuk V 424).
< tur. *çatkı.*
V. al-čatkija.

čatlàisati, čatlàjisati -išēm, *crknuti, puknuti.* — »Crko, puko, č a t l a i s o, dok me ne vidio!« (djevojka izgovara kad čvara momku).
< tur. *çatlamak* »crknuti, uginuti; puknuti; razbiti se«.

čàtma *f* (tur.) *1. kućni zid koji je napravljen od drvenih greda poredanih uspravno ili koso, a potom ošipkan i omalterisan.* — »Tri su boja od ljuca kamena, / a četvrti č a t m a od drveta« (M. H. III 530).
2. kućni zid od pletera.
3. »obrve na čatmu« = *obrve koje su spojene, dodiruju jedna drugu.*
< tur. *çatma* »privremeni drveni zid sastavljen od greda; ono što je spojeno, sastavljeno, sašiveno« itd., part. od *çatmak* »spojiti, sastaviti; sašiti«.

čatmàli indecl. adj. (tur.) *spojen, sastavljen.* — »č a t m a l i obrve«, = spojene obrve.
< tur. *çatmalı (çatma-lı),* v čatma + tur. suf. *-li.*

čàtmara *f, kuća u koje su zidovi od čatme, pletera.* — »za zidanje kuće »č a t m a r e« u zemlju se pobiju direci koji obrazuju kostur zgrade, pa se zidovi opletu od pruća preko koga se nalijepi blato« (M. enc. »Prosveta« 993).
Izv. od čatma (v.).

čàuš i **čàūš** *m* (tur.) *1. U prvo doba Osmanlijske države čauši su imali rang oficira, te su bili carski pobočnici i javeri. U janjičarskoj vojsci čauši su bili niži zapovjednici, i to čauši podnarednici, a baščauši i čaušbaše narednici i vodnici. Čauši su kao prenosioci naredaba bili u službi cara, paša, vezira i ostalih viših zapovjednika.* — »Kad je care razumeo reči, / on pošalje dva svoja č a u š a: / Otiđite, dva č a u š a mlada, / pa kažite Kraljeviću Marku« (Vuk II 417); »Knjigu gleda paša Tahir-paša, / pa kad viđe što mu knjiga piše, / on povika ognjene č a u š e, / a č a u š i po vojsci carevoj« (Vuk IV 33); »Spremi paša dva svoja č a u š a, / da ufate Kumriju robinju« (Muz. zap. Inst. 2647); »Oko njega mlađahni č a u š i, / i pred njima carski čaušbaša« (K. H. I 46). — *Od ovog je došlo prezime Čàušević.*
2. čauši su bili i u sastavu turske vojne muzike »mehterhane« i nosili u rukma specijalne svo-

je oznake čugelje ili čugljenove (v. čugljen). — »Oko njega mlađahni č a u š i, / u rukam im srebrni čugelji« (K. H. I 46).
3. pomoćnik ćehaje u zanatlijskoj organizaciji, esnafu, koji je izvršavao naloge ćehaje.
4. čuvar telegrafske linije. Po »Pravilniku o telegrafu« od 22. Rebi-ul-evvela 1276. god. po h. (19-X-1859) dužnost čauša je da obilaze i čuvaju telegrafske linije. Oni su pod nadzorom baščauša.
5. vođa svatova, koji se brine o redu u svatovima. — »Tu viknuše ti laki č a u š i: / Hazur da ste, kićeni svatovi!« (Vuk II 59); »Da mi č a u š bideš svatovima!« (Lord 122).
6. šaljivčina koji razveseljava svatove i goste na svadbi.
< tur. *çavuş.*
V. čajo, čaušbaša, baščauš.

čàušbaša *m* (tur.) *starješina čauša, narednik.* — »Oko njega mlađahni čauši, / i pred njima carski č a u š b a š a« (K. H. I 46).
< tur. *çavuşbaşı (çavuş-başı),* v. kompon. pod čauš i baš.

Čàušević, v. čauš

čàvkun, čavkúniti, v. čapkun, čapkuniti

čëbedžija, v. ćebedžija

Čëbedžije, v. Ćebedžije

čeftázeta, čevtázeta, v. čiftazeta

čèhne, čèhneta, v. ćéne

čèhra *f* (pers.) *lice, izgled lica, fizionomija.* — »O Nuhane, oči divojačke, / Što si tako č e h r u prominio? / Je l' te babo rezil učinio« (M. H. III 230).
< tur. *çehre* < pers. *čehre* »lice, obraz«.
V. čehreli, čehresuz.

čèhrana, v. ćerhana

čehrèli indecl. adj. (pers.-tur.) *lijepa izgleda u licu, vedra lica.*
< tur. *çehreli (çehre-li),* v. čehra + tur. suf. *-li.*

čehrèsuz adj. (pers.-tur.) *neizgledan u licu, ružna lica.*
< tur. *çehresiz (çehre-siz),* v. čehra + tur. suf. *-siz* »bez«.

čehrùbār, čehlùbār, v. ćehrubar, ćehlibar.

čëiz, čëjiz, čȇjz *m* (ar.) *djevojačka oprema koju nevjesta donosi u mladoženjinu kuću, prćija.* — »Mnogi č e i z, bojali sanduke« (K. H. I 164); »Ne misli se za dvorom mojijem, / Već se misli za č e i z o m tvojijem« (Vuk V 364); »Od č e j i z a nigdje ništa nema« (K. H. II 140).
< tur. vulg. *çeyiz, çehiz* < ar. *ǧihāz.*
V. čeizluk.

čeìzluk, čȇjzluk *m* (ar.-tur.) *isto što i čeiz (v.).*
< tur. *çeyizlik (çeyiz-lik),* v. čeiz + tur. suf. *-lik.*

čëjiz, čȇjz, v. čeiz

čéjrečiti, čérečiti, *komadati; raskidati.*
Izv. od čejrek (v.).

čéjrek, čérek (čéreg) *m* (pers.) *1. jedna četvrtina, četvrt.* — »Nema, Tale, č e j r e k od sahata« (K. H. II 63); »A od vode do mog bega kule, / Nema više od č e r e k od sahata« (Vuk VII 237); »koja puška malo nišan gađa — / č e r e k hoda usmrti junaka« (Vuk III 180).
2. četvrt zaklanog jagnjeta ili brava uopšte. — »Sepet u ruku, pa u sepet jedan burek i jedan č e j r e k pečene janjetine...« (Zembilj III 118).
3. komad od nečeg raskomadanoga. — »seci njega na sedam

č e r e g a, / č e r e g e mu po drumu razbaci! (Vuk I 961).
< tur. vulg. *çeyrek* < pers. *čāryek, çehāryek* »jedna četvrtina« (pers. *čār, čehār* »četiri« i pers. *yek* »jedan«.
V. čejrečiti, raščejrečiti.

čêjzluk, v. čeizluk

čékalo, čekètalo *n* (tur.) *1. meljac, okretalo na mlinu za kafu. 2. obrtanj od željeza na vretenu, kojim se okreće tokmak zajedno sa vretenom.* — »Vreteno je duža željezna šipka. Na četvrtasti vrh vretena stavlja se »č e k a l o« — obrtanj...« (GZM 1957. 78).
< tur. *çekmek* »vući, tegliti, svlačiti itd«. Tur. *kahve cekmek* znači »mljeti kafu«.

čekètalo, v. čekalo

čèkić *m* (tur.) *poznata zanatlijska alatka (stolarski čekić, kovački čekić itd.). — S obzirom na etimološki postanak, trebalo bi pisati »čekič«, pošto je i prvi i posljednji glas nastao od tur. »ç« (čit. č). Međutim, u našem jeziku je općenito uobičajen izgovor i pisanje »čekić«, pa je tako ova riječ uvrštena i u naš službeni Pravopisni rječnik.*
< tur. *çekiç* (č. čekič).
V. čekićati, počekićati, čekićovati.

čekìćati, *udarati čekićem, kucati; kljucati.* — U ob. gov.: »Što mi stalno č e k i ć a š nad glavom« veli se kad neko nekog stalno na nešto upozorava i dosađuje mu.
Izv. od čekić (v.).

čèkićovati -ujēm, *kovati, izrađivati nešto čekićem.* — »Kakve su mu puške u silahu? / Nit' kovate, nit' č e k i ć o v a t e« (K. H. I 483).
Izv. od čekić (v.).

čèkma *f* (tur.) *1. vrsta prozorskog krila na starinskim kućama koje se diže i spušta.* — »Doklen č e k m a na pendžeru sinu« (K. H. I 376); »Od džame je č e k m u otvorio, / A na č e k m u glavu naslonio« (M. H. IV 442). *2. pomoćni most koji se pruža i sklapa, most lančanik. Naziva se i čekme-ćuprija ili čekmek-ćuprija.* — »Službeniče, Jovan-harambaša, / Obori mi č e k m u na ćupriji!« (M. H. III 182); »Namjestiše na č e k m e ćupriju« (K. H. I 152); »Kad je bio na Č e k m e k - ć u p r i j i, / nagna vranca da preko nje pređe« (Vuk II 608).
3. ladica u pisaćem stolu.
4. sitne srebrne pločice na ječermama (tokama) zovu se čekme, a i sama takva ječerma nekad se naziva čekma.
< tur. *çekme,* supst. i part. od *çekmek* »vući, tegliti, otvarati« itd.
V. čekmedža, čekmeli.

čekmèdža *f* i **čekmèdže** *n* (tur.) *kovčežić koji, mjesto kapka ozgor, ima ladicu sa strane kao u stola i služi kao drvena kasa, škrabija.* — »Fra Petar leže na dušek, a fra Marko sjede pored njega. Između njih č e k m e d ž e s novcem« (Andrić 49).
< tur. *çekmece,* izv. od *çekmek* »vući, tegliti, otvarati« itd.

čekmèli indecl. adj. (tur.) *ono što je sa čekmom, što ima čekmu (ladicu):* »čekmèli-sànduk« = drveni kovčeg sa ladicom. — »Pa otvori č e k m e l i s a n d u k a, / a izvadi pet stotin' seneta« (K. H. II 365).
< tur. *çekmeli (çekme-li),* v. čekma + tur. suf. *-li.*

čèkrdak *m* (tur.) *ogrizak sa košpicama koji ostane kad se tunja naokolo obreže.*
< tur. *çekirdek* »košpica«

čèkrk, čèkrek *m* (tur.) *1. mašina na kojoj se izrađuju predmeti od drveta.*
2. sprava za dizanje tereta u visinu namotavanjem užeta na kolo; kolo, vitao, motavilo, kolotura. — »pusti mene na č e k r k uzicu, / izvuci me do pola tavnice« (Vuk III 128); »Što je jedna na č e k r k čelenka« (M. H. III 510).
3. naprava za sukanje prediva.
4. uopšte ono što se vrti i okreće kao čekrk. — U ob. gov.: »Dun'jaluče, č e k r č e!«; »Za njim č e k r e k igra bedèvija« (K. H. I 355).
< tur. *çıkrık,* sa istim značenjima kao u nas.
V. čekrkčija, čekrkli, čekrklija.

čekr̀kčija *m* (tur.) *zanatlija koji pravi čekrke i predmete od drveta.*
< tur. *çıkrıkçı (çıkrık-çı),* v. čekrk + tur. suf. *-çi.*

čekr̀kli indecl. adj. (tur.) *ono što se okreće na čekrk.*
< tur. *çıkrıklı (çıkrık-lı),* v. čekrk + tur. suf. *-li.*

čekr̀klija *f* (tur.) *1. čelenka koja ima na sebi jedan kolutić koji se okreće.* — »Č e k r k l i j o, sjajna ti si, a moj dragi glavan ti si« (I. Z. III 91).
2. preslica na čekrk.
< tur. *çıkrıklı,* v. čekrkli.

čèktisati -išēm **(ćèktisati),** *podnositi, trpjeti.* — U ob. gov. »Ovo se više ne može č e k t i s a t i«; »... ne more se u kući ć e k t i s a t i, sve mu je nepravo« (Zembilj III 43).
< tur. *çekmek* »patiti, trpjeti«.

čelèbi indecl. adj. (tur.?) *gospodski, otmjeni, plemeniti.* — »A od moga č e l e b i - fesića, / a od tvoga č e l e b i -saruka« (Ašikl. 34); »U Mostaru, č e l e b i pazaru« (K. H. I 155).
< tur. *çelebi* < starotur. *çalab* »bog«, a ovo vjerovatno < asir. *ṣalīwā* »idol, bog«, ali ima i drugačijih mišljenja. Sporna je etimologija ove riječi iako je neki proglašavaju izvorno turskom. U tur. j. je ova riječ u početku označavala princa (Muratov mlađi sin na Kosovu zvao se Jakub č e l e b i), kneza, poglavicu. Od sultana Čelebi Mehmeda (sina Bajazidovog) ne nazivaju se više prinčevi »čelebi«, nego »šehzade«. Kasnije čelebi ima značenje: »otmjeniji i lijepo vaspitani gospodin«.
V čelebija, Čelebija, Čelebi-pazar. čelebijati se.

Čelèbīć, v. čelebija

čelèbija *m* (tur.?) *1. gospodin, džentlmen; otmjen i lijepo vaspitan čovjek; titula mladića plemićkog roda.* — »Sad boluje č e l e b i j a Jovo« (B. V. 1886. 234); »Zaprosio č e l e b i j a Petro / na daleko lijepu đevojku« (Vuk I 3); »Č e l e b i j i nije more ni do koljena«. (Vuk, Posl. 346). *Od ovog je nastalo prezime Čelèbīć.*
2. fig. u mutapčijskom zanatu komad bukovog drveta na stanu koji služi za provlačenje niti. — »Kao samostalan dio (na običnom, položenom stanu) služi »č e l e b i j a« od bukovog drveta za upravljanje i provlačenje niti. To je komad drveta dug 22 cm, širok 4 cm, oblika uzdužno presječene oblice« (GZM 1957. 55).
3. sinonim za efendija: Evlija Č e l e b i j a.
< tur. *çelebi,* v. čelebi.

Čelèbija (tur.?) *musl. žensko ime.*
< tur. *Çelebi,* lično ime, »Gospođa, Otmjena«, v. čelebi.

čelebìjati se, kititi se.
Izv. od čelebija (v.).

čelèbijīn pèrčīn *m, biljkà Delphinium ajacis L.*
V. kompon. pod čelebija i perčin.

Čelèbi-pàzār *m* (tur.-pers.) *turski naziv za Rogaticu, varošicu u istočnoj Bosni.*
< tur. *Çelebipazar* »Rogatica«, bukv. »gospodski trg« (tur. književ. *Çelebi bazarı*, izft., v. kompon. pod čelebi i pazar). Po Dr Hazimu Šabanoviću prva komponenta je nastala od titule »čelebi« koju je imao Mehmedbeg Isabegović, gospodar zemlje Pavlovića, u kojoj se nalazi srednjevjekovni trg Rogatica.

čèlēnka *f* (tur.) *vrsta perjanice, napravljena od zlata ili srebra u obliku spojenih pera, ponekad ukrašena dragim kamenjem. Stavlja se na kalpak ili saruk s prednje strane. Služila je i kao odlikovanje za hrabrost.* — »Odape mu od zlata č e l e n k e« (M. H. III 140).
< tur. *çelenk.*
V. čekrklija.

čelèpīr, v. ćelepir

čèlik *m* (tur.) *vrsta tehničkog gvožđa, nado, ocal.* — »Založi ga đemom od č e l i k a« (K. H. I 274).
< tur. *çelik.*
V. čelikli.

čelikli indecl. adj. (tur.) ***čeličan, od čelika.*** — »On se fati č e l i k l i nadžaka« (M. H. III 226).
< tur. *çelikli (çelik-li),* v. č e l i k + tur. suf. *-li.*

čèmber *m* (pers.) *1. bijelo, fino platno, šifon.* — »I donesi č e m b e r e da zastremo pendžere« (Muz. zap. Inst. 3264).
2. veliki bijeli rubac od šifona, marama, kojom muslimanke koje nose feredžu pokrivaju glavu. Najprije se jašmakom poveže donji dio lica do očiju i vrat, a onda se čemberom pokrije glava i čelo do očiju, tako da samo oči ostaju slobodne, nepokrivene. — »Č e m b e r i m a zamotale lice« (K. H. I 266); »Kumrijice, vjerna drugarice, / vidi l' mi se lice kroz č e m b e r e« (Muz. zap. Inst. 3337); »A svekrvi č e m b e r i okrugu / oko nje se zemlja okružila« (Vuk I 284).
2. obruč, okvir, prsten. — »Dio kapka (đuguma), koji ulazi u zeh, kad se kapak spusti, zove se č e m b e r« (GZM 1951. 236); »Iznad zidova je č e m b e r (okvir), napravljen od direka ili kamena...« (Kreš. Vodovodi 11); »Č e m b e r i su delovi koji se stavljaju u donji deo gornje kutije mlina (za kafu). Ima ih dva komada. Jedan širi i jedan uži. Širi služi za spajanje kutija, a uži za oslonac unutrašnjim delovima mlina« (GZM 1957. 81).
< tur. *çember* < pers. *čenber,* sa značenjima kao u nas.

čèmen, čìmen (ćìmen, šìben) *m* (pers.) *busenje, ledina, travnjak u bašči sa gustom i mladom kratkom travom; gusta, mlada zelena trava dok je još kratka; biljka kumin — Cuminum cyminum.* — »zelen č e m e n i zelena trava« (B. V. 1886. 140); »kraj vodice zelen ć i m e n trava« (I. Z. III 224); »S onu stranu Šibenika, / š i b e n -trava do koljena« (I. Z. III 178).
< tur. *çemen, çimen* < pers. *čemen* »bašča ili cvijetnjak sa lijepom gustom zelenom travom; tanka, mlada zelena trava; biljka *Cuminum cyminum*«.

čemèrli indecl adj., *gorak, čemeran.*
Hibr. r. sa tur. suf. *-li.*

čemèrli, čemèrlija (pogr.), v. ćemerli, ćemerlija

čënđel, čënđele, v. čengel, čengele

čéne i **čèhne** *n* (tur.) *vilica* i **čéneta, čèhneta,** *n, čeljusti, vilice.* — »Uhvatiše im se č e h n e t a i jedva progovoriše« (Zembilj III 62).
< tur. *çiğne*, prez. osn. od *çiğnemek* »žvakati«.

čenèvīr (pogr.), v. ćenevir

čëngel, čënđel *m* (pers.) *gvozdena kuka.*
< tur. *çengel* < pers. *čengāl*

čèngele, čènđele *f*, pl. t. (pers.) *1. gvozdene kuke na koje mesari u mesarama vješaju meso; dvije spojene gvozdene kuke na koje se objesi zaklani brav radi gulenja i čišćenja utrobe.*
2. vješala napravljena od gvozdenih kuka. — ».... ama je skapô na č e n g e l a m a u Beogradu« (Andrić 15); »načiniću kulu u primorju, / oko kule gvozdene č e n g e l e, — / vješaću mu hodže i kadije« (Vuk II 289); »Oko kule bedem i avliju, / Na okolo gvozdene č e n g e l e« (Petran. 425).
3. dio mlina za kafu pomoću kojeg je povezan čitav mehanizam mlina. — »Č e n g e l e — dio mlina u obliku pravougaone potkovice, od željeza, pomoću kojih su halka i tokmak zajedno sa vretenom pričvršćeni za gornju kutiju mlina« (GZM 1957. 78).
< tur. *çengel* < pers. *čengāl* »gvozdena kuka; pandža«.

čèngija *f* (pers.) *kafanska igračica, plesačica.* — »Gore joj oči kao u č e n g i j e«, »užegla oči kao č e n g i j a« (Vuk, Posl. 44, 329).
< tur. *çengi* »igračica, plesačica« < pers. *čengī* »onaj koji svira i igra uz čeng« (pers. *čeng* »vrsta muzičkog udarnog instrumenta, vrsta saza« + ar.-pers. adj. suf. *-ī (-iyy)).*
V. čengijati.

čengìjati, *igrati, plesati u kafani.* Izv. od čengija (v.).

čèpken, čèpkeni, v. čevken, čevkeni

čeràhor *m* (ar.-pers.) *radnik koji pod rukovodstvom majstora radi na zidanju i popravljanju gradova, mostova itd.*
< tur. *çerehōr*, < ar. *ǧārā* »dnevna plata, plata koja teče« i pers. *hōr* od *hurden.*
V. čerahorluk.

čerahòrluk *m* (ar.-pers.) *vrsta kuluka, obaveza seljaka da pri ukazanoj potrebi popravljaju utvrđene gradove, mostove i drugo.*
< tur. *çerehôrluk (çerehôr-luk)*, v. čerahor + tur. suf. *-luk (-lik).*

čèrčija, čèrčinka *f* (tur.) *žena koja po kućama raznosi i prodaje robu, trgovka.*
< tur. *çerçi* »trgovac sitnom robom«.

čërčīvo, v. ćerčivo

čérečiti, v. čejrečiti

čérek, čéreg, v. čejrek

čèrez *m* (tur.) *1. zbirna imenica koja u prvom redu znači suho južno voće, a zatim i razne kupovne poslastice kao: rahatlokum, bomboni itd.* — »nosila mu šećerli ponude: / šećer s mora, č e r e z iz Mostara« (S. S. 116).
2. poklon koji se sastoji od raznih poslastica i južnog voća, a koji mladoženja, po običaju, šalje roditeljima nevjeste odmah poslije vjenčanja.
< tur. *çerez* »ono što ne spada u glavno jelo, nego sporedno,

kao sir, voće, salata« itd.
V čereznjak.

čereznjāk, *m, mali tanjir iz koga se poslužuje slatkim, spravljenim od voća.*
Izv. od čerez (v.).

čērga i **čērga** *f* (tur.) *1. ciganski šator, ciganska koliba.*
2. mali šator. — »Tude ćemo konje razjahati, / a i č e r g e svoje raspinjati«. (K. H. I 69).
< tur. *çerge.*
V. čergar.

čergār -ára, **čergāš** -áša *m, Ciganin koji živi pod čergom.*
Izv. od čerga (v.).

čèribaša, v. ceribaša

čèrkeš *m* (pers.) *1. drveno kolo za predenje kudelje.*
2. privjesak na opasaču mutapčije kojim se zakači za uže. — »Ostaje samo da se pomoću »č e r k e š a«, koji je vezan na kušaku, mutapčija »pripne« za »urgan«. . .« (GZM 1957. 52).
< tur. *çarkeş (çark-keş)* < pers. *čarḫkeš* »kolo koje nešto vuče, namotava« (pers. *čarḫ* »kolo« i pers. *keš* prez. osn. od *kešīden* »vući, tegliti«.

čèrkezi, v. ćerkezi

čèrviš *m* (pers.) *umakac; sok, rastopljena mast (loj) iz mesa.*
< tur. *çerviş* < pers. *čerbiš.*

česátluk (pogr.), v. ćesatluk

čèsmīn, v. jasemin

češàgija *f, željezna četka kojom se konj timari, kašagija.*
Izvedenica od našeg gl. češati po uzoru na tur. oblik *kaşağı*, v. kašagija.

čèšit *m* (tur.) *vrsta, sorta.*
< tur. *çeşit.*

čēsma, čēšma i **čèsma, čèšma** *f* (pers.) *česma.*
< tur. *çeşme* < pers. *češme* »izvor«.
V. češmetaš.

čèšmetaš *m* (pers.-tur.) *kamena ploča kroz koju teče voda u korito česme.*
< tur. *çeşme taşı*, izft. v. kompon. pod česma i taš.

četedžija *m* (slov.-tur.) *1. četovođa.* — »Što su nekad torbonoše bile, / sad su našoj vojsci č e t e d ž i j e« (Nar. bl. 204); »a do njega č e t e d ž i j a Tale« (Vuk III 340).
2. onaj koji četuje.
< tur. *çeteci (çete-ci)*, tur. *çete* »četa« (riječ je slov. porijekla) + tur. suf. *-ci.*

čètobaša, čèto-bàša *m* (slov.-tur.) zapovjednik čete. — »Č e t o b a š a Mujo govorio« (F. J. I 317); »Da nam bideš ćeti č e t o b a š a« (Lord 144); »Hajde s četom kud god tebi drago, / Ti ćeš nama č e t o - b a š a biti« (Petran. 629).
< tur. *çetebaşı (çete-başı)* izft. od tur. *çete* »četa« (slov. porijekla) i tur. *baş*, v. baš.

čèvken, čèpken *m* (tur.) *starinski kratki haljetak sa dugim, širokim i razrezanim rukavima koji se ne oblače, nego vise niz ruke, ukrašen zlatom ili srmali vezom.* — »Biser-pavte i zlatne đerdane, / fermenčiće i č e v k e n e zlatne« (Ašikl. 92).
< tur. *çepken*, istog značenja.
V. čevkeni, čevkijani.

čèvkeni *m* pl. t. (tur.) *dugi i razrezani rukavi na dolami ili malom gunju koji se nisu oblačili, nego su na dolami bili straga sapeti jedan za drugi, a na gunju su slobodno visili.*
< tur. *çepken*, v. čevken.

čevkijáni *m* pl. t. (tur.) *ukrasni privjesci na fermanu poput čev-*

kena. — »Vezen fermen, troji č e v k i j a n i, / na haneta i zlatna dugmeta« (Aškl. 90).
< tur. *çepken*, v. čevken.

čëvra, čevȑma *f* **i čèvre** -eta *n* (tur.) *rubac od tankog finog bijelog beza ili druge tanke tkanine sa zlatom ili srmom vezenim granama na uglovima.*
< tur. *çevre.*

čevȑma, v. čevra

čevȑntija *f* (tur.) *okretanje, vrćenje oko svoje osi.* — U ob. gov.: »Okreće se u č e v r n t i j u« = vrti se na jednom mjestu oko svoje osi.
2. vrtlog, vir.
< tur. *çevirinti*, vulg. *çevrinti*, supst. (= reflex. oblik perf. 3. lice sing.) od gl. *çevirmek* »vrtjeti, okretati«.
V. Čevrntija, čevrntije.

Čevȑntija *f* (tur.) *predio na desnoj obali Save, između Sremske Mitrovice i Šapca (M. encikl.).*
< tur. *çevrinti*, v. čevrntija.

čevȑntije *f* (tur.) *lokalni naziv za duboke virove ili džinovske kotlove u Đerdapskoj Klisuri (M. encikl.).*
< tur. *çevrinti*, v. čevrntija.

číba, čibùljica, čivùljica *f* (tur.) *bubuljica na licu, osip.*
< tur. *çıban* »čir«.

čȉbra, čȉbre (pogr.), v. ćibra

čibùgdžija, v. čibukčija

čibúgīje, v. čibuklije

čibuk *m* (tur.) *1. kamiš, cijev sa lulicom na jednom kraju koja služi za pušenje; obično je č. dug, a ako je manji pa se može u džep staviti, onda se naziva čibučić.* — »Dug bojali č i b u k podmetnula« (M. H. III 508); »Žene se biju č i b u k o m, a ljudi nožem oli puškom« (Vuk, Posl. 80).
2. fig. pruga, duga crta. — U ob. gov.: »po crvenoj basmi crni č i b u c i« = crne pruge, duge crte; »basma na č i b u k e« = prugasta basma.
< tur. *çubuk.*
V. čibuk-bez, čibukčija, čibuklija, čibuklije, čibukluk.

čibuk-bëz *m* (tur.-ar.) *bez na čibuke, na pruge. Ovaj se bez tka na taj način što se na svakih 10—15 zubaca tankog pamuka utkiva 5—6 zubaca debelog pamuka koji čini pruge.*
< tur. *çubuk bez*, v. kompon. pod čibuk i bez.

čibùkčija, čibùgdžija *m* (tur.) *zanatlija koji izrađuje čibuke.*
< tur. *çubukçu (çubuk-çu)*, v. čibuk + tur. suf. *-çu (-çi).*

čibùklija *f* (tur.) *1. vrsta duge puške koja ima pruge u cijevi.*
2. bez na pruge, vrsta uzvoda.
< tur. *çubuklu (çubuk-lu)*, v. čibuk + tur. suf. *-lu (-li).*

čibùklije, čibúgije *f* pl. t. (tur.) *vrsta malih saonica, ligura.*
< tur. *çubuklu*, v. čibuklija, i tur. *çubugi (čibuk* + ar.-pers. adj. suf. *-ī /-iyy/).*

čibùkluk *m* (tur.) *1. kesa, futrola u kojoj se drže čibuci.*
2. futrola od abe napravljena, a kožom ukrašena, duga oko 1 m, koja visi o unkašu na sedlu, u kojoj se drži čibuk i kišobran.
< tur. *çubukluk (çubuk-luk)*, v. čibuk + tur. suf. *-luk (-lik).*

čibùljica, v. čiba

čičak -čka *m* (tur.) *biljka Arctium lappa.*
< tur. *çiçek* »cvijet«.

čiček *m* (tur.) *cvijet.* — »Pa obukla **čičekli** ćurdiju, / sve č i č e-

ci od žežena zlata« (K. H. II 311).

< tur. *çiçek*.

V. čičak, čičekli, čičekluk.

čičèkli indecl. adj. (tur.) *cvjetast, na cvjetove, sa cvjetovima.* — »Pa obukla č i č e k l i ćurdiju, / sve čičeci od žežena zlata« (K. H. II 311).

< tur. *çiçekli*, v. čiček + tur. suf. *-li*.

čičèkluk, čičèklik *m* (tur.) *1. cvijetnjak.*

2. fig. ono što ima mnogo cvjetova na sebi te liči na cvijetnjak. — »Već on nosi zelenu dolamu, / I čakšire č i č e k l i kumaša« (Vuk V 420).

< tur. *çiçeklik (çiçek-lik)*, v. čiček + tur. suf. *-lik*.

čìfčija, čìvčija (čìpčija) *m* (pers.-tur.), *kmet, seljak bezzemljaš, na aginskoj ili begovskoj zemlji, na čifluku.* — »Spremio sam njega i č i f č i j e« (K. H. I 368).

< tur. *çiftçi (çift-çi)* »zemljoradnik, težak« < tur. *çift* (v. čift) »par volova za oranje« + tur. suf. *-çı*.

čìfluk, čìftluk, čìtluk (čìvlak) *m* (pers.-tur.) *vrsta feudalnog posjeda koji gospodar obrađuje sam ili preko čifčije;* »Navrati se do č i f l u k a našega« (M. H. III 555). — »Da bi njemu mene poklonio, / Dao č i t l u k trijest kuća kmeta« (M. H. III 119); »Ko bi mi, ko bi, bega doveo, / dala bih, dala, luke, č i t l u k e« (Muz. zap. Inšt. 2741); »Ne možemo oprostit' nikako, / Šta ponese s č i v l a k a všenicu« (Vuk VIII 26).

< tur. *çiflik, çiftlik (çift-lik)* < tur. *çift* (v. čift) »par volova za oranje« + tur. suf. *-lik*.

čìfluk-sahìbija, čìtluk-sahìbija *m* (pers.-tur.-ar.) *gospodar, vlasnik čifluka (aga ili beg).*

< tur. *çiflik sahibi* »vlasnik čifluka«, izft. v. kompon. pod čifluk i sahibija.

čìft, čìvt *m* (pers.) *1. pâr, dvoje.* — »Za nj zadiva dva č i f t a pušaka« (M. H. X 89); »te udari haračlina ćaju / u njegove toke na prsima, / dok mu č i f t a toka ištetio« (Vuk III 314); »Tri si č i f t a kondura izdero / dvoje nove, a treće polovne« (Muz. zap. Inst. 2556).

2. táko (u igri čifteku, v.).

< tur. *çift* »par, dvoje; par volova za oranje; táko < pers. *ǧuft* »pâr«.

V. čifčija, čifluk, čifta, čifte, čifte-hamam, čiftek, čiftekati se, čiftati se, čiftast, čiftazeta, čiftijane, čiftnuti se.

čìfta *f* (pers.) *udarac konja, magarca ili mazge stražnjim nogama; stražnja noga konja, magarca ili mazge.* — »Č i f t o m bije, da oči izbije« (K. H. I 132). < tur. *çifte* < pers. *ǧufte* »udarac konja, magarca ili mazge stražnjim nogama«.

čìftast adj. *sa dvije biljege, dva cvjetića na čelu (konj). Čiftast konj se smatra nesrećnim.*

Izv. od čifte (v.).

čìftati se, *ritati es, bacati se stražnjim nogama (konj).*

Izv. od čifta (v.).

čiftázeta, čeftázeta, čevtázeta, čuftázeta *f* pl. t. (pers.) *1. privjesak na paftama ženskog pojasa koji se sastoji od lančića na kome vise dva krupna puceta (kuglice) od srme.*

2. par po par puceta na svilenom gajtanu koji se upleću u pletenice.

Nisam mogao pronaći u tur., pers. i ar. rječnicima ovakvu ili sličnu riječ sa značenjima koja ima u našem jeziku. Ali je najvjerovatnije da dolazi od tur. *çift-endaze* »par mjera, dvije mjere«, ili *çifte-endaze* »dvostruka mjera« < pers. *ğuft* »pâr«, *ğufte* »dvostruk« i pers. *endāze* »mjera«.
V čuvtaze.

čı̏fte, gen. **čı̂ftā**, **čı̏vte**, gen. čı̂vtā kao adj. i supst. (pers.) *1. dupli, dvostruki, »čı̏fte-pòrub« = dupli, dvostruki porub*; v. čifte-hamam, čifte-telija.

2. duple cipele koje su ranije i kod nas neki obrazovaniji i otmjeniji građani nosili. Na duboke cipele koje su služile kao mestve, navlačile su se plitke cipele posebne izrade.

< tur. *çifte* < pers. *ğufte* »dupli, dvostruki«.

čı̏fte-hàmām *m* (pers.-ar.) *javno toplo kupatilo, banja, koja ima dva odjeljenja, jedno za muškarce, a drugo za žene.*
< tur. *çifte hamam*, v. kompon. pod čifte (dupli) i hamam.

čı̏ftek (čı̏ft-tĕk) *m* (pers.-tur.) *vrsta dječje igre »táko-líko«*. U ob. gov.: »Igramo se č i f t e k a«.
< tur. *çift-tek* »táko-líko«, v. kompon. pod čift i tek.
V. čiftekati se.

čiftèkati se, *igrati se dječje igre »čifteka«.*
Izv. od čiftek (v.).

čiftèlija, čivtèlija *m* (pers.-tur.) *1. čiftast konj.*

2. smutljivac, petljanac, spletkar. — »Nemoj ništa zborit, č i f t e l i j o« (K. H. I 434).
< tur. *čifteli (čifte-li)* »konj koji ima na čelu dva cvjetića, dva biljega, uslijed čega se smatra da je nesrećan; fig. smutljivac, petljanac« (< čifte (v.) + tur. suf. *-li)*.

čı̏fte-pòrub, v. čifte

čı̏fte tèlija i **čiftèlija** f (pers.-tur.) *tambura sa duplim žicama.*

< tur. *çifte telli* »ono što ima duple žice, sa duplim žicama«, v. kompon. pod čifte i tel.

čiftijáne, čintijáne, čivtijáne -ána (čiktijáni, ćintijáni, ćiftijáne) *f* pl. t. (pers.-tur.) *ženske gaće, vrsta dimija; dodatne nogavice pri dnu dimija koje su od drukčijeg platna od onog u dimija.* — »a uz noge gaće č i f t i j a n e« (GZM 1910. 529); »Na plećima bejaz anterija, / pod košuljom gaće č i n t i j a n e« (Bajr. 11); »a uz noge krmez -č i v t i j a n e« (B. V. 1886 170); »pod šalvaram krzli č i k t i j a n i (Beh. III 301); »Zape meni kopča od tozluka / Za njezine pirli č i f t i j a n e« (Vuk V 257); »Ona zgrnu uz ruke rukave, / a uz noge krzli ć i f t i j a n e« (Muz. zap. Inst. 3622).

< tur. *çintiyan* »široke dimije, gaće u obliku šalvara (šalvar-gaće) koje nose seljanke u nekim krajevima Turske« < tur. *çiftyan* »duple, parne gaće« (tur. *çift* < pers. *ğuft* »par« + tur. *yan* »strana«).
V. behar-čiftijane.

čı̏ftnuti se, *ritnuti se.*
Izv. od čifta (v.).

Čı̏fut, Čı̏futin (Čı̀vut, Čı̀vutin) *m* (jevr.) *1. Jevrej.* — »Tko ne zna šta je Talmud, ne zna šta je ni Č i f u t« (Nar. bl. 175); »Te ovako njemu progovara: / O Jevreme č i f u t gospodare!« (Petran. 73); »Ah moj babo, č i f u t i n e, / što me prodaješ« (Muz. zap. Inst. 2726).
2. škrtac.

< tur. *Çıfıt, Çıfut* < ar. *Yähūd* < *jevr.*
V. čifuthana.

čifuthàna *f* (jevr.-pers.) *jevrejska bogomolja.*
< tur. *çıfıthane (çıfıt-hane)*, v kompon. pod Čifut i hane.

čìk! interj. (tur.) *poziv na rvanje ili neko natjecanje; hodi! hajde!* — »Č i k, mamo, pogledaj me, / č i k, ako smeš« (Muz. zap. Inst. 1784).
< tur. *çık!* imp. 2. lice sing. od *çıkmak* »izaći«.
V. čikati, začikavati, čik dišari!

čikàrma *f* (tur.) *u frazi »izvadio mu čikarmu«, što znači: razljutio ga, »istjerao ga na hrastić«.*
< tur. *çıkarma* < inf. *çıkarmak* »izvaditi, proizvesti« itd.

čȉkati, *izazivati nekog na borbu ili na natjecanje, ogledanje u snazi, vještini i sl.*
Izv. od čik! (v.).

čìkma *f* (tur.) *sokak, ulica koja nema izlaza na drugu stranu, slijepa ulica, ćor-sokak.* — »Već je sretoh u č i k m a sokaku« (N. K. 222); »Ja predlažem da se svi č i k m a-sokaci isprobijaju« (Zembilj III 125).
< tur. *çıkmaz* »bez izlaza« part. imperf. (neg. oblik imperf. 3. lice sing.) od *çıkmak* »izaći«.

čikmàli (pogr. **čitmal**) indecl. adj. (tur.) *bezizlazni, onaj koji nema izlaza na drugu stranu (sokak).* — »Prekri sevdah č i k m a l i sokake« (Sevd. 123); »Ja ću izić' na č i t m a l sokake, / I obući prosjačke haljine« (Petran. 449).
V. čikma + tur. suf. *-li.*

čiktijáni, v. čiftijane

čilāš -áša, hip. **čìlo** *m* (tur.) *pjegav, bobičast konj.* — »Dok povika senjski kapetane, / sa č i l a š a svog seiza Đura«, »Dok mu Đuro dovede kobilu, / sjaha č i l u, uzjaha kobilu« (K. H. II 224).
< tur. *çil at* »pjegav, šaren konj«.

Číma, v. Kimeta

čìmbistre -rī *f* pl. t. (grč.) *štipaljka od metala za čupanje dlaka sa lica, pinceta.*
< tur. *cımbıstre, cımbız* < ngrč. *téımpídı, tsímpıtra.*

čìmbur *m* (tur.) *jelo od jaja, jaja »na oko«, pravi se tako što se jaja izbiju i prže na maslu ili kajmaku bez miješanja. Nekiput se doda luka, prase ili suha mesa. Ako se jaja pri prženju miješaju, onda se dobije kajgana.*
< tur. *çılbır, çırbır.*

čȉmen, v. čemen

Címeta, v. Kimeta

čìmlija, v. činelija

čȉn-čìplak adj. (tur.) *1. potpuno go, bez ikakva odijela, go golcat.* — »... ostaćemo č i n - č i p l a k, tan-taslak, ko oni Arapi, što žive u pijesku po afričkim pustinjama« (Zembilj II 42).
2. u prenos. zn.: bez igdje ičega. — »Što imade jaranici dade, / i č i n - č i p l a k bez išta ostade« (I. Z. I 164).
< tur. *çırçıplak (çır-çıplak)* »potpuno go« < tur. *çıplak* »go« i tur. pref. za pojačanje značenja *çır.*

činèli indecl. adj. (pers.-tur.) *porcelanski, keramični; od porcelana, od keramike.*
< tur. *çinili (çini-li)* < pers. *čīnī* »kineski« + tur. suf. *-li.*
V. činija.

činèlija, čìnlija, čìmlija (čìnlija, čìmlija) *f* (pers.-tur.) *igla ili klinčić sa glavom od porcelana*

ili od kovine, čime se ukrašavaju predmeti. — »Po nožim' mu igle čimlije« (nar. pj.); »za pojasom od bisera noževi, / po noževim' sitne igle ćimlije« (Vuk I 299).
Izv. od čineli (v.).

čìngrija *f* (tur.) *praporac, zvonce.*
< tur. *çıngırak, çıngırdak.*

čínija *f* (pers.) *zdjela od porcelana, porcelanski tanjir; porcelan.*
< tur. *çini* < pers. *čīnī* »kineski, kineske izrade« < pers. *Čīn* »Kina« + ar.-pers. adj. suf. *-ī (īyy).*
V. čineli, činelija.

čínu-máčīn, adv. i **Čínu-Máčīn** -čína, supst. (pers.) *1. vrlo daleko, predaleko, čak tamo.* U ob. gov.: »Tamo negdje činu-mačin«.
2. neki daleki kraj, na kraj svijeta. — U ob. gov.: »Otišao je u Činu-Mačin«.
< tur. *Çin-ü-Maçin* < pers. *Čīnu-Māčīn* »Kina i Mongolija«.

čìpčija, v. čifčija

čìplak adj. (tur.) *go.*
< tur. *çıplak.*
V. čin-čiplak.

čìrāk -áka, **čìrjāk** -jáka *m* (pers.) *1. svijećnjak, stalak na kome svijeće gore.* — »Zapališe mume i čirake« (K. H. I 284).
2. fig. onaj koji je dobio kakav položaj ili činovničku službu sa određenom platom. — »Čirakom ću tebe učiniti. / čauš-agom carskim načiniti« (K. H. I 50).
< tur. *çırak,* sa oba gore navedena značenja < pers. *čirāǵ* »svijeća, fitilj, kandilo«.
V. čirjak učiniti.

čìrāk -áka *m* (pers.) *šegrt, učenik u privredi.*
< tur. *çırak* < pers. *čirāǵ* »šegrt«.
V. čirakluk.

čiràkluk *m* (pers.-tur.) *šegrtska služba.*
< tur. *çıraklık (çırak-lık),* v. čirak + tur. suf. *-lik.*

čìriš, v. ćiriš

čìrjāk učiniti (ćìrjāk učiniti) *odlikovati, unaprijediti, nagraditi.* — »Iznio mi Jelu divičicu: / Ja bi njega čirjak učinio, / Ja bi njemu kulu poklonio« (M. H. IV 533); »Tu je care njega omilovo, / i ćirjak je njega učinio: / dao mu je đogu stambolskoga« (Muz. zap. Inst. 61).
< tur. *çırak* »onaj koji je dobio kakav položaj ili činovničku službu sa određenom platom« < pers. *čirāǵ* »svijeća, kandilo«.

čìrjāk, v. čirak

čìrpija *f* (tur.) *u boju namočeni konac kojim se stavlja crta na neki predmet. Upotrebljavaju je kao alatku zidari, tesari itd.*
< tur. *çırpı,* istog značenja.

čȉt *m* (tur.) *šarena pamučna tkanina, basma, cic.*
< tur. *çit.*

čitábija (pogr.), v. ćitabija

čìtluk, čìtluk-sahìbija, v. čifluk, čifluk-sahibija

Čìtluk *m* (pers.-tur.) *naziv za nekoliko mjesta i sela u našoj zemlji: selo i opština kod Bos. Kostajnice, selo u Hercegovini itd.*
< tur. *çiflik,* v. čifluk.

čìtma *f* (tur.) *čipka.*
< tur. *çitma.*

čìtmal (pogr.), v. čikmali

čìvčija, v. čifčija

čivija *f* (tur.) *1. drveni ili željezni klin; čavao.* — »Sa č i v i j e sablju ujagmio«, »Pa Ajkuna do č i v i j e dođe« (M. H. III 196, 511).
2. u pren. smislu: žudnja, merak. — U ob. gov.: »Ona mu je velika č i v i j a« = ima veliku žudnju za njom.
< tur. *çivi* »klinac, čavao, klin«.
V. čivijati, čiviluk.

čivìjati, *čivijom nešto zaprijeti; stavljati čiviju.* — »Kapi vrata kapijala, / a pendžere č i v i j a l a« (I. Z. 91); »Slamkom vrata kapijala, / A kanate č i v i j a l a« (Vuk V 349).
Izv. od čivija (v.).

čivìluk (ćivìluk) *m* (tur.) *vješalica.* — »Po čardaku mlogi č i v i l u c i, / đe se vješa gospodsko oruže« (Vuk II 226); »a pripadne kitnu ć i v i l u k u / s ć i v i l u k a sablju ujagmio« (Muz. zap. Inst. 59).
< tur. *çivilik (çivi-lik)*, v. čivija + tur. suf. *-lik.*

čìvit *m* (tur.) *modrilo (vrsta boje); indigo.* — »Č i v i t za karaboju (tj. kako jedno, onako i drugo)« (Vuk, Posl. 346).
< tur. *çivit.*
V. čivitar, čivitli, čivitnjak.

čivìtār, -ára *m, prodavalac čivita.*
Izv. od čivit (v.).

čivìtli indecl. adj. (tur.) *boje kao čivit, modre boje.*
< tur. *çivitli (çivit-li)*, v. čivit + tur. suf. *-li.*

čivitnjāk -áka, *posuda u kojoj se kuha boja čivit.*
Izv. od čivit (v.).

čìvt, čìvte, v. čift, čifte
čivtèlija, v. čiftelija

čivtijáne, v. čiftijane

čivùljica, v. čiba

Čìvut, Čìvutin, v. Čifut, Čifutin

čivutàna, v. čifuthana

číza *f* (tur.) *1. crta; granična crta.*
2. fig. granica, mjera. — U ob. gov.: »Nemoj prelaziti č i z u« = ne idi preko granice, ne prelazi mjeru.
3. vrsta dječje igre. — »... i naiđosmo na sokaku na nekoliko dječačića, đe se igraju č i z e« (Zembilj II 69).
< tur. vulg. *çizi*, knjiž. *çizgi* i *çizik* »crta« < tur. *çizmek* »povlačiti crtu, crtati«. — Nisam nigdje našao potvrde da bi ova tur. riječ nastala od pers. *čīz* »nešto, stvar«, pa ne vidim osnova da se naša riječ »čiza« dovodi u vezu sa pers. *čīz*, na što upućuje P. Skok, oslanjajući se na Karla Lokotscha.

čǐzma *f* (tur.) *čizma, postola.*
< tur. *çizme* »čizma« (U madž. glasi: *csizma*, i po Berneckeru u madž. j. došla iz starog osman. jezika).
V. čizmedžija, Čizmedžiluk.

čǐzmedžija i **čizmèdžija** *m* (tur.) *čizmar.*
< tur. *çizmeci*, v. čizma + tur. suf. *-ci.*

Čǐzmedžiluk i **Čizmedžìluk** *m* (tur.) *naziv čaršije istočno od Husrevbegove džamije u Sarajevu, gdje su se nalazile čizmarske radnje.*
< tur. *çizmecilik (çizmeci-lik)*, »čizmarski zanat«, v. čizmedžija + tur. suf. *-lik.*

čòban, čòbanin *m* (pers.) *pastir*
< tur. *çoban* < pers. *šubān.*
V. čoban-baša, Čobanija, čobanluk.

čòban-bàša *m* (pers.-tur.) *glavni, najstariji čoban.* — »Al' povika vila sa planine, / dovikuje č o-

b a n - b a š u Đura« (Vuk III 96).
< tur. *çoban başı*, izft., v. kompon. pod čoban i baš.

Čobánija *f* (pers.) *ime jedne mahale i džamije u Sarajevu, na lijevoj strani Miljacke, nedaleko od Narodnog pozorišta.*
< tur. *çobani* »čobanski«, od čoban (v.) + ar.-pers. adj. suf. *-ī (iyy).*

čobànluk *m* (pers.-tur.) *pastirsko zanimanje.*
< tur. *çobanlık*, v. čoban + tur. suf. *-lik.*

čòček, pl. čòčeci -čēkā *m* (tur.) *vrsta turskih igrača — plesača.*
< tur. *köçek.*
V. čočečka igra, čočečkinja.

čòčečka ìgra *f, igra, ples koji izvode čočeci.*
Izv. od čoček (v.).

čòčečkinja *f, igračica, plesačica koja igra čočečke igre.*
Izv. od čoček (v.).

čògan, čògen, čòganot, čòganj, čògenj, čügan, čüganj, čügen, čügenj *m* (tur.) *biljka: devetere gaće, Saponaria officinalis L. m. plenifera (Schur.), fam. Caryolphillaceae. — Sok od samljevenog korijena ove biljke stavlja se u tahan-halvu i koshalvu.*
< tur. *çöğan, çöğen (çöğan otu, çöğen otu).*

čòha, čòja *f* (pers.) *sukno bolje vrste, mekše i ljepše.* — »Nadero se č o h e svakojake« (M. H. III 488).
< tur. vulg. *çoha, çoka*, knjiž. *çuha, çuka* < pers. *čūḫa, čūḫā.*
V. čohadžija, čohali, čohan, čohodar, čohodarluk, džoka.

čohàdār, v. čohodar

Čòhadžić, v. čohadžija

čòhadžija, čòkadžija *m* (pers.-tur.) *terzija, suknar koji izrađuje odjevne predmete od čohe; trgovac koji prodaje čohu.* — Od ovog je došlo prezime Čòhadžić.
< tur. *çohacı, çokacı*, v. čoha + tur. suf. *-ci.*

čohàli indecl. adj. (pers.-tur.) *čohan, od čohe.*
< tur. *çohalı*, v. čoha + tur. suf. *-li.*

čòhan adj., *izrađen, sašiven od čohe.*
Izv. od čoha (v.).

čohòdār, čohàdār -ára *m* (pers.) *dvorjanik sultana, paše ili sandžakbega, koji se stara za njegove odore i čohu i odatle dolazi ovaj naslov.* — »Pa podviknu č o h o d a r a Ibru« (M. H. III 24). — Od ovog je dòšlo prezime Čohòdār i Čohodárević.
< tur. vulg. *çokdar, çokadar*, knjiž. *çuhadar* < pers. *čūḫadār (čūḫa-dār)* pers. *čūḫa* »čoha« i *dār*, prez. osn. od *dāšten* »imati, držati«.

Čohòdār i **Čohodárević**, v. čohodar

čòja, v. čoha

čök adv. (tur.) *mnogo, puno.* — »Čorbe čok, mesa jok« (Vuk, Posl. 349).
< tur. *çok.*
V. čok jaša, čokluk.

čòkadžija, v. čohadžija

čökānj ánja, **čökālj** -álja, **čökān** -ána i **čòkānj, čòkālj, čòkān** *m* (tur.), *staklena bočica iz koje se pije rakija.*
< tur. *çokal* »zemljani sud za vodu i za alkoholna pića«.

čök jàšā! interj. (tur.) *živio mnogo godina!* — »Naš car ima još zemalja, / č o k j a š a padiša!« (Kočić I 88).

< tur. *çok yaşa!* »mnogo živio!«, v. ćok i tur. *yaşa*, imp. od *jaşamak* »živjeti«.

čòkluk *m* (tur.) *množina, mnoštvo, masa.*
< tur. *çokluk*, v. čok + tur. suf. *-luk (-lik).*

čòkot i **čökōt** -óta *m* (tur.) *1. trs loze sadnice, rozgva.* — »Donesite č o k o t grožđa, / Ne bi l' moma govorila« (Vuk V 437).
2. klip, kočanj od kukuruza.
Metatezom < tur. *çotuk* »žila od stabla na površini zemlje; panj koji ostane kad se drvo posiječe«.

čòlak, hipok. **čólo** *m* (tur.) *onaj koji je bez jedne ruke, jednoruk; sakat, invalid u ruku; sakat u prst.* — *Od ovog su došla prezimena:* Čòlaković, Čólić, Čólović.
< tur. *çolak* »sakat u ruku« < tur. *kolak*, tur. *kol* »ruka«.
V. čuluk.

Čòlaković, v. čolak

Čólić, v. čolak

čólo, v. čolak

Čólović, v. čolak

čòmaga *f* (tur.) *toljaga, batina sa kvrgom (čvorom) na jednom kraju.* — »Kome ne može jezik ništa učiniti, ne može ni č o m a g a« (Ist. bl. I 90).
< tur. vulg. *çomak*, knjiž. *çokmak.*

čöpav (čöpav) adj. (pers.) *šepav, hrom, sakat, invalid u nogu.*
< tur. *çolpa* i *çulpa* < pers. *čūl* »kriv« + pers. *pā* »noga«

čòpek, v. ćopek

čòrapa, v. čarapa

čörba i **čórba** *f* (pers.) *supa, juha.* — »Od jeftina mesa č o r b a za plot« (Vuk, Posl. 233).
< tur. *çorba, şorba* < pers. *šūrbā, šūrbāǧ* »čorba«, bukv. »mesna voda koja se dobije varenjem mesa«.
V. čorbadžija, čorbaluk.

čörbadžija i **čörbadži** indecl. *m* (pers.-tur.) *1. starješina jedne janjičarske »orte«;*
2. onaj koji se bavi varenjem čorbe, čorbar. — »Pristavljeno dvanaest lonaca, / Ni kod jednog č o r b a d ž i j e nema« (Vuk VI 126).
3. u novije doba tako se nazivao gazda, trgovac — hrišćanin u Tur. Carevini.
< tur. *çorbacı (çorba-cı)*, bukv. »čorbar«, v. čorba + tur. suf. *-ci.*

čorbàluk *m* (pers.-tur.) *dublja zdjela, ćasa.*
< tur. *çorbalık (çorba-lık)*, v. čorba + tur. suf. *-lik.*

čuftáze, v. čuvtaze

čuftázeta, v. čiftazeta

čùgan, čùganj, v. čogan

čùgel, v. čugelj

čúgelj i **čùgelj** *m* (pers.) *1. duga motka, sa jednog kraja lopatasta, kojom se miješa bestilj u kazanu da ne zagori.*
2. opančarska alatka: drvene rašlje sa krivim gvozdenim dijelom na jednom kraju, kojom se rasteže učinjena koža radi poravnanja i ujednačenja.
< tur. *çögen, çevgen*, v tumačenje pod čùgelj.

čùgelj, čùgljen, čùgel *m* (pers.) *1. vrsta čauškog žezla, čauškog emblema. To je palica sa glavom na kojoj je s obadvije strane ispružena i malo savije-*

na po jedna kuka čiji su krajevi oboreni nadolje. Pravljen je od srebra ili zlata. Čauši su č. nosili uspravno u desnoj ruci prilikom pratnje cara, u vojnim paradama ili svadbenim povorkama, ili kada su u sastavu vojne muzike »mekterhane«. — »Oko njega mlađahni čauši, / u rukam' im srebrni č u g e l j i« (K. H. I 46); »Prvijencu od zlata jabuku, / čaušima č u g l j e n o v e zlatne« (K. Hörm. I 152)· »Čaušima od zlata č u g e l e, Vojvodama boščaluke zlatne« (Petran. 608).

2. *esnafski emblem, žezlo, slično čauškom (gore pod 1), koje su predstavnici pojedinih esnafa u svečanim prilikama nosili zajedno sa bajrakom.*

< tur. *çögen, çevgen,* sa značenjem kao gore pod 1. i 2. < pers. *čūgān, čewgān.* Osn. zn. u tur. i pers. j. je: »kratak štap sa zadebljanom i savijenom glavom, odnosno željeznom kukom, kojim su protivnici u igri džilit dočekivali i hvatali koplja«.

čûgen, čûgenj, v. čogan

čûgljen, v. čugelj

čùjrekotica, v. čurekot

čûka *f* (tur.) *penis, muški polni organ*
< tur. *çük* »penis«.

čûkunbaba, v. šukunbaba

čûkundjed, v. šukundjed

čukùndruk *m* (tur.) *kravlja repica.* — »Pa kad izađu iz nje crvene se, jadan ti č u k u n d r u k« (Zembilj III 33).
< tur. *çökundur* i *cökündür* »šećerna repica, kravlja repica«.

čûl *m* (ar.) *1. konjsko ćebe, pokrovac.* — »Fati s' momak č u l a na doratu, / stade cika ata kod jasala« (M. H. III 326).

2. *debela zavjesa, prošivena i kožom obrubljena, koja se zimi stavlja na džamijska i tekijska vrata, te na halvatska vrata u starim kućama (u svrhu zaštite od hladnoće).*
< tur. *çul* »pokrovac od kostrijeti; konjsko ćebe« < ar. *ğull* »pokrovac od kostrijeti«.
V. čulhana, čultan.

čûlav adj., *koji ima male uši ili nema jednog ili oba uha«.*
< tur. *kulak* »uho«.

čùlhana *f* i **čùlhan** *m* (ar.-pers.) *sporedna prostorija u kući ili u avliji gdje se drži konjska oprema: čulovi, hamovi, sedla itd.*
< tur. *çulhane (çul-hane),* v. kompon. pod čul i hane.

čùltan *m* (ar.-tur.) *konjsko ćebe, pokrovac.* — »a na vrancu č u l t a n do koljena, / čisti skerlet zlatom izvezeni« (Vuk III 524).
< tur. *çultanı* »ćebe kojim se pokriva samar« < *çul,* v. čul.

čùluk *m* (tur.) *bogalj, sakat.*
< tur. *çolak,* v. čolak.

čúnak, v. ćúnak

čûnki konj. (pers.) *jer.*
< tur. *çünkı, çünkü* < pers. *čunki.*

čûrek *m* (tur.) *vrsta čaršijskog, pekarskog hljeba od bijelog brašna. Tijesto se zakuhava s posebnim kvasom (tzv. »majom«) koji se pravi od istučenog nohuta. Hljeb se odozgo pomaže jajetom. Za luksuzniju izradu, po narudžbi, stavlja se u tijesto i mlijeko.*
< tur. *çörek.*

čûrekot *m* i **čùjrekotica** *f* (tur.) *crno mirisavo sjeme biljke Nigella sativa L., kojim se posipaju samuni i peksimeti.*

< tur. *çörek otu*, bukv. »čurekova trava«, izft. od tur. *çörek*, v. čurek i tur. *ot* »trava, biljka«.

čùruk indecl. adj. (tur.) ***pokvaren, nezdrav, neispravan, sagnjio.*** — »Blizu č u r u k zida nemoj sjediti« (Nar. bl. 23).
< tur. *çürük* < *çürümek* »istrunuti, sagnjiliti, pokvariti se«.
V. čurukluk, čuruk-tahta, čuruktisati.

čurùkluk *m* (tur.) *pokvarenost, trulost, gnjilost.*
< tur. *çürüklük*, v. čuruk + tur. suf. *-lük (-lik).*

čùruk-tåhta *f* (tur.-pers.) *1. trula daska.*
2. u pren. smislu: »stao na čuruk-tahtu« = dao se na nesiguran, sumnjiv, opasan posao.
< tur. *çürük tahta*, v. kompon. pod čuruk i tahta.

čȕst adj. (pers.) *hitar, gibak, spretan, okretan. — Od ovog je izvedeno prezime Čùstović.*
< tur. *çust* < pers. *čust.*
V. učustiti se.

Čùstović, v. čust

čȕše -eta *n* (pers.) *ždrijebe.*
< pers. *ǧūze, ǧūz*, »mlado, mladunče«.

čùtura *f* (tur.) *ploska, ovalan i plosnat sud za piće, obično od drveta sa šarama i duborezom. Vojnička čutura je od metala. Fig.* »pijan kao č u t u r a« (Nar. bl. 139); »Udarila ga č u t u r a u glavu« (Vuk, Posl. 326).
< tur. *çotra* »mali drveni sud za vodu«.

čuvàdār -ára (srp. hrv.-pers.) *onaj koji dobro čuva, štedi, ekonomiše.* — »Ima crkva dobra č u v a d a r a, / po imenu kaluđera Sava« (Vuk III 74).
Hibr. r.: naša osnova »čuva« (< čuvati) i pers. *dār*, prez. osn. od *dāšten* »imati, držati«; složenica izvedena po uzoru na: haznadar, bajraktar, silahdar itd.

čùvāl -ála *m* (pers.) *vreća.*
< tur. *çuval* < pers. *ǧuwāl.*
V. čuvalduz.

čuvàlduz (čuvàldus) *m* (pers.) ***velika igla za prošivanje vreća, slamarica, ćebadi itd.*** — »Oranje je šetanje: sij, sij, pa u koš; ali je mučno č u v a l d u z e tegliti« (Vuk, Posl. 241).
< tur. *çuvaldız* < pers. *ǧuwāldūz* < pers. *ǧuwāl* »vreća« i pers. *dūz*, prez. osn. od *dūḫten* »šiti«.

čuvtáze, čuftáze *n* (pers.) *komadić kože srcastog oblika na mestvi.* — »Na dnu otvora mestve bio je prišiven komadić kože srcasta oblika, a zvao se č u v t a z e« (Kreš. Čizm. obrt. 137).
Istog korjena i postanka kao i čiftazeta (v.).

Ć

Ćába, Kába (č. Kjába) *f* (ar.) *islamska sveta zgrada, hram u gradu Meki u Arabiji. To je građevina kockastog oblika (široka 10, duga 12, visoka 15 m). Prema kur'anu, sagradili su je Ibrahim-pejgamber (Abraham) i sin mu Ismail-pejgamber (Samuel). Svake godine, na Hadžijski bajram, muslimani iz svih krajeva svijeta dolaze u Meku i obilaze Ćabu. To hodoćašće zove se »hàdž« ili »hadžiluk«, a obred obilaženja oko Ćabe naziva se »tàvāf«. Sve džamije na svijetu okrenute su u pravcu gdje se nalazi grad Meka odnosno Ćaba, a muslimani, ma gdje se nalazili, okreću se licem u tom pravcu prilikom obavljanja svakodnevnih pet molitava. Stoga se kaže da je Ćaba muslimanska »kìbla«. Jedna od glavnih vjerskih dužnosti muslimana je da svaki mora jedanput u životu »ići na Ćabu«, tj. pohoditi ovaj hram, ukoliko mu imovne prilike to dozvoljvaju.* — »ostarismo i osijeđesmo, / ne viđesmo ć a b e ni Medine« (Vuk III 90). — »Ćabe mi!« to je uobičajena zakletva muslimana.
< tur. *Käbe* (č. Kjâbe) < ar. *Ka'bä*, bukv. »kocka«.
V. ćaba, ćabutija.

ćába *f* (ar.) *1. hodoćašće do Ćabe.* — »Da m' izbaviš brata rođenoga, / bolja t' Ć a b a ne bi trebovala« (M. H. III 411).

2. svetilište uopšte, u pravom (muslimansko svetilište u Meki i hrišćansko u Jerusalimu) i prenesenom smislu. — »I donijet' našoj slavnoj crkvi, / Našoj ć a b i na Jerusalimu, / Do Petrove prebijele crkve« (Petran. 71).

3. ćába, ćâben-trava ili *ćábenska trava naziva se još biljka-cvijet bejturan (v.).*

ćâben-trava, ćábenska trava, v. ćaba

ćabúrtija, v. ćabutija

ćabútija, ćabúrtija, kabútija (č. kjabútija) *f* (ar.-tur.) *komad čohe od ćabenskog pokrivača koji se stavlja na mrtvački tabut (lijes).*
< tur. *Kâbe örtüsü* »ćabenski pokrivač, zastirač«, izft. od *Kâbe* »Ćaba« i tur. *örtü* »pokrivač«, »zastirač«.
V. mećultija.

ćáfir, káfir (č. kjáfir) *m* (ar.) *1. nevjernik.*

2. nemusliman.

< tur. *kâfir* (č. kjafir) < ar. *kāfir* »nevjrnik« (part. akt. od

kufr (*√ kfr*) »bezvjerstvo; nevjerovanje u jednog Boga«. V. ćufurluk, poćufuriti se.

ćafirluk, kafirluk *m* (ar.-tur.) *1. nevjerovanje u jednog Boga. 2. nemuslimanstvo.* < tur. *kâfirlik* (č. kjâfirlik) v. ćafir + tur. suf. *-lik.*

ćafúrija i **ćafùrija** *f* (ar.) *kamfor.* — »... svaki se dan trlja po damarima ć a f u r i j o m« (Zembilj II 75).
< tur. vulg. *kâfuri* (č. kjafuri), knjiž. *kâfur, kâfuru* < ar. *kāfūr.*

ćäge *n* (pers.) *1. papir, hartija; »cìgār-ćäge« = cigar-papir.* — »... i pred svakim duvan, c i g a r ć a g e i šibice »Prosvjeta« (Zembilj II 119).
2. napisano pisamce, potvrda.
3. papirni omot u kome se u trgovini drži pamuk: »ćage pamuka« = omot kupovnog pamuka. — »I sa rafe ć a g e dobavio« (K. H. I 184).
< tur. *kâğıt* (č. kjağit) < pers. *kāğaz* (Po Kraelitz-u riječ je kineskog porijekla).
V. cigar-ćage, ćât.

ćähija (ćäija) *f* (tur.) *vrsta čaršijskog, pekarskog hljeba (slanog kolača) od bijelog brašna. Peče se u obliku kruga sastavljenog od više kockastih komada koji se lako odvajaju, te se i pojedinačno mogu prodavati. Tijesto se zakuhava s posebnim kvasom (tzv. »majom«) koji se pravi od istučenog nohuta. Odozgo se maže uljem.* — »Kod kuće mu šargija, / u šargiji ć a h i j a, / ti si moja Ajnija« (I. Z. III 134).
< tur. *kâhi* (č. kjahi).

ćäija, v. ćahija

ćája, ćájo, v. ćehaja

Ćámil, Kámil (č. Kjamil), hipok. **Ćámo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Kâmil* (č. Kjamil) < ar. *Kāmil,* lično ime, »Savršeni«.

Ćamìla, hipok. **Ćámka** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Kâmile* (č. Kjamile), lično ime < ar. *kāmilā* »savršena, potpuna«, prema tome: »Savršena«.

Ćámka, v. Ćamila

Ćámo, v. Ćamil

ćâr, gen. ćára *m* (pers.) *dobitak, zarada (u trgovini ili pri trampanju).* — »Nema ć a r a ni šićara, Dok ne dođe Koro iz Mostara« (Vuk, Posl. 204).
< tur. *kâr* (č. kjâr) »posao, rad; trgovina, zanat; zarada, dobitak, korist« < pers. *kār* »posao, težak rad; zanat«.
V. ćardžija, ćarenje, ćariti, ćehrana.

ćára, ćáre (pogr.), v. čara, čāre

ćárdžija *m* (pers.-tur.) *onaj koji trguje i zarađuje, trgovac.* — »zanatlije i mlade ć a r d ž i j e, / koji boja ni viđeli nisu« (Vuk, II 305).
< tur. *kârcı,* v. ćâr + tur. suf. *-ci.*

ćárēnje *n, zarađivanje putem trgovine, trgovanje.*
Izv. od ćar (v.).

ćáriti, ćârīm, *zarađivati putem trgovine, trgovati.* — »Beg Jovanbeg bezistane gradi, / On ne gradi da u njima ć a r i, / Već ih gradi, da devojke mami« (Vuk V 266).
Izv. od ćar (v.).

ćása *f* (pers.) *dublja posuda poluokruglastog oblika u kojoj se servira žitko jelo, kao čorba, mlijeko itd.*
< tur. *kâse* (č. kjâse) < pers. *kāse.*

Ćášif (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Kâşif* (č. Kjâšif), lično ime, < ar. *kāšif* »koji otkriva, razjašnjava tajne i nejasne stvari«.

ćât *m* (pers.) *cigar-papir.*
< tur. *kâğıt* (č. kjâğit) < pers. *kāğaz* »papir«, v. ćage.

ćáta, v. ćatib

ćatal, v. čatal

ćátib, ćátip, kátib (č. kjatib) hipok. **ćáta, ćáto** *m* (ar.) *pisar, administrativni službenik, činovnik.* — »Onda hodža dobavi ć a t i b e« (K. H. I 59). — *Od ovog su nastala prezimena Ćátić i Ćátović.*
< tur. *kâtib, kâtip* (č. kjâtib, kjâtip) < ar. *kātib* »pisar«, part. akt. od *kätäbä* ($\sqrt{ktb}$) »pisati«. V. baš-ćatib, ćatib-baša, ćitab, kitabija, kutubhana.

ćátib-bàša, ćátibaša *m* (ar.-tur.) *glavni pisar, sekretar.* — »Ć a t i b a š e, nosite teftere« (Lord 18).
< tur. *kâtib başı* »glavni pisar«, v. kompon. pod ćatib i baš.

Ćátić, v. ćatib

ćàtija, v. čatkija, čatija

ćàtisati, v. čatisati

ćàtkija (pogr.), v. čatkija

ćáto, v. ćatib

Ćátović, v. ćatib

Ćázim, Kázim (č. Kjázim) (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Kâzım* (č. Kjázim). lično ime < ar. *kāẓim* »koji srdžbu utoljava, koji ne ispoljava ljutnju«, prema tome: »Staloženi«.

ćèbāp, v. ćevab

ćēbe *n* (tur.) *grubo izrađeni debeli vuneni pokrivač; biljac; guber.* — »Pa on ć e b e sa dogata snimi« (K. H. II 238).
< tur. *kebe.*
V. ćebedžija, Ćebedžije.

ćēbedžija (čēbedžija) *m* (tur.) *zanatlija koji se bavi valjanjem, izradom ćebadi; trgovac ćebadima.* — »Progovara Savka ć e b e d ž i n a: / Oj, boga vam, age Sarajlije« (Muz. zap. Inst. 3451).
< tur. *kebeci*, v. ćebe + tur. suf *-ci.*

Ćēbedžije (Čēbedžije) *m* (tur.) *ime mahale u Sarajevu kraj Višegradske kapije, gdje su nekad ćebedžije valjale ćebeta.* — »Po ovim obrtnicima, ć e b e d ž i j a m a, zovu se dvije sarajevske ulice kraj Višegradske kapije. Na Mošćanici kraj te kapije i u Kovačićima bilo je više čebedžijskih stupa. U Kovačićima su se valjala ćebeta, što su u zadnje doba tkana u Visokom, a ovdje prodavana.« (Kreš. Vodovodi 192).
< tur. *kebeci*, v. ćebedžija.

ćèder *m* (ar.) *briga, tuga, žalost.*
< tur. *keder* (č. kjeder), istog značenja kao u nas, < ar. *kädär* ($\sqrt{kdr}$) »mutan biti, zamutiti se; zlovoljan biti«.
V. ćeder učiniti, ćederiti se, oćederiti se, šćederiti se.

ćèderiti se, *žalostiti se, brigu brinuti.*
Izv. od ćeder (v.).

ćèder učiniti, *ozlovoljiti, rastužiti, zabrinuti.* — »Na ćeš cara ć e d e r u č i n i t i, / Bez fermana kavgu zaturiti« (Lord 73).
< ćeder (v.).

ćêf, v. ćeif

ćèfenak, ćèpenak -nka *m* (tur.) *krilo, kanat starinskog dućana koje služi mjesto vrata. Dućan*

ima dva ćefenka: gornji koji se otvara nagore i donji koji se otvara nadolje. Kad je dućan otvoren, gornji ć. je prikačen gore o gredu, a donji vodoravno položen i oslonjen na kočiće koji su pred dućanom pobodeni u zemlju. Donjim ć. se prostor dućana proširi i na njemu se roba izlaže ili tu sjede kupci. Oba ć. su drveni i jednake veličine i zatvaraju šupljinu dućana s prednje strane. — »Nakićeni ćošci i ć e f e n c i / Sve merdžanom i sitnim biserom« (Petran. 575); »Pruži, Maro, noge niz ć e f e n k e, / Da uzimam mjeru po terzijski« (Vuk V 448); »Eno obi side na ć e f e n k u« (M. H. III 427); »Na ć e f e n k e noge naslonila« (Lord 311); »Kroza te se proći ne mogaše, / od ćošaka i od ć e p e n a k a« (Vuk I 515).
< tur. *kepenk.*

ćefíja, v. kefija

ćèfīl -íla, kèfīl -íla (č. kjèfīl) *m* (ar.) *jamac.* — »Budi većil ako posla nemaš, budi ć e f i l ako dužan n'jesi« (Nar. bl. 30).
< tur. *kefil* (č. kjefil) < ar. *kāfīl.*
V. ćefilema, ćefiliti.

ćefilèma (zapravo **ćefillèma)** *f* (ar.) *jamčenje.*
Naša izvedenica od ćefil (v.) na način kao što se u turskom jeziku tvori nom. action. sa suf. *-me, -ma.*

ćefíliti (se), *jamčiti, obavezivati se.* — »Ć e f i l e se mlade Sarajlije, / bazerđani jedan za drugoga« (I. Z. I 5).
Izv. od ćefil (v.).

ćefíni, kefíni -īnā (rijetko se upotrebljava sing. **ćèfīn, kèfīn)** *m* (ar.), *bijelo platno, šifon, u koji se u muslimana zamotava mrtvac za sahranu, mrtvačke haljine.* — »Hadžinica ć e f i n šije« (GZM 1909. 305).
< tur. vulg. *kefin* (č. kjefin), knjiž. *kefen* < ar. *kāfān.*

ćèfš, ćèfšiti, v. ćevš, ćevšiti

ćeftázeta, ćevtázeta, v. čiftazeta

ćehája (ćeája), hipok. **ćája** *m* (pers.) *1. pomoćnik, zastupnik vezira, paše, defterdara ili kojeg drugog velikodostojnika u Turskoj Carevini.* — »Vezir, koji je pred tri mjeseca došao, opozvan je a da mu nije imenovan zamjenik. Umjesto vezira je ostao ć e h a j a mu Fazlo« (Andrić 49); »i odnijela po pašina blaga, / po pašina, pola ć e h a j i n a« (Muz. zap. Inst. 2647); »Viđeh čuda prije neviđena, / Đe ć e h a j a pašinicu kara« (Vuk V 363); »Sedela je Džaverbegovica / dugo mlogo, za devet godina, — / nju mi prosi ć a j a iz Budima« (Vuk I 628); »A namignu paša na ć e h a j u«, »I ć e h a j u svoga opremiti« (M. H. X 90, III 212); »za njim ide haračlin ć e h a j a«, »onda udri haračlina ć a j u« (Vuk III 311, 313).
2. cehmajstor, starješina jednog esnafa. — »Ć e h a j a je ravnao esnafom« (Kreš. Esnafi 51); »Ć e h a j a je predsjedavao londži i vršio razne administrativne poslove« (GZM 1951. 197); »Ranije je na čelu esnafa stajao »ustabaša«, a tek docnije »ć e h a j a«, koji je skoro uvek bio musliman, a bio je posrednik između esnafa i vlasti. Za ć e h a j u se birao najugledniji majstor, i on je prenosio i izdavao razne naredbe ili dozvole u esnafu« (GZM 1956. 143).
3. seoski starješina, knez.
5. čobanski prvak.

< tur. vulg. *kehaya*, knjiž. *kâhya* < pers. *kethudā, kedhudā* < pers. *ked* »kuća« i pers. *hudā* »gospodar, vlasnik«.
V. čarši-ćehaja.

ćehlìbār, ćehlùbār, v. ćilibar

ćehrùbār, v. ćilibar

ćëif, ćëjif, ćêjf, ćêf, kêjf (ćëiv) *m* (ar.) *1. dobro raspoloženje, naslada, naslađivanje, uživanje.* — »Sad im neću pomrsiti ćeifa« (F. J. II 441); »Kad je tatar ćejif napravio« (K. H. I 15); »a u vinu ćeif zadobiše« (Vuk III 18); »Kad se ladna napojiše vina, / i junački ćeiv zadobiše« (Vuk II 568).
2. volja, prohtjev, hir. — »... tričava svota, koju Marko spremi natrag u džep, da plaća ćefove Vitoldove i da povrati čitavu očevinu« (Devajtis 37).
3. pripito stanje u frazi »u ćejfu je«.
< tur. *keyif* < ar. *käyf*.
V. ćeifli, ćeifsuz.

ćèifli, ćéjfli, kéjfli, ćéfli indecl. adj. (ar.-tur.) *dobro raspoložen, dobre volje; malo »nakresan«, u pripitom stanju.*
< tur. *keyifli (keyif-li)*, v. ćeif + tur. suf. *-li*.

ćèifsuz, ćéjfsuz, kéjfsuz, ćéfsuz adj. (ar.-tur.) *1. neraspoložen.*
2. malo bolestan.
< tur. *keyifsiz (keyif-siz)*, v. ćeif + tur. suf. *-siz* »bez«.

ćëiv, v. ćëif

ćêjf, ćëjif, v. ćeif

ćéjne *n* pl. **ćéjneta** (tur.) *vilica.* S obzirom na etimološki postanak, trebalo bi pisati »čejne«, pošto je prvi glas nastao od tur. »ç« (čit. č). Međutim, u našem jeziku je uobičajen izgovor »ćejne«, kao što je slučaj sa riječi »ćerčivo« i »ćiriš«.
< tur. *çene* (č. čene) »vilica«.

Ćèjvān -ána (pers.) *musl. muško ime.*
< tur. *Keyvan*, lično ime < pers. *keywān* »planeta Saturn«, bukv. »onaj koji čuva ili nadzire visoki položaj« (pers. *key* »visoki položaj« i pers. suf. *-wān*, koji služi za građenje imenica sa značenjem čuvanja ili nadziranja).

ćëla, ćëlavōst *f* (tur. i pers.) *1. kraste po glavi, bolest calvities.*
2. mjesto na glavi s kojeg je otpala kosa, opadanje i nedostatak kose na glavi, alopecia.
< tur. *kel;* u pres. takođe *kel*.
V. ćelav, ćelo, oćelaviti.

ćèlām, v. kelam

ćëlav adj. *1. oboljele dlake na glavi, krastav od bolesti calvities.* — »Dokopao se kao ćelav kape«.
2. bez kose na glavi, gole glave, »bos po glavi«.
Izv. od ćela (v.).

ćelèpīr -íra i **ćèlepīr** -íra *m* (tur.) *zarada, dobitak na lak način; pljačka.* — »Neko o piru, neko o ćelepiru« (Nar. posl.); »Biće kod njega ćara ćelepira« (K. H. I 573).
< tur. *kelepir*.
V. ćelepiriti, ućelepiriti.

ćelepíriti, *zarađivati, dobivati na lak način; pljačkati.*
Izv. od ćelepir (v.).

ćëlepōš i ćelèpōš -óša *m* (pers.) *lagana plitka kapa koja se nosi ispod kauka; mala plitka od pamuka pletena kapa.*
< tur. *kellepuş* < pers. *kellepūš (kelle-pūš)*, bukv. »glavopokrivalo« (pers. *kelle* »glava«

ćelìbār, v. ćilibar

Ćélić, v. ćélo

ćélo *m, onaj koji **je ćelav.** Od ovog je došlo prezime **Ćélić** i Ćélović.*
Izv. od ćelav (v.).

Ćélović, v. ćélo

Ćèmāl, v. Kemal

ćèmāl, kèmāl -ála *m* (ar.) *1. savršenost, potpunost; vrhunac moći, slave, bogatstva ili sl. 2. fizička i umna zrelost, doraslost momka ili djevojke.* — »Ja uzrasla na ć e m a l, divojka«, »Ja sam mlada na ć e m a l divojka, / Ja podrasla u svog roditelja« (M. H. III 354, IV 87).
< tur. *kemal* < *ar. kämāl.*
V. Ćemaluša, Kemal.

Ćemàluša *f, ime ulice u Sarajevu koja se danas zove Š. Albaharija. — Ulica je ovako nazvata po Kemaludinu osnivaču džamije, koja se nalazila u istoj ulici.* »ne mogu ti Ć e m a l u š o m proći, / od ćošaka i od mušebaka« (Sevd. 185).
< *Ćemal,* v. Kemal.

ćemáne, ćimáne *n* (pers.) *violina.* — »I ponesi ć e m a n e, / i sedefli tamburu« (B. V. 1888. 29); »Pogubiše sitna ć i m a n e t a« (Vuk, Rječnik).
< tur. *keman* < pers. *kemān* »1. lûk, 2. violina«.

emène *n* (pers.) *nožarska alatka: drveni lûk probušen na krajevima, pomoću koga se čeličnim klinovima prave rupe.*
< tur. *keman* < pers. *kemān* »1. lûk (za strijelu); razne alatke koje imaju oblik luka, 2. violina«.

[illegible] *m* (pers.) *1. prošiveni kožni ili platneni uski pojas u kome se nosi zlatni i drugi novac kad se ide na put; paše se ispod odijela. Obično svaki hadžija, prilikom odlaska na Ćabu, sveže oko sebe ćemer sa zlatnim novcem.* — »Evo ć e m e r oko pasa moga« (K. H. I 398); »kod mene su tri ć e m e r a blaga, / u svakome po trista dukata« (Vuk II 331); »Na njemu je prečudno od'jelo: / Na njemu su tri ć e m e r a zlata, / Na njemu je sablja od megdana« (M. H. II 12).
2. uski ženski ukrasni pojas. — »O Fatimo, moja seko draga, / ć e m e r spaši, mukadem opaši« (M. H. X 86); »al' pošeta gospođa Milica, / lako šeta po carskom divanu, / na njojzi je devet ć e m e r a, / ispod grla do devet đerdana« (Vuk II 194).
3. svod (u vrata, prozora, mosta i sl.) — »do Sazlije na ć e m e r ćuprije« (Vuk II 259).
< tur. *kemer* < pers. *kemer* »1. pojas; 2. zgrada sa prozorima i vratima građenim na svod«.
V. ćemerli, ćemerlija, ćemerkušak, ćemer-pavte, šćemereno.

ćèmer-kùšak *m* (pers.-tur.) *ćemer-pojas, vrsta uskog ženskog ukrasnog pojasa.* — »Opasala tri ć e m e r - k u š a k a« (K. H. II 69).
V. kompon. pod ćemer i kušak.

ćemèrli (pogr. čemèrli) indecl. adj. (pers.-tur.) *sagrađeno na ćemer, na svod, svođen.* — »Za mnom, lipa, niz ć e m e r l i kulu« (M. H. III 420); »Ne ču niko u č e m e r l i kuli« (M. H. III 17).
< tur. *kemerli (kemer-li),* v. ćemer + tur. suf. *-li.*

ćemèrlija (pogr. **čemèrlija**) *f* (pers.-tur.) *vrsta sablje koja je kriva, savijena (slična svodu i otud ovo ime.* — »Beg mu dade oštru ć e m e r l i j u« (K. H. I 321); »I o bedri kriva ć e m e r l i a« (F. J. I 129); »I pripasa č e m e r l i j u krivu« (K. H. I 273).
< ćemerli (v.).

ćèmer-păvte *f* pl. t. (pers.) *pavte sa ćemera, sa pojasa.* — »Ć e m e r - p a v t e na badem kovate« (Ašikl. 90).
V. kompon. pod ćemer i pavte.

ćènār -ára *m* (pers.) *1. rub, okolica, ivica, kraj, prikrajak; marginalia knjige.* — »Povedi ga drumom i ć e n a r o m, / Zavedi je u goru zelenu« (Vuk VI 8).
2. kraj, krajina, periferija. — »A pravi je junak na mejdanu, / da ga nema na ovom ć e n a r u« (M. H. III 51); »Đe će stajat' straža i soldati, / Da mu kulu na ć e n a r u brane« (Vuk, Rječnik).
3. vrsta prostirke: usko ćilimće, struka, koja se prostire po krajevima sobe da pokrije praznine koje ćilim nije pokrio. (v. Gl. E. I. 1953/54. s. 230).
4. vrsta beza, pamučnog platna, koji ima okolicu, odnosno znak na rubovima, te odjeća od tankog beza. — »U bećara gaće od ć e n a r a« (Vuk, Rječnik); »I oplećak od ć e n a r a bilog« (Rj. JAZU); »sa šnje skide svilu i kadivu, / i skide joj koprenu sa glave, / i skide joj đerdan ispod grla; / ostavi je u samu ć e n a r u« (Vuk III 50).
< tur. *kenar* »rub, okolica, ivica; obala; ćoše, prikrajak; zagrljaj« < pers. *kenār* »konac, kraj; obala; zagrljaj«.

ćenèvīr -íra (pogr. **čenèvīr**) *m* (tur.) *1. konoplja.*
2. konopac, uže. — »Ispred njil su ć e n e v i r pružili, / Konoı drže oba kapetana, / Za ć e n e v i r ate zavedoše« (M. H. IV 147); »pa ć e n e v i r presječe djevojka. / A kad Muju odriješila ruke« (K. H. II 223); »Svakom dade trijest č e n e v i r a« (M. H. III 277).
< tur. *kenevir* »konoplja«.

ćenífa *f* i **kènef** *m* (ar.) *zahod, nužnik.*
< tur. *kenef, kenif* < ar. *kānīf* »nužnik«, osn. zn. »onaj što je zastrt, zaštićen od pogleda«, < ar. *kānf* ($\sqrt{knf}$) »zaštititi«.

ćèpenak, v. ćefenak

ćeràmida, v. ćeremit

ćèrčīvo *n* (**ćèrčīv** *m* i **ćèrčeva** *f*) (pers.) *okvir, oplata (napr. za prozor, za ogledalo itd.).* — *S obzirom na etimološki postanak trebalo bi pisati »čerčivo« (čerčiv, čerčeva), pošto je i prvi glas ove riječi nastao od tur. »ç« (čit. č). Međutim, u našem jeziku je općenito uobičajen izgovor i pisanje »ćerčivo«, pa je tako ova riječ uvrštena i u naš službeni Pravopisni rječnik.*
< tur. *çerçive, çerçeve* < pers. *čārčūbe,* bukv. »od četiri štapa, od četiri drveta« (pers. *čār* »četiri« i pers. *čūbe, čūb* »štap, drvo, oklagija«.

ćerèće, ćerèče *n,* **ćerèća** *f* (tur.) *1. vrsta kabanice, ogrtača.*
2. vrsta domaćeg pamučnog platna koje je protkano cijelom dužinom osnove svilenim žicama ili pamučnim žicama, ali drukčijim nego li je osnova. Prema vrsti tih protkanih žica i načinu kako su te žice utkane u osnovu, ćereće može biti krupno ili sitno, na čibuke (prugasto) uzvod ...

< tur. *kereke, kerake* »laki ogrtač od tanke abe koga su ranije nosile hodže; hrka od vunene ili pamučne tkanine koju su nosili hodže i starci.
V. al-ćereće, ćerećeli, ćerećelija.

ćerećèli, indecl. adj. (tur.) *od ćerećeta.* — »po nalunam' čiftijane panule, / a po njima ć e r e ć e l i košulja« (I. Z. I 103).
V. ćereće + tur. suf. *-li.*

ćerećèlija *f* (tur.) *košulja skrojena od ćerećeta.* — »ć e r e ć e l i j a = ženska košulja; prave je od konoplje za svaki dan i od pamuka za praznik (ćerećelije i uzvodlije)« (GZM 1954. 97).
< ćerećeli (v.).

ćerèmid, ćerèmit *n* i **ćeràmida, ćerèmida** *f* (grč.) *polukružni, žljebasti krovni crijep.*
< tur. *keremid, keremit* < grč. *cheramis, cheramisidos.*

ćerèsta *f* (pers.) *1. drveni građevni materijal, građa.*
2. materijal, pribor, građa uopšte, što služi za pravljenje ili spravljanje nečega (napr. za pravljenje obuće, za spravljanje jela itd.).
< tur. *kereste,* sa značenjem kao gore pod 1. i 2. < pers. *kerāste* »drvena građa«.
V. ćerestedžija.

ćerestèdžija *m* (pers.-tur.) *trgovac drvenim građevnim materijalom.*
< tur. *keresteci (kereste-ci),* v. ćeresta + tur. suf. *-ci.*

ćerèviz, đerèviz *m* (ar.) *peršun, celer.*
< tur. *kereviz* < ar. *käräfs.*

ćèrhana (ćèhrana) *1. zanatlijska radionica, osobito mutapčijska radionica; tvornica.* — »... rede u radionici -ć e r h a n i. Ć e r h a n a je opšti naziv i sreće se skoro u svim krajevima gde se govori o mutapčijama« (GZM 1957. 51).
2. javna kuća, kuća u kojoj se provodi blud.
< tur. *kerhane* < pers. *kārḫāne (kār-ḫāne)* »kuća rada, radionica, tvornica«, v. kompon. pod ćar i hane.

Ćèrim i **Ćèrīm** (ar.) *musl. muško ime. — Od ovog su nastala prezimena: Ćérímović i Ćèrimagić.*
< ar. *Kärīm,* lično ime, »Plemeniti, Veledušni«.

Ćeríma (ar.) *musl. žensko ime.*
< ar. *Kärīmä,* lično ime, »Plemenita, Veledušna«.

Ćèrimagić, v. Ćerim

Ćerímović, v. Ćerim

ćèrkezi (pogr. čèrkezi) *m* pl. t. (pers.) *široki krajevi rukava u jedne vrste starinskih košulja, anterija (ovako nazvani zato što liče krilima jastrijeba).*
< tur. *kerges* < pers. *kerges* »veliki jastrijeb«.

ćèrota, v. ćorota

ćèrpič *m* (tur.) *nepečena, na suncu sušena cigla.*
< tur. *kerpiç.*

ćȅrt *m* (tur.) *urez, usjek na gredi.*
< tur. *kertik* »urez, usjek«.
V. ćertovi, ućertiti grede.

ćȅrtovi *m* (tur.) *urezani i ukršteni krajevi greda na uglovima zgrada sagrađenih od brvana.*
< ćert (v.).

ćèrviš, v. červiš

ćȅsa, v. kesa

ćesátluk i **ćesàtluk** *m* (ar.-tur.) *privredna kriza, slab promet, zastoj u trgovini i zaposlenju.* — »Kad je ć e s a t l u k, čuvaj robu, kad je ališveriš, čuvaj mušteriju« (Kreš. Čizm. obrt 87);

»Nastade veliki ć e s t a l u k i neimaština ...« (Zembilj III 18).
< tur. *kesatlik (kesat-lik)* < ar. *käsād* »kriza u trgovini i prometu« + tur. suf. *-lik.*

ćësedžija, kësedžija *m* (tur.) *hajduk, džepokradica. (V. drukčije značenje pod kesedžija).*
< tur. *kesici,* skraćeno od tur. *yankesici (yan-kesici)* »džepokradica, lopov koji krade iz džepova novčanike, satove i dr.«
< tur. *yan* »strana, bok, kraj« i tur. *kesici,* nom. ag. od *kesmek* »sjeći, rezati«.
V. ćeser, ćesim, ćeskin, ćesma, ćesmeci, ćesmetaš.

ćèser, kèser *m* (tur.) *1. vrsta čekića koji ima s jedne strane oštricu i može se s njim sjeći, tesati.*
2. tesarska sjekira.
< tur. *keser,* part. imperf. (imperf. 3 lice sing.) od *kesmek* »sjeći«.

ćêser *m* (ar.) *otpadak, troha.* — »Šteta onolika basma od bajraka što ode u ć e s e r« (Zembilj II 27).
< tur. *kesir* »razbijen ,iskomadan, pokvaren; razlomak« < ar. *käsr* ($\sqrt{ksr}$) »razbiti, slomiti, zdrobiti« (Mišljenja sam da nije u pravu P. Skok, kad ovu riječ dovodi u vezu sa tur. gl. *kesmek* i kad veli da etimološki ide zajedno sa »k e s e d ž i j a« itd.).

ćësīm, v. kesim

ćesimača, v. kesimača

ćèskin adj. (tur.) *oštar; ljut; žestok.*
< tur. *keskin* »oštar, šiljast, žestok, jak« itd. < tur. *kesmek* »sjeći, odsjeći, posjeći« itd.
V. ćesma, ćesmati, ćesmeci, ćesmeta, kesmetaš.

ćèsma *f* (tur.) *1. sjeća, sijećenje; isječak.*
2. šupljika.
3. bušeni vez na rukavima od košulje.
< tur. *kesme,* nom. action. i part. od *kesmek* »sjeći, odsjeći, posjeći« itd.

ćèsmati, *praviti ćesme, šupljikati.*
Izv. od ćesma (v.).

ćèsmeci, -mēkā, *m* pl. t. (tur.) *izdrobljeno klasje žita (pšenice, ječma ili raži) pomiješano sa izdrobljenom slamom, koje ostane iza vršidbe kao otpadak.*
< tur. *kesmek* »sjeći, odsjeći, posjeći« itd.

ćèsmeta, gen. ćèsmētā *f* (tur.) *komadi gajtana našiveni na leđima i ispod pazuha odjeće kao ukras.* — »Na leđima (džoke) i ispod pazuha vrlo bogato je ukrašena »č e s m e t i m a«, i to pravim i krivim. Ona koja su na leđima uzduž zovu se »r a v n a ć e s m e t a«, a ona popreko ispod pazuha zovu se i »p r i j e k a ć e s m e t a« (GZM 1956 159).
< tur. *kesme,* nom. action. i part. od *kesmek* »sjeći, odsjeći, posjeći« itd.

ćèsmetaš, v. kesmetaš

ćêš, v. ćevš

ćèške, ćèškek, v. keške

ćèten, kèten *m* (ar.) *lan.* — »Od ć e t e n a gaće i košulju« (K. H. I 68).
< tur. *keten* < ar. *kättān.*
V. ćeten-halva.

ćèten-hâlva, ćèten-hâlva, ćeténija *f* (ar.) *vrsta halve: končana halva koja se pravi zimi od uvarenog šećera i bijelog brašna. Uvareni šećer se razvlači u brašnu tako dugo, dok se ne pretvori u tanke konce (kao odstu-*

pani lan). Pravi se samo na hladnom vremenu, jer se inače uvareni šećer ne bi mogao tako razvlačiti.

< tur. *keten halva* i tur. *keteni*. Za prvo v. kompon. pod ćeten i halva, a za drugo v. ćeten + ar.-pers. adj. suf. *-ī (iyy)*.

ćeténija, v. ćeten-halva

ćèvāb -ába, **ćèvāp** -ápa, **ćèbāp** -ápa *m* (ar.) *vrsta jela: vareno meso na komade isječeno sa dosta umaka.* — »Za spremanje baš ne pita, / voli ć e v a p i simita« (Bilten I 118).

< tur. *kebap* < ar. *käbāb*.
V. ćevapčići, ćevapčija, šišćevab, tasćevab.

ćevàpčići (sing. **ćevàpčić**) *isjecano (ili samljeveno) i na komadiće svaljano meso koje se peče na roštilju.*
< ćevab (v.).

ćevàpčija, ćevàbdžija, ćebàpčija *m* (ar.-tur.) *onaj koji peče i prodaje ćevapčiće.*
< tur. *kebapçı (kebap-çı)*, v. ćevap + tur. suf. *-çi*.

ćevȑma (pogr.), v. čevrma

ćȅvš, ćȅfš (ćȇš) *m* (ar.) *1. istraga, komisijski pregled na licu mjesta, uviđaj.* — »Đe je leš, tu je i ć e v š« (Nar. bl. 50).

2. procjena ili ustanovljenje poljske štete.

< tur. *keşif* < ar. *käšf* (putem metateze).

ćȅvšiti, ćȅfšiti, *1. voditi istragu, vršiti uviđaj.*
2. vršiti procjenu poljske štete.
Izv. od ćevš (v.).

ćèzāp -ápa, **ćèzāb** -ába *m* (pers.) *azotna kiselina, vodeni rastvor azotne kiseline.* — »... mjesto carske votke nategao je iz poluoke ć e z a p: vatreni mlaz mu je prišio donju usnu za bradu« (Šolohov I 166).

< tur. *kezzap* < pers. *tīzāb (tīz-āb)*, pers. *tīz* »oštar« i pers. *āb* »voda«, bukv. »oštra voda«.

ćìbār, kìbār -ára i **ćíbār, kíbār** -ára adj. (ar.) *ponosit, dostojanstven, elegantan, lijep, ukusan, dopadljiv, probran.* — »Mila majko mene boli glava, / gledajući dragoga k i b a r a« (I. Z. III 84); »Sve ć i b a r peškiri, a nisu te stali ni deset groša« (Zembilj II 10).

< tur. *kibar* »velik, oštrouman, dostojanstven, ugledan, plemeniti, ohol« itd. < ar. pl. *kibār* sing. *käbīr* »velik, moćan, ugledan; star; prvak«.

V. ćibarast, ćibarli, ćibarniji.

ćibàrast adj. *dopadljiv, lijepa izgleda, ugodne vanjštine.*
Izv. od ćibar (v.).

ćibárli, kibárli indecl. adj. i adv. (ar.-tur.) *1. ponosit, dostojanstven, elegantan.* — »k i b a r l i ga i rodila majka« (I. Z. III 84).
2. kao adv. »ponosito, dostojanstveno, elegantno. — »Mila majko mene boli glava, / gledajući dragoga kibara, / k i b a r l i se nosi i ponosi, / k i b a r l i mi hodi i govori« (I. Z. III 84).
< tur. *kibarlı (kibar-lı)* v. ćibar + tur. suf. *-li*.

ćibàrniji, nàjćibarniji, *komparativ i superlativ od ćibar.* — »Od sviju slataka, što ih naše domaćice kuvaju, »ružica« je n a j ć i b a r n i j e slatko« (Zembilj III 129).

Izv. od ćibar (v.).

ćȉbra, v. ćibrit

ćibŕet, v. ćibrit

ćìbrit, ćìbret, kìbrit *m* i **ćȉbra** *f* (ar.) *šibica, žigica, sumporača.* —

»Spušta njemu ć i b r u i svijeću« (F. J. II 287).
< tur. *kibrit* < ar. *kibrīt* »sumpor«.

ćìbur, kìbur *m* (ar.) *oholost, nadutost, samodopadljivost, gordost.*
< tur. *kibir* < ar. *kibr.*
V. ćiburli.

ćibùrli, kibùrli indecl. adj. (ar.-tur.) *ohol, nadut, gord.*
< tur. *kibirli (kibir-li),* v. ćibur + tur. suf. *-li.*

ćífta *m, trgovčić, škrtac, filistar.* Izv. od Čifut (v.).

ćiftázeta, v. čiftazeta

ćiftijáne (pogr.), v. čiftijane

ćil *m* (pers.) *lončarska zemlja, ilovača.* — »Lončarsku zemlju zovu »ć i l« i kopaju je u Omanskoj na državnom imanju« (GZM 1956. 119).
< tur. *kil* < pers. *gil,* istog značenja u oba jezika kao i u nas.

ćȉla *f* (ar.) *torbica u kojoj se nosi barut.* — »Fišekluci se zvahu manje kožne torbice u kojima su se nosili naboji fišeci, a ć i l a je manja torbica u kojoj se nosi barut« (Kreš. Esnafi 127).
< tur. *kile* »mjera« < ar. *kīlä* »mjera«.
V. kantàrćila.

ćiler -a, **kìler** -a, **kiljēr** -éra *m* (lat.) *spremnica za hranu, soba za ostavu; sobica, vajat.* — »ta je raja gradovima glava, / te je ć i l e r bijelu Mostaru« (Vuk IV 397).
< tur. *kiler, kilar* (u pers. *kilār*) < lat. *cella, cellarium.*

ćilìbār, ćehrùbār, ćehlìbār, ćehlùbār -ára **(ćilìmbār)** *m* (pers.) *jantar.* — »Iznese mu kavu i rakiju, / I dugačka ć i l i m a r - čibuka« (Vuk VI 242).
< tur. *kehruba, kehlibar* < pers. *kehrubā, kāhrubā (kāh-rubā)* bukv. »onaj koji privlači slamu, slamku« (pers. *kāh, keh* »slama, slamka« i pers. *rubā,* prez. osn. od *rubūden* »vući, tegliti, grabiti« (ć. je ovakvo ime dobio zbog svog elektriciteta i svojstva da izvjesne materije privlači poput magneta).

ćìlim, kìlim *m* (pers.) *prostirač izatkan od vune na stanu, tepih.* — »Moja mati ć i l i m tka, / hoće mene da uda« (Bilten I 58).
< tur. *kilim* < pers. *kilīm.*

ćilìmbār, v. ćilibar

ćìlit, kìlit *m* (grč.) *katanac, lokot.* — »U nevolju, u moju udaju, / Na vrata mi k i l i t navalio« (M. H. III 119).
< tur. *kilit* »brava« < pers. *kilīd* »ključ« < grč. *chleidí, chleidós* »ključ«.
V. ćilitlema, ćilitli, šćilititi.

ćilitlèma *f* (grč.-tur.) *vrsta bolesti u novorođenčadi: kočenje vilica, usljed čega dijete ne može da doji. Obično se radi o tetanusnom oboljenju.*
< tur. *kilitleme,* bukv. »zakatančenje«, nom. action. od *kilitlemek* »zakatančiti, zaklopiti, zabraviti«.

ćilìtli, kilìtli indecl. adj. (grč.-tur.) *zabravljen, zaključan s katancem.* — »I pedeset ć i l i t l i dućana« (K. H. I 550).
< tur. *kilitli (kilit-li),* v. ćilit + tur. suf. *-li.*

ćimáne, v. ćemane

ćìmbilir! kìmbilir! interj. (tur.) *ko zna!*
< tur. *kim bilir* »ko zna«, tur. *kim* »ko« i tur. *bilir,* imperf. 3. lice sing. od *bilmek* »znati«.

ćȉmen, v. čemen

ćìmlija, ćìnlija, v. činelija

ćiridžija, v. kiridžija

ćìrija, v. kirija

ćìriš -a i **ćìrīš** -íša *m* (tur.) *skrob, štirka, obućarski ljepak. S obzirom na etimološki postanak, trebalo bi pisati »čiriš«, pošto je prvi glas ove riječi nastao od tur. »ç« (čit. č). Međutim, u našem jeziku je općenito uobičajen izgovor i pisanje »ćiriš«, pa je tako ova riječ uvrštena i u naš službeni Pravopisni rječnik.*
< tur. *çiriş* (č. čiriš) »obučarski ljepak«.

ćirìšli, indecl. adj. (tur.) *štirkan, uštirkan (platno).*
< tur. *çirişli (çiriç-li),* v. ćiriš + tur. suf. *-li.*

ćirmánija *f* (pers.) *sablja persijske izrade, nazvana po gradu Ćirmanu (Kirmanu) u Persiji.*
< tur. *kermani* < pers. kermānī < *Kermān,* grad u južnom Iranu (Persiji), u kome se izrađivalo oružje, + ar.-pers. adj. suf. *-ī (iyy).*

ćìspet, ćìsvet, kìsvet *m* (ar.) *odjeća, odijelo, haljinka; gizda.*
< tur. *kispet, kisve* < ar. *kiswā* »odijelo«.
V. ćispetli.

ćispètli indecl. adj. (ar.-tur.) *lijepo obučen.*
< tur. *kispetli (kispet-li),* v. ćispet + tur. suf. *-li.*

ćìtāb -ába, **ćìtāp** -ápa, **kìtāb** -ába *m* (ar.) *knjiga; zakon; knjiga koja sadrži vjerska učenja i propise, kur'an, biblija.* — »Ć i t a b tahta ne da ostaviti« (M. H. III 7); »Da zna kadija šta je rakija, on bi mjesto ć i t a p a držao bardak pod glavom« (Vuk, Posl. 49); »đe iđahu mlade iz džamije, / a ć i t a p e nose pod pazuhom« (Vuk III 416)
< tur. *kitab, kitap* < ar. *kitāb* »knjga«.
V. ćitabija, ćitaplija, ćitapten.

ćitábija, kitábija *m* (ar.) *sljedbenik jedne od nebeskih knjiga: kur'ana, evanđelja ili tóre, pripadnik monoteističke vjere: musliman, kršćanin, hrišćanin, jevrejin.*
< tur. *kitabi* < ar. *kitābī, kitābiyy,* v. ćitab + ar. adj. suf. *-ī, -iyy.*

ćitábija *f* (ar.) *vrsta šarene prugaste tkanine, kumaša, aladže, koja se uvozila sa Istoka, a prodavala se složena u papiru, koji se preklapao kao knjiga (ćitab), od čega je i dobila ovakvo ime. Tako se nazivala i anterija skrojena od ove tkanine.*
< tur. *kitabi* < ar. *kitābī,* kitābiyy, v. ćitab + ar. adj. suf. *-ī, -iyy.*

ćitáplija *m* (ar.-tur.) *onaj koji vjeruje u ćitab, kur'an.* — »Devet bega od devet gradova, / I četiri Usum-begovića, / I ostale ć i t a p l i j e Turke« (Vuk VIII 126).
< tur. *kitaplı,* od *kitap* (v. ćitab) + tur. suf. *-li.*

ćitápten, kitápten adv. (ar.-tur.) *po ćitabu, iz ćitaba, kako knjiga kaže.* — U ob. gov.: »To ti je ć i t a p t e n tako«.
< tur. *kitaptan (kitab-dan)* < ar. *kitāb,* v. ćitab i tur. postpoz. *dan, den* »od, iz«.

ćìtir, kìtir *m* (tur.) *kukuruz u zrnu koji se, pržeći na plamenu, rascvjeta, ispuca.*
< tur. *kıtır.*

ćivìluk (pogr.), v. čiviluk

ćòjlija, kòjlija i **ćójlija, kójlija** *m* (pers.-tur.) *seljak.*

< tur. *köylü (köy-lü)* < pers. *kūy* »selo« + tur. suf. *-lü (-li)*.
V. ćojluk.

ćòjluk *m* (pers.-tur.) *1. selo, selište.*
2. kmetsko selište, selo ili zaselak, na kome aga ili beg ima svoju kulu ili ćardak. — »I vi znate, moji Kanižani, / Da sam imo na ć o j ł u k u kulu, / Na ć o j-l u k u, na čitluku svome« (M. H. IV 478); »Kad pogleda gospa Fazlagina / Do ć o j l u k a poviše Ribnika, / Biloj kuli brata Halil-age« (M. H. IV 184).
< tur. *köylük (köy-lük)*, < pers. *kūy* »selo« + tur. suf. *-lük (-lik)*.

ćök *m* (tur.) *1. korijen.*
2. porijeklo, loza, starina, predak od koga neka porodica potječe. — »Od tebe ne ostalo traga, ć o k ti se iskop'o!« (kletva).
< tur. *kök*.
V. ćoksuz.

ćòkăn, ćòkănj, v. čokanj

ćòksuz *m* (tur.) *onaj koji nema porodice; onaj koji je iz porodice koja nema svoje tradicije »nikogović«, »repa bez korijena«.*
< tur. *köksüz (kök-süz)*, bukv. »bez korijena«; tur. *kök* »korijen« + tur. postpoz. *-süz, -siz* »bez«.

ćölē -eta *n* (pers.-tur.) *vrsta dječje igre: dječak zavezanih očiju hvata djecu koja učestvuju u igri; isto što i ćorabáka (v.).*
< tur. *körebe*, istog značenja; tur. *kör*, v. ćor + tur. *ebe* »u igri dječak zavezanih očiju«, osn. zn.: »babica«.

ćöpav, v. čopav

ćòpek, kòpek (pogr. **čòpek**) *m* (tur.) *pȁs.* — »Star je čovjek, ć o p e ć e budalasti! Treba ga u ruku poljubiti« (Čołak. 34); »Č o p e k i ešek jedan!« (Zembilj III 43).
< tur. *köpek*.
V. ćopèkluk.

ćopèkluk, kopèkluk *m* (tur.) *pasjaluk, obijest.* — »Od harluka i od ć o p e k l u k a« (F. J. I 260).
< tur. *köpeklik (köpek-lik)*, v. ćopek + tur. suf. *-lik*.

ćör indecl. adj. (pers.) *1. slijep (u oba oka).*
2. ćorav (slijep u jedno oko), jednook. — »Č o r -Spasoju po Tršića daju, / Č o r se meće, ni gledati neće« (Vuk, Rječnik); »Č o r - beg sjaši, Mustaj-beg uzjaši, dok doratu grive otpadoše« (Vuk, Posl. 324).
< tur. *kör* »slijep, ćorav« < pers. *kūr* »slijep, ćorav«.
V. ćora, ćorabaka, ćorak, ćorav, ćoraviti, ćorbadža, ćorbalta, ćorbudžak, ćorćutuk, ćorfišek, ćorlaisati, ćorlučiti, ćorluk, ćornimet, ćoro, ćorpazar, ćorsokak, oćoriti, oćoraviti, zaćoriti, ćole.

ćóra i **ćöra** *f* (pers.) *ćorava kobila.*
< ćor (v.).

ćorabáka *f, dječja igra: jedan dječak povezanih očiju hvata ostale.*
Naša kovanica **od ćor** (v.) i naše riječi báka.
V. ćole.

ćórak -rka i **ćórac** -rčā *m, metak bez pravog naboja, manevarski metak.* — » . . . počev od aviona i tenkova, sve do revolvera koji su, kao i puške, bili napunjeni »ć o r c i m a«, kako se popularno zove manevarska municija« (»Politika« od 24. XI 1961 — »Utisci s vojne vježbe«).
Izv. od ćor (v.).

ćörav adj., *1. slijep u jedno oko; bez jednog oka.* — »Đe je svak

ć o r a v, i ti naškilji na jedno oko« (Nar. bl. 52).
2. *slijep u oba oka; slijep u prenesenom smislu.* — »Među ć o r a v i m a, ko ima i jedno oko dobro je«. (Nar. bl. 97); »I ć o r a v a koka nađe zrno« (Vuk, Posl. 106); »Kod vašega ć o r a v a posla« (K. H. I 436).
Izv. od ćor (v.).

ćöraviti, *slijepiti.*
Izv. od ćor (v.).

ćorbàdža i **ćörbadža** *f* (pers.) *okno, badža na daščanom kućnom krovu koja se ne otvara i ne zatvara kao obične badže, nego je nepokretna i ima samo mali otvor, ćorava badža.*
< tur. *kör baca,* v. kompon. pod ćor i badža.

ćörbalta i **ćörbālta** *f* (pers.-tur.) *tupa sjekirica.*
< tur. *kör balta,* bukv. »slijepa sjekira«, v. kompon. pod ćor i balta.

ćorbùdžāk -áka i **ćörbudžāk** -aka *m* (pers.-tur.) *1. mračni ugao. 2. fig. kritično stanje.*
< tur. *kör bucak,* bukv. »slijepi ugao«, v. kompon. pod ćor i budžak.

ćörćutuk i **ćorćùtuk** indecl. adj. (pers.-tur.) *sasvim pijan, pijan kao sjekira.*
< tur. *körkütük (kör-kütük)* »sasvim pijan«, bukv. »ćorava klada«, v. kompon. pod ćor i ćutuk.

ćôrda, đôrda *f* (pres.) *sablja.* — »A sijnu mu ć o r d a u desnici« (M. H. III 222); »pa će mi te, bosioče, mlada potrgati, / oštrom đ o r d o m, bosioče, po b'jelu kor'jenu« (Vuk I 7); »O bedri mu ona oštra đ o r d a« (Vuk, Rječnik).
< tur. *görda* »vrsta sablje« i *kürde* »veliki krivi nož, oštar s obadvije strane« < pers. *kārd* »nož, veliki nož«.

ćòrdisati, v. đordisati

Ćòrfez *m* (grč.) *otok Krk.* — »Od Ć ò r f e z a preko sinjeg mora« (M. H. III 322).
< tur. *Körfez* »otok Krk« < grč. *chólpos.*
V. ćorfez.

ćòrfez *m* (grč.) *morski zaljev.*
< tur. *körfez* »morski zaljev« < grč. *chólpos.*

ćörfišek *m* (pers.-tur.) *metak bez naboja, bez zrna, ćórak.*
< tur. *kör fişek* »slijepi fišek«, v. kompon. pod ćor i fišek.

Ćórić, v. ćoro

ćorlàisati -išēm, *udariti na nešto ne pazeći kuda se ide (ne gledajući preda se), ili idući po mraku.*
< tur. *körlemek.*

ćòrlučiti, *prkositi, raditi uz inat.*
Izv. od ćorluk (v.).

ćòrluk *m* (pers.-tur.) *prkos, inat, tvrdoglavost.*
< tur. *körlük (kör-lük)* »sljepilo, zasljepljenost«, v. ćor + tur. suf. *-lük (-lik).*
V. ušćorluk.

ćornìmet *m* (pers.-ar.) *onaj koji zaboravlja na učinjeno mu dobro, neblagodaran čovjek.*
Naša kovanica od ćor (v.) i nimet (v.) po uzoru na tur. složenicu *küfran-i nimet,* v. ćufrani-nimet.

ćóro *m* (pers.) *onaj koji je ćorav u jedno oko ili slijep u oba oka, slijepac. — Od ovog su nastala prezimena Ćórić i Ćórović.*
Izv. od ćor (v.).

Ćórović, v. ćoro

ćòrota, ćèrota (ngrč.) *1. kašika pomoću koje se oblače cipele ili kaljače.*

3. *fakin, pokvarenjak.*
< tur. *kerata* »1. svodnik, kurvar. 2. kašika od roga ili metala za lakše oblačenje cipela« < ngrč. *kéras* »rog«.

ćorpàzār -ára *m* (pers.) *pazar, kupoprodaja ućoravo.*
< tur. *kör pazar,* v kompon. pod ćor i pazar.

ćorsòkāk -áka *m* (pers.-ar.) *1. slijepa ulica, sokak bez izlaza na drugu stranu.*
2. fig. bezizlazno stanje, kritično stanje.
< tur. *kör sokak,* v. kompon. pod ćor i sokak.

ćòsati, *ašikovati, razgovarati, šaliti se, nadmudrivati se.* — »D'jete ludo ć o s a t i ne znade« (I. Z. Herceg. 56); »Ć o s a j u ć i i tamburajući« (K. H. I 156).
Izv. od ćoso (v.) »mudar čovjek, lukavac«.

ćóso, ćósa *m* (pers.) *1. muškarac rijetke brade i brkova, ili u koga ne rastu brada i brkovi, abarbis.* — »Sve će biti do u ć o s e brada« (Vuk, Posl. 281); »Što ć o s a sto groša, ć o s -baša tri groša« (Vuk, Posl. 295).
2. mudar čovjek, lukavac. — »Ne da ć o s o Bosne« (Vuk, Posl. 198).
< tur. *köse* »muškarac bez brade i brkova« < pers. *kūse.*

ćóša, v. ćoše

ćồšak -ška, pl. ćồškovi i ćồšci, te **ćòšak** -ška, p. ćòškovi **(ćồšk)** *m* (pers.) *1. ugao, kut.*
2. velika vidna soba (sa mnogo prozora) na spratu sa isturenim spoljnim zidovima kao u balkona; takva soba na uglu i bez isturenih zidova; balkon, doksat. — »Rastavio ć o š k e na sokake« (K. H. II 23); »Iz nje ć o š c i na četiri strane« (K. H. I 268).
3. čardak, vila, paviljon. — »Bolje je u kolibi pjevati, nego u ć o š k u plakati« (Nar. bl. 27), »Do ć o š a k a cara čestitoga« (M. H. III 24).
< tur. *köşk* »čardak, kula, ljetnikovac, vila; prostrana soba na spratu koja ima pogled na sve strane« < pers. *kūšk.*
V. ćoškast.

ćóše *n* i **ćóša** *f* (pers.) *ugao, kut, budžak.* — »Tri ć o š e t a na tle posrnula« (K. H. I 67); »Odbi begu ć o š u od konaka, / Sva mu s' ć o š a do zemlje sasula« (M. H. IV 202).
< tur. *köşe* < pers. *kūše, gūše* »ugao, budžak«.
V. ćošeli.

ćošèli indecl. adj. (pers.-tur.) *na ćošeta, uglast.*
< tur. *köşeli,* v. ćoše + tur. suf. *-li.*

ćồškast adj., *uglast, na ćoškove.*
Izv. od ćošak, ćošk (v.).

ćòtek, v. ćutek

ćòtija *m* (tur.) *nevaljalac, izrod, nečovjek.* — »Ta ć o t i j o, Kurtagić Alaga! / Što mi fališ Liku Kapetana« (M. H. III 195).
< tur. *kötü* »ružan, nevaljao«.
V. ćotiluk.

ćotìluk *m* (tur.) *nečovječnost, bezobraznost.*
< tur. *kötülük (kötü-lük),* v. ćotija + tur. suf. *-lük (-lik).*

ćufári, kufári pl. *m* (ar.) *1. nevjernici, bezvjernici.*
2. nemuslimani.
< tur. *küffar* < ar. *kuffār,* pl. od *kāfir,* v. ćafir.

ćufráni-nímet, kufráni-nímet´ *m* (ar.) *onaj koji je nezahvalan, koji zaboravlja ili ne priznaje učinjeno mu dobro.*

< *tur. küfran-i nimet*, pers. izft. od ar. *kufrān* »pokrivanje, zatajivanje« i ar. *ni'mä*, v. nimet.

ćuftázeta, v. čiftazeta

ćùfte -eta i **ćuftèta** -tétā (pers.) *vrsta jela: kolačići od mesa sa sokom.*

< tur. *köfte* < pers. *kūfte* < pers. *kūften* »istući, satrti, smrviti«.

ćùfter *m* (tur.) ***vrsta slatkog jela koje se pravi od grožđanog mošta.*** — »... pravi se od šire (mošt) od grožđa prokuhane sa nišestom, zatim se izlije u tepsiju i pošto se izreže, ostavi se da se osuši. To je zapravo jedna vrsta slatkiša, koji se pravio i kod nas u Hercegovini« (GZM 1954. 193).

< tur. *köfter* »gusti bestilj od grožđane šire (mošta) i nišeste koji se može rezati i u komadima sušiti«.

ćùfur, kùfur *m* (ar.) *1. bezvjerstvo; nevjerovanje u jednog Boga.*

2. napuštanje vjere islama.

< tur. *küfür* < ar. *kufr* ($\sqrt{kfr}$) »nevjerovanje, nevjerstvo«.

ćùfur-besjeda, kùfur,besjeda, *f, griješna, teška izreka, besjeda, koja vodi u bezvjerstvo, kojom se postaje bezvjerac.*
Izv. od ćufur (v.).

ćufùrluk, kufùrluk *m* (ar.-tur.) *1. bezvjerstvo; nevjerovanje u jednog Boga.*

2. djelo koje znači napuštanje vjere islama.

< tur. *küfürlük (küfür-lük)*, v. ćufur + tur. suf. *-lük (-lik).*

ćuhèjlān -ána (**ćulèjhān, ćuljèjhān**) *m* (ar.) *konj arapske pasmine.* — »Pojahaše konje ć u h e j l a n e« (K. H. I 21); »I zajagmit konja ć u l j e j h a n a« (Lord 98).

< tur. *küheylân* »konj arapske pasmine« < ar. *kuḥäylī*, što u narodnom dijalektu u Siriji znači: »konj plemenite rase«. Oblik *kuḥäylī* je iskrivljeni plural od ar. *kuḥäyl* »surmelijast, boje kao srebrnasta surma«.

ćùkurt, ćùrkut *m* (pers.) *sumpor.*
< tur. *kükürt* < pers. *gūgird.*

ćül *m* (tur.) *pepeo, lug.*
< tur. *kül.*
V. đulbastija, ćunleisati.

ćùlāh -áha *m* (pers.) *kapa od valjane vune, obično bijela; narodna kapa u Arbanasa.* — »I na glavi dugoga ć u l a h a« (K. H. I 51).

< tur. *külâh* (č. kjulâh) < pers. *kulāh.*
V. čulahčija.

ćuláhčija *m* (pers.-tur.) *zanatlija koji izrađuje ćulahe; trgovac koji prodaje ćulahe.*

< tur. *külâhçı (külâh-çı)*, v. ćulah + tur. suf. *-çi.*

ćulánija, v. ćulhanija

ćulbàstija, v. đulbastija

ćülče *n* (tur.) *istopina od neke rude.*

< tur. *külçe* »istopina od neke rude; komad rudače«.

ćuldètlji dova, v. đulbek-dova.

ćulèjhān, ćuljèjhān, v. ćuhejlan

ćùlhan *m* **ćùlhana** *f* (pers.) *prostorija ispod hamam (banje) gdje se loži radi zagrijavanja hamama, ložionica.*

< tur. *külhan* < pers. *gulḫan, gulḫān.*

V. Ćulhan, ćulhandžija, ćulhānija.

Ćùlhan *m* (pers.) *ulica između Baščaršije i Sarača u Sarajevu*

u kojoj se nalazila ložionica Firuzbegove banje.
< pers. *gulḫan*, v. ćulhan.

ćùlhana, v. ćulhan

ćulhàndžija *m* (pers.-tur.) *ložač u hamamu (banji).*
< tur. *külhancı (külhan-cı)* v. ćulhan + tur. suf. *-ci.*

ćulhánija, ćulánija, ćulànija *m* (pers.) *mahnitov; besprizorni, uličnjak, skitnica.*
< tur. *külhani* < pers. *gulḫanī* »skitnica, besprizorni« < pers. *gulḫan* »ložionica banje« + ar.-pers. adj. *-ī.*

ćùlum *m* (pers.) *topuz, buzdovan.* — »Sva Krajina na Hilila viče, / a Halilu ni u ć u l u m nema« (Nar. bl. 162).
< tur. *külünk* < pers. *kulunk* »krampa za kopanje kamena; željezna ćuskija«.
V. ćulúmak.

ćulúmak -mka *m* (pers.) *1. mali topuz, mali buzdovan.*
2. čvornata toljaga, tokmak, sličan malom topuzu. — »raskivati čelične direke, / a od njih će graditi ć u l u m k e, / ć u l u m c i m a biće sirotinju« (Vuk II 200).
Izv. od ćulum (v.).

ćüma *f* (tur.) *ćuperak, kitica.*
< tur. *küme* »hrpa«.

ćùmez *m* (tur.) *1. kokošinjac.*
2. fig. mala neuredna kuća, koliba, udžerica.
< tur. *kümes.*

ćùmur *m* (tur.) *ugalj (drveni i kameni).*
< tur. *kömür* (č. kjomur) »ugalj, drveni i kameni«.
V. ćumurana, ćumurdžija, Ćumurija.

ćumuràna, ćumurḫàna *f* (tur.-pers.) *jama ili primitivna peć u kojoj se palenjem drveta dobija drveni ugalj.*
< tur. *kömürhane (kömür-hane)*, v. kompon. pod ćumur i hane.

ćumùrdžija *m* (tur.) *onaj koji se bavi proizvodnjom i prodajom drvenog ugljena; ugljar.*
< tur. *kömürcü (kömür-cü)*, v. ćumur + tur. suf. *-cü (-ci).*

ćumurhàna, v. ćumurana

Ćumúrija *f* (tur.-ar.) *most na Miljacki u Sarajevu u blizini Atmejdana i ulica koja vodi od tog mosta do hotela »Central« (današnja ulica Zrinskog). Prema opisivaču sarajevskih kulturnih spomenika Šejh Sejfudinu Kemuri i storičaru akademiku Hamdiji Kreševljakoviću, ovaj je most dobio ovakvo ime stoga što su u staro vrijeme na ovom mjestu bacali u Miljacku zanatlije (osobito sabljari čije su radnje bile u blizini) i trgovci prašinu, garu od ćumura.*
< tur. *Kömüri* < tur. *kömür* (v. ćumur) + ar.-pers. adj. suf. *-ī*, tj. »Ćumurski (most)«.

ćúnak -nka i **čúnak** -nka *m* (pers.) *1. vodovodna cijev.*
2. maleno izdubeno korito u kojem se nalazi namotana cijev, koje se prilikom tkanja na stanu probacuje kroz uvodne niti s jednog kraja na drugi.
< tur. *künk* »vodovodna cijev« < pers. *gunk.*
V. ćunče.

ćùnče *n* (tur.-pers.) *deminutiv od ćúnak (v.).* — »Gega je od bukovog drveta i ima »iglu« i »ć u n č e« od drenovog ili bukovog drveta« (GZM 1957 52).
< tur. *künkçe* »mali ćunak«, v. ćunak + pers. suf. za tvorbu deminutiva *-ce.*

ćunlèisati -išēm, *olužiti. Prilikom varenja pekmeza od grožđa potopi se u posebnoj posudi malo luga od sagorjelog drveta i ta se procijeđena lužna voda vari zajedno sa moštom. Kad se salijeva ta lužnica u mast, veli se da se pekmez ćunleiše ili ćunleisava.*
< tur. *küllemek* »olužiti« < tur. *kül* »lug, pepeo«.

ćūp *m* (ar.) *zemljani duboki sud koji ima dvije ručke sa strane. Dno mu je usko, a onda se širi do polovine visine, pa se suzuje gore prema otvoru; veliki zemljani lonac.* — »Nije ovo bojadžijski ć u p« (Nar. bl. 125); »Svi naši lončari veliki lonac zovu ć u p« (GZM 1957 41).
< tur. *küp* (č. kjup) < ar. *kūb*.

ćùprija *f* (grč.) *1. most.* — »Gradi meni veliku ć u p r i j u« (M. H. III 97); »Neće Vuče na most na ć u p r i j u, / No naćera dora na Bojanu« (Vuk VII 209).

2. prečke na kutijama u kafenog mlina. — »Donja »ć u p r i j a« drži gvozdene dijelove mlina da ne propadnu u donju kutiju mlina, a gornja ima funkciju da održava ravnomjeran okretaj muškog »kamena« (tokmaka)« (GZM 1957 84).
< tur. *köprü* (č. kjopru) < grč. *géphyra*.

V. Ćuprija, Ćuprili.

Ćùprija *f* (grč.) *grad u Srbiji na ušću Ravanice u Vel. Moravu.*
< tur. *Köprü*, v. ćuprija.

Ćuprìli indecl. (grč.-tur.) *tursko ime za Titov Veles*
< tur. *Köprülü* »Veles«, bukv. »onaj što ima most«, tj. grad sa mostom, v. ćuprija + tur. suf. *-lü (-lı)*.

ćúrak -rka *m* (tur.) *muški kaput postavljen i opšiven krznom, bunda, kožuh. Može biti dugi i kratki. Kratki se naziva još i ćūrčić.* — »Zlatan ć u r a k ličkog Mustajbega« (M. H. III 171).
< tur. *kürk* »krzno; kaput sa krznom, bunda«.

V. ćurče, ćurčibaša, Ćurčić, ćurčija, ćurčiluk, Ćurčiluk.

ćūrçe *n* (tur.-pers.) *mali, kratki ćurak, ćurčić.*
< tur. *kürkçe* »ćurčić«, v. ćurak + pers. suf. za tvorbu deminutiva *-ce*.

ćùrčibaša *m* (tur.) *starješina, prvak ćurčijskih zanatlija.*
< tur. *kürkçübaşı (kürkçü-başı)*, v. kompon. pod ćurčija i baš.

Ćùrčīć, v. ćurčija

ćùrčija *m* (tur.) *1. zanatlija koji pravi ćurkove i druge krznene predmete.*

2. trgovac krznom, krznar. — »Najviše je u ć u r č i j e lisičijih koža« (Nar. bl. 106). — Od ovog je nastalo prezme Ćùrčīć.
< tur. *kürkçü (kürk-çü)*, v. ćurak + tur. suf. *-çü (-çi)*.

ćurčìluk *m* (tur.) *ćurčijski zanat.*
< tur. *kürkçülük (kürkçü-lük)*, v. ćurčija + tur. suf. *-lük (-lik)*.

Ćurčìluk *m* (tur.) *Veliki i Mali Ćurčiluk, dvije paralelne ulice sa južne strane Husrevbegove džamije u Sarajevu, gdje su se ranije nalazile krznarske radnje i radionice.*
< tur. *Kürkçülük*, v. ćurčiluk.

ćùrdīca, v. ćurdija

ćùrdija *f* (pers.) *vrsta gornje kratke i duge haljine postavljene krznom. Lice joj je obično od kadife ili čohe. Postoji muška i ženska ćurdija.* — »Pod čadorom tvoje drago zaspalo; / pokrilo se od samura ć u r d i j o m« (Vuk I 161); »pa obukla

čičekli ć u r d i j u« (M. H. II 311). — *Kratka ć. zove se još i ćùrdijica, ćùrdīca.*
< tur. *kürde* (č. kjurde) »hrka, zubun« < pers. *kürte* »mintan, zubun; košulja«.

ćùrdijica, v. ćurdija

Ćurdìštān *m* (ar.-pers.) *Kurdika, Kurdistan.*
< tur. *Kürdistan* (č. Kjurdistan) < ar. *Kurd* »Kurd, Ćurt« + pers. suf. za građenje imenica mjesta *-stān.*

ćùrkut, v. ćukurt

ćȕrs *m* (ar.) *govornica sa koje se drži propovijed (vâz) u džamiji.*
< tur. *kürsü* (č. kjursü) < ar. *kursiyy* »stolica, prijestolje«. V. ćursija.

ćùrsija *f* (ar.) *1. kameni stup u graditeljstvu.*
2. prepuštena okolica u zemljanih peći na koju se mogu staviti pojedini predmeti.
< tur. *kürsü* (č. kjursü) »stolica, prijestolje; postolje« < ar. *kursiyy* »stolica, prijestolje«.

Ćȕrt *m* (ar.) *Kurd.*
< tur. *Kürt* (č. Kjurt) < ar. *Kurd* »čovjek iz Kurdistana«. V. Ćurdistan, ćurta.

ćúrta *f* (ar.) *vrsta tikve bundeve porijeklom iz Ćurdistana.*
< tur. *kürdi* (č. kjurdi), bukv. »kurdski« < ar. *Kurd* »Kurd« + ar. adj. suf. *-ī (-iyy).*

ćùruk (pogr.), v. čuruk

ćusègija *f* (tur.) *lopatica za ugalj, za žeravicu, žarač.*
< tur. *köseği* (č. kjoseği).

ćusèle *n* (pers.) *učinjena goveđa koža.* — »Učinjena ovčija koža zove se mješina, kozija sahtijan i kajsar, a goveđa đon, ć u s è l e i bùjer« (Kreš. Čizm. obrt 81)
< tur. *kösele* (č. kjosele) »učinjena goveđa koža, đon« < pers. *gūsāle*, zapravo *gāwsāle* »tele«.

ćȕskija *f* (tur.) *1. alatka za dizanje tereta, za bušenje rupa u zemlji itd.: gvozdena motka, poluga, s jedne strane šiljasta a s druge tupa, ravna.* — »Mujo maši veljiku ć u s k i j u« (Lord 102); »Podupro dušom kao ć u s k i j o m« (Vuk, Posl. 252).
2. fig. sasvim pijan koji kao ni ćuskija ne može uspravno stajati. — U ob. gov.: »pjan kao ć u s k i j a«.
< tur. *küskü* (č. kjuskü).

ćȕstek *m* (tur.) *1. sveza, spona kojom se sapinju prednje noge u konja da ne može trčati i bježati.* — »Koliko se harun učinila, / Na nogam' joj četiri ć u s t e k a« (Petran. 411); »Lipa Maro, zelena livado, / Lipi Ivo, konjčić u ć u s t e k u« (Muz. zap. Inst. 2111); »A pred njima čakar bedevija, / Na njoj jesu četiri ć u s t e k a« (M. H. II 160).
2. »skok iz ćȕsteka« znači: skok smjesta priljubivši najprije stopalo uz stopalo (za razliku od skoka »izatrke«). — »Zametnuše skoka iz ć u s t e k a« (F. J. I 198); »Neka ide na polje zeleno, / da skačemo skoka iz ć u s t e k a« (B. V. 1892. 187).
< tur. *köstek* (č. kjostek) »sveza, spona za vezanje nogu konja.

ćustère *n* (grč.) *stolarska alatka: duga blanja.*
< tur. *küstere* (č. kjustere) < pers. *kuštere* < grč. *chéstra.*

ćùtek *m* (tur.) *batina, štap; udarac.*
< tur. *kötek* (č. kjotek).

ćutubhàna, v. kutubhana

ćùtuk *m* (tur.) *panj, klada; svaki od nakratko izrezanih komada od balvana.*

< tur. *kütük* (č. kjutuk).

V. ćorćutuk.

ćùvīk -**īka** *m* (pers.) *brežuljak, glavica.* — »Živela je tamo nakraj sela, na onom ć u v i k u« (Vesel. II 242).

< tur. ***kûh*** (č. kjûh) < pers. ***kūh*** »brdo, brijeg«.

D

dâbeter, dabìter, v. dahabeter

däbt, v. zapt

dabulàna, v. dabulhana

dabulhàna, dabulàna, davulhàna, daulhàna (dambulhàna, danburàna) *f* (ar.-pers.) *banda, muzika koja se sastoji od daulbasa ili talambasa, bubnjeva i zurli. Nekad se i jedan ili dva od ovih instrumenata naziva dabulhana.* —»Sve uz bega d a b u l h a n a drma« (M. H. III 133); »Pokraj bega d a v u l h a n a trese« (K. H. I 318); »Na sedmero d a u l h a n a ciči« (K. H. I 323); »Čauš viče, d a b u l h a n a riče: / Hazur, hazur, kićeni svatovi!« (Vuk II 505); »Čauš viknu, kucnu d a n b u r a n a: / Azuraj se, sila i svatovi!« (Vuk VII 103). < tur. *daulhane, davulhane, tablhane* »banda, muzika« < tur. *daul, davul, tabl* »bubanj« < ar. *ṭabl* »bubanj« i pers. *ḫāne,* v. hane.

dáda, v. dadija

dàdija, dàdilja, hipok. **dáda, dája** *f* (pers.) *žena koja se brine o djeci, čuva ih i odgaja, guvernanta.*

< tur. *dadı* < pers. *dādā* »žena koja se brine o djeci i čuva ih«. V. dadijati.

dadìjati, *brinuti se o djetetu i čuvati ga.* — »kada sam ga mlada d a d i j a l a, / omače se kuli niz skaline« (Kurt II 71). Izv. od dadija (v.).

dagàndžija *m* (pers.-tur.) *činovnik koji žigoše robu, carinar.* < pers. *dāg* »žig utisnut vrućim gvožđem« + tur. suf. *-ci.*

dàgara *f* (tur.) *1. drveni sud sa dvije drvene ručice u kojem se stoki daje tlak, védro ,čabar' (okolica Sarajeva i srednja Bosna).*

2. mangala ili saksija u kojoj se drži žeravica i pred goste iznosi kafa sa kafenjacima (Bos. Krajina i Hercegovina).

3. manja zemljana odnosno glinena posuda u obliku dubokog tanjira za jelo i mlijeko, te veća zemljana odnosno glinena posuda za mlijeko, za držanje žeravice, za pečenje jagnjadi itd. — »Tako d a g a r a može biti posuda za mleko (Ivanjska, Pulac, Mrkonjić Grad), za držanje žeravice (Vrkašić), za pečenje jagnjadi (Malešići)« (GZM 1957. 40).

< tur. *dağar* »čobanska torba od mješine; mjerica za žito«.

dagàrčić, dagàrdžik *m* (tur.) *1. čobanska kožna torba.*

2. drvena poduža posuda koju su, obješenu o kanafi, nosili prosjaci, koji su sa Istoka dolazili u Bosnu da kupe milostinju. I neki domaći prosjaci su nosili dagardžike.

< tur. *dağarcık* »čobanska torba; torba u kojoj seljanke nose djecu«.

dàgma, dàmga *f* (tur.-pers.) *1. žig, pečat.*

2. zaštitni znak, tvornička marka.

3. ožiljak, biljeg. — »Znade mu se d a g m a na obrvu, / moj ga babo ćordom udario« (F. J. II 238); »Kako ju je slatko poljubio, / četiri joj d a g m e načinio« (Sevd. 165).

< tur. vulg. *damga*, knjiž. *tamga* i pers. *temgā*. Kod nas putem metateze nastalo dagma. (Pogrešno je u Rj. JAZU naveden izvor: pers. *tagma* »mjesto *tamga*« *(temga)* i »tur. *dagma*« mjesto *damga)*.

V dagmalaisati.

dagmalàisati -išēm, *udariti dagmu, žigosati.*

< tur. *damgalamak*.

dàhabeter, dàha-bèter, dâbeter adj. (tur.-pers.) *još gori, još nevaljastiji; zločastiji; najgori, najnevaljastiji.* — »Sve je još kako tako, a beli maskenbalovi su d a b e t e r« (Zembilj II 58).

< tur. *daha beter* »gori« < tur. *daha* »još« i pers. *beter*, v. beter.

dàhađuzel, dàhaguzel (dàha-đuzel, dàha-gùzel) adj. (tur.) *još ljepši.*

< tur. *daha güzel* »ljepši« < tur. *daha* »još« i tur. *güzel* »lijep«, v. đuzel.

dáhija i dahìja, dáija i daìja *m* (tur.) *silnik koji je nedisciplinovan u odnosu na vlast i državne zakone, a tiranin prema narodu. U tom značenju su ovim imenom nazvane janjičarske starješine koji su u Srbiji, početkom 19. vijeka, prigrabili vlast u svoje ruke.*

< tur. *dayı* »1. ujak, materin brat«, 2. ratni junak, heroj, 3. stariji, ugledniji čovjek, 4. janjičarski starješina«.

V. dahiluk, kabadahija, daidža.

dahìluk, daìluk *m* (tur.) *dahijska vlast, dahijsko zvanje; silništvo.* — »kada konjic zopce zobat neće, / on se nada dobru d a i l u k u: / il' će nosit' roba ili robinju, / ili dobru glavu od junaka« (Vuk IV 27).

< tur. *dayılık (dayı-lık)* »junaštvo, herojstvo«, v. dahija + tur. suf. *-lik*.

dahìra, v. daira

dahìre, v. daire

dȁidža, dȁjidža, dȁjdža i **dàidža,** hipok. **dájo, dájko, dája** *m* (tur.) *ujak, materin brat.* — »U mog sina kadije d a i d ž e« (M. H. X 115); — »Prošetala sirota djevojka / Po zelenoj d a j i d ž i n o j bašči« (Vuk V 254); »Zar bi d a j u ti kidiso glavi« (M. H. III 195); »Ja ću, d a j k o, njega pogubiti, / Ja ću i ja, d a j k o, poginuti« (Petran. 427).

< tur. *dayı* »ujak, materin brat; ratni junak, heroj«.

V. daidžić, daidžinica.

dàidžić *m, ujakov sin, sin materinog brata. — Od ovog je došlo prezime Dàidžić.*

Izv. od daidža (v.).

Dàidžić, v. dàidžić

dàidžinica, dàidžīnca, dàjdžīnca, daìnica, dainìca, dajìnica, dajinìca *f ujna, žena ujakova.* — »Da je daje sitnoj knjizi uče, / d a j i n i c e sitnom vezioku« (Kurt I 199).

Izv. od daidža i dajo (v.)

dáija, daìluk, v. dahija, dahiluk.

dáija *m* (ar.) *onaj koji nešto traži, zahtijeva; pretendent, protivnik.* »Ono care Đerzelez Alija / A Alija od Bosne d a i j a« (K. H. I 28).
< tur. *dâi* < ar. *dā'ī*, part. a. od *da'wä* ($\sqrt{d'w}$) »pozivati, moliti, tvrditi«.

dâimā adv. (ar.) *uvijek, vazda.* — »Zićir čini d a i m a« (Ist. bl. II 233).
< tur. *daima* < ar. *dā'imā* »uvijek«.

daìra (dahìra) *f* (ar.) *1. dvorana cara ili velikaša za vijećanje ili za primanje; službena kancelarija, ured.* — »kad je došo stolu i Stambolu, / na d a i r u iziđe pred cara: / na dairi oko cara bile / paše mladi i stari veziri« (Muz. zap. Inst. 61); »Osidoše ate u avliji, / Pa veziru ušli u d a i r u« (M. H. IV 503).
2. skup, zbor. — »I velika edba i d a i r a« (K. H. I 95).
3. sazivanje i sabiranje džinova (demona). Občno se kaže: »dairu skupiti« ili »dairu sastaviti«. — »Lasno je d a i r u skupiti, ali je mučno razasuti« (Nar. bl. 89); »Nagrajiso je, trebalo bi mu sastaviti d a h i r u« (Gajret 1929. 139).
< tur. *daire,* sa svim značenjima kao i u nas < ar. *dā'irä* »krug«.
V. daira, daire.

daìra *f* i **daìre** *n* (ar.) *skup trgovačkih magaza oko jednog dvorišta pod jednim krovom i s jednim ulazom u zajedničko dvorište. Danas su još samo djelimično očuvane dvije daire u Sarajevu, Hadži Muratova daira u ulici Halači i druga na Varoši (danas ulica Maršala Tita), istočno od Stare pravoslavne crkve.*
< tur. *daire* < ar. *dā'irä* »krug«.

daìre (dahìre) *n* pl. **daìreta** -ētā (ar.) *def koji ima na obodu metalne pločice koje, pri udaranju u def, zveče.*
< tur. *daire* »def sa metalnim pločicama« < ar. *dā'irä* »krug«.

dája, v. dadija i daidža

dàjak *m* (tur.) *1. soha.*
2. podupirač, potporanj uza zid.
3. prečaga na ibriku koja spaja nosač sa zehom. — »U ibrika gornji dio nosača zove se henzek i na njemu je malen otvor kroz koji voda prolazi. Nosač na ibriku spojen je sa zehom uskom prečagom koja se zove d a j a k« (GZM 1951. 221).
< tur. *dayak* »soha; batina«.

dajàna, supst. *f* i **dajàna!** interj. (tur.) *1. kao imenica: izdržljivost, u frazi:* »Ne možeš ti na d a j a n u sa mnom«.
2. kao glagol. imper.: ustraj, duraj, izdrži: »D a j a n a, Mujo, d a j a n a!« **(Vuk I 388).**
< tur. *dayanmak* »izdržati, odoljeti, podnositi, trpjeti; trajati«.
V. dajanisati, dajanli.

dajànisati (se), **dojànisati** (se) -išēm, *podnositi, trpjeti; izdržati; izdržavati, odolijevati.* — U ob. gov.: »Ne mogu te više, dijete, d a j a n i s a t i (d o j a n i s a t i)«; »Možeš li se noćas d o j a n i s a t i« (K. H. I 173).
< tur. *dayanmak* »izdržati, odoljeti, podnositi, trpjeti; trajati«.

dajànli, dojànli, indecl. adj. (tur.) *izdržljiv, odoljiv; trajan, čvrst.* — *Od ovog je nastalo prezime Dajànlīć i Dojànlīć.*
< tur. *dayanıkli (dayanıkli)* < tur. *dayanık* »trajanje, čvrstoća, stalnost« (< *dayanmak*

»izdržati, odoljeti, trajati« itd.) + tur. suf. *-li*. Kod nas skraćeno izbacivanjem *»ik«*.

Dajànlić. v. dajanli.

däjidža, däjdža, v. daidža

dajinica, v. daidžinica

dájko, v. daidža

dájo, v. daidža

däl *m* (ar.) *ime arapskog slova »d«.*
< ar. *dāl.*

dàlak -lka *m* (tur.) *otok slezene, podrast (bolest), lat. tumor lienis.*
< tur. *dalak* »slezena«.

dalavèra *f* (tur.) *podvala, prevara, smicalica.*
< tur. *dalavere.*

dàldisati -išēm, *zadubiti se u mislima, zamisliti se; zanijeti se, zabaviti se nečim.* — »Neću, dragi, jer ćeš d a l d i s a t i, / mene dragu drugom ostaviti« (I. Z. III 172).
< tur. *daldı,* perf. 3. lice sing. od *dalmak,* sa značenjem koje ima u nas daldisati.
V. dalgin.

dàlga *f* (tur.) *talas, val; bura na moru.* — »Na moru se d a l g a podignula« (M. H. III 30).
< tur. *dalga* »talas, val«.

dàlgin adj. (tur.) *zamišljen, zadubljen u misli.*
< tur. *dalgın* < tur. *dalmak* (v. daldisati).

damàskinja, v. dimiskija

dàmga, v. dagma

dardàgan, darmàdan adj. (tur.) *razasut, razbacan; rasijan.* — *Od ovog je došlo prezime Dardàgan.*
< tur. *darmadağın* i od ovog skraćeni oblik *dardağan* sa istim značenjem kao u nas.

Dardàgan, v. dardàgan

dàrgin adj. (tur.) *ljut, žestok (obično se kaže za konja).*
< tur. *dargın.*
V. darginluk.

darginluk *m* (tur.) *ljutnja, srditost, gnjev.*
< tur. *dargınlık (dargın-lık),* v. dargin + tur. suf. *-lik.*

dâri-hârb *m* (ar.) *nemuslimanska država u kojoj muslimani nemaju one vjerske slobode što ih imaju u muslimanskoj državi.*
< tur. *dâriharp, dâriharb,* pers. izft. od ar. *dār* »kuća; zemlja, pokrajina« i ar. *ḥarb* »rat«.

darmàdan, v. dardagan

dâr-mâr, dârmār, kao adv. i supst. (pers.) *1. nesređeno, ispreturano, izmiješano, uskomešano.* — U ob. gov.: »Po kući mu je sve d a r - m a r«.
2. nered, zbrka. — »U mom mozgu bio je d a r - m a r i rađao je sve same glupave i sasvim nedosledne misli« (Rom. 16); »Pored kola d a r m a r, galama« (Šol. I 89).
< tur. *tarumar* < pers. *tārmār, tār-u mār* »nesređen, razbacan, izmiješan«.

daròvdžija *m, onaj koji dijeli darove.* — »Kad stadoše dvije d a r o v d ž i j e, da daruju kite i svatove« (K. H. I 162).
Hibr. r. sa tur. suf. *-ci* (č. dži).

dárul-mualimīn *m* (ar.) *škola za mualime, učiteljska škola.*
< tur. *darülmuallimin* < ar. *dāruɂl-muaɂllimīn,* izft. od ar. *dār* »kuća« i ar. *muaɂllimīn,* gen. pl. od *muaɂllim* »učitelj«.

dät *m* (ar.) *ime arapskog slova »ḍ«.*
< tur. *dat* < ar. *ḍād.*

daùdžija, v. davudžija

daùlbaz, daùlbas, davùlbaz, talàmbas, talànbas, tulùmbaz, dovùlbas *m* (ar.-pers.) *1. naročita vrsta bubnja od tuča u obliku čanka ili duboke ćase sa razapetom kožom (obično jarećom) kao u bubnja, ali samo s jedne strane (jer je kao i u čanka samo s jedne strane šupljina). Pješak ga nosi obješenog o kajišu na vratu a visi mu na trbuhu, a konjanik ga objesi o nukaš na sedlu. U početku je to bio vojni instrument na kome je bubnjao čauš. Kasnije se, uz zurnu redovno pojavljuje u svatovskim povorkama i bubnjar je i ovdje čauš ili čajo.* — »Namah trista kucnu d a u l b a z a«, »A kucnuše jasni d a u l b a s i« (M. H. III 222, 462); »Zakucaše jasni d a v u l b a z i« (K. H. I 317); »Taboš viče, a t a l a m b a s tuče« (M .H. III 132); »Nek donese tridest d a v u l b a s a, / Da idemo Ivu u svatove« (Vuk VII 101).

2. *bubanj uopšte.* U ob. gov.: »Izašao na t a l a m b a s« = na bubanj (na dražbi) mu sve prodato.

< tur. *daulbaz, davulbaz, davlumbaz, tulumbaz* »bubnjar« < pers. *ṭablbāz (ṭabl-bāz)* »bubnjar« < ar. *ṭabl* »bubanj« i pers. *bāz*, prez. osn. od *bāḫten* »igrati«. — U našem jeziku je nastala metonimija između osobe i oruđa kojim se ona služi, pa mjesto bubnjar ova riječ u nas znači bubanj. Ovaj instrumenat se u tur. naziva *dunbelek* i *tumbelek* < pers. *dunbek* »mali bubanj«.

daùlbazīle adv zn. (ar.-pers.-tur.), *sa daulbazom.* — »Jedekile i d a u l b a z i l e« (K. H. II 503).
< tur. *daulbazile* »sa daulbazom«, v. daulbaz + tur. postpoz. *-ile* »sa«.

daulhàna, v. dabulhana.

Dàut (jevr.) *musl. muško ime.*
< tur. *Davud* < ar. *Dāwūd* < jevr. *David.*

dáva, dávija *f* (ar.) *tužba, optužba; parnica; tvrdnja.* — »Ljepši je mršav sulh, nego pretila d a v a« (Nar. bl. 94); »Mloge caru dodijaše d a v e / Na prokleta Tomića Mijata« (Vuk VII 310); »S tom d a v i j o m u cara pođoše, / i d a v i j u caru iznesoše« (Vuk III 74).
< tur. *dâva* < ar. *daʿwā* »tužba, optužba; tvrdnja«.

davèčija *m* (ar.-tur.) *pozivar; onaj koji poziva ljude na gozbu, na svadbu itd.*
< tur. *davetçi,* v. davet + tur. suf. *-çi.*

dávet *m* (ar.) *gozba priređena u kući povodom kakvog veselja ili proslave.*
< tur. *davet* »poziv na gozbu« < ar. *daʿwä* »poziv, pozivanje«.

dávija, v. dava

davìjānje *n, parničenje; prepiranje.*
Izv. od davijati (se), v.

davìjati (se), *tužiti nekoga; parničiti se; prepirati se.*
Izv. od dava, davija (v.).

dävrana! dävran! interj. (tur.) *ne daj se! odupri se! drži se ustrajno i strpljivo!*
< tur. *davran!* imp. 2. lice sing. od *davranmak* »oduprijeti se, dočekati se, otresti se, snaći se, dočekati se«.
V. davranisati se.

davrànisati se, davràndisati se -išēm, *snaći se, oduprijeti se, dočekati se, otresti se (bolesti i sl.)*. — »A sada malo čekaj, dok se d a v r a n i š e m« (Bilten I 118).
< tur. *davranmak*, sa istim značenjem.

davùdžija, daùdžija *m* (ar.-tur.) *tužitelj*. — »Kome je kadija d a v u d ž i j a, nek mu je Bog jardumdžija« (Nar. bl. 84).
< tur. *dâvacı* »tužitelj«, v. dava + tur. suf. *-ci*.

davùlbaz, v. daulbaz

davulhàna, v. dabulhana

dĕba *f* i **dĕbe** *n* (ar.) *okrugla drvena ili bakrena posuda s poklopcem u kojoj se drži ili nosi sir, kajmak, med itd.; mali mijeh u kome se drži maslo, ulje, med, pekmez i sl.* — »Iz d e b e t a pekmez pojedoše« (Vuk, Rječnik).
< tur. *debbe* < ar. *däbbä* »mijeh; tikva«. U pers. *debbā*.

dĕda, v. dédo

Dèdica, v. Derviš

Dédo, v. Derviš

dédo, dĕda *m* (tur.) *djed*.
< tur. *dede* »djed«.

Dèduka, v. Derviš

Dèdžāl, Dèrdžāl (zapravo: **Dèdždžāl**) -ála *m* (ar.) *1. ime velikog smutljivca i varalice koji će se, po tumačenju islamskih teologa, pojaviti neposredno pred Sudnji dan (Kijamet) i njegova pojava će biti od posljednjih predznaka (alameta) kijametskog dana. Zavešće za sobom mnoge ljude. Na koncu će ga El-Mesih (Mesije, Isa, Isus) pogubiti. Po hrišćanskom vjerovanju Antihrist.*
2. fig. dosadni napasnik, nasilnik.
< tur. *Deccal* < ar. *Däǧǧāl*.

dĕf *m* (ar.) *vrsta muzičkog instrumenta; na uskom drvenom obodu s jedne strane podapeta koža kao u bubnja. Drži se u jednoj ruci, a dlanom druge udara se po njemu.* — »Kad d e f bije u prve jacije« (Sevd. 84).
< tur. *def, tef* < ar. *däff*. U pers. takođe *def*.

dèf'i-bèlāj *m* (ar.) *spasavanje, izbjegavanje od nesreće; »skidanje s vrata« (neke napasti).*
< tur. *def-i belâ*, pers. izft. od ar. *däf'* »suzbijanje, odbijanje, tjeranje« i ar. *bälā'*, v. belaj.

dĕfiti *umirivati, smirivati; sprečavati; odbijati, suzbijati; ublaža-*
< tur. *def'* < ar. *däf'* ($\sqrt{df'}$)
vati.
»suzbijanje, odbijanje, tjeranje, suzbijati, odbijati, tjerati)«. U tur. gl. *defetmek* (< ar. *däf'* i tur. pom. gl. *etmek* »učiniti«) ima isto značenje kao naše »defiti« i »def učiniti«, što je i napravljeno po uzoru na navedene tur. glagole. P. Skok (163 defiti) dovodi ovaj naš glagol u vezu sa muz. instrumentom »def«, što je bez sumnje pogrešno.

defter, defterdar, defterhana itd. v. tefter, tefterdar itd.

dĕf učiniti, *umiriti, smiriti; spriječiti; odbiti, suzbiti; ublažiti.* Izv. od ar. *däf'*, v. defiti.

dègdisati -išēm, *pripasti, dopasti; doći, prispjeti; potrefiti, sresti.* U ob. gov.: »Kome li će ono imanje po njegovoj smrti d e g d i s a t i«; »Pa kad begu ferman d e g d i s a o, / Beg se spremi na bijelu kulu« (Lord 230); »Teke sabah zora d e g d i-

s a l a, / A po zori sunce jagrijalo« (Lord 72); »Ha sokole, Kraljeviću Marko! / Na putu ti sreća d e g d i s a l a!« (Vuk VI 123).
< tur. *değdi*, perf. 3. lice sing. od gl. *değmek*, koji pored ostalih značenja ima i ona gore navedena.

degènečiti, *batinati.*
Izv. od degenek (v.).

degènek *m* (tur.) *batina, šipka za batinjanje.* — »Da ti udriš trista d e g e n e k a« (Ašikl. 108); »Ko pomrsi trista tintirika, / Ogristi će trista d e g e n e k a« (Vuk V 590).
< tur. *değnek* »batina, batinjanje«.
V. degenečiti, izdegenečiti.

degramàdžija, v. dogramadžija

degrmèndžija *m* (tur.) *mlinar.*
< tur. *değirmenci* < tur. *değirmen* »mlin« + tur. suf. *-ci.*

dèhšet adv. (ar.) *grozno, strašno, žestoko.*
< tur. *dehşet,* sa istim gornjim značenjem < ar. *dähišä* ($\sqrt{dhš}$) »zabezeknuti se, biti izvan sebe (od straha ili od čuda)«.
V. dehšetli.

dehšètli indecl. adj. (ar.-tur.) *grozan, strašan, žestok.*
< tur. *dehşetli (dehşet-li),* v. dehšet + tur. suf. *-li.*

dekíka *f* i **dèkīk** -íka *m* (ar.) *minuta.*
< tur. *dekika, dakika* < ar. *däqīqa.*

Delàhmetović, v. deli

Dèlalīć, v. deli

delèndžija *m* (tur.) *govornik, pričalica; onaj koji razgovara.* — »D e l e n d ž i j e, prelendžije, / koje li su doba noći, / već je s'jela i suviše« (I. Z. I 54); »Kako će žene suhoručice, lendohani i d e l e n d ž i j e vječito sjediti na gvozdenim usijanim stolicama« (Zembilj III 18).
< tur. *dillenci* »koji govori, govornik, pričalica«.

dèli indecl. adj. (tur.) *lud, mahnit; silovit, pomaman.* — »Šćipi none oko d e l i -dore« (M. H. III 235); »Svoga brata d e l i Kraljevića« (F. J. I 57). — *Često se dodaje uz lična imena: dèli Mūsa (u nar. pj.), Dèli Jòvan (geogr.), Dèl-Ālija (skr. od deli Alija), od čega je nastalo prezime Dèlalīć; Dèl-Āhmet (skr. od deli Ahmet), od čega je došlo prezime Delàhmetović.*
< tur. *deli.*
V. delibaša, Deligrad, delija, delijast, delikanlija, deliluk.

dèlibaša *m* (tur.) *prvak među delijama, najbolji junak; zapovijednik jednog odreda delija.* — »gdi je sopra — tu je dolibaša, / gdi je vojska — tu je arambaša, / gdi je krvca — tu je d e l i b a š a« (Vuk I 466); »Đe je svadba da si d e l i b a š a, / Đe je sofra da si dolibaša« (Vuk, Posl. 74); »To ne bio neznani delija, / već to bio carev d e l i b a š a« (F. J. II 425); »Vezir viknu svoga d e l i b a š u, / čuješ mene, d e l i b a š a Ramo, / ti ćeš uzet desetak delija« (K. H. I 22). — *Od ovog je nastalo prezime Dèlibašić.*
< tur. *delibaşı (deli-başı),* v. kompon. pod delija i baš.

Dèlibašić, v. delibaša

Dèlīć, v. delija

Dèligrad *m* (tur.-srp. hrv.) *šanac i utvrđenje na Carigradskom drumu pri ulazu u Đuniski tjesnac između Ražnja i Aleksinca.*

Hibr. r.: tur. *deli*, v. deli i naša riječ grad.

dèlija *m* i *f* (tur.) *1. junak, junačina; silovit čovjek, nabodica, zanesenjak u junaštvu; čovjek koji provodi život bezbrižno i troši vrijeme uludo.* — »Jer je Orhan prikladna d e l i j a« (K. H. I 280); »Oj Boga vam, neznane d e l i j e« (B. V. 1886. 140); »Hajd' otalen, star na konju, star d e l i j a!« (Sevd. 87); »Dobro došo, mlad na konju, mlad d e l i j a!« (Vuk I 314); »Pa govori ranjena d e l i j a: / Bogom sestro, Turkinjo djevojko« (M. H. II 12); »Mlad d e l i j a, star prosjak« (Vuk, Posl. 180).

2. U Tur. Carevini delije su bile poseban rod konjice. Pojavljuju se pri kraju XV i početkom XVI vijeka. Jedan dio ove konjice regrutovan je od Slovena sa Balkana. Zbog njihova junaštva i silovitosti nazvani su delijama. — »Djeco moja, trideset d e l i j a« (M. H. III 132): »Pošetale careve d e l i j e / ispred dvora bega Ljubovića« (Vuk I 481).

3. Delije su bile i neka vrsta straže sigurnosti kod vezira, valija i paša. — »Paša viknu delibašu Muju: / Hajde Mujo, povedi d e l i j e, / pa uhvati bećar Ibrahima« (S. B. I 5): »Lov lovio Murate vezire, / lov lovio po gori zelenoj / sa svojijeh dvanaest d e l i j a« (Vuk II 413). *Od ovog je nastalo prezime Dèlīć.*

< tur. *deli*.

dèlijast adj. *udarljiv, pomaman, silovit.* — »Sarajevski tijesni sokaci, / a sarajevski d e l i j a s t i momci, / đuzel hode, a đuzel i nose, / u svakoga binjiš preko vrata, / nikome se ne uklanja s puta« (Ašikl. 94).

Izv. od delija (v.).

delikànlija *m* (tur.) *mladić u punom jeku mladosti, mladić u punoj snazi.* — »A Boga ti, mlad d e l i k a n l i j a!« (M. H. III 389).

< tur. *delikanlı (deli-kan-lı)* »mlad momak, mladić u pubertetu«, bukv. »lude krvi«; slož. od tur. *deli* »lud, silovit, pomaman« + tur. *kan* »krv« + tur. suf. *-li*.

dèlīl -íla *m* (ar.) *putovođa, vodič. Tako se nazivaju i oni Arapi u Meki koji naše hadžije prate i služe im kao vodiči za vrijeme hadžiluka.*

< tur. *delil* < ar. *dälīl* »vodič«.

delìluk *m* (tur.) *ludost, mahnitost.*

< tur. *delilik*, v. deli + tur. suf. *-lik*.

dèlkušica, v. dilkušca

délum, uzrječica (tur.), *da reknemo.*

< tur. *deyelim*, optativ od *demek* »reći, govoriti«.

dèmbel, tèmbel supst. i adj. (pers.) *1. lijenčina, neradnik.* — »D e m b e l, ničemu ne valja!« (Devajtis 173).

2. lijen, trom. — »Kitila je d e m b e l pušćenica« (I. Z. III 218).

< tur. *tembel, tenbel* < pers. *tenbel* »lijen«.

V. dembelhana, dembelisanje, dembelisati, dembeluk.

dembelhàna *f* (pers.) *kuća gdje se lijenčine skupljaju; mjesto neradnika, lijenčina.*

< tur. *tembelhane (tembel-hane)*, v. kompon. pod tembel i hane.

dembèlisānje *n, ljenčarenje, izležavanje.*
Izv. od dembel (v.).

dembèlisati -išēm, *ljenčariti, izležavati se.*
Izv. od dembel (v.).

dembèluk *m* (pers.-tur.) *lijenost, neradinost.*
< tur. *tembellik (tembel-lik),* v. tembel + tur. suf. *-lik.*

dĕme *n* i **dèmet** *m* (grč.) *snop, breme, svežanj, naramak.*
< tur. *demet* »snop, buket« < grč. *demátı (déma).*

dèmek, konj. i uzrečica (tur.) *1. dakle, biva.*
2. kao uzrečica: što kažu, što će reći.
< tur. *demek* »dakle«, osn. zn.: »reći, kazati«.

dèmir *m* (tur.) *1. gvožđe, željezo.* — »pa iziđi pred d e m i r kapiju« (K. H. I 13).
2. gvozdena šipka u prozorskih rešetaka: »demir pendžer« = prozor koji ima željezne rešetke. — »ona sjela uz d e m i r p e n d ž e r a« (K. H. I 13).
3. tabačka alatka: demir za skidanje dlaka i mesine sa koža.
4. mutabdžijska alatka: demir za učvršćivanje čerkeša.
5. opančarska alatka: na gvozdenoj badrci dvije lopatice kojima se potežu opanci na kalup.
< tur. *demir* i *timur* »gvožđe«.
V. Demir, demirdžija, demiri, Demir-kapija, demirli, demirlija.

Dèmir (tur.) *musl. muško ime.*
< tur. *Demir,* lično ime, »Gvozdeni, Željezni«.

Demìrdžīć, v. demirdžija

demìrdžija *m* (tur.) *trgovac željeznom robom, gvožđar. — Od ovog je nastalo prezime Demìrdžīć.*
< tur. *demirci,* v. demir + tur. suf. *-ci.*

dèmiri pl. *m* sing. **dèmir** (tur.) *gvozdene šipke koje čine rešetku na prozoru.*
V. demir.

Dèmir-kàpija, Dèmir Kàpija *f* (tur.) *Prosjek, klisura Vardara između Tikveške kotline na sjeveru i Bojmije na jugu.*
< tur. *Demir Kapı,* bukv. »željezna vrata«, v. kompon. pod demir i kapija.

demìrli indecl. adj. (tur.) *1. željezan, od željeza; željezom okovan.* — »Na avliji d e m i r l i kapija« (M. H. III 215).
2. »dèmirli pĕndžēr« = *prozor sa gvozdenim rešetkama, demirima.*
< tur. *demirli,* v. demir + tur. suf. *-li.*

demìrlija, dimìrlija *f* (tur.) *velika bakrena tepsija koja služi kao sinija. Ima promjer 1—2 m, nekad i veći. Stavlja se prilikom upotrebe na stalak od željeznih šipaka i po ovom željeznom stalku tepsija je dobila ovaj naziv.*
< tur. *demirli* »gvozden«, v. demir + tur. suf. *-li.*

demìskija, demìšćija, v. dimiskija

dèmkuš, v. devkuš

dènčanī adj. *u denjcima, u svežnjima, u balama.*
Izv. od tur. *denk,* v. denjak.

denízī indecl. adj. (tur.-ar.) *plavo-zelene boje, boje mora.*
< tur. *denizî* < tur. *deniz* »móre« + ar.-pers. suf. *-ī.*

dĕnjak -njka *m* (pers.) *bala, upakovana roba; svežanj, zavežljaj, naramak.*
< tur. *denk* < pers. *denk.*
V. denčani.

dènjiz *m* (tur.) *more.* — »Što mu poštu po d e n j i z u nosa« (K. H. II 48).
< tur. *deniz.*
V. denizi.

dènjkušica, v. dilkušica

dèra *f* (pers.) *1. potok.*
2. urvina, dolina.
< tur. *dere* < pers. *dere* »dolina između dva brda; potok koji teče takvom dolinom«.
V. deribeg.

derbèder (derbènder) *m* i **derbèdenica** *f* (pers.) *skitnica, skitalica, beskućnik.* — »Erceg kažu da je pijanica, / pijanica i d e r b e d e n i c a« (Vuk V 375).
< tur. *derbeder* < pers. *derbeder* »skitnica«, bukv. »onaj koji ide od vrata do vrata«, slož. od pers. *der* »vrata« + pers. *be* »do; sa« + pers. *der* »vrata«.

derbèderina *m okorjela skitnica, prava skitnica.*
Augm. od derbeder (v.)

derbènder, v. derbeder

derbèndžija, dervèndžija *m* (pers.-tur.) *1. stražar, čuvar klanca, tjesnaca, prolaza (obično na graničnim mjestima).*
2. vodič.
< tur. *derbentci, derbendci* »čuvar klanca, prolaza«, v. derbent + tur. suf. *-ci.*

dèrbent, dèrbend, dèrven, dèrvend *m* (pers.) *klanac, planinski tjesnac između klisura.*
< tur. *derbent, derbend, dervent, dervend* < pers. *derbend* »klanac, planinski tjesnac; utvrda ili stražarnica na takvom mjestu; mala granična utvrda«, slož. od pers. *der* »vrata« i pers. *bend,* prez. osn. od *besten* »vezati, svezati«.
V. derbendžija, Derventa.

derdùment i dèrdument *m* (pers.) *onaj koji je oronuo, koji se teško pokreće usljed starosti ili bolesti; starac.*
< tur. *derdment* »bolestan, jadan, žalostan« < pers. *derdmend (derd-mend)* < pers. *derd* »briga, tuga, muka« + pers. suf. *-mend,* u značenju: »onaj koji ima, koji posjeduje«.

dèrebeg, v. deribeg

derèdža *f* (ar.) *1. stepen, stupanj.*
2. položaj, stanje.
< tur. *derece,* sa značenjem kao u nas < ar. *däräğä* »stepen, stupanj«.

dèribeg, dèrebeg *m* (pers.-tur.) *feudalni gospodar; tako su se nazivali bezi u Urumenliji (u Tur. Car.) koji su imali vlast nad više sela jednog kraja.* — »Došli bezi, došli d e r i - b e z i« (K. H. I 68).
< tur. *derebeyi (dere-beyi),* tur. izft., vidi kompon. pod dera i beg.

dèrjā indecl. adj. (pers.) *velik, širok ili dubok kao more (u pravom i prenesenom smislu).* — »dèrjā planina« = *velika, prostrana planina;* »dèrjā álim« = *duboko učen čovjek, veliki učenjak;* »dèrjā hȍdža« = *duboko učeni hodža, veoma sposoban hodža.*
< tur. *derya* < pers. *deryā* »more«.

dèrjā álim, v. derja

dèrjā hȍdža, v. derja

dèrmān *m* (pers.) *spas, lijek; pomoć.* — »Ja amanu gledajte d e r m a n a« (K. H. I 36); »Da mu bog da od dva d e r m a n a jedan: ili da ozdravi ili da umre« (tako se kaže za teškog bolesnika koji pati od velikih bolova); »Jalj' ga pušći, jalj' ga

posijeci; / Jedan derman učini Đuljiću« (Lord 58); »Derman-dertu, duge noći, / ko ne ljubi crne oči« (Vuk V 386).
< tur. *derman* < pers. *dermān* »lijek, spas«.
V. dermandži.

dermàndžī indecl. *m* (pers.-tur.) *onaj koji spasava, koji pomaže u nevolji.* — »Aman dermandži ej kuzum pasvandži« (GZM 1907. 409).
< tur. *dermancı*, v. derman + tur. suf. *-ci.*

dermèndžija, v. degrmendžija

dernečiti, *zabavljati se, provoditi veselje.* — »Onomadne dernečili su cio dan« (Gajret 1929. 37).
Izv. od dernek (v.).

dèrnek *m* (tur.) *1. vašar, sajam, narodni zbor.* — »Curina me zagrlila ruka, / na derneku, za kilu jabuka« (Muz. zap. Inst. 1835).
2. svadba, veselje. — »Biće dernek čitav mjesec dana« (K. H. I 433).
< tur. *dernek, dırnek,* »zabava, veselje; svadba«.

dȇrs *m* (ar.) *nastava, predavanje; lekcija.*
< tur. *ders* < ar. *därs.*
V. dershana, medresa, muderis.

dèrshana *f* (ar.-pers.) *mjesto gdje se održava nastava, razred.*
< tur. *dershane* < pers. *dersḫāne (ders-ḫāne),* v. kompon. pod ders i hane.

dȇrt *m* (pers.) *jad, briga, muka, bol.* — »Ti nam dertu pogledaj dermana« (K. H. I 213); »Da se malo napijem, / i da derte razbijem« (I. Z. IV 49); »ne pridesi mudroga junaka, / kom bi svoje derte iskazao, / no od derta pogleduje ljubu« (Vuk II 515).
< tur. *dert* < pers. *derd* »briga, muka, jad«.
V. derdument, dertan, dertli, dertlija.

dèrtan adj. *jadan, žalostan, mučan.* — »On se dertan maknut' ne smjeđaše« (K .H. I 557).
Izv. od dert (v.).

dèrtli (dȑdli) adj. (kompar. **dèrtlijī**) (pers.-tur.) *jadan, brižan, mučan, tužan, bolan.* — »A taj vezir dertli i kaharli« (K. H. I 93); »Protužila pembe-Amša: / Dertlija sam nego paša! / Otkud neću dertli biti? / Kuga mori, paša robi« (Vuk I 397); »Tamburice, moja dangubice, / da te svojoj ja poklonim majci, / majka drdli a ti sesli« (Kurt I 223).

dèrtlija *m* (pers.-tur.) *onaj koji je jadan, brižan, mučan, tužan, bolan.*
Izv. od dertli (v.).

dèrtlijī, v. dertli

Dérva, v. Derviša

dervèndžija, v. derbendžija

Dèrvēnta *f* (pers.) *grad i sjedište opštine u sjevernoj Bosni (srez dobojski); naziv za više lokaliteta u Bosni.*
< tur. *dervent, derbent* < pers. *derbend* »klanac; mala granična utvrda«.
V. derbent.

Dèrvija, v. Derviša

dèrvīš -íša *m* (pers.) *1. pripadnik derviškog reda, sekte (tarika). Derviške sekte ili tarici (v. tàrīk) su razni načini vršenja pobožnosti putem specijalnih obreda. Prvi derviški red, čiji je početak istorijski ustanovljen, jest red zv. »Kaderije« ili »Kadirije«, koji je osnovao za vladavine Seldžuka u XII v. ‹Ab-*

du-l-Qādir äl Gīlānī. Pored ovog reda, najpoznatiji su još ovi: Halvetije (šejh sarajevskog Hanikaha pripadao je ovom redu), Mevlevije (ovog reda je bila tekija na Bendbaši u Sarajevu), Nakšibendije (ovom redu su pripadale tekije na Oglavku, u Travniku i Visokom), Bektašije i Rufaije. — »Po tekijam' hukće s d e r v i š i m a« (K. H. I 49).

2. skroman, povučen i pobožan čovjek.

< tur. *derviş* < pers. *derwīš*, osn. zn. »siromah«.

V. Derviš, Derviša, dervišane, dervišluk.

Dèrviš -a i **Dèrvīš** -íša, hipok. **Dérvo, Dédo, Dèduka, Dèdica** (pers.) *musl. muško ime.*

< tur. *Derviş*, lično ime < pers. *derwīš*, v. *derviš.*

Dervíša, hipok. **Dèrvija, Dérva, Dìšija, Díša** (pers.) *musl. žensko ime.*

Muškom imenu »Derviš« (v.) dodan naš nastavak za ž. rod. »-a«.

dervīšáne, indecl. (pers.) *onaj koji živi po derviški, skromno, tiho i povučeno.*

< tur. *dervişane* < pers. *derwīšāne* »onako kako pristoji dervišu«.

dervíšluk *m* (pers.-tur.) *dervištvo, derviški život.*

< tur. *dervişlik,* v. derviš + tur. suf. *-lik.*

Dérvo, v. Derviš.

dèstūr! interj. (pers.) *uzvik koji šehovi i derviši upotrebljavaju u značenju: dozvoli! i dozvola je! dozvoljava se!*

< tur. *destur* < pers. *destūr (dest-ūr),* slož. od pers. *dest* »ruka« + pers. suf. *-ūr.*

dèva *f* (tur.) *kamila.* — »Gdje d e v e dolaze, golema vrata trebaju« (Nar. bl. 59).

< tur. *deve.*

V. devedžija, devkuš.

devámiti, dèvām činiti, *ustrajno vršiti, trajno nešto raditi.*

< tur. *devam* < ar. *däwām* ($\sqrt{\text{dwm}}$), »trajati; trajanje«.

V. devamli.

devámli indecl. adj. (ar.-tur.) *ustrajan; čvrst.*

< tur. *devamlı (devam-lı)* »ustrajan« < ar. *däwām* »trajanje« + tur. suf. *-li.*

dȅvar, v. devr

Dèvedžić, v. devedžija

dèvedžija i **devèdžija** *m* (tur.) *gonič kamile. — Od ovog su nastala prezimena Dèvedžija i Dèvedžić.*

< tur. *deveci,* v. deva + tur. suf. *-ci.*

Dèvedžija, v. devedžija

dȅver *m* (ar.) *1. borba kroz život, borba sa životnim nezgodama, život pod slabim okolnostima, kuburenje.* — »Zajedno smo kuću kućili i d e v e r deverali« (Andrić 39).

2. životno zbivanje, životne tegobe, zaokupljenost životnim brigama.

3. muka, nevolja, neugodan doživljaj. — »Čudan d e v e r premetnusmo, / čudan d e v e r ahirzeman« (I. Z. III 18).

< tur. *devir* < ar. *däwr* »okretanje, vrćenje; rotacija.«

V. deverati, dever-dun'ja, deverli, deverluk, izdeverati, predeverati, devr.

devèrati, *boriti se kroz život, proturati se, životariti, naučiti se zaokupljen svakodnevnim brigama.*

Izv. od dever (v.).

dëver-dùn'jā, dëvri-dùn'jā, indecl. *m* (ar.) *životne brige, dun'jalučke tegobe, svjetska zbivanja.* < tur. *devr-i dünya,* pers. izft. v. kompon. pod dever i dun'ja.

dèvere *n* (tur.) *tabačka alatka: motka sa goveđim repom na jednom kraju kojom se premazuju kože krečom.*
< tur. *devele,* istog značenja.

devèrli indecl. adj. (ar.-tur.) *tegoban, skopčan s brigama i raznim nezgodama i nevoljama;* »devèrli glave« = slabe sreće i teška života,•onaj koji uvijek ima nekih neprilika i nevolja u životu. — »Teško onom ko je deverli glave« (Nar. bl. 109); »Jadni Ismet-efendija, pomislio je Alija, baš je deverli glave« (Čolak. 65).
< tur. *devirli,* v. dever + tur. suf. *-li.*

devèrluk *m* (ar.-tur.) *deveranje, životarenje.*
< tur. *devirlik,* v. dever + tur. suf. *-lik.*
V. deverati.

dèvkuš, dèmkuš *m* i **devèkuša** *f* (tur.) *1. noj.*
2. tičurina. — »Šehzada ču, gdje devekuša govori svojim devekušićima...«, »Šehzada pričeka, dok je devekuša odletila« (Hirtz, Rječnik).
< tur. *deve kuşu* »noj« izft. u značenju poređenja: »ptica koja sliči kamili« (tur. *deve* »kamila« i tur. *kuş* »ptica«).

Dévla, v. Devleta

dèvlet (dèvljet) *m* (ar.) *1. carevina, carstvo, država.* — »Boljeg nema u sedam devletah / U Turčina i u kaurina« (Vuk VII 234).
2. car .— »Sve to care sluša u tevdilu, / Pa se namah natrag povratio, / ... / Jopet devlet pustio telala« (M. H. III 33); »Sejri devljet Đerzelez Aliju, / Pa reče him, pašam' i vezirim'« (Lord 18); »Nizamlije, telegraf iziđe: / devlet veli da se daju ključi, / od sve Bosne i Hercegovine« (I. Z. II 188).
3. sreća, zadovoljstvo, blagostanje, rahatluk. — »Ove kose u devletu rasle, / u velikom jadu odrezane« (Beh. IX 293); »Ljubi, Ale, moje b'jelo lice, / za te sam ga mlada njegovala, / da ga mlađan u devletu ljubiš« (Ašikl. 61).
< tur. *devlet* »sreća, blagostanje; carstvo, država« < ar. *däwlä* »vlast, gospodstvo; država; sreća«.
V. Devleta, Devletlija, duvel.

Dèvleta, hipok. **Dévla** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Devlet,* ž. lično ime, »Srećna«, < ar. *däwlä,* v. devlet. U nas dodan tur. imenu nastavak za ž. rod »-a«, koji ispada ako se doda titula »hanuma«: »Dèvlet-hànuma«.

Devlètlija *m* (ar.-tur.) *Muhamed-pejgamber (epitet u značenju: Srećni, Časni).*
< tur. *Devletli* < tur. *devletli (devlet-li),* v. devlet + tur. suf. *-li.*

dëvr, dëvar -vra, **dëver** -vra *m* (ar.) *muslimanski vjerski običaj povodom smrtnog slučaja. Iz imovine umrlog uzme se izvjesna svota novaca i zaveže u jedan rubac. Pozove se grupa siromašnih ljudi i po posebnoj proceduri taj zavezani novac ide iz ruke u ruku i tako kola između njih izvjesno vrijeme (otud ovakav naziv). Zatim se novac podijeli za dušu umrloga u uvjerenju da će se umrli razdužiti od onih vjerskih obaveza koje za života nije izvršio. Ovo se još naziva* »ìskāt«.

Skraćeno od tur. *devr-i iskat*, pers. izft. od ar. *däwr* »okretanje, vrćenje« i ar. *isqaṭ*, v. iskat.

dĕvri-dùn'jā, v. dever-dun'ja.

dèžmekast, dèžmen adj. (tur.) *debeo, a malena rasta.* — »Druga lala d e ž m e n a, / ja spram lalom lagena« (I. Z. III 6).
< tur. *deşmek* »trbušast a srednjeg rasta«.

Dìba, v .Ediba

dȉb *m* (tur.) *donji dio đuguma, dno.* — »Tri su glavna dijela od kojih se sastoji prostor za vodu đuguma, i to: *dȉb*, donji dio, onda bogaz i zeh, najgornji dio« (GZM 1951. 220).
< tur. *dib, dip* »dno«.

díba *f* (pers.) *vrsta teške svilene tkanine, išarane vezenim cvjetovima i granama, brokat.* — »Na se meće d i b u i kadifu« (M. H. III 411); »il' je d i b a među terzijama, / il' je đerđef među veziljama?« (Muz. zap. Inst. 2266).
< tur. *diba* < pers. *dībā, dī bāh* (u ar. *dībāğ).*

dìbek *m* (tur.) *1. stupa (havan) od izdubljenog kamena ili drveta u kojoj se tuče pržena kafa i sl. 2. tabačka (kožarska) stupa .Tabaci postave dva dibeka jedan uz drugi i u jednom tuku ruj, a u drugom šišku.*
< tur. *dibek* »stupa«.

dibidùz adv. (tur.) *potpuno, sasvim, dokraja.* — »A on d i b i d u z go« (Gajret 1930. 273); »d i b i d u z je propao«; »d i b i d u z ne valja«.
< tur. *dübedüz (dübe-düz)*, apsolutni superl., napravljen putem reduplikacije sa pref. *düb (e)* uz adj. *düz*, v. duz.

dìgiš, digìšlija, v. dikiš, dikšlija

Díka, v. Sidika

dìkat *m* (ar.) *pažnja; mar, zauzimanje, nastojanje.*
< tur. *dikkat* »pažnja, obraćanje pažnje na nešto« < ar. *diqqa* ($\sqrt{dqq}$) »sitnoća, tankoća«.
V. dikatiti, dikatli, dikat učiniti, podikatiti.

dìkatiti, *paziti; pažljivo i marljivo raditi, učiti.*
Izv. od dikat (v.).

dikàtli indecl. adj. (ar.-tur.) *pažljiv; zauzimljiv.*
< tur. *dikkatlı*, v. dikat + tur. suf. *-li.*

dìkat učiniti, *pripaziti, obratiti pažnju na nešto.*
Izv. od dikat (v.).

dìkiš, dìgiš *m* (tur.) *1. šav, obrub.* U ob. gov.: »Krupan mu d i k i š«.
2. traka, šara, šav na čakširama.
< tur. *dikiş* < *dikmek* »šiti, sašiti«.
V. dikišlija.

dikìšlija, digìšlija *m* (tur.) *ćurak optočen krznom i ukrašen svilenim gajtanima ili zehom i vatiran slojem pamuka.*
< tur. *dikişli (dikiş-li)*, v. dikiš + tur. suf. *-li.*

dìkli indecl. adj. (tur.) *1. prav, uspravan.*
2. ponosit, ponosan. — »diklī hoda« = ponosita hoda.
< tur. *dikili* »prav, uspravan«, < *dikmek* »usaditi, pobosti«.

dȉl *m* (tur.) *zarobljeni neprijateljski vojnik od koga se prikupljaju podaci o stanju, položaju i kretanju neprijateljske vojske.* — »da prepliva Savu i Dunavo, / do u adu prema Biogradu, / ne bi l' kakva d i l a ufatio, / da on kaže Biogradu

vrata« (A. N. 111); »Već ko dobra d i l a ufatio, / Paši daje, paša ga daruje« (M. H. III 73).
< tur. *dil* »jezik«, tur. *dil tutmak* »zarobiti neprijateljskog vojnika koji će dati podatke o neprijatelju«.

dilaltija *f* (tur.) *nekakva bolest pod jezikom, koja je pod ovim imenom poznata u Hercegovini* (v. Grđić—Bjelokosić »Iz naroda i o narodu« Mostar, knj. II s. 118).
< tur. *dilaltı* »pod jezikom«,

diláver *m* (pers.) *lični pratilac, ađutant kod velikodostojnika.*
< tur. *dilaver* < pers. *dilāwer (dil-āwer)* »srčan, odvažan, junačan« < pers. *dil* »srce« i pers. suf. *āwer,* koji ima značenje da se neko nečim ističe.

dilbāgija, dilbaga *f* (tur.) *vrsta hamajlije, duguljasta ovalna srebrna kutija u kojoj se nosi zapis od uroka. Spolja je obično napisano »Mašallah«. Stavlja se konju oko vrata, a vezali su je i ljudi za mišicu.* — »i begovu glavu ujagmio, / i skin'o mu sedam hamajlija, / sa zekana devet d i l b a g i j a« (K. H. I 143); »Oj djevojko, moja d i l b a g i j o, / kako sam te ja očim' vidio, / svaka me je sreća providila, / i u malu i u trgovanju« (Beh. IX 160); »Pa tunake razjaha od vranca, / Pa mu dizđin na d i l b a g u baci« (Lord 174). Nisam mogao pronaći u tur. i pers. rječnicima odnosno u literaturi riječ koja bi u pravom ili prenesenom značenju odgovarala ovoj našoj riječi. Po obliku, to je složenica od tur. *dil* »jezik« i tur. *bağ* »sveza«, te *dilbağı (dil-bağı)* ima bukv. značenje: »jezična sveza« (tur. izft.). Međutim nema potvrde da je ovo ime kakve hamajlije (zapisa) koji se stavlja konju ispod đema ili kao zavez ispod jezika. Takvo tumačenje ne može opstati i s obzirom na upotrebu ove riječi u našim nar. pjesmama i na značenje na koje nas upućuje nar. pjesma (v. gore citirane tekstove). Mišljenja sam da bukv. značenje tur. *dilbağı* »jezična sveza« treba shvatiti kao »sveza koja veže i sputava jezik onog koji promatra konja, da ne bi izgovorio kakvu riječ koja bi naškodila konju«. Poznato je nar. vjerovanje da treba reći »mašalah!« kad se pogleda nešto lijepo i dopadljivo (malo lijepo dijete, lijepa djevojka, lijep konj itd.), jer ako se počne čuditi i hvaliti ljepotu onog što se posmatra bez prethodnog izgovora »mašalah!«, te riječi mogu, po nar. vjerovanju, odmah da naškode odnosnom licu ili životinji. Stoga i hamajlija sa natpisom »mašalah!« ima to značenje da upozori gledaoca da najprije izgovori »mašalah!« ili da ne govori ništa, da »zaveže jezik«.

dilber kao supst. i adj. (pers.) *1. kao imenica: dragan, ljubljenik, miljenik, ljepotan (dragana, miljenica, ljepotica).* — »Svi d i l b e r i, samo moga nema«, »Na d i l b e r u košulja, / bijelom svilom šivena« (Muz. zap. Inst. 1851, 1824); »U kafezu dva d i l b e r a bjehu: / jedno d i l b e r Mustaj-begovica, / drugo d i l b e r begova djevojka« (Muz. zap. Inst. 59).

2. kao pridjev: lijep, krasan, zanosan. — »Osiče se na d i l b e r-divojku«, »Misli jadna da nitko ne čuje, / Al je čuje d i l b e r-Anđelija« (M. H. III 217, I 130).
< tur. *dilber,* istog značenja kao u nas < pers. *dilber (dil-ber),* bukv. »srconoša, srceno-

seći« < pers. *dil* »srce« i pers. *ber*, prez. osn. od *burden* »nositi«.
V. dilberka.

dìlbērka *f*, *1. dragana, miljenica, ljepotica.*
2. vrsta sevdalinke, tj. lirske ženske pjesme.
Izv. od dilber (v.).

dìlčik, dìvčik *m* (tur.) *1. jezičac na tereziji, kantaru ili vagi.*
2. šipka, motka na preslici. — »Mobarice, moje drugarice, / udrite ga kolom i dilčikom!« (Vuk I 590); »a ti uzmi divčik i povjesmo / i vreteno drva šišmirova« (Vuk III 114).
< tur. *dilcik (dil-cik)*, demin. od *dil* »jezik«.

dilèndžija *m* (tur.) *prosjak.* — »Čizmedžije jedne dilendžije, / muštom tuku, od gladi se vuku« (Zb. XXX sv. 1 135).
< tur. *dilenci*, nom. agent. od *dilenmek* »*prositi, prosjačiti*«.

dìlkušica, dèlkušica, dènkušica, dènjkušica *f* dem. od *dìlkuša* (pers.) *ptica »veselica«, vjerovatno se u našim nar. pjesmama pod tim podrazumijeva slavuj.* — »A na grani ptica dilkušica« (K. H. I 272); »Na grančici tica delkušica, / te se ona mlada razgovara« (Ašikl. 47); »Poručuje s mora lastavica. / poručuje ptici denjkušici (I. Z. II 33); »Na vratima brava dubrovačka, / Više vrata tica denkušica, / Kada vidi tuđina junaka, / Krilim' bije, umom progovara« (Petran. 618).
< tur. *dilküşa* »ono što srce otvara (veseli), što razveseljava« < pers. *dilgušā (dil-gušā)* »razbibriga, otvori-srce« u smislu »veseo« < pers. *dil* »srce« i pers. *gušā*, prez. osn. od *gušāden* »otvoriti«.

dìlum *m* (tur.) *kus, kriška, komad dobiven uzdužnim presjekom: dilum baklave, dilum lubenice.*
< tur. *dilim.*

dìmdžija *m* (srp. hrv.-tur.) *pušač.*
Hrb. r. sa tur. suf. *-ci.*

dimijàluk, v. dimiluk

dìmije, pl. t. (grč.) *ženske široke šalvare koje se nose preko gaća mjesto suknje, a nogavice se vežu ispod koljena. Dimije se kroje od čita, svile ili vunene tkanine. Za jedne dimije potrebno je oko 6 m tkanine.* — »Zbog Alije da ga Bog ubije, / podero mi džanfezli dimije« (Sevd. 98).
< tur. *dimi* < grč. *dímıtos.*
V. dimiluk.

dimìluk, dimijàluk, dimjàluk *m* (grč.-tur.) *onolika količina platna koliko je dovoljno da se od toga mogu skrojiti dimije.*
< tur. *dimilik (dimi-lik)*, v. dimije + tur. suf. *-lik.*

dimìrlija, v. demirlija

dimìskija, dimìškinja, dimìšćija, demìskija, demìšćija, damàskinja *f* (ar.) *sablja izrađena, kovana u Damasku.* — »I o šarcu ćordu dimiskiju« (K. H. I 189); »Pa poteže sablju dimišćiju« (GZM 1906. 366); »I pripasa sablju demiskiju« (Vuk VII 3).
< tur. *dimişki* < ar. *Dimišq* »Damask« + ar. adj. suf. *-ī (-iyy).*

dimjàluk, v. dimiluk

dȋn -ína *m* (pers.) *vjera, vjerozakon.* — »Kao što treba i din zapovijeda« (K. H. I 150); »Dina mi! (zakletva).
< tur. *din* < ar. *dīn* < pers. *dīn.*
V. dîn-dušman, dinsuz.

dìnār *m* (lat.) *novčana jedinica u SFR Jugoslaviji.*
< ar. *dīnār* »zlatnik, zlatni novac« < lat. *denarius.*

dîn-dùšman *m* (pers.) *vjerski neprijatelj; zakleti neprijatelj, zakleti protivnik.* — »Prsa dade prema d i n - d u š m a n i n u« (K. I 294).
< tur. *dindüşman,* v. kompon. pod din i dušman.

dinlèisati, dinlèjisati -išēm, *slušati.* — »Neko jednu, neko dvije, Omer bogme d i n l e j i s o« (Gajret 1930. 541).
< tur. *dinlemek* »slušati«.

dínsuz *m* (pers.-tur.) *bezvjerac.* — »Kao da sam neki d i n s u z bez imana, / te ne slušam sure iz Korana« (Šantić II 210).
< tur. *dinsiz,* od din (v.) i tur. postpoz. *-siz* »bez«.

dìpluk *m* (tur.) *korice od sablje.* — »Gola mu ćorda u šakama sijnu, / Od nje d i p l u k na šiljte pobaci« (M. H. IV 89).
< tur. *diplik, diblik* < tur. *dib* »donji dio nečega; dno« + tur. suf. *-lik.*

direk *m* (tur.) *1. greda, stup, stožer, temelj.* — »Pod čadorom od srme d i r e c i« (K. H. I 22). *2. u prenes. značenju: glavar. prvak.* — »Serdar Mujo, d i r e k od Krajine« (K. H. II 25); »Hej aferim, d i r e k od Krajine« (Lord 271).
< tur. *direk.*
V. direkbija.

dirèklija *f* (tur.) *vrsta šare na platnu ili ćilimu: pruge od drukčije pređe.* — »Niše su međusobno vezane »d i r e k l i j o m« stablom s granama a međusobno podvojene uzdužnom žutom i zelenom izlomljenom cik-cak linijom zv. »verevijom«. (Gl. EM Bgd XXI 18).
< tur. *direkli (direk-li),* v. direk + tur. suf. *-li.*

dìrhem *m* (grč.) *1. dram, drahma. 2. srebrni novac, srebrna parica. Dirhem nije u istoriji predstavljao uvijek jednu određenu težinu i vrijednost. U Turskoj Carevini je dirhem obično označavao težinu od 3,207. grama.*
< tur. *dirhem* < ar. *dirhäm* < stgrč. *drahmē.*
V. dirhemli, dram, dramaluk, dramlija.

dirhèmli indecl. adj. (grč.-tur.) *okićen srebrnim paricama, sa dirhemima.* — »Strukali se pasom opasao, / sve mu struke d i r h e m l i gajtani« (K. H. II 306).
< tur. *dirhemli (dirhem-li),* v. dirhem + tur. suf. *-li.*

dìrīndžiti, dìrīnčiti, rìngati, drìngati, *raditi težak i mučan posao.*
< tur. *der renc* < pers. *der renğ* »u muci, na muci« < pers. *der* »u« i pers. *renğ* »muka, tegoba«.

dìrlija *f* (tur.) *ime jedne narodne igre (kola).*
Vjerovatno < tur. *dirli* »živ, strastven«.

dìrluk *m* (tur.) *plata, egzistencija; ono što je potrebno za izdržavanje.*
< tur. *dirlik.*

díska, v. dizija

Díša, v. Derviša

dišāri! dišèri! dìšer! interj. (tur.) *napolje! van!* — »ne poniče, već junak pokliče: / D i š e r, more, hodže i vaizi! / Mol'te boga i jezan učite« (Vuk IV 124).
< tur. *dışarı!.*
V. dišarisati.

dišàrisati, dišèrisati -išēm, *istjerati, izbaciti nekog napolje.*
Izv. od dišari! (v.).

dišèri, dišèrisati, v. dišari, dišarisati.

Dìšija, v. Derviša

dȉv *m* (pers.) *mitološko biće: gorostas, gigant, oličenje jakosti i snage.*
< tur. *dev* < pers. *dīv* »zao duh, đavo«.

dívān -ána i **dìvān** -ána *m* (ar. i pers.) *1. vijeće, skupština, savjet; carsko ili vezirsko vijeće, državni savjet.* — »Car alifet, svetačko kolino! / deder kupi d i v a n oko sebe«, »Sve ti lale na d i v a n izišle« (M. H. III 7, 76).
2. dvor, kuća; carski dvor, carsko prijestolje, dvor vezira ili paše. — »Šeće cura po muškome aru, / po d i v a n u, po muškom konaku« (Kašik. III 48); »Gledala je sva careva vojska, / i sam care sa d i v a n a svoga« (B. V. 1886 251); »Spremio nas care sa d i v a n a, / Da uhitiš ovna devetaka« (M. H. I 192); »A kad budeš pred pašine dvore, / gledaće te paša sa d i v a n-a« (Ašikl. 78).
3. razgovor, besjedenje; riječ. — »Kad se pobre pića napojile, / a rakija d i v a n otvorila« (M. H. III 37).
4. vrsta sofe, kanabeta, otoman, sećija.
5. zbornik ili zbirka pjesama.
6. »stati na divan«, »stati na divanu« = stati mirno i čekati zapovijed ili riječ. — »Obadvije ruke sapućila, / Stanula Mehu n a d i v a n u«, »Hajde, šćero, da idemo kapiji, / Da s t a n e m o n a d i v a n serdaru!« (Lord 121, 129).
< tur. *divan* < ar. *dīwān*, odnosno < pers. *dīwān*.
V. divanhana, divanija, divaniti, divan-kabanica.

divanhàna, divanàna, dȉvhana i **divhàna** *f (pers.) prostrano predsoblje (hodnik) na spratu u starim građanskim kućama.* < tur. *divanhane* < pers. *dīwānḫāne (dīwān-ḫāne),* bukv. »kuća, mjesto za razgovor i vijećanje«; v. kompon. pod divan i hane.

divánija *f* (pers.) *vrsta arapskog pisma kojim su pisani carski fermani.*
< tur. *divani* < pers. *dīwānī* (v. divan + ar.-pers. suf. *-ī),* skraćeno od ar.-pers. *ḫatt-i dīwānī* »pismo divanija«.

divánija *m* (pers.) *blesast, sulud, lakouman.* — »Stan' polako, d i v á n i j a Mujo!« (Lord 154).
< tur. *divane* »lud; sulud« < pers. *dīwāne* »lud«.

divániti, *1. besjediti, govoriti, razgovarati.* — »A svak muči ništa ne d i v a n i« (M. H. III 42).
2. u slavonskim dijalektima: ašikovati, voditi ljubav.
Izv. od divan (v.).

dìvān-kabànica *f, duga crvena kabanica od jakog, debelog sukna.* — »A pokrij me d i v a n - k a b a n i c o m« (M. H. III 310); »Kom' je kuća d i v a n - k a b a n i c a, / mač i puška i otac i majka, / neka iđe u četu junačku« (K. H. II 506). Naša složenica od divan (v.) i kabanica.

dìvčik, v. dilčik

dȉvhana, v. divanhana

dȉvit *m* (ar.) *pernica sa mastionicom zajedno. Pernica se sastoji od duguljaste kutije u kojoj se drže kalemi od trske, a na njenom jednom kraju pričvršćena je mastionica (zv. kulkuma). Pernica se zadijevala za pas ili bensilah, a mastionica bi štitila*

da divit ne propadne kroz pas. Divit je pravljen od metala i obično je žute boje. U mastionici je smotak konaca nàtopljen mastilom zv. murećefom, kako se ne bi mastilo prolilo. — »Uzmidere d i v i t i kalema« (M. H. III 429).
< tur. *divit* < pers. *dewīt* < ar. *däwāt.*

dȉz *m* i **dȉza** *f* (tur.) *red, ono što je poredano u jedan red ili nanizano.* »Diz zub« = zub iz reda zuba koji su poredani jedan do drugog kao niska (dizija). — »Hanum kadu d i z zub zabolio« (I. Z. 86); »Sve je njojzi mlađan sakovao, / al' ne može biser d i z a zube« (I. Z. II 211).
< tur. *dizi* »niska, struka«.
V. dizija, dizma.

dìzdār -ára, **dizdárac** -rca *m* (pers.) *zapovjednik tvrđave, zapovjednik utvrđenog grada.* — »D i z d a r gradu vrata zatvorio« (M. H. III 43); — »I ako je moj mali gradac, ali sam ja u njemu d i z d a r a c« (Vuk, Posl. 94). — *Od ovog su nastala prezimena Dìzdār i Dizdárević.*
< tur. *dizdar* < pers. *dizdār* »čuvar tvrđave« < pers. *diz* »tvrđava, utvrđeni grad« i pers. *dār,* prez. osn. od *dāšten* »držati, imati«.

Dìzdār, Dizdárević, v. dizdar

dìzđin, v. dizgin

dízga *f* (tur.) *podveza, podvezica za čarape.*
< tur. *dizge.*

dìzgin, dìzđin (dìzgen, dìzgun) *m* (tur.) *kajiš, kožni povodac od uzde.* — »Vi d i z g i n e konj'ma otpuštite« (K. H. I 68); »Pa mu d i z g i n baci na jabuku«, »Pa mu d i z đ i n baci na jabuku« (Lord 91, 93); »Jednom ga je zmijom zauzdala, / A od dvije d i z g e n načinila« (M. H. II 6); »On doratu d i z g u n zabacio« (M. H. III 423).
< tur. *dizgin.*
V. dizgini.

dìzgini *m* pl. (tur.) *dio zaprežne opreme: dugi kajiši kojima se upravlja zapregnutim konjima.* Plural od dizgin (v.).

dìzija, díska *f* (tur.) *níska ili struka od ogrlice dukata, bisera ili korala.* — »Đerdan j oj je na grlu b'jelome, / na kom ima do trista d i z i j a« (M. H. X 55); »vjernu ljubu drži na krilašcu, / i po vratu broji joj d i z i j e« (Muz. zap. Inst. 3276).
< tur. *dizi.*

dìzluci, dìzluke -lūkā, pl. t. (tur.) *podveze na tozlucima; dokoljenice.* — »*na tozlucih kovče i* d i z l u c i« (M. H. III 91).
< tur. *dizlik (diz-lik)* < tur. *diz* »koljeno« + tur. suf. *-lik.*

dìzma *f* (tur.) *zid kuće ili zgrade od drvene građe, napravljen od greda poredanih jedna do druge u uspravnom ili kosom položaju.*
< tur. *dizme,* partic. od *dizmek* »poredati, složiti«.

doádžija, v. dovadžija

doàndžija, v. dogandžija

dògan *m* (tur.) *vrsta sokola kojim se lovilo.*
< tur. *doğan.*
V. dogandžibaša, dogandžija.

dogàndžibaša *m* (tur.) *vrhovni upravnik lova u Tur. Carevini; zapovjednik dogandžija.*
< tur. *doğancıbaşı (doğancı-başı),* v. kompon. pod dogandžija i baš.

dogàndžija, doàndžija (pl. **dogàndžije**) *1. onaj koji lovi ptice sa*

jeanom vrstom sokola zv. dogan, sokolar.
2. dogandžije su sačinjavali poseban odred dvorskih lovaca u Tur. Carevini.
< tur. *doğancı (doğan-cı),* v. dogan + tur. suf. *-ci.*

dogramàdžija *m* (tur.) *starinski majstor stolar, drvodjelja, rezbar.* — »Dogramadžije su radili drveninu oko šadrvana, sebilja i bunareva i krovove iznad česama. Sve prostije poslove radili su dunđeri i irgati« (Kreš. Vodovodi 167).
< tur. *doğramacı* (izv. od *doğramak* »isjeći, izdrobiti«).
V. dogramadžiluk.

dogramadžìluk *m* (tur.) *starinski stolarski zanat; rezbarenje.*
< tur. *doğramacılık,* v. dogramadžija + tur. suf. *-lik.*

dohàberiti, dòhaberiti, *dojaviti, javiti, obavijestiti.*
Izv. od haber (v.).

dòhakati, *doći kome glave; upropastiti; učiniti kraj nečemu.* — »On kako će begu dohakati« (K. H. I 167); »Ko će Musi dohakati živu« (Lord 99).
Izv. od tur. *hak* < ar. *ḥaqq* »pravo, istina«.

lojànisati, dojànli, v. dajanisati, dajanli

)ojànlīć, v. dajanli

!òksan, num. (tur.) *devedeset, broj 90.*
< tur. *doksan.*

okùndisati -išēm, *naškoditi, nauditi.*
< tur. *dokundu,* perf. 3. lice sing. od *dokunmak* »naškoditi«.
V. dokunisati.

kùnisati -išēm, *naškoditi, nauditi.*
< tur. *dokunmak* »naškoditi«.

dokusúriti, *1. dokrajčiti, okončati.*
2. izmiriti, nadomiriti, isplatiti ostatak duga.
Izv. od kusur (v.).

dòlāf -áfa, **dòlāp** -ápa *m* (pers.)
1. nepomični ormar sa policama, pričvršćen uza zid ili uzidan u zidu. — »U odaji dolaf otvorila« (M. H. III 366); »I po kuli rafi i dolafi« (Vuk V 365); »On prilazi šarenu dolapu, / Sa dolapa ključe povadijo« (Lord 58).
2. postrojenje za navodnjavanje, kolo na rijeci.
< tur. *dolap* < pers. *dūlāb,* sa oba značenja kao u nas (u ar. takođe *dūlāb).*

dòlama *f* (tur.) *vrsta starinske muške i ženske nošnje, slična kaputu, od ljubičaste (mor), zelene ili crvene čohe, sa dugim rukavima koji su zatvoreni ili razrezani, otvoreni (sa čevkenima), tako da vise ili se straga sapnu jedan za drugi da ne smetaju i da su ruke slobodne. Obično je do koljena, ali može biti i duža. Neke se dolame presamićuju sprijeda i pojasom pašu. Dolamu su nosili janjičari, a kasnije je u nas dobila značaj svečane narodne nošnje.* — »Na Ahmi je mor-dolama, / mor-dolama do koljena« (Sevd. 156); »Dug-dolamu Vrcić-bajraktara« (M. H. III 171).
< tur. *dolama.* Po tur. istoričaru Ahmed Rasimu (str. 322) dolama je janjičarski kaftan, a ime je dobila po tome što su janjičari imali običaj da pri putovanju, radi lakšeg hoda, oba skuta svojih kaftana zavrate i zadiju za pojas. Tu radnju označava tur. inf. *dolamak* »zavratiti (skute)«, od čega skraćeni inf. *dolama* »zavraćanje

(skutova)« i po tome **je ovaj** kaftan nazvan *dolama.*

dòlāp, v. dolaf

dȍldrma, v. dondurma

dòlibaša *m* (tur.) *ravnatelj sofre, stoloravnatelj; onaj koji na gozbi sjedi u gornjem čelu stola i upravlja zdravicama.* — »gdi je sopra — tu je d o l i b a š a, / gdi je vojska — tu je arambaša« (VukI 466); »Đe je svadba da si delibaša, Đe je sofra da si d o l i b a š a« (Vuk, Posl. 74); »Tri su čaše, a tri d o l i b a š e« (M. H. III 211).
Izv. od dolija (v.) i baš (v.) putem tur. izft.

doliđati, *puniti; puniti stomak preko mjere kafom, vodom ili kakvim drugim pićem; ispijati preko mjere.*
Izv. od tur. *dolu* »pun« (tur. inf. *dolmak* »puniti«): *dolijati,* pa *doliđati.*
V. nadoliđati (se).

dòlija, tòlija, tóla *f* (tur.) *trpeza za kojom redna čaša naokolo hoda; čaša kojom se napijaju zdravice.* — »Dolibaša apostole Pavle / On okreće sofrom i d o l i j o m«, »Pak pogleda i dva i tri puta / Niz velike sofre i d o l i j e« (Petran. 70); »Jope nas ljudi vođili od d o l i j e do d o l i j e, đe je ljepše jesti i piti« (zap. Inst. 2800); »Za gotovu t o l u zasidoše, / okrenuše čašom na okolo«, »Na poljani t o l u zametnuše, / razložiše piće na poljani« (M. H. III 4, 102); »Izvila se zlatna žica vrhom iz mora, / savila se delibaši oko d o l i j e« (Vuk I 41); »Naša slava a naša d o l i j a, / Svijem ću vam biti doli-baša« (Petran. 478).
< tur. *dolu (doli)* 1. »čaša napunjena pićem«, 2. »pun, napunjen«; starotur. *tola* »pun, napunjen« (u pers. *dūlā* je čaša ili testija za vodu ili za alkoholno piće).
V. dolibaša, doliđati, nadoliđati (se).

dòlma *f* (tur.) *nadjev; punjene paprike, paradajz itd. Punjenje se vrši samljevenim mesom pomiješanim sa pirinčem.*
< tur. *dolma* »nadjev« < tur. inf. *dolmak* »puniti, nadijevati, filovati«.
V. dolmadžik, dolmiti, nadolmiti, jalandži-dolma, sogan-dolma.

dolmàdžik *m* (tur.) *vrsta jela: obloženi kolačići od isjeckane bravlje džigerice.*
< tur. *dolmacık (dolma-cık),* deminutiv od dolma (v.)

dòlmiti, *nadijevati, puniti, filovati.*
< tur. *dolmak* »nadijevati, puniti«.

domázluk i **domàzluk** *m* (tur.) *1. domaće životinje koje se uzgajaju za potrebe domaćinstva i za priplod.*
2. ispasište za stoku. U ob. gov.: »Pusti hajvan u d o m a z l u k«.
< tur. *damızlık (damız-lık)* »domaća životinja namijenjena za rasplod« < tur. *damız* »štala za uzgajanje stoke« + tur. suf. *-lik.*

dȍmbak *m* (tur.) *gatnjak, učkur.*
< tur. *don bağı* »sveza od gaća«, izft. od tur. *don* »gaće, šalvare« i tur. *bağ* »sveza«.

dòmuz *m* (tur.) *1. svinja, krmak.* — »Šta zna d o m u z šta je majdonoz« (nar. posl.).
2. u pren. zn.: tvrdoglav, uporan čovjek.
< tur. *domuz, donuz.*
V. domuzluk, domuzovina.

domùzluk *m* (tur.) *ljutnja iz tvrdoglavosti, tvrdoglavost, tvrdokornost; svinjarija.*
< tur. *domuzluk (domuz-luk),* v domuz + tur. suf. *-luk (-lik).*

dòmuzovina *f, svinjetina, krmetina.*
Izv. od domuz (v.).

donànma *f* (tur.) *osvjetljenje i kićenje prilikom kakve svečanosti, iluminacija.*
< tur. *donanma.*

döndurma, döldurma *f* (tur.) *sladoled.*
< tur. *dondurma* »sladoled«, part. od inf. *dondurmak* »smrznuti, slediti« (tur. *don* »led«).
V. dondurmadžija.

dondurmàdžija, doldurmàdžija *m* (tur.) *poslastičar koji pravi i prodaje sladoled.*
< tur. *dondurmacı,* v. dondurma + tur. suf. *-ci.*

dònluk *m* (tur.) *čoha ili neko drugo platno koje kao materijal služi za gaće, čakšire, šalvare itd.* — »Više mu je pod koljenom zlata, / već donluka čohe na koljenu« (S. B. IV 65).
< tur. *donluk (don-luk)* < tur. *don* »gaće i donji dio odjeće uopšte« + tur. suf. *-luk (-lik).*

dòrat, hipok. **dóro** *m* (tur.) *konj zatvoreno crvene, crvenosmeđe dlake.*
< tur. *doru at;* tur. *doru* »zagasit, smeđ« i tur. *at* »konj«.
V. doratast, doruša.

dòratast, adj. *zatvoreno crvene, smeđe boje.*
Izv. od dorat (v.).

Dòrćol *m* (tur.) *naziv jednog kvarta u Beogradu.*
< tur. *dört yol (ağzı)* »raskršće«, bukv. »mjesto gdje se sastaju četiri puta«; tur. *dört* »četiri« + tur. *yol* »put« + tur. *ağz* »usta, otvor, vrh, stjecište« itd.

dört num. (tur.) *četiri, broj 4.*
< tur. *dört.*
V. dortdžihar, Dorćol.

dörtdžihār -ára (tur.-pers.) *duplo četiri (izraz u igri tavle).*
< tur. *dörtçehar, dörtçar (dört-çehar, dört-çar)* »četiri i četiri« < tur. *dört* »četiri« + pers. *čehār, čār* »četiri«.

dòruša *f doratasta kobila.*
Izv. prema dorat (v.).

dòslučiti, *živjeti u prijateljstvu, u ljubavi.* — »Dva je dana s njome doslučio, / a treći se s njome zavadio« (I. Z. III 108).
Izv. od dosluk (v.).

dòsluk, dòstluk *m* (pers.-tur.) *prijateljstvo.* — »S popovima u dosluku bud'te« (Vuk, Rječnik); »... i narod bi sa svojim »komšijama« živio u boljem dosluku« (Zembilj III 41); »Al si s njima dostluk ufatio« (M. H. III 422).
< tur. *dostluk,* v. dost. + tur. suf. *-luk (-lik).*

döst -a i **dôst,** dôsta *m* (pers.) *prijatelj.* — »S'jeci dušmane, zovi dostove« (I. Z. III 130).
< tur. *dost* < pers. *dōst, dūst* »prijatelj«.
V. doslučiti, dosluk.

dòva *f* (ar.) *1. molitva bogu.*
2. blagoslov.
< tur. *dua* < ar. *du'ā'* »molitva«.
V. dovadžija, dovale, hajir-dova, bed-dova, dovu činiti, dovu učiniti.

dovádžija, doádžija *m* (ar.-tur.) *1. onaj koji dovu čini, koji upućuje molitvu bogu za sebe ili za nekog drugog.* — »A ja ću vam biti dovadžija« (K. H. I 287).

2. u bivšoj sarajevskoj cehovskoj organizaciji pojedinih zanata (esnafu) zanatlija koji čini prigodnu dovu.
< tur. *duacı (dua-cı)*, v. dova + tur. suf. *-cı*.

dovále, dovālje, v. ejdovale

dòvu činiti, *moliti se bogu, dovu izgovarati, upućivati molbu bogu.* — »Diže ruke, Bogu d o v u činio: / Daj mi, Bože, vihor sa planine« (B. V. 1892. 206).
Izv. od dova (v.).

dòvu učiniti, *zamoliti se bogu za svoje ili nekog drugog dobro i sreću, blagosloviti.* — »Kralj će tebi d o v u u č i n i t i« (K. H. I 215); »A vami je d o v u u č i n i o« (M .H. III 71).
Izv. od dova (v.).

dovùlbas, v. daulbaz.

dragòman *m* (ar.) *službeni tumač, prevodilac, pri stranim diplomatskim predstavništvima u Turskoj i drugim zemljama na Istoku.*
< ar. *tärǧumān* »tumač«.
V. terdžuman.

drām *m* (grč.) *mjera za težinu: 1/400 oke, tačnije: 3,207 grama.* — »Osam d r a m a u nju sasuo praha« (M. H. III 480).
< tur. *dirhem*, v. dirhem.
V. dramlija, dramaluk.

drămaluci -lūkā, **dràme** -âmā pl. t. (grč.-tur.) *čarape (muške i ženske) od najljepše tanke vune. To su u tursko vrijeme bile u nas najskuplje čarape. Ženske drame koje su bile na prstima crveno obojene zvale su se još i kinalije ili krnalije (v.).* — »Duša mi bijaše, kad bi se pomolila na vrata u lipiskim **tah**ta-papučama i bijelim kao snijeg d r a m a m a čarapama« (Zembilj III 18).

< »*Drāma*« ime grčkog grada u istočnom dijelu Egejske Makedonije« + tur. suf. *-lik (-lik)*.

drămaluk *m* (grč.-tur.) *krupna sačma, krupno zrno za metke lovačkih pušaka.*
< tur. *dirhemlik (dirhem-lik)*, v. dram + tur. suf. *-lik*.

dràme, v. dramaluci.

dràmlija i **drămalija** *f* (grč.-tur.) *krupna sačma, krupno zrno za metke lovačkih pušaka.*
< tur. *dirhemli (dirhem-li)*, v. dram + tur. suf. *-li*.

dringati, v. dirindžiti

Drvénija *f, ime drvenog mosta na Miljacki u Sarajevu.*
Izv. od srp. hrv. adj. *drven* sa suf. *-ija*, koje dolazi od ar.-pers. adj. suf. *-ī*, po uzoru na turske izvedenice sa ovim suf.: *drvénī*, pa onda, da se omogući deklinacija, *drvénija*, što znači »drvena« (ćuprija).

dȑzman *m* (tur.) *krupan čovjek, visok i korpulentan čovjek.*
< tur. *dizman, dizmen.*

dubára *f* (pers.) *1. duplo dva (izraz u igri tavle i domina).*
2. figur. podvala, varka. — »Udario mu d u b a r u« = podvalio mu nešto.
< tur. *dubara*, < pers. *du bāra* »dva puta; duplo dva u igri tavle«.

dùbeš *m* (pers.-tur.) *duplo pet (izraz u igri tavle).*
< tur. *dubeş (du-beş)* »dva puta pet« < pers. *du* »dva« i tur. *beş* »pet«.

dùbura *f* (ar.) *stražnjica.*
< tur. *dübür* < ar. *dubur* »zadnja strana, ono što je straga«.

dùćān -ána *m* (ar.) *trgovačka radnja.* — »Od tvog hana do

moga d u ć a n a« (K. H. I 164).
< tur. *dükkân* (č. dukjkjan) < ar. *dukkān*.
V. dućandžija.

dućàndžija *m* (ar.-tur.) *trgovac.* — »Veće misle d u ć a n d ž i j e mlade« (K. H. I 445); »D u ć a n d i j e sve na noge skaću« (Lord 102).
< tur. *dükkâncı*, v. dućan + tur. suf. *-ci*.

dȕd *m* (tur.) *murva, Morus alba i Morus nigra (bijeli i crni dud) iz fam. Moraceae.*
< tur. *dut* (u pers. *tūt*).
V. mordud, šamdud.

Dúda, v. Dudija

Dùdija, hipok. **Dúda** (pers.) *musl. žensko ime.*
< tur. *dudu* »žena, hanuma« < pers. *tūtī* »papagaj«.

dùduk *m* (tur.) *1. mala jednocjevna svirala.*
2. duga sviraljka koju čobani u proljeće prave od vrbove kore.
< tur. *düdük.*

dùđun *m* (tur.) *svadba.*
< tur. *düğün.*

dugmàli indecl. adj. (pers.-tur.) *s dugmetima, s pucama.* — »Pa izvadi d u g m a l i dolamu, / dugmeta su od zlata šimšeta« (M. H. III 510).
< tur. *düğmeli (düğme-li)*, v. dugme + tur. suf. *-li.*

dùgme, pl. **dùgmeta**, dùgmētā *n* (pers.) *1. puce, pulka (na odjevnom predmetu).* — »Na košulji od zlata d u g m e t a« (K. H. II 311).
2. puce, tipka za zvonce, tipka na kakvom aparatu. — »Pritisni na dugme«.
< tur. *düğme*, sa oba značenja kao u nas < pers. *tukme* »puce, pulka na odijelu«.
V. dugmali.

dȕhān, dȕvān -ána *m* (ar.) *duhan.*
< tur. *duhan* < ar. *duḫān* »dim, gusta para, a sada i biljka duhan«.
V. duhandžija, duhankesa, duhaniti.

duhànkesa, duvànkesa, duhànćesa, duvànćesa (dȕhān-kësa, dȕhān-ćësa, dȕvān-kësa, dȕvān-ćësa) *f* (ar.-pers.) *torbica u kojoj se duhan drži,, nosi.* — »... sprema se da ide, sipa duvan u d u v a n k e s u« (Šol. I 82); »... vadeći ipak iz džepa lepu, kožnu d u v a n - k e s u« (Devajtis 9).
V. kompon. pod duhan i kesa.

duhándžija, duvándžija i **duhàndžija, duvàndžija** *m* (ar.-tur.) *pušač.* — »Tvoj je babo d u v a n d ž i j a, ne smim divojko«. (Muz. zap. Inst. 2071).
< tur. *duhancı*, v. duhan + tur. suf. *-ci.*

duhániti, duvániti, *1. pušiti.*
2. snabdijevati nekog duhanom.
Izv. od duhan (v.).

duhániti se, duvániti se, *snabdijevati se duhanom.*
Izv. od duhan (v.).

dùjisati se -išēm, *dosjetiti se, prisjetiti se.* — »Odmah s e je jadu d u j i s a o, / pa on iđe u gornje odaje« (I. Z. II 241); »No s e dite jadu d u j i s a l o, / Pa joj špatlu na dolinu baci« (Vuk VII 274).
< tur. *duymak* »osjetiti, osjećati«.

dùlek, tùlek (dùmlek) *m* (tur.) *1. tikva bundeva.*
2. mala, nenarasla tikva, tikvica u vrtu.
< tur. *dölek* »karpuzice i dinjice u bostanu«.

dùlum, v. dùnum

dúmān, dùmān -ána *m* (tur.) *1. dim, magla; prašina.* — »Zbi se d u m a n niz polje Orlovo«, »Pa mu brzo vatru prihvatila, / stadoše mu biti d u m a n o v i, / a za njima mavi plamenovi« (K. H. I 74, II 110).
2. fig.: briga, zamagljenost misli, kao polusan. — »U veliku je d u m a n u«; »Dok ja bijah u zemanu, / al' ti prođoh u d u m a n u« (I. Z. III 18).
< tur. *duman* i *tuman.*

dumèdžija, v. dumendžija

dùmen *m* (tur.) *kormilo, krma.* — »Kada Ibro do d u m e n a sađe« (M. H. III 338); »Jovo prođe na d u m e n na šajku« (Vuk II 620).
< tur. *dümen.*
V. dumendžija, dumeniti, dumenisati.

Dumèndžić, v. dumèndžija

dumèndžija (dumèdžija) *m* (tur.) *kormilar, krmanoš. — Od ovog je nastalo prezime Dumèndžić.*
< tur. *dumenci,* v. dumen + tur. suf. *-ci.*

dùmeniti -īm, **dumènisati** -išēm, *kormilariti.* — »Pa d u m e n i š na debelom moru, / ti upravljaš na moru đemiju« (M. H. III 339).
Izv. od dumen (v.).

dunájluk, v. dun'jaluk

dùndar *m* (pers.) *gomila živih bića (ljudi, marve itd.).* — »U d u n d a r e Vlahe savijati«, »Dostiže mu jedan d u n d a r konja« (K. H. I 73, II 275).
< tur. *dümdar* < pers. *dumdār (dum-dār)* »zaštitnica posljednjih odreda vojske«; pers. *dum* »rep« + pers. *dār* prez. osn. od inf. *dāšten* »imati, držati«.

dùnđer, dùnđerin *m* (pers.) *starinski stolar i graditelj (drvodjela, tesar i zidar ujedno).* — »Dok klesari rade o kamenu, a dogramadžije o drvetu, d u n đ e r je sposoban za sve; on je kadar da napravi malu bosansku kuću od temelja do šljemena« (Kreš. Esnafi 176).
< tur. *dülger* < pers. *durger, durūger,* skr. od *durūdger (durūd-ger)* < pers. *durūd* »drvena građa« + pers. suf. *-ger.*
V. dunđerisati, dunđerluk.

dunđèrisati -išēm, *baviti se dunđerskim zanatom, graditi.*
Izv. od dunđer (v.).

dunđèrluk *m* (pers.-tur.) *dunđerski zanat.*
< tur. *dülgerlik (dülger-lik),* v. dunđer + tur. suf. *-lik.*

dùn'jā (dùnjā) indecl. *m* (ar.) *svijet, ovaj svijet, ovosvjetska prolazna dobra.* — »Nemoj d u n j a milovat'« (Nar. bl. 309).
< tur. *dünya* < ar. *dunyā (äl-dunyā, äddunyā)* »ovaj svijet« osn. zn.: »najniži (svijet)«; ar. *dunyā* je elativ f., a *äd-dunyā* je u značenju superlativa f. od adj. *däniyy* »blizak, nizak«.
V. dun'jalučina, dun'jaluk, dun'ja-mal, terći-dun'ja.

dun'jálučina, dunjálučina, augm. od dun'jaluk (v.).

dun'jáluk, dunjáluk (dunájluk) *m* (ar.-tur.) *1. ovaj svijet; ljudstvo na zemaljskoj kugli.* — »Niko na d u n j a l u k u ne pamti ovakve zime« (Gajret 1929, 55).
2. materijalna bogatstva, imetak; ovosvjetska dobra.
< tur. *dünyalık (dünya-lık),* v. dun'ja + tur. suf. *-lik.*

dùn'jā-mâl, dùnjā-mâl *m* (ar.)
1. sva bogatstva ovog svijeta.
2. silna bogatstva, silni imetak.

< tur. *dünya-mal* < ar. *dunyā*, v. dun'ja i ar. *māl*, v. mal.

dùnum, dùlum *m* (tur.) *mjera za površinu zemljišta: 1.000 m² (10 ari).*
< tur. *dönüm.*

dùnjā, dunjálučina, dunjáluk itd., v. dun'ja, dun'jalučina itd.

dŭr! dùra! interj. (tur.) *stani! stoj! čekaj!* — »Du r, dorate, pust mi ostanuo! / Il' sa mojom il' sa tvojom glavom!« (Vuk VII 93); »Nit mi ko d u r, ni bre! (Zembilj III 45); »D u r, delija, ide Pantelija«, »D u r a, d u r a, otče, kaluđere« (Marjan.); »D u r, dorate, moje desno krilo!« (M. H. III 432); »D u r a doro roditelja moga, / s tebe ću ja izgubiti glavu« (K. H. II 315).
< tur. *dur, dura,* imp. od *durmak* »stajati, mirovati, čekati, trpiti«.
V. duradžak, durak, Durak, Duran, durašan, durati, dur-bak, dur bakalum, durmadan, Durmiš, durun, durun orda, izdurati, nadurati, naduravati se.

duràdžak -aka *m* (tur.) *1. stanka, mjesto gdje se stoji, gdje treba zastati.*
2. oznake u muslimanskoj brojanici (tespihu) koje dijele zrna na tri jednake grupe (svaka grupa ima po 33 zrna) i koje označuju mjesta gdje treba zastati u učenju.
3. drveni stalak u koji se dijete stavlja da može stajati. — »Od tri meseca dete se meće u d u r a d ž a k, i tu se odupire nogama te i sedi i stoji, a posle u dubak« (Miodrag. 160).
< tur. *duracak* »stanka, mjesto gdje se stoji« (part. fut. od inf. *durmak* »stajati«.

dùrak *m* (tur.) *stajalište, mjesto, mjesto na kome se stoji.*
< tur. *durak* »stajalište, stanica, mjesto na kome se stoji«, fig. »stalan, čvrst«.

Dùrāk i **Dùrak** (tur.) *musl. muško ime.*
< tur. *Durak,* lično ime, »Stalan, Čvrst« < tur. *durak* sa pren. zn.: »stalan, čvrst« < tur. inf. *durmak* »stajati«, v. durak.

Dùran, hipok. **Dúro** (tur.) *musl. muško ime.*
< tur. *Duran,* lično ime, »Stalan, Čvrst« < tur. inf. *durmak* »stajati, mirovati, trpjeti«.

dùrāšan, dùràtan, dùrēćan adj. *izdržljiv, trajan, postojan.*
Izv. od durati (v.).

dùrātan, v. durašan

dùrati, *trpjeti, podnositi; trajati.* — »Jadan paša d u r a t i ne može« (M. H. III 70).
< tur. *durmak* »stajati, mirovati, trpjeti, podnositi, čekati«. (Rj. JAZU i Berneker dovode ovaj naš glagol u vezu sa tal. *durare,* dok je Meyer mišljenja da dolazi od tur. *durmak.* U prilog stanovištu da je od tur. *durmak* govore i izvedenice *dur, durak, duran, duradžak, Durmiš, durmadan* itd. koje su izvedene od tur. *durmak,* a upotrebljuju se u nas kao turcizmi).

dŭr-bàk! interj. (tur.) *stani pa pogledaj! pogledajder!*
< tur. *dur,* imp. od *durmak* »stajati« i tur. *bak,* imp. od *bakmak* »gledati, pogledati«.

dŭr bakàlum! interj. (tur.) *stani da vidimo! čekaj da vidimo!*
V. kompon. pod dur i bakalum.

dùrbīn -ína *m* (pers.) *dvogled, dalekozor.* — »U njeg vavik d u r b i n u desnici« (M. H. III 221).
< tur. *dürbün* < pers. *dūrbīn*

(dūr-bīn) bukv. »dalekovid« slož. od pers. *dūr* »daleko« i pers. *bīn*, prez. osn. od inf. *dīden* »vidjeti, gledati«.
V. durbiniti, nadurbiniti.

durbíniti, *gledati kroz durbin, kroz dvogled.* — »D u r b i n i l a Bedremane majka, / Nadurbini u mrke kočije« (Muz. zap. Inst. 1811).
Izv. od durbin (v.).

dùrēćan, v. durašan

durèćli, indecl. **adj.** *izdržljiv, trajan, postojan.*
Izv. od durati (v.) i tur. suf. *-li.*

dùrmadan adv. (tur.) *neprekidno, neprestano, bez zastoja.*
< tur. *durmadan* < tur. inf. *durmak* »stajati, trajati«.

Dùrmiš, hipok. **Dúrmo** (tur.) *musl. muško ime.*
< tur. *Durmiş, Durmuş,* lično ime, »Stojan« < tur. *durmiş (durmuş)* »koji je stajao, trpio, durao« (part. perf. od inf. *durmak* »stajati, trpjeti« itd.

Dúro, v. Duran

dùrun! dùrum! interj. (tur.) *stojte! zastanite! čekajte!*
< tur. *durun!* imp. 2. lice pl. od inf. *durmak* »stajati, mirovati« itd.
V. durun orda.

dùrun òrda! dùrum òrda! interj. (tur.) *stojte vi tamo! stojte onamo!* — »Car dželatim' »durum orda« viknu« (K. H. I 47).
< tur. *durun orda!* < tur. *durun!* imp. 2. lice pl. od *durmak* »stajati« i tur. *orda* »ondje«.

dùse *n* (pers.) *duplo tri (izraz u igri tavle).*
< tur. *düse* »dvaput po tri« < pers. *du-se* »dva-tri«; pers. *du* »dva« i pers. *se* »tri«.

dùstaban, dūstaban, dùztaban, dustabànlija *m* (tur.) *onaj koji je ravnih stopala, pes volgus.*
< tur. *düztaban (düz-taban),* v. komp. pod duz i taban.

dustabànlija, v. dustaban

dùstūr -úra *m* (ar.) *zbornik zakona i naredaba koji je izdavan u Turskoj Carevini.*
< tur. *düstur* < pers. *dustūr* (u ar. *dustūr,* takođe < pers.).

dùšek *m* (tur.) *vunena postelja (madrac) koja se, u vrijeme dok još kreveti nisu unišli u upotrebu, sterala na pod i na njoj se spavalo.* — »Delije mi prostrše d u š e k e« (M. H. III 447).
< tur. *döşek.*
V. dušek-hasta, dušekluk.

dùšek-hàsta *f* (tur.-pers.) *bolesnik koji je privezan za postelju, veliki bolesnik.*
< tur. *döşek hasta,* v. kompon. pod dušek i hasta.

dušèkluk *m* (tur.) *1. vrsta ormara u kome se drže dušeci i jorgani kad nisu u upotrebi. Odignut je od poda i pričvršćen uza zid. 2. platno od koga se prave dušeci.*
< tur. *döşeklik (döşek-lik),* v. dušek + tur. suf. *-lik.*

dušèma *f* (tur.) *kućna prostirka*
< tur. *döşeme.*

dušème *n* (tur.) *svilom protkan bijeli bezni čaršaf, veličine 1 × 2 m, kojim se žena zaogrće preko feredže.*
< tur. *döşeme.*

dùšeš *m* (pers.) *duplo šest (izraz u igri tavle).*
< tur. *düşeş* < pers. *du-šeš* »dva-šest«; pers. *du* »dva« i pers. *šeš* »šest«.

dùšmān, dūšman, dūšmanin *m* (pers.) *neprijatelj, protivnik.* —

»Dušmanin si, za Boga ne znadeš« (M. H. III 246); »Ko je sebi dušmanin, kako će drugom biti prijatelj?« (Vuk, Posl. 142).
< tur. *düşman* < pers. *dušmen.*
V. dušmanluk, din-dušman.

dušmánluk i **dušmànluk** *m* (pers.-tur.) *neprijateljstvo.*
< tur. *düşmanlık,* v. dušman + tur. suf. *-lik.*

dùvak -a i **dùvāk** -áka *m* (tur.) *veo nevjeste, tanka koprena kojom se mlada prekriva preko glave i lica.* — »mlada pod duvakom«; »Nije s glave ni duvak skinula« (K. H. I 367).
< tur. *duvak.*

dùvān, duvándžija, duvànkesa itd. v. duhan, duhandžija itd.

dȕvār -a *m* (pers.) *zid.* — »Iz duvara pendžer izvadila« (M. H. III 503).
< tur. *duvar* < pers. *dīwār.*
V. duvardžija.

duvàrdžija i **duvárdžija** *m* (pers.-tur.) *zidar.*
< tur. *duvarcı (duvar-cı),* v. duvar + tur. suf. *-ci.*

dùvel *m* (ar.) *car, kralj; carstvo, kraljevstvo, država.* — »Hoće l' mi se narugat duveli« (K. H. I 465).
< tur. *düvel* »carstva, države« < ar. *duwäl,* pl. od *däwlä,* v. devlet.

düz adj. (tur.) *ravan, uravnjan.*
< tur. *düz.*
V. dustaban, dibiduz.

dùzen *m* (tur.) *1. ono čime se žena dotjeruje i uljepšava: kozmetička sredstva, nakit i ukrasi.* — »Na se meće četiri duzena: / jedan duzen bakam i bjelilo, / drugi duzen surme i obrve, / treći duzen biser i dukate, / a četvrti dibu i kadifu« (Beh. V 109).
2. ugađanje muzičkog instrumenta (štimovanje).
< tur. *düzen,* sa značenjem kao u nas.
V. duzeniti, duzenli, uduzeniti, naduzeniti se.

dùzeniti, *dotjerivati, dogoniti, uljepšavati.*
Izv. od duzen (v.).

duzènli, indecl. adj. (tur.) *dotjeran, uređen, nagizdan.* — »I onijeh đuzel djevojaka, / i duzenli lijepih momaka« (M. H. X 92).
< tur. *düzenli,* v. duzen + tur. suf. *-li.*

dùzina *f* (tal.) *svežanj, snop, paket koji sadrži 12 komada nekih predmeta (npr. kašika i sl.).*
< tur. *düzine* < tal. *dozzina.*

dùztaban, v. dustaban.

DŽ

džȁba, džȁbica *f* (tur.) *1. ono što je besplatno dato, poklon.* — »A d ž a b a mu sve moje oružje!« (M. H. III 162).

2. besplatna kafa koja se pije u kafani kao čašćenje za kakvo veselje (npr. kad se nekome rodi dijete, ili se oženi, pa daje džabu za sve prisutne u kafani).

3. u značenju »na stranu«, »ostavi« u frazi »džaba ti što pije, ali se i kocka«.

< tur. *caba* »ono što je besplatno, poklon«.

V. džabaisati, džabaluk, džabe.

džabȁisati -išēm, *pokloniti.* Izv. od džaba (v.).

džabȁluk *m* (tur.) *ono što se dobije besplatno, ne ulažući ni novac ni trud.*

< tur. *cabalık,* v. džaba + tur. suf. *-lik.*

džȁbē, džȁba adv. (tur.) *badava, besplatno; zalud.* — U ob. gov.: »D ž a b e (d ž a b a) mu je da se na glavu posadi, neće uspjeti«; »kud ga bije, sve mu krvca lije, / al za d ž a b a, pobjeći ne može« (Muz. zap. Inst. 62).

< tur. *caba.*

džȁbica, v. džaba

Džábīć, v. džábija

džábija *m* (ar.) *ubirač vakufskih prihoda (kirija i dr.); za turske uprave ubirač državnih prihoda. Od ovog je došlo prezime Džábīć.*

< tur. *cabi* < ar. *ǧābī.*

džáda *f* (ar.) *cesta, drum, put.* — »I kojom li d ž a d o m putovati« (K. H. I 62).

< tur. *cadde* < ar. *ǧāddä.*

džádija i **džȁdija** *f* (pers.) *vještica, baba-vračara; naopaka starica.* < tur. *cadı* < pers. *ǧādū.*

Džáfer, hipok. **Džáfo** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Cafer* < ar. *Ğāfär,* lično ime; osn. zn.: »mala rijeka«.

Džáfo, v. Džafer

Džáhid (ar.) *musl. muško ime.* < tur. *Cahid,* lično ime, »Trudbenik« < ar. *ǧāhid* »trudbenik«.

džáhil *m* (ar.) *neznalica; nepismen čovjek,* — »Ti ne gledaj na d ž a h i l e šta rade« (Ist. bl. II 224).

< tur. *cahil* < ar. *ǧāhil.*

V. džahilijet, džahiluk.

džahilȉjet *m* (ar.) *neznanje, neprosvijećenost.*

< tur. *cahiliyet* < ar. *ǧāhiliyyä.*

džahiluk *m* (ar.-tur.) *neznanje, neprosviječenost.*
< tur. *cahillik (cahil-lik),* v. džahil + tur. suf. *-lik.*

džáiz (pogr. **đáiz**), adv. (ar.) *dozvoljeno, dopušteno, slobodno; vjerom dozvoljeno, vjerom dopušteno.* — »Nije đ a i z, moj zete i bane, / da ovako preliepo odielo, / crnom krvcom bude poštrapano« (F. J. I 59).
< tur. *caiz* < ar. *ǧāiz* »dozvoljen«.

džâli, džâlā, pl. t. (tur.) *ugledni starci.* — »dok rekoše d ž a l i i ridžali« (Nar. pj.).
Možda je (kako navodi i Miklošić) iz staro-tur. ç a l »starac, starina; sijeda brada«.

džâm *m* (pers.) *staklo; prozorsko staklo.* — »Često pogleda na d ž a m u pendžera« (M .H. III 120).
< tur. *cam* < pers. *ǧām.*
V. džamdžija, džamli, džamličak, džamlija, džamluk.

džamàdan, džemàdan *m* (pers.) *vrsta muškog zatvorenog prsluka koji se oblači na anteriju ili košulju; preklapa se na grudima; pravi se od čohe ili kadife, a ukrašen je gajtanima, srmom i dr.* — »Pa obuče d ž e m a d a n a zlatna« (K. H. I 482).
< tur. *camadan* < pers. *ǧāmedān (ǧāme-dān),* slož. od pers. *ǧāme* »odijelo« + pers. suf. *-dān.*

džamájlija, v. džamlija

džamàli, v. džamli

džàmbās -ása, **džàmbāz** -áza *m* (pers.) *1. preprodavalac konja; dobar poznavalac konja, vještak za konje.*
2. fig. prepredenjak, varalica.
< tur. *cambaz* < pers. *ǧānbāz (ǧān-bāz)* »preprodavalac konja« osn. zn.: »onaj koji se igra s dušom, koji se izlaže opasnosti«, slož. od pers. *ǧān* »duša« i pers. *bāz,* prez. osn. od inf. *bāḫten* »igrati«.
V. džambasluk.

džambásluk *m* (pers.-tur.) *džambasko zanimanje.*
< tur. *cambazlık (cambaz-lık),* v. džambas + tur. suf. *-lik.*

Džàmdžīć, v. džàmdžija

džàmdžija *m* (pers.-tur.) *staklar, staklorezac.* — *Od ovog je došlo prezime Džàmdžīć.*
< tur. *camcı (cam-cı),* v. džam + tur. suf. *-ci.*

džámija *f* (ar.) *muslimanska bogomolja sa jednim ili više minareta (bogomolja koja nema minareta zove se mesdžid* (v.)).
< tur. *cami* < ar. *ǧāmi‘* »bogomolja«, bukv. »onaj koji skuplja, okuplja (svijet)«. Od istog izvora je džèmāt (v.).

džàmli, džamàli, indecl. adj. (pers.-tur.) *staklen, od stakla; ustakljen.* — »džàmli-pèndžēr, džamàli pèndžēr« = stakleni prozor; »džàmli-tâhta« = stakleno prozorsko okno. — »Pa se hvati do d ž a m l i -pendžera« (K. H. I 305); »Kako huknu, d ž a m l i tahta puknu« (M. H. X 76); »Gledala ga Jelena / sa d ž a m a l i pendžera« (Muz. zap. Inst. 2822).
< tur. *camlı,* v. džam + tur. suf. *-li.*

džamlíčak -čka *m, prozorčić.* — »Pred njim draga d ž a m l i č a k mu otvori« (GZM 1908. 550).
Dem. od džamli (v.).

džàmlija, džamájlija *m* (pers.-tur.) *1. onaj koji je od stakla, koji je staklen.* — »na čakšire kov-

će džamajlije« (Kurt II 85).

2. *ustakljeni fenjer.*
Izv. od džamli (v.).

džàmli-pēndžēr, v. džamli

džàmli-tàhla, v. džamli.

džàmluk *m* (pers.-tur.) *stakleni ormar, vitrina; stakleni izlog, prostorija u staklu.*
< tur. *camlık (cam-lık),* v. džam + tur. suf. *-lik.*

džamòglan, v. adžami-oglan.

džân, džána (**džän** -a) *m* i **džána (džäna)** *f* (pers.) *duša.* — »E, eto, ti si mi ukres'o u džân takav starmali. Čini mi se da mi tebe nema, sve bi mi ovo ostalo lakše bilo« (Andrić 28); »A nas Turke u crkvi da kune, / Koji smo se skoro isturčili, / Da nam džani u dženet ne odu« (Vuk VI 154); »U popove šćerce / crne mi oke kažu. / Živa mi. džano, bila, / pogledaj me s njima!« (Vuk I 378).
< tur. *can* < pers. *ğān.*
V. džambas, Džanan, džanarika, džanećija, džanfez, džan-teslim, džanum.

džanábet, v. dženábet.

džànak, v. dženjak

Džànan, hipok. **Džáno** (pers.) *musl. muško ime.*
< tur. *Canan*, lično ime, »Ljubljeni, Voljeni« < pers. *ğānān* »ljubljeni, voljeni«; pers. *ğān* »duša« + pers. suf. *-ān.*

džànarika *f* (pers.-tur.) *šljiva ranka, plod joj crvenkast i okrugao; Prunus mirobalana, Prunus cerasifera.*
< tur. *can eriği*, bukv. »šljiva duše, šljiva kao duša«, izft. < pers. *ğān* »duša« i tur. *erik* »šljiva«.

džàndār-baklàva *f* (grč.-ar.) *vrsta baklave: zakuha se tijesto i jufke se rasuču kao kod obične baklave, a onda se po nekoliko jufki zajedno zavije oko oklagije ili štapića, tako da se naprave cijevi od tijesta. Kad se to malo prisuši, izreže se na komade dugačke oko 10 cm, ispeku se komadi i onda zaliju ključalim šerbetom. Prije serviranja pune se komadi kajmakom i zgnječenim bademom. Po izgledu je slična poslastičarskoj šam-rolni.*
< tur. *cendere baklavası*, gore opisana vrsta baklave; tur. izft. od tur. *cendere* »presa; debela oklagija kojom se jufke razvijaju« < ar. *ğändärä* < grč. *kylındras* i tur. *baklava*, v. baklava.

džanèćija *f* (pers.) *vrsta domaće (kućne) halve: rastopi se šećer i doda se ista mjera nišeste, pa se to umuti, a zatim se ta smjesa salije u rastopljeno maslo i miješa na vatri (na šporetu) tako dugo dok se ne isprži da porumeni. Masla se stavlja mnogo više nego u rešediju, pa kad bude ispržena, višak masla se odlije. Usljed toga što se u džanećiju stavlja više masla, ona je rjeđa i kompaktnija, dok se rešedija, kad je ispržena, mrvi.*
< tur. *caneki* (č. džanekji), gore opisana vrsta halve < pers. *ğān, ğāne* (odnosno *ğāneg)* »duša, život« + ar.-pers. suf. *-ī (iyy):* pers. *ğānegī*, u tur. *caneki*, bukv. »duševno«, u smislu: (slatko jelo) »za dušu« (sr. naše »kao duša«).

džànfez *m* (pers.) *vrsta svilene tkanine koja se prelijeva (obično u dvije boje).* — »U kafezu medom odranjena, / i džanfezom zlatnim nagizdana« (I.

Z. III 241); »moja draga, ona sama u crvenu džanfezu« (S. S. 57).
< tur. *canfes* < pers. *ǧānfezā (ǧān-fezā)*, bukv. »koji srce razveseljava«.
V. džanfezli.

džanfèzli, indecl. adj. (pers.-tur.) *od džanfeza (skrojeno).* — »Zbog Alije da ga Bog ubije, /podero mi džanfezli dimije!« (Sevd, 98).
< tur. *canfezli*, v. džanfez + tur. suf. *-li.*

Džáno, v. Džanan.

džânsevdija, v. sevdidžan-baklava.

džân-tèslīm! interj. (pers.-ar.) *(bogu) dušu predade! umrije!* »To izreče, džan teslim učini« (Muz. zap. Inst. 1811).
< pers. *ǧan* »duša« i ar. *täslīm* »predati«.

džánum i **džänum,** uzrječica (pers.-tur.) *dušo si mi draga, dušo moja.* — »Bre-gidi, bre-džanum, deli Kara Mustafa!« (Sevd. 46).
< *canım (can-ım)* »moja duša« < pers. *ǧān* »duša« i tur. prisv. zamjen. 1. lice sing. *-im.*

Džávid (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Cavid,* lično ime, »Darežljivi« < ar. *ǧāwid* »darežljiv«.

džëba, v. džebe

džebàna, v. džebhana

džëbe *n* i **džëba** *f* (ar.) *1. bojni oklop napravljen od okruglih metalnih pločica.* — »Što Momčilu taman džeba bila, / kralj se pod njom ni dignut ne može!« (Vuk II 113).
2. poprsje od metalnih pločica kao ostatak nekadašnjih oklopa; toke, metalne pločice prišivene na đečermi. — »Brci Ali po puškama pali, / svitli mu se džebe kroz brkove«. (M. H. III 18); Vidi još džëbe.
< tur. *cebe* < pers. *ǧebe* »bojni oklop od metalnih pločica« < ar. *ǧubbä.*
V. džebedžije, džebelija, džebhana.

džëbe, džêbā, pl. t. (ar.) *toke, metalne pločice poredane i prišivene sprijeda na đečermi.* — »Na ječermi džebe pozlaćene« (M. H. III 366); »B'jeie mu se džebe kroz brkove« (K. H. II 384).
Vidi porijeklo pod džebe -eta.

džèbedžije pl. (ar.-tur.) *poseban rod vojske u nekadašnjoj turskoj vojničkoj organizaciji. U mirno doba brinuli su se o oružju i ratnim potrebama, te čuvali municiju u gradovima, a u ratno doba pribavljali su janjičarima potrebnu ratnu spremu i opskrbljavali ih municijom. Ukinuti su u isto vrijeme kada i janjičari.*
< tur. *cebeci,* v. džebe »bojni oklop« + tur. suf. *-ci.*

džèbelija *m* (ar.-tur.) *1. oklopnik; naoružani neregularni vojnik — konjanik kojeg je sobom vodio u rat spahija i zaim.*
2. zamjenik, zamjenik na mejdanu. — »Veće traži teška džebeliju, / neka za te na mejdan izađe«, »Oh Vrsiću, begov bajraktare, / šta ćeš iskat meni na Zečevu, / da mi sinu bidneš džebelija?« (K. H. I 129, 324).
< tur. *cebeli,* v. džebe »bojni oklop« + tur. suf. *-li.*

džebhàna, džebàna, džepàna *f* (ar.-pers.) *municija, oružna sprema.* — »Uz topove kuvet i džebhanu«. (K. H. I 37).
< tur. *cebhane, cepane* »1. mjesto gdje se čuva municija i oru-

žje; 2. *municija i oružna sprema«* < pers. *ǧebeḫāne (ǧebeḫāne)* »mjesto gdje se čuvaju oklopi i druga ratna oprema«, v. kompon. pod džebe »bojni oklop« i hane.

džěbra, v. đebra

Džebráil, Džibrīl -íla *m* (jevr.) *anđeo preko koga je Muhamedu došla božja objava (arhanđeo Gavrilo).*

< tur. *Cebrail* < ar. *Ǧäbrā'īl, Ǧibrīl* < jevr.

džěbre, v. đebra

džěbren-kähren adv. (ar.) *zorom i nasiljem, silom i nasiljem, na silu.*

< tur. *cebren-kahren* < ar. *ǧäbrän* »silom« i ar. *qahrän* »silom, nasiljem«.

džědvel *m* (ar.) *tabela; formular s izvučenim vodoravnim i uspravnim linijama.*

< tur. *cedvel* < ar. *ǧädwäl.*

džeènem, v. džehenem

džéfa (pogr. **đéfa)** *f* (ar.) *svađa, prepiranje, galama.* — »Kolišašna je maluhna, a kolika se đ e f a zaturila čerez nje «(Zembilj III 91).

< tur. *cefa* < ar. *ǧäfā'* »mučenje, uznemirivanje, napadanje«.

džefèrdār -ára, **džefèrdān** -ána, **dževhèrdār** -ára **(dževèrdār, dževèrdān, džehvèrdār, džehvèdār, džehvèdān)** *m* (pers.) *vrsta starinske puške koja je ukrašena sedefom i dragim kamenjem (po čemu je i ime dobila).* — »Prihvatiše bištre d ž e f e r d a r e« (K. H. I 111); »Ne boji se Boja puške d ž e f e r d a r a, nego puške oputom svezane« (Vuk, Posl. 194); »i daću mu moga d ž e f e r d a n a, / i dorata konja od mejdana« (Vuk III 150); »Stipan dade zlatne d ž e v e r d a r e« (M. H. III 190); »Popucuju lahki d ž e v e r d a n i« (F. J. I 133); »A za pasom do dva d ž e v e r d a r a« (M. H. III 91); »Kad pucaju mali d ž e h v e d a r i« (M. H. IV 15); »Izvadio male d ž e h v e d a n e« (M. H. III 236).

< tur. *cevherdar,* osn. zn. »ono što je dragim kamenjem ukrašeno« < pers. *gewherdār (gewher-dār)* slož. od pers. *gewher* (u ar. *ǧäwhär)* »dragi kamen, dragulj« i pers. *dār,* prez. osn. od inf. *dāšten* »imati, držati«.

džehálet *m* (ar.) *neznanje, neprosvijećenost.*

< tur. *cehalet* < ar. *ǧähālä.*

džehènem (džeènem) *m* (jevr.) *pakao.* — »Kraj dženeta žuta tunja rasla, / na d ž e h̑ e n e m grane naslonila« (Muz. zap. Inst. 3676); »Kuda hodža bije, d ž e h e n e m s k a vatra ne pali« (Nar. bl. 217).

< tur. *cehennem* < ar. *ǧähännäm* < jevr.

V. džehenemlija, džehenemtaš.

džehenèmlija *m* (jevr.-tur.) *onaj koji će u pakao, koji je zaslužio pakao.*

< tur. *cehennemli,* v. džehenem + tur. suf. *-li.*

džehènemtaš *m* (jevr.-tur.) *pakleni kamen, srebrni nitrat, lapis infernalis.*

< tur. *cehennem taşı,* bukv. »džehenemki kamen«, tur. izft., v. kompon. pod džehenem i taš.

džěher *m* i **džěhra** *f* (tur.) *kazaska alatka: sprava za namotavanje svile i dr.*

< tur. *cehre,* istog značenja.

džěhrīle adv. (ar.-tur.) *glasno.*

< tur. *cehrile (cehr-ile)* < ar. *ǧähr* ($\sqrt{\check{g}hr}$) »govoriti glasno,

objaviti glasno« + tur. postpoz. *-ile* »sa«.

Džéhva, v. Dževahira

džehvèrdār, džehvèdār, džehvèdān, v. džeferdar

Džèlāl, v. Dželaludin

Dželálija (ar.) *musl. muško ime.* < tur. *Celâlî*, lično ime, »Veličanstveni, Veliki, Moćni« < ar. *ğālāl* (v. Dželaludin) + ar.-pers. suf. *-ī*.

Dželalùdīn -ína, **Dželalùddīn** -ína, skr. **Džèlāl** -ála, hipok. **Džélko** (ar.) *musl. muško ime.* < tur. *Celâlüddin* < ar. *Ğālāl-u-ddīn*, lično ime, »Veličanstvo, Uzvišenost vjere islama«, ar. izft. od ar. *ğālāl* »veličanstvo, uzvišenost; veličina, moć« i ar. *äddīn* »vjera islam«.

džèlāt -áta *m* (ar.) *1. krvnik; čovjek koji izvršava smrtne presude nad osuđenicima.* — »Za njim idu četiri d ž e l a t a« (K. H. I 46).

2. fig. bezdušan i nemilosrdan čovjek.

< tur. *cellât, cellâd* < ar. *ğāllād.*

dželèbdžija, v. dželepčija

džèlep (pogr. **đèlep, đèljep**) *m* (ar.) *stado, krdo stoke.* — »Otjera mu na d ž e l e p e ovce, / i otjera na d ž e l e p' goveda« (K. H. II 229); »Pa ipak minulo je tri nedelje kako je Marko Čertvan otišao u Prusku, da proda d ž e l e p goveda« (Devajtis 12); »Da kupuju đ e l e p s k e volove«, »Sve sa Baća na surek ovnove, / A z đ e l j e p a srijemski volovi« (Lord 23, 13). < tur. *celep* < ar. *ğālāb.* V. dželepčija.

dželèpčija, dželèbdžija *m* (ar.-tur.) *1. trgovac stokom.* — »I sakupi mlade d ž e l e p č i j e, / da ovnove kupe i volove« (F. J. II 340); »Kad ja bijah morski d ž e l e b d ž i j a« (Vuk III 455).

2. onaj koji drži i odgaja čitava stada ovaca; stočar.

< tur. *celepçi (celep-çi)*, v. dželep + tur. suf. *-çi*.

džéle šânuhū!, džèlle šânuhū! interj. (ar.) *uzvik kojim se popraća izgovor ili spominjanje božjeg imena: Allah, dželle šanuhu! Bog, dželle šanuhu!* »Ne pamti se da je ikad Allah d ž e l e š a n u h u ovako rano poslao zimu kao ove godine« (Zembilj III 62).

< ar. *ğāllä šānuhū!* »neka je slavno njegovo uzvišeno biće!«

Džèlīl -íla, hipok. **Džélko** (ar.) *musl. muško ime.* < tur. *Celîl*, lično ime, »Poštovani, Slavni« < ar. *ğālīl* »poštovan, slavan, velik«.

Džélko, v. Dželaludin i Dželil

džemàdan, v. džamadan

Džèmāl, v. Džemaludin

Džemalùdīn -ína, **Džemalùddīn** ína, skr. **Džèmāl** -ála, hipok. **Džémo, Džémko, Džèmān, Džëmica** (ar.) *musl. muško ime.* < tur. *Cemâlüddin* < ar. *Ğämāl-u-ddīn*, lično ime, »Ljepota vjere islama«, ar. izf. od ar. *ğämal* »ljepota i ar. *äddīn* »vjera islam«.

Džèmān, v. Džemaludin

džèmāt -áta *m* (ar.) *1. skupina, društvo, zajednica.*

2. skup ljudi koji zajednički obavljaju molitvu (koji klanjaju). — »U džamiji d ž e m a t pobuniti« (K. H. I 189).

3. muslimanska vjerska opština; područje jedne džamije, ili jednog imama, ili jednog muhtara; opština uopšte.

< tur. *cemaat* < ar. *ǧämāʿa.* V. džematbaša, džematile, džematlija, džematski imam.

džèmātbaša, džèmādbaša *m* (ar.-tur.) *starješina jednog džemata, seoski starješina.* < tur. *cemaatbaşı (cemaat-başı)* tur. izft., v. kompon. pod džemat i baš.

džèmātīlē, adv. (ar.-tur.) *skupno, zajedno, u društvu;* »džematile klanjati« = skupno se bogu moliti pod vodstvom imama. — »Pa na vakat akšam saklanjaše. / d ž e m a t i l e u ahar-odaju« (M. H. III 447). < tur. *cemaatile (cemaat-ile)* v. džemat + tur. postpoz. *-ile* »sa«.

džemátlija *m* (ar.-tur.) *1. član jednog džemata kao vjerske opštine.*

2. onaj koji klanja skupno u džematu.

< tur. *cemaatlı (cemaat-lı),* v. džemat + tur. suf. *-li.*

džèmātski ìmām, *muslimanski sveštenik koji vrši vjerske funkcije u jednom džematu (vjerskoj opštini). On je ujedno i matičar za svoj džemat.*

džemázijel-áhir i **džemázijel-èvel,** V. džemat i imam.

džèmātski mèdžlis, *odbor koji biraju muslimani jednog džemata na džematskom zboru. To je najniži organ islamske vjerske zajednice, čiji sastav i nadležnost propisuje vjerski statut.* V. džemat i medžlis.

džemázijel-áhir i **džemázijel-èvel** v. džemadel-ahire i džemadel-ula

Džêmica, v. Džemaludin

džemìjet *m* (ar.) *društvo, udruženje, organizacija* < tur. *cemiyet* < ar. *ǧämʿiyyä* < ar. *ǧämʿ* »skupina, skup« + ar. adj. suf. f. *-iyyä.*

Džèmīl, hipok. **Džémo, Džémko** (ar.) *musl. muško ime.* < tur. *Cemil,* lično ime, »Ljepotan« < ar. *ǧämīl* »lijep«.

Džemíla, hipok. **Džémka** (ar.) *musl. žensko ime.* < tur. *Cemile,* lično ime, »Ljepotica« < ar. *ǧämīlä* »lijepa; ljepotica«.

Džémka, v. Džemila

Džémko, v. Džemaludin i Džemil

Džémo, v. Džemaludin i Džemil.

džèmre (đemre) -eta, pl. **džèmreta** -ētā *n* (ar.) *zračna struja koja dovodi do postepenog popuštanja studeni u rano proljeće. Za džemre se kaže da »pada« (ili »puca«), vulgarno shvaćeno kao da pada iz neba. Po istočnjačkim kalendarima, a i po muslimanskim takvimima (vjerskim kalendarima) u nas, prvo džemre pada u havu (u zrak) 19. februara, drugo u vodu 26. februara i treće u zemlju 5. marta.* — »Tri su već pukla i to u havu, u vodu i u zemlju i ovo su božja đ e m r e t a . . .« (Zembilj II 76).

< tur. *cemre* < ar. *ǧämrä* »ugljen od žerave, iz raspaljene vatre«.

dženábet *m* (ar.) *poganac, nevaljalac, spadalo.* — »jer ja imam d ž e n a b e t a druga; / kada ore, da ne može gore, / kada sije, birden kiša lije« (I. Z. III 136); » . . . ugursuze jedan ugursuski i d ž e n a b e t e! (Zembilj III 70).

< tur. *cenabet* < ar. *ǧänābä* »stanje čovjeka (muslimana ili muslimanke), s obzirom na tjelesnu nečistoću, koje traje od polnog akta, ejakulacije ili po-

lucije do kupanja. Za to vrijeme smatra se dotično lice nečistim, poganim.
V. džunup, džunupluk.

Dženâbi-Häk *m* (ar.) *bog.*
< tur. *Cenab-i Hak,* pers. izft. od ar. *ǧänāb* »strana« i ar. *ḥaqq* »istina, pravo; bog«.

džènak, v. dženjak

dženáza (džennáza) *f* (ar.) *1. muslimanski sprovod.* — »U to doba Fatina d ž e n a z a« (M. H. X 133).
2. mrtvac.
3. molitva za mrtvog pred sahranu (skraćeno od dženaze — namaz, v.). — »Bajraktaru mezar iskopaše, / iskopaše, klanjaše d ž e n a z u« (K. H. II 605).
< tur. *cenaze* < ar. *ǧänāzä.*
V. dženaze-namaz.

dženáze-nàmāz *m* (ar.-pers.) *molitva (klanjanje) za mrtvog pred sahranu.*
< tur. *cenaze namazı,* tur. izft., v. kompon. pod dženaza i namaz.

džendžèfil, v. zendžefil

džènet *m* (ar.) *raj.* — »Ti b' d ž e n e t u otvorio vrata« (M. H. III 412); »Kraj d ž e n e t a žuta tunja rasla, / na džehenem grane naslonila« (Muz. zap. Inst. 3676).
< tur. *cennet* < ar. *ǧännä* »raj«, osn. zn.: »bašča«.
V. dženetlija.

dženètlija *m* (ar.-tur.) *onaj koji će u raj, koji je zaslužio raj.*
< tur. *cennetli,* v. dženet + tur. suf. *-li.*

džënjak -njka, **džënak** -nka, **džänak** -nka, **džënek** -nka *m* (pers.) *bitka, okršaj, borba.* — »i brzo će d ž e n j a k zametnuti« (I. Z. II 13); »Još se veći d ž e n j a k učinio« (M. H. III 465); »Potrčaše, Turke pretekoše, / s Turcima d ž a n a k zametnuše« (Vuk VIII 25); »Ala banda zaturi se kavga, / D ž e n e k bio za neđelju dana« (Petran. 690).
< tur. *cenk* < pers. *ǧenk.*
V. dženjkovanje.

dženjkovānje, dženkovānje, *n bijenje boja, vođenje borbe.* — »Nema sada nigdje vojevanja, / nit se igdje čuje d ž e n k o v a n j e« (I. Z. I 69).
Izv. od dženjak (v.).

džëp *m* (ar.) *džep, špag.* — »On otišće ruku u d ž e p o v e« (M. H. III 418).
< tur. *cep* < ar. *ǧäyb.*
V. džeparac, džepašče, džep-hašluk.

džepàna, v. džebhana.

džepárac -rca i **džëp-paràsi** indecl. (ar.-pers.) *sitni novac za trošenje; novac za podmirenje sitnih izdataka.*
< tur. *cep parası,* tur. izft. »džepni novac«, v. kompon. pod džep i para.

džepášče *n* (ar.-tur.) *novac za podmirenje sitnih troškova, sitnih svakodnevnih izdataka.*
< tur. *cep akçesi,* tur. izft. »džepne akče«, v. kompon. pod džep i akča.

džepášluk, v. džep-hašluk.

džëp-hàšluk, džepášluk *m* (ar.-tur.) *novac za podmirenje sitnih svakodnevnih potreba.*
< tur. *cep harçlığı,* tur. izft. »džepni trošak«, v. kompon. pod džep i hašluk.

džër (ar.) *siromašni učenici medrese iskorišćuju ljetne i ramazanske ferije za honorarno vršenje pojedinih vjerskih službi, naročito po selima, u svrhu pribavljanja novčanih sredstava i*

hrane da bi se mogli izdržavati i školovati. To se zove džer i »iđenje na džer«. Na džer idu i neki siromašni sveštenici.
< tur. *cer* < ar. *ğärr* ($\sqrt{ğrr}$), osn. zn.: »tegliti, vući« (usljed toga što oni koji idu na džer vuku na povratku novac i stvari, otud je ovaj naziv i došao). V. džeraš, džeriti, udžeriti.

džèrāh, džèrrāh -áha *m* (ar.) *onaj koji liječi rane; hirurg.*
< tur. *cerrah* < ar. *ğärrāḥ*, bukv. »ranar«.

džèrāš, džèrrāš -áša *m* (ar.) *onaj koji ide na džer (v.).*
< tur. *cerrar* < ar. *ğärrār*.

džerída (đerída) *f* (ar.) *novina.*
< tur. *ceride* < ar. *ğärīdä*.

džeríma, džerèma, džèrima *f*, **džèrim** *m* i **džerème** *n* (ar.) *globa, novčana kazna.* — »Tud mi sjedi Ivo begćehaja, / što uzima od cura d ž e r i m u« (GZM 1910. 526); »Na serdžadi džerimdžija Mujo, / što od bula d ž e r i m uzimaše« (Sevd. 151).
< tur. *cerime* i *cereme* < ar. *ğärīmä* »krivica; odšteta, globa za učinjenu krivicu«.
V. džerimdžija.

džerìmdžija *m* (ar.-tur.) *onaj koji uzima globe, globar.* — »na serdžadi d ž e r i m d ž i j a Mujo, / što od bula džerim uzimaše« (Sevd. 151).
< tur. *cerimeci*, v. džerima + tur. suf. *-ci*.

džèriti, *ići na džer.*
Izv. od džer (v.).

džèriz (pogr.), v. đeriz.

džèvāb, -ába, **džèvāp** -ápa (pogr. **dèvāb)** *m* (ar.) *odgovor.* — »Bez suala, bez d ž e v a b a« = bez pitanja i odgovora, tj. bez ikakva isljeđenja; »Brže m' d ž e v a p, drage lale moje!« (M. H. III 14); »Ne mog'o bogu d ž e v a b a dati! (kletva) = ne mogao pred bogom račun položiti! »Ja ću caru đ e v a b đevabiti« (Lord 10); »Lasno je kavgu zametnuti, al' je teško kavzi d ž e v a p dati« (Vuk, Posl. 166).
< tur. *cevab, cevap* < ar. *ğäwāb* »odgovor«.
V. dževabiti, oddževabiti.

dževábiti, dževápiti (pogr. **devábiti)**, *odgovarati.* — »a d ž e v a b i kladuški Hrnjica: / sve su nami došli poglavari« (F. K. 1886. 40); »Ne znam šta ću đevab đ e v a b i t i, / Dok ne pitam ostarelu majku« (Lord 10).
Izv. od dževab (v.).

Džèvād (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Cevad* < ar. *Ğäwād*, lično ime, »Darežljivko«; ar. *ğäwād* »darežljiv«.

dževáhir (dževájir) *m* (pers.) *drago kamenje; skupocjeni nakit, dragocijenosti.* — »U đemiji od zlata džamija, / A po njojzi d ž e v a h i r kamenje« (M. H. III 30); »Vas u srmi i u suhu zlatu, / A po njemu d ž e v a j i r kamenje« (Petran. 563).
< tur. *cevahir* < ar. *ğäwāhir*, pl. od *ğäwhär* < pers. *gewher* »dragi kamen, dragulj«.
V. dževahirdžija, Dževahira.

Dževahìra, Dževáhira, Dževájhra, hipok. **Džéhva** (pers.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Cevahir*, lično ime, »Dragulj«, v. dževahir + srp. hrv. suf. za f. *-a*.

dževahìrdžija *m* (pers.-tur.) *draguljar, juvelir.* — »Za dukat pitaj sarafa, a za dragi kamen d ž e v a h i r d ž i j u« (Ist. bl. I 275).
< tur. *cevahirci*, v. dževahir + tur. suf. *-ci*.

dževápiti, v. dževabiti.

džèvār, v. dživar.

Džèvdet, hipok. **Džévdo** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Cevdet,* lično ime. »Dóbro« < ar. *ǧäwdä* »dobrota, krijepost«.

Džévdo, v. Dževdet.

džèvdžīr, v. đevđir.

dževèrdār, dževèrdān, v. džeferdar.

džèviz (džèviz-òrah) *m* (pers.) *indijski orah, oraščić, koji se uvozi sa Istoka i upotrebljava se kao začin, a i kao lijek, Myristica.*

< tur. *ceviz* < ar. *ǧäwz* < pers. *ǧäwz* »orah«.

V. hind dževiz.

džèvrek (pogr.), v. đevrek.

džȅvza, v. džezva.

džȅzva, džȅvza *f* (ar.) *bakrena posuda posebnog oblika za kuhanje kafe. Ima dug držak, a različite je zapremine; može biti manja, za jedan ili dva findžana kafe (džezvica), a može i veća, ali u upotrebi je najveća do 1 litar zapremine. Boje je sjajno žute ili crvenkaste.* — »A uz ćumur d ž e v z e pristavio« (K. H. II 568).

< tur. *cezve,* sa značenjem kao u nas < ar. *ǧäḏwä* »glavnja, baklja«.

V. džezvenjaci.

ležvenjáci -njákā, pl. *pribor za pečenje kafe (džezve i ostalo) koji se nosi prilikom izleta u prirodu, na teferič.*

Izv. od džezva (v.).

... *posuje destilacije alkohola, npr. kod pečenja rakije (od šljiva, grožđa i dr.).*

2. med zgnječen s voskom zajedno (za razliku od vrcanog meda).

< tur. *cibre.*

Džibrīl, v. Džebrail.

džȉda *f* (tur.) *1. koplje, tanko i dugačko.* — »u svakoga d ž i d a u rukama« (K. H. I 95).

2. drvo u bajraka.

3. motka u gvozdenoj ogradi.

< tur. *cida* »koplje«.

džídža *f* (tur.) *igračka za djecu, zvečka; imitacija pravog nakita.* — »Knjige su d ž i d ž e, kojima se mudri zabavljaju« (Ist. bl. I 98).

< tur. *cici.*

V. džidžali, džidžati, džindžali, džindžan, nadžidžati.

džidžàli, džidžàjli, džindžàli, indecl. adj. (tur.) *nakićen, nadžidžan.* — »sultanijski d ž i d ž a l i fesića« (I. Z. II 24); »I dovati d ž i d ž a j l i šišanu« (Vuk VI 413); »Sultanija d ž i n d ž a l i fesića« (M. H. X 62).

< tur. *cicili (cici-li),* v. džidža + tur. suf. *-li.*

džídžati, *kititi.* — »Oj djevojko, džidžo moja, / d ž i d ž a l a te majka tvoja« (GZM 1908. 121).

Izv. od džidža (v.).

džigera, v. džigerica.

džigerica, džigera (džigarica) *f* (pers.) *jetra, crna džigerica.* — »Đe li meso, đe li d ž i g e r i c a« (Nar. bl. 53); »Baška meso, baška d ž i g e r i c a, baška cura, baška udovica«; »Truhne, vene srce u menika, / sad počela d ž i g e r i c a b'j e l a. / Da je crna, dosad bih umrla, /

već je b'jela, pa sam nevesela« (Ašikl. 123). (bijela džigerica = pluća); »Prionuo kao mačka za d ž i g e r i c u« (Vuk, Posl. 262).
< tur. *ciğer* < pers. *ğiger*.

džigit, v. jigit.

džihād -áda *m* (ar.) *rat za vjeru, borba za odbranu vjere.*
< tur. *cihad* < ar. *ğihād,* osn. zn.: »borba, rat«.

džihàngīr -íra *m* (pers.) *vladar svijeta, svjetodržac (titula za moćne istočne vladare u prošlosti).*
< tur. *cihangir* < pers. *ğihān-gīr (ğihān-gīr),* »svjetodržac«; pers. *ğihān* »svijet, čitav svijet« + pers. *gīr,* prez. osn. od inf. *giriften* »uzeti, uhvatiti, zarobiti«.

džihâri-dü *m* (pers.) *četiri i dva (izraz u igri tavle).*
< tur. *cihar-ü dü* < pers. *če-hārudu, čārudu* »četiri i dva« (pers. *čehār, čār* »četiri« i pers. *du* »dva«.

džihâru-jȅk *m* (pers.) *četiri i jedan (izraz u igri tavle).*
< tur. *cihar-ü yek* < pers. *če-hāruyek, čāruyek* »četiri i jedan« (pers. *čehār, čār* »četiri« i pers. *yek* »jedan«.

džihâru-sȅ *n* (pers.) *četiri i tri (izraz u igri tavle).*
< tur. *cihar-ü se* < pers. *če-hāruse, čāruse* »četiri i tri« (pers. *čehār, čār* »četiri« i pers. *se* »tri«.

džìhet *m* (ar.) *služba, zvanje pojedinih vjerskih službenika koji se plaćaju iz vakufske blagajne.*
< tur. *cihet* < ar. *ğihā* »služba, dužnost«, osn. zn. »strana«.

džilàtati se, v. džilitati se.

džilbēnta *f* (ar.-pers.) *veliki nočanik ili tašna sa pregracima.*
< tur. *cilbent,* sa značenje kao u nas < pers. *ğildbe*ı »kožni povez« < ar. *ğild* »koža + pers. *bend,* prez. osn. od. in *besten* »vezati, svezati«.

džilde *n* (ar.) *opančarska i sarač ka alatka: drveni procijep za stezanje na kojem zanatlija šij opanke i druge kožne predmete*
< tur. *cilde,* sa istim značenjem < ar. *ğild* »koža«.

džiličija *m* (ar.-tur.) *bacač džilita; onaj koji zna igrati džilita; onaj koji sudjeluje u igri džilita.* — »Bić' u svatima d ž i l i-č i j a Luka« (F. J. II 369); »Ako imaš kakva d ž i l i č i j u, / da umije s konja po džilitu« (K. H. II 546).
< tur. *cilitçi (cilit-çi),* v. džilit + tur. suf. *-çi.*

džilit -a i **džilīt** -íta *m* (ar.) *1. kratak štap sa kvrgom na jednom kraju kao u topuza (zapravo čomaga) koji konjanici u istoimenoj igri bacaju jedan na drugog kao što se baca koplje.* — »Pa se šale a sa d ž i l i t o v i« (M. H. III 462).
2. vrsta viteške igre koja je u turskoj konjici bila uobičajena i veoma popularna. (Pobliže o igri džilit uopšte vidi prikaz Oppenheimove monografije od Dr. F. Bajraktarevića u Glasniku Skopskog naučnog društva V (1929), s. 350—52, i kod nas u rubrici »Da li znate?« beogr. »Politike« od 19. IX 1950. g.).
< tur. *cilit, cilid* i *cirit, cirid* < ar. *ğarīd* »oguljen (palmin štap bez lišća)«, sa kojim se navodno u prvo vrijeme džilitalo i od čega je i došao ovaj naziv. V. džiličija, džilitati se, džilitnuti se.

džilìtati se, džilàtati se, *1. bacati se džilitom.*
2. fig. skočiti, baciti se tijelom. — »Po njoj ti se d ž i l a t a j u guje« (F. J. I 128).
Izv. od džilit (v.).

džilítnuti se, *1. baciti džilit.* — »D ž i l i t n u t' s e, ne pogodit' cilja«.
2. fig. skočiti, baciti se tijelom.
Izv. od džilit (v.).

džìlt *m* (ar.) *1. povez, korice od uvezane knjige.*
2. svezak (knjige).
< tur. *cilt* < ar. *ğild*, osn. zn.: »koža«.
V. mudželit, Mudželiti, udžiltiti, džingrafa.

džìm *m* (ar.) *ime arapskog slova »dž« (ğ).*
< tur. *cim* < ar. *ğīm.*

džimìdžije (pogr.), v. đemiđije.

džìmrija *m* (pers.) *škrtac, tvrdica.*
< tur. *cimri* < pers. *ğimrī* »škrtac, propalica, prostak«.
V. džimrijati.

džimrìjati, *škrtariti, cicijašiti.*
Izv. od džimrija (v.).

džìn *m* (ar.) *1. nevidljivo duhovno biće, duh, demon (dobar ili zao). Po islam. vjerovanju, postoje tri vrste razumnih božjih stvorenja: a) ìnsān, čovjek, koji je stvoren od zemlje; b) džīn, nevidljivo duhovno biće, stvoreno od plamena. Ima ih dobrih i zlih, griješnih; c) mèlek, meleć, anđeo, koji je stvoren od svjetla, uvijek bogu pokorno nevidljivo duhovno biće. Šèjtan ili iblīs je džin koji je, zbog svoje nepokornosti i oholosti, od boga proklet i tako nazvan, tj. đavo--zavodnik.* — »On (misli se Muhamed) je poslan i insanu i d ž i n u« (Ist. bl. II 222); »D ž i n baška, šeitan baška« (Vuk, Posl. 351).
2. div.
3. fig. udarljiv i nemiran, ali dosjetljiv i bistar čovjek ili dijete, »veliki je d ž i n!« (u ob. gov.).
< tur. *cin* < ar. *ğinn.*
V. džinhodža.

Džíndo *m* (ar.) *prezime.*
< tur. *cindi, cündi* »vješt jahač« bukv. »vojnički; vojnik« < ar. *ğund* »vojska« + ar. adj. suf. *-ī (iyy).*

džindžàli, v. džidžali.

džìndžān (pogr. **đinđān**), adj. *nadžidžan, nakićen.* — »Pomole se đ i n đ a n e kočije« (K. H. I 407).
Izv. od dždža (v.).

džìndžihodža, v. džinhodža.

džìndžuve pl. t. *f* (tur.) *perle.*
< tur. *inci, inci* »biser; perle« s dodatkom u našem jeziku »dž« s početka i »ve« na kraju.

džingráfa i **džingràfa** *f* (ar.) *pole-đina od lisičje kože (u krznarstvu).*
< tur. *cilkava* »ćurak napravljen od kože sa šije vuka«. < *cild-i kafa* »koža sa šije«, pers. izft. od ar. *ğild* »koža« i ar. qafā' »šija«.

džìnhodža, džìndžihodža *m* (ar.--pers.) *hodža koji zna sazivati, skupljati džine* (v. daira).
< tur. *cinhoca, cinci hoca* »džinski hodža«, v. kompon. pod džin i hodža.

džìns *m* (lat.) *vrsta, rod, fela.*
< tur. *cins* < ar. *ğins* < lat.

džìrit-sàfūn (pogr.), v. đirit-safun.

džìvār -ára, **džèvār** -ára *m* (ar.) *okolica naselja (grada, sela), predgrađe.* — »sve seine oko Carigrada, / uč- d ž e v a r a od

Zapada grada, / Tatarina ispod Gore svete« (Vuk III 52).
< tur. *civar* < ar. *ğiwār* »susjedstvo; zaštita«.

džìzlija (pogr.), v. đizlija.

džȍka *f* (pers.) *1. vrsta muške i ženske nošnje, duga kao kaput, a kratka kao gunj, od grubog sukna, ima ih i bez rukava.* — »Crnu d ž o k u, a feredžu usku« (K. H. I 68); »Šalaj moja pirlituša d ž o k a« (Muz. zap. Inst. 1835).
2. neizgledna, stara gornja haljinka uopšte.
< tur. *çuka, çuha* < pers. *čūḫā, čūḫa*, v. čoha.

džȍmba i **džómba** *f* (ar.? ili pers.?) *1. provalija, ponor, bezdan; nestabilno tlo.* — »Nestade ga kao da je u d ž o m b u propao«; »... otisko se on u d ž o m b u!« (Zembilj III 24).
2. fig. nezasitljiv čovjek, koji može mnogo pojesti (»kao da je šupalj do koljena«).
Porijeklo riječi nisam mogao sa sigurnošću utvrditi. Postoje, po mom mišljenju, dvije vjerojatnosti: < ar. *ğubb* »duboka jama, bunar« ili < pers. *cunbe* »pokretljiv, nestabilan« < inf. *cunbīden* »micati se, kretati se«. V. džombosati se.

džombòsati se, *strovaliti se, propasti u bezdan.* »D ž o m b o s a o s e, dabogda!« (u ob. gov.).
Izv. od džomba (v.).

džómert, džómet, adj. (pers.) *darežljiv.*
< tur. *cömert* < pers. *ğuwānmerd.*

džȍràfija *f* (stgrč.) *zemljopis, geografija.*
< tur. *coğrafya* < stgrč. *Geōgrafía.*

džȍz (pogr.), v. đoz.

džȍzdželi, v. đozđeli.

džȕbe *n* i **džȕba** *f* (ar.) *1. odora, mantija muslimanskih sveštenika obično od crne čohe.*
2. zubun.
< tur. *cübbe, cüppe* < ar. *ğubbä.*

džȕderija *f* (ar.) *1. kožna bolest: ospice, od kojih ostaje trag na koži, naročito na licu.*
2. onaj koji je prebolio ospice i na licu mu ostali ožiljci, ospičav čovjek. — Od ovog je došlo prezme Džȕderija.
< tur. *cuderî, cederî* »kožna bolest ospice« < ar. *ğādär* »trag, ožiljak na koži« + ar. adj. suf. *-i (iyy).*

Džȕderija, v. džuderija,

džȕdža *m* i **džȕdže** *n* (tur.) *čovječuljak, patuljak. — Od ovog je nastalo prezime Džȕdža.*
2. mala, sitna životinja (ispod normalnog razvoja).
< tur. *cüce.*

Džȕdža, v. džudža.

džȕgum, v. đugum.

džȕma *f* **(džȕmāj, džumája)** (ar.) *1. podnevna svečana molitva koja se obavlja petkom u džamiji; zove se još i džȕma-nàmāz.* — »D ž u m u klanja, al se brže vrati« (K. H. I 47).
2. petak, sedmica. — »Peti d ž u m a j kad je osvanuo« (M. H. IV 123).
< tur. *cuma* < ar. *ğuma'* »molitva koja se klanja petkom u džamiji; sedmica«.

džumádel-āhìre -eta *n* **džemázijel-áhir** -a *m* (ar.) *ime šestog mjeseca muslimanskog vjerskog kalendara.*
< tur. *cemaziyelâhir* < ar. *ğumādā-l-āḫirä.*

džumádel-ûlā -áta, **džemázijel--èvvel** -a *m* (ar.) *ime petog mjeseca muslimanskog vjerskog kalendara.*
< tur. *cemaziyelevvel* < ar. *ğumādā-l-ūlā.*

džûmāj, džumája, v. džuma.

džûmbūs, džumdùsati, v. džumbuš, džumbušati.

džûmbūš, džûmbūs i **ʹdžûmbuš, džûmbus** *m* (pers.) *šala; veselje, zabava.* — »Svi svatovi rahat i veseli, / Puškam' puču, a d ž u m b u s zameču« (Vuk VI 260).
< tur. *cümbüş* »šala, veselje« < pers. *ğunbiš*, osn. zn.: »kretanje, mahanje, gestikulisanje (pri govoru)«.
V. džumbušati, džumbušli, džumbušlija.

džumbùšati, džumbùsati, *šaliti se; zabavljati se izvodeći šale.*
Izv. od džumbuš (v.).

džumbúšli, džumbúsli i **džumbùšli, džumbùsli,** indecl. adj. (pers.-tur.) *šaljiv, komičan.*
< tur. *cümbüşlü*, v. džumbuš + tur. suf. *-lü (-li).*

džumbúšlija, džumbúslija, džumbúščija i **džumbùšlija, džumbùslija, džumbùščija** *m* (pers.-tur.) *šaljivčina, komičar.*
< tur. *cümbüşlü* i *cümbüşçü*, v. džumbuš + tur. suf. *-lü (-li)*, odnosno *-çü (çi).*

džûmhūr -úra *m* (ar.) *narod, masa; skup, skupština, sastanak.* — *Od ovog je nastalo prezime Džûmhūr.*
< tur. *cumhur* < ar. *ğumhūr* »narod, masa; skup« itd.
V. džumhurijet.

Džûmhūr, v. džumhur.

džumhurìjet *m* (ar.) *republika.*
< tur. *cumhuriyet* < ar. *ğumhūriyyä* »republika« (v. džumhur + ar. adj. suf. za f. *-iyyä.*

džûmle, džûmīle adv. (ar.-tur.) *svi zajedno, skupno.* — »Vraćajući se od njegovog ljetnikovca kroz Sarajevo onako d ž u m l e, svatovski . . .« (Stanoj. 109).
< tur. *cümle* < ar. *ğumlä* i *ğumlätän* »skupno« *(džumile* je nepravilna kovanica sa tur. postpoz. *-ile).*

džumrùkčija (pogr.), v. đumrukčija.

džúndža, v. đunđa.

džùnup (đùnup) *m* i kao adj. **džùnupast** (ar.) *1. tako se naziva musliman i muslimanka od momenta polnog akta, ejakulacije ili polucije pa dok se ne okupa. Takva osoba smatra se nečistom i nosiocem nesreće sve dok se ne okupa. Obavezna je vjerska dužnost da se takva osoba što prije okupa.*
2. fig. nosilac nesreće (uopšte).
< tur. *cünüp* < ar. *ğunub.*
V. džunupluk.

džunùpluk *m* (ar.-tur.) *stanje čovjek dok je džunup.*
< tur. *cünüplük (cünüp-lük)*, v. džunup + tur. suf. *-lük (-lik).*

džûz (pl. **džûzovi)** *m* (ar.) *1. dio kur'ana koji sadrži deset lista, tačnije: trideseti dio kur'ana. Kur'an ima 30 džuzova, a svaki džuz po 10 lista, dakle svega 300 lista, odnosno 600 stranica.*
2. posebna uvezana sveska koja sadrži jedan džuz iz kur'ana.
3. sveska knjige uopšte.
< tur. *cüz* < ar. *ğuz'*, osn. zn.: »dio«.
V. džuzdan, džuzhan.

džûzdān -ána (ar.-pers.) *novčanik; kesa za novac.* — »mogu pušit fršlajli duhana, / dok je meni punoga d ž u z d a n a« (I.

Z. II 85); »Odnese mi džuzdan iz njedara, / U džuzdanu hiljadu dukata« (Vuk V 273).
< tur. *cüzdan* < pers. *ğuzdān* »kožna tašna, lisnica« < ar. *ğuz'* »komad, listić« + pers. suf. za tvorbu menica koje znače neku posudu ili zapreminski predmet *-dān*.

džüzhān -a *m* (ar.-pers.) *lice koje uči u džamiji svakodnvno po jedan džuz (v. džuzovi) iz kur'-ana za dušu nekog dobrotvora, zavještača, osnivača zadužbine. Džuzhani i danas uče u Gazi Husrefbegovoj džamiji u Sarajevu, i to je, koliko mi je poznato, danas jedini slučaj na Balkanskom poluostrvu.*
< tur. *cüzhan* < pers. *ğuzḫān* (*ğuz-ḫān*) »čitač džuza« < ar. *ğuz'* »trideseti dio kur'ana« + pers. *ḫān*, prez. osn. od inf. *ḫānden* »čitati«.

džüzovi, v. džuz.

Đ

đȁh *m* (pers.) *dio mutapčijskog stana: drvena, obično drenova, šipka na koju se namotava pređa; dužine oko 55 cm, a debljine oko 1 cm.*
Skraćeno od tȅrđāh (v.) < pers. *destgāh* »stan«.
V. đahati.

đȁh... đȁh, konj. (pers.) *čas... čas, nekad ... nekad.* — »Sjaj mjeseče, noćna varalice, / đ a h obasjaš, đ a h u oblak zađeš« (I. Z. II 35).
< tur. *gâh* < pers. *gāh* »nekad, ponekad«.
V. đahđa, đahkad.

đàhati, *provlačiti »đah« kroz »zivove« (zijevove) prilikom tkanja na mutapčijskom stanu.* — »Mutapčija sede za nasnovano tkalo i počinje »đ a h a t i«. Pošto otvori donji ziv rukom, mutapčija provuče đah, sabije tkalo tarkom, zatim pomiče zumbalu, provlači đah kroz gornji ziv...« (GZM 1957. 56).
Izv. od đah (v.).

đȁhđā, đȁhđāš (đȁđā, đȁđāš) adv. (pers.) *1. katkad, nekad te nekad, pogdjekad.* — U ob. gov.: »Đ a h đ a mi dođe da zaplačem«.
2. »za đahđa« = samo za pojedine prilike, pogdjekad«. — »Firale su bile obuća najvećeg dijela gradskog stanovništva i svečana obuća bolje stojećih seljaka i feudalne gospode. Na selu je to, kako se zvalo, obuća »z a đ a h đ a«« (Kreš. Čizm. obrt 134).
< tur. *gâh-gâh* < pers. *gāh-gāh* »s vremena na vrijeme, pokatkad«, osn. zn. pers. *gāh* »vrijeme«.

đàhkad (pogr. **đah kad**) adv. (pers.-srp. hrv.) *katkad, ponekad, čas... čas.* — »U nju Bosnić gleda od Novoga, / đ a h k a d u nju, đ a h k a d u dorata« (K. H. II 475).
Naša složenica od pers. *gāh* »nekad, ponekad« i našeg *kad.*

đáiz (pogr.), v. džaiz.

đàur, đàurin, đàvur *m* (pers.) *nemusliman, nevjernik; hrišćanin.* — »Basti đ a u r. ode carevina« (K. H. I 46); »Nesretno ti to veselje bilo! / Šta će tebe đ a u r u svatove?« (Vuk VII 208).
< tur. *gâur, gâvur* »pristalica Zoroastrove vjere, nevjernik, nemusliman, hrišćanin« < pers. *gebr* »pristalica Zoroastrove vjere, nevjernik, pogan«.
V. đaurka, đaurluk, Đaurska.

đàurka *f, nemuslimanka, hrišćanka.*
Izv. od đaur (v.).

đaùrluk *m* (pers.-tur.) *nevjerovanje, bezvjerstvo.*
< tur. *gâvurluk,* v. đaur + tur. suf. *-luk (-lik).*

Đàurska *f zemlja ili država u kojoj žive đauri (nemuslimani).* Izv. od đaur (v.).

đavòluk *m đavolisanje, majmunisanje, nestašnost.* — »Od desluka i od đ a v o l u k a« (K. H. II 68).
Hibr. r. sa tur. suf. *-luk (-lik).*

đävȑk *m* (tur.) *komadina hljeba.* < tur. *gevrek* »vrsta pekarskog peciva«, v. đevrek.

đävur, v. đaur

đebèrisati, gebèrisati -išēm, *crknuti, krepati; naduti se.* — »Ovome se mora nekake ćare tražiti, hoće li čovjek bigairihak đ e b e r i s a t i?« (Zembilj II 29).
< tur. *gebermek,* sa istim značenjem kao gore.

đëbra (džëbra) *f* i **đëbre (džëbre)** *n* (tur.) *1. vreća od kostrijeti ili kakvog drugog grubog tkanja, koja se navuče na ruku pa se njome timari (čisti) konj. Ove kostretne kesice izrađivane su najviše u Mrkonjić Gradu, a u Sarajevu su sve do II Svjetskog rata prodavane u radnji Omera Užičanina. Zem. muzej u Sarajevu raspolaže svega jednim prmjerkom đebre (GZM 1957. 60).*
2. komad od pokrovca, parče kostretnog tkanja. — »U nasiba đ e b r a na očima« = u suđenog momka kao da je đebra na očima pa ne vidi mane u djevojke.
< tur. *gebre* »kostretna kesica za timarenje konja« (Po A. Vefik-paši porijeklom je stgrč. riječ.).

đečèrma, đečȑma, ječèrma, ječȑma, gečèrma, gečȑma *f* (tur.) *vrsta prsluka, dio starinske muške i ženske narodne nošnje. Kako izgleda starinska muška nar. nošnja i kojim se redom i kako oblačila, pokazuje ova nar. pjesma:* »Žensko svlači, a muško oblači: / ponajprije sajali čakšire, / za čakširam' tokali j e č e r m u, / na j e č e r m u zelenu dolamu, / na dolamu fermen suha zlata; / opasa se mukademom pasom, / a po pasu krmzi belsilaha; / za njeg zadi dvije puške male, / a o bedru ćemerliju ljutu. / Kad s' obuče ko treba junaku...« (Ašikl. 106); »Vid' u mene dolamice, Marušo! / Vid' u mene đ e č e r m i c e, Jovane!« (Muz. zap. Inst. 2279); »Sad tatarin odpući đ e č r m u« (Lord 28); »A pod svoju ilikli g e č e r m u« (M. H. III 256).
< tur. *geçirme* »vrsta prsluka«, nom. action. i part. od inf. *geçirmek* »nataknuti, provući, prometnuti, navući« itd.

đèčmišōlā! gèčmišōlā! interj. (tur.) *prošlo akobogda! sretno ozdravio! (kaže se onom ko je obolio sa željom da mu prođe bolest, da ozdravi, ili onom ko je prebolio sa željom da mu se bolest ne povrati).*
< tur. *geçmiş ola!* bukv. »neka bude prošlo!« *(geçmiş,* perf. 3. lice sing. od inf. *geçmek* »proći« i *ola!* optat. 3. lice sing. od inf. *olmak* »biti«.

đèdželuk, v. gedželuk.

đeìsija, đejìsija, đèjsija *f* (tur.) *odjeća, ruho, odijelo.* — »Podaj svakom dobru đ e i s i j u« (M. H. III 97); »Izabro bih čudnu đ e i s i j u, / ko što nose mlade Sarajlije« (Isl. Sv. od 24. I 1933.).

< tur. *giysi* < inf. *giymek* »obući«.

đejisija, đèjsija, v. đeisija.

đël! gël! interj. (tur.) *dođi, hodi.* — »Momak mami dv'je l'jepe djevojke, /dv'je djevojke na bijele ruke: / đ e l djevojke na bijele ruke!« (I. Z. IV 9); »G e l, Marušo, gela, dušo!« (Muz. zap. Inst. 2279).
< tur. *gel,* imp. 2. lice sing. od inf. *gelmek* »doći«.
V. đela, đel buraje, đeldi, đeleđek.

đëla! gëla! interj. (tur.) *1. hodi! izvoli! dobro došao!* — »Đ e l a sine, na moje konake, / da s' odmoriš i kahvu popiješ« (K. H. II 364); »njemu paša stao besjediti: / g e l a, Rakib, da pijemo vino!« (I. Z. I 49); »Ah, đ e l a, dilber, oder, Maro!« (Vuk V 345).
2. izraz u igri tavle: kad igrač kojemu je taš »ubijen« baci kocke pa mu ne padnu željeni brojevi da bi mogao igru nastaviti.
< tur. *gele,* optat. 3. lce sing. od inf. *gelmek* »doći«.

đelàdžija, djelàdžija *m* (srp. hrv.-tur.) *onaj koji dijeli.* — »A u blago vrgli đ e l a d ž i j e: / Ne dijele brojem ni esapom, / No kalpakom Rosnića Stefana« (Vuk VII 390).
Hibr. r. srp. hrv. »d i j e l i (ti)« i tur. suf. *-ci.*

đëla mâšalâh! interj. (tur.-ar.) *izraz radosti pri dočeku gosta: oh, dobro mi došao! hodi, dobro mi došao! (Na ovo gost odgovara: ìšte đèldum! = eto stigoh! dođoh!).*
< tur. *gele maşallah!,* v. kompon. pod đela i mašalah.

đël bùraje! interj. (tur.) *dođi ovamo! hodi ovamo!*
< tur. *gel buraya!* »dođi ovamo!«; tur. *gel,* imp. 2. lice sing. od *gelmek* »doći« i tur. *buraya* »ovamo« (pok. zamj. u dativu).

đèldi, gèldi, verb. (tur.) *dođe, stiže.* — »Akšam g e l d i, mrak na zemlju pade« (Sevd. 107).
< tur. *geldi,* perf. 3. lice sing. od *gelmek* »doći«.

đèledžek, đèleđek, verb. (tur.) *doći-poći, dolazak.* — »Đ e l e đ e k ti svaku večer, / Vaj aman, aman! / Sve ja hoću da ti rečem!« (Vuk V 285).
< tur. *gelecek* »sljedeći, onaj koji dolazi; budućnost, sudbina« (oblik fut. 3. lice sing. od inf. *gelmek* »doći«, dakle: »doći će«).

đèlep, đèljep (pogr.), v. dželep.

đëm *m* (pers.) *žvala, metalna prečaga na uzdi koja se stavlja konju u usta poprijeko iznad jezika.* — »Založi ga đ e m o m od čelika« (K. H. I 274); »Uzeti đ e m na zub« (Vuk, Posl. 330).
< tur. *gem,* vjerovatno < pers. *ligām* (»đem«) tako da je u tur. otpao prvi slog.

đemidžija *m* (tur.) *lađar, brodar, splavar.* — »Pa doziva đ e m i d ž i j u mlada« (B. V. 1886. 125); »Da potrči Drini na obali / Do onoga đ e m i đ i j e Ibra, / I da s Ibrom pogodi đemiju« (Vuk VII 362).
< tur. *gemici (gemi-ci),* v. đemija + tur. suf. *-ci.*

đèmija, gèmija *f* (tur.) *lađa, brod.* — »Dati ćeš mi na moru đ e m i j u« (M. H. III 10); »Orlov razbi na moru Turčina, / I potopi careve g e m i j e« (Vuk VII 421).
< tur. *gemi* »lađa, brod«.
V. đemidžija, đimidžije.

đenđèfil, v. zendžefil.

đène, adv. (tur.) *opet, još, i još.* — »đene đel« = opet dođi; »Išće desnu iz ramena ruku / A njegova brata Hasanbega, / Đene išće Zlatu sa odžaka« (M. H. IV 140).
< tur. vulg. *gene,* knjiž. *yine* »opet«.

đèrček (đèček) adv. (tur.) *doduše, zapravo, uistinu, zbilja.*
< tur. *gerçek.*

đèrdān -ána, **gèrdān** -ána (**gendār** -ára) *m* (pers.) *1. ogrlica, ženski nakit koji se nosi o vratu.* — »Teško zlatu na debelu platnu! / I đerdanu na garavu vratu!« (Vuk, Posl. 314); »Bi l' joj vratak bio za đerdana«, »Tri gerdana od žutih cekina« (M. H. III 214, 506); »Dva gendara crljena merdžana« (Kurt II 83).
2. vrat zaklanog bravčeta.
< tur. *gerdan,* osn. zn. »vrat«, a potom »ono što se nosi o vratu« < pers. *gerdan* »vrat«.

đèrdāp -ápa *m* (pers.) *vrtlog, brzica.*
< tur. *girdap* < pers. *girdāb* »vrtlog, vir, opasno mjesto na moru ili na rijeci, gdje vodena struja pravi vrtlog«.
V. Đerdap.

Đèrdāp -ápa *m* (pers.) *dunavska klisura u oblasti Južnih Karpata između Golupca i Kladova.*
< pers. *girdāb,* v. đerdap.

đèrdek, gèrdek *m* (tur.) *1. soba u kojoj mladenci provedu prvu bračnu noć; ložnica.* — »A on ne htje u đerdek djevojci« (K. H. I 366); »Istom ga je oženila bila, / Muji vakat u gerdek divojci« (M. H. III 67); »Kad đerdeku otvorila vrata, / sva ložnica u krvi ogrezla« (Vuk II 482).
2. prva bračna noć.
< tur. *gerdek,* izv. od inf. *germek* »rastegnuti, potegnuti« (Š. Sami predpostavlja da bi moglo biti i od pers. *gerdek,* demin. od *gerd* »čador«.

đèrđef, đerđev *m* (tur.) *drvena naprava: okvir četverougaonog oblika na kojem je razapeto platno po kome se veze.* — »Jer divojka sila za đerđefom« (M. H. III 499); »Starčeva kćer na đerđevu veze, a on joj naglas čita« (Devajtis 99).
< tur. *gergef,* izv. od inf. *germek* »rastegnuti, potegnuti«. (Po Š. Šamiji je < pers. *kārgāh* ili *kārkef).*

đerèviz, v. ćereviz.

đèriz (pogr. **džèriz**) *m* (pers.) *1. odvodni kanal od nužnika, banje i sl.*
2. kanalisani potok ili uopšte potočić koji protječe kroz avliju ili bašču. — »Sjedi mlada na mermer avliji, / na avliji, u sandaliji, / none hladi u studen-đerizu« (I. Z. III 42).
< tur. *geriz* < pers. *kārīz.*

đërz, gërz *m* (pers.) *momak, mladić.* — »već s' u meni đerzi mujezini« (M. H. X 19).
Vjerovatno < starotur. *gürz* (skraćeno od *gürbüz)* »momak, mladić«.
< pers. *gürbüz* »odvažan, okretan, junačan«, ili < tur. *gürz* < pers. *gurz* »topuz, buzdovan«.
V. đerzovati.

Đerzèlez, Gerzèlez (Alija), *legendarni junak bosanskih muslimana u našim narodnim pjesmama i predanju.* — »Ondje sjedi hodža Ćuprlija, / i do njega Đerzelez Alija« (K. H. I 125); »to u Bosni Đerzelez Aliju« (Vuk II 769).
Postoje razna mišljenja o postanku ovog imena. A. Olesni-

cki objavio je posebnu raspravu u Zborniku za n. ž. i ob. J. S., XXIX/1, s. 36 pod naslovom »Tko je zapravo bio Đerzelez Alija?« U ovoj raspravi osvrnuo se i na etimologiju riječi, navodeći razna mišljenja. Između ostalih postoje ova mišljenja: od tur. *kergens* »jastrijeb« (Rječnik JAZU); *Gürz-elez* »borac s buzdovanom« (Hörman); *Gerz-Elez* / *gerz* »junak«, Elez »Iljas« / (S. Bašagić); iskrivljeno od madž. *Gellerthegy* (Rj. Broz-Iveković).

Mislim da postoji vjerojatnost da ovo ime dolazi od *Georgius-Elez,* što odgovara ar. *Ğārğis Ilyās,* kao što tursko ime Đurđevdanu »*Hıdırles, Hıdır-Ellez*« dolazi od ar. *Ḫiḍir-Ilyās.* Po islamskom učenju Izraelčanin *Elijas* (Elie, Elez) bio je pejgamber Ilyās (ar.), koji se još naziva *Ḫiḍir* (ar.). Ovo ime odgovara hrišć. *Georgius,* odnosno *sv. Đurđe.* Prema tome, i *Hidir-Elez* i *Georgius-Elez* odgovara muslimanskom »pejgamber Iljas« i hrišćanskom »sv. Đorđe«.

đèrzovanje, gèrzovanje *n momkovanje.* — »Mi ostasmo, ne poženismo se, / Naske hora g e r z o v a n j a prođe« (M. H. IV 269).

Izv. od đerz (v.).

đèrzóvati, gèrzovati -ujēm, *momkovati.* — »Što je bilo više biti neće, / više Mara djevovati neće; / Što je bilo više biti neće, / više Marko g e r z o v a t i neće« (Muz. zap. Inst. 1821).

Izv. od đerz (v.).

đèvdīr -íra (pogr. **džèvdžīr)** *m* (pers.) *cjediljka; bakrena posuda za cijeđenje.* — »Đ e v d i r je posuda slična rešetu s pervazom i zehom. Služi za cijeđenje nekih jela, kao što su latice, klepe, čikovi, onda za pranje zelja itd.« (GZM 1951. 219); »Surahije bez konusnog postolja imaju oblik bakrenih surahija u kojima se drži voda. Neke u grklju imaju »đ e v đ i r«, koji brani od nečistoće iako i one imaju poklopac« (GZM 1956. 104); »Na otvoru u tereziji, na koji se nastavljao ćunak, bio je d ž e v d ži r (sitno isprepletena rešetka)« (Kreš. Vodovodi 12).

< tur. *kevgir* < pers. *kefgīr* < pers. *kef* »pjena« + pers. *gīr*, prez. osn. od inf. *giriften* »uhvatiti, uzeti«.

đèvērbaša, đèvēr-bàša *m* (srp. hrv.-tur.) *glavni djever u svatovima.* — »Đ e v e r b a š a, Kraljeviću Marko: / Daj darove iz Budima grada« (Vuk VI 228); »Đ e v e r - b a š e, braćo naša, dobro ste došli!« (Vuk I 20).

Hibr. r. sa tur. *baş*, v. baš.

đèviz (pogr.), v. dževiz.

đèvrek *m* (tur.) *vrsta pekarskog peciva u obliku kolutića, peretak.*

< tur. *gevrek.*
V. đevrekčija.

đevrèkčija *m* (tur.) *onaj koji pravi i prodaje đevreke.*

< tur. *gevrekçi,* v. đevrek + tur. suf. *-çi.*

đèvšek adj. (tur.) *poslab.*
< tur. *gevşek.*

đèzāp, v. ćezap.

đezèntija, đezìntija *f* (tur.) *hodnik.*
< tur. *gezinti,* izv. od pas. obl. gl. *gezmek* »šetati«.

đèzija *f* (tur.) *vrsta svilene tkanine koja se uvozila sa Istoka. Njome su se postavljala finija džubeta.*
< tur. *gezi.*

đezma *f* (tur.) *šetanje, hodanje.* < tur. *gezme* »šetnja«, nom. action. od *gezmek* »šetati«.

đezva, v. džezva.

đida, v. đidija.

điđi, giđi, indecl. (tur., ili pers?) *điđija.* U ovom obliku dolazi u našem jeziku samo uz riječi: »hej«, »seni« i »bre« (v. hej điđi, seni điđi, bre điđi).

V. tumačenje pod điđija.

điđija, điđo, điđa *m* (tur., ili pers.?) *obješenjak, živahan mladić; zanesenjak koji izaziva divljenje, ali i prekor; junak.* — »Oj jablane, širi grane, / pravi veći hlad, / neka mi se nahladuje / moj đ i đ i j a mlad« (Sevd. 138); »Od đ i đ i j e Sarić-kapetana« (M. H. III 461); »Šta se čuje iza grada, / đ i đ o, đ i đ o, / šta se čuje iza grada / more đ i đ i j o!« (nar. pj.); »koliko se đ i đ a posilila, / on Todoru 'vako govoraše: / Zdravo da si, Jankovo kopile!« (Vuk II 583).

< tur. *gidi,* sa značenjima kao u nas. Prema Burhanu i Cenkeru, ovo je po izvoru pers. riječ *gīdī,* koja između ostalih značenja ima i sličnih značenja onima što u nas znači điđija.

điđo, v. điđija.

điğit, v. jigit.

đilbēnta, v. džilbenta.

đilveden, v. đulveden.

đimidžije pl. *m* (tur.) *oni koji se sanjkaju na ligurama ili se klizaju na nogama, tako da se postave jedan iza drugog, drže se jedan drugog i čine lanac.*
< tur. *gemici,* v. đemidžija.

đindān (pogr.), v. džindžan.

đinđefil, v. zendžefil.

Đirit *m* (grč.) *Kreta, Krit* (grčko ostrvo).
< tur. *Girit* < st. grč. *Krēte.*
V. đirit-safun.

đirit-safūn (pogr. **džirit-safun)** *m, vrsta bijelog sapuna koji se u nas trošio u tursko vrijeme.* — »D ž i r i t - s a f u n poskupio« (GZM 1907. 245); »D ž i r i t s a f u n tvoje ruke, / Lašva voda suze tvoje« (Sevd. 85).

< tur. *girit sabunu* »điritski, kritski sapun«, izft. v. kompon. pod Đirit i sapun.

đirum *m* (tur.) *ulaz, mjesto za prolaz.* — »Kod nekih je dućana bio jedan dio površine u istoj visini s ulicom i zvao se đ i r u m. Đ i r u m je bio u jednom kraju dućana ako se kroza nj ulazilo u magazu iza dućana, ili na sredini, ako je iza dućana kakva radionica ili ardija« (GZM 1951. 192).
< tur. *girim,* izv. od inf. *girmek* »unići«.

đīti, verb. (tur.) *ode.* — »Tu da ne bi bega udvinjskoga, / đ i t i glava Kozlić-Huremage« (M. H. III 222).
< tur. *gitti* »ode«, perf. 3. lice sing. od *gitmek* »otići«.

đīti-bīti, verb. (tur.) *bi i prođe.*
< tur. *gitti* »ode«, perf. 3. lice sing. od *gitmek* »otići« i tur. *bitti* »svrši se«, perf. 3. lice sing. od *bitmek* »svršiti se«.

đizlija i **đizlija** (pogr. **džizlija)** *f* (tur.) *potajna bludnica; raspojasana ženska.* — »Uvozile su se švapske đ i z l i j e, a izvozio »Bošnjak«« (Zembilj II 48); »Vi, mladići, što trošite svoju babovinu po mejhanama i đ i z l i j a m a«, (Zembilj III 111).
< tur. *gizli* »tajan, sakriven«.

đogat, hipok. **đogo** *m* (tur.) *1. bjelkast konj, bijelac, bjelaš.* —

»Sve na Muja nagoni **đ o g a t a**, / sve ga **đ ó g o** niz urije čepa« (K. H. II 221).
2. *fig. glupak, neznalica.*
< tur. *gök at;* tur. *gök* »plav, otvorene boje, bistar« i tur. *at* »konj«.

đògde, đòvde *n* (tur.) *zaklano i oguljeno bravče.*
< tur. *gövde,* istog značenja.

đógo, v. đogat.

đôjā, kao đôjā, kođôja, adv. (pers.) *tobože, kao biva.* — »Posrnu k a o **đ o j a** na dseno koljeno« (Kočić I 70).
< tur. *gûya* < pers. *gūyā.*

đöl *m* (tur.) *1. jezero.*
2. *kaljuža, podvodanj, lokve blata.*
< tur. *göl* »jezero«.
V. Đolhisar.

Đòlhisār -ára *m* (tur.-ar.) *tursko ime za Jezero kod Jajca u Bosni.*
< tur. *Gölhisar (Göl-hisar),* slož. od tur. *göl* »jezero« i ar. *ḥiṣār* »tvrđava, grad«.

đómert, đómet, v. džomert, džomet.

đön, gen. **đòna** *m* (tur.) *potplat za cipele; debela koža.*
< tur. *gön* »učinjena koža«.
V. đoniti, đon-obraz, đonpara, pođoniti.

đòniti, *stavljati potplat na cipelu.*
Izv. od đon (v.).

đònlaga, đònluaga *m* (tur.) *zapovjednik đonlija* (v.). — »Zapovjednici ili age ovih džemata zvali su se **đ o n l u a g e** ili **đ o n l a g e**« (Kreš. Kapetanije 28). *Od ovog je nastalo prezime Đònlagić.*
< tur. *gönüllü ağası* »zapovjednik đonlija«, izft. v. kompon. pod đonlije i aga.

Đònlagić, v. đonlaga.

đònlije, đonùlije pl. *m* (tur.) *poseban rod vojske u Turskoj Carevini za opasne pothvate, koji se regrutovao od dobrovoljaca.* »**Đ o n l i j e** ili **đ o n u l i j e** su rod vojske, koji je bio zastupan u malom broju kapetanija. Po našem slučaju i oni su bili plaćenici« (Kreš. Kapetanije 28).
< tur. *gönüllü* »pripadnik dobrovoljačkog roda vojske; dobrovoljac«.
V. đonlaga.
< tur. *güğüm.*

đön-òbraz, adj. (prva kompon. tur.) *u fig. zn.: bezobrazan, nepošten, koji se ničega ne stidi.*
V. đon.

đönpara *f* (tur.-pers.) *komad đona, pendžeta.* U ob. gov.: »Obraz mu je kao **đ o n p a r a**«.
< tur. *gön-pare* »komad đona« < tur. *gön* »đon« i pers. *pāre* »komad, parče«.

đör *m* (tur.) *zamjena odoka, đuture.*
Skraćeno od tur. *görmece* »odoka, đuture«.
V. đorati.

đörati, *mijenjati.*
Izv. od đor (v.).

đôrđa, v. ćorda.

đôrđôrīcē, đörđöricē, v. zorzorile.

đòrdisati, ćòrdisati -išēm, *pogledati, osmotriti.* — »Pa se natrag u kulu povrati, / Ter **ć o r d i š e** svoju građevinu, / **Ć o r d i s a o** i degenisao« (Vuk VII 97).
< tur. *gördü* »viđe, vidio je«, perf. 3. lice sing. od *görmek* »vidjeti«.

đòtluk *m* (tur.) *1. tūr, stražnja strana u čakšira ili gaća.*

2. šara od gajtana na stražnjoj strani u čakšira.

< tur. *götlük (göt-lük)* »ona strana gdje je stražnjica« < tur. *göt* »stražnjica« + tur. suf. *-lük (-lik)*.

đòvda *f* (tur.) *tijelo, organizam; trup.* — »... a kroz šupljikastu bluzu vidi joj se pola đ o v d e« (Zembilj III 35).

< tur. *gövde* »tijelo; trup«.
V. đovdali.

đovdàli, indecl. adj. (tur.) *krupna tijela, korpulentan.*

< tur. *gövdeli* (gövde-li), v. đovda + tur. suf. **-li.**

đòvde, v. đogde.

đöz (pogr. **džöz)** *m* (tur.) *1. oko.*

2. okno na prozoru. — »Imadeš li svoga jauklaša, / što dolazi đ o z u i pendžeru« (K. H. II 157); »otvorio d ž o z u na pendžeru, / pa na demir naslonio glavu« (F. K. 1886. 24).

< tur. *göz* »oko«.

V. đozbajadžija, đozbajadžiluk, đozđeli, đoziti, đozluci, đozluklija, karađoz, nađoziti.

đözbajadžija, đözbojadžija, đözbajidžija *m* (tur.) *mađioničar.* — »Ono je đ o z b a j a d ž i j a, sihribaz, baksuz ...« (Čolak. 27).

< tur. *gözbağıci* »mađioničar«, bukv. »koji oči opčinjava«, slož. od tur. *göz* »oko« i tur. *bağıcı*, nom. agent. od inf. *bağmak* »opčinjavati, mađiju provoditi«.

đöz - bajadžìluk, đöz - bojadžìluk, đöz-bajidžìluk *m* (tur.) *mađija, opčinjenje, opsjena.*

< tur. *gözbağıcılık*, v. đozbajadžija + tur. suf. *-lik.*

đozđèli, đozđuzèli indecl. adj. (tur.) *ljepooki, lijepih očiju.* — »Pošetala đ o z đ e l i hurija« (I. Z. II 1).

< tur. *göz güzelli* ili metatezom od tur. *güzel gözlü* »lijepih očiju« v. kompon pod đoz i đuzel + tur. suf. *-li, -lü.*

đóziti, *gledati, kibicovati.*

Izv. od đoz (v.).
V. nađoziti.

đòzluci -ūkā *m* pl. t. (tur.) *naočari.*

< tur. *gözlük (göz-lük)*, v. đoz + tur. suf. *-lük (-lik).*

đozlùklija *m* (tur.) *onaj koji nosi naočare.*

< tur. *gözlüklü (gözlük-lü)*, tur. *gözlük* »naočari« + tur. suf. *-lü (-li).*

đùbre i **đȕbre** *n* (grč.) *1. stajsko gnojivo.*

2. gnoj u rani.

3. smetlje.

< tur. *gübre* < grč.
V. đubretnjak.

đùbretnjāk *m* *1. krošnja (sepet) u kojoj se đubre iznosi na njivu.*

2. lopata za smetlje.

Izv. od đubre (v.).

đùčan adj. i **đùčno** adv. (tur.) *1. kao pridjev: težak, mučan.*

2. kao prilog: teško, mučno. — »Đ u č n o mi je« = teško mi je.

< tur. *güç* »težak, mučan; teško, mučno«.
V. đuz-belajle.

đùdž-bèlājlē, v. đuz-belajle.

đüde *n* i **đúnđa** *f* (tur.) *pokazivalo ili upiraljka od kože ili debelog papira kojom muslimanska djeca u mektebu, pri učenju u sufari ili u kur'anu, prate pojedine riječi i redove radi lakšeg snalaženja.* — »Pred hodžom sam učio, / sve musafe sučio. / Kad bih zlato vidio, / d ž u n d ž a (pravilno đ u n đ a)

bi mi tresla, / ne bih sabah umio« (I. Z. III 7).

< tur. *güdemeç, güdemek* sa značenjem kao u nas đude, izv. od inf. *gütmek* »voditi, pratiti, čuvati«.

đùgum (pogr. **džùgum**) *m* (tur.) *1. bakreni sud za vodu sa širokim grlićem (nema nosca koji ima ibrik).* — »Uzeh đ u g u m i maštrafu, pođoh na vodu« (Kreš. Vodovodi 39); »Đ u g u m kuje đugumdžija Mujo, / đ u g u m kuje, daleko se čuje« (GZM 1951. 220).

2. limena posuda u kojoj mljekar raznosi mlijeko po kućama. 3. kafeni đugum je manji sud u kome se vari voda za kafu.

đül *m* (pers.) *ruža, ružica.* — »Dva obraza, dva đ u l a rumena« (Ašikl. 15); »Đ u l -djevojka pod đ u l o m zaspala, / đ u l se kruni, te djevojku budi« (Vuk I 307). Često se ova riječ stavlja u nar. pjesmi u značenju epiteta pred ženska imena ili imenice ženskog roda. — »Đ u l - - F a t i m a po đ u l - b a š č i šeta« (S. S. 45); »Đ u l - d e v o j - k o, crno oko! / Jesi l' doma, jesi l' sama?« (S. S. 19).

< tur. *gül* < pers. *gul.*

V. Đula, đulabija, đulanbaščejik, đul-baklava, đul-bašča, Đulbeg, đul-behar, Đulbehara, đulbešećer, Đulesma, đulevden, đulfatme, đulija, đulistan, Đulizara, đul-jag, đulsija, đul-sirće.

Đüla (pers.) *musl. žensko ime.*
< tur. *gül* »ružica« (v. đul) sa našim nastavkom za ž. rod. »-a«.

đulábija *f* (pers.) *vrsta slatke crvene jabuke koja je veoma sočna.*
< tur. *gülâbi* < pers. *gulābī,* bukv. »od ružične vode« < pers. *gul* »ružica« + pers. *āb* »voda« + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

đülād, v. đunle.

đùlan-baščèjik *m* (pers.-tur.) *baščica sa puno ružica.* — »L'jepa Fata rosno c'vjeće brala, / u halinu đ u l a n - b a š č e j i k u« (I. Z. IV 117).

Đ u l a n je naša izvedenica od đul (v.), a b a š č e j i k < tur. *bahçecik* »baščica« (tur. *bahçe* »bašča« + tur. dem. suf. *-cik).*

đül-baklàva, đulbaklàva *f* (pers.-ar.) *baklava koja je izrezana »na đulove«, tj. izrezana tako da u sredini ima zaseban krug (kao ružin cvijet) sa polumjesecom.* — »Đ u l - b a k l a v a u zlatnoj tepsiji« (Vuk, Rječnik).
< tur. *gül baklava* »baklava-ružica«, v. kompon. pod đul i baklava.

đülbastija, đulbàstija i **ćülbastija, ćulbàstija** *f* (tur.) *tucano meso pečeno na žaru, biftek.*

< tur. *külbastı (kül-bastı)* č. kjulbasti, bukv. »pepeo pritisnuo, (u) pepeo stavljen« < tur. *kül* »pepeo, lug« i tur. *bastı,* perf. 3. lice sing. od *basmak* »udariti, pritisnuti, staviti«. Sadržaj tur. riječi ukazuje na prvobitni način pečenja mesa zapretavanjem u pepeo sa žarom.

đül-bášča *f* (pers.) *bašča zasađena ružama, ružičnjak.* — »Razviše se po đ u l - b a š č i đulovi« (GZM 1907. 252).

< tur. *gül bahçesi* »ružičnjak«, izft, v. kompon. pod đul i bašča.

đulbèdān, v. đulevden.

đùlbe-dòva, v. dulbek-dova.

Đùlbeg (pers.-tur.) *musl. muško ime.*

< tur. *gülbey (gül-bey)* »beg kao ružica«, dakle: »Beg-Ružica«, v. komp. pod đul i beg.

Đulbègija (Đül-Bègija), *musl. žensko ime.* — »Prosi meni Đ u l b e g i j u Hafiz-pašinu« (Kurt I 103).
< tur. *gül* »ružica« i naš hipok. od Begana (v.): *Begija,* izv. od *beg,* dakle: »Begija — Ružica«.

đül-bèhār -ára *m* (pers.) *ružin cvijet, ružica.* — »Vjetar puše, đ u l-b e h a r se njiše« (nar. pj.).
< tur. *gül-behar,* v. kompon. pod đul i behar.
V. Đulbehara.

Đulbehára (pers.) *musl. žensko ime.*
< tur. *gül-behar,* v. đul-behar + naš nast. za ž. rod *-a,* dakle: »Ružica«.

đùlbek, đùlpek (đùbe) *m* (tur.) *1. ukrasni predmet u obliku jabuke koji stoji na sredini tavanice (stropa) u velikim sobama (halvatima) starih bosanskih kuća.*
2. ukrasna toka ili jabuka na prsima ili na čelu opremljenog konja (dio konjske opreme). — »atu đ u l b e k meće na prsima« (M. H. III 512). »Zlatna mu pala peča nad očima, / Valja mu se đ u b e na prsama« (M. H. IV 251).
< tur. *göbek* »pupak«.

đùlbek-dòva, đùlbe-dòva, đùlbend-dòva *f* ili samo **đùlbek** *m* (pogr. **ćuldètlji dòva)** (pers.) *dova (molitva) koja se učila u jedan glas, od množine prisutnih, pod vođstvom hodže, prilikom odlaska vojnika u boj, prilikom prvog polaska djeteta u mekteb i sl. slučajevima.* — »Efendija đ u l b e k proučio« (M. H. III 463); »Pa ć u l d e t l j i d o v u preućijo« (Lord 243).

< tur. *gülbank* < pers. *gulbank gulbang,* osn. zn.: »glasno odobravanje, glasnò izvikivanje od mnoštva ljudi, aplauz«.

đùlbend-dòva, v. đulbek-dova.

đulbešèćer i **đùlbešećer** *m* (pers.) *slatko, (recelj) od ružičinog cvijetnog lista.* — »Šta je draže od oca i majke, / šta je slađe od đ u l b e š e ć e r a?« (Sevd. 70).
< tur. *gülbeşeker* < pers. *gulbešeker (gul be-šeker)* »ružica sa šećerom« (pers. *gul* »ružica« »šećer«).
+ pers. *be* »sa« + pers. *šeker*

đùle, v. đunle.

Đulèsma (pers.-ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *gül-Esma* »Esma-Ružica«, v. kompon. pod đul i Esma.

đulèvden, đulèvder, đulbèdān, đulvèden, đilvèden *m* (pers.) *lijepo ukrašena metalna posuda duguljastog oblika u kojoj se drži đulsija ili kakva druga mirišljava tekućina. Ima ih raznog oblika: oblik surahije, ribe itd. Neki đulevdeni imaju na grliću malu šupljinu za prskanje. Prilikom mevluda ili kakvog vjerskog obreda, domaćin iz đulevdena prska goste ružinom vodicom (đulsijom).*
< tur. *gülabdan* < pers. *gulābdān (gulāb-dān)* »posuda u kojoj se drži ružina voda« (< pers. *gulāb* »mirisava voda od ružice« + pers. suf. *-dān,* koji služi za građenje imenica koje znače neku posudu).

Đulfàtma, Đül-Fàtma (pers.-ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *gül-Fatma* »Ružica-Fatma«, v. đul + hipok. od Fatima: Fatma (v.).

uuuatma) (pers.-ar.) *vrsta slatka: zaljevene gurabije.*
< tur. *gül-Fatma* »ružica-Fatma«, v. kompon. pod đul i Fatima.
V. Đulfàtma.

đùlija, đül-đùlija *f* (pers.) *ružica, lijepa djevojka kao da je sva od ružice.* — »N'jesi bahtli Alajbegoviću, / da te vaka đ u l - đ u l i j a ljubi« (M. H. III 162).
< tur. *güli* »ružična« < pers. *gul* »ružica« + ar.-pers. adj. suf. *-ī*.

đulìstān -ána *m* (pers.) *ružičnjak,* — »Avdo majku po bostanu voda, / po bostanu i po đ u l i s t a n u« (Sevd. 42).
< tur. *gülistan* »ružičnjak« < pers. *gulistān* (pers. *gul* »ružica« + pers. suf. za građenje imenica mjesta *-stān).*

Đulìzār -ára (pers.) *musl. muško ime, a i prezime.*
< tur. *Gülzar,* lično ime, »Ružičnjak« < pers. *gulzar (gul-zār)* »ružičnjak« (pers. *gul* »ružica« + pers. suf. za tvorbu imenica mjesta *-zār).*

Đulizára, Đulzára (pers.) *musl. žensko ime.*
V. Đulizar + naš nast. za ž. rod. *-a.*

đül-jäg *m* (pers.-tur.) *ružino ulje koje se upotrebljava kao mirisno sredstvo.*
< tur. *gülyağı (gül-yağı)* »ružino ulje«, izft., v. kompon. pod đul i jag.

đül-kàduna *f* (pers.-tur.) *ružica-gospođa.* — »Đ u l - k a d u n a mobu namobila: / sve je kade na mobu sazvala« (Vuk I 589).
< tur. *gül-kadın* »ružica-gospođa«, v. đul i kaduna.

đùlpek, v. đulbek.

uuuari, v. đunlari.

đùlne, v. đunle.

đül-rúža *f* (pers.-srp. hrv.) *mirisna ruža Rosa damascena iz fam. Rosaceae, od koje se dobija čuveno ružino ulje.*
< tur. *gül,* v. đul + naša riječ ruža.

đüls, v. đulsija.

Đúlsa, v. Đulsuma.

đùlsija *f* i **đüls** *m* (pers.-tur.) *razvodnjeni ekstrakt od ruže; ružina voda koju domaćice dobijaju na taj način što ružine cvjetne listove pokisele u vodu, u zatvorenoj boci, koju ostave izvjesno vrijeme izloženu suncu.* — »Kupaše je đ u l s i j o m vodicom« (I. Z. IV 246); »ja sam lice đ u l s o m umivala, / otirala lijerom cvijećem« (Vuk I 66); »izmijte ga đ u l s o m i sapunom« (Vuk IV 274).
< tur. *gül suyu* »ružina voda«, izft. < pers. *gul* »ružca« i tur. *su* »voda«.

đül-sìrće *n* i **đulsìrćet** *m* (pers.) *sirće (ocat) od ružice koje se pravi na taj način što se u obično vinsko sirće stave cijeli cvjetovi od ruže ili samo cvjetne latice. Upotrebljava se u narodu kao lijek.*
< tur. *gül sirkesi* »ružino sirće«, izft., v. kompon. pod đul i sirće.

Đulsúma, hipok. **Đúlsa** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Gulsûm* < ar. *Kulṯūm,* lično ime, osn. zn.: »punih, debelih obraza, puna lica«.

đulvèden, v. đulevden.

đulvèzija, đulvèzlija, v. đuvezlija.

đùmīle, v. džumle.

đùmiš, đùmuš (pogr. **đìrliš)** *m* (tur.) *srebro.* — »velike ćeš dvo-

re ugledati: / pokriveni limom i đ u m i š e m« (Vuk II 602). »Na njemu je mor-dolama. / Na dolami đ u r l i š puca« (Vuk V 228). *Od ovog je nastalo prezime Đumišić.*
< tur. *gümüş.*
V. đumišli, đumišlija.

Đumìšić, v. đumiš.

đumìšli, indecl. adj. (tur.) *srebren, od srebra.* — »oni meću đ u m i š l i pištolje« (Vuk III 498).
< tur. *gümüşlü,* v. đumiš + tur. suf. *-lü (-li).*

đumìšlija *f* (tur.) *srebren predmet, predmet od srebra izrađen.* — »Na koim su kopče đ u m i š l i j e« (F. J. I 166).
< tur. *gümüşlü,* v. đumišli.

đùmle, v. đunle.

đùmluk, đumlùgdžija (pogr.), v. đumruk, đumrukčija.

đumrûgdžija, v. đumrukčija.

đùmruk (đùmluk) *m* (lat.) *carina; trošarina; taksa za prolaz.* — »Osta danas na Drini ćuprija, / osta danas osta do vijeka. / I paša je đ u m r u k postavio« (K. H. I 82). »Na vodi je đumlugdžija vila, / koja ima đ u m l u k uzimati«. (M. H. I 102).
< tur. *gümrük* »carina« < grč. *konmérkı (komerkıon)* < lat. *commercium.*
V. đumrukčija, đumrukhana.

đumrukàna, v. đumrukhana.

đumrùkčija, đumrùgdžija (đumlùgdžija) *m* (lat.-tur.) *carinik, trošarinac.* — »I pred njima efendija, efendija đ u m r u k č i j a« (GZM 1908. 262); »Na vodi je đ u m l u g d ž i j a vila, / koja ima đumluk uzimati« (M. H. I 102).
< tur. *gümrükçü,* v. đumruk + tur. suf. *-çü (-çi).*

đumrukhàna, đumrukàna *f* (lat.-pers.) *carinarnica; trošarinska stanica.*
< tur. *gümrükhane (gümrük-hane),* v. kompon. pod đumruk i hane.

đün *m* (tur.) *dan.* — »džüma-đün« = petak.
< tur. *gün* »dan«.
V. đunduk, đundulukčija, Ali-đun.

đùnāh áha, **gùnāh** -áha *m* (pers.) *grijeh.* — »Đ u n a h bi bio od nas, da nam se Sarajevo pokuferaši« (Zembilj II 89).
< tur. *günah* < pers. *gunāh.*
V. đunahćar.

đunàhćār -ára, **gunàhćār** -ára, *m* (pers.) *grešnik.*
< tur. *günahkâr* < pers. *gunāhkār (gunāh-kār),* v. đunah + pers. suf. *-kār.*

đundùluk, gundùluk *m* (tur.) *dnevnica, nadnica.*
< tur. *gündelik (gün-de-lik)* < tur. *gün* »dan« + postpoz. *de* »u« + suf. *-lik.*

đundulùkčija, gundulùkčija *m* (tur.) *dnevničar, nadničar.*
< tur. *gündelikçi,* v. đunduluk + tur. suf. *-çi.*

đúnda, v. đude.

đünija *f* (grč.) *1. drveni ili gvozdeni kutomjer, uglomjer.* — »Nije zid u đ u n i j i«, »Nije zid pod đ u n i j o m« (u ob. gov.).
2. fig.: »svoja đunija« = svoja volja. — »dotjerati (što) na s v o j u đ u n i j u, tj. po svojoj volji« (Vuk, Rječnik).
< tur. *gönye* < grč. *gōnía.*

đûnlāč -áča *m* (pers.) *vrsta slatkog jela, pravi se od tankih jufki (koje se u trgovačkoj radnji gotove kupuju) u koje se*

zamotava kajmak sa mljevenim bademima ili orasima. I same jufke od kojih se spravlja ovo slatko jelo zovu se đunlač. Ranije se uvozio iz Turske. I danas poneko donese ovih jufki iz Turske u Bosnu (naročito u Sarajevo) i domaćice prave đunlač.
< tur. *güllaç* < pers. *gulāğ*.

đünlād, v. đunle.

đunlàrčići *m*, pl. t. *vrsta slatkog jela: loptice napravljene od tijesta zavarenog u mlijeku i maslu koje se, pošto se ispeku, zaliju ukuhanim šećerom.*
Naša izvedenica, dem. od đunlari (v.).

đünlāri (pogr. **džünlāri)** *m*, pl. t. *vrsta slatkog jela: loptice koje se spravljaju tako da se bjelanca od jaja miješaju sa dodatkom nišeste, a onda se čorbenom kašikom zahvaća ta smjesa (snijeg) i stavlja u provrelo maslo u kome se formira loptica. Kada loptica porumeni, vadi se iz masla i stavlja u poseban sud. Pošto se isprži loptica koliko se želi, onda se prelijn ukuhanim šećerom tako obilno da loptice plivaju. Pošto se tako zalivene ohlade, onda se serviraju.* — »Poslije toga metnuše d ž u n l a r e, što najviše razveseli stare« (Ist bl. II 258).
Naša izvedenica od đunle, đunlad (v.), po tome što su loptice slične đunletima (kuglicama).
V. đunlarčići.

đùnle, đùle *n* (pl. **đùnleta** -ētā, **đùnlād** -ádi, **đülād** -ádi) (tur.) *topovsko tane, zrno, metak.* — »Preko njega đ u n l e prelijeće« (K. H. I 336); »Đ u n l e oke trideset i četiri« (K. H. I 41); »iskopaće temelj od olova, / slijevaće u tope đ u l o v e, / te će naše razbijat gradove« (Vuk II 197); »Napravio je zovove topove i bacao đ u n l a d« (Bilten I 119).
< tur. *gülle, gürle*.

đùnluk, đùluk *m* (tur.) *tamjan.*
< tur. *günlük*.

đùnup, đùnupast, v. džunup, džunupast.

đùrliš, v. đumiš.

đurùltija, đurùntija *f* (tur.) *graja, galama.*
< tur. *gürültü* »graja, galama«, (perf. 3. lice sing. od inf. *gürlemek* »tutnjati, orgijati«.

đurùnsuz, kao supst. i adj. (tur.) *1. kao pridjev: neizgledan, ružan po spoljašnosti.*
2. kao imenica: neizgledan, ružan čovjek.
< tur. *görünsüz (görün-süz)* < tur. *görün* »izgled« + postpoz. *-süz (-siz)* »bez«.

đustèrisati -išēm (se), *prikazivati (se), pokazati (se), predstaviti (se).*
< tur. *göstermek* »prikazati, pokazati, predstaviti«. (Mislim da je pogrešno ovaj naš glagol dovoditi u vezu sa pers. inf. *güsterden* čija je osnova *güster,* (Miklošić), jer ovaj pers. gl. ima sasvim drugo značenje: »raširiti, razastrijeti, rasprostraniti« itd.).

đüturē, đüturicē adv. (tur.) *sve u cjelini, ujedno, ukupno; odsjekom, paušalno (bez pojedinačnog mjerenja, brojenja ili razdvajanja).*
< tur. *götürü*.

đutùrum *m* i kao adj. (tur.) *1. kao imenica: onaj koji je obnemogao i oronuo usljed starosti ili bolesti, te je nesposoban za normalno hodanje, kretanje.* — »Ti poslušaj đ u t u r u m a svoga« (K. H. I 160).

2. *kao pridjev: obnemogli i oronuli usljed starosti ili bolesti.* < tur. *götürüm.*

V. đuturumluk, ođuturumiti.

đuturùmluk *m* (tur.) *obnemoglost i oronulost usljed starosti ili bolesti.*

< tur. *götürümlük*, v. đuturum + tur. suf. *-lük (-lik).*

đùveč *m* i **đùveče** *n* (tur.) *1. vrsta jela: komadi mesa pomiješani s lukom, pirinčem i krompirom, koji se peku u zemljanom sudu. Đuveč je i konzervirano meso pomiješano sa raznim povrćem. 2. zemljani sud u obliku duboke manje tepsije u kome se peče đuveč i slična jela.*

< tur. *güveç* »zemljana tava ili tendžera«.

đuvègija, đuvèglija *m* (tur.) *mladoženja.* — »A posječe curi đ u v e g i j u« (K. H. I 545); »Kud nam pođe đ u v e g l i j a, viđe li ga ko?« (Vuk I 74); »Evo vami ćerca jedinica, / Al nek vidim mladog đ u v e g l i j u, / Neka znadem za koga ju dajem« (M. H. I 97).

< tur. *güveyi.*

đuvèndija *f* (tur.) *raskalašena žena.*

< tur. *güvende* »lijepo obučena i nakićena igračica (plesačica); prostitutka«.

đuvèrčila, đuvèrdžila *f* (pers.) *salitra.*

< tur. *güherçile* < pers. *guherčile* »salitra«.

đùvez adj. (tur.) *zatvorenocrven, crveno-ljubičast.* — »Đ u v e z - -vezom grane vezla« (Petran. I 68).

< tur. *güvez* »zatvorenocrven sa prelazom na ljubičasto«.

V. đuvezli, đuvezlija.

đuvèzli indecl. adj. (tur.) *zatvorenocrvene, crveno-ljubičaste boje.*

< tur. *güvezli* v. đuvez + tur. suf. *-li.*

đuvèzlija, đulvèzija, đulvèzlija *f* (tur.) *vrsta crvene svile za ženske haljine; vrsta crvene čohe.* — »Na njojzi je tanka đ u v e z l i j a svila« (Šantić II 206); »nestalo mi je svile tavlije, / svile tavlije i đ u l v e z i j e« (Vuk I 22).

< tur. *güvezli*, v. đuvezli.

đüz-belájle, đüdž-belájle, güč-belájle i **đüz-bèlājīlē, đüdž-bèlājīlē, güč-belājīlē** adv. (tur.-ar.) *teškom mukom, jedva, sa sto muka.*

< tur. *güçbelâyle (güç-belây-le)* < tur. *güç* »težak, mučan; teško, mučno« + tur. *belây* (< ar.), v. belaj + tur. postpoz. *-le, -ile* »sa«.

đùzdān (pogr.), v. džuzdan.

đùzel, indecl. adj. i **đùzel** *m* (tur.) *1. lijep, krasan.* — »Podaj njemu đ u z e l đejisiju« (K. H. I 118).

2. ljepotica, dragana. — »đ u z e l nam je u kolu« (nar. pj.).

< tur. *güzel* »lijep«.

V. đuzeli, đuzeluk.

đuzèli, đuzèlli, indecl. adj. (tur.) *lijep, prikladan.* — »Nu pogledaj đ u z e l i odijelo« (F. J. I 59); »Nij' malehno ni odveć golemo, / već đ u z e l l i taman prema meni« (Beh. VIII 270).

< tur. *güzelli*, v. đuzel + tur. suf. *-li.*

V. pređuzeli.

đuzèluk *m* (tur.) *ljepota.*

< tur. *güzellik (güzel-lik)* v. đuzel + tur. suf. *-lik.*

Đuzída (pers.) *musl. žensko ime.* < tur. *Güzide,* lično ime, »Izabrana, Probrana« < pers. *guzīde,* part. pas. od inf. *guzīden* »izabrati, probrati«.

đuzlèma *f* i **đuzlème** *n* (tur.) *vrsta slatke pite: kuha se »u ružice« ili se savija u kolutove (»na burmu«), i to samo jufka, bez tirita, i zaliva se toplim šerbetom.* — »zeljanice prije kukavice, / đ u z l e m e t a na burme savita« (S. B. II 27). < tur. *gözleme.*

E

éba, v. ebejka.

èbdžed-hèsāb -ába, **èbdžed-hèsāp** -ápa *m* (ar.) *računanje po redoslijedu slovâ u starom semitskom alfabetu, a naziv je po njegova prva četiri slova (ä, b, dž, d). Redoslijed je iskazan u sljedećem arapskom sklopu riječi: »Äbğäd häwwäz ḥuṭṭī kälämän sa‘faṣ qaräšät ṯäḫaḏ ḍazig«, a vrijednost slova je ova:*

’a =	1	k =	20	š =	300
b =	2	l =	30	t =	400
ğ =	3	m =	40	ṯ =	500
d =	4	n =	50	ḫ =	600
h =	5	s =	60	ḏ =	700
w =	6	‘a =	70	ḍ =	800
z =	7	f =	80	ẓ =	900
ḥ =	8	ṣ =	90	g =	1.000
ṭ =	9	q =	100		
y =	10	r =	200		

Običaj je u muslimana da datume gradnje džamija, škola i drugih javnih građevina i objekata, kao i datume smrti prilikom pisanja nekrologa, napišu na arapskom jeziku u vidu stiha ili citiranjem jedne rečenice iz kur'ana, tako da vrijednost svih arapskih slova, kada se zbroje, daje odnosni datum (»tarih«).

< tur. *ebced hesabı* »ebdžed računanje«, tur. izft. od ar. *äbğäd* i ar. *ḥisāb*, v. hesab.

èbedul-âbād adv. (ar.) *nikad do vijeka, za sva vremena.*
< tur. *ebedül'âbâd* < ar. *äbädu-l-ābād* »vječnost vječnosti«, ar. izft. od ar. sing. *äbäd* »vječnost, beskonačnost« i.pl. od iste riječi *äl-ābād.*

èbējka, éba, héba *f* (tur.) *1. baba, nana; pomajka (majka po mlijeku).* U ob. gov. »žalosna ti e b a! (h e b a!)«
2. babica, primalja.
< tur. *ebe* »babica, primalja«.

èblehū, hàblehū, hàblehō, indecl. adj. (ar.) *luckast, budalast, čaknut.*
< tur. *eblehî* < ar. *äbläh* »glupak, budala« + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

eblèkāš, eblìkāš -áša *m* (ar.) *konj šarenih nogu; konj sa šarenim pjegama, šarac.* — »Na dva konja Omer udario, / e b l e k a š i Bartulić-serdara« (K. H. II 310).
< tur. *eblek* »šarac« < ar. *äbläq* »šarac (konj)«.

èbū, àbū indecl. (ar.) *otac.* To je prva komponenta muslimanskih, odnosno arapskih imena koja se nazivaju »kun'ja« (v.). Naprimjer: *Èbū Bèkr, Àbū Bèkr, Èbū Džáfer, Àbū Džáfer* (»otac Bekirov = Otac Džaferov«) itd.
< ar. *äbū (äb)* »otac«.

èćim, v. hećim.

èdā učiniti, *izvršiti, obaviti, udovoljiti obavezi.*
< tur. *eda* < ar. *ädā'* »izvršenje, ispunjenje«.

èdba, ètba *f* (ar.) *pratnja; pristalice, sljedbenici.* — »Sva mu e d b a siđe u đemije« (M. H. III 98).
< tur. *etba'* < ar. *ätbā'*, pl. od sing. *täbä'* »pristalica, sljedbenik«.

edèpsuz, kao supst. i adj. (ar.-tur.) *1. kao imenica: čovjek nevaspitan, neodgojen, neuljudan.* — »Takijeh vam ja hoću svatova, / nikakijeh e d e p s u z a neću« (K .H. II 580).
2. kao pridjev: nevaspitan, neodgojen, neuljudan.
< tur. *edepsiz (edep-siz)* »nevaspitan, neodgojen« < ar. *ädäb* »odgoj, vaspitanje« + tur. postpoz. *-siz* »bez«.
V. edepsuzluk.

edepsùzluk *m* (ar.-tur.) *nepristojnost, neuljudnost, drskost.*
< tur. *edepsizlik (edepsiz-lik),* v. edepsuz + tur. suf. *-lik.*

Èdhem, hipok. **Èdo,** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Edhem,* lično ime, »Mrkonja, Vranac« < ar. *ädhäm* »mrk, vran, crnomanjast«.

Èdīb -íba (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Edib,* lično ime, »Uljudni, Vaspitani« < ar. *ädīb* »uljudan, vaspitan, nježan, fin«.

Edíba i **Èdiba,** hipok. **Díba** (ar.) *musl. žensko ime.*
Muškom imenu Edib (v.) dodan naš nast. za ž. rod *-a* (»Uljudna, Vaspitana«).

Èdo, v. Edhem.

èdžel *m* (ar.) *suđeni čas kada se mora umrijeti; smrt; usud, kob.* — »Vidi bahta sedam Hrnjičića, / bez e d ž e l a umiranja nema!« (K. H. II 218); »Ne plaš'te se bana ni mejdana, / Prez e d ž e l a umiranja nejma« (M. H. III 42); »Davor doro, rano do e d ž e l a!« (M. H. IV 122).
< tur. *ecel* < ar. *äǧäl* »smrt; rok«.

edžnèbija *m* (ar.) *stranac.*
< tur. *ecnebi* < ar. *äǧnäbiyy.*

edžzádžija, evzàdžija, hevzèdžija *m* (ar.-tur.) *apotekar, prodavalac lijekova.*
< tur. *eczacı (ecza-cı)* < tur. *ecza* »ljekarije, lijekovi« < ar. pl. *äǧzā',* sing. *ǧuz* »dio, komad« + tur. suf. *-ci.*

edžzadžìluk, evzadžìluk, hevzedžìluk *m* (ar.-tur.) *apotekarstvo, ljekarništvo.*
< tur. *eczacılık,* v. edžzadžija + tur. suf. *-lik.*

edžzahàna, edžzadžihàna, evzadžàna, hevzedžàna *f* (ar.-pers.) *apoteka.*
< tur. *eczahane i eczacıhane* v. kompon. pod edžzadžija i hane.

ef, eff, kratica za riječ efendija (v.).

èfćār, èfkār -ára *m* (ar.) *teške misli, brige.*
< tur. *efkâr* (č. *efkjâr)* < ar. pl. *äfkār,* sing. *fikr* »misao«.

efèndi, v. efendija.

efèndija i **efèndi,** indecl. *m* (grč.) *1. gospodin, gospodar.* — »Je li testir Turci e f e n d i j e, / Da otiđem dolje međ' đevojke?« (Vuk VII 30); »Sudi pravo, e f e n d i kadijo!« (Vuk V 334). Dodaje se iza ličnog imena ili imenice odvojeno ili spojeno crticom: À h m e d e f è n d i j a i À h m e d - e f è n d i j a, h è ć i m e f è n d i j a i h è ć i m - - e f e n d i j a. Ako se lično ime

ili imenica svršavaju sa našim nastavkom »-ja«, ovaj nastavak redovno otpada: Hamdija-Hamdi efendija (a ne Hamdija efendija), Alija — Ali efendi, kadija — kadi efendi itd. Iznimno nekad efendi dolazi prije imena odnosno imenice: »Sudi pravo, efendi kadijo!« (Vuk V 334).

2. *titula muslimanskog sveštenika ili vjerski obrazovanog muslimana.* »Pred njim idu dvije efendije, / tedžbireći niz polje iđahu« (K. H. II 373).

< tur. *efendi* < ngrč. *authentes*, odnosno od vokativa *afthendi i afendi.*

V. efendiluk, efendum.

efendìluk *m* (grč.-tur.) *gospoština; svojstvo onog koji ima titulu efendije.*

< tur. *efendilik*, v. efendija + tur. suf. *-lik.*

efèndisi-bènum, v. efendum.

efèndum, èfendum, efèndum-bènum, efèndisi-bènum, indecl., uzrječica (grč.-tur.) *česta uzrječica u govoru starijih muslimana u Bosni, a znači: gospodine moj.*

< tur. *efendim* »moj gospodin«, *efendim benim* »moj gospodin, moj«, *efendisi benim* »moj gospodin«.

èfta, v. hefta.

efzàlnijī, adj. i **efzàlnijē,** adv. (ar.-srp. hrv.) *1. bolji, odabraniji.*

2. *bolje, pribranije.* — »Efzalnije je kad alim spava, nego kad džahil ibadet čini« = bolje je kad učenjak spava, nego kad se neznalica bogu moli«.

< tur. *efzal* »bolji« (< ar. *äfḍal*, elat. od part. *fāḍil* »odličan, vrstan«) + naš komparat. nastavak *-iji.*

ègav, v. herav.

ègbe, ègbetā, v. hegbe, hegbeta.

ègbedžija, v. hegbedžija.

ège, v. jege.

egèndija *f* (tur.) *prah ili strugotina od kovine (gvožđa, bakra, tuča itd.). Od običnog gvožđa je crna, a od tuča žuta. Egendijom od tuča posipali su nekad u Bosni pismo pisano murećefom, da bi jazija bila sjajna. Egendijom od bakra ili gvožđa posipali su tabaci (kožari) u Visokom jagnjeću kožu prilikom učinjanja. Egendija se dobijala u kazandžija.*

< tur. *eğindi, eğinti.* Od istog je korjena kao i *eğe*, v. jege.

èglēn i **èglen (jèglēn)** *m* i **eglèna** *f* (tur.) *razgovor, sobet, zabava u prijateljskom razgovoru.* — »Pjana braća eglen otvorila«, »Bunićani eglen zametnuli« (M. H. III 4, 227); »Ima svakake šale i eglene« (Nar. bl. 261).

< tur. *eğlen*, inf. osnova od *eğlenmek (eğlen-mek)* »zabavljati se«.

V. eglen-beglen, eglendže, eglendži, eglendžija, eglenisati, izeglenisati se, proeglenisati.

èglēn-bèglēn, èglen-bèglen, indecl. (tur.) *besposlen razgovor, trać; dug razgovor.*

Prva kompon. v. eglen, a druga je reduplikacija.

eglèndisati, v. eglenisati.

eglèndže *n* (tur.) *zabava.*

< tur. *eğlence.*

eglèndži, indecl. adj. (tur.) *govorljiv, zabavan.* — »U dvoru ti eglendži robinja, / nju mi ljubi robe Danijane« (I. Z. II 227).

< tur. *eğlenci* »onaj koji zabavlja«, nom. agent. od *eğlenmek* »zabavljati se«.

eglèndžija *m* (tur.) *onaj koji se zabavlja; govorljiv čovjek, koji puno govori.* — »Kujundžija-eglendžija, neću, ne valja« (GZM 1906. 505).
Izv. od eglendži (v.).

eglènisati, jeglènisati, eglèndisati -išēm, *razgovarati.* — »Večeraše i eglenisaše« (K. H. II 269); »Nit' zboriše nit' eglendisaše« (K. H. I 155); »Kurvo jedna, od Zadra Todore, / stani malo da jeglenišemo!« (Vuk III 167); »Koji koga begeniše, s onim i jegleniše« (Vuk, Posl. 142).
< tur. *eğlenmek* »zabavljati se« i tur. *eğlendi,* perf. 3. lice sing. od *eğlenmek.*

ègza, egzàlija, v. evza, evzalija.

ehálija *f* (ar.) *1. stanovništvo, mještani.*
2. svijet, narod. — »Tko je drag ehaliji, drag je i valiji« (Nar. bl. 171).
< tur. *ehali, ahali* < ar. pl. *ähālī,* sing. *ähl,* zbir. im. »stanovnici, ljudi«.

ěhel adj. (ar.) *sposoban, vrijedan, dostojan.* — U ob. gov.: »Nije on ehel za tog posla«.
< tur. *ehil* < ar. *ähl* »dostojan, vrijedan«.

èhli-ìslām -áma *m* (ar.) *muslimani, muslimanski narod.*
< tur. *ehl-i islâm,* pers. izft. od ar. *ähl* »stanovnici, ljudi« i ar. *islam* »vjera islam«.

èhli-kìtāb -ába *m* (ar.) *narodi kojima je objavljeno sveto pismo, tj. hrišćanski i jevrejski narod.*
< tur. *ehl-i kitap,* pers. izft. od ar. *ähl* »stanovnici, ljudi« i ar. *kitāb* »knjiga«, ovdje: »sveta knjiga«.
V. kitabija.

èhven *m* (ar.) *ono što je povoljnije, što je prihvatljivije, što je lakše.*
< tur. *ehven* < ar. *ähwän,* elat. od *häyyin* »lak, neznatan«.
V. ehveniji, ehveni-šer.

ehvèniјī, adj. i **ehvènijē** adv. (ar.-srp. hrv.) *1. kao pridjev: povoljniji, prihvatljiviji, lakši.*
2. kao prilog: povoljnije, prihvatljivije, lakše.
Naš komparativ od ehven (v.).

èhveni-šěr *m* (ar.) *manje zlo (od dva zla ono koje je manje).*
< tur. *ehven-i şer,* pers. izft. od ehven (v.) i šer (v.).

ěj! interj. (pers.) o! (dozivanje). — »*Ej,* ti, hodi ovamo!«
< tur. *ey!* < pers. *ey!*

èjān -ána *m* (ar.) *vjetar, vihor.* — »Bog im dade, te im ejan puhnu« (M. H. IV 127).
< tur. *eyyam* »vjetar; vrijeme« < ar. pl. *äyyām,* sing. *yäwm* »dan«.

ejdovále! dovále! (tur.-ar.) *Zbogom! s božjim blagoslovom! (pozdrav pri rastanku koji izgovara onaj što odlazi. Onaj koji ispraća, koji ostaje, odgovara: ejsàhadīlē* (v.). — »A sad fala ti na kahvi i na razgovoru i ejdovale! — Ejsahadile Zembilju!«, »Ejdovale, gospodo, ja odoh!« (Zembilj II 88, 89); »Pa on njima dovale učini« (K. H. II 18); »O dovalje, kladuški serdare!« (Lord 289).
< tur. *eyi duale* »s dobrom molitvom, s dobrim blagoslovom« (tur. *eyi* »dobar« + ar. *du'ā',* v. dova + tur. postpoz. *-le, -ile* »sa«).

èjluk *m* (tur.) *dobročinstvo, plemenitost, dobrota, dobro djelo.*
< tur. *eyilik, iyilik* < tur. *eyi* »dobar« + suf. *-lik.*
V. ejlukčija.

ejlùkčija *m* (tur.) *dobročinitelj, plemenit i darežljiv čovjek.*
< tur. *eyilikçi (eyilik-çi),* v. ejluk + tur. suf. *-çi.*

ejsàhadīlē! ejsádile! ejsàhatile! ejsáhtile! (tur.-ar.) *u dobar čas pošao! u dobri čas! (pozdrav pri rastanku koji izgovara onaj koji isprаća, kao odgovor na: ejdovale! dovale!).* — »A sad fala ti na kahvi i na razgovoru i ejdovale! — E j s a h a d i l e Zembilju!« (Zembilj II 89); »Ne veli mi: ejdovale draga, / ni ja njemu: e j s a d i l e dragi!« (I. Z. IV 161); »Dico moja, već e j - - s a h a t i l e!« (K. H. III 17); »Ejdovale i još e j s a h t i l e!« (K. H. II 401).
< tur. *eyi saatiyle!* »s dobrim časom! u dobar čas!« (tur. *eyi* »dobar« + sahat (v.) + tur. postpoz. *-iyle* »sa«).

èjtām-sànduk *m* (ar.) *jetimska kasa, pupilarna kasa.*
< tur. *eytam sanduğı,* tur. izft. od ar. pl. *äytām,* sing. *yätim* »siroče« i ar. *ṣandūq* »kovčeg«.
V. jetim.

Ȅjūb -úba (jevr.) *musl. muško ime.*
< tur. *Eyyub* < *Äyyūb,* lično ime, Job (Jov), Hiob, ime jednog pejgambera < jevr.

ȅjvalāh! ȅjvala! (ȅj vàlā; ȅvalā) (ar.) *1. doviđenja! zbogom!*
2. hvala! — »èvala« = uzvik, »ej vala« = hvala! »-èvala ti« = baš ti hvala!« (Moštr.).
3. tako je! neka bude tako! (izraz povlađivanja). — »Svakoj ođi e j v a l a h, osta glava ćelava« (Nar. bl. 163); »Svakoj šuši: e j v a l a, osta glava ćelava« (Vuk, Posl. 278).
4. bravo! svaka čast! — »E j- v a l a ti krčmarice Zako!« (Kašik. I 134).
< tur. *eyvallah!* < ar. *īy wa-llāh!* = tako je boga mi!« (ar. *īy* »tako je« i ar. zakletva *wa-llāh* »boga mi«).

ekmèdžija, v. ekmekčija.

èkmek *m* (tur.) *kruh, hljeb.*
< tur. *ekmek* i *etmek.*
V. ekmekčija, ekmekčinica, ekmek-kadaif.

ekmèkčija, ekmèščija, ekmèdžija *m* (tur.) *pekar.*
< tur. *ekmekçi,* v. ekmek + tur. suf. *-çi.*

ekmèkčinica, ekmèščinica, ekmèdžinica *f pekara.*
Izv. od ekmekčija (v.).

èkmek-kadáif (èkme-kadáif) *m* (tur.-ar.) *vrsta istočnjačkog slatkog jela koje se ranije i u Bosni pripremalo: pogačice, vrsta biskvita, u prečniku od oko 30 cm, koje se raskuhavaju u uvarenom šećeru dok ne postanu mekane. Priprema se jedna pogačica i servira.*
< tur. *ekmek-kadayıfı,* bukv. »hljebni kadaif«, tur. izft., v. komp. pod ekmek i kadaif.

ekmèščija, ekmèščinica, v. ekmekčija, ekmekčinica.

Èkrem (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Ekrem,* lično ime, »Veoma Plemeniti« < ar. *äkräm* »veoma plemenit, veoma velikodušan«, elat. od *kärīm* »plemenit«.

èkrijāš *m* (tur.) *prevrtljivac, onaj koji je nestalan na riječi.* — »E k r i j a š u, momče bekrijašu, / mrki brci nevjere su brci, / nevjera si, ja te neću momče!« (I. Z. III 29).

Vjerovatno < tur. *eğri* »kriv, nagnut«; fig. »lažac, pretvrtljivac«.

èkser (jèkser) *m* (tur.) *klinac, čavao.*
< tur. *ekser.*

èkserī adv. (ar.) *većinom, ponajviše, ponajčešće.* — »Bogme je imate za što i hvaliti, kad je e k s e r i sva katolička«, »... pa sarajevsko gradsko zastupstvo, e k s e r i i ono je zrelo« (Zembilj III 38).
< tur. *ekseri* »većinom« < ar. *äkṯär*, elat. od *käṯīr* »mnogo« + ar. adj. suf. *-ī (-iyy).*

èksik (jèksik) adj. (tur.) *nepotpun, manjkav, faličan, neprav, načet.* »Vojske mlogo e k s i k ostanulo« (K. H. I 249); »e k s i k (jeksik) para« = novac nepotpune vrijednosti; »e k s i k mjera« = nepotpuna mjera; »e k s i k hadžija« = koji nije pravi hadžija.
< tur. *eksik* »manjkav, nepotpun«.
V. eksikluk.

eksìkluk (esìkluk) *m* (tur.) *1. nepotpunost, manjkavost.*
2. kob, nesreća, božja kazna koja brzo stigne (po narodnom vjerovanju) u vidu nesreće za učinjeno zlo djelo, za grijeh. — U ob. gov.: »Stigao ga e k s i k l u k«; »Jer se bojat teška e k s i k l u k a« (K. H. I 119); »Bojiš li se e k s i k l u k u svome« (M. H. III 421).
< tur. *eksiklik (eksik-lik),* v. eksik + tur. suf. *-lik.*

èkši, indecl. adj. (tur.) *kiseo, kiselo.*
< tur. *ekşi.*
V. ekšija.

èkšija *f* (tur.) *vrsta kompota od miješanog voća, obično začinjen mirodijama.*
< tur. *ekşi* »kiseo«.

èl, v. al.

èlbet, elbète, elbètenā; hèlbet, helbète, helbètenā, adv. (ar.)
1. svakako, sigurno, bez sumnje.
2. eda, jada, nadati se je. — »H e l b e t je izio babina oroza« (Nar. bl. 194).
3. na koncu, na posljetku.
< tur. *elbette* i *elbet* < ar. *älbätt* i *älbättä.*

èlbete, v. hegbe.

èlči-bàša *m* (tur.) *glavni poslanik, glavni izaslanik.* — »Posađuje do desna kolena / e l č i - b a š u Dojčetića Vuka« (Vuk II 468).
< tur. *elçi başı* »glavni poslanik«, v. kompon. pod elčija i baš.

èlčija *m* (tur.) *poslanik na strani, poslanik inostrane države; poslanik, izaslanik.* — »E l č i j i nema zevala« (Beh. I 289); »Po zlo ne valja e l č i j e slati« (Vuk, Posl. 252).
< tur. *elçi* »poslanik na strani; izaslanik«.
V. elči-baša.

èlćen, èlken, v. jelćen.

èle, v. hele.

èlem, v. hele.

elèmek *m* (tur.) *plata za ruke, za ručni rad.* — »Posestrimo, Hajko Fejzagina, / pošalji mi e l e m e k za ruke, / e l e m e k a hiljadu dukata, / halvaluka stotinu dukata« (I. Z. IV 234).
< tur. *el emeği* »nagrada za rad ruku«, tur. izft. od tur. *el* »ruka« i tur. *emek* »trud«.

elhamdulìlāh! (zapravo: **elhamdulìllāhi!**) (ar.) *hvala bogu!*
< ar. *älḥamdu li-llāh:* ar. *äl-ḥamd* »hvala, zahvala« i ar. *li-llāh* »bogu«.

elhućmulìlāh! elhukmulìlāh! (zapravo: **elhućmulìllāh! elhukmu-**

lillāh!) (ar.) *što god bog da! Kako bude bog odredio, onako će i biti!*
< ar. *älḥukmu li-llāh;* ar. *äl-ḥukm* »sud, odredba, određivanje« i ar. *li-llāh* »bogu«.

èlif *m* (jevr.) *ime prvog slova arapske abecede: 'a ('ä);* »na èlif« = u obliku elifa, tj. u obliku tanke crte (kako se piše ar. slovo »'a«). »Ne navlači n a e l i f obrva« (M. H. X 114).
< tur. *elif* < ar. *älif* < stjevr. *alef.*

èlifbā -báta *m* i **èlifbē** -béta *n* (jevr.-ar.) *abeceda, alfabet, azbuka.*
< ar. *älif-bā',* u tur. *elifbe,* v. kompon. pod elif i be.
V. elifba-sufara.

èlifbā-sùfara, èlifbē-sùfara *f* (ar.-pers.) *arapska abecedarka, arapski bukvar.*
< tur. *elifbe suparası,* tur. izft., v. kompon. pod elifba i sufara.

elìksīr -síra *m* (grč.) *lijek, ljekovita tečnost (napitak) spravljena iz više biljaka; »životni eliksir« ili »eliksir života« je čudotvorni napitak koji se spravljao od raznih lijekova.*
< ar. *äl-iksīr* < stgrč.

èlli, indecl. num. (tur.) *pedeset, broj 50.*
< tur. *elli.*
V. elliluk.

ellìluk *m* (tur.) *pedesetnjak, ono što sadrži nečega pedeset.* U ob. gov.: »Ovom čovjeku ima e l l i l u k«, tj. ima mu pedeset godina.
< tur. *ellilik (elli-lik),* v. elli + tur. suf. *-lik.*

èlmās, èlmāz, v. almas, almaz.

Èlmās, v. almas.

elpèza *f* i **elpèze** *n* (tur.-pers.) *lepeza, mahalica, hladilica.* — »Nosi l' Hanka od zlata e l p e z u« (M. H. III 215).
< tur. *yelpaze,* složeno od tur. *yel* »vjetar« i *paze* < pers. *bezīden* »duvanje vjetra«; pers. *bezīn* »koji puše, koji duva«.

elvèrisati -išēm *1. pristajati, prikladno biti, ići u prilog.*
2. razumjeti.
3. pomoći kome.
< tur. *elvermek* (slož. od tur. *el* »ruka« i *vermek* »dati«).
V. elverum.

elvèrum adv. (tur.) *dobro, prilično, može ruke dati.*
< tur. *elverir,* part. imperfekta (imperf. 3 lice sing.) od inf. *elvermek,* v. elverisati.

ȅm, v. hem.

Éma, v. Emina.

emánet, v. amanet.

emènija, v. jemenija.

ȅmer, ȅmr (hȅmer) *m* (ar.) *zapovijed, nalog, naredba, odredba.* — »Po carevu brzome e m e r u« (K. H. I 49); »Naj pojedi ovaj somun i ja mislim božijim h e m e r o m, a mojim sevepom da ćeš se odmah izíladžiti« (Zembilj III 26); u ob. gov.: »E m e r Alah!« = što bog da!
< tur. *emir* < ar. *ämr.*
V. emernama, emir, emri-ilahi.

emernáma (emarnáma) *f* (ar.-pers.) *pismena zapovijed; pismeni nalog, naredba.* — »Raspisuje mnoge e m a r n a m e« (K. H. I 193).
< tur. *emirname (emir-name),* v. kompon. pod emer i nama.

èmīn -ína i kao adj. (ar.) *1. kao imenica: siguran čovjek, čovjek od povjerenja; povjerenik, po-*

uzdanik. — »Kod vezira većil bješe, moja vilo! / Kod vladike e m i n bješe, moja falo!« (Vuk V 86).
2. siguran, vjeran, pouzdan.
< tur. *emin* < ar. *ämīn* »siguran, vjeran, pouzdan«.
V. eminluk.

èmīn, v. jemin.

Èmin, hipok. **Émo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Emin,* lično ime, »Vjerni, Sigurni« < ar. *ämīn* »vjeran, siguran, pouzdan«.

Emína, hipok. **Mína, Éma, Émka, Mínka** (ar.) *musl. žensko ime.* Muškom imenu Emin (v.) dodan naš nastavak za ž. rod. »-a«.

emínluk *m* (ar.-tur.) *sigurnost, bezbjednost.*
< tur. *eminlik (emin-lik),* v. emin + tur. suf. *-lik.*

èmīr -íra *m* (ar.) *1. prvak, vođa, vlastelin.*
2. vladar.
< tur. *emîr* < ar. *ämīr* »vođa, zapovjednik; vladar«.
V. emirul-muminin.

Èmìra, Emíra (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Emir,* lično ime, »Vođa, Vladar« < ar. *ämīr* »vođa, zapovjednik; vladar«.

emírul-múminīn *m* (ar.) *vladar vjernika, vladar muslimana; vladarska titula u starim islamskim državama.*
< ar. *ämīru-l-mūminīn,* ar. izft. od emir (v.) i gen. pl. od mumin (v.).

Émka, v. Emina.

èmlāć, èmlāk, v. mulk.

Émo, v. Emin.

èmri-iláhī -ijē *m* (ar.) *božji emer, božja odredba, sudbina.*
< tur. *emr-i ilâhî,* pers. adj., pers. izft. od ar. *ämr* »zapovijed, odredba« i ar. *ilāh* »bog« + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

èmsāl -ála *m* (ar.) *prilika, primjer, poređenje.* — U ob. gov.: »Nema mu e m s a l a u našem kraju« = nema mu primjera, nema mu ravnog u našem kraju.
< tur. *emsal* < ar. pl. *ämṯāl,* sing. *mäṯäl* »primjer; sličan«.

ёmšerija, émšo, v. hemšerija.

èn'ām -áma, **ènām** -áma *m* **èn'ām hamájlija** *f* (ar.) *vrsta hamajlije: knjižica ili zbirka koja sadrži šesto poglavlje kur'ana zv. »En'ām« sa još nekoliko drugih izvoda iz kur'ana. Drži se u metalnoj, obično srebrenoj, kutiji (tašni) i nosi se obješena o vratu prilikom putovanja, odlaska u rat i sličnim prilikama.*
< ar. *Än'ām* »ime šestog poglavlja (sure) kur'ana«, inače ar. pl. *än'ām* znači: »domaće životinje, blago«, sing. *nää'm.*

endèče, v. endeze.

èndek, v. hendek.

endèze -eta, **endáze** -eta, **indèze** -eta (**endèče** -eta) *n* (pers.) *1. vrsta mjere za dužinu, malo kraća od aršina, 0,60 m, a u nekim krajevima 0,65 m.* — »a Stojana spušta u tamnicu, / u dubinu trista e n d e z e t a« (Vuk III 127); »Dobaviše kuke i motike. / Iskopaše trista e n d e č e t a« (Petran. 85).
2. zanatlijska mjera za krojenje obuće, naročito opanaka, koja se sastoji od uzoraka izrezanih od jačeg papira.
< tur. *endaze* < pers. *endāze.*

èndžije-dukati pl. *biser i dukati, ili dukati optočeni biserom.* — »ispod grla skidoše đerdane, /

sve na njima endžije-dukate« (Vuk, IV 193).
Hibr. r., prva kompon. < tur. *inci, incü* »biser; perle«.

énđa, ênđibaša, v. jenđa.

enđáma, v. henđama.

Ênes (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Enes,* lično ime, »Naviknuti« < ar. *Änäs,* lično ime, osn. zn.: »navikavanje, svikavanje, priučavanje«.

enfíja (nefíja) *f* (ar.) *burmut, duhanski prah koji se upotrebljava ušmrkavanjem, nicotiana sternusatoria.*
< tur. *enfiye* < ar. *änfiyyä* »nosna« < ar. *änf* »nos« + ar. adj. suf. *-iyyä.*

énga, v. jenđa.

èngeča, èngeče, èngija, v. jengeča.

Ênīs -ísa (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Enis,* lično ime, »Drug, Prijatelj« < ar. *Änīs,* lično ime, osn. zn.: »drug, prijatelj«.

Enísa, hipok. **Nísa** (ar.) *musl. žensko ime.*
Muškom imenu Enis (v.) dodan naš nastavak za ž. rod. »*-a*«.

Ênver (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Enver,* lično ime, »Veoma sjajni« < ar. *änwär,* elat. od *näyyir* »svjetao, sjajan« (supst. ar. *nūr* »vjetlo«).

ènzek, v. henzek.

èrav, v. herav.

erázija, v. erazi-mirija.

Erázī-kanunáma *f* (ar-pers.) *osmanlijski zakon o zemljišnom posjedu od 7 Ramazana 1274 (1858), kojim je normirana pravna priroda zemljišnih nekretnina u biv. Tur. Carevini. Poznat je i pod imenom Ramazanski zakon.*
< tur. *Erazi kanun-namesi,* izft., v. komponente pod erazija i kanunama.

erázī-mírija, skr. **erázija** *f* (ar.) *zemljišne nekretnine sa posebnom pravnom prirodom koja je normirana Erazi-kanunamom (v.). Pravo vrhovnog vlasništva na ovim nekretninama pripada državi, a posjednik ima ograničeno pravo raspolaganja.*
< tur. *erazi mirî, arazi mirî* i *erazî-i emiriyye,* pers. izft. od ar. pl. *ärāḍī,* sing. *ärḍ* »zemlja« i pers. *mīrī* »državni, carski« < ar. *ämīriyyä* (ar. *ämīr* »vladar« + ar. adj. suf. za f. *-iyyä).* V. mirija.

èrbāb -ába, **èrbāp** -ápa *m* i kao adj. (ar.) *1. vještak.*
2. sposoban, okretan.
< tur. *erbab, erbap,* sa istim značenjem kao u nas < ar. pl. *ärbāb,* sing. *rabb* »gospodar, posjednik, vlasnik«.

erbèīn -ína *m* (ar.) *prvi period zime koji traje 40 dana, od 22 decembra do 31 januara / drugi period zove se hàmsīn (v.) /.*
< tur. *erbein* < ar. *ärbäʿīn* »četrdeset«.

èrćān -ána, **èrkān** -ána *m* (ar.)
1. članovi vijeća, vijećnici.
2. vijeće.
3. dijelovi namaza (molitve). — »Na mjesto erćan ne donosi« = ne klanja propisno.
< tur. *erkân* (č. erkjān), sa značenjem kao u nas < ar. pl. *ärkān,* sing. *rukn* »dio, član, stub«.

èrćek i **èrkek** (pogr. **èrček)** *m* i kao adj. (tur.) *1. muškarac.*
2. muško.
< tur. *erkek.*

erdžèla, erđèla, v. ergela

ërđum, ërđun, v. herđun.

èrendati, ìrendati, *strugati krompir, suhi sir ili što drugo na erendu (kuhinjski ribež).*
< erende, irende (v.).

erènde, irènde, rènde *n* i **erènda, irènda, rènda** *f* (pers.) *strug za struganje daske; strugalo; kuhinjski strug za struganje krompira, jabuka itd.*
< tur. *rende* < pers. *rende*, part. prez. od inf. *rendîden* »brusiti, gladiti« Prefiks »e«, odnosno isk. »i«, vjerovatno je nastao: ili skraćivanjem tur. riječi *el* »ruka«;» el rendesi« »ručno rende« (tur. izft. od *el* i *rende)* pa. prelaskom u naš jezik: »el-rende«, a onda, radi lakšeg izgovora: *e-rende*, ili je vokal »e« dodan po uzoru na dodavanje vokala »u« u riječima *Urum, Urus, urup (Rum, Rus, rup)*, vokala »o« u riječi *oruspu (rospu)* itd.

erèza, irèza, v. reza.

ergèla, v. hergela.

èrīr, v. harir.

erkáni-ajálet *m* (ar.) *prvaci pokrajine.*
< tur. *erkân-i eyalet*, pers. izft., v. komponente pod erćan i ajalet.

èrlav, v. herav.

èrvāhī, erváhten, èrvāhtenī, indecl. (ar.-pers. i ar.-tur.) *puki, isti, u glavu isti.* — »Pantole su im uske ko makarun, da ih jedva navuku, pa izgledaju u njima usukani, e r v a h i ko pehlivani« (Zembilj II 50); »... pa se svijetle e r v a h i ko svijetnjaci« (Zembilj III 135).
Ovaj oblik se ne nalazi u tur. rječnicima ni književnog ni narodnog jezika, ali je bez sumnje turcizam i u sva tri slučaja se radi o istoj osnovi: *ervah* < ar. *ärwāḥ* pl od *rūḥ* »duša«. U prvom slučaju dodan je ar.-pers. suf. *-ī*, u drugom tur. postpoz. *-den*, *-ten*, a u trećem i tur. postpoz. *-ten* i ar.-pers. suf. *-ī*.

èrvakat, v hervakat.

èrza, v. evza.

èrzāk -áka *m* (ar.) *hrana, opskrba.*
< tur. *erzak* < ar. pl. *ärzāq*, sing. *rizq* »hrana, izdržavanje«.

Èsad (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Esad*, lično ime, »Veoma srećni, Srećko« < ar. *äsa'd* elat. od *sä'īd* »srećan«.

esánija *f* (ar.) *pohvalnica, pohvalno pismo.* — »Na spahije berat--spahiluci, / a bašama e s a n i j e zlatne« (K. H. II 569).
Po svoj prilici nastalo metatezom od tur. *senai (sena-î)* »ono što sadrži hvalu, pohvalu«.
< ar. *ṯänā'* + ar.-pers. adj. suf. *-ī*.

èsāp, esápiti, v. hesab, hesabiti.

èselāmu alèjkum! v. selamun alejkum!

èser *m* (ar.) *1. trag, znak.*
2. plod, djelo, učinak.
< tur. *eser* < ar. *äṯär*.

èsfele-sáfilīn adv. (redovno dolazi sa glagolom otići, pasti) (ar.) *otići posred pakla; fig. srozati se na najniže grane, otići sasvim stranputicom i propasti:* »Otišao je e s f e l e - s a f i l i n«.
< tur. *esfele safilin* < ar. *äsfalu-s-sāfilīn* »pakao«, gram. zn.: »najniži«.

esìkluk, v. eksikluk.

èsīr, esírluk, v. jesir, jesirluk.

èski, èšći, indecl. adj. (tur.) *star.* — »Ja sam cura od e s k i Budima« (F. K. 1886. 12). — »Otka-

ljen si, od kojega mjesta? Kažuje: »od E š ć i Kladuše« (Lord 102).
< tur. *eski*.
V. eskija.

èskija *f* (tur.) *starudija, nešto staro; stara konjska ploča, stari bakar.* — »i kod vode konje potkivali, / ostala im sa konja e s k i j a. / Povija se po kulašu Tale, / pa iz kala p l o č u izvadio« (Vuk III 342). — »Do osamdesetih godina prošlog stoljeća topila se ili kalila bakrena ruda i e s k i j a (stari bakar) u već spomenutim pećima« (Kreševlj. GZM 1951. 211).
< tur. *eski* »star«.

eslèisati, v. išleisati.

Èsma (ar.) *musl. žensko ime.*
< ar. *Äsmā'*, žensko ime, »Imena« < ar. pl. *äsmā'*, sing. *ism* »ime«.

èsmer adj. (ar.) *crnkast, garav.* — »Ja zagrizoh šareniku jabuku, / i poljubih e s m e r đuzel djevojku« (S. S. 52).
< tur. *esmer* < ar. *äsmär*.
V. esmerast.

èsmerast, adj. *crnomanjast.*
< esmer (v.).

èsnāf -áfa *m* (ar.) *1. ekonomska i društvena organizacija zanatlija u gradovima, ceh.*
2. zanatlija. — »U Saraj'vu tri e s n a f a mlada« (M. H. X 14).
3. ljudi istog zanimanja, istog društvenog reda.
< tur. *esnaf* < ar. pl. *äṣnāf*, sing. *ṣunuf* »vrsta, rod, razred«. I u tur. i u našem jeziku upotrebljava se u ovom slučaju ar. pl. kao sing.
V. esnaflija, esnafluk.

esnáflija i **esnàflija** *m* (ar.-tur.) *zanatlija.*
< tur. *esnaflı*, v. esnaf + tur. suf. *-li*.

esnáfluk *m* (ar.-tur.) *bavljenje zanatom, zanatsko zanimanje.*
< tur. *esnaflık (esnaf-lık)*, v. esnaf + tur. suf. *-lik*.

èspāp -ápa, **èsbāp** -ápa *m* (ar.) *oprema, materijal, potrepštine; roba za prodaju.* — »Dobar e s p a p lasno kupca nađe«, »Jeftin e s p a p kesu prazni« (Vuk, Posl. 59, 114). — »Svet je davao jeftino, više kao mito nego kao e s p a p« (Andrić 36).
< tur. *espap, esbap* < ar. pl. *äsbāb* »stvari, roba«, sing. *säbäb*.

èsrār -ára *m* (ar.) *1. tajne.* — »Kome li si e s r a r kazivao« (K. H. I 56).
2. »hašiš« koji se puši kao narkotično sredstvo (narcoticum).
< tur. *esrar* < ar. pl. *äsrār*, sing. *sirr* »tajna«.

èsre *n* (tur.) *dijakritički znak u arapskom pismu koji označava kratki vokal »i«.*
< tur. *esre*.

estagfirùllāh! interj. (ar.) *1. Bože sačuvaj!* — »E s t a g f i r u l l a h! Kako možeš tako zboriti? Jesi li čovjek . . .« (Čolak. 31).
2. kao riječi molitve: Bože, tražim od tebe oprosta.
< ar. *ästagfiru-llāh* (< *ästagfiru*, imperf. 1. lice sing. od *istigfār* »tražiti oprosta« + *Allāh* »bog«.

èšak, èška *m* (ar.) *uzbuđenje.* — »Pak u e š k u Turčin povikao: / Ded' Alile, oči ti ispale!« (Vuk III 286); »od e š k a mu zadrhtala ruka, / pa ispusti čašu na siniju« (Vuk IV 165).
< ašk (v.).

èšći, v. eski.

èšek *m* (tur.) *magarac.*
< tur. *eşek*.
V. ešekluk.

ešèkluk *m* (tur.) *magaraština, glupost.*
< tur. *eşeklik*, v. ešek + tur. suf. *-lik.*

èšgāl, v. ežgal.

èšjā -jáa *m* (ar.) *pokućstvo, stvari, prtljag.*
< tur. *eşya* < ar. pl. *äšyā'*, sing. *šäy'* »stvar«.

eškíja *f* (ar.) *1. odmetnici, hajduci.* — »Ja odo' u e š k i j u: više se ovaj zulum ne more trpjeti« (Kočić I 92). — »Na e š k i j u udario, na Drinu ih natjerao« (GZM 1907. 413).
2. kriomčarena roba, osobito duhan.
< tur. *eşkiya* < ar. pl. *äšqiyā'*, sing. *šäqiyy* »razbojnik, hajduk«.

èškin *m* (tur.) *konj koji se odlikuje naročitom vrstom trčanja ili brzog hoda. I sam način tog hoda zove se eškin.*
< tur. *eşkin.*
V. eškindžija.

eškìndžija *m* (tur.) *naoružani konjanik — ratnik.*
< tur. *eşkinci*, v. eškin + suf. *-ci.*

Éško, v. Ešref.

ešlèma, v. išlema.

Éšo, v. Ešref.

èšrāf -áfa *m* (ar.) *odličnici, plemstvo, aristokracija, prvaci.*
< tur. *eşraf* < ar. pl. *äšrāf*, sing. *šärīf* »prvak; plemenit, častan, ugledan«.

Ešref hipok. **Éšo, Éško** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Eşref*, lično ime, (veoma) Cijenjeni, Ugledeni« < ar. *äšräf*, elat. od *šärīf* »plemenit, častan, ugledan«.
V. ešraf, Šerif, šerif.

Ešrefa (ar.) *musl. žensko ime.* Muškom imenu Ešref (v.) dodan naš nastavak za f.

ètek *m* (tur.) *skut, krilo.* — »I vezirski e t e k prihvatiti« (K. H. I 104).
< tur. *etek.*

ètrāf -áfa *m* (ar.) *strana, kraj, okolica.* — »Sve pokupi iz e t r a f a Turke, / hajde mojoj na Ogarsko kuli« (K. H. II 596).
< tur. *etraf* < ar. pl. *äṭrāf*, sing. *ṭaraf* »strana, kraj«.
V. taraf.

èvenak -ēnka *m* i **èvēnka** -ē *f* (pers.) *kita od lozova pruća s grožđem.*
< tur. *hevenk* »na konac nanizana niska voćnog ploda (grožđa, smokava itd.) koja se objesi i čuva preko zime« < pers. *äwenk*, istog značenja (tur. *hevenk üzümü* »niska grožđanih grozdova obješena radi čuvanja preko zime«).

èvet, partik. (tur.) *da, tako je.*
< tur. *evet.*

èvkāf -áfa *m* (ar.) *vakufi, zadužbine.*
< tur. *evkaf* < ar. pl. *äwqāf*, sing. *wagf*, v. vakuf.

èvlād -áda *m* (ar.) *porod, djeca; potomak, rođeno dijete.* — »Od svog srca iščeka e v l a d a« (M. H. III 556); — »Koji vele: neljupka je roda, / ne ljubili od srca e v l a d a!« (Vuk I 294); »puno mala, a malo e v l a d a« (I. Z. III 45); »Brak bez e v l a d a kao njiva bez ploda« (Gajret 1931. 13).
< tur. *evlâd* < ar. pl. *äwlād*, sing. *wäläd* »dijete«.
V. evladijet-vakuf, evladluk, evladsuz, Velid.

evladìjet-vàkuf *m* (ar.) *porodični vakuf čija se sredstva samo dje-*

limično troše u vakufske svrhe, a ostatak koriste potomci zavještača.
< tur. *evlâdiyet (vakif)* < ar. pl. *äwlād*, v. evlad.

evládluk *m* (ar.-tur.) *pravni izraz, isto što i beslema* (v.).
< tur. *evlâdlık*, v. evlad + tur. suf. *-lik.*

evládsuz, evlátsuz *m* (ar.-tur.) *čovjek koji nema djece; žena koja nema djece, nerotkinja.*
< tur. *evlâdsız, evlâtsız*, v. evlad + tur. postpoz. *-siz* »bez«.

evlìja *m* (ar.) *sveti čovjek, »dobri«.* — »Jakubović je dugo godina stanovao u jednoj sobi kraj ove češme, a u Sarajevu je slovio kao e v l i j a« (Kreš. Vodovodi 62); »Svijet je pouzdano tvrdio da je hafiz Kustura e v l i j a« (Gajret 1931. 6).
< tur. *evliya*, istog značenja kao u nas (i u tur. i u našem jeziku ar. pl. upotrebljava se kao sing.), < ar. pl. *äwliyā'*, sing. *wäliyy* »prijatelj; pomoćnik; skrbnik«.
V. evlijaluk.

evlijáluk *m* (ar.-tur.) *svetost, svojstvo evlije.*
< tur. *evliyalık*, v. evlija + suf. *-lik.*

èvrāk -áka *m* (ar.) *listovi papira; spis, akta.*
< tur. *evrak* < ar. pl. *äwrāq*, sing. *wäräq* »list«.

evrâki-perîšān -ána *m* (ar.-pers.) *kojekakvi razbacani papiri, neuredni spisi kakve stare arhive.*
< tur. *evrak-i perişan*, v. komponente pod evrak i perišan.

èvsat adj. (ar.) *školska ocjena (u mektebu ili u medresi): dobar, srednji.*
< tur. *evsat* < ar. *äwsaṭ* »srednji«.

èvta, v. hefta.

èvza, ègza, èrza *f* (ar.) *kapsla, upaljač na čahuri.*
< tur. *ecza* (č. *edžza)*, kapsla < ar. *äğzā'*, pl. od *ğuz'* »dio« (spoj od više dijelova, kem. spoj).
V. evzalija.

evzadžàna, evzàdžija, v. edžzahana, edžzadžija.

evzàlija, egzàlija *f* (ar.-tur.) *vrsta stare puške kapislare.*
< tur. *eczalı* (č. edžzali) »puška sa evzom«, v. evza + suf. *-li.*

èzān -ána (iskr. **jèzān)** *m* (ar.) *poziv (zov) na molitvu koji upućuje (uči) mujezin na arapskom jeziku sa džamijske munare. Mujezin »uči« ili »okujiše« ezan pet puta svakodnevno, objavljujući i pozivajući: 1) na jutarnju molitvu »sabah-namaz«, u ranu zoru; 2) na podnevnu molitvu »podne-namaz«, u podne; 3) na predvečernju molitvu »ićindiju«, »ikindiju«, između podneva i zalaza sunca; 4) na prvu večernju molitvu »akšam-namaz«, u prvi sumrak, čim sunce zađe i 5) na drugu večernju molitvu »jaciju«, oko dva sata po zalasku sunca.*

Ezan se sastoji od izgovora ovog arapskog teksta: četiri puta »Allāhu äkbär« »bog je velik (najveći)«, po dva puta »äšhädu än lā'ilāhe illa-llāh« »vjerujem i izjavljujem da je Alah jedini bog«, »äšhädu ännä Muḥammädän resūlu-llāh« »vjerujem i izjavljujem da je Muhamed božji poslanik«, »ḥayyä ʿalä-ṣṣalāh« »hodi, dođi na molitvu«, »ḥayyä ʿalä-l-fälāḥ« »hodi, dođi na spas« i konačno, također dva puta »Allāhu äkbär« i jedanput »lā'ilāhä illa-llāh« »Alah je jedini bog«.

»No kad e z a n na munari viknu« (K. H. I 158); »a munare popast' paučina: / neće imat' ko j e z a n učiti« (Vuk IV 124).

< tur. *ezan* < ar. *ādān* »objava, objavljivanje«.

V. ezantaš, mujezin.

èzāntaš *m* (ar.-tur.) *povelik istesan kamen kockastog oblika koji stoji s desne strane pokraj ulaza u džamiju, sa koga mujezin ponekad uči ezan (u slučajevima kada postoji opravdan razlog da se ne penje na munaru).*

< tur. *ezan taşı* »ezanski kamen«, izft., vidi komponente pod ezan i taš.

ezberlèisati -šēm, *napamet naučiti, naučiti nešto od riječi do riječi.*

< tur. *ezberlemek* < pers. *ezber (ez-ber)* »pamćenje, zapamćenje« (slož. od pers. *ez* »od, iz« i pers. *ber* »prsa«) + tur. suf. *-le* + tur. inf. nastavak *-mek.*

V. ezberli, naezber.

èzberli adv. (pers.-tur.) *napamet.* — »Znaš li to proučiti e z b e r l i?« (u ob. gov.).

< tur. *ezberle,* gl. osnova od inf. *ezberlemek,* v. ezberleisati.

ezíjet *m* (ar.) *1. vrijeđanje, uznemirivanje, kinjenje*

2. muka. — »na velikom je e z i j e t u«, tj. na velikoj je muci.

3. onaj koji drugom neda mira, koji drugog uznemirava: »e z i j e t u jedan, što mi nedaš mira«.

< tur. *eziyet* < ar. *ādiyyā* »uznemirivanje, vrijeđanje«.

V. ezijetiti, ezijetli.

ezíjetiti, *uznemirivati, mučiti, vrijeđati.*

< ezijet (v.).

ezijètli, indecl. adj. (ar.-tur.) *tegoban, mučan, naporan.*

< tur. *eziyetli,* v. ezijet + suf. *-li.*

èžder (hèžder) *m* (pers.) *1. ženski pojas od ukrašenih metalnih (obično srebrnih) pločica i kopči zmajolikog ili zmijolikog oblika (po čemu je i naziv došao).* — »Vid' u mene trambolosa, Marušo! Vid' u mene e ž d e r č i ć a Jovane!« (Muz. zap. Inst. 2279).

2. »èžder-kȍvče (hèžder-kȍvče)« = ukrašene metalne (srebrne) kopče na čakširama i drugoj odjeći zmajolikog ili zmijolikog oblika. »H e ž d e r k o v č e Bajraktarevića, / zlatan fermen Mehmed Uzunića« (Ašikl. 70).

< pers. *ežder,* v. tumačenje pod aždaha.

V. ežderlije.

ežděrlije, aždèlije, aždàlije *f* (pers.) *ukrašene metalne (srebrne) pločice i kopče (zmijolikog ili zmajolikog oblika) na ženskom pojasu, čakširama ili drugoj odjeći.* — Niz čakšire kovče e d ž e r l i j e« (S. B. I 3); »Na njima su kopče a ž d a l i j e, / po kopčama izvedene guje« (K. H. II 76).

< tur. *ejderli* < pers. *ežder* »zmaj«, (v. aždaha) + tur. suf. *-li.*

èžgāl -ára, **èšgāl** -ála *m* (ar.) *1. ono lice ili predmet oko čega se čovjek mora mnogo brinuti i truditi.* Mati veli za svoje dijete: »Ne mogu nigdje da izađem od ovog mog e ž g a l a«, tj. djeteta.

2. zaposlenost: »U velikom sam e š g a l u«.

< tur. *eşgaal* < ar. pl. *āšgāl,* sing. *šugl* »posao, zaposlenost, zaokupljenost poslom«.

F

Fádil (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Fadil,* lično ime, »Vrijedni, Vrsni« < ar. *fāḍil* »vrijedan, vrstan, odličan«, part. a. od *faḍl* »biti vrijedniji od drugog, nadmašit, premašiti, prevazići«. V. od istog korijena Fadila, Fazila, fazilet, fazla, Fazlija, fudulija, efzalniji.

Fadila (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Fadile,* lično ime, »Vrijedna, Vrsna« < ar. *fāḍilä* »vrijedna, vrsna, odlična«. Ako iza imena slijedi titula »hanuma«, onda se ovo ime i u našem jeziku izgovara kao u tur.: *Fadile-hanuma.*

fadílet, v. fazilet.

fagfúrija *f* (pers.) *kineski porculan, predmet od kineskog porculana.*
< tur. *fağfuri* »kineski porculan« < pers. *fagfūr* »stara tititula kineskih careva« + ar.-pers. adj. suf. -ī.

Fáhir, hipok. **Fáhro, Fährica** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Fâhir,* lično ime, »Ponosni«, < ar. *fāḫir* »ponosan«. V. Fahrija, Fahrudin.

Fahìra, hipok. **Fáhra** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Fâhire,* žensko ime, »Ponosna« < ar. *fāḫirä* »ponosna«.

fahìša *f* (ar.) *prostitutka, nevaljalica.*
< tur. *fahişe* < ar. *fāḥišä.*
V. fuhuš.

Fáhra, v. Fahira i Fahrija.

Fährica, v. Fahir, Fahrija, Fahrudin.

Fàhrija, hipok. **Fáhro** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Fahrî,* muško ime, »Ponosni« (puno ime je zapravo Fahrudin /v./) < ar. *faḫrī* »ponosni«.

Fahríja, hipok. **Fáhra** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Fahriye,* žensko ime, »Ponosna« < ar. *faḫriyyä* »ponosna«.

Fáhro, v. Fahir, Fahrija, Fahrudin.

Fahrùdīn -ína, hipok. **Fáhro, Fährica** (ar.) *musl. muško ime.*
< ar. *Faḫru-ddīn,* muško ime, »Ponos vjere (islama)«.

Fáik, hipok. **Fájko** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Faik,* muško ime, »Odabrani, Izabrani« < ar. *fā'iq* »onaj koji je nadmašio druge, odabran, izabran«.

fáiz *m* (ar.) *kamata, priraštaj.*
< tur. *faiz* < ar. *fā'iḍ,* osn. zn.: »dobit«.
V. fajda, istog korijena.

fàjda, vàjda *f* (ar.) *korist, dobit.* — »Ibro g' zapti, ali f a j d e nema« (M. H. III 12); »Koja f a j d a — tuđa roba! / Ja se mlada prevarila« (Vuk I 395); »Brani se dok te ljudi ne objašu, a pošto te objašu nije f a j d e braniti se« (Vuk, Posl. 28).
< tur. *fayda* < ar. *fā'idä.*
V. fajdeli, fajdelenisati se, fajdisati, fajdisanje, ofajdisati se.

fajdelènisati se, *okoristiti se.*
< tur. *faydalanmak.*

fajdèli, indecl. adj. (ar.-tur.) *koristan.*
< tur. *faydalı,* v. fajda + suf. *-li.*

fàjdisānje, vàjdisānje *n korišćenje.*
Izv. od fajdisati (v.).

fàjdisati, vàjdisati, *korist imati od nečega, okoristiti se.* — »neka ide i pokajaće se, / ali neće od toga f a j d i s a t i« (I. Z. III 175).
Izv. od fajda (v.).

Fájko, v. Faik.

fàkīr -íra *m* (ar.) *1. siromah.* — »A izašla f a k i r i fukara« (K. H. I 95);
2. indijski religiozni asket koji upornim vježbanjem, mučenjem i odricanjem postiže takva stanja, zbivanja, koja za čovjeka izgledaju nemoguća.
< tur. *fakir* < ar. *faqīr* »siromah«.
V. fakirak, fukara, fukaraluk.

fakírak -írka, *m. siromašak.* — »gdje će ići prvog bega kćerka, / za Aliju jednoga f a k i r k a« (I. Z. III 74).
Izv. od fakir (v.) po uzoru na: siromah — siromašak.

fàktom (iskr.), v. vaktom.

fäl *m* i **fäle** *f* (ar.) *gatanje, predskazivanje.* — »Jesi l' Tale proučio f a l e, / bolan Tale, šta ti f a l e kažu?« (F. J. I 147).
< tur. *fal* < ar. *f'äl* »slutnja, znamenje; gatanje«.
V. faletarka, faletanje.

fälake (välake) *f* (ar.) *vrsta mučila; naprava za šibanje po tabanima, koja se sastoji od jedne motke i užeta koje je privezano za dva kraja motke i čini polukrug. U taj polukrug se stave i stegnu noge (iza članaka) onog koji je »stavljen u falake«, pa dvojica drže krajeve motke sa dvije strane, a treći šiba po tabanima.* — »gdje se fesić po mešćemi valja, / gdje se sjaje toke uz f a l a k e« (I. Z. II 43).
< tur. *falaka,* istog značenja kao u nas < ar. *fäläq,* osn. zn.: »klada«.

fàlān -ána *m* (ar.) *1. neko, iks.*
2. taj i taj, omsica.
3. tobože; navodno.
< tur. *falan* < ar. *fulān* »omsica, taj i taj«.

fàlān-fìlān, fìlān-fàlān, fàlān-filánović *m* (ar.) *taj i taj, iks ipsilon (X, Y), omsica.*
< tur. *falan-filân i filân-falan,* < ar. *fulān,* v. falan.

fàlān-fùstuk (ar.) *to i to; koješta.*
< tur. *falan-fıstık,* v. komponente pod falan i fustuk.

fáldžija, v. hvaldžija.

falèdžija *m* (tal.-tur.) *topnik i popravljač topova.*
< tur. *falyacı,* v. falja + suf. *-ci.*

falètārka i **fäletārka** *f gatara.*
Izv. od *fal,* faletati (v.).

falètati (falètānje) *gatati; gatanje, proricanje (bacanje graha, tumačenje crta na dlanu itd.).*
< tur. *fal atmak* »bacati fal,

gatati«; v. fal + tur. gl. *atmak* »baciti, bacati«.

fȃlja, välja, dem. **fȁljica** *f* (tal.) *rupica na starinskom oružju koja se punila barutom (na pušci, na topu) za paljenje baruta.* — »Mujo diže karabina svoga, / pa na sedlo nasloni đogata, / dva mu grla a jedna f a l j i c a« (K. H. II 359).
< tur. *falya* < tal. *gaglia.*
V. faledžija.

fȁljica, v. falja.

fȃnī indecl. adj. (ar.) *prolazan.* — »Ovaj je svijet f a n i«.
< tur. *fani* < ar. *fānī.*

farìsija *f* (pers.) *persijski jezik, persijsko pismo.*
< tur. *farisî* »persijski« < ar. *Fāris,* Persija, Iran (< pers. *Pārs* »Persija«) + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

färk, fàrkli, v. ferk, ferkli.

Fárūk -úka (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Faruk* < ar. *Fārūq,* muško ime, »Onaj koji strogo rastavlja istinu od neistine; Uviđavni«.

färz *m* (ar.) *stroga islamska vjerska zapovijed koja ne bi smjela ostati neizvršena (kao što su: klanjanje namaza, ramazanski post itd.).* — »Terć ne čini božji f a r z« (Nar. bl. 309).
< tur. *farz* < ar. *farḍ.*
V. farza.

fàrzā, partik. (ar.) *pretpostavimo, zamislimo.*
< tur. *faraza* < ar. *farḍā, farḍan* (gram.: akuz. od *farḍ* »propis, odredba; pretpostavka«. Kod nas se izgovara obično kao uzrečica zajedno sa riječi mèselā: »fàrzā-mèselā«, dosl. značenje: »pretpostavimo naprimjer«; v. mesela.

fásik *m* (ar.) *grješnik koji se ne pridržava vjerskih propisa; pokvarenjak.*
< tur. *fâsik* < ar. *fāsiq.*

Fáta, v. Fatima.

Fátih (ar.) *Osvajač; počasni nadimak sultana Mehmeda II, koji je ovaj nadimak dobio poslije osvajanja Carigrada, 1453. godine.*
< tur. *Fâtih* < ar. *fātiḥ* »osvajač«, part. od **inf.** *fätḥ* ($\sqrt{\text{fth}}$) »osvojiti; otvoriti«.

Fatìha (iskr. **fatìja)** *f* i **fȃtiha!** interj. (ar.) *1. ime prvog poglavlja (sure) kur'ana. Fatiha se uči kao molitva za dušu umrlih.* — »A sada da proučimo jednu F a t i h u pred dušu rahmetliji«.
2. fȃtiha! znači: svršeno! Kada se nakon dove rekne, ima značenje (kao skraćenica od ar. li'llahi-l-fātiḥa!): svršena je dova i treba proučiti Fatihu! — »Do bašluka ate dojahaše, / Tu f a t i h u Turci proučili« (M. H. IV 111); »Tri f a t i j e pa je izučila«. (Lord 205).
< tur. *fatiha* < ar. *äl-Fātiḥa.* Osn. zn. ar. riječi *fātiḥa* (part. a. f. od inf. *fätḥ* ($\sqrt{\text{fth}}$) »otvoriti; osvojiti«) je: »ona koja otvara, koja osvaja«.

fatìja, v. Fatiha.

Fȁtija, v. Fatima.

Fatíma, Fȁtima, hipok. **Fáta, Fȁtija, Fätka, Fȁtuša** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Fatime, Fatma,* žensko ime, ime kćeri Muhameda (pejgambera).
Osn. zn.: »ona koja odbija dijete od sise« (Part. a. f. od **inf.** *fāṭam* ($\sqrt{\text{ftm}}$ »odbiti dijete od sise«.

Fätka, v. Fatima.

Fàtma, v. Fatima

fàtmačiček, fàtmačić *m* (ar.-tur.) *pitomi šljez, carev cvijet, trandovilje, Althaea rosea (L.) Cav.* < tur. *fatma çiçeği (Fatma çiçeği)* bukv.: »Fatmin cvijet«, izft., v. kompon. pod *Fatima* i *čiček*.

Fàtuša, v. Fatima.

Fazíla (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Fazilet,* < ar. *Faḍīlä,* žensko ime, »Vrlina«.

fazílet, fadílet *m* (ar.) *vrlina, odabranost.*
< tur. *fazilet* < ar. *faḍīlä.*

fàzla *f* (ar.) *višak, suvišak.*
< tur. *fazla* < ar. *faḍlä.*

Fàzlija, hipok. **Fázlo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Fazlî,* lično ime, »Vrijedni, Vrsni« < ar. *faḍl* »vrijednost, dobrota« + ar. adj. suf. *-ī (-iyy).*

Fázlo, v. Fazlija.

fê -éta *n* (ar.) *ime arapskog slova »f«.*
< tur. *fe* < ar. *fā'.*

Fèhim, hipok. **Féhko** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Fehîm,* muško ime, »Razumni, Bistri« < ar. *fähīm* »razuman, bistar, oštrouman«.

Féhko, v. Fehim.

Fèhma (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Fehîme,* žensko ime »Razumna, Bistra«; muškom imenu Fehim (v.) dodan nastavak za f. Ako iza ovog imena dođe titula »hanuma«, onda se i u našem jeziku »a« zamjenjuje sa tur.-ar. nast. za f. »e«, pa se kaže »Fatme-hanuma«.

Féhma, v. Fehmíja.

Fèhmija, hipok. **Féhmo (ar.)** *musl. muško ime.*
< tur. *Fehmî,* muško ime, »Razumni, Bistri« < ar. *fähm* »razum« + ar. adj. suf. *-ī (-iyy).*

Fehmíja, hipok. **Féhma** i **Fèhma** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Fehmiye,* žensko ime, »Razumna, Bistra« < ar. *fähm* + ar. adj. suf. za f. *-iyyä.*

Féhmo, v. Fèhmija.

Féjzo, v. Fejzulah.

Fejzùlāh -áha, hipok. **Féjzo** (ar.) *musl. muško ime.*
< ar. *Fäyḍu-llāh,* muško ime, »Božja darežljivost, Božja milost«, izft. od *fäyḍ* »darežljivost, milost, velikodušje« i *Allāh* »bog«.

fèkat konjunkc. (ar.) *samo malo, istom.* — »Zar se n'jesi jadan nasitio: / Sve birtaša, mladih tamburaša, / Birtašica f e k a t obljubljenih« (I. Z. Herceg. 64).
< tur. *fakat* < ar. *fäqaṭ* »istom«.

feláćet *m* (ar.) *nesreća, propast, zla kob.*
< tur. *felâket* »nesreća, propast, zla kob« < ar. *fäläk* »svemir, nebo«.
V. felaćetli, zafelaćetiti.

felaćètli, indecl. adj. (ar.-tur.) *kaže se za čovjeka paničara, koji radi s nekom usplahirenošću, koji kijameti.*
< tur. *felâketli* »koji sluti nesreći, koji prouzrokuje nesreću«, v. felaćet + suf. *-li.*

fèlāh -áha *m* (ar.) *1. arapski seljak; crnac.* — »Brže crnce, mamene f e l a h e« (K. H. I 59).
2. fig.: đavoljast, živ kao đavo: »Velik je f e l a h«, kaže se za nemirnog i vragoljastog dječaka.

< tur. *fellâh* < ar. *fällāḥ* »zemljoradnik, težak«.

fĕn *m* (ar.) *vrsta; vrsta nauke, naučna disciplina.*
< tur. *fen* < ar. *fänn.*

fènjer (vènjer) *m* (grč.) *1. ručna zastakljena ili na drugi način uokvirena svjetiljka u kojoj gori svijeća ili petroleumska lampica.* — »Ti upali f e n j e r - viđelicu« (M. H. III 54). — »užegoše v e n j e r jasnu sveću« (Vuk II 316). Ako je fenjer uokviren u staklo, onda se zove »d ž a m l i f e n j e r«: »Džamli f e n j e r zapalio« (nar. pj.). Ako je pak fenjer okruglog oblika od mušeme (v. mušema), koji se, kad nije u upotrebi, može složiti, sklopiti, zove se »mušemali fenjer«: »Složi se kao mušemali fenjer« (nar. izr.), tj. složi se na tle, pade, sroza se.
< tur. vulg. *fener*, knjiž. *fenar* < grč. *phanárı*, stgrč. *phanárıon.*

ferágatiti se, ferágetiti se, *okaniti se, proći se nečeg.*
< tur. *feragat* »napuštanje, odricanje« < ar. *färäg* (√frg) »svršiti, prestati sa radom«.

feráhluk *m* (pers.-tur.) *širina, otvorenost, prostranstvo.*
< tur. *ferahlık* < pers. *ferāḫ* »širok, prostran, otvoren« + tur. suf. *-lik.*

ferâiska mes'èla *f problem kako treba u izvjesnom slučaju razdijeliti ostavinsku imovinu među nasljednike po šerijatskom nasljednom pravu.*
V. kompon. pod feraiz i mesela.

feráiz *m* (ar.) *šerijatsko zakonsko nasljedno pravo.*
< tur. *feraiz* < ar. pl. *färā'iḍ* »alikvotni nasljedni dijelovi koji su u kur'anu izričito određeni«, sing. *farḍ*, osn. zn.: »propis, ono što je određeno«.

fĕrak (vĕrak), -rka, **fĕrk, fărk,** *m* (ar.) *razlika, različitost, nepodudarnost.* — »Ima f e r k a kad je kruška mehka« (nar. izr.), Svačem ja znam v e r a k« (Kočić I 91).
< tur. *fark* < ar. *farq* »razlika«.

Smatram da nema osnova pretpostavka, na koju upućuje Miklošić kod riječi *fekr, fikr* i Rj. JAZU kod riječi *ferak*, da bi ova riječ imala vezu sa ar. *fikr* »misao, mišljenje« jer su ar. riječi *farq* i *fikr* sasvim različite i po svom glasovnom sastavu i po značenju, tako da ne može biti govora o metatezi i sl. V. ferčiti, oferčiti, ferkli, ferkliji, ferik, frka.

fĕrčiti (fĕrak činiti, fĕrk činiti) *1. cijeniti, zaključivati o nečem nakon posmatranja, razabirati. 2. ustanovljavati razliku između dva posmatrana predmeta.*
Izv. od ferak (v.).

fĕredža (vĕredža) *f* (ar.) *vrsta ženskog ogrtača, mantila, od crne ili modre čohe, koji su muslimanke oblačile prilikom izlaska na ulicu. Uz feredžu stavlja se još jašmak (v.) i čember (v.), a prilikom dalekog putovanja ili jahanja na konju mjesto jašmaka stavlja se peča (v.).* — »Meće peču, ogrče f e r e d ž u« (M. H. III 67).
< tur. *ferace* (č. feradže) < ar. *färāğiyyä* (pl. *färāğī*) < ar. *färäğ* »utjeha, tješenje, razveseljivanje« + ar. adj. suf. za f. *-iyyä.*

Férha, v. Ferhija.

Ferhadíja *f* (pers.-ar.) *1. ime džamije u blizini hotela »Evropa« u Sarajevu, nazvana po Tešnja-*

ku beglerbegu Ferhat-begu. Imenom ove džamije nazvana je i obližnja ulica.
2. glavna džamija u Banjoj Luci.
< tur. *Ferhadiye* < ar. *Färhādiyyä* »Ferhatova« (v. Ferhat) + ar. adj. suf. f. *-iyyä*.

Fèrhat, Fèrhad (pers.) *musl. muško ime.*
< tur. *Ferhat,* muško ime < pers. *Ferhād* »ime junaka persijske nacionalne priče »Ferhad i Širin«.
V. Ferhadija.

Ferhíja, hipok. **Férha** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Ferhiye,* žensko ime, »Vesela, Radosna« (odgovara imenima Veselinka i Radojka) < ar. *färaḥ* »veselje, radost« + ar. adj. suf. f. *-iyyä*.

Fèrīd -ída, hipok. **Fíćo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Ferid,* muško ime, »Jedini, Jedinac« < ar. *färīd* »jedini, jedinstveni, besprimjerni«.

Ferìda (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Feride,* ž. ime, »Jedina, Jedinica« < ar. *färīdä* »jedina, jedinstvena, besprimjerna«.

fèrīk -íka *m* (ar.) *zapovjednik divizije, divizijski general.*
< tur. *ferîk,* istog značenja kao u nas < ar. *färīq* »odjel, razdio; stranka«.

fèrīm, v. aferim.

Fèriz (pers.) *musl. muško ime.*
< tur. *Firuz* < ar. *Fīrūz,* muško ime, »Srećni, Sreten, Srećko« < pers. *pīrūz* »srećni«.
V. Firuz.

ferjádžija, ferjátčija, ferjáčija *m* (pers.-tur.) *glasonoša koji traži pomoć tvrđavi koju je napao neprijatelj.* — »a ni otkle f e r j a d ž i j e nema« (F. K. 1886. 37).
< tur. *feryatçı* < pers. *feryād* »zapomaganje, vičući zvati u pomoć« + tur. suf. *çi*.
V. firjatu-figan.

fȅrk, v. ferak.

fèrkli, fàrkli, indecl. adj. (ar.-tur.) *»različan, drukčiji (ali u pozitivnom smislu od onog s čime se upoređuje, tj. bolji).*
< tur. *farklı,* v. ferak + suf. *-li*.
V. ferkliji.

fèrklijī adj. *bolji, odabraniji, ljepši.* — »Moja zlatko, ti ništa ne znadeš, / f e r k l i j i je Huso bajraktare« (K. H. II 369).
Naš komparativ od riječi ferkli (v.).

fèrmān -ána **(vèrmān)** *m* (pers.) *1. sultanov ukaz, sultanova naredba, carska zapovijest. Fermani su pisani posebnom vrstom arapskog pisma, tzv. diváнijom, a na početku je stajala carska tura.* — »I donese careva f e r m a n a« (K. H. I 13); »Kad četvrto jutro osvanulo, / car mu dade sićana v e r m a n a« (Vuk II 171).
2. fig. dugačko pismo. »Napisao je čitav f e r m a n« (nar. izr.).
< tur. *ferman* < pers. *fermān,* part. prez. od inf. *fermūden* »zapovijedati, narediti«.

fȅrmen i **fȇrmen** *m* (tur.) *dio stare narodne nošnje, vrsta prsluka, od čohe, kadife ili šajaka, izvezen gajtanima, sprijeda sasvim otvoren i ne skopčava se. Ženski fermen je obično od kadife i više ukrašen vezom i gajtanima.* — »I na plećim f e r m e n od kadife« (K. H. II 152).
< tur. *fermen.*

fertútija *m* (pers.) *onaj koji je malo čaknut, blentav.*
< tur. *fertutî* < pers. *fertūtī* »malouman usljed starosti«.

fertùtma, v. frtutma.

fèrzan, fèrzen adj. (pers.) *znan, pametan, mudar.*
< tur. *ferzâne* < pers. *ferzäne.*

fȅs, demin. **fèsić** *m* (ar.) *kupasta kapa bez oboda koju muslimani nose. Obično je sa kićankom, ali se nosi i bez nje. Fes je uveden u Turskoj Carevini kao narodna kapa početkom 19. vijeka za sultana Mahmuda II 1808—1839). U početku se fesovi nisu kalufili. Tek kad su postali medžidija-fesovi (za sultana Abdul-Medžida / 1839—1861 /), pojavili su se i kalufi za fesove. Postojale su nekolike vrste fesova s obzirom na kvalitet, oblik i marku: »tunus-fes« ili »tunofes« (v.), »medžidija-fes« (v.), »azizija-fes« (v.), »rešadija-fes« (v.)* itd.
< tur. *fes* po gradu Fesu u Maroku, ar. *F'äs.*
V. feslija.

fesáčija, v. fesadžija.

fèsād -áda, **fèsāt** -áta *m* (ar.) *smutnja, zamućivanje; svađa, zavada; nered.*
< tur. *fesat* < ar. *fäsäd.*
V. fesaditi, fesadžija.

fesádžija, fesáčija *m* (ar.-tur.) *1. onaj koji zamućuje, svađalica, bundžija.*
2. onaj koji diže galamu za svašta; plahovit čovjek.
< tur. *fesatçı,* v. fesad + suf. *-çi.*

fesáditi, fèsād praviti, fèsād zametati, *stvarati smutnju, zamućivati, zavađati; stvarati nered.*
Izv. od fesad (v.).

feslìđan, feslìđen, feslìgen (pogr. **feslìdžan)** *m* (grč.) *bosiljak, Ocimum basilicum L.* — »Ali dunjom, al' narančom, / al' gorkijem f e s l i g e n o m?« (Vuk I 428). — »A ti dragi na struk f e s l i d ž a n a« (Ašikl. 66).
< tur. *fesleğen* < grč. *vasılıkón.*

fèslija *m* (ar.-tur.) *onaj koji nosi fes na glavi.*
< tur. *fesli (fes-li),* v. fes + suf. *-li.*

fȅt, v. feth.

Fètāh -áha, hipok. **Féto** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Fettah,* muško ime, skraćeno od Abdulfettah (v.).

fȅth, fȅt (ar.) *1. osvajanje, osvojenje.* — »Dok gradove f e t a učiniše / i po njemu harač pokupiše« (Vuk IV 419).
2. tursko osvojenje Bosne. »Još od f e t h a« = još od turskog osvojenja Bosne.
< tur. *fetih* < ar. *fätḥ.*
V. Fatih, Fatiha, feth učiniti, fetovati, Fetah, Fethija.

Fèthija, hipok. **Féto** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Fethî,* lično ime, »Osvajač, Pobjedilac« < ar. *fätḥī,* v. feth + ar. adj. suf. *-ī (-iyy).*

Fethíja (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Fethiye,* žensko ime, »Osvajačica, Pobjednica« < ar. *fätḥiyyä,* v. feth + ar. adj. suf. za f. *-iyyä.*

fȅth učiniti, fȅt učiniti, *osvojiti.*
Izv. od feth (v.).

Féto, v. Fetah i Fèthija.

fètovati -ujēm, *osvajati.* — »da pođemo Bosnu f e t o v a t i, / i po Bosni sve redom palanke« (I. Z. II 9).
Izv. od feth (v.).

fètva *f* (ar.) *pravno rješenje ili uputa (decizija) dana u obliku odgovora kako da se riješi izvjesno šerijatsko pitanje. Autoritativne fetve izdaju šejhul-*

islam i muftije. Zbirke takvih rješenja zovu se »fetâvā«. — »Pitaćemo hodža po Udbini, / da li f e t v a povesti jenđije« (nar. pj.).
< tur. *fetva* < ar. *fätwā*.
V. fetva-emin.

fètvā-èmīn -ína *m* (ar.) *visoki vjerski službenik u islamskom vjerskom uredu koji je zadužen referatom izdavanja fetvi.*
< tur. *fetva emini* »povjerenik za fetve«, izft. od fetva (v.) i emin (v.).

Fèvzija (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Fevzî*, muško ime, »Spašeni, Srećni« < ar. *fäwz* »spas« + ar. adj. suf. *-ī*. Ako se ovom i sličnim imenima koja se svršavaju na »-ja« doda titula efendija ili beg, onda se i u našem jeziku izgovara kao u tur.: *Fevzi-efendija, Fevzi-beg*, a ne Fevzija-efendija, Fevzija-beg.

fìćir, fìćer, fìćr *m* (ar.) *misao, teška misao, briga; pomisao, volja.* — »Majstorbaša pod čadorom cvili, / U f i ć e r u vrlo zadrimao. / On je svoju glavu naslonio« (M. H. III 99); »al' kad nemam ništa u džuzdanu, / baš ni na što f i ć e r ne imadem«. (I. Z. II 85).
< tur. *fıkır* < ar. *fikr* »misao, mišljenje«.

Fidáhīć, v. fidáhija.

fidáhija, fidáija *m* (ar.) *onaj koji je požrtvovan, koji je spreman da se žrtvuje (za domovinu ili za kakav drugi ideal). Od ovog je nastalo prezime Fidáhīć.*
< tur. *fedai* < ar. *fidā'* »žrtva« + ar. adj. suf. *-ī*.
V. fida se učiniti.

fìdan, v. fiden.

fìdā se učiniti, *žrtvovati se.*
< ar. *fidā'* »žrtva«. v. fidahija.

fìden, fìdem, fìdim, fìdan -a *m* (grč.) *mladica, mlada grana, struka rasada (presade).*
< tur. *fidan* < ngrč. *phytánī*.

fìd'ja *f* (ar.) *otkupljenje; novac koji muslimani dijele siromasima za dušu umrloga kao otkupljenje njegovih neizvršenih vjerskih obaveza za života.*
< tur. *fidye* < ar. *fidyä* »otkupnina«.

fìgānj, fìgān *m* (pers.) *vika, vriska, plač, kuknjava (zbog žalosti ili iz straha).* — »Stade f i g a n j u ćemerli kuli« (M. H. III 462).
»figānj činiti« = plakati, vriskati; »F i g a n j č i n i dizdaraginica, / Tješile je svoje drugarice« (Vuk V 518).
< tur. *figan* < pers. *fiġān*.

fìgānj (pogr.), v. fiden.

fìjāt -áta *m* (ar.) *cijena.*
< tur. *fiyat* »cijena« < ar. *fī* »u, na, sa«.
V. fijatiti.

fijátiti, ofijátiti, *cijeniti, procijeniti.* — »Međutim, u Imljanima štetu u polju je bila dužna da »o f i j a t i«, »f i j a t i« (proceni) komisija koju su činili sam poljar i onaj knežev pomoćnik u čijem se zaseoku šteta dogodila« (GZM Etn. XVII, 1962. 120).
Izv. od fijat (v.).

Fíka, v. Šefika.

fìkh, fìkuh *m* (ar.) *šerijatsko pravo.*
< tur. *fıkıh* < ar. *fiqh*.

Fíko, v. Šefik.

Fíkra, v. Fikreta.

Fìkret, hipok. **Fíkro** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Fikret*, lično ime, »Misao«. < ar. *fikrä* »misao«.

Fikreta, hipok. **Fíkra** (ar.) *musl. žensko ime.*
Muškom imenu Fikret (v.) dodan naš nast. za f. *-a.*

Fikrija, hipok. **Fíkro** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Fikrî,* muško ime, »Pametni, Mudri« < ar. *fikr* »misao, mišljenje« + ar. adj. suf. *-ī (-iyy).*

Fíkro, v. Fikret i Fikrija.

fȉl, fȉlj i **fīl** -íla *m* (ar.) *slon.* — »A balčak joj dva filova zuba« (M. H. III 510); »Balčak joj je od srme kaljene, / A korice od filjova zuba« (M. H. IV 115).
< tur. *fil* < ar. *fīl* (u pers. *pīl*).
V. fildiš.

filān-fàlān, v. falan-filan.

filān-fùstuk (ar.-pers.) *uzrečica: to i to, tako i tako.*
< tur. *filân fıstık,* v. kompon. pod filan i fustuk.

fìlare, fìlari, v. firale.

fìldiš *m* (ar.-tur.) *slonova kost; ono što je izrađeno od slonove kosti.* — »Na jabuku čašu od fildiša« (K. H. I 230).
< tur. *fildişi (fil-dişi),* tur. izft. od ar. *fīl* »slon« i tur. *diş* »zub«.

fìldžān, v. findžan.

findžān -ána, **fildžān** -ána, **vìldžān** -ána *m* (pers.) *šoljica za crnu kafu.* — »U findžane kahvu utočila« (K. H. I 240); »a ujutru kafu u fildžanu: / ne bi li me u kafi popio« (Vuk I 256); »Kada popi kavu iz vildžana« (Vuk IV 430).
< tur. *fincan* (č. findžan), vulg. *filcan* < ar. *finǧān* < pers. *pingān* »plitka zdjela, tas«.

fìno-fȅs *m* (tal.-ar.) *fini, lijepi fes.* — »Na glavi joj fesa fino-fesa« (F. J. I 141).
< tur. *fino-fes* »tanki, probrani fes« < tal. *fino* »tanak« i fes (v.).

fȉra *f* (pers.) *rasap, otpadak od robe; troha, otpadak.* — *Kad se maslac pretopi u maslo, sav onaj otpadak koji se pojavi pri izlučivanju čistog masla zove se fira.*
< tur. *füru* < pers. *firū, furū* »dolje, niže«.

firale (fìlare, fìlari) pl. (tur.) *starinska laka plitka obuća koja se nosila u svako doba godine. Oblačile su se na golu nogu, na čarape ili na mestve. Danas ih nosi samo poneki hodža ili hadžija.* — »Firale joj kupit' u Saraj'vu« (K. H. I 68); »Vid' u mene meke mestve, Marušo! / Vid' u mene firalice, Jovane!« (Muz. zap. Inst. 2279).
< tur. *filar.*

firànija *m, ciganija.* — »O dizdaru, gradu poglavaru, / sad mi kaži ko je firanija, / ko je, aga, od kuje kopile« (M. H. III 240).
Vjerovatno je izvedeno od firaun, firavn (v.) po uzoru na »ciganija« od cigan, ciganin: »firaunija«, »firavnija«, pa radi lakšeg izgovora »firanija«.

firàun, firàvn *m* **firàunka** *f* (ar.) *Ciganin, Ciganka; fig. inačija, bezobraznik.*
< tur. *firavun* < ar. *Firaʿwn* »Faraon«.
V. firanija, firaunluk.

firaùnluk *m* (ar.-tur.) *ciganluk, ciganstvo.* — »Pa to i jeste zlo i nevolja što čovjeku prođe vijek dok vidi Husu firauna kako od kokošara postaje prvi čovjek i kako se opet vraća u svoj firaunluk, kaže onaj što se teško miri sa sudbinom« (Andrić 45).

< tur. *firavunluk*, v. firaun + suf. *-luk*.

Firàun, Firàvn (ar.) *Faraon.*
< ar. *Fira'wn.*

firjâtu-fígānj *m* (pers.) *plač, dreka, jaukanje, kuknjava.*
< tur. *feryatu-figan* < pers. *feryād* i *fiġān*, oboje znači »zapomaganje, vikanje, dozivanje u pomoć«.

Fírūz -úza, **Fírōz** -óza (pers.) *musl. muško ime.*
< tur. *Firuz* < ar. *Fīrūz*, muško ime, »Sretnik; Pobjedilac« < pers. *pīrūz* »sretni; pobjedilac«.

fìskija *f* (lat.) *slavina; štrcaljka za vodu.* — »Iz nje bije za sedam f i s k i j a« (M. H. III 215); »pod f i s k i j e podmakle testije, / oko vode kolo ufatile« (Muz. zap. Inst. 59).
< tur. *fıskıye* < ar. *fisqiyyä* < lat. *piscina.*

fìstān, vìstān, fùstān -ána *m* (grč.) *ženska suknja; muška narodna nošnja u obliku suknje.* — »Nosi l' Mara tri nova f i s t a n a« (Sevd. 103).
< tur. *fıstan* < pers. *fistān* < grč. *phossaton.*
V. fistanlija, fistanluk.

fistànlija *m* (grč.-tur.) *onaj koji nosi fistan kao dio narodne nošnje.*
< tur. *fıstanlı (fıstan-lı)*, v. fistan + suf. *-li.*

fistànluk *m* (grč-tur.) *potrebna količina platna kao pribor za jedan fistan.*
< tur. *fıstanlık (fıstan-lık)*, v. fistan + suf. *-lik.*

fìšek (vìšek) *m* (tur.) *1. naboj, metak za pušku.* — »Kad nestade u cure f i š e k a« (K. H. I 87). — »nije li se u kog dogodilo / ja v i š e k a da nama dokuči, / prazne su nam puške u rukama« (Vuk IV 159).
2. papirnata kesica. — »Besposlen Mujo f i š e k e savija« (Vuk, Posl. 12).
< tur. *fişek, fişenk.*
V. fišekčija, fišek-ćesa, fišeklije, fišekluk.

fišèkčija, fišègdžija *m* (tur.) *zanatlija koji pravi i prodaje fišeke.*
< tur. *fişekçi*, v. fišek + suf. *-çi.*

fìšek-ćèsa *f* (tur.-pers.) *ćesa ili kutija u kojoj se nosi barut u fišecima i olovo za punjenje pušaka.*
< tur. *fişek-kese*, v. komponente pod fišek i kesa, ćesa.

fišèklije, pl. t. (tur.) *kožni pojas sa pregracima u kojima stoje naboji, fišeci za pušku.*
< tur. *fişekli*, v. fišek + suf. *-li.*

fišèkluk, s. **fišèkluci,** pl. *m* (tur.) *manja kožna torba u kojoj su se nosili naboji, fišeci.* — »A Mehmeda posred f i š e k l u k a« / Četiri mu rebra odvojio« (Lord 282).
< tur. *fişeklik*, v. fišek + suf. *-lik.*

fìtilj -ílja *m* (ar.) *1. pamučni gajtan ili traka u svijeće i petrolejske lampe; stijenjak, žižak.*
2. upaljač u starinskih topova i pušaka. — »Na topove f i t i l j judariše« (Lord 71).
3. u narod. ljekarstvu: uvijeno voščano platno koje se stavlja u uho i pali.
< tur. *fitil* < ar. *fätīl.*
V. ufitiljiti (se).

fìtne *n* (ar.) *smutljivac, intrigant, spletkar.*
< tur. *fitne* < ar. *fitnä* »zavođenje; kušnja; buna, nered«.
V. fitnedžija, fitneluk, fitnija.

fitnèdžija *m* (ar.-pers.) *smutljivac, spletkar; svadljivac, onaj koji zavađa ljude.*
< tur. *fitnecu (fitne-cu)* < fitne (v.) + pers. *ǧū, ǧūy,* prez. osn. od inf. *ǧusten* »tražiti«.
Istog je značenja i tur. nom. agent. *fitneci (fitne-ci).*

fitnèluk *m* (ar.-tur.) *smutnja, spletka, intriga.*
< tur. *fitnelik,* v. fitne + suf. *-lik.*

fìtnija (i **fìtmija**) *f, smutljivka; vragoljanka, namiguša.*
Naša izvedenica od fitne (v.).

fö̀rmadžija *m* (lat.-tur.) *tipografski radnik, pomoćni radnik u grafičkoj struci.*
< tur. *formacı* »tipografski radnik« < tur. *forma* »željezni okvir sa složenim slovima za štampanje jedne stranice« < lat. *forma* + tur. suf. *-ci.*

frča, *f* (tal.) *četka, kefa.*
< tur. *fırça* < tal.

frènđija *f* (franc.-ar.) *kula sagrađena na evropski način.*
< tur. *frengi* i *firengi* »evropski« < tur. *Frenk, Firenk* »Evropejac« < franc. *Franc* »Franak« + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

frèngi adj. (franc.-ar.) *evropski.* — »Već u teze f r e n g i kumaš veze« (Bajr. 8).
< tur. *frengi,* v. frenđija.

frènjak -njka *m* (franc.) *sifilis.*
< tur. *frenk illeti* »evropska bolest — sifilis«, tur. izft. od tur. *Frenk* »Evropejac« (< franc. *Franc* »Franak«) i ar. *ʿillā* »bolest«.

fìrka *f* (ar.) *1. stranka, grupa, frakcija.*
2. divizija u turskoj carskoj vojsci.
< tur. *fırka* < ar. *firqa.*

fr̀ljiti, frljáknuti, *baciti nešto iz daleka.*
< tur. *firlatmak,* istog značenja.

fr̀tuna, fùrtuna *f* (tal.) *mećava.*
< tur. *fırtına* »bura« < tal. *fortuna* »oluja na moru«.

frtùtma, fertùtma, furtùtma, vrtùtma, vurtùtma *f* (tur.) *zbrka, metež, trka.*
Po svoj prilici ovdje se radi o tur. nom. action. od tur. *vur!* »udri!« i *tut!* »drži!«, dakle: *vur--tutme* »radnja ili zbivanje u kojoj se viče: vur! tut!«, što bi u našem jeziku značilo: drž', ne daj! Slično je tome »tûta, vûra!« »drži, udri« ili »potegni, povuci«. Navodim i pretpostavku: < tur. *vur, tutma!* »udri, ne zarobljuj!«

Fùād -áda (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Fuad,* muško ime, »Srce«, < ar. *fuāʾd* »srce«.

fùčija (vùčija) *f* (grč.) *drvena poveća posuda, slična burencetu, u kojoj se drži voda, pekmez i sl.* — »Ljuto sirće svoju f u č i j u kvari« (Vuk, Posl. 173).
< tur. *fıcı* < ngrč. *boutsí.*

fudúlija, fuzúlija *m* (ar.) *onaj koji se nepozvan miješa u tuđe poslove; poslovođa bez naloga.*
< tur. *fuduli* < ar. *fuḍūliyy* (< ar. *fuḍūl,* pl. od *faḍl* »dobrota; pretek, suvišak« + ar. adj. suf. *-iyy).*

fùhuš *m* (ar.) *besramnost, bezobrazluk; sramotne riječi.* — »Nemoj zborit f u h u š a, ode i din i duša« (Nar. bl. 312).
< tur. *fuhuş* < ar. *fuḥš.*
V. fahiša.

fukàra i **fùkara** *f* (ar.) *siromah, sirotinja.* — »Već ono je soja f u k a r s k o g a« (M. H. III 467); »U Zvorniku, al' u donjem gradu, / ljuto cvili zvornička f u-

kara« (Muz. zap. Inst. 3319); »Pa kako će fukara moći živiti u takoj skupoći...« (Zembilj III 126).
< tur. *fukara* < ar. pl. *fuqarā'*, sing. *faqīr* »siromah«. Arap. plural upotrebljava se u tur. i našem jeziku i kao singular.
V. fukaraluk, fukaraština.

fukaráluk *m* (ar.-tur.) *siromaštvo, neimaština.*
< tur. *fukaralık*, v. fukara + suf. *-lik.*

fukaráština *f, siromaština*
Izv. od fukara (v.) po uzoru na siromah — siromaština.

fùnduk *m* (pers.) *lješnik, Corylus colurna L.*
< tur. *fındık* < ar. *fundūq* < pers. *bunduq.*
V. funduklija.

fundùklija *m* (pers.-tur.) *vrsta starog turskog dukata.* »Tuj mi kuca dukat funduklija« (GZM 1907. 634).
< tur. *fındıklı*, v. funduk + suf. *-li.* Dukat je nazvan ovim imenom stoga što ima okolo kružiće slične lješnicima.

fùrda i **fȕrda** *f* (pers.) *1. utroba zaklane životinje (drob i crijeva).* — »Prozore je zastro furdom« tj. razapetim osušenim crijevima (Bilten I 118).
2. odresci od bakra u kazandžija; metalni otpaci; kalo, škart.
< tur. *hurde, hurda* < pers. *ḫurde* »sitnica, djelić, komadić«
V. furdovat, hurda.

furdòvāt -áta *m* pl. (pers.) *odresci od bakra koji nastaju u kazandžija prilikom izrade ili krpljenja bakrenih predmeta.*
< tur. *hurdevat*, pl. izveden na arap. način od pers. *ḫurde* »sitnica, djelić, komadić«.

fùrsat *m* (ar.) *zgoda, prilika, zgodan čas kad niko ne može omesti da se što učini; samovolja kad se kome pruži zgodna prilika.* — »Ne daj mu, bože, fursata, a on bi čuda počinio«, »Uhvatio fursat« (u ob. gov.).
< tur. *fursat* < ar. *furṣa* »prilika, zgodan čas«.
V. ofursatiti.

fùrtuna, v. frtuna.

furtùtma, v. frtutma.

furùna, vurùna *f* (grč.) *peć; limena peć; zemljana pekara.*
< tur. *furun* i *fırın* < grč. *foûrnos.*
V. furundžija.

furùndžija, vurùndžija *m* (grč.-tur.) *pećar, zanatlija koji pravi furune, šporete i solunare; pekar.*
< tur. *furuncu i fırıncı*, v. furuna + suf. *-cu, -ci.*

fùstān, v. fistan.

fùstuk *m* (pers.) *vrsta badema, plod drveta Pistacia vera.*
< tur. *fıstık*, vulg. *fustuk* < ar. *fustuq* < pers. *piste (puste, buste).* Po Kraelitz-u u ar. jezik došlo iz grč. *pistáchion.*

fùškija *f* (pers.) *konjska izmetina, konjska balega.*
< tur. *fışkı* < pers. *ḫuškī.*

fȕta i **fúta (ȕuta, vúta)** *f* (ar.) *pregača, kecelja, zastirač.*
< tur. *futa* < ar. *fūṭa.*

G

gȁdar *m* (ar.) *nasilje, pohara; upropašćenje, šteta, zlo.* — »koja bi nam svima mila bila, / Koja ne bi g a d a r donijela!« (Lord 188).
< tur. *gadir* »nevjera, izdaja; nasilje, nepravda« < ar. *gadr* »nevjera, izdaja«.
V. gadara, gadar učiniti.

gàdara, gȁdarija (iskr. **kàdara, àgadara)** *f* (ar.) *vrsta poteže sablje s oštricom s obje strane.* — »A pod kolan muhurli g a d a r u« (M. H. III 512); »Ajkuna mu opremi đogata, / udri na njeg rahte i g a d a r e, / jest g a d a r e s obadvije strane« (K. Hörm, 1888 II 66); »objesi mu zlatne kuburlije, / a g a d a r e s obadvije strane« (Vuk III 102); »zveketanje mačah i k a d a r a h« (F. J. I 149); »A po čosi puli risovina, / Pa preturi dvije a g a d a r e« (Vuk VII 66).
< tur. *gaddare* < ar. *gaddārä* »ona koja nanosi štetu i nasilje neprijatelju« (part. akt., kao nom. intensit, od ar. *gadr* (√ *gdr*) »iznevjerenje, izdaja«).

gȁdar učiniti, *nasilje, štetu, poharu, učiniti.* — »Veliki je g a d a r u č i n i o, / Porobio, vatrom popalio« (M. H. IV 445); »Ti si meni g a d a r u č i n i o, / bijelo mi lice obljubio« (Petran. I 269).
Izv. od gadar (v.).

gáfil *m* (ar.) *onaj koji je nehajan, nemaran, indolentan.* — »G a f i l biti i spavat'« (Nar. bl. 310).
< tur. *gafil* < ar. *ǧāfil,* part. akt. od *gaflä* (√ *gfl*) »zanemarivanje; nemar, nehaj«.

gàflet *m* (ar.) *nemar, nehaj, indolencija.*
< tur. *gaflet* < ar. *gaflä.*
V. gafil.

gȁib, gȁjib, gȁjb, gȁjp, adj. (ar.) *odsutan; nevidljiv.*
< tur. *gaib, gaip* < ar. *gā'ib,* part. akt. od *gābä, gayb* (√ *gyb*) »odsutan biti«.
V. gaib biti, gaib se učiniti, gaibane, gajb.

gāibáne, adv. (ar.-pers.) *neviđeno, apstraktno.*
< tur. *gaibane* < ar. *gā'ib* »odsutan« + pers. suf. za građenje priloga *-āne.*

gȁīb (gȁjib, gȁjb, gȁjp) biti, gȁib se učiniti, *nestati, izgubiti se.* — »To mu reče, pa mu g a i b b i o« (M. H. III 36); »Pa se tudijer g a j i b u č i n i o« (K. H. I 263); »Tu se svetac g a j i p u č i n i o / I on ode u nebesko carstvo« (Petran. 10).
Izv. od gaib (v.).

gaila, gájla *f* (ar.) *1. nevolja, briga, muka, napast.* — »Ne beri g a j l e« = ne vozi brige, ne brini.
2. tegoban, mučan ili dosadan posao.
< tur. *gaile* < ar. *gā'ilä.*

gäjb *m* (ar.) *1. ono što će doći u budućnosti, tajne budućnosti.*
2. ono što je za čovječje oko nevidljivo, što je tajanstveno.
< tur. *gayb, gayp* < ar. *gayb.*

gâjde *f*, pl. t. (ar.) *narodni duvački muzički instrumenat.*
< tur. *gayda,* istog značenja kao u nas < ar. *qāi'dä,* v. kajda.

gájet, gájetīlē, adv. (ar.) *odviše, suviše, vrlo, jako.* — »Mora da vašem seljaku g a j e t dobro ide« (Zembilj II 26).
< tur. *gayet, gayetile,* istog značenja kao u nas < ar. *gāyä* »cilj, svrha, kraj, posljedni stepen«.

gäjib, gäjib biti, gäjib se učiniti, v. gaib, gaib biti itd.

gájla, v. gaila.

gäjn *m* (ar.) *ime arapskog slova »g«.*
< tur. *gayn* < ar. *gayn.*

gäjp, v. gaib.

gajrèčija (gajrètčija) *m* (ar.-tur.) *dobar radnik, vrijedan trudbenik, ustalac; pomagač.*
< tur. *gayretçi (gayret-çi),* v. gajret + suf. *-çi.*

gàjret (gàiret, gàrjet) *m* (ar.) *nastojanje, zauzimanje, revnost; pomoć; zagrijanost, privrženost.* — »Neka znade sva Bosna ponosna, / ko je caru bio u g a j r e t u« (M. H. III 97); »Osman-agu Bogom zaklinjaše, / da mu danas u g a j r e t u bude« (F. J. II 283); »Svome srcu g a i r e t a dava, / A na vrata juriš učinio« (Vuk VII 194); »Kako koji konak unapredak, / sve g a i r e t bolji među braćom« (Vuk II 527).
< tur. *gayret* < ar. *gayrä.*
V. Gajret, gajret!, gajrečija, gajretiti, pogajretiti.

Gàjret *m* (ar.) *ime muslimanskog kulturno-prosvjetnog društva, čija se djelatnost prostirala na područje Bosne i Hercegovine, a osnovano je 1903. g. u Sarajevu. Društvo je izdavalo i časopis pod istim imenom, koji je izlazio od 1907—1914 i od 1921—1941.*
< tur. *gayret,* v. gajret.

gajret! (garjet!), interj. (ar.) *nastoj, trudi se, hajde naprijed.* — »G a j r e t, brate, Mujagin Halile!« (K. H. II 168).
Izv. od gajret (v.).

gàjretiti (gàrjetiti) *truditi se, svojski raditi, ustrajno raditi, nastojati.*
Izv. od gajret (v.).

gàjri-mùslim *m* (ar.) *nemusliman.*
< tur. *gayrimüslim* < ar. *gayr* »drugi, osim« i ar. *muslim* »musliman«.

gàjtan *m* (grč.) *pamučna ili svilena upredena ili pletena vrpca koja služi za porubljavanje i ukrašavanje odjeće. Gajtanom se naziva i uže koje je predeno ili pleteno od pamuka ili svile.* — »Da ja, znadem, moj g a j t a n e, / da će tebe mlad nositi. / svilom bi te opletala, / zlatom bi te uvijala, / a biserom nakitila« (Vuk I 311); »Tuna behu g a j t a n opružilji, / A na g a j t a n konje poredilji, / Puće puška, prekide se g a j t a n« (Lord 304).
< tur. *gaytan, kaytan* < ar. *qayṭān* < grč. *gaietanón.*

V. gajtandžija, gajtaniti, ogajtaniti, gajtanlije.

gajtàndžija *m* (grč.-tur.) *zanatlija koji pravi ili trgovac koji prodaje gajtane.*
< tur. *gaytancı* (č. gajtandži), v. gajtan + suf. *-ci.*

gàjtaniti, *stavljati gajtane na odjeću.*
Izv. od gajtan (v.).

gajtànlije, gajtánije *f,* pl. t. (grč.-tur.) *vrsta ligure, malih saonica za sanjkanje.*
< tur. *gaytanlı (gaytan-lı),* v. gajtan + tur. suf. *-li* i tur. *gaytanî* od gajtan + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

galáma *f* (tur.) *vika, dreka.* — »Svatovi smo, bez g a l a m e nismo« (nar. pj.).
Putem metateze došlo od tur. *ağlama* »plač, kuknjava« (nom. actionis od inf. *ağlamak* »plakati, derati se plačući«).
V. galamdžija, galamiti, zagalamiti.

galámdžija i **galàmdžija** *m* (tur.) *onaj koji galami, koji diže dreku.*
Izvedeno od galama (v.) pomoću tur. suf. *-ci* (č. dži).

galámiti, *derati se, vikati.*
Izv. od galama (v.).

Gálib (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Galib* < ar. *Gālib,* muško ime, »Pobjednik«.

Galìba (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Galibe,* ž. ime, »Pobjednica« < ar. *gālibā* »pobjednica«.

gâlibā, adv. (ar.) *po svoj prilici, vrlo vjerovatno, svi su izgledi.* — »Slušali ste g a l i b a, a i u školama ste morali naučavati šta je to Reval« (Zembilj II 110).
< tur. *galiba* < ar. *gālibā.*

galóše, v. kaloše

gânī indecl. adj. (ar.) *bogat, obilan.* — »Baš-čaršijo, g a n i ti si« (Petran. I 320).
< tur. *gani* < ar. *ganiyy* »bogat«.
V. Ganija, ganiluk.

Gánija, hipok. **Gáno** (ar.) *musl. muško ime.*
Skraćeno od *Abdul-Gani* < ar. *ʿAbdu-l-Gānī,* lično ime, »Rob Bogatoga« (tj. boga), ar. izft. od ar. *ʿabd* »rob« i *Äl-Ganiyy* »Bogati« (bog).

ganìluk *m* (ar.-tur.) *bogatstvo, obilje.* — »nema onoga berićeta i g a n i l u k a« (Zembilj III 147).
< tur. *ganilik (gani-lik),* v. gani + suf. *-lik.*

Gáno, v. Ganija

gàraz *m* (ar.) *1. namjera, cilj, želja.*
2. pakost, zloba, pizma, mržnja. — »Ne traži te devljet po g a r a z u, / No te sultan traži po junaštvu« (Lord 10).
< tur. *garaz* »zloba, mržnja« < ar. *garaḍ* »namjera, želja«.

gargàra *f* (grč.) *ispiranje grla i usta grgljanjem. Gargara je jedan od uslova pravilnog ritualnog kupanja kod muslimana.*
< tur. *gargara* < ar. *gargarā* < grč. *gargara.*
V. izgargarati.

gàrgija *f* (tur.) *koplje.* — »G a r g i j e i nadžaci svjetlucaju se« (Gajret 1931. 247).
< tur. *kargı.*

gáret *m* (ar.) *pljačkanje, robljenje; pustošenje.* — »G a r e t rade za tri dana bila, / jer tragaju ate i vojnike«, »Sa džabele trzaju topovi, / Osmanpaši čudan g a r e t rade« (M. H. III 70).

< tur. *garet* < ar. *gārä* »napadaj i pljačka«.

gàrīb -íba, **gàrīp** -ípa *m* kao supst. i **gàrīb, gàrīp,** kao adj. (ar.) *1. kao imenica: stranac, tuđin, siromašak, onaj koji je bez bližnjega svoga.* — »... već jednom reci, pa ovakoga g a r i b a steci« (GZM 1907 54).
2. kao pridjev: čudnovat, neobičan, kuriozan.
< tur. *garib, garip* < ar. *garīb,* sa značenjima kao u nas.
V. gurbet, gureba.

gàrjet, v. gajret.

gàsāl -ála *m* (ar.) *onaj koji kupa mrtvaca po muslimanskim vjerskim propisima.*
< tur. *gassal* < ar. *gassāl* (ar. *gasl* »kupanje mrtvaca«).
V. gasul, gasulhana, gasuliti.

gàsul *m* (ar.) *kupanje umrloga pred sahranu (u muslimana).*
< tur. *gasil* < ar. *gasl.*

gasulhàna *f* (ar.-pers.) *posebna prostorija ili zgrada gdje se mrtvaci kupaju.*
< *gasilhane (gasil-hane),* v. kompon. pod gasul i hane.

gàsuliti, gàseliti, *kupati mrtvaca po muslimanskim vjerskim propisima.*
Izv. od gasul (v.).

gàvāz, v. kavaz.

gàzab, v. gazap.

gàzap, gàzab (pogr. **gàzep**)' (ar.) *1. srdžba, ljutnja, bijes.*
2. nesrećnik, nesreća. — »Zeleni se azapa, imam dragog g a z a p a« (I. Z. II 28); »Dosta mi je hala i g a z e p a« (Lord 281).
3. »gazap učiniti«, unesrećiti, upropastiti, satrti. — »Vi mu vojsku g a z a p u č i n i t i« (K. H. I 248).

< tur. *gazap, gazab,* sa značenjem kao u nas < ar. *gaḍab.*

gazàpluk *m* (ar.-tur.) *nesreća.*
< tur. *gazaplık,* v. gazap + suf. *-lik.*

gàzel *m* (ar.) *lirska pjesma istog metra i srika kod Persijanaca i Turaka sa 7—12 distiha u kojoj se prva dva stiha rimuju i onda svaki parni (dakle: aa/bd/ca/da/ /fa . . .).*
< tur. *gazel* < ar. *gazäl.*

gazèla *f* (ar.) *afrička antilopa, slična srni, ali manja, vitkija i brža od srne.*
< tur. *gazal* < ar. *gazāl.*

gàzeta f (franc.) *novina.*
< tur. *gazete* < franc. *gazette.*
V. gazetadžija.

gazetàdžija *m* (franc.-tur.) *novinar.*
< tur. *gazeteci* v. gazeta + tur. suf. *-ci.*

gâzī, indecl. i **gázija** -ē *m* (ar.) *heroj, ratni junak, pobjednik.* — »Čuj me, aga, g a z i Smail-aga« (Vuk IV 442); »Čujete li, udvinjski g a z i j e!« (M. H. III 515); »Ja šehit, ja g a z i j a« = ili časno poginuti, ili junački pobijediti.
< tur. *gazi* < ar. *gāzī.*
V. gaziluk.

gazìluk *m* (ar.-tur.) *herojstvo, ratno junaštvo.* — »šeher Travnik bez pašaluka, / Sarajevo bez g a z i l u k a« (Muz. zap. Inst. 2931).
< tur. *gazilik,* od gazi (v.) + tur. suf. *-lik.*

gebèrisati, v. đeberisati.

gečèrma, v. ječerma.

gèčmišōlā! v. đečmišola.

gȅdželuk, đȅdželuk *m* (atur.) ***vrsta muške pidžame: duga muška kućna haljina.***

< tur. *gecelik (gece-lik)* »duga kućna muška haljina«, bukv. »noćna haljina« < tur. *gece* (č. gedže) »noć« + suf. *-lik*.

gèik, gèjik *m* (tur.) *jelen, košuta*. — »Na đogatu kako na g e i k u« (M. H. III 227).
< tur. *geyik*.

gël, v. đel.

gèla! v. đela!

gèldi, v. đeldi.

gèmija, v. đemija.

gèrdān, v. đerdan.

gèrdek, v. đerdek.

gërz, v. đerz.

Gerzèlez, v. Đerđelez.

gèrzovanje, v. đèrzovanje.

gèrzovati, v. đèrzovati.

gezgìndžija *m* (tur.) *onaj koji je mnogo putovao, koji je mnogo svijeta obišao i vidio*. — »Kad poleti na đogatu svome: / Davor, đogo, g e z g i n d ž i j a stari!« (M. H. 261).
< tur. *gezginci*, istog značenja kao u nas.
V. đezma.

gibèčija *m* (ar.-tur.) *ogovarač*.
< tur. *giybetçi (giybet-çi)*, od gibet (v.) + tur. suf. *-çi*.

gíbet *m* (ar.) *ogovaranje*. — »Mjesto besposlice i beskorisnog razgovora, mjesto g i b e t a i ogovaranja . . .« (Gajret 1931. 81).
< tur. *giybet* < ar. *gībä*.
V. gibečija, gibetiti.

gíbetiti, *ogovarati*.
Izv. od gibet (v.).

gìbi, đìbi, postpoz. (tur.) *kao*. — »hajvan g i b i« = kao životinja.
< tur. *gibi*.

gìda *f* (ar.) *mjera, obrok*. — »A granašu (topu) g i d u udaraše, / te im turski bedem razdiraše« (K. H. I 201); »Njegova je g i da za akšamluk pola oke rakije«.
< tur. *gıda* < ar. *gidā'* »hrana«.

gìdi, v. điđi.

gìdiš i gìdīš *m* (tur.) *način, metod; držanje*. — »Tuhaf je g i d i š a« = čudnovata je držanja.
< tur. *gidiş* fig. »način, metod« < tur. inf. *gitmek* »ići, otići«.

gìlbija *f* (tur.) *kazandžijska alatka za napinjanje* (v. GZM 1951. 231).
< tur. *gelberi* »alatka za vučenje, za teglenje«.

girmìluk, v. jigirmiluk.

glöbadžija *m*, *onaj koji globi*.
Hibr. r., na našu riječ »globa« dodan tur. suf. *-ci* (č. dži).

gojàjli, indecl. adj. *gojan*. — »Crna oka, a bijela lica, / crna brka, g o j a j l i perčina« (Vuk I 421).
Hibr. r., od naše riječi »gojan« + tur. suf. *-li*.

gokmávi, indecl. adj. (tur.-ar.) *plave boje kao nebo, azuran (ime boje kojom su se služile stare bojadžije)*.
< tur. *gök mavi* < tur. *gök* »nebo« i *mavi* »plav« (v. mavi).

golúbī indecl. adj., *pepeljaste boje*.
Na našu riječ »golub« dodan ar.-pers. adj. suf. *-ī*.

govòrdžija *m*, *govornik*,
Našoj riječi »govor« dodan tur. suf. *-ci* (č. dži).

granàlija *f* (srp. hrv.-tur.) *puška čija je cijev izvezena granama (vrsta puške)*. — »U ruci mu duga g r a n a l i j a« (M. H. III 319).

Našoj riječi »grana« dodan tur. suf. *-li*.

grĕh *m* (pers.) *dio aršina, šesnaesti dio aršina.* — »Svaki od poznatih aršina dijelio se na 16 dijelova zvanih g r e h« (Kreš. Esnafi 1958. 26); »Aršin se dijeli na 16 g r e h a« (Kreš. Čizm. obrt 110).
< tur. *girah* < pers. *girāġ*.

grìmīz *m* (sanskrt.) *ljubičasto-crvena boja; ljubičasto-crvena tkanina.*
Istog korijena kao i krmez (v.).

grmìluk, v. jigirmiluk.

grŏš *m* (lat.) *turski sitni novac od 40 para (akči) odnosno od 1/100 lire vrijednosti.* — »Nisu blago g r o š i ni dukati« (Vuk, Posl. 223).
< tur. *guruş, kuruş* < njem. *Groschen* < lat. *grossus.*
V. grošluk, grošnjak.

gròšluk *m* (lat.-tur.) *predmet (stvar) čija je cijena 1 groš.*
< tur. *guruşluk, kuruşluk,* od groš (v.) + tur. suf. *-luk (-lik).*

grŏšnjāk -áka *m, somun čija je cijena 1 groš.*
Izv. od groš (v.).

grušalàma *f* (srp. hrv.-tur.) *gruša, mlijeko od oteljene krave.*
Hibr. r.: našoj riječi »gruša« dodan tur. suf. *-lama.*

gŭba *f* (ar.) *poznata kožna bolest.*
< tur. *kuba* < ar. *qūbā'.*

gučbelâjīlē, v. đuzbelajle.

gùla (zapravo **gùlla**) *f* (ar.) *sud u obliku surahije (vrča), od posebne vrste zemlje, kao porculan, u kojem su muslimanske hadžije donosile iz Meke abu-zemze pri povratku sa hadža. Grlo ovog suda bilo je zapečaćeno voskom i povezano kožom. I sada se u nekim hadžijskim kućama u Bosni može naći* **gula.**
< tur. *gule* < pers. *ġule* »bardak sa tijesnim grlom« < ar. *gullā* osn. zn.: »ožednjeti«.

gulànfer *m* (ar.-pers.) *besposlenjak, objcivešenjak; spadalo, baraba, fakin.* — »... da igra đandara u tokume i da pjeva uz vergl g u l a n f e r s k e pjesme« (Zembilj III 31).
tur. *gulâmpare* »pederast, homoseksualac« < pers. *gulāmbāre* »pederast« < ar. *gulām* »mladić« + pers. *bāre* »prijatelj, ljubavnik«.

gùmuš, v. đumiš.

gùnāh, gunàhćār, v. đunah, đunahćar.

gundùluk, gundulùkčija, v. đunduluk, đundulukčija.

gungúla, gulgúla *f* (pers.) *metež, vreva.* — »Napolju se pomalo smirivala graja i rasipala g u n g u l a« (Andrić, Prip. 171); »Predstojnik čim je čuo za g u n g u l u, izletio napolje sa žandarima da uguši bunu«. (Zembilj III 50).
< tur. *sulgule* < pers. *ġulġule.*

gùngul-gäće *f* pl. t., *vrsta ženskih gaća, vrsta dimija.* — »G u n g u l - g a ć e kunom postavite« (M. H. III 411).
Prva komponenta < tur. *gülgûn* »ružičaste boje« < pers. *gulgūn* »ružičast« (slož. od pers. *gul* »ružica« i pers. *gūn* »boja«.

gùnjkati, *kroz nos govoriti (kao da glas izlazi iz nosa).* — »Onaj mladić ima jednu manu, kad govori g u n j k a« (u ob. gov.).
< tur. *gunne* < ar. *gunnā* »gunjkanje«.

gurábija *f* (ar.) *potvrd okrugli kolač koji se pravi od brašna, šećera i masla. Ako se mjesto šećera upotrijebi med, zove se*

medena gurabija. — »šećer s mora, smokve iz Mostara, / g u r a b i j e na suncu pečene« (Vuk I 303); »Njemu pruži Zlate g u r a b i j a« (M. H. III 231). < tur. *gurabiye,* vulg. *kurabiye* < ar. *gurāb* »vrana« + ar. adj. suf. za f. *-iyyä,* dakle bukv. »vranski kolač, ptičiji kolač«. Prigovor Dr Š. Sikirića (u POF-u VIII—IX, Sarajevo 1960, s. 237) da »imenica gurabija nema veze sa ar. riječi *gurāb* (vrana)« nego da »dolazi od ar. *qirābī,* tj. ono što se nosi u torbi *(qirāb),* jer se takovi kolači obično nose na put kao brašnjenica«, smatram da je neosnovan, jer nema potvrde za takvo etimologisanje, dok za moje tumačenje postoji potvrda u rječniku M. Salahi-je. Tvrdnja Dr Š. Sikirića »i u turskom mjesto *gurabi* vrlo se često govori *kurabi*« nije tačna, pošto se u tur. jeziku ne govori ni gurabi ni kurabi, nego *gurabiye* i *kurabiye* (v. Türkçe Sözlük, Š. Sami, Kamusi Türki itd.).

gurbèčija (gurbètčija) *m* (ar.-tur.) *1. onaj koji živi i potuca se po tuđoj zemlji, izvan rodnog kraja.*
2. pečalbar, tj. onaj koji ide u tuđinu radi zarade.
< tur. *gurbetçi,* od gurbet (v.) + tur. suf. *-çi.*

gùrbet *m* (ar.) *1. skitanje po tuđini.*
2. pečalba.
< tur. *gurbet* < ar. *gurbä* »živjeti u tuđini osamljen; osamljenost«.
V. gurbečija, gurbetin, gurbetluk, gureba-tefter.

gùrbetin, gùrbet *m* (ar.) *Ciganin skitalica, čergaš, za razliku od bijelog Ciganina.*
< gurbet (v.).

gurbètluk *m* (ar.-tur.) *1. življenje u tuđini, potucanje po tuđem svijetu.*
2. tuđi svijet, tuđa, strana zemlja.
3. pečalba.
< tur. *gurbetlik,* od gurbet (v.) + tur. suf. *-lik.*

gùrdelj, v. kurdelj.

gurèbā-tèfter *m* (ar.-grč.) *spisak po kome se kupe dobrovoljni prilozi mjesnog građanstva za siromašne strance — prolaznike. Tako se naziva i spisak za kupljenje dobrovoljnih priloga uz ramazan za hafize koji uče mukabelu.*
< tur. *gureba defteri* »tefter za strance«, tur. izft. od ar. pl. *gurăbā'* »stranci« (sing. *gàrīb)* i tur. *defter,* v. tefter.

gurèma *f* pl. (ar.) *vjerovnici; oni koji imaju potraživanja iz zaostavštine umrloga.*
< tur. **gurema, gurama* < ar. pl. *gurămā',* sing. *garīm* »vjerovnik«.

gùrsuz, gursùzluk, v. ugursuz, ugursuzluk.

gùsul *m* (ar.) *u muslimana vjerom propisano obavezno kupanje tijela nakon polnog snošaja (coitusa), polucije, ejakulacije, menstruacije i čišćenja iza porođaja.*
< tur. *gusül* < ar. *gusl.*

gùta *f* (ar.) *guta, izraslina, čvoruga.*
< tur. *gudde* < ar. *guddä* »guta«.

gužvàlija *f* (srp. hrv.-tur.) *pita u gužve, za razliku od pòlāgānīh pita i razljevaka. Pravi se tako da se tirit zamotava u jufke i jufke izgledaju usukane kao gužva.*
Našoj riječi »gužva« dodan tur. suf. *-li* i naš nastavak »-ja«.

H

hā -áta *n* (ar.) *ime arapskog slova* »*ḥ*«.
< tur. *hâ* < ar. *ḥā'*.

hä ... hä, konj. (tur.) *ili ... ili.* — »H a po šiji, h a po vratu« (oboje je isto); »H a kamenom o lonac, h a loncem o kamen« (nar. posl.).
< tur. *ha ... ha,* »ili ... ili«.

habáija, v. abáija.

hàbar, v. haber.

hàber (hàbar, àber) *m* (ar.) *1. vijest, glas, obavijest.* — »Ode h a b e r od usta do usta, / dok se začu u Prilipa grada« (Vuk II 219); »Kad sam čuo i h a b e r uzeo« (M. H. III 77); »te opali dvije demickinje, / h a b e r dade u svoju družinu« (Vuk III 29).

2. saznanje, pojam; mar, osjećaj. — »Teraju ga sve poljem konjici, / Beži hajduk, ni h a b e r a nema« (Lord 114); »Al maćeha i zla i opaka, / Za te molbe ni a b e r a nema« (M. H. II 231); »Nema ni h a b e r a za te« = ne mari za te; »Nema ni h a b e r a o tome« = nema ni pojma o tome (u ob. gov.).
< tur. *haber* < ar. *ḫabär* »vijest, glas«.
V. haberdar, haberdžija, habernik, habernosa, haber učiniti, dohaberiti, kara-haber, nahaberiti.

habèrdār -ára (abèrdār, habèrdāk) *m* i **habèrdārka (abèrdārka)** *f* (ar.-pers.) *1. vjesnik, glasonoša, glasnik.*

2. top ili puška »*oglasnik*«, »*obavještalac*«. — »Te pripali do dva h a b e r d a r a, / koji haber niz Unđuros daju« (K. H. I 297); »Isturit ću dvije puške male, / obje puške do dva h a b e r d a r a« (K. Hörm. 1888 I 380); »Dok pukoše dvije a b e r d a r k e, / Nasred Senja grada bijeloga« (Vuk VI 336).
< tur. *haberdar (haber-dar)* »glasnik, obavještalac« < ar. *ḫabär* »vijest, glas« i pers. *-dār,* prez. osn. od inf. *dāšten* »imati, držati«.

habèrdžija *m* (ar.-tur.) *vjesnik, glasnik.* — »Ićindija — stiže h a b e r d ž i j a: / utopi se Mujo Čelebija« (Sevd. 43).
< tur. *haberci,* od haber (v.) + tur. suf. *-ci* (č. dži).

habèrnīk -íka **(abèrnīk)** *m* (hibr. r.) *1. vjesnik, glasnik.*

2. top ili puška »*oglasnik*«, »*obavještalac*«. — »te izbaci pušku h a b e r n i k a: / začu beže na zelenoj londži« (Vuk III 132).

Naša izvedenica od haber (v.).

habernósa *f* (ar.-srp. hrv.) *žena koja raznosi habere, koja se bavi tračem.*

Hibr. r. < »haber« (v.) + naša riječ »nósa«, supst. od inf. »nositi«.

hàber učiniti, *obavijestiti; poručiti.* — »Jedino mogu vam h a b e r u č i n i t i, da nam više nema . . .« (Zembilj II 7). Izv. od haber (v.).

Hàbeš *m* (ar.) *Abesinija, Etiopija.* < tur. *Habeş* < ar. *Ḥabăš.*

hàbīb -íba *m* (ar.) *miljenik, ljubljenik.*

< tur. *habib* < ar. *ḥabīb.*

Hàbīb -íba (ar.) *musl. muško ime.* < ar. *Ḥabīb,* muško ime, »Dragan, Voljeni«.

Habíba, hipok. **Bíba** (ar.) *musl. žensko ime.*

< ar. *Ḥabībă,* žensko ime, »Dragana, Voljena, Mila«.

hàbu-salátīn -ína, **àbu-salátīn** *m* (ar.) *ricinus; krlja, Ricinus communis L.*

< tur. *habbus-salatin* < ar. *ḥabbu-ssălăṭīn* »ricinus«, bukv. »zrno (boba) sultana«. (< ar. *ḥabb* »zrno, boba« i ar. *sălăṭīn,* pl. od *sulṭăn* »car, vladar«).

hàčik, v. ačik.

háćim, v. hakim.

hádet, v. adet.

hàdīs -ísa *m* (ar.) *govor, izreka Muhameda, usmena tradicija od Muhameda. U širem smislu hadis je isto što i sunet, dakle sve ono što je Muhamed govorio, radio, preporučio ili odobrio da se radi. Hadis je uz kur'an glavni vjerski i pravni izvor islama.*

< tur. *hadîs* < ar. *ḥadīṯ.*

hàdum, hàdumac -mca **(àdum, àdumac)** *m* (ar.) *evnuh, uškopljenik.* — »Ja mu kažem h a d u m sam, a on pita koliko imam djece« (nar. posl. u Bosni); »Ja (mu) kažem a d u m a c sam, a on pita koliko đece imam!« (Vuk, Posl. 108).

< tur. *hadum* »evnuh« < ar. *ḫādim* »sluga«.

hădž, gen. hàdža *m* (ar.) *hodočašće u Meku u svrhu posjete Kabe (Ćabe). Obavlja se u posljednjem mjesecu hidžretske godine. Hadž je jedna od glavnih vjerskih obaveza za muslimana (i muslmanku) koji je punoljetan i takvog imovnog stanja da može podnijeti troškove puta hodočašća, a da ne dovede u pitanje opstanak i normalan život svoje porodice.*

< tur. *hac* (č. hadž) < ar. *ḥağğ.* V. hadžija.

hădžaga, v. hadžija.

hadžàmija, v. adžamija.

Hadžèra i **Hadžira** (jevr.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Hacere,* < ar. *Hăğăr* žensko ime < jevr. *Agar,* ime majke Samuelove (Ismail pejgambera).

hádžet *m* (ar.) *potreba, nužda.*

< tur. *hacet* < ar. *ḥăğă.*

V. hadžet-rećat, muhtač.

hádžet-rèćāt -áta (pogr. **hàdžirèćāt** i **hàdži-trèćāt)** *m* (ar.) *muslimanska molitva (namaz) kojoj je svrha da se izmoli od boga ispunjenje kakve želje.* — »Pošto klanja dva h a d ž e t - - r e ć a t a, / diže glavu prema nebu plavu, / milom Bogu dovu učinio« (M. H. X 113); »Abdest uze kod vode bunara, / Pa on klanja dva h a d ž i r e ć a t a« (M. H. IV 79); »Hajde pođi na

vodu Šavgizdu, / Pa izuči tri h a d ž i - t r e ć a t a« (Vuk VI 333).

V. kompon. pod hadžet i rećat.

Hàdžīć, v. hadžija.

hàdžija -ē *m* i **hàdži,** indecl. (ar.) *onaj koji je izvršio hadž, tj. kod muslimana koji je posjetio svetu zgradu Kabu u Meki, a kod hrišćana koji je išao na poklonjenje Hristovu grobu u Jerusalimu.* — »kad h a d ž i j e na ćabu polaze, / tad u nama živo srce kuca« (Vuk III 90); »Gdje h a d ž i j e na ćabu polaze« (M. H. III 28). *Hadži se stavlja ispred imena odvojeno: hadži Hasan, hadži Jovan, a u prezimenima piše se zajedno: Hadžišabanović, Hadžiristić. Hadžijin sin naziva se hàdžīć i otud prezime Hàdžīć. Ako je hadžija aga, naziva se hȁdžaga i hadžȁga i od ovog je došlo prezime Hȁdžagić. Ako je beg, zove se hàdži-beg (otud prezime Hàdžibegović), a ako je efendija, onda hàdžefendija (otud prezime Hàdžefendić). Prezimena Hadžȁlīć i Hadžȁjlīć nastala su od hàdži Ali, hàdži Alija.*

< tur. *hacı* < ar. *ḥāğğ,* part. akt. od gl. *ḥağğa* (*√ḥğğ*).
V. hadžiluk, Hadžilar-bajram, hadžinedomak, hadžo, Hadžo.

Hadžilār - bàjram, Hadžilāj - bàjram *m* (ar.-tur.), *hadžijski bajram, v. Bajram.* — »Dva se goda zajedno sastala: / Đurđev danak i h a d ž i l a r b a j r a m« (I. Z. IV 27); »Dva se goda zajedno sastala: / Đurđev danak i H a d ž i l a j b a j r a m« (Muz. zap. Inst. 59).

< tur. *hacılar bayramı,* tur. izft. od *hacılar,* pl. od *hacı,* v. hadžija i bajram.

hadžiléjlek, hadžilélek, adžilélek *m* (ar.-pers.) *roda, štrk, Ciconia ciconia L.* — »I ajde pravo putem od Meke do Medine, i naći ćeš jedno drvo dvorogasto i na njemu gnijezdo od A d ž i l e l e k a« (Hirtz, Rječnik 9).
V. kompon. pod. hadžija i lejlek.

hadžìluk *m* (ar.-tur.) *putovanje na hadž u Meku ili u Jerusalim.*
< tur. *hacılık,* od *hadži,* v. hadžija + tur. suf. *-lik.*

hadžinedòmak *m* (ar.-srp. hrv.) *onaj koji je pošao na hadž, a nije stigao na cilj.*
Hibr. r., od *hadži,* v. hadžija i naša riječ »nedòmak«.

hàdži-rèćāt, hàdži-trèćāt, v. hadžet-rećat.

hádžo *m*, hipok. od hadžija; *tako se naziva i starac bijele brade sa šarenom ahmedijom na glavi makar i nije pravi hadžija.* — »H a d ž o, Mujo, dobar ti si, / hvala Bogu, a ne mogu« (Vuk, Posl. 340).
Hipok. od hadžija (v.).

Hádžo, *musl. muško ime.*
V .tumačenje pod hadžo.

Háfa, v. Hafija.

hàfāf -áfa, **kàvāf** -áfa *m* (ar.) *trgovac obućom.*
< tur. *haffaf* < ar. *ḫaffāf.*

hafezanàlāh! interj. (ar.) *sačuvaj nas bože!*
< tur. *hafazanallah* < ar. *ḥafizana-llāh!* »da nas bog sačuva!«

hàfīf, adj. i **hàfīf** -ífa, supst. *1. lak, lagan; beznačajan.*
2. onaj koji je nježan, slab; laka roba.
< tur. *hafif* < ar. *ḫafīf.*

Hàfija, hipok. **Háfa, Hàfuša** (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Hâfiye*, žensko ime < ar. *ḫāfiyyä* »sakrivena, tajna«.

hafíja *f* (ar.) *špijun, detektiv.* < tur. *hafiye* < ar. *ḫafiyyä* »sakrivena, tajna«.

háfiz (háfuz, áfiz, áfuz) *m* (ar.) *onaj koji zna čitav kur'an napamet.* — »a h a f i z i avdes' uzimaše«, »kad to čuše softe i a f i z i« (I. Z. I 49), II 21). < tur. *hafız* < ar. *ḥāfiẓ*, bukv. »čuvar«, part. akt. od gl. *ḥafäẓa* (√*ḥfẓ*) »čuvati«. V. hafizluk.

Hafìza i Häfiza, hipok. **Fíza** (ar.) *musl. žensko ime.* < tur. *Hâfiza*, lično ime, < ar. *ḥāfiẓa* »ona koja zna čitav kur'an napamet«, bukv. »čuvarica«.

hafìzluk *m* (ar.-tur.) *učenje kur'ana napamet; hafisko zvanje.* < tur. *hafızlık*, od hafiz (v.) + tur. suf. *-lik.*

Hàfuša, v. Hafija.

hàham *m* (jevr.) *jevrejski vjerski dostojanstvenik, rabin.* — »Skida njima kajser jemenije, / A oblači mestve h a h a m o v e« (Vuk V 470). < tur. *haham* < jevr. V. hahambaša.

hàhambaša *m* (jevr.-tur.) *veliki rabin.* < tur. *hahambaşı*, tur. izft. od haham (v.) i baš (v.).

häin, hájin, hájinin (ájin, hàin, hàjin, hàjinin) *m* i kao adj. (ar.) 1. *kao imenica: izdajica, nevjernik; zlobnik; prepredenjak.* — »H a j i n h a j i n a zove: čuvaj se ove!« (Nar. bl. 192); Bezdušnice, h a j i n i n djevojko« (Ašikl. 63). 2. *kao pridjevi: nevjeran; zloban; prepreden.* < tur. *hain* < ar. *ḫā'in* »prevarant, izdajnik, nevjernik«.

häir, häjir, häjr (äir, äjir, äjr) *m* (ar.) 1. *sreća, dobro.* — »Hajde, sine, h a i r o m ti bilo« (M. H. III 62); »H a j i r po te Avdija!« (Nar. bl. 313); »Hajde sada u Jedrenu s h a j r o m« (K. H. I 24). 2. *dobrota korist.* — »H a j r vidio!« (nar. izr.). 3. *dobro djelo, dobrotvorna ustanova, zadužbina.* — »Al će gradit po Bosni h a i r e« (K. H. I 78); »Zuđurt h a j i r e gradi, a neoženjen ženu bije« (Nar. bl. 63). < tur. *hayır* < ar. *ḫayr* »dobro; dobar«. V. hair! hair-dova, hair-haber, hairli, hairsuz, hairli olsun! hairola! hair-sahibija, hair-zeman, hairin, hair inšalah? hajra-karšu, hajrat, Hajrija, Hajrudin, nehajir.

häir! (äir!) interj. (ar.) *ne!* »H a j i r haša, travnički vezire!« (K. H. I 178); »H a i r nisu ni oni«. (Zembilj III 39). < tur. *hayır!* »ne!« < ar. *ḫayr* »dobar; dobrota«.

häir-dòva, häjir-dòva, häjr-dòva (äir-dova) *f* (ar.) *blagoslov; bogu upućena molitva za nečije dobro ili sreću.* — »Majka sina s h a j i r d o v o m sprema: / Hajde, sine, hajirli ti bilo, / sreća tebi na put izlazila!« (B. V. 1892 .155); »Tu im h a i r - d o v u učinio« (M. H. III 29); »Kad kaduna tice saslušala, / a i r d o v u bogu učinila« (Vuk V 315). < tur. *hayır dua*, v. kompon. pod hair i dova.

haìrdžija *m* (ar.-tur.) *onaj koji čini hair.* < tur. *hayırcı* od hair + tur. suf *-ci.*

häir hâšā! häjir hâšā! interj. (ar.) *ne, ne dao bog!* — »H a j i r, h a š a, travnički vezire! (K. H. I 178).
< tur. *hayır hâşa!* v. kompon. pod hair! i haša!

häir-haber (äir-aber) *m* (ar.) *dobar glas, radosna vijest.* — »mi nijesmo pali zloradice«, / no smo a i r a b e r donijeli« (Vuk IV 314).
< tur. *hayır haber,* v. kompon. pod hair i haber.

hàirin, hàjirin (ar.) *čestiti, dobri.* — »Hajde dragi jedan hajinine, / hajinine, a ne h a j i r i n e« (I. Z. IV 245).
Naša izvedenica od hair (v.) po uzoru na hajinin (samo u pjesmi).

häir ìnšalāh?! häjir ìnšalāh?! häjr ìnšalāh?! i **häir ìnšalāh!** interj. (ar.) *1. dobro akobogda?! koje dobro?!* »H a j' r i n š a l a h, Bogom pobratime?!« (K. H. I 89).
2. dobro će biti akobogda! dabogda prema dobru! »H a i r i n š a l a h! Usnio sam da se vozim na lađi« (u ob. gov.).
< tur. *hayır inşallah!,* v. kompon. pod hair i inšalah.

haìrli, hajìrli (aìrli) indecl. adj. (ar.-tur.) *sretan, dobar, čestit, valjan:* »h a i r l i dijete«, »h a i r l i porod« itd.
< tur. *hayırlı,* od hair + tur. suf. *-li.*

haìrli! hajìrli! i **haìrli òlsun! hajìrli olsun!** interj. (ar.-tur.) *sretno! neka je sretno! neka je sa srećom!* — »H a i r l i vam vaše rane bile!« (M. H. III 133); »H a j i r l i nam novi sultan bio!« (K. H. I 151). »Be aferim, Gondžo Mehmed-aga! / Kad si kader, a i r l i ti bilo!« (Vuk V 423).
< tur. *hayırlı! hayırlı olsun!* v. hairli + tur. *olsun!* 3. lice sing. od inf. *olmak* »biti«.

hàirlija, hajìrlija *m* (ar.-tur.) *sretan čovjek, sretnjaković.*
< tur. *hayırlı,* v. hairli.

hàirolā?! hàjrolā?! (hàiralā?! hàjirulā! hàjrulah?!) interj. (ar.-tur.) *koje dobro?! dabogda prema dobru, šta ima?* »H a i r o l a, ako Boga znadeš!« (M. H. III 203); »H a j r o l a, Panu harambaša, / čudo smjede na Kladušu doći!« (K. H. II 235); »H a i r a l a, kukavico sinja? / šta si tako rano dolećala« (Vuk, Rječnik); »H a j i r u l a, aga Šaćiraga, / šta je tebi, pa ti konja vodaš? (I. Z. III 168); »H a j r u l l a h, šta si usnio?« (Čolak. 25).
< tur. *hayırola!* »dabogda prema dobru!« bukv. »neka bude dobro!« < ar. *ḫayr,* v. hair i tur. *ola!* optat. 3. lice sing. od inf. *olmak* »biti«.

häir-sahìbija, häjir-sahìbija *m* (ar.) *dobrotvor, osnivač zadužbine.*
< tur. *hayır sahibi* »dobrotvor«, bukv. »vlasnik dobra«, tur. izft. od hair (v.) i sahib, sahibija (v.).

haìrsuz, hajìrsuz (aìrsuz) *m* i kao adj. (ar.-tur.) *1. kao imenica: nevaljalac, onaj od koga nema koristi ni za koga, nego je samo štetan.* — »Pustite h a i r s u z a nek ide kud je pošla« (Andrić 47).
2. kao pridjev: nevaljast, nesretan, neposlušan. — »H a i r s u z si evlad izrodila« (K. H. I 563).
< tur. *hayırsız,* v. hair + tur. postpoz. *-siz* »bez«.

häir-zèmān -ána *m* (ar.) *sretno doba, dobro vrijeme.* / U pjesmi »Čudan dever prometnusmo, / čudan dever h a i r - z e m a n«,

I. Z. III 18, radi se, mislim, o pogrešnoj interpretaciji, i mjesto h ȁ i r - z è m ā n treba da stoji á h i r - z è m ā n (v. ahir-zeman).

V. kompon. pod hair i zeman.

hajálāt -láta *m* (ar.) *maštanje, fantazija; zaokupljenost mislima.* — »U velikom je h a j a l a t u«, tj. zaokupljen je mislima i brigama.

< tur. *hayalât* < ar. pl. *ḫayālāt*, sing. *ḫayāl* »fantazija«.

hàjāt -játa **(vàjāt, àjāt)** *m* (ar.) *ova riječ ima različita značenja u raznim krajevima naše zemlje: 1. u Bosni i Hercegovini obično znači: hodnik u prizemlju u starinskim građanskim kućama, predsoblje; trijem.* — »Čovjek bez zanata, kao kuća bez h a j a t a« (Nar. bl. 198); »Na plotu ti jagluk našli, / a papuče na h a j a t u« (I. Z. II 25). *Ali ima i drugih značenja: a) u Pećigradu i Velikoj Kladuši hajat znači: nužnik, b) u Bihaću: prepust strehe pred kućom ili kojom drugom zgradom, pod kojim se može zakloniti od kiše, c) u Duvnu: mala šupica prislonjena uz kuću, d) u planinskim seoskim kućama prostorija za ostavu* (v. GZM 1939. sv. 2 s. 71) itd. *U nar. pjesmi:* »Prodaj, tata, ata iz a j a t a, / pa mi kupi zlata ispod vrata« (Muz. zap. Inst. 1821), *koja je zabilježena u Glamoču, hajat znači štala.*

2. U Srbiji i sjeveroistočnim krajevima Jugoslavije znači: klijet; izba, soba, pojata, ostava; zasebno izgrađena prostorija u dvorištu seoskih kuća za život bračnog para. — »a ja bolan ležim u h a j a t u, / pa ne mogu da se javim zlatu« (Sevd. 147, Muz. zap. Inst. 3475).

< tur. *hayat* »spoljni hodnik od kućnih vrata do uličnih vrata avlije« < ar. pl. *ḥayāṭ*, sing. *ḥā'iṭ* »zid«.

hàjāt -áta *m* (ar.) *život.*
< tur. *hayat* < ar. *ḥayāt*.

hàjbu-hásir (biti, ostati), indecl. (ar.) *razočaran, izvan sebe od razočaranja (zbog neuspjeha u nečem).*

< tur. *haibü hasir, haybahasıl* < ar. *ḫā'ib* »onaj koji je razočaran zbog neuspjeha u nečem« i ar. *ḫāsir* »onaj koji je nešto izgubio, koji je pretrpio štetu«.

hajdála, ajdála *f* (tur.) *ženska koja se često viđa po sokacima, hodalica, skitalica, potrkuša na svašta.* — »Jeste li vidili kad ovake gizdave »a j d a l e« šetaju korzom?« (Zembilj III 98). Vjerovatno iz tur. *haydala*, prez. osn. od inf. *haydalamak*, »brzo ići, trčati«.

Hàjdar (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Hayder* < ar. *Ḥaydār*, muško ime, »Lav«.

hajdaríja *f* (ar.) *vrsta derviške odjeće: gornja haljina od žute abe, bez rukava, kao fermen, siže do pasa, a na ramenima ima prepuste koji padaju po mišicama ruku. Rijetko se danas vidi. Koliko mi je poznato, do nedavna je hajdariju nosio šeh Lemeš u Visokom.*

< tur. *hayderiye* »derviška gornja haljina«, bukv. »lavovska« < ar. *ḥaydār* »lav« + ar. adj. suf. *-iyyä*.

hàjde! i **hȁjde!, hàjdemo!** i **hȁjdemo! (àjde! àjdemo!)** interj. (tur.) *idi! idimo! pođi! pođimo!*
< tur. *hayde! haydi!*

hajdùčija *f, odmetništvo, bavljenje drumskim razbojništvom.*
Izv. od hajduk (v.).

hàjdūčkī, adj. *òdmetničkī* i **hàjdūčki**, adv., *òdmetnički*.
Izv. od hajduk (v.).

hàjdūk -úka **(àjdūk)** *m* (ar.) *odmetnik od vlasti; drumski razbojnik; lopov. Za vrijeme Turaka kod Južnih Slovena (naročito Srba) još i: borac protiv turske vlasti za oslobođenje naroda.* — »Trideset mu obori h a j d u k a« (M. H. III 544); »Pa se odbi momak u a j d u k e, / u a j d u k e u goru zelenu« (M. H. I 174).
< tur. *haydud, haydut* »drumski razbojnik« < madž. *haydúk*, pl. od *haydú* »vojnik« < ar. inf. *ḥaydūd* (gl. *ḥādä)* »skrenuti s pravog puta«, od čega je izvedeno »odmetnuti se«.
V. hajdučija, hajdučki, hajdukluk, hajdukovati.

hajdùkluk *m* (ar.-tur.) *hajdukovanje.* — »Neće više u h a j d u k l u k ići, / nit s hajducim' gorom četovati« (I. Z. III 118).
< tur. *haydutluk*, v. hajduk + tur. suf. *-luk (-lik)*.

hajdukòvati, ajdukòvati, i **hàjdukovati, àjdukovati,** *baviti se hajdukovanjem, odmetništvom.* — »Tvoga brata arambašu Ivu, / koji tridest godin a j d u k u j e« (M. H. I 174).
Izv. od hajduk (v.).

häj đìdi! häj gìdi! hëj đìdi! hëj gìdi! interj. (pers.-tur.) *bre more!* »H a j đ i d i kupus!« (Vuk, Posl. 340); »H e j đ i d i, jangine, što kući ne dođeš! (nar. pj.).
< tur. *hey gidi!*, v. kompon. pod hej i đidija.

hàj-hâj! i **hâj-hâj!** interj. (pers.), *kako da ne! dakako! svakako!*
< tur. *hayhay!* < pers. *wāy!*

hàj-hūj, indecl. adj. (pers.) *ćaknut, luckast.* — »Ama je malo onako h a j - h u j. Zna po sav božji dan izležavati se na suncu« (Čolak. 21).
< tur. *hayhuy (hay* < pers. *wāy!)*

hájin, hájinin, v. hain.

häjir, haìrli itd., v. hair, hairli itd.

hàjlaz, (àjlaz) *m* (tur.) *besposlenjak, lola, skitnica, lijenčina.*
< tur. *haylaz.*

häjr, v. hair.

Hájra, v. Hajrija.

hàjra kàršu! interj. (ar.-tur.) *dabogda prema dobru!*
< tur. *hayra karşı* < tur. *hayra*, dativ od *hayır*, v. hair + tur. postpoz. *karşı* »prema, naprama«.

hàjrān (biti), indecl. (ar.) *zapanjen, začuđen, začaran (biti).* — »H a j r a n bješe odviše« (Osvit, 44); »Kad ju je opazio, h a j r a n je bio« (u ob. gov.).
< tur. *hayran* < ar. *ḥayrān* »smeten, izgubljen«.

hàjrāt -áta *m* (ar.) *upotrebljava se i kao sing. i kao plural: dobro djelo, dobrotvorna ustanova (objekat), zadužbina i dobra djela, dobrotvorne ustanove, zadužbine.* — »Čin' Avdija ti h a j r a t!« (Nar. bl. 313).
< tur. *hayrat* < ar. pl. *ḫayrāt*, sing. *ḫayrä*, ž. r. od *ḫayr*, v. hair.

Hàjrija, hipok. **Hájro** (ar.) *musl. muško ime. Kad se doda titula aga ili beg, onda naš dodatak -ja ispada: Hàjri-beg, Hàjraga. Od ovog je nastalo prezime Hájrović.*
< tur. *Hayrî*, muško ime, »Dobro, Srećko« < ar. *ḫayriyy* »dobri, sretni«. Zapravo ovo je ime skraćeno od Hajrudin (v.).

Hajríja, hipok. **Hájra, Hàjruša** (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Hayriye,* žensko ime, »Dòbrana, Srètana« < ar. *ḫayriyyä* »dobra, sretna«.

Hájro, v. Hàjrija, Hajrulah, Hajrudin.

hàjrolā!, v. hairola!

Hajrùdīn -ína, hipok. **Hájro** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Hayruddin* < ar. *Ḫayru-ddīn,* lično ime, »Dobro vjere islama« (ar. izft. od ar. *ḫayr* »dobro, sreća« i ar. *äddīn* »vjera islam«; ar. *dīn* (bez određenog člana *äl)* znači: »vjera, religija«.

Hajrùlāh -áha, hipok. **Hájro** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Hayrullah* < ar. *Ḫayru-llāh,* lično ime, »Božje dobro«, ar. izft., v. kompon. pod hair i Alah.

Hàjruša, v. Hajrija.

hàjta *f* (grč.) *skitnica, nevaljalac, raskalašenjak.*

< tur. *hayta* »besposlenjak, skitnica« < grč.

hâj-vâj!, v. âj-vâj!

hàjvān -ána **(àjvān)** *m* (ar.) *životinja, stoka.* — »H a j v a n đogat, ne zna govoriti« (M. H. III 123); »A j v a n vranac ne zna divaniti« (Kurt I 206).

< tur. *hayvan* < ar. *ḥaywān.* V. hajvan-hećim.

hàjvān-hèćim, hàjvān-dòktor *m* (ar.) *marveni liječnik, veterinar.* < tur. *hayvan hekimi,* izft., v. kompon. pod hajvan i hećim.

hàjvār, àjvār, kàvijār -ára *m* (tur.) *1. posoljena ikra.* — »Čanak graha i malo h a j v a r a« (Vuk, Posl. 95).

2. vrsta salate koja se pravi od samljevenih patlidžana, zelene paprike, gorušice i papra.
< tur. *hayvar* »posoljena ikra«.

häjz *m* (ar.) *ženska perioda, menstruacija.*
< tur. *hayız* < ar. *ḥayḍ.*
V. hajzli.

hàjzli, indecl. adj. (ar.-tur.) *žena u periodičnom stanju.*
< tur. *hayızlı,* od hajz (v.) + tur. suf. *-li.*

häk (äk) *m* (ar.) *1. právo, pravda, istina.* — »Teh tako ti h a k a babovoga, / Nemo' danas š njime ratovati« (Lord 281); »Allah jedan resul h a k, al je danas mučan halk« (Nar. bl. 415).

2. zasluga.

3. određeni dio prinosa zemlje koji je čifčija davao godišnje vlasniku zemlje — agi ili begu. — »I da kupi h a k e od čifluka« (K. H. I. 451); »Ne hoćaše davati harače, / Ni aginske a k e sa zemalja« (Vuk VIII 197).
< tur. *hak* < ar. *ḥaqq* »právo, istina«.

V. haka doći čemu, haka glave doći, hakli, hak Alah! haksuz, haksuzluk, dohakati.

hàka doći čemu, *učiniti kraj nečem, savladati nešto.* — »Kolika mi je njiva, ne mogu joj h a k a d o ć i« (u ob. gov.).
Izv. od ḥak (v.).

hàka glave doći, *savladati nešto, kraj učiniti nečem; dobiti zasluženu kaznu.* — »Ne mogu mu h a k a g l a v e d o ć i« (u ob. gov.); »D o š l a mi je h a k a g l a v e« (Vuk, Posl. 69).
Izv. od hak (v.).

häk Ālāh! interj. (ar.) *bog je istina! bog je istinit!*

< tur. *hak Allah!,* v. kompon. pod hak i Alah.

hakáre *n* **hakàra** *f* i **hakáret** *m* (ar.) *grdilo, rugoba.* — »Pa barem da su kake fine, nego ukubeti i a k a r e t i božiji« (Zembilj III 36).
< tur. *hakaret* < ar. *ḥaqarä* »prezrenost, poniženost, omalovaženost«.
V. nahakaretiti (se).

hakáret *m* (ar.) *poniženje; sramota, bruka.*
< tur. *hakaret* < ar. *ḥagārä* »prezrenost, poniženost, omalovaženost«.

Hàkija, hipok. **Háko** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Hakki,* muško ime, »Pravi, Istiniti« < ar. *ḥaqqiyy* »pravi, istiniti« (v. hak + ar. adj. suf. *-iyy).*

hàkīk -íka **(àkīk)** *m* (ar.) *crveni poludragi kamen koji se upotrebljava za prstenje i đerdane, karneol.* — »Nosi l' Fatma od h a k i k a minđuše, / Nosi l' Fatma od kadife jeleče« (Muz. zap. Inst. 2621).
< tur. *akik,* vulg. *hakik* < ar. *ʿaqīq.*
V. hakikli, hakikovac.

hakikáne, adv. (ar.-pers.) *istinito, stvarno; onako kako dolikuje.* — »H a k i k a n e Hane, makni oči na me« (I. Z. II 32).
< tur. *hakikane* < ar. *ḥaqīq* »istiniti, stvarni« + pers. suf. *-āne.*

hakíkat *m* (ar.) *1. istina, istinitost, pravo stanje stvari.*
2. suština, bitnost.
< tur. *hakikat* < ar. *ḥaqīqa.*

hakíkli, akíkli, indecl. adj. (ar.-tur.) *od hakika, sa hakikom.* — »A na noge a k i k l i nanule« (K. H. II 427).
< tur. *akikli* vulg. *hakikli,* od hakik (v.) + tur. suf. *-li.*

hakíkovac -vca *m starinski kolan sa korneolima.* — »Još su kod njih pafte u običaju kao i starinski kolan »h a k i k o v a c« (Stanoj. 130).
Izv. od hakik (v.).

hákim, háćim *m* (ar.) *sudija, kadija.*
< tur. *hâkim* < ar. *ḥākim* »onaj koji sudi. sudija«, part. akt. od gl. *ḥakämä* (√ḥkm), »suditi«.

hàklā, hàklaja, v. akla, aklaja

hàkli, indecl. adj. i adv. (ar.-tur.) *pravedan; pravedno.*
< tur. *haklı,* od hak (v.) + tur. suf. *-li.*

hàkmak, hàkman, v. ahmak.

hàkmakast, v. ahmakast.

Háko, v. Hakija.

hàksuz, adv. (ar.-tur.) *nepravedno, bespravno.*
< tur. *haksız,* od hak (v.) + tur. postpoz. *-siz* »bez«.

haksùzluk *m* (ar.-tur.) *nepravda.*
< tur. *haksızlık* od haksuz (v.) + tur. suf. *-lik.*

häk-tarafùndan, indecl. (ar.-tur.) *od boga, s božje strane, po božjoj odredbi.*
< tur. *haktarafından* < ar. *Ḥaqq* »Istina, Bog« + ar. *ṭaraf* »strana« i tur. postpoz. *-dan* »od«.

Häk-teálā, Häktālā, indecl. (ar.) *uzvišeni bog.* — »Ova druga aneksija, šućur, još nije u Bosni proglašena i neka nas je od nje H a k t a l a zakloni i sačuva« (Zembilj III 110).
< tur. *Hak Teala* < ar. *Ḥaqq Täāʿlā* »uzvišen je On!«

hâl -ála **(âl, jâl)** *m* (ar.) *1. stanje, prilika, okolnost, situacija, položaj.* — »Banja Luko, na Kra-

jini fala, / niko ne zna ničijega h a l a« (Muz. zap. Inst. 3318).
2. neprilika, loše stanje, nevolja, bijeda. — »Dosta mi je h a l a i gazepa« (Lord 281); »No da vidiš h a l a i belaja« (Vuk III 198); »Evo h a l a i žalosti teške« (M. H. III 173); »No da vidiš a l a i belaja« (Vuk, Rječnik); »Prođ' se, majko, j a l a i belaja« (Vuk VII 372).
< tur. *hal* < ar. *ḥāl* »stanje, okolnost«.
V. hâlā, halu-ahval, ahval.

hâlā, adv. (ar.) *jednako, stalno, neprekidno, još i sada.* — »A kad Luka u životu h a l a« (K. H. I 163); »Još ga h a l a nema« (u ob. gov.).
< tur. *hâlâ* < ar. *ḥālā* »stalno, neprekidno«.

hála (ála) *f* (ar.) *zahod, nužnik.* — »Udovice u a l i podnice«, »Đe je šenluk, nek i a l a gori« (Vuk, Posl. 90 i Rječnik).
< tur. *halâ* < ar. *ḫalā'*.

häla, v. äla.

häla *f* (ar.) *tetka, očeva ili materina sestra.* — »L'jepa Fata rosno cv'jeće brala, / u h a l i n u đulan-baščejiku« (I. Z. IV 117).
< tur. *hala* < ar. *ḫālā*.

häla-häla, v. ala-hala.

hàlāč -áča *m* (ar.) *pucar, drndar, zanatlija koji se bavi pucanjem pamuka i vune.* — *»Halači su obrtnici koji se bave pucanjem pamuka i nalaganjem tzv. debelih anterija i jorgana, a jorgandžije prošivaju i šiju jorgane. Po njima se još i danas zove jedna ulica u Sarajevu Halači« (Kreš. Sar. čarš. 31). Od ovog je došlo prezime Haláčević.*
< tur. *halllaç* < ar. *ḥallāğ*.
V. halačluk.

Haláčević, v. halač.

haláčluk *m* (ar.-tur.) *halački zanat, halačko zanimanje.*
< tur. *hallaçlık* od halač (v.) + tur. suf. *-lik.*

halàkati, v. alakati.

haláknuti, v. alaknuti.

hàlāl -ála **(àlāl)** *m* (ar.) *1. ono što je vjerski dozvoljeno, dopušteno.*
2. ono što je blagosloveno, što je na pošten način stečeno.
3. oprost. — »Uzm' od svakog ti h a l a l« (Nar. bl. 311); »Ako majka halaluke dadne, / Te mi izun i h a l a l a dadne« (Lord 10).
< tur. *helâl* < ar. *ḥalāl.*
V. halaliti (se), halal-mal, halalosum! halal ti bilo! halal učiniti, halaluk.

haláliti (aláliti) *1. oprostiti.* — »Uzmi livor pa me ubij, / krvcu ću ti h a l a l i t i!« (Muz. zap. Inst. 2465).
2. pokloniti. — »Ali ne dam konja pod đevojkom, / A l a l i ga, alal ti đevojka« (Vuk VII 231).
Izv. od halal (v.).

haláliti se, *međusobno jedan drugom oprostiti sve razmirice, uvrede, dugovanja i dr.* — »Hajde, brate, da se h a l a l i m o!« (u ob. gov.).
Izv. od halal (v.).

hàlāl-mâl -ála *m* (ar.) *poštenim načinom stečena imovina.*
< tur. *helâl mal,* v. kompon. pod halal i mal.

hälālōsum! interj. (ar.-tur.) *neka mu je halal! prosto mu od mene bilo!*
< tur. *helâl olsun!,* v. kompon. pod halal i olsun!

hàlāl ti bilo! (àlāl ti bilo!) interj. *1. prosto ti od mene bilo! praštam ti!*

...e dam konja pod đevojku, / Alali ga, a l a l t i đevojka« (Vuk VII 231).
V. halal.

hàlāl učiniti, *oprostiti.* — »Radi, Mujo, što je tebi drago, / sve ću tebi h a l a l u č i n i t i« (I. Z. IV 6).
V. halal.

halàluk *m* (ar.-tur.) *isto što i halal, oprost.* — »Ako majka h a l a l u k e dadne, / Te mi izun i halala dadne« (Lord 10).
< tur. *helâllık,* v. halal + tur. suf. *-lik.*

halaljívati -ljujēm, *opraštati.*
Izv. od halal (v.).

hàlās biti, hàlās se učiniti, halásiti se *1. spasiti se, izbaviti se, osloboditi se.*
2. sretno se poroditi.
< tur. *halâs* < ar. *ḫalāṣ* »izbavljenje, spasenje«.
V. halas učiniti, ohalasiti se.

hàlās učiniti, *osloboditi, prosto učiniti.* — »Ja te ne bih h a l a s u č i n i l a, / Da mi dadeš nebrojeno zlato« (I. Z. Herceg. 69).
< tur. *halâs* < ar. *ḫalāṣ* »izbavljenje, spasenje«.

hàlāt, v. alat.

halbùkī, konj. (ar.-tur.) *međutim, ali, dok.*
< tur. *halbuki* < ar. *ḥāl* »stanje« + tur. *bu-ki* »ovako bivši«.

halekân biti, *u golu se vodu učiniti od kakva tereta, muke ili napora.* — »Vazdan trčeći na ovoj vrućini h a l e k a n b i h« (u ob. gov.).
< tur. *halecân* < ar. *ḫalağān* »strepnja, drhat«.

hàlhala (àl'ala) *f* pl. **hàlhale** i **hàlhal** *m* (ar.) *narukvica u obliku koluta, od zlata, srebra ili kojeg drugog metala.* — »Uhvati je za bijelu ruku, / pa joj slomi sedmere h a l h a l e« (K. H. II 441).
< tur. *halhal* < ar. *ḫalḫāl.*

hâlī, indecl. adj. (ar.) *pust, sam, bez ikoga, prazan, nenaseljen.* — »i u njoj bukadar h a l i i plodne zemlje« (Zembilj III 110). »H a l i hazna, a h a l i džebhana«, »Vaj planino, da ti n'jesi h a l i, / ja l' bez vuka, ja li bez hajduka« (K. H. I 76 i 453).
< tur. *hâli* < ar. *ḫālī.*
V. halilučina, haliluk.

Hálid (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Hâlid* < ar. *Ḫālid,* muško ime, »Vječni«.

Halida (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Hâlide,* žensko ime, »Vječna« < ar. *ḫālidä* »vječna«.

halífa, hàlīf, kàlīf (iskr. **halífet, alífet)** *m* (ar.) *vrhovni vjerski poglavica svih muslimana na svijetu, ili jednog velikog dijela muslimana. Halifa je obično jedan od vladara islamskih država. Po pravilu, halifa mora biti biran, odnosno priznat kao takav od svih muslimana. Danas ne postoji halifa, pošto se muslimani ne mogu da slože u izboru ličnosti.* — »Car a l i f e t šehislama viknu« (M. H. III 7).
< tur. *halife* < ar. *ḫalīfä* »halifa«, osn. zn.: »zastupnik zamjenik, nasljednik«. Zapravo ar. *ḫalīfä* je skraćeno od ar. *ḫalīfätu Rāsūli-llāh* »nasljednik božjeg poslanika (Muhameda)«. Ovaj naziv je bio za prvog Muhamedovog nasljednika *Ăbu Băkira,* a kasnije je dobio značenje vrhovnog vjerskog poglavice.
V. hilafet.

halīfāt, v. hilafet.

hàlija *f* (pers.) *fini rutavi ćilim, persijski ćilim.* — »Nađe jelu nasred Sarajeva, / i pod jelom prostrta h a l i j a« (Muz. zap. Inst. 2939); »Ne zna balija što je h a l i j a« (Nar. bl. 120).
< tur. *halı, kalı* < pers. *ḫālī*.
V. halili sedžada.

hálija (álija) *f* (ar.) *pusta zemlja; spahinska zemlja koja niti je naseljena niti pripada kakvom selu.*
Izv. od hâlī (v.).

Hálik *m* (ar.) *stvoritelj svijeta, bog.* — »Al je tako h a l i k naredio« (M. H, III 30).
< tur. *Halik* < ar. *Ḫāliq* »Stvoritelj, Bog« (part. akt. od gl. *ḫalāqa* ($\sqrt{\text{ḫlq}}$) »stvoriti«).
V. halk učiniti.

Hàlīl -íla, hipok. **Hálko,** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Halil* < ar. *Ḫalīl*, muško ime, «Ljubimac, Vjerni prijatelj«.

halìli sedžáda, halìli serdžáda *f, fina rutava sedžada, sedžada persijske izrade.*
< tur *halılı seccade;* prva kompon. od pers. *ḫālī* (v. halija) + tur. suf. *-li*, a za drugu kompon. v. pod sedžada.

halilučina, alilučina *f 1. pusto, napušteno zemljište; pusta kuća.*
2. velika pustoš, velika praznina.
Naš augm. od haliluk (v.).

halìluk (alìluk) *m* (ar.-tur.) *pustoš, praznoća, nenaseljenost.*
< tur. *hâlilik,* v. hali + tur. suf. *-lik.*
V. halilučina.

Hàlīm -íma (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. Halîm < ar. *Ḥalīm,* lično ime, »Blagi«.

Halíma (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Halîme* < ar. *Ḥalīmā*, žensko ime, »Blaga«.

hális, adj. (ar.) *čist, pravi, nepatvoreni, bez primjese.* — »Njemu sudi Kozlić Aliaga / Od Marije, od h a l i s -vlahinje« (M. H. IV 28).
< tur. *halis* < ar. *ḫāliṣ* »čist; iskren«.
V. halisane.

halisáne, adv. (ar.-pers.) *iskreno, otvoreno.*
< tur. *halisane* < ar. *ḫāliṣ* »iskren« + pers. suf. *-āne.*

hàlk *m* (ar.) *narod, ljudstvo; stvorenje.* — »Al je danas mučan h a l k, naopako kreno svak« (Nar. bl. 315).
< tur. *halk* < ar. *ḫalq.*
V. halk učiniti.

hàlka, àlka (hâlka, âlka) *f* (ar.) *1. kolut, karika, obruč (bilo da je od drveta, žice, željeza ili od čega drugog). Halka kao zvekir na vratima je redovno gvozdena.* — »Njemu h a l k a oko bila vrata« (M. H. III 146).
2. krug. — »Sjeli u h a l k u« (u ob. gov.); »Platnici ih ljuto okoliše, / Među se ih u h a l k u uzeše« (M. H. IV 506).
3. burma, vitica.
4. u Donjem Vakufu halkom se naziva dio mlina prstenastog oblika na kojem se nalaze »zubi« — zarezi kojim se męlje kafa (v. GZM 1957, 77, 84).
< tur. *halka* < ar. *ḥalqa,* »obruč, prsten« itd.
V. halkali.

halkàli, alkàli, indecl. (ar.-tur.) *ono što ima na sebi halke; što je nabijeno obručevima ili što ima na sebi karike.*
< tur. *halkalı,* od *halka* + tur. suf. *-li.*

Hálko, v. Halil.

hälk učiniti, *stvoriti.*
< tur. *halk* < ar. *ḫalq,* gl. *ḫaläqa* ($\sqrt{\text{ḫlq}}$) »stvoriti«.

hàlovan, v. alovit.

halòvit, v. alovit.

hálu-âhvāl -ála (iskr. **vâl i hàvāl)** *m* (ar.) *stanje i okolnosti; zgode i nezgode; zbivanja i događanja; jadi i nevolje.* »Kakav je tamo h a l u - a h v a l?« (u ob. gov.); »Slušaj, dragi, v a l a i h a v a l a, / mlađa mi se sestra isprosila« (I. Z. IV 82).
< tur. *hal-u ahval* < ar. *ḥāl wä aḥwāl,* v. hal i v. ahval, a ar. *wä* znači »i«.

hälva i **hâlva (älva, âlva, hàlvuša, àlvuša)** *f* (ar.) *slatko jelo od pšeničnog ili bijelog brašna, masla i šećera. To je obična halva koja se pravi i u domaćinstvu i u aščinicama. Ako se mjesto šećera stavi med, onda je »medena halva«, a ako je mjesto šećera pekmez, zove se »pekmezna halva«. Zatim imaju još ove vrste halvi: »bijela halva«, koja se pravi samo u slastičarnama, »ćeten-halva« (v.), »tahan-halva« (v.), »irmek-halva« (v.), »kos-halva« (v.).* — »Hrani mi je h a l v o m i baklavom« (M. H. I 61); »Ti se stvori u dućanu a l v a, / ja ću biti u dućanu kalfa« (Vuk I 374); »Ode na jagmu kao a l v a« (Vuk, Posl. 232).
< tur. *helva* < ar. *ḥalwā, ḥalwā'* (ar. *ḥaläwä* »slatkoća«, *ḥuluww* »sladak«).
V. halvadžija, Halvadžiluk, halvaluk.

hälvadžija, halvàdžija, halvèdžija (älvadžija) *m* (ar.-tur.) *onaj koji pravi i prodaje halvu, slastičar.*
< tur. *helvacı,* od halva (v.) + tur. suf. *-ci.*

Hälvadžiluk i **Halvadžiluk** *m* (ar.-tur.) *ime posebne čaršije u Sarajevu, koja je postojala do 1908. godine, i u kojoj su halvadžije imali svoje radnje.*
< tur. *Helvacılık,* od halvadži (v.) + tur. suf. *-lik.*

halvàluk, alvàluk *m* (ar.-tur.) *dar, nagrada, čast, koju daje onaj koji obuče ili skroji nešto novo od odjeće ili obuće. Daje se obično u gotovu novcu kako bi obdareni kupio halve i počastio se. Otuda ovakav naziv.* — »Zdravo bila i gaće derala, / a i meni h a l v a l u k a dala!« (Vuk III 105); »elemeka hiljadu dukata, / h a l v a l u k a stotinu dukata« (I. Z. IV 234); »Kupio hajduk gaće marjaš, / a popio forintu a l v a l u k a« (Vuk, Posl. 164).
< tur. *helvalık,* od *halva* + tur. suf. *-lik.*

hàlvat (àlvat, àvlat) *m* (ar.) *velika, prostrana soba u prizemlju starih kuća. Halvat se smatra strogo intimna porodična soba, u kojoj je kućno čeljade sigurno od svakog uznemirivanja. Otuda je soba i dobila ovaj naziv. Iz istog razloga, ponekad, znači i đerdek.* — »Već me noste u donje h a l v a t e / gdjeno sjede cure i robinje«, »Pa je vodi u svoje a l v a t e«, »Kad je bio vakat od a l v a t a« (GZM 1908, 408, 1909. 593); »Koju večer Ivo na Doljane, / onu večer u a v l a t u zlato« (Kurt 233).
< tur. *halvet* »prostrana soba«, < ar. *ḫalwä* »samoća, praznoća«.
V. halvat-avlija, halvat-čador, halvat-podrum, halvatan.

hàlvatan, àlvatan, adj. *prostran, širok, komotan.*
Izv. od halvat (v.).

hàlvat-àvlija *f* (ar.-grč.) *zidom ograđena porodična avlija (koja izgleda prostrana i udobna kao halvat).* — »Pa on spade u h a l v a t - a v l i j u, / pa dopade do dorata svoga« (M. H. IV 10).

Naša složenica od halvat (v.) i avlija (v.).

hàlvat-čàdor *m* (ar.-pers.) *prostran i uređen čador u kome se čovjek osjeća kao u halvatu.*

Naša složenica od halvat (v.) i čador (v.).

hàlvat-pòdrum *m* (ar.-srp. hrv.) *lijepo uređen i topal podrum udešen za štalu.* — »Ajde sađi u a l v a t - p o d r u m a, / Timar čini vrana od megdana« (M. H. I 205).

Naša složenica od halvat (v.) i podrum.

halvèdžān, v. havlidžan.

Halvètije pl. (ar.) *ime jednog derviškog reda.*

< tur. *Halvetî* < ar. *ḫalwätī* (ar. *ḫalwä(t)* »samoća« + ar. adj. suf. *-ī, -iyy).*

hàlvuša, v. halva.

häma *f* (tur.) *mati; baka; svekrva.* — »Svekrvici neva odgovara: / neću, h a m a, vjeru ti zadajem« (I. Z. II 15).
Skraćeno od hanuma (v.).

Häma, v. Muhamed.

hamájlija (amájlija, amálija) *f* (ar.) *1. zapis zavijen u platno ili u kožu, obično u obliku trokuta, koji se nosi uza se privezan na mišicu ruke, obješen o vratu ispod odijela ili prišiven na odjeću; amulet, talisman. Mjesto zapisa može biti zavijena i neka druga stvarčica koja, po narodnom vjerovanju, štiti od uroka, bolesti i drugih nezgoda.* — »Na ti, Mitre, moju h a m a j l i j u« (K. H. I 80); »Sarajlije zlatne a m a j l i j e, / što djevojke nose u njedrima« (Vuk I 335); »ti povadi moju britku sablju, / koja s'ječe svaku a m a j l i j u« (Vuk III 81); »Imam čelo, zlatnu a m a l i j u« (Vuk V 342).

2. mala knjižica sa izrekama iz kur'ana i molitvama na arapskom jeziku, koja se obično nosi u kožnatoj ili platnenoj kesici, ili u limenoj kutiji. Ponekad se i sama kesica ili kutija zove hamajlija. — »Sultančiću lijepu h a m a j l i j u, / i u njojzi musaf i sufaru« (M. H. X 62).

< tur. *hamail, hamaylı,* istog značenja kao u nas; osn. zn.: »kajiš od sablje na kome sablja visi kad je opasana« < ar. pl. *ḥamā'il,* sing. *ḥamīlä* i *himālä* »kajiš, sveza od sablje«.

hàmāl -ála (àmāl) *m* (ar.) *nosač.* — »Pa po njojzi pokupi h a m a l e« (K. H. I 330).

< tur. *hamal* < ar. *ḥammāl* »nosač«.
V. hamalija.

hamalíja (amalíja) *f* (ar.) *nagrada hamalu koja se plaća za učinjenu uslugu.*

< tur. *hamaliye* < ar. *ḥammāliyyä* od hamal (v.) + ar. adj. suf. za f. *-iyyä.*

hàmām -áma (àmām) *m* (ar.) *1. javno kupatilo u muslimanskim zemljama.* — »Izgoriše hani i h a m a m i« (I. Z. II 146); »Kad budemo u vrućem h a m a m u« (N. K. I 218).

2. banjica u muslimanskoj kući. < tur. *hamam* < ar. *ḥammām.* V. čifte-hamam, hamamdžija, hamamdžik, hamam-kesa, hamam-leđen, hamam-tas.

hamàmdžija (amàmdžija) *m* (ar.-tur.) *upravitelj ili poslovođa javnog kupatila.*
< tur. *hamamcı*, od hamam (v.) + tur. suf. *-ci.*

hamàmdžik (amàmdžik) *m* (ar.-tur.) *kućno kupatilo, banjica u muslimanskoj kući.*
< tur. *hamamcık* »banjica« od hamam (v.) + tur. demin. suf. *-cik.*

hàmām-kèsa *f* (ar.-pers.) *kesa od grubog platna koja se navlači na ruku i njome se masira u hamamu.*
V. kompon. pod hamam i kesa.

hàmām-lèđen *m* (ar.-grč.) *noćna posuda (túta) od bakra u obliku prikraćenog čunja s većim pervazom.*
< tur. *hamam legeni*, izft. v. kompon. pod hamam i leđen.

hàmām-täs *m* (ar.) *zdjela kojom se u hamamu crpa voda iz korita i polijeva po sobi.*
< tur. *hamam tası*, izft. v. kompon. pod hamam i tas.

hàman (àman), adv. (pers.-ar.) *gotovo, skoro.*
< tur. *hemen* < pers. *hemān* slož. od pers. konj. *hem* i ar. *ān* »čas«.

hàmbār, hànbār, v. ambar.

hämbašča, hämbastva *f* (pers.-tur.) *tabačko drveno korito u kome se sprema ruj ili šiška kao sredstvo za učinjanje koža.*
< tur. *hambastı (ham-bastı)* < pers. *ḫām* »sirov, zelen, nesazrio« i tur. *bastı*, perf. 3. lice sing. od inf. *basmak* »udariti, pritisnuti, stajati« itd.

hàmbir *m* (pers.) *povezani u jednom redu (u nizu, u povorci) ljudi ili životinje, jedno do drugog; povorka konja povezanih jularima jedan za drugog.* — »Tud'jer bješe stotina sužanja, / u h a m b i r u u jednom sindžiru« (K. H. II 31).
< tur. *hember* < pers. *hember* »drug; zajedno jedan prema drugom, upramase« < pers. konj. *hem* i pers. *ber* »prsa«.
V. pohambirati, prihambirati, uhambirati.

Hàmdija, hipok. **Hámdo** (ar.) *musl. muško ime. Ako iza imena dođe titula efendija ili aga, onda naš nastavak -ja ispada: Hàmdī-efèndija, Hàmdi-bȅg.*
< tur. *Hamdî*, muško ime, »Hvaljeni« < ar. *ḥamd* »hvala, slava« + ar. adj. suf. *-ī.*
V. Hamdija kao hipok. od Muhamed.

Hámdo, v. Muhamed i Hamdija.

hàmdōsum! interj. (ar.-tur.) *hvala bogu!*
< tur. *hamdolsun!* < ar. *ḥamd* »hvala, zahvala« i tur. *olsun!* »neka je! nek bude!« imp. 3. lice sing. od inf. *olmak* »biti«.

hàmeticē, hàmetom, v. ametice, àmetom.

Hámid (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Hâmid* < ar. *Ḥāmid*, muško ime, »Bogu zahvalni« (part. akt. od gl. *ḥamidā* ($\sqrt{}$ *ḥmd*) »zahvaljivati«.

Hamìda (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Hâmide*, žensko ime, »Bogu zahvalna« < ar. *ḥāmidā* »ona koja zahvaljuje, bogu zahvalna«.

hamíjet *m* (ar.) *zagrijanost za dobra djela; patriotizam.*
< tur. *hamiyet* < ar. *ḥamiyyā.*

hàmli, indecl. **hàmljiv**, adj. (pers.-tur.) *1. (konj) koji nije navikao na rad, koji nije treniran.* —

»H a m l i đogat, a teška divojka« (M. H. III 129).
2. *(čovjek) koji nije sviknut na nešto, nije se uputio u neki posao, a nevješto radi.*
< tur. *hamlı* < pers. *ḫām* »sirov, nezreo, nenaučen« + tur. suf. *-li*.

Hámo, v. Muhamed.

hàmpadžija *m* (pers.-tur.) *pomoćnik, pomagač.* — »Evo tebi prvog h a m p a d ž i j e, / Tebi će kneže hampu učiniti« (M. H. III 559).
Naša izvedenica od tur. *hampa* pomoću tur. suf. *-ci* (č. dži). U tur. sama riječ *hampa* znači: »pomagač«.
V. hampu učiniti.

häm-pàmuk (äm-pàmuk) *m* (pers.) *vata, fini pamuk.* — »imala je u jednoj srebrenoj kutici u h a m - p a m u k u i bogdicu časnog dreva ...« (Zembilj 17); »Crne zemlje i zelene trave, / A m - p a m u k a i b'jela tulbenta« (Vuk V 532).
< tur. *hampamuk* < pers. *ḫām* »sirov« i pamuk (v.).

hàmpu učiniti, *pomoći, priteći u pomoć.* — »Bajri valja h a m p u u č i n i t i«, »Evo tebi prvog hampadžije, / tebi će kneže h a m p u u č i n i t i« (M. H. III 265, 559).
< tur. vulg. *hampa,* knjiž. *hempa* »pomagač« < pers. *hempā, hempāy* »drug, kolega; saputnik«, slož. od pers. konj. *hem* i pers. *pā, pāy* »noga«.

hàmsīn -ína *m* (ar.) *1. drugi period zime u trajanju od 50 dana, od 31. januara do 21. marta.*
2. topao i suh južni vjetar koji duva u proljeće u sjevernoj Africi; duva obično oko 50 dana.
< tur. *hamsin* < ar. *ḫamsīn*, osn. zn.: »pedeset«.

hàmur i **hàmūr** *m* (ar.) *tijesto; kvas. »Hamurna jela« su: pura, latice, klepe, čike itd. (v. GZM 1951. 219).*
< tur. *hamur* . < ar. *ḫamīr* »kvas«.
V. hamurluk.

hamùrluk (amùrluk) *m* (ar.-tur.) *odjeljenje u pekari u kojem pekar miješi tijesto.*
< tur. *hamurluk*, od *hamur* + tur. suf. *-luk*.

Hämza (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Hamza* < ar. *Ḥamzā*, muško ime, »Lav«.

hân, hána **(ân,** ána) *m* (pers.) *zgrada (kuća) koja služi za svratište i prenoćište putnika. Hanovi se nalaze u gradovima i na drumovima. Veći hanovi su građeni tako da je u sredini zgrade prostrano nenatkriveno dvorište, gdje se vrši istovar trgovačke robe. Prizemne prostorije takvih hanova sastoje se od kamenih magaza sa gvozdenim vratima osiguranim od požara. U Sarajevu su bili poznati hanovi Tašlihan, Kolobara i Morića-han. Morića-han i danas postoji, ali ne služi namijenjenoj svrsi.* — »Po kahvama i po h a n o v i m a« (K. H. I 98).
< tur. *han* < pers. *ḫān, ḫāne* »kuća«.
V. handžija, hane.

hân (kân) *m* (tur.-tatar.) *car, vladar; titula mongolskih i turskih vladara, a kasnije se dodavala uz imena plemića i vrlo uglednih ljudi.* — »sultan Osman h a n«; »Tu mi sjedi i besjedi / Zulejka-sultan, / a pored nje Sokolović, / mlad Ibrahimh a n« (Muz. zap. Inst. 3262).
< tur. *han* < pers. *ḫān* < staroturskog odnosno tatarskog *hang, vang* »vladar«.

Hána, v. Rejhana i Hanifa.

Hána, Hànija, hipok. **Hánka, Hànuša, Hánča** (tur.-tatar.), *musl. žensko ime. I »Hana« i »Hanija« su naše izvedenice (jer nema potvrde za njih u tur., arap. i pers. jeziku) od han (v.) »car, vladar«.* Prva je nastala dodatkom našeg nast. za ž. rod *-a* (Han-a), a druga pomoću ar. pers. suf *-ī* i našeg dodatka *-ja* (Han-i-ja).[1] Isti je slučaj i sa ženskim imenima *Béga* i *Bègija* koja su izvedena od *beg.*

Hánča, v. Hana.

hàndžār -ára **(àndžār)** *m* (ar.) *dugi (70—80) cm) šiljasti nož, s oštricom s obadvije strane. Ponekad handžarom nazivaju i kratki krivi mač ili jatagan.* — »Pa sijeku čelikli handžarim« (K. H. I 114).
< tur. *hancer, hançer* < ar. *ḫanğār* (i u pers. *ḫanğer).*

hándžija i **hàndžija (ándžija)** *m* (pers.-tur.) *onaj koji drži han (bilo da je vlasnik hana ili zakupac).* — »S handžijama hesab učinite« (K. H. I 100).
< tur. *hancı,* od han (v.) + tur. suf. *-ci* (č. dži).

hanđáma, v. henđama.

háne (pers.) *ova riječ služi kao druga komponenta mnogih persijskih i turskih složenica, a u srp. hrv. jeziku dolazi u obliku: »-hàna« i »-àna«, kao napr.: »baruthana«, »barutana«, »tophana«, »topana« itd. Nekad oblik -ana služi kao sufiks za građenje naših izvedenica sa srp. hrv. osnovom, kao »sušana« i sl. riječi.*
< tur. *hane* < pers. *ḫāne,* osn. zn. »kuća«.

hanèdān -ána *m* (pers.) *gostoljubiv domaćin.*
< tur. *hanedan* < pers. *ḫānedān, ḫāndān.*
V. hanedanluk.

hanedánluk *m* (pers.-tur.) *gostoljubivost.*
< tur. *hanedanlık,* od hanedan (v.) + tur. suf. *-lik.*

Hanèfije pl. (sing. **Hanèfija)** (ar.) *pristalice šerijatsko-pravne škole (mezheba) Imami Azama Ebu Hanife* (v. Imami Azam).
< tur. *Hanefi* < ar. *ḥanäfiyy.*

háneta *f.* pl. t. (pers.) *1. izresci na krajevima bakrenog posuđa (sahana, tepsija itd.), ili izresci na krajevima odjevnih predmeta. Za ovakve predmete kaže se da su »na haneta«.* — »Tevsije pervazlije, koje se upotrebljavaju u B. Luci i po ostaloj Krajini, imaju na četiri strane unakrst haneta na pervazu« (GZM 1951. 218); »Vezen fermen, troji čevkijani, / na haneta i zlatna dugmeta« (Ašikl. 90).
2. »na haneta« znači i to da se na predmetu nalaze geometrijski oblici trokuti i kvadrati, kao: »basma na haneta«.
< tur. *hane* < pers. *ḫāne* »kuća«, a u tur. fig. znači i: komadići ili crteži oblika trokuta ili kvadrata; zatm rubrike na tabelama, kvadratići na šahovskom polju itd.

Hanífa, hipok. **Hána** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Hanîfe* < ar. *Ḥanīfä,* žensko ime, «Vjeri privržena, prava muslimanka«.

Hànija, v. Hana.

hanìkāh -áha *m* (pers.) *tekija s internatom za derviše. U Sarajevu je bio poznat Gazi Husrevbegov hanikah.*
< tur. *hanikah* < ar. *ḫāniqāh* < pers. *ḫāngāh.*

hánka, v. hanuma.

Hánka, Hànkija, v. Hana, Hanija.

hànkija, v. hanuma.

Hân-Pijésak, *mjesto u Bosni, srez Sarajevo.*
Prva kompon. od hân (v.) »svratište, konačište«.

häntalast, adj., *krupan; nezgrapan.* — »Ono mu je novo odijelo što je obukao hantalasto, ne stoji mu lijepo« (u ob. gov.).
< tur. *hantal* »krupan, nezgrapan« < ar. *ḥanṭal.*

hanùma -e i **hànum,** indecl., hipok. **hánka, hànkija** *f* (tur.-tatar.) *muslimanska gospođa, odličnija muslimanka; žena, supruga.* — »dao meni stambolsku hanumu« (M. H. III 385): »hanum hanko, moja draga majko!« (S. B. II 16): »Ej, Stara hanko, Bog ti đenet dao!«, »Ja se digni, mejdan dijelimo, / Ko dobije, đaba mu hankije« (Lord 9, 67). Kao počasni naslov hanuma se dodaje uvijek iza imena: »Fatme-hanuma«, »Razije-hanuma« itd. Treba napomenuti da se u ovom slučaju posljednji glas imena »a« pretvara u »e«.
< tur. *hanım,* istog značenja, izvedeno od hân, kān (v.).

Hànuša, v. Hana

häp (äp) *m* (ar.) *pilula (za lijek), bobica.*
< tur. *hap* < ar. *ḥabb* »boba, zrno«.

haparlàisati, hapalàisati, aparlàisati, *s pohlepom navaliti na nešto; navaliti na nekog da se pridobije za nešto.*
Vjerovatno < tur. *aparlamak* < *aparmak* »zgrabiti i ukrasti nešto, trgnuti nešto i odnijeti«, a možda je iskrivljeno od kaplàisati (v.).

häps (äps, hävs, hävst, ävs, ävst, äpst) *m* (ar.) *zatvor.*
< tur. *hapis* < ar. *ḥabs.*
V. hapsana, hapsar, hapsenik, hapsandžija, hapsiti, uhapsiti, pohapsiti.

hapsàna (apsàna, havsàna, avsàna) *f* (ar.-pers.) *zatvor; zgrada u kojoj se nalazi zatvor.*
< tur. *hapisane,* od haps (v.) + hane (v.).

hapsàndžija (apsàndžija, avsàndžija) *m* (ar.-pers.-tur.) *čuvar zatvora, čuvar zatvorenika.*
< tur. *hapisaneci,* od hapsana (v.) + tur. suf. *-ci.*

hàpsār -ára **(àpsār)** *m zatvorenik.*
Izv. od haps (v.).

häpsenīk (äpsenīk) *m., zatvorenik.*
Izv. od haps (v.).

häpsiti (äpsiti, hävsiti, ävsiti), *zatvarati, lišavati slobode.*
Izv. od haps (v.).

hâr, v. ar.

hára *f* (pers.) *vrsta svilene tkanine sa valovitim prugama.* — »Sve kočije od bila biljura, / a crvenom harom potrpate« (M. H. III 212).
< tur. *hare, hara* »svilena tkanina, papir, metal itd. koji imaju po sebi talasaste pruge, kao što mramor ima vijugave pruge« < pers. *ḫārā* »mramor, mermer«.
V. harelija.

hàrāb (àrāb), haràbāt (aràbāt), adj. i **harábā,** adv. (ar.) *1. kao pridjev: ruševan, razvaljen, zapušten, dotrajao.*
2. kao prilog: ruševno, razvaljeno, zapušteno, dotrajalo.
< tur. *harab, harap* < ar. *ḫarāb* »rušenje; ruševine«.

V. harabatija, harabatluk, harabluk, harab učiniti, oharabiti.

harabátija (arabátija) *f* (ar.) *1. čovjek odan piću i zbog toga neuredan i zapušten, bekrija.*

2. trošna i zapuštena kuća; razvalina.

< tur. *harabati* < ar. pl. *ḫarābāt* (sing. *ḫarābā* »trošna i zapuštena«) + ar.-pers. adj. suf. *-ī*.

harabátluk (arabátluk) m (ar.-tur.) *stanje ruševnosti, razvaljenosti, trošnosti, zapuštenosti.*

< tur. *harabatilik*, od *harabati* (v. harabatija) + tur. suf.*-lik*.

harábluk (arábluk) *m* (ar.-tur.) *stanje ruševnosti, razvaljenosti, trošnosti, zapuštenosti.*

< tur. *harablık, haraplık*, od harab (v.) + tur. suf. *-lik*.

hàrāb učiniti, hàrāb se učiniti, *opustošiti (se), porušiti (se).* — »Šeher Dugu h a r a b u č i n i t i« (K. H. I 248); »Alj se kula h a r a p u č i n i l a« (Lord 55).

Izv. od harab (v.).

hȁrač -rča, hȁrč (ȁrač, ȁrč) *m* (ar.) *1. trošak, izdatak.* — »Koliko ti treba novaca za h a r č a?«; »Ja ću sama ići Smederevu, / da Jerini zâvi a r a č vratim« (Vuk II 481).

2. materijal od čega se nešto spravlja (za spravljanje jela, napr.). — »Ako se stavi lijep h a r a č u pitu, pita je dobra«.

3. štavilo koje upotrebljuju tabaci (kožari) za štavljenje kože.

4. gajtani s kojima su fermen i čakšire ukrašeni; oprema. — »O svom ću ih trošku razudati, / skup ću h a r a č na njih udariti« (I. Z. II 13).

5. fig. u frazi: »*Nije mi u harač to i to*«, *tj. ne interesuje me to, ne tiče me se to.*

< tur. *harç harc* < ar. *ḫarğ* »trošak, izdatak«. Postoje i druga etimološka tumačenja: da je od grč. *khoregia* ili od aramejskog *halāk* (v. Prilozi, knj. 27, 1961, 75).

V. harčalija, harčiti, hašluk, harčivo.

hàrāč -áča (àrač) *m* (ar.) *glavarina, vrsta ličnog poreza koji se za turske vladavine ubirao od muškaraca nemuslimana. Pravni osnov je bila okolnost što nemuslimani nisu služili vojsku. S druge strane, ovaj lični porez služio je kao simbol pokornosti tih podanika državi a država je bila dužna da jamči ličnu i imovnu sigurnost onih koji taj porez plaćaju.* — »Osjeć' carske groše i h a r a č e« (K. H. I 36); »Ni caru h a r a č a, ni popu kolača« (Vuk, Posl. 225); »posla zeta Miloš-Obilića. / u Latine da kupi h a r a č e« (Vuk, II 206).

< tur. *haraç* < ar. *ḫarāğ*.

V. haračlija, haračiti.

Haràčlīć i Haràčīć, v. haračlija.

haráčiti, *robiti, pustošiti.*

Izv. od harač »glavarina« (v.).

haràčlija, v. harčalija.

haràčlija (aràčlija) *m* (ar.-tur.) *onaj koji ubire harač, poreznik.* — »Bježi od njega kao od h a r a č l i j e« (Nar. bl. 23); »a od Bišća Fazli- h a r a č l i j a« (Vuk III 307). *Od ovog su nastala prezimena: Haràčlīć, Aràčlīć, Haràčīć i Aràčīć.*

< tur. *haraçlı*, od harač (v.) + tur. suf. *-li*.

hàraluk, v. araluk.

hàrām -áma (àrām) *m* (ar.) ***1. sve** ono što je po muslimanskoj vjeri nedozvoljeno, zabranjeno.* — »H a r a m je ubiti, ukrasti, krivo se zakleti itd.«

2. *ono što je grešno, nedopustivo, nepravedno.* — »H a r a m ni je da gine družina« (Lord 73). 3. *prokleto.* — »H a r a m tebi moja hrana bila!« (K. H. I 119); »H a r a m ti bilo materino mlijeko!« (kad majka kune neposlušno dijete).
< tur. *haram* < ar. *ḥarām.*
V. harambaša, haramija, haramiti, haram-mal, haramosum!, haramzada, harem, namahrem.

hàrambaša (àrambaša) *m* (ar.-tur.) *vođa hajduka, hajdučki poglavica, starješina hajdučke čete; vođa odmetnika, vođa razbojnika.* — »A prid njima Toma h a r a m b a š a« (M. H. III 176); »Za to čuše dv'je h a r a m b a š e« (F. J. II 268); »Vino pije Mitar a r a m b a š a« (Muz. zap. Inst. 112). *Od ovog je nastalo prezime Hàrambašić, Àrambašić.*
< tur. *harami başı,* v. kompon. pod haramija i baš.

harámija (arámija) i **haràmija (aràmija)** *m* (ar.) *razbojnik, bandit; hajduk.* — »Haramzado, Kostreš harambaša, / haramzado, gorska h a r a m i j o«. (F. J. II 398); »Kad vidješe gorske a r a m i j e, / Da mi đogo ni blizu ne dade« (M. H. I 181).
< tur. *harami,* od haram (v.) + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

harámiti, hàrāmīm, *nedati oprosta, prokleti, protivno od halaliti (v.).*
Izv. od haram (v.).

hàrām-mâl *m* (ar.) *na nepošten način stečena imovina.*
< tur. *haram mal,* v. kompon. pod haram i mal.

hàrāmōsum! interj. (ar.-tur.) *prokleto mu (ti, vam) bilo! Ne izdobrilo mu!*
< tur. *haram olsun!,* od haram (v.) i tur. *olsun!* imper. 3. lice sing. od *olmak* »biti«.

haramzáda, haramzáde (aramzáda, aramzáde) *f* (ar.-pers.) *1. kopile, vanbračno dijete.* — »H a r a m z a d o, Kostreš harambaša, / h a r a m z a d o, gorska haramijo!« (F. J. II 398).
2. fig. razbojnik, nevaljalac, nitkov. — »Pa govori Zadranine bane: / bre delio, jedna h a r a m z a d o« (F. J. I 74); »Ala, reče, čudne a r a m z a d e, / Kuda li je Turčin naumio« (Vuk VI 393); »Od otolem, jedan h a r a m z a d e! / Ne utvaraj se u tuđe đivojke« (M. H. II 109).
< tur. *haramzade (haram-zade)* »kopile«, od haram (v.) i pers. *zāde* »dijete, porod, rođen« < pers. inf. *zāden* »roditi se«.

háran (áran) adj. (ar.) *1. stidan, lijepo odgojen, obrazli.*
2. fig. vrijedan, valjan, čestit. — »Đe pogibe h a r a n junak, / H a r a n junak, Arslan-aga« (Vuk V 354); »I na njemu h a r n o g a junaka« (K. H. I 133).
Naš pridjev izveden od tur. *ar,* odnosno ar. *ʻār* (v. ar.) »stid«. V. harli.

harànija (aranija) *f* (tur.) *bakreni veliki kotao, zapravo manji kazan.* — »Ode Hanija po h a r a n i j u, pa ni Hanije ni h a r a n i j e« (nar. posl.); »Baš ko kad kapnice vode padaju u praznu a r a n i j u« (Zembilj II 51).
< tur. *haranı.*

hàrār -ára (àrār) *vreća od kostrijeti (od kozje dlake).* — *»Harari« (vreće) mogu biti: mali »harari« — širine 60 cm (za 40—50 kg), srednji »harari« — 68 cm (za oko 60 kg) i veliki »harari« — 75 cm (za 70—80 kg)«* (»GZM 1957, 59). — »Ovo su nam l'jepi pari, / baš k'o vre-

će i h a r a r i« (Muz. zap. Inst. 3048).

< tur. *harar* < ar. *girārä,* vulg. *garārä.*

haráret (aráret) *m* (ar.) *vrućina; žeđa; groznica.*

< tur. *hararet* < ar. *ḥarārä.*

hàrba *f* (ar.) *malo kratko koplje koje se baca.*

< tur. *harbe* < ar. *ḥarbä.*
V. harbija.

hàrbija (àrbija) *f* (ar.) *šipka od željeza ili od tvrdog drveta (tisovine, drenovine) kojom se nabija naboj u cijevi pušaka kremenjača.*

Ujedno služi za čišćenje puščanih cijevi.

< tur. *harbi* < ar. *ḥarbä* »kratko koplje«.

hȁrč, v. harač.

hàrčalija, haràčlija (àrčalija, aràčlija) *f* (ar.-tur.) *puška koja troši mnogo praha (baruta) i olova.* — »a puška je moja h a r č a l i j a / — u pušci je dvanaest sačama, / svaka sačma od dvanaest drama« (Vuk III 309); »padovati tanku primorkinju, / kojano je pusta h a r a č l i j a«.
< tur. *harçalı,* od *hȁrač* + tur. suf. *-li.*

hàrčiti (àrčiti), *trošiti, trošak činiti.* — »Ne muči se, Vukašine kralje, / ne muči se i ne h a r č i blago!« (Vuk II 105); »Neka za njih h a r č i madžarije« (K. H. I 16); »Kad se a r č i, nek se a r č i« (Vuk, Posl. 120).
Izv. od hȁrač, hȁrč (v.).
V. poharčiti.

hàrčīvo (àrčīvo) *n, trošak.* — »I daću ti za a r č i v a blaga, / Da mi čuvaš kulu i avliju« (Petran. 653).

Izv. od hȁrač, hȁrč (v.).

hàrdal (àrdal) *m* (ar.) *slatke korice, slačica. Bijeli hardal Sinapis alba L. (Brossica alba) i crni hardal: Sinapis snapiodas Roth. (S. nigra L.), Fam. Cruciferae.* — »Jedi a r d a l, jakije, jedi hintske madžune...« (Zembilj III 25).
< tur. *hardal* < ar. *ḥardal.*
V. hardalija.

hardalíja (ardalíja) *f* (ar.) *piće, vrsta šire od šljiva, smokava, jabuka ili krušaka, u koju je stavljeno hardala (v.).*
< tur. *hardaliye* < ar. *ḥardaliyyä,* od hardal (v.) + ar. adj. za f. *-iyyä.*

harèćet, harèket (arèćet) *m* (ar.)

1. *pokret, kretanje, gibanje.*
2. *ponašanje, postupanje.*
3. *sprema.*
4. *materijalno stanje.*

< tur. *hareket* sa značenjima kao u nas < ar. *ḥaräkä* »kretanje, micanje, gibanje«.
V. harećetli.

harećètli, herećètli, indecl. adj. (ar.-tur.) *kuražan, smion.* — »Svim bi Ajka na mejdan izašla, / kamo l' samu Vldičić-Jovanu / H e r e ć e t l i naša je divojka«; (M. H. IV 259).
< tur. *hareketli* »okretan«, od harećet, hareket (v.) + tur. suf. *-li.*

harèke (pl. **harèketa)** *n* (ar.) *dijakritički znak za kratke vokale u arapskom pismu. Ima ih tri: ustun »e«, esre »i« i otro »u«.*
< tur. *hareke* < ar. *ḥaräkä.*
V. harekeli.

harekèli, indecl. adj. (ar.-tur.) *arapsko pismo koje ima dijakritičke znakove.*
< tur. *harekeli,* od hareke (v.) + tur. suf. *-li.*

harèket, v. harećet.

harèlija -ē *f* i **harèli, harèšli** indecl. adj. (pers.-tur.) *puška (šišana) u koje su cijevi žljebaste, kanelirane.* — »Ture đipi na noge lagane, / I dohvati h a r e š l i šišanu« (Vuk VI 345).

< tur. *hareli* < tur. *hare* < v. hara) + tur. suf. *-li.*

hàrem (àrem) *m* (ar.) *1. žensko odjeljenje u muslimanskoj kući gdje je stranim muškarcima zabranjeno ulaziti.* — »Ni h a r e m a mladih sultanija«, »Stade beže Ibra opremati, / a uljeze u h a r e m unutra« (K. H. I 150, 312); »Da će vezir a r e m opraviti« (Vuk VI 366).

2. odrasla ženska čeljad, žena, domaćica.

3. ograđeno džamijsko dvorište koje je često jednim dijelom i groblje; muslimansko groblje.

< tur. *harem*, sa značenjima kao u nas < ar. *ḥaräm* »nedozvoljen, zabranjen; svetinja, zabranjeni prostor oko bogomolje«.

V. haremluk.

harèmluk (arèmluk) *m* (ar.-tur.) *1. žensko odjeljenje u muslimanskoj kući. Stare muslimanske kuće imale su odjeljenje za žensku čeljad »harem« ili »haremluk« u koje strani muškarci, koji nisu ukućani ili srodnici, nisu zalazili, i muško odjeljenje »selamluk«, gdje su se primali gosti — muškarci.*

2. groblje, osobito groblje uz džamiju.

< tur. *haremlik*, od harem (v.) + tur. suf. *-lik.*

harèšli, v. harelija.

härf (ärf) *m* (ar.) *slovo.* — »a u ruke kalem prihvatio / nekoliko zametnuo h a r f a« (F.K. 1886, 24); »Jesu li mu beni na obrazi, / kajno zlatni a r f i po musafu« (Kašik. I 160).

< tur. *harf* < ar. ḥarf.

hàrgija, v. kargija.

hàrīr -íra **(àrīr, èrīr)** *m* (ar.) *svileni bez, platno od domaće svile; pamučni harir je platno (bez) po kome su utkane svilene žice.* — »pod dečermom, od e r i r a košulja«, »po gaćama od e r i r a košulja« (Vuk I 161, 299).

< tur. *harir* < ar. *ḥarīr* »svila«.

Háris (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Hâris* < ar. *Ḥāriṯ*, muško ime, »Lav«.

haríta *f* (grč.) *mapa, geografska karta.*

< tur. *harita* < ar. *ḫarīṭa,* < stgrč. *chartēs.*

hàrli, árli, indecl. adj. (ar.-tur.) *stidan, obrazli, lijepo odgojen.* — »Alibeg je a r l i na mejdanu, / on će odmah kabul učiniti« (F. J. II 350).

2. fig.: vrijedan, valjan, čestit, silan. — »Vi ste vrlo a r l i u koleđi. / Kad pijete u koleđi vino, / svak se fali da je junak pravi« (M. H. III 300). Citirane stihove treba uzeti kao upravni govor ironičnog sadržaja.

< tur. *ârlı* < ar. *ʿār* (v. ar) »stid« + tur. suf. *-li.*

harlòvija, v. alovit.

hàrlovit, harlòvijast, v. alovit

hárluk, árluk *m* (ar.-tur.) *vrednoća, valjanost.* — »S tim Alaga na noge skočio, / do đogata konja dohodio: / od h a r l u k a i od ćopekluka, / od 'holosti i od uzgarnosti, / sa zemlje je u sedlo frcio« (F. J. I 260).

< tur. *ârlık*, od âr (v.) + tur. suf. *-lik.*

hàrman (àrman) *m* (pers.) *gumno.* »Eto vjetra, a eto h a r m a n a« (Nar. bl. 53); »Čudila se po

h a r m a n u trava« (V. M. 90).
< tur. harman < pers. *ḫirmen*.
V. harmandžija.

harmàndžija (armàndžija) *m* (pers.-tur.) *radnik duhanske struke koji radi na kvašenju duhana.*
< tur. *harmancı* »onaj koji miješanjem listova raznih vrsta duhana pravi posebnu vrstu duhana« < tur. harman (v.) »gumno; miješanje raznih vrsta duhana u jednu novu vrstu« + tur. suf. *-ci*.

hárūn (árūn) -úna *m* (ar.) *konj. obijestan, nemiran, silovit, ljut; fig. tvrdoglav, ćudljiv.*
< tur. *harın* < ar. *ḥarūn*.
V. harnuluk, uharuniti, uzharuniti se.

harúnluk (arúnluk) *m* (ar.-tur.) *obijest, silovitost; tvrdoglavost.*
< tur. *harınlık*, od harun (v.) + tur. suf. *-lik*.

Hārúnnur-Rèšīd, Hārúni-Rèšīd, Hārún al-Rášīd (jevr.-ar.) *ime poznatog arapskog halife iz dinastije Abasovića* (786—809). — »Na prijestolju kalif sjedi, / H a r u n a l - R a š i d / a do njega mlad vezire. / Džafer Bermekid« (Muz. zap. Inst. 3161).
< ar. *Hārūnnur-Rāšīd, Hārūn al-Rāšīd*, prva komponenta je ar. muško ime, preuzeto iz jevr. *Aron*, stariji brat Mojsijev (Musa-pejgambera), a druga je kao epiteton ornans ar. *rāšīd* »onaj koji vodi pravim putem; pametan, zreo«.

harvánija, v. havranija.

hàrziti, v. arziti.

hàrzlak, v. arzlak.

hâs -ása, pl. **hâsovi** *m* (ar.) *carsko imanje, dvorsko imanje; lenski posjed turskih sultana, članova dinastije ili visokih dvorskih i državnih funkcionera, koji je donosio preko 100.000 akči godišnjeg prihoda.*
< tur. *has* < ar. *ḫāṣṣ* »poseban, specijalan«.
V. has.

häs i **hâs (äs, âs)** indecl. adj. (ar.) *1. osobit, poseban, specijalan, probran.*
2. pravi, nepatvoreni, originalan, čist. — »A s kosač pravi kosilo na Badnji dan, a ne na kosidbu« (Et. zb. XVI, 413).
< tur. *has* < ar. *ḫāṣṣ* »poseban, specijalan«.
V. hasećija, havas, hasbašča.

Hàsan, hipok. **Háso, Hàsko** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Hasan* < ar. *Ḥasän*, muško ime, »Ljepotan«.

hàsas, hàsasbaša, v. asas, asasbaša

hàsbašča, hàs bašča, v. hazbašča.

hasèčija *m* (ar.-tur.) *zavidnik.*
< tur. *hasetçi* < ar. *ḥasäd* »zavidnost« + tur. suf. *-çi*.

Hasèćić, v. hasećije.

hasèćije pl. *m* (ar.) *pripadnici odabranog odreda vojske u dvorskoj službi u starijem periodu Tur. Carevine. Imali su pravo na titulu age. Od ovog je nastalo prezime Hasèćić.*
< tur. *haseki* < ar. *ḫāṣṣ* (v. has) + ar. pers. adj. suf. -ī, nastavak za pripadnost.

hàsed *m* (ar.) *zavidnost.* — »U srcu im h a s e d gori, / Da Jusufa pogube« (Osvit 1899 42).
< tur. *hased, haset* < ar. *ḥasäd* »zavidnost«.
V. hasečija.

hasènāt pl (ar.) *dobra djela, dobročinstva.* — »Čin' Avdija ti hajrat i veliki h a s e n a t« (Nar. bl. 313).

< tur. *hasenat* < ar. pl. *ḥasänāt*, sing. *ḥasänä»* dobro djelo«.

Hàsīb -íba (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Hasîb*, muško ime, »Plemeniti, Časni« < ar. *ḥasīb* »plemenit, častan«.

Hàsiba i **Hasìba** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Hasîbe*, žensko ime, »Plemenita, Časna« < ar. *ḥasībä* »plemenita, časna«.

hásija, hasìluk, hási se učiniti, v. asija itd.

hàsma, v. asma.

Hásna (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Hasnâ*, žensko ime, »Ljepotica« < ar. *ḥasnā'* »lijepa žena, ljepotica«.

hàsna (àsna) *f* (ar.) *korist.* — »Njemu h a s n e od molitve nema« (K. H. II 462).
< tur. *hasna* < ar. *ḥasänä* »dobro, sreća; dobro djelo«.
V. hasniti.

hàsniti, *koristiti.*
Izv. od hasna (v.).

haspùrlija, v. aspurlija.

hàsret *m* (ar.) *1. nesreća, žalost, tuga za nečim izgubljenim. 2. čežnja, želja, ljubav.* — »Od h a s r e t a duša gori, / Dok Jusufa ne vidi« (Osvit 1899 42); Mati djetetu tepa: »lijepi moj h a s r e t u!«
< tur. *hasret* < ar. *ḥasrä* »čežnja«.
V. hasretli.

hasrètli, indecl. adj. (ar.-tur.) *pun čežnje, želje; željan.* — »Baš sam te h a s r e t l i!«
< tur. *hasretli*, od hasret (v.) + tur. suf. *-li.*

hàsta (àsta) *f* (pers.) *bolesnik; bolestan.* — »Evo paše, h a s t a, u konaku« (K. H. I 86); »Bolan, h a s t a, bi li štogod slatka?« (Muz. zap. Inst. 1760).
< tur. *hasta* < pers. *ḫaste.*
V. hastaluk, hastalenisati se, hastahana.

hastahàna, hastàna (astàna) *f* (pers.) *bolnica.*
< tur. *hastane, hastahane,* v. kompon. pod hasta i hane.

hastalènisati se, hastelènisati se (astalènisati se) *razboliti se.*
< tur. *hastalanmak* »razboliti se«.

hastàluk (astàluk) *m* (pers.-tur.) *bolest.*
< tur. *hastalık*, od *hasta* + tur. suf. *-lik.*

hàstār, v. astar.

hásul (ásul, ásol) indecl. adj. (ar.) *ukusan, lijepo pripravljen (pilav, kadaif, čorba itd.); ukusno (jelo);* »H a s u l joj je jelo«.
< tur. *hâsıl* < ar. *ḥāṣil* »proizveden, postao, dobiven«, part. akt. od *ḥaṣalä* ($\sqrt{}$ ḥṣl) »proizvesti, postati, naći se«.
V. hasulat, hasulniji, mahsul, uhasuliti se.

hasùlāt -áta *m* (ar.) *dohodak, prihod.*
< tur. *hasılât* < ar. pl. *ḥāṣilāt*, sing. *ḥāṣil* »proizveden, postao, dobiven« (v. hasul).

hásuliti (ásuliti, ásoliti), *uređivati, dogoniti, pripravljati nešto da bude dobro za namijenjenu svrhu.* — »Sve se stavi da prenoći, da se zemlja »kiseli«. Sutradan treba zemlju »a s o l i t i« (C. Popović, »Lončarstvo BiH« GZM 1957. 19).
Izv. od hasul (v.).

hasùlnijī, *ukusniji, bolje pripremljeni (jelo napr.).* — »Kućno je jelo h a s u l n i j e od aščinskog«. Naš komparativ od hasul (v.).

hàsum (àsum) *m* (ar.) *protivnik, neprijatelj; protivna stranka u parnici.* — »Vavik ti je babin h a s u m bio, / ne more ti biti prijateljem« (M. H. III 362).

< tur. *hasım* < ar. *ḫaṣīm, ḫaṣm* »protivnik, neprijatelj«.
V. uhasumiti se.

hàsura (àsura) *f* (ar.) *prostirač ispleten od meke trstike, šaše ili rogozine.* — »Rodiljki se prostre slama kraj ognjišta, a povrh slame a s u r a (rogožina) ...« (Miodrag. 66).

< tur. *hasır* < ar. *ḥaṣīr.*

hâšā! (âšā!) interj. (ar.) *ne! nipošto! ne dao bog!* — »Hajir, h a š a, travnički vezire!« (K. H. I 178); »Dok a š a, dotle je kuća naša« (Vuk, Posl. 64).

< tur. *hâşa!* < ar. *hāšā!*
V. hašati, zahašati.

hàša, háša (àša) pl. **hàše** *f* i **hàš,** pl. **hàšovi** *m* (ar.) *lijepo ukrašen vezeni konjski pokrivač kojim se pokriva sedlo i sapi konja.* — »Nek izabere dva ata velika, / na njih h a š e meći pozlaćene« (M. H. III 97); »Osedla ga sedlom srebrnijem, / A po sedlu a š u srmaliju« (Vuk VII 148); »Sedlo mu je Bišće i Krajina, / a h a š o v i sva Bosna ponosna« (I. Z. III 154).

< tur. *haşa* < ar. *ġāšiyā.*

hȁšar, hȁšar učiniti, v. hašer, hašer učiniti.

hašàrija (ašàrija) *m* i *f* (ar.) *nemirni, obijesni, udarljivi (npr. mladić, dijete, djevojka, konj).* — »Mlado momče, a š a r i j o! / ne vele ti mirisati« (Ašikl. 39); »Pijem vino i rakiju, / jašim konja adžamiju, / ljubim curu a š a r i j u« (Muz. zap. Inst. 1860).

< *haşarı* < ar. osnove *ḥašr,* za koju riječ vidi tumačenje pod hašer, hašer učiniti.

V. hašarijast, hašariluk.

hašàrijast (ašàrijast) adj. *nemiran, nestašan, vragoljast.*
Izv. od hašarija (v.).

hašarìluk (ašarìluk) *m* (ar.-tur.) *nemirnost, udarljivost.*

< tur. *haşarılık,* od hašarija (v.) + tur. suf. *-lik.*

hàšati (àšati) *poricati, nijekati, nepriznavati.*
Izv. od hâšā! (v.).

hȁšer, hȁšar, indecl. *m* (ar.) *uništenje, upropaštenje; propast. U našem jeziku dolazi uvijek sa glagolom biti ili učiniti.*

< tur. *haşır* < ar. *ḥašr* »skupiti sve na jedno mjesto; istjerati, protjerati cijelu jednu skupinu ljudi iz njihovog stalnog prebivališta«. U tur. znači i »sudnji dan, kijamet«. Bez sumnje je *hašer (hašar)* ar. porijekla, te i prvi glas »h« i zadnji glas »r« sastavni su dio osnove riječi. Stoga, po mom mišljenju, nema mjesta predpostavci, na koju nas upućuju Rj. JAZU i P. Skok, da je riječ turska i da se ovdje radi o aoristu *aşar* < tur. gl. *aşmak* »satrti, zgaziti, slomiti«.

Napominjem da riječ *haşarat,* od istog ar. korijena, ima u tur. fig. značenje: »zli ljudi, ljudi koji nanose štetu drugima«.

V. hašerat, hašer biti, hašer učiniti, mahšer.

hašèrāt -áta *m* (ar.) *1. gamad, skupno ime za odvratne sitne životinje (crve, mrave, miševe itd).*

2. silesija nečeg.

< tur. ***haşarat*** < ar. pl. *ḥašārāt,* sing. *ḥašārā.*

häšer (häšar) biti, *propasti, stradati, upropastiti se.*
Izv. od hašer (v.).

hašèrma, ašèrma, ašìrma *f* (tur.) *ono što je po nečem prevučeno, prevezano; ono što veže, što spaja; spoj na dršci noža.* — »Kavze su se spajale po vrhu drška noža h a š e r m o m...« (Kreš. Esnafi 88); »Spona koja veže kapak (đuguma) za uši na dršku zove se h a š e r m a« (GZM 1951. 220).
< tur. *aşırma,* part. od inf. *aşırmak* »prevući, prebaciti, preturiti (preko nečeg)«.
V. hašermadžija.

hašermèdžija, ašermèdžija *m* (tur.) *zanatlija, kujundžija, koji pravi hašerme za noževe.* — »Kavze su se spajale po vrhu drška noža hašermom, a to je bilo djelo posebnih obrtnika, h a š e r m e d ž i j a, koji su se ubrajali u kujundžijski esnaf. Kod nekih noževa bila je hašerma i pozlaćena« (Kreš. Esnafi 88).
< tur. *aşırmacı,* od hašerma, ašerma (v.) + tur. suf. *-ci.*

häšer učiniti, häšar učiniti, *uništiti, upropastiti, razoriti, potrti.* — »Je l' koliko roba zarobio? / Je l' krajinu h a š a r u č i n i o?« (Vuk, VIII 307); »Po bedemu h a š a r u č i n i š e« (K. H. I 219).
Izv. od hašer (v.).

Hàšija, hipok. **Háša** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Hâşia,* žensko ime, »Ponizna, Skrušena« < ar. *ḫāšia'* »ponizna, skrušena«.

Hášim (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Hâşim,* < ar. *Hāšim,* muško ime; ime pradjeda Muhamedova, po kojemu je ova porodica Kurejš plemena dobila naziv: *Hašimije, Hášimovići.*

hàšīš i hàšiš (àšīš, àšiš) *m* (ar.) *1. indijska konoplja (Camalis indica, var. sativa); vrsta narkotika iz cvjetova indijske konoplje.*
2. sasušena čaura od maka (kuha se pa se odvar daje djeci radi uspavljivanja).
< tur. *haşiş* < ar. *ḥašīš* »indijska konoplja; suha trava uopšte«.

hàšluk (àšluk) *m* (ar.-tur.) *trošak; novac za trošenje, novac za podmirenje potreba.* — »H a š l u k dati Zenković Alagi« (M. H. III 270); »da mi para za h a š l u k a dadeš, / da obiđem ostarjelu majku« (Múz. zap. Inst. 59); »Izvede mu bijesna vrančića, / I dade mu za a š l u k a blaga«, »Pak ću onda Ravanicu gradit' / O njegovu trošku i a š l u k u« (Petran. 588, 595).
< tur. *harçlık,* od *harč* (v. härač) + tur. suf. *-lik.*

hašúre, v. ašure.

hät, v. at.

hät *m* (ar.) *pismo, rukopis.*
< tur. *hat* < ar. *ḫaṭṭ.*
V. hatat, hati-humajun, hatišerif.

Háta, v. Hatidža.

hátar, hátara i hátra, **hátor, háter, hátur (átur, átor, hàjter, àjter)** *m* (ar.) *1. misao, pamet, pamćenje, sjećanje.* — »Stalno si mi na h a t o r u (na h a t r u)«, »Koliko mi je u h a t a r u (u h a t r u), to je bilo prošle godine« (u ob. gov.);
2. Ljubav, volja, želja; — »Nemoj, na volju, za ljubav, pašo, rad božjega h a t r a«, »Ako ćeš mi h a t e r pogaziti«, »Pazi h a t o r bunićkog dizdara« (K. H. I 102, 167; II 248); »H a t a r majci ištetiti neću« (Lord 10); »Teži h a t o r od sile« (Vuk,

Posl. 313); »Al' ne može slavan despot Đurđu / svoj gospodi a t a r da pokvari« (Vuk II 478); »Drugome h a t e r, a sebi zater (tj. Drugom na volju, a sebi nevolju)« (Vuk, Posl. 71); »Ti ćeš meni h a j t e r učiniti / I s milosti tvojom poslušati« (M. H. I 86); »Da mi nije a j t e r' Ivovog, / Sad bi tebe osjekao glavu« (Vuk VII 110).

3. žao (mi je). — »Crna goro, h a t u r mi je na te, / jer moj dragi sad zamaće za te« (I. Z. IV 161).

4. pristrasnost. — »sudi po h a t r u (a t r u)« tj. pristrano (u ob. gov.); »ne govori caru po h a t e r u, / već govori bogu po zakonu« (Vuk II 92).
< tur. *hatır* < ar. *ḫaṭir* »pamet, misao«.

V. hatardžija, hatarljiv, hatariti, zahatariti (se), hatar iskvariti.

hatàrdžija, hatèrdžija, hatòrdžija, hatùrdžija *m* (ar.-tur.) *onaj koji radi po hataru, tj. pristrano, po svojoj ličnoj naklonosti i ljubavi.* — »H a t a r d ž i j ā će najviše u paklu biti« (Vuk, Posl. 340).
< tur. *hatırcı*, od hatar (v.) + tur. suf. *-ci.*

hátar iskvariti, *zamjeriti se, nažao učiniti.*
Izv. od hator (v.).

hátariti, *žao biti na koga, zamjerati nekome za nešto.*
Izv. od hator (v.).

hatàrljiv, adj. *lako uvredljiv, osjetljiv.*
< tur. *hatırlı*, v. hatar + tur. suf. *-li.*

hàtāt -áta *m* (ar.) *kaligraf arapskog pisma.*
< tur. *hattat* < ar. *ḫaṭṭāṭ*, izv. od *ḫaṭṭ* (v. hat).

háter, háteriti itd., hatar, hatariti itd.

hàtīb -íba *m* (ar.) *propovijednik, imam koji drži propovijed (zv. hutbu) petkom i bajramima u džamiji.*
< tur. *hatib, hatip* < ar. *ḫaṭīb* »govornik«.

Hatídža i Hatìdža, hipok. **Háta, Hätka, Tídža** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Hadice* < ar. *Ḫadīğä* žensko ime »Nedonošće«, ime Muhamedove žene.

hatihumájūn -úna *m* (ar.-pers.) *svečana povelja (ferman) turskog sultana (prvobitno: vlastoručno sultanovo pismo). Poznat je Hatihumajun sultana Abdul-Medžida od 18. II 1856. g. kojim se garantuju vjerske slobode hrišćana u Tur. Carevini.*
< tur. *hattıhümayun*, pers. izft. < ar. *ḫaṭṭ* »pismo, rukopis« (v. hat) i pers. *humāyūn* »sretni, uzvišeni, čestiti«, što u tur. fig. znači: »car, halifa«.

hatišèrīf -ífa *m* (ar.) *isto što i hatihumajun (v.) Poznat je Hatišerif od 3. XI 1839. g., kojim su nagoviještene reforme u Tur. Carevini.*
< tur. *hattışerif* < ar. *ḫaṭṭ* »pismo, rukopis« (v. hat) i ar. *šärīf* »časni, plemeniti«.

Hätka, v. Hatidža.

hàtma *f* (ar.) *1. jedno čitanje (učenje) cijelog kur'ana od početka do kraja.*

2. dova poslije završetka čitanja cijelog kur'ana.

3. kraj, završetak, konac. Uz riječ hatmu dolaze obično naši glagoli: proučiti ili učiniti, što znači pročitati cijeli kur'an. — »Je li Suljo h a t m u p r o u č i o?« (Nar. bl. 236).
< tur. *hatim* < ar. *ḫatmä* »svršetak, kraj«.

hátor, hátoriti itd. v. hatar, hatariti.

hätula (ätula) *f* (tur.) *1. drvene grede koje se vodoravno polažu u zid od ćerpiča sa svrhom da vežu ćerpič. Stavljaju se naročito prilikom zidanja visočijih zidova.* — »duge a t u l e ili duge vjenčanice su grede koje se polažu dužinom zida, a kratke što ih meću po poprečnim zidovma« (GZM 1932. 86).

2. šupljina, prostor na zidu pod jednostranom strehom. — »Mlade snahe pasti po h a t u l a m', / a djevojke stati na kanate« (Muz. zap. Inst. 1811).

< tur. *hatıl.*

hátun, v. kaduna, kada.

hátur, háturiti itd. v. hatar, hatariti itd.

häuz, v. havuz.

häv (äv) *m* i **hävka (åvka)** *f* (tur.-pers.) *kratka mekana vlakanca ili rute, malje na kadifi, na frotirima itd.*

< tur. *hav,* u pers. *ḫaw.* Postoje podvojena mišljenja kod pisaca o tom da li je ovo tur. ili pers. riječ.

V. havlija, havlili.

hàva (àva) *f* (ar.) *1. zrak, vazduh. 2. podneblje, klima.* — »Tu je h a v a dobra za vojaka« (K. H. I 199).

3. fig. praznina, ništa. — »Sve je to h a v a što ti govoriš« (u ob. gov.).

< tur. *hava* < ar. *häwā'.*

V. havadar, havaj, havaje, havajica, aćik hava, badihava.

Hàva (ar.) *musl. žnsko ime.*

< tur. *Havva,* žensko ime < ar. *Ḥawwā'* »pramajka Eva, žena Adama (kod muslimana Adem-pejgambera).

havàdār, indecl. adj. (ar.-pers.) *zračan, sa puno čistog zraka;* »havadar mjesto« tj. mjesto gdje je čist zrak.

< tur. *havadar,* v. hava + pers. *-dār,* prez. osn. od inf. *dāšten* »imati, držati«.

havádis *m* (ar.) *novost, nova vijest, nov događaj.* — »Hajde baš, da i ja malo siđem u čaršiju i da saberem kakvih h a v a d i s a od gradskih izbora...« (Zembilj II 85).

< tur. *havadis* < ar. pl. *ḥawādiṯ,* sing. *ḥādiṯā* »događaj«. Ar. pl. upotrijebljen je kod nas kao sing.

hàvāj *m* i **haváje** *n* (ar.) *zrak; nebo; visina.* — »Igra s' đogat, u h a v a j izliće« (M. H. III 21); »Pa im Tale živu vatru daje, / pa ji' baca nebu u h a v a j e« (F. K. 1886. 65).

Iskrivljeno od hava (v.).

haváje (aváje) *n* i **havájija (avájija)** *f* (ar.) *raketa.* — »A v a j i j e ispod neba skaču, / k'o da lete munje po oblaku« (Kašik. II 231).

< tur. *havayi* < ar. *häwā'iyy,* v. hava + ar. adj. suf. *-iyy.*

hàvāj-hèves, indecl. adj., (ar.) *luckast, koji nije potpuno normalan.*

< tur. *heva-ü heves* < ar. *häwā* i ar. *häwäs,* oboje ima isto značenje: »strastvena želja, strast, požuda«.

havàjica *f* (ar.) *vrsta dunđerske libele, sprave, kojom se kontroliše horizontalnost izidanog zida. Havajica se sastoji od jednog željeznog klatna koje se kukama objesi o konopac pružen na izidanom zidu od jednog kraja do drugog. Ako viseća havajica čini pravi ugao prema konopcu, gornja površina zida je horizontalna.*

< tur. *havayi* < ar. *hāwā'iyy* (< ar. *hāwā'* »zrak« + ar. adj. suf. *-iyy*).

hàvāl, v. halu-ahval.

havála *f* (ar.) *1. ono što služi kao zaklon od gledanja, pogleda; tarabe na zidu koje sprečavaju gledanje u susjednu avliju ili kuću; fig. u frazi* »*nema havale među nama*«: *ženskinje naših dviju porodica ne krije se između nas pred muškarcima. To znači prisno prijateljstvo, jer su se muslimanke krile (pokrivale) pred stranim muškarcima.*
2. prepuštanje, prenošenje na drugog: »havalu učinti« = prepustiti. — »H a v a l u ti ga činim« tj. prepuštam ga tebi, predajem ga tebi da ti o njem vodiš računa. — »Ti h a v a l u Bogu čini svakoga« (Ist. bl. II 222).
< tur. *havale* »prepuštanje, prenošenje, sprovođenje; zaklon od gledanja, tarabe na zidu kao zaklon od gledanja« itd. < ar. *ḥawālā* »prenijeti, preinačiti« itd.

hàvan (àvan) *m* (pers.) *1. posuda od mjedi u kojoj se tucalom tucaju razni prehrambeni artikli i začini koje treba izdrobiti, isitniti (napr. jezgru od oraha ili badema, biber itd.). Spada u kuhinjski pribor.* — »Vaše kosti u h a v a n u tući« (M. H. III 488).
2. dibek od drveta ili kamena u kojem se tuca pržena kafa.
3. sprava za križanje duhana.
4. merzer.
< tur. *havan* < pers. *hāwen*. I u ar. je *hāwān*.
V. havandžija, havanteste, havan-top.

havàndžija *m* (pers.-tur.) *križač duhana.*
< tur. *havancı*, od havan (v.), + tur. suf. *-ci*.

hàvanteste -eta *n* (pers.) *tucalo od havana (avana).*
< tur. *havan destesi*, izft. od havan (v.) i tur. *deste* (< pers. *deste*) »ono što se može u šaku uzeti i šakom obuhvatiti«.

hàvan-tòp (pogr. **hàva-tòp)** *m* (pers.-tur.) *prangija, bacač mina.* — »Pa istrča kuli na bedeme, / pa ispali h a v a - t o p i ć mali« (Kašik. I 151).
< tur. *havan-top*, v. kompon. pod havan i top.

hàvās -ása *m* (ar.) *inteligencija, viši krugovi, naučni krugovi. Protivno tome je avam (v.).*
< tur. *havas* < ar. pl. *ḫawāṣṣ*, sing. *ḫāṣṣ*, v. has.

hàvdes, v. abdest.

havétinja, v. avetinja.

havlìdžan, halvèdžān *m* (ar.) *korijen biljke Alpinia Galanga Wild. Galanga officinaliș Salish (Maranta Galanga L.) fam. Zingiberaceae. Istucan ili samljeven upotrebljava se kao lijek. Donose ga u naše krajeve sa Istoka hadžije prilikom povratka s hadža iz Meke i putnici iz Turske.*
< tur. *havlican*, *havlincan*. < ar. *ḥawlinǧān*.

hàvli, havlìli (àvli, avlìli) indecl. adj. (tur.) *sa havom, sa maljama; havli ili havlili mahrama je frotir marama. Ovakvim bijelim maramama—pokrivačima (veličine cca 2 × 1 m), ogrtale su muslimanke feredže, ili su se u njih zavijale i bez feredže.* — »već je to hela a v l i - m a r a - m a / bela marama, briga golema« (Vuk I 76).
< tur. *havlı*, od hav (v.) + tur. suf. *-li*. Drugo »*li*« je dodano u našem jeziku.
V. havlija.

hàvlija (àvlija) *f* (tur.) *1. mekani rutavi ručnik, frotir.*

2. velika bijela mekana marama koju su muslimanke ogrtale oko feredže, ili su se u nju zavijale i bez feredže. — »Čemberima zamotala lice, / prigrnula bijelu h a v l i j u« (K. H. I 266); »naše kade rezil počiniše: / razviše im a v l i j e marame« (Vuk IV 193).

< tur. *havlı*, od hav (v.) + tur. suf. *-li*.

hävra (ävra) *f* (jevr.) *jevrejska bogomolja, sinagoga.* — »Skupili se kao Čifuti u a v r u« (Vuk, Posl. 278).

< tur. *havra* < jevr. *ḥebhrā*.

havránija, harvánija (avránija, arvánija) *f* (ar.) *vrsta ogrtača koji se, po svoj prilici, u našim krajevima pojavio uvođenjem nizama u Turskoj.* — »Skidoše im anterije, obukoše h a v r a n i j e« (GZM 1908. 123); »Još prigrnu mrku h a r v a n i j u« (K. H. I 273); »Prigrnuo mrku a v r a n i j ju« (Petran. 160); »Skida njime zelene dolame, / A oblači mrke a r v a n i j e« (Vuk V 476).

< tur. *havrani, harvani.* Vjerovatno je naziv došao po sirijskom gradu *Ḥawrān:* ar. *ḥawrāniyy* »havranski«. Inače u ar. *ḥawrān* znači: »slonova koža«.

hàvrūz -úza *m* (pers.) *túta, noćna posuda, nokšir.*

< tur. *havruz* < pers. *ābrīz* »posuda iz koje se voda lije« (< pers. *āb* »voda« i pers. *rīz*, prez. osn. od inf. *rīḫten* »liti, prolijevati, sipati«.

hävs, havsàna itd. v. haps, hapsana itd.

hävuz, häuz, hävz *m* (ar.) *bazen; jama u kojoj se skuplja voda.*

< tur. *havuz* < ar. *ḥawḍ*.

hàzbašča, hâs - bâšča, häsbašča (äzbašča) *f* (ar.-pers.) *1. bašča posebne vrste po ljepoti ili namjeni, vanredna bašča, perivoj.* — »pa je eto u h a z b a š č u, / sretosmo se na sred bašče« (I. Z. II 91); »I popeše biele čadorove / po a z - b a š č i ispred biele kule« (F. J. I 97); »Srce, Fato, oklen u h a s b a š č i!« (S. B. I 2).

2. ime carske (dvorske) bašče u Carigradu.

< tur. *has-bahçe*, v. kompon. pod hâs, häs i bašča. — Nemaju osnova tumačenja onih pisaca koji prvu komponentu ove riječi dovode u vezu sa tur. *az* »malo«, sa ar. *ḥaẓẓ* »sreća«, ili sa ar. *ās* »mrča«.

hazdùr! interj. (ar.-tur.) *mirno! (komanda).*

< tur. *hazır dur!* vulg. *hasdur!* »stoj spreman!« < ar. *ḥāḍir* »spreman, gotov« i tur. *dur!* imper. od inf. *durmak* »stajati«. V. hazur.

Házim (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Hâzim* < ar. *Ḥāzim*, muško ime, »Razboriti; Pouzdani«.

häzna (äzna) *f* (ar.) *1. blagajna, riznica; blago.* — »Naš je care mufliz ostanuo, / sedam h a z n i svojih potrošio« (M. H. III 33).

2. häzna-kòlan, vrsta pojasa, nazvan po tome što je bogato ukrašen. — »solufe joj podrezaše, / i dimije obukoše, / h a z n a - k o l a n pripasaše«, »Da mi bog da h a z n a k o l a n kanicu, / da utegnem tajnu ranu na srcu« (Muz. zap. Inst. 2626, 2802).

< tur. *hazne, hazine*, vulg. *hazna* < ar. *ḫazīnā* »blagajna, riznica«.

V. haznadar.

haznàdār, haznèdār -ára **(aznàdār)** *m* (ar.-pers.) *čuvar riznice,*

blagajnik. — »Kuda vodiš Muju haznadara?« (Sevd. 186); »Bogata tvrdica — tuđi haznadar« (Ist. bl. I 309).

< tur. *haznadar,* od hazna (v.) + pers. *-dār,* prez. osn. od inf. *dāšten* »imati, držati«.

hȁzna-kòlan, v. hazna.

hàzreti, indecl. (ar.) *sveti, uzvišeni, poštovani. Stavlja se kao neka vrsta počasne titule ispred imena Alaha, pejgambera, anđela, Muhamedovih drugova, halifa i lica dostojnih naročitog poštovanja (hazreti-Alah, hazreti-Muhamed itd.).* — »Turci viču: hazreti Alija! / Vlasi viču: Jezus i Marija!« (K. H. I 337).

< tur. *hazret* < ar. *ḥaḍrä,* osn. zn.: »blizina, prisustvo nekoga«. V. hazretleri, hazretlija, hazreti-Fatimin fal, hazreti-ručica, hazreti-H'zr.

hàzreti-Fatímina ručica, hàzreti Mejrèmina ručica, *biljka Anastatica Hierochuntica L., Fam. Cruciferae; Jerihonska ruža, Bogorodičina ručica. Raste u pustinjskim predjelima Egipta, Arabije i Sirije. Donose je hodočasnici iz Meke i Jerusalima. Uvenula biljka je savijena u vidu lopte, a kad se stavi u vodu, raširi se i dobije oblik šake. Po narodnom vjerovanju, žena će lakše roditi ako kod sebe stavi u čašu vode ovu biljku.* (U tur. zove se *hazreti Meryemin eli).*

hàzreti Fatímin fȃl *m* (ar.) *jedan poseban oblik rasporeda grupica graha koji u »bacanju graha« (gatanju s grahom) nagovještava dobro i sreću za onog u čije se ime grah baca.*

< tur. *hazreti-Fatime falı* »dobre slutnje hazreti Fatime, kćeri Muhamedove«; v. kompon. pod hazreti, Fatima i fal.

hàzreti H'zr, hàzreti Hr̀zul i hàzreti Hidr *m* (ar.) *nadimak Iljas-pejgambera (Elijasa), za kojeg se kod muslimana vjeruje da ga je bog pretvorio u meleka (anđela) i da u tom svojstvu i danas postoji. Narodno je vjerovanje da se pojavljuje kao »dobri«, prerušen kao prosjak ili na koji drugi način u zelenom odijelu.* — »... o hazreti Hidru, vječito živome evliji, dobrome mudracu, koji svima pomaže« (Čolak. 15).

< tur. *hazreti-Hızır,* od hazreti (v.) i ar. *Ḥiḍr, Ḥiḍir,* muško ime, »Zeleni«.

hazretlèri, indecl. (ar.-tur.) *njegova uzvišenost. Dodaje se kao titula iza imena velikodostojnika i lica dostojnih poštovanja, npr. »Osman-paša hazretleri«.*

< tur. *hazretleri,* tur. pl. od *hazret* (v. hazreti) sa posv. suf. za 3. lice *-i.*

Hazrètlija (Azrètlija) *m* (ar.-tur.) *Muhamed (božji poslanik).*

< tur. *Hazretli,* v. hazreti + tur. suf. *-li* (skraćeno od *hazreti Muhamed).*

házur, házuran (ázur, ázuran) indecl. adj. (ar.) *gotov, spreman; prisutan. Jednako se upotrebljuje i za sing. i za pl.* — »Hazur kola bez točkova, hazur puška bez kremena« (Vuk, Posl. 339); »Čauš viče, dabulhana riče: / Hazur, hazur, kićeni svatovi! / Hazur svati i hazur đevojka!« (Vuk II 505); »Da su hazur kićeni svatovi« (K. H. I 21); »Dvje puške u njedrima rani, / Koje su mu vazda azurane« (Vuk, VI 334).

< tur. *hazır* < ar. *ḥāḍir* »prisutan«.

V. hazurala! hazurati (se), **s**hazurati (se), hazdur! uhazuriti.

házurālā! v. hazurola!

hazùrati (se) azùrati (se), *pripremiti (se), spremiti (se).*
Izv. od hazur (v.).

házurōlā! (házurālā! ázurōlā! ázurālā!) interj. (ar.-tur.) *spremni da ste! spremajte se!* — »h a z u r o l a, kita i svatovi!« (K. H. I 317); »H a z u r a l a, gospodski svatovi!« (M. H. III 266); »A z u r a l a, kita i svatovi!« (Vuk II 325).
< tur. *hazır ola!* imper. 2 lice sing. od inf. *hazır olmak* »biti spreman, biti gotov« (od hazur (v.). i tur. *olmak* »biti«).

hê -éta *n* (ar.) *ime arap. slova »h«.*
< tur. *he* < ar. *hā'*.

héba, v. ebejka.

hèćim, hèkim (èćim) *m* (ar.) *ljekar, doktor.* — »On'liko ga liječilo h e ć i m a« (M. H. X 118); »Narod veli: »Prođi se starog berbera i mladog h e ć i m a (lekara)« (Miodrag. 221); »Da tražimo lagahne e ć i m e, / ne bi li nam, snaho, preboljela!« (Vuk I 304); »Možeš li mi, sinko, preboljeti, / da ti tražim melem i e ć i m a?« (Vuk II 357).
< tur. *hekim* »ljekar« < ar. *ḥakīm* »mudrac, filozof«.
V. hećimbaša.

hèćimbaša (èćimbaša) *m* (ar.-tur.) *glavni ljekar, prvak ljekara.* — »Da dovede h e ć i m b a š u Pavla« (Lord 144).
< tur. *hekim başı*, v. kompon. pod hećim i baš.

hedíja *f* (ar.) *dar, poklon.* — »U cara je kula blaga, ali mu je h e d i j a draga« (Nar. bl. 181).
< tur. *hediye* < ar. *hädiyyä*.

hèdīv, hèdīf, v. kediv, kedif.

hèdžejlē učiti, *čitati arapsku početnicu (bukvar) na slogove.*
< tur. *heceyle* < ar. *häǧā'* »slog« + tur. postpoz. *-yile, -ile* »sa«.

hèdžra, v. hidžra.

hèfta (èfta) *f* (pers.) *sedmica, nedjelja dana.* — »Grada bio c'jelu h e f t u dana« (K. H. I 200); »Kad je h e f t a dana razminula« (Lord 23); »Kod njega su na sastanku vile, / Svake e f t e tri bijela dana« (Petran. 242).
< tur. *hafta* < pers. *hefte* »sedmica« (pers. *heft* »sedam« + pers. suf. *-e).*
V. heftaluk, uheftati se.

heftàluk (eftàluk) *m* (pers.-tur.) *sedmično, ono što je određeno il namijenjeno za sedmicu: sedmična plata, sedmična zarada, namirnice kupljene za sedmicu itd.*
< tur. *haftalık,* v. hefta + tur. suf. *-lik.*

hègav, v. herav.

hègbe, hègbeta (ègbe, ègbeta, èlbete, hèljbeta *n* i pl. t. (ar.) *bisage.* — »Sa đogata h e g b e dofatio«, »Pa ih šarcu meće u h e g b e t a« (M. H. 237, 19); »pa doleće do dorata svoga, / na doratu e g b e otpučio« »pa izvadi sindžir iz e g b e t a« (Vuk, III 151, II 401); »Dok saberem moje ruho pusto / I napunim e l b e t e dukata« (Vuk VII 281); »A trpa ih u h e l j b e t a svoja« (Lord 121).
< tur. *heybe* < ar. *ʿaybä.*
V. hegbedžija.

hègbedžija (ègbedžija) *m* (ar.-tur.) ***torbar, onaj koji se bavi torbarenjem, tj. prodajom sitnih stvari koje nosi u torbi.***
< tur. **heybeci**, v. **hegbe** + tur. suf. **-ci**.

hêj! (êj!) interj. (pers.) *o! oh!* — »h e j ti, hodi ovamo!« (u ob. gov.); »On govori mladim kata-

nama, / h e j aferim, tri katane mlade!« (K. H. II 514).
< tur. *hey!* < pers. *way!*

hèjbet *m* i kao adj. i adv. (ar.) *1. kao imenica: krupnoća, veličina; množina, mnoštvo.*
2. kao pridjev: krupan, golem.
3. kao prilog: mnogo, strašno u frazi: hèjbet golemo tj. mnogo golemo, strašno golemo.
< tur. *heybet* »stanje nečega ili svojstvo nekoga koje izaziva strahopoštovanje« < ar. *häybä* »strahovitost«.
V. hejbetli, hejbetluk.

hejbètli, indecl. adj. i adv. (ar.-tur.) *1. kao pridjev: krupan, golem, impozantan.*
2. kao prilog: krupno, golemo. — »... pa ga donijela kući i da će turiti u ormar, ali jest — ne more ni da priviri, koliko je velik i h e j b e t l i« (Zembilj III 108).
< tur. *heybetli,* od hejbet + tur. suf. *-li.*

hejbètluk *m* (ar.-tur.) *svojstvo krupnoće. veličine ili množine.* < tur. *heybetlik,* od hejbet (v.) + tur. suf. *-lik.*

hȅj đìdi! v. haj điđi!

hèkim, v. hećim.

hèlāć -áća *m* (ar.) *1. propalica: propao. upropašćen.*
2. hèlāć biti = propasti, upropastiti se. — »Svi dušmani tvoji h e l a ć b i l i« (K. H. I 52).
3. hèlāć učiniti = upropastiti, satrti. — »Velika sreća što joj još ovaj mobilizacioni plan nije na um pao, a bi vas Balkan h e l a ć u č i n i l a« (Zembilj, III 36).
< tur. *helâk* < ar. *hälāk* »propast«.
V. helaćluk, uhelaćiti, uhelaćiti se.

hèlbet, helbète, helbètenā, v. elbet, elbete, elbetena.

hèle, hèlem (èle, èlem) konj. (tur.) *tako, na koncu.* — »Neće Alija, neće Balija, e l e odoše svinje u džamiju« (Vuk, Posl. 259); »E l e m, dođem vam ja Sergeju Platonoviću...« (Šol. I 174).
< tur. *hele* »ipak, dobro«.
v. hele-hele, hele neise.

hȅle-hȅle? interj. (tur.) *da li je to tako? (kao što govoriš).*
< tur. *hele hele?*

hèle nèise, hèlem nèise, hèle nèjse, hèlem nèjse (èle nèise, nèise, èlem nèise, nèjse) konj. (tur.) *kako mu drago, kako već bude, bilo kako bilo.* — »E l e n e i s e, kako mu nedrago, »bego« je tu bolest dugo bolovao...« (Zembilj II 7).
< tur. *hele ne ise,* v. kompon. pod hele i neise.

helvèrisati, v. elverisati.

hèljbeta, v. hegbe.

héljma *f* (ar.) *kaša koja se dobije dugim varenjem zrnevlja od raznih žitarica.* — »Onaj će čovjek vas otići u h e l j m u, a neće do sebe doći« tj. vas, će se u kašu pretvoriti, a neće se popraviti (u ob. gov.)
< tur. *helime, helme* < ar. *hälīmä.*

hȅm i **hȅm** ... **hȅm (ȅm** i **ȅm** ... **ȅm)** konj. (pers.) *i, a, pored toga, usto.* — »H e m kod dice tri tovara blaga« (M. H. III 433); »pod arabom Mujo rane prevījo, / h e m su rane, h e m je tuga na srcu« (Muz. zap. Inst. 2976); »H e m ždere, h e m se znade progoropaditi, pa ne dati dosta mlijeka« (Čolak. 29).
< tur. *hem* »skupa« < pers. *hem* »skupa, zajedno«, a služi i kao komponenta za građenje ri-

ječi koje znače neku povezanost, udruženost, v. napr. **hemšerija**.

hèmer, v. emer.

hèmšerija, hémšo (èmšerija, émšo) *m* (pers.) *1. zemljak (iz istog mjesta ili kraja), sugrađanin. 2. fig. drug, prijatelj.* — »E m š e r i j a, moj komšija« (Muz. zap. Inst. 1916).
< tur. *hemşeri* »zemljak« < pers. *hemšehrī,* slož. od pers. *hem* »skupa, zajedno« i pers. *šehr* »grad, šeher« + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*
V. hemšeriluk.

hemšerìluk (emšerìluk) *m* (pers.-tur.) *1. zamljakluk, svojstvo da je čovjek iz istog mjesta ili kraja.*
2. fig. drugarstvo, prijateljstvo.
< tur. *hemşerilik,* v. hemšerija + tur. suf. *-lik.*

hèndek (èndek, jèndek) *m* (pers.) *opkop, rov iskopan oko zidina utvrđenog grada; duboki i široki jarak iskopan oko nečeg radi sprječavanja pristupa.* — »Po h e n d e c i h i po parmaklucih« (M. H. III 319); »Daleko je h e n d e k preskočila« (Lord 205).
< tur. *hendek* < ar. *ḫandäq* < pers. *kende.*

henđáma, hanđáma (enđáma, anđáma) *f* (pers.) *stiska, vreva i gužva zbog velike svjetine; velika svjetina.* — »Ja tamo neću, jer je tamo velika h e n đ a m a« (u ob. gov.).
< tur. *hengâme* < pers. *hengāme* »svađa, vreva, prepirka«.

hènzek, pravije **ènzek** *m* (tur.) *gornji dio nosača u ibrika na kome je otvor kroz koji voda prolazi.* — »U ibrika gornji dio nosača zove se h è n z e k i na njemu je malen otvor kroz koji voda prolazi« (GZM 1951. 221).
< tur. *emzik* »dječja cucla; gornji dio nosača u ibrika na kome je otvor kroz koji voda prolazi«.

hȇp, hèpisi adv. (tur.) *sve, sve skupa, sve zajedno.*
< tur. *hep, hepsi.*
V. hepisi bir, hepjek.

hèpisi bȉr, indecl. (tur.) *sve je jednako, sve je jedno, nema razlike.*
< tur. *hepsi bir* v. hep, hepisi i bir.

hȇpjek *m* (tur.-pers.) *duplo jedan, dvaput po jedan (izraz u igri tavle ili domina).*
< tur. *hepyek,* v. kompon. pod hep i jek.

hèrav, hèrlav, hègav i **èrav, èrlav, ègav,** adj. i **hȅravo, ȅravo, héro, nähȇro,** adv. (tur.) *1. kao pridjev: kriv, iskrivljen, nagnut na jednu stranu.* — »mordolamu na grbava leđa, / žute čizme na e g a v e noge« (Vuk I 545).
2. kao prilog: krivo, nakrivo.
< tur. *eğri* »kriv, iskrivljen, nagnut«.
V. naheriti (se).

herdòglija, erdòglija *m* (tur.) *pratilac.* — »Pa mu dade svoga h e r d o g l i j u / I sa njime i veliu ćehaju, / Da ih prate preko polja ravna. / Kad to vidi momče h e r d o g l i n č e, / On udara rukom po hardovu« (Bajr. 8).
< tur. *ard oğlu, art oğlu* »pozadinac; pratilac, onaj koji ide pozadi« (tur. *ard, art* »straga, pozadi; zadnja, stražnja strana« i tur. *oğul (-oğlu)* »sin, momak, muško čeljade«. Sličan je izraz tur. *ard kol* »pozadinski vojni odred, zaštitnica«).

hèrdžu-mèrdž *m* (ar.) *zbrka, nered.*
< tur. *herc-ü-merç* < ar. *härǧ wä märǧ* »nered, buka, gungula«.

herđèla, herđèlāš, v. hergela, hergelaš.

hërđun, hërđum (ërđun, ërđum) adv. (pers.-tur.) *svaki dan, svakodnevno, iz dana u dan; uvijek, vazda.* — »Ode soko u zemlju arapsku, / e r đ u m leti i zemlju prelijeće«, »Moja ljuba tursku knjigu znade, / e r đ u m klanja baš vakat' namaza« (I. Z. II 21, 241).
< tur. *hergün* < pers. *her* »svaki« + tur. *gün* »dan«.

herèćet, v. harećet.

herećètli, v. harećetli.

hèrēnda, èrēnda i **herènda, erènda** *f* (pers.) *razni otpaci nastali struganjem ili glađenjem; dlake od govečeta.*
< tur. *rende* < pers. *rende,* part. prez. od inf. *rendīden* »gladiti, brusiti«.

hergèla, herđèla i **ergèla, erđèla** *f* (pers.) *1. stado, čopor konja; skupina konja (rasnih pastuha i kobila za uzgajanje).* — »Našli su ga jutros u e r d ž e l i, / kobila ga sisom odojila« (Vuk II 233).
2. uzgajalište za konje, stočarska ustanova koja raspolaže priplodnim rasnim konjima i kobilama.
< tur. *hergele* »stado konja koji se uzgajaju« < pers. *ḫargele,* slož. od pers. *ḫar* »magarac« i pers. *gele* »stado«.
V. hergelaš.

hergèlāš, herđèlāš i **ergèlāš, erđèlāš** -āša *m, konj iz hergele, konj koji pripada hergeli.* — »Odvede nam konje h e r g e l a š e« (K. H. II 229).
Izv. od hergela (v.).

hèrif *m* (ar.) *objejšenjak; prostak.*
< tur. *herif* »kolega, drug; prostak«. < ar. *ḥarīf* »kolega«.

hèrlav, v. herav.

hèrneise, v. neise.

héro, v. herav.

hërvakat (ërvakat) adv. (pers.-ar.) *u svako doba, uvijek, vazda.* — »Đah obasjaš, đah u oblak zađeš, / e r v a k a t se ko moj dragi mijenjaš« (I. Z. II 35).
< tur. *her vakit* < pers. *her* »svaki« i ar. *waqt* »vrijeme, doba«.

hèsāb -ába, **hèsāp** -ápa **(èsāb, èsāp, jèsāp)** *m* (ar.) *račun, broj; procjena.* — »Čist e s a p duga ljubav« (Vuk, Posl. 346); »Ali, Džano, blaga bez h e s a b a« (K. H. I 77); »Trista ata, pet sto bedevija, / paripima ni e s a p a nema!« (B. V. 1892. 204); »Ne dijele brojem ni j e s a p o m / No svak svoju torbu napunio« (Vuk VII 366).
< tur. *hesap* < ar. *ḥisāb.*
V. hesabiti, prohesabiti, pohesabiti.

hesábiti, hesápiti (esábiti, esápiti), *računati; misliti, smatrati.* — »H e s a b j a h u da je poginuo« (K. H. I 176); »Ja se mlada prevarila, / e s a b i l a: njegova je«, »E s a p j a š e da je Hasan aga« (Vuk I 395, V 549); »Izgoreše mostarske svijeće / e s a p e ć i sarajevsko blago« (Vuk. Posl. 98).
Izv. od hesab (v.).

hèspāp, v. espap.

hèštek *m* (tur.) *1. komad platna u obliku trokuta koji se stavlja kao umetak pod pazuhom u košulja ili u gaća između nogavica. 2. drveni kalup koji služi za pravljenje kapaka mlinova za kafu* (V. GZM 1957. 74).
< tur. *heştek.*

hèvenć *m* (pers.) *ubrani grozdovi grožđa koji se objese ili se ra-*

zastru kako bi se za jelo očuvali za duže vrjeme.
< tur. *hevenk* < pers. *āwenk.*

hevzèdžija, hevzedžàna, hevzedžìluk, v. edžzadžija, edžzahana, edžzadžiluk.

hezèla *f* (ar.) *prostaci, propalice, nitkovi.*
< tur. *hazele* < ar. pl. *ḫaḏālä,* sing. *ḫāḏil* »koji prijatelja na cjedilju ostavlja; izdajnik«.

hèžder-kovče, v. ežder-kovče.

hî -íta *m* (ar.) *ime arapskog slova* »*ḫ*«.
< tur. *hi* < ar. *ḫā'.*

Hîba (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Hibe* < ar. *Ḥibbä,* žensko ime »Miljenica, Ljubavnica«.

hìč (ìč) adv. (pers.) *ništa, nikako.* — »Gdje on tura, h i č ne žali blaga« (K. H. I 81); »... za koga se civilizacija i č ne lijepi« (Zembilj III 92).
< tur. *hiç* < pers. *hīč.*
V. hičbiršej, hičolmase, hičulurmi.

hìčbiršej, indecl. (pers.-tur.-ar.) *nema ništa.*
< tur. *hiçbir şey,* v. kompon. pod hič i bir + ar. *šäy'* »stvar«.

hičòglan, v. ičoglan.

hìčolmasē, indecl. (pers.-tur.) *bar, ako ništa a ono ...*
< tur. *hiç olmazsa* »bar da«.

hičulùrmi, indecl. (pers.-tur.) *zar nije čudo; za veliko čudo.* »H i č u l u r m i — čanak u čevrmi« (nar. izreka).
< tur. *hiç olurmu,* v. kompon. pod hič i olur + tur. upitna čestica *mu, mi* »li«.

hićája, hikája *f* (ar.) *priča, pripovijetka.*
< tur. *hikâye* < ar. *ḥikāyä.*

hìćmet, hîkmet (ìćmet) *m* (ar.) *1. mudrosti, filozofija.* — »Iz elifa svi izlaze h i k m e t i« (Ist. bl. II 224).
2. čudo; tajna, zagonetnost. — »Božijeg h i ć m e t a, šta li mu je?« (u ob. gov.).
< tur. *hikmet* < ar. *ḥikmä* »mudrost«.
V. hićmetli.

hićmètli, indecl. adj. i adv. (ar.-tur.) *1. čudnovat.*
3. čudnovato, začudo.
< tur. *hikmetli,* od *hikmet* (v. hićmet) + tur. suf. *-li.*

Hidájet (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Hidayet,* lično ime »Upućivač na pravi put«.
< ar. *hidāyä* »upućivanje, vođenje pravim putem«.

Hidájeta (ar.) *musl. žensko ime.*
Muškom imenu Hidajet (v.) dodan naš nastavak za ž. rod *-a.*

hidájet učiniti, *uputiti na pravi put.*
Izv. od hidajet, v. tumačenje pod Hidajet.

hìdžra, hèdžra *f* i **hìdžret** *m* (ar.) *početak računanja muslimanske ere, 16. jula 622. n. e. Naziv je došao otud što je te godine Muhamed preselio (hidžret učinio) iz Meke u Medinu, što se smatra važnim događajem u početnom razvoju islama.*
< tur. *hicret* < ar. *hiğrä* »seoba«.

hìdžret *m* (ar.) *seoba; preselenje iz jednog mjesta u drugo;* »hidžret učiniti«, preseliti.
< tur. *hicret* < ar. *hiğrä* »seoba«.
V. odhidžretiti, muhadžir.

hìfz, hìvz *m* (ar.) *učenje napamet cijelog kur'ana od početka do kraja.*

< tur. *hıfız* < ar. *ḥifẓ*.
V. hafiz, Hifzija.

Hìfzija, Hìvzija, Hìmzija (Ìvzija, Ìmzija), hipok. **Hífzo, Hívzo, Hímzo, Ímzo** (ar.) *musl. muško ime. Ako se iza imena doda »aga« ili »beg«, onda otpada naš nastavak »-ja«: Hìfzaga, Hìfzibeg.*
< tur. *Hıfzı*, muško ime »Sačuvani, Zaštićeni« < ar. *ḥifẓ, ḥafäẓa* ($\sqrt{ḥfẓ}$) »čuvati; napamet naučiti« + ar. adj. suf. *-ī (iyy)*.

hijánet (ijánet) *m* (ar.) *1. izdaja, nevjera.*
2. izdajica, prevarant. — »Al Bošnjaci jedni h i j a n e t i« (K. H. I 28).
< tur. *hıyanet* < ar. *ḫiyānä*.
V. hijanetluk, hain.

hijanètluk *m* (ar.-tur.) *1. izdajstvo, nevjerstvo.*
2. pronevjera, prevara, nepoštenje.
< tur. *hıyanetlik*, od hijanet (v.) + tur. suf. *-lik*.

hikája, v. hićaja.

hìkmet, v. hićmet.

hìla, hìlla (hinla, ìla, ìlbe) *f* (ar.) *varka, prijevara, podvala, špekulacija.* — »Nek ne čine h i l e na Udbini« (M. H. III 382); »Kraljici je h i n l u učinio« (F. J. I 118); »Devet h i l a, deseto junaštvo«: »Arambaša, Toković-Osmane, / A što sam ti učinio i l b e? / Jesam tebi i l b e učinio / Od dobitka i srebra i zlata? / Ili sam ti i l b e učinio, / Da sam tvoju ljubu kadu obljubio« (Vuk VII 402); »Na sve i n l a i sve prijevare« (Petran. 282).
< tur. *hile* < ar. *ḥīlä*.
V. hilećar, hilećarluk, hileišer'ija.

hiláfet, halîfāt -áta, **halîfāt** -áta *m (ar.) institucija, ustanova halife; vršenje dužnosti zvanja halife.*
< tur. *hilâfet* < ar. *ḫilāfā*, osn. zn.: »zastupanje, vladanje«.

hìlāl -ála **(ìlāl)** *m* (ar.) *čačkalica od kosti, s jedne strane šiljasta (služi za čišćenje zuba), a s druge strane u obliku lopatice, kao auriscapium (služi za čišćenje unutrice ušne školjke).*
< tur. *hilâl* < ar. *ḫilāl*.

hìlat *m* (ar.) *odijelo.*
< tur. *hil'at* < ar. *ḫila'*.

hilèćār -ára **(ilèćār)** *m* (ar.-pers.) *varalica, špekulant, nepošten u poslu.*
< tur. *hilekâr* < ar. *ḥīlä* (v. hila) i pers. suf. za građenje imenica koje označavaju kakvu radnju, zanimanje ili činjenje *-kār*.

hilećárluk (ilećárluk) *m* (ar.-pers.-tur.) *prijevara, špekulacija, nepoštenje u poslu.*
< tur. *hilekârlık*, v. hilećar + tur. suf. *-lik*.

hílei-šer'íja *f* (ar.) *ustanova »izigravanje zakona« (in fraudem legis agere«) u šerijatskom pravu.*
< tur. *hile-i şer'iye*, pers. izft. od ar. *ḥīlä* (v. hila) i ar. *šär'iyyä* »šerijatska«.

Hìlmija, hipok. **Hílmo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Hilmi*, muško ime »Blagi« (sr. »Blagoje«) < ar. *ḥilm* »blagost« + ar.-pers. adj. suf. *-ī*.

hìmet *m* (ar.) *trud, nastojanje, zauzimanje.* »Samo tvojim h i m e t o m sam ovo postigao« (u ob. gov.).
< tur. *himmet* < ar. *himmä*.

Hìmzija, Hímzo, v. Hifzija, Hifzo.

hindāt, v. indat.

hȉnd-džèviz, hȉnt-džèviz (hȉn-dževiz) *m* (ind.-pers.) *indijski orah, oraščić, koji se uvozi sa Istoka i upotrebljava se kao začin, a i kao lijek, Myristica.*
< tur. *Hindistan cevizi*, tur. izf. od *Hindistan* »Indija« (ar. *Hind* »Indijac« + pers. suf. *-stān*, v. Hint) i tur. *ceviz* »orah« (v. džèviz).

hȉnd-jäg, hȉnt-jäg *m* (ind.-pers.) *ricinusovo ulje.*
< tur. *hint yağı*, izft. od ar. *Hind* »Indija, Indijac« (v. Hint) i tur. *yağ* »ulje«.

hìnla, v. hila.

Hȉnt *m* (ind.) *Indija.*
< tur. *Hint* < ar. *Hind*, a ovo preko staropersijskog došlo od ind. riječi *sindhu* »rijeka, rijeka Indus«.

hìnta-jèmenta indecl. (ind.-ar.-tur.) *negdje tamo daleko, predaleko (Jemenu i Indiji).*
< tur. *Hinta ve Yemena.* »Indiji i Jemenu« (dativ od ar. *Hind* »Indija« (v. Hint) i ar. *Jämän* »Jemen«).

hìntov *m* (madž.) *fijaker.* — »Zlatan h i n t o v po čaršiji šeće, / u h i n t o v u beže Alibeže« (I. Z. III 80).
< tur. *hinto* < madž. *hintó.*

hìnzīr -íra *m* (ar.) *svinja, krmak.* — »Velik je h i n z i r« (u ob. gov.).
< tur. *hınzır* < ar. *ḫinzīr.*

hìptan-kazùktan, hìpten-kazùkten, ìpten-kazùkten i skraćeno: **hìptan, ìpten,** adv. (tur.) *mnogo nečega; i s koca i s konopca (sastalo se, iskupilo se).* — »Noćas se sastalo nekakvih, što no se reče »i p t e n k a z u k t e n«, te se pobili« (nar. priča, Beh. V 379).
< tur. *ipten kazıktan* »s koca s konopca« < tur. *ip* »konopac, uzica« i tur. *kazık* »kolac« + tur. postpoz. *-tan (-dan)* »od«. Mislim da se ne može prihvatiti kao ispravno tumačenje Č. J. da je »*ipten, hipten*« došlo od komande u austrougarskoj vojsci »ipt« (*üb't = übet,* — što znači vježbajte« (v. »Naš jezik« I sv. 5—6, 1950, Beograd).

hîr -íra, pl. **hírovi** *m* (pers.) *neobuzdani prohtjev, nezasitna želja; kapric.*
< tur. *hıre* < pers. *ḫīr* i *ḫīre* »tvrdoglav; nepokoran; bezobrazan; zapanjen« itd.
V. hiròvit.

hiròvit, adj. *bijesan, plahovit.*
Izv. od hir (v.).

hìse (ìse) -eta *n* i **hìsa (ìsa),** -ē *f* (ar.) *dio.* — »Svijem ćeš ti h i s e odvojiti, / Moje h i s e uskok Radovanu!« (Lord 111); »Tu mu momka nema nijednoga, / kojeg nije h i s a dopanula« (M. H. III 133). *Po ovom je dobila ime mahala »Hìseta« u Sarajevu.*
< tur. *hisse* < ar. *ḥiṣṣa.*
V. hisedar.

hisèdār (isèdār) -ára *m* (ar.-pers.) *suvlasnik.*
< tur. *hissedar*, od hise (v.) + pers. *-dār*, prez. osn. od inf. *dāšten* »imati, držati«.

Hȉvzija, Hívzo, v. Hifzija, Hifzo.

hizmèčija, hizmèdžija (izmèčija, izmèdžija) *m* (ar.-tur.) *sluga, služitelj.* — »U turbetu metn'o h i z m e d ž i j e« (K. H. I 227).
< tur. *hizmetçi*, v. hizmet + tur. suf. *-çi.*

hizmèćār (izmèćār) -ára *m* **hizmećàrica (izmećàrica)** *f* (ar.-pers.) *sluga, služitelj; služiteljica.* — »Jer je imo pravog h i z m e ć a r a« (M. H. III 25); »Odmah vi-

knu svoga i z m e ć a r a« (Lord 238); »Uze kumu za i z m e ć a r i c u« (Vuk, VI 158).
< tur. *hizmetkâr* (č. hizmetkjar), od hizmet (v.) + pers. suf. *-kār,* koji služi za građenje imenica koje znače zanimanje, kakvu radnju i sl.

hizmećáriti (izmećáriti), *služiti, raditi kao sluga.* — »Rodila me i z m e ć a r e ć' majka, / na slamu me ludu položila« (I. Z. III 89).
Izv. od hizmećar (v.).

hizmećárluk (izmećárluk) *m* (ar.-pers.-tur.) *služenje, zanimanje služitelja.*
< tur. *hizmetkârlık,* v. hizmećar + tur. suf. *-lik.*

hìzmet (ìzmet) *m* (ar.) *služba, dvorba, podvorenje, uslugu;* »hizmet učiniti«, poslužiti, podvoriti, dvorbu učiniti. — »Moja sestra jako ostarila, / ne more vam h i z m e t učiniti« (M. H. III 193); »Sebi ljubu, a tebi zamjenu, / ne bi li ti i z m e t učinila« (B. V. 1892. 155); »osta mlada sa sedam sirota, / sve sirote po i z m e t u dala« (Muz. zap. Inst. 3330); »Haj, devljetu sljegni u h i z m e t u. / Te ti caru od hindata siđi!« (Lord 11).
< tur. *hizmet* < ar. *ḫidmä.*
V. hizmećar, hizmečija, hizmećarluk, hizmećariti.

hȍdža (ȍdža) *m* (pers.) *muslimanski sveštenik; vjeroučitelj; profesor u medresi. Kao titula dodaje se uvijek iza imena: Nasrudin-hodža, Osman-hodža, Alihodža itd. Od ovog su nastala prezimena: Hȍdžić. Ȍmerhodžić, Ȁlihodžić itd.* — »On dovede h o d ž u i kadiju« (M. H. III 251).
< tur. *hoca, hace* < pers. *ḫāğe.*
V. hódža, hodžaluk.

hódža *f* (pers.) *u Hercegovini naziv za vjeroučiteljicu u mektebu. U Bosni se zove: búla.*
Izv. od hȍdža (v.).

hòdžaluk *m* (pers.-tur.) *hodžinsko zvanje.*
< tur. *hocalık,* v. hodža + tur. suf. *-lik.*

hòjrat, hòrjat, hòjratin, hòrjatin (òjrat, òrjat, hùrjat, òjratin, òrjatin) *m* (ngrč.) *prost čovjek, seljak, neotesanac, prostak.* — »Ti ne ideš u h o r j a t s k e dvore, / već ti ideš u gospodske dvore« (N. K. II 122); »Da im sestra za h u r j a t e nije, / Neg za koga od gospodičića« (M. H. I 379); »H o r j a t i n e i h o r j a t s k i sine, / tako li se konji provađaju / i gospoda svati dočekuju« (Vuk I 285).
< tur. *hoyrat* i *horyat* < ngrč. *chārıatīs* »seljak«.

hȍka *f* (ar.) *1. okrugla tintarnica. 2. okrugla mala kutija.*
< tur. *hokka* < ar. *ḥuqqa.*

hòlta (bisera) *f* (tur.) *ogrlica od bisera koja se sastoji od više struka.*
< tur. *halta* »ogrlica, kajiš — ogrlica u psa«.

hórda *f* (tur.) *1. kod skitničkih plemena zajednica od nekoliko porodica.*
2. fig. divlja gomila, neobuzdana rulja, čopor.
V. ordu, v. ordija.

hòrjat, hòrjatin, v. hojrat, hojratin.

horòsān -ána *m* **horosánija, horosánlija** *f* **(oròsān, orosánija, orosánlija, rosánlija)** (pers.) *lijek Semen Cinae koji se spravlja od biljke Arthemisia Cina L., a upotrebljava se protiv gujavica, glista.*
< tur. *horosani* < pers. *Ḫorāsān, Ḫurāsān,* ime pokrajine u

Iranu po kojoj je biljka *Arthemisia Santonicum* odnosno *A. Cina* dobila svoje ime, + ar.-pers. adj. suf. *-ī*.

horòsān -ána *m* (pers.) *skupi teški pâs, zapravo šal kojim se paše. Uvozio se u tursko doba u naše krajeve iz Persije i po pers. gradu Horasanu dobio ime.*

< tur. *horosan* < pers. *Ḫorāsān, Ḫurāsān*, ime pokrajine u Iranu.

höroz, hòroz, hòrōz (öroz, òroz, òrōz) *m* (pers.) *1. pijetao, kokot.* — »A po njima o r o z o v i zlatni« (F. J. I 214).

2. obarač (upaljač) na lovačkim puškama i puškama kremenjačama.

< tur. *horoz* < pers. *ḫurūs* »pijetao«.

höš, indecl. adj. i adv. (pers.) *lijep, dobar, ugodan; lijepo, dobro, ugodno.*

< tur. *hoş* < pers. *ḫōš, ḫūš* i *hoš, huš.*

V. hošaf, hošafana, hošđeldija, hoš đeldun, hoš buldum, namaj-hoš, hoš-beš, hošafluk.

hòšaf, hòšap (òšaf, òšap) *m* (pers.) *kompot od voća; izvareno voće; suho voće.* — »A aščije h o š a f kaisije« (Zb. XXX sv. 1. 112); »Imam žaku o š a f a, / svakom svatu po šaka« (I. Z. IV 70); »Imam vreću o š a p a, / Svakom svatu po šaka« (Vuk, Rječnik).

< tur. *hoşaf* < pers. *ḫōšāb, ḫūšāb*, bukv. »dobra, ugodna voda« < pers. *ḫōš* (v. höš) i pers. *āb* »voda«.

hošafàna, hošafhàna (ošafàna, šafàna) *f* (pers.) *peć napravljena u bašči za sušenje voća, pušnica.* — »Hatidža kći Mahmutova uvakufila je bašču, kuću i h o š a f h a n u (pušnicu) u Kartal mahali . . .« (Kreš. Vodovodi 88).

< tur. *hoşafhane,* v. kompon. pod hošaf i hane.

hošàfluk *m* (pers.-tur.) *kompot ili neko drugo žitko jelo koje se servira na kraju objeda, a koje se u narodu naziva još i »zàhlada«.*

< tur. *hoşaflık,* v. hošaf + tur. suf. *-lik.*

höš-bëš! interj. (pers.-tur.) *dobro došao!*

< tur. *hoş beş!* »dobro došao!« od hoš (v.) + tur. *beş.*

höš bùldum! höš bùlduk! interj. (pers.-tur.) *1. bolje našao! odgovor na dobrodošlicu: hoš đeldun!*

2. bolje našli! odgovor na dobrodošlicu: hoš đeldiniz!

< tur. *hoş buldum* »dobro sam našao« (v. hoš + tur. *buldum,* perf. 1. lice sing. od inf. *bulmak* »naći«) i tur. *hoş bulduk* »dobro smo našli« (tur. *bulduk* je perf. 1. lice pl. od *bulmak).*

hòšđeldija, hòžđeldija, hòšgeldija, hòžgeldija *f* (pers.-tur.) *dobrodošlica.* — »pa mu age h o š đ e l d i j u daju, / h o š - đ e l d i j u i sefa-đeldiju« (K. H. I 378); »Mustajbeg mu h o ž d ž e l d i j u viknu«, »Alaga mu h o š g e l d i j u daje« (M. H. III 416, 233).

< tur. *hoş geldi* »dobro je došao«, od hoš (v.) i tur. *geldi,* perf. 3. lice sing. od *gelmek* »doći«.

höš đeldun! höš geldun! höš đeldiniz! höš geldiniz! interj. (pers.-tur.) *1. dobro došao!*
2. dobro došli.

< tur. *hoş geldin!* »dobro si došao!« (v. hoš i tur. *geldin,* perf. 2. lice sing. od *gelmek* »doći«) i tur. *hoş geldiniz!* »dobro ste

došli!« (tur. *geldiniz* je perf. 2 lice pl. od *gelmek*).

hošindi! (ošindi!) interj. (tur.) *prijetnja u značenju: zapamtićeš ti mene! osvetiću se ja tebi! beli ćeš mi za to platiti!* — »Njemu zbori zlato Đul-Behara: / Hajd' otale djever Muhamede, / nit' ću tebe, nit' tvojih ponuda«. — / Njoj govori djever Muhamede: / Be o š i n d i, zlato Đul-Behara, / pričekaj me samo mjesec dana, / dok pokoljem vole i ovnove« (I. Z. II 201).
< tur. *hoşundu, hoşuntu* »gajenje osvete«.
V. hašindija.

hošindija (ošindija) *f* (tur.) *nakana da se osveti, kivnja za osvetom.* — »svezao mu h o š i n d i j u« tj. naumio da mu se osveti; »svome agi o š i n d i j u veže« (Beh. V 155).
< tur. *hoşundu, hoşuntu* »gajenje osvete«.

hovàrda *f* (tur.) *lola, besposličar, propalica.*
< tur. *hovarda.*

hövlaja! övlaja! interj. (tur.) *navali! nasrni! okani se!*
< tur. *hovlaya, ovlaya* od inf. *hovlamak, ovlamak* »navaliti, nasrnuti, okomiti se na nešto«.

hòžđeldija, hòžgeldija, v. hošđeldija, hošgeldija.

hrišćànluk *m, hrišćanstvo; hrišćanska zemlja.* — »Pak prevedoh do kraja đemiju / I prevedoh narod i h r i š ć a n l u k« (Petran. 22).
Hibr. r. sa tur. suf. *-luk (-lik).*

hȑka i hȓka *f* (ar.) *gornja haljina od raznih tkanina, naložena pamukom i prošivena, pamuklija. Može biti kratka i duga, muška i ženska.* — »Uze ferman pa pod h r k u baci« (M. H. III 16); »Svečanom te h r k o m ogrnuti« (Lord 262).
< tur. *hırka* < ar. *ḫirqa.*

hȑmza *f* (sanskrt.) *isto što i altunbaš* (v.).
< tur. *kırmız* < ar. *qirmiz* < sanskrt. *krmi* »crv«.

hȑsuz, hȑsuzin (ȑsuz, ȑsuzin) *m* (tur.) *lopov, kradljivac.* — »Žena se u plač, a h r s u z u krive jemine uzda« (Nar. bl. 54); »Kad se h r s u z i svade, jedan drugog izdaju«, »Ko jedan put ukrade, uvijek se za h r s u z a drži« (Vuk, Posl. 121, 141); »Uskok Rade, jedan h r s u z i n e« (K. H. II 169).
< tur. *hırsız.* Neki pisci predpostavljaju da riječ nije izvorno turska. Po Š. Samiji moguće je da je nastala od h a j i r s u z (v.), dakle od ar. *ḫayr* i tur. postpoz. *-siz* »bez«; Salahî navodi da bi mogla biti složenica od pers. *ḫīr* »dobar, dobro stanje« i tur. postpoz. *-siz.*
V. hrsuzluk.

hrsùzluk (rsùzluk) *m* (tur.) *krađa, lopovština.*
< tur. *hırsızlık*, v. hrsuz + tur. suf. *-lik.*

hȓšum (ȓšum) *m* (pers.) *povika, vikanje na nekoga, razbješnjenost, ljutnja.* — »Sačuvaj ve muke svakojake, / A h r š u m a kladuškoga Muja« (Lord 131); »Na tobdžije h r š u m učinio« (M. H. III 71).
< tur. *hışım* < pers. *ḫišm* »ljutnja, plahovitost, razjarenost«.
Pogrešno Rj. JAZU uzima ovu riječ kao hibridnu: »ršum, od *rs* s tur. nastavkom *'um*«.

Hrùstem, Hrùstan, Hrústo, v. Rustem.

hȓz, hȅrz, v. rz.

hućmètisati (ućmètisati) *na um pasti, doći na pamet, prisjetiti se, pridoći.* — »Nešto mu h u ć m e t i s a, skoči i ode« (u ob. gov.).
< tur. *hüküm etmek* »odlučiti, presuditi«, v. hućum + tur. *etmek* »učiniti«.

hüćum, hükum (üćum) *m* (ar.) *presuda; suđenje.*
< tur. *hüküm* (č. hukjum) < ar. *ḥukm.*
V. hućum učiniti, hućumet, hakim.

hućúmet, hukúmet (ućúmet) *m* (ar.) *1. država, državna vlast, režim, uprava.*
2. zgrada u kojoj su smještene upravne vlasti.
< tur. *hükümet* < ar. *ḥukūmä.*

hüćum učiniti, *presuditi.*
V. hućum.

hùdām -áma *m* (ar.) *poslušni duh, džin koji stoji u službi onog koji saziva džinove (»skuplja dairu«).*
< tur. *huddam* < ar. *ḫuddām,* pl. od *ḫādim* »sluga«.

hùdba, v. hutba.

hùdhud *m* (ar.) *ptica pupavac.*
< tur. *hüdhüd* < ar. *hudhud.*

hudúčije, pl. *m* (ar.-tur.) *oni koji udaraju međe, koji obilježavaju granice.*
< tur. *hudutçu,* v. hudut + tur. suf. *-çu (-çi).*

hùdūt -úta, **hùdūd** -úda **(ùdūt, ùdūd)** *m* (ar.) *međa, granica; područje.* — »I tromeđu h u d u t postaviti« (K. H. I 209); »Upravi ga na h u d u t na radu« (M. H. III 230).
< tur. *hudut, hudud* < ar. pl. *ḥudūd* sing. *ḥadd* »granica«.
V. hudučije.

hüdžera i **hudžèra (üdžera, udžèra)** *f* (ar.) *1. sporedna soba uz kuhinju koja služi kao spremnica.*
2. koliba.
< tur. *hücre* < ar. *ḥuğrä* »soba«, pl. *ḥuğär.*

hùdžet (ùdžet) *m* (ar.) *sudska presuda; pismena isprava koja ima dokaznu moć.* — »A dade mu trideset h u d ž e t a« (K. H. II 365).
< tur. *hüccet* < ar. *ḥuğğä.*

hùdžum (ùdžum) *m* (ar.) *1. juriš, navala, napadaj.*
2. hùdžum učiniti, jurišati, navaliti. — »Ja sam dva put h u d ž u m učinio« (K. H. II 336).
< tur. *hücum* < ar. *huğūm.*

hüja (üja) *f* (pers.) *ćud; nervoza, srditost, ljutina.* — »Pa ja na njeg binjedžije neću, / niko h u j e ne zna doratove« (K. H. II 315); »uzela ga h u j a« (u ob. gov.).
< tur. *huy* < pers. *ḫūy* »ćud, narav«.
V. hujali.

hujàli, hùjljiv (ujàli, ùjljiv) adj. (pers.-tur.) *ćudljiv; ljut, nemiran.*
< tur. *huylu,* v. huja + tur. suf. *-lu (-li).*

hüktati, hùkćēm **(üktati),** *vikati »hû, hû«. Huktanje je vrsta derviškog kolektivnog obreda.* — »Po tekijam' h u k ć e s dervišima« (K. H. I 49); »Hodže viču, a derviši h u k ć u« (Vuk, Rječnik).
< ar. *hū, hū,* »on, on«, tj. »bog, bog«.

hükum, hukúmet, v. hućum, hućumet.

hulása *f* (ar.) *rezime, kratak sadržaj.*
< tur. *hulâsa* < ar. *ḫulāṣa.*

hulefái-rāšidīn pl. *m* (ar.) *skupni počasni naziv za prvu četvoricu*

halifa: Ebu Bekira, Omera, Osmana i Aliju.
< tur. *hulefa-i raşidīn*, pers. izft. od ar. *ḫulefā'* »halife« i ar. *rāšidīn*, gen. pl. od *rāšid* »pametni, koji je na pravom putu«.

hulūsikàlbīle, adv. (ar.-tur.) *sa svega srca, iskreno i s voljom.*
< tur. *hulûsikalble* < ar. *ḫulūṣ* »iskrenost«, ar. *qalb* »srce« i tur. postpoz. *-le, -ile* »sa«.

hünjer *m* (pers.) *vještina, znanje, majstorluk.*
< tur. *hüner* < pers. *huner*.

hürč *m* (ar.) *velike bisage, velika kožna torba obješena o sedlu na konju. Jedan hurč visi s desne, a drugi s lijeve strane, nisu spojeni kao kod običnih bisaga.* — »Donesi mi dva h u r č a dukata» (K. H. I 25).
< tur. *hurç* < ar. *ḫurǧ*.

hürda (ürda) *f* (pers.) *grušavina tj. ugrušano mlijeko prvih dana pošto se krava oteli, sjera, sjernica.* — »Kad mu stanem sigurati ručak, / mijesim sedam ovsenica, / i tri kotla u r d e i surutke« (Vuk I 550).
< tur. *hurda, hurde* < pers. *ḫurde* »mala stvar, djelić, parčence«.
V. furda.

Hùrem (pers.) *musl. muško ime.*
< tur. *Hurrem*, lično ime »Blagi«, »Dobri« (sr. Blagoje, Dóbro) < ar. *ḫurräm* »bezbrižan, blag, dobar« < pers. *ḫurrem* »zadovoljan, veseo«.

hùrija, v. urija.

húrija *f* (ar.) *dženetska (rajska) ljepotica.* — »Izišle su dženetske h u r i j e« (K. H. I 226); »Pričalo bi mu sunce preko svojih toplih zraka o nježnosti h u r i j a u dženetu...« (Čolak. 15); »E, ko gine, šehit, ako Bog da! / H u r i j e mu prifaćaju dušu!« (Lord 96).
< tur. *huri* < ar. pl. *ḥūr*, sing. *ḥawrā'* »žena krupnih lijepih očiju kao u gazele«.

huríjet *m* (ar.) *sloboda.*
< tur. *hürriyet* < ar. *ḥurriyyä* »sloboda«.
V. Hurijet.

Huríjet *m* (ar.) *1. proglašenje ustava u Turskoj 10 jula 1909. koji je fiksirao tekovine tzv. Mladoturske revolucije.*
2. ime muslimanskog zanatlijskog društva koje je postojalo u Sarajevu.
< tur. *Hürriyet* < ar. *ḥurriyyä* »sloboda«.

hùrjat, v. hojrat.

hùrma (ùrma) *f* (pers.) *datulja.*
< tur. *hurma* < pers. *ḫurmā*.
V. hurmadžik.

hurmàdžik *m*, **hurmàšica** *f* (pers.-tur.) *vrsta slatkiša koji se spravlja ovako: u maslu se umute jaja, doda se kafena šoljica kiselog mlijeka ili sirćeta, zatim bijelog brašna. Tijesto se raskuha na plosnate duguljaste komade koji se poredaju u tepsiju i peku se. Kada budu pečeni, zaliju se uzavrelim šećerom i ostave da se ohlade. Ime dobilo po sličnosti na hurmu.* — »A neferi sitni h u r m a d ž i c i« (Zap. Inst. 1166).
< tur. *hurmacık*, osn. zn.: »hurmica«, v. hurma + tur. deminut. suf. *-cik*.

hùrmet *m* (ar.) *poštovanje, uvažavanje.* — »Dinu nema ragbeta, turskoj vjeri h u r m e t a« (Nar. bl. 315).
< tur. *hürmet* < ar. *ḥurmä*.

Hùršid, Rùšid (pers.) *muslimansko muško ime.*
< tur. *Hurşid*, muško ime, »Sunce« < pers. *huršid* »sunce«

Husèjin, Husèin, hipok. **Húso, Hüsika, Hùsīn** (ar.) *muslimansko muško ime.*
< tur. *Hüseyn* < ar. *Ḥusäyn,* muško ime, »Polijep«.

Husejníja *f* (ar.) *Husejinova (džamija, mahala itd.).*
< tur. *Hüseyniye* < ar. *Ḥusäyniyyä,* od Husejin (v.) + ar. adj. suf. za ž. rod *-iyyä.*

Hüsika, v. Husejin.

Hùsīn, v. Husejin.

Hùsnija, hipok. **Húsno** (ar.) *muslimansko muško ime.*
< tur. *Hüsni,* muško ime. »Ljepotan« < ar. *ḥusn* »ljepota« + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

Hùsrev, Hùsref (pers.) *musl. muško ime (Gazi Husrevbegova džamija u Sarajevu nosi naziv po svom osnivaču Husrevu).*
< tur. *Husrev,* muško ime, »car« < pers. *husrew* »car, vladar«.

hùtba, hùdba *f* (ar.) *propovijed koju drži imam sa minbera u džamiji petkom i o bajramima.*
< tur. *hutbe* < ar. *huṭbä.*
V. hatib.

hùzūr (ùzūr), -úra *m* (ar.) *1. dokolica, odmor.* — »a fališ mi od Nikšića Turke, / koji Turci beže u u z u r u, / a radi im sirotinja raja« (Vuk IV 36).
2. »hùzūr-stolica« (ùzūr-stolica) je stolica u kojoj se sjedi u časovima odmora i dokolice. — »Na u z u r - s t o l i c u oholo se bacio, / Pijanim pogledom po družini veze« (Zmaj 132).
< tur *huzur* »smirenje, rahatluk« < ar. *ḥuẓūr* »prisutan biti; prisutnost«.

hváldžija, fáldžija (váldžija) *m* (srp. hrv.-tur.) *hvališa.*
Hibr. r. sa tur. suf. *-ci* (č. dži).

I

ibádet *m* (ar.) *1. molenje bogu, klanjanje i učenje, bogosluženje.*

2. »ibadet činiti«, moliti se bogu, klanjati i učiti.

< tur. *ibadet* < ar. *ʿibādä.*

ibadùlāh, áha *m* (ar.) *ljudi, božji stvorovi, narod.* — »Butum i b a d u l a h se iskupio« tj. sav se narod iskupio (u ob. gov.).

< tur. *ibadullah* < ar. *ʿibādullāh* »božji robovi, ljudi« < ar. *ʿabd* »rob« i *Allāh* »bog«.

ìblīs, ísa, **ìblīz,** -íza *m* (ar.) *đavo, sotona.*

< tur. *iblis* < ar. *iblīs.*

ìbni, ȉbn, v. bin.

Ibráhim, hipok. **Ȉbro, Ìbran, Ȉbrica** (jevr.) *musl. muško ime.*

< tur. *Ibrahim,* muško ime, < ar. *Ibrāhīm* »Abraham, Avram« < jevr.

Ìbran, v. Ibrahim.

ìbret *m* (ar.) *1. pouka, primjer, ogledalo.* — »Od njega je i b r e t zauzela« (Vuk, Rječnik).

2. mnoštvo u frazi: »ibret svijeta«.

3. čudo. — »Kad to vidje Hašim čelebija, / i b r e t o m se momak ibretio« (I. Z. II 12).

< tur. *ibret* < ar. *ʿibrä* »primjer, uzor; pouka, uputa«.

V. ibretiti se.

ìbrete, (ìmbrete) -étā, pl. t. *f,* (ar.) *ukrasne igle — kopče na ženskom odijelu.*

< tur. *ibre* < ar. *ibrä* »igla« (*imbrete* mjesto *ibrete* kao što se govori *imbrik* mjesto pravilnog *ibrik).*

ìbretiti se, ibrènisati se, *čuditi se.* — »Kad to vidje Hašim čelebija, / ibretom se momak i b r e t i o« (I. Z. II 12).

Izv. od ibret (v.).

Ȉbrica, v. Ibrahim.

ibrìčić, *manji sud za vodu u kome se vari voda za zaljevanje kafe u džezvi. Deminutiv od ibrik* (v.).

ìbrīk (ìmbrīk), -íka *m* (pers.) *1. bakreni sud za vodu s uskim grlom, na kome je kupast poklopac, i s dugim noscem (nosačem); može biti i od zlata ili srebra.* — »Izlazila tanahna robinja, / iznosila kalajli i b r i k e, / da zafati vode studenice, / da napoji Vlahovića Mejru« (GZM 1951. 222); »Već u srebren i b r i k zahvatila vode, / pa u bašči đule zaljevati ode« (Muz. zap. Inst. 3531); »Jedna nosi u kond'jeru vina, / Druga

nosi u i m b r i k u vode« (M. H. I 285).
2. *bakreni sud opisanog oblika, samo malen, za serviranje kafe.* — »pristavili kavene **i b r i k e,** / a prosuli srebrne fildžane« (Vuk, IV 281).
< tur. *ibrik* < ar. *ibrīq* < pers. *ābrīz,* slož. od pers. *āb* »voda« i *rīz,* prez. osnova od inf. *rīhten* »liti, prolijevati, sipati«.

ibrìšim *m* (pers.) *1. vrsta svilenog konca.* — »al' djevojče savezano tankom žicom i b r i š i m a« (Vuk I 225).
2. »ibrìšim-pàmuk«, najtanji i najfiniji pamuk.
3. »ibrìšim-kajása«, kajasa od ibrišima. — »Desnom rukom, i b r i š i m - k a j a s o m« (K. H. II 474).
4. »ibrìšim-tkànica«, tkanica od ibrišima. — »Priteže mu četiri kolana, / A i petu i b r i š i m - t k a n i c u« (Vuk, Rječnik).
< tur. *ibrişim* < pers. *ebrīšum.*
V. ibrišimli.

ibrišìmli, indecl. adj. (pers.-tur.) *od ibrišima.* — »I zape mu četiri dizgina, / dva sindžirli a dva i b r i š i m l i« (K. H. I 397).
< tur. *ibrişimli,* v. ibrišim + tur. suf. *-li.*

Ìbro, v. Ibrahim.

ìčaga *m* (tur.) *dvorski službenik za unutrašnju službu u sultanovu dvoru; dvorski maršal.* — »Šalj' i č a g e na četiri strane, / Nek se divan skupi oko mene« (M. H. III 8); »pa pogleda na obije strane, / ali Turci, carske i č a g e« (Vuk IV 257).
< tur. *iç ağası,* bukv. »unutrašnji aga«, izft. od tur. *iç* »unutrašnjost, unutrica« i tur. *ağa* »aga«.

ìčkija *f* (tur.) *1. alkoholno piće. 2. strast za nečim.*
< tur. *içki* »piće« < tur. *içmek* »piti«.
V. ičkijaš.

ičkìjāš, -áša, *m, alkoholičar.*
Izv. od ičkija (v.).

ìčluk, ìšluk *m* (tur.) *topli jelek koji se zimi nosi ispod običnog jeleka (prsluka).*
< tur. *içlik* »topli jelek« < tur. *iç* »unutrašnjost, unutar« + tur. suf. *-lik.*

ičòglan, hičòglan *m* (tur.) *maloljetni dječak — sluga koji može nesmetano ulaziti u harem; dvorski paž.*
< tur. *içoglan,* bukv. »dječak za unutrašnjost«, tur. izft. od tur. *iç* »unutrašnjost« i tur. *ağlan* »dječak«.

ìći, ìki, num. (tur.) *broj 2, dva.*
< tur. *iki.*
V. ićikatica, ićituglija, ikiluk.

ìćikatica *f* (tur.) *1. ono što je dvostruko: »ićikatica zeh«, dvostruki zeh.*
2. ženska dolama od kadife, vezena ićikaticom zehom, tj. dvostrukim, u dva reda zehom.
< tur. *iki* »dva« i tur. *kat* »sloj, red« + naš rastavak *-ica.*

ićìndija, ikìnđija (jećìndija, jekìndija) *f* (tur.) *treća po redu (računajući od početka dana) muslimanska svakodnevna molitva (namaz) čije vrijeme obavljanja počinje oko sredine vremena između podneva i zalaza sunca. Tako se naziva i samo doba kada počinje obavljanje ove molitve.* — »I ć i n d i j a — stiže haberdžija« (Sevd. 43); »U nedilju a do i k i n d i j e« (M. H. III 173); »J e ć i n d i j a, stiže haberdžija«. »Beg Alibeg klanja j e k i n d i j u« (I. Z. III 71, 1).
< tur. *ikindi,* što leksički znači »druga« (molitva računajući od

22*

podneva), pošto u staroturskom *ikindi* znači »drugi«, tj. isto što i u današnjem tur. znači *ikinci* (č. *ikindži*) »drugi«.
V. ićindijaš.

ićindìjāš, ikindìjāš, -áša *m* (tur.-pers.) *užina koja se jede oko ićindije.*
< tur. *ikindi aşı* »ićindijsko jelo« < tur. *ikindi* »ićindija« i pers. *āš* »jelo, kuhana hrana«.

ićitùglija, ićtúglija *m* (tur.-pers.) *1. paša sa dva tuga (v. tug).* — »Bir-tuglije i i ć i - t u g l i j e, / i velike paše uč-tuglije« (K. H. I 47); »učtuglije, pa sve i ć t u g l i j e« (M. H. III 7).
2. fig.: čovjek sa dvije žene.
< tur. *iki tuğlu* v. kompon. pod ići i tug + tur. suf. *-lu.*

ìćmet, v. hićmet.

ìćrām, ikrām, -áma *m* (ar.) *1. čast, počast, doček, pogošćenje,* — »Fala, majko, na i ć r a m u tvome!« (M. H. III 551).
2. »ìćram učiniti«, pogostiti, počastiti. — »A Selimu i k r a m u č i n i l i; / I noćio, pa dobro mu bilo« (B. V. 1892 171).
< tur. *ikram* < ar. *ikrām.*
V. ićramli, preićramli.

ićrámli, ikrámli, indecl. adj. (ar.-tur.) *gostoljubiv, dòčēkan.*
< tur. *ikramlı,* v. ićram + tur. suf. *-li.*

idadíja *f* (ar.) *gimnazija, srednja škola.*
< tur. *idadiye* < ar. *iʿdādiyyä.*

idára *f* (ar.) *1. izdržavanje, egzistencija, alimentacija; snabdijevanje potrebnim za život.* — »Da mu dadnem sto hiljada vojske, / uz tu vojsku hranu i i d a r u (K. H. II 560); »To mi je hrana i i d a r a, / Gusljama kome ću zapevati« (Lord 131); »Treći direk, direk tijela je rad, poslovanje, kojm se i d a r a stiče« (Čolak. 19); »... da im, i kad se vrate iz Beča, po toliko godina šalju mjesečno po pet forinti »i d a r e«, ili kako oni to kažu »lamentacije« (Zembilj III 70).
2. uprava.
3. »idáru činiti«, izdržavati, brinuti se o svim potrebama i troškovima. — »Nek i d a r u č i n i beg svatove« (K. H. I 16).
< tur. *idare* < ar. *idārä.*
V. idaretiti se.

idáretiti se, *izdržavati se, brinuti se za potrebne troškove oko snabdijevanja.*
Izv. od idara (v.).

ìdet *m* (ar.) *određeni period vremena (po šerijatskom pravu) koji nastupa poslije smrti muža ili poslije razvoda braka, za koje vrijeme žena ne može sklopiti novi brak.*
< tur. *iddet* < ar. *ʿiddä.*

Ìdrīs -ísa, **Ìdrīz,** -íza (asir.) *musl. muško ime.*
< tur. *Idris* < ar. *Idrīs,* muško ime < asir.

ídžāb učiniti, *iziskivati, potrebno biti.* — »I d ž a b č i n i da i mi budemo prisutni« (u ob. govoru).
< tur. *icab, icap* < ar. *īǧāb* »zahtijevati«.

idžára *f* (ar.) *zakup, kirija.*
< tur. *icare* < ar. *iǧārä.*

idžāzetnáma *f* (ar.-pers.), skr. **idžázet** *m, svjedodžba, diploma o završenim teološkim naukama. Za zvanje muderisa bila je potrebna idžazetnama.*
< tur. *icazetname* < ar. *iǧāzä,* osn. zn.: »dozvola« i pers. *nāme* »pismo, pismena isprava«.

ìdžrā, -áa *m* (ar.) *1. izvršenje, provedenje.*

2. »ìdžrā učiniti«, izvr̥šiti, sprovesti. — »Tebi će se paši prikazati, / i d ž r a će ti divan u č i n i t i« (K. H. II 436).
< tur *icra* < ar. *iǧrā'*.

idžtìhād, -áda *m* (ar.) *samostalno rješavanje pitanja na osnovu šerijatsko-pravnih izvora kur'ana i hadisa, ne povodeći se za mišljenjem drugih vjerskih učenjaka.*
< tur. *ìctihad* < ar. *iǧtihād*, osn. zn.: »ustrajno se truditi; trud«.
V. mudžtehid.

ìđirot *m* (tur.) *mirišljava trska, mirisavi korijen, babat, temišvarka, Acorus calamus L., Fam. Araceae.*
< tur. *eğir otu.*

Ìfeta (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Iffet*, žensko ime, »Nevina, Čedna« < ar. *ʿiffä (t)* »moralna čistoća, nevinost, čednost«.

ìflās biti, *bankotirati, propasti kao trgovac.*
< tur. *iflâs* < ar. *iflās* »siromaštvo; osiromašiti«.
V. mufliz.

ìfrīz, -íza, **ìfrīt**, -íta *m*, **ìfrīskinja**, **ìfrītkinja** *f* (ar.) *1. zao džin, zao demon.*
2. fig.: veoma ljut (-a), rasrđen (-a), bijesan (-sna) čovjek (ili žena). — »Uzmu njih trojica sve tri i f r i t k í n j e na leđa i ponesu na brdo« (Gajret 1930 220).
< tur. *ifrit* < ar. *ʿifrīt* »zao džin«
V. ifrizluk, naifriziti se.

ifrízluk *m* (ar.-tur.) *srdžba, bijes.*
< tur. *ifritlik*, v. ifriz + tur. suf. *-lik*.

ìftār, -ára *m* (ar.) *ramazanska večera u prvi sumrak (u akšam, neposredno iza zalaza sunca) kojom se prekida dnevni post.*
< tur. *iftar* < ar. *iftār*.
V. iftariti (se), iftarluk.

iftáriti (se), *omrsiti se; večerati uz Ramazan.*
Izv. od iftar (v.).

iftárluk *m* (ar.-tur.) *jelo koje je pripremljeno i koje se jede na iftaru.*
< tur. *iftarlık*, v. iftar + tur. suf. *-lik*.

iftìra *f (ar.) potvora, kleveta, objeda.* — »Moj će jaran tebe varati, / i f t i r u će meni činiti« (Muz. zap. Inst. 2539).
< tur. *iftira* < ar. *iftirā'*.

ìgbāl, **ikbāl**, -ála *m* (ar.) *sreća.* — »I vuk sreće u gori imade, / moja Zlatka sreće ni i g b a l a« (K. H. II 426).
< tur. *ikbal* < ar. *iqbal*.
V. igbali, igbalsuz.

igbáli, **ikbáli**, indecl. adj. (ar.-tur.) *sretan.*
< tur. *ikballı*, v. igbal + tur. suf. *-li*.

igbálsuz, **ikbálsuz** *m* i kao adj. (ar.-tur.) *1. kao imenica: nesretnik, baksuznik.*
2. kao pridjev: nesretan, baksuz.
< tur. *ìkbalsız*, v. igbal + tur. postpoz. *-siz* »bez«.

ìgda, **ìgde** *f* (tur.) *biljka Elaeagnus angustifolia L., Fam. Eleagnaceae.*
< tur. *iğde.*

igirmìluk, v. jigirmiluk.

ignèlija *f* (tur.) *moderna puška sa iglom (za razliku od kremenjače).*
< tur. *iğneli* < tur. *iğne* »igla« + tur. suf. *-li*.

ìhjā, indecl. adj. (ar.) *1. preporođen, oživotvoren.* — »Ko ostade

ja do vijeka, ko pogibe nek
ı kuća znade« (nar. pj.).
»ihjā učiniti«, preporoditi, dati
ɔvu snagu za život. — »I h j a
ga care u č i n i t i« (K. H. I
56): »Ko će Musi dohakati ži-
u, / Blagom ću ga i h j a u č i-
i t i« (Lord 99).
< tur. *ihya* < ar. *iḥyā'*.

nāl, -ála *m* (ar.) *otezanje, okli-ievanje; nehaj, nemar.* »Onda mali Meho govoraše: / efendija, za i h m a l a nijesmo« (F. K. 1886 22).
< tur. *ihmal* < ar. *ihmāl* »za-nemariti«
V. ihmaldžija, ihmaliti, ihma-luk, obihmaliti.

hmáldžija *m* (ar.-tur.) *onaj koji nešto zanemaruje, koji je nemaran.*
< tur. *ihmalcı*, v. ihmal + tur. suf. *cı*.

ihmáliti, *zanemarivati, nehajan biti, hladan odnos imati prema nekom poslu ili dužnosti.* »Diži bega, nemoj i h m a l i t i« (M. H. III 373).
< tur. *ihmal* < *ihmāl* »zane-mariti«

ihmáluk *m* (ar.-tur.) *zanemarivanje, otezanje, nemar, nehaj.*
< tur. *ihmallık* < ar *ihmāl* »zanemarivanje« + tur. suf. *-lık*.

ìhrām, -áma *m* (ar.) *bijeli nesašiveni ogrtač od vune, pamuka ili lana koji hadžije obavezno mjesto odijela oblače prije ulaska u Meku i nose ga za svo vrijeme dok vrše obrede hadža.* — »Danas su hadžije obukle i h r a m« (u ob. gov.).
< tur. *ihram* < ar. *iḥram*.

ìhsān, v. insan.

ihtìbār, v. itibar.

... -ára *m* (ar.) sta-

i h t i j a r a«. »Oko bega side i k t i j a r i« (M. H. III 32, 214).
< tur. *ihtiyar* »starac« < ar. *iḫtiyār* »odabrati, izabrati«.
V. ihtijarluk.

Ihtijárluk *m* (ar.-tur.) starost.
< tur. *ihtiyarlık*, v. ihtijar + tur. suf. *-lik*.

ihtìlaf, -áfa *m* (ar.) *spor, neslaganje, razilaženje.*
< tur. *ihtilâf* < ar. *iḫtilāf*.

ijána *f* (ar.) *pomoć ili prilozi koji se kupe za sirotinju ili za kakve dobrotvorne svrhe.*
< tur. *iane* < ar. *iā‹nä* »pomoć«

ìkbāl, ikbáli, ikbálsuz, v. igbal, igbali, igbalsuz.

ìki, v. ići.

ikìluk *m* (tur.) *predmet od dvije oke ili dvije kile težine, ili od dva aršina ili dva metra dužine, ili od dva groša cijene itd.*
< tur. *ikilik* < tur. *iki* »dva« + tur. suf. *-lik*.

ikindija, v. ićindija.

iklīm, -íma *m* (grč.) *kraj, zemlja.* »Koji drmaš misirskim i k l i m o m« (K. H. I 59).
< tur. *iklim* »klima; kraj, zemlja« < ar. *iqlīm* »klima; kraj, zemlja« < stgrč. *klíma*.

ìkrām, v. ićram

ikrār, -ára *m* (ar.) *očitovanje, priznanje; odluka.*
< tur. *ikrar* < *iqrār*.
V. ikrariti.

ikráriti, *odlučiti se za iđenje na hadžiluk u Meku. Ta se odluka javno objavi u džamiji uče-njem prigodne molitve (dove).* — Kaže se: »Hasan Huseinović je danas i k r a r i o«. Izv. od ikrar (v.).

ikrān. v. insan.

iktijār, v. ihtijar.

iktizā činiti, *iziskivati, zahtijevati.* — »To iktiza čini da se učini veliki trošak« (u ob. gov.).
< tur. *iktiza* < ar. *iqtiḍā'* »iziskivati«.

ila, v. hila

illā, adv. (ar.) *svakako, bezuslovno.* — »Navalio na me illa da mu dođem« (u ob. gov.).
< tur. *illâ* »svakako, bezuslovno« < ar. *illā* »osim«.

ilādž, ilādž -ádža i **ilāč, ílāč**, -áča *m* (ar.) *lijek.* — »Kaže se: »Nema ni za iladža«, »Od smrti nema iladža«.
< tur. *ilâc, ilâç* < ar. *ʿilāǧ.*
V. iladžiti (se), iladžli, iziladžiti (se).

iládžiti (se), *liječiti (se).*
Izv. od iladž (v.).

iládžli, indecl. adj. (ar.-tur.) *ljekovit.*
< tur. *ilâclı*, v. iladž + tur. suf. *-li.*

ilâhičun! interj. (ar.-tur.) *boga radi! za božju ljubav!*
< tur. *ilâhicin* »radi boga« < ar. *ilāh* »bog, božanstvo« i tur. postpoz. *için* »radi, zbog«.

iláhija *f* (ar.) *pobožna pjesma.*
< tur. *ilâhi* »pobožna pjesma«, osn. zn. »božanski, božji« < ar. *ilāh* »bog, božanstvo« + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

ilâhī jârabī! (ar.) *bože moj! gospodaru moj!* — »Ilahi ja rabi, što se izradi i što se učini!« (Zembilj III 93).
< ar. *ilāhī yā rabbī!* »bože moj, o gospodaru moj!« < ar. *ilāh* »bog« + ar. posv. zamj. *-ī*

ilakati, ... *govarati (izgovoriti) ... riječi na ar. jeziku: »lā ilāhe illa-llāh«* »nema drugog boga osim jednog Alaha!« »Alah je jedini bog«). — »Ilaknuše, Boga spomenuše, / pa na vlaške glide udariše« (K. H. II 379).
Pošto se pri ponovljenom, naročito ritmičkom, izgovaranju ove rečenice glas povisuje na drugom dijelu, tj. na »illa-llah«, to je naš glagol izveden od ar. *illā.*

iláka *f* (ar.) *onaj dio u meri (utrini, seoskom pašnjaku) koji pripada pojedinom seoskom imanju. Taj dio ograničen je zemljišnim pravim linijama koje bi pod pravim uglom bile povučene s imanja u meru. Ilake obično nisu omeđene nikakvim znacima niti se izdvajaju osim kad neko hoće da obradi di... mere* (v. Et. zb. IV 703). — »Dijelovi pojedinaca u meri nis... nikad tačno ograničeni. Ipak dijelovi postoje i zovu se »il... ke«. (GZM 1908 392); »U nek... jem selima u Humnini cijeli ... seoski pašnjaci podijeljeni ... ovakve ilake. Od svake ku... ozidan je uz cijelo brdo zid k... ji odvaja jednu ilaku ... druge« (Et. zb. IV 738).
< tur. *alâka* »veza, odnos; ... sjed; dio« < ar. *ʿalāqa* »ljub... veza«.

ilām, áma *m* (ar.) *sudska odl... koju izdaje kadija; zvan... rješenje.*
< tur. *ilâm* »sudska odl... rješenje« < ar. *iʿlām* »oba... stiti«.

ilān, -ána *m* (ar.) *objava, o... na, oglas.*
< tur. *ilân* < ar. *iʿlān* »... viti, razglasiti«.

ilbe, v. ilia.

ìlduz, v. jìlduz.

ìlet *m* (ar.) *bolest.*
< tur. *illet* < ar. *ʿillä.*

ilìdža i **ȉlidža** *f* (tur.) *toplice, banja.*
< tur. *ılıca* »izvor ljekovite vruće vode; toplice«.

Ilìdža *f* (tur.) *banjsko lječilište (banja) u blizini Sarajeva; ime nekoliko lokaliteta za sumporne vode na području Bosne.*
< tur. *ılıca* »toplice« (v. ilidža).

ìlika *f* pl. **ìlike** (iskriv. **jèljike**) (tur.) *rupica ili petlja na odijelu za koju se zakopčava dugme. Ilike su ponekad, radi ukrasa, izrađene od gajtana ili od kakvog metala.* — »A uze toke i i l i k e« (M. H. III 140); »Niz dolamu toke i j e l j i k e« (Lord 16).
< tur. *ilik.*
V. ilikli, ilikluk.

ìlikli, indecl. adj. (tur.) *sa ilikama, sa mnogo ilika nanizanih jedna do druge.* — »A po svoju i l i k l i gečermu« (M. H. III 256).
< tur. *ilikli*, v. ilika + tur. suf. *-li.*

ìlikluk *m* (tur.) *rupice na odijelu, odnosno onaj dio odijela gdje se nalaze ilike (rupice).*
< tur. *iliklik*, v. ilika + tur. suf. *-lik.*

Ìljās, -ása (jevr.) *musl. muško ime.*
< tur. *Ilyas* < ar. *Ilyās*, muško ime; ime pejgambera Izraelčanina, Elijas < jevr.

ilmihàber *m* (ar.) *potvrda koju izdaje imam—matičar kao dokumenat da nema određenom licu nikakve zapreke za vjenčanje.*
< tur. *ilm-ü haber* »potvrda, priznanica«, v. kompon. pod ilum i haber.

ilmìhāl, -ála *m* (ar.) *udžbenik za osnovna znanja iz islamske vjeronauke.*
< tur. *ilmihal, ilm-i hal*, v. kompon. pod ilum i hal.

ilmíja *f* coll. (ar.) *muslimansko sveštenstvo.* — »I l m i j a je pozvana da bude u tom pogledu tačna« (Gajret 1931 13).
< tur. *ilmiye* < ar. *ʿilmiyyä* (< ar. *ʿilm* »znanje, nauka« + ar. adj. suf. za ž. rod *-iyyä*), osn. zn.: »naučnici, učenjaci«.

iltìfa, **irtìfa** *f* (ar.) *ustanovljavanje tačnog vremena po »ala turka« satu pomoću naročite sprave za mjerenje visine sunca, tzv. »rubtahte« (v.).* Kaže se: »uzeti iltifu« ili »odsjeći iltifu«, tj. ustanoviti tačno vrijeme po ala turka satu.
< tur. *irtifa* < ar. *irtifāʿ* »visina; dignuti se«.
(Mladenov navodi ovu riječ pod »intifa« kao turcizam u bugarskom jeziku i dovodi je u vezu sa tur. odnosno ar. »intiha«, što je bez sumnje pogrešno).

iltìzām, -áma *m* (ar.) *zakup državne desetine (vrsta poreza) ili drugih državnih dohodaka sa zemlje u Turskoj Carevini.*
< tur. *iltizam* < ar. *iltizām*, osn. zn.: »neodvajati se od nečega«.

ìlum *m* (ar.) *nauka, znanje, znanost.* — »Poturči me, metne u medresu, Da naučim i l u m u medresi« (M. H. III 57).
< tur. *ilim* < ar. *ʿilm.*
V. ilumli, ilum-sahibija, ilam, alim, ulema, ilmija, malum, ilmihaber, ilmihal, mualim.

ilùmli, indecl. adj. (ar.-tur.) *učen, obrazovan.* — »i l u m l i se Zla-

te dogodila, / pa kad vidje šta u knjizi piše« (K. H. II 300); »Znam da si pametan i i l u m l i« (Gajret 1930 315).
< tur. *ilimli*, v. ilum + tur. suf. *-li*.

ìlum-sahibija, *m* (ar.) *znan čovjek, naučen čovjek.*
< tur. *ilim sahibi*, izft., v. kompon. pod ilum i sahibija.

ìmām, -áma *m* (ar.) *1. muslimanski sveštenik kome je glavna dužnost da predvodi skupno klanjanje namaza u džamiji (svakodnevno pet puta). Za vrijeme molitve imam stoji pred skupom (džematom) u mihrabu i rukovodi klanjanjem. Zove se još i džamijski imam. Ako je, pored toga, zadužen i nekim drugim vjerskim službama za cijelu jednu mahalu (kao što je opremanje umrlih za sahranu i sl.), onda se zove mahalski imam. Ako je pak zadužen takvim dužnostima za čitav jedan džemat (v.) i uz to vodi vjerske matične knjige, onda se zove džematski imam ili imam-matičar.* — »Ne sijeci mojega i m a m a« (K. H. I 139); »Sinoć kasno pojdoh iz topla hamama, / pored one bašče staroga i m a m a« (A. Šantić, Muz. zap. Inst. 3531).
2. imam se zove i svako ono vjerski obrazovano lice, makar i ne bilo sveštenik, koje rukovodi skupnim klanjanjem namaza, bilo u džamiji, u kući ili na nekom drugom mjestu.
3. titula velikih islamskih učenjaka: Imámi-Gazálija, Imámi-Ázam, Imámi-Málik itd. U ovom slučaju imam znači »vođa«.
4. glavno zrno u tespihu (brojanici), koje je obično dulje od drugih, stoji na vrhu tespiha i rednovno je ukrašeno kitom.
< tur. *imam* < ar. *imām*, osn. zn.: »vođa«.
V. imam-bajildi, imamet, baš-imam.

ìmáma *f* (ar.) *turban, saruk.*
< tur. *imame* < ar. *‘imāmä*.

ìmām-bajìldi, indecl. (ar.-tur.) *vrsta jela: punjeni crni (mrki) patlidžan, dolma od mor-patlidžana.*
< tur. *imam bayıldı*, bukv. »imam se onesvijestio« (v. imam + pas. obl. perf. 3. lice sing. od inf. *bayılmak* »onesvijestiti se«).

imámet, imamètluk *m* (ar.-tur.) *imamsko zvanje, imamska služba.*
< tur. *imamet, imametlik* < ar. *imāmä* + tur. suf. *-lik*.

Imámi-Ázam (ar.) *počasno titularno ime poznatog šerijatskog pravnika, osnivača hanefijskog mezheba (pravne škole). Puno mu je ime: Ăbū Ḥanīfä Nŭmān ibn Ṯābit (Kufa, 80/699 — Bagdad 150/769). Sljedbenici njegove pravne škole zovu se Hanefije (v.).*
< tur. *Imam-i Âzam*, pers. konstr. < ar. *imām* »vođa« i ar. *a‘ẓam*, elat. od *‘aẓīm* »velik«.

ímān, -ána i **ìmān,** -ána **(pogr. àmān, jàmān)** *m* (ar.) *vjerovanje u jednog boga; vjera islam.* — »I ako ću umrijeti bane, / amin bože s dinom i s i m a n o m« (K. H. II 56); »Telalbaša, i m a n a ti tvoga! (Lord 15); Zakletve: i m a n a mi! »vjere mi!«, dina mi i i m a n a! »kunem ti se dinom i imanom!«; »I zakle se dinu i j a m a n u, / da će srpsku rašćerati vojsku«, »Zareče se dinu i a m a n u, / I svojemu postu ramazanu« (Vuk VII 413, VI 221).
< tur. *iman* < ar. *īmān*.
V. iman-dova, imansuz.

imān-dòva *f* (ar.) *na arapskom jeziku napisana molitva koju neki muslimani stavljaju na prsa umrloga prilikom sahrane.*
< tur. *iman-duası*, izft., v. kompon. pod iman i dova.

ìmánsuz *m* (ar.-tur.) *bezvjerac, bezvjernik.*
< tur. *imansız*, v. iman + tur. postpoz. *-sız* »bez«.

ìmáret *m* i **imáre** *n* (ar.) *javna dobrotvorna kuhinja u kojoj su siromasi, putnici, učenici medresa i određeni vakufski službenici besplatno dobivali hranu: »imaretsku čorbu«, »imaretski pilav«, »imaretski hljeb« itd. Najpoznatiji su u našim krajevima bili Gazi Ishakbegov imaret u Skoplju (osnovan 1438) i Gazi Husrevbegov u Sarajevu (osnovan 1531.). Gazi Husrevbegov imaret vršio je svoju funkciju sve do Drugog svjetskog rata. Po ovom imaretu nazvana je jedna ulica u njegovoj blizini: »Predimáret«, »Predimáre«.*
< tur. *imaret* < ar. *ʿimārä.*

ìmbek *m* (grč.) *naprava za destilaciju ljekovitih trava, kao nane-metvice, ogoloța itd. (u. G. ZM 1951 228).*
< tur. *imbik, inbik* < ar. *änbīq* »sprava za destilaciju« < stgrč. *'ambīs.*

ìmbrete, v. ibrete

ìmbrīk, v. ibrik.

ìmdāt, v. indat.

Ìmotska bekája, v. bekaja.

ìmrahōr, mirahòr *m* (ar.-pers.) *dvorski, carski konjušnik.*
< tur. *mirahor* < pers. *mīrāḫōr* < pers. *mīr* < ar. *ämīr* »zapovjednik« i pers. *āḫōr* »štala«.

ìmsāk, -áka, **ìmsāć,** -áća *m* (ar.) *vrijeme početka muslimanskog posta (prije zore).*
< tur. *imsak* (č. imsakj) < ar. *imsāk;* osn. zn. »suzdržavanje od jela«

imsakíja *f* (ar.) *štampan tabelarni pregled početka posta za svaki dan u toku mjeseca Ramazana, kao i vrijeme pojedinih molitava (izraženo u satima i minutama).*
< tur. *imsakiye* < ar. *imsākiyyä*, v. imsak + ar. adj. suf. za ž. rod *-iyyä.*

imtìhān, -ána *m* (ar.) *ispit; ispitivanje.*
< tur. *imtihan* < ar. *imtiḥān.*

ìmza *f* (ar.) *vlastoručni potpis.*
< tur. *imza* < ar. *imḍā'.*

ináčija, inádžija *m* (ar.-tur.) *kapriciozan čovjek; svađalica.*
< tur. *inatçı*, v. inad + tur. suf. *-çı.*

inačìluk *m* (ar.-tur.) *kapricioznost.*
< tur. *inatçılık*, v. inačija + tur. suf. *-lık.*

ìnād, -áda, **ìnāt,** -áta *m* (ar.) *kapric; prkos, tvrdoglavost, upornost u protivljenju; svađa, zavada.* — »Da i n a d o m učinio n'jesi« (K. H. I 101); »I n a t babi dušu gubi«, »Od i n a t a nema goreg zanata« (Vuk, Posl. 104, 233); »A Boga mi, bi' se cure nafatijo, / Rad i n a t a Save od Posavlja!« (Lord 119).
< tur. *inat* < ar. *ʿinād.*
V. inačija, inačiluk, inatiti se, zainaditi se, za inat, uz inat, poinaditi se.

ináditi se, inátiti se, *svađati se, prepirati se.* — »Plati, pa se ne i n a t i« (Vuk. Posl. 249).
Izv. od inad (v.).

inádžija, v. inačija.

ìnāt, inátiti se, v. inad, inaditi se.

ìnćār, -ára, **ìnkār**, -ára *m* (ar.) *nijekanje, poricanje.* — »Od i n ć a r a nema boljeg ćara« (Vuk, Posl. 233).

< tur. *inkâr* (č. inkjar) < ar. *inkār*.

V. inćariti, zainćariti.

inćáriti, *nijekati, poricati.* Izv od inćar (v.).

ìndāt, ìmdāt (hìndāt), -áta *m* (ar.) *pomoć (bilo u novcu, hrani, ljudstvu, vojnoj opskrbi i sl.).* — »Nedaj grada bez golema jada, / poslaću ti tri lađe i m d a t a« (I. Z. II 154); »Ja daj i n d a t pod Promin prokleti, / ja ostavljaj tahta i Stambola« (M. H. III 80); »Da devljetu budem u h i n d a t u« (Lord 10).

< tur. *imdad* < ar. *imdād*.

ìndže, indecl. adj. (tur.) *tanak; lak.* — »U avliju natjerah dorata, / a dočeka i n d ž e -karaula; / na vatru me naložiše živu« (K. H. II 605) (i n d ž e - k a r a u l a »laka straža«).

< tur. *ince* »tanak; lak, lagan«; (tur. *ince karavul* ili *ince karakol* »laka straža«; v. karakol).

ìndžijel, v. indžil.

ìndžīl, -íla, **ìndžijel**, -éla *m* (grč.) *evanđelje; sveta knjiga.* — »Nek ponesu velikog i n d ž i l a« (K. H. II 28); »K nama brže, hodže i vaizi, / ponesite knjige i n d ž i j e l e« (Vuk IV 121).

< tur. *incil* < ar. *inǧīl* < grč. *eyaggélιon*.

ìndžīr, -íra *m* (pers.) *smokva, Ficus carica.*

< tur. *incir* < pers. *enǧīr*.

ìndžu-korijen (ìnđīr-korijen) *m*, *neki »biser-korijen« od koga se prave đerdani. Možda je to jedna vrsta korijena koji se u tur. zove »inci soğan« »biserni luk«.* — »Jedan vratak, a sedam đerdana, / četiri su od žutih dukata, / podniza im od i n d ž u k o r' j e n a, / što kor'jenje pokraj mora raste« (K. H. II 312); »A treći joj od i n đ i r - k o r i n a, / što se na dram ko i zlato daje, / Miris daje na čejrek sahata« (M. H. IV 548).

Hibr. r., prva kompon. < tur. *incü*, *inci* »biser; perle«.

ìnđīr-korijen, v. indžu-korijen.

ìnkār, v. inćar.

inkaša *f* (tur.-srp. *hrv.*) *nišeste, pšenični skrob u prahu.*

Hibr. r. < tur. *un* »brašno« i naša riječ *kaša*.

ìnla, v. hila.

ìnsāf, -áfa *m* (ar.) *savjest, duša, duševnost.*

< tur. *insaf* < ar. *inṣāf*.

V. insafli, insafsuz.

insáfli, indecl. adj. (ar.-tur.) *savjestan, obazriv, duševan.*

< tur. *insaflι*, v. insaf + tur. suf. *-lι*.

insáfsuz *m* (ar.-tur.) *bezdušnik; čovjek bez savjesti i milosti.*

< tur. *insafsιz*, v. insaf + tur. postpoz. *-sιz* »bez«.

ìnsān (ìksān, ìhsān, ìsān), -ána *m* (ar.) *čovjek, osoba.* — Što siječe oklop na i n s a n u« (K. H. I 375).

< tur. *insan* < ar. *insān*.

V. insanijet, insanski.

insanìjet *m* (ar.) *ljudstvo, čovječnost.*

< tur. *insaniyet* < ar. *insāniyyä*, v. insan + ar. adj. suf. f. *-iyyä*.

ìnsanskī, adj. i **ìnsanski**, adv. *ljȕdskī, ljȕdski.*

Izv. od insan (v.).

ìnšalāh! (ìnšanlāh!) interj. (ar.) *akobogda.* — »Hajr i n š a l a h,

Bogom pobratime?!« (K. H. I 89); »E i n š a n l a h dok se rodi sunce!« (M. H. III 35).
< tur. *inşallah!* < ar. *inšā'a-llāh* »ako bog htjedne«.

intačiti, *navaljivati sa pitanjima ili zahtjevima, zapitkivati.*
< tur. *intak* < ar. *inṭāq* »natjerati drugog da govori, učiniti da progovori«.

interèždžija i **interèščija** *m onaj koji u svemu gleda svoj interes, sebičnjak.*
Hibr. r. sa tur. suf. *-ci* (č. dži), odnosno *-çi* (č. či).

intìkāl, -ála *m* (ar.) *1. pravni termin: prelaz prava vlasništva na imovini sa umrlog na nasljednike.*
2. prenosna taksa, porez na nasljeđene nekretnine.
< tur. *intikal* < ar. *intiqāl* bukv. »préći«.

intikalíja *f* (ar.) *prenosna taksa, porez za nasljeđene nekretnine.* < tur. *intikaliye* < ar. *intiqāliyyä,* v. intikal + ar. adj. suf. f. *-iyyä.*

intìkām *m* (ar.) *osveta.*
< tur. *intikam* < ar. *intiqām.*

Ìpek (tur.) *tursko ime za grad Peć u Kosovskometohijskoj oblasti.* — »Koliko je polje pod I p e k o m, / svega ga je vojska pritisnula« (Sevd. 106); »Među I p e k, među Đakovicu, / Na ledinu pod borje visoko« (Petran. 94).
< tur. *Ipek.*

ipèklija *f* (tur.) *svilena košulja.* — »Na mladoj i p e k l i j a i svilene dimije« (Gajr. 1927 37).
< tur. *ipekli* »svilen« < tur. *ipek* »svila« + tur. suf. *-li.*

ìptan, ìptan-kazùktan, v. hiptan-kazuktan.

iptidaíja, iskr. **iptadíja,** v. mektebi-iptidaija.

irábiti, *tumačiti, razjašnjavati.*
< tur. *i'rab* < ar. *iʿrāb* »tumačiti«.

írād, írāt *m* (ar.) *1. dohodak sa nepokretnog imetka.*
2. nepokretni imetak koji donosi prihod. — »Imaš dosta i r a d a«, »Pola mala, a pola i r a d a« (M. H. III 8, 323); »Sedi naša i r a d babovina, / Što je nama babo jostavio« (Lord 233).
< tur. *irad,* sa značenjem kao kod nas < ar. *īrād* »donijeti«.

iráda *f* (ar.) *carska zapovijed.*
< tur. *irade* »carska zapovijed« < ar. *irādä* »htjeti, željeti; volja, želja«.

iràkī-sàfūn, iràkli-sàfūn (ràkī-sàfūn, ràkli-sàfūn), -úna, *m* (ar.-lat.) *vrsta mirišljivog sapuna koji se za vrijeme turske vladavine uvozio sa Istoka.* — »kupajte me đulsijom vodicom, / i najljepšim i r a k l i s a f u n o m« (Beh. VIII 63); »vode uze i r a k l i s a f u n a« (M. H. III 410).
< tur. *ırakî sabun, ıraklı sabun* »irački sapun, sapun koji se proizvodi u Iraku«. Prva riječ dolazi od ar. *ʿirāqiyy* »irački« (ar. *ʿIrāq* »Irak« + ar. adj. suf. *-iyy),* a tur. *ıraklı* je od ar. *ʿIrāq* »Irak« + tur. suf. *-lı* (u našem jeziku se nekad početno slovo »i« izbacuje *raki, rakli* mjesto *iraki, irakli).* Za drugu riječ v. sapun.
Tumačenje ove riječi u Rj JAZU nije ispravno.

irèndati, v. erendati.

irènde, irènda, v. erende, erenda.

irèza, v. reza.

Ìrfān, -ána (ar.) *musl. muško ime.* < tur. *Irfan* < ar. *ʿIrfān*, muško ime »Poznavalac« osn. zn.: »poznavanje, prepoznavanje; gnoza«.

ìrgat, ìrgatin (àrgat, àrgatin) *m* (grč.) *nadničar, radnik.* — »Što je staro meću u *irgate*« (K. H. I 43).
< tur. *ırgat* < ngrč. *ergátēs.*
V. ìrgatluk, irgatovati.

irgàtluk (argàtluk) *m* (grč.-tur.) *nadničarski posao, kuluk, rabota.* — »Pa navede mene u argatluk« (Vuk III 9).
< tur. *ırgatlık*, v. irgat + tur. suf. *-lik.*

ìrgatovati, -tujēm **(àrgatovati)**, *raditi pod nadnicu, kulučiti.* — »argatovah tri godine dana« (Vuk III 9).
Izv. od irgat (v.).

ìrmek-hàlva f (jerm.-ar.) *halva od griza jedna mjera masnoće i ista mjera griza, pa se to prži na vatri. Zatim se zalije ključalim šerbetom u kome je jednaka mjera šećera i mlijeka i miješa se dok se ne zgusne. Dakle pravi se isto kao i obična halva, samo se mjesto brašna stavlja griz, a mjesto vode mlijeko.*
< tur. *irmik helvası*, izf. od tur. (jermenskog porijekla) *irmik, yirmik* »griz« + halva (v.).

ìrtìfa, v. iltifa.

Ìsā, -áta (pejgamber) (jevr.) *Isus.* < ar. *ʿIsā*, jevr. porijekla.
V. Isa (musl. ime).

Ìsā, -áta, hipok. **Ìso** (jevr.) *musl. muško ime.*
< tur. *Isa* < ar. *ʿIsā*, muško ime, ime pejgambera, jevr. porijekla.

ìse, ìsa, v. hise, hisa.

isàkatiti, *teško ozlijediti nekog na više mjesta po tijelu.*
Izv. od sakat (v.).

Ìshāk, Ìsāk, -áka (asir.) *musl. muško ime.*
< tur. *Ishak* < ar. *Isḥāq* muško ime; Ishak-pejgamber, sin Ibrahima (Abrahama, Avrama) i Sare; < asir.

ìshāl, -ála m (ar.) i **ishàluk** *m* (ar.-tur.) *proljev.*
< tur. *ishal, ishallık* < ar. *ishāl.*

ìsharčiti, *istrošiti, potrošiti.* — »Sve sam svoje isharčio blago« (K. H. I 463).
Izv. od harčiti (v.).

ìsiot, ìsijot *m* (tur.) *ingver, đumbir, zendžefil, Zingiber officinale, fam. Zingiberaceae. Samljeven korijen upotrebljava se kao začin za salep.*
< tur. *ısıot* bukv. »vruća biljka« (tur. *ısı* »vruć« i tur. *ot* »biljka, trava«.

ìsjān, -ána *m* (ar.) *1. nepokornost; pobuna, ustanak.*
2. isjan se učiniti, pobuniti se, otkazati pokornost. — »Jer se zemlja isjan učinila« (K. H. I 242).
< tur. *isyan* < ar. *ʿiṣyān.*
V. asija, asiluk.

iskàsapiti, *isjeći nožem; izbosti nožem, nanijeti nožem ili sabljom teške tjelesne povrede.* — »Preostali iskasapljeni sadržaj knjige nije mogao i dalje nositi naslov »Nastavak legende« (»Proces u Lionu« beogr. »Politika« od 5. II 1961.).
Izv. od kasap. kasapiti.

iskašagìjati, *istimariti konja kašagijom.*
Izv. od kašagija, kašagijati.

iskāt, -áta *m* (ar.) *jedna vrsta milostinje koja se dijeli sirotinji za dušu umrloga (podušje), pošto se najprije provede određena procedura tzv. devr (v.).*
< tur. *iskât* < ar. *isqāṭ*, bukv. »oboriti, ukinuti«.

iskèfati *1. iščetkati.*
2. fig.: izružiti, očitati lekciju.
Izv. od kefa, kefati (v.).

iskulášiti *1. preko mjere jahati ili tovarenjem iskoristiti konja.*
2. preko mjere istrošiti žensku; »iskulašena ženska« znači: vucalica, koja je prošla kroz mnoge ruke.
Izv. od kulašiti (v.).

iskùndačiti, *izmlatiti, istući.*
Izv. od kundačiti (v.).

iskusúriti, *isplatiti i posljednji novac dugovanog zajma ili cijene.*
Izv. od kusur (v.).

ìslāh, indecl. adj. (ar.) *dobar; prâvī; uređeni.* — »Njemu sjedi Kozlić Šabanaga / Od umije, od i s l a h -Turkinje«, »Njemu sidi Kozlić Aliaga / Od Marije, od i s l a h - vlahinje«, »I s l a h -čalme nad oči natisli«, »izvadi mu i s l a h -zerdanliju«, »Čakšire mu i s l a h medvidina« (M. H. IV 28, III 350, 366, 505).
< tur. *ıslah*, sa značenjem kao kod nas < ar. *iṣlāḥ* »urediti, popraviti; uređenje, poboljšanje«.
V. islahana, islah učiniti.

islahàna *f* (ar.-pers.) *zanatlijska škola. U tursko doba u Sarajevu je postojala islahana na mjestu gdje se danas nalazi Tkaonica ćilima, na Bistriku.*
< tur. *ıslahane* » zanatlijska škola; vaspitna institucija. < ar. *iṣlāḥ* »urediti, poboljšati« i pers. *ḫāne*, v. hane.

ìslāh učiniti, *urediti, dovesti u red, popraviti, poboljšati.*
V. islah.

ìslām, -áma i **Ìslām,** -áma, *m* (ar.)
1. ime muslimanske vjere.
2. muslimansko muško ime.
< tur. *islâm* < ar. *islām*, bukv.: »predanost (bogu)«.
V. islamijet, musliman.

islamíjet *m* (ar.) *muslimanstvo.*
< tur. *islâmiyet* < ar. *islām* + ar. adj. suf. f. *-iyyā.*

Ísma, v. Ismeta.

Ismàil, Ismàjil, Smàil, Smàjil, hipok. **Smájo, Smäiš** (asir.) *musl. muško ime.*
< tur. *Ismail* < ar. *Ismāʿīl*, ime sina Ibrahima-pejgambera, Samuelo sin Abrahama < asir.

Ìsmet, hipok. **Ìsmo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Ismet*, muško ime »Zaštićeni« < ar *ʿiṣmä* »čuvanje, zaštita; dobro ime, poštenje«.

Ìsmeta, hipok. **Ísma** (ar.) *musl. žensko ime.*
Muškom imenu *Ismet* dodano naše *-a.*

Ísmo, v. Ismet

Íso, v. Isa

ispàrčati, *iskomadati.*
Izv. od parče (v.).

ìspāt, -áta *m* (ar.) *dokazivanje, svjedočenje; dokaz.*
< tur. *ispat* < ar. *iṯbāt.*
V. ispatiti, ispatluk, ispat učiniti, obispatiti.

ispátiti, *svjedočiti, posvjedočiti.*
Izv. od ispat (v.).

ispátluk *m* (ar.-tur.) *zasvjedočenje, posvjedočenje; dokaz.* — »Nijesi mi obljubio lice, / ali tome i s p a t l u k a nema, / već je ono što govore ljudi« (Kašik. III 23).
< tur. **ispatlık**, v. ispat + **tur.** suf. *-lık.*

ìspāt učiniti, *zasvjedočiti, posvjedočiti; dokazati svoju tvrdnju u parnici.*
Izv. od ispat (v.).

ispihtìjati se (ispiktìjati se), *uvariti se; dopeći se na slaboj vatri postepeno.*
Izv. od pihtijati se (v.).

ispìndžija *m* (srp. hrv.-tur.) *ispijač, koji mnogo pije, ispija.* — »Na pivu su čudne i s p i n d ž i j e« (K. H. I 228).
Hibr. r.: *ispi*, prez. osn. od inf. *ispiti* + »n« + tur. suf. *-ci* (či dži).

isrāf, -áfa (ar.) *pretjerano, prekomjerno trošenje; prelaženje mjere. Kaže se »israf haram« tj. israf je zabranjen.*
< tur. *israf* < ar. *isrāf*.

Isráfīl *m* (jevr.) *anđeo koji će objaviti početak kijametskog dana (smak svijeta).*
< tur. *Israfil* < ar. *Isrāfīl* < jevr.

istabànati, *išibati po tabanima.*
Izv. od taban (v.).

istabíriti, *istumačiti, protumačiti; protumačiti san.* — »Došao sam da mi i s t a b i r i š san. Plaho zanovijetan« (Čolak. 25).
Izv. od tabir, tabiriti (v.).

ìstakāt, ìstekāt *m* (srp. hrv.-ar.) *nemoć, slabost, iscrpljenost.*
< tur. *takat* (v.) < ar. *ṭāqa* i naša prep. »iz«: iz-takat, izvedeno na isti način kao što je od takat izveden glagol istakatiti. istekatiti (v.).
P. Skok »344 istekat B. takat M« itd. navodi da je »ova riječ nastala od tur. *istek*, volja, želja, prohtjev, pa u Mostaru i Banjoj Luci ima nastavak *-at* i kaže se: istekat, takat, a u sarajevskom govoru se ovaj nastavak gubi, pa se kaže: istek«.
Mislim da ovo Skokovo tumačenje nije ispravno, pošto istekat, istakat i istekatit, istakatiti ni po izvoru, a ni po značenju, kako sam naveo, nemaju veze sa tur. riječi *istek*.

istakátiti, istekátiti, *iznemoći, obnemoći, oslabiti, izgubiti takat (moć).* Kaže se: »vala sam od dugog ležanja mnogo i s t a k a t i o (i s t e k a t i o)«.
Izv od istakat, istekat (v.).

istámiriti, *ispopravljati, izvršiti popravke.*
Izvr. od tamiriti (v.).

ìstek *m* (tur.) *volja, prohtjev, apetiti. Kaže se: »Nemam isteka ni za čim«.*
< tur. *istek* < tur. inf. *istemek* »htjeti, željeti«.

ìstekār, v. istekrar.

istekāt, istekátiti, v. istakat, istakatiti.

ìstekrār, ìstekrāj, ìstekār, adv. (ar.) *ponova, iznova, nanovo.* — »Za i s t e k a r puške podasuše« (Vuk, Rječnik).
< tur. *istikrar* < ar. *istikrār* »ponoviti«.
V. tekrar.

ìster-istèmez, indecl. (tur.) *htione htio, hoćeš-nećeš (môrā se).* — »... jer valja mi i s t e r - i s t e m e z ići na izbore...« (Zembilj III 26).
< tur. *ister-istemez* »hoće-neće«, prva kompon. imperf. 3 lice sing. poz. a drugo neg. od inf. *istemek* »htjeti«.

istiára, istijára, v. istihara.

istifáde (istifádu) se učiniti, *okoristiti se.*
< tur. *istifade* < ar. *istifādä* »korištenje«.

ìstifān, istìvān, -ána (pogr. **istikfar)** *m* (grč.) *mladinski, nevje-*

stinski vijenac. — »Jedna glava sedam i s t i f a n a« (M. H. III 411); »Cura lijepa pa se zaodjela: / jedna glava, a tri i s t i k f a r a: jedne uši, a dvoje menduše« (Muz. zap. Inst. 59).

< tur. *istifan* < ngrč. *stéfanos.*

istìgbāl, -ála *m* (ar.) *doček, sretanje, susret.* — »Na i s t i g b a l njemu izlazio« (K. H. I 52).

< tur. *istikbal* < ar. *istiqbāl* »izaći nekome u susret«.

istihára (istiára, istijára) *f* (ar.) *namaz (klanjanje, molitva) poslije koga se legne da se spava sa željom da san dâ odgovor na ono što se želi da sazna, naime da li je po odnosnu osobu dobro što namjerava učiniti ili ne.* — »Da on klanja namaz i s t i h a r u, / pa da išće od dragoga Alaha, / da usnije što s' njegova obara munara« (Kurt I 143).

< tur. *istihare* < ar. *istiḫārä*, bukv.: »ispitivanje, istraživanje da li će neki preduzeti ili planirani posao biti sretan ili ne.«

istìkfār, v. istifan.

istìlāh, -áha *m* (ar.) *polagan razgovjetan govor, polagan rad:* »govori po i s t i l a h u«, »radi po i s t i l a h u«.

< tur. *ıstılah* < ar. *iṣṭilāh* »tehnički izraz; termin«.

istimáriti, *očistiti konja češagijom i četkom.* — »Sedlo svali, pa na jasle baci, / i s t i m a r i umorna đogina« (K. H. II 534).
Izv. od timariti (v.).

istìntāk, -áka *m* (ar.) *preslušavanje, ispitivanje, isleđivanje, istraga.*

< tur. *istintak* < ar. *istinṭāq.*

istìska *f* (ar.) *sušica, tuberkuloza.*
< tur. *istiska* »vodena bolest, Hydrapisie i staračka sušica« < ar. *istisqā'.*

istìvān, v. istifan.

išáret (pogr. **bešáret)** *m* (ar.) *1. gestikulacija (bilo da se vrši kretnjama ruku, prstiju, tijela ili mimikom).* »Pa on Marku i š a r e t o m kaže, / i š a r e t o m klimajući glavom« (K. H. I 195); »Seljam dade, Mujo pogleda ga, / B e š a r e t o m seljam prifatijo« (Lord 143).
2. predosjećanje, predosjećaj; znak. — »I š a r e t mi je da će doći« (u ob. gov.); »Zar ovo nije siguran i š a r e t?« (Zembilj III 99).
3. »išaret učiniti«, pokazati kakvim gestom, dati neki znak.
< tur. *işaret* < ar. *išārä* »pokazivanje; znak, mig«.

išáretiti, *gestikulirati, micanjem ruke, prstiju, glave ili očiju davati znak.*
Izv. od išaret (v.).

ìščija *m* (tur.) *radnik.*
< tur. *işçi* (tur. *iş* »posao, rad« + suf. *-çi.*

išćèsmati, *izvesti, napraviti »česme«.*
Izv. od česma (v.).

ìšćil *m* (ar.) *1. slutnja, naslućivanje; u igri prstena: uvjerenje stečeno na osnovu okolnosti da se pod izvješnom čarapom ili findžanom nalazi sakriveni prsten.* — »i š ć i l mi je ova čarapa«, »đe je tvoj i š ć i l?« tj. gdje misliš da je prsten?
2. ono na što se čovjek opredijeli, što izabere po sopstvenom rasuđivanju. Kaže se: »i š ć i l mi je ona djevojka«.
< tur. *işkil* »sumnja; predpostavka; teškoća, težak problem« < pers. *iškīl* »sumnja, varka« < ar. *iškāl* ($\sqrt{\text{škl IV}}$) »sumnja, dvojba«.
V. išćiliti, uišćiliti.

iščiliti *1. pogađati gdje je prsten (u igri prstena).*
2. izabrati, zagledati, napr. »iščiliti djevojku« znači: izabrati djevojku koja se najbolje sviđa. Izv. od iščil (v.).

iš kòlājđele! (iškoláđele!) interj. (tur.) *neka ti je kolaj rabota! lak ti posao bio! (ovako se pozdravlja onaj koji se zateče u kakvom poslu).* Kaže se: »i š k o l a j đ e l e, majstore!«.
< tur. *iş kolaygele!* < tur. *iş* »posao, rad«, tur. *kolay* »lagan« i tur. *gele,* optat. 3. lice sing. od inf. *gelmek* »doći«.

išlèisati, -išēm *1. raditi, poslovati. 2. curiti (kaže se za ranu ili gnoj).*
< tur. *işlemek»* raditi, poslovati; curiti«.
V. išlema.

išlèma, ešlèma *f* (tur.) *ručni vez na odijelu srmom, zlatom ili svilenim koncem; ručni vez na oružju; ručni vez uopšte.* — »Zlatnu pošu bega Dženetića, / od e š l e m a i tiftira zlatna« (Ašikl. 70).
< tur. *işleme,* nom. action. i part. od inf. *işlemek* »raditi, poslovati«.

ìšluk, v. ičluk.

ìštāh, -áha (pogr. **ìštāl)** *m* (ar.) *1. apetit, prohtjev za jelom.* Kaže se: »ovo otvara i š t a h«. *2. želja, volja, raspoloženje za nečim.* — »A i š t a h a i behar se kruni. / u čašice pune šljivovice!« (Sevd. 35).
< tur. *iştah, iştiha* < ar. *ištihā'* »želja; željeti« od *šähwä* »strast, želja«.

ištáhli, (ištáli), indecl. adj. (ar. i tur.) *1. sa dobrim apetitom.*
2. željan.
< tur. *iştahlı,* v. išetah + tur. suf. *-lı.*

ištáhlija *m* (ar.-tur.) *1. onaj koji ima dobar apetit.*
2. onaj koji ima želju za nečim.
< tur. *iştahlı,* v. ištahli.

ištáhsuz *m* (ar.-tur.) *1. onaj koji nema apetita.*
2. onaj koji nema želja ni prohtjeva.
< tur. *iştahsız,* v. ištah + tur. postpoz. *-sız* »bez«.

ište đèldum! interij. (tur.) *eto dođoh! eto stigoh! (odgovor gosta na dobrodošlicu domaćina: »đela mašalah!«* (v.)
< tur. *işte gèldim,* tur. *işte* »eto« i *geldim,* perf. 1 lice sing. od *gelmek* »doći«.

itáat (itāt) *m* (ar.) *1 pokornost, poslušnost, odanost.* — »Nisam bila u i t a t u« (Gajret 1930 554).
2. *»itáat (ìtāt) učiniti«, pokoriti, poslušnim učiniti.* — »Bajraktara i t a t u č i n i l a, / otalen se natrag povratila« (M. H. III 231).
< tur. *itaat* < ar. *iṭāa'.*

ìtāt, v. itáat.

itìbār (ihtìbār, iktìbār) -ára *m* (ar.) *1. čast, ugled; poštovanje, uvaženost.* — »zato su je svugdje dočekivali i pričekivali sa velikim i h t i b a r o m« (Zembilj III 17); »Svi su staroj i h t i b a r nosili, / šećer jila, na svili sjedila« (I. Z. IV 155).
2. *»itibar činiti«, »itibar učiniti«, iskazivati (iskazati) poštovanje, odavati (odati) čast.* »I t i b a r je majci u č i n i o, / a mrku joj kahvu dohvatio« (K. H. II 423).
< tur. *itibar* »čast, ugled; poštovanje, uvaženost« < ar. *i'tibār,* osn. zn. »poučiti se«.
P. Skok za ovu riječ kaže da je nastala od »ar. *iktidār,* »*autorité, diguité*« sa promjenom *d* u *b,* što je sasvim neosnovano.
V. muteber.

itìćāf, itìkāf, -áfa *m* (ar.) *1. muslimanski vjerski običaj da se posljednjih deset dana Ramazana nastani (»zatvori«) jedan pobožan siromašan čovjek u džamiju, gdje spava i hrani se, a ne napušta džamiju do bajrama osim radi obavljanja nužde. Taj čovjek zove se mutećif, mutekif* (v.).
2. *nenapuštanje kuće i neizlaženje među svijet.* Kaže se: »povukao se u i t i ć a f«, »zatvorio se u i t i ć a f«.
< tur. *itikâf* (č. itikjâf) < ar. *iʿtikâf.*

itìkād, -áda *m* (ar.) *vjerovanje, uvjerenje u božje postojanje.* — »Kaže se: »čvrstog je i t i k a d a«.
< tur. *itikad* < ar. *iʿtiqād.*

itìkāf, v. itićaf

itìrāz, -áza *m* (ar.) *1. nepovoljna kritika; prigovor; protivljenje, prigovaranje.*
2. »itiraz učiniti«, kritikovati, protiviti se, neslagati se.
< tur. *itiraz*, sa značenjem kao kod nas < ar. *iʿtirāḍ* »protivljenje, prigovaranje«.

ìtlāk-bujrùntija (ìtljāk-burùntija) ili skraćeno **ìtlāk (ìtljāk)** *f* (ar.-tur). *neka vrsta opšte, cirkularne naredbe; raspis.* — »uze i t l a k - b u j r u n t i j e pisat, / na careve dobre kapetane, / on careve diže kapetane« (nar. pj.); »beže se je asi učinio, / bez careve ture i fermana / i bez moje i t l a k - b u j r u n t i j e« (F. J. II 352); »A kad sljegnem caru na divanu, / Najprije ću i t l j a k izvaditi / Na Turćina Budimliju Muja, / Da ga car vej potražiti neće«, »Dade sultan i t l j a k b u r u n t i j u« (Lord 15, 18).
< tur. *itlak* »otpuštanje, oslobođenje; općenitost« < ar. *iṭlāq* »osloboditi, odriješiti«. Za drugu kompon. v. bujruntija.

ìtmāč, -áča **(ìkmāč)** *m* (tur.) *otvor, razrez na obašvi u gaća, dimija, čakšira itd., kroz koji se uvlači učkur, svitnjak.* — »Pri dnu džemadan je opšiven obametanjem, a kod svake strane ima manji razrez koji se zove »i k m a č« (od tur. itmač) (GZM 1956 156).
< tur. *yırtmaç.*

Ìza, v. Izeta.

izáfet *m* (ar.) *izafetska konstrukcija, genitivna veza. Turski, ar. i pers. jezici imaju izafetske konstrukcije kao poseban oblik izražavanja genitivnog odnosa. U tur. izaf. konstrukciji prvi dio je u genitivu ili u nominativu, a drugi sa prisvojnim nastavkom »-i«, »-u« ili »si«, »su«, napr. balık yağı »riblje ulje«, Ahmedin oğlu »Ahmedov sin«, evin penceresi »kućni prozor« itd. U ar. izaf. konstrukciji prvi dio je u nominativu, a drugi u genitivu: bäytu-l- māli »državna blagajna«. U pers. izaf. konstrukciji prvi dio dobiva nastavak -i ili -yi, ili je bez tog nastavka, a drugi dio ostaje nepromijenjen: ǧāmi mey »čaša vina«, newāyi murġ »pjev ptice«. Vrlo se često upotrebljava pers. izaf. konstruk. u tur. jeziku, a gradi se isključivo od ar. ili pers. riječi.*
(Smatrao sam potrebnim objasniti »izafet« zbog toga što se u tumačenju riječi u ovom rječniku vrlo često susrećemo sa izafet. konstrukcijama).
< tur. *izafet* < ar. *iḍāfä.*

izbehàrati, *procvasti (behar).* Kaže se: ove godine je svo voće i z b e h a r a l o.
Izv. od behar, beharati (v.).

izdegènečiti, *istući, izbatinati.*
Izv. od degenek, degenečiti (v.).

izdevèrati, *prebroditi teškoće u životu; izbaviti se iz nevolje nakon mučnog života.*
Izv. od deverati (v.).

izdùrati, *izdržati, podnijeti.*
Izv. od durati (v.).

izeglènisati se, -išēm, *izrazgovarati se.*
Izv. od eglenisati (v.).

Ìzet, hipok. **Ízo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Izzet,* muško ime »Veličina, Slava« (isp. »Slávko«) < ar. *ʿizzä* »veličina, slava, ponos«.

Ìzeta, hipok. **Íza** (ar.) *musl. žensko ime.*
Muškom imenu Izet (v.) dodan naš nastavak za f. -a.

izgargàrati, *isplakati grlo i usta grgljanjem.* — »Prilikom kupanja (muslimana) moraju se grlo i usta izgargarati« (u ob. gov.).
Izv. od gargara (v.).

ìzhāl, izháluk, v. ishal, ishaluk.

iziládžiti (se), *izliječiti (se).* — »Naj pojedi ovaj somun i ja mislim božijim hemerom, a mojim sevepom da ćeš se odmah iziladžiti« (Zembilj III 26).
Izv. od iladžiti (se) (v.).

izirábiti, *protumačiti, razjasniti.*
Izv. od irabiti (v.).

izištáhiti, *nadovoljiti se onoga za čim se ima ištah (apetit, volja).*
Izv. od ištah (v.).

izmèćār, izmećárluk itd. v. hizmećar, hizmećarluk itd.

ìzmet, v. hizmet

Ízo, v. Izet.

ìzun (ìzum) *m* (ar.) *dozvola, dopuštanje, privola, pristanak.* — »Eto ti izun, turska golotinjo« (M. H. III 107); »Pa iziđe uz tančicu kulu, / Bez izuma u odaju uđe« (Vuk VII 323).
< tur. *izin* < ar. *iḏn.*
V. izunama.

izunáma *f* (ar.-pers.) *1. pismena dozvola; ovlaštenje.*
2. ovlaštenje koje je izdavao šerijatski sudija imamu-matičaru da ovaj u ime šerijatskog suda obavi vjenčanje.
< tur. *izinname* < ar. *iḏn,* v. izun i pers. *nāme* »pismo; knjiga, djelo«.

J

jā! partik. (ar.) *o!*. »ja, merhaba« = o, merhaba! (musl. pozdrav).
< tur. *ya* < ar. *yā!*

jā i **jā** ... **jā** konj. (pers.) *ili, ili* ... *ili.* — Sina Mehu u mektebe dala, / da joj bude paša j a binbaša« (Kurt I 120); »Kupi vojsku hajde na Kosovo, / j a mi spremi od gradova ključe« (Petran. 270); »j a amanu gledajte dermana, / j a nam dajte budžak zemlje prazne« (K. H. I 36); »j a pravo, j a nikako« (Vuk, Posl. 109).
< tur. *ya* < pers. *yā.*

jabàna *f* i **jabánac**, -nca *m* (pers.) *1. stranac, tuđin; nesrodnik.* — »Nemoj slati malenih svatova, / ni spremati j a b a n e djevera« (K. H. I 108); »Ne vodi mi j a b a n e djevera« (Petran. 603).

2. »jabana« znači i: strana, drugi kraj; ledina. — »Čuješ mene, draga sa j a b a n e, / ja na tebi ne nalazim mane« (Ašikl. 117); »Pomrčina, cijelo selo spava, / Sahat kula dvanajes kucala, / Tuj se momče po j a b a n i šeće« (Muz. zap. Inst. 276).

3. »nàjabanu (na jabanu) govoriti« znači: govoriti u stranu, govoriti besmislice.
< tur. *yabana, yaban* < pers. *yabān, yābān,* zapravo: *biyābān;* u oba jezika znači: »pustinja, područje izvan uređenih i naseljenih mjesta koje nije kultivirano niti je u čijem posjedu«.
V. jabandžija, jabandžiluk, jabanlija, jabani.

jabàndžija (jebàndžija) *m* (pers.-tur.) *stranac, tuđin; nesrodnik.* — »Prođi me se momak j a b a n d ž i j a« (M. H. III 320); »neću ljubit' j e b a n d ž i j e, / već komšiju u mahali« (I. Z. III 203).
< tur. *yabancı* < pers. *yabān, yābān,* v. jabana + tur. suf. *-cı.*

jabandžìluk *m* (pers.-tur.) *svojstvo jabandžije; tuđinstvo.*
< tur. *yabancılık,* v. jabandžija + tur. suf. *-lık.*

jabànī, indecl. adj. (pers.) *divlji.*
< tur. *yabani* < pers. *yabānī.*

jabànlija *m* (pers.-tur.) *stranac, tuđin; nesrodnik.* — »O djevojko j a b a n l i j o, / dragi ti se pomamio« (I. Z. II 159); »Dobili smo jednog j a b a n l i j u, / Niti hoće piva ni jediva« (Petran. 592).
< tur. *yabanlı* < pers. *yabān,* v. jabana + tur. suf. *-lı.*

jàcija *f* (tur.) *1. vrijeme (doba) oko 2 sata poslije zalaza sunca, kada se klanja istoimena musl. molitva.* — »I j a c i j e vakta dočekaše« (M. H. III 447);
2. noćna musl. molitva (»jacija namaz«), peta po redu, koja se klanja oko 2 sata iza zalaza sunca. — »Majka sina na j a c i j u budi, / Ustaj, sine, j a c i j a ti prođe!« (Muz. zap. Inst. 3528); »Svašta čula, j a c i j e ne čula« (nar. posl.).
3. U narodnim pjesmama se spominju »prve jacije« ili »male jacije« i »kasne (pozne) jacije« ili »velike jacije«. Prve ili male jacije to je doba kada nastupi vrijeme klanjanja jacije koje oglašavaju mujezini sa minareta (oko 2 sata iza zalaza sunca); »Kad def bije u p r v e j a c i j e« (Sevd. 84). *Kasne ili velike jacije je doba iza pola noći pa do poprije zore, pošto jacijsko vrijeme (»jacijski vakat«) traje i jacija namaz može se klanjati sve do pred zoru. Stoga pjesma kaže:* »Majka sina na jaciju budi, / Ustaj, sine, j a c i j a ti prođe!«
< tur. *yatsı*, osn. zn.: »vrijeme lijeganja, spavanja«.

jačmíčak, v. ječmičak.

jădac, jȁca i **jádac,** jáca *m* (pers.)
1. tanka prsna kost u pernate živadi koja ima dva kraka.
2. vrsta opklade: »lomiti jadac« znači da dvije osobe uzmu kost jadac za dva kraka i tegleći razlome ga, pa poslije toga ko prvi od njih pogriješi, ili se prevari, gubi opkladu.
< tur. *yades, lâdes,* sa istim značenjem kao kod nas < pers. *yād-i dest,* bukv. »ručno sjećanje« pers. izf. od pers. *yād* »sjećanje« i pers. *dest* »ruka«.

jadìđar, adìđār, -ára *m* (pers.)
1. dragulj, dragi kamen; nakit, dragocjenosti, skupocjenosti. — »Pojavi se j a d i đ a r Ajkuna«, (K. H. II 72); »Pa se kani j a d i đ a r a moga! / Otprije je meni mušterija«, (M. H. IV 174); »A u njojzi do tri a d i đ a r a: / Jedno mi je momče Biograče, / A drugo je momče Sarajče, / A treće je momče Hercegovče«, (Vuk V 182); »Ja upita a d i đ a r Hajkunu« (Lord 307).
2. uspomena, darovani predmet za uspomenu.
< tur. *yadiğar* »uspomena« < pers. *yādgār* »dar za uspomenu, dar za sjećanje«, pers. *yād* »sjećanje« + pers. suf. *-gār,* koji služi za tvorbu imenica.

jäfta (jäpta, jävta, jälta) *f* (pers.)
1. tabla sa natpisom; cedulja, etiketa; pismeni raspored. — »Još on j a p t u na kolinu piše, / pa po raji j a p t e otisnuo« (M. H. 284); »Dok popisa konja i junaka, / i dade mu j a p t u na junaka« (K. H. II 272).
2. odjeljenje, odred, grupa; grupa sela koja pripadaju jednoj manjoj opštini ili džematu. — »Dobro ih je bane dočekao, / sve svatove po j a f t a m a baci, / a on sebi senjskog kapetana« (K. H. II 221); »sve padoše po j a v t a m svatovi, / nema j a v t e dvjema seratlijama« (F. J. II 255); »Za Mujova na j a f t o v e vojska; / »Sve rasturi vojsku na sentove« (Lord 98); »Te je mnoge j a l t e pokupio, / Te on sreta kitu i svatove« (Vuk VII 186).
< tur. *yafta* »cedulja, pismena isprava; etiketa; tabla sa kakvim natpisom« < pers. *yāfte* »pismo, cedulja«.
V. jaftadžija.

jäftadžija *m* (pers.-tur.) *onaj koji dijeli na grupe, na odrede.* —

»Izveo je trista j a f t a d ž i j a / Da dijeli svate na konake' (Lord 124).
< tur. *yaftacı*, v. jafta + tur. suf. *-cı*.

jäg *m* (tur.) *1. mirisavo ulje koje hadžije donose iz arapskih zemalja na povratku iz Meke. Njime se muslimani namirisavaju prilikom vjerskih praznika.* — »Čabe j a g o m nek namažu brke« (Nar. bl. 254).
2. ulje, oleum.
< tur. *yağ* »maslo, mast«.
V. jagla, jaglaisati, jaglija, jagluk, jagluk-pita, balukjag, đul-jag, nane-jag, hind-jag.

jägaz, jàgazija, jagàzli, v. jagrz, jagrzli

jàgla *f* (tur.) *cicvara.*
< tur. *yağlı*, v. jag + tur. suf. *-lı*.

jaglàisati, -išēm *1. podmazati mašću ili uljem, napr. točkove u kola itd.*
2. podmazati grlo slatkim i slanim jelom da se ima bolji glas, tj. pojesti što slatko i slano.
< tur. *yağlatmak* »pomastiti«.

jàglak, v. jagluk.

jàglek, v. jagluk.

jàglija *f* (tur.) *vrsta ćahije.*
< tur. *yağlı*, v. jag + tur. suf. *-lı*.

jàgluk (jàglak, jàglek) *m* (tur.) *duguljasti rubac od finog beza zlatom izvezen na jednom uglu.* — »Sa čivije j a g l u k ujagmila« (M. H. III 121); »Kad je svoje svate dofatio, / I j a g l u k e na njim omrčio« (Vuk VIII 25); »Da b' dragom vezen j a g l u k dala, / dragi mi je, malo mu je dara«, »malo čedo j a g l u k o m pokrila« (Muz. zap. Inst. 3522, 1812).
< tur. *yağlık* »rubac«

jàgluk-pita *f* (tur.) *vrsta pite maslenice.* — »Kuhaj pitu j a g l u k - p i t u, hajdule, šajdule« (I. Z. IV 2).
V kompon. pod jagluk i pita.

jägma *f* (pers.) *1. grabljenje, otimanje, pljačka: natjecenje ko će prvi nešto ugrabiti, dobiti itd.* — »pa me mladu podaj na telala, / pa da vidiš j a g m e od momaka« (I. Z. IV 79); »Ode na j a g m u kao alva« (Vuk, Posl. 232).
2. vrsta zajednice u kosnici. — »Tada se jagme ko će više pokositi, jer što pokose kosci iz jedne kuće, to sijeno pripada toj kući. Ta se vrsta zajednice zove »j a g m a«. (GZM 1908 396).
< tur. *yağma* < pers. *yağmā*.
V. jagmiti, ujagmiti, pojagmiti (se).

jägmiti (se) *grabiti; natjecati se ko će prvi što ugrabiti; ići ispred.* — »Tada se j a g m e ko će više pokositi« (GZM 1908 396); »Dobra dora Babahmetovića! / dorat svjema j a g m i uz obalu« (K. H. II 317).
Izv. od jagma (v.).

jàgrz, jàgaz, jàgazija (àgaz, àgazija) *m* (tur.) *konj crnomaljaste kestenjaste boje.* — »Na dva konja Omer udario, / dva j a g r z a dubrovačkog bana« (K. H. II 310); »na j a g r z u konju velikome« (Vuk IV 225); »A uzjaha debela j a g a z a« (F. G. II 438); »Da li ima a g a z i j u vranca« (Vuk VII 141); »I dat ćeš mi a g a z -bedeviju« (M. H. I 438).
< tur. *yağız* »crnomanjast«.
V. jagazli.

jagàzli (agàzli) indecl. adj. (tur.) *crnomanjaste, kestenjaste boje (konj).* — »Izved'te mi j a g a z l i gavrana« (Vuk VII 97); »I

izvede a g a z l i gavrana« (Vuk, Rječnik).
< tur. *yağız,* v. jagrz sa tur. suf. *-li,* koji je dodan u našem jeziku.

Jàhija, -ē i **Jàhjā,** -āta (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Yahya* < ar. *Yaḥyā,* muško ime, »Živi« (isp. »Živojin«); sv. Ivan Krstitelj < ar. *ḥayy* »živ«.

jàhnija, jánija *f* (pers.) *vrsta jela: debelo bravlje meso izrezano na komadiće prži se sa crvenim lukom dok zarumeni, a onda se uspe voda i vari se.* — »U djevojke Ajnije, / jedan sahan j a h n i j e« (I. Z. IV 201); »Moja mi pleća pogača, / moje mu grlo j a h n i j a« (GZM 1908 255); »I arami od ovna j a n i j u« (Vuk, Rječnik).
< tur. *yahni* < pers. *yaḫnī.*
V. papazjahnija.

Jahúdija, v. Jehudija.

jáija *m* (tur.) *pješak.* — »kupi j a i j u, careva pješaka, / i atliju, pašine kavaze« (Vuk IV 326).
< tur. *yaya.*

jàjgija *f* (tur.) *platneni prostirač po minderu na sećiji.*
< tur. *yaygı.*

jàjlak *m* (tur.) *pašnjak; paša na planinskim visoravnama; bačija.*
< tur. *yaylak* i *yayla.*

jàka *f* (tur.) *ovratnik, kragna.*
< tur. *yaka.*

jàkija *f* (tur.) *cerot, flaster; melem koji se privija na ranu i uboj.*
< tur. *yakı* »ono što se privija na oboljeli dio tijela u svrhu liječenja«.

jàkrep, v. akrep

Jákūb, -úba, **Jákūp,** -úpa i **Jákub, Jákup** (asir.) *musl. muško ime.*
< tur. *Ya'kub* < ar. *Ya'qūb,* ime pejgambera, Jakov, sin Isakov, a otac Josifa (sin Ishak-pejgambera, a otac Jusuf-pejgambera) < asir.

jâkūt, -úta *m* (grč.) *rubin.* — »Od j a k u t a i dragog kamenja« (M. H. III 84); »Dvore gradi Sulejman ćehaja / od j a k u t a i od zumuruta« (Muz. zap. Inst. 3276).
< tur. *yakut* < ar. *yāqūt* i pers. *yāqūt* < grč. *yákındos.*
V. jakuti.

jakútī indecl. adj. (grč.-ar.) *boje kao rubin.*
< tur. *yakuti* < pers. *yāqūtī,* v. jakut + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

jàlāh! (jàlā!) i **jàlah! (jàla!)** interj. (ar.) *o bože! bože pomozi!* — »J a l a h! reče, posjede dorata« (B. V. 1892 155); »J a l a kardaš! juriš na dušmana« (Vuk, Rječnik).
< tur. *yallah!* < ar. *yā Allāh!* »o bože!«
V. jalakati, jalaknuti.

jalàkati, -čēm, *vikati »jàlāh! jàlah!« (bože! bože!).*
Izv. od jalah! (v.) na isti način kao halakati (v.) od àlāh, alàhati.

jalàknuti, *viknuti »jalah!« (bože!).* — »Kad li, bolan Turci j a l a k n u š e, / na Srbinje juriš učiniše!« (Vuk IV 159).
Izv. od jalah! (v.).

jàlan *m* kao i adj. (tur.) *laž; lažan, potvoren, imitacija (predmet).*
< tur. *yalan* (zapravo *yalğan*) »laž«.
V. jalanija, jalandžija, jalandži, jalandži-dolma, jalan-šahit.

jalàndži, indecl. adj. (tur.) *lažan, patvoren.*

< tur. *yalancı*, »lažac«.
V. jalandži-dolma.

jalàndži-dòlma *f* (tur.) *nadjev u japraku (listu od loze) od pirinča, pečen na ulju. Naziva se ovako, tj. »lažnom dolmom« usljed tog što nije pravi nadjev od mesa i što je ulje upotrebljeno mjesto masla.*
< tur. *yalancı dolma*, bukv. »lažna dolma«, v. kompon. pod jalandži i dolma.

jalàndžija *m* (tur.) *lažac.*
< tur. *yalancı*, »lažac«.

jalánija *f* (tur.-ar.) *patvorina, imitacija.* — »O Alija ,biser j a l a n i j a, / dosad sam te pod čisto držala« (I. Z. III 185); »da znam da te za nedragog vezem, / vezla bih te bugaraškom svilom, / a punila zlatom j a l a n i j o m« (I. Z. I 74).
< tur. *yalani*, v. jalan + ar. i pers. adj. suf. *-ī*.

jàlan-šáhit *m* (tur.-ar.) *lažni svjedok.*
< tur. *yalan şahit*, v. kompon. pod jalan i šahit.

jàlduz *m* i kao adj. (tur.) *pozlata;* pozlaćen. — »Na avliji u j a l d u z -skemliji« (M. H. III 417).
< tur. *yaldız*, »pozlata«.
V. jalduzli, jalduzdžija.

jaldùzli, indecl. adj. (tur.) *pozlaćen.* — »desnom rukom jalduzli čašom« (Ašikl. 33).
< tur. *yaldızlı*, v. jalduz + tur. suf. *-lı*.

jaldùzdžija *m* (tur.) *zanatlija zlatarskog esnafa koji se bavio pozlatom mahom bakrenih stvari* (v. GZM 1958 117).
< tur. *yaldızcı*, v. jalduz + tur. suf. *-cı*.

jàlija (jàljija) *f* (grč.) *pust (prazan) prostor uz riječnu ili morsku obalu, obala; poveće prazno mjesto na periferiji grada; ledina, polje.* — »Ja usadih višnju na j a l i j i, / a iskopah bunar u avliji«, »Zlato Mejra platno bijelila, / na j a l i j i, nasred Sarajeva« (Ašikl. 25, 94); »kolika je na Musali j a l i j a, / još je veća Atlagića kapija« (Sevd. 103); »pa ga snese moru na j a l i j u« (Vuk II 431); »Ne bi vetra, zatutnje j a l j i j a«, »Opet jeka stade j a l j i j a m a« (Lord 13, 14).
< tur. *yalı* »obala« < grč. *yealós*.
V. jalijaš.

jàlijāš, -áša *m* (grč.-srp. hrv.) *besposličar, skitnica; neodgojeni skitnica; neodgojeni dječak sa periferije grada.*
Izv. od jalija (v.).

jàlman *m* (tur.) *kundak u puške.* — »kojano je obljevena zlatom, / od j a l m a n a do gornjeg nišana«. (Vuk IV 247).
< tur. *yalman*, »šiljak; vrh, vršak u hladnog oružja; sablja, mač«.

jàlta, v. jafta.

jàmak *m* (tur.) *1. bajraktarev zamjenik, zastavnički ađutant.* — »Kad ispade sedam j a m a k o v a, / A za njima sedam bajraktara« (Lord 13); »Sveg je Alu bajrak poklopio, / a j a m a k a kita od bajraka (M. H. III 250).
2. regrut u janjičarskoj vojsci.
3. pomoćnik majstora, kalfa.
4. vrsta tave sa zavijenim drškom za topljenje masla ili loja. Od ovog je nastalo prezime *Jàmaković*.
< tur. *yamak* »pomoćnik«.

Jàmaković, v. jamak.

jàmān, v. imam.

jàmčik *m* (tur.) *grubo ćebe sa dugim resama koje se stavlja pre-*

ko sedla, tako da prekriva jednim dijelom i sapi konja. Osaračen je na mjestima gdje se natiče na unkaš i arkaš i mjestimice iznutra postavljen kožom. Sličan je haši, samo je prostije izrade.

< tur. *yamçı* < st. tur. *yam*, što znači isto što i menzil (v.) + tur. suf. *-çı*.

jamùrluk *m* (tur.) *kišobran*. — »Aj saviše mrke jamurluke« (Lord 262).

< tur. *yağmurluk* »kišna kabanica« < tur. *yağmur* »kiša« + tur. suf. *-luk*.

jànćesedžija, jànkesedžija *m* (tur.) *džepokradica, lopov*.

< tur. *yankesici* < tur. *yan* »strana« i tur. *kesici* »onaj koji siječe« (nom. agent. od inf. *kesmek* »sjeći«).

jàndan (jàndal, jànda) adv. (tur.) *na strani, postrani, sa strane; odvojeno, na osami*. — »Na jandanu Limun harambaša« (K. H. I 113); »jandal Ajka ata istirala«, »Janda sio od Otočca bane« (M. H. III 514, 245).

< tur. *yandan* < tur. *yan* »strana« + tur. postpoz. *-dan* »od, sa«.

jàndžik *m* (tur.) *isto što i šarpelj, tj. seljačka kožna torba koja se nosi obješena sa strane, a znači i torba koja se veže za zadnji dio sedla na konju; tarčug*.

< tur. *yancık* »torba, kesa, čobanska kožna torba, torba koja se veže za zadnji dio sedla na konju«.

Smatram da je neosnovana primjedba Dr Sikirića da »je »jandžik« nastalo od turskog »yancık« — konjski oklop«.

jàngija *f* (tur.) *požar, vatra*.
< tur. *yangın* »požar«.
V. jangi-kula, jangin.

jàngi-kúla *f* (tur.-ar.) *vatrogasna osmatračnica*.

< tur. *yangın kulesi*, izft. od tur. *yangın* »požar« i kula (v.).

jàngin *m* (tur.) *bekrija, boem; lóla*. — »Gdje si bio sarhošu, / gdje si bio jangine« (GZM 1907 405); »momci bude mog Milenka sina, / da on ide piti s janginima« (Muz. zap. Inst. 3669).

< tur. *yangın* »izgorio; strastven; požar«.

jàničār, v. janjičari.

jánija, v. jahnija.

jànkesa *f* (tur.-pers.) *kožna torba koja se nosi sa strane, o boku; šarpelj*. — »Metni glavu u jankesu pasu« (Vuk III 367).
< tur. *yan kesesi* tur. izft. od tur. *yan* »strana« i tur. *kese* < pers. *kīse* »torba«.

jànkesedžija, v. janćesedžija.

jànliš, indecl. adj. i adv. (tur.) *pogrešan, kriv; pogrešno, krivo*.
< tur. *yanlış*.
V. janlišluk.

janlìšluk *m* (tur.) *pogreška; neispravnost, netačnost*.
< tur. *yanlışlık*, v. janliš + tur. suf. *-lık*.

jànjičāri, jènjičāri, jàničāri, -ārā, sing. **jànjičār** -āra *m* (tur.) *poznati rod turske vojske koju je osnovao sultan Orhan 1328. g. U početku su vojnici regrutovani od pomuslimanjenih hrišćana. Ukinuti su uvođenjem nizama 1826. g. za vlade sultana Mahmuda II*. — »Dotrčaše mladi janjičari« (K. H. I 150); »Da on kupi dietcu jenjičare« (F. J. I 95).

< tur. *yeniçeri* < tur. *yeni* »nov« i tur. *çeri* »vojska«.

pàlak *m* (tur.) *prijatelj.*
< tur. *yapalak* »sova; dragi, mili«.

ɩpija *f* (tur.) *1. drveni građevni materijal, građa; tjelesna građa.* — »Tad ćeš vidjet Alaginu seku. / Ja kakva je vesela joj majka: / ne ima joj para do ćesara / ni j a p i j e do stambol-kapije« (Beh. V 380).
2. gvozdeni unutrašnji dijelovi mlina za kafu koji služe za mlevenje.
< tur. *yapı.*

jàprak *m* (tur.) *1. list.*
2. list od vinove loze.
3. vrsta jela: dolma u vinovu listu.
< tur. *yaprak* »list«.

jäpta, v. jafta.

japùndžak *m* (tur.) *vrsta bijelog grožđa u Hercegovini.*
< tur. *yapıncak* »vrsta grožđa nazvanog po jednom selu u području Mramornog mora odakle je poteklo.

japùndže -eta *n* (tur.) *kišna kabanica; ogrtač od debelog sukna ili ćebe sa dugom dlakom kojim se ogrće radi zaštite od kiše i snijega.* — »pa se kriju za Arape sluge, / pokrivaju sablje j a p u n d ž e t i, / da im Marko ne vidi sabalja« (Vuk II 410); »Poslije kiše j a p u n d ž e ne treba«, »Kad je lijepo vrijeme, j a p u n d ž e ponesi, / a na zlome, čini što ti je drago« (Vuk, Posl. 256, 117); »Kupi milje, pokupi fitilje, / A iznesi crveno j a p u n d ž e« (Lord 148).
< tur. *yapınca, yapunca,* istog značenja kao kod nas.

jârabī! interj. (ar.) *1. gospodaru, bože!*
2. **»jârabī šùćur!«** *hvala ti, gospodaru bože!*
< tur. *yarabbi* < ar. *yā* »o!« i ar. *rabbī* »moj gospodaru«; ar. *šukr* »hvala, zahvala«.

jàračiti, -īm **jàračenje** *n, pripremati (pripremanje) konja za trku; trenirati, dresirati (treniranje, dresiranje).* — »Svi junaci konje razgledali, / Razgledali, pa ih j a r a č i l i, / A Alija pod sedlom dorata« (Vuk VII 162).
< tur. *(yarak), yaraklamak* »pripremati konja za borbu«.

jàrak, -a *m* (tur.) *oružje, bojna oprema.* — »Istom b'jela zora zabijelila, / stade jeka, a j a r a k a zveka, / a eto ti silenih Turaka« (F. J. II 258); »Pod j a r a k o m Diklića Janoša, / Na konjicu Bojadinovića« (Vuk, Rječnik); »O kamenu j a r a k objesili« (B. V. 1890 246).
< tur. *yarak* »oružje«.
V. jaračiti, ujaračiti, jarakli.

járak, -rka *m* (tur.) *prokop za odvođenje vode (jarak uz cestu, jarak u njivi itd.).*
< tur. *ark* »jarak, kanal«.

jaràkli, indecl. adj. (tur.) *ujaračen (konj).*
< tur. *yarakl.*

jaràmaz, jaràmazin *m* (tur.) *nevaljalac; nepristojan; nemiran, nestašan.* — »Carinjane, gole j a r a m a z e, / ni Carina bez j a r a m a z i n a« (K. H. I 157); »za to šalje prvoga vezira, / da po Bosni ćera j a r a m a z e, / i umiri sve Krajine redom« (Vuk IV 335).
< tur. *yaramaz,* part. imeprf. 3 lice sing. neg. oblik od inf. *yaramak* »valjati, vrijediti«.
V. jaramazluk, pojaramaziti se.

jaramàzluk *m* (tur.) *nevaljalstvo; nepristojnost; nemirnost, nestašluk.*

< tur. *yaramazlık*, v. jaramaz + tur. suf. *-lık*.

járān i **jàrān**, -ána *m* (pers.) *prijatelj, drug.* — »Ja sam skoro pošo uz Carinu, / mati moja sa mojim j a r a n o m« (K. H. I 156); »Vino piju dva mila j a r a n a, / j a r a n Mujo i j a r a n Alija« (nar. pj.).

< tur. *yâran* < pers. pl. *yārān*, sing. *yār* »prijatelj«.

V. jaranica, jaraniti, jaranstvo, sjaraniti se.

jarànica *f, prijateljica, drugarica, cura s kojom momak ašikuje.* — »već su meni j a r a n i c e máni, / što ja nosim mrki fes na glavi« (Muz. zap. Inst. 2463). Izv. od jaran (v.).

jaràniti, *prijateljevati, drugovati, družiti se.* — »Svak iz svoje, pa ćemo j a r a n i t i« (Nar. bl. 161).

Izv. od jaran (v.).

jaránstvo, *prijateljstvo, drugarstvo.*

Izv. od jaran (v.).

jaràtisati, -išēm, *stvoriti.* — »Kad je Bog j a r a t i s o savjetnike, tajnike i ostale velike činovnike...« (Zembilj III 21).

< tur. *yaratmak* »stvoriti«.

jàrdum *m* (tur.) *pomoć.* — »Budi meni danas u j a r d u m u« (K. H. I 59).

< tur. *yardım*.

V. jardumdžija.

jardùmdžija *m* (tur.) *pomagalac, onaj koji pomoć pruža.* — »Kome je kadija davudžija, nek mu je Bog j a r d u m d ž i j a« (Nar. bl. 84).

< tur. *yardımcı*, v. jardum + tur. suf. *-cı*.

jardžèvān, v. jargovan

jargòvān, v. jorgovan

[illegible] *mljeveno žito, naročito kukuruz.*

< tur. *yarma*, sa istim značenjem kao kod nas < tur. *yarmak* »rascijepiti, rasporiti«.

jàruga *f* (tur.) *brazgotina; rupa ili pukotina koju bujica izruje.*

< tur. *yarık* »brazgotina, pukotina« (od inf. *yarmak* »rascijepiti, rasporiti«).

jàsačiti, *braniti, zabranjivati.*

Izv. od jasak (v.).

jàsak, indecl. (tur.) *1. zabranjeno; zabrana; naredba kojom se što zabranjuje.* — »Sinoć paša u Mostar mi dođe, / kako pade, odmah j a s a k dade, / da hvataju s kijem koga nađu« (S. B. II 20).

2. »*jasak učiniti*«, *zabraniti.* — »Car Sulejman j a s a k u č i n i o: / da s' ne pije uz ramazan vino« (Vuk II 417).

< tur. *yasak*.

V. jasačiti, jasakčija.

jasàkčija *m* (tur.) *straža; kavaz; lični pratilac, tjelohranitelj.* — »Der zastavi j a s a k č i j e, naokolo nobetčije« (GZM 1910 103).

< tur. *yasakçı*, v. jasak + tur. suf. *-çı*.

Jâsīn, -ína *m* (ar.) *ime 36. poglavlja (sure) kur'ana. Jasin se uči »pred dušu« umrlih.* — »Več prida se metno hamajliju, / Uči j a s i n kod vode bunara« (M. H. III 21).

< ar. *Yāsīn*.

jàsmīn, jasèmīn, čèsmīn, -ína *m* (pers.) *biljka Yasminus officinale L., fam. Oleaceae.* — »Mnoge li sam sate provo, / pod pendžerom kraj j a s m i n a« (Sevd. 143); »Zapališe j a s e m i n čibuke, / u to doba kahva se iznese« (K. H. II 579).

— tur. *yasemin* < pers. *yāsemīn*.

jàstuk *m* (tur.) *uzglavlje.* — »Za j a s t u k se rukom ufatila« (M. H. III 508).
< tur. *yastık.*
V. jastuk-bošča.

jàstuk-bòšča *f* (tur.-pers.) *jastučnica, navlaka za jastuk.*
V. kompon. pod jastuk i bošča.

Jàšar (tur.) *musl. muško ime.*
< tur. *Yaşar*, muško ime < tur. *yaşar* part. imperf. (3 lice sing. imperf.) od inf. *yaşamak* »živjeti«.

jàšar (iskriv.), v. kajser.

jàšā! jàšasun! jàšāsun! interj. (tur.) *živio!* — »Naš car ima još zemlje, čok j a š a padiša!« (Kočić I 88).
< tur. *yaşa! yaşasın!* imp. od inf. *yaşamak* »živjeti«.

jàšmak *m* (jerm.) *koprena od bijelog muslina kojom su se podbrađivale muslimanke koje su nosile feredžu. Na selu po mnogim našim krajevima tako se naziva veliki rubac, povezača za glavu.* — »U feredži bez j a š m a k a« (GZM 1907 406); »Devojke me dobro nose, / Obdan nose za j a š m a k o m, A u veče u vodicu« (Vuk V 387).
< tur. *yaşmak* < jerm.

jatàgan, -a i **jatàgān**, -ána *m* (tur). *dugi krivi nož poput sablje koji se nosi za bensilahom, handžar.* — »Povadiše nože j a t a g a n e« (GZM 1908 40); »u silave dvije puške male, / među njima noža j a t a g a n a« (Vuk IV 298); »Udari je nožem j a t a g a n o m, / Rusu joj glavu odsjekao« (M. H. I 259). *Od ovog je naziv jedne mahale u Beogradu: Jatàgān-mâla.*
< tur. *yatağan.*

Jatàgān-mâla, v. jatagan.

jàtak *m* (tur.) *1. postelja, ležaj.* — »U odaji, na meku j a t a k u« (M. H. III 117); »baš ko suze djevojačke / prvo jutro na j a t a k u« (Muz. zap. Inst. 2444). *2. onaj koji pomaže i skriva hajduke i uopšte odmetnike od vlasti i prekršitelje zakona.* — »Ne može biti hrsuzin bez j a t a k a« (Vuk, Posl. 205).
< tur. *yatak*, sa oba značenja kao kod nas.
V. jatakovati.

jàtakovati, -ujēm, *prikrivati odmetnike.*
Izv. od jatak (v.).

játor, v. hatar.

jaùklāš, -áša *m*, *dragi, momak koji se voli.* — »O Zlatijo, moja kukavice, / imadeš li svoga j a u k l a š a« (K. H. II 157).
< tur. *yavuklu.*
V. jauklija.

jaùklija *f* (tur.) *draga, voljena djevojka, odabranica.* — »U selu je moja j a u k l i j a, — / kude mi je troji kudioci« (Vuk I 294); »Gdje je Zlatka, tvoja j a u k l i j a« (M. H. III 118).
< tur. *yavuklu.*

jàvaš, indecl. adj. i adv. (tur.) *1. blag, spor.*
2. polako, polagano, tiho. — »J a v a š, Suljo, drago dite moje« (K. H. III 268).
< tur. *yavaş.*
V. javaša, javašati, javašli, javašlija, javašluk, odjavašiti.

javàša *f* (tur.) *sprava (poput malih falaka) kojom se nozdrve u konja zavrnu, da bi konj bio miran, da se ne vrti dok se potkuje.*
< tur. *yavaşa.*

javàšati *usporiti; smalaksati.* — »Dobri ati sad su j a v a š a l i,

/ jer su jednu trku izletjeli« (K. H. II 360).
Izv. od javaš (v.).

javàšli, indecl. adj. i adv. (tur.) *1. blag, spor.*
2. polako, polagano, tiho.
< tur. *yavaşlı,* v. javaš + tur. suf. *-lı.*

javàšlija *m* (tur.) *onaj koji je spor, tih, lijen ili nemaran.*
< tur. *yavaşlı.*

javàšluk *m* (tur.) *sporost, lijenost; nemarnost; neodlučnost.*
< tur. *yavaşlık,* v. javaš + tur. suf. *-lık.*

jáver *m* (pers.) *ađutant.*
< tur. *yaver* »ađutant« < pers. *yāwer* »pomagač«.

Jávra (tur.) *musl. žensko ime.* — »Kolika je na Bembaši trava. još je ljepša dizdareva J a v r a« (Vuk I 386).
< tur. *yavru* »janje«, dakle kao ime »Janje« (isp. »Jánja«).

jàvru, indecl. *n* (tur.) *mladunče: janje, pile, sokolić itd.*
< tur. *yavru.*
V. Javra, javrum!

jàvrum! interj. (tur.) *sokole! junače!*
< tur. *yavrum!* »janje moje! pile moje! sokoliću moj!«
v. javru + tur. posv. zamj. 1. lice sing. *-m.*

jävta, v. jafta.

jàzi-ćàge, -eta *n* (tur.-pers.) *napisano ćage, napisana cedulja.*
V. kompon. pod jazija i ćage.

jazìdžija *m* (tur.) *pisar.* — »Na očim' mu kapidžije nema, / na ustim' mu j a z i d ž i j e nema« (I. Z. I 201); »on pozivlje k sebi j a z i d ž i j u, / pa dovati jedan tabak knjige« (Vuk II 517).
< tur. *yazıcı,* v jazija + tur. suf. *-cı.*

jàzija *f* (tur.) *1. pismo, pisanje; natpis, ono što je napisano.* — »Pa pogleda knjizi niz j a z i j u« (K. H. I 15).
2. u kovanog novca ona strana na kojoj je brojem označena vrijednost (druga strana novca je: »tura«); otud je nazvana društvena igra bacanje kovanog novca: »tura-jazija«; »Kozaci su se igrali životom kao da se igraju krajcarima, i velikom broju ispadalo je »j a z i j a« (Šol. II 238).
< tur. *yazı,* izv. od inf. ***yazmak*** »pisati«.
V. jazidžija, jazili, jazi-ćage, jazma.

jazìli indecl. adj. (tur.) *napisan.*
< tur. *yazılı,* v. jazija + tur. suf. *-lı.*

jàzma *f* (tur.) *rukopis, manuskript.*
< tur. *yazma,* nom. action. i part. od inf. *yazmak* »pisati«.

jàzuk, -a *m* i **jàzuk!** (tur.) *1. šteta;* kaže se: »j a z u k je gaziti travu«; »Kad je tako, i j a z u k bi bilo, / Vrijeđati takoga junaka« (Vuk VII 286).
2. šteta! žalibože! na sramotu! »J a z u k tebi i tvojemu šanu, / gdje ja sjedim četiri godine, / pa me kadar izbaviti n'jesi« (K. H. I 568); »j a z u k ti bilo!« (u ob. gov.).
< tur. *yazık.*
V. jazuklarosum!

jazuklàrōsum! interj. (tur.) *na sramotu! žalosno!*
< tur. *yazıklar olsun!* »na sramotu! žalosno!« < tur. *yazıklar* pl. od *yazık.* v. jazuk + tur. *olsun!* imp. 3. lice sing. od inf. *olmak* »biti«.

jê, -éta *n* (ar.) *ime ar. slova* »*y*«.
< tur. *ye* < ar. *yā'.*

jebàndžija, v. jabandžija.

ječèrma, ječȑma, v. dečerma, dečrma.

ječmíčak (jačmíčak), -íčka *m* (srp. hrv.) *oteklina. mali čirić koji se pojavljuje kao oboljenje na očnom kapku; prispodabja se zrnu ječma i stoga je izveden deminutiv od ječam. Mislim da je ova riječ kod nas formirana po uzoru na tur. arpacık »ječmičak«, deminutiv od tur. arpa »ječam«. pa se može smatrati turcizmom iako je po etimologiji naša riječ.*

jećìndija, v. ićindija.

jećpáre indecl. adj. (pers.) *od jednog komada, u jednom komadu, cjelovit, bez dijelova.*

< tur. *yekpare* < pers. *yekpāre* < pers. *yek* »jedan« i pers. *pāre* »komad«.

jèćūn, -úna *m* (ar.) *zbir, iznos;* kaže se: »Koliko ti iznosi j e ć u n kad to sve sabereš?«.

< tur. *yekûn* (č. jekjun) < ar. *yäkūn,* imperf. 3. lice sing. od gl. *kānä (kwn)* »biti, postati«. (Po Salahi-ji ova riječ je došla u tur. j. iz pers. *yekūn* »sve zajedno, sve jednako«).

jèdek *m* (tur.) *1. povodac od julara; uže kojim se vodi konj u povodu.* — »Pa odriješi vranca i đogata, / na gavranu sedlo pritisnuto, / i povede u j e d e k u đoga« (K. H. II 479); »Ti povedi vranca u j e d e k u« (M. H. III 266).

2. dugo uže za pripinjanje konja, da može pasti na livadi, a da ne pobjegne. — »Na nogam joj četiri ćusteka, / A na glavi četiri j e d e k a« (Petran. 411). *3. uže, konopac.* —, »otsekoše svelene j e d e k e, / povezoše niz vodu Moriša« (Vuk II 620). *4. rezerva, ono što se drži u rezervi za slučaj potrebe, osobito konj koji se u povodu vodi kao rezerva.* — »Begu Rade podmaće goluba, a povede j e d e k a dorata« (M. H. III 462); »Opremo se Gazi Husrev beže, / i pedeset opremi j e d e k a« (K. H. I 19); »Nek' povede hiljadu svatova, / i povede dvanaest j e d e k a« (B. V. 1892 172).

5. igra »Jedeka«: podijele se igrači na dvije grupe, pa jedni vuku konopac na jednu, a drugi na drugu stranu« (v. Miodrag. 251).

< tur. *yedek* sa značenjima kao kod nas < tur. *yedmek* »voditi«.

V. jedekile, jedeklija, jedekteš.

jèdekīlē, indecl. (tur.) *sa jedekom tj. sa rezervom, sa rezervnim konjima koji se vode u povodu.* — »Ja svatova age Bašagića, / Ličana i ličkog Mustaj-bega / j e d e k i l e i daulbazile« (K. H. II 503).

< tur. *yedekile,* v. jedek + tur. postpoz. *-ile* »sa«.

jedèklija *f* (tur.) *vrsta beza uzvoda.* — »Od čistog pamuka može biti pamučna »strikulja«, »j e d e k l i j a« (vrsta »uzvoda«) i »bȏr«. J e d e k l i j a i bȏr je najljepše tkanje i istovremeno najteže (GZM 1957 10).

< tur. *yedekli* < tur. *yedek* »konopac« + tur. suf. *-li,* tj. bez na pruge, kao da su konopci pruženi.

jedèkteš *m* (tur.) *jular.*

< tur. *yedekdaş* v. jedek + tur. suf. *-daş.*

Jedìleri, Jèdiler *m* (tur.) *turbe sa sedam grobova u blizini džamije za Beglukom (na Bistriku) u Sarajevu.*

< tur. *yediler* »sedam njih«. tur. *yedi* »sedam« + tur. suf. za pl. *-ler.*

jèdžek *m* (tur.) *jelo, hrana, jestivo.* — »Ti pripravi gosposka j e d ž e k a / I pripravi piva izobila« (Vuk VII 284); »jer oni (rogači) nisu ni za j e d ž e k a, ni za rakije« (Zembilj II 49).

< tur. *yeyecek,* part. fut. od inf. *yemek* »jesti«.

Jédžūdž i **Médžūdž,** -údža **(Jéđūđ** i **Méđūđ)** *m* (jevr.) *neki narod malog rasta koji će (prema muslimanskom vjerovanju) preplaviti čitav svijet pred sudnji dan (kijamet).*

< tur. *Yecuc, Mecuc* < ar. *Yā'ǧūǧ, Mā'ǧūǧ,* »Gog i Magog« < jevr.

jeftìnlija *m* (srp. hrv.-tur.) *onaj koji jeftino prodaje.* — »sutra će nam j e f t i n l i j a doći, / jeftino će robu prodavati« (I. Z. III 202).

Hibr. r. sa tur. suf. *-li.*

jège, ège, -eta *n* (tur.) *oštrač, alatka za oštrenje noževa, pila itd.*

< tur. *eğe.*

V. egendija.

jèglēn, jeglènisati, v. eglen, eglenisati.

jegirmìluk, v. jigirmiluk.

Jehúdija (Jahúdija) *m* (jevr.) *Jevrejin.* — »Nema više onih starinskih J a h u d i j a, kad u subotu iziđi Mošo s Mošinicom i dignu se u šetnju« (Zembilj III 127).

< tur. *Yahudi* < ar. *Yāhūdiyy* < ar. *Yāhūd* < jevr. + ar. adj. suf. *-iyy.*

jȅk *m* (pers.) *1. jedan, jedinica. 2. »jȅkdur Ālāh«, Bog je jedan.* — »J e k d u r A l a h, jedan je Bog« (Andrić, Pripovj. 60).

< tur. *yek* < pers. *yek* »jedan«; tur. *yekdir Allah* »jedini je Bog« < pers. *yek* + tur. *-dir* »je« + ar. *Allāh* »Bog«.

V. jekten.

jekìndija, v. ićindija.

jèkmek, jekmèkčija, jekmèščija, v. ekmek, ekmekčija itd.

jèkser, v. ekser

jèksik, v. eksik

jȅkten adv. (pers.-tur.) *sasvim, potpuno.*

< tur. *yekten* »odjednom«, v. jek + tur. postpoz. *-ten (-den)* »od«.

jèlćen (èlćen) *n* (tur.) *jedro.* — »Razapeše četiri j e l ć e n a« (K. H. I 542); »Šator mu je od zelene svile. / A katarka od suvoga zlata, / I e l ć e n i od srebra kovani« (Vuk VI 79).

< tur. *yelken.*

V. jelćenuša.

jelćènuša *f, jedrenjak, lađa na jedra.*

Izv. od jelćen (v.).

jèlek *m* (tur.) *1. prsluk.* — »Na Osmanu ljetna đeisija, / svilen j e l e k do svilena pasa« (K. H. II 187).

2. ženski prsluk jako iskružen, koji se zakopčava pri dnu samo jednim, ili najviše sa tri dugmeta, sasvim blizu jedno do drugog.

< tur. *yelek* »prsluk«.

jelkòvan *m* (tur.) *ona duža kazaljka na satu koja pokazuje minute.*

< tur. *yelkovan.*

jèljike, v. ilika.

jèmek *m* (tur.) *1. pripravljeno jelo,* — »jedan sahan jahnije, / i dva suda j e m e k a« (I. Z. IV 201); »Ružičica sofru meće, / Ljubičica j e m e k nosi« (Vuk V 388).

2. objed, gozba.
< tur. *yemek.*
V. jemekna mahrama.

jèmekna màhrama *f* (tur.-ar.) *marama koja služi kao salveta kod objeda.*
V. kompon. pod jemek i mahrama.

jȅmelije, v. jemenije.

jemenìdžija *m* (ar.-tur.) *zanatlija koji pravi jemenije, mestve, papuće itd.*
< tur. *yemenici,* v. jemenije + tur. suf. *-ci.*

jemènija (emènija) *f* (ar.) *rubac (marama) od tankog platna, išarana granama, kojim se povezuje glava.* — »i na glavu j e m e n i j u šamsku« (K. H. I 68); »a na glavu kapu od kurjaka, / priveza je mrkom j e m e n i j o m«, »Opasaću jašar e m e n i j u, / Pokriću se stambolskom čaptijom« (Vuk II 242, V 424).
< tur. *yemeni* < ar. *yämäniyy* »Jemen« + ar. adj. suf. *-iyy.* »jemenska roba« < ar. *Yämän*

jȅmenije, jȅmenlije (jȅmelije) *f* pl. t. (ar.) *1. vrsta plitkih firala u boji; uvožene su sa Istoka kao jemenska izrada, pa su otud ovako ime dobile.* — »pa na noge turi j e m e n i j e« (K. H. II 172); »Namamiću koga hoću — / nek izdere j e m e n i j e!« (Vuk I 388); »Krenu Meho, obu j e m e n i j e« (Lord 121); »On prepinje kovče na tozluke, / A na noge nazu j e m e l i j e« (M. H. IV 331); »Firale u Posavini i Bos. Krajini zvahu se j e m e n i j e, u Hercegovini postule ...« (Kreš. Čizm. obrt. 134).
2. papuče.
3. »kàjsar-jȅmenije« (iskr. »jàšar-jȅmenije«), crvene firale. — »Sinoć bjehu čizme i kalčine, / Eno danas k a j s a r - j e m e n i j e« (Kreš. Čizm. obrt. 135).
< tur. *yemeni* < ar. *yämäniyy* »jemenska roba« < ar. *Yämän* »Jemen« + ar. adj. suf. *-iyy.*
V. jemenija, jemenidžija.

jèmīn (èmīn), -ína *m* (ar.) *1. zakletva.* — »Žena se u plač, a hrsuz u krive j e m i n e uzda« (Nar. bl. 54).
2. »jèmīn (èmīn) učiniti«, zakleti se. — »Jesam j e m i n Bogu u č i o n i o, / Da se drugom oženiti neću« (Petran. 379); »Ti si danas j e m i n u č i n j e l a« (Lord 113); »Jer sam Bogu e m i n u č i n i o, / Da se nikad ne odrečem kumstva« (Vuk VII 324).
< tur. *yemin* < ar. *yämīn*
V. jeminašče.

jèmīn, jemínluk, v. emin, eminluk.

jeminàšče *n* (ar.-tur.) *milostinja koja se dijeli sirotinji po smrti nekog lica za njegovu dušu, kako bi mu bili oprošteni grijesi zbog eventualnih krivih zakletvi za života.*
< tur. *yemin akçesi* »pare zakletve«, izft., v. kompon. pod jemin i akče.

jemìščija *m* (tur.) *trgovac voćem i povrćem.*
< tur. *yemişçi.*

jèndek, v. hendek.

jèndisati, jènisati, jènjisati, -išēm, *nadvladati, nadjačati, nadhrvati, nadigrati.* — »Ja Omera rane j e n d i s a l e« (K. H. I 521).
< tur. *yenmek* »nadvladati, nadjačati« itd.

jȅnđa, jénđa, jènđija i jȅnga, jénga, jèngija (ȅnđa, énđa, ènđija, ȅnga, énga, èngija) *f* (tur.) *djeveruša, svatica, žena ili djevojka koja ide po nevjestu u svatovima i prati je da ne bi*

bila sama među muškarcima. »Redom idu čašice / da nazdrave zdravice: / Zdravo bila, mila j e n g o, / i ta do tebe!« (Muz. zap. Inst. 2133); »konje sedmake, svate jednake, / svate jednake, j e n đ e devojke« (Vuk I 18).

< tur. *yenge.*

V. jenđibaša, jenđibula, jenđiluk, jenđijstvo.

jènđibaša (ènđibaša) *f* (tur.) *glavna jenđa.* — »Sna zaovi ni jatora nema, / Nek bude e n đ i b a š a Ajki« (Vuk VII 127).

< tur. *yenge başı* »prvak jenđi«, izft., v. kompon. pod jenđa i baš.

jènđibula, jèngibula (ènđibula, èngibula, ènđija bùla) *f* (tur.) *djeveruša, jenđa.* — »A kad vidje devet j e n đ i b u l a, / namakoše duvak na djevojku« (F. J. II 250); »A pobježe j e n đ i b u l a mlada« (K. H. I 111); »krnaju je j e n g i b u l e mlade« (M. H. X 101); »Da je vidiš noću po mjesecu, / Bes svatova i e n đ i j a b u l a« (Vuk VII 8).

< tur. *yenge bula* »djeveruša žena«, v. kompon. pod jenđa i bula.

jènđija, v. jenđa.

jenđijstvo, *žensko djeverstvo.* — »Ženi, ago, i meni je drago, / i ja ću ti u j e n đ i s t v o poći« (Muz. zap. Inst. 2541).

Izv. od jenđa, jenđija (v.).

jenđìluk, jengìluk *m* (tur.) *vršenje uloge djeveruše, žensko djeverstvo.* — »Pa će Hanki u j e n g i l u k sići« (M. H. III 263).

< tur. *yengelik,* v. jenđa + tur. suf. *-lik.*

jȅnga, v. jenđa.

jèngeča (èngeča, èngija) *f* i **èngeče,** -eta *n* (tur.) *skoba, skobla.*

< tur. *yengeç* »rak«.

jèngibula, v. jenđibula.

jèngija, v. jenđa.

jengìluk, v. jenđiluk.

jèni, indecl. adj. (tur.) *nov.* — »U Mostaru na j e n i pazaru« (Beh. X 43).

< tur. *yeni*

V. Jenipazar.

Jènipazar (Jèni-Pàzār, Jènji-Pàzār) -ára *m* (tur.-pers.) *Novi Pazar, najveći grad bivšeg Novopazarskog Sandžaka.* — »Hajde š njima ka Jenji-Pazaru« (Vuk II 229).

< tur. *Yeni Pazar* »Novi Pazar«, v. kompon. pod jeni i pazar.

jènisati, jènjisati, v. jendisati.

jènjičāri, v. janjičari.

jèralma *f* (tur.) *čičoka, morska repa, arapska repa, podzemelska hruška.*

< tur. *yer elması,* biljka *Helianthus tuberosus L.,* bukv. »zemaljska jabuka«.

jergòvān, v. jorgovan.

jèribasma *f* (tur.) *vrsta sočne krupne kruške.*

< tur. *yere basmaz* »ono što na zemlju ne pada«, tur. *yere,* dativ od *yer* »zemlja« i tur. *basmaz,* part. i imperf. neg. 3. lice sing. od *basmak* »pasti, udariti itd.« U našem jeziku gubi se »z« isto kao »čikma« (sokak) mjesto »čikmaz«. Ovaj naziv je možda došao otud, što se ova kruška razbije kad padne na zemlju.

jèrīle adv. (tur.) *pogotovo; sigurno; iz temelja.* — Kaže se: »Ako mu se budeš smijao, onda

j e r i l e neće htjeti pjevati«; »a možda toga rata j e r i l e neće biti, nego će se diplomati nadlagivati...« (Zembilj III 96).
< tur. *yerile* »mjestom, s mjestom« (tur. *yer* »mjesto; zemlja« + tur. postpoz. *-ile* »sa«.

jèrišnī (pilav), adj., *(pilav) od jerišta.*
Izv. od jerište (v.).

jèrište, jèrišće i **jeríšte, jeríšće (erište, erišće)** *n* (pers.) *domaći rezanci, tanki i dugački, od kojih se pravi pilav zv. »jerišni«.* — »Ah moj dragi, moje sitno j e r i š t e« (GZM 1906 501).
< tur. *erişte* »domaći rezanci« < pers. *rište* »usukani konac«.

jèrlaga, v. jerlu-aga.

Jèrlagić, v. jerlu-aga.

jèrli-aga, v. jerlu-aga.

jèrli-beg *m* (tur.) *mjesni beg, beg-mještanin.* — »J e r l i - b e ž e, nevesinjska balijo« (GZM 1906 501).
< tur. *yerli bey* »mjesni beg«.

jèrlija *m* (tur.) *mještanin, ovdašnji.*
< tur. *yerli* < tur. *yer* »mjesto« + tur. suf. *-li.*
V. jerli-beg, jerli-kul, jerlu-aga.

jèrli-kul, jèrli-kol, jèrlu-kul, jèrlu-kol *m* (tur.) *vojnici mjesnog kola, koji su pod zapovjedništvom dizdara čuvali utvrđene gradove.* — »I tvojijem, care j e r l i k u l i m', / po gradovim' mladim kapetanim'« (K. H. I 77).
< tur. *yerli kulu* < tur. *yerli* »mjesni« i tur. *kul, kol* »odred vojske«.

jèrlu-aga, jèrli-aga, jèrlaga, *m* (tur.) *mjesni aga, mjesni zapovjednik. Od ovog je nastalo prezime Jèrlagić.*
< tur. *yerli aga* »mjesni aga«.

jèrme-džèbelija *m* (tur.-ar.) *poluoklopnik.*
< tur. *yarım cebeli* < tur. *yarım* »pola, polovina« fig. »nepotpun, manjkav« i tur. *cebeli,* v. džebelija.

jèsāp, v. hesab.

jèsīr, èsīr, -íra *m* (ar.) *zarobljenik, sužanj.* — »Ja je j e s i r, ja je poginuo« (M. H. III 264).
< tur. *esir* < ar. *äsīr.*
V. jesirluk, jesir učiniti.

jesírluk, esírluk *m* (ar.-tur.) *ropstvo, sužanjstvo.*
< tur. *esirlik,* v. jesir + tur. suf. *-lik.*

jèsīr učiniti, *zarobiti, zaplijeniti.* — »Topove im j e s i r u č i n i o« (K. H. I 41).
Izv. od jesir (v.).

jèšil (iskrv. **jàšar**) indecl. adj. (tur.) *zelen.* — »Opasaću j a - š a r emeniju, / Pokriću se stambolskom čaptijom« (Vuk V 424).
< tur. *yeşil.*
V. ješiluk.

ješìluk, ješìrluk *m* (tur.) *pripremljena jaja sa zeljem i rižom.*
< tur. *yeşillik* »zelenje« < tur. *yeşil* »zelen« + tur. suf. *-lik.*

jèteci pl. *m* (tur.) *krila, rubni dijelovi u samara;* — *»rubni dijelovi stelje (samar se sastoji od drvenog dijela i »stelje« tj. džake, slamom napunjen dio samara) u samara«* (GZM 1958 108).
< tur. *etek* »skut, krila«.

jètīm, íma *m* (ar.) *siroće; dijete bez jednog ili bez oba roditelja.* — »Na nj j e t i m s k e ruke pritisnemo« (K. H. I 44); »Dok su, kaže, svi j e t i m i bili« (Lord 109).
< tur. *yetim* < ar. *yätīm.*

jètmiš num. (tur.) *broj 70, sedamdeset.*
< tur. *yetmiş.*

jèvmi-kijámet *m* (ar.) *sudnji dan, smak svijeta.*
< tur. *yevmi-kıyamet* < ar. *yäwmu-l-qiyāmä* < ar. *yäwm* »dan«, ar. *qiyāmä* v. kijamet.

jèzān, v. ezan

jèzīd, -ída *m* (tur.) *1. inačija, prgav čovjek koji ruži i teroriše. 2. ljuto, srdito dijete.*
< tur. *yezit* »okrutan, surov« < ar. *Yäzīd,* ime vladara iz dinastije Umejevića (sina Muavije, osnivača dinastije) (680-683). Zbog Jezidove okrutnosti i postupka prema Muhamedovu unuku Husejinu, njegovo je ime dobilo gore navedeno značenje. Inače ar. *yäzīd* je imperf. 3. lice sing. od *zādä (zyd)* »povećati se; povećati, dodati« itd.

jìđit, v. jigit.

jigirmìluk, igirmìluk (jegirmìluk, girmìrluk) *m* (tur.) *turski dukat kovan za vlade sultana Mahmuda II 1833 g. Ima stari i novi jigirmiluk. Stari je u prometu skuplji.* — »Žuti dukat madžariju, / i g i r m i l u k, mahmudiju, / i carevu medžediju« (Ašikl. 55); »Ne da babo šćerke Džemke bez agaluka, / bez hiljadu i pet stotin' j i g i r m i l u k a« (Muz. zap. Inst. 2726).
< tur. *yirmilik* »dvadešnjak« (tur. *yirmi* »dvadeset« + tur. *-lik).*

jìgit, jìđit, džìgit *m* (tur.) *1. junak, hrabar i odvažan čovjek. 2. dobar jahač konja. 3. izvršni organ esnafske londže.*
< tur. *yiğit.*

jìlduz, ìlduz *m* (tur.) *1. zvijezda 2. cvijet zvjezdan, Callistephus chinensie (L.) Nees.*
< tur. *yıldız* »zvijezda; cvijet zvjezdan«.
V. Jilduza, jilduznama.

Jìlduza (tur.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Yıldız,* žensko ime, »Zvjezdana«, osn. zn.: »zvijezda«.

jilduznáma *f* (tur.-pers.) *knjiga koja upućuje kako se po zvijezdama doznaje sudbina čovjeka.*
< tur. *yıldızname,* v. kompon. pod jilduz i name.

jògun, jogùnast, adj. i **jogùnica** *f* (tur.) *svojeglav, udarljiv, obijestan, nepokoran.* — »Al' je Ajka j o g u n i c a bila« (N. K. II 222).
< tur. *yoğun.*
V. jogunluk.

jogùnluk *m* (tur.) *svojeglavost, tvrdoglavost, udarljivost, obijest.*
< tur. *yoğunluk,* v. jogun + tur. suf. *-luk.*

jògurt *m* (tur.) *vrsta kiselog mlijeka koje se kiseli na jedan poseban način.* — »Ne jedemo ni j o g u r t« (Nar. bl. 324).
< tur. *yoğurt* »kiselo mlijeko«.

jȍk! i **jȍk** (tur.) *ne! nije! nema.* — »J o k, Halile, lijepog mi dina!« (K. H. II 64); »Čorbe čok, mesa j o k« (Vuk, Posl. 349).
< tur. *yok.*
V. jok džanum! jokluk, joktur, jok vala.

jȍk džánum! interj. (tur.-pers.) *ne brate! nije tako, prijatelju! ne može biti!* — »ama pašo — j o k d ž a n u m, to ni ja ne vjerujem« (Čolak. 25).
< tur. *yok canım!,* v. kompon. pod jok i džanum.

joklàma *f* (tur.) *regrutovanje, novačenje, regrutacija; prozivanje.* — »Treći put se obećala,

kad je sin izlazio na j o k l a m u . . .« (Zembilj II 11).

< tur. *yoklama* »regrutovanje« nom. action. od inf. *yoklamak* »regrutovati, novačiti«, osn. zn.: »prozivati, provjeravati, kontrolisati«.

jòkluk *m* (tur.) *nemaština, siromaština.*

< tur. *yokluk*, v. jok + tur. suf. *-luk.*

jòktur, indecl. (tur.) *nema.* — »A imaš li djeci kruva? J o k t u r, valaj!« (Vuk V 453); »Udario j o k t u r u kesu« (Vuk, Posl. 327).

< tur. *yoktur* »nema«.

jȍk vàlā! interj. (tur.-ar.) *ne, bogme! nije, bogme!*

< tur. *yok vallah!*, v. pompon. pod jok i vala.

jȍl *m* (tur.) *1. put, staza.* Kaže se: »u j o l utjerati« tj. dovesti nekog u red, disciplinovati.

2. staza kod mutapčija. — ». . . posle čega mutapčija ulazi u stazu »j o l« da bi pristupio upredanju« (GZM 1957 52).

< tur. *yol.*

V. joldaš, joldžija, joldžiluk, joluk, jolpaz, joltasi, joltava, jolteskera.

jòldāš, -áša *m* (tur.) *saputnik; drug.* — »Hodi, j o l d a š, da pijemo vino, / a prođi se kavge i đavola«, »Ala, kardaš, čudnijeh prilika! / Ono, j o l d a š, po nas dobro nije« (Vuk II 452, IV 120).

< tur. *yoldaş* »saputnik«, v. jol + tur. postpoz. *-daş* u značenju udruživanja ili zajednice.

jòldžija (jòlđija) *m* (tur.) *putnik.* — »Ja j o l d ž i j a, a ti dovadžija« (K. H. I 322); »J o l d ž i j a sam hoću putovati« (Lord 158).

< tur. *yolcu*, v. jol + tur. suf. *-cu.*

joldžȉluk *m* (tur.) *putovanje, ekskurzija.*

< tur. *yolculuk*, v. joldžija + tur. suf. *-luk.*

jòlpaz *m* (tur.-pers.) *skitnica, besposličar; raskalašenjak.* - »J o l p a z je, veliku mi je štetu počinio« (Kočić I 27).

< tur. *yolpaz*, bukv. »koji po putu mnogo hoda, obigrava«, v. jol i pers. *bāz*, pers. osn. od inf. *bāḫten* »igrati«.

jòltasi *m* (tur.-ar.) *sudi za nošenje hrane, sastoje se od 2—4 valjkasta suda (tasovi) uklopljena jedan u drugi s poklopcem i alkom na najgornjem, te od dvije šipke koje vežu najdonji sud s poklopcem. U njima se nosi hrana od kuće u dućan, ili iz aščince u dućan, u kancelariju i kući. Zovu se još i meterizi (v.).*

< tur. *yol tası*, tur. izft., v. pompon. pod jol i tas.

jòltava *f* (tur.-pers.) *duga tava odnosno tendžera s vodoravnim drškom.*

< tur. *yol tavası*, bukv. »putna tava«, tur. izft., v. kompon. pod jol i tava.

jȍl-tèskera, jòlteskera *f* (tur.-ar.) *propusnica, pasoš.*

< tur. *yol tezkeresi*, tur. izft., v. kompon. pod jol i teskera.

jòluk, jòlluk, (jònluk) *m* (tur.) *brašnjenica, hrana za put.* — »Mujo se sprema na vojsku, / draga mu j o n l u k spremala« (V. M. 93).

< tur. *yolluk*, v. jol + tur. suf. *-luk.*

jòndža *f* (tur.) *djetelina.*

< tur. *yonca.*

V. jondžaluk.

jondžàluk *m* (tur.) *djetelište.* < tur. *yoncalık,* v. jondža + tur. suf. *-lık.*

jòrdām, -áma (jòrdān) *m* (tur.) *oholost, ponositost, umišljenost, upeto držanje.* — »od srebrni noža i pušaka, / i od njina velikog j o r d a m a« (Vuk I 516); »Prodaje j o r d a n« (Vuk, Posl. 263).

< tur. *yordam.*

V. jordamdžija, jordamiti, jordamli, jordamuša, zajordamiti.

jordámdžija i **jordàmdžija** *m* (tur.) *onaj koji jordami.* — »Ah, moj dragi, jedan j o r d a m d ž i j a, / što jordamiš, što mi ne dolaziš?« (Muz. zap. Inst. 3300). < tur. *yordamcı,* v. jordam + tur. suf. *-cı.*

jordámiti (jordániti) *pečiti se, ponosito, oholo se držati.* — »što j o r d a m i š, što mi ne dolaziš?« (Muz. zap. Inst. 3300); »znaš li dragi kad smo j o r d a n i l i, / j o r d a n e ć i jordan granu vezli« (GZM 1908 255).

Izv. od jordam (v.).

jordámli indecl. adj. (tur.) *ponosit, upet, ohol.* — »j o r d a m l i je Džafer alaj-beže, / j o r d a m l i je da ga Bog ubije« (K. H. II 577).

< tur. *yordamlı,* v. jordam + tur. suf. *-lı.*

jordàmuša (jordànuša) *f, jordam-grana, nekakva dopadljiva grana.* — »A na srijedi grana j o r d a n u š a, / znaš li, dragi, kad smo jordanili« (GZM 1908 255). Izv. od jordam (v.).

jõrga *f* (tur.) *vrsta konjskog hoda odnosno konjskog poigravanja pri kome se jahač ne drmusa, nego ugodno na sedlu sjedi.* — »A bajraktar živa mira nejma. / Svom alatu j o r g u pokazuje / Sve mu od bisa u visinu klisa« (M. H. IV 97).

< tur. *yorga.*

jòrgan *m* (tur.) *posteljni pokrivač, napunjen pamukom i prošiven.* — »Pokrijte ga svilenim j o r g a n o m« (M. H. III 141). < tur. *yorgan.*

V. jorgandžija, jorganluk.

jorgàndžija *m* (tur.) *zanatlija koji puni pamukom jorgane i prošiva ih, ili trgovac jorganima.* < tur. *yorgancı,* v. jorgan + tur. suf. *-cı.*

jorgànluk *m* (tur.) *platno koje služi kao lice u jorgana.*

< tur. *yorganlık,* v. jorgan + tur. suf. *-lık.*

jorgòvān, jargòvān, jergòvān, jardžèvān, -ána *m* (pers.) *jorgovan, Syringa wulgaris L. fam. Oleaceae.* — »Bol boluje lijepa Hajrija, / pod orahom i pod j o r g o v a n o m« (Sevd. 47).

< tur. *erguvan* < pers. *erġewūn* (> ar. *erğuwān).*
V. adžuvan, jorgovani.

jorgovánī, jargovánī, indecl. adj. (pers.) *boje kao jorgovan.*

< tur. *erguvani* < pers. *erġewānī,* v. jorgovan + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

jũfka (jũhka, jũpka) *f* (tur.) *na tanko razvijeno, rasukano tijesto za spravljanje raznih pita, slatkih i slanih.* — »Kakve j u f k e, taka i pita« (Nar. bl. 80); »Kakvu ko pitu želi jesti, onake i j u f k e razvija«, »Probitačno mu bilo kao jarcu j u f k a« (Vuk, Posl. 125, 263).

< tur. *yufka* (prema Salahi-ji od ar. *ufqa* »tanka kožica«).

jũhka, v. jufka.

Jũka, v. Jusuf

jùkluk *m* (tur.) *dolap pričvršćen uza zid sobe, u kojem se drži preko dana posteljina.*
< tur. *yüklük.*

jùksuk *m* (tur.) *naprstak, napršnjak.*
< tur. *yüksük.*

jùlār, ùlār, -ára *m* (grč.) *oglavina i povodac za konja od užeta.* — »Natakoše dvanaest j u l a r a« (K. H. I 127); »U l a r s konjem ide« (Vuk, Posl. 332).
< tur. *yular* < grč. *eulēra.*
V. zajulariti.

jùmačiti, jumáčenje, *izvoditi šare i ukrase na narodnoj nošnji; izvođenje šara i ukrasa.* — »Pri dnu se pregača šara, odnosno »j u m a č i« obično kupovnom vunicom raznih boja, najviše crvenom«, »Veza i ukrasa na košulji ima mnogo, naročito kod djevojaka i mladih žena. Najviše se ceni »j u m a č e n j e« tj. izvođenje šara utkivanjem »na dasku« od raznobojnog pamuka ili svile« (GZM 1957 10, 11).
Izv. od jumak (v.).

jùmak (ùmak) *1. klupče; mosur na koji se namotava svila ili zlatni i srebrni konac.* — »Do sad si mi žuti dukat bio! / Od sad si mi na j u m a k u zlato«, »Privi se k milom djeveru / kakono zlato k j u m a k u« (Vuk V 225, 53); »Mara mota sa j u m a k a zlato« (Kašik. I 184).
2. šara na narodnoj nošnji. — »Ispod »j u m a k a« na pregači prišije se opletena traka . . .« (GZM 1957 11).
3. mali sud od bakra sa repeljkom za zahvatanje vode.
< tur. *yumak* »klupče, mosur konca«.
V. jumačiti.

jùmrija *f* (tur.) *vrsta kazandžijske alatke.*
< tur. *yumru.*

jùmruk *m* (tur.) *stisnuta šaka.*
< tur. *yumruk.*

Júnān, ána *m* (grč.) *Grčka.* — »I J u n a n u natrag popuštijo, / Tesaliju sve je povrnuo« (Lord 106).
< tur. *Yunan* < ar. *Yūnān* < stgrč. *Yonía.*

jùnbasma *f* (tur.) *vrsta tkanine koja se upotrebljava za pravljenje dušeka.*
< tur. *yün-basma* < tur. *yün* »vuna« i tur. *basma* »platno«.

jùnga *f* (tur.) *mjera za težinu, naročito za maslo i vunu; težina jedna oka i po.* — »Daj mi, Mujo, jednu j u n g u zlata« (M. H. X 107).
< tur. *yonga* »trijeska, iver«.

Júnus, Júnuz (jevr.) *musl. muško ime.*
< tur. *Yunüs* < ar. *Yūnus*, lično ime, ime pejgambera Jone < jevr.

jüpka, v. jufka

jùrīš, -íša *m* (tur.) *navala, napad.* — »Među cure j u r i š učinio« (K. H. I 520).
< tur. *yürüyüş* izv. od *yürümek* »ići, hodati, napredovati«.
V. jurišati, juriti, jurun!

jurìšati, *navaljivati, napadati.*
Izv. od juriš (v.).

jùriti, *trčati, brzo ići naprijed.*
< tur. *yürümek* »ići, hodati, napredovati«.

Jùruci, -ūkā (sing. **Jùruk)** *m* **(tur.)** *tursko pleme turkmenskog porijekla. U početku su bili nomadi — stočari, a kasnije su postali zemljoradnici i nastanili*

se u raznim krajevima Male Azije, Trakije i Makedonije. Zadržali su mnoge svoje posebne običaje. — »Sve Juruke i Bugare mlade« (Vuk, Rječnik).
< tur. *Yürük*, osn. zn. »nomad, skitač« (< tur. *yürümek* »ići, kretati se«).

jùruk *m* (tur.) *pripadnik janjičarske pomoćne vojske. Juruci su imali naročiti zadatak da pred vojskom uređuju puteve, da dovode u red mostove itd.*
< tur. *yürük*.

jùrun! interj. (tur.) *naprijed! navalite!* »Dok zavika beg Mustajbeg lički: / Jurun, braćo, moji bajraktari!« (K. H. II 378).
< tur. *yürün!* imp. 2. lice pl. od inf. *yürümek* »ići, hodati, napredovati«.

Júso, v. Jusuf

Jùsuf, hipok. **Júso, Jūka** (asir.) *musl. muško ime.*
< tur. *Yusuf* < ar. *Yūsuf*, muško ime, ime pejgambera, sina Jakubova, Jozef < asir.

jùsuk, v. juzuk.

juvàlaci, -lākā pl. t. (tur.) *vareni kolačići od mesa sa pirinčem i bijelim lukom.*
< tur. vulg. *yuvalak*, knj. *yuvarlak* »okrugao, kuglica«.

jüz, num. (tur.) *broj 100, stotina.*
< tur. *yüz.*
V. juzbaša.

jūzbaša *m* (tur.) *kapetan, zapovjednik buljuka. Od ovog je došlo prezime Jūzbašić.* — »On doziva dv'je juzbaše« (Ist. bl. II 268).
< tur. *yüzbaşı*, tur. izft., v. kompon. pod juz i baš.

Jūzbašić, v. juzbaša

jùzuk, jùsuk *m* (tur.) *prsten.* — »Eto, Meho, para carevica, / stan ćeš meni od nje sakovati, / što ostane da je za jusuka« (I. Z. III 77).
< tur. *yüzük.*

K

kàar, kâr, v. kahar.

kaàrli, kárli, v. kaharli

kàba, indecl. adv. i adj. (tur.) *1. krupno, golemo.*
2. sirov, neotesan, prost, grub.
< tur. *kaba.*
V. kabast, kabaš.

Kába, v. Čaba.

kabadáhija, kabadàhija i **kàbadahija** *m* (tur.) *grubi dahija, nasilnik.*
< tur. *kabadayı* »onaj koji se prikazuje junakom«, v. kompon. pod kaba i dahija.

kabáet, v. kabahat.

kabáhat (kabáat, kabájet, kabáet) *m* (tur.) *krivica, krivnja.*
< tur. *kabahat* < ar. *qabāḥa.*
V. kabahatli, kabahatlija, kabahatluk.

kabahàtli indecl. adj. (ar.-tur.) *kriv, griješan.*
< tur. *kabahatlı,* v. kabahat + tur. suf. *-lı.*

kabahàtlija *m* (ar.-tur.) *krivac, griješnik.*
< tur. *kabahatlı,* v. kabahatli.

kabahàtluk *m* (ar.-tur.) *krivica, krivnja.*
< tur. *kabahatlık,* v. kabahat + tur. suf. *-lık.*

kabájet, v. kabâhat.

kàbare *f* pl. t. (tur.) *1. vrsta ženskog pojasa od kadife, ukrašen metalnim tokama ili granama, obično srebrnim.* — »Vrh nje kratak jelek postavila, / a po njemu srmali k a b a r e« (K. H. II 311).
2. vrsta toka: krupne srebrne pločice na đečermama.
< tur. *kabara* »mali klinčići sa širokim glavama, žute ili srebrnaste boje, kojim se ukrašavaju drveni predmeti (sanduci, stolice, nalune itd.)«.

kabàrisati, kabàrdisati, -išēm, *naduti se, oteći, nabreknuti.* — »Jedan gradski tata, što mu je trbuh k a b a r i s a o od pive . . .« (Zembilj III 49).
< tur. *kabarmak* »naduti se, oteći«.

kàbast adj., *krupan, velik, golem.* — »Zametnut ću k a b a s t o veselje« (M. H. III 558); »Usljed k a b a s t o g perja ona (kukuvija) nam nekako izgleda i mnogo krošnjavija« (Hirtz, Rječnik).
Izv. od kaba (v.).

kàbāš, -áša *m* (tur.) *vrsta grubog, prostog gunja.* — »Zimi su se ranije mjesto koporana nosili gunjevi »ćebetaši« ili »k a b a š i«. Prvi su bili od sukna, koje je na unutrašnjoj strani imalo

kratke bičeve, uvijene kao jagnjeća koža, tj. krpno. K a b a š i su pak krojeni od »bugarskog« sukna. Bogatiji su obično nosili »ćebetaše«, a siromašniji »k a b a š e« (GZM 1956 90).
Izv. od kaba (v.).

kábil indecl. adj. i adv. (ar.) *1. mogućan.* — »K a b i l nebi'dem nalaziti, / Nit' im smorta ni života nema« (Lord 231).
2. moguće. — »Da je k a b i l, duše bi mu svoje dao, toliko ga voli« (u ob. gov.).
< tur. *kabil* »mogućan; moguće« < ar. *qābil* »koji prima, koji uzima«, part. akt. od *qabilä, qabūl (qbl)* »primiti, uzeti, privoljeti«.
V. kabul, kabuliti, okabuliti.

kabíla *f* (ar.) *pleme, rod.*
< tur. *kabîle* < ar. *qabīlä.*

kabristān, -ána *m* (ar.-pers.) *groblje.*
< tur. *kabristan* < pers. *qabristān* < ar. *qabr* »grob« + pers. suf. za građenje imenica mjesta *-stān.*

kàbūl, indecl. adj. (ar.) *primljen, uslišan, prihvaćen.* — »Kod Boga mu dova k a b u l bila« (K. H. I 338).
< tur. *kabul* < ar. *qabūl* »primanje, privola«.
V. kabuliti, kabulosum! okabuliti.

kabúliti, *pristati, prihvatiti, usvojiti.* — »Tko k a b u l i da je kurvin sin?« (Nar. bl. 170).
Izv. od kabul (v.).

kabūlōsum! i **kàbūlōsum!** interj. (ar.-tur.) *kod boga ti bilo primljeno (ovo tvoje dobročinstvo); Na ovaj način se zahvaljuje onaj kome se dadne kakav dar ili milostinja.* — »Hvala, brate. k a b u l o s u m, da Bog da, da hadžija postaneš« (Čolak. 36).
< tur. *kabul olsun!* »neka je primljeno! (kod boga)«, v. kabul i olsun!

kābur *m* (ar.) *grob, raka.* — »u k a b u r nas zatvoriti« (Zb. XXVIII sv. 2 240); »Napored im k a b u r iskopali, / tudi su im dženazu klanjali« (Muz. zap. Inst. 1813).
< tur. *kabir* < ar. *qabr.*
V. kabristan, kaburdžija.

kabùrdžija *m* (ar.-tur.) *grobar.*
< tur. *kabirci*, v. kabur + tur. suf. *-ci.*

kabútija, v. ćabutija.

kābz, v. kavz.

kàbza, kàvza, kàmza *f* pl. **kàbze** i **kàbzeta** (ar.) *držak od sablje, noža, handžara itd., odnosno okov oko drška od drveta, kosti ili nečeg drugog.* — »Na nožu joj srce izvadio, / na k a m z a m a bile džigerice« (GZM 1907 637); »Ja se sageh da kopču odapnem, / zape meni k a m z a od handžara« (I. Z. II 95); »Pa begovu sablju dofatila, / K a b z e t a joj na odaju baci, / Golu sablju beše ugrabila« (ovdje k a b z e t a znače korice) (Lord 287).
< tur. *kabza, kavza* »držak« < ar. *qabḍa* »šaka, pesnica; držak«.
V. ukavziti.

kàčak *m* (tur.) *1. odmetnik od vlasti; bjegunac.*
2. prokriumčarena stvar: kačak duhan, kačak mal itd.
< tur. *kaçak* izv. od inf. *kaçmak* »pobjeći, bježati«.

kačàmak *m* (tur.) *vrsta jela spravljena od kukuruzna brašna, pura.* — »prostrijeću mu abanetinu, / nek se valjuška, / skuhaću mu k a č a m a k a, / nek se nagrca« (Muz. zap. Inst. 2737).
< tur. *kaçamak.*

kačèrisati, -išēm, *pobjeći*.
< tur. *kaçar*, imperf. 3. lice sing. od inf. *kaçmak* »pobjeći«

kačkàvālj, kaškàvālj, keškèvālj, -álja *m* (tal.) *vrsta masnog žutog sira, odličnog kvaliteta, koji se prodaje u manjim i većim kolutovima.*
< tur. *kaşkaval* < tal. *caciocavallo.*

kàčkin *m* (tur.) *bjegunac.*
< tur. *kaçkın*, izv. od inf. *kaçmak* »pobjeći, bježati«.

káđa, v. kaduna.

kadáif *m* (ar.) *vrsta slatkog jela. Sirovi kadaif se pravi ovako: napravi se žitko tijesto od bijelog brašna i jaja i stavi se u posudu koja je s donje strane šupljikava. Onda se iz tog suda sipa tijesto na jednu veliku tepsiju (demirliju) koja je dobro zagrijana žarom koji je stavljen ispod nje. Na taj način se dobiju tanke niti pečenog tijesta koje se diže sa tepsije i hladi. Od ovog sirovog kadaifa spravlja se kadaif za jelo tako što se natrpa u duboku tepsiju, na njeg se istrese određena mjera masla pa se peče u štednjaku ili na pekari. Kad je pečen zalije se gustim ključalim šerbetom od šećera.*
< tur. *kadayıf* < ar. pl. *qaṭā'if* sing. *qaṭīfä*, v. kadifa.
V. kadaifnjak.

kadáifnjāk, -áka *m* (ar.-srp. hrv.) *dublja tepsija s izrezima po okolici u kojoj se peče kadaif.* Izv. od kadaif (v.).

kádar, káder, indecl. adj. (ar.) *mogućan, sposoban, koji je u stanju da nešto učini.* — »a k a d a r sam stići i uteći / i na strašnu mjestu postajati«, »Kad si k a d e r, airli ti bilo!« (Vuk III 12, V 423); »koji nije k a d a r platit' vina u mehani za potrebna druga« (Vuk, Posl. 239).
< tur. *kadir* < ar. *qādir*, part. akt. od *qadarä, qudrä (qdr)* »biti u stanju nešto učiniti; moći«.

kàdara (iskr.), v. gadara.

káđe, v. kaduna.

Kadèrije, Kadìrije *f* (ar.) *pripadnici derviškog reda koji je osnovao ‹Abdu-l-qādir äl-Gīlānī, za vladavine Seldžuka u XII vijeku.*
< tur. *kadirî* < ar. *qādiriyy* »kadirovski« (ar. *Qādir*, skraćeno od *‹Abdu-l-qādir*+ar. adj. suf. *-iyy*.

kadífa *f* (ar.) *svilena baršunasta tkanina; svileni rutavi samt.* — »A avlija crljena k a d i f a« (M. H. III 328).
< tur. *kadife* < ar. *qaṭīfä*.
V. kadiflija.

kadífa, kadìfica *f* (ar.) *cvijet Tagetes erectes L., Tagetes patulus L.* — »od latife i male k a d i f e« (GZM 1910 521).
< tur. *kadife çiçeği*, izft. v. kompon. pod kadifa i čiček.

kadìflija *f* (ar.-tur.) *kapa ili odjeća od kadife.*
< tur. *kadifeli*, v. kadifa + tur. suf. *-li*.

kàdija *m* (ar.) *šerijatski sudija.* — »da je pamet do k a d i j e kao od k a d i j e«, »Ne zna rakija što je k a d i j a« (Vuk, Posl. 50, 199); »K a d i j a obi nićah učinio« (M. H. III 251).
< tur. *kadı* < ar. *qāḍī, qāḍin*, part. akt. od *qaḍā (qḍy)* »suditi«.
V. kadiluk.

kadìluk *m* (ar.-tur.) *1. kadijsko zvanje.*

2. nadležno područje jednog kadije: srez. Turska carevina se dijelila na vilajete, vilajeti na sandžake, sandžaci na kadiluke, kadiluci na nahije, nahije na sela i gradove, a gradovi na mahale. »može li biti riba bez vode, / riba bez vode, ptica bez gore, / a Banja Luka bez k a d i l u k a« (Muz. zap. Inst. 2931).
< tur. *kadılık*, v. kadija + tur. suf. *-lık*.

Kàdrija (ar.) *musl. muško ime.* Ako iza imena dođe »aga«, »beg« ili »efendija«, onda otpada naš nastavak *-ja:* Kadri-aga, Kadri-beg, Kadri-efendija.
< tur. *Kadrî*, muško ime, »Sudbinski« < ar. *qadriyy* »sudbinski, onaj koji je vezan za sudbinu« (ar. *qadr* »sudbina«, udes, božja volja« + ar. adj. suf. *-iyy*).

Kadríja, hipok. **Kádra** (ar.) *musl. žensko ime. Ovo se ime obično nadijeva djetetu koje se rodi na Lejlei-Kadr, 27. noć ramazana.* < tur. *Kadriye*, žensko ime, »Sudbinska« < ar. *qadriyyä* »sudbinska« (ar. *qadr* »sudbina, udes, božja volja« + ar. adj. suf. za f. *-iyyä*).

kàduna, káda, káde *f* (tur.) *gospođa, ugledna žena; dobra domaćica.* — »Gdje gledaju stambulske k a d u n e« (M. H. III 7); »pa on pita mladu nevu, Adem k a d u n u: / Šta je tebi, Adem-k a d o, mlada nevjesto?« (Sevd. 201); »Knjigu piše k a d e Bajčićeva« (M. H. X 51).
< tur. *kadın* < tur. *hatun*, stariji oblik *katun* (u pers. *ḫātūn*, u ar. *ḫātūn* »žena«).
V. kadun-butići, kadundžika, kadun-đubegi.

kàdun-bùtići *m* pl. (tur.) *posebna vrsta kolačića, ćufteta koji se začinjavaju limunom.*
< tur. *kadın budu*, bukv. »ženski but, žensko bedro«, izft. v. kompon. pod kaduna i but.

kadùndžika *f* (tur.) *ženica, gospođica, kadunica.* — »i biti ćeš k a d u n d ž i k a mlada, / i često ćeš na teferič ići«, »Još ću povest moju k a d u n d ž i k u, / ti povedi tvoju Vlahinjicu« (Vuk III 456).
< tur. *kadıncık* »ženica« (dem. od *kadın* »žena«).

kàdun-đùbegi *m* (tur.) *vrsta slatkog jela: okrugli komadi od tijesta koje je zakuhano od nišesteta, bjelanceta od jaja i kajmaka koji se, pošto se ispeku, zaliju ukuhanim šećerom.*
< tur. *kadın göbeği*, bukv. »ženski pupak«, izft. od tur. *kadın* »žena« i tur. *göbek* »pupak«.

kȃf *m* (ar.) *ime arapskog slova* »q«.
< tur. *kaf* < ar. *qāf*.

kafàna *f* (ar.-pers.) *kavana.*
< tur. *kahvehane*, v. kompon. pod kahva i hane.

kȃfaz *m* (pers.) *1. karirano platno, karirana bošča.*
2. »ȁl-kȃfaz«, crvena karirana bošča, crveni karirani vęo. — »Izmami je na čardak, / podera joj a l - k a f a z / i svilenu košulju« (Muz. zap. Inst. 2808).
Skraćeno od kafazli, kafazlija (v.).

kȃfaz, v. kafez.

kafàzli, kafèzli, indecl. adj. (pers.-tur.) *1. kariran.* — »na djevojci k a f a z l i -dimije« (Muz. zap. Inst. 59).
2. sa drvenim rešetkama na prozorima. — »Heto dođe k a f ą z l i jodaji« (Lord 231).

3. *zatvoren, nastanjen u sobi sa drvenim rešetkama.* — »L'jepo ime k a f a z l i -Ružica, / Štono mi je u kafezu rasla« (Vuk VII 89).
< tur. *kafesli,* v. kafez + tur. suf. *-li.*
V. kafazlija, kafezlija.

kafàzlija *f* (pers.-tur.) *basma na kocke, karirano platno; bošča na kocke, bošča »ukafaz«.* — »Čuli mene moja mila seko! / Ti se pokri boščom k a f a z l i - j o m« (S. B. I 7).
< tur. *kafesli* »kariran«, v. kafez + tur. suf. *-li.*

kafàzlija, v. kafezlija.

kafèdžija, v. kahvedžija.

kafènisati, v. kahvenisati.

kàfez, kàvez, kàfaz *m* (pers.) *1. krletka.*
2. drvene rešetke na prozorima u starinskim kućama (mušepci). Otud se naziva i soba koja ima ove rešetke kafez-odaja, kafaz-odaja, ili samo kafez, kafaz. — »A kad dođe u k a f a z - o d a - j u«, »Tu će tebe, sine, zaiskati, / iz k a f e z a tebe izvaditi« (K. H. II 29, I 150); »Kad otvori od k a f a z a vrata« (Lord 155); »kojano je u k a v e z u rasla« (Vuk I 271).
< tur. *kafes* »krletka; drvene rešetke na prozorima« < pers. *qafes* (i u ar. *qafaṣ*).
V. kafazli, kafazlija, kafezlija, kafez-bez, ukafaz.

kàfez-bȅz, kàfaz-bȅz *m* (pers.-ar.) *vrsta kariranog beza: kocke po bezu od podebljanih žica osnove i potke.*
V. kompon. pod kafez i bez.

kafèzli, v. kafazli.

kafèzlija, kafàzlija *f* (pers.-tur.) *1. osoba koja živi u kafez-odaji, tj. u sobi sa drvenim rešetkama na prozorima.* — »Podaj njemu k a f a z l i j u Ružu« (K. H. II 28).
2. dio odjeće koji je od kariranog platna.
< tur. *kafesli,* v. kafez + tur. suf. *-li.*

káfir, kafìrluk, v. ćafir, ćafirluk.

kàftan *m* (pers.) *vrsta duge gornje haljine, bez postave, obično od čohe. Po kaftanu se veže pojas tzv. »kušak«.* — Digni k a f - t a n, lijepa djevojko« (N. K. II 222); »Sad će mene reći moja Mara, / da devojci svilen k a f - t a n skidam« (Vuk I 267).
< tur. *kaftan* < pers. *ḫaftān.*

kàhar (kàar, kâr) *m* (ar.) *1. žalost, tuga, briga.* — »Bez k a - h a r a i teška mejdana«, »Od k a h a r a i žalosti teške« (M. H. III 230, 398); »Gotov kao baba na k â r« (Vuk, Posl. 45).
2. ružnja, pogrda, nasilje.
< tur. *kahır* < ar. *qahr.*
V. kaharan, kaharli, kahar učiniti, kahriti se, kahren-džebren, okahariti (se).

kahàrli (kárli) indecl. adj. (ar.-tur.) *žalostan, brižan, neveseo, snužden, tužan.* — »A taj vezir dertli i k a h a r l i« (K. H. I 93); »K a r l i jesam, večerala n'jesam, / Zbog dragoga, da ga bog ubio« (I. Z. Herceg. 64); »Što si k a r l i, moja jetrvice« (Kurt, I 259).
< tur. *kahırlı,* v. kahar + tur. suf. *-lı.*

kàhar učiniti, *ožalostiti, nanijeti tugu i žalost, zadati nevolju, nasilje učiniti.* — »Nemoj rano otvarati vrata, / brata moga k a h a r u č i n i t i«, »Mogo bi te k a h a r u č i n i t i, / na Popini tebe dočekati, / razbit svate, otet Hlivanjkinje!« (M. H. III 137, 201).
Izv. od kahar (v.).

kahkàha *f* (ar.) *smijanje grohotom.* — »Pa se bane k a h k a h o m smijao« (Lord 277).
< tur. *kahkaha* < ar. *qahqaha.*

kàhpe, v. kahpija.

kahpèluk *m* (ar.-tur.) *neozbiljnost prevrtljivost, obijest.* — »Ne zna šta radi od velika k a h p e l u k a«, »Šta te je uhvatio k a h p e l u k? (u ob. gov.).
< tur. *kahpelik,* v. kahpija, kahpe + tur. suf. *-lik.*

kàhpija (kápija) *f* i **kàhpe** *n* (ar.) *bludnica, kurva; pokvarenjak.* »Oh Fatija ti jedna k a h p i j o« (K. H. II 368).
< tur. *kahpe* < ar. *qaḥbä.*
V. kahpeluk, kahpijati se, kopile, kopilan.

kahpìjati se, *blud provoditi; skitati se.* — »Izlaze jedne fištrije. što se po vazdan k a h p i j a j u po korzu i parkovima . . .« (Zembilj II 4).
Izv. od kahpija (v.).

kàhren-džèbren, adv. (ar.) *nà silu, nàzōr.*
< tur. *kahren-cebren* < ar. *qahrän-ǧübrän* »zōrom i nasiljem, na silu«.

kahrìmān, -ána *m* (pers.) *junak.* — »Mustaj-beže, ako boga znadeš, / izgiboše do dva k a h r i m a n a!« (K. H. II 378).
< tur. *kahraman* < pers. *qahramān.*
V. Kahriman, kahrimanluk.

Kahrìmān, -ána, hipok. **Káhro** (pers.) *musl. muško ime.*
< tur. *Kahraman,* muško ime, »Junak« < pers. *qahramān* »junak«.

kahrimánluk *m* (pers.-tur.) *junaštvo.*
< tur. *kahramanlık,* v. kahriman + tur. suf. *-lık.*

kähriti se (käriti se), *žalostiti se, brinuti se.* — »Nemoj se k a r i t i, doć' će on« (Kočić I 39).
Izv. od kahar (v.).

kàhva (kàfa, kàva) *f* (ar.) *1. kafa.* — »Nosi crnu k a h v u na tabaku« (M. H. III 253).
2. kafana. — »Po k a h v a m a i po hanovima« (K. H. I 98).
< tur. *kahve* < ar. *qahwä,* što je u početku značilo »vino«, kasnije »pržena zrna biljke *bunn*« ili »*būn*« i najzad »kafa — napitak«.
V. kahvaji, kahvaltija, kahvana, kahva-parasi, kahvedžija, kahvenisati, kahvenjaci, kahveodžak.

kahváji, indecl. adj. (ar.-pers.) *kahvast, smeđ poput kafe.* — »Ljudi vele da je sumbul mavi, / a ja velim nije već k a h v a j i« (Beh. VIII 271).
< tur. *kahvevî,* v. kahva + ar.-pers. adj. suf. -ī sa prethodnim dodatkom pomoćnog glasa »*v*«.

kahvàltija *f* (ar.-tur.) *doručak.*
< tur. *kahvaltı,* tur. izft. od tur. *kahve* »kafa« i tur. *alt* »pod, dolje«, bukv. »pod kafom«.

kahvàna *f* (ar.-pers.) *kafana.* — »izgorješe hani i hamami, / i k a h v a n e i džamije bijele« (S. S. 66).
< tur. *kahvehane,* v. kompon. pod kahva i hane.

kàhva-paràsi, indecl. supst. (ar.-pers.) *malo novca, koliko je potrebno da se plati kafa u kafani.*
< tur. *kahve parası,* bukv. »kafeni novac«, tur. izft. v. kompon. pod kahva i para.

kahvèdžija, kavèdžija, kafèdžija, *m* (ar.-tur) *1. onaj koji kuha kafe; onaj koji drži kafanu.* —

»ona Ibru nađe k a h v e d ž i j u« (M. H. III 231).
2. *onaj koji voli da pije kafu, ili koji mnogo pije kafu; kaže se:* »on je veliki k a h v e d ž i j a«
< tur. *kahveci,* v. kahva + tur. suf. *-ci.*

kahvènisati, -išēm, *piti crnu kafu.* Izv. od kahva (v.).

kahvenjáci, -ákā, pl. *m, suđe za grijanje vode za kafu i za kuhanje kafe.*
Izv. od kahva (v.).

kàhve-òdžāk, kàhvodžāk, -áka *m* (ar.-tur.) *1. otvoreni odžak koji služi samo za kuhanje kafe.*
2. *manja soba u društvenim prostorijama ili ustanovi u kojoj se kuha kafa.*
< tur. *kahve ocağı* »kafeni odžak«, tur. izft. v. kompon. pod kahva i odžak.

kaìgdžija, v. kaikčija.

käik, käjik, käjak *m* (tur.) *čamac, čun.* — »u mali je k a i k uskočio, / do đemije k a i k doćerao« (M. H. III 30).
< tur. *kayık.*
V. kaikčija.

kaìkčija, kaìgdžija, kajìkčija, kajìrgdžija *m* (tur.) *onaj koji goni čamac, krmar, čamčar.* — »k a i g d ž i j e u kaicima prevoze ljude iz Beograda u Zemun« (Vuk, Rječnik).
< tur. *kayıkçı* v. kaik + tur. suf. *-çı.*

käil, käjil (kàio), indecl. adj. (ar.) *sporazuman, spreman, voljan.* — »Ako s' k a i l Zlatom s' oženiti« (M. H. 119); »Ljubović se k a j i l učinio« (K. H. I 24); »bliže k mene da se udarimo, / k a i o sam mejdan dijeliti« (Vuk III 36).
< tur. *kail* »sporazuman, spreman, voljan« < ar. *qā'il* »onaj koji govori (potvrdno)«, dakle »koji pristaje«; part. akt. od *qālä, qawl (qwl)* »reći, govoriti«
V. kajliji, najkajliji, skajliti se.

kaìma, kajìma *f* (ar.) *turski papirni novac (u biv. Turskoj Carevini).*
< tur. *kaime* »papirna novčanica, novčano pismo« < ar. *qā'imä* »stup«.

käin, käjin *m* (tur.) *šura, ženin brat.* — »Onda veli bane od Vipera: / Moj k a i n e, deli Kraljeviću!« (F. J. I 57).
< tur. *kayın.*
V. kain-peder.

käin-pèder, käjin-pèder *m* (tur.-pers.) *punac.*
< tur. *kayınpeder,* v. kompon. pod kain i peder.

kaìsija, v. kajsija.

käiš, käjiš *m* (tur.) *1. remen; kožni opasač.* — »U svakog su na k a i š opanci«, »Dok nazujem na k a j i š opanke« (M. H. III 30, 489).
2. *prstenasti krug od kovine kao obruč.* — »Na dobijene kutije stavljaju se »k a i š e v i«. To su prstenasti krugovi koji služe kao pojačanje kutijama« (GZM 1957, 75).
< tur. *kayış.*
V. kaišar, kaišarluk, kaišlije.

käišār, -óva *m, zelenaš, lihvar.*
Izv. od kaiš (v.).

kaišàrluk *m* (tur.-srp. hrv.) *zelenaštvo, lihvarstvo.*
Hibr. r.: v. kaišar + tur. suf. *-lik.*

kaìšlije, kajìšlije, pl. t. (tur.) *vrsta opanaka: opanci s kaiševima.*
< tur. *kayışlı,* v. kaiš + tur. suf. *-lı.*

kàja *f* (tur.) *litica, stijena, klisura.*
< tur. *kaya* »klisura«.
V Kajabaša.

Kàjabaša *f* (tur.) *ime klisure više Travnika.*
< tur. *kayabaşı* »glavna klisura«, tur. izft., v. kompon. pod kaja i baš.

käjak, v. kaik.

kajáriti, *udešavati nešto prema pravoj mjeri, dotjerivati na pravu mjeru; baždariti, propisati mjeru.*
< tur. *ayar* < ar. *'iyār* »stupanj čistoće zlata ili srebra u zlatnim ili srebrnim predmetima; propisana mjera smjese zlata ili srebra u dukatima ili srebrenjacima; uređenje sata da tačno ide, navijanje sata na tačno vrijeme«. U tur. jeziku ima i ovo preneseno značenje: »popravak ili izmjena potkovica kada postojeći kov nije u redu«.
U našem jeziku je dodano na početku slovo »k«. Kako je kod nas došlo do ove promjene izvorne riječi nisam mogao ustanoviti.

kajáriti, *potkovati* (konja ili vola).
< tur. *kayar etmek* »potkovati«; tur. *kayar* znači: »potkovica sa kukastim šiljcima, zimski kov, koji je podesan za hod na poledici (na ledu)«, zatim: »potkivanje starom potkovom sa drugim, novim čavlima; skresati kopito prema potkovici«.

kajása, *f* i **kàjās** *m* (tur.) *kožna uzica; remen.* — »A đogata drži za k a j a s e«, »Osiče mu k a j a s u đogata« (M. H. III 32, 248).
< tur. *kayasa.*

käjd, v. kajt.

kàjda i **kâjda** *f* (ar.) *1. melodija.* — »Od te k a j d e ne imade fajde«, »Pjevajući, k a j d e provodeći«. (K. H. I 127, 156).
2. muzička nota.
< tur. *kaide* < ar. *qā'idā* »pravilo, načelo; red: temelj; melodija«.
V. kajdanka.

kàjdānka *f, bilježnica za muzičku nastavu, za bilježenje nota.*
Izv. od kajda (v.).

kàjdisati, -išēm, *skliznuti se, popuznuti.* — »neće li mi noge k a j d i s a t i« (K. H. II 607).
< tur. *kaydı*, perf. od inf. *kaymak* »skliznuti se, okliznuti se, popuznuti«.

käjgana *f* (pers.) *jelo od jaja (jaja se izliju, promiješaju i prže na maslu, maslacu ili masti).*
< tur. *kaygana* < pers. *ḫāygene.*

käjik, kajìkčija, kajìgdžija, v. kaik, kaikčija, kaigdžija.

käjil, v. kail.

kajìma, v. kaima.

käjin, v. kain.

käjiš, kajìšlije, v. kaiš, kaišlije.

kàjlijī, komp. od kail, kajil (v.).

kàjmak *m* (tur.) *1. skorup, mliječni proizvod koji se dobije iskuhavanjem kravljeg ili ovčijeg mlijeka.*
2. pjena koja se pojavi na površini prilikom kuhanja kafe.
3. fig. ono što je najbolje, što je probrano, srž nečega; kaže se »pokupio je k a j m a k« tj. uzeo je ono najbolje.
< tur. *kaymak*, sa značenjem kao u nas.
V. Kajmakčalan, kajmakli, kajmaklija, kajmak-baklava.

Kajmakčàlān, -ána *m* (tur.) *najviši vrh na planini Nidže u Makedoniji, oko koga su u I svjetskom ratu vođene ogorčene borbe (1916.) između srpske i bugarsko-njemačke vojske.*

Vjerovatno < tur. *kaymak çalı* (skr. od *kaymaklı çalı)* »probrana šikara (grmlje i trnje)«, v. kompon. pod kajmak i čalija.

kàjmak-baklàva *f* (tur.-ar.) *vrsta baklave u koje je nadjev od kajmaka mjesto od oraha ili tirita.*

< tur. *kaymak baklava,* v. kompon. pod kajmak i baklava.

kajmàkli, indecl. adj. (tur.) *s kajmakom, od kajmaka; s pjenom.* < tur. *kaymaklı,* v. kajmak + tur. suf. *-lı.*

kajmàklija *f* (tur.) *1. pita ili koje drugo jelo u koje je stavljeno podosta kajmaka.*

2. skuhana crna kafa s obilnom pjenom.

< tur. *kaymaklı,* v. kajmak + tur. suf. *-lı.*

kajmèkām, kajmàkām. -áma *m* (ar.) *zastupnik vezira ili valije u jednom upravnom području ili u nekoj dužnosti; sreski načelnik.* — »pa me daje k a j m e k a m u, / neću joj ga ja« (GZM 1909 585).

< tur. *kaymakam,* osn. zn.: »zastupnik, zamjenik« < ar. *qā'im* »onaj koji stoji, stajač« (part. akt. od *qāmä, qiyām* »stajati«) i ar. *mäqām* »mjesto« (nom. loci od *qiyām).*
V. kajmekamluk.

kajmekámluk *m* (ar.-tur.) *kajmekamsko zvanje.*

< tur. *kaymakamlık,* v. kajmekam + tur. suf. *-lık.*

kajmàgač *m* (tur.) *bukva.*
< tur. *kayın ağaçı.*

kajnàdisati, išēm, **kajnàjisati,** *vreti.*
< tur. *kaynamak* »vreti«.

kàjnak *m* (tur.) *vrelo, izvor.* — »Viš' glave mu ružu usaditi, / ispod nogu k a j n a k mu izvire« (K. H. II 367).
< tur. *kaynak.*

kàjsar, kàjser, *m* (lat.) *crveni sahtijan, crveno obojena učinjena koža od koze.*
< tur. *kayser* »crveni sahtijan«, po gradu Kajseriju u Maloj Aziji, koji je bio poznat kao trgovačko mjesto, naročito svilom, pamukom, kožom i vunom, < lat. *Caesaréa.*
V. kajsarije, kajsar-jemenije,

kàjsarije (pogr. **kàjšarije)** pl. t. *f.* (lat.-ar.) *cipele od kajsara, tj. od crvene kozje kože, isto što i kajsar-jemenije (v.).* — »A na nogam k a j š a r i j e, svilom šivene« (GZM 1908 408).
< tur. *kayseri,* v. kajsar + ar.-pers. adj. suf. -ī.

kàjsar-jèmenije, kàjser-jèmenije, kàjsar-jèmelije *f* pl. t. (lat.-ar.) *crvene jemenije (v.), izrađene od crvene kozje kože zv. kajsar, koja se proizvodi u gradu Kajsariji. U naše krajeve su se uvozile u tursko doba većinom preko Skoplja.* — »Donese mu k a j s a r - j e m e n i j e«, »Pa on nazu k a j s a r - j e m e l i j e« (M. H. III 27, 231); »Obuj, brate, k a j s e r - j e m e n i j e« (K. H. II 172).
< tur. *kayser-yemeni,* v. kompon. pod kajser i jemenije.

kajsàrli, kajsèrli, indecl. adj. (lat.-tur.) *kajsarski, od kajsarske kože,* — »da ne kalja, jado, k a j s a r l i - papuče« (Vuk I 280); »Hajd' obuci k a j s e r l i postule« (K. H. I 423).
< tur. *kayserli,* v. kajsar + tur. suf. *-li.*

kàjsija, kàisija *f* (tur.) *marelica, marilica, Prunus armeniaca.* — »A aščije hošaf k a i s i j e« (Zb. XXX sv. 2. 112).

< tur. *kaysı.*

kàjšarije, v. kajsarije.

kȁjt, kȁit, kȁjd *m* (ar.) *1. bilježenje, upisivanje, registrovanje; bilješka, zapis, pismo.* — »Dofat' k a j d a, padišahu dragi, / kad si isko Lohonjkinju Maru«. »Kada care ferman ugledao, / Namah care k a j d e uputio, / K a j d e gleda u Alu pogleda« (M. H. III 81, 25).

2. »gruntanje«, upis u zemljišne knjige, kojim se vrši prenos prava vlasništva.

< tur. *kayıt*, sa značenjem kao kod nas < ar. *qayd* »sveza, lanac«.

V. kajtiti, potkajtiti, ukajtiti, zakajtiti.

Kàjtaz (grč.) *musl. prezime u Hercegovini.*

< tur. *Kaytas,* muško ime, »Čelenka, Perjanica« < tur. *kaytas* »kapica, krunica na glavi u ptica; ženska ukrašena kapa, ženska čelenka« < ar. *qayṭaṣ* »kit« < stgrč. *kētos.*

kàjtiti *1. upisivati, bilježiti, registrovati.*

2. »gruntati«, upisom u zemljišne knjige vršiti prenos prava vlasništva na osnovu kupoprodaje.

Izv. od kajt (v.).

kàkardāk, v. kakrdak.

kàkrdāk, kakr̀dāk, kàkardāk, -áka *m* (tur.) *čvarci, žmarci, onaj ostatak što preostane kad se loj (mast) istopi.* — »Lez' bre! što se tu izmotaješ — đe će da bude od k a k a r d a k a burek« (Zembilj II 49).

< tur. *kakrdak.*

kàkula *f* (ar.) *biljka Elettaria Cardamomum koja se uzgaja u tropskim zemljama. Plodovi ili samo sjemenke upotrebljavaju se kao začin i kao lijek. Od nje se pravi droga Fruetus Cardamomi.*

< tur. *kakule* < ar. *qāqullä.*

kȃl, -ála *m* (tur.) *1. topljenje rude. 2. òbara, rástvor, u lončarstvu.*

< tur. *kal* »topljenje rude«.

V. kalhana, kaliti.

kalabàluk *m* (ar.-tur.) *mnoštvo, množina; puno, brojno.* — »Car Sulejman silnu kupi vojsku, / k a l a b a l u k vojske pokupio« (K. H. I 136); »nemoj vodit k a l a b a l u k vojske« (Vuk IV 425); »A pokupit' k a l a b a l u k druga« (Lord 11).

< tur. *kalabalık* »mnoštvo, množina« < ar. *galābä* »premoć, pretežnost; pobjeda« + tur. suf. *-lık.*

kalȃfat *m* (ar.) *1. majstori koji katranišu lađe.*

2. crveni ćulah koji su nosile janjičarske age.

< tur. *kalafat* »crveni ćulah janjičarskih aga« < tal. *calafato* < ar. *qilāfä* »katranisanje lađa ziftom (vrsta katrana) prilikom opravke«

V. kalafatiti, nakalafatiti se, skalafatiti.

kalȃfatiti, kalàvatiti, *nesolidno raditi, nesolidno izrađivati, fušeriti.*

< tur. *kalafat* »nesolidan rad« < ar. *qilāfä* »katranisanje lađe prilikom opravke«.

kàlaj *m* (tur.) *kositar, bijeli metal kojim se prevlači bakreno posuđe.*

< tur. *kalay.*

V. kalajdžija, kalajisan, kalajisati, kalajli.

kalájdžija *m* (tur.) *zanatlija koji kalajiše suđe.* — »Ja ne budi k a l a j d ž i j a, ja ne mrči tjelice« (Nar. bl. 70).
< tur. *kalaycı*, v. kalaj + tur. suf. -*cı*.

kalàjisān, kalàisān, adj. *prevučen kalajom.* — »Četvoro ih je sjelo za sto, na kome se pušila večera u velikim k a l a j i s a n i m zdjelama...« (Devajtis 8); »Na što si se, bolan, polaksio. / Zar na sude n e k a l a i s a n e« (Muz. zap. Inst. 1797).
Izv. od kalaj (v.).

kalàjisati, kalàisati, -išēm, *prevući, prevlačiti suđe kositrom.* Izv. od kalaj (v.).

kalájli, indecl. adj. (tur.) *1. kalajisan, prevučen kositrom; od kositra.* — »Ona skoči od zemlje na noge, / pa prihvati k a l a j l i ibrika« (B. V. 1892 155); »A k a l a j l i žicom pofaćani« (M. H. III 212).
2. fig. sjajan, dotjeran, lijep. — »Izvana k a l a j l i, unutra belajli« (nar. posl.).
< tur. *kalaylı*, v. kalaj + tur. suf. -*lı*.

kàlam, kàlamiti, v. kalem, kalemiti.

kàlan-kùsūr, -úra *m* (tur.-ar.) *ostatak; ono što preostaje.*
< tur. *kalan-kusur* < tur. *kalan* part. prez. od *kalmak* »ostati« i ar. *quṣūr*, v. kusur.

kàlāš, -áša *m* (pers.) *1. rasipnik, raspikuća, koji uludo troši imetak.*
2. skitnica, propalica; varalica (osobito koji uzima u zajam ne misleći vratiti).
< tur. *kalleş* < ar. *qallāš* < pers. *qalāš*.
V. kalašati, kalaštura, raskalašen, raskalašiti se.

kalàšati, *skitati se.* — »do ponoći pije s bekrijama, / od ponoći k a l a š a sokacima« (I. Z. IV 84).
Izvr. od kalaš (v.).

kalàštura *f, raskalašena, raspojasana žena ili djevojka.*
Izv od kalaš (v.).

kalàuz, kalàvuz *m* (tur.) *1. putovođa, vodič.* — »Pomeli se moji k a l a u z i« (M. H. III 384); »Kad se vidi selo Piroš, ne treba nam k a l a u z a« (Vuk, Posl. 120).
2. poseban ključ kojim se može otvoriti svaka obična brava.
< tur. *kılavuz.*
V. kalauziti.

kalàuziti, *pokazivati put, provoditi.* — »A za njima sva ostala vojska, / I pred njima k a l à u z ī Đuro«, »Koji Čosa dobro k a l à u z ī, / U ponoći kad mjeseca nema« (Vuk, VIII 31, VI 317); »A pobro će k a l a u z i t' đadu« (Lord 128).
Izv. od kalauz (v.).

kalàvare, v. kalavre.

kàlāvre, kalàvare *f* pl. t. (tur.) *stara i iskrpljena plitka obuća koja klapa na nogama.*
< tur. *kalavra* (Prema L. Osmani < ngrč.).

kalàvuz, v. kalauz.

kȁlb, v. kalp.

kàlčine *f* pl. t. (tal.) *dokoljenice od abe, suknene bijele dokoljenice koje se nose u čizmama.* — »Prid njeg metnu čizme i k a l - č i n e« (M. H. III 325).
< tur. *kalçın* »dokoljenice« < tal. *calzane* »sobna obuća, nazuvak«. (Dr. Sikirić smatra da dolazi od pers. *ḫārčīn).*

kàldera! imper. (tur.) *diži!* kaže se: »k a l d e r a tepsiju sa sofre!«

< tur. *kaldır!* »diži«, imp. 2 lice sing. od *kaldırmak* »dignuti. dizati«.

käldrma *f* (grč.) *kamenom popločan put ili avlija.* — »Pa opazi momka na k a l d r m i« (M. H. III 120.).
< tur. *kaldırım* < grč. *Kalós drómos* »lijep put«.
V. kaldrmdžija, kaldrmija, kaldrmisati, pokaldrmisati.

kaldȉmdžija, kaldrmèdžija *m* (grč.-tur.) *onaj koji pravi kaldrmu.*
< *kaldırımcı,* v. kaldrma + tur. suf. *-cı.*

kaldrmèdžija, v. kaldrmdžija.

kaldrmíja *f* (grč-ar.) *vrsta opštinskog nameta u većim gradovima na dovoz robe u grad, putarina.*
< tur. *kaldırımıye,* v. kaldrma + ar. adj. suf. *-iyyä.*

kaldȉmisati, -išēm, **kàldrmiti,** -īm. *postavljati kaldrmu.*
Izv. od kaldrma (v.).

kàlem (kàlam) *m* (grč.) *1. olovka; pero od trstike.*
2. mosur, cijev, cjevčica za namotavanje niti, konca, žice.
3. cjepivo, navrtak kojim se voćka oplemenjava; mlada oplemenjena biljka. — »O Mehmede mlad veziroviću, / hodi, Meho, da k a l e m beremo« (I. Z. III 78).
4. alatka od čelika za šaranje. — »K a l e m služi za šaranje kutija. To je uzana željezna šipka dugačka oko 10 cm, jako oštra na vrhu« (GZM 1957 74).
< tur. *kalem* < ar. *qalām* < grč. *kálamos.*
V. kalemiti, kalemli, kalemljenje, kalemtraš, kalemuša, nakalemiti, okalemiti, pokalemiti, prekalemiti.

kàlemiti (kàlamiti) *1. cijepiti, navrtati voćku na koju drugu biljku.*
2. urezivati ospice.
Izv. od kalem (v.).

kalèmli, indecl. adj. (grč.-tur.) *1. oplemenjen,* »*kalemli ruža*« = *oplemenjena ruža.*
2. pismen; kaže se: »on je ilumli i k a l e m l i« tj. on je učen i pismen.
< tur. *kalemli,* v. kalem + tur. suf. *-li.*

kàlemljenje *n, 1. navrtanje voćke ili koje druge biljke radi oplemenjivanja.*
2. cijepljenje, urezivanje ospica.
3. cizeliranje, šaranje na metalu. — »Šaranje se izvodi dvema tehnikama: k a l e m l j e n j e m i zumbanjem. K a l e m l j e n j e se radi sa kalemom. Kalem se malim čekićem lagano udara i tako urezuje lim na kutiju stvarajući linije« (GZM 1957 76).
Izv. od kalemiti (v.).

kalèmtraš (kalèntraš, kalèntreš) *m* (grč.-pers.) *nožić specijalnog oblika za zarezivanje kalema (pera) od trstike. Nosio se u divitu zajedno sa kalemima.* — »Kalem reže mejteflija Meho, ne reže ga mazli k a l e n t r a š o m« (I. Z. III 39).
< tur. *kalemtıraş* < ar. *qalām* v. kalem i pers. *terāš,* prez. osn. od inf. *terāšīden* »brijati, šišati«.

kalèmuša *f, plemenita sorta ruže.*
Izv. od kalem (v.).

kälfa *m* (ar.) *1. pomoćnik majstora u esnafu koji je nakon šegrtskog staža položio ispit za kalfu.* — »Boga mole biogradske k a l f e« (GZM 1910 529).
2. pomoćnik hodže u mektebu. — »U Mostaru šećer-mejtef kažu, / u njem uči trista djevo-

jaka. / Hodža im je Omer-efendija, / k a l f a im je lijepa Emina« (Sevd. 196).
< tur. *kalfa* < ar. *ḫalīfä* »zamjenik«.
V. kalfabaša.

kälfabaša *m* (ar.-tur.) *glavni kalfa u esnafu koji kao inspektor nadzire cjelokupan rad i po rangu je odmah iza ćehaje (starješine esnafa).*
< tur. *kalfa başı*, tur. izft., v. kompon. pod kalfa i baš.

kâlhana *f* (tur.-pers.) *topionica; kazandžijska radionica.* — »K a l h a n o m se zvaše poveća radionica u kojoj se topila bakrena rudača i pretapao stari bakar — eskija. Ali u njima su se kovali i bakreni predmeti.« — »Na Vratniku (u Sarajevu) je bila do Prvog svjetskog rata više k a l h a n a (radionica) u kojima se do 1878. topila bakrena rudača i izrađivali veći predmeti, kao kazani, haranije itd.« (GZM 1951 193 i 194).
< tur. *kalhane*, v. kompon. pod kâl i hane.

kálif, v. halifa.

kalífāt, v. hilafet.

Kalimègdān, Kalemègdān, -ána *m* (ar.) *veliki javni park u Beogradu na uzvišici iznad ušća Save i Dunava.*
< tur. *kale meydanı*, tur. izft. od tur. *kale* »utvrđeni grad« < ar. *qalaʿ* i tur. *meydan*, v. mejdan.

káliti, *topiti rudu.*
Izv. od kâl (v.).

kalkàluk, v. korkaluk.

kâlkan *m* (tur.) *1. vrsta starinske ženske kape: plitki fes sa resama okolo od ibrišima koje kao šiške padaju po čelu, a sa strana i straga još duže. Iznad resa ili kita nanizani su po fesu dukati ili biser. Povrh kalkana stavlja se tepeluk. Samim resama ili kitama kaže se: »kalkani«.* — »nevjeste me ružno nose: / po vas dug dan za k a l k a n o m, / a u veče — bacaju me« (Muz. zap. Inst. 3579).
2. štit za glavu, ratna kapa. — »Na glavi mu fin fesić, / mislim k a l k a n je« (I. Z. II 42).
3. zaklon kod vrata prema ulici, napravljen od dasaka, da se ne vidi u avliju kad se vrata otvore.
4. daske po zidu koje zaklanjaju pogled iz susjedne bašče ili dvorišta u kućne prozore.
5. sedlo. — »pa se povi u k a l k a n doratu«, »voda s' alat Babić Husejina, / pod k a l k a n o m i pod kuburama« (K. H. I 515).
< tur. *kalkan* »štit; zaklon«.

kalóše, galóše *f* (sing. **kalóša**) (lat.) *kaljače; plitka gumena obuća koja se navlači na cipele.*
< tur. *kaloş*, *galoş* < franc. *galoche* < lat. *callopodes.*

kalòvit, v. alovit.

kälp, kälb, indecl. adj. (ar.) *lažan, potvoren.*
< tur. *kalp* »lažan, potvoren« < ar. *qaläbä*, *qalb* (*qlb*) »okrenuti, prevrnuti«.
V. kalpozan.

kàlpak *m* (tur.) *1. vrsta kape: vojnička kapa kod koje je obod od krzna.* — »Dati k a l p a k Tale Ličanina« (M. H. III 171); »samur- k a l p a k na oči namiče« (Vuk, I 167).
2. kaciga.
< tur. *kalpak.*

kalpòzan *m* (ar.-pers.) *varalica, prevarant.*
< tur. *kalpazan* »falsifikator« < pers. *qalbzen* < ar. *qalb*, v. kalp i pers. *zen*, prez. osn. od

inf. *zeden* »udariti, ošinuti; tući«.

kàltačina *f*, *1. prosto sedlo, drveno sedlo.* — »na konju mu gola k a l t a č i n a, / na kaltaku kožna kabanica« (F. K. 1886 40).
2. nešto što je od velike upotrebe već dotrajalo.
3. fig.: izvucana žena, iskulašena žena.
Augm. od kaltak (v.).

kàltak *m* (tur.) *1. tatarsko drveno sedlo; drveni kostur sedla.* — »Danas ću ti kavgu zametnuti, / na kulašu k a l t a k promieniti.« (F. J. I 254).
2. fig.: pokvarena i izvucana žena, iskulašena žena.
< tur. *kaltak.*
V. kaltačina.

kàluf, kàlup *m* (ar.) *omot, futrola, kutija (kaluf za džepni nožić, kaluf za cigaraluk itd.).*
< tur. *kılıf* < ar. *qilāf.*

kàluf, kalùfdžija, kàlufiti itd.
V. kalup, kalupdžija, kalupiti itd.

kàlup, kàluf *m* (pers.) *1. obrazac; modla, forma; oblik.*
2. drvo u obliku cipele kojim se služe cipelari i opančari prilikom pravljenja obuće.
3. naprava od mjedi u obliku fesa na koji se navlače fesovi da bi dobili pravilan oblik.
4. komad peraćeg sapuna: »kalup sapuna«.
5. naprava za lijevanje metala.
< tur. *kalıp* vulg. *kalup* < ar. *qāleb* i *qālib* »kalup« < pers. *kālib, kālbud* »tijelo; kalup«.
V. kalupdžija, kalupdžinca, kalupiti, kalupli, nakalupiti, ukalupiti, skalupiti.

kalùpdžija, kalùfdžija *m* (pers. i tur.) *onaj koji kalupi fesove; koji drži kalupdžijsku radnju.*
< tur. *kalıpçı,* v. kalup + tur. suf. *-çı.*

kalùpdžīnca, kalùfdžīnca *f*, *kalupdžijska radnja, radnja u kojoj se fesovi kalupe.*
Izv. od kalupdžija (v.).

kàlupiti, kàlufiti, *nešto dovoditi u pravilan oblik, u lijepu formu: »fes kalupiti«.*
Izv. od kalup (v.).

kalùpli, kalùfli, indecl. adj. (pers. -tur.) *prikladan, sa pravilnim dimenzijama, lijepo građen: »kalupiti djevojka«.*
< tur. *kalıplı,* v. kalup + tur. suf. *-lı.*

kàlja *f* (ar.) *jelo od kupusa ili od krompira s popržеnim lukom i mesom; kupusna kalja je: varen kupus, a po njemu komadi mesa; krompirna kalja: izrezani krompir na koluтiće pomiješan s lukom prži se na maslu, pa se onda pospe popržеnim mesom, ili: izrezani krompir na koluтiće svari se pa se polije kajmakom.*
< tur. *kalya* < ar. *qalyä* (u pers. takođe *qalye).*

kàljūn, -úna *m* (grč.) *vrsta starinske lađe jedrenjače koja je za ratne svrhe bila naoružana topovima (u ratnoj mornarici Turske Carevine).* — »u dva zlatna metnu ih k a l j u n a«, »a po moru visoki talasi; / uvatiše dva k a l j u n a zlatna, / baciše ih preko mora sinjeg« (Vuk III 90).
< tur. *kalyon* < šp. *galion* < stgrč.

käma *f* (tur.) *bodež s oštricom s obadvije strane, dvosjekli bodež.*
< tur. *kama.*

kàmara *f* (lat.) *1. rpa, gomila.* — »a sasuli ječam na k a m a r u« (M. H. III 244).

2. *soba, klijet.* — »Od ponoći Mari na k a m a r i: / Ljubo, Maro, otvori mi vrata!«, »Viknu cura do neba se čuje, / Kamo l' neće u k a m a r i Turci« (Vuk V 540, VII 17).
< tur. *kamara* < lat. *camera* »soba, odjeljenje, komora«.
V. komora.

kamaríja, v. kamerija.

Kàmber (ar.) *musl. muško ime. Od ovog je nastalo prezime Kàmberović i ime nekoliko sela u Bosni: Kàmberovići.*
< tur. *Kamber* < ar. *Qambär,* muško ime; ime roba halife Alije.

Kàmberović, Kàmberovići, v. Kamber

kàmdžija, kàndžija f (tur.) *bič.* — »Pa dovati pletenu k a m d ž i j u, / A udara Komnen-barjaktara« (Vuk VII 10); »I uzeo tatarsku k a n d ž i j u« (M. H. III 118).
< tur. *kamçı.*
V. kamdžijati.

kamdžìjati, kandžìjati, *bičevati.* Izv. od kamdžija (v.).

kameríja, kamaríja *f* (ar.) *vrsta balkona prema dvorištu u starim kućama. To je onaj dio divanhane, koji je isturen od linije kućnog zida, sa više mušebaka, bez staklenih prozora.*
< tur. *kameriye* < ar. *qamäriyyä* »prostorija izložena mjesečnim« (ar. *qamär* »mjesec« + ar. adj. suf. f. *-iyyä.* Miklošić, pogrešno, dovodi ovu riječ korijenski u vezu sa »kamara, *Kammer* (komora, soba. vajat)«.

kámet *m* (ar.) *učenje mujezina u džamiji neposredno pred početak grupnog klanjanja. Riječi su iste kao kod ezana, samo se još dodaje »kad kametis-salah«. Kamet se uči i prilikom grupnog klanjanja izvan džamije.*
< tur. *kamet, ikamet* < ar. *qāmä, iqāmä (qwm),* »ustati, stajati na nogama«
V. kametiti, kametleisati.

kámetiti, *učiti kamet prije grupne molitve.*
Izv. od kamet (v.).

kametlèisati, -išēm, *proučiti kamet prije grupne molitve.*
< tur. *kametlemek.*

Kámil, v. Ćamil.

kàmiš *m* (tur.) *1. trstika; štap od dugog čibuka, čibuk.* — »tutundžiji kese i k a m i š e« (Vuk I 506).
2. fig.: penis.
< tur. *kamış.*

kàmza, v. kabza.

kàmziti, v. kavziti.

kân, v. han.

Kâna, v. Kanita.

kanáat *m* (ar.) *štednja; skromnost.* — »Ele živi se s k a n a t o m pa vazda doteče do prvog« (Zembilj III 88).
< tur. *kanaat* < ar. *qanāa'.*
V. kanaatiti, kanaatli.

kanáatiti, *štediti, ekonomisati.* Izv. od kanaat (v.).

kanaàtli, kanátli, indecl. adj. (ar.-tur.) *štedljiv, ekonomičan.* < tur. *kanaatlı,* v. kanaat + tur. suf. *-lı.*

kanáfa, kànāf, v. kanapa, kanap.

kanàjli, v. kinali.

kanàli, v. kinali.

kanápa, kanáfa f **kànāp,** -ápa **kànāf,** áfa *m* (ar.,možda izvorno lat.) *uzica od konoplje.* — »Halilova uze džeferdara, / pa k a-

n a f e Paun nalazio« (K. H. II 238).
< tur. *kınap* < ar. *qinnäb* »uzica od konoplje«, možda izvorno od lat. *cannapis, cannabis.*

kànara *f* (ar.) *klaonica.* — »Dreči se kao jarac na k a n a r i« (Nar. bl. 47); »Neću gledat' ribe po k a n a r i, / nit' ću gledat' momka po brijegu« (I. Z. II 83).
< tur. *kanara* < ar. *qinnārä.*

kànat *m* (tur.) *krilo (krilo pernate životinje, prozorsko krilo, krilo od vrata itd.).* — »Al s' od kule k a n a t otisnuo« (M. H. III 216); »Vidjeh dragu na k a n a t u« (I. Z. III 100); »Ćoške gradi od tuča sjajnoga, / A k a n a t e od srme bijele« (Vuk VI 457).
< tur. *kanad.*
V. kanatlija, učkanatlija.

kančèlo *n* (tur.) *tura, truba, svitak: »kančelo pamuka«.*
< tur. *kangal,* istog značenja.

kandèrisati, -išēm, *privoliti nekog na nešto, skloniti, saletjeti nekog da što učini.* — »Okreni, obrni, — beg ih k a n d e r i š e, čardak se sagradi i subaša se useli« (Kočić I 374).
< tur. *kandırmak* »privoliti, skloniti, saletjeti«.

kàndīlj, -ílja, **kàndīl,** -íla *m* (lat.) *staklena posudica sa uljem u kojem je zamočen fitilj koji gori; kandilo; uljana svjetiljka, fenerčić ili električna žarulja na šerefetu minareta. Kandilji se na minaretu pale prilikom muslimanskih praznika.* — »U njoj gore mume i k a n d i l j i« (K. H. I 57); »E goru mu četiri k a n d i l j a« (Lord 314); »Eno gore k a n d i l j i na munari, sutra je Ramazan!« (u ob. gov.); »u crkvu ću prilog učiniti, / zlatan ću joj k a n d i l sakovati« (Vuk III 82).
< tur. *kandil* < ar. *qandīl* < grč. *chantéla* < lat. *candēla.*

kàndisati i **kandìsati,** -išēm, *pristati, zadovoljan biti.* — »Na to sultan šćaše k a n d i s a t i« (Lord 8).
< tur. *kanmak* »pristati, zadovoljan biti«.

kȁndža i **kândža** *f* (tur.) *1. željezna kuka.*
2. pândža, oštri nokat ptice grabljivice. — »Nokti su mu ko u orla k a n d ž e« (Vuk VI 364); »Nasred poljane stajao je jastrijeb držeći u svojim k a n d ž a m a plen« (Hirtz, Rečnik).
< tur. *kanca* (Prema Kerestеđijanu: tur. *kanca* < tal. *gancio* »kuka«.

kàndžija, v. kamdžija.

kàngal *m* (tur.) *kančelo, svitak, tura, rola.* — »Dva obraza dva đula rumena, / a dva brka dva k a n g a l a zlata« (Ašikl. 15); »Od sad si mi na jumaku zlato; / Tvoji brci dva k a n g a l a zlata« (Vuk V 225).
< tur. *kangal.*

kânī biti, *zadovoljan biti, voljan biti, pristati.* — »kaže se: »Jesi li ti k a n i da nas dvojica sutra krenemo na put?«
< tur. *kani* < ar. *qāni'*, part. akt. od *qania'*, *qanāa'* *(qn')* »zadovoljiti se«.

kànija *f* (tur.) *korice noža, mača ili sablje.*
< tur. *kın.*

Kanita, hipok. **Kána** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Kanıte,* žensko ime, »Pokorna« < ar. *qānitä* »pokorna, skrušena«.

kànli indecl. adj. (tur.) *1. krvav.* *2. fig.: crven kao krv.* — »Skoči Ale na noge lagane, / pa on stere k a n l i kabanicu« (K. H. I 182).

< tur. *kanlı* < tur. *kan* »krv« + tur. suf. *-lı*.

kánta i **känta** *f*, *limena posuda za vodu i druge tekućine.*

< tur. *kanata*. U etimologisanju ove riječi, postoje veoma različita mišljenja i tumačenja. Prema tur. leksikografima: < tal.; po Mladenovu: < lat. *canna;* Berneker: < njem. *kante;* Zenker: < fr. *canetta;* Meyer.: < njem. *Kanne;* Barić: < ngrč.; JAZU Rj.: iz kojeg od južnosl. jezika.

käntār i **kàntār,** -ára *m* (lat.) *starinska željezna sprava za mjerenje težine. Ima dvije kuke: jednom se zakači ono što se mjeri, a druga se drži u ruci ili, ako je teži predmet, zakači se za motku i dva čovjeka sa dvije strane drže motku sa teretom dok se mjeri. Između gornje i donje kuke je jezičac, od koga je u stranu pružena šipka sa naznačenim okama i dramima. Po ovoj pokretnoj šipci klizi obješena željezna kugla (»kantarsko jaje«) koja se pomjera tamo i ovamo dok se jezičac ne umiri.* — »Ne razumije se kao ni kenjac u k a n t a r u« (Nar. bl. 118); »Vješt kao magarac u k a n t a r u« (Vuk, Posl. 36).

< tur. *kantar* < ar. *qinṭār* < lat. *centenarius.*

V. kantarćila, kantardžija, kantarija.

kantàrćila, kantàrđila *f* (lat.-ar.) *metalna mjera za barut.*

< tur. *kantar kilesi,* bukv. »kantarska mjera«, tur. izft. < tur. *kantar,* v. kantar i ar. *kīlä* »mjera« (v. kíla).

Kantàrdžīć, v. kantardžija.

kantàrdžija *m* (lat.-tur.) *1. onaj koji se bavi mjerenjem kantarom na pijaci.*

2. onaj koji pravi kantare. Od ovog je došlo prezime Kantàrdžīć.

< tur. *kantarcı,* v. kantar + tur. suf. *-cı.*

kantaríja *f* (lat.-ar.) *taksa koja se plaća za mjerenje na kantaru.*

< tur. *kantariye* < ar. *qinṭāriyyä,* v. kantar + ar. adj. suf. f. *-iyyä.*

kantariōn, kantarìjōn, -óna, **kantarìjūn,** -úna *m* (grč.) *gospin cvijet, ženski kantarion Hyipericum perfaratum L.*

< tur. *kantaron* < ar. *qantarūn* < stgrč. *kantayrıon.*

kânūn, -úna (grč.) *1. zakon; pravilo.* — »Nije k a n u n caru ustajati, / prema svojim lalam' i vezirim'« (K. H. I 151).

2. jedan stari arapski muzički instrumenat.

< tur. *kanun* < ar. *qānūn* < stgrč. *kanōn.*

V. kanunama, kanundžija.

kanunáma *f* (grč.-pers.) *zakonik, knjiga koja sadrži zakon.*

< tur. *kanunname,* v. kompon. pod kanun i name.

kanùndžija *m* (grč.-tur.) *zakonodavac.* »Sulejman K a n u n d ž i j a« = turski sultan Sulejman Zakonodavac.

< tur. kanuncu, v. kanun + tur. suf. *-cu.*

kâpak, käpka *m* (tur.) *poklopac, zaklopac (kapak na sahanu, prozorski kapci, očni kapci itd.).*

< tur. *kapak.*

V. kapaklija.

kapàklija *f* (tur.) *1. prva modernija puška u Tur. Carevini koja je imala kapak na mjestu gdje se stavlja metak. Pojavila se prije puške martinke.*

2. sud s poklopcem.

< tur. *kapaklı*, v. kapak + tur. suf. *-lı*.

kapàma *f* (tur.) *vrsta jela: meso sa povrćem kuhano u zatvorenom sudu.*

< tur. *kapama.*

kapàrisati, kaparlàisati, *dati kaparu prilikom zaključenja kupoprodaje.*

Izv. od naše imenice »kapara« (< tal. *caparra)* na način kao što se izvode naši infinitivi od tur. gl. osnova sa dodatkom »-isati«. Drugim riječima zamišljen je tur. infinitiv od kapara *kaparmak* i *kaparlamak* i po toj predpostavci izvedeni su naši infinitivi.

kȁpariti, *zaključivati.* Kaže se: »k a p a r i š li ti vrata uveče?« < tur. *kapamak* »zatvoriti«. V. otkapariti, zakapariti.

kapìdžibaša, v. kapudžibaša.

Kapìdžić, v. kapidžija.

kapìdžija *m* (tur.) *vratar.* — »Otvor' vrata, vojski k a p i d ž i j a!« (Vuk V 160); »I na gradu gradskog kapidžiju« (Petran. 398).

Od ovog je došlo prezime Kapìdžić.

< tur. *kapıcı*, v. kapija + tur. suf. *-cı*.

kapìdžik i **kàpidžik** *m* (tur.) *mala vrata, vratašca; sporedna mala vrata na ulicu ili u susjednu bašču, ili dvorište.* — »Dođi. dragi, ašik dušo, / na k a p i d ž i k onaj mali« (Sevd. 136).

< tur. *kapıcık*, demin. od *kapı* »vrata«.

kàpija *f* (tur.) *1. vrata.* — »Na avliji demirli k a p i j a« (M. H. III 569). Nekad ova riječ u narodnoj pjesmi ima potpuno tur. oblik, bez našeg nastavka »-ja«: »k a p i vrata kapijala« (I. Z. II 91).

2. fig.: dvor (carski).

< tur. *kapı*.

V. kapidžija, kapidžik, kapijati, kapi-komšija, kapućehaja, kapudžibaša, zakapijati.

kápija, v. kahpija.

kapìjati, *zaključavati.* — »Slamkom vrata k a p i j a l a, A kanate čivijala« (Vuk V 349).

Izv. od kapija (v.).

kàpi-kòmšija *m* (tur.) *prvi susjed (čija su »vrata uz vrata«)* — »O ti kado Hasan-age, k a p i k o m š i j e!« (Vuk. V 436).

< tur. *kapı-komşu*, v. kompon. pod kapija i komšija.

kaplàma, paklàma *f* (tur.) *1. cijepana jelova daska kojom se kuće pokrivaju (»drveni krovovi«). Razlika je između kaplame (paklame) i šimle (šindre) u tom što šimla ima strug sa strane pa priliježe daska uz dasku, dok kaplama nema struga i naslanja se jedna na drugu, zbog čega krov od kaplame lakše zakišnjava.*

2. vrsta finog bijelog hljeba, somuna.

3. postava; furnir. — »Moju staru k a p l a m u -postavu« (Et. zb. XXIII 501).

< tur. *kaplama*, part. akt. od inf. *kaplamak*, v. kaplaisati. »Paklama« je nastala metatezom od »kaplama«.

V. paklamaš.

kaplàisati, kaplàjisati, -išēm *1. pokriti; polijepiti; poklopiti; obuhvatiti.*

2. poklopiti se po nečem. Kaže se: »šta si k a p l a i s a o toliko na pitu?«

< tur. *kaplamak*, sa značenjem kao kod nas.

V. kaplama.

kàplan *m* (tur.) *tigar.*
< tur. *kaplan.*

Kàplan (tur.) *musl. muško ime.*
< tur. *Kaplan,* muško ime, »Tigar«, v. kaplan.

kapućehája *m* (tur.-pers.) *1. predstavnik valije ili koje visoke ustanove kod Visoke Porte u Tur. Carevini.*
2. najveći oficir na carskom dvoru u zvanju age.
< tur. *kapukâhyası,* tur. izft., v. kompon. pod kapija i ćehaja.

kapùdanpaša *m* (tal.-tur.) *ministar mornarice u Tur. Carevini.*
< tur. *kaptan paşa* < tur. *kaptan* »kapetan« < tal. *capitano* i tur. *paşa,* v. paša.

kapùdžibaša, kapìdžibaša, *m* (tur.) *nadkomornik, glavni vratar; počasna titula koja se davala i pojedinim agama. Tako su u Sarajevu, u drugoj polovini 19. vijeka, imali titulu kapudžibaše: Zildžić Muhamed-aga, sin H. Salihage i Baraković Muhamed-aga, sin Ibrahimagin.*
< tur. *kapıcıbaşı,* v. kompon. pod kapidžija i baš.

kâr, v. kahar.

kàra, indecl. adj. (tur.) *crn.* — »Pa kad njemu k a r a akšam dođe« (K. H. I 216); »Kada meni k a r a haber dođe, / k a r a haber, a u k a r a doba« (Muz. zap. Inst. 227).
< tur. *kara.*
V. karabasan, karabatak, karaboja, Karadag, Kara-Denjiz, karaduzen, Karadža, Karadžić, karađoz, kara-haber, karakašli, karakol, karakondža, karakondžula, karakuš, Karaman, karamanka, karamut, karandžoloz, karapandža, karasariluk, karasevdah, Karavlah, Karavlaška, Karabogdanska.

karabàsan *m* (tur.) *prikaza.*
< tur. *kara basan* »mòra« < tur. *kara* »crn« i tur. *basan,* part. akt. od inf. *basmak,* v. basati.

kȁrabatak *m* (tur.) *1. zabatak, gornji dio stegna u peradi.*
2. vodena ptica ronac.
Za značenje pod 1) < tur. *kara bacak* »crna noga«, a za značenje pod 2) *karabatak* »vodena ptica ronac«, bukv. »crni ronac«.

karábet *m* (ar.) *srodstvo.*
< tur. *karabet* < ar. *qarābä.*
V. akreba.

Karabògdānska *f* (tur.-slav.) *Moldavska, istočna Rumunija.* — »ako puste zemlje Karavlaške, / Karavlaške i K a r a b o g d a n s k e« (Vuk II 432).
Hibr. r.: sa tur. pref. *kara* »crn«.

kȁraboja *f* (tur.) *1. crna boja.* — »Da mi kupiš ogledalo, / s k a r a b o j o m obojeno« (Muz. zap. Inst. 2126).
2. plavi kamen, zelena galica, vitriol. — »Čivit za k a r a b o j u« (Vuk, Posl. 346).
< tur. *kara boya,* v. kompon. pod kara i boja.

Kȁraburma *f* (tur.) *mali brežuljak nad samim Dunavom kod Beograda, prema selu Višnjici.*
< tur. *kara burun* »crni greben, crni rt« < tur. *kara* »crn« i tur. *burun* »nos; greben, rt«.

Kȁradag *m* (tur.) *Crna Gora.*
< tur. *Karadağ* < tur. *kara* »crn« i tur. *dağ* »gora, planina«.

Karadàglija *m* (tur.) *Crnogorac.*
< tur. *Karadağlı,* v. Karadag + tur. suf. *-lı.*

Kàra-Dènjiz *m* (tur.) *Crno More.*
< tur. *Kara Deniz,* v. kara i denjiz.

kȁraduzen *m* (tur.) *vrsta male tambure od četiri žice.* — »Mladi momci dolazili, / k a r a d u z e n donosili« (GZM 1910 528).
< tur. *kara düzen*, v. kara i duzen.

Karàdža (tur.) *prezime u Bosni i Hercegovini. Od ovog je došlo prezime Kàradžīć.*
< tur. *karaca* »crnomanjast; srna«.

Kȁradžīć, v. Karadža.

Kàra-Đòrđe *m*, *muško ime.*
Hibr. r.: sa tur. pref. *kara* »crn«, Crni Đorđe.

kȁrađoz *m* (tur.) *1. predstava (igra) sa obojenim figurama od tanke kože, koje na platnu pokreće glumac pomoću konca. Pokrete figura prati glas glumca iza platna. To je davnąšnja vrlo omiljena turska igra.*
2. komični madžioničar, lakrdijaš; marioneta.
< tur. *karagöz*, bukv. »crnooki« < tur. *kara* »crn« i tur. *göz* »oko«.

kàra-hàber *m* (tur.-ar.) *crni glas, tužna vijest; vijest o smrtnom slučaju.* — »Uto njemu k a r a h a b e r dođe, / zlo ti s'jelo, Groševiću Mujo, / umrla ti Zloćevića« (M. H. X 120).
< tur. *kara haber*, v. kompon. pod kara i haber.

kàrakašli, indecl. adj. (tur.) *crnih obrva.* — »O djevojko k a r a k a š l i, / na plotu ti jagluk našli« (I. Z. II 25); »kakve su mu k a r a k a š l i obrve, / pod obrve crne oči za noći« (Muz. zap. Inst. 2823).
< tur. *kara kaşlı*, v. kompon. pod kara i kaš + tur. suf. *-li.*

kàrakol *m* (tur.) *1. noćni stražar, noćobdija.*
2. stražar uopšte.
3. patrola.
< tur. *karakol, karavul* < tur. *kara* »crn« i tur. *kol* »vojnik; vojska«.

karàkāndža *f* (tur.) *vještica.*
< tur. *karakoncolos*, v. karandžoloz.

karàkòndžula i **karàkāndžula** *f* (tur.) *doba oko Božića kad se pojavljuje karandžoloz (v.).*
< tur. *karakoncolos*, v. karandžoloz.

kàrakosā adj. (tur.-srp. hrv.) *crnòkosā, crne kose.* — »Oj djevojko k a r a k o s a, / ne gledaj me gola, bosa!« (Vuk I 395).
Hibr. r.: sa tur. pref. *kara* »crn«.

kàrakuš *m* (tur.) *vrsta konjske bolesti: oteklina na koljenima konja ili na nozi povrh kopita, Spavanus Synovitis.*
< tur. *karakuş*, opisana konjska bolest, kukv. »crna ptica« < tur. *kara* »crn« i tur. *kuş* »ptica«.

karalìmān, -ána, *ime jednog topa u tursko doba.* — »I pred njima tri topa velika: / Čarku-feleć i K a r a l i m a n a, / i Kudura topa velikoga« (K. H. I 210). Postanak riječi je nejasan. U rječnicima tur. jezika nisam mogao naći ovu riječ, iako po svemu izgleda da je turskog porijekla. Ukoliko se ovdje ne radi o iskrivljenom imenu izumitelja ovog topa, kao što je slučaj sa »baljemez« topom, riječ izgleda kao kovanica od tur. *kara* »crn« i tur. (< ngrč.) *liman* »luka«, pristanište«: *kara liman* »crna luka«, ili je od tur. »kara« »kopno« i tur. *liman* »zaljev« tur. izft.: *kara limanı* »kopneni zaljev«.

Karàman (tur.) *prezime.*
< tur. *Karaman*, ime grada u

okružju Konje u Turskoj i, ranije, ime čitave oblasti u tom kraju: Karamanija, Karamanska. Naziv došao po imenu Seldžučkog poglavice *Karamana*. Osn. zn.: »veoma crn čovjek«. V. karamanka.

karàmānka, karàvānka *f, vrsta kruške koja je u naše krajeve prenesena iz Turske.* — »Idi kući, obuci se, lele dunje ranke, / dunje ranke, kruške k a r a m a n k e«, »Igrali se vrani konji, lele dunje ranke, / dunje ranke, kruške k a r a v a n k e« (Muz. zap. Inst. 2388, 2528).

< tur. *Karaman* »Karamanija u Turskoj«, odakle je nama ova vrsta kruške prenesena. V. Karaman.

karàmut *m* (tur.-pers.) *vrsta kruške koja se upotrebljava za turšiju. Kad sazri, kora joj pocrni i otud je dobila ovakvo ime.*

< tur. *kara armut* »crna kruška« < tur. *kara* »crn« i tur. *armut* »kruška« < pers. *emrūd*.

karandžòloz *m* (tur.) *crni demon, zao duh, koji se, po narodnom vjerovanju, pojavljuje oko Božića.*

< tur. *karakancolos* < tur. *kara* »crn« i tur. *koncolos* »utvara; vampir, vukodlak«.

V. karakondžula, karakondža, kondžahija.

karànfil (karàmfil, karànfir, kalànfir) *m* (grč.) *1. cvijet klinčić, al-katmer, Dianthus L., Dianthus caryophyllus L., fam. caryophyllaceae.* — »Dragi mi je k a r a n f i l donio« (Sevd. 107); »k a r a n f i l e cvijeće moje, / još da mi je sjeme tvoje« (S. S. 67); »s kara bojom obojeno, / k a l a n f i r o m nakićeno« (Muz. zap. Inst. 2126).

2. začin (crna zrnca, karanfil-biber), Amomis pimenta Berg. (Myrtus pimenta Wild.) — »nek me naspe mišćom i amberom, / ponajviše mrkim k a r a n f i l o m« (Muz. zap. Inst. 1811).

< tur. *karanfil, karanfil çiçeği* < ar. *qaranful* < grč. *karnáfılon.*

V. Karanfil, karanfilčić, karanfilka.

Karànfil (grč.) *muško ime, a i prezime.* — »K a r a n f i l se na put sprema i pjeva« (nar. pj.). < tur. *karanfil,* v. karanfil.

karànfilčić *m* (tur.) *cvijet Dianthus barbatus L.*

< tur. *karanfil çiçeği,* v. kompon. pod karanfil i čiček.

karànfilka *f, srebrom okovana i ornamentima ukrašena duga puška.*

Izv. od karanfil (v.).

karànluk (karàmluk) *m* (tur.) *tmina, mrak, pomrčina.* »K a r a n l u k je stisno sokacima, / Magla tama stisla sokacima« (Lord. 238).

< tur. *karanlık* < tur. *kara* »crn«.

karàpāndža *f* (tur.-pers.) *vještica, žena — vještica.*

< tur. *karapançe,* bukv. »crnih pandža«, v. kompon. pod kara i pandža.

kàrār, -ára *m* (ar.) *1. zaključak, odluka.*

2. stepen; mjera, prava mjera nečem; prilika. — »Murtatin je čem' nema k a r a r a«, »Bijesan je, k a r a r a mu nema« (K. H. I 55, II 610); »Jedini je Bog na jednom k a r a r u« (Nar. bl. 73); »Biće, Talje, para bez k a r a r a« (Lord 13).

< tur. *karar* < ar. *qarār.*

V. nakarariti, ukarariti.

kàra-sariluk *m* (tur.) *najopasnija vrsta bolesti žutice, crna žutica.*
< tur. *kara sarılık*, v. kompon. pod kara i sariluk.

karasèvdāh, kàra-sèvdāh, -āha *m* (tur.-ar.) *teški sevdah, velika ljubavna zanesenost, ljubavna melanholija.* — »Sve od derta i k a r a s e v d a h a, / od golema jada velikoga« (Sevd. 166).
< tur. *karasevda*, v. kompon. pod kara i sevdah.

karašlàma *f* (tur.) *vrsta rane trešnje.* — »zeljanice prije kukavice, / k a r a š l a m e u medu kuhane« (Vuk, I 305).
< tur. *kara aşlama*, bukv. »crna trešnja«.

karàula *f* (tur.) *stražarnica, policijska stanica; vojna pogranična stanica.* — »I Sokolac k a r a u l u malu« (M. H. III 57).
< tur. *karavulhane, karakolhane*, v. kompon. pod karakol i hane.

karàvān, -ána *m* i **karavána** *f* (pers.) *povorka robom natovarenih kola, konja, deva itd.*
< tur. *kervan* < pers. *kārwān.*
V. karavan-saraj.

Käravlah i **Karàvlah** *m* (tur.-srp. hrv.) *čovjek iz južne Rumunije, Karavlaške.*
Hibr. r.: pred Vlah stavljen tur. adj. *kara* »crn«.
V. Karavlaška.

Käravlaška i **Karàvlaška,** *južna Rumunija.* — »K a r a v l a š k o j ondar udariću«
Izv. od Karavlah (v.).

kàrdāš, -áša *m* (tur.) *drug, prijatelj.* — »Ala, k a r d a š čudnijeh prilika« (Vuk IV 120).
< tur. *kardaş, karındaş* »brat« < tur. *karın* »trbuh« i tur. postpoz. u značenju udruživanja ili zajednice *-daş.*
V. prekardašiti.

kàrga *f* (tur.) *ubojica.* — »Ne mlati ga toliko, bićeš mu k a r g a« (u ob. gov.).
< tur. *karga* »vrana«.

kàrgija, hàrgija *f* (tur.) *1. vrsta koplja.*
2. šipka za nabijanje vatrenog oružja.
< tur. *kargı.*

kárija *m* (ar.) *onaj koji zna potpuno pravilno da izgovara svaku riječ u kur'anu.*
< tur. *kari* < ar. *qārī'*, part. akt. od *qarää' (qr')* »čitati«.
V. kiraet.

karìšik *m* i adj. (tur.) *1. smjesa, mješavina.*
2. smjesa žita, napolica: pola ječma pola raži, pola ječma pola pšenice itd.
3. muzička kompozicija sa raznim pjesmama, arijama; potpuri.
4. kao pridjev: izmiješan, pomiješan.
Od ovog je nastalo prezime Karìšik.
< tur. *karışık* < tur. inf. *karışmak* »miješati se, uplitati se«.
V. karištisati se, karišterisati se, karma-karišik.

Karìšik, v. karišik.

karištèrisati, -išēm, *pomiješati, smiješati.*
< tur. *karıştırmak.*

karìštisati se, išēm, *miješati se u tuđe stvari, uplitati se.* — »Nemoj da se k a r i š t i š e š u moj posao!« (u ob. gov.).
< tur. *karışmak*, perf. 3 lice sing. od inf. *karışmak* »miješati se, uplitati se«.

kárli, v. kaharli.

kàrma-karìšik adv. (tur.) *sve ispreturano, sve izmiješano, ni za što se ne zna, ništa nije na svom mjestu.*

< tur. *karmakarışık* < tur. *karışık*, v. karišik sa tur. pref. za pojačanje značenja *karma*.

karnagàsija *f* (tur.) *skup raznih bezvrijednih stvari; svega i svačega na skupu, ali sve bez vrijednosti.*

< tur. *karınağrısı* vulg. *karnakası*, »stomačna bolest: grčevi, probodi u stomaku«, fig.: »neznatna stvar«, tur. izft. od tur. *karın* »stomak, trbuh« i tur. *ağrı* »težak, nepodnošljiv«.

kàrpuza *f* (pers.) *lubenica.*
< tur. *karpuz* < pers. *ḫarbuze, ḫarbuz.*
V. karpuzi.

kàrpūzī, indecl. adj. (pers.) *kao lubenica, boje lubenice.* — »Skida njima karpuzi čakšire, / A oblači crne pantalone« (Vuk V 470).

< tur. *karpuzi* < pers. *ḫarbuzī.*

karšilàma *f* (tur.) *dobrodošlica.*

< tur. *karşılama*, part. akt. od inf. *karşılamak* »dočekati, izaći nekom u susret«.

V. karšiluk.

karšiluk *m* (tur.) *sretanje, doček.*
< tur. *karşılık.*

kàrvān, kàrvān-saràj, v. karavan, karavan-saraj.

kärz *m* (ar.) *zajam; dug.*
< tur. *karz* < ar. *qarḍ.*
V. karziti, ukarziti.

kàrziti (iskr. **kàmziti**), *posuditi, pozajmiti.* — »A što nisi kupio? / Nemam pare dinara. / A što nisi kamzio? / Nemam druga kraj sebe« (GZM 1909 598).
Izv. od karz (v.).

kasàba *f* (ar.) *varoš, manji provincijski grad.* — »Po gradovim' i po kasabama« (K. H. II 428); »Kaniću se hana i mehana, / i kasabe i kasabskih cura« (I. Z. III 161).
< tur. *kasaba* < ar. *qaṣabä.*
V. kasabalija.

kasabàlija *m* (ar.-tur.) *malograđanin, provincijalac.*
< tur. *kasabalı*, v. kasaba + tur. suf. *-lı.*

kàsām-tefter *m* (ar.-grč.) *iskaz o raspodjeli ostavinske imovine među nasljednicima.*
< tur. *kasam defteri*, tur. izft. od ar. *qassām* »onaj koji dijeli, sudski službenik koji rješava ostavine« i tur. *defter* v. tefter.

kàsap, kàsapin *m* (ar.) *mesar.* — »Kasap i bakal što su umazaniji, to su veseliji« (Ist. bl. I 96).
< tur. *kasap* < ar. *qaṣṣāb.*
V. kasapiti, kasapnica, iskasapiti.

kàsapiti, *nožem sjeći meso; prolijevati krv.*
Izv. od kasap (v.).

kàsapnica *f*, *1. mesnica, mesarska radnja.*

2. klaonica. — »Zakrvario očima kao vo u kasapnici« (Nar. bl. 58); »Kasapnice u polju građahu, / Da sve kolju kasapini meso« (Lord 122).
Izv. od kasap (v.).

kasàtura *f* (tal.) *bodež, bajonet.*

< tur. *kasatura* »bodež« < tal. *cacciatore* »lovac (koji lovi nožem)«.

kasávet *m* (ar.) *tegoba, nevolja; briga, žalost.* — »Alah emanet, ako nisi hijanet; / a ako si hijanet, opet si ti moja briga i kasavet« (GZM 1907 54).
< tur. *kasavet* < ar. *qasāwä.*
V. kasavetli.

kasavètli, indecl. ad. (ar.-tur.) *skopčan s nevoljom, s tugom i brigom.*

< tur. *kasavetli*, v. kasavet + tur. suf. *-li*.

kasída *f* (ar.) *poduža pjesma na arapskom, turskom ili perzijskom jeziku, rimovana na jednu rimu. Nije nikad kraća od 15 distiha, a može imati i preko 100. Po sadržaju: njome se neko pohvaljuje i uzvisuje.*
< tur. *kaside* < ar. *qaṣīdä*.

Kásim, Kàsum (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Kasım* < ar. *Qāsim*, muško ime, »Djelitelj« < ar. *qāsim* »onaj koji dijeli«.

kàskatiti se, *snebivati se od čuda.*
< tur. *kaskamak* »zažaliti; nepodnositi«.

kàsmak *m* (tur.) *1. vrsta veza: zlatne grančice ili figure izvezene po krajevima veza zv. »mušebak«.*
2. platno vezeno na poseban način od kojeg su se pravile duge ženske anterije.
< tur. *kasnak* »široki drveni obruč; đerđef«.

kast *m* (ar.) *namjera, naum.*
< tur. *kast* < ar. *qaṣd*
V. kasten, kastile, kastiti, kast učiniti, nakastice, nakastiti, skastiti.

kàsten (ȁkasten) adv. (ar.) *hotimice, namjerno.*
< tur. *kasten* < ar. *qaṣdan* »hotimice, namjerno«.

kȁstīle, kȁstilicē (ȁkastile, kàstil) adv. (ar.-tur.) *1. namjerno, namjerice.* — »Ja sam k a s t i l e i namjerile tražio« (Kočić II 30); »Šalje Vukan knjigu k a s t i l i c e« (Vuk VI 395).
2. iz šale, šaleći se. — »Ono nije ostarjeli djedo, / Već je glavom Kosovac Jovane, / Djedo se je k a s t i l učinio« (Petran. 423).

< tur. *kastile* »namjerno«, v. kast + tur. postpoz. *-ile* »sa«.

kȁstiti, *namjeravati.*
Izv. od kast (v.).

kȁst učiniti, *naumiti, odlučiti se na nešto.*
Izv. od kast (v.).

Kàsum *m* (ar.) *Mitrovdan (8. novembar).* — »Bolesna ga prevrtala majka od Đurđeva do K a s u m a danka« (Ašikl. 32).
< tur. *Kasım*, zapravo: ***Rozi-Kasım*** (< pers. ***rūz*** »dan« i **ar.** *qāsim* »onaj koji dijeli«) **»dan** Kasum« tj. dan koji dijeli ljeto i zimu.
V. Kasim, kasumpaša.

kàsumpaša *m* (ar.-tur.) *vrsta krizanteme, Chrysanthemum indicum L.*
< tur. *kasımpaşa* »mitrovdanski cvijet«, v. kompon. pod Kasum i paša.

kȁš *m* (tur.) *1. obrva.*
2. uzdignuti dio s prednje i zadnje strane sedla, obluk, oblučje, koji je po obliku sličan na obrvu, od čega je i došao ovaj naziv. — »pa Žeraru o k a š obesio« (Vuk II 552).
< tur. *kaş* sa značenjem kao kod nas (< starotur. *kaş* »pred, prednja strana«.

káša, v. kašika.

kašàgija *f* (tur.) *željezna četka kojom se konj timari.* »On pobaci k a š a g i j u sjajnu« (K. H. I 171).
< tur. *kaşağı*.
V. kašagijati, iskašagijati.

kašagìjati, *timariti konja kašagijom.*
Izv. od kašagija (v.).

kàšika, skr. **káša** *m* (tur.) *žlica.* — »Ako zdjela ne izda, k a š i k a doista neće« (Nar. bl. 19); »Kad ponesem šimšir-k a š u ka grlu,

/ Čini mi se sindžir-gvožđe na grlu« (Vuk, Rječnik).
< tur. *kaşık*.

kaškàvālj, v. kačkavalj.

kät *m* (tur.) *1. red, sloj; struka.* — »Udri dva k a t a gajtana« (Vuk, Rječnik).
2. sprat.
3. »kat haljina« = pribor za jedno odijelo. — »Dao bih mu zlatan k a t haljina« (K. H. I 369); »Babu čohu, majci anteriju, / Na djevojku dva k a t a haljina« (Vuk, V 334).
4. koljence, pršljen, red u durbina (dalekozor). — »Pa izvadi durbin od biljura, / pa ga izvi na dvanaest k a t a / što mu dvadest gledaše sahata« (Vuk III 149) / sr.: »i ponesi durbin od biljura, / pa mu pruži sedam k o l j e n a c a (Vuk III 158).
< tur. *kat*.
V. katmer.

kàtal, kàtal učiniti, v. katul, katul učiniti.

katàli-fèrmān, v. katul-ferman.

katàluk, v. katul-ferman.

kàtana *m* (madž.) *husar, naoružani vojnik-konjanik.*
< tur. *katana* < madž. *katona* »vojnik«.

katàrma *f* (ar.) *uzda, povodac.* — »Sini, munjo, da k a t a r m u nađem« (Vuk, Rječnik).
< tur. *katarma* < ar. *qiṭār* »red ili niz životinja (konja, deva i sl.) poredanih jedna za drugom«.

kàtije *f* pl. (tur.) *metalne ili kožne kutije za patrone koje se pripasuju.* — »on pripasa srmali k a t i j e« (K. H. II 424).
< tur. *katı*.

kátil *m* (ar.) *ubica, krvnik.* — »Hoj pomagaj, dragi gospodaru, / Na k a t i l a Petra Boškovića, / Dva je mene izgubio sina« (Vuk, VIII 59).
< tur. *katil* < ar. *qātil*.
V. katilski.

katìlski, adv. *krvnički.*
Izv. od katil (v.).

kàtmer *m* (tur.) *cvijet karanfil, Dianthus L.* — »Bolestan legoh kraj vatre, / osta mi k a t m e r kraj vode« (I. Z. IV 227).
< tur. k a t m e r »višestruk; ono što ima više slojeva, struka«; *katmer çiçek* »pun cvijet, koji ima mnogo cvijetnih listića«
V. katmerli.

katmèrli, indecl. adv. (tur.) *punocvjetan, sa mnogo cvijetnih listića, višestruk, dupli; rascvjetan.* — »Nevjestice, k a t m e r l i ružiće« (S. B. I 9); »Ustaje jedan rumaš »k a t m e r l i« nosa i predlaže...« (Zembilj III 50).
< tur. *katmerli*, v. katmer + tur. suf. *-li*.

kàtran *m* (ar.) *crna i gusta tečnost, neugodna mirisa, koja se dobija kuhanjem borove smole, ili suhom destilacijom iz drveta i kamenog ugljena.* — »Namazaše prahom i k a t r a n o m« (Vuk, Rječnik); »Kosa mi je k a t r a n sami, / fali me, majko!« (I. Z. III 114).
< tur. *katran* < ar. *qaṭrān*.
V. katrandžija, katranisati, katranli.

katràndžija *m* (ar.-tur.) *onaj koji proizvodi katran, ili onaj koji radi sa katranom, koji katraniše.*
< tur. *katrancı*, v. katran + tur. suf. *-cı*.

katrànisati, -išēm, *zaliti katranom.*
Izv. od katran (v.).

katrànli, indecl. adj. (ar.-tur.) *katranisan, namazan katranom.* — »K a t r a n l i joj haljine obuko, / pa na njojzi haljine upali« (Kurt I 194).
< tur. *katranlı,* v. katran + tur. suf. *-lı.*

kàtul (kàtal) *m* (ar.) *ubijstvo, pogubljenje, smaknuće.*
< tur. *katıl* < ar. *qatl.*
V. katil, katul-ferman, katul-bujruntija, katul učiniti.

kàtul-bujrùntija *f* (ar.-tur.) *bujruntija kojom se naređuje da se neko pogubi.* — »Evo tebi k a t u l - b u j r u n t i j a« (K. H. I 165).
< tur. *katılbuyrultu,* v. kompon. pod katul i bujruntija.

kàtul-fèrmān, kàtal-fèmān, ána, **katàluk, katàli fèrmān,** *m* (ar. i pers.) *ferman kojim se naređuje da se neko pogubi.* — »Evo meni k a t u l f e r m a n dođe« (K. H. I 125); »Što me devljet k a t a l u k o m traži, / Te me traži k a t a l j i f e r m a n o m« (Lord 17).
< tur. *katılferman,* v. kompon. pod katul i ferman.

kàtul učiniti, kàtal učiniti, *ubiti, pogubiti, smaknuti.* — »Kralj je Maru k a t a l u č i n i o, / bacio je u vodu Prominu« (M. H. II 572).
Izv. od katul (v.).

kàtura *f* (tur.) *mazga.* — »Na kolima i na k a t u r a m a« (K. H. II 572); »Evo vama tri k a t u r e blaga« (F. J. 468).
< tur. *katır.*

kaûgdžija, v. kaukčija.

kàuk i **käūk** *m* (tur.) *kapa od debele vunene ili pamučne tkanine oko koje je omotana pouska čalma.* — »Pa dofati k a u k šehislama« (M. H. III 27); »oko glave bijele k a u k e« (Vuk II 262).
< tur. *kavuk.*
V. kaukčija.

kaûkčija, kaûgdžija *m* (tur.) *zanatlija koji izrađuje kauke. Od ovog je nastalo prezime Kaûkčija.*
< tur. *kavukçu,* v. kauk + tur. suf. *-çu.*

Kaûkčija, v. kaukčija.

käul *m* (ar.) *riječ, govor; jamstvo, ugovor.* — »Evo, Janko, takova junaka! / Ja ću tebi u pleća junačka. / Kakav ćemo k a u l postaviti?« (M. H. IV 357).
< tur. *kavil* < ar. *qawl* »govor; mišljenje«.

käur, kàurin *m* (pers.) *1. isto što i đaur (v.).* — »Da obuče k a u r s k o odilo« (M. H. III 104). *2. Pokatkad ova riječ označuje katolike ili Latine.* — »Kad k a u r i L'jevno porobiše« (I. Z. III 16).
V. etimologiju pod đaur.
V. kaurbaša, kaurkinja, kauriti, Kaurska.

kàurbaša *m* (pers.-tur.) *kaurski starješina, glavar.* — »Vidite li age i spaije, / Vidite li k a u r b a š u Marka« (Vuk VI 91).
v. kaur i baš.

kàuriti, *pokrštavati, praviti nekog kaurinom.*
Izv. od kaur (v.).

kàurkinja *f, nemuslimanka, kršćanka.* — »Ne faćaju mladih k a u r k i n j a« (M. H. III 73).
Izv. od kaur (v.).

kaûrisat, v. kavurisati.

kaûrma, v. **kavurma.**

Kàurskā *f, zemlja ili država u kojoj žive kauri.*
Izv. od kaur (v.).

käuš *m* (tur.) *1. samica, ćelija u zatvoru.*
2. velika vojnička spavaonica u kasarni.
< tur. *kovuş, koğuş*

kàvadžik, v. kavak.
kàvāf, v. hafaf.

kàvak, kàvadžik *m* (tur.) *topola, Populus. U jednom dijelu Bosne i Hercegovine, u Dalmaciji i u još nekim našim krajevima kavak nazivaju jablanom, iako je jablan drugo drvo (Populus Pyramidalis).*
< tur. *kavak* »topola«, a tur. *kavakcık* je demin. od *kavak.*

kàval *m* (tur.) *svirala.*
< tur. *kaval* »sve ono što ima cjevkast oblik, što je nalik na cijev. Otud je čobanska svirala nazvana tur. *kaval düdük.*
V. kavalija.

kavàlija *m* (tur.) *vrsta starinskog malog topa koji je bio u upotrebi prije modernizacije topa.* — »i ponese tope kavalije« (Vuk, IV 201).
< tur. *kaval top* »top sa običnom cijevi koja nije iznutra izolučena, koja nema vijugastih žljebova«, v. kompon. pod kaval (tur. *kaval* »ono što je cjevkastog oblika«) i top.

kavàra *f* (tur.) *strah; strah u toj mjeri da se opogane gaće.*
< tur. *kavara* »pušćanje gasova, prdeš«.
V. kavarnuti.

kavàrnuti, -nēm, *prepasti se, zastrašiti se.*
Izv. od kavara (v.).

kàvāz (gàvāz), -áza *m* (ar.) *stražar, pandur; sudski pozivar; tjelohranitelj kod velikodostojnika, a naročito kod stranih diplomatskih predstavnika u Turskoj Carevini.* »Sultan posla kavaze raz adže« (M. H. III 34); »A kad care riječi razabrao, / brže posla svojega gavaza« (Vuk, III 85); »Spremi paša dva hitra kavaza« (Kurt II 111).
< tur. *kavas* < ar. *qawwās* »strijelac« (ar. *qaws* »lûk, strijela«). Kavazi su u prvo vrijeme bili službenici, momci kod velikaša, koji su nosili gospodarevu strjelicu. Kasnije se značenje ove riječi u Turskoj Carevini proširivalo i mijenjalo.

Kävdāk, -áka *m* (ar.-tur.) *ime planine koja je po starom istočnjačkom narodnom vjerovanju opkoljavala svijet. Na njoj živi ogromna ptica istočne mitologije »Anka-kuš«, Phönix. Kod nas »za Kavdak«, »za Kavdakom« znači: »na kraj svijeta«.*
< tur. *Kaf dağı* »planina Kaf«, tur. izft. od ar. *Qāf* »ime planine koja opkoljava svijet; *planina Elbruz na Kavkazu*« i tur. *dağ* »planina«.

kavèdžija, v. kahvedžija.

kàvez, v. kafez.

kävga i **kâvga** *f* (pers. ili ar.) *svađa, prepiranje; bitka.* — »Ja ću beli kavgu zametnuti« (M. H. III 105).
< tur. *kavga, gavga* »velika golema. svađa, bitka« < pers. *ġawġā* »bitka, boj; prepirka«; u ar. *gawgā* znači: »skup ljudi koji viču, galame; vika, galama«. Turski i pers. leksikografi smatraju ovu riječ persijskom. To isto zastupa i Zenker. Dok, neki evropski lingvisti, da spomenemo Kraelitza i našeg Barića, tvrde da je riječ po porijeklu arapska.
V. kavgadžija, kavžiti se.

kävgadžija i **kâvgadžija** *m* (pers.-tur.) *svađalica, onaj koji izaziva svađu ili bitku.* — »a u

piću teške kavgadžije« (K. H. I 180).
< tur. *kavgacı, gavgacı*, v. kavga + tur. suf. **-cı**.

kàvī, indecl. adj. (ar.) *čvrst, tvrd, jak.* — »A u njihke metnuo soldate, / a pred njiha kavi komandare« (K. H. I 432).
< tur. *kavi* < ar. *qawiyy.*
V. kuvet.

kàvijār, v. hajvar.

kàvlak *m* (tur.) *izraz u tabačkom zanatu: sitna vuna na životinjskim kožama oko ušiju i na nogama koja ostane, ne spadne sa kože u krečluku, kad se koža izvadi.*
< tur. *kavlak.*

kavònoz *m* (španj.) *velika tegla, velika staklenka.*
< tur. *kavonoz* < španj. *campanas* »zvono; sud, vaza od zemlje ili kristala«.

kävra *f* (tur.) *spona, petlja.*
< tur. *kavra*, prez. osnova od *kavramak* »ščepati, stisnuti, ukliještiti; obuhvatiti nešto kandžama«.
V. kavraisati.

kavràisati, -išēm, *zavratiti čavle koji probiju s druge strane daske; zavrnuti.*
< tur. *kavramak* »ščepati, stisnuti, ukliještiti; obuhvatiti nešto kandžama«.

kàvun *m* (tur.) *dinja.*
< tur. *kavun.*

kavùrisati, kaùrisati, -išēm *pržiti meso, popržiti meso.*
< tur. *kavurmak* »pržiti meso«.

kavùrma, kaùrma *f* (tur.) *vrsta konzerviranog mesa: meso od bravetine ili svinjetine isječeno na komadiće prži se bez dodavanja vode ili masnoće i kad je isprženo saspe se u kakav sud i, tako konzervirano, troši se u domaćinstvu.*
< tur. *kavurma.*
V. kavurisati.

kävz, käbz *m* (ar.) *zatvor, neuredna stolica.*
< tur. *kabız* < ar. *qabḍ.*
V. kavzli.

kàvza, v. kabza.

kàvzli, indecl. adj. (ar.-tur.) *zatvoren, neuredne stolice.*
< tur. *kabızlı*, v. kavz + tur. suf. *-lı.*

kàvžiti se i **kâvžiti se**, *svađati se.*
Izv. od kavga (v.).

kàzā, gen. kazáa *m* (ar.) *srez, područje jednog kadije.*
< tur. *kaza* < ar. *qaḍā'.*

kàzā, indecl. **pl. kazáeta** (ar.) *naknadno izvršenje: »klanjati namaz na kaza« znači: naklanjavati one molitve (namaze) koji se nisu klanjali u njihovo određeno vrijeme; »ostaviti na kaza« znači: ostaviti nešto za kasnije.* — »kazáeta sva naklanjaj« (Ist. bl. II 235).
< tur. *kaza* < ar. *qaḍā* »ispuniti, izvršiti, provesti«.
V. kaza učiniti.

kàzan *m* (pers.) *veliki bakreni kotao koji ima sa strane ručke za nošenje.* — »Mladi bezi keške u kazanu« (Zb. XXX sv. 1 112).
< tur. *kazan, kazğan* < pers. *ḫāžgān.*
V. kazandžija, kazandžiluk, kazan-uzendžija.

kàzan-bakràčlija, v. bakračlija.

kàzandžija i **kazàndžija** *m* (pers.-tur.) *zanatlija koji pravi kazane i drugo bakreno posuđe.*
< tur. *kazancı*, v. kazan + **tur.** suf. **-cı**.

kàzandžiluk i **kazandžiluk, Kàzandžiluk** *m* (pers.-tur.) *1. kazandžijski zanat; mjesto gdje se nalaze kazandžijske radnje. 2. Kazandžiluk je jedan dio sarajevske čaršije gdje se nalaze kazandžijske radnje.*
< tur. *kazancılık*, v. kazandžija + tur. suf. *lık*.

Kazànfer (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Gazanfer*, muško ime, »Lav« < ar. *gaḍanfär* »lav«, fig.: »junak«.

kazànisati, -išēm, *steći, zaraditi; postići.*
< tur. *kazanmak* »steći, zaraditi, postići«.
V. zakazanisati.

kàzan-uzènđija *f* (pers.-tur.) *velika uzenđija koja se zbog krupnoće uporeduje s kazanom.* — »udari ga k a z a n - u z e n đ i j o m« (M. H. III 414).
< tur. *kazan-üzengi*, v. kompon. pod kazan i uzenđija.

kazàsker *m* (ar.) *starješina cjelokupnog sudstva i nastave, prvo u cijeloj Turskoj, a zatim jedan u Anadoliji (anadolskoj Turskoj) a drugi u Rumeliji (evropskoj Turskoj).*
< tur. *kazasker, asker kadısı* »vojni sudija«, tur. izft. v. kompon. pod kadija i asker.

kàzā učiniti. *naknadno nešto izvršiti; naklanjati ranije propuštene molitve (namaze).*
Izv. od kàzā (v.).

kàzāz, -áza *m* (pers.) *svilar, posamentir, zanatlija koji izrađuje svilene i pamučne zehove, gajtane, širite, kite i ostale ukrase za starinska odijela ili konjske opreme.*
Od ovog je došlo prezime Kazázović.
< tur. *kazaz* < ar. *qazzāz* »svilar« (< ar. *qazz* »svila« < pers. *kež* »svila«).
V. Kazazi.

Kazázi (pers.) *dio sarajevske čaršije, istočno od Begove džamije, gdje su se nalazile kazaske radnje.*
Pl. od kazaz (v.).

Kazázović, v. kazaz.

kâzī, kâdī, indecl. (ar.) *kadija.* — »A š njima je Bećir k a z i« (Nar. bl. 418).
< tur. *kadı* < ar. *qāḍī* »sudija«.

Kázim, v. Ćazim.

kàzma *f* (tur.) *trnokop; pijuk.* — »polovinu metnut u soldate, polovinu k a z m e dohvatiti, nek pred vojskom trape meterize« (K. H. I 38).
< tur. *kazma* part. od inf. *kazmak* »kopati zemlju«.

kàzmīr, -íra *m* (sanskrt.) *vrsta platna.*
< tur. *kazmir* < franc. *casimir* a ovo korijenski od imena pokrajine Kašmir (sanskrt.).

kàzuk *m* (tur.) *kolac.*
< tur. *kazık*.
V. kazukašče.

kàzukāšče *n* (tur.) *novac koji lađari plaćaju u pristaništu (prvobitno za vezanje lađe za kolac).*
< tur. *kazık-akçe* < tur. *kazık*, »kolac«; u ovom slučaju »kolac za koji se lađa veže« i tur. *akçe* »para, novčić«.

kebáir *m* (ar.) *veliki grijesi, teški grijesi.*
< tur. *kebair* < ar. pl. *käbā'ir*, sing. *käbīrä* »velika«.

kèče, -eta, pl. **kèčeta,** gen. kèčētā *n* (tur.), *bijela kapa od valjane vune koju nose Arnauti, ili kapa od uvaljane goveđe dlake.*

2. uvaljana dlaka, odstrugana sa goveđe kože, kojom se postavljaju sedla.
< tur. *keçe*
V. kečedžija.

kèčedžija *m* (tur.) *zanatlija koji od ostrugane dlake sa goveđih koža, ili od vune, pravi kečeta.* < tur. *keçeci,* v. keče + tur. suf. *-ci.*

kèdīv, íva **kèdīf,** -ífa, **hèdīv, hèdīf** *m* (pers.) *titulisani naziv egipatskog valije dok je Egipat bio u sastavu Turske Carevine.* < tur. *hıdıv* < pers. *ḫidīw.*

kёf *m* (ar.) *ime arapskog slova »k«.*
< tur. *kef* < ar. *kāf.*

kèfa *f* (tur.) *četka, frča.*
< tur. *kefe.*
V. kefati, iskefati.

kèfati, *1. četkati, brisati kefom.*
2. fig.: ružiti, »čitati kome lekciju«.
Izv. od kefa (v.).

kefíja, ćefíja *f* (ar.) *šal veličine oko jednog kv. metra, od šamske tkanine sa podužim kitama na krajevima; »zlatna kefíja« zvala se žuta sjajna kefija.* < tur. vulg. *kefiye,* knjiž. *ketfiye* < ar. *kätfiyyä,* bukv. »plećna« (ar. *kätif* »plećka« + ar. adj. suf. f.*-iyyä).* Naziv je došao otud što se ovim šalom zaogrću pleća.

kèfīl, v. ćefil.

kefíni, v. ćefini.

kehája, v. ćehaja.

kèhār *m* (pers.) *nekakva kesa koju bi pripasao onaj koji je određen na stražu.* — »On će s tebe skinuti gospodstvo, / a uza te k e h a r pripasati, / a na rame mušket navaliti, / i na humku tebe nabaciti, / čuvaj humku do krepanja svoga« (K. H. III 490).
Istog porijekla kao i kehara (v.).

kèhara *f* (pers.) *okrugla kesica, obično od kože, koja se na vrhu skuplja pomoću uzice, a u njoj se drži kresivo: čakmak, kremen i trud, ili se upotrebljava za duhan ili za novac. Nosi se prikačena kožnim kaišićem za bensilah, ili je uzicom obješena o vratu i zadjevena za pas.*
< tur. *kehvare,* sa značenjem kao u nas < pers. *kāhwāre* »bešika«.
V. kehar.

kèhisati, v. kidisati.

kehrùbār, kehlìbār, kelìbār, v. ćehrubar.

kèisati, v. kidisati.

kёjf, kèjfli, kèjfsuz, v. ćeif, ćejfli, ćejfuz.

kèlām, -áma, **ćèlām** *m* (ar.) *govor, besjeda.* — »Biće lijepa tu ć e l a m a« (Ist. bl. II 226); »Uniđe i sjede bez selama, bez ć e l a m a« (u ob. gov.).
< tur. *kelâm* < ar. *kälām.*
V. kelami-kadim.

kelâmi-kàdīm, -íma *m* (ar.) *kur'an.*
< tur. *Kelamı-kadim.* »kur'an« < ar. *kälām* »govor« i ar. *qadīm* »vječan«.

kèmāl, v. ćemal.

Kèmāl, Ćèmāl, -ála, hipok. **Kémo, Ćémo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Kemal,* lično ime, »Savršeni« < ar. *kämāl* »savršenstvo, potpunost«.
V. Ćemaluša.

kёna, kènati, v. kna, kniti.

kènef, v. ćenifa.

kenjčìluk, kenčìluk *m, magareština, neslana šala.* — »Oni, Va-

še prevashodstvo, kenčijaju — provode k e n č i l u k« (Zembilj III 115).
Hibr. riječ: naše »kenjac« + tur. suf. *-luk*.

kèpčija, v. kèvčija.

kerámet, ćerámet *m* (ar.) *nadprirodno svojstvo ili pojava; čudo (vjeruje se da je svojstveno samo dobrim, pobožnim ljudima).*
< tur. *keramet* < ar. *kärāmä*, osn. zn.: »plemenitost, vrijednost«.
V. keramet-sahibija.

kerámet-sahìbija *m* (ar.) *dòbrī; veoma pobožan čovjek za koga se vjeruje da posjeduje nadprirodna svojstva — keramet.*
< tur. *keramet sahibi*, tur. izft. v. kompon. pod keramet i sahibija.

kësa, ćësa, *f* (pers.) *1. vreća; torba; papirna vrećica.* — »A nasuti u ć e s e fišeke, / sve iz ć e s e ajan Ali-age« (K. H. II 431); »Tu jarani gaće raskrojiše, / I duvanske ć e s e pokrojiše« (Vuk V 446); »Na kapce ih istrgaše, / Oni grade tutun-k e s e« (Vuk V 447).
2. novčanik. — »Jedan dušom, drugi ć e s o m« (Vuk, Posl. 111);» Prije će prestati rijeka teći, nego kaluđerska ć e s a presušiti« (Vuk, Posl. 262).
3. u tursko doba određen iznos novca, novčane vrijednosti. Vrijednost k. mijenjala se kroz istoriju. Dok je u početku, napr. za sultana Mehmeda Fatiha i Bajazida II, iznosila trideset hiljada akči ili deset hiljada dukata, u pošljednjem periodu Tur. Carevine njezina je vrijednost utvrđena na pet stotina groša. — »objesiću t' sablju o pojasu, / koja valja trideset ć e s a blaga« (Vuk II 530).
< tur. *kese* < pers. *kīse*.
V. duhankesa.

kësedžija, ćësedžija *m* (tur.) *1. onaj koji siječe, koji odsijeca. 2. fig.: junak, dobar borac (koji siječe glave protivnika).* — »on otište koplje ubojito. / Dobar dorat, stari ć e s e d ž i j a, / a Alija mladi binjedžija« (K. H. II 432). *Od ovog je došao i nadimak Muse junaka iz narodnih pjesama« Musa Kesedžija, Musa Ćesedžija;* »Tu nalazi golema junaka, / po imenu Musa K e s e d ž i j u« (M. H. II 164).
< tur. *kesici* »onaj koji siječe« (nom. ag. od inf. *kesmek* »sjeći«).
V. ćeser, ćeskin, ćesmeci, kesim, kesmetaš.

kèser, v. ćeser.

kësīm, ćësīm, *m* (tur.) *najam, najamnina; ugovor o davanju krave na ishranu i korištenje, s tim da zakupac ima da plati vlasniku izvjesnu količinu mliječnih proizvoda, prema pogodbi. Kesimom se naziva i onaj mliječni proizvod koji vlasnik prima. Obično se kesim daje u maslu. Priplod od krave koja je data »na kesim« ili »pod kesim« polove, prema običaju, ako nije što drugo ugovoreno, vlasnik i zakupac.* — »Dao bi mu mline ujmenjake / I one mi bacaju k e s i m a. / Na godinu petstotin' cekina« (Kreš. Vodovodi 180).
< tur. *kesim* part. od inf. *kesmek* »sjeći, odsjeći«.
V. kesimača.

kesìmača, ćesìmača, *krava koja je data na kesim (najam).*
Izv. od kesim (v.).

kesmètāš, ćesmètāš, -āša *m* (tur.) *otesani kamen, tesanik.*
< tur. *kesmetaş* < tur. *kesme*, part. od imf. *kesmek* »sjeći, tesati« i tur. *taş* »kamen«.

kèsre *n* (ar.) *dijakritički znak u arapskom pismu koji označava kratki vokal »i«.*
V. i esre.
< tur. *kesre* < ar. *käsrä.*

kèstēn *m* (grč.) *pitomi kesten, Castanea sativa Mill.*
< tur. *kestane* < grč. *kástanon.* Po Bernekeru je od aram. *kaskani.*
V. kestendžija.

Kestèndžić, v. kestendžija.

kestèndžija *m* (grč.-tur.) *onaj koji peče i prodaje kestene. Od ovog je došlo prezime Kestèndžić.*
< tur. *kestaneci,* v. kesten + tur. suf. *-ci.*

kèšīš, -íša *m* (pers.) *pop, kaluđer.* — »Pa još tamo sagradio crkvu, / Nekakvome crnom kaluđeru, / Da se k e š i š u njoj Bogu moli« (Vuk VI 154).
< tur. *keşiş* < pers. *kešīš.*

kèške, ćèške *n* i **kèškek, ćèškek** *m* (pers.) *vrsta jela: dobro uvarena masna kaša koja se spravlja od odstupane (oljuštene) pšenice i kokošijeg mesa, koje se varenjem svo raspadne.* — »Mladi bezi k e š k e u kazanu« (Zb. XXX sv. 1 112).
< tur. *keşkek* < pers. *kešk (keškek* je pers. demin. od *kešk).*

keškèvālj, v. kačkavalj.

kèten, v. ćeten.

kéva *f, 1. velika drvena kašika za zahvatanje brašna.*
2. štap savijen na vrhu.
Izv. od kevčija (v.).

kèvčija, kèpčija *f* (pers.) *1. velika kašika sa dugim drškom kojom se crpa čorba iz lonca u tanjire; kutlača.*
2. polukuglast sud sa drškom kojim se crpala voda iz terezija (vodenih rezervoara) i nalijevala u đugume i ibrike.
< tur. *kepçe, kefçe* < pers. *kefče* i *kepče.*
V. keva.

kìbār, ćìbār i **kíbār, ćíbār** adj. (ar.) *ponosit, dostojanstven, elegantan.* — »Mila majko mene boli glava, / gledajući dragoga k i b a r a« (I. Z. III 84).
< tur. *kibar* »ponosit, dostojanstven« < ar. pl. *kibār,* sing. *käbīr* »velik«
V. kibarli, ćibarast.

kìbla, kȑbla *f* (ar.) *strana svijeta na kojoj se nalazi Ćaba u Meki i prema kojoj se okreću muslimani prilikom klanjanja namaza (molitve). Kod nas je kibla jugoistok.*
< tur. *kıble* < ar. *qiblä.*
V. kibletnama.

kibletnáma, kiblenáma krblenáma *f* (ar.-pers.) *busola.* — »iz njedara sahat izvadila, / pri sahatu bješe k r b l e n a m a, / koja kaže kako će se klanjat« (S. B. IV 65).
< tur. *kıblenüma* vulg. *kıblenama,* v. kibla + pers. *nümā,* pers. osn. od inf. *numūden* »pokazati« (dakle sprava koja kiblu pokazuje).

kìbrit, v. ćibrit.

kìbur, kibùrli, v. ćibur, ćiburli.

kicòšluk, *m, kicošenje.* — »Kad mladi ljudi idu ljeti crkvi, ne oblače koporan, već ga samo ogrnu. To je bilo više iz k i c o š l u k a« (GZM 1954 102).
Hibr. r.: sa tur. suf. *-luk.*

kìčma i **kíčma** *f* (tur.) *leđa, hrbat.*
< tur. *kıç* »stražnja strana, otraga«.

kìdisati (kìndisati, kèisati, kèhisati), -išēm. *1. žrtvovati se, ubi-*

ti se, okončati život. — »Cura pisnu: Nedaj me, Omere, / ja ću sebi k i d i s a t i mlada, / ja li sebi, ja tebi Omere« (K. H. II 441).
2. žrtvovati, upropastiti, nepožaliti, pregorjeti. — »Volim brata od očinjeg vida, / ko bi mogo bratu k i d i s a t i« (Vuk II 46); »Nemoj meni k i d i s a t i glavi, / cijeni mene koliko ti drago«, »Tiho jaše, konju ne k i d i š e«, »Nemoj meni krivo učiniti, / ni obrazu k i d i s a t i mome!« (M. H. III 50, 102, 444).
3. navaliti. — »A moj dragi, što si k i d i s a o, / ja sam jošte luda i nejaka« (I. Z. IV 121): »Pa djevojci prosci k i d i s a l i, / Te je prose su četiri strane«, »pa na njega Turci k e i s a š e, / No je Mato junak od junaka«, »Bjelopavlić njima k e h i s a o« (Vuk VII 123, IV 111 i Vuk Rječnik).
< tur. *kıymak*, istog značaja kao kod nas kidisati (zapravo < tur. *kıydı*, perf. 3 lice sing. od inf. *kıymak*).

kijáfet *m* (ar.) *odijelo, odjeća, nošnja.*
< tur. *kıyafet* < ar. *qiyāfä.*
V. kijafetli, prekijafetiti (se).

kijafètli, indecl. adj. (ar.-tur.) *lijepe spoljašnosti; izgledan.*
< tur. *kıyafetli*, v. kijafet + tur. suf. *-li.*

kìjām, -áma *m* (ar.) *stajanje na nogama pri obavljanju muslimanske molitve — namaza.*
< tur. *kıyam* < ar. *qiyām.*

kijamèčija *m* (ar.-tur.) *onaj koji sve radi sa nekom galamom, užurbanošću i nervozom; paničar.*
< tur. *kıyametçi*, v. kijamet + tur. suf. *-çi.*

kijámet *m* (ar.) *1. sudnji dan, smak svijeta.* — »Tvoje će se ime spominjati / od danaske pa do k i j a m e t a« (M. H. III 82); »Kao uoči k i j a m e t a« (Vuk, Posl. 133).
2. fig.: a) nesreća; uzbuna; metež; b) žurba, hitnja; c) mnoštvo iskupljenog svijeta.
< tur. *kıyamet* < ar. *qiyāmä.*
V. kijamečija, kijametiti, zakijametiti.

kijámetiti, *nešto tražiti galamom, užurbanošću ili nervozom, plahovitost ispoljavati.*
Izv. od kijamet (v.).

kíla *f* (ar.) *stara mjera za žito. Obično je iznosila 18—22 oke težine, ali je težina varirala prema raznim krajevima i vremenskim periodima.*
< tur. *kile* »mjera za žito; mjera« < ar. *kīlä* »mjera« (od ar. korijena *kyl: kālä* »mjeriti«).

kìler, v. ćiler.

kìlit, kilìtli, v. ćilit, ćilitli.

kílukāl *m* (ar.) *rekla-kazala, ogovaranje.* — »Nemoj činit k i l u k a l« (Isr. bl. 410).
< tur. *kil-ü kal* < ar. *qīl wä qāl* »reklo se i kazao je«.

kîljer, v. ćiler.

kíma *f* (tur.) *1. sjecavica pravougaonog oblika za sjecanje mesa na dasci.*
2. isjecano ili samljeveno meso.
< tur. *kıyma*, part. od inf. *kıymak* »sjecati«.
V. kime-tahta, kinma.

kìmbilir! v. ćimbilir!

kímet *m* (ar.) *vrijednost, cijena.*
< tur. *kıymet* < ar. *qīmä.*
V. Kimeta, kimetli.

Kímeta, Ćímeta, hipok. **Ćíma** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Kıymet*, žensko ime »Vrijedna« < ar. *qīmä* »vrijednost, cijena«.

kíme-tàhta *f* (tur.-pers.) *debela daska na kojoj se sjecavicom sjeca meso.*
< tur. *kıyme tahtası*, tur. izft., v. kompon. pod kima i tahta.

kimètli, indecl. adj. (ar.-tur.) *vrijedan, skup, cijenjen.*
< tur. *kıymetli*, v. kimet + tur. suf. *-li.*

kȉn, kîm, ćîn, -íma *m* i **kívnja** *f* (pers.) *ljutnja, zloba, pizma.*
< tur. *kin* < pers. *kīn* »ljutnja, potajno neprijateljstvo; osveta«. V. kinjiti, kivan.

kìna, kìnati, v. kna, kniti.

kinàli, krnàli (krmàli, kanàli, kanàjli) indecl. adj. (ar.-tur.) *okniven; boje kne.* — »Šta će tebe glava na pendžeru, / Šta l' krmali ruke na parmake« (Vuk V 53); »I čuva mi kanali dorata«, »Spremi Fati kanajli dorata« (Lord 83, 42).
< tur. *kınalı* »okniven«, v. kna + tur. suf. *-lı.*

kìnalije, kȑnalije *f* pl. (ar.-tur.) *ženske čarape »dramalije« koje su na prstima crveno obojene kao da su prsti okniveni. Zbog te sličnosti su dobile ovo ime.*
< tur. *kınalı*, bukv. »okniven«, v. kna + tur. suf. *-lı.*

kínma *f* (tur.) *isjecano ili samljeveno meso.*
< tur. *kıyma*, v. kima.

kínjiti, *mučiti, patiti, terorisati.* »Kako kinji njeg' od Zadra bane« (K. H. I 347).
Izv. od kin (v.).

kiptija *m* (lat.-ar.) *Ciganin.*
< tur. *kıptı* »Ciganin« < ar. *qibtiyy* »Kopt« < lat. *Aegypti, Aegyptus.*

kiráet *m* (ar.) *pravilno čitanje kur'ana.*
< tur. *kıraet* < ar. *qirāä'*, osn. zn. »čitanje«
V. kiraethana.

kiraethàna *f* (ar.-pers.) *čitaonica.*
< tur. *kıraethane* < ar. *qirāä'* »čitanje« + pers. *ḫāne*, v. hane.

kirájdžija i **kiràjdžija** *m* (ar.-tur.) *zakupac, stanar.*
< tur. *kiracı*, v. kirija + tur. suf. *-cı.*

kirìdžija, ćirìdžija *m* (ar.-tur.) *kirijaš, onaj koji s konjima i kolima prevozi robu uz nagradu.* — »Dok evo ti jednog kiridžije« (K. H. I 82); »Vi pjevajte jasno kiridžijski« (F. J. II 415); »Kiridžija kamo ti kirija? U handžije i u mehandžije« (Vuk. Posl. 133).
< tur. *kiracı* v. kirija + tur. suf. *-cı.*

kiridžìjānje *n, bavljenje kiridžijskim poslovima.*
Izv. od kiridžija (v.).

kiridžìluk *m* (ar.-tur.) *kiridžijski posao, kiridžijsko zanimanje.*
< tur. *kiracılık*, v. kiridžija + tur. suf. *-lık.*

kìrija, ćìrija *f* (ar.) *zakup; zakupnina; plata za kiridžijsku uslugu.* — »Ja ga meni pod kiriju nađi« (M. H. III 357); »Izjede konja ćirija« (Vuk, Posl. 99).
< tur. *kira* < ar. *kirā'*
V. kirajdžija, kiridžija, kiridžijanje, kiridžiluk.

kìsmet, kȑsmet *m* (ar.) *sudbina, udes.*
< tur. *kısmet* < ar. *qismä.*
V. kismetlija.

kismètlija *m* (ar.-tur.) *1. sretnik. 2. suđenik.*
< tur. *kısmetli*, v. kismet + tur. suf. *-li.*

kìsvet, v. ćispet.

kìšlak, kr̀šlak *m* (tur.) *mjesto za zimovanje, zimovalište; nizinsko područje gdje se stoka s planina zgoni na zimsku pašu. Od ovog je došlo prezime: Kr̀šlak i Kr̀šlaković.*
< tur. *kışlak* < tur. *kış* »zima«. V. kršla.

kìtāb, kitábija, kitâptan, v. ćitab, ćitabija, ćitaptan.

kìtir, v. ćitir.

kívan adj., *ljut na nekoga, neprijateljski raspoložen prema nekome; žedan za osvetom.*
Izv. od kîn (v.).

kivèrisati, -išēm, *usuditi se, pregnuti na nešto, odlučiti se za kakav težak ili opasan korak.*
< tur. *kıyvermek.*

kívnja, v. kin.

kizibáši, krzilbáši *m* (tur.) *jedna sekta šiija (šiita) koja se još naziva i »rafizije«. Pripadnici ove sekte po narodnosti su ostaci tatarsko-turskih i turkmenskih plemena, a nalaze se još i sada u pojedinim krajevima Male Azije. Smatraju se vjerski zastranjenim i veoma nazadnim. Govore turskim i persijskim jezikom. Naziv su dobili otud što su njihovi preci sačinjavali jedan poseban odred vojske u Iranu, a imali su crvene čalme na glavi, te su nazvani »crvenoglavci«. Kizilbaši je i podrugljiv naziv za sve Persijance u državi Safavida.*
< tur. *kızılbaş*, bukv. »crvenoglavac« < tur. *kızıl* »crven« i tur. *baş* »glava«.

kìzil-hastàluk, kr̀zil-hastàluk *m* (tur.-pers.) *šarlah.*
< tur. *kızıl hastalık* »šarlah« bukv.: »crvena bolest« < tur. *kızıl* »crven« i tur. *hastalık*, v. hastaluk.

kìzlaraga, kr̀zlaraga *m* (tur.) *glavni nadzornik sultanovog harema.* — »suviše trista janjičara, / i svojega agu k i z l a r - a g u« (Vuk III 90); »Kupuje je k r z l a r - a g a iz carskoga grada« (B. V. 1886 28).
< tur. *kızlar ağası*, tur. izft. od tur. *kızlar* »djevojke« i aga (v.).

kìzluk, kr̀zluk *m* (tur.) *djevičanstvo, nevinost, poštenje.*
< tur. *kızlık* < tur. *kız* »djevojka« + tur. suf. *-lık*.
V. kizlaraga.

klobàdan *m* (ar.) *sjajna traka (širit) napravljena od svilenog ili pamučnog konca, uvrnutog sa tankom žicom od zlata (varaka) ili srme.* — »Bre ječerma, bre vezena, / bre oko nje k l o b a d a n« (I. Z. II 17).
< tur. *kılabdan, kılaptan* < ar. *qullāb* »kuka«, što u tur. znači i »sprava za uvrtanje žice i konca«.

knä, kìna, kr̀na, kàna, k'na, kèna, dem. **knàšca** i **knȉca** *f* (ar.) *1. biljka Lawsonia intermis L. i prah od satrvenog osušenog lišća ove biljke, koja je slična našoj lijesci, a raste u azijskim tropskim krajevima i u Egiptu, gdje se najviše uzgaja. Kna spada u kozmetička sredstva naročito muslimanki. Služi za bojenje ruku, nožnih prsta i kose.* — »Lijepa Esmo, k n a ti se predala, / u zdravlje je sa dragim derala!« (Muz. zap. Inst. 1834); »Našoj Mejri k' n u postaviše, / i na noge i na b'jele ruke« (Vuk I 26); »Altun topi na grad udariše, / lijepoj Esmi k n a š c u postaviše« (Muz. zap. Inst. 1834).
2. ovako se naziva i muslimanski svadbeni običaj knenja ili krnanja nevjeste dan prije prve bračne noći. — »Zlatni topi u grad udariše, / lijepoj Fati

k r n u postaviše« (Bilten II 218); »Melećhani k n i c u postaviše« (Beh. VIII 30).
3. Na području Bosne i Hercegovine »knom« se naziva i biljka Impatiens balsamita L. Stabljika i cvijetovi ove biljke tucaju se u avanu, te se dobivenim sokom boji kosa kao i sa pravom kupovnom knom (v. GZM 1958 147).
< tur. *kına* < ar. *ḥinnā'*.
V. knenje, kniti, kinali, kinalije, oknivanje, krnačič, knìvālja.

knàšca, v. kna.

knénje, kȉnēnje, kȑnānje *n. bojenje knom ruku, nogu ili kose.* — »Tu djevojci k n e n j e postaviše« (M. H. X 75).
Izv. od krniti, krnati (v.).

knȉca, v. kna.

knȉti, -ijēm, **kìnati, kȑnati,** -ām *bojiti knom ruke, noge ili kosu.* — »Kako k n i j u ruke u djevojke« (K. H. I 318); »U četvrtak mladu k r n a j u«; »K r n a j u je jengibule mlade« (M. H. X 101).
Izv. od knȃ, kina, krna, (v.).

knìvālja, knjìvālja *f, žena ili djevojka koja knije nevjestu.*
Izv. od kna (v.).

kobajàgi, v. bajagi.

kòčije *f*, pl. t. (madž.) *zatvorena kola.*
< tur. *koçu* < madž. *kocsi.*

kòdoš *m* (tur.) *provodadžija, posrednik prilikom ženidbe.*
< tur. *kodoş* »provodadžija: pokvarenjak: nitkov«.
V. kodošiti.

kòdošiti, *provodadžisati, posredovati prilikom ženidbe.*
Izv. od kodoš (v.).

kȍdža, indecl. *m* i kao adj. (tur.)
1. starac.
2. kao pridjev: velik, golem; uvažen, poštovan. — »Za njim sađe k o d ž a -Mehmedbeže« (M. H. III 327)
< tur. *koca.*
V. kodžabaša, kodžaman, kodžamiti.

kȍdžabaša, kȍdžobaša *m* (tur.)
1. prvak, starješina.
2. seoski knez.
< tur. *kocabaşı,* v. kompon. pod kodža i baš.

kòdžaman, adj. (tur.) *velik, krupan, ogroman.*
< tur. *kocaman.*

kòdžamiti, indecl. adj. (tur.-srp. hrv.) *evomiti; krupan, velik.* — »Nije si ti dijete, nego k o d ž a m i t i čovjek« (Vuk, Rječnik).
Hibr. r.: tur. k o d ž a (v.) sa našim nastavcima »mi« (pron. 1 lice sing. dativ) i »ti« (pron. 2 lice sing. dativ), po uzoru na naše: »evomiti«, kad se hoće da izrazi da je nešto krupno, veliko.

kođȏjā, v. đoja.

kȍfa, v. kova.

kòfrdža, kòfrčast, v. kovrdža, kovrdžav.

kȍj, indecl. adj. (tur.) *zatvorene boje.*
< tur. *koyu*
V. koješil, kojvišnjevi, ukoj.

kòješil (kòjašin) indecl. adj. (tur.) *zatvoreno zelene boje, ugasito zelene boje.* — »Kr-čakšire, k o j e š i l dolamu« (K. H. II 306); »Iz sanduka drugu izvadio: / Mor-čakšire, k o j a š i n-dolamu« (M. H. IV 458).
< tur. *koyu yeşil* (tur. *koyu* »zatvorene boje« i tur. *yeşil* »zelen«).

kòjašin, v. koješil.

kòjlija, v. ćojlija.

kòjvišnjevī, indecl. adj. (tur.-pers). *zatvoreno višnjeve boje.* < tur. *koyu vişnevi,* v. kompon. pod koj i višnjevi.

kòkija *f* (tur.) *miris; vonj; smrad.* — »Podavi nas k o k i j a od baruta« (Kočić I 208).
< tur. *koku.*

kòkuz *m* i kao adj. (tur.) *1. kao imenica: čovjek bez novaca.*
2. kao pridjev: bez novaca, švorc. — »K o k u z kao crkveni miš« (nar. posl.).
< tur. *kokoz*
V. kokuzluk.

kokùzluk *m* (tur.) *nemanje novaca.*
< tur. *kokozluk,* v. kokuz + suf. *-luk.*

kòlaga, v. kulaga.

kolâđele! v. kolajđele.

kòlāj, adv. i adj. (tur.) *1. lako, bez napora.* — »Bog će tebi k o l a j dati istinom« (Ist. bl. II 221); »K o l a j je stupara i mlinara promijeniti« (GZM 1959 71).
2. lagan, lak; kaže se: »kolaj rabota« tj. lagan posao.
< tur. *kolay.*
V. kolajđele, kolajluk, kolalajsati, kolalajsavati.

kolâjđele! (kolâđele! kolâđer!) interj. (tur.) *1. laka ti rabota! dabogda s lakoćom da ti bude! 2. na zdravlje! prijatno! (kaže se onom ko jede).*
Skraćeno od iš kolajđele! (v.).

kolájluk *m* (tur.) *lakoća.* — »Što se toga tiče, kod nas je jedan k o l a j l u k« (Zembilj II 10).
< tur. *kolaylık,* v. kolaj + tur. suf. *-lık.*

kolalàjsati, -šēm, *olakšati (neki posao), učiniti nešto lakim.*
< tur. *kolaylamak.*

kolalajsávati, -vām, *olakšavati (neki posao), činiti nešto lakim.* Izv. od kolalajsati (v.).

kòlalije *f* (srp. hrv.-tur.) *1. okrugle toke;* »Po dolami toke k o l a l i j e« (Petran. 439).
2. menđuše sa okruglim pucama.
Hibr. r.: sa tur. suf. *-li.*

kòlan *m* (tur.) *1. jednostruki ženski pojas.* — »Neće Hana bez đerdana, / neće Hana bez dimija, / neće Hana bez k o l a n a« (GZM 1910 511).
2. jednostruki muški pojas. — »Opasa se pasom i k o l a n o m, / Za pojasom dvije puške male« (Vuk VII 13).
3. konjski pojas koji drži sedlo ili samar čvrsto uz konja. — »Nuhan metno đogu u k o l a n e« (M. H. III 344).
< tur. *kolan.*
V. kolansuz.

kolànsuz, adj. (tur.) *bez kolana na sedlu (konj).* — »Za njim Ibro Ogojenoviću, / na njegovu k o l a n s u z doratu« (K. H. II 600).
< tur. *kolansız,* v. kolan + tur. postpoz. *-sız* »bez«.

kòlās, -ása, **kòlāz,** -áza *m* (tur.) *isto što i kulaga, tj. vojni čin: krilnik u janjičarskoj vojsci. U novije doba oficir niži od bimbaše, a viši od juzbaše, kapetan I klase.* — »asker, nizam po sokaku, / a k o l a z i po vratima, / a bimbaše na pendžerima« (I. Z. III 18). — *U Sarajevu je bio kolas Žiga Husejinaga, koji je umro prije oko 35 godina.*
< tur. *kolağası,* tur. izft. od tur. *kol* »krilo, odjel vojske« i tur. *ağa,* v. aga.
V. Kolašin.

Kolàšin (tur.) *grad u S. R. Crnoj Gori.*
< *kòlās* < tur. *kolağası*

»kapetan I klase«. Kolašin bi, prema tome, bio kapetanija, dakle područje pod kolasom (v. kolas).

kòlčak *m* (tur.) *1. duga vunena rukavica koja doseže do laktova; muf.*

2. metalna narukvica. — »Uz rukavice k o l č a c i od zlata, / Od lakata Ajci do nokata« (M. H. IV 249).

3. dio oklopa koji je pokrivao ruke kao gvozdena narukvica. *4. zakrpa na koljenima čakšira ili hlača i na laktovima gunjeva i anterija.*
< tur. *kolçak.*

köl-ćehája *m* (tur.-pers.) *pomoćnik age.* — »Bogom brate, k o l ć e h a j a, / pusti meni jednog sina« (GZM 1910 103).
< tur. *kol-kehayası,* tur. izft. od tur. *kol* »krilo, odjel vojske; vojnik, stražar« i tur. *kehaya,* v. ćehaja.

kòldžija *m* (tur.) *carinski činovnik; pandur, stražar.*
< tur. *kolcu.*

költahta *f* (tur.-pers.) *daska koja služi abadžijama i terzijama za peglanje čakšira (uvuče se u nogavice).*
< tur. *kol-tahtası,* bukv.: »ručna daska«, tur. izft. od tur. *kol* »ruka, rukav; držak« itd. i pers. *taḫte* »daska«.

kòltuk *m* (tur.) *1. fotelja, kanapa.* *2. mali jastuk.*
< tur. *koltuk.*
V. koltukčija.

koltùkčija *m* (tur.) *zanatlija koji pravi jastuke, mindere, jajgije itd., kao današnji tapecirer. Koltukčije su pravili i klašnje za samare.*
< tur. *koltukçu,* v. koltuk + tur. suf. *-çu.*

kömār *m* (ar.) *hazardna igra, igra u novac.*
< tur. *kumar* < ar. *qimār.*
V. komardžija, komardžiluk.

komárdžija *m* (ar.-tur.) *hazarder.*
< tur. *kumarcı,* v. komar + tur. suf. *-cı.*

komardžìluk *m* (ar.-tur.) *hazard.*
< tur. *kumarcılık,* v. komardžija + tur. suf. *-lık.*

kòmora *f* (lat.) *transportna sredstva sa materijalom koji je namijenjen za obezbjeđenje potreba života i borbe vojnih jedinica. Danas je ovaj izraz zamijenjen sa izrazom transport.* — »Da se kupe na more k o m o r e, / komordžije lijepe djevojke« (Muz. zap. Inst. 2550).
< tur. *komor,* preko ar. < lat. *camera* »soba, odjeljenje; manja prostorija, kamera«.
V. komordžija.

komòrdžija *m* (lat.-tur.) *1. onaj koji ide uz natovarena konja ili vozila u komori.* — »da se dižu komore na more, / k o m o r d ž i j e gizdave djevojke« (GZM 1910 521).

2. u seoskim svatovima onaj što ide uz konja natovarena djevojačkom opremom. — »Evo ćemo da pivamo, / al' ne znamo kome ćemo. / K o m o r d ž i j a, tebi ćemo!« (Muz. zap. Inst. 2107).
< tur. *komorcu,* v. komora + tur. suf. *-cu.*

kòmšija, kònšija *m* (tur.) *susjed.* — »Neko nosi k o m š i j u šehita« (K. H. I 338).
< tur. *komşu, konşu.*
V. komšiluk, kona, konšibak.

komšìluk, konšìluk *m* (tur.) *susjedstvo.* — »u k o m š i l u k dovikuje, / da u dvoru vode nema« (Vuk I 328).

< tur. *komşuluk, konşuluk,* v. komšija + tur. suf. *-luk.*

kóna, kònšinica, kòmšinica *f, susjetka.* — »Dođite mi na veselje, k o n e« (M. H. X 41); »Hvalila se l'jepa Fata svojim k o n a m a« (I. Z. II 89).
Izv. od tur. *konşu,* v. komšija.

kȍnačište *n, prenoćište.*
Izv. od konak (v.).

kȍnačiti, kȍnakovati, *noćivati, prenoćivati.* — »Već ja ištem konak k o n a k o v a t i« (Kurt, II 92).
Izv. od konak (v.).

kònak *m* (tur.) *1. prenoćište, noćište.* — »I u Ključu k o n a k učiniše« (M. H. III 41); »i handžiji za k o n a k e platim« (K. H. I 268).
2. jednodnevno putovanje, dan hoda (od jednog prenoćišta do drugog). — »a daleko trideset k o n a k a, / đe nas care ni čuti ne može« (Vuk II 30); »Odavlen je pa Sibinj kameni, / brate slatki, dvanaest k o n a k a« (M. H. III 19).
3. bolja kuća, kuća kakvog uglednog domaćina. — »Eno paše, hasta u k o n a k u« (K. H. I 86); »Pa on uze dva sužnja nevoljna, / dovede ih do k o n a k a svoga« (M. H. III 42).
4. zgrada valije ili kojeg drugog visokog turskog upravnog ili vojnog zapovjednika; saraj, dvor, rezidencija. Konak u tom smislu naziva se i danas zgrada uz Narodnu skupštinu SR BiH u Sarajevu.
5. muško odjeljenje; muška kuća. — »Odvede ga na muške k o n a k e« (K. H. I 375).
< tur. *konak,* izv. od tur. inf. *konmak* »odsjesti, biti gost«.
V. konačište, konakčija, konačiti, ukonačiti, zakonačiti.

konàkčija, konàgdžija *m* (tur.) *onaj koji je zanoćio kod drugog, gost na prenoćištu, konačar.* — »Hoćemo l' se rastajati, / svak se nada k o n a k d ž i j a m a« (I. Z. I 54).
< tur. *konakçı,* v. konak + tur. suf. *-çı.*

kȍnakovati, v. konačiti.

kòndisati, -išēm, *prenoćiti.* — »Tada iđu na meke dušeke, / Tude oni noćcu k o n d i s a š e. / Kada li je u zoricu bilo« (M. H. II 90).
< tur. *kondu,* perf. 3 lice sing. od inf. *konmak* »odsjesti, biti gost«.

kòndža *f* (tur.) *onaj dio čizme koji ide od stopala uz nogu.*
< tur. *konç, konc.*

kòndžāhija *f* (tur.) *žena nalik na vješticu.*
Skraćeno od karakondža (v.), odbacivanjem prve kompon. kara, tako da ostaje kondža < tur. *koncolos* »utvara, vampir«, v. karandžoloz.

kònšibak, -pka, pl. **kònšipci** *m* i **kònšipka,** gen. **kònšibākā** *f* (tur.) *mala vrata u susjednu bašču ili dvorište.*
< tur. *konşu kapısı,* bukv. »vrata susjeda«, od čega skraćeno: *konšikap,* pa putem metateze *konšipak, konšibak,* v. kompon. pod komšija i kapija.

kònšija, konšiluk, kònšinica, v. komšija, komšiluk, komšinica.

kònšipka, kònšipci, v. konšibak.

kontráčija *m* (tal.-tur.) *vojni liferant.*
< tur. *kontratçı* < tur. *kontrat* < tal. *contratto* »ugovor« + tur. suf. *-çı.*

kòntuš *m* (grč.) *vrsta kaputa što su ga nosili tatarski begovi.*
< tur. *kontoş,* sa značenjem go-

re navedenim < ngrč. *kontòs* »kratak«.

konùšma *f* (tur.) *razgovor; prijateljsko drugovanje.*
< tur. *konuşma,* part. od inf. *konuşmak* »razgovarati«.

konùštisati (se) -išēm, *razgovarati; prijateljski drugovati.* — »Tko se s devedžijama k o n u š t i š e, velika mu vrata trebaju« (Nar. bl. 177).
< tur. *konuşmak* »razgovarati«.

köpča, kövča *f* (tur.) *sprava, sveza, metalna kukica i mali mètalni kolutić za koji se kukica zadijeva. Takve su kopče na čakširama, tozlucima itd.* — »Najnaprijed k o v č e i čakšire, / Na čakšire k o p č e erdelije« (Vuk VII 66); »Na tozlucih k o v č e i dizluci« (M. H. III 91).
< tur. *kopça.*
V. kopčaluk, kopčali, kopčati, ukopčati, sakopčati.

kopčàli, kovčàli, indecl. adj. (tur.) *sa kopčama, sa zatvaračima.* — »pa otvori k o v č a l i sepeta« (Muz. zap. Inst. 59).
< tur. *kopçalı,* v. kopča + tur. suf. *-lı.*

kopčàluk, kovčàluk *m* (tur.) *dio tozluka ili čakšira gdje su na nogavicama prišivene kopče.*
< tur. *kopçalık,* v. kopča + tur. suf. *-lık.*

kòpčati, *1. vezati, spajati dugmad na odijelu.*
2. fig.: shvaćati, kapirati.
Izv. od kopča (v.).

kòpek, kopèkluk, v. ćopek, ćopekluk.

kopìlan, kopìljan *m* (ar.-tur.) *isto značenje kao i kopile (v.).* — »Hej Halile, jedan k o p i l a n e« (K. H. II 193); »Pričekaj me kurvin k o p i l j a n e« (Vuk VI 170).
< tur. *kahpe oğlanı* »kurvin sin«, tur. izft. od tur. *kahpe,* v. kahpija i tur. *oğlan* »dječak«.
V. tumačenje pod kopile.

köpīle *n,* zb. imenica **köpilād** (ar.-tur.) *1. nezakonito dijete; kurvin sin.* — »Znaš, k o p i l e, Đulić bajraktaru!« (M. H. III 228); »O Komnene, kurvino k o p i l e« (F. J. I 88); »k o p i l a d i u mojoj odaji!« (M. H. III 196).
2. fig.: vragoljan, nevaljalac.
3. dio u kafenom mlinu prstenastog oblika, koji se stavlja u donji dio gornje kutije, a služi kao oslonac unutrašnjim dijelovima mlina.
< tur. *kahpe oğlu,* vulg. *kahpoğlu* »kurvin sin«, tur. izft. od tur. *kahpe,* v. kahpija i tur. *oğul* »sin, muško čedo«. Pošto tur. *kahpe* ima u nas oblik »kahpi (ja)«, a u tur. *oğul* muklo »*ğ*« se i ne izgovara, to je od *kahpiōlu* »došla naša izvedenica »kopile«. Ova riječ u osn. obliku »kopil«, »kopilj« javlja se veoma rano u rumunskom i u balkanskim jezicima i vjerovatno je ona formirana, pod tursko-tatarskim uticajem, još u staroj slavenskoj zajednici, prije dolaska Slavena na Balkansko poluostrvo, ili u samim počecima njihova dolaska. A poznato je da je takvih tuđih jezičnih uticaja bilo još u ono doba.
V. kopilan.

kòptisati, išēm, *iznenada se pojaviti, iskrsnuti, postati.* — »Iako je po čitavoj zemlji žega i prašina, u Sarajevu je k o p t i s a l o jedno blato, tako zvano Tagblato . . .« (Zembilj III 30).
< tur. *koptu,* perf. 3 lice sing. od inf. *kopmak* »iznenada se

pojaviti, iskrsnuti, postati«.

koračlàma, v. korašlama.

kȍradžija *m* (tur.) *pripadnik posebnog roda vojske, oklopnika u janjičarskoj vojsci. Od ovog je u nas nastalo prezime Kȍradžija.*
< tur. *korucu, korcu.*

Kȍradžija, v. koradžija.

kòrān, v. kur'an.

korašlàma, koračlàma *f, vrsta konjskog hoda: kad konj baca noge tako da mu se svaka noga lijepo ističe. To je hod silovitih atova, kod kojih se uzde drže dobro zategnute.* Ovdje se radi o interesantnoj hibr. riječi, izvedenoj sa našim osnovom i tur. suf. *-lama.* Od našeg »koračati«, »korak« napravljen je part. na tur. način: *koračlama, korak-lama* (kao da je izvedeno od zamišljenog tur. glagola koji glasi *koračlamak),* pa se »č« zamjenjuje sa »š«.

kȍredžija, kȍradžija *m* (srp. hrv.-tur.) *zanatlija koji izrađuje kore za noževe i sablje.*
Hibr. r. sa tur. suf. *-ci* (č. dži).

kòrbāč, kȓbāč, -áča *n* (tur.) *bič od ispletenog kožnog remenja.*
< tur. *kırbaç.*

korkàluk (kalkàluk) *m* (tur.) *1. ograda koja se stavlja ondje gdje postoji opasnost da se padne: ograda oko šerefeta na munari, ograda na ćupriji itd.* — »I glavu mu na k a l k a l u k baci, / Okrenu je niz vodu Bistricu, / Neka gleda kako teče mlava« (Petran. 482); »Careva ćuprija (u Sarajevu) bila je sagrađena na 4 okna. Kao svi turski mostovi, bila je prema sredini malo izdignuta. Sa strane je bio k o r k a l u k, tj. ograda od ploča« (Kreš. Vodovodi 198).
2. trotoar sa strane ulice.
< tur. *korkaluk,* bukv. »strašivost; mjesto straha«, v. korkija + tur. suf. *-luk.*

kòrkija *f* (tur.) *strah.* — »... samo naše Švabe i one furtimaške domuze ufatila nekaka k o r k i j a i šuhva« (Zembilj III 42).
< tur. *korku.*
V. korkaluk, korkma, Korkut.

kȍrkma! interj. (tur.) *ne boj se! ne strahuj!* — »K o r k m a, ljube, ti se ne pripadaj, / što se guja oko čela vije!« (Kurt I 173).
< tur. *korkma!* imper. 2 lice sing. od inf. *korkmak* »bojati se, strahovati«.

Kòrkut (tur.) *prezime.*
< tur. *korkut* »onaj koji strah zadaje, junak« izv. od tur. *korkutmak* »zadavati strah«.

koròman *m* (tur.) *vojnički hljeb u carskoj turskoj vojsci; dvopek, beškot.* — »k o r o m a n je momcim' dodijao, / a tajin se vas pobuđavio« (I. Z. III 2).
< tur. *kuruman,* izv. od inf. *kurumak* »osušiti se«.

korùdžija *m* (tur.) *1. šumar. 2. poljar.*
< tur. *korucu* »čuvar«.

kòsabaša, kȍsbaša, v. kozbaša.

kô sànkim, *isto što i kôbajagi, v. bajagi.* — »Izađu ćageta po ćošetima — priređuje se maskenbal, k o s a n k i m u korist fukare...« (Zembilj II 58).
Naše »kô«, »kao« i tur. *sankim,* v. sanćim.

kȍs-hȁlva, kȍsalva *f* (tur.-ar.) *bijela halva koja se pravi ovako: šećer se iskuhava do potrebne gustine, dok se »uagdi«, zatim se u njeg saspe sok od samlje-*

venog čugena, čugenja. Potom se miješa (»lupa«) dok smjesa ne postane gusta i bijela kao snijeg. Tada se baci u smjesu oljuštenih oraha i izmiješaju se pa se digne gotova kos-halva s vatre.
< tur. *koz-helvası* < tur. *koz* »orah« i halva (v.), tj. »halva od oraha«.

kostrètli, indecl. adj., *od kostrijeti.* — »O ramenu k o s t r i e t l i torbicu« (Vuk, Rječnik).
Hibr. r.: na našu riječ »kostrijet« dodan tur. suf. *-li.*

kòšija *f* (tur.) *1. trka.* — »Već sam curu trgo na k o š i j u« (K. H. II 248).
2. ono što se stavlja na trku kao dar onom ko uteče. — »Metla ona golemu k o š i j u, / metnula je tri tovara blaga« (K. H. II 36).
< tur. *koşu.*
V. košijaš.

košìjāš, -áša, *trkač, konj koji trči na trci (na košiji).* — »Skupili se konji k o š i j a š i« (Lord 303).
Izv. od košija (v.).

kotàrisati (se), v. kurtarisati (se).

kȍva, kȍfa *f* (tur.) *sud za zahvatanje vode iz bunara; sud za nošenje vode.*
< tur. *kova.*

kòvan *m* (tur.) *1. košnica; trnka pčela.*
2. čahura od puščanog metka.
< tur. *kovan.*
V. kovandžija, kovandžiluk, kovanluk.

kovàndžija *m* (tur.) *pčelar.*
< tur. *kovancı,* v. kovan + tur. suf. *cı.*

kovandžiluk *n* (tur.) *pčelarstvo.*
< tur. *kovancılık,* v. kovandžija + tur. suf. *-lık.*

kovànluk *m* (tur.) *pčelinjak.* — »I optraži turske k o v a n l u k e« (Vuk, IV 305).
< tur. *kovanlık,* v. kovan + tur. suf. *-lık.*

kȍvča, kovčàli, kovčàluk, v. kopča, kopčali, kopčaluk.

kòvrdža, kòfrdža *f* (tur.) *lokna, pram kuštrave kose.*
< tur. *kıvırcık* »kuštrav, kudrav, loknast«.
V. kovrdžav.

kòvrdžav, kòvrčast, kòfrčast, adj., *kuštrav, kudrav, loknast kaže se samo za dlaku odnosno kosu.*
Izvr. od kovrdža (v.).

kozàmak, kozàmačiti, v. krzamak, krzamačiti.

kȍzbaša, kȍsbaša, kòsabaša *m* (srp. hrv.-tur.) *najbolji kosac koji prilikom kosidbe ide prvi pred koscima.* — »poginu mi k o z b a š a Marko« (Bilten I 47); »Dv'je stotine mladih kosioca, / a pred njima hitrog k o s a b a š u« (F. J. II 399).
Hibr. r.: naše »kosa« + tur. suf. *baş,* v. baš

kȑ'at, kȑhat i **kȑ'atat, kȑhatat** *m* (tur.) *konj zelenko, konj sivac.* — »Na k r' a t u konju od mejdana« (K. H. I 112); »Viju li se alajli bajraci, / vodaju l' se ati k r h a t a t i« (I. Z. III 1).
< tur. *kırat* < tur. *kır* »sivast« i tur. *at* »konj«.

kȑba *f* (ar.) *sud za vodu.*
< tur. *kırba* »sud za vodu, duguljast i s jednog kraja sužen« < ar. *qirbä* »mješina kao sud za vodu«.
V. krbulja.

kȑbāč, v. korbač.

kȑbrla, krbletnáma, v. kibla, kibletnama.

...uljа *f, sud napravljen od omorikove ili trešnjeve kore u kome seljaci donose u grad jagode.*
Izv. od krba (v.).

kȑčakšire, kȑ-čakšire (iskriv. **kȑk-čakšire**), pl. t. (tur.) *čakšire sivaste boje, lugaste čakšire.* — »Otvor« dolaf, vadi đejisiju, / k r - č a k š i r e, koješil dolamu« (K. H. II 306); »sadet sahat beg-Šahinagića, / k r k - č a k - š i r e Žige Salihage« (Isl. Sv. od 24. 1. 1933).
< tur. *kır çakşır* < tur. *kır* »sivast, lugast« i tur. *çakşır*, v. čakšire.

kȑdisati, išēm, *razbiti, slomiti, isjeći.* — »koje ono bjehu tri vojvode, / štono moju k r d i - s a š e vojsku«, »evo srpsku k r d i s a o vojsku, / oteo im dva topa viteza« (Vuk II 312, IV 319).
< tur. *kırdı*, perf. 3 lice sing. od *kırmak* »razbiti, slomiti« itd.

Kȑdžalije i kȑdžalije *m* (tur.-ar.) *1. stanovnici kraja oko grada Krdže ili Krdžalije u istočnoj Rumeliji.* — »a od mora diže K r d ž a l i j e« (K. H. I 258).
2. krdžalijama su u 18. i 19. vijeku nazivani odredi naoružanih grupa, pripadnici neregularnih vojnih odreda, koji su bili plaćenici pojedinih velikaša — odmetnika i služili kao navalna konjica.
< tur. *Kırca Ali*, grad u istočnoj Rumeliji koji je tako nazvan po osnivaču Aliji koji je imao nadimak *Kırca*, što u turskom znači »sivkast« (tur. *kır* »siv«), bukv. »sivkasti Alija«.
V. krdžalinka.

...džalīnka *f, vrsta puške koja se izrađivala u tur. varoši Kırca Ali.* — »K r d ž a l i n k i živu vatru dade, / puče šara, pusta ostat' neće« (Vuk IV 247).

krȇč *m* (tur.) *kreč, vapno.*
< tur. *kireç.*
V. krečana.

krečàna *f, peć u kojoj se pečenjem kamena dobiva kreč.*
Izv. od kreč (v.).

kremènluk *m* (srp. hrv.-tur.) *okou na mjestu gdje kamen stoji u starih pušaka kremenjača.* — »po puškama sjajni k r e m e n - l u c i« (K. H. II 424).
Hibr. r.: sa tur. suf. *-lik.*

kȑ-gázija, kȑk-gázija *m* (tur.-ar.) *junak proslavljen u boju.* — »beg Džudžaga iz Donje Krajine, / k r k - g a z i j a od dva pašaluka« (Vuk IV 406).
< tur. *kır gazısı*, bukv.: »stepski gazija«, tur. izft. od tur. *kır* »pustinja, stepa; nenaseljeni prostor izvan gradova i sela« i tur. *gazı*, v. gazija.

kȑhat, kȑhatat, v. kr'at, kr'atat.

kȑk num. (tur.) *broj 40, četrdeset.*
< tur. *kırk.*
V. krkajak, krk-hambar, krkjalan, krk-jemin, krkluk.

krkàjak *m* (tur.) *vrsta široke uši koja napada dijelove oko polnih organa, upija se u kožu i izaziva svrab (die Filzlaus, morpio).*
< tur. *kırkayak*, bukv.: »četrdesetonožnjak« < tur. *kırk* »četrdeset« i tur. *ayak* »noga«.

krkànluk *m* (srp. hrv.-tur.) *gurmanstvo, izobilno jedenje i pijenje.*
Hibr. r.: od naše riječi »krkati« osnov »krka« + tur. suf. *-luk* sa umetkom pomoćnog glasa »n«.

kȑk-čàkšire, v. kr'čakšire.

krk-gázija, v. kr'gazija.

kȑk-hàmbār *m* (tur.-ar.) *pomiješano svega i svašta; svaštara, bilježnica u kojoj su upisani razni podaci bez ikakva reda i sistema.*
< tur. *kırk hambar, kırk ambar*, bukv.: »četrdeset hambarova«, v. kompon. pod krk i hambar.

kȑk-jàlan *m* (tur.) *spadalo, mangup; besposleno pričalo, lažljivac.*
< tur. *kırk yalan*, bukv.: »četrdeset laži«, v. krk i jalan.

kȑk-jèmīn, -ína *m* (tur.-ar.) *mnogobrojno zaklinjanje, zakletva po više puta opetovana.* — »Hadži Ahmed, mujezin, priča pod k r k - j e m i n o m, da je te večeri vidio nur na grobu hafiza« (Gajr. 1921 7); »pa onda udarili u hašanje i k r k j e m i n e« (Zb. VI 1901 305).
< tur. *kırk yemin* »četrdeset zakletvi«, fig.: »mnogobrojno zaklinjanje«, v. krk i jemin.

krklàisati, krklàjisati, -išēm, *isjeći na komade meso od zaklanog živinčeta, iskasapiti ga, te ga tako pripremiti za sušenje.*
< tur. *kırıklamak* »razbiti, slomiti«.
V. krklama.

krklàma (kerklàma) *f* (tur.) *meso od zaklanog živinčeta isječeno na komade, iskasapljeno, i tako pripremljeno za sušenje; krklaisano meso.*
< tur. *kırıklama*, part. od inf. *kırıklamak*, v. krklaisati.

krklèisati, krklèjisati i **krklàisati, krklâjisati,** -išēm, *sastrići, podsjeći vunu u kožuha oko rukava i naokolo.*
< tur. *kırkmak* — *kırklamak*, »podrezati kosu, strići, ostrići«.
V. krklema, krkma, krkmeta.

krklèma, krklàma *f* (tur.) *ona vuna koju ćurčije sastrižu sa šivenih kožuha.*
< tur. *kırklama* < tur. *kırkmak* »strići, ostrići, podrezati kosu«.

kȑkluk *m* (tur.) *1. četrdesetnjak, ono što sadrži nečega četrdeset. 2. vrsta dukata, valjda je vrijedio 40 groša.*
< tur. *kırklık*, v. krk + tur. suf. *-lık*.

kȑkma *f* (tur.) *podrezivanje kose preko čela; ruska frizura.*
< tur. *kırkma*, part. od inf. *kırkmak* »podrezati kosu; strići, ostrići«.
V. krkmeta.

kȑkmeta, gen. **kȑkmētā** *f* p., *solufi, zulovi, vitice, uvojci.*
< tur. *kırkma*, v. krkma.

kȑk-sèrdār, v. krserdar.

Kȑličbegović, v. krluč.

kȑlūč, kȑlīč *m* (tur.) *mač, sablja.* — *Od ovog je došlo prezime Kȑličbegović.*
< tur. *kılıç.*
V. krlučlija, krlukčija.

krlùčija, v. krlukčija.

krlùčlija, kulùčlija *m* (tur.) *onaj koji nosi pripasanu sablju.*
< tur. *kılıçlı*, v. krluč + tur. suf. *-lı*.

krlùkčija, kulùkčija, krlùčija, kulùčija, kulùgdžija *m* (tur.) *sabljar, zanatlija koji izrađuje i prodaje sablje. U Sarajevu je postojala sabljarska čaršija koja se zvala »Krlukčije« ili »Kulukčije«, a prostirala se od današnjeg hotela »Central« do mosta Ćumurija i uz Jugoslovenske Armije ulicu do Doma JNA.*
< tur. *kılıççı*, v. krluč + tur. suf. *-çı*.

Krlùkčije, v. krlukčija.

kr̀ma *f* (tur.) *u abadžijskom zanatu: pletenica od gajtana.*
< tur. *kıyma.*

krmàli, v. kinali.

kr̀mēz *m* (sanskrt.) *1. lijepa ugasita crvena boja koja se dobija od istoimenog veoma sitnog insekta. Krmez je porijeklom iz srednje Azije. Iz njega se vadi boja krmez, od koje se pravi karmin za usne.*

2. ono što je crvene boje kao krmez. — »skini, majko, k r m e z aspurliju, / pa se pokri mrkom jemenijom« (I. Z. II 201).

3. crveni vuneni šal koji seljaci vežu oko glave. — »Na glavi su se nosili fesovi tamne višnjeve boje. Zimi se oko fesa omotavao vuneni »k r m e z šal« (GZM 1907 14).

< tur. *kırmız* < ar. *qirmiz, qirimz* (sanskrt. *krmi* »crv« (u pers. *kirm* »crv«).
V. krmezi, krmzi.

krmézī, indecl. adj. (sanskrt.-ar.) *crvene boje kao krmez.*

< tur. *kırmızı* < ar. *qirmiz* + ar. adj. suf. *-ī,* v. krmez.

kr̀mzi, kr̀mzli, indecl. adj. (sanskrt.) *crven.* — »Jedan joj je od k r m z i merdžana« (K. H. II 257); »i vezala k r m z i aspurliju« (I. Z. 217).

< tur. *kırmızı,* v. krmez.

kr̀na, kr̀nati, kr̀nānje, v. kna, kniti, knenje.

kr̀načič, kr̀načiček *m* (ar.-tur.) *cvijet Impatiens Balsamina L. (Balsamina hortensis Desp.).*
< tur. *kına çiçeği,* v. kompon. pod kna i čiček.

krnàli, v. kinali.

krnàlije, v. kinalije.

kr̀nati, v. kniti.

kr̀ndija, v. krntija.

kr̀ntija, kr̀ndija *f* (tur.) *1. starudija; nešto staro, razvaljeno i dotrajalo.*

2. razbijeno, isječeno; djelići, otpaci. — »Kad upade Omerica mali, / Al k r n d i j a leži po odaji« (M. H. IV 342);

< tur. *kırıntı, kırındı,* perf. 3 lice sing. od inf. *kırınmak* »razbiti se, izlomiti se«.

kr̀pedžija *m* (srp. hrv.-tur.) *zanatlija koji se bavi samo krpljenjem starih cipela ili starih stvari.*

Hibr. r.: na našu riječ »krpa« dodan tur. suf. *-ci* (č. dži).

kr̀sèrdār, -ára (iskriv: **kr̀k-sèrdār)** *m* (tur.-pers.) *zapovjednik neregularne vojske koja se stara o bezbjednosti puteva i progonu hajduka.*

< tur. *kırserdarı,* bukv.: »pustinjski serdar«, tur. izft. od tur. *kır* »pustinja, stepa; nenaseljeni prostor izvan gradova i sela« i serdar (v.).

kr̀smet, v. kismet.

kr̀šla *f* (tur.) *vojnička kasarna.* — »Pa ga vodi u k r š l e careve, / uze vojske dvanaest hiljada« (M. H. III 11).
< tur. *kışla.*
V. kišlak.

kr̀šlak, v. kišlak.

Kr̀šlak, Kr̀šlaković, v. kišlak.

krzàmačiti, kozàmačiti, *bolovati od krzamaka.*

Izv. od krzamak (v.).

krzàmak, kozàmak *m* (tur.) *dječja bolest u kojoj se pojavljuje osip, sitne crvene pjege po tijelu; mrase, mraze morbilli, die Masern.*
< tur. *kızamak.*
V. krzamačiti.

krzàtma *f* (tur.) *ćevap od jagnjetine ili bravetine dinstan sa graškom.*
< tur. *kızartma.*

krzìlbāš, v. kizilbaš.

kȑzilhastaluk, v. kizilhastaluk.

kȑzlaraga, v. kizlaraga.

kȑzli, indecl. adj. (tur.) *crven.* — »Iznijele k r z l i peštemalje, / a da krvcu kupe od šehita« (Ašikl. 48).
< tur. *kızıl* »crven«.
V. kizilbaši, kizil-hastaluk.

kȑzluk, v. kizluk.

kûbe *n* i **kùba** *f* (ar.) *1. svod, kupola.* — »I crkvene k u b e u visinu, / A na k u b e od zlata jabuka« (Vuk VI 161); »Iza savijutka na drumu kod raskršća jasno se ocrtavalo oštrouglasto k u b e kupole« (Šol. I 94).
2. kružni dio kapka na mlinu za kafu.
< tur. *kubbe* < ar. *qubbä.*
V. kubeli.

kubèli, indecl. adj. (ar.-tur.) *na svod, sa svodom.*
< tur. *kubbeli,* v. kube + tur. suf. *-li.*

kûbruz *m* (grč.) *vrsta veza na šupljike, na ćesme.*
< tur. *kibris dokuması* »kiparsko tkanje, vrsta veza«, tur. izft. od < tur. *Kibris* »Kipar« < grč. *Kypros* i tur. *dokuma* »tkanje«.

kùbur, v. kuburluk.

kùbura *f* (tur.) *1. mala puška (pištolj) koja se puni barutom.* — »A za pasom samica k u b u r a«, »Već se fati samice k u b u r e« (M. H. III 102, 108).
2. kožna torba (futrola) pričvršćena na sedlu u kojoj se drži mala puška. — »Avaj meni do Boga miloga, / gdje izgubih puške iz k u b u r a!« (K. H. II 97).
3. uski dugi hodnik ili natkriveni prolaz koji spaja pojedina odjeljenja u kući sa drugom manjom zgradom koja služi kao kuhinja ili muško odjeljenje. — »Ona leti kroz mračne k u b u r e, / ona dođe u mušku odaju« (K. H. I 171); »Kad će biti dva sahata noći, / kroz k u b u r u da idemo kod njega!« (Lord 104).
4. od kamena ozidan ili od drveta napravljen sanduk kockastog oblika, oblika humke na grobovima velikana. Drvene kubure u turbetima pokrivene su zelenom čohom. Takva je kubura nad grobom Gazi-Husrev-bega u njegovom turbetu kod njegove (Begove) džamije u Sarajevu.
5. fig.: tegoba, teškoća, nevolja, nedaća; slabo životno stanje. — »Prođi ga se, ne otežavaj mu život, u velikoj je k u b u r i« (u ob. govoru).
< tur. *kubur,* osn. zn.: predmet duguljastog oblika koji je šupalj i relativno tijesan, a služi kao zaštitna kutija, oklop ili torba; znači i uzani prolaz. Iz ovog osnov. značenja izvedeni su razni oblici i značenja u tur. i našem jeziku. Iako ova riječ po svom obliku odgovara ar. *qubūr,* pl. od *qabr* »grob«, turski leksikografi (osim L. Osmani), kao i Zenker, smatraju je korijenski tur. riječi. Miklošić i Rj. JAZU, naprotiv, dovode njezin postanak sa ar. pl. *qubūr.*
V. kuburija, kuburiti, kuburlija, kuburluk.

kubùrija, v. kuburlija.

kùburija *f* (tur.-ar.) *svečano gornje odijelo od crnog sukna, ukrašeno zlatnim gajtanima. Si-*

že do pasa, a opšiveno je kunovinom.
< tur. *kuburi* < tur. *kubur,* što između ostalog znači i: »tijesan« (napr. *kubur pantolon* »tijesne pantolone«) + ar.-pers. adj. suf. *-ī*.

kùburiti, *živiti s teškoćom, patiti se i boriti se s nevoljama i nedaćama u životu.* — »K u b u r i kao đavo u paklu« (Vuk, Posl. 162).
< kubura (v.).

kubùrlija, kubùrija *f* (tur.) *mala puška koja se zadijeva u kuburluk.* — »Da je sjajnom k u b u r l i j o m gađam, / mogu sestru ubít na sapima« (K. H. I 91); »Pa izvadi dvije k u b u r i j e, / Jedna mu je vatru prifatila« (Vuk VII 35); »On poteže pušku k u b u r l i j u« (Vuk, Rječnik)
< tur. *kuburlu,* v. kubura + tur. suf. *-lu.*

kubùrluk, kùbur *m* (tur.) *kožna torba (futrola) u kojoj se drže male puške kubure.* — »K u b u r l u c i krvljem natočeni« (Lord 125); »Pa poteže pušku iz k u b u r a« (Vuk III 107).
< tur. *kuburluk,* v. kubura + tur. suf. *-luk.*

kùbuz, v. kuduz.

kùdret *m* (ar.) *moć; moć božja.*
< tur. *kudret* < ar. *qudrä.*
V. kudret-sât, kudret-topovi.

kùdret-sât, kùdret-sàhat (iskrvlj. **kùdre-sàhat, kùdri-sàhat)** *m* (ar.) *tajanstveni nevidljivi sat čije se kucanje u sobi čuje, ali se sat ne vidi (po narodnom vjerovanju). Vjeruje se da kucanje kudret-sata predskazuje neki događaj, bilo dobar ili loš. Kada na muslimanskoj svadbi počnu nevjestu da kniju (krnaju), djevojke zapjevaju:* »Bismillahi k u d r e t - s a h a t i l e. / mi oknismo svojoj Hanki ruke«.
< tur. *kudret saatı,* tur. izft., v. kompon. pod kudret i sat.

kùdret-tòpovi ili skraćeno **kùdreti,** *m* pl. (ar.-tur.) *nebeska tutnjava i pucnjava kad je nebo vedro koja ukazuje (po narodnom vjerovanju) božju moć i ima tajanstveno značenje.* — »Al grmi, al se zemlja trese, / Al pucaju po gori k u d r e t i«
< tur. *kudret-topu* »grmljavina«, tur. izft., v. kompon. pod kudret i top.

kùdur *m* (tur.) *bijes, inad.* — »k u d u r ga uhvatio« (u ob. gov.)
< tur. *kuduz* »bijesan«, odnosno < tur. *kudurmak* »pobjesniti«.

Kùdus *m* (ar.) *Jerusalem.*
< ar. *Äl-Quds.*

kùduz, kùbuz *m* (tur.) *vrsta velikog topa, haubica.* — »I K u d u z a topa velikoga« (K. H. I 210).
< tur. *kuduz* »bijesan, pobješnjeli«.

kùjija *f* (tur.) *duboki bunar, jama, čatrnja.* — »U k u j i j u da ga ture, Da Jusufa umore« (Osvit II 42).
< tur. *kuyu.*

kùjisati, v. okuisati.

kùjruk (kùrjuk) *m* (tur.) *rep.*
< tur. *kuyruk.*

Kujùndžić, v. kujundžija.

kujùndžija (kulùndžija) *m* (tur.) *zlatar, zanatlija koji izrađuje umjetničke filigramske predmete od zlata i srebra.* — »Da me daje k u j u n d ž i j i, neću joj ga ja« (GZM 1906 505); »Zlatu će se k u j u n d ž i j a naći«

(Vuk, Posl. 91). — Od ovog je došlo prezime Kujùndžić.
< tur. *kuyumcu* < tur. *kuyum* »izrađevine od zlata i srebra« + tur. suf. *-cu*.

kujundžìluk (kulundžìluk) m (tur.) *1. kujundžijski zanat.*
2. Kujundžiluk je dio sarajevske čaršije gdje se nalaze kujundžijske radnje.
< tur. *kuyunculuk*, v. kujundžija + tur. suf. *-luk*.

kukavìčluk *m* (srp. hrv.-tur.) *strašivost.*
Hibr. r.: od naše riječi »kukavica« i tur. suf. *-luk.*

kúla *f* (ar.) *1. utvrda u tvrđavi; kamena zgrada koja mjesto prozora ima puškarnice podešene za odbranu od navale.* — »dok porušim k u l e i bedeme« (K. H. I 38).
2. višespratna kamena stambena zgrada. — »Vrijeme gradi k u l e niz kotare, / vrijeme gradi, vrijeme razgrađuje«.
3. toranj.
< tur. *kule* < ar. *qullä*

kuláci, gen. **kulâkā** pl. *m* (tur.) *vrsta jela: klepe.*
< tur. *kulak* »uho«.
V. kulak-čorba.

kùlaga, kòlaga *m* (tur.) *vojni čin u carskoj turskoj vojsci: krilnik u janjičarskoj vojsci. Kasnije oficir niži od bimbaše, a viši od juzbaše, kapetan I klase.* — »I ordagu i Krlin k u l a g u« (K. H. I 258).
< tur. *kolağası*, tur. izft. od tur. *kol* »krilo, odjel vojske« + tur. *ağası*, v. aga. — Pogrešna je predpostavka Rj. JAZU da bi ova riječ mogla da bude od tur. *kule ağası*, vojnički zapovjednik u kuli (gradu).
V. kolas.

kùlāk, -áka *m* (tur.) *kukica u mendžuše koja se uvlači u uho.*
< tur. *kulak* »uho«.
V. kulaci, kulak-čorba.

kùlak-čȍrba *f* (tur.-pers.) *vrsta čorbe u koju se ubace komadi faširanog mesa zavijeni u jufku. Ovi komadi izgledaju kao ušna školjka i otud ovaj naziv.*
< tur. *kulak çorbesi*, tur. izft., v. kompon. pod kulak i čorba.

kulambàra *f* (ar.-pers.) *homoseksualac, pederast.*
< tur. *gulâmpare* »homoseksualac« < pers. *gulāmbāre*, slož. < ar. *gulām* »mladić« i pers. *bāre* »prijatelj, ljubavnik«.
V. gulanfer.

kulàndisati, v. kulànisati.

kulànisati, kulàndisati, -išēm, *služiti se nečim, upotrebljavati, trošiti.* — »Hvala, hvala gospoja, ne kulanišem erarne kahve, ne da mi doktor« (Zembilj II 21.).
< tur. *kullanmak* »služiti se nečim, upotrebljavati«.

kùlāš, -áša *m* (tur.) *konj sivopepeljaste boje, konj boje olova, mišje boje.* — »O k u l a š u vise klakovnice« (M. H. III 223).
< tur. *kula at* »riđ. smeđ konj« < tur. *kula* »riđ, smeđ« i tur. *at* »konj«.
V. kulašiti, kulatast, iskulašiti.

kuláš̄iti, *1. jahati konja.*
2. fig.: ženu trošiti (jahati).
Izv. od kulaš (v.).
V. iskulašiti.

kùlatast, adj. *sivopepeljaste boje, boje olova.*
< tur. *kula at* »riđ, smeđ konj«, v. kulaš.

kùlčak *m* (tur.) *komad čohe, sukna ili koje druge vunene tkanine koji je pričvršćen kao zakrpa na laktovima gunja ili na*

koljenicama čakšira. Stavlja se kao ures pa je lijepo izrađen i gajtanima ukrašen, a ujedno služi za pojačanje tih mjesta na odijelu koji se brže deru. — »U čakširah sve k u l č a c i zlatni« (M. H. III 509).
< tur. *kolçak* od osnove *kol* »ruka«.

kulkùma *f* (ar.) *okrugla ili kockasta bočica za mastilo, tintarnica.* — »A k u l k u m u prida se nabaci« (M. H. III 487).
< tur. *kumkuma* < ar. *qumqum* »posuda«. — Pogrešno Miklošić ovu riječ dovodi u vezu sa ar. *ḫulqūm* »grlo, ždrijelo«.

kulòglan *m* (tur.) *janjičarski vojnik koji je uvršćen u pješadiju ili konjicu, pošto je odslužio jednu godinu u kojoj tvrđavi.*
< tur. *kul oğlanı*, tur. izft. od tur. *kul* »zarobljenik« i tur. *oğlan* »mladić«.

kulòglija, kulùglija *m* (tur.) *janjičarski vojnik — pješak. Kuloglije su se regrutovale od zarobljenih mladića ili robova, pa je otud nastao ovaj naziv.* — »tu pogide cvijet od Turaka: / k u l u g l i j e i mlade delije« (Vuk IV 72); »U matere dilber Umihana, / prosiše je k u l u g l i j e mlade« (Kašik. II 93).
< tur. *kul oğlu* tur. izft. od tur. *kul* »zarobljenik, rob« i tur. *oğul* »dijete, sin«.

kùlučiti, *tegliti, raditi besplatno; tlačiti.*
Izv. od kuluk (v.).

kulùčlija, v. krlučlija.

kulùgdžija, kulùkčija *m* (tur.) *1. zapovjednik karakola, noćnih stražara.*
2. niži oficir u janjičarskom odžaku.
< tur. *kullukçu*.

kulùglija, v. kuloglija.

kùluk *m* (tur.) *1. besplatan lični fizički rad za državu na izgradnji puteva, cesti, utvrđenja itd. 2. težak rad bez direktne koristi za onog koji taj rad obavlja.*
< tur. *kulluk* »robovanje, služba, služenje«; < tur. *kul* »rob« + tur. suf. *-luk*.

kulùkčija, v. krlukčija.

kulùkčija, v. kulugdžija.

Kulùkčije, v. krlukčije.

kulùndžija, kulundžiluk, v. kujundžija, kujundžiluk.

kùm *m* (tur.) *pijesak.* — »Nasuše ih k u m o m i kamenom« (K. H. I 259).
< tur. *kum*.

kùmaš *m* (ar.) *vrsta starog svilenog platna, stari svileni atlas.*
< tur. *kumaş* < ar. *qumāš*.
V. kumašli.

kumàšli (skraćeno **kùmaš**), indecl. adj. (ar.-tur.) *svilen, od kumaša izrađen.* — »Pokrile me k u m a š l i jorganom« (K. H. I 146); »Čekam babe dok mi dođe s Ćabe, / i donese k u m a š l i jorgana« (I. Z. II 46); »Podiže joj k u m a š jorgan s glave« (I. Z. Herceg. 7).
< tur. *kumaşlı*, v. kumaš + tur. suf. *-lı*.

kumbàra *f* (pers.) *vrsta starinske granate ili bombe; i sami top koji baca kumbare nazivao se ponekad ovako.* — »Iz Kuduza topa velikoga, / što k u m b a r u u gradove baca« (K. H. I 210).
< tur. *kumbara* »granata, bomba« < pers. *ḫumbere* »mali ćup, ćupić« (pers. *ḫum* »ćup«).

kumirikuša *f* (ar.-tur.) *ptica gugutka, vrsta grlice.*
< tur. *kumru kuşu*, v. kumrija i tur. *kuş* »ptica«.

kùmrija, kúmra *f* (ar.) *ptica gugutka, vrsta grlice.* »K u m r i j i c e, moja sluškinjice« (M. H. III 329).
< tur. *kumru* < ar. *qumriyä*
V. kumirikuša, Kumrija, kumrijast.

Kùmrija (ar.) *musl. i pravoslavno žensko ime.*
< tur. *kumru,* v. kumrija.

kùmrijast, adj., *boje kao kumrija.* — »U momčeta crne oči, / u djevojke k u m r i j a s t e« (GZM 1909 596).
Izv. od kumrija (v.).

kùmsal *m* (tur.) *pijesak, pržina.*
< tur. *kumsal.*
V. kumsaluk.

kumsàluk *m* (tur.) *pjeskovito tlo, zemlja pjeskulja.*
< tur. *kumsallık,* v. kumsal + tur. suf. *-lık.*

kunàli, indecl. adj., *od kunovine, sa kunovinom.* — »dug bojali čibuk opružio, / a k u n a l i ćurak prigrnuo. (Muz. zap. Inst. 60); »On k u n a l i ćurak ogrnuo, / Dug bojal čibuk raspalio« (M. H. IV 86).
Hibr. r.: naše »kuna« + tur. suf. *-li.*

kùndačiti, *fig.: mlatiti, tući,*
Izv. od kundak (v.).

kùndak *m* (tur.) *drveni dio puške.* — »K u n d a c i im od suhoga zlata« (M. H. III 487).
< tur. *kundak.*
V. kundačiti, iskundačiti.

kùndura *f* (grč.) *cipela.*
< tur. *kundura* < grč. *kódoronos.*
V. kundurdžija, koundurdžiluk.

kùndurdžija i **kundùrdžija** *m* (grč.-tur.) *cipelar.*
< tur. *kunduracı,* v. kundura + tur. suf. *-cı.*

kùndurdžiluk i **kundurdžiluk,** *m* (grč.-tur.) *1. cipelarski zanat. 2. Kùndurdžiluk je ime jednog dijela sarajevske čaršije, gdje su se nekad nalazile samo obućarske radnje.*
< tur. *kunduracılık,* v. kundurdžija + tur. suf. *-lık.*

kùn'ja *f* (ar.) *posebna vrsta arapskog imena koje se stavlja pred lično ime i predstavlja u neku ruku prezime, pošto Arapi nemaju prezimena. Nastaje putem genitivne veze jedne od riječi: äbū (abū) »otac«, ibn »sin«, umm »majka«, ili bint »kći« i rođenog imena vlastitog djeteta ili roditelja a, ponekad, i neke druge imenice po kojoj će biti okarakterisano i prozvano odnosno lice.*
Na primjer: *Äbū (Abū) Bäkr* »otac Bekirov«, *Ibn Kämāl* »sin Kemalov«, *Ummu Ğämīl* »majka Džemilova«, *Bintu Āišä* »kći Ajišina«, *Ebū Lähäb* »otac plamena« itd.
< ar. *kunya,* sa gore navedenim značenjem kao imenica, a kao inf. ($\sqrt{kny}$) znači: »po nekome ili po nečemu prozvan biti, prezime dobiti«.

kùplidže, -eta *n* (tur.) *1. ljekovita banja, toplice.*
2. mala bakrena kuhinjska posuda.
< tur. *kaplıca.*

kupúsī, indecl. adj. (srp. hrv.-ar.) *boje kao kupus.*
Hibr. r.: naša riječ »kupus« + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

kùra *f* (ar.) *1. kocka, »vući kuru«, »bacati kuru«.*
2.regrutacija, novačenje.
< tur. *kur'a* < ar. *qura'.*

kuráda *f* (tur.) *rđavo kljuse, kljusina.*

< tur. *kurada beygir* »star, rđav konj«; tur. *kurada* »star, dotrajao, neupotrebljiv« i tur. (< pers.) *beygir*, v. bejgir.

kùr'ān (kòrān), -ána *m* (ar.) *muslimanska sveta knjiga koja, po islamskom vjerovanju, sadrži božju objavu, objavljenu preko Muhameda.* — »Car alifet, tako ti k u r a n a!« (M. H. III 10).
< tur. *Kuran* < ar. *(Qur'ān,* osn. zn. »recitovanje, učenje; ono što treba čitati« (u zastarjelom smislu, dakle: »čitanka«).
V. al-koran, kur'an-hamajlija, kur'an-tas.

kùr'ān-hamájlija *f* (ar.) *mala knjižica koja sadrži izreke iz kur'ana i koja se nosi kao hamajlija u limenoj kutiji.* — »Kad na vakat akšam saklanjao, / izvadio k u r a n - h a m a j l i j u« (M. H. III 19).
< tur. *kuran-hamaili,* tur. izft., v. kompon. pod kur'an i hamajlija.

kùr'ān-täs *m* (ar.) *zdjela od mjedi u obliku ćase po kojoj su gravirane kur'anske izreke (ajeta). U kur'an-tas stavljaju se papirni zapisi, pisani murećefom, koji stoje izvjesno vrijeme u vodi pa onda bolesnik tu vodu (»šifa-vodu« = ljekovita voda) popije iz te zdjele.*
< tur. *kuran tası,* tur. izft., v. kompon. pod kur'an i tas.

kùrbān, -ána *m* (ar.) *1. bravče ili goveče koje muslimani kolju na Kurban-bajram.* — »K u r b a n i se raz bajrama hrane« (M. H. III 90).
2. žrtva: »kurban se učiniti«, žrtvovati se. — »Ja ću, brate, mahzar pronijeti, / i jutros s e k u r b a n u č i n i t i« (K. H. I 223).
< tur. *kurban* < ar. *qurbān.*
V. Kurban-bajram.

Kùrbān-bàjram *m* (ar.-tur.) *kurbanski bajram, v. bajram.*
< tur. *kurban bajramı,* tur. izft., v. kompon. pod kurban i bajram.

kùrbān se učiniti, v. kurban.

Kùrbegović, v. Kurt.

kùrdelj, gùrdelj, *m* i **kùrdēla** *f* (tal.) *traka, pantljika, vrpca.*
< tur. *kordele* < tal. *kordella.*

kùrdisati, v. kurisati.

kùrisati, kùrdisati, -išēm *1. pòstaviti, namjestiti, napraviti.* — »što je misu k u r i s a o, / take mise u kraljeva nema« (K. H. I 433); »Sirotinja k u r i s a l a davu« (Lord 269).
2. naviti sat. — »Uzmi svoga zlatna ključića, / ne bi l' kako satić k u r i s a o!« (Sevd. 203).
< tur. *kurmak* »postaviti, napraviti; naviti sat«.
V. kurisati se.

kùrisati se, kùrdisati se, *namjestiti se, smjestiti se.* — »Što se je k u r i s a o na skemliji kao beg« (u ob. gov.).
Izv. od kurisati (v.).

kùrjuk, v. kujruk.

kurkùma *f* (lat.) *Curcuma longa L., stara kulturna biljka koja se uzgaja u mnogim tropskim zemljama. Njezina je domovina južna Azija. Korijenje ove biljke, koje je intenzivno narančaste boje, upotrebljava se i u medicini i za bojenje. Miješa se i s knom. U trgovinu dolazi u komadićima pod nazivom Rhizoma Curcumae longae.* (v. GZM 1958 143). *Kod nas je još zove i zerdečaf.*
< tur. *kurkum* < ar. *qurqum* < lat. *curcuma.*

kùrna *f* (ar.) *četverouglasto kameno korito u hamamima.*
< tur. *kurna* < ar. *qurnä.*

kùrnâz, adj. (pers.) *lukav, prepreden.*
< tur. *kurnaz* < pers. *qurnas.*

kùršum m (tur.) *1. olovo.*
2. puščano zrno, puščani metak. — »Ne turaj u pušku k u r š u m a« (K. H. I 32).
< tur. *kurşun.*
V. kuršumi, kuršum-kalem, kuršumlija, kuršum-šećer, kuršum-voda.

kuršúmī, indecl. adj. (tur.-ar.) *olovne boje.*
< tur. *kurşuni,* v. kuršum + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

kùršum-kàlem, kùršun-kàlem m (tur.-grč.) *grafitna olovka.*
< tur. *kurşun kalem,* v. kompon. pod kuršum i kalem.

kuršùmlija, kuršùnlija f (tur.) *1. zgrada koja je pokrivena olovom (to su obično džamije, medrese, hamami i bezistani).*
2. Kuršumlija je ime medrese kod Begove džamije u Sarajevu.
3. Kuršumlija je varošica u Srbiji na rijeci Toplici.
< tur. *kurşunlu,* v. kuršum + tur. suf. *-lu, -li.*

Kuršùmlija, v. kuršumlija.

kùršum-šèćer m (tur.-pers.) *plumbum aceticum.*
< tur. *kurşun şeker,* v. kompon. pod kuršum i šećer.

kùršum-vòda f (tur.-srp. hrv.) *aqua plumbi.*
Hibr. r.: prva kompon. v. kuršum.

Kȕrt, Kȕrta, Kúrto (tur.) *musl. muško ime. Od ovog su nastala prezimena: Kȕrt, Kùrtagić, Kúrtović, Kùrbegović.*
< tur. *kurt* »vuk«, prema tome: »Vuk«.

Kȕrta, Kùrtagić, v. Kurt.

kùrtalīš, v. kurtuliš.

kùrtara, kùrtala f (tur.) *spas, izbavljenje.*
< tur. *kurtarmak* »spasiti« i *kurtulmak* »spasiti se«.

kurtàrisati (se), kurtàlisati (se), kutàrisati (se), kotàrisati (se), -išēm, *spasiti (se), izbaviti (se), osloboditi (se) nekoga.* — »Posjekoh mu tri stotine druga, / i on mojih stotinu pandura, / nijedan se k u r t a r i s a o nije« (K. H. II 210); »Nek me danas smrti k u r t a l i š e, / Ako bi me zatekao živa«, »te nabreknu svoga hrta žuta, / doke svoju k u r t a l i s a o ljubu« (Vuk VII 237, II 279).
< tur. *kurtarmak* »spasiti« i *kurtulmak* »spasiti se«.
V. kurtariš, kurtuliš.

kùrtarīš, v. kurtuliš.

Kúrto, Kúrtović, v. Kurt.

kùrtulīš, kùrtalīš, kùrtarīš m (tur.) *spas, izbavljenje.*
< tur. *kurtuluş,* od tur. *kurtulmak* »spasiti se« i < tur. *kurtarış* od tur. *kurtarmak* »spasiti«.

kurvàluk, m. *prostitucija; nepoštenje.*
Hibr. r.: naša riječ *kurva* + tur. suf. *-luk, -lik.*

kùskun m (tur.) *1. podrepnjak, podrepaš, kajiš provučen ispod repa konja i pričvršćen za sedlo ili samar, koji sprečava da se sedlo ili samar smakne konju na vrat.* — »na njoj sedlo od orahovine, / k u s k u n i joj od mašljikovine« (M. H. III 102); »Da sedlo s neba padne, mene bi k u s k u n i oko vrata zavrzli« (Vuk, Posl. '55).
2. uzica ili vrpca od vune na ženskim kapama koja je pričvršćena ispod pletenica na potiljku i drži kapu da ne ide na čelo i da ne spada.
< tur. *kuskun.*

küsūr *m* (ar.) *1. sitni novac koji se vraća onom koji nešto plaća krupnim novcem.* — »Ja gdje pijem, k u s u r a ne tražim« (M. H. III 536); »Pava njemu veli krčmarica: / Stani, brate, da ti k u s u r vratim!« (M. H. IV 380).
2. pogreška, propust.
< tur. *kusur* < ar. *quṣur* i *kusūr.*
V. kusurati se, dokusurati se, iskusurati, nakusuriti, potkusuriti.

kusùrati se, *izravnavati se u računima, podmirivati međusobne račune.*
Izv. od kusur (v.).

kùšak *m* (tur.) *1. pojas.* — »Opasala tri ćemer k u š a k a« (K. H. II 69); »K u š a k o m se utegla ćemerom« (M. H. IV 63).
2. podupirač, prečaga.
3. u mutapčija komad drveta kojim se zapinje uže kad se prede.
< tur. *kuşak.*

kušànma, kušàtma (kùšhana) *f* (tur.) *svečanost koja se priređivala u janjičarsko doba i prilikom podjeljivanja svjedodžbi šegrtima za kalfe i kalfama za majstore u raznim cehovima (esnafima). Ta svečanost je uvijek bila vezana za izlet. Šeh esnafa ili majstor opaše šegrtu odnosno kalfi peštemalj (pregaču) i tim činom ga proglašava kalfom odnosno majstorom.*
< tur. *kuşanma,* nom. action. od inf. *kuşanmak* »opasati se sabljom ili nečim drugim« i tur. *kuşatma* nom. action. od inf. *kuşatmak* »opasati sablju ili što drugo«.
V. kušatisati.

kušàtisati, -išēm, *opasati šegrta, odnosno kalfu peštemaljem (pregačom) i time šegrta proglasiti za kalfu, a kalfu za majstora.*
< tur. *kuşatmak* »opasati sablju ili što drugo«.

kùšhana, v. kušanma.

kùšluk i **kùšluk-vàkat** *m* (tur.) *vrijeme ručka, ručano doba, ono što na selu zovu »ručanice«; to je vrijeme oko devet ili deset sati prije podne.* — »Ustavi je pa na sunce gledaj! / Kad ti sunce budne na k u š l u k u« (M. H. IV 468).
2. neobligatna molitva (namaz) koja se u ručano doba vrši.
< tur. *kuşluk* < tur. *kuş* »ptica« + tur. suf. *-luk,* dakle bukv.: »doba kada se pticama daje hrana«.
V. kušlukovati.

kùšlukovati, -ujēm, *ručati.* — »Zar si došo k u š l u k o v a t i ovdje, / te robiti Cerić Ali-bega?« (K. H. II 602).
Izv. od kušluk (v.).

kùšluk-vàkat, v. kušluk.

kutàrisati (se), v. kurtàrisati (se).

kùtija *f* (grč.) *1. škatulja, sandučić, drvena ili limena posuda sa poklopcem, u kojoj se drži kafa i šećer.* — »Usta su joj k u t i j a šećera« (K. H. I 271).
2 oklop mlina za kafu;. ima »gornja« i »donja« kutija.
< tur. *kutu* < grč. *kontí.*

kùtnija *f* (ar.) *1. vrsta tkanine žutkaste, zlatne boje, od koje su se krojile anterije. Osnova joj je od vune ili svile, a potka od pamuka. Imala je crvene, bijele ili crne pruge. Poznata je bila šamska kutnija koja se uvozila iz Sirije.*
2. anterija skrojena od kutnije.
< tur. *kutniye* < ar. *quṭniyyä.*

kutubhàna, ćutubhàna *f* (ar.-pers.) *knjižnica, biblioteka.* —

»Grad Mostaru, lijep ti si, / i u tebi ć u t u b h a n a!« (Muz. zap. Inst. 3258).
< tur. *kütüphane* < ar. pl. *kutub*, sing. *kitāb* »knjiga« i pers. *ḫāne*, v. hane.

kùtup *m* (ar.) *priznati prvak u nauci, umjetnosti ili kakvoj vještini; genij.*
< tur. *kutup* < ar. *quṭb* »pôl« (polovi zemljine kugle, magnetski polovi itd.). U prenesenom smislu ima značenje kao kod nas.

kùvet (kùhvet) *m* (ar.) *1. snaga, sila, jačina.*
2. fig.: vojna oprema. — »Uz topove k u v e t i džebhana« (K. H. I 37); »A sa vojskom k u h v e t i topove« (Lord 8).
< tur. *kuvvet* < ar. *quwwä.*
V. kuvetlenisati, kuvetli, okuvetiti, potkuvetiti.

kuvetlènisati, -išēm, *ojačati, steći snagu.*
< tur. *kuvvetlenmek* »ojačati«.

kuvètli, indecl. adj. (ar.-tur.) *snažan, jak, čvrst, izdržljiv.*
< tur. *kuvvetli,* v. kuvet + tur. suf. *-li.*

küz *m* (tur.) *jagnje.* — »Fesić verdi, almadi k u z aman« (GZM 1908 261).
< tur. *kuzu.*
V. kuzilenđer, kuzitendžera, kuzum!

kùzilenđer *m* (tur.-pers.) *lenđer odnosno veliki sahan u koji se može staviti čitavo pečeno jagnje.*
< tur. *kuzu lengeri,* tur. izft., v. kompon pod kuz i lenger.

kùzitendžera *f* (tur.) *velika tendžera u koju se može staviti i u kojoj se peče čitavo zaklano jagnje.*
< tur. *kuzu tenceresi,* tur. izft., v. kompon. pod kuz i tendžera.

kùzum! interj. (tur.) *jagnje moje!* — »Aman dermandži, / ej k u z u m pasvandži!« (GZM 1907 409).
< tur. *kuzum* »moje jagnje«, v. kuz + tur. posv. zamjenica *-m.*

L

ládem, láden *m* (pers.) *1. ljubimac, mezimče.* — Majka djetetu tepa: »l a d e m e moj«
2. elektarijum, farm. ekbegma, lijek u obliku kaše, extrakta. — »Da bi dete raslo, meću u uvreo zejtin »l a d e n« i »ćifuriju« i to sipaju u vodu u kojoj se dete kupa« (Miodrag. 93).
3. cvijet Cistus polymorphus, Wild. Cistus ladaniferus L., fam. Cistaceae.
< tur. *lâden* < pers. *lāden* »cvijet *Cistus polymorphus Wild, Cistus ladaniferus L.*

läf *m* (pers.) *govor, razgovor; prazan govor, nadgovaranje.* — »Prođ' se sćeri jednog lafadžije: / l a f e meće, uzeti te neće!« (Zembilj III 78); »Moja draga puna l a f a« (I. Z. II 197).
< tur. *lâf* < pers. *lāf.*
V. lafadžija, lafiti, lafozan.

làfadžija *m* (pers.-tur.) *govordžija, razgovoran čovjek, blebetalo.* — »A moj dragi jedan l a f a d ž i j a, / lafe mećeš, uzeti me nećeš« (I. Z. III 54).
< tur. *lâfçı,* v. laf + tur. suf. -*çı*.

làfiti, -īm, **làfovati**, -ujēm, *govoriti, razgovarati; naprazno govoriti.* — »Što ga nije lafu naučila, / l a f o v a t i i ašikovati« (Ašikl. 59); »lafe mećeš, uzeti me nećeš, / l a f o v i ć u i ja tebi mlada, / l a f o v a ć u, a uzet' te neću« (I. Z. III 54).
Izv. od laf (v.).

làfovati, v. lafiti.

lafòzan *m* (pers.) *onaj koji mnogo govori, govorljiv, brbljiv.*
< tur. *lâfazan* < pers. *lāfzen* (pers. *lāf* »govor, prazan govor« i pers. *zen*, prez. osnova od inf. *zeden* »udarati; svirati«).

làgab, làgap, làkab *m* (ar.) *nadimak, pridjevak; prezime.*
< tur. *lâğab, lâkap* < ar. *laqab.*

làgum *m* (pers.) *mina.* — »ja se bojim, dragi gospodaru, / nas će Turci l a g u m o m dignuti« (Vuk II 488); »a l a g u m i pod gradom jeknuše« (K. H. I 219).
< tur. *lâğun* < pers. *naġm.*
V. lagumati, lagumdžija.

lagùmati, -ām, *minirati.*
Izv. od lagum (v.).

lagùmdžija *m* (pers.-tur.) *miner.* — *Od ovog je nastalo naše prezime Lagùmdžija.*
< tur. *lâğuncı,* v. lagum + tur. suf. -*cı*.

Lagùmdžija, v. lagumdžija.

lahánī, lahânī, indecl. adj. (grč.-ar.) *blijedo zelene boje kao*

mlad kupus. — »i na njemu l a h a n i ćurdija« (Beh. X 172).
< tur. *lâhana* »kupus« < grč. *láchanon* »povrće« + ar.-pers. adj. suf. *-ī*.

láhūr (láūr), -úra *m* (ind.) *vrsta tanke fine vunene tkanine kao delin, koja se uvozila sa Istoka.* »Đe li l a h u r, đe li ćiverica« (Nar. bl. 53); »Skida njima poše i l a u r e« (Vuk V 469); »Nosi l' Fata od kadife jeleče, / nosi l' Fata od l a h u r a dimije« (Muz. zap. Inst. 2621).
< tur. *lâhurakı* < ind. *Lāhōr* »Lahora u Indiji«.
V. lahuri.

lahúrī, indecl. adj. (ind.) *fig.: labav, nesiguran, neutvrđen.*
< tur. *lâhuri* »šal, vrlo tanak i lagan, koji se izrađuje u Lahori u Indiji«, v. lahur.

láik, lájik, adj. (ar.) *dostojan, koji čemu odgovara, kome što pristoji.*
< tur. *lâyık* < ar. *lā'iq*.

lâilähe ìllallāh! interj. (ar.) *pobožni izgovor u značenju: »Nema drugog boga osim jednog Allaha!«* — »Bolje nikad nikom ništa nema, nego učiti: l a i l a h e i l l a l l a h« (Ist. bl. II 225).
< ar. *lā ilāhä illa-llāh* »nema drugog boga osim jedinog Allaha«.

lakr̀dija *f* (tur.) *1. riječ, govor.* — »pa joj vaku veli l a k r d i j u: / Čekaj mene otsad do sabaha« (Muz. zap. Inst. 62).
2. komedija bez književne vrijednosti koja ima za cilj da izazove smijeh po svaku cijenu; šala.
< tur. *lâkırdı*.
V. lakrdijaš, lakrdijati.

lakrdìjāš, -áša *m, šaljivčina, spadalo.*
Izv. od lakrdija (v.).

lakrdìjati, *šaliti se riječima.*
Izv. od lakrdija (v.).

lāl, indecl. adj. (pers.) *ružičast, boje kao rubin.* — »Kupiću ti l a l papuče« (Vuk, Rječnik).
< tur. *lâl* < pers. *lāl*.

lāla *m* (pers.) *1. dvorski dostojanstvenik, carski dvorjanik, carski miljenik.* — »ti pozovi l a l e i vezire«, »šehislamu, draga l a l o moja«, »Carskom l a l i begu Badnjeviću« (M. H. III 7,58).
2. odgojitelj i pazitelj djece.
< tur. *lâla* < pers. *lālā*.

lála *f* (pers.) *1. tulipan, Tulipa gesneriana L., Sternbergia lutea (L.) Ker. Gawl.*
2. fig.: lijep momak (kao cvijet), momak, dragi. — »Tri me l a l e prosile, / tri ih vode nosile«, »Jedna l a l a dežmena, / ja spram l a l o m lagena« (I. Z. III 6).
< tur. *lâle* < pers. *lāle*.
V. laleli, lola.

lalèli, indecl. adj. (pers.-tur.) *šaren, našaran listovima ili cvjetovima tulipana.* — »Od miline svak Fatu dariva: / Mujo momče l a l e l i papuče« (Vuk V 382); »Navuče mu l a l e l i papuče« (Kreš. Čizm. obrt 132).
< tur. *lâleli,* v. lála + tur. suf. *-li*.
V. lalelije.

lalèlije pl. t. *f* (pers.-tur.) *vrsta papuča.* — »I papuče su po formi ravne i šiljaste. Ravne se zvahu l a l e l i j e. Po Bosni su se nosile više šiljaste, a u Novopazarskom Sandžaku i Albaniji samo l a l e l i j e« (Kreš. Čizm. obrt 131).
Izv. od laleli (v.).

lām *n* (ar.) *ime arapskog slova »l«.*
< tur. **lam** < ar. *lām*.

làmba, làmpa *f* (grč.) *petrolejska svjetiljka.*
< tur. *lâmba, lâmpa* < ngrč. *lampa.*

lamèlif *m* (ar.-srp. hrv.) *naša kovanica za ime posljednjeg slova stare arapske abecedarke, tzv. »elifbe-sufare«, koja se upotrebljavala kao udžbenik u mektebima.* — »Od elifa do l a m e l i f a« tj. od »a« do »z«, fig.: od početka do kraja.
Kovanica od ar. *lām* (v. lam) i ar. *älif* (v. elif) pomoću našeg veznika »i«, dakle: lam i elif.

lánet *m* (ar.) *prokletstvo.*
< tur. *lânet* < ar. *la'nä.*
V. nalet.

lärmadžija *m* (srp. hrv.-tur.) *vikač, onaj koji pravi larmu.*
Hibr. r.: naše »larma« + tur. suf. *-ci* (č. dži).

làstika *f* (grč.) *guma; gumena vezica za čarape.*
< tur. *lâstik* < fr. *élastique* < grč.
V. lastike, lastikli.

làstike pl. *f.* (grč.) *kaljače.*
Izv. od lastika (v.).

lastìkli indecl. adj. (grč.-tur.) *rastegljiv, elastičan.*
< tur. *lâstikli,* v. lastika + tur. suf. *-li.*

läta *f* (engl. ili staronjem.) *usko džube.*
< tur. *lâta* (< engl. *lath* ili staronjem. *latta.*

Làtif, -ífa (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Lâtif,* muško ime, »Nježni« < ar. *laṭīf* »nježan, ugodan; lijep, dobar«.

Latífa (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Lâtife,* žensko ime, »Nježna« < ar. *laṭīfä* »nježna, ugodna; lijepa, dobra«.

latífa, latìfica *f* (ar.) *cvijet dragoljub, Tropaeolum majus L.* — »Od šemboja i od amberboja, / od l a t i f e i male kadife« (GZM 1910 521); »dvij' l a t i f e, dva Paloševića, / dva nergića, dva Alikadića« (S. B. III 42)
< tur. *lâtife* < ar. *laṭīfä* »nježna, ugodna, lijepa«.

Latìnluk *m* (lat.-tur.) *ime četvrti u Sarajevu na desnoj obali Miljacke u kojoj su stanovali sarajevski katolici. Sterala se niz Miljacku od Principovog mosta do Ćumurije.* — »At-mejdanu, zelen ti si, / L a t i n l u č e, lijep ti si« (GZM 1910 516); »Baščaršījo, batli ti si! / L a t i n l u č e, pogan ti si!« (Vuk V 341).
Hibr. r.: *Latin* »katolik« < lat. *Latini* + tur. suf. *-luk.*

lázum, indecl. adj. i adv. (ar.) *1. kao pridjev: potreban. 2. potrebno.* — »što je dobro i samo se fali, nije l a z u m da ga drugi kaže« (Nar. bl. 202); kaže se: »l a z u m šala!« ili l a z u m maskara! što znači: ne uzimaj za ozbiljno, šala se hoće!
< tur. *lâzım* < ar. *lāzim* »potreban«.

Lèbīb, -íba (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Lebîb,* muško ime, »Pametan« < ar. *läbīb* »pametan, razborit«.

Lebíba (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Lebîbe,* žensko ime, »Pametna« < ar. *läbībä* »pametna, razborita«.

leblèbija *f* (tur.) *prženi naut, nohut, slamutak, Cicer arietinum.*
< tur. *leblebi.*

lèće *n* (pers.) *mrlja, ljaga.*
< tur. *leke* < pers. *leke.*

lèđen, lègen (lèđan) *m* (grč.) *lavor za umivanje, odnosno za pranje ruku.* — »Tad po turski l e đ e n doniješe« (K. H. I 155); »Ne pije ga čim se vino pije, / Van l e đ a n o m od dvanaest oka« (M. H. I 15).
< tur. *leğen* < pers. *legen* < grč. *lechánī.*

lèđer, v. lenger.

lèem, v. lehem.

lègen, v. leđen.

leháni, v. lahani.

lèhem (lèem, lèm) *m* (sanskrt.) *kalaj ili koja druga slična materija kojom se zalijevaju pukotine ili se pričvršćuju zakrpe na predmetima od bakra, lima itd.*
< tur. *lehim* sa značenjem kao kod nas, lehem < sanskrt. *lehina* »borax«.
V. lehemiti, prilehemiti, zalehemiti.

lèhemiti (lèmiti) *zalijevati ili lijepiti lehemom.*
Izv. od lehem (v.).

Lèjla (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Leylâ* < ar. *Läylā*, žensko ime, osn. zn.: »veoma tamna noć«. U arapskoj poeziji Medžnun i Lejla imaju značaj glavnih ličnosti ljubavnih zbivanja kao Romeo i Julija u istoimenoj Šekspirovoj tragediji.

lèjlei-bèrāt, -áta *m* (ar.) *muslimanska mubareć-večer (blagoslovljena noć), četrnaesta noć mjeseca šabana. Kod muslimana se smatra ova noć noć oprosta od grijeha, te se provodi u pobožnosti.*
< tur. *leyle-i berat* < ar. *läylätu-l-bärāt* »noć berat« ar. izft. od ar. *läylä*, »noć« i ar. *bärāt*, bukv. »pismo«, odnosno ar. *bärā'ä, bärī'ä* ($\sqrt{br'}$) »osloboditi se nečega«.

lèjlei-kädr *m* (ar.) *muslimanska mubareć-večer (blagoslovljena noć), dvadeset i sedma noć ramazana u kojoj je Muhamedu došla prva božja objava. Kod muslimana se ova noć smatra najsvetijom.*
< tur. *leyle-i kadr* < ar. *läylätu-l-qadr* »noć sudbine«.

lèjlei-mírādž, -ádža *m* (ar.) *muslimanska mubareć-noć (blagoslovljena noć), dvadeset i sedma noć redžepa u kojoj je Muhamed sa anđelom Džibrilom (Gabriel) letio na nebesa.*
< tur. *leyle-i miraç* < ar. *läylätu-l-mīrāğ* »noć Muhamedovog puta na nebesa«.

lèjlei-regáib *m* (ar.) *muslimanska mubareć-večer (blagoslovljena noć), uoči prvog petka mjeseca redžepa, u kojoj je začet Muhamed.*
< tur. *leyle-i regaib* < ar. *läylätu-r-rägā'ib* »noć želja, noć čežnji«.

lèjlek, léjlek (lélek) *m* (pers.) *1. roda, štrk, Ciconia ciconia L.* — »U tome doleti l e j l e k i pade preda nj«, »Uz guske i ždrale upane i l e l e k, a smičac mu slomije nogu« (Hirtz, knjiga prva).
2. fig.: lèjlek-čàdor, »vrsta šatora« — »Natovari l e j l e k crven č a d o r« (K. H. I 308); »Van evo ti l e l e k č a d o r i n a, / razpni njega u polju velikom« (F. J. I 101).
< tur. *leylek* < pers. *leklek* (u ar. takođe *läqläq).*

lèm, lèemiti, v. lehem, lehemiti.

lendòhan (lendòan) *m* (pers.) *lijenčina.* — »Kako će žene suhoručice, l e n d o h a n i i delen-

džije, vječito sjediti na gvozdenim usijanim stolicama« (Zembilj III 18).
< tur. *lenduha* »veoma krupan, veoma debeo čovjek« < pers. *lendhā*.
V. lendohanluk.

lendohànluk *m* (pers.-tur.) *lijenost.*
< tur. *lenduhalık* »krupnoća, debljina«, v. lendohan + tur. suf. *-lık.*

lendòan, lendoànluk, v. lendohan, lendohanluk.

lènđer, v. lenger.

lènger, lènđer (lèđer) *m* (pers.) *1. sidro, kotva.* — »l e n g e r digle, otisnuše lađu« (M. H. III 29).
2. veliki bakreni sahan sa širokim pervazom. — »Po dolafi kalajli l e n đ e r i«, »Gurabije na suncu pečene, / L e n đ e r - alve u medu kuvane« (Vuk V 365, 221).
< tur. *lenger* < pers. *lenger.*

lèpe! interj. (ar.) *izvolite! molim!* — »Ona mu se ljepše odaziva: / l e p e, l e p e, rumen karanfile« (nar. pj.).
< tur. *lepi* < ar. *läbbäyk.*

lepèza *f* i **lepèze** *n* (tur.-pers.) *mahalica, hladilica, mahač.*
Izv. metatezom od elpeza, elpeze (v.).

lȇš (ljȇš) *m*, **lèšina** *f* (pers.) *mrtvo tijelo čovjeka ili životinje; strvina.* — »Mi smo beli l e š e pokopali, / po zelenom polju skadarskome« (K. H. II 66).
< tur. *leş* < pers. *lāše.*

lèvēnta *f* (pers.) *junak, delija.* — »Dobar đogo glavu podignuo, / sahibiju zaklonio svoga. / Vala na njem pristala l e v e n t a!« (K. H. II 384).
< tur. *levend* »prikladan i lijepo odjeven čovjek« < pers. *lewend* »besposličar, gotovan«.

lèvha (lèhva) *f* (ar.) *kaligrafski napisani i uramljeni citati iz kur'ana ili mudre istočnjačke izreke koje kao ukras vise po muslimanskim kućama.* — »Zlatom ispisane l e h v e, sedefom iskićeno oružje« (Gajret 1929 113).
< tur. *levha* < ar. *läwḥa*, osn. zn.: »tabla«.
V. levhi-mahfuz.

lèvhi-màhfūz, -úza *m* (ar.) *božja tabla sudbine na kojoj je sve zapisano;* kaže se: »tako mu je u l e v h i - m a h f u z u zapisano«.
< tur. *levh-i mahfuz* < ar. *läwḥ* »tabla« i ar. *maḥfūẓ* »sačuvan«.

lèzet *m* (ar.) *slast, užitak.*
< tur. *lezzet* < ar. *läḏḏä.*
V. lezetli, lezetsuz.

lezètli, indecl. adj. (ar.-tur.) *sladak, ukusan.* — »... kako naša manđa nije l e z e t l i ko švapski čušpajz ...« (Zembilj III 43).
< tur. *lezzetli,* v. lezet + tur. suf. *-li.*

lezètsuz, adj. (ar.-tur.) *nesladak, bez ukusa.*
< tur. *lezzetsiz,* v. lezet + tur. postpoz. *-siz* »bez«.

libáda *f* (ar.) *1. vrsta gunja od crne tanke čohe, sa širokim rukavima i prostranim džepovima, bez ikakvih ukrasa. Običaj je bio da onaj koji se odluči da ide na ćabu, pošto ikrari, obuče libadu i ne skida je dok se s hadža ne vrati kući.*
2. ženski kaputić do pojasa, od čohe ili kadife, širokih rukava i ukrašen zlatnim ili srebrnim vezom.

< tur. *libade* < ar. *lubbādā* > pers. *lebād*.

līf *m* (ar.) *smotak napravljen od vlakana palminog stabla koji se kao sunđer upotrebljavao pri kupanju u hamamima i kućnim kupatilima. Podesan je za sapunjanje i trljanje. Donosile su ga hadžije prilikom povratka iz Meke.* — »u kući tri dolafa, / u jednome l i f i sami« (I. Z. II 197).

< tur. *lif* < ar. *līf*.

límān, -ána *m* (grč.) *luka, pristanište; zaljev.* — »svešćemo te moru i l i m a n u« (K. H. II 19).

< tur. *liman* < grč. *limīn*.

lìmūn, -úna *m* (pers.) *limun, Citrus medica L. var. limonum Ris.*

< tur. *limon* < pers. *līmūn* i *līmū* (> ar. *läymūn* i *läymū*). V. limundžik, limuni, limuntoz.

limùndžik, limùnčić *m* (pers.-tur.) *božje drvce, Artemisia abrotanum L.*

< tur. *limoncik*, demin. od *limon*, v. limun.

limúnī, indecl. adj. (pers.) *žute boje kao limun.*

< tur. *limon* < pers. *līmūnī*.

lìmūntoz *m* (pers.-tur.) *ekstrakt od limuna u prahu.*

< tur. *limon tozu* »prah od limuna«, tur. izft., v. kompon. pod limun i toz.

lògat *m* (ar.) *rječnik.*

< tur. *lûgat* < ar. *luga*.

lòhusa (lòusa, làusa) *f* (grč.) *porodilja.* — »Od nje se pomalo sipa u korito, kad se dete kupa sve do 40 dana, a od nje i l a u s a uvek pije po malo« (Miodrag. 73).

< tur. *lohusa, loğusa* < stgrč. *lechō*, ngrč. *lechāna*.

lòkma *f* (ar.) *zalogaj.* — »Haram l o k m e ne jedi« (Nar. bl. 310).

< tur. *lokma, lukma* < ar. *luqmä*.

lòkum *m* (ar.) *1. vrsta kolača: po sastavu sličan gurabiji, samo duguljastog oblika. To je slatki lokum.*

2. vrsta uštipka duguljastog oblika; slani lokum.

3. »lòkum šećera« ili »lòkuma« = kocka šećera.

< tur. *lokum*, skraćeno od rahatlokum (v.).

lóla, lála *f* (pers.) *1. momak, dragi.* — »Moj se l o l a fali da ne pije, / uvik čuva vrata od birtije« (Muz. zap. Inst. 2433); »Kupila bi l a l e Lazo, neženjena Lazu, / da mi bude l a l e Lazo, baščovan u bašči« (Vuk I 376).

2. skitnica, besposličar.

< tur. *lâle* < pers. *lāle*, v. lála. V. lolati se.

lólati se, *skitati se.*
Izv. od lóla (v.).

lòndža i lôndža *f* (tal.) *1. mjesto (bilo u kući ili izvan kuće) gdje se održavaju sastanci, gdje se sjedi, razgovara, vijeća ili pije.* — »Piju vino do dva pobratima, / u Udbini na ćemerli l o n d ž i« (Vuk III 152); »Vino piju kotarski serdari, / u Kotaru u l o n d ž i kamenoj« (M. H. III 211).

2. mjesto gdje se sastajao odbor i esnafska skupština, a tako se nazivao i sami odbor esnafa i esnafska skupština. — »L o n d ž a (odbor) se sastajala od ćehaje, ustabaše, kalfabaše, čauša, jigita i po dva tri odbornika bez funkcije« (GZM 1951 197).

3. skupština, vijeće, sjednica. — »Kad to začu Bušatli vezire, / u ponoći učinio l o n d ž u: / on doziva paše i begove« (Vuk IV 207).

4. trijem, terasa, hladnjak.
< tur. *lonca* < tal. *loggia.*

lopòvluk *m* (srp. hrv.-tur.) *kradljivost, pokvarenost.*
Hibr. r.: naša riječ »lopov« + tur. suf. *-luk.*

lòvdžija *m* (srp. hrv.-tur.) *lovac.* Hibr. r.: naša riječ »lov« + tur. suf. *-ci.* (č. dži).

lùćum *m* (tur.) *vrsta ljepive smjese slična kitu, ali od njega mnogo tvrđa i trajnija. Lućum se pravio od pamuka, kreča ili voska i ulja, a upotrebljavao se u vodoinstalaterskim radovima za lijepljenje i spajanje vodovodnih cijevi — ćunkova.* — »Tvrd kao l u ć u m« (nar. izr.).
< tur. *lökün.*

lùla *f* (pers.) *1. lula za pušenje; lula kao dio čibuka u koji se stavlja cigareta.* — »Da je meni l u l a i duhana« (I. Z. I 195).
2. lùla f ili lùle n, je cijev česme kroz koju ističe voda. Lule nisu imale pipe, pa je voda uvijek tekla. — »da se pred džamijom podigne česma sa tri l u l e« (Andrić 4); »Pa ispod jelje načineo vodu, / Sve su l u l e od srme bijele«, »Ima na njoj dvanajes l u l a đ i, / Svako l u l e od žeženog zlata« (Lord 107, 153).
3. mala čašica kao povelik naprstak. — »već poteže trostruku kandžiju, / (tri su na njoj l u l e od tumbaka)« (Vuk, III 10).
< tur. *lüle* < pers. *lūle.*
V. luledžija, luleđi.

lùledžija *m* (pers.-tur.) *zanatlija koji pravi i prodaje lule, čibuke i nargile.*
< tur. *lüleci,* v. lula + tur. suf. *-ci.*

lulèđī, indecl. adj. (pers.) *ciglaste boje.*
< tur. *lülevi* < pers. *lūleyī.*

Lùtfija, Lùtvija, hipok. **Lútfo, Lútvo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Lûtfi,* muško ime, »Dobroćudni« < ar. *luṭfī* »dobroćudan« (ar. *luṭf* »dobrota« + ar.-pers. adj. suf. *-ī).*

lùtma, v. unutma.

Lùtvija, Lútvo, v. Lutfija, Lutfo.

LJ

ljěš, v. leš.

M

màala, v. mahala.

mabèin, mabèjn *m* i **mabèjna** *f* (ar.) *1. prolazna prostorija (soba) u konacima i starinskim kućama.*
2. prostorija koja dijeli žensko odjeljenje dvora ili konaka od onog dijela gdje se primaju strana lica. — »kroz m a b e i n u ćošak veziru« (F. K. 1886 24).
< tur. *mabeyin* »međuprostor« < ar. *mā* »ònō« i ar. *bäyn* »među«.

màčkara, màškara, màčkare, màškare *f* (ar.) *1. maskirana osoba, maska.*
2. karneval. — »Kao u nas bijele nedjelje, / kad se krenu momčad u m a š k a r e« (Njegoš).
< tur. *maskara, mashara* < ar. *mäsḫarä*, v. maskara.

màčkot *m* (srp. hrv.-tur.) *macina trava, Valeriana officinalis L.* Hibr. r.: od naše riječi *mačka* i tur. *ot* »trava«, u obliku tur. izft.: *mačka otu* »mačkina trava«.

màdžarija *f* (madž.-ar.) *madžarski zlatnik koji se i danas kao dukat nalazi u prometu, a upotrebljava se kao ženski nakit.* — »dade njemu dvaest m a d ž a r i j a« (M. H. III 367); »Svaki će mu skok valjati m a d ž a r i j e (Vuk, Posl. 278).
< tur. *macariye* < tur. *Macar* »Madžar« < madž. *Magyars* + ar. adj. suf. f. *-iyyä.*

màdžarot i **màđarot** *m* (madž.-tur.) *biljka Chrysanthemum parthenium L.*
< tur. *macar otu*, bukv.: »madžarska trava, biljka« < tur. *Macar* »Madžar« < madž. *Magyars* i tur. *ot* »trava, biljka«.

Madžìda (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Macide*, žensko ime, »Slavna« (usp. »Slavojka«) < ar. *māǧidä* »slavna, hvaljena«.

mádžūn *m* (ar.) *1. uvaren šećer, uvaren voćni sok; gusti ljekoviti sirup, electuarium.*
2. komadi uvarenog šećera koje poslastičari prodaju kao dječje bonbone zv. »slipala«.
3. ljepilo.
< tur. *macun* < ar. *ma‘ǧūn* (part. pas. od *‘ağn* »zakuhati, zamijesiti«).

mâfez, v. mâvez.

mâfiš, mâviš *m* (ar.) *1. ništa.*
2. vrsta slatkiša koji se pravi od tankih jufki čije je tijesto zakuhano sa jajima. Ovako ime dobio zbog toga što se rastopi

čim se stavi u usta, tako kao da se ništa ne pojede.

< tur. *mafiş* »vrsta slatkiša« < ar. *mā fīhi šāy'* »nema u njemu ništa«.

V. mafišnjak.

mâfišnjāk, mâvišnjāk *m kotačić, kovrtač za izrezivanje tijesta, »radl«.*

Izv. od mafiš (v.).

magarāluk *m* (srp. hrv.-tur.) *magarština, magarečji posao.* Hibr. r.: sa tur. suf. *-luk.*

magàza *f* (ar.) *magazin; dućan sazidan od kamena, podrum.* — »dok siđoše u jednu m a g a z u« (K. H. I 57).

< tur. *magaza* < fr. *magasin* < ar. *māḫāzin,* sing. *maḫzān* riznica« (nom. loci od *ḫazana,* (osn. *ḫzn)* »čuvati imovinu na sigurnom mjestu«).

V. hazna.

màgbūl, màkbūl, adj. (ar.) *1. cijenjen, drag, pribran.*

2. uslišan, uvažen, usvojen; »magbul biti« »uslišan biti. — »U Boga mu dova m a g b u l b i l a« (K. H. I 227); »Kod Boga joj m a g b u l dova b i l a« (I. Z. II 21); »magbul učiniti« = prihvatiti, usvojiti. — »To rekoše, m a g b u l u č i n i š e, / niz planinu roblje opremiše« (Vuk IV 367).

< tur. *makbul* < ar. *maqbūl,* part. pas. od *qabilā, qabūl* »primiti«.

V. magbul-dova, Magbula, magbulniji.

màgbūl-dòva *f* (ar.) *molitva od boga uslišana, primljena.*

< tur. *makbul dua,* v. kompon. pod magbul i dova.

Magbúla, Makbúla (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Makbule,* žensko ime, »Simpatična« < ar. *maqbūlā* »primljenā«.

magbùlnijī, makbùlnijī, *draži, pribraniji.* — »Zato što su naši mladići jedni ugursuzi, kojima je m a g b u l n i j a jedna džidžali Švabičica, nego po tuceta skromnije Srpkinjica« (Zembilj III 35).

Naš komparativ od magbul (v.).

magfìret *m* (ar.) *oprost od grijeha;* »magfiret biti« = biti oprošten od grijeha.

< tur. *mağfiret* < ar. *magfirā.*

mägrib *m* (ar.) *1. zapad;* kaže se: »od mašrika do m a g r i b a« tj. sa istoka do zapada.

2. Magrib znači arapski zapad, tj. Berberiju ili Malu Afriku (= Tripolis, Tunis, Alžir i Maroko).

< tur. *magrib, magrip* < ar. *magrib.*

V. Magribija, Magriblija.

Magríbija *f* (ar.) *ime džamije koja se nalazi na Marijindvoru u Sarajevu; (nalazi se na zapadnoj strani grada i stoga je ovako nazvana). Dr Hazim Šabanović je mišljenja da je ime džamije došlo po imamu Šejh Omer ef. Magribiji.*

< tur. *mağribiye* »zapadna« < ar. *magribiyyā,* v. magrib + ar. adj. suf. *-iyyā.*

Magrìblija *m* (ar.-tur.) *Arap iz zapadnog dijela Sjeverne Afrike: iz Alžira, Tunisa ili Maroka.* < tur. *mağribli,* v. magrib + tur. suf. *-li.*

màhala (màala, mâla) *f* (ar.) *1. dio grada ili sela, gradska četvrt, zaselak.* — »sinja magla na m a h a l u pala« (M. H. X 61). *2. ulica, sokak.*

< tur. *mahalle* < ar. *mähallä*. V. mahalbaša, mahalelija, mahaljanin.

màhalbaša (mâlbaša) *m* (ar.-tur.) *starješina jedne mahale; seoski starješina. — Od ovog su došla prezimena: Màlbaša, Màlbašić*
< tur. *mahalle başı*, tur. izft., v. kompon. pod mahala i baš.

Màlbaša, Màlbašić, v. malbaša.

mahalèlija *m* (ar.-tur.) *stanovnik mahale.*
< tur. *mahalleli*, v. mahala + tur. suf. *-li*.

màhaljanin *m*, *stanovnik mahale.* Izv. od mahala (v.).

màhana (mána) *f* (pers.) *nedostatak, pogreška, zamjerka; neki fizički ili umni nedostatak; manjkavost; uopšte ono čemu se može neki prigovor staviti.* — »Čuješ mene, draga sa jabane, / ja na tebi ne nalazim m a n e« (Ašikl. 117); »Kad to čuju po granici Turci, / mogli bi ti staviti m a h a n u« (M. H. III 39); »cura pod m a h a n o m«, »imam m a n u na srcu«.
< tur. *bahane*, vulg. *mahana* < pers. *behane* »uzrok, povod, isprika, izgovor« itd.
V. mahandžija.

mahàndžija *m* (pers.-tur.) *onaj koji nalazi mahane, nedostatke.* — »Mati mi je velik m a h a n d ž i j a« (K. H. I 544).
< tur. *mahanacı*, v. mahana + tur. suf. *-cı*.

màhdūm, -úma *m* (ar.) *sin.*
< tur. *mahdum* < ar. *maḫdūm*.

mâhfez, v. mâvez.

màhfil *m* (ar.) *galerija u džamiji gdje obično klanjaju ženska lica.*
< tur. *mahfil* < ar. *maḥfil*.

màhija *f* (pers.) *greda koja se postavlja na krovu s ugla kuće do sljemena. Na krovu imaju četiri mahije. Ove grede liče na hrbat u ribe i stoga imaju ovakav naziv.*
< tur. *mahi* < pers. *māhî* »riba«.

máhija *f* (pers.-ar.) *napisana kakva izreka ili uobličena figura od električnih sijalica ili od kandilja na žici, koja je pružena i visi između dvije munare ili između munare i sahat-kule. Mahija je obično u obliku polumjeseca i stoga ima ovako ime. Postavlja se prilikom kakvog državnog ili vjerskog praznika. U Sarajevu se ranije postavljala mahija 27. noć ramazana između Begove džamije i sahat-kule sa napisom na arapskom jeziku i arapskim slovima: läylätu-l-qadr* (v. lejlei-kadr).
< tur. *mahiye* < pers. *māh* »mjesec« + ar. adj. suf. f. *-iyyä*.

Máhir (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Mahir* < ar. *Māhir* muško ime, »Vještak«, osn. zn.: »vješt, vještak«.

Mahìra (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Mahire*, žensko ime, »Vještakinja« < ar. *māhirä* »vješta«.

màhlūk, pl. **mahlúkāt, -áta** *m* (ar.) *stvorenje, živo biće; životinje.* — »... da je to gospoja upraviteljka izvadila iz kake zoologije ili ti nauke o m a h l u k a t u« (Zembilj II 116).
< tur. *mahlûk* < ar. *maḫlūq* »stvoren« (part. pas. od *ḫaläqa, ḫalq* »stvoriti«).

màhlūl, -úla *m* i kao adj. (ar.) *1. kao imenica: u nasljednom pravu mirijsko zemljište čiji je*

vlasnik umro a nije ostavio takvih srodnika koji bi ga mogli naslijediti po nasljednom redu propisanom u turskom zemljišnom zakonu, tzv. »Erazi kanunnama«.
2. kao pridjev: upražnjen, prazan, pust.
< tur. *mahlûl* < ar. *maḥlūl* »riješen, odriješen«.

Màhmud, Màhmut, hipok. **Mášo, Máho** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Mahmud* < ar. *Maḥmūd*, muško ime, »Hvaljeni«, osn. zn.: »hvaljen, pohvaljen«.
V. Hamid, Muhamed, Ahmed, mahmudija.

mahmudíja *f* (ar.) *turski dukat, kovan za vladavine sultana Mahmuda II (1808—1839).* — »žuti dukat madžariju, / igirmiluk, m a h m u d i j u« (Ašikl. 55); »Lice ljubi, žute lire daje, / kosu mrsi, m a h m u d i j e niže« (Muz. zap. Inst. 2811).
< tur. *mahmudiye* < ar. *Maḥmūd* + ar. adj. suf. f. *-iyyä.*

màhmūran (màmūran) adj. (ar.) *bunovan poslije uživanja alkohola.* — »svome bratu čini lepa lada, / da joj bratac m a m u r a n pospava« (Vuk II 159).
< tur. *mahmur* < ar. *maḫmūr* »opijen«, part. pas. od *ḫamr* »vino«.
V. mahmurluk.

mahmùrluk (mamùrluk) *m* (ar.-tur.) *slabo osjećanje i glavobolja, bunovnost, koja slijedi poslije pretjeranog opijanja alkoholom. Kaže se katkad i za bunovnost usljed nespavanja, te za nelagodnost poslije pretjeranog pušenja duhana.* — »Čuješ, brale, ove moje riječi: / šljivovica naš m a h m u r l u k liječi« (Muz. zap. Inst. 2581); »Evo ti da protjeraš m a m u r l u k« (Šol. I 167).
< tur. *mahmurluk* < ar. *maḫmūr,* v. mahmuran + tur. suf. *-luk.*

màhnit, mànit, adj. (ar.) *lud.* — »Pokloni se m a h n i t u kao i svetu« (Vuk, Posl. 253); »oštroj đordi u strašive ruke, / a nogama pod m a n i t o m glavom« (Vuk I 535); »Sve junaka m a h n i t a Bošnjaka« (Lord 188).
< tur. *muannit* i *anut* < ar. *muaʿnnid* i *ʿanūd* »onaj koji je tvrdoglav, inačija« (od istog korjena kao ar. *ʿinād,* v. inad).
V. mahnitluk.

mahnìtluk, manìtluk *m* (ar.-tur.) *ludost.*
< tur. *muannitlik,* v. mahnit + tur. suf. *-lik.*

Máho, v. Mahmud.

màhrama, màrama *f* (ar.) *1. ubrus, ručnik, peškir.* — »na košulju zlatali m a h r a m u«, »Ljuto su ga Turci nagrdili, / Vezana mu u m a h r a m i glava« (M. H. III 140, I 258); »Niko ne može natkati m a h r a m a, da cijelom svijetu usta poveže« (Vuk, Posl. 220).
S obzirom na namjenu, postoje: »àbdesna mahrama«, kojom se otiru lice i ruke nakon uzimanja abdesta; »jèmekna mahrama«, koja služi kao salveta za sofrom; »šèrbetna mahrama«, lijepo vezena bezna mahrama koju nosi djevojka obješenu preko ruke kada dijeli gostima šerbe, kako bi gosti mogli otrati usta kad ispiju šerbe.
2. bošča, rubac, krpa ili peškir, kojim ženske pokrivaju glavu.
< tur. *mahrama, makrama* < ar. *miqrämä.*

màhrūm, adj. (ar.) *lišen;* kaže se: »m a h r u m je bio od nasljedstva«.

< tur. *mahrum* < ar. *maḥrūm* »zabranjen, spriječen«.

màhsūl, -úla **mahsúlāt (másūl, masúlāt)**, -áta *m* (ar.) *poljoprivredni proizvod, ljetina, rod zemlje; mliječni proizvodi.*

< tur. *mahsul, mahsulât* < ar. sing. *maḥṣūl*, pl. *maḥṣūlāt*, »proizvod«.

màhsūs, màhsūz (màksūz) adj. (ar.) *naročit, specijalan, osobit.* — kaže se: »ovo sam donio m a h s u z za tebe«.

< tur. *mahsus* < ar. *maḫṣūṣ* »posebno određen, odlikovan« itd.

V. mahsusija, mahsus selam, has.

mahsusíja, mahsuzíja (maksuzíja) *f* (ar.) *specijalan dar, birani poklon.*

< tur. *mahsusiye* < ar. *maḫṣūṣiyyä* v. mahsus + ar. adj. suf. *-iyyä.*

màhsūs sèlām, màhsūz sèlām (màksūz sèlām), -láma, (ar.), *naročit, poseban pozdrav, topli pozdrav.*

< tur. *mahsus selâm*, v. kompon. pod mahsus i selam.

màhšer *m* (ar.) *1. mjesto gdje će se po islamskom vjerovanju, iskupiti sav svijet na Sudnji dan.* — »M a h š e r jedna jalija, a Bog dragi kadija« (Nar. bl. 314); »šta je svijeta kao na m a h š e r u« (u ob. gov.).

2. masa svijeta, mnoštvo ljudi. — Kaže se: »iskupio se m a h š e r jedan svijeta«.

< tur. *mahşer* < ar. *maḥšär.*

V. rozimahšer.

mähv biti, mähv učiniti *1. propasti, uništen biti.* — »Cijela vojska je m a h v b i l a«.

2. upropastiti, uništiti.

< tur. *mahıv* < ar. *maḥw* »uništiti«.

màhzā (mâzā), adv. (ar.) *samo, samo malo.*

< tur. *mahzâ* < ar. *maḥḍā* »samo, jedino«.

V. birmahza.

màhzar (mázar) *m* (ar.) *1. kolektivna molba ili tužba, peticija, upućena iz naroda višim turskim vlastima.* — »Pa su caru m a z a r naćinjeli« (Lord 99); »i ta m a z a r paši priniješe: / Hoj pomagaj, dragi gospodare« (Vuk IV 398).

2. izvještaj. — »pa on caru krvav m a h z a r piše« (M. H. III 79).

< tur. *mahzar* < ar. *maḥḍar*, nom. loci od *ḥaḍara, ḥuḍūr*, »doći, prisustvovati«.

V. mahzardžija.

mahzàrdžija *m* (ar.-tur.) *onaj koji nosi ili podnosi mahzar.* — »M a h z a r d ž i j u za ruku uzeo, / Povede ga caru na divana« (M. H. III 80).

< tur. *mahzarcı*, v. mahzar + tur. suf. *-cı.*

Maìda (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Maide*, žensko ime < ar. *mā'dä* »sofra; jelo, gozba«.

màja *f* (pers.) *kvas, kvasac.*

< tur. *maya* < pers. *māye.* (Po Koršu je od ar. *mā'īyyä).*

majàsil, majàsir (mujàsil) *m* (ar.) *1. vrsta kožne bolesti koja se javlja najviše po rukama i po stegnima između krakova, Eczema chronicum.*

2. hemoroidi, šuljevi.

< tur. *mayasıl* < ar. *mā yäsīl* »ono što teče, što curi«, ili < ar. *mā' yäsīl* »voda koja teče. koja curi«, ili je pak iskvarena riječ od ar. *bäwāsīr*, sing. *bāsūr* »hemoroidi, šuljevi«, što je još najvjerovatnije.

màjdan *m* (ar.) *rudnik, mjesto odakle se vadi ruda ili kamen.* < tur. *maden* < ar. *ma'dän, ma'din* »rudnik; ruda«.

majdònos, majdònoz *m* (grč.) *peršun.* — »Ne zna magarac šta je majdonos« (Vuk, Posl. 199); »Šta zna domuz šta je majdonoz« (nar. posl.).
< tur. *maydanos, maydanoz.* < stgrč. *machedonēsı.*

májen, v. muajen.

màjhoš, namàjhoš, adj. (pers.) *pokiselo, kiselkasto; slatko koje malo kisi.*
< tur. *mayhoş* < pers. *mayhoš* »ono što ima vinski okus« (< pers. *may, mey* »vino« i pers. *hoš* »ugodan«).

màjmun *m* (tur.) *majmun.*
< tur. *maymun.* (Po dr Bajraktareviću je ar. riječ).
V. majmunisati, majmunluk.

majmùnisati, -išēm, *živahan biti, igrati i skakati (kao majmun).* Izv. od majmun (v.).

majmùnluk *m* (tur.) *nestašnost, vragoljanstvo, prevelika živost.*
< tur. *maymunluk,* v. majmun + tur. suf. *-luk.*

màjstorbaša *m* (lat.-tur.) *glavni majstor.* — »Majstorbaša na majstore viče« (M. H. III 99). Hibr. r.: sa tur. dodatkom *baş* (v. baš).

majstòrluk *m* (lat.-tur.) *majstorska vještina; vještina.* — »Majstorluk djevojke« (Vuk V 425).
Hibr. r. sa tur. suf. *-luk.*

majstòrsuz *m* (lat.-tur.) *nemajstor, nevješt majstor.*
Hibr. r. sa tur. postpoz. *-suz, -siz* »bez«.

màkar, konj. (pers.) *iako, pa ma; bar, barem.*
< tur. *meğer* < pers. *meger.*
V. međer.

màkara *f* (ar.) *1. vitao; koturača pomoću koje se dižu predmeti uvis, ili se spuštaju u bunar, naniže (u građevinarstvu).*
2. mosur konca, mosur sa namotanim koncem.
< tur. *makara* < ar. *bäkrä* »makara«.

màkase, v. makaze.

màkat *m* (ar.) *platno, čoha ili ćilim, koji se prostiru po minderu na sećiji.*
< tur. *makat* < ar. *maqa'd* »mjesto gdje se sjedi«.

màkaze, màkase *f* pl. t. (ar.) *škare, nožice.* — »a dade mu od zlata makaze« (M. H. III 140).
< tur. *makas* < ar. pl. *mäqāṣṣ,* sing. *miqaṣṣ.*

màkbūl, màkbūl-dòva, Makbúla, v. magbul, magbul-dova, **Magbula.**

màksad, màksat *m* (ar.) *namjera, cilj.*
< tur. *maksat* < ar. *maqṣad* »namjera«.

màksūl, maksúlāt, v. mahsul, mahsulat.

màksūm i **màksum** *m* (ar.) *dijete, nejako dijete.*
< tur. *mâsum* < ar. *ma'ṣūm* »nevin, bez grijeha«.

Maksúma (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Mâsume,* žensko ime, »Nevina« < ar. *ma'ṣūmä* »nevina, bezgrešna«.

màksumče *n,* zb. im.: **màksumčād,** *djetešce.* — »ostade mu

Alibegovica, / sa nejako dvoje m a k s u m č a d i« (I. Z. III 76). Naš demin. od maksum (v.).

maksúra *f* (ar.) *parmačićima ograđen dio u džamiji koji je malo uzdignut. Ovdje obično stoje zvanična lica i predstavnici prilikom svečanog bogosluženja.*
< tur. *maksure* < ar. *maqṣūrā*, osn. zn.: »skraćena, ograničena«.

màksūz, màksūz-sèlām, maksuzíja, v. mahsuz, mahsuz-selam, mahsuzija.

mâkūl, adj. i adv. (ar.) *1. kao pridjev: pametan, razuman, smišljen.*
2. kao prilog: pametno, razumno, smišljeno, shvatljivo.
3. »mâkūl napraviti«, znači: naći za pametno. — »Onda Turci m a k u l n a p r a v i š e, / Da po'rvu Muja i Komnena« (Vuk VII 10).
< tur. *mâkul* < ar. *ma'qūl* »shvatljiv, razumljiv«.

mâl, -ála *m* (ar.) *1. imovina, imetak.* — »imaš dosta m a l a i irada« (M. H. III 8); »Svak je od svoga m a l a gospodar« (Vuk, Posl. 278).
2. stoka, blago. — »osamdeset i osam torina, / u svakoj je po hiljadu brava, / tome m a l u ni esapa nema« (Vuk IV 43). — »živi mal« = domaće životinje; »krupni mal« = goveda i konji; »sitni mal« = ovce i koze.
< tur. *mal* < ar. *māl* »imetak«.
V. malimejt, mal-sahibija.

mâla, v. mahala.

mâlājānī, indecl. (ar.) *brbljanje, besposlica.* — »M a l a j a n i drobiti, u grijehe gaziti« (Nar. bl. 312).
< tur. *malâyani* < ar. *mā lā ya'nī* »ono što ne znači ništa«.

mâlbaša, v. mahalbaša.

mâlimejt *m* (ar.) *zaostavština umrlog; rasprodaja zaostavštine umrlog;* kaže se: »kupio sam na m a l i m e j t u jednu lijepu knjigu«.
< tur. *malimeyyit*, izft., v. kompon. pod mal i mejit.

Màlkoč (tur.) *lično ime i prezime.*
< tur. *malkoç* »prvak akindžija; junak« i *Malkoç*, lično ime.

mâl-sahìbija *m* (ar.) *imućan, bogat čovjek.*
< tur. *mal sahibi*, tur. izft., v. kompon. pod mal i sahibija.

málūm, adj. i adv. (ar.) *1. poznat. 2. poznato.* — »Bogu je m a l u m biće danas kiše« tj. bogzna, biće danas kiše. (u ob. gov.)
< tur. *malûm* < ar. *ma'lūm* »poznat, znan«.

mamèkija, v. selamećija.

mâmūr, indecl. adj. (ar.) *1. uređen, u dobrom stanju (kuća, grad, trg itd.).* — »Baščaršijo, m a m u r ti si« (GZM 1910 103)
2. dotjeran, namješten, uređen (čovjek). — »Kotorani m a m u r i zenđili« (M. H. III 282).
< tur. *mamur* < ar. *ma'mūr* »uredan, civilizovan, napredan«.
V. mamurli, mamur učiniti.

màmūran, mamùrluk, v. mahmuran, mahmurluk.

mamúrli, indecl. adj. (ar.-tur.) *isto što i mamur (v.)*
< tur. *mamurlu*, v. mamur + tur. suf. *-lu*.

mámūr učiniti, *urediti, popraviti.* Izv. od mamur (v.).

màmuza *f* (ar.) *ostruga.* — »Mitar bije čizmom i m a m u z o m« (K. H. I 79).
< tur. *mahmuz* < ar. *mihmāz i mihmez.*

mâna, v. mahana.

màndal (màldan, màndan) *m* (tur.) *1. zasovnica, zavor; drvena greda ili željezna šipka koja se stavlja preko vrata sa unutrašnje strane radi zatvaranja.* — »M a n d a l digoh, te otvorih vrata« (K. H. I 156); »One bilu pritvoriše kulu, / Pa turnuše čelikli m a l d a n e«, »Avlijska je vrata pritvorio, / navalio čelikli m a n d a n e« (M. H. IV 388, III 571).

2. dijelovi meteriza koji vežu najdonji sud s kapkom.

< tur. *mandal.*

V. mandaliti, odmantaliti, zamandaliti.

màndaliti, *zatvarati vrata stavljanjem mandala.*

Izv. od mandal (v.).

mȁndra *f* (grč.) *1. pastirsko ljetište, mjesto na planini gdje se nalaze torovi za stoku i pastirske kolibe u kojima se spravlja sir. Neke Sarajlije su ranije išle na mandre na Bjelašnicu i Treskavicu i tamo se opskrbljavali sirom.*

2. pastirsko jelo od kukuruzna brašna, pura, kačamak.

< tur. *mandra* < grč. *mandra, mandrí.*

màndrak, v. matrak.

mȁngala *f* i **màngal** *m* (ar.) *sud posebnog oblika, napravljen obično od bakra (a može biti i od mesinga, pleha ili zemlje) u kojem se drži žeravica radi zagrijavanja sobe, ili za podgrijavanje skuhane kafe ili jela.* — »pred njeg odmah kahva i m a n g a l a« (K. H. II 426).

< tur. *mangal, mankal,* istog značenja kao kod nas < ar. *mänqal* (odn. *mänqalah),* bukv.: »prenosilo« (u čemu se drži žeravica).

màngar, *m* i **màngura** *f* (mong.) *1. turski sitni bakreni novčić koji je kovan još za prvih sultana osmanskog carstva. Po vrijednosti je tada bio niži od akče.*

2. bakreni novčić promjenljive vrijednosti; novčić, para. — kaže se: »nemam ni m a n g a r a«; »... i svi mu ukućani koji dođu daju po koji »m a n g a r« (2 pare)« (Miodrag. 64); »Meandžija, pošto ti je vino? / A u kesi ni m a n g u r e nema« (Vuk V 468); »Nema ni m a n g u r e« (Vuk, Posl. 202).

< tur. *mangır, mankır* < mong. *mängun* »novac«.

màngup *m* (ar.) *vragoljan, nestašno čeljade; lola, besposličar.* — »A šta ti, mala, ispod jelečence? / Id' otale, m a n g u p e! veli momamiče« (Muz. zap. Inst. 3616).

< tur. *menkûp* »nesrećnik, propalica« < ar. *mänkūb* »unesrećen«.

màngura, v. mangar.

mânī, indecl. adj. (ar.) *zavidan, protivan.* — »Već tom, sestre, ne budite m a n i« (Vuk VI 428); »već su meni jaranice m a n i, / što ja nosim mrki fes na glavi« (Muz. zap. Inst. 2463); »Niko tome m a n i ne bijaše, / Osim jedne kuje Pavlovića« (Petran. 53).

< tur. *mâni* »onaj koji sprečava, koji smeta« < ar. *māni'* »koji sprečava, zabranjuje«.

V. maniluk.

mánija *f* (ar.) *značenje, smisao.* — Kaže se: »Znaš li ti m a n i j u ove arapske izreke?«.

< tur. *mâna* < ar. *ma'nā.*

maniluk *m* (ar.-tur.) *zavist; potajno neprijateljstvo.*

< *mânilik* »sprečavanje, smetnja«, v. mani + tur. suf. *-lik*.

mànsib, mànsip (mànsub, mànsup) *m* (ar.) *položaj u državnoj hijerarhiji, zvanje, čin.* — »Kad car šalje na m a n s u b vezira« (K. H. I 95).

< tur. *mansıp, mansıb* < ar. *manṣib,* nom. loci od *naṣabä, naṣb* »postaviti«.

màntik *m* (ar.) *logika.*

< tur. *mantik* < ar. *manṭiq.*

màrama, v. mahrama.

maràngoz, marangòždžija *m* (tal.-tur.) *rezbar u drvetu.*

< tur. *marangoz, marangozcu* < tal. *marangone.*

màraz *m* (ar.) *bolja, boljetica; kronična bolest.* — »Dopao sam m a r a z a, ima godina kako me nešto probada u prsima« (u ob. gov.).

< tur. *maraz* < ar. *maraḍ* »bolest«.

V. marazli, marazi-mevt, mariz, marizluk, omaraziti.

màrazi-mëvt *m* (ar.) *1. smrtna bolest.*

2. kao pravni izraz u šerijatskom pravu, to je bolest s kojom je skopčana opasnost smrti i u kojoj je bolesnik nemoćan da obavlja svoje svakodnevne redovne poslove, bilo da leži na postelji ili ne, te da bolesnik od te bolesti umre prije isteka jedne godine dana, računajući od nastupa bolesti. Dok traje marazi-mevt, bolesnik je u izvjesnoj mjeri ograničen u pogledu imovinsko-pravnih poslova, kako onih za slučaj smrti, tako i onih koje učini inter vivos.

< tur. *maraz-ı mevt,* izft. od ar. *maraḍ* »bolest« i ar. *mäwt* »smrt«.

maràzli, indecl. adj. i **maràzljiv** (ar.-tur.) *lakše bolestan, bolestan od kronične bolesti.*

< tur. *marazlı,* v. maraz + tur. tur. *-lı.*

marìfet *m* (ar.) *1. znanje, umijeće, vještina, majstorija.* — »Potjeraj ga do novoga hana, / a ukaži konju m a r i f e t a« (K. H. I 275).

2. smicalica, ujdurma.

< tur. *marifet* < ar. *ma‘rifä* »znanje«.

V. marifetli, marifetluk.

marifètli, indecl. adj. i adv. (ar.-tur.) *1. kao pridjev: sposoban, vješt.*

2. kao prilog: vješto, smišljeno.

< tur. *marifetli,* v. marifet + tur. suf. *-li.*

marifètluk *m* (ar.-tur.) *1. vještina, majstorija; dovitljivost.* — »Svaki ti je švapski m a r i f e t l u k uvatio« (Kočić I 337).

2. izmotavanje; smicalica. — »Kao da se niko neće tvome m a r i f e t l u k u dosetiti« (Jakšić IV 370).

< tur. *marifetlik,* v. marifet + tur. suf. *-lik.*

màrīz, -íza *m* (ar.) *kronični bolesnik.*

< tur. *mariz* < ar. *marīḍ* »bolestan«.

marízluk *m* (ar.-tur.) *kronična bolest, kronično oboljenje.*

< tur. *marizlik,* v. mariz + tur. suf. *-lik.*

màrpič *m* (pers.) *gumeno ili platneno crijevo za točenje tekućina.*

< tur. *marpuç* < pers. *mārpīč* < pers. *mār* »zmija« i pers. *pīč,* prez. osn. od inf. *pīčīden* »skupiti se, saviti se, smotati se«.

märs *m* (tur.) *izraz u igri tavle: kad jedan igrač pobijedi tako*

da protivnik nije još uzeo nijednu pulu. Mars broji dvoje (dvije dobijene igre).
< tur. *mars.*

martòloz *m* (grč.) *pripadnik posebnog roda vojske, koja se sastojala od mještana, pješaka i konjanika, koji su imali dužnost da čuvaju pogranične klance i prilaze, a konjanici da učestvuju i u vojnim pohodima. Bili su oslobođeni plaćanja poreza i dažbina na svoje posjede.* — »ako l' bere ljute martoloze, / koji nose struke na ramenu« (Vuk III 32); »Dosad junak jesam pogubio / Sedamdeset mladijeh martoloza« (M. H. II 229).
< tur. *martoloz* < ngrč. *armatólos.*
V. martolozbaša.

martòlozbaša *m* (grč.-tur.) *starješina, zapovjednik martoloza.*
< tur. *martoloz başı,* tur. izft., v. kompon. pod martoloz i baš.

Mása, v. Almasa.

màsat *m* (ar.) *oštrilo: komad specijalnog željeza kojim mesari, kuhari itd. oštre svoje noževe.* < tur. *masat, masad* < ar. *mišḥad* »belegija«.

màskara i **maskàra, màškara** *f* (ar.) *šala; ismijavanje; sprdnja.* — »Mator kurjak pasja maskara« (Vuk, Posl. 175); »Dobar Turčin, vlaška maskara« (Nar. bl. 43); »kad ne imaš krčmarice mlade, / da nam služi vino i rakiju, / te nemamo šale ni maskare« (Vuk II 569); »Koroman šala ni maškara nije« (Lord 153).
< tur. *maskara, mashara* < ar. *mäsḫarä.*
V. maskaradžija, maskaraluk, maskariti se, namaskariti se, mačkara.

maskaràdžija *m* (ar.-tur.) *šaljivčina.*
< tur. *maskaracı,* v. maskara + tur. suf. *-cı.*

maskaràluk *m* (ar.-tur.) *šala, izvođenje šala; neozbiljnost.*
< tur. *maskaralık,* v. maskara + tur. suf. *-lık.*

màskariti se, *šaliti se.*
Izv. od maskara (v.).

maslàhat (maslàjat, maslàjet) *m* (ar.) *1. pribor, jestivo, koje je potrebno za spravljanje nekog jela.* — »Kajgana na maslu, pa kolačići, pa sto nekije maslajeta« (Kočić I 60).
2. interes, korist; dobro.
< tur. *maslahat* < ar. *maṣlaḥa.*

màsraf *m* (ar.) *trošak, izdatak, rashod.*
< tur. *masraf* < ar. *maṣraf.*
V. masrafli.

masràfli, indecl. adj. (ar.-tur.) *s troškom, skopčan s velikim troškom, troškali.*
< tur. *masraflı,* v. masraf + tur. suf. *-lı.*

màstika *f* (grč.) *vrsta rakije, rakija začinjena ljekovitom smolom mastikovog drveta.* — »U ruci mu od mastike šiša, / a na krilu lijepa Ajiša« (I. Z. III 80).
< tur. *mastika* < grč. *mastíchē.*

másul, masúlāt, v. mahsul.

màša *f* (pers.) *ožeg, željezna lopatica sa dugim drškom za vađenje vatre i luga iz peći.*
< tur. *maşa* < pers. *māše.*
V. maše.

mašàla *f* (ar.) *baklja, luča, zublja.* — »Hoćemo se pomiriti, ali se nećemo više mašalama pratiti« (Vuk, Posl. 342).
< tur. *meşale* < ar. *māšaʿlā*
V. mašalati se.

mâšalāh! (mâšàlā!), interj., i kao supst. **mâšalāh, mâšallāh** *m* (ar.) *1. izraz čuđenja ili dopadanja; izraz radosti pri dočeku gosta. Po narodnom vjerovanju, kad se vidi što lijepo, treba reći: mašalah! da se ne bi ureklo ono što se gleda. Stoga se viče mašalah! kad se vidi lijepo dijete, lijep momak, lijepa djevojka, osobito mlada u svatovima, lijep konj itd.* — »Zato ga (dete) ne valja ni milovati; a ako ga pomiluje, rekne: »M a š a - l a, ne ureklo se!« (Miodrag. 189); »Hej m a š a l a h konja i junaka, / dobra konja, a boljeg junaka!« (K. H. I 378).

2. zapis protiv uroka, značka u obliku vertikalnog presjeka duguljaste kruške, kovana od zlata ili pozlaćena, na kojoj je arapskim slovima napisano mašallah. Stavljao se maloj djeci na kapicu ili na odijelo, da se ne ureče.

< tur. *maşallah* < ar. *mā šā'a-llāh* »ono što bog hoće (to i biva)«, tj. sve zavisi o volji božjoj.

mašàlati se, *udarati mašalom o mašalu. U Bosni je običaj da se čobani mašalaju bakljama uoči Petrovdana.*

Izv. od mašala (v.).

màše, màšice *f* pl. t. (pers.) *hvataljka za žar: opružena dva željezna kraka u obliku štipaljke kojim se vadi ugljevlje iz vatre, ili se vatra njime potstiče.*

< tur. *maşe* < pers. *māše.*

màšet, màšat, mèćit *m* (ar.) *1. srednjevjekovni nadgrobni kamen, stećak; nadgrobni kamen uopšte.* — »Do m a š e t a doru dogonio, / po kamenu ćordom udario« (F. J. 457).

2. katkad kamen uopšte. — »Brže siđe na m e ć i t avliju, / Sa avlije na avlijska vrata« (Vuk VII 178).

< tur. *meşhed* vulg. *meşat* < ar. *mäšhäd* »grob junaka — mučenika, šehita«, v. šehit.

màškara, v. mačkara i maskara.

Mášo, v. Mahmud.

mãšrik *m* (ar.) *istok.*

< tur. *maşrık* < ar. *mašriq.*

màštrafa *f* **(màštrap)** *m* (ar.) *čaša, naročito čaša sa ukrašenim staklom iz koje se pije šerbe.* — »Na sred kuće bardak i m a - š t r a f a« (I. Z. III 90); »kada pije vodu u m a š t r a f i« (K. H. I 105); »U ruke mu jedan m a š t r a p zlatan« (Vuk, Rječnik).

< tur. *maşraba, maşrapa* < ar. *mišrābä* »ono iz čega se pije«.

mãt (izraz u šahu), v. šahmat.

màtara *f* (ar.) *putnička posuda za vodu. Obično je od kože ili lima, a vješala se o sedlo na konju.*

< tur. *matara* < ar. *mäṭarä* »sud za vodu«.
V. mataradžija.

mataràdžija *m* (ar.-tur.) *1. pojilac karavana, onaj koji snabdijeva karavan vodom, dvorjanik koji se stara za vodu.*

2. onaj koji pravi matare.
Od ovog je došlo prezime: Mataràdžija.

< tur. *mataracı,* v. matara + tur. suf. -cı.

Mataràdžija, v. mataradžija.

màtkaf *m* (ar.) *vrsta borera, alatka od drveta sa čeličnom burgijom za bušenje rupa. Upotrebljavali su ga nožari i majstori za izradu mlinova za kafu.*

< tur. *matkap, matkab* < ar. *miṯqab.*

màtrak, màndrak *m* (ar.) *1. tokmak, toljaga, štapina.*

2. fig.: muški polni organ; kaže se: »hoćeš, m a t r a k ti!«

< tur. *matrak* < ar. *miṭraq* »čekić, tokmak«.

mâtufovača, mâtufovica *f* (ar.) *pismo pisano našim jezikom, a arapskim slovima. Muslimani u Bosni i Hrcegovini pisali su za vrijme turske vlasti srpskohrvatskim jezikom, a arapskim slovima. Ovim su pismom štampane i knjige, časopisi i novine. Zvala se »arebica«. Reisul-ulema Džemaludin Čaušević je usavršio ovo pismo prilagodivši ga našem jeziku. Konzervativni protivnici Čauševića nazvali su ga »matuhon«, »matufom« (senilnim), a njegovo pismo prozvali su »matufovačom« ili »matufovicom«, tj. djelo senilnog čovjeka.*
V. matuh.

mátūh, -úha (mátūf, mátūv) *m* (ar.) *starac koji je počeo slabiti u pameti, u kojeg se opaža staračka slaboumnost, senilnost.*

< tur. *matuh* »senilan« < ar. *ma'tūh,* part. pas. od *'ataha, 'ath* »buncati, govoriti bez veze; postati malouman«

V. matuhiti, matuhluk, omatuhiti, pomatuhiti.

matúhiti, matúšiti, *slabiti u pameti usljed starosti, postajati matuhom.*

Izv. od matuh (v.).

matúhluk *m* (ar.-tur.) *staračka slaboumnost.*

< tur. *matuhluk,* v. matuh + tur. suf. *-luk.*

mâvez, mâfez, mâhfez *m* (ar.) *plavi pamuk, pamuk u boji.* — »Jaka i »prsluk« bili su ranije vezeni »m a f z o m« (pamukom) u boji, a otpre trideset godina ukrašavaju ih bopcima u boji« (GZM 1957 9).

< tur. *mavi bez* »plavi bez, plavo pamučno tkanje«, v. kompon. pod mavi i bez.

mávi, indecl. adj. (ar.) *plav kao nebo.* — »Sumbul m a v i u zelenoj travi« (Muz. zap. Inst. 2463); »iz jabuke kamenovi m a v i« (M. H. III 52); »àčik mávi« = otvorenoplave, svjetloplave boje (v. ačik); »ùkōj mávi« = zatvorenoplave boje (v. ukoj).

< tur. *mavi* < ar. *mā'ī* »boje kao voda« < ar. *mā'* »voda« + ar. adj. suf. *-iyy, -ī.*

V. mavijaš, mavilo, maviti se.

mavìjāš, -áša *m golub plava perja.*

Izv. od mavi (v.).

màvilo *n 1. plava boja za bojenje. 2. plava vuna za čarape.*

Izv. od mavi (v.).

mâviš, mâvišnjāk, v. mafiš, mafišnjak.

máviti se, *plaviti se.* — »Što se ono u mahali m â v i / Što mi vele, da 'j zumbul m á v i?« (Vuk V 333).

Izv. od mavi (v.).

mázar, v. mahzar.

mazbàta *f* (ar.) *zapisnik ili protokol koji sadrži zaključak kakvog skupa, vijeća itd.; pismeno izvješće opširnog sadržaja.*

< tur. *mazbata* < ar. *maḍbaṭa.*

màzgal *m* (tur.) *puškarnica na kamenoj kuli, prozorčić na kamenoj kuli ili tamnici, koji je s unutrašnje strane širok, a s vanjske uzak, tako da se može samo puščana cijev proturiti.* — »U tavnici brinjskog kapetana, / pa na m a z g a l glavu naslonio« (M. H. III 165).

< tur. *mazgal.*

màzija *f* (pers. ili franc.) *1. čelik, nado.* — »Na kapiji vrata od čelika, / Preko vrata mandal od m a z i j e« (Vuk VII 96).
2. vrsta šišarike, šiška; morski oraščić. — »Cijevi su morski vedenici, / A tabani od morske m a z i j e, / A kundaci od morske masline« (Petran. 563).
< tur. *mazı* < pers. *māzū* »šišarika« ili < franc. *mazer* »čeličiti, naditi«.
V. mazli.

mäzli, indecl. adj. (pers.-tur. ili franc.-tur.) *čeličan, od čelika.* — »Ne reže ga m a z l i kalentrašom, / već ga reže oštrim tempelerom« (I. Z. III 39).
< tur. *mazılı,* v. mazija + tur. suf. *-lı.*

màzlūm, -ūma *m* (ar.) *naivan čovjek, naivčina.*
< tur. *mazlum* < ar. *mazlūm,* part. pas. od *zulm* »nasilje, nepravda«.

mázūl, adj. (ar.) *svrgnut, smijenjen.* — »Na sivulji suret-bedeviji, / To je glava m a z u l Ali-beže« (M. H. IV 23).
< tur. *mazul* < ar. *ma'zūl* »svrgnut«.

meárif *m* (tur.) *prosvjeta.*
< tur. *mearif* < ar. pl. *mää'rif,* sing. *ma'rifä* »znanje«.
V. mearif-sanduk.

meárif-sànduk *m* (ar.) *školski fond odnosno prosvjetna zaklada koja je za turske vlasti osnovana u Bosni 1868. g. Mearif-sanduci su postojali u svim okružnim mjestima, a imali su svoje filijale po kasabama. Ovim zakladama su upravljali odbori, koji su u tursko doba birani, a kasnije, za austro-ugarske uprave, imenovala ih je vlada. Kasnije su se pripojili centralnoj zakladi, pa od izvojevanja autonomije za islamske vjerske i vakufske poslove u BiH svi autonomni vakufski organi imaju pored naziva »vakufski« još i »mearifski«: »vakufsko-mearifsko povjerenstvo«, »vakufsko-mearifski sabor« itd.*
< tur. *mearif sandığı,* tur. izft. v. kompon. pod mearif i sanduk.

mèāš, áša *m* (ar.) *mjesečna plata.*
< tur. *maaş* »mjesečna plata« < ar. *mää'š* »egzistencija, hrana; plata«.

meâzalāh! interj. (ar.) *Ne daj bože! bože sačuvaj!* — »M e a z a l a h, ama nisam ja tvoj akran, ti ulema, a ja...« (Čolak. 41).
< tur. *maazallah!* < ar. *mää'-da-llāh!*

mèčet, mèčit, v. mesdžid.

Mèća, v. Meka.

mèćān, -ána (**mèkān** *m* i **mećána** *f*) (ar.) *mjesto, prebivalište.* — »Pa ne znado' javka ni zastanka, / Ni m e ć a n a đe se zastavijo«, »Rustenbegu dadoše m e ć a n u; / Dadoše mu hranu i đebhanu« (Lord 321, 73).
< tur. *mekân* < ar. *mäkān.*
V. mećaniti, mećansuz.

mećániti (mećámiti), *smjestiti.* — »Bana smo ti dobro m e ć a m i l j i, / M e ć a m i l j i, te ga založili« (Lord 71).
Izv. od mećan (v.).

mećansuz *m* (ar.-tur.) *čovjek bez kuće i kućišta.*
< tur. *mekânsız,* v. mećan + tur. postpoz. *-sız* »bez«.

mećára *f* (ar.) *kiridžijski tovarni konj; komora; roba koju kiridžije, odnosno komordžije prenose na konjima.* — »Neka s tobom ide u planinu, / nek povede četiri m e ć a r e, / nek

dotjera deset džeferdara« (K. H. II 88).
< tur. *mekkâre* < ar. *mukārī* »kiridžija, komordžija«.

mèćit, v. mašet.

mèćrūh, v. mekruh.

mećrùšina *f, crna kafa.* — »Mladi momci hladno piju piće, / iktijari crnu m e ć r u š i n u« (M. H. III 214). Naš augm. od *mećruh,* v. mekruh.
Neki islamski učenjaci smatrali su kafu luksuzom, pa su je okarakterisali da je m e k r u h, tj. mali grijeh, pokuđeno je da se pije. Otud ovakav naziv.

mèćūltija, mèćūrtija, mèćūtija *f* (ar.-tur.) *komad čohe u veličini 70 × 70 cm kojom se pokriva tabut s mrtvacem. Na njoj je arapskim slovima izvezena izreka: »Lailahe illah, Muhamedun resulu-llah«. Prije nego će nastupiti Kurban-bajram, skine se s Ćabe veliki čohani zastirač da bi se zamijenio novim. Stari se izreže na komade i podijeli hadžijama, a ovi to nose u svoj zavičaj i taj komad je mećultija.*
< tur. *Mekke örtüsü* »mekanski pokrivač, zastirač«, tur. izft. od ar. *Mäkkä* »Meka« i tur. *örtü* »pokrivač, zastirač«. Radi se zapravo o ćabenskom zastiraču, pa je pravilniji izraz ćabutija (v.).

mèćūrtija, v. mećultija.

mèćūtija, v. mećultija.

medékati, mèdēčēm, *vikati »medet«.*
Izv. od medet (v.).

medènlija *m* (srp. hrv.-tur.) *medeni.* — »među njima m e d e n l i j a Salko« (M. H. X 55).
Hibr. r.: naša riječ *meden* (sladak kao med) + tur. suf. *-li.*

mèdēt! mèdēd! interj. (ar.) *1. avaj! pomagaj!* u pomoć!. — »Za njim leti ostarjela majka, / m e d e t viče, svačim zaklinjaše« (I. Z. II 29); »Turci Maru zarobiše, / bre m e d e d / zarobiše odvedoše« (Muz. zap. Inst. 2626).
2. »božji medet« = dozivanje boga u pomoć. — »koja s' svome babi odmetnula, / svome babi đaurskome kralju, / a za bož'ji m e d e t privatila« (I. Z. II 9).
< tur. *medet!* sa značenjem kao u nas < ar. *mädäd* »pomoć«.
V. medet Alah! medet jarabi! medekati.

mèdēt Àllāh! interj. (ar.) *aman, bože! avaj, bože!* — »M e d e t A l l a h, duge noći« (GZM 1908 118).
< tur. *medet Allah!,* v. kompon. pod medet i Alah.

mèdēt jârabī! interj. (ar.) *avaj bože, gospodaru!*
< tur. *medet yarabbi!,* v. kompon. pod medet i jarabi šućur.

Medína *f* (ar.) *grad u Saudijskoj Arabiji.* — »ostarismo i osijeđosmo, / ne viđesmo ćabe ni M e d i n e« (Vuk III 90).
< tur. *Medine* < ar. *Mädīnä.*
V. Medinelija.

Medinèlija, Medínlija *m* (ar.-tur.) *Medinjanin, građanin iz Medine.* — »Njemu vele m e d i n l i j e mlade / Zaludu ti Imam hodža hvala« (I. Z. II 241).
< tur. *Medineli,* v. Medina + tur. suf. *-li.*

medrèsa *f* (ar.) *muslimanska vjerska škola u koju se stupa po završenom mektebu ili ruždiji.* — »da naučim ilum u m e d r e s i« (M. H. III 57).

< tur. *medrese* < ar. *mädräsä* »škola«, bukv. »mjesto gdje se nastava (ders) predaje«. V. ders, muderis, medreselija, medresli.

medresèlija, medrèslija *m* (ar.-tur.) *učenik medrese.*

< tur. *medreseli,* v. medresa + tur. suf. *-li.*

medrèsli, indecl. adj. (ar.-tur.) *sa medresom, medresanski;* »medresli džamija« = džamija uz koju je spojena i medresa. — »Mili bože, ozdravi mi zlato, / sagradiću m e d r e s l i džamiju!« (I. Z. II 13).

< tur. *medreseli,* v. medresa + tur. suf. *-li.*

medžèla *f* (ar.) *osmanski građanski zakonik koji je izdavan postepeno u 16 knjiga u periodu od 1869 do 1876. g. To je službena kodifikacija šerijatskog obveznog i parničnog (a u manjoj mjeri i stvarnog) prava. U Bosni i Hercegovini je primjenjivana u postupku kod šerijatskih sudova.*

< tur. *mecelle,* skraćeno od *mecelle-i ahkâmi adliyye* »zakon pravnih propisa« < ar. *mäğällä* »knjiga«, ar. *aḥkām* »propisi« i ar. *ʿadliyyä* »pravni«.

Mèdžīd, -ída (ar.) *musl. muško ime. Skraćeno od Abdul-Medžid* (v.).

medžidíja (medžedíja) *f* (ar.) *1. turski novac, kovan od srebra, u vrijednosti od 20 groša, u doba sultana Abdul-Medžida (1844. g.), po kome je i ime dobio. Zove se još bijela medžidija. Kasnije je kovana i zlatna medžidija, koja se kod nas zove žuta medžidija. Medžidija bez atributa znači u našim pjesmama dukat medžidija.* — »I g i r m i l u k, mahmudiju, / i carevu m e d ž i d i j u« (Ašikl. 55). *2. orden, ustanovljen od sultana Abdul-Medžida.*

< tur. *mecidiye* < ar. *Mäğīd* v. Medžid + ar. adj. suf. *-iyyä*. V. medžidija-fes.

medžidíja-fȅs (medžedija-fȅs) skr. **medžidija** *f* (ar.) *fes boljeg kvaliteta, prozvan po sultanu Abdul-Medžidu (1839—1861).* — »Na glavi mu, majko, f e s i ć m e d ž i d i j a«, »Skidoše him ahmedije, / ustakoše m e d ž i d i j e« (GZM 1906 358, 1908 123).

< tur. *mecidiye* < ar. *Mäğīd*, v. Medžid + ar. adj. suf. *-iyyä*.

mèdžlis (mèljdžis, mèljdžuz) *m* (ar.) *vijeće, savjet, odbor.* — »Tu je carski m e d ž l i s posjedao« (K. H. I 489).

< tur. *meclis* < ar. *mäğlis* bukv.: »mjesto gdje se sjedi«. V. Ulema-medžlis.

medžúsija *m* (pers.) *obožavatelj vatre, idolopoklonik.*

< tur. *Mecusi* < ar. *Mäğūs* + ar. adj. suf. *-iyy* (ar. *Mäğūs* < grč. *Mōgos* < pers. *Muğ* »pripadnik stare iranske religije obožavatelja vatre«.

mèđer, konj. (pers.) *dakle, bogme.* — »A moj Mujo, žalosna ti seka, / m e đ e r si mi dopano rana!« (K. H. II 153); »Vidiš ti, molim ja tebe, m e đ e r su i same travke za rat« (Zembilj III 99).

< tur. *meğer* »samo, osim, kad bi« < pers. *meger* »možda, izgleda, kao da, osim«.

megára *f* (ar.) *1. pećina, špilja.* — »Hrvatin m e g a r a i Dervenka Mara« (Kreš. Vodovodi 53). *2. Megara je ime jedne mahale,*

predjela više Hrvatina u Sarajevu.
< tur. *mağara* < ar. *măgārä.*

Megára, v. megara

mègdān, megdàndžija, v. mejdan, mejdandžija.

mehàbet, muhàbet *m* (ar.) *1. ljubav, prijateljstvo.*
2. prijateljski razgovor.
< tur. *mehabbet* i *muhabbet* < ar. *măḥabbä* »ljubav«
V. mehabetiti, promehabetiti.

mehàbetiti, muhàbetiti, -īm, **muhabètisati,** -išēm, *voditi prijateljski razgovor.*
Izv. od mehabet (v.).

Mèhan, v. Mehmed.

mehàna, mehàndžija, v. mejhana, mejhandžija.

mèhār, v. behar.

mehćèma, mešćèma, mehkèma *f* (ar.) *sud, sudska zgrada.* — »Doveo sam njiha u m e h ć e m u« (Ist. bl. II 255); »Hajd' Alaga muli u m e š ć e m u, / vjenčaj seku meni za ljubavcu!« (M. H. X 90).
< tur. *mehkeme* < ar. *maḥkämä* »sudnica«.

Mèhdija *m* (ar.) *1. musl. muško ime.*
2. ime preporoditelja koji će se pojaviti pred Sudnji dan (po tumačenju islamskih teologa), obnoviti vjeru islam i uspostaviti pravdu.
< tur. *Mehdi* < ar. *Mähdiyy,* muško ime, osn. zn.: »onaj koji je upućen na pravi put; vođa«.

Mehèmed, v. Mehmed.

mehkèma, v. mehćema.

mèhlem, mèlem *m* (grč.) *mast koja se privija kao lijek na rane, kraste, uboj itd.* — »Ko bi rani m e h l e m bio?« (GZM 1908 118); »njom udara Melku materinu, / gdje udara, m e l e m joj ne treba« (I. Z. III 31).
2. fig.: blag, dobar čovjek.
< tur. *melhem* i *merhem,* vulg. *mehlem* < ar. *märhäm* < grč. *málagma.*
V. melemašće.

Mèhmed, Mehèmed, hipok. **Mèhan, Mého, Mëhica, Mèšan, Mëša, Mèško, Méšo, Mèmija, Mémo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Mehmed,* muško ime. < ar. *Muḥammäd,* v. Muhamed.

Mehmedàlija (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Mehmed-Ali,* sastavljeno od dva imena: Mehmed i Alija (v.).

Mého, v. Mehmed.

mèhr *m* (ar.) *bračni dar: gotovina, vrijednosni predmeti ili imovina koju, prilikom sklapanja muslimanskog braka, muž daje, ili se obavezuje dati, ženi, odnosno na koju žena ima pravo, pod izvjesnim uslovima, samim sklapanjem braka. Mehr je ustanova šerijatskog prava koja osigurava ženi ličnu svojinu na izvjesnoj imovini dok je u braku, kao i u slučaju prestanka braka. Obično se jedan dio mehra daje prije ili prilikom vjenčanja (to je »mèhrimuàdždžel«, »neposredni bračni dar« /ar. muaʿǧǧäl part. pas. od taʿǧīl »žuriti s nečim«/) a drugi dio »mehri-muèdzdžel«, »utvrđeni bračni dar s rokom« /*ar. *mu'äǧǧäl,* part. pas. od *tä'ǧīl* »dati kome rok«/) *u slučaju prestanka braka usljed smrti ili razvoda.*
< tur. *mehir* < ar. *mähr.*

mehràmet, v. merhamet.

mèhrūm, v. merhum.

mèhtef, v. mekteb.

mèhter, mèhterbaša itd. v. mekter, mekterbaša itd.

mèjdān, mègdān, -ána *m* (ar.) *1. povelik prazan prostor u gradu, polje, trg.*
2. marvena pijaca, vašarište.
3. boj, dvoboj, duel. — »zove tebe na m e j d a n junački, / valja ići m e j d a n dijeliti« (Vuk II 142); »Pozovi ga na m e j d a n junački« (Muz. zap. Inst. 2125).
4. fig.: vidjelo, javnost. — »izaći će na m e j d a n i tvoje djelo« (u ob. gov.).
5. mejdan dijeliti, mejdan podijeliti, izići na mejdan, znači: boriti se s kim na mejdanu.
< tur. *meydan* < ar. *mäydān.*
V. mejdandžija, atmejdan.

mejdàndžija, megdàndžija *m* (ar.-tur.) *onaj koji mejdan dijeli, koji se bori.* — »Ti mi za se šalji m e j d a n d ž i j u« (M. H. III 5); »te površi đogu m e j d a n ž i j u« (F. J. II 211).
< tur. *meydancı,* v. mejdan + tur. suf. -cı.

mejhàna, mejhána, mehàna *f* (pers.) *krčma.* — »Je l' m e j h a n a kod gradskijeh vrata« (K. H. II 34); »dovede ga begu u m e h a n u« (M. H. III 114).
< tur. *meyhane* < pers. *mey-ḫāne* (pers. *mey* »piće, vino« i pers. *ḫāne* »kuća«, v. hane).
V. mehandžija.

mejhàndžija, mehàndžija *m* (pers.-tur.) *krčmar.* — »Pa on ode tražit m e h a n d ž i j u: / M e h a n d ž i j a, daj da pijem vino!« (Vuk, II 141); »M e h a n d ž i j u bajramski top razveseli« (Nar. bl. 99).
< tur. *meyhaneci,* v. mejhana + tur. suf. *-ci.*

mèjit, mèit *m* (ar.) *mrtvac.* — »Bogom braćo, hodže i hadžije, / pričekajte i moga m e j i t a!« (Muz. zap. Inst. 1813); »Ne kopaj me neno, gdje se m è i t kopa, / već me kopaj neno kod Mujina stana« (Vuk I 279).
< tur. *meyyit* < ar. *mäyyit* »mrtav«, izv. od ar. *mātä, mäwt* »umrijeti«.
V. mejtaš.

Mejrèma, Merjèma, Merìma, hipok. **Méjra, Mèjruša** (jevr.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Meryem* < ar. *Märyäm,* »žensko ime (odgovara imenima: Marija, Mirjana) < starojevr. To je ime majke Isa-pejgambera, sv. Marija, mati Isusova. Osn. zn.: »uporna; gorka«.

mějtaš, mèjit-tàš *m* (ar.-tur.) *1. kamen na koji se spušta mrtvac da bi mu se klanjala dženaza.*
2. prostor gdje se nalazi takav kamen i gdje se pod otvorenim nebom klanja umrlome dženaza. Od ovog je dobio ime jedan trg u Sarajevu »Mejtaš«, nedaleko od Narodne banke. Tu je nekad stajao »mejit-taš« i tu se klanjala dženaza. U mnogim mjestima u Bosni i Hercegovini pojedini lokaliteti, osobito trgovi, dobili su iz navedenih razloga ime Mejtaš.
< tur. *meyyit taşı* »mrtvački kamen«, tur. izft., v. kompon. pod mejit i taš.

Mějtaš, v. mejtaš.

mèjtef, v. mekteb.

Mèka, Mèća *f* (ar.) *glavni grad Hedžaza (Saudijske Arabije) u kome se nalazi Ćaba.* — »Sinoć ljudi na M e ć i govore« (I. Z. II 241).
< tur. *Mekke* < ar. *Mäkkä.*

mekábiri *m* (ar.) *groblje.*
< tur. *mekabir* < ar. pl. *mä-*

qābir, sing. *maqbärä* »groblje«. V. kabur, kabristan.

mèkām, -áma *m* (ar.) *1. način harmoničnog (ugodnog) učenja kur'ana ili ezana.*

2. arija, melodija, glas.

3. položaj (u nekom zvanju).

< tur. *mekam,* sa značenjem kao u nas < ar. *mäqām* »mjesto, stan; boravak«.

V. mekamli, kijam, kamet, kajmekam.

mekámli, indecl. adj. (ar.-tur.) *harmoničan (ugodan glas pri učenju kur'ana ili ezana).*
< tur. *mekamlı,* v. mekam + tur. suf. *-lı.*

mèkīk, -íka *m* (pers.) *čunak sa cijevi koji se upotrebljava pri tkanju na stanu.*
< tur. *mekik* < pers. *mekīk.*

mèkrūh, mèćrūh *m* (ar.) *mali grijeh, ono što je po islamskim propisima pokuđeno, što ne valja raditi, ali nije izričito zabranjeno.*
< tur. *mekruh* < ar. *mäkrūh* »omražen, prezren«.

mèkteb, mèktep (mèjtef, mèhtef) *m* (ar.) *muslimanska osnovna vjerska škola.* — »ono ti je za m e k t e b a Ahmo« (Beh. III 29); »Uče li vi djeca u m e j t e f e?« (K. H. I 98). Dvije su vrste mekteba: »mektebi-iptidaija« (v.) i »sibjan-mekteb« (v.).
< tur. *mekteb, mektep* < ar. *mäktäb* »škola« (nom. loci od *kätäbä, kätb* »pisati«).

V. mektebi-nuvab, mekteb-hodža, mekteblija.

mèkteb-hȍdža, mèjtef-hȍdža *m* (ar.-pers.) *hodža koji predaje djeci u mektebu, mualim.*

< tur. *mekteb hocası,* tur. izft., v. kompon. pod mekteb i hodža.

mèktebi-iptidaija, skr.: **iptidaíja** *f* (ar.) *trogodišnja muslimanska vjerska škola koja ima propisan nastavni plan i određen broj nastavnih sati nedeljno. Nastavnik u ovom mektebu zove se mualim.* — »Mili bože, ozdravi mi zlato, / sagradiću m e j t e f i p t i d a i j u« (I. Z. II 13).

< tur. *mekteb-i iptidai* »početna škola« < mekteb (v.). i ar. *ibtidā'iyy* »početni«.
V. sibjan-mekteb.

mèktebi-nùvāb, -ába, skr.: **nùvāb** *m* (ar.) *šerijatska sudijska škola, kadijska škola. Postojala je u Sarajevu od 1887. do 1937. godine.*

< tur. *mekteb-i nüvvab* < ar. *mäktäb* »škola« i ar. pl. *nuwwāb,* sing. *nā'ib* »kadija«.

mèktebi-nuváblija, skr.: **nuváblija** *m* (ar.-tur.) *đak šerijatske sudijske škole.*

< tur. *mekteb-i nüvvaplü,* v. mektebi-nuvab + tur. suf. *-lu.*

mektèblija, mektèplija, mejtèflija *m* (ar.-tur.) *1. učenik mekteba, mejtefa.*

2. đak, školac, školovan čovjek.
< tur. *mektepli,* v. mekteb + tur. suf. *-li.*

mèkter, mèhter *m* (pers.) *muzikant, član orkestra.* — »Golub čizme oblači, hoće m e h t e r da bude« (Ist. bl. II 242).

< tur. *mehter* »muzika, muzički orkestar« < pers. *mihter* »veći; velikan« (komparativ od pers. *mih* »velik«).

V. mekterbaša, mekterhana.

mèkterbaša, mèhterbaša *m* (pers.-tur.) *kapelnik.* — »Koj' zavika iz grla bijela: / Čala sada, naše m e k t e r b a š e, / na sramotu Baju i Limunu«. (Vuk III 465).

< tur. *mehter başı*, tur. izft., v. kompon. pod mekter i baš.

mekterhàna, mehterhàna *f* (pers.) *turska muzika, banda.* — »Čauš viknu, m e k t e r h a n a ciknu« (K. H. I 21).

< tur. *mekterhane*, v. kompon. pod mekter i hane.

mektúbdžija *m* (ar.-tur.) *pisar, sekretar.* — »Jedan mlad Osmanlija, valijin m e k t u b d ž i j a« (Andrić, Pripov. 23).

< tur. *mektüpçü* < ar. *mäktūb* »pismo« + tur. suf. *-çü, -ci.*

Méla, v. Meliha.

melaìće, v. meleć.

mèleć, mèlek *m* i **melaìće, melaìke** *n* (ar.) *anđeo.* — »Po dušu će m e l e ć doć'« (Ist. bl. II 229); »Il' si m e l e ć, il' dženetska hurija« (Ašikl. 47).

< tur. *melek, melâike* »anđeo« < ar. sing. *mäläk* »anđeo« pl. *mälā'ikä.* Ovaj ar. pl. upotrebljava se u tur. i našem jeziku kao singular.
V. Melećа.

Melèća, Melèka, Méla, Mélka (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Melek*, žensko ime < ar. *mäläk* »anđeo« (odgovara imenu: »Anđelija«).

mèlek, v. meleć.

melèkša, v. menekša.

mèlem, v. mehlem.

mèlemāšče, *n* (grč-tur.) *ljekarina, novac plaćen za liječenje i lijekove.* — »More Turci, sed'te, pijte vino, / plaćajte mi slugi m e l e m a š č e« (Vuk VI 423).
< tur. *mehlem akçesi*, tur. izft., v. kompon. pod mehlem i akča, akče.

melèvīš, v. meneviš.

mèlez *m* (ar.) *1. mješanac, ukrštanac, mulat, polutan (bilo čovjek ili životinja); melez je čovjek koji nije čistokrvni bijelac, niti čistokrvni crnac; melez je konj koji nije čistokrvne arapske pasmine itd.*

2. platno, bez (melez-bez) koji je malo jači od običnog beza i upotrebljava se obično za gaće. Osnova mu je prtena, a potka pamučna i usljed toga je dobio ovo ime. — »I Vidaku gaće od m e l e z a« (Vuk VII 127); »Osman udri rukom po koljenu, / nov mu m e l e z puče na koljenu« (K. H. II 448).

< tur. *melez* < ar. *mäläs.*
V. melezli, melezlija.

mëlez-bèz, v. melez.

melèzli, indecl. adj. (ar.-tur.) *od beza meleza.* — »na krilu im m e l e z l i košulja, / baš košulja Imamove ljube« (I. Z. II 241).

< tur. *melezli*, v. melez + tur. suf. *-li.*

melèzlija *f* (ar.-tur.) *gaće ili košulja od beza meleza.* — »Dala bi joj pancijer košulju, / Pa bi dala gaće m e l e z l i j e« (M. H. I 405).

< tur. *melezli*, v. melezli.

Melìha, hipok. **Méla, Mëlka** (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Meliha*, žensko ime, »Ljepotica, Ljepojka« < ar. *mälīḥa* »ljepotica«.

Mélka, v. Meléa.

Mëlka, v. Meliha.

mèl'ūn, -úna *m* (ar.) *prokletnik, đavo.*

< tur. *melûn* < ar. *mälū'n* »proklet«.
V. lanet.

mèljdžis, mèljdžuz, v. medžlis.

mèm, nèm *m* i **mèmla, nèmla** *f* (pers.) *vlaga.* — »Ubila me m e m l a od kamena, / pocrnio kao kamen sinji« (Vuk II 391).
< tur. *nem* < pers. *nem.*
V. memli.

Mèmija, v. Mehmed.

Mèmiš (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Memış,* vjerovatno od *Mehmed* < ar. *Muḥammäd,* v. Muhamed.

memìšhàna, memišàna *f* (ar.-pers.) *zahod, nužnik.* — »... a narod će vazda naći primjene vašim listovima po m e m i š a n a m a i ajakjolijama« (Zembilj II 27).
< tur. *memişane (memiş-hane)* < ar. *mämšā* »mjesto gdje se ide (pješice)«, nom. loci od *mäšā, mäšy* »ići«.

memlèće, memlèke *n* i **memlèćet, memlèket** *m* (ar.) *država, zemlja; zavičaj, rodni kraj; mjesto, grad.* — »a ti care po svom m e m l e ć e t u« (K. H. I 45); »A kad dođem mome m e m l e ć e t u, / Pita će me ostarela majka« (Vuk VII 224).
< tur. *memleket* < ar. *mämläkä* »pokrajina«.

mèmli, nèmli, indecl. adj. (pers.-tur.) *vlažan.*
< tur. *nemli,* v. mem + tur. suf. *-li.*

Memnúna, hipok. **Núna** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Memnune,* žensko ime, »Zadovoljna« < ar. *mämnūnä* »zadovoljna«.

Mémo, v. Mehmed.

mémur, -úra *m* (ar.) *službenik, činovnik.*
< tur. *memur* < ar. *mä'mūr,* part. pas. od *ämärä, ämr* »zapovjedati, naređivati«.
V. memurluk.

memúrluk *m* (ar.-tur.) *činovnička služba.*
< tur. *memurluk,* v. memur + tur. suf. *-luk.*

menáfī-sànduk *m* (ar.) *opštinska poljovredna pripomoćna zaklada za vrijeme turske vlasti (od 1866—1878). Kasnije prerastao u sresku poljoprivrednu pripomoćnu zakladu u Bosni i Hercegovini.*
< tur. *menafi sanduğu,* tur. izft. < ar. pl. *mänāfiʿ,* sing. *mänfäaʿ* »korist« i ar. *ṣandūq* »sanduk«.

mèndīlj, mèndīl *m* (ar.) *rubac.*
< tur. *mendil* < ar. *mindīl.*

ménđa, mínđa, mìnđušica *f* (pers.) *cvijet Dicentra spectabilis L.* Izv. od menđuša (v.).

menđele, mengele *f* pl. t. (grč.) *zanatlijska drvena sprava za stezanje i presovanje, procijep za stezanje, presa; berberska štipalica (kao kliješta) kojom se služi berber pri sunećenju djece.*
< tur. *mengene* < grč. *magganon.*

mènđuša, mìnđuša (za par.: **mènđuše, mìnđuše)** *f* i **mènđuh** *m* (pers.) *naušnica.* — »Uši jedne četvere m e n đ u š e« (M. H. III 411); »a četvrta, mila, iz uha m i n đ u š e« (GZM 1907 113); »Ja da vidiš gdje mi m e n đ u h kuca, / živom bi ti srce ispucalo« (Gajret 1931 270).
< tur. *mengûş* < pers. *mengūš.*
V. menđa.

menèkša, menèkše (melèkša) *f* (pers.) *obična ljubičica, Viola odorata L.*
< tur. *menekşe* < pers. *benefše.*
V. meneviš, menevša.

menèviš (menèfīš, melèvīš), indecl. adj. (pers.) *modroljubičaste boje kao menevša.* — »a na pleći zelene dolame, / a na noge meneviš čakšire« (Vuk II 262); »po pristrancih meneviš ljubica« (M. H. III 434); »Šeboj Haso i albaber Huso, / i Ibrica menefiš ljubica« (I. Z. IV 246); »pak na pleća melėviš dolamu« (F. J. I 167).
< tur. *meneviş* < pers. *benefš* i *benefšī.*

menévša, menékša, minévša, minékša *f* (pers.) *pitoma ljubičica, Viola tricolor L., var. hortensis Wettst., DC.*
< tur. *(hercai) menekşe* < pers. *benefše,* v. *menekša.*

mèngele, v. menđele.

mènija *f* (ar.) *muško sjeme, sperma.*
< tur. *menî* < ar. *mäniyy.*

Mènsūr, -úra (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Mensur* < ar. *Mänṣūr,* muško ime, osn. zn.: »potpomognut; »pobjedilac uz božju pomoć« (part. pas. od *naṣarä, naṣr* »pomoć«).

menšúra *f* (ar.) *carski dekret koji se izdaje visokim državnim ili vjerskim funkcionerima kao ovlašćenje da mogu obavljati povjerenu im dužnost. I reisululema Bosne i Hercegovine dobivao je menšuru od halife, dok je halifa postojao.*
< tur. *menşur* < ar. *mänšūr,* part. pas. od *näšarä, näšr* »širiti, raširiti, razastrijeti«.

mènzil, mènzul (mèzil) *m* (ar.) *1. tatarska pošta u Turskoj Carevini; državna pošta u Kneževini Srbiji.* — »i menzilskog konja poklopio« (K. H. I 45); »u desetoj mezil knjiga stiže« (Vuk II 514). *2. tatarski konj na kome se pošta prenosila.* — »pravo tira careva menzila, / istira ga na Hošane ravne« (M. H. III 57).
< tur. *menzil* »mjesto gdje su tatarski poštari odjahivali konje; pošta«, bukv.: »konačište« < ar. *mänzil* »mjesto gdje se odsjeda, odjahuje«.
V. menzildžija, menzilhana.

Menzìldžić, v. menzildžija.

menzìldžija, mezìldžija, mezùldžija *m* (ar.-tur.) *tatar — poštar koji je prenosio poštu na konju. — Od ovog je nastalo prezime Menzìldžić.*
< tur. *menzilci,* v. menzil + tur. suf. *-ci.*

menzilhàna, menzilàna, mezilàna, mezulàna *f* (ar.-pers.), *turska poštanska stanica gdje su se držali u pripravnosti odmorni konji za tatare—poštare. Čim tatar stigne do menzilhane, sjaše svog umornog konja, preuzme i pojaše odmorna konja i nastavlja put. Menzilhane su bile snabdjevene potrebnim brojem konja. Menzilhane je organizovao sultan Murat IV (1623—1640).*
< tur. *menzilhane,* v. kompon. pod menzil i hane.

mèra, merája *f* (ar.) *utrina, ledina, pašnjak; utrina koja nije u posjedu privatnog vlasnika, nego je javno dobro.* — »gdje on sjedi na meraji (M. H. III 32); »Pod Tuzlom se zeleni meraja« (nar. pj.).
< tur. *mera* < ar. *märāʿ* »mjesto gdje pase stoka«, pl. *märāʿī.*

meráčiti, *nasladivati se, uživati.* Izv. od merak (v.).

meràgdžija, v. meraklija.

mèrāk, -áka *m* (ar.) *1. naslada, uživanje, ugodno osjećanje, u-*

godno raspoloženje. — »Ah meraka sa večeri rane, / sastala se družba akšamlija« (Sevd. 35); »A ja opet junak meraklija, / od meraka ostanem do mraka« (Ašikl. 101).

2. *strast, žudnja, želja, volja za nečim;* — kaže se: »Imam merak za lijepim konjem«, »Osta mi merak na onu djevojku«. 3. *melanholija kao posljedica neke pretjerane žudnje, strasti ili čežnje za nečim.* — »Ovaj čovjek je merak svezao, niti govori niti romoni« (u ob. gov.).

< tur. *merak*, sa značenjem kao u nas < ar. *mārāqī* »hipohondrija«.

V. meračiti, merakli, meraklija, meraktisanje, zameračiti.

merákčija, v. meraklija.

merákli, indecl. adj. i adv. (ar.-tur.) *1. kao pridjev: a) prefinjenog ukusa; strastven, željan naslade i uživanja; b) melanholičan.*

2. kao prilog: strastveno, s nasladom, sa uživanjem.

< tur. *meraklı*, v. merak + tur. suf. *-lı*.

meráklija i **meràklija, meràgdžija, meràkčija** *m* (ar.-tur.) *onaj koji voli uživanje, provođenje; onaj koji zna i umije da uživa i da se provodi.* — »a ja opet junak meraklija, / od meraka ostanem do mraka« (Ašikl. 101).

< tur. *meraklı*, v. merak + tur. suf *-lı*, odnosno *-cı*.

meràktisanje *m, meračenje, naslađivanje.* — »kako ju je lako poljubio, / dva joj mlaza krvi udarila, / od meraka i od meraktisanja« (I. Z. IV 50).

Izv. od merak (v.).

mèrám, -áma (ar.) *1. želja, volja.* — »Nije mi po meramu da se s njim družiš« (u ob. gov.).

2. cilj, namjera. — »Nije mi bio meram da ga uvrijedim« (u ob. gov.)

< tur. *meram*, sa značenjem kao u nas < ar. *mārām* »namjera«.

mèrćez, mèrkez *m* (ar.) *centar, središte; centrala.*

< tur. *merkez* »centar« < ar. *märkäz*, nom. loci od *räkäzä, räkz* »u zemlju zabosti; zataknuti«.

mèrdevine, *f* i **merdìven** (iskr. **berdìvan)** *m* (pers.) *stube, stepenice.* — »Mara ide uz merdovine« (Lord 290); »mloga žurba gore u konaku, / a on tajom ide uz merdiven«, »hajde tamo u berdivan kulu« (Vuk III 195, II 592).

< tur. *merdiven* < pers. *nerdubān*.

Mérdža, v. Merdžana.

mèrdžān, -ána *m* (ar.) *koral.* — »U ruci joj tespih od merdžana« (K. H. I 400); »grlo bijelo, crveni merdžani« (Muz. zap. Inst. 59).

< tur. *mercan* < ar. *märǧān*.

V. Merdžana, merdžanka, merdžankinja, merdžanli.

Merdžána, hipok. **Mérdža** (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Mercan*, žensko ime, »Koral« < ar. *märǧān* »koral«.

mèrdžānka *f, vrsta ribe pastrmke.* Izv. od merdžan (v.); *mercan balığı* »riba merdžan«.

mèrdžānkinja *f, mala puška ukrašena merdžanima.* — »o golubu dvije merdžankinje« (K. H. I 327).

Izv. od merdžan (v.).

merdžánli, indecl. adj. (ar.-tur.) *ukrašen merdžanima.* — »fatio se merdžanli kubure« (M. H. III 248).

< tur. *mercanlı*, v. merdžan + tur. suf. *-lı*.

meremáčija *m* (ar.-tur.) *onaj koji vrši popravke*.

< tur. *meremetçi*, v. meremat + tur. suf. *-çi*.

merèmāt, -áta (ar.) *1. popravke zgrade, kola ili čega drugog. 2. merèmāt učiniti = vršiti popravke na kući, kolima itd.*

3. pravo uzimanja drveta iz državne šume za građu.

< tur. *meremet, meramet* < ar. *märämmä*.

V. merematiti, omerematiti, pomerematiti.

merematiti, *popravljati, vršiti popravke.*

Izv. od meremat (v.).

mërhabā! interj. (ar.) *muslimanski pozdrav.*

< tur. *merhaba!* < ar. *märḥabā!* pozdrav, skraćeno od ar. *ği'tä märḥabän* »došao si na prostrano mjesto, tj. među prijatelje« (pa budi komotan).

merhàmet, mehràmet *m* (ar.) *samilost, milost, milosrdnost.* — »Imaš li malo m e r h a m e t a u sebi?« (u ob. gov.); »Njega ćete pak zaboraviti, / U Turaka ima m e r h a m e t a« (Petran. 374).

< tur. *merhamet* < ar. *märḥamä* »smilovanje«.

V. merhametli, merhametsuz.

ıerhamètli, indecl. adj. (ar.-tur.) *milostiv, meka srca.* — »al opet su m e r h a m e t l i Turci« (K. H. I 437).

< tur. *merhametli*, v. merhamet + tur. suf. *-li*.

erhamètsuz *m* (ar.-tur.) *nemilosrdan, bezobziran čovjek.*

< tur. *merhametsiz*, v. merhamet + tur. postpoz. *-siz* »bez«.

mèrhum (mèhrūm), -úma *m* (ar.) *umrli, pokojni.* — »svim m e h r u m i m mezare kopaše« (I. Z. II 21).

< tur. *merhum* < ar. *märḥūm*, part. pas. od *raḥimä, raḥmä* »smilovati se«.

V. rahmetlija.

Merìma, v. Mejrema.

Merjèma, v. Mejrema.

mèrkez, v. merćez.

mèrmer *m* (grč.) *mramor.* — »s obi strane kraj m e r m e r kaldrme« (M. H. III 327).

< tur. *mermer* < ar. *märmär* < grč. *mármaros*.

V. mermerli.

mermèrli, indecl. adj. (grč.-tur.) *mramoran, od mramora.* — »pa pošeta m e r m e r l i avlijom« (Muz. zap. Inst. 60).

< tur. *mermerli*, v. mermer + tur. suf. *-li*.

mertèba *f* (ar.) *1. stepen, rang, položaj.* — »Na veliku je m e r t e b u dospio« (u ob. gov.). *2. cijenjenost, poštovanje.* — »Ja sam kod njeg na velikoj m e r t e b i« (u ob. gov.).

< tur. *mertebe* < ar. *märtäbä*.

V. rutba.

mèrtek *m* (tur.) *greda, direk, balvan.* — »Voda m e r t e k nosila, / tri me prosca prosila« (I. Z. III 239).

< tur. *mertek*.

mèsdžid (mèčet, mèčit) *m* (ar.) *manja muslimanska bogomolja u kojoj nema minbera (a obično ni munare) i u kojoj se, usljed toga, ne klanja podnevna molitva u petak zv. »džuma«, niti se klanja bajram-namaz.* — »Opalilo m e č e t i munare, / Obasjalo crkve i oltare«, »turski hodža na zvonari viče, / ja kanda je na m e č e t u svome«

(Vuk VIII 144, III 53); »Jošte uzmi saruk i kauk, / Hodi sa mnom u m e č i t e turske« (M. H. II 89).
< tur. *mescid* < ar. *mäsğid* »mjesto gdje se na sedždu (ničice) pada«, tj. mjesto gdje se klanja.

mesèla *f* (ar.) *problem, pitanje koje treba riješiti (obično se misli na vjersko pitanje).*
< tur. *mesele* < ar. *mäs'älä.* V. feraiska mesela.

mèselā, interj. (ar.) *naprimjer (najčešće se upotrebljava kao uzrečica).*
< tur. *meselâ* < ar. *mäṯälā.*

mēsh, mèsah (mēs) *m* (ar.) *potiranje mokrom rukom po glavi ili po mestvama prilikom uzimanja abdesta, dio abdeskog obreda.*
< tur. *mesh* < ar. *mäsḥ.*

mestúra *f* (ar.) *1. pozivnica. 2. zapečaćeno pismo koje je šerijatski sud upućivao pojedinim pouzdanim ljudima da bi preko njih provjerio vjerodostojnost svjedoka koji su u nekoj parnici svjedočili.*
< tur. *mesture* < ar. *mästūrä,* bukv.: »pokrivena«.

mēstva, pl. **mēstve,** -tāvā *f* (tur.) *vrsta duboke obuće od mekane kože sa vrlo tankim džonom, bez peta. Oblači se na golu nogu i na čarape. Služi kao kućna cipela, a pri izlasku na ulicu, navlače se firale, papuče ili kaljače. U ranija vremena postojale su i ženske mestve.* — »Na nogam' mu m e s t v e i papuče« (K. H. I 51); »Jedna daje m e s t v e i papuče, / druga daje biser i dukate« (Bajr.)
< tur. *mest.*

Mèsūd, -úda, hipok. **Súdo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Mesud* < ar. *Mäsū‘d,* muško ime, »Srećko«, osn. zn.: »sretan, usrećen«.

Mesúda (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Mesude,* žensko ime, »Srećna«, < ar. *mäsū‘dä* »sretna, usrećena«.

Mēša, Mèšan, Méško, Méša, v. Mehmed.

mešćèma, v. mehćema.

mèšhūr, adj. (ar.) *poznat, čuven, glasovit.*
< tur. *meşhur* < ar. *mäšhūr.*

Mešíhat *m* (ar.) ured, *rezidencija šejhul-islama u Istambulu.*
< tur. *meşihat* < ar. pl. *mäšīḫa, mäšyäḫa,* sing. *šäyḫ* »starac; starješina«.

mēška *f* i **mèšak** *m* (ar.) *kaligrafski napisana i odštampana slova ili riječi, što služi kao mustra za učenje arapskog krasnopisa. Meške su se zadavale kao pismeni domaći zadatak u mektebima i ruždijama u Bosni i Hercegovini.*
< tur. *meşk* < ar. *mäšq* »učenje krasnopisa«.

mètelik i **metèlik** *m* (grč.) *stari turski bakreni novac sa malom primjesom srebra. U početku je vrijedio 20 para, a kasnije mu je vrijednost pala na 10 para.*
< tur. *metelik* < franc. *metallique* < grč. *métallon* »metal«.

metèriz *m* (pers.) *opkop od zemlje, rov, šanac.* — »da mu grade kratke m e t e r i z e« (M. H. III 85).
< tur. *metris* »rov, šanac« < pers. *meters* »greda kojom se vrata iznutra podupiru da se ne mogu otvoriti; rupe koje se u zemlji kopaju a služe kao klopka« (> ar. *mitrās* »potporanj za vrata da se ne mogu otvoriti«).

metèrizi *m* (pers.) *isto što i jòltasi* (v.).
Izv. od meteriz (v.).

mèvdžūd, adj. (ar.) *prisutan.*
< tur. *mevcut* < ar. *mäwǧūd,* part. pas. od *wäǧädä, wuǧūd* »opstojati«.

Mévla, v. Mevlida.

mevlánā, -áta *m* (ar.) *počasna titula za glasovite islamske učenjake i filozofe, stavlja se ispred imena.*
< tur. *mevlâna* < ar. *mäwlā-nā* »naš gospodin«.

Mevlèvije pl. (ar.) *pripadnici derviškog reda koji je osnovao Mevlana Dželalud-din Rumi (umro 1273. g.).*
< tur. *Mevlevī* < ar. *Mäwläwiyy* < ar. *mäwlā* »gospodin, gospodar«.

Mevlìda, hipok. **Mévla** (ar.) *musl. žensko ime. Nadijeva se obično djetetu koje se rodi na mevlud (rođendan Muhameda).*
< tur. *Mevlide,* žensko ime. »Rođena« < ar. *mäwlid* »rođenje« od čega je izvedena riječ mevlud (v.).

mèvlūd, -úda *m* (ar.) *1. rođendan Muhameda, 12. rebiul-evvela po muslimanskom kalendaru.*
2. hvalospjev Muhamedu u čast njegova rođendana, koji se recituje (pjeva) na mevludu u džamijama i vjerskim školama. Običaj je da se mevlud recituje (»uči«) i po privatnim kućama tokom cijele godine i to se kod muslimana smatra kao kućna vjerska svečanost.
< tur. *mevlid, mevlût* < ar. *mäwlid* »rođenje«.
V. mevludi (v.).

mevlúdi pl. *m.* (ar.) *dva arapska mjeseca, rebiul-evvel i rebiul-ahir, u kojima se najviše po kućama uče mevludi.*
Plural od mevlud (v.).

mèza *f* i **mèze** *n* (pers.) *zakuska, jelo koje se uzima uz rakiju ili vino. Polako se pije rakija i zalaže se mezom. Za mezu se upotrebljava obično: meso, sir, salata itd.* — »Sve mu m e z u iz dva prsta daje, / a poji ga iz zlatne čašice«, »za m e z e t a mekijeh smokava« (K. H. II 291, I 280); »desnom rukom i čašom od zlata, / a lijevom m e z e mu dodaje« (Vuk II 502).
< tur. *meze* < pers. *meze* »poslastica«.
V. mezetiti, mezetluk, zamezetiti.

mèzār (mèzhār), -ára *m* (ar.) *grob, raka.* »M e z a r e im glavam' okitiše« (K. H. I 338); »Kada sađeš na ravnu poljanu, / svoga babe bielu m e z a r u« (F. J. I 275).
< tur. *mezar* »grob« < ar. *mä-zār,* osn. zn.: »mjesto obilaska«.
V. mezaristan, mezarluk, mezartaš.

mezarìstān, -ána *m* (ar.-pers.) *groblje.*
< tur. *mezaristan* < pers. *mezaristān* < ar. *mäzār* »grob« + pers. suf. za građenje imenica mjesta *-stān.*

mèzārluk i **mezárluk** *m* (ar.-tur.) *groblje.* — »gdjeno jesu česti m e z a r l u c i« (K. H. I 225).
< tur. *mezarlık,* v. mezar + tur. suf. *-lık.*

mèzārtaš *m* (ar.-tur.) *nadgrobni kamen, nišan.*
< tur. *mezar taşı,* tur. izft., v. kompon. pod mezar i taš.

mèze, v. meza.

mèzet *m* (ar.) *javna dražba, licitacija.* — »Dajder baci na m e-

z e t divojku, / evo za nju stotinu dukata« (M. H. III 381).
< tur. *müzayede, mezad* »licitacija« < ar. *muzāyädä* »natjecanje, licitacija«.

mèzetiti, *jesti mezu uz piće.* — »Kadar stane m e z e t i t i, pomoću mu ja« (GZM 1909 585); »Pijte vino, oba brata moga! / Pijte vino, m e z e t i t e mesom« (Petran. 381).
Izv. od meza, meze (v.).

mezètluk *m* (pers.-tur.) *meza, ono što se jede kao meza.* — »gdje Fazila m e z e t l u k e sprema, / na čardaku iza mušebaka« (Sevd. 35).
< tur. *mezelik,* v. meza + tur. suf. *-lik.*

mèzhār, v. mezar.

mèzhebi, sing. **mèzheb** *m* (ar.) *pravne škole, pravni sistemi u šerijatskom pravu. Imaju četiri glavna mezheba: hanefijski, malikijski, šafijski i hanbelijski, nazvani po svojim utemeljiteljima: po Ebu Hanifi, Maliku, Šafiji i Ahmedu ibn Hanbelu.*
< tur. *mezheb* < ar. *mädhäb,* osn. zn.: »pravac, put«.

mezìldžija, mezùldžija, mezilàna, mezulàna, v. menzildžija, menzilhana itd.

mída *f* (ar.) *želudac.* — »Ne podnosi mi m i d a ove hrane« (u ob. gov.)
< tur. *mide* < ar. *mi'dä.*

Mídha, v. Midhata.

Mìdhat, hipok. **Mídho** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Midhat,* muško ime, »Pohvaljeni« < ar. *midha* »hvala, pohvala«.

Mìdhata, hipok. **Mídha** (ar.) *musl. žensko ime.*
Muškom imenu Midhat (v.) dodan naš nastavak *-a.*

Mídho, v. Midhat.

mìhrāb, -ába *m* (ar.) *ovalno udubljenje u zidu džamije od strane kible gdje džamijski imam klanja rukovodeći grupnim klanjanjem.* — »u m i h r a b i m' načinit oltare« (K. H. I 211).
< tur. *mihrab, mihrap* < ar. *miḥrāb.*

Mikáil, -íla (jevr.) *anđeo koji se, po islamskom vjerovanju, stara o izdržavanju (nafaci) živih bića (Mihailo).*
< tur. *Mikail* < ar. *Mīkā'īl* < jevr. *mi-ka-il.*

mìle *n* (ar.) *čovječje stvorenje, stvor.* — »Ono ti je čudnovato m i l e«, »Pasje m i l e!« (u ob. gov.).
< tur. *millet* < ar. *millä* »narod, nacija; religija«.

mìlet *m* (ar.) *narod, nacija.*
< tur. *millet* < ar. *millä* »narod, nacija; religija«.

mìlj *m* (ar.) *1. berberska alatka: berberski drveni štapić, oko 1 cm debljine i 7 cm duljine, koji berber prilikom sunećenja (obrezivanja) uvuče u kožicu dječijeg polnog organa.*
2. alatka: probojac od željeza, dugačak oko 12 cm, koji se upotrebljava za probijanje »tokmaka« i »čekala« kod izrade mlinova za kafu.
3. medicinski probojac. — »Hećim baša Pavlje u odaju! / Kupi m i l j e i fitilje« (Lord 148).
< tur. *mil* < ar. *mīl.*

mìljać, -ljća, **mìlać,** -lća, **mìljć, mìlć** *m* (ar.) *gradilište, prazno zemljište gdje se može podignuti zgrada.*

< tur. *mülk* < ar. *milk* »posjed, vlast«.
V. mulk.

mîm *m* (ar.) *ime arapskog slova »m«.*
< tur. *mim* < ar. *mīm.*

mímār, -ára *m* (ar.) *graditelj, arhitekt.*
< tur. *mimar* < ar. *mi‘mār.*

minbèra, membèra, v. minber.

Mína, v. Emina.

mîna *f* (pers.) *emajlirano lice sata na kome se nalaze brojevi.*
< tur. *mina* »emajl; emajlirano lice sata« < pers. *mīnā* »staklo«.

minára, mináret, v. munara.

mìnber, mìmber *m* i **minbèra, mimbèra, menbèra, membèra** *f* (ar.) *govornica u džamiji sa više stepenica, ozidana od kamena, mramora ili izrađena od drveta, sa koje imam drži propovijed (hutbu) petkom na podne i prvi dan oba bajrama.*
< tur. *minber, mimber, menber, member* < ar. *minbär.*

mìnder *m* (tur.) *slamnjača ili šiljte vunom napunjeno koji se steru po sećiji, da je mekše za sjedenje; katkad znači i samu sećiju.* — »Ona sjedi na m i n d e r od svile, / po m i n d e r u noge rasturila« (Vuk VII 171); »posadi ga na mehku m i n d e r u« (M. H. III 427).
< tur. *minder.*
V. minderluk.

mindèrluk *m* (tur.) *1. sećija po kojoj je prostrt minder.*
2. platno koje se upotrebljava za minder.
< tur. *minderlik,* v. minder + tur. suf. *-lik.*

mìnđuše, v. menđuše.

minèvša, minèkša, v. menevša.

mìntān, -ána *m* (pers.) *haljetak do pasa od čohe, sukna ili pamučne tkanine, sa dugim uskim rukavima; na prsima se presamićuje.* — »naopako m i n t a n zagrnuo« (K. H. I 139).
< tur. *mintan* < pers. *nīmten.*

Míra, v. Amira.

mirâhōr, v. imrahor.

miràlāj, -ája *m* (pers.-tur.) *1. pukovnik.* — »Zelen polje, ne zelenilo se, / m i r a l a j u, ne veselio se« (I. Z. III 27).
2. sinonim za alajbeg.
< tur. *miralay* < pers. *mīr* »zapovjednik, prvak« (< ar. *ämīr)* i tur. *alay* »puk«.

míraska, miràzača *f*, *djevojka bogatih roditelja koja pri udaji donosi mužu znatan imetak; djevojka ili žena koja je naslijedila znatan imetak.*
Izv. od miraz (v.).

miráščija, miráždžija *m* (ar.-tur.) *nasljednik.* — »m i r a š č i j e razgrabiće blago« (N. K. I 218).
< tur. *mirasçı,* v. miraz + tur. suf. *-çı.*

míraz, -áza i **mìrāz,** -áza *m* (ar.) *1. nasljedstvo, nasljeđe, naslijeđena imovina.* — »ostat' njima kula od m i r a z a« (K. H. I 274); »sjajne toke moga Hasanage, / da Bog da mi došle od m i r a z a« (I. Z. IV 152).
2. imovina koju djevojka donosi mužu prilikom udaje. — »M i r a z djevojku udaje« (Vuk, Posl. 178).
< tur. *miras* < ar. *mīrāṯ.*
V. miraska, miraščija.

miràzača, v. miraska.

miráždžija, v. miraščija.

mírdžija *m* (srp. hrv.-tur.) *pomiritelj.*
Hibr. r.: sa tur. suf. *-ci* (č. dži.).

mirija *f* (ar.) *1. zemljišne nekretnine s posebnom pravnom naravi koja je normirana u Ramazanskom zakonu, tzv. »Erazi-kanunnama« (v.). Pravo vrhovnog vlasništva na ovim zemljištima pripada državi, a posjednik ima ograničeno pravo raspolaganja. Za miriju je postojao i poseban nasljedni red. Za razliku od mirije, ostala slobodna zemljišta nazvana su mulk nekretnine (mulkovna dobra). 2. carska imovina, carsko blago.* — »Evo ide careva m i r i j a, / U Stambolu sedam mazgah blaga« (Vuk VII 388).

< tur. *mirî* < pers. *mīrī* < pers. *mīr* (< ar. *ämīr*) »zapovjednik, vladar« + ar.-pers. adj. suf. *-ī*.

Mirza (ar.-pers.) *musl. muško ime.*

< tur. *Mirza*, muško ime, »Princ« < pers. *mīrzā*, skraćeno od pers. *mīrzāde* »princ, kraljević« (< pers. *mīr* (< ar. *ämīr*) »vladar« i pers. *zāde* »dijete, porod«).

Misīr, -íra *m* (jevr.) *Egipat.* — »Bolje je domaće proso, nego m i s i r s k i pirinač« (Nar. bl. 25); »doveli ih M i s i r zemlji ravnoj« (Vuk II 124); »Čak daleko M i s i r u b'jelome« (M. H. I 152).

< tur. *Mısır* < ar. *Miṣr* »Egipat« < jevr.

V. misir, misirača, misirka, Misirlija, misirlija.

misir *m* (jevr.) *kukuruz.*

< tur. *Mısır* < ar. *Misr* »Egipat«, v. Misir.

misirača, mesirača *f 1. vrsta bundeve tikve.*

2. klip kukuruza.

Izv. od Misir (v.).

misirbaba *m* (adj. **misirbabast**) (jevr.-pers.) *onaj koji nema nikako dlaka po bradi i licu, u koga ne rastu dlake, ćoso (znak impotencije).*

< tur. *mısırbaba*, v. kompon. pod Misir i baba.

misirka *f 1. vrsta bundeve tikve. 2. morska kokoš, morka.*

Izv. od Misir (v.).

Misirlija *m* (jevr.-tur.) *Egipćanin.*

< tur. *Mısırlı*, v. Misir + tur. suf. *-lı*.

misirlija *m* (jevr.-tur.) *konj koji je dresiran na egipatski način.* — »on odape m i s i r l i j u đogu, / predade ga kahvedžiji Ibri« (M. H. III 10).

< tur. *mısırlı*, v. Misir + tur. suf. *-lı*.

misk, v. mišć.

miskāl, -ála *m* (ar.) *1. mjera za težinu: jedan i po dram težine.* — »Za brata bi dala m i s k a l zlata, / a za dragog đerdan ispod vrata« (Vuk I 236).

2. mjera za čistoću zlata: 1 miskal = 24 karata.

< tur. *miskal* < ar. *mitqāl*.

misket, mišćetīn *m* (sanskrt.) *vrsta mirišljavog grožđa.*

< tur. *misket* < ar. *misk*, v. mišć.

miskīn, -ína *m* (ar.) *nevoljnik, sirotan, siromašak. Od ovog je nastalo prezime Miskīn.*

< tur. *miskin* < ar. *miskīn*.

V. miskinluk.

Miskīn, v. miskin.

miskínluk, miskīn-hastàluk *m* (ar.-pers.-tur.) *guba (bolest).*

< tur. *miskinlik*, v. miskin + tur. suf. *-lik;* tur. *miskin hastalığı*, v. miskin i hastaluk (bukv.: »siromaška bolest«).

mistrija *f* (ar.) *zidarska alatka: ravna metalna pločica sa drve-*

nim drškom; zidarska žlica, koja služi za malterisanje.
< tur. *mistar* »poduža ravna daščica koja služi kao lenjir zidarima i bojadžijama za pravljenje crta« < ar. *misṭar* (*√ sṭr*) »naprava za pravljenje crta, koja se sastoji od jednog lista debelog papira na kome su u izvjesnim razmacima vodoravno zategnuti konci s kraja na kraj. Na ovu napravu se pritisne list papira za pisanje i na njemu ostanu otisnute linije, tako da se mogu pisati redovi teksta pravo i u jednakim razmacima«.

mìsvāć, -áća, **mìsvāk**, -áka *m* (ar.) *vrsta četke za zube koja se u gradskim muslimanskim kućama u našim krajevima stoljećima upotrebljavala. To su štapići od grana biljke Salvadora persica, fam. Salvadori-aceae, koji se na kraju narežu i srž, koja se sastoji od vlakanaca, raščupa se. Misvaće donose hadžije iz Meke.*
< tur. *misvak* < ar. *miswāk*.

mìšć, **mìsk** *m* (sanskrt.) *mošus, mirisava mast crnkaste boje koja se dobiva iz žlijezde (koja ima oblik pupka) mužjaka gazele. Mišć donose hadžije iz Meke.* — »pa načini gospodsku večeru, / što je slano, m i š ć e m i amberom« (N. K. II 126).
< tur. *misk* < ar. *misk* < pers. *mišk* < sanskrt.
V. mišćija.

mišćètīn, v. misket.

mìšćija *f* (sanskrt.-ar.) *vrsta kruške: mirisava crvenkasta mala kruška.*
< tur. *miski* < pers. *miškī*, v. mišć + ar.-pers. adj. suf. *-ī*.

mìva, **mìvka** *f* (pers.) *voće, voćka.* — »Nove m i v e u stari trbuh« (u ob. gov.); »Veliki voćnjaci i u njima svake m i v e« (Gajret 1930 273).
< tur. *meyva* < pers. *meywa*.

mízān-terèzija *f* (ar.-pers.) *posebna mjera po kojoj će se, po islamskom vjerovanju, mjeriti na Sudnjem danu dobra i rđava djela svakog čovjeka.*
< tur. *mizan* < ar. *mīzān* »mjera, vaga« i tur. *terazi* < pers. *terāzū* »vaga, terezija«.

mìzrak, **mìzdrak** *m* (ar.) *1. koplje čiji bodež ima bridove (uolučen je).* — »Na atima i pod m i z r a c i m a«, »Pod kopljima i pod m i z d r a c i m a« (K. H. I 259, 161).
2. koplje od bajraka.
< tur. *mızrak* < ar. *mizrāq*.
V. mizraklija.

mizràklija, **mizdràklija** *m* (ar.-tur.) *kopljanik.* — »Kupi, beže, šes' hiljad konjika, / Sve atlije, m i z d r a k l i j e same« (M. H. IV 466).
< tur. *mızraklı*, v. mizrak + tur. suf. *-lı*.

mìžde *m* (pers.) *isto što i muštuluk (v.).* — »Kad se rodi muško, žene zgrabe ocu i dedi kapu i traže »m i ž d e« (muštuluk)...« (Miodrag. 64).
< tur. *müjde* < pers. *muždе* »vesela vijest, obradovanje«.

modàli, indecl. adj., *moderan.* — »Sve je to gizdavo i m o d a l i« (Zembilj II 21).
Hibr. r.: sa tur. suf. *-li*.

mònsūn, -úna *m* (ar.) *vjetar koji periodički mijenja svoj pravac u zavisnosti od godišnjih doba: zimi puše s kopna prema moru, a ljeti obratno.*
< ar. *māwsim* »godišnje doba, jedno od četiri godišnja doba«.

mör, indecl. adj. (tur.) *ljubičast.* — »M o r -đečerma, toke po de-

đermi, / M o r -dolama, puce po dolami« (Vuk VII 97); »gore više m o r -čakšire« (K. H. I 519).
< tur. *mor* »ljubičast«.
V. morast, mor-dud, mor-meneviš, mor-patlidžan.

mörast, adj., *ljubičast.* — »dade njemu m o r a s t u malvutu« (M. H. III 325).
Izv. od mor (v.).

mör-düd *m* (tur.) *vrsta duda ljubičaste boje (u Sarajevu).*
< tur. *mor dut* »ljubičasta murva«, v. kompon. pod mor i dud.

mör-menèvīš, adj. (tur.-pers.) *ljubičasto-višnjeve boje.* — »Na njemu je m o r m e n e v i š dolama« (Vuk I 161).
< tur. *mor meneviş,* v. mor i meneviš.

mör-patlìdžan *m* (tur.-pers.) *crni (modri) patlidžan, Solanum melongena.*
< tur. *mor patlican,* v. mor i patlidžan.

Mòskov *m* (rus.) *Rus; Rusija.*
< tur. *Moskof* < rus. *Moskva.*

mösūr *m* (tur.) *šuplji drveni valjčić na koji se namotava konac ili tanka žica.*
< tur. *masura.*

mȑzluk *m* (srp. hrv.-tur.) *mrzost.* — »Uljegao je m r z l u k u njega« (Vuk. Posl. 333).
Hibr. r.: sa tur. suf. *-luk, -lik.*

muàjen (májen), adv. (ar.) *naročito, posebno.* — »M u a j e n sam došao da te vidim« (u ob. gov.).
< tur. *muayyen* < ar. *mua‹yyän* »određen, opredijeljen«.

muàlim *m* (ar.) *nastavnik mekteba.*
< tur. *muallim* < ar. *mua‹llim* »učitelj«.

muànat, muànatan, v. muhanat, muhanatan.

muasèra, v. muhasera.

muávin *m* (ar.) *pomoćnik.* — »m u a v i n a šehislama tvoga« (K. H. I 48).
< tur. *muavin* < ar. *muā‹win.*

Múba, v. Mubera.

mùbāh, -áha *m* (ar.) *ono što je po islamskoj vjeri dozvoljeno, dopušteno.*
< tur. *mubah* < ar. *mubāḥ*

mubáreć, mubárek (bumbáreć) *m* (ar.) *1. veselje, slavlje.* — »U Hasana je m u b a r e ć, rodio mu se sin« (u ob. gov.).
2. srećan, blagosloven.
3. dobar čovjek, lijepe naravi čovjek.
< tur. *mübarek* < ar. *mubārāk.*
V. mubarećī! mubarećija, mubarećleisati, mubarećola!

mubarèćī! (bumbarèćī! bumbarèćē!) interj. (ar.) *sretno! čestitam veselje!* — »svako veli: m u b a r e ć i Mujo!« (K. H. II 107); »B u m b a r e ć e Bagdat i Kandija!« (Lord 262).
< tur. *mübareki* < ar. *mubārāk,* v. mubareć.

mubarèćija *f* (ar.) *kuga.*
< tur. *mübareki* < ar. *mubārāk,* v. mubareć.

mubarećlèisati, mubareklèisati, -išēm, *čestitati.* — »Stari Alijaga uniđe Hasanbegu u sobu, ispriča mu sve i m u b a r e k l e i s a«, »Domalo ćemo mu m u b a r e ć l e i s a t i unuče« (Gajret 1929 117, 301).
< tur. *mübareklemek* »čestitati«.

mubárećōlā! mubárekōlā! interj. (ar.-tur.) *sretno! čestitam!*
< tur. *mübarek ola!* »neka je

sretno!«, v. mubareć + tur. *ola*, optat. 3 lice sing. od inf. *olmak* »biti«.

mubášir (**bumbášir**, **bumbàšīr**) *glasnik, izaslanik; komesar.*

< tur. *mübaşir* < ar. *mubāšir.*

Mubèra, hipok. **Múba** (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Müberra*, žensko ime, »Nevina« < ar. *mubärrā'* »čista, nevina«.

mućèmel, v. mukemel.

mudèris, mudèriz *m* (ar.) *nastavnik, profesor medrese.*

< tur. *müderris* < ar. *mudärris.*
V. muderisluk.

muderìsluk, muderìzluk *m* (ar.-tur.) *profesorsko zvanje u medresi.*

< tur. *müderrislik*, v. muderis + tur. suf. *-lik.*

mùdet *m* (ar.) *rok, termin.*
< tur. *müdet* < ar. *muddä.*

mùdīr, -íra *m* (ar.) *1. upravitelj, direktor.*

2. upravitelj sreza ili sreske ispostave u tursko vrijeme. — »Nu m u d i r a promjena ga bila, / čak daleko u našoj kasabi« (I. Z. III 116).
< tur. *müdür* < ar. *mudīr.*

mudžèlid, mudžèlit *m* (ar.) *1. knjigovezac.*

2. Mudžèlidi, Mudžèliti je ime ulice u blizini Gazi Husrevbegove džamije u Sarajevu, gdje su bile knjigovezačke radnje.
< tur. *mücellid, mücellit* < ar. *muğällid* »knjigovezac«.

Mudžèlidi, v. mudželid.

mudžìza *f* (ar.) *nadprirodne pojave koje se pripisuju pejgamberima (božjim poslanicima).*
< tur. *mucize* < ar. *mu‘ğizä.*

mudžtèhid *m* (ar.) *priznati šerijatski pravnik — naučnik koji je sposoban da samostalno rješava vjerska pitanja direktno na osnovu kur'ana i hadisa kao izvora šerijatskog prava.*

< tur. *müçtehid* < ar. *muğtähid.*

mufètiš *m* (ar.) *inspektor.* — »u drugoj mu papir ćage bijelo, / ćatib li je, il' m u f e t i š li je!« (I. Z. I 230).

< tur. *müfettiş* < ar. *mufättiš.*

Mufída (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Müfide*, žensko ime < ar. *mufīdä* »korisna«.

mùflīz, -íza *m* (ar.) *onaj koji nema ni pare; propali trgovac; onaj koji je bankrotirao.* — »Naš je care m u f l i z ostanuo, / veš on pare ni dinara nema« (M. H. III 33).

< tur. *müflis* < ar. *muflis.*

müftadžija, müktadžija *m* (pers.-tur.) *onaj koji hoće sve badava, koji hoće da živi na tuđi račun.*
< tur. *müfteci* < pers. *muft* »besplatno, badava« + tur. suf. *-ci.*

V. mufte.

müftē, müktē, adv. (pers.) *besplatno, džaba.* — »Najbolje je vino koje se m u f t e pije« (Nar. bl. 105).

< tur. *müft* < pers. *muft* »besplatno, badava«.

mùftija (mùhtija, mùktija) *m* (ar.) *najstariji po rangu muslimanski sveštenik u jednom okrugu ili u jednoj pokrajini. On je nadležan za izdavanje fetvi* (v.). — »i m u f t i j a Omer efendija« (K. H. I 96); »i m u k t i j a iz novog konaka« (Ašikl. 71).

< tur. *müftü* < ar. *muftī.*

V. muftiluk.

muftìluk *m* (ar.-tur.) *1. muftijsko zvanje.*

2. muftijstvo, nadleštvo u kojem se muftija nalazi.

< tur. *müftülük*, v. muftija + tur. suf. *-lük, -lik.*

muhàbet, v. mehabet.

muhádžir (muhádžer) *m* (ar.) *izbjeglica, emigrant; iseljenik, doseljenik.*

< tur. *muhacir* < ar. *muhāğir.*

muhafèza *f* (ar.) *područje koje se čuva i brani.* — »što livanjsku m u h a f e z u čuva« (M. H. III 414); »Seidija m u h a f e z u čuva, / s dvan'est hiljad' ubojite vojske« (K. H. I 35).

< tur. *muhafaza* < ar. *muḥāfāẓa* »čuvanje, branjenje«. V. muhafiz, muhafizluk.

muháfiz *m* (ar.) *zapovjednik većeg utvrđenog grada, tvrđave.* < tur. *muhafız* < ar. *muḥāfiẓ* »čuvar«.

muhafìzluk *m* (ar.-tur.) *zvanje, položaj muhafiza.*
< tur. *muhafızlık*, v. muhafiz + tur. suf. *-lık.*

muhàkak, adv. (ar.) *sigurno, potsigurno.*
< tur. *muhakkak* < ar. *muḥaqqaq.*

muhalèbija *f* (ar.) *vrsta slatkog jela koje se pravi od pirinčeva brašna, mlijeka i šećera.*

< tur. *mühallebi* < ar. *muḥalläb*, part. izveden od korijena *ḥalīb* »svježe, istom pomuženo mlijeko, jomuža«.

muhalèfât, -áta *m* (ar.) *pokretna ostavinska imovina koja se prodaje na javnoj licitaciji.*

< tur. *muhallefat* < ar. pl. *muḫalläfāt*, sing. *muḫalläf* »imovina koja je ostala iza umrlog, zaostavština.

Muhàmed, hipok. **Múho, Mùšan, Múšo, Hàmdija, Hámdo, Hámo, Häma** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Muhammed* < ar. *Muḥammäd*, muško ime, osn. zn.: »slavljen, proslavljen«.

muhànat, muhànatan, muànat, muànatan, adj. (ar.) *1. osjetljiv.*

2. strašivica, propalica, nečovjek. — »Id' odatle, jedan m u h a n a t e!« (Vuk, Rječnik).

< tur. *muhannat, muhanat, muhanes* »strašivica, propalica, nečovjek; onaj koji tepa ili kroz nos govori« < ar. *muḫannäṯ* »čovjek ženske naravi, ženskih manira«.
V. muhanatluk.

muhanàtluk *m* (ar.-tur.) *1. osjetljivost.*

2. strašivost; nečovječnost.

< tur. *muhannatlık*, v. muhanat + tur. suf. *-lık.*

muhànet *m* (ar.) *tuga, bol, jad.* — »i od derta i od m u h a n e t a, / od sevdaha jada golemoga« (Ašikl. 47); »I od derta i od m u h a n e t a« (Vuk, Rječnik). Ova se riječ samo u pjesmi nalazi, a u ob. govoru se ne upotrebljava.

< tur. *mihnet* < ar. *miḥnä* »muka, nevolja«.

muharèba *f* (ar.) *rat.*
< tur. *muharebe* < ar. *muḥārābä.*

muhàrem *m* (ar.) *ime prvog mjeseca po muslimanskom kalendaru.*
< tur. *muharrem* < ar. *muḥarräm* osn. zn.: »sačuvan; zabranjen; svet«.

Muhárem, hipok. **Múho** (ar.) *musl. muško ime. Obično se nadijeva djetetu koje se rodi u mjesecu muharemu po musl. kalendaru.*

< tur. *Muharrem* < ar. *Muḥarräm*, muško ime, osn. zn.: »sačuvan; zabranjen; svet«.

muhasèra (muasèra) *f* (ar.) *opsada, opsjedanje;* »muhaseru učiniti« = opsjednuti. — »m u h a s e r u učiniše kulu« (K. H. I 87).
< tur. *muhasera* < ar. *muḥaṣarä*.

muhasìla, v. murasela.

muhèndis *m* (ar.-pers.) *inžinjer.*
< tur. *mühendis* < ar. *muhändis*, part. akt. od *händäsä* »inžinjerija« < pers. *endāze*, v. endaze.

Muhìba (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Muhibbe*, žensko ime, < ar. *muḥibbä* »ona koja voli«.

muhìmāt (muìmāt), -áta *m* (ar.) *1. oprema, prtljag, naročito vojna oprema.* — »ostaviše svega m u h i m a t a« (K. H. I 422).
2. municija,
< tur. *mühimmat*, sa značenjem kao u nas < ar. pl. *muhimmāt*, sing. *muhimmä* »važna, potrebna«.

Muhjùdīn, ína (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Mühyüddin* < ar. *Muḥyi-ddīn*, muško ime, osn. zn.: »preporoditelj, oživotvoritelj vjere islama«.

mùhlet *m* (ar.) *poček, rok.* — »Eto t' m u h l e t za nedilju dana«, »M u h l e t a eto misec dana« (M. H. III 243, IV 305).
< tur. *mühlet* < ar. *muhlä*.

mùhlija (mùlija) *f* (pers.-tur.) *1. raspor u čakšira ili šalvara kroz koji se mokri.* — »na njemu su šajčave čakšire, / kroz m u h l i j u ćuku pomolio« (F. K. 1886 41).
2. mekano poveće dugme na dušeku (bude ih šest ili osam) koje drži vunu da se ne pretače unutar dušečne dimije.
< tur. *mihli, mıhlı* »čavlom prikovano, pričvršćeno« < tur. *muh* »čivija, čavao« < pers. *mīh* + tur. suf. *-li*.

Múho, v. Muhamed i Muharem.

mùhrija *f* (ar.) *mala bijela kost, školjka ili bondžuk koji se upliću djeci u kosu radi uresa, a i radi uroka.*
< tur. *mühre* < ar. *muhrä*.

Mùhsin (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Muhsin* < ar. *Muḥsin*, muško ime, osn. zn.: »dobročinitelj«.

mùhtādž, mùhtāč (mùktādž, mùktāč) adj. (ar.) *potreban, nuždan, ovisan o pomoći drugoga.* — »Nedaj mi, bože, nikome m u h t a d ž biti« (u ob. gov.).
< tur. *muhtaç* < ar. *muḥtāğ*.

mùhtār (mùktār), -ára *m* (ar.) *starješina mahale u gradu; seoski starješina, knez.* — »Dok pozvaše Vrepca i m u h t a r a« (Ist. bl. II 253); »Bog ubio zvorničkog m u k t a r a« (Sevd. 66).
< tur. *muhtar*, sa značenjem kao u nas < ar. *muḥtār* »odabran, izabran«.

mùhtija, v. muftija.

mùhur (mùur, mûr) *m* (pers.) *pečat.* — »trisa mu evo pod m u h u r o m kesa« (M. H. III 323); »Zlatnim m u r o m potkajtiti našu pravu« (Kočić I 381). — »mùhur prsten« = prsten koji služi kao muhur; »Kad ujutru jutro osvanulo, / On joj skide m u h u r p r s t e n s ruke« (Petran. 351).
< tur. *mühür* < pers. *muhur, muhr.*
V. muhurdar, muhurleisati, muhurli, muhurlija, muhur-sahibija, muhur Sulejman-pejgamberov.

muhùrdār, -ára *m* (pers.) *čuvar pečata.* — »a do druge carev m u h u r d a r e« (I. Z. I 239).
< tur. *mühürdar* < pers. *muhurdār,* v. muhur + pers. prez. osn. *-dār* od inf. *dāšten* »imati, držati«.

muhurlèisati (muurlèisati, murlèisati), -íšem, *staviti pečat na neku ispravu ili pismo; zapečatiti.*
< tur. *mühürlemek* »staviti pečat, zapečatiti«.

muhùrli, indecl. adj. (pers.-tur.) *snabdjeven pečatom; zapečaćen.*
< tur. *mühürlü,* v. muhur + tur. suf. *-lü, -li.*

muhùrlija *m* i *f* (pers.-tur.) *1. ono što je snabdjeveno pečatom, što ima na sebi pečat.* — »a izvadi ćordu m u h u r l i j u« (M. H. III 366).
2. onaj koji ima ispravu sa pečatom, dekret. — »m u h u r l i j e, pa sve učtuglije« (M. H. III 7).
< tur. *mühürlü,* v. muhurli.

mùhur-sahìbija *m* (pers.-ar.) *čuvar carskog pečata (veliki vezir).* — »ugleda ga m u h u r - s a h i b i j a« (M. H. III 6).
< tur. *mühür sahibi,* tur. izft., v. kompon. pod muhur i sahibija.

mùhur Sulèjmān - pejgàmberov, *Solomonov pečat, Solomonovo slovo, heksagram, šestougaonik.*
< tur. *mühr-i Suleyman,* v. muhur i ar. *Sulāymān* (pejgamber) < jevr.

mùhzur (múzur) *m* (ar.) *sudski činovnik, izvršni organ suda ili upravne vlasti.* — »i on šalje lale i m u h z u r e« (K. H. I 127). *Od ovog je došlo prezime Múzur.*
< tur. *muhzur* < ar. *muḥḏir* »onaj koji dovodi«.

mùīd, -ída *m* (ar.) *pomoćnik muderisa, suplent medrese; korepetitor.*
< tur. *muid* < ar. *mu‘īd.*

muìmāt, v. muhimat.

Mùjān, v. Mustafa.

Mùjčin, v. Mustafa.

mujèzin *m* (ar.) *džamijski službenik koji na munari »uči ezan« i time objavljuje da je vrijeme molitvi i poziva na molitvu.* — »već s' u mene đerzi m u j e z i n i« (M. H. X 19).
< tur. *müezzin* < ar. *mu'āḏḏin,* part. akt. od *tā'ḏīn* »oglasiti; proučiti ezan«.
V. mujezinluk.

mujezìnluk *m* (ar.-tur.) *mujezinska služba.* — »Od svog rametli oca naslijedio m u j e z i n l u k« (Gajret 1930 179).
< tur. *müezzinlik,* v. mujezin + tur. suf. *-lik.*

Mùjica, v. Mustafa.

Mùjkan, Mújko, v. Mustafa.

Mújo, v. Mustafa.

mukabèla *f* (ar.) *1. glasno učenje kur'ana u džamiji od strane više hafiza; obično se uči uz Ramazan.*
2. derviško pobožno grupno učenje.
< tur. *mukabele* < ar. *muqābälä.*

mukàdem *m* (ar.) *muški pojas bolje vrste od posebne tkanine koja se uvozila sa Istoka, a upotrebljavala se za pojaseve, saruke, šamije itd. Ovako se katkad naziva i sama ova tkanina.* — »Otpasa mu m u k a d e m pojasa« (Vuk VII 58); »a opasa m u k a d e m pojasa« (K. H. I 368).

< tur. *mukaddem* < ar. *muqaddäm* »probrani, vrijedni«.

mukàjet, indecl. adj. (ar.) *1. zainteresovan, pažljiv, obazriv.* 2. »mukajet biti« = obratiti pažnju na nešto, povesti računa o nečem. — »Omer momak sjede na jatake, / pa on Zlati ni m u k a j e t n i j e« (K. H. II 205); »Marko pije ni m u k a j e t n i j e« (Petran. 252).
< tur. *mukayyet* < ar. *muqayyäd.*
V. mukajetli.

mukajètli, indecl. adj. (ar.-tur.) *zainteresovan, pažljiv, obazriv.* — »Dok otpuče puška u planini, / tomu Ile m u k a j e t l i bio« (F. J. II 248).
< tur. *mukayyètli,* v. mukajet + tur. suf. *-li.*

mukáta i **mùkāta** *f* (ar.) *paušalna godišnja zakupnina (obično minimalna) koja se daje za nekretninu uzetu pod dugogodišnji zakup. I sama nekretnina koja je izdata pod mukatu naziva se mukatom.*
< tur. *mukataa* < ar. *muqāṭaa‘,* osn. zn.: »odsjeći, odrezati«.

mukàva *f* (ar.) *1. debela dugačka lojana svijeća (1 do 2 m dužine i 10—15 cm debljine) na čiracima u džamiji, obložena kartonom. Karton je s vanjske strane ukrašen raznobojnim papirom. Danas su na ovim mukavama instalirane električne sijalice.*
2. debeli karton.
< tur. *mukavva,* sa značènjem kao u nas < ar. *muqawwā* »ojačan, učvršćen«.

mukèmel, mućèmel, indecl. adj. (ar.) *savršen, vanredan.*
< tur. *mükemmel* < ar. *mukämmäl.*

mùktādž, v. muhtadž.

müktadžija, v. muftadžija.

mùktār, v. muhtar.

mùktē, v. mufte.

mùktija, v. muftija.

mùla, mùlla, mùnla *m* (ar.) *1. učen čovjek, teolog; kadija u većim gradovima.* — »Hajd, Alaga, m u l i u mešćemu, / vjenčaj seku meni za ljubavcu«! (M. H. X 90).
2. titula koju je sultan dodjeljivao učenim ljudima kao odlikovanje: mula od Meke i Medine, munla od Stambola itd.
3. titula koja se dodaje ispred imena čovjeka koji je učio vjerske škole, pa ma bio i sa manjom spremom. — »Jedna mu je vatra prifatila, / i ubila m u l a Jusuf-agu« (Vuk VII 35); »M u l a Idris para carevica« (Muz. zap. Inst. 3260).
< tur. *mülla, münla* < ar. *mäwlā* »gospodar, gospodin«.
V. Múla, mulaluk.

Múla, Mùlija (ar.) *musl. žensko ime.*
Izv. od mùla (v.) na način kao što je od *hodža* izvedeno hódža (v.).

mulájim, adj.: (ar.) *blag, miran; mekan.*
< tur. *mülâyım* < ar. *mulā'im.*

mulàluk *m* (ar.-tur.) *nadležno područje jednog mule, kadije.* — »hoću silnu pokupiti vojsku, po Zvorniku i po m u l a l u k u« (Vuk IV 219).
< tur. *müllalık,* v. mula + tur. suf. *-lık.*

mulázim *m* (ar.) *poručnik (u vojsci).* — »M u l a z i m i asker urediše, / a čauši bajrake razviše« (Kurt I 105).
< tur. *mülâzım* < ar. *mulāzim.*

mülć, v. mulk.

Mùlija, v. Mula.

mùlija, v. muhlija.

mülk, mülć, mülјć, èmlāk, èmlāć *m* (ar.) *1. nepokretno dobro, posjed, imanje; svojina.*

2. kao pravni izraz; čisto vlasništvo; nekretnine kojima vlasnik može neograničeno raspolagati (za razliku od mirije /v./).

< tur. *mülk, emlâk* < ar. *milk*, pl. *ämlāk* »posjed, vlast nad imovinom«.

V. miljać.

mùlūć, -úća *m* (ar.) *kralj, vladar.* — »Svaki m u l u ć učinio suluć« (K. H. I 46); »obrve joj vrijede Carigrada, / b'jelo lice sve devet m u l u ć a« (I. Z. III 215).

< tur. *mülûk*, pl. < ar. pl. *mulūk*, sing. *mälik* »kralj«. Ar. plural upotrijebljen u nas kao singular.

müm *m* i **müma** *f* (pers.) *svijeća.* » ondje Lutvo s majkom večeraše, / a juba mu dva m u m a držaše, / do dva m u m a, a u dvije ruke« (K. H. I 57); »Viš' glave mu dvije m u m e gore, / a niž' nogu dvije ljube dvore« (nar. pj.)

< tur. *mum* »svijeća« < pers. *mūm* »vosak«.

V. mumdžija, mum-makaze, mum-tahta, mumurluk.

mùmdžija *m* (pers.-tur.) *svjećar.*

< tur. *mumcu*, v. mum + tur. suf. *-cu.*

mûmija *f* (ar.) *1. balsamovan, isušen leš kod starih Egipćana.*

2. fig.: ukočen, nepokretan čovjek; veoma mršav čovjek.

< tur. *mumya* < ar. *mūmyā* (i u pers. *mūmyā).*

múmin *m* (ar.) *vjernik, musliman.*

< tur. *mümin* < ar. *mū'min* »onaj koji vjeruje u boga«.

müm-màkaze, mùmakaze pl. t. (pers.-ar.) *usekač, posebne nožice kojima se useče izgorjeli fitilj svijeće, kako bi svijeća bolje gorjela.*

< tur. *mum makası*, tur. izft., v. kompon. pod mum i makaze.

müm-tàhta, müm-tàfta, mümtahta, mümtafta *f* (pers.) *drveni svijećnjak.*

< tur. *mum tahtası*, tur. izft., v. kompon. pod mum i tahta.

mumùrluk *m* (pers.-tur.) *čirak za svijeće.* — »I m u m u r l u k od suhoga zlata« (Kurt I 179).

< tur. *mumluk*, v. *mum* + tur. suf. *-luk.*

munádija *m* (ar.) *telal, oglasivač. Munadije su u bezistanima oglašavale vrijeme pojedinih dnevnih molitava (namaza), pošto se ezan sa munare ne čuje u bezistanu. I u sarajevskim bezistanima su munadije vršile takva oglašavanja.*

< tur. *münadi* < ar. *munādī* »onaj koji zove, viče«.

munádžāt, -áta *m* (ar.) *molitva, pjesma koja sadrži molitvu; oda bogu.*

< tur. *münacat* < ar. *munāǧā.*

munáfičiti, *spletkariti.* — »Djevojke jedna drugu samo ogovaraju i m u n a f i č e« (Gajret 1930 274).

Izv. od munafik (v.).

munáfik *m* (ar.) *licemjeran, smutljivac; spletkar; onaj koji se prikazuje vjernikom, a uistinu nije vjernik.*

< tur. *munafık* < ar. *munāfiq.*

V. munafičiti, munafikluk.

munafikluk *m* (ar.-tur.) *licemjerstvo.*

< tur. *munafıklık*, v. munafik + tur. suf. *-lık.*

munára, minâra, mináret *m* i **minâre** *n* (ar.) *visoki vitki toranj džamije sa kojeg mujezin poziva muslimane na molitvu (»uči ezan«).* — »No kad ezan na munari viknu« (K. H. I 158): »Ezan uči sa turskih munara, / ja se šetam pokraj šadrvana« (Muz. zap. Inst. 3315).
< tur. *minare* < ar. *mănārä.*

munásib, munásip, adv. (ar.) *umjesno, zgodno, shodno; povoljno.* — »Što j' munasip, da mu ponesemo« (K. H. I 104): »Je lj' munasip do Zadara sići« (Lord 73): »... i ja sam o toj stvari sam razmišljao, i našao za munasib...« (Zembilj II 23).
< tur. *münasib, münasip* < ar. *munăsib.*
V. pomunasib.

munèdžim *m* (ar.) *1. astronom. 2. astrolog.*
< tur. *müneccim* < ar. *munăğğim*

Munèvera (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Münevver,* žensko ime, »Svjetla« (uspor. Svjetlana) < ar. *munăwwăr* »svjetao«, part. pas. od inf. *tănwīr* »osvijetliti, rasvijetliti« < ar. *nūr* »svjetlo«.

Mùnīb, -íba (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Münib,* muško ime, < ar. *munīb* »onaj koji se bogu obratio, posvetio (napustivši griješenje)«.

Muníba (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Münibe,* žensko ime < ar. *munībä,* ž. rod od *Munīb,* v. Munib.

Mùnīr, -íra (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Münîr,* muško ime, »Svjetli« < ar. *munīr* »svijetao, sjajan«.

Muníra (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Münîre,* žensko ime, »Svjetla« < ar. *munīrä* »svijetla, sjajna«.

mùnīz, mùnjīz, adj. (ar.) *pitom, umiljat; skroman.*
< tur. *munis* < ar. *mūnis.*

Mùnkir i **Nèkir** *m* (ar.) *dva anđela koji se pojavljuju u grobu (po muslimanskom vjerovanju) nakon sahrane umrlog i ispituju umrloga o njegovim djelima za života. Nazivaju se jednim imenom suvaldžije, sualdžije* (v.).
< tur. *Münkir, Nekir* < ar. *Munkir, Näkir.*

mûr, v. muhur.

múrād, múrāt *m* (ar.) *želja, ono za čim se čezne; ispunjavanje želje.* — »Žene idu na murad turbetu«, tj. idu na obilazak turbeta da bi im se ispunila želja koju imaju.
< tur. *murad, murat* < **ar.** *murād* »cilj, želja«.
V. muradati.

muràdati, *ići na murad turbetu, vršiti nešto radi ispunjenja murada.*
Izv. od murad (v.).

Murádif (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Müradif,* muško ime, < ar. *murădif* »sinonim; drug, saputnik«.

murâfa *f* (ar.) *parnica.*
< tur. *murafaa* < ar. *murāfäa'*,
V. murafati se.

muràfati se, *parničiti se na sudu.* — »Eno ti suda pa se murafaj«! (Zembilj II 79).
Izv. od murafa (v.).

muráija *m* (ar.) *farisej, onaj koji se izdaje za pobožna čovjeka, a u stvari nije istinski pobožan.*
< tur. *mürai* < ar. *murā'ī.*
V. murailuk.

muraìluk *m* (ar.-tur.) *farisejstvo.* < tur. *müraílik,* v. muraija + tur. suf. *-lik.*

murasèla (pogr. **muhasìla)** *f* (ar.) *1. poslanica; službeno pismo kadije upućeno kao pozivnica ili kao nalog.* — »Od vezira sitnu buruntiju, / Od kadije sitnu m u r a s e l u« (Petran. 581); »Bez tapije efendi-kadije, / Bez odžine m u h a s i l e male« (Vuk VI 316).

< tur. *mürasele* < ar. *murāsälä.*

Mùrat (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Murad, Murat,* muško ime, »Željko« < ar. *murād* »želja«.

mùrdār, adj. i supst. i **mùrdarin** *m* (pers.) *1. kao pridjev: prljav, nečist, pis.*

2. kao imenica: prljavac, bitanga, propalica.

< tur. *murdar* < pers. *murdār.* V. murdarluk.

murdárluk *m* (pers.-tur.) *1. prljavština, nečistoća.*

2. neka bolest kod goveda i konja: izađu po trbuhu guke ispod kože.

< tur. *murdarlık,* v. murdar + tur. suf. *-lık.*

mùrdum *m* (pers.) *čovjek, osoba.* — »već pašina ubije m u r d u m a« (B. V. III 76).

< tur. *merdüm* < pers. *merdum.*

murèćef, murèćep *m* (ar.) *crnilo, vrsta crnog mastila, tinte.* — »oči su mi k'o m u r e ć e f, fali me, majko« (I. Z. III 114); »Jovo piše, a Marija veze, / Nesta Jovu mrka m u r e ć e p a« (Vuk I 209): »kalem ima, m u r e ć e p a nejma« (M. H. III 490).

< tur. *mürekkep* < ar. *murākkäb.*

mùrīd, -ída *m* (ar.) *kandidat derviškog reda; pristalica, sljedbenik jednog šeha.*

< tur. *mürid* < ar. *murīd.*

Múris, Múriz (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Muris,* muško ime < ar. *mūrit* »onaj koji ostavlja u nasljeđe, koji daje nešto u nasljeđe«.

Mürta, v. Murteza.

Múrta (ar.) *musl. žensko ime.* Izv. od Múrto, v. Murteza.

mùrtat, mùrtatin *m* (ar.) *1. izdajica.* — »M u r t a t i su mene oblagali« (M. H. III 14); »što 'nakoga m u r t a t i n a nemaš« (K. H. I 27).

2. otpadnik od vjere.

< tur. *murtat* < ar. *murtädd.* V. murtatluk.

murtàtluk *m* (ar.-tur.) *izdajstvo.* < tur. *murtatlık,* v. murtat + tur. suf. *-lık.*

Murtèzā, hipok. **Murtèzan, Mürta, Múrto** (ar.) *musl. muško ime.* — »Kurta sjaši , M u r t a uzjaši, dok doratu m . . . otpadoše« (nar. izr.).

< tur. *Murtaza* < ar. *Murtädā* muško ime, »Odabrani, Probrani«.

murtezìka *f* (ar.) *vakufski službenici koji primaju od vakufa određenu platu ili nagradu, bilo u novcu ili u naturi.*

< tur. *mürtezika* < ar. *murtäziqa* »opskrbljena, osigurana hranom«.

Múrto, v. Murteza.

mururíja *f* (ar.) *carina, cestarina, taksa za prolaz.*

< tur. *müruriye* < ar. *mururiyyä* »plata za prolaz«.

mùrver *m* (tur.) *zovika, zova, bazga, Sambucus nigra L.; cvijet od zovike.*
< tur. *mürver.*

Müsa (asir.) *musl. muško ime.* — »Bujrum M u s a kupusa!«
< tur. *Musa* < ar. *Mūsā,* muško ime, Mojsije < asir.
V. Musa-pejgamber.

mùsāf *m* (ar.) *kur'an.* — »i u njojzi m u s a f i sufara« (M. H. X 62).
< tur. *musaf, mushaf* < ar. *muṣḥāf,* osn. zn.: »uvezana knjiga; zbirka«.

musafèret *m* (ar.) *putovanje.*
< tur. *misaferet* < ar. *musāfärä.*

musáfir *m* (ar.) *gost; putnik—namjernik.* — »da on svoje vidi m u s a f i r e« (M. H. III 448).
< tur. *misafir* < ar. *musāfir* »putnik«.
V. musafirhana, musafirluk, musaferet.

musafirhàna i **musáfirhana** *f* (ar.-pers.) *dobrotvorna ugostiteljska kuća; kuća specijalno određena za putnike—namjernike u kojoj ovi dobivaju besplatnô konačište i hranu. U Bosni i Hercegovini je za turske vlasti, bilo musafirhana u mnogim mjestima.*
< tur. *misafirhane,* v. musafir i hane.

musafirluk *m* (ar.-tur.) *gostovanje, iđenje u goste; putovanje.*
< tur. *misafirlik,* v. musafir + tur. suf. *-lik.*

musàka *f* (ar.) *povrće pripremljeno za jelo sa prženim mesom: jelo od tanko izrezanih crnih patlidžana, tikve ili krompira, upržênih u maslu i jajima i posutih upržênim isjecanim ili samljevenim mesom.*
< tur. *musaka* < ar. *musäqqā,* bukv.: »skvašen, napojen«.

musàla *f* (ar.) *mjesto (livada, bašča ili kakav drugi povelik prostor) na kome muslimani cijelog grada, varoši, grupno, pod otvorenim nebom, klanjaju bajramsku molitvu »bajram-namaz«. Gotovo svaki grad i kasaba u Bosni i Hercegovini imao je svoju musalu. Sarajevska musala je bila na prostoru gdje se sada nalazi zgrada Izvršnog vijeća BiH i ostale obližnje zgrade. Stoga se i ulica koja vodi od ulice Maršala Tita prema Miljacki zove Musala.* — »Kolika je na M u s a l i jalija, / još je veća Atlagića kapija« (Sevd. 103).
< tur. *musalla* < ar. *muṣallā* »mjesto gdje se klanja namaz«.
V. salat, musalija.

musàlat *m* (ar.) *nametljivac, onaj koji dosađuje.*
< tur. *musallat* < ar. *musällaṭ,* part. pas. od *täslīṭ* »ovladati, savladati«.

musàlija *m* (ar.) *klanjač, onaj koji klanja namaz (molitvu).*
< tur. *musalli* < ar. *muṣallī.*

mùsandara, mùsandera, mùsāndra *f* (tur.) *1. od drveta skovani i rezbarijama ukrašeni pregraci (kao neki stalni zidni ormari) duž cijelog jednog zida sobe u starinskim kućama, u čijem sastavu su: dušekluk, dolaf, banjica a, često, i zemljana peć sa lončićima.*
2. jedna vrsta balkona u džamiji, na zidu iznad ulaznih vrata.
< tur. *musandıra.*

musànif *m* (ar.) *pisac, autor.*
< tur. *musannif* < ar. *muṣannif.*

Músa-pejgàmber (asir.-pers.) *božji poslanik Musa, Mojsije.*

< tur. *Musa peygamber* v. **Musa** i pejgamber.

musavèda, v. museveda.

musèlem m (ar.) *onaj koji je povlašten, privilegovan, oslobođen djelimično ili potpuno od redovnih i vanrednih državnih i feudalnih tereta.*
< tur. *müsellem* < ar. *musällăm* »predan«.

musèlez, musèles m (ar.) *mošt, šira.* — »Šta je hajrola — da nije Bosna protekla šerbetom, a Neretva m u s e l e z o m?« (Zembilj III 133); »Dala bih bačvu m u s e l e z a« (Vuk V 546).
< tur. *müselles* < ar. *muṯällăṯ*, bukv.: »trostruk, trovrstan«.

musèlim m (ar.) *sinonim za kajmekam; zastupnik paše u sandžaku koji mu je dat kao arpaluk; oblasni upravitelj; sreski načelnik.* — »Beg Mustajbeg, m u s e l i m e lički« (K. H. I 101).
< tur. *müsellim* < ar. *musällim.*
V. muselimluk.

muselìmluk m (ar.-tur.) *1. muselimska služba, muselimsko zvanje.*
2. oblast kojom upravlja muselim.
< tur. *müsellimlik*, v. muselim + tur. suf. *-lik.*

musevèda, musavèda f (ar.) *bijeda, nesreća, napast; potvora, kleveta.* — »To je samo jedna bijeda i m u s a v e d a« (Kočić, II 12).
< tur. *musibet* < ar. *muṣībä* »nesreća, bijeda, napast«, ili < tur. *müsvedde* < ar. *muswäddä* »crna stvar, ocrnjena«.
V. musevedžija.

musevèdžija m (ar.-tur.) *opadač, bijednik.*
V. museveda + tur. suf. *-ci* (č. *dži).*

musíbet m (ar.) *nesreća.* — »Tko ne traži nasihata; izješće šamar m u s i b e t a« (Nar. bl. 174).
< tur. *musibet* < ar. *muṣībä.*

Muslihùdīn, -ína, hipok. **Mùslija** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Muslihuddin*, vulg. *Musli* < ar. *Musliḥuddīn*, muško ime, osn. zn.: »popravljač vjere«.

Mùslija, v. Muslihudin.

mùslim m (ar.) *musliman.*
< tur. *müslim* < ar. *muslim* »musliman«, part. akt. od *islām* »predati se bogu«.
V. musliman.

muslìmān, -ána m (ar.-pers.) *pripadnik islamske vjere.*
< tur. *müsliman* < pers. *muslimān*, pers. pl. od ar. *muslim* (v. muslim). Ovaj plural se u turskom i u našem jeziku upotrebljava kao singular.

mùsluci (sing. **mùsluk**) m (tur.) *1. javni nužnik koji ima tekuću vodu, odnosno uz koji se nalazi više česama.*
2. mjesto gdje se nalazi više česama iz kojih stalno voda teče.
< tur. *musluk* osn. zn.: »slavina od česme«.

Mùstafa, hipok. **Mùjān, Mújo, Mùjčin, Mùjkan, Mújko, Mùjica** (ar.) *musl. muško ime. Ako se doda titula »aga« ili »beg«, onda se kaže: Mùstafaga ili Mùjaga i Mùstajbeg ili Mùjbeg.*
< tur. *Mustafa* < ar. *Muṣṭafā*, muško ime, osn. zn.: »odabran«.

mustàhfizi, mustàhfezi (sing. **mustàhfiz, mustàhfez)** m (ar.) *članovi stalne posade stacionirane u gradovima; pozadinska vojska koja je služila kao posada grada i brinula se o opkopima i*

utvrđenjima okò grada. Jedni su bili plaćeni (alufedžije), a drugi su vršili službu kao spahije. Mustahfiz je pripadnik tog roda vojske.
< tur. *müstahfız* < ar. *mustaḥfiẓ* »čuvar, zaštitnik«.
V. mustahfizluk.

mustahfìzluk *m* (ar.-tur.) *mustahfiski rod vojske; služba mustahfiza.*
< tur. *müstahfızlık*, v. mustahfiz + tur. suf. *-lık.*

mustédžir *m* (ar.) *zakupac; kmet u doba austro-ugarske okupacije.*
< tur. *müstecir* < ar. *mustä'ğir* »zakupac«.

mustèhab *m* (ar.) *ono što je po islamskim propisima pohvalno da se čini i za što se ima sevap.*
< tur. *müstehab* < ar. *mustäḥab*

mustùluk, mustulùgdžija, v. muštuluk, muštulugdžija.

musvèda *f* (ar.) *koncept, rukopis.*
< tur. *müsvedde* < ar. *musäddä.*

mùša, mušája, mušára *f* (ar.) *utrina, pašnjak; zemlja pusta, neobrađena.*
< tur. *müşa'-i mera* »seoski pašnjak kojim se koriste svi seljani; nepodijeljena, zajednička utrina« < ar. *mušā'* »zajednički, nepodijeljeni« + ar. *märʿā* »mera« (v. mera).
V. mušaluk.

mušàluk *m* (ar.-tur.) *travarina, tj. ono što se plaća za pašnjak.*
V. muša + tur. suf. *-lik.*

Mùšan, Múšo, v. Muhamed i Muharem.

mušavèra *f* (ar.) *dogovor, konsultovanje.*
< tur. *müşavere* < ar. *mušāwärä.*

mùšebak, -pka, pl. **mùšepci** i **mušèbek,** -a, pl. **mušèbeci,** *m* (ar.) *1. drvena rešetka na prozorima starih muslimanskih kuća koja služi tome da se ne bi vidjela s ulice ženska lica u sobi.* — »Od ćošaka i od m u š e b a k a« (M. H. X 92); »gledala ga Ajka s m u š e b a k a« (I. Z. III 168).
2. vrsta veza koji je sličan mušepku.
< tur. *muşabak* < ar. *mušäbbäk* »napravljen kao mreža ili kao rešetka«.

mušèma *f* (ar.) *ovošteno platno, gumirano platno.* — »i m u š e m e na kajiš vezane« (K. H. I 559).
< tur. *muşamma,* vulg. *muşamba* < ar. *mušämmaʿ* »ovošten«.
V. mušemali.

mušemàli, indecl. adj. (ar.-tur.) *od mušeme, sa mušemom.*
V. mušemali fenjer pod fenjer.
< tur. *muşammalı*, v. mušema + tur. suf. *-lı.*

mùšīr, -íra *m* (ar.) *maršal.* — »i najviši m u š i r od Stambola, / Murat paša, veliki vezire« (K. H. I 187).
< tur. *müşir* < ar. *mušīr.*

mùšmula, mùšmulja *f* (grč.) *mušmula, Mespilus germanica L.*
< tur. *muşmula* < grč. *méspılon.*

mùšrić, mùšrik *m* (ar.) *neznabožac, višebožac.*
< tur. *müşrik* < ar. *mušrik.*

mùšta, mùštija *f* (pers.) *alatka od tuča u obliku polukugle sa kratkim drškom, kojom sarači, papučije, kundurdžije i čizmedžije tuku kožu da bi je rastanjili i rastegli, te na taj način pripremili za krojenje. Pri rukovanju držak ove alatke se drži*

u stisnutoj šaci i stoga je dobila ime po pers. riječi »mušt«. — »Čizmedžije jedne dilendžije, / m u š t o m tuku, od gladi se vuku« (Zb. XXX sv. I 135).
< tur. *muşta* < pers. *mušte* »ono što se šakom drži« < pers. *mušt* »šaka«.

muštèdžija, v. muždedžija.

muštèrija *m* (ar.) *1. kupac, reflektant za kupovinu; klijent.* — »Poradi jednog m u š t e r i j e dućan se ne otvara« (Nar. bl. 143).
2. onaj koji nešto želi, koji pretenduje na nešto. — »al' sam jadna skudila djevojku, / skudila je momku m u š t e r i j i« (I. Z. II 1); »i ti si joj bio m u š t e r i j a, / i tvoja je jauklija bila« (M. H. III 194).
< tur. *müşteri* < ar. *muštārī* »kupac«.

mùštija, v. mušta.

muštulùgdžija, v. muštulukčija.

muštùluk (mustùluk) *m* (pers.-tur.) *bakšiš ili nagrada koja se daje onom koji prvi javi kakvu dobru, radosnu vijest.* — »Daj m u š t u l u k gospodska divojko, / eno tebi Vrcić-bajraktara (M. H. III 154); »Ja tebe glas, ti mene m u š t u l u k« (Vuk, Posl. 110); »M u s t u l u k, majko, mustulugdžiji« (Vuk V 67).
< tur. *muştuluk* < pers. *muždе* »vesela vijest, obradovanje« + tur. suf. *-luk.*
V. muštulukčija, muždedžija.

muštulùkčija, muštulùgdžija *m* (pers.-tur.) *onaj koji prvi javi radosnu vijest i koji za to zaslužuje muštuluk.*
< tur. *muştulukçu,* v. muštuluk + tur. suf. *-çu, -çi.*

mùtāp, mùtāb, mùtāf, mùtāv *m* (pers.) *pokrovac od kostrijeti, prostirač od kostrijeti.*
< tur. *muytap, mutaf* < pers. *mūytāb* < pers. *mūy* »dlaka« i pers. *tāb,* prez. osn. od inf. *tāften* »plesti, presti, sukati«.
V. mutapčija.

Mutápčić, v. mutapčija.

mutápčija, mutábdžija, mutávdžija i **mutàpčija, mutàbdžija, mutàvdžija** *m* (pers.-tur.) *zanatlija koji pravi razne predmete od kostrijeti (kao: pokrovce, harare itd.). Od ovog je nastalo prezime Mutápčić.*
< tur. *muytapçı, mutafçı,* v. mutap + tur. suf. *-çı.*

mutèber, indecl. adj. (ar.) *ugledan, cijenjen, uvažen.* — »Deva je m u t e b e r, jer je duga vrata« (Nar. bl. 45).
< tur. *muteber* »cijenjen, uvažen«. < ar. *muʻtäbär* »poučen, pouka«.

mutèkif, mutèćif *m* (ar.) *čovjek koji se zatvori u džamiju zadnjih deset dana Ramazana;* v. itićaf.
< tur. *mutekif* < ar. *muʻtäkif.*

mutèkija *m* (ar.) *veoma pobožan čovjek koji se čuva svakog grijeha.*
< tur. *müttaki* < ar. *muttäqī.*

mutesàrif *m* (ar.) *1. okružni načelnik, oblasni načelnik.*
2. sinonim za valija.
< tur. *mutasarrıf* < ar. *mutäṣarrif.*
V. mutesarifluk.

mutesarìfluk *m* (ar.-tur.) *okrug, oblast, kao područje mutesarifa; mutesarifsko zvanje.*
< tur. *mutasarrıflık,* v. mutesarif + tur. suf. *-lık.*

mutesèlim *m* (ar.) *isto što i muselim* (v.).
< tur. *mütesellim* < ar. *mutäsällim.*

mutevèlija *m* (ar.) *upravitelj jednog vakufa.*
< tur. *mütevelli* < ar. *mutäwällī* »upravitelj«.

mùtfak, mùtvak *m* (ar.) *kuhinja.* »Pa otiđe dolje u m u t f a k u, / Đe u m u t f a k behu kuharice« (Lord 112); »to začula cura u m u t v a k u« (K. H. I 158).
< tur. *mutfak, mutpak* < ar. *maṭbaḫ* »kuhinja«.

mùtī, indecl. adj. (ar.) *pokoran, poslušan, odan.* — »Jesi l' m u t i Bogu jedinome i našemu caru čestitome« (Kočić I 127).
< tur. *muti* < ar. *muṭī*‹ »poslušan«.
V. itaat.

mùtlak, mùtlakā adv. (ar.) *po svoj prilici, sasvim vjerovatno.* — »M u t l a k serdar nije iz Primorja, / 'vako nije piće u serdara« (K. H. II 313); »m u t l a k šćaše Marka posijeći« (Muz. zap. Inst. 59).
< tur. *mutlak, mutlaka* < ar. *muṭlaq, muṭlaqā.*

mùtvak, v. mutfak.

mùur, muurlèisati, v. muhur, muhurleisati.

muvèkit *m* (ar.) *onaj koji se brine o ustanovljavanju tačnog vremena radi određivanja nastupa pojedinih dnevnih muslimanskih molitava.*
< tur. *muvakkit* < ar. *muwäqqit* part. akt. od *täwqīt* »odrediti vrijeme«, izv. od *waqt* »vrijeme«.
V. muvekithana.

muvekithàna *f* (ar.-pers.) *manja prostorija ili zgrada u kojoj radi muvekit. U dvorištu Begove džamije u Sarajevu postoji muvekithana.*
< tur. *muvakithane,* v. muvekit i hane.

muzaćèra, muzakèra *f* (ar.) *korepeticija, zajedničko učenje i propitivanje, rad u kružoku.*
< tur. *müzakere* < ar. *muḏakärä.*

Muzàfer (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Muzaffer* < ar. *Muẓaffär,* muško ime, »Pobjednik«.

Muzàfera (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Muzaffera,* žensko ime »Pobjednica« < ar. *muẓaffärä* »pobjednica«.

muzajèka, muzajìka *f* (ar.) *tegoba, poteškoća, neprilika, kriza.*
< tur. *müzayaka* < ar. *muḍāyäqa.*

muzèvir *m* (ar.) *spletkar, smutljivac.* — »Svađe ima turskije m u z e v i r a« (Kočić I 383).
< tur. *müzevvir* < ar. *muzäwwir.*
V. muzevirluk.

muzevìrluk *m* (ar.-tur.) *spletkarenje, zamućivanje.*
< tur. *müzevvirlik,* v. muzevir + tur. suf. *-lik.*

Múzur, v. muhzur.

muždèdžija, muštèdžija *m* (pers.-tur.) *isto što i muštulukčija, tj. onaj koji prvi javi radosnu vijest.* — »m u š t e d ž i j a na muštuluk dođe« (F. K. 1886 62).
< tur. *müjdeci* < pers. *mužde* »vesela vijest, obradovanje«, + tur. suf. -ci.

N

naàšikovati se, *narazgovarati se na ljubavnom sastanku.*
Izv. od ašik (v.).

nabádžiti se, *nadignuti se, podignuti se (u hod, u šetnju).* — »Što su jutros bule n a b a d ž i l e, / u teferič, da teferičuju« (I. Z. IV 57).
Vjerovatno izvedeno od badžak (v.): nabadžačiti se, pa skraćeno: nabadžiti se, tj. podići se na noge, ili od badža (v.): nabadžiti se, tj. nadignuti se kao badža.

nabàka, v. nafaka.

nabàkamiti se, *narumeniti lice bakamom.* — »Nabijeli se i n a b a k a m i s e, / pa izađe na sokakna vrata« (Sevd. 80).
Izv. od bakam (v.).

nabàsati, *idući udariti na nešto, nagaziti, naići.*
Izv. od basati (v.).

näbaška i **nabàška,** adv. (srp. hrv.-tur.) *zasebno, odvojeno.* Hibr. r.: od baška (v.) i naša prepoz. »na«.

nabelàjisati, -jišēm, *nagaziti na kakvo zlo, na kakav belaj.* — »Njegov tata je bio malo čvršći, a ovaj će n a b e l a j i s a t i, čim se razigra...« (Šol. I 399).
Izv. od belaj, belajisati (v.).

nabeláјiti, *nagaziti na belaj, nasamariti se.*
Izv. od belaj (v.).

na bùrmu, v. burma.

naćòrdisān, adj. (srp. hrv.-pers.) *ćordom oboružan.* — »Oko njih su mnogi nastojnici, / Oružani i n a ć o r d i s a n i« (Vuk VII 203).
Izv. od ćorda (v.).

naćòsati se, *naašikovati se.* — »Da imamo blizu đevojaka, / Čudno l' bi s e noćas n a ć o s a l i« (Vuk V 217).
Izv. od ćosati (v.).

Nádija (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Nâdi,* muško ime, »Vikač« < ar. *nādī* »onaj koji zove, koji viče«.

Nadìja (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Nâdiye,* žensko ime < ar. *nādiyä* »ona koja zove, koja viče«.

nàdīr, -íra *m* (ar.) *astronomski najvišoj tački (zenitu) suprotna tačka, koja se nalazi na suprotnoj (donjoj) nebeskoj polutki.*
< tur. *nazir* < ar. *naẓīr.*

Nadìra (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Nadire,* žensko ime < ar. *nādirä* »rijetkost«.

nadolìđati (se), *napuniti (se), napuniti stomak preko mjere ka-*

fom, vodom ili kojom drugom tekućinom.
Izv. od dolidati (v.).

nadòlmiti, *napuniti, nadjeti.*
Izv. od dolma, dolmiti (v.).

nadùrati, *trpeći nešto nadvladati, pobijediti, izdržati.*
Izv. od durati (v.).

nadurávati se, *natezati se, takmičiti se u izdržljivosti.*
Izv. od durati (v.).

nadurbíniti, *upraviti durbin (dvogled) na nešto, pogledati kroz durbin u neki objekat.* — »Durbinila Bedremane majka, / N a d u r b i n i u mrke kočije« (Muz. zap. Inst. 1811).
Izv. od durbiniti (v.).

nadùzeniti se, *dotjerati se, nagizdati se, nabijeliti se i nabakamiti.*
Izv. od duzeniti (v.).

Nádža, v. Nadžija.

nàdžagbaba, v. nadžak-baba.

nàdžak *m* (tur.) *dio starinske bojne opreme: sjekirica na dugom dršku, u koje je s jedne strane oštrica, a s druge strane ušice (malj) u obliku čekića.* — »Zareče se zulumćar đevojka: / da načini n a d ž a k od čelika« (Vuk I 505); »N a d ž a k uze, u bure udari« (M. H. III 73).
< tur. *nacak.* Turski leksikografi, zatim Zenker i dr. smatraju ovu riječ izvorno turskom, dok Dr Sikirić tvrdi da je došla od pers. *nāčāh.*
V. nadžak-baba.

nàdžak-bàba, nàdžagbaba, *f* (tur.-srp. hrv.) *žena svađalica, žena koja je uvijek spremna na svađu.*
Slož. od nadžak (v.) i naše riječi »*baba*«, starica.

nadžídžati, *nakititi.* — »džidžala te majka tvoja, / n a d ž i d ž a n u meni dala« (GZM 1908 121).
Izv. od džidžati (v.).

Nadžìja, hipok. **Nádža** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Nâciye* < ar. *Nāğiyä,* žensko ime »Spašena«.

nađóziti, *osmotriti nešto okom, nagledati se potajno nečega.*
Izv. od đoziti (v.).

na èlif, v. elif.

naerèndati, nairèndati, *nastrugati na erendi (napr. krompira, suhog sira i sl.).*
Izv. od erendati, irendati (v.).

nàēro, v. herav.

nàezber, adv. (srp. hrv.-pers.) *napamet, ne gledajući u knjigu.* »Hafiz zna n a e z b e r cio musaf«.
Hibr. r.: pred pers. *ezber* »pamćenje« stavljena naša prep. »*na*«.
V. ezberleisati.

náfa *f* (pers.) *potrbušje, potrbušina od kože lisičije ili koje druge divljači.*
< tur. *nafe* < pers. *nāfe.*

Náfa, v. Nafija.

nafàka (navàka, nabàka) *f* (ar.)
1. hrana, jelo i piće.
2. ono što je čovjeku od boga određeno da pojede i popije na ovom svijetu. — »Ako bude n a f a k e, videćemo se još koji put; a ako ne bude, halalite čitaoci« (Zembilj III 121); »Nestalo mu n a f a k e«; »Drugi dan druga n a b a k a« (Vuk, Posl. 70).
< tur. *nafaka* < ar. *nafaqa.*
V. nafakali, nafakasuz.

nafakàli, indecl. adj. (ar.-tur.) *prostrane nafake (čovjek) tj. srećan i blagosloven što se tiče izdržavanja i hrane.*

< tur. *nafakalı,* v. nafaka + tur. suf. *-lı.*

nafakàsuz *m* (ar.-tur.) *čovjek skučene nafake, čovjek oskudne hrane i izdržavanja.*

< tur. *nafakasız,* v. nafaka + tur. postpoz. *-sız* »bez«.

Nafìja, hipok. **Náfa** (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Nafiye,* žensko ime »Korisna« < ar. *nāfia'* »korisna«.

nafíja, v. enfija.

nafìla, nafìlja *f* (ar.) *1. nešto što je suvišno, što je nepotrebno.* — »Šta tu trošiti toliki novac i harčiti u n a f i l e, kad se...« (Zembilj III 142).

2. »*nafila namaz*« = *klanjanje koje nije obavezno nego se vrši iz veće pobožnosti za sevap.*

3. »*nafila (nafilja) džamija*« = *džamija koja se podiže iz pobuda pobožnosti i za sevap.* — »A car gradi n a f i l j u d ž a m i j u, / Od jakuta i dragog kamena« (M. H. III 84).

< tur. *nafile* < ar. *nāfilä* »dobrota, dobro djelo; dar«.

Náfiz (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Nafiz,* muško ime < ar. *nāfiḏ* »onaj koji prodire, koji probija«.

nâfta *f* (pers.) *sirova smjesa mineralnih ugljovodoničnih ulja, dobijena iz prirodnih izvora.*

< tur. *neft* < pers. *neft.*

nagìšli, nargìšli, indecl. adj. (ar.-tur.) *vezen, izvezen srmom, svilom itd.; našaran, obojen.* — »U mene su n a r g i š l i kočije«, »Neka tebe, Jovan-lacmanine, / i ti vuko n a r g i š l i-kočije« (M. H. III 212, 223).

< tur. *nakışlı* < ar. *naqš* »urezivanje, vezenje, šaranje« + suf. *-lı.*

nagràisati, nagràjisati, *nagaziti na ogramu; nastradati.* — »N a g r a i s a o kao đavo na veliki petak« (Vuk Posl. 186); »Ala ću n a g r a j i s a t i! Ubiće me iz puške« (Šol. I 111); »Još bi mogao n a g r a j i s a t i na čunu« (Devajtis 39).

Izv. od ograisati (v.) zamjenom glasa »o« sa našom prepoz. »*na*«.

nahàberiti, *javiti, doglasiti.*

Izv. od haber (v.).

nahakáretiti (se) *ružnim (se) napraviti, nagrditi (se), unakaziti (se).*

Izv. od hakare (v.).

na háneta, v. haneta.

nahériti (se), *nakriviti (se), nagnuti (se).* — »Pa samurli kapu n a h e r i l a« (K. H. II 312).

Izv. od herav, nahero (v.).

nähēro, v. herav.

náhija *f* (ar.) *župa, upravna jedinica manja od kadiluka. Dvije ili više nahija čine sudbenu jedinicu (srez) kadiluk.* — »dotira ga u ličku n a h i j u« (M. H. III 514).

< tur. *nahiye* < ar. *nāḥiyä.*

nâhoš, indecl. adj. (pers.) *poslab, neraspoložen i nehoran usljed neke tjelesne slabosti.*

< tur. *nahoş* < pers. *nāhoš, nāhuš* < pers. *nā* »ne« i pers. *hoš, huš* »dobar, lijep«.

náib *m* (ar.) *1. kadijin zastupnik ili namjesnik u nahiji koji je imao rang kadije.*

2. zamjenik, zastupnik u upravnoj službi.

< tur. *naib* < ar. *nā'ib* »zastupnik, zamjenik«.

naifríziti se, *biti pun srdžbe i bijesa, odveć se naljutiti.*

Izv. od ifriz (v.).

Náil (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Nail,* muško ime < ar. *nā'il* »onaj koji je željeni cilj postigao, dobitnik«.
V. nail biti.

Naìla, Nájla (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Naile* < ar. *Nā'ilä,* žensko ime, osn. zn.: »ona koja je željeni cilj postigla, dobitnica«.

náil biti, *postignuti željeni cilj, uspjeti u onom za čim se teži;* kaže se: »muradu je n a i l b i o«, tj. postigao je željeni cilj.
< tur. *nail* < ar. *nā'il* »onaj koji je postigao željeni cilj«.

Náim (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Naim,* muško ime, »Nježan« < ar. *nāiʿm* »nježan, mekan, vitak«.

Naìma (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Naime,* žensko ime, »Nježna« < ar. *nāiʿmä* »nježna, meka, vitka«.

nairèndati, v. naerendati.

naišáretiti, *dati neki znak gestom ili mimikom.*
Izv. od išaretiti (v.).

nâj *m* (pers.) *tanka dugačka frula na koju sviraju derviši mevlevijskog reda.*
< tur. *nay, ney* < pers. *nāy* i *ney* »frula«, osn. zn.: »trska«.

nàjabanu govoriti, v. jabana.

nàjagati, *namirisati jagom (mirišljivim uljem).* — »Beli Meho iz đerdeka ide, / kako ga je n a j a g a l o zlato« (Kurt I 34).
Izv. od jag (v.).

nâjkajlijī adj. »kail bratac i seka, nas dvoje n a j k a j l i j e« (I. Z. III 10).
Superlativ od kail, kajil (v.).

nakàhriti, *zadati nevolju, satrti.* — »Što nemade Bosna kahrimana, / Da n a k a h r i našeg dušmanina?« (Lord 231).
Izv. od kahar (v.).

nakalàfatiti se, *našminkati se, urediti se i dotjerati, ali neukusno i pretjerano;* kaže se: »gledaj one kako se n a k a l a f a t i l a!«
Izv. od kalafatiti (v.).

nakàlemiti, *1. navrnuti voćku radi oplemenjivanja.*
2. urezati ospice.
Izv. od kalemiti (v.).
V. nakalemljen.

nakàlemljen, nakàlamljen, adj. *navrnut, okalemljen.* — »Ide kao n a k a l e m l j e n« (Vuk, Posl. 96).
Izv. od nakalemiti (v.).

nakàlufiti, nakàlupiti, *ispeglati fes na kalufu.*
Izv. od kalufiti (v.).

nàkāra (nàkārada) *f* (pers.) *bubanj, instrument turske vojne glazbe.* — »Sve topove i naše kumpare, / n a k a r a d e i turske svirale«, »I sve tvoje sitne n a k a r a d e, / I doboše čim ideš na vojsku« (Vuk IX 385, VII 102).
< tur. *nakkare* < pers. *naqqāre.*

nakaráriti, *namiriti, nadopuniti do mjere.*
Izv. od karar (v.).

nàkasticē, adv., *namjerice, hotimično.*
Izv. od kast (v.).

nàkastiti, *naumiti, odlučiti se.*
Izv. od kast, kastiti (v.).

nàkāš, -áša *m* (ar.) *bojadžija, moler.*
< tur. *nakkaş* < ar. *naqqāš.*

nàkniti, -ijēm, *okniti, obojiti knom.* — »N a k n i š e joj i no-

ge i ruke, / Obukoše svoje odijelo« (Vuk V 513).
Izv. od kna (v.).

Nakšibèndije *m* (ar.-pers.) *derviški red kojeg je osnovao Muhamed Behaudin Nakšibendi (umro 1388 g.).*
< tur. *Nakışbendi* < pers. *naqšbendī* »bojadžija«.

nakusúriti, *namiriti, nadodati do mjere.*
Izv. od kusur (v.).

nàlbant, nàlbanta, nàlbantin *m* (ar.-pers.) *potkivač konja.* — »prekuj konju noge sve četiri, / i nalbantu zahmediju plati« (K. H. II 534).
< tur. *nalbant* < pers. *na'lbend* < ar. *na'l* »potkova« i pers. *bend,* prez. osn. od *besten* »vezati«.
V. nalbantnica.

nàlbantnica *f potkivačka radnja.* — »Svrati konja novoj nalbantnici, / prekuj konju noge sve četiri« (K. H. II 534).
Izv. od nalbant (v.).

nàlča i **nâlča** *f* (ar.-pers.) *konjska potkova; gvozdena potkovica na petama muške cipele ili čizme.* — »Nalča nisam da me konji gaze« (F. J. I 58).
< tur. *nalça* < pers. *na'lče,* pers. demin. od ar. *na'l* »potkova«.
V. nalčadžija.

Nàlčadžīć, v. nalčadžija.

nàlčadžija *m* (ar.-pers.-tur.) *zanatlija koji pravi potkovice za muške cipele i čizme. To je u Sarajevu bio esnaf, čije su se radnje nalazile s južne strane Brusabezistana.*
Od ovog je nastalo prezime Nàlčadžīć.
< tur. *nalçacı,* v. nalča + tur. suf. *-cı.*

nálet *m* (ar.) *1. prokletnik; fig.: đavo, šejtan.* — »Be vidi ti naleta! Be vidi ti šejtana!« (Zembilj III 51).
2. prokletstvo.
Mtetatezom nastalo od lanet (v.).
V. nalet đavla, nalet ga bilo, naletlema, naletnik, naletosum.

nálet đavla — nálet šejtana! interj., *proklet neka je đavo — šejtan!*
Izv. od nalet (v.).

nálet ga bilo! interj., *proklet bio! neka je proklet!*
Izv. od nalet (v.).

naletlèma (naljetljèma) *f* (ar.-tur.) *prokletstvo.* — »Pa na mene naljetljemu dao, / Pa me danas surgun učinijo« (Lord 20).
< tur. *lânetleme* »prokletstvo«.

náletnīk *m, prokletnik, đavo.*
Izv. od nalet (v.).

náletōsum! interj. (ar.-tur.) *neka ga đavo nosi! proklet neka je!* »Naletosum, tobe jarabi! i Bosnu vilajet i Srbe pravoslavne i Muslimane . . .« (Zembilj III 50).
< tur. *lânet olsun!* neka je proklet!, v. nalet + tur. *olsun!* »neka je«.

nalimānka *f, njemačka puška, puška njemačke izrade.* — »da ja nađem pušku nalimanku« (K. H. II 108).
Metatezom od alamanka (v.).

nàlpora *f* (ar.-pers.) *komad potkove.*
< tur. *nalpare* < pers. *na'lpāre* »komad potkove«.

nàlule, v. nalune.

nàlune, nànule, nàlule, sing. **nàluna** *f* (ar.) *vrsta drvene otvorene obuće: sastoji se od komada drveta lijepo izrađenog i po-*

nekad sedefom ili čime drugim ukrašenog, sa dvije potpetice i jednim kajišem koji se navlači na prste. Nose se samo izvan kuće. — »pa poteže od zlata n a l u n u« (F. J. I 128); »a na nogam' sedefli n a n u l e« (K. H. I 504).
< tur. *nalın* < ar. *na'leyn*, dual od ar. *na'l* »obuća, osobito drvena«.
V. nalundžija.

nalùndžija, nanùldžija *m* (ar.-tur.) *zanatlija koji pravi i prodaje nalune.*
< tur. *nalıncı*, v. nalune + tur. suf. *-cı*.

naljetljèma, v. naletlema.

nâm, gen. náma, *m* (pers.) *glas, popularnost;* »na námu« = na glasu, popularan. — »Oglasi se na n a m u divojka«, »vid' de n a m a bega udbinskoga« (M. H. III 466, 174).
< tur. *nam* < pers. *nām* »glas, ime«.
V. namli, nam benam.

náma *f* (pers.) *pismo, dopis.* — »I dosad su n a m e dolazile, / od našega stola i Stambola« (K. H. I 125); »Pade banu knjiga iza kape, / Alibeg je knjigu prihvatio, / al' to n a m a budimskog vezira« (F. J. II 354).
< tur. *name* < pers. *nāme* »knjiga, djelo; pismo«.
V. složenice sa ovom kompon. pod: . ahdnama, kanunnama, ruznama, salnama, sejahatnama, Šahnama, šehadetnama, tabirnama, tandrnama, vasijetnama, emernama, izunama, jilduznama.

namáhrem *m* (pers.-ar.) *onaj koji nije bliži rod i od koga se muslimanka treba da krije, tj. da ne izlazi otkrivena pred njega.*
< tur. *nâmahrem* < pers. *nāmaḥrem* < pers. *nā* »ne« i ar. *maḥräm* »zabranjena stvar, svetinja; fig.: »bliži rođak od koga se žena ne krije«; prema tome: »onaj koji nije bliži rođak i sa kojim nije zabranjen (mahrem) brak«.

nàmajhoš, v. majhoš.

namàsatiti, *naoštriti nož, perorez i sl.*
Izv. od masat (v.).

namàskariti se, *našaliti se.* — »te se mlađom tad n a m a s k a r i o« (M. H. X 64).
Izv. od maskara, maskariti se.

namáščija *m* (pers.-tur.) *klanjač, onaj koji redovno klanja namaz.*
< tur. *namazçı*, v. namaz + tur. suf. *-çı*.

nàmāz, -áza *m* (pers.) *muslimanska molitva koja se obavlja pet puta na dan u određeno doba, a vrši se klanjanjem i izgovaranjem rečenica iz kur'ana i molitava na arapskom jeziku. Prvi namaz, sàbah-nàmāz, jutarnja molitva klanja se u zoru prije izlaska sunca; drugi, podne, klanja se u podne; treći, ićindija ili ikindija, između podne i večeri; četvrti, akšam, u prvi sumrak, odmah po zalasku sunca, i peti, jacija, klanja se oko dva sata po zalazu sunca. Namaz se sastoji od dva ili više rećata (v.), a rećat od kijama (v.), rućua (v.) i sedžde (v.).* — »dok je klanjo turskoga n a m a z a« (K. H. I 92).
< tur. *namaz* < pers. *namāz*.
V. namazbez, namaščija, binamaz.

nàmāzbez *m* (pers.-ar.) *šamija (povezača, rubac) kojom se muslimanka pokriva kada klanja namaz.*
< tur. *namaz bezi*, tur. izft., v. kompon. pod namaz i bez.

nâm bènām, indecl. (pers.) *po izbor, probrani, bolji od boljega.* — »došlo mi pet stotin' prstena, / sve n a m b e n a m od naših glavara, / sve od aga i od bajraktara« (F. K. 1886 13).
< tur. *nam benam* < pers. *nām* »glas, ime« i pers. *benām* »znani, poznati, glasoviti«.

námćor i **nàmćōr** *m* (pers.) *nezahvalnik, onaj koji zaboravlja dobro koje mu je neko učinio.* < tur. *nankör,* vulg. *namkör* < pers. *nānkūr,* slož. od pers. *nān* »kruh« i pers. *kūr* »slijep«.

Námik (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Namik,* muško ime, < ar. *nāmiq* »onaj koji piše«.

námli, indecl. adj. (pers.-tur.) *na glasu, poznat, popularan.*
< tur. *namlı,* v. nam + tur. suf. *-lı.*

námūs, -úsa, **námūz,** -úza *m* (grč.) *čast, čestitost, poštenje, karakter.* — »to s' obraza i n a m u s a tiče« (K. H. I 118); »U zdravlje ti čekala Fatima, / Sve ti rza i n a m u z a čuva« (Lord 23).
< tur. *namus* < ar. *nāmūs* i pers. *nāmūs* < strgrč. *nómos.*
V. namusli.

namusàlatiti (se), *nametnuti (se) nekome;* kaže se: »ti si mi n a m u s a l a t i o onog mahnitova i ne mogu ga se riješiti«.
Izv. od musalat (v.).

namúsli, indecl. adj. (grč.-tur.) *častan, pošten, čestit.*
< tur. *namuslu,* v. namus + tur. suf. *-lu.*

nána *f* (ar.) *metvica, pitoma nana: Mentha piperita L., divlja nana: Mentha sylvestria L., fam. Labiatae.*
< tur. *nane* < ar. *na‘na*, *na‘nā‘*.
V. nane-ruh, nane-šećer, nanijag.

nána, v. nena

nâne-rūh i **nâne rûh** *m* (ar.) *ekstrakt od nane, mentol.*
< tur. *nane ruhu,* tur. izft. od ar. *na‘na‘* »nana« i ar. *rūḥ* »duša; ekstrakt«.

nâne-šèćer *m* (ar.-pers.) *šećerlema sa ekstraktom od nane, sa mentolom.*
< tur. *nane şekeri,* tur. izft., v. kompon. pod nana i šećer.

nánijag, nánejag *m* (ar.-tur.) *mirisavo ulje od nane, oleum menthae.*
< tur. *nane yağı,* tur. izft., v. kompon. pod nana i jag.

nanìjetiti, *naumiti; namijeniti.*
Izv. od nijet, nijetiti (v.).

nanìšaniti (nanìkšaniti) *naciljati, naperiti na nešto pušku ili neko drugo oružje, pravo usmjeriti.* — »Metnu strijelu na zlatnu tetivu, / n a n i k š a n i i s desna i s lijeva« (I. Z. II 21).
Izv. od nišan, nišaniti (v.).

nànule, nanùldžija, v. nalune, nalundžija.

nàpobaška i **napobàška,** adv. (srp. hrv.-tur.) *svako samo za se, rastavljeno, odvojeno.*
Izv. od pobaška (v.) sa našom prep. »*na*«.

nâr, gen. **nára** *m* (pers.) *pitomi šipak, Punica granatum L. var. sativum, Maly.*
< tur. *nar* < pers. *nār, enār.*

nära *f* (ar.) *1. vika, cika, dreka.* — »Proču s' n a r a ličkog poglavara: / »Hala djeco, lički sokolovi!« (M. H. IV 215).
2. njiska, rzanje konja. — »Zla je n a r a u đogata moga« (M. H. III 235)· < tur. *nara* < ar. *na‘rä.*

rak *m* (pers.) *od strane vlasti određena i maksimirana cijena životnim namirnicama.*

< tur. *nark, narh* < pers. *narḫ, nirḫ.*

àrāndža, nàrānča *f* (pers.) *portokal, pomorandža.* — »Kad se s Marom svatovi vraćahu, / počiniše pod žutom n a r a n d ž o m«, »đever s snahom pod žutom n a r a n č o m« (Vuk I 42, 43).

< tur. *narenc* < ar. *nārānǧ* < pers. *nāreng.*

àrandžast, nàrančast, adj. *boje narančе.*

Izv. od narandža, naranča (v.).

nargila *f* (pers.) *vrsta istočnjačke naprave za pušenje posebne vrste duhana tzv. »tumbećije«. To je poveća staklena boca napunjena vodom i krivudava cijev, dugačka oko 1—2 m, koja jednim dijelom ulazi u bocu, a na drugom dijelu je pipa za pušenje. Na vrhu boce je lula napunjena tumbećijom. Pušač uvlači rashlađeni dim.* — »u ruci mu sedefli šargija, / a u drugoj sajvat i n a r g i l a« (I. Z. IV 28).

< tur. *nargile* < pers. *nārgīle* »nargila« < pers. *nārgīl, nārčīl* »indijski orah«.

nargìšli, v. nagišli.

nasàčmati, *uresiti resama ili vezom.*

Izv. od sačma (v.).

na sagànake, v. saganak.

nasamáriti (se), *namagarčiti (se), podvaliti drugom ili sam sebi.*

Izv. od samar (v.)

nàsīb, -iba *m* (ar.) *1. suđenik, suđeni momak, suđena djevojka;* kaže se: «u n a s i b a đebra na očima«, tj. u momka kome je suđeno da uzme jednu djevojku kao da je đebra (v.) na očima pa ne vidi mane u djevojke. *2. »nàsīb učiniti« = dosuditi, odrediti.*

< tur. *nasib, nasip* < ar. *naṣīb.*

Násih (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Nâsih* < ar. *Nāṣiḥ,* muško ime »Savjetnik«.

Nasìha (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Nâsiha,* žensko ime, »Savjetnica« < ar. *nāṣiḥa* »ona koja daje savjete, savjetnica«.

nasihàčija *m* (ar.-tur.) *onaj koji savjetuje, koji daje savjete.*

< tur. *nasihatçı,* v. nasihat + tur. suf. -çı.

nasíhat *m* (ar.) *savjet.* — »Tko ne traži n a s i h a t a, izješće šamar musibeta« (Nar. bl. 174); »Vrijedi ti ovaj n a s i h a t više nego da ti platim i čitav dukat« (Čolak. 29).

< tur. *nasihat* < ar. *naṣīḥa.*

V. nasihačija, nasihatiti.

nasíhatiti (nasíjatiti), *savjetovati.* — »... nego smo u finoj formi savjetovali i n a s i j a t i l i« (Zembilj II 114).

Izv. od nasihat (v.).

Násir (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Nâsir* < ar. *Nāṣir,* muško ime, osn. zn.: »onaj koji pomaže drugom, pomagač«.

Násko, v. Nazim.

Nasrùdīn, -ína (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Nasruddin, Nasretin* < ar. *Naṣru-ddīn,* muško ime, osn. zn.: »pomoć vjere islama«.

násul ćeif? násul këjf? (tur.-ar.) *kako si? jesi li dobro i zdravo?*

< tur. *nasıl keyif?* < tur. *nasıl* »kako?« (od tur. *ne* »šta, kako« i ar. *aṣl* »temelj, istina«) i ar. *keyf,* v. ćeif.

nàsuliti (se), *izmiriti (se), pomiriti (se), nagoditi (se), naravnati (se).* — »pa se tako n a s u l i š e Turci« (K. H. I 437); »Lako ćeš se s banom n a s u l i t i« (Lord 283).
Izv. od sulh (v.).

Nāšid (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Naşid,* muško ime, »Pjesnik« < ar. *nāšid* »pjesnik«.

natàhmīn, adv. (srp. hrv.-ar.) *po prilici, vjerovatno.*
Hibr. r.: v. tahmin i naša prepoz. *»na«.*

natanáne, v. natenane.

natenháne, natenáne, natanáne, adv. (srp. hrv.-pers.) *nasamo, u tišini, u dokolici; polagano.* — »Prinašao je n a t e n a n e kašiku ustima i n a t e n a n e se razgovarao, gunđajući sa susedom s desne strane « (Devajtis 8)
Hibr. r.: < tur. *tenha* < pers. *tenhā* »sam, prazan, pust« i naša prep. *»na«* i postpoz. *»ne«.*

nàters, adv. (srp.-hrv.-tur.) *naopako, naizvrat.*
Hibr. r.: v. ters i naša prep. *»na«.*

nàut, v. nohut.

navàka, *nafaka.*

nàvakat, adv. (srp. hrv.-ar.) *na vrijeme, u pravo doba.* — »pa n a v a k a t akšam saklanjaše« (M. H. III 447).
Hibr. r.: *vakat* i naša prep. *»na«.*

Náza, v. Nazića.

nàzar *m* (ar.) *urok;* kaže se: »dijete je oboljelo od n a z a r a«
< tur. *nazar* »urok« < ar. *naẓar* »gledanje«.

názić, adj. (pers.) *prefinjen, nježan, lijepa i nježna tijela.*
< tur. *nazık* < pers. *nāzuk.*
V. Nazića, nazićane.

Nazìća, hipok. **Náza** (pers.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Nazık,* žensko ime, »Nježna« < pers. *nāzuk,* v. nazić.

nazićáne, adj. i adv. (pers.) *1. prefinjenog držanja, elegantnog ponašanja.*
2. *prefinjeno, nježno, elegantno.*
< tur. *nazıkane* < pers. *nāzukāne,* v. nazić.

Názif (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Nazif,* muško ime »Čisti« < ar. *nāẓif* »čist«.

Nazìfa (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Nazife,* žensko ime, »Čista« < ar. *nāẓifā* »čista«.

Názim, hipok. **Násko** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Nâzım,* muško ime, »Pjesnik« < ar. *nāẓim* »onaj koji niže; onaj koji niže riječi«, fig.: »pjesnik«.

názir, názor *m* (ar.) *nadziratelj, pazitelj, kontrolor, naročito državne i vakufske imovine.*
< tur. *nazır* < ar. *nāẓir.*
V. nazoriti.

nàzli, indecl. adj. (pers.-tur.) *dražestan, dopadljiv, koketan, otmjen.* — »n a z l i hòda, gospodskog si roda« (I. Z. IV 124).
< tur. *nazlı* < pers. *nāz* »nježnost, mekost, krasota« + tur. suf. *-lı.*

nāzōr, adv. (srp. hrv.-pers.) *silom, nasilu.* — »Da me nisi mog'o udomiti, / Veće n a z o r njemu uvalio« (Petran. 447).
Hibr. r.: v. zor i naša prep. *»na«.*

názor, v. nazir.

názoriti, názor biti, *nadzirati, paziti, kontrolisati.*
Izv. od nazor, v. nazir.

... pers.) nesreća, zao udes. — »al' n e b a h t a Kumalić Nuhana!« (K. H. I 306). Hibr. r.: v. baht i naša prep. »ne«.

Nèdīm, -íma (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Nedim* < ar. *Nädīm*, muško ime, osn. zn.: »drug, pouzdani prijatelj«.

Nèdžād, -áda, **Nèdžāt,** -áta, hipok. **Nédžmo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Necat*, muško ime, »Spas« < ar. *näǧād* »spas«.

nedžári pl. (ar.) *ovako se nazivaju jednim imenom ove građevinske zanatlije: klesari, dunđeri, dogramadžije i ćerestedžije. Od ovog je nastalo ime selu Nedžárīći koje se nalazi između Sarajeva i Ilidže.*
< tur. *neccar* < ar. *näǧǧār*.

Nedžárīći, v. nedžari.

nedžáset *m* (ar.) *ljudski ili životinjski izmet, poganština.*
< tur. *necaset* < ar. *näǧāsä*.

Nèdžīb, -íba (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Necib* < ar. *Näǧīb*, muško ime »Plemeniti« < ar. *näǧīb* »plemenit, dobra roda; izvrstan«.

Nedžíba i **Nedžìba** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Necibe*, žensko ime, »Plemenita« < ar. *näǧībä* »plemenita, dobra roda; izvrsna«.

Nédžmo, v. Nedžad.

nèfer *m* (ar.) *obični vojnik, vojnik—pješak; obični građanin.* — »nit se znadu age, nit n e f e r i« (Muz. zap. Inst. 60).
< tur. *nefer* < ar. *näfär*.

nèfes, nèfez *m* (ar.) *dah, dušak, disanje, izdisaj.*
< tur. *nefes* < ar. *näfäs*.
V. nefese tegliti.

nèfese tegliti, *izdisati, umirati.*
Izv. od nefes (v.).

Nefísa (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Nefîse*, žensko ime, »Ljepotica« < ar. *näfīsä* »izvanredno lijepa«.

nȅfs *m* (ar.) *strast, seksus.*
< tur. *nefis* < ar. *näfs*.

nèhajir, nèhair *m* (srp. hrv.-ar.) *nedobro, nesreća.* — »nije hajir, već n e h a j i r majko!« (Beh. I 31).
Izv. od hajir, hair (v.) i naše prep. »ne«.

neìmār, -ára *m* (ar.) *arhitekt, graditelj, građevinski inžinjer.* — »Kad to vidje Mitre n è i m a r e« (K. H. I 79).
< tur. *mimar* < ar. *mi'mār*.
V. mimar.

nȅise, nêjse, hèrneise, helenêjse, konj. (tur.) *kako god bilo, kako mu drago, makar, tešto.*
< tur. *ne ise, her ne ise, hele ne ise.*

nèkadarīsē, konj. (tur.-ar.) *koliko-toliko, koliko bilo.*
< tur. *nekadar ise* < tur. *ne ise*, v. neise i ar. *qadär* »količina, iznos«.

nȅm, nèmli, v. mem, memli.

nȅmelāzum! interj. (tur.-ar.) *šta se to mene tiče! šta mi je briga za to!*
< tur. *neme lâzım* < tur. *ne* »šta« + tur. *me* »mi, meni« + ar. *lāzim* »potreban« (v. lazum). Elezović, tumačeći »neme ljazim«, navodi da je ono »ne« naša negat. čestica. Međutim ovaj je turcizam, kako je gore objašnjeno, u cijelosti preuzet iz turskog jezika.

néna, nána, néne *f* (tur.) *1. baba, očeva ili materina mati.* — »za drugog sam isprošena, n e n o« (K. H. I 159).
2. majka. — »Razbolje se Mejra / na n e n i n u krilu, / u n e n i n u dvoru. / Pitala je majka: / Šta je tebi, Mejro? / Ne pitaj me, n e n o! (Vuk I 278).
3. baka, stara žena. — »Stara n e n e skutu poletila« (M. H. III 67).
< tur. *nine* »mati; baba«.

nèrāhat, adj. (srp. hrv.-ar.) *nespokojan.* — »Sve ti age rahat u mejhani, / al' n e r a h a t starac Čejvan aga« (K. H. I 429).
Hibr. r.: v. rahat i naša prepoz. *»ne«.*

nèrede, adv. (tur.) *gdje li:* »n e r e d e džin, n e r e d e šejtan!« tj. gdje li džin, gdje li šejtan!
< tur. *nerede* »gdje«.

nèrgić *m* (pers.) *cvijet Chrisanthemum saronarium L.* — »Dvij' latife dva Paloševića, / dva n e r g i ć a dva Alikadića« (S. B. III 42).
< tur. *nergis* < pers. *nergis.*

Nerimána, Nermína (pers.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Neriman,* lično ime, < pers. *Nerīmān,* muško ime, osn. zn.: »junak, hrabar«; prema tome: »Junakinja«.

Nesìba (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Nesîbe,* žensko ime, »Plemenita« < ar. *näsībä* »plemenita, od dobra roda«.

Nëska, v. Nezira.

Nésko, v. Nezir.

nestàšluk *m* (srp. hrv.-tur.) ***nestašnost, nemarnost.***
Hibr. r.: na našu osnovu *nestaš* (od nestašan) dodan tur. suf. *-lik, -luk.*

nesvèsa, nesvesèli, v. vesve vesveseli.

nèšter *m* (pers.) *oštri ljekars odnosno berberski nož za p štanje krvi i razrezivanje rova.*
< tur. *neşter* < pers. *nīšt* »veoma oštar«.

neūzubìllāh! interj. (ar.) *bože sc čuvaj!* — »Davno je nekaka Švabo kazao da se Austro Ugarska dijeli na Cishajtaniju Translajtaniju i Kalajtaniju — biva Bosnu (n e u z u b i l l a h!)« (Zembilj III 28).
< tur. *neuzübillah!* < ar. *neū du bi-llāh!*

nèvakat *m* (srp. hrv.-ar.) *nevrijeme, nezgodno vrijeme.* — kaže se: »nemoj da mi dolaziš u n e v a k a t!«
Hibr. r.: v. vakat i naša prepoz. *»ne«.*

nèvaktom, adv., *u nevrijeme.*
Izv. od nevakat (v.).

nevázil *m* (ar.) *upala mesa oko zuba, gingivitis.*
< tur. *nevazil* < ar. pl. *näwāzil,* sing. *nāzilä* »hunjavica, prehlada«. U turskom i u našem jeziku ar. pl. upotrijebljen kao sing.

Nevrózi-sùltān, Nevrúzi - sùltān, Sùltān Nèvrūz, kratko **Nèvrūz** *m* (pers.) *prvi dan proljeća, 21. marta.*
< tur. *nevruz-sultan* »prvi dan proljeća, 21. marta« < pers. *newrūz* »novi dan« i ar. *sulṭān* »car, vladar«; ovdje se misli na pers. sultana Dželaludina Melikšaha koji je uveo kalendar, po kome nova godina počinje od prvog dana proljeća (po Š. Samiji).

Nèvzet, Nèvzat (pers.) *musl. muško ime.*
< tur. *Nevzat,* lično ime.
< pers.

..., **Nevzata** (pers.) *musl. žensko ime.*
Muškom imenu Nevzet, Nevzat (v.) dodan naš nastavak za f. *-a.*

Nèzīr, -íra, hipok. **Nézo, Nésko,** (ar.) *musl, muško ime.*
< tur. *Nezir* < ar. *Nāḏīr*, muško ime, osn. zn.: »onaj koji opominje da se ide pravim putem; propovjednik«.

Nezíra, hipok. **Nëska** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Nezire*, žensko ime < ar. *nāḏīrä* »ona koja opominje da se ide pravim putem; propovjednica.

Nézo, v. Nezir.

nìćāh, -áha *m* (ar.) *1. brak, vjenčanje.* — »žena pod n i ć a h o m« = vjenčana, udata žena; »kome gore oba oka vrana, / gledao je žene pod n i ć a h o m« (S. S. 123).
2. fig.: mehr, tj. gotovina ili imovina koju daje muž ženi prilikom sklapanja braka, v. mehr. — »Da ti dadem n i ć a h i nafaku, / Zlato bona za života moga«, »Na der Zlate od mene n i ć a h a, / pòginem li kod Zadra kamena, / nek ti dužan milovanja n'jesam« (K. H. I 368); II 307).
< tur. *nikâh* (č. nikjah) < ar. *nikāḥ* »brak, vjenčanje«.

...idára (pers.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Nigâr*, žensko ime < pers. *nigār* »lijepa kao slika; draga, ljubljena«.

...fās, -ása *m* (ar.) *stanje žene porodilje od časa porođaja pa sve dok traje čišćenje.* — »Žena dok je u n i f a s u ne klanja i ne posti«.
< tur. *nifas* < ar. *nifās.*

...ájet *m* i adv. (ar.) *1. konac, kraj.*
2. na koncu: »nihajet će on slabo proći«.
< tur. *nihayet* < ar. *nihāyä.*

Nìjāz, -jáza, **Nijázija** (pers.) *musl. muško ime.*
< tur. *Niyaz, Niyazi* < pers. *Niyāz, Niyāzī*, muško ime, osn. zn.: »potreba, molba, želja; onaj koji želi«.

nìjet i **níjet** *m* (ar.) *1. namjera, nakana, naum.*
2. izreka na arapskom ili na našem jeziku neposredno pred klanjanje molitve koja sadrži odluku da će dotično lice klanjati određenu molitvu.
< tur. *niyet* < ar. *niyyä.*
V. nijetiti, nanijetiti, zanijetiti, nijetli, nijet učiniti.

nìjetiti, *1. namjeravati, namjenjivati.* — »Ne skidaj ih, draža od očiju, / teb' uzimo, tebi n i j e t i o, / ti ih nosi u Kopčića dvore« (Nar. bl. 247).
2. izgovarati nijet (v.) neposredno pred klanjanje molitve.
Izv. od nijet (v.).

nijètli, indecl. adj. (ar.-tur.) *namjeran, odlučan (na nešto);* kaže se: »n i j e t l i sam sutra putovati«.
< tur. *niyetli*, v. nijet + tur. suf. *-li.*

nìjet učiniti, *1. naumiti, odlučiti se.* — »A n i j e t sam bio **u č i n i o**, / Da se spustim do pod tvoju kulu« (Vuk, Rječnik); »eto ja sam n i j e t u č i n i o« (M. H. III 77).
2. izgovoriti nijet (v.), neposredno pred klanjanje molitve.
Izv. od nijet (v.).

nìkšan, nìkšaniti, v. nišan, nišaniti.

nímet *m* (ar.) *1. božja blagodat, božji dar.*
2. fig.: hljeb. — »Ni Alema, tako mi kalema! / Ni Ćimeta, ta-

ko mi n i m e t a!« (Vuk V 363); »Halal mu onaj bosanski n i m e t što ga jede« (Zembilj III 43).

< tur. *nimet* < ar. *ni'mä* »blagodat«.

Nisa, v. Enisa.

nísān, -ána *m* (asir.) *1. mjesec april po starom (julijanskom) kalendaru, tj. od 14 aprila do 13 maja po gregorijanskom kalendaru.* — »Ovog ljeta petoga n i s a n a, / vijest stiže čestitog sultana« (Muz. zap. Inst. 1746). *2. kiša koja pada u ovom mjesecu.*

< tur. *nisan* < ar. *nīsān* < asir.

nìšàdor i **nìšáder** *m* (pers. i ar.) *salmijak, Chlorammonium.*

< tur. *nışadır* < ar. *nišādir*, odnosno < pers. *newšādur, nešādur.*

nìšan (nìkšan) *m* (pers.) *1. cilj, meta prilikom pucanja iz vatrenog oružja; naprava na pušci ili na topu za ciljanje* — »Biju n i š a n mladi Krajišnici«, »koji znade pušku odapeti, / i na pušci n i š a n ufatiti« (M. H. III 278); »No privati svoga dževerdana, / I sastavi n i š a n na Suljagu« (Vuk VII 34).

2. biljeg, znak na tijelu, mladež. — »Beg Mustajbeg oko konja hoda, / nesrećni mu n i š a n opazio« (K. H. I 552); »na đogi mu tri ružna n i š a n a« (F. J. I 152); »A po čem bi poznala hajduka / Mućno videt', a lasno poznati. / N i š a n mu je u desnicu ruku« (Lord 112).

3. odren, odlikovanje. — »Na glavi mu tri n i š a n a carska« (K. H. I 98).

4. biljega, obilježje, dar koji se daje djevojci prilikom vjeridbe ili prosidbe. — »a u cure n i š a n ostavio« (F. J. II 36); »I sa tobom n i š a n promijeni, Da isprosi Ćatićevu sestru (Lord 120).

5. nadgrobni kamen na muslimanskom grobu. — »Pa on lež u zelenu travu, / a leđima ka bur izmjerio, / pa sam sebi po sadi n i š a n a« (K. H. III 428)

< tur. *nişan* < pers. *nišan.*

V. nišandžija, nišaniti, nanišaniti.

nìšàndžija (nìkšàndžija) *m* (pers.-tur.) *strijelac.* — »N i š a n d ž i j e, nišan zaturiše« (K. H. I 366); »neuljudna šala je kao i prepunjena puška, koja se trgne natrag i udari n i š a n d ž i j u« (Skot).

< tur. *nişancı*, v. nišan + tur. suf. *-cı.*

nìšaniti (nìkšaniti), *ciljati.* — »tko vuka gađa, bistro valja da n i š a n i« (Nar. bl. 179).

Izv. od nišan (v.).

nìšèste n, **nìšèsta, nešèsta** *f* (pers.) *pšenični skrob u prahu koji se upotrebljava za spravljanje slatkih jela.*

< tur. *nişasta* < pers. *nišāste.*

nìtaluk *m* (srp. hrv.-tur.) *mosur na koji se namotava pređa za vezivanje niti ako se prekine* (v. GZM 1957 55).

Hibr. r.: od naše riječi *nit* i tur. suf. *-lik, -luk.*

nitkòvluk *m* (srp. hrv.-tur.) *svojstvo nitkova, niskost, pokvarenost.* — »Sačuvaće me od n i t k o v l u k a milostivi bog i pokojni otac na nebu!« (Devajtis 236).

Hibr. r.: našoj riječi *nitkov* dodan tur. suf. *-lik, -luk.*

nízām, -áma *m* (ar.) *1. regularna vojska u Turskoj Carevini, ustanovljena 1826 godine; vojnik*

te vojske. — »Mrtva glava n i z a m daje« (Vuk, Posl. 183); »Aman, pašo, ti tvoji n i z a m i / potraše mi smilje i kovilje« (I. Z. I 62).

2. red, poredak, raspored.
< tur. *nizam* < ar. *niẓām* »red, poredak, pravilo« itd.
V. nizami-džedid, nizimlija.

nizámi-džèdīd, -ída *m* (ar.) *nova vojska.*
< tur. *nizam-i cedit* < ar. *niẓām*, v. nizam i ar. *ǧādīd* »nov«.

nizìmlija *m* (ar.-tur.) *pripadnik carske vojske nizama.* — »N i z i m l i j e telegraf iziđe, / đevlet veli da se daju ključi / od sve Bosne i Hercegovine« (I. Z. II 188).
< tur. *nizamlı*, v. nizam + tur. suf. *-lı*.

nobèčija *m* (ar.-tur.) *stražar, redar.* — »pa Vukove kolju n o b e č i j e«, »tude mnoge paše nalazio, / gole sablje drže pred vratima, / jer su paše carske n o b e č i j e« (K. H. I 90, 489).
< tur. *nöbetçi*, v. nobet + tur. suf. *-çi*.

nóbe-šèćer, nóbet-šèćer *m* (ar.-pers.) *kandisani šećer, žuti šećer.* — »prepuknula i rastopila se, / kano n o b e š e ć e r u maštrafi« (I. Z. II 210); »kupiću ti n o b e t š e ć e r, da jedeš« (GZM 1907 631).
< tur. vulg. *nobet şekeri*, knjiž. *nebat şeker* < ar. *näbāt* »biljka, rastinje« i pers. *šeker* »šećer«.

nóbet *m* (ar.) *straža, smjena; red, turnus.* — »Moliću se našem Borculiću, / da mi vratim' budeš na n o b e t u« (K. H. II 444).
< tur. *nöbet* < ar. *näwbä* »red, reda, turnus«.
V. nobečija.

nòhut (nòut, nàut) *m* (pers.) *slanutak, slani grah, Cicer arietinum L., Prženo i samljeveno sjeme se upotrebljava kao dodatak kafi.*
< tur. *nohut* < pers. *nohūd, nuhūd.*

nòksān, adj. (ar.) *nepotpun, manjkav.*
< tur. *noksan* < ar. *nuqṣān.*
V. noksanluk.

noksánluk *m* (ar.-tur.) *nepotpunost, manjkavost.*
< tur. *noksanlık*, v. noksan + tur. suf. *-lık.*

nòkta *f* (ar.) *tačka.*
< tur. *nokta* < ar. *nuqta.*

nòut, v. nohut.

nováјlija *m* (srp.hrv.-tur.) *novi; početnik.* — »Moja sablja, moja n o v a j l i j o« (Vuk, Rječnik). Hibr. r.: našoj riječi *nov, novi* dodan tur. suf. *-li* sa umetkom glasa »j«.

Nòvalija *m* (srp. hrv.-tur.) *Novljanin, građanin iz Novog.*
Od ovog je došlo prezime Nòvalija (u Sarajevu).
Hibr. r.: našoj riječi »Novi« (preudešenoj da bi primila tur. suf.) + tur. suf. *-li.*

nùfūs, nùfūz, -úza *m* (ar.) *1. stanovništvo, žitelji; lica, osobe.* — »Nufuščije n u f u z popisaše, / popisa se malo i veliko« (I. Z. III 63).

2. fig.: popis stanovništva; knjige koje sadrže popis stanovništva, matične knjige; kaže se: »u n u f u s u mu stoji da je rođen (napr.) 1917. g.«.
< tur. *nüfus* < ar. pl. *nufūs*, sing. *näfs* »duša, osoba, čovjek«.
V. nufus-teskera, nufuščija.

nùfūs-tèskera *f* (ar.) *rodni list.*
< tur. *nüfus tezkeresi*, tur. izft., v. kompon. pod nufus i teskera.

nufúščija *m* (ar.-tur.) *matičar; onaj koji vrši popis stanovništva i vodi matične knjige.* — »N u f u š č i j e nufuz popisaše, / popisa se i malo i veliko« (I. Z. III 63).
< tur. *nüfusçu*, v. nufus + tur. suf. *-çu, -çi.*

nùfūz, nùfūs, -úza *m* (ar.) *upliv, uticaj; dostojanstvenost.*
< tur. *nüfuz* < ar. *nufūḏ*.
V. nufuzli.

nufúzli, nufúsli, indecl. adj. (ar.-tur.) *uplivan, uticajan; dostojanstven.*
< tur. *nüfuzlu*, v. nufuz + tur. suf. *-lu, -li.*

nûh-nebīlèrden, adv. (ar.-tur.) *iz prastarih vremena (kaže se za nešto što je veoma staro).*
< tur. *Nuh-i nebiden* »od Nuh-pejgambera, od Noja«.
V. Nuh-pejgamber.

Nûh, hipok. **Nùhan, Núho, Núko, Núšo** (jevr.) *musl. muško ime.*
< tur. *Nuh* < ar. *Nūḥ*, muško ime, Noje < jevr.

Nùhan, v. Nuh.

Núho, v. Nuh.

Nûh-pejgàmber *m* (jevr.-pers.) *Nuh, Noje.*
V. Nuh i pejgamber.

Númān, -ána, hipok. **Númo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Numan* < ar. *Nu'mān*, muško ime, »Crveni«, osn. zn.: »krv«, fig.: »crveni«.

Númo, v. Numan.

nūn *m* (ar.) *ime arapskog slova »n«.*
< tur. *nun* < ar. *nūn.*

Núna, v. Memnuna.

nûr, -úra, **núrak,** gen. **núrka** *m* (ar.) *1. svjetlo, svjetlost; svježina.* — »Šta ne valja da čine deca: Da se ne ogledaju na ogledalu pre godinu dana, jer neće imati n u r a (svježine) u obrazu« (Miodrag. 180); »Prosolidio se, provaljanio se i dobio malo n u r a u obrazu« (Zembilj II 98).
2. svjetlost, plamen, koja se po narodnom vjerovanju, pojavljuje na grobovima pobožnih ljudi, svetitelja i na mjestima gdje se nalazi zakopano blago (fosforescencija). — »Hadži Ahmed, mujezin, priča pod krk-jeminom, da je te večeri vidio n u r na grobu hafiza« (Gajret 1931 7); »Nad Emkom je n u r a k progorio, / Više glave n u r a k progorio« (Vuk I 501).
< tur. *nur* < ar. *nūr.*
V. Nurija, Nura, nurli.

Núra, v. Nùrija.

Núrija, Nurùdīn, -ína, hipok. **Nùrkan, Núrko** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Nuri*, muško ime »Svjetli« (< ar. *nūr* »svjetlo« + ar. adj. suf. *-ī*) i tur. *Nuruddin* < ar. *Nūru-ddīn*, muško ime, osn. zn.: »svjetlo vjere islama«.

Nùrija, hipok. **Núra, Nürka** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Nuri*, lično ime, »Svjetla« (uspor. »Svjetlana«), v. Núrija.

Nürka, v. Nùrija.

Nùrkan, v. Núrija.

Núrko, v. Núrija.

núrli, indecl. adj. (ar.-tur.) *svjetao;* »**núrli lica**« = svjetla, svježa lica; »**núrli čela**« = svjetla čela.
< tur. *nurlu*, v. nur + tur. suf. *-lu, -li.*

Nurùdīn, v. Núrija.

nùskadžija *m* (ar.-tur.) *onaj koji piše zapise, koji zapisuje (protiv bolesti, uroka itd.).*
< tur. *nuskacı, muskacı, nushacı* < ar. *nusḫa* »rukopis, pismo« + tur. suf. *-cı*.

Núsra, v. Nusreta.

Nùsret, hipok. **Núsro** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Nusret*, muško ime < ar. *nuṣrä* »pomoć«.

Nùsreta, hipok. **Núsra** (ar.) *musl. žensko ime.*
Muškom imenu Nusret (v.) dodan naš nast. za f. *-a*.

Núsro, v. Nusret.

Núšo, v. Nuh.

nùvāb, nuváblija, v. Mektebi — *muvab, mektebi-muvablija.*

nùzla *f* (ar.) *bolest desni oko zuba, krupa, krupica, scorbutus.*
< tur. *nuzle* < ar. *näzlä* »hunjavica, prehlada«.

O

obàjatiti, *izgubiti svježinu, okorjeti, otvrdnuti.*
Izv. od bajat (v.).

obàkšičiti, *obdariti.* — »Čime ću te o b a k š i č i t i, draga, / sinoć sam ti bio na pendžeru« (I. Z. IV 29).
Izv. od bakšiš (v.).

obalijéstiti se, *onesvjestiti se.*
Izv. od bailisati se (v.).

òbaška, adv., *odvojeno, posebno.*
Izv. od baška (v.).

obatáliti (se), *pokvariti (se).*
Izv. od batal, bataliti (v.).

òbdulja *f* (tur.) *konjska trka.*
< tur. *öndül* »nagrada koja se daje trkačima na trci; opklada«.
V. obduljaš.

obdùljāš, -áša *m trkači konj.*
Izv. od obdulja (v.).

obehàrati, *rascvjetati se (beharom).*
Izv. od behar, beharati (v.).

obehútiti, obevútiti, *obeznaniti, onesvijestiti.* — »Brzo skoči vuče, brže Mikluš tuče / — Nekoliko puti, pa ga o b e v u t i« (Zmaj 143).
Izv. od behut, bevut (v.).

obenđèlučiti, *opojiti, omamiti.* — »U nju meće benđeluka belog, / Dok je Ivu o b e n đ e l u č i o« (Vuk V 552).
Izv. od benđiluk, benđeluk (v.).

obenđìjati, *opčiniti, opojiti, omamiti.* — »u njeg bacaj mnogo benđeluka, / neš li kako o b e n đ i j a t jenđu« (Beh. I 335).
Izv. od benđijanje (v.).

obihmáliti, *zanemariti, izgubiti volju i predanost za kakav rad ili dužnost.*
Izv. od ihmaliti (v.).

obilan, v. bilal, bilan.

obispátiti, *dokazati, posvjedočiti.*
Izv. od ispatiti (v.).

obràzli, indecl. adj. (srp. hrv.-tur.) *pošten, karakteran.*
Hibr. r.: naše *obraz* + tur. suf. *-li.*

obràzluk *m* (srp. hrv.-tur.) *uzda.* — »Ufat' majci konja za o b r a z l u k« (nar. pj.).
Hibr. r.: naše *obraz* + tur. suf. *-luk, -lik.*

òčarčiti, c. čarčiti.

òćederiti se, *rastužiti se, ožalostiti se.*
Izv. od ćeder (v.).

òćefšiti, v. oćevšiti.

òćelaviti, *imati ćelu na glavi, postati gole glave.*
Izv. od ćela (v.).

ćevšiti, *izvršiti uviđaj, izvršiti procjenu, ustanoviti poljsku štetu.*
Izv. od ćevš, ćevšiti (v.).

ćoraviti, oćóriti, *postati ćorav, oslijepiti.*
Izv. od ćor (v.).

oda *f* (tur.) *najmanja jedinica plaćene vojske. Više oda sačinjavali su jedan džemat. Na čelu ode je odobaša.*
< tur. *oda,* osn. zn.: »soba«.
V. odabaša, odadžija, odaja, odaliska, odobaša.

ȍdabaša (ȍdobaša) *m* (tur.) *1. portir u hanu; natkomornik; upravnik odjeljenja.*
2. v. odobaša.
< tur. *oda başı,* tur. izft., v. kompon. pod odaja i baš.

ȍdadžija *m* (tur.) *sobar, sobarica, poslužitelj.*
< tur. *odacı,* v. odaja + tur. suf. *-cı.*

ȍdaja *f* (tur.) *soba.* — »Što god može stade u o d a j u« (K. H. I 462); »... čiji je let kroz puste o d a j e uznemiravao one koji su čuli šum ...« (Skot 116).
< tur. *oda.*

odàjačiti, *udariti, odadrijeti.*
Izv. od dajak (v.).

odàliska *f* (tur.) *robinja s kojom se živi kao sa bračnim drugom, iako nevjenčano; ljubavnica.*
< tur. *odalık,* »robinja s kojom se živi, ljubavnica«, v. odaja + tur. suf. *-lık.*

odbùrmati, odburmávati, *odvrnuti, odvrtati.* — »ama šta je puce pod gr'ocem, / u njem' ima dvije litre zlata, / zaburmano, pa se o d b u r m a v a« (Vuk III 356).
Izv. od burma (v.).

oddževapiti, oddževábiti, *odgovoriti.*
Izv. od dževab, dževapiti (v.).

odevréčiti se, *nageti se u stranu, prevjesiti se.*
< tur. *devrik* »prevješen, prevaljen«.

odhìdžretiti, *odseliti.*
Izv. od hidžret (v.).

odjàvašiti, *smekšati se, popustiti u srdžbi, u žestini.*
Izv. od javaš (v.).

odmàndaliti, *skinuti mandal s vrata.*
Izv. od mandal, mandaliti (v.).

ȍdobaša, ȍdabaša *m* (tur.) *starješina ode, komandir janjičarskog voda.* — »Jesi l' čuo barčul o d o b a š u?« (M. H. III 324); »a drugo je Hasan o d a b a š a« (K. H. II 51). — *Od ovog je nastalo prezime Ȍdobašić.*
< tur. *oda başı* »starješina janjičarske ode« tur. izft. v. kompon. pod oda i baš.

Ȍdobašić, v. odobaša.

odùnluk *m* (tur.) *1. prostor iza ili ispod zemljane peći gdje se drže iscijepana drva.*
2. spremište iscijepanih drva, mjesto u dvorištu gdje se drva cijepaju.
< tur. *odunluk* < tur. *odun* »drvo« + tur. suf. *-luk.*

odùzeniti, v. uduzeniti.

ȍdža, v. hodža.

Òdžaci (tur.) *industrijsko mjesto u Bačkoj, srez Sombor.*
Izv. od òdžak (v.).

òdžačār, *dimnjičar.*
Izv. od odžak (v.).

Òdžak (tur.) *varošica u Bosni, jugozapadno od Šamca, srez Doboj.*
Izv. od òdžak (v.).

òdžāk, -áka *m* (tur.) *1. dimnjak.* — »Ako kuća izgori, dug na o d ž a k izleti« (Vuk, Posl. 5).
2. ognjište. — »Jusuf je odličnog gosta zatvorio u svoju malu sobicu u kojoj je bio krevet i o d ž a k u kome se pekla kafa« (Andrić 41).
< tur. *ocak* »dimnjak, ognjište«. V. odžačar, odžaklija, kahveodžak.

òdžak *m* (tur.) *1. kuća, dom; porodica, koljeno, rod.* — »U njeg stara na o d ž a k u majka« (M. H. III 50); »Majka će ti curu isprositi, / od o d ž a k a, od kog tebi drago« (B. V. 1892 155); »Ode svaki zavičaju svome, / Osta Janko u svome o d ž a k u« (Petran. 390).
2. plemićska, begovska kuća čija su vrata uvijek otvorena za putnike—namjernike i u kojoj se, zbog toga, vatra na ognjištu (na odžaku) ne trne; dobra, bogata kuća.
3. »janjičarski odžak« je janjičarski štab koji se dijelio na jedinice zv. »orte«.
4. »tabački odžak« sačinjavaju sve tabhane i tabaci jednog mjesta.
< tur. *ocak* »ognjište, kuća, porodica, centar, štab« itd.
V. odžaković, odžakzade.

odžàklija *f* (tur.) *soba, prostorija, koja ima ognjište sa zidanim dimnjakom.*
< tur. *ocaklı*, v. òdžak + tur. suf. *-lı*.

òdžaković, *koljenović, kućić, lice iz dobre kuće, iz dobra roda.*
Izv. od òdžak (v.).

odžakzáda (ođakzáde) *m* (tur.-pers.) *isto što i odžaković* (v.). »Janjičari stare o d ž a k z a d e«, »Đe se kupi trides bajraktara, / Da zamolim redom o đ a k z a d e« (Lord 262, 287).
< tur. [illegible]
< tur. *ocak* »kuća« i pers. *zāde* »dijete«.

odutùrumiti, *postati duturum oronuti.*
Izv. od đuturum (v.).

ofàjditi se, ovàjditi se, *okoristiti se.*
Izv. od fajda (v.).

ȍf àmān! interj. (ar.) *uzvik razdraganosti, osjećajnosti; u nar. pjesmi kao refren.* — »Bosno moja, moje živovanje, / Ajšo moja, moje milovanje, / o f a m a n!« (Sevd. 48).
< tur. *of aman! uf aman!* < ar. *uff!* »uh! pi!« i aman (v.).

òferčiti, fèrak uhvatiti, *1. ocijeniti, razabrati.*
2. ustanoviti razliku između dvoga koje je od njih dvoje bolje.
Izv. od ferk, ferčiti (v.) Nije osnovana pretpostavka P. Skoka (544 oferčiti »opaziti«) da je to metaforička izvedenica od tur. *firça* »kefa«.

ofijátiti, v. fijatiti.

ofùrsatiti, *samovolju provoditi osiliti se.*
Izv. od fursat (v.).

òfuštura, indecl. (tur.) *udri odovud, udri odonud rukama il štapom po nekome.*
< tur. *oğuştura*, optat. 3 lic sing. od inf. *oğuşturmak* »trlja jedno o drugo, méljati«.

ogàjtaniti, *opšiti gajtanom.*
Izv. od gajtaniti (v.).

ògolot, ògulot *m* (tur.) *pčelin metva, pčelinja ljubica, Melis officinalis, fam. Labiateae.*
< tur. *oğul otu*, izft. od t *oğul* »roj, mlade pčele« i tur. »biljka, trava«.

ogràisati, ogràjisati, -išēm, *1. nagaziti na čine ili na džinsko kolo i od tog oboljeti.*

2. naići na kakvu neprijatnost, na zlo udariti, nastradati. — »Ograisao kao đavo na veliki petak« (Vuk, Posl. 231); »moreš lako ograjisat', dragi, / od dušmana i mojih i tvojih« (I. Z. IV 213).

< tur. *oğramak* »ograisati«, V. ograma.

ogràma (agràma) *f* (tur.) *nervoza, vrsta živčanog oboljenja koje, po narodnom vjerovanju, nastaje ako se nagazi na čini ili na džinsko kolo, tj. ako se ograiše.*

< tur. *oğrama.* Pogrešno je tumačenje P. Skoka (8 *àgrama)* koji ovu riječ veže za tur. inf. *ağrumak* »osjetiti bol«.

ògraš, ògroš, *m* **ògrašje** *n* (tur.) *borba, okršaj.* — »Božja pomoć Kosovko đevojko! / Đe si sestro na ograšju bila?« (Vuk, Rječnik); »Jer se sila oko kule svila, / Sve se ogroš slamā od pušaka« (M. H. IV 120).

< tur. *uğraş.*

ogràštisati, -išēm, *nastojati, truditi se oko nečeg.*

< tur. *uğraşmak* »nastojati, truditi se«.

ohalásiti se *1. spasiti se, izbaviti se.*

2. sretno se osloboditi poroda, sretno se poroditi.

Izv. od halasiti se (v.).

oharábiti, *postati trošan, dotrajao, zapušten.*

Izv. od harab (v.).

Òhran, v. Orhan.

ojàvašiti, *popustiti u ljutnji, popustiti uopšte;* kaže se: »zima je malo ojavašila«.

Izv. od javaš (v.).

ȍjn, òjun *m* (tur.) *igra; odigrana partija tavle.*

< tur. *oyun.*

V. ojna, ojnadžija, ojnak, ojnati.

òjna *f* (tur.) *konjsko otmjeno poigravanje;* »provoditi ojnu« = poigravati se.

Izv. od ojn (v.).

ojnàdžija *m* (tur.) *igrač, onaj koji voli igru i zabavu.*

< tur. *oynayıcı* »igrač«.

òjnak (hòjnak) *m* (tur.) *1. ono što se igra; igra; šala; predmet kojim se igra; orah kojim se gađaju kupe oraha (u igri orasima).*

2. zglob ili pregib u nekog predmeta.

3. fig.: živo i nemirno dijete.

< tur. *oynak.*

òjnati, *igrati; poigravati.*

Izv. od ojn (v.).

òjun, v. ojn.

ȍk *m* (tur.) *strijela.*

< tur. *ok.*

òka *f* (ar.) *stara mjera za težinu: 4 litre po 100 grama, odnosno 1,283 kg težine.*

< tur. *okka* < ar. *ūqiyyä.*

V. okaluk.

okabúliti, ukabúliti, *pristati na nešto, usvojiti nešto;* kaže se: »ne mogu okabuliti da me na ovaj način napada«.

Izv. od kabuliti (v.).

òkadar, adv. (tur.-ar.) *mnogo, puno, onoliko.*

< tur. *okadar* »onoliko« < tur. o »onaj« i ar. *qadr* »količina«.

òkagač *m* (tur.) *debela hrastova greda (jedna ili više ih) po sredini tavanice u starinskim magazama i u halvatima koja uglavnom drži gornju prostoriju.*

Obično se ova greda oslanja na potporanj (direk, ćursiju).
< tur. *okağaç*, bukv.: »drvo pravo kao strijela« < tur. *ok* »strijela« i tur. *ağaç* »drvo«.

òkahariti (se), òkahriti (se), òkariti (se), *ožalostiti (se), snužditi (se).* — »Zašto se je Mujo o k a h r i o«, »Nemojte mi o k a h a r i t i baba« (K. H. II 98, 544).
Izv. od kahar (v.).

okàlemiti, *oplemeniti voćku ili koju drugu biljku, navrnuti voćku.*
Izv. od kalemiti (v.).

okàluk *m* (ar.-tur.) *1. predmet koji ima težinu jedne oke (somun od oke).*
2. posuda ili boca u koju može stati 1 oka neke tečnosti.
< tur. *okkalık*, v. oka + tur. suf. *-lık*.

okìnati, v. okniti.

oklàgija *f* (tur.) *tanki obli štap za razvijanje tijesta u jufke.* — »Stara majka pitu kuha, / u ruci joj o k l a g i j a« (GZM 1907 406); »Mariška je u ispruženoj ruci držala o k l a g i j u« (Šol. I 91).
< tur. *oklağu, oklava.*

oklòbdžija, oklòpčija *m* (srp. hrv.-tur.) *onaj koji ima oklop na sebi.*
Hibr. r.: naša riječ *oklop* + tur. suf. *-ci*.

òkniti, -ijēm, **okìnati,** -nām, **okŕnati,** -ām, **oknívati,** -ām, *obojiti (bojiti) knom ruke, noge ili kosu.* — »Tuj su oni o k r n a l i Zlatu«, »Ovde ćemo o k n i v a t i Zlatu« (K. H. I 318, 311).
Izv. od kniti, kinati, krnati (v.).

oknívati, v. okniti.

okȑnati, okniti.

òksuz, v. uksuz.

okùisati, -išēm, **okùjisati,** -išēm, **(kùjisati,** -išem) *učiti ezan na munari.* — »K u j i š u boga ne spominju, / već spominju do dv'je jauklije« (I. Z. IV 218).
< tur. *okumak* »učiti, čitati«.
V. zaokuisati.

okùvetiti, *ojačati, osnažiti se.*
Izv. od kuvet (v.).

òldi, indecl. (tur.) *bî, nastade.* — »Akšam o l d i, ja u L'jevno siđoh« (M. H. X 117); »Akšam o l d i, sunce zađe« (Muz. zap. Inst. 3270).
< tur. *oldu*, perf. 3 lice sing. od *olmak* »biti«.
V. oldi-biti, olmadi, olmaz, olsun, olur.

òldi-bìti! interj. (tur.) *bî i prođe! svrši se!*
< tur. *oldu*, perf. 3 lice sing. od *olmak* »biti« i tur. *bitti*, perf. 3 lice sing. od *bitmek* »svršiti se«.

òlmadi, indecl. (tur.) *ne bî, ne dogodi se.*
< tur. *olmadı*, perf. neg. 3 lice sing. od *olmak* »biti«.

òlmaz, indecl. (tur.) *ne može biti, ne biva.* — »O l m a z pita bez masla« (Nar. bl. 135).
< tur. *olmaz*, part. imperf. (i imperf. neg. 3 lice sing.) od *olmak* »biti«.

òlsun! interj. (tur.) *neka bude! makar!*
< tur. *olsun!* imp. od *olmak* »biti«.

òluk *m* (tur.) *limeni žlijeb za odvođenje kišnice sa krova, odvodna limena cijev;* žlijeb. — »gdje curi na o l u k e zlato« (K. H. I 382).
< tur. *oluk*.
V. olukli.

olùkli, indecl. adj. (tur.) *žljebast, na oluke, kanaliran.* — »A u

ruke o l u k l i šešane« (Lord. 169).

< tur. *oluklu*, v. oluk + tur. suf. *-lu*, *-li*.

òlur, indecl. (tur.) *može, važi, biva.*

< tur. *olur*, part. imperf. od *olmak* »biti«.

òmač *m* (tur.) *vrsta domaćih kockastih rezanaca od kojih se pravi čorba.*

< tur. *oğmaç* izv. od inf. *oğmak* »trljati, gnječiti među dlanovima«.

omaríziti, *oboljeti od kakve kronične bolesti.*
Izv. od mariz (v.).

omatúhiti, omatúšiti, omatúviti, *oslabiti u pameti usljed starosti, postati matuh.*

Izv. od matuh, matuhiti (v.).

omázuliti (se), *lišiti nekog kakve koristi; izmaknuti kakvoj dobiti, neuspjeti da se postigne kakva korist.*

< tur. *mazul* < ar. *ma‹zūl* »svrgnut, odstranjen«.

Òmer hipok. **Ómo** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Ömer* < ar. *‹Umär*, muško ime, ime drugog halife iza Muhameda.

meremátiti, *popraviti.*
Izv. od merematiti (v.).

metèriziti, *napraviti opkope, rovove (meterize) oko grada.*

Izv. od meteriz (v.).

mo, v. Omer.

ı *m* (tur.) *deset (broj).*
< tur. *on.*

V. onbaša.

ıbaša *m* (tur.) *desetar u vojsci, kaplar.*

< tur. *onbaşı*, v. kompon. pod on i baš.

opáćiti (se), *1. očistiti.* — »nekoj valja dvore o p a ć i t i, / ja li svoje, ja li svoga dragog« (I. Z. IV 15).

2. očistiti se, okupati se.
Izv. od pać, paćiti (v.).

opèrdati, *postaviti pregradu, zakloniti, zagraditi.* — »koje jesu caklom o p e r d a n e« (M. H. III 263).

Izv. od perde, perda (v.).

opervàziti, *uokviriti, postaviti pervaz tj. ogradu, okolicu.* — »... i on je dao da im se o p e r v a z e grobovi kamenom« (Andrić 3): »Prvo majstor uzme parče zemlje »za dno« i rukom ga na kolu razplješće da bude potpuno ravno i tanko, a zatim ga odmah »o p e r v a z i« tj. obeleži obim dna« (GZM 1956 116).
Izv. od pervaz (v.).

òpsihriti, *opčarati, opčiniti, omađijati.*
Izv. od sihir (v.).

opùsaćen, adj., *oboružan.* — »Izved'te mi jagazli gavrana, / Oraćena i o p u s a ć e n a« (Vuk VII 97).
Izv. od pusat (v.).

opùsatiti se, *oboružati se.* — »Kad se kada l'jepo opremila, / opremila i o p u s a t i l a« (Vuk III 207).
Izv. od pusat (v.).

òraćen, òrahtćen, adj. *opremljen sa rahtom, osedlan.* — »Izved'te mi jagazli gavrana, / O r a ć e n a i opusaćena« (Vuk VII 97).
Izv. od raht (v.).

òrdaga *m* (tur.) *aga ordije, visoki čin u janjičarskoj vosjci.* — »i o r d a g u i Krlin kulagu« (K. H. I 258).

< tur. *ordu ağası*, izft., v. kompon. pod ordija i aga.

òrdija *f* (tur.) *vojska, armija u Turskoj Carevini.* — »Pod Zvornik se iskupi o r d i j a« (K. H. II 566).
< tur. *ordu.*
V. ordaga.

Òrhan, Òhran i **Òrhān, Òhrān** (tur.-tatar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Orhan*, muško ime, (< tur. *or* »opkop, šanac« i tur.-tatar. *han*, v. han).

òriden tahta-bèriden tahta, indecl. (tur.-pers.) *s brda s dola.*
< tur. *oridan tahta* »jedna daska odonud« *beridan tahta* »jedna daska odovud«.

òrman *m* (tur.) *šuma.* — »U o r m a n u čeka nas busija« (nar. pj.).
< tur. *orman.*

oròsān, orosánija, orosánlija, v. horosan, horosanija, horosanlija.

òrōz, v. horoz.

òrta *f* i kao adj. (tur.) *1. sredina, središte, fig.: mejdan, pozornica.*
2. srednji.
3. »orta janjičarska« = janjičarski odred, bataljon, koji je brojio oko 400 vojnika. Više orti skupa sačinjavaju janjičarski odžak. I sama zgrada u kojoj se bataljon nalazio zvala se orta. — »a iz o r t e hase janjičare« (K. H. I 258). Mjesto gdje se sada nalazi katolička katedrala u Sarajevu zvalo se »Orta«, jer se tu u tursko doba nalazila janjičarska orta, odnosno daira.
< tur. *orta.*
V. ortaluk.

òrtačiti se, *udruživati se u kakvom poslu.* — »Ne o r t a č i s e s onim s kim ćeš se gologlav esapiti« (Vuk, Posl. 207).
Izv. od ortak (v.).

òrtak *m* (tur.) *zajednčar, kompanjon, drug u kakvom poslu.* — »Halvaluka stotinu dukata, / i još uz to babina o r t a k a« (I. Z. IV 234); »Njegov o r t a k, Jemeljan Konstantinović Atepin« (Šol. I 107).
< tur. *ortak.*
V. ortačiti, ortakluk, uortačiti se, ortakovati.

ortàkluk *m* (tur.) *zajednica, poslovno udruživanje.* — »Bolje je svoje tele, nego u o r t a k l u k u vo« (Nar. bl. 27); kaže se: »o r t a k l u k — batakluk«.
< tur. *ortaklık*, v. ortak + tur. suf. *-lık.*

òrtakovati, -ujēm, *družiti se, udruživati se.* — »Zar s takvimi bane o r t a k u j e, / S takvimi li rujno vino pije« (M. H. II 25).
Izv. od ortak (v.).

ortàluk *m* (tur.) *tavanica.* — »Ovde možemo spomenuti i rezbarstvo primenjeno u kućama imućnijih porodica: dolafi, rafe, vrata i naročito »o r t a l u c i« (tavanice), kao rad posebnih majstora« (GZM 1954 92).
< tur. *ortalık* »ono što je na sredini, što je uočljivo«, v. orta + tur. suf. *-lık.*

òsaburiti, òsabiriti, *strpiti se, strpljivo podnijeti kakvu nevolju ili nezgodu.*
Izv. od saburiti (v.).

osàkatiti (adj. **osàkaćen**), *ozlijediti, učiniti nekog sakatim.*
Izv. od sakat, sakatiti (v.).

osamáriti, *staviti samar na konja.*
Izv. od samar (v.).

osànisati (se), osàndisati (se), *dosaditi (se), ugnjaviti (se).* —

»vrlo se je o s a n i s a o Tale« (K. H. I 409); »Umorih se ruže trgajući, / o s a n d i s a h dragog čekajući« (Muz. zap. Inst. 3680).

< tur. *usanmak* »dosaditi (se)«. V. osanisavati (se), osanma.

osanisávati (se), *dosađivati (se), gnjaviti (se).*

Izv. od osanisati (se).

osànma *f* (tur.) *dosada, dosađivanje.*

< tur. *usanma.*

òsejiriti, òsejriti, *razgledati, pregledati.* — »da o s e j r i š od Bosne svatove« (K. H. I 27).

Izv. od seiriti, sejriti (v.).

osevábiti se, osevápiti se, *steći sevab;* kaže se: »o s e v a b i o si s e što si onom siromahu pomogao«.

Izv. od sevab (v.).

Ósman, hipok. **Ósmo** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Osman* < ar. *ʿUṯmān,* muško ime, osn. zn.: »mladunče (pile) divlje guske; mladunče aždahe ili zmaja«.

Osmànlija *m* (ar.-tur.) *1. Turčin, Turkuša.*

2. onaj koji ima manire inteligentnog Turčina, ili onaj koji pokazuje svojstva istočnjačkog, osmanlijskog političara.

< tur. *Osmanlı* »Osmanovac« (imenu sultana Osmana, osnivača osmanske dinastije, dodan tur. suf. *-lı).*

Ósmo, v. Osman.

osùnetiti, *obrezati muško dijete.* Izv. od sunet, sunetiti (v.).

ȍš! interj. (tur.) *povika na pseto kad se tjera.*

< tur. *oş!, oşti!*

òšaf, ošafàna, v. hošaf, hošafhana.

òšđeldija, ȍšđeldun, v. hošđeldija, hošđeldun.

ošehátiti, otšehátiti, *širom otvoriti vrata; otcijepiti ili otkinuti priličan komad nečega (napr. hljeba, zemlje, livade itd.).*

V. tumačenje pod zašehatiti.

ošèrbetiti, *okrečiti, obijeliti krečom.*

Izv. od šerbetiti (v.).

ošićáriti se, *okoristiti se, postići kakav dobitak.*

Izv. od šićar, šićariti (v.).

ošìndi! ošìndija, v. hošindi! hošindija.

otakásiti se, *napustiti druženje s kim, otarasiti se, osloboditi se nekog.*

< tur. *takas* < ar. *täqāṣṣ* »međusobno izravnanje u računima, naravnanje«.

otefèričiti, otefèričovati, *provesti se, zabaviti se, provoživati.* — »Tamburice po bogu sestrice, / Dosta smo ti o t e f e r i č i l i« (I. Z. Herceg. 17).

Izv. od teferič, teferičiti (v.).

otehíriti (oteíriti) *očekati, strpiti se, ostaviti za kasnije.*

Izv. od tehir, tehiriti (v.).

otkàpariti, *otključati.*

Izv. od kapariti (v.).

otlukhàna, otlukàna, *posebna sporedna zgrada na selu u kojoj se drži sijeno ili pljeva. Sijeno se ubacuje kroz otvor na krovu, kroz badžu.*

< tur. *otlukana, otlukhane,* < tur. *ot* »bljka, trava« + tur. suf. *-luk, -lık.* + pers. *ḫāne,* v. hane.

ȍtomān i **otòman** *m* (ar.) *mekani istočnjački divan s jastukom bez naslona.*

Izv. od *Otoman* = *Osman* »Turčin« < ar. *‹Utmān* »Osman«.
V. Otomanović.

Otománović, Otmánović, *Osmanović, Osmanlija.* — »Janičari vi li ste levente i delije O t m a n o v i ć cara?« (Kočić 215).
< tur. *Osman* (sultan Osman, osnivač osmanske dinastije) < ar. *‹Utmān* »Osman«.

òtro, -ota *n* (tur.) *dijakritički znak u arapskom pismu koji označava kratki vokal »u«.*
< tur. *ötrü.*

òtur! òtura! (tur.) *sjedi!* »nego gel o t u r, / da pijemo vino«, »Hodi, dragi, o t u r a, / nemoj derat potura« (I. Z. I 49, IV 91).
< tur. *otur!* imp. 2 lice sing. od *oturmak* »sjesti«.
V. oturak, oturisati.

òturak, -rka *m* (tur.)*1. ono na čemu se sjedi ili na čemu nešto stoji.*
2. stražnjica; čmar.
3. onaj čunjasti dio mangale na kome ona stoji. — »Dva glavna dijela mangale, o t u r a k i bogaz spajaju se jabukom« (GZM 1951 213).
4. mjesto za odmor; odmor.
< tur. *oturak*, izv. od inf. *oturmak* »sjesti«.

otùrisati, -išēm, *sjesti.*
< tur. *oturmak* »sjesti«.

òtuz *m.* num. (tur.) *trideset (broj).*
< tur. *otuz.*

ovàjditi se, v. ofajditi se.

ovàrisati, -išēm *1. pogoditi, potrefiti, nabasati.*
2. uputiti se u nečem (u nauci, zanatu itd.).
< tur. *varmak* (istoč. tur. *karmak)* »doći, dospjeti; shvatiti, razumjeti«.

ovèremiti, *oboljeti, svezati verem.*
Izv. od verem, veremiti (v.).

ozâifiti, ozaífiti, *oslabiti tjelesno.*
Izv. od zaif (v.).

ozùđuriti, ozùđurtiti, *osiromašiti.* — »Neg moj babo Derviš bajraktaru, / Ostario i o z u đ u r t i o« (M. H. IV 307).
Izv. od zuđurt (v.).

ozuhúriti, *pojaviti se, pokazati se.*
< tur. *zuhur* < ar. *ẓuhūr* »pojavljivanje, pojava«.

òždeldija, òždeldun, v. hošdeldija, hošdeldun.

P

pača, v. pače.

pàčaluk *m* (pers.-tur.) *1. donji dio nogavica u čakšira, dimija ili koje druge donje haljine.*
2. vrsta suknenih gamašna koje se stavljaju preko nogavica u čakšira.
3. dimije »na pačaluke« su (za razliku od dimija »na čiftijane«) dimije sa uskim nogavicama, bez dodatnih nogavica.
< tur. *paçalık* »odijelo koje nevjesta oblači na »dan pače« (slično našoj kni) uoči petka«. Toga dana se na večeri jede jelo »pače« (v.) i zbog toga je ovaj dan nazvan »dan pače«, a odijelo nevjeste »pačaluk«.
< tur. *paçalık*, v. pače + tur. suf. *-lık*.

pačàriz *m* (pers.) *1. onaj koji štetu nanosi.*
2. šteta, kvar. — »Ima Dmitar četrdeset sluga, / Te Turcima p a č a r i z a gradi: / On razbija hane i dućane« (Vuk VII 272).
< tur. *paçarız, çaparız* »smetnja, zapreka« < pers. *čepu-rāst, čep-rāst*, bukv.: »lijevo-desno«. V. pačarizluk.

ačarìzluk *m* (pers.-tur.) *1. smetnja, pometnja, neprilika.*
2. šteta, kvar.
< tur. *paçarızlık, çaparızlik* »smetnja, zapreka, teškoća«, v. pačariz + tur. suf. *-lık*.

pàčāvra *f* (pers.) *krpetina, komad starog platna ili haljinčeta koje služi samo za čišćenje i brisanje prašine; nešto bezvrijedno što se baca u otpatke.*
< tur. *paçavra* »krpetina« < pers. *pārče-i ūre* »komad beza«.

pāče, pāča *f* (pers.) *nožice, pihtija, hladetina, tj. jelo spravljeno izvarivanjem goveđih ili bravijih nožica.*
< tur. *paça* < pers. *pāče* »nožice« (demin. od *pā, pāy* »noga«).
V. pačaluk, pačnjača.

pàčmage, v. pašmage.

pàčnjača *f, pita koja se pravi od mesa i masti što se skine sa volovoskih noga od vola zaklanog za pastrmu.*
Izv. od pače (v.).

pâć, adj. (pers.) *čist.*
< tur. *pak* < pers. *pāk*
V. paćiti (se), paćluk, **opaćiti** (se).

páćiti (se), *čistiti (se).*
Izv. od pać (v.).

páćluk *m* (pers.-tur.) *čistoća*.
< tur. *paklık*, v. pać + tur. suf. *-lık*.

padìšāh i **pàdišāh**, -áha *m* (pers.) *car, vladar*. — »Čuješ mene, sultan p a d i š a h u« (K. H. I 26).
< tur. *padişah* < pers. *pādišāh* < pers. *pād* »velik; stalan; čuvar« i pers. *šāh* »vladar«.

päftalija, pävtalija, päftelija *f* (pers.-tur.) *puška sa paftama*. — »I u ruke mu puška p a f t e l i j a, / Niz nju pafte dvades i četiri (Lord 110).
< tur. *paftalı*, v. pafte + tur. suf. *-lı*.

päfte, pävte, päpte, sing. **päfta, pävta, päpta** *f* (pers.) *1. kopče na ženskim pojasevima od srebra ili kojeg drugog metala, lijepo izrađene i ukrašene. Prema tome kakvog su oblika i kako su ukrašene, imaju i razne nazive: pivac-pafte, badem-pafte, žaba-pafte, ćemer-pafte itd. Često se i sami ženski pojas sa paftama naziva pafte*. — »Ć e m e r - p a v t e na badem kovate« (Ašikl. 90); »košulju je trabolozom utegla, / i biserli p'e v a c p a f t a m' opasala« (I. Z. I 103); »ja ću svoje p a p t e raskovati« (M. H. X 18); »Svaka p a f t a od suhoga zlata« (K. H. I 485).
2. toke na narodnoj nošnji.
3. metalne spone ili karike. — »stoji mu zvrka p a p t i od bajraka« (M. H. III 249); »Niz nogu p a f t e dvades i četiri« (Lord 110).
< tur. *pafta*, sa značenjem kao kod nas < pers. *bāfte* »otkan« < pers. *bāften* »tkati«.
Postoje različita mišljenja u etimologisanju ove riječi. Zenker, Lokotsch, A. de Cihac. Terdžumanul-lugât, Dr Š. Sikirić: < pers., M. Salahi, Ebüzziya: < ngrč., Š. Sami, L. Osmani: < tur. itd.
V. paftalija.

páha *f* (tur.) *kraj, vrh, obrub u fermena ili koje druge gornje odjeće*; »istjerati na pahu« znači: lijepo okružiti i ogajtaniti krajeve fermena ili gunja.
< tur. vulg. *pah*, knjiž. *pay*, osn. zn.: »dio«.

páha, v. paja.

pahàli, indecl. adj. (pers.-tur.) *skup*.
< tur. *pahalı* < tur. *paha, beha* < pers. *behā* »vrijednost, cijena« + tur. suf. *-lı*.

pâj, -ája *m* (tur.) *dio*. — »Sve na zdravo dade podjednako, / na ranjena po dva p a j a daje« (M. H. III 192).
< tur. *pay*.
V. paha.

pája (páha) *f* (pers.) *položaj, čin; čast, stepen*. — »S p a j e na p a j u dok i na ličinu« (Nar. bl. 158).
< tur. *pâye* < pers. *pāye*.

pàjānta, v. panta.

pàjdak *m* (pers.) *1. pion, pješak u igri šaha*.
2. kratki čibuk. — »Krnje lule, čibuci p a j d a c i, / po tome se poznaju Bošnjaci« (Kreš.: Sar. čarš. 40).
< tur. *paytak, baydak* »krivonog; pješak u šahu« < ar. *bäydäq* »pješak« < pers. *piyāde* »pješak«.
V. pajtak.

pàjdāš, -áša *m* (pers.) *drug, drugar*. — »s pantrontašom s nemilim p a j d a š o m« (GZM 1907 106).
< tur. *pâdaş* »saputnik; drugar, prijatelj« < pers. *pāydāš* »čovjek koji uporedo korača,

saputnik«. Ova riječ u značenju »drug, drugar, prijatelj« prešla je, po svoj prilici, iz tur. u madž. jezik (madž. *pajtás)*. Po Miklošiću nama je riječ došla iz madž., a ne direktno iz tur.

páji-täht, pâjtaht *m* (pers.) *prijestonica.* — »Nije žao što ću umrijeti, / Nit' je žao bijela p a j t a h t a« (Lord 260).
< tur. *payitaht* < pers. *pāytaḫt.*

pàjtak *m* (pers.) *konj koji nema razmeta u nogama, nego mu noge udaraju jedna o drugu, kose se.*
< tur. *paytak* »krivonog; pješak u šahu« < ar. *bäydäq* »pješak u šahu« < pers. *piyāde* »pješak«.

pàjvant, pàjvan *m* (pers.) *spona, uže na konjskim nogama, ćustek.* — »I svežu se konji u p a j v a n e« (Vuk, Rječnik). »U p a j v a n t e metnuti konja« znači: vezati konju noge tako da bi se naučio hodu »rahvan« (v.)
< tur. *payvant* < pers. *pāybend* »sveza za noge« (pers. *pāy* »noga« i pers. *bend,* prez. osn. od inf. *besten* »vezati, svezati«).

pàjvānta *f* (pl. **pàjvānte)** (pers.) *1. žioka ili gredica koja, postavljena horizontalno, služi za spajanje rogova na kući.*
2. podupirač, potporni kolac, potporanj.
< tur. *payanda* »soha, toljaga, potporni kolac« < pers. *pāyende* »duratan, trajan, stabilan«.

paklàma, v. kaplama.

paklàmāš, -áša, pl. **paklamáši** *m, klinci kojima se prikivaju, paklame (kaplame) na kućnim drvenim krovovima.*
Izv. od paklama, v. kaplama.

pàla *f* (tur.) *1. sablja, odnosno kratki široki mač u koga su obično držak i korice okovane srebrom. Isto što i zulfikar (v.).* — »O zlatne se p a l e pojagmiše, / varaju se s njim u mejdanu«, »pa se fati p a l e okovane« (M. H. III 49, 229, 236).
2. štap kojim se igra klisa (pala i klis).
< tur. *pala.* M. Salahi i Lehdžei — Osmani navode da je riječ porijeklom ngrč., dok Barbier de Meymard dovodi je u vezu sa grč. *pálē, pála.*

palàmār, -ára *m* (grč.) *debeli gvozdeni klinac.* — »Puni puške, otpale ti ruke, / šakom praha, a dva p a l a m a r a« (K. H. I 543).
< tur. *palamar* »debelo uže kojim se brod veže za obalu« < grč. *palamárı.*

pàlāvra *f* (španj.) *podvala, varka, laž.*
< tur. *palavra* »podvala, varka, laž« (turski argo) < španj. *palabra* »koji mnogo govori«.

pàldum *m* (pers.) *1. kajiš od sedla koji je provučen ispod konjskog repa i zadržava sedlo da ne klizi naprijed, na konjski vrat.*
2. kožni ili platneni pojas kojim se steže kila da ne ispada.
3. fig.: »udariti nekom paldum« znači: podvaliti nekom nešto.
< tur. *paldım* < pers. *pāldüm,* tačnije: *pārdüm.*

páloš, pálošina, *isto što i pàla (v.).*

palúze, *n* i **palúza** *f* (pers.) *vrsta kompota koji se pravi obično od trešanja, višanja, kajsija, ribizli i sl., a začinja se razmućenom nišestom, usljed čega je gušći od običnog kompota.*
< tur. *palûze* < pers. *pālūde,* bukv.: »cijeđen, pročišćen«.

pàmuk m (pers.) *pamuk, Gossypium.*
< tur. *pamuk, pambuk* < pers. *penbe* »pamuk«.
V. pamukli, pamuklija.

pamùkli, indecl. adj. (pers.-tur.) *pamučan, od pamuka.* — »pa obuče pamukli košulju« (Vuk III 356).
< tur. *pamuklu,* v. pamuk + tur. suf. *-lu, -li.*

pamùklija f (pers.-tur.) *1. gornja odjeća naložena pamukom.*
2. jastuče u što se beba zamota.
< tur. *pamuklu,* v. pamukli.

pànađūr, -úra m (grč.) *vašar.*
< tur. *panayır* »vašar« < grč. *panēníгıon.*

pändža i **pândža** f (pers.) *šapa, kandža, kukasti nokti ptice grabljivice, mačke itd.* — »a sivi je soko doletio, / pa pandžama guju prihvatio« (K. H. I 273).
< tur. *pençe* < pers. *penǧe* »pesnica« (< pers. *penǧ* »pet« + pers. suf. *-e).*
V. pandžati se.

pàndžati se, *grebati se.*
Izv. od pandža (v.).

pânta, pàjānta (pl. **pânte, pàjānte)** f (pers.) *letva, žioka, soha ili gredica koja, postavljena horizontalno, služi za spajanje rogova na kućnom krovu, za sušenje mesa ili kukuruza na dimu, za vješanje veriga ili za kokošje sjedalo u kokošinjaku.* —» Pusti pijevca na grede, / a on će i na pante« (Nar. bl. 149).
< tur. *payvand* < pers. *paywand* »veza, spona«.

papàgaj, papàgan m (tal.) *papiga.* — »sahat nosim da đe ne zadocnim, / papagana da me razgovara« (Muz. zap. Inst. 2647).
< tur. *papağan* (u pers. *bapġa)* < tal. *pappagallo.*

pàpaz, pàpazin m (grč.) *pop.* — »dobavio starog papazinu, / što će curi vjeru prevrnuti« (S. B. IV 64); »Igumane, jedan papazino« (Vuk IV 96).
< tur. *papas, papaz* < grč. *páppas.*
V. pàpaz-ćevab, papazjahnija.

pàpaz-ćèvāb, -ába m (grč.-ar.) *ćevab od sitno izrezane bravetine.*
< tur. *papas kebabı* »popovski ćevab«, izft., v. kompon. pod papaz i ćevab.

papazjàhija, papazjànijà f (grč.-pers.) *vrsta jela: vareno meso na specijalan način pripremljeno sa lukom, peršunom i uljem.*
< tur. *papas yahnisi* »popova jahnija«, izft., v. kompon. pod papaz i jahnija.

päpte, v. pafte.

paprikàli, indecl. adj., *papren.*
Hibr. r.: naše *paprika* i tur. suf. *-li.*

pàpuča, pl. **pàpuče** f (pers.) *1. vrsta plitke otvorene kožne obuće koja se nosi u kući.* — »na nogam' mu mestve i papuče« (K. H. I 51).
2. dio karoserije tramvaja ili automobila na koji se staje nogom pri ulazu u kola, kao stepenik.
< tur. *papuç, pabuç* < pers. *pāpūš* »papuča«, slož. od pers. *pā* »noga« i pers. *pūš,* prez. osn. od inf. *pūšīden* »pokriti« dakle: »nogopokrivač«.
V. papučar, papučluk, papudžija.

pàpučār, -ára m *1. zanatlija koji pravi papuče.*
2. fig.: onaj koji je podložan svojoj ženi, koji se boji žene.
Izv. od papuča (v.).

papùčlija, v. papudžija.

papùčluk *m* (pers.-tur.) *prostor kod ulaznih kućnih ili džamijskih vrata gdje se obuća skida, kao i drvena polica za cipele postavljena na tom prostoru.*
< tur. *papuçluk,* v. papuča + tur. suf. *-luk.*

papùdžija, papùčija, papùčlija *m* (pers.-tur.) *zanatlija koji izrađuje papuče.* — »Da upitam papučliju, / Šije li mi pašmagiće« (Vuk V 387).
< tur. *papuççu i papuçlu,* v. papuča + tur. suf. *-çu,* odnosno *-lu.*

pära *f* (pers.) *1. novac.*
2. novčić. — »l'jepog Peru, paru carevicu« (M. H. X 46).
3. četrdeseti dio groša.
4. stoti dio dinara.
< tur. *para* < pers. *pāre.*
V. parali, paralija, parasuz.

paraćèsik, na paraćèsik, adv. (pers.-tur.) *na parčeta, na dijelove; ne odjednom nego malo pomalo.*
< tur. *parekesik* »odsječen komadić« < pers. *pāre* »komad« i tur. *kesik* »odsječen«.

paràdžik, paràčik *m* (pers.-tur.) *1. komad, komadić; komadić grede ili otpatka od tkanine.* — »koja ga udari s jednim komadom iliti paračikom u glavu« (Kočić 128).
2. U Hercegovini arpadžiku kažu paradžik.
< tur. *parecik* < pers. *pāre* »komad« + tur. demin. suf. *-cik.*

paràli, indecl. adj. (pers.-tur.) *imućan, dobrog stanja.*
< tur. *paralı,* v. para + tur. suf. *-lı.*

paràlija, päralija, parájlija, *m* (pers.-tur.) *onaj koji ima mnogo novaca. Odatle prezimena: Paràlija i Parálović.*
< tur. *paralı,* v. parali.

Paràlija, Parálović, v. paralija.

parampárče i pärampārče, zb. im. **pāramparčād** (tur.-pers.) *sitni komadići, mali djelići;* kaže se: »udari čašom o pod i ona ode u paramparčad«.
< tur. *param parça, parım parça* < tur. *param, pırım* »komadić« i pers. *pārče,* v. parče

paràsuz *m* (pers.-tur.) *onaj koji je bez novaca, kokuz.* — »... što su ih kupili na oku od kaka učitelja ili suplenta parasuza« (Zembilj II 17).
< tur. *parasız,* v. para + tur. suf. *-sız* »bez«.

paràvān, -ána *n* (franc.) *pomoćni drveni zaklon koji se stavlja kod uličnih vrata sa unutrašnje strane u avliji, kako se ne bi vidjelo u avliju kad se vrata otvore; zaklon uopšte (napr. paravan kod peći itd.).*
< tur. *paravan, paravana* »zaklon« < franc. *paravant.*

parazlàma *f* (pers.) *prsten ili karika, kao okov za učvršćenje, na puščanoj cijevi ili na dršku sablje, noža ili čakije.* — »parazlama od trides't dukata, / na kojoj je dvanaest slova« (Vuk IV 247).
< tur. *parazvana* < pers. *berāzwān* »sastavljač, spojač« < pers. *berāz,* prez. osn. od *berāzīden* »sastaviti, spojiti« + pers. suf. *-wān.*

pàrčati, parčètati, *komadati.*
Izv. od parče (v.).

párče *n* (pers.) *komad; komadić, djelić.*
< tur. *parça* < pers. *pārče.*
V. parčati, isparčati, rasparčati.

parlàisati (pogr. **sarlàisati), -išēm** *svijetliti, sjajiti se.* — »Sve po

njima dragi kamenovi, / Iz njih modri biju plamenovi, / S a r l a i š u niz dilber divojku«, »S a r l a i š e kako žarko sunce« (M. H. IV 547, 249).

< tur. *parlamak* »svijetliti, sjajiti se«.
V. parlak.

pàrlak *m* (tur.) *lak, sjajna koža.*
< tur. *parlak* »sjajan« < tur. inf. *parlamak* »svijetliti, sjati se«.

pàrmak *m* (tur.) *grubo otesana daska ili izrezana letva koja služi za ogradu.* — »na p a r m a k e naslonila dojke« (M. H. III 272).

2. prst. Od ovog su došla prezimena: Pàrmaković i Altipàrmaković (tur. *altı parmak* »šest prsta«).

< tur. *parmak.*
V. parmakluk.

parmàkluk *m* (tur.) *ograda od parmaka.* — »po hendech i po p a r m a k l u c i h« (M. H. III 319).

< tur. *parmaklık,* v. parmak + tur. suf. *-lık.*

Pàrmaković, v. parmak.

partòkal, portòkal, prtòkal *m* (lat.) *narandža, orange, Citrus aurantium L.*

< tur. *partokal* »narandža, proizvod iz Portugala« < lat. *Portus Cale,* ime rimske luke.
V. partokali.

partokálī, indecl. adj. (lat.-ar.) *narančaste boje, boje kao narandža.*

< tur. *partokali,* v. partokal + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

pasjàluk *m* (srp. hrv.-tur.) *pasja ćudljivost, provođenje hirova.* Hibr. r.: sa tur. suf. *-luk, -lik.*

pasmàndžija, v. pasvandžija.

pàstrma *f* (tur.) *suho bravije meso.* — »od p a s t r m e napravio vrata, od sudžuke baglame« (Bilten I 118); »... te je tako da svaka kuća ostavljala i p a s t r m e i voća za zimu« (Miodrag. 227).

< tur. *pastırma, basdırma,* part. od inf. *bastırmak, basdırmak* »pritisnuti«.

pasvàndžija, pasmàndžija, pasvàndžī *m* (pers.-tur.), *noćni čuvar čaršije, noćobdija.* — »Umorni p a s v a n d ž i j e (noćobdije) koji su cijelu noć šetali po čaršiji od magaze do magaze i opipavali teške katance čuvajući tako svjetsko dobro od lopova i vatre...« (Čolak. 12); »Aman dermandži, ej kuzum p a s v a n d ž i« (GZM 1907 409).

< tur. *pasvançı, pasbançı* < pers. *pāsbān, pāswān* »noćni čuvar« + tur. suf. *-çı.*

pàša *m* (tur.) *titula visokih dostojanstvenika i vojnh lica osim u duhovnoj hijerarhiji; rang generala. Uvijek se stavlja iza imena.* — »ferman dođe p a š i Šahin p a š i« (K. Hörm. I 13).

< tur. *paşa,* prvobitni oblik *başa.*

V. pašalija, pašaluk, Pašan, pašovati.

Páša, v. Pašana.

pašàlija, pašájlija *m* (tur.) *pašin čovjek, čovjek u službi paše.* — »Do tad bio Osman p a š a l i j a, / a od tada Osman-paša carski«, »namah paše p a š a l i j e viču« (M. H. III 64, 428); »porobiti vlahinje đevojke, / a oženit mloge p a š a j l i j e« (Vuk IV 102).

< tur. *paşalı,* v. paša + tur. suf. *-lı.*

pašàluk *m* (tur.) *1. oblast kao područna teritorija jednog paše.* — »Hoćeš, sine, Bosnu p a š a l u k a«, »tad začulo sedam p a š a l u k a« (K. H. I 77, 224). — Bosna je postala pašaluk 1583. godine.

2. zvanje paše. — »izvadiću tebi p a š a l u k a« (K. H. I 179).
< tur. *paşalık,* v. paša + tur. suf. *-lık.*

Pàšan, Pášo, Pašùkan, *musl. muško ime.*
Izv. od paša (v.).

Pàšana, Páša, Pàšija, *musl. žensko ime.*
Izv. ž. rod od paša (v.).

pašánci, v. badžanak.

pašènog, v. badžanak.

Pàšija, v. Pašana.

pàšmaga (pàčmaga), bàšmaka *f* i **pàšmag, bàšmag** *m* (tur.) *vrsta lake cipele; papuča.* — »Pruži care desnu nogu svoju, / Da te Miloš ljubi u p a š m a g u«, (M. H. I 282); »Ona ide gore u čardake, / pa udara p a š m a g o m u vrata« (Vuk I 268); »sama gola u košulji tankoj, / sama bosa, u p a č m a g e žute« (Vuk I 496); »bi l' joj none za p a š m a k e bile« (M. H. III 214).
< tur. *başmak, paşmak* »obuća«.
V. pašmagić, pašmagdžija.

pašmàgdžija, pašmàkčija, bašmàgdžija *m* (tur.) *obućar, odnosno papučar, koji pravi pašmage.*
< tur. *başmakçı, paşmakçı,* v. pašmaga + tur. suf. *-çı.*

pàšmagić *m* (tur.) *laka cipelica, papučica.* — »Da upitam papučliju, / Šije li mi p a š m a g i ć e« (Kreš. Čizm. obrt. 133). Deminitiv od *pašmag,* v. pašmaga.

Pášo, v. Pašan.

pàšovati, -ujēm **(pàšovānje),** *vršiti vlast paše; živjeti kao paša.* — »i ukide Omer p a š o v a n j e« (K. H. I 164).
Izv. od paša (v.).

Pašùkan, v. Pašan.

pàtisati, *zastati, prestati, smiriti se, umuknuti.* — »Puška puca, nikad ne p a t i š e« (M. H. IV 165); »Puška plamti, nikad ne p a t i š e« (K. H. III 376).
Vjerovatno < tur. *batmak* »zaći, izgubiti se, pasti, propasti« itd., kao što je i batisati (v.) nastalo od ovog tur. glagola.

patlìdžan *m* (pers.) *patlidžan, paradajz, Solanum lycopersicum L.*
< tur. *patlıcan* < pers. *bādinǧān.*
V. mor-patlidžan.

patròldžija *m, stražar, član patrole.*
Hibr. r.: našoj riječi *patrola* dodan tur. suf. *-ci* (č. dži).

pàvtalija, v. paftalija.

pävte, v. pafte.

pàzār, -ára *m* (pers.) *1. pijaca; pijačni dan;* »Pošetao čelebija Mujo, / po novome stolačkom p a z a r u« (Sevd. 154); »Više je jagnjećih koža na p a z a r u nego ovčijih« (Vuk, Posl. 36).

2. kupoprodaja, trgovanje; promet, novac od trgovačkog prometa. — »Obavještavaju se komitenti da će filijale Narodne banke u NR BiH raditi na šalterima dana 8. novembra 1962. g. i poslije podne, radi prijema p a z a r a« — Služba društvenog knjigovodstva (»Oslobođenje« Sarajevo 27 XI 1962.).
< tur. *pazar* < pers. *bāzār.*
V. pazar-bula, pazarija, pazarište, pazariti, pazarluk.

pàzār-bùla *f* (pers.-tur.) *trgovka.* — »Njima vele tri Turčina mlada: / p a z a r - b u l e ne sol'te smokava« (K. H. II 512). Slož. od pazar (v.) i bula (v.), tj. žena koja pazaruje, trguje.

pȁzarija *f* (pers.) *roba izrađena za tržište, konfekcija, slaba roba (u odnosu na »smarlamu«).* — »s obzirom na kvalitete proizvoda, radili su p a z a r i j u, tj. proizvode opće potrošnje, i smarlamu, proizvode po narudžbi« (Kreš. Čizm. obrt 138); »Bilo je terzija koji su radili samo smarlamu, tj. po narudžbi, a bilo ih je, koji su radili samo p a z a r i j u (konfekciju)« (Kreš. Esnafi 165); »Poručen samar, izrađen po meri, je roba »smarlama«, a samar napravljen za prodaju kome bilo je roba »p a z a r i j a« (GZM 1958 109).
< tur. *pazari*, v. pazar + ar.-pers. adj. suf. *-ī*.

pazàrīšte *n, mjesto gdje se održava pazar, pijaca.*
Izv. od pazar (v.).

pazáriti, -īm, **pazarívati,** -ujēm, *1. prodati ili kupiti; prodavati ili kupovati; pogoditi (pogađati se) o kupnji ili prodaji.* — »kako smo sile ovde p a z a r i t i« (M. H. III 560).
2. trampiti. — »Ne moj mi se sine prevariti, / Ja l' prodati jali p a z a r i t i« (Petran. 430).
3. promijeniti, izmijeniti. — »Da bi curi veru p a z a r i l i«, »Što si, sine, ćehru p a z a r i j o / potavnijo ka' panj na planini?« (Lord 234, 235).
Izv. od pazar (v.).

pazárluk *m* (pers.-tur.) *kupovina i prodaja, promet, pogodba o kupovini ili prodaji.*
< tur. *pazarlık*, v. pazar + tur. suf. *-lık*.

pàzija *f* (tur.) *vrsta zelja žutkaste boje.* — »Zeleni se p a z i j a, mene prosi kadija« (I. Z. III 66).
< tur. *pazı*.

pȁzuho *n* (pers.) *pazuho.*
< tur. *bazu* »mišica ruke« < pers. *bāzū* »ruka«.

pȅča *f* (tur.) *1. koprena na licu, komad crnog tankog platna kojim su muslimanke pokrivale lice kad izlaze na ulicu u feredži ili u zaru; starinske peče koje su se nosile uz feredžu bile su opletene od tanke konjske strune.* — »meće p e č u, ogrće feredžu« (M. H. III 67).
2. konjska obrazina sa otvorima za oči; često se tako zove i konjsko čelo na koje se stavlja peča. — »Zlatna p e č a čelo pritisnula, / niz nju kita dvaest i četiri« (K. H. II 307); »Priđe ona Mehinu dorinu, / prigrli ga, u p e č u poljubi« (M. H. III 560).
< tur. *peçe*.

pȅča *f* (pers.) *čovječuljak, malena rasta čovjek.* — »Danile je stasa malenoga, mala p e č a, al' je ognjevita« (Vuk VIII 405); »Kolišna p e č a, a koliki skok« (nar. posl.).
< tur. *peçe* < pers. *peče* »mladunče; dijete«.

pèder *m* (pers.) *otac.*
< tur. *peder* < pers. *peder*.

pèhlić *m* (pers.-srp. hrv.) *pero na čelenci ili na kakvoj grani ženskog nakita.* — »na dva kraja dva p e h l i ć a zlatna« (M. H. III 510).
Naš deminitiv od tur. *pehlû* »rebro; strana« < pers. *pehlū* »strana«.

pehlìvān, pelìvān, -ána *m* (pers.) *artist na žici, akrobata na žici ili na užetu.* — »Dva p e h l i-

vana na jednom užetu igrati ne mogu« (Nar. bl. 48); »Pehlivani Savu preletjeli, / u petak su Gradiškome došli, / u subotu tenefe penjali« (Vuk I 467).
< tur. *pehlivan* »artist, akrobata; junak« < pers. *pehlewān, pehluwān.*
V. pehlivanluk.

pehlivánluk, pelivánluk *m* (pers.-tur.) *1. artistička ili akrobatska vještina, zanimanje.*
2. fig.: đavolstvo, vlagoljanstvo.
< tur. *pehlivanlık,* v. pehlivan + tur. suf. *-lık.*

pehrísčija *m* (pers.-tur.) *onaj koji drži dijetu.*
< tur. *pehrizçi, perhizçi* < pers. *perhīz* »dijeta« + tur. suf. *-çi.*

pehríziti se, *držati dijetu.*
Izv. od *pehriz* < pers. *perhīz* »dijeta«.

pëik, v. pejik.

pèjdā (pèjdāh) biti, *izbiti, pojaviti se.* — »Pejdah k'o baba na kahar« (nar. posl.).
< tur. *peyda* »prisutan, očevidan, jasan« < pers. *peydā.*

pejgàmber (penjgàmber) *m* (pers.) *(božji) vjesnik, (božji) poslanik.*
< tur. *peyamber* < pers. *peygāmber,* bukv. »koji nosi (božju) vijest«, tj. »glasonoša« (pers. *peygām* »vijest« i pers. *-ber,* prez. osn. od inf. *burden* »nositi«).

pejgàmber - čìček, pejgàmberčić *m (pers.-tur.) đurđica, Convallaria majalis L.*
< tur. *peyamber çiçeği* »pejgamberski cvijet«, izft., v. kompon. pod pejgamber i čiček.

pëjik, pëik *m* (pers.) *glasnik, kurir, ulak; fig.: brz, okretan.* — »Pleća su mu kano u pejika, / ruke su mu kano u berbera« (I. Z. III 173); »Bazerđani biser prenizuju / Peik Ibro kalem zarezuje« (Vuk V 497).
< tur. *peyk* < pers. *peyk.*

pëk, adv. (tur.) *vrlo, veoma, dosta.*
< tur. *pek.*
V. pekala, peke, pek munasib.

pèkālā, adv. i adj. (tur.-ar.) *1. vrlo dobro, plaho.*
2. školska ocjena u mektebu i medresi: vrlo dobar.
< tur. *pek âlâ* »vrlo dobar; vrlo dobro« < tur. *pek* »vrlo, veoma« i ar. *aaʿlā,* elat. od *ʿāl (ʿālin)* »velik, uzvišen«.

pèkē! pèkī! interj. (tur.) *dobro! važi!* — »Kad platiš onaj dukat što si dužan, onda peki« (Vesel. I 81).
< tur. *pek iyi* »vrlo dobar« (tur. *pek* »vrlo, veoma« i tur. *iyi* »dobar«).

pèkmez *m* (pers.) *uvareni sok od jabuka, krušaka, šljiva ili kojeg drugog voća.* — »i jajušu skuhati i pekmezom zaliti« (I. Z. I 174).
< tur. *pekmez* »uvareni voćni sok« < pers. *begmāz* »piće; vino«.
V. raspekmeziti se.

pëk munásib, adv. (tur.-ar.) *vrlo umjesno, vrlo zgodno.*
< tur. *pek münasip* < tur. *pek* »vrlo, veoma« i ar. *munāsib* »srazmjeran, odgovarajući«.

peksìjān, -ána, *prljav, nečist, zamazan čovjek.*
Izv. od pesin, peksin (v.).

peksìmet, peksìmit *m* (grč.) *1. dvopek, dobro upečeni hljeb koji može dugo stajati da se ne pokvari.*
2. mali domaći hljepčić koji se mijesi od bijelog brašna, mli-

jeka, jaja i masla, sa kvasom ili germom. Prije pečenja premaže se ozgor jajetom i pospe čurekotom.
< tur. *peksimet* < pers. *peksimād, peksimāt* < grč. *paxamádıon.*

pèksin, pèksinav itd. v. pesin, pesinav itd.

pèkšeš, v. peškeš.

pelìvan, v. pehlivan.

pèlte, -eta *n* (pers.) *slatko od soka iskuhane tunje u koji se naknadno dodaje šećer, Sulze.* — »Dones'te nam sutliju i p e l t e« (Nar. bl. II 258).
< tur. *pelte* < pers. *pālūde* v. paluze.

Pèmba (pers.) *musl. žensko ime.* < tur. *Pembe*, žensko ime, osn. zn.: »ružičast« < pers. *penbe* »pamuk«.

pèmbe, pènbe, indecl. adj. (pers.) *ružičast.* — »Protužila p e m b e - Amša: / Dertlija sam nego paša!« (Vuk I 397).
< tur. *pembe* »ružičast« < pers. *penbe* »pamuk«.

pȅndžēr i **pêndžer,** gen. pêndžera *m* (pers.) *prozor.* — »a pogleda dizdar sa p e n d ž e r a« (M. H. III 227); »Što će mene kula na p e n d ž e r e, / kad ja nemam ništa u tendžere« (Vuk, Posl. 361).
< tur. *pencere* < pers. *penğere.*

pèndžeta, gen. pèndžētā i **pendžèta,** g. pendžêtā *f* (pers.) *polđoni, potplate za cipele.*
< tur. *pençe* »pandža« < pers. *penğe* »pesnica«.

penđèvīš, pinđèvīš, -áša *m* (pers.-tur.) *1. debelo crijevo od bravčeta.*
2. vrsta jela: izreže se debelo crijevo zajedno sa lojem oko njega, zatim džigerica i drugi dijelovi unutrice bravčeta, pa se to popprži i služi kao meze uz piće.
< tur. *bungeviş* < pers. *būn* »crijevo od bravčeta« i tur. *geviş* »ono što bravče preživa; preživar«.

pèndžī-dū, -úta *n* (pers.) *pet i dva (izraz u igri tavle).*
< tur. *penc-ü dü* < pers. *penğ* »pet« i pers. *du* »dva«.

pèndžu-jȇk *m* (pers.) *pet i jedan (izraz u igri tavle).*
< tur. *penc-ü yek* < pers. *penğ-u yek* (pers. *penğ* »pet« i pers. *yek* »jedan«).

pèndžu-sȇ, -eta *n* (pers.) *pet i tri (izraz u igri tavle).*
< tur. *penc-ü se* < pers. *penğ-ü se* (pers. *penğ* »pet« i pers. *se* »tri«).

pènzevenk, penzevènkuša, v. pezevenk, pezevenkuša.

peraćèndija *f* (pers.) *nešto razbacano, razasuto.*
< tur. *perakende* < pers. *perāgende* »razasut, rasturen«.

peràli, pèrli, indecl. adj. (srp.hrv.-tur.) *pernat, peran, s perima.* — »pa se fati p e r a l i kandžije« (M. H. III 421); »No poteže p e r l i buzdovana« (Vuk VI 68).
Hibr. r.: naše *pero* + tur. suf. *-li.*

pèrčīn, ína *m* (pers.) *pramen ili čuperak kose na vrh glave ili na zatioku kod muškaraca; kika; kika na čelu u konja. Dugi perčini su se nosili savijeni u turu.* — »kroz kapu mu p e r č i n ispanuo« (M. H. III 102); »Svom dorinu gleda po p e r č i n u« (M. H. IV ...).
< tur. *perçem* < pers. *perčem.*
V. perčinlija.

perčinlija *m* (pers.-tur.) *muškarac koji ima perčin na glavi.* — »O moj dragi, sija p e r č i n-l i j a« (I. Z. Herceg. 27).
< tur. *perçemli,* v. perčin + tur. suf. *-li.*

pèrdāh, -áha *m* (pers.) *sjaj, politura.*
< tur. *perdah* »sjaj, politura« < pers. *perdāht,* imenica od *perdāhten,* što pored različitih drugih značenja znači i: »uljepšati, nakititi«.
V. perdašica, perdašiti.

pèrdašica, *f* (pers.) *drvena daščica za glačanje maltera na zidu.*
Izv. od perdah (v.).

perdášiti, *glačati, davati sjaj, uljepšavati, politirati (perdašiti malter na zidu, perdašiti kožu itd.).* — »Mahat je od javorovog drveta, do 20 cm dug, njim se moglo i p e r d a š i t i (polirati, glačati)« (Krešev. Čizm. obrt 120).
Izv. od perdah (v.).

pèrde, -eta *n* i **pêrda** *f* (pers.) *zavjesa, zastor na prozoru, na vratima ili na čemu drugom; veo; pregrada, zaklon.* — »Metnuli mu p e r d u na oči« (Vuk, Posl. 177).
< tur. *perde* < pers. *perde.*
V. perdeta, operdati.

pèrdeta, gen. pèrdētā (sing. **pèrde**) (pers.) *pregradica na onom dijelu muzičkih udarnih instrumenata (tambure, saza itd.) gdje se prstima pritišću žice.*
< tur. *perde* < pers. *perde* »ograda«.

perđel, pergel *m* (pers.) *drveni šestar.*
< tur. *pergel* < pers. *pergāl, pergār.*

períšān adj. i supst. (pers.) *1. kao pridjev: nesređen, izmiješan, razbacan, raštrkan; neuredan.* *2. kao imenica: srebrni nakit koji su nosile žene na glavi, kao neka vrsta čelenke.* »ispod grla do devet đerdana, / a na glavi devet p e r i š a n a«, »jedna glava, sedam p e r i š a na« (Vuk I 194, III 108).
< tur. *perişan* < pers. *perīšān* »izmiješan, razbacan, zamršen«.

pèrli, v. perali.

Pèrtev, Pèrtef (pers.) *musl. muško ime.*
< tur. *Pertev,* muško ime, < pers. *pertew* »sjaj, svjetlost«.

pȅrvāz i **pèrvāz** *m* (pers.) *ograda, okvir, optok, okolica; drveni okvir za vrata ili prozore ugrađen u zid.*
< tur. *pervaz* < pers. *perwāz, perwez.*
V. opervaziti.

pèsin (pèksin) *m* (tur.-pers.) *prljav, nečist, zamazan čovjek.*
< tur. *pes, pis* »prljav, nečist« + pers. suf. *-in.* U tur. rječnicima nema potvrde za oblike: *pesin* i *peksin,* niti za *peksi,* ali je vrlo vjerovatno da je ova riječ preuzeta iz tur. narodnog govora, ili je formirana u našem jeziku od tur. *pes, pis* i pers. suf. *-in* po uzoru na tur. *çirkin* »ružan« < pers. *čirk* + pers. suf. *-in,* tur. *peşin (piş* + *-in)* itd.
V. pesinav, pesiniti, pesinluk, zapesiniti, pis, pisluk.

pèsinav (pèksinav), adj. *prljav, nečist, zamazan.*
Izv. od pesin, peksin (v.).

pèsiniti (pèksiniti) *prljati, zamazivati.*
Izv. od pesin, peksin (v.).

pesìnluk (peksìnluk) *m* (tur.-pers.) *prljavština, nečistoća.*
Izv. od pesin, peksin (v.). + tur. suf. *-lik.*

pëš *m*, pl. **pèšovi** (pers.) *presamićeni kraj na prsima u anterije ili džemadana; prednjica, skut.* < tur. *peş* < pers. *pīš* »sprijeda; prednja strana«.
V. pešlija, satar-pešlija.

pèšćīr, v. peškir.

pèškeš, pèšćeš (pèkšeš) *m* (pers.) *1. dar, poklon.* — »ako l', seko, ja pogibo amo, / pomeni me po p e š k e š u mome!« (Vuk II 296); »valja p e š ć e š ponijeti banu« (K. H. I 104).
2. »peškeš učiniti«, »na peškeš dati« = pokloniti, dati na poklon. — »Gdje je Ivo od zlata jabuka, / kome si je p e š k e š u č i n i o?« (I. Z. I 5); »pa mi poslo na p e k š i š dorata« (F. J. I 216).
< tur. *peşkeş* < pers. *pīškeš*.
V. popeškešiti.

pèškīr, pèšćīr, -íra *m* (pers.) *1. ručni otirač, ubrus, marama.* — »na jednoj se vodi umivala, / o jedan se p e š k i r otirala« (Vuk I 258).
2. u narodu je peškir samo od pamučnog, lanenog ili kudeljnog platna. Peškire od pamučnog platna seljaci upotrebljavaju za zamotavanje oko glave. I ženske kape za glavu nazivaju se peškiri. Dugački peškiri steru se oko sofre i zovu se sofraluk (v.).
< tur. *peşkir* < pers. *pīšgīr*.

pèškūn, -úna *m* (pers.) *1. okrugli mali stolić (štokrla) na kome se sjedi. Obično je izrađen od orahova drveta sa lijepim rezbarijama.*
2. mali stolić koji se stavlja pod sofru.
< tur. *peşkun* < pers. *pīš* »sprijeda, naprijed« i pers. *kūn* »sjedište, mjesto gdje se sjedi«, ili od pers. *kūn,* prez. osn. od inf. *kerden* »činiti, raditi, napraviti«.

pèšlija *f* (pers.-tur.) *džemadan ili anterija koja ima pešove (presamićene skutove).*
< tur. *peşli,* v. peš + tur. suf. *-li.*

pëštahta *f* (pers.) *vrsta starinske školske klupe: klupa koja se upotrebljava u starim mektebima; na njoj su se držale knjige i pisanke, a sjedilo se na podu.* — »pred njom stoji od zlata p e š t a h t a, / na p e š t a h t i tri nova ćitaba« (Muz. zap. Inst. 2805); »kći mu Safija donese p e š t a h t u i murećef. pa se on dao na posao« (Čolak. 23).
< tur. *peştahta* < pers. *pīštaḫte.*

peštèmālj, álja *m* (pers.) *zastirač kojim se kupač zastire u hamamu; veliki peškir za brisanje poslije kupanja; pregača.* — »iznijeli krhli p e š t e m a l j a« (K. H. I 226).
< tur. *peştemal* < pers. *puštmāl.*
V. peštemaljdžija.

peštemáljdžija *m* (pers.-tur.) *1. zanatlija koji pravi ili trgovac koji prodaje peštemalje, havlije i druge potrebštine za hamam.*
2. namještenik u hamamu koji izdaje kupačima peštemalje.
< tur. *peştemalcı,* v. peštemalj + tur. suf. *-cı.*

pèzevenk *m*, **pezevènkuša** *f* **(pènzevenk)** *(pers.) 1. svodnik, kurvar; žena svodnica.*
2. pokvarenjak.
< tur. *pezevenk* < pers. *pāzenk,* »kurvar, svodnik«.

pìhtije (pìktije) *f* (pers.) *pače, drhtalice; aščijsko jelo koje se pravi izvarivanjem glavuše i*

nogu bravčeta ili govečeta.
< tur. *pıhtı* < pers. *puḫtī* < pers. *puḫte* »kuhan«
V. pihtijati se, ispihtijati se, spihtijati se.

pihtìjati se (piktìjati se), *zgušnjavati se prilikom varenja; na slaboj vatri postepeno se dopeći.*
< tur. *pıhtı* »ono što je zgusnuto« < pers. *puḫte* »kuhan«.

pijáde, gen. pijádē *m* (pers.) *pješak, vojnik-pješak.* — »sve atlije da nema p i j a d e« (K. H. II 165). *Od ovog je došlo prezime Pijáde.*
< tur. *piyade* < pers. *piyāde.*

Pijáde, v. pijade.

pijàndžija, pjàndžija *m* (srp. hrv.-tur.) *pijanica.* — »A ne vali Kraljevića Marka: / U pivu je teška p i j a n d ž i j a« (Petran. 523).
Hibr. r.: na našu riječ *pijan* dodan tur. suf. *-ci.*

pìktije, piktìjati se, v. pihtije, pihtijati se.

pìlāv, áva **(pìlār)** *m* (pers.) *1. jelo od gusto svarenog pirinča (pirinčev pilav), jerišta (jerišni pilav), ili bungura (bungurni pilav).* — »U varen p i l a v ne treba vodu sipati« (Vuk, Rječnik); »Nato, šćeri, šta ćemo večeri? / Majko mila, bijela p i l a v a« (Muz. zap. Inst. 2286). *2. svadba (nazvana po tome što je u nekim krajevima pilav glavno jelo na svadbi).* — »Oženiše Bojičić Aliju, / i p i l a v mu dobro propratiše« (K. H. II 435).
< tur. *pilâv* < pers. *pilāw, pelāw.*

pìljār, -ára *m* (pers.) *zeleničar, povrćar.*
Vjerovatno < tur. *pîlever* < pers. *pīlewer* »trgovac — sitničar« (pers. *pīle* »torba, kesa« + pers. suf. *-wer).*

pintihàmīz, -íza (tur.-ar.) *veliki škrtac, veliki tvrdica.*
< tur. *Pinti Hamid,* ime jednog bogatog trgovca u Istambulu koji je, prema tur. istoričarima, bio savremenik sultana Mehmeda II Fatiha (osvajača Carigrada). Nadimak »Pinti« dobio je usljed toga što je bio poznat po svojoj škrtosti (tur. *pinti* »škrtac« i *Hamid,* lično ime).

pîr, -íra *m* (pers.) *starješina jednog derviškog reda; starješina, duhovni vođa jednog esnafa.*
< tur. *pir* < pers. *pīr,* osn. zn.: »starac«.
V. piru-fani, piru-ihtijar.

pìrinač, -nča, **pìrinč (pìrmič)** *m* (pers.) *riža.* — »Ona jede p i r m i č — pilav a plače« (GZM 1907 406).
< tur. *pirinç* < pers. *pirinğ, birinğ, perenğ.*

pìrinč, pìrindž (pìrnič) *m* (pers.) *žuta bronza.* — »Mujo kulu sejir učinio: / pokrivena tučom i p i r i n č o m« (K. H. II 95); »Na kojoj je dvanaest šibala, / A na svakoj puce od p i r i n d ž a« (Petran. 80); »p ì r i n č - u z e n g i j a« = uzengija od žute bronze: »Utegni ga sedmeri kolani, / Pripni njemu p i r i n č - u z e n g i j e« (M. H. I 205).
< tur. *pirinç* < pers. *pirink* »žuta bronza«.

pìrjān, -ána *m* (pers.) *vrsta jela: džigerica pripremljena sa rižom; zajedno pripremljen krompir, riža i meso.*
< tur. *püryan* < pers. *biryān* »ćevab«.
V. pirjaniti, spirjaniti.

pirjániti, *kuhati (»dinstati«) isjeckanu džigericu ili isjeckano meso sa džigericom tako dugo dok mast ne savri.* — »janje peci, a tuku p i r j a n i« (Vuk IV 96).
Izv. od pirjan (v.).

pìrlīt *m*, **pirlìtānje** *n*, *utkane šare na platnu otkanom na stanu; zove se i provlaka.*
< tur. *pullu, purlu* »populan, nagizdan, ukrašen« (v. puli).
V. pirlituša.

pirlìtuša *f*, *haljina, odjeća sa pirlitom (utkanim šarama).* — »Šalaj moja p i r l i t u š a džoka« (Muz. zap. Inst. 1835).
Izv. od pirlit (v.).

piróze, -eta *n* i **pìrūz,** -úza *m* (pers.) *dragi kamen zelenkasto-plave boje, tirkiz; upotrebljava se kao nakit.*
< tur. *piruze, firuze* < pers. *pīrūze.*
V. pirozi.

pirózī, indecl. adj. (pers.) *zelenkasto-plave boje kao dragi kamen piroze.*
< tur. *piruzi, firuzi,* v. piroze + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

pîru-fánī, indecl. adj. (pers.-ar.) *sasvim star i oronuo.*
< tur. *pîr-i fani* < pers. *pīr* »starac« i ar. *fānī* »prolazan«.

pîru-ihtìjār, -ára *m* i adj. (pers.-ar.) *1. kao imenica: čovjek u dubokoj starosti.* — »Sve pokupi' ludu hadžamiju, / Sve s' učine p i r u i h t i j a r e« (Lord 190).
2. kao pridjev: veoma star.
< tur. *pir-i ihtijar* < pers. *pīr* »starac« i ar. *iḫtiyār,* v. ihtijar.

pȉs, adj. (tur.) *1. pogan, prljav, nečist;* »pis mile« = pogani stvor.
2. fig.: rđav, nevaljao.
< tur. *pis* »prljav, nečist«.
V. pisluk.

pìsluk *m* (tur.) *prljavština, nečistoća.*
< tur. *pislik,* v. pis + tur. suf. *-lik.*

pìšmān biti, pìšmān se učiniti, *pokajati se; odustati od neke nakane, od sklopljene pogodbe itd..* — »Borme ćeš se p i š m a n u č i n j e t i« (Lord 235).
< tur. *pişman* < pers. *pešīmān.*
V. pišmaniti se, pišmanluk, popišmaniti se.

pišmániti se, *kajati se.*
Izv. od pišman (v.).

pišmánluk i **pišmànluk** *m* (pers.-tur.) *1. kajanje, pokajanje; odustajanje od ugovora, odustajanje od namjene.*
2. naknada koju plaća onaj ko je odustao od ugovora. — »Preduzeće B zadržava sebi pravo odustanka od ovog predugovora od 3. oktobra o. g. Odustane li preduzeće B od ugovora obavezuje se isplatiti preduzeću A na ime p i š m a n l u k a Din...« (obrazac u »Priručniku sudske prakse i pravne literature«, izdanje »Savremene administracije«, Beograd 1959).
< tur. *pişmanlık,* v. pišman + tur. suf. *-lık.*

pišùrma *f* (tur.) *naknada, cijena koja se daje pekaru za pečenje hljeba, pite ili mesa u pekari.*
< tur. *pişirme,* nom. action. od inf *pişirmek* »peći, ispeći«.

pȉta *f* (grč.) *vrsta jela koje se pavi od jufki i raznog drugog prehrambenog materijala. Ima slanih i slatkih pita. Slane su pite: sirnica, zeljanica, burek, krompirača, tikvenjača itd. Slatke pite su: baklava, jabu-*

kovača itd. Pita je »polagana«, ako se jufke polažu u tepsiju a ne savijaju, a pita »u gužve« ili »gužvalija« je ako se jufke savijaju«. — »Kakvu ko p i t u želi jesti, onake i jufke razvija« (Vuk. Posl. 125).
< tur. *pite, pide* < grč. *pētta.*

pjàndžija, v. pijandžija.

pòarčiti, v. poharčiti.

poásiti se, poasìjati se (pohásiti se, pohasìjati se) *posiliti se, ponijeti se, obijestan postati.*
Izv. od asi, asija (v.).

pöbaška, adv., *napose, odvojeno.*
Izv. od baška (v.).

pobatáliti (se), *pokvariti (se).*
Izv. od batal, bataliti (v.).

pobìberiti, *posuti jelo biberom, začiniti biberom.* — »što je slano, neka p o b i b e r i« (Ašikl. 108).
Izv. od biber (v.).

pobudàliti, *poluditi.*
Izv. od budala (v.).

pobùđaviti, *upljesniti se, opaukati se.* — »koroman je momcim' dodijao, / a tajin se vas p o b u đ a v i o« (I. Z. III 2).
Izv. od buđav (v.).

pobúliti, pobúliti se, *pokriti glavu (pokriti se) šamijom ili šalom, tako da se krajevi presamite pod bradom i samo lice ostane nepokriveno, tj. pokriti se kao što se búla pokriva.*
Izv. od búla (v.).

počalàkati, v. čalakati.

počekìćati, 1. *poudarati klince čekićem.*
2. *poudarati šumskim čekićem znakove na posječena drva, kako bi se znalo da su drva posječena s dozvolom šumara.*
Izv. od čekić, čekićati (v.).

pòćufuriti se, *napustiti islamsku vjeru, postati ćafir.*
Izv. od ćufur (v.).

pòćurčiti, *ogrnuti.* — »Kad mladi ljudi idu ljeti crkvi, ne oblače koparan, već ga samo »p o ć u r č e« (ogrnu)«. (GZM 1954 102).
Izv. od ćurak (v.).

podìkatiti, *ponastojati, potruditi se.*
Izv. od dikat, dikatiti (v.).

podkùvetiti se, v. potkuvetiti se.

podrùmdžija *m, podrumar.* — »viknu sluge, trči p o d r u m d ž i j a« (Vuk II 220).
Hibr. r.: na riječ *podrum* dodan tur. suf. *-ci* (č. dži).

pòđoniti, *udariti đonove (potplate) na cipele.*
Izv. od đon (v.).

poeglènisati, -išēm, *porazgovarati se.*
Izv. od eglen (v.).

pogàjretiti, *potruditi se, uznastojati.*
Izv. od gajretiti (v.).

pogánćer *m, onaj koji pogani, koji prlja.*
Hibr. r.: na riječ *pogan* dodan pers. suf. *-ker (-kār, -gār)*

pogánluk i **pogànluk** *m, prljavština.*
Hibr. r.: na riječ *pogan* dodan tur. suf. *-lik, -luk.*

pohambìrati, *povezati ljude ili životinje u jedan red, jedan do drugog; povezati konje jularima da idu u povorci jedan za drugim.*
Izv. od hambir (v.).

pòhapsiti, pòhavsiti, *pozatvarati, staviti u zatvor.* — »Da sam Bog do paša od Mostara, / da

p o h a v s i m momke po Mostaru« (Ašikl. 61).
Izv. od hapsiti (v.).

pòharčiti (pòarčiti), *potrošiti.* — »skup će harač na njih udariti. / ma sve svoje p o h a r č i o blago« (I. Z. II 13); »da ga arčim, p o a r č i t ne mogu« (M. H. I 422).
Izv. od harčiti (v.).

pohásiti se, pohasìjati se, v. poasiti se, poasijati se.

pòhavsiti, v. pohapsiti.

pohesábiti, *pomisliti.* — »P o h e s a b i t i moskovska kraljica. da j' udrila butum carevina« (K. H. I 74).
Izv. od hesabiti (v.).

poinádìti se, *posvađati se; poljutiti se.*
Izv. od inaditi se (v.).

pojàgmiti i pòjagmiti, *razgrabiti, pokupiti na brzinu.*
Izv. od jagma, jagmiti (v.).

pojàgmiti se i pòjagmiti se, *pootimati se o nešto ko će prvi dograbiti.* — »u avliji pa se p o j a g m i š e, / od Alije konja ujagmiše« (M. H. III 368).
Izv. od jagma, jagmiti (v.).

pojaràmaziti se, *postati jaramaz, pokvariti se.*
Izv. od jaramaz (v.).

pokàjmačiti, *politi kakvo jelo kajmakom.*
Izv. od kajmak (v.).

pokaldȑmisati, -išēm, **pòkaldrmiti**, -īm, *postaviti kaldrmu, popločati.*
Izv. od kaldrmisati, kaldrmiti (v.).

pokàlemiti, *navrnuti, oplemeniti više voćaka.*
Izv. od kalem, kalemiti (v.).

pòkauriti se, *pokrstiti se.*
Izv. od kaur, kauriti (v.).

pomatúhiti, pomatúšiti, pomatúviti, *oslabiti u pameti zbog starosti.*
Izv. od matuh, matuhiti (v.).

pomeremátiti, *popraviti.*
Izv. od merematiti (v.).

pòmunāsib, adv., *prihvatljivo, povoljno, prikladno.*
Hibr. r.: v. munasib + naša prep. »po«.

popèškešiti, popèšćešiti, *pokloniti, obradovati.* — »Osobito sad, kako joj je p o p e š k e š i o od zlata slobodu . . .« (Zembilj III 45).
Izv. od peškeš, pešćeš (v.).

popišmániti se, *pokajati se, odustati od nečega promijenivši mišljenje.* — »pa se Selim opet p o p i š m a n i« (K. H. I 379).
Izv. od pišmaniti se (v.).

pòpulān, adj., *ukrašen pulama (žutim kolutićima od kovine) ili kakvim drugim gizdavim stvarčicama od kovine.* — »pa na glavu p o p u l a n u šavku« (K. H. I 327).
Izv. od pula (v.).

porefènati se, *zajednički po glavama snositi kakav trošak; porezati se između sebe pa platiti.*
Izv. od refena (v.).

poresíditi, *brisati, poništiti, izravnati kakav dug; žrtvovati.*
< tur. *resîd* »brisanje nekog duga nakon izmirenja« < pers. *resīd*, perf. od inf. *resīden* »stići, prispjeti«.

porèždžija *m* (srp. hrv.-tur.) *poreznik.*
Hibr. r.: na našu riječ *porez* dodan tur. suf. *-ci* (č. dži).

portòkal, v. partokal.

pòsefiti, *pogriješiti, zabuniti se, pomesti se u računanju ili mišljenju.*

Izv. od sefiti (v.).

poselámiti, *pozdraviti.*

Izv. od selam (v.).

postáčija *m* (srp. hrv.-tur.) *onaj koji predvodi postat kad se kopa, žanje itd.*

Hibr. r.: našoj riječi »*postat*« dodan tur. suf. -*çı* (č. či).

postèćija, postèkija (pustèćija, pustèkija) *f* (pers.) *uređena koža od bravčeta sa koje nije ostrižena vuna. Služi obično kao serdžada.* — »p u s t e k i j u svoju dobavio« (K. H. II 171).

< tur. *pösteki* < pers. *pūstekī* < pers. *pūst* »koža sa koje nije vuna ostrižena«.

pòstule *f* (tur.) *laka plitka obuća.* — »ven na noge naturi p o s t u l e« (M. H. III 54); »lijepu Begzu po p o s t u l a m' tuku« (F. J. I 220).

< tur. *postal.*

pòsuliti (se), *pomiriti (se), izmiriti (se); naravnati (se), poravnati (se).* — »Deder Hamza da se p o s u l i m o!« (K. H. II 559); »To rekoše, pa se p o s u l i š e« (Vuk, Rječnik).

Izv. od sul (v.).

posùnetiti, *vršiti obrezivanje (sunet) više djece.*

Izv. od sunet (v.).

posurèdati se, v. posurijati se.

posurìjati se, posurèdati se, *poredati se u red, u suru.*

Izv. od sura (v.).

póša *f* (pers.) *1. vrsta stare vojničke kape u janjičara, slična turbanu ili saruku.* — »U mog paše p o š a od sto groša, / a dolama od sto sindžirlija« (Vuk V 363).

2. starinski kupovni šal na kockice, koji se zamotava oko fesa pa se tako napravi saruk. I danas ima starih ljudi u bosanskim selima koji zamotavaju pošu oko fesa. Najbolja i najskuplja je poša koja se uvozila iz Stambola. — »dade njemu p o š u stamboliju« (M. H. III 325).

< tur. *puşu* < pers. *pūš*, prez. osn. od inf. *pūšīden* »pokriti«.

pòšašaviti, *postati luckast, popustiti u rasuđivanju.* — »Otkako si se rodio bio si bezobrazan, a pod starost si i p o š a š a v i o« (Šol. I 79).

Izv. od šašav (v.).

potàmām i pȍtamām (potàmān, pȍtamān) adv. (srp. hrv.-ar.) *sve potpuno, sve u redu, ništa ne manjka.*

Hibr. r.: v. tamam + naša prep. »*pod*«: pod-tamam, pa potamam.

potamániti, *zatrti, potpuno uništiti.*

Izv. od tamaniti (v.).

potèćmīl, potèkmīl, adv. (srp. hrv.-ar.) *potpuno, savršeno, uređeno.* Kaže se: »sve mu p o t e ć m i l«.

Hibr. r.: v. takmil + naš prepoz. »*pod*«: pod-tekmil, pa potekmil.

pòtekrār, pòtekār, adv. (srp. hrv.-ar.) *iznova, ponova.* — »Stani malo, Ćaja-pašinice, / da ti jade p o t e k a r kažemo« (Vuk IV 321).

Hibr. r.: v. tekrar + naša prep. »*po*«.

potkajáriti se, *podmiriti se, snabdjeti se; nahraniti se.*

Izv. od kajariti (v.).

pòtkajtiti i **potkàjtiti**, *potpisati, podbilježiti.* — »Zlatnim murom p o t k a j t i t i našu pravu« (Kočić I 381).
Izv. od kajtiti (v.).

potkusúriti, *podmiriti, izravnati.*
Izv. od kusur (v.).

potkùvetiti se, *ojačati se dobrom ishranom, okrijepiti se hranom.*
Izv. od kuvet (v.).

potúcati se, *ići od nemila do nedraga, tumarati po svijetu, nalaziti se svugdje i gdje treba i gdje ne treba.*
Izv. od tucak (v.).

pòtur i **pòturica** *m, 1. poturčenjak, inovjerac koji je prešao na islam.* — »Kad opazi p o t u r -Ibrahima, / kahvedžiju bunićkog dizdara« (M. H. III 439). *Od ovog je nastalo prezime Pòturović.*

2. seljak, prosti čovjek, čovjek iz naroda. — »Otur, p o t u r (sjedi, seljače), ne der' opanaka, / ovdje nema za te djevojaka«; »Baška meso, baška džigerica, baška plemič, baška p o t u r i c a«.

Nije jasan postanak i porijeklo ove riječi. Uglavnom postoje dvije predpostavke: 1) da je ovo naša riječ, skraćena od *poturica, poturčenjak,* izvedene od inf. poturčiti se; 2) da je iskrivljenjem nastala od riječi *pataren* = bogumil. Za ovo drugo tumačenje, izgleda, da se opredijelio Dr Safetbeg Bašagić, kako se vidi iz njegovih rukopisnih bilježaka o turcizmima koje se nalaze u zbirci otkupljenih rukopisa Arhiva grada Sarajeva. Dr Aleksandar Solovjev, u svojoj raspravi »Nastanak bogumilstva i islamizacija Bosne« (Godišnjak Istorijskog društva BiH I 1949, str. 42), navodi izvještaj engleskog diplomate Riko-a iz 1670. g., u kome se Bosanci nazivaju »Potarima«, pa ukazuje da je riječ »Potar« nešto srednje između riječi »Patar — Pataren« i »Potur«.

U tur. jeziku *potur* ima ova tri značenja: 1) čakšire koje su uske u koljenima i nogama (< tur. *pot* »nabor u haljina«); 2) ospičav (v. »Söz derleme dergisi«); 3) po nekim pisanim istorijskim djelima turski istoričari Bosance nazivaju Poturima (»Sejahatnama« Evlije Čelebije, sv. V str. 401—408).
V. poture, poturlije.

pòture, pl. t., *seljačka obuća, opanci.* — »Hodi, dragi, otura, / nemoj derat' p o t u r a« (I. Z. IV 91).
Vjerovatno izv. od potur (v.).

potùrlije, pòture, pòturice pl. t. (tur.) *seljačke čakšire ili šalvare slične širokim gaćama, pelengaće.* — »Mor-čakšire poskidaše, / p o t u r l i j e obukoše« (GZM 1907 113); »Na njemu su p o t u r i c e, mislim dimije« (I. Z. II 42).
< tur. *potur* »široke čakšire sa naborima«.

pòturica, v. potur.

pòturice, v. poturlije.

pougùrsuziti se, *postati ugursuz, zapustiti se, zanemariti se.*
Izv. od ugursuz (v.).

pozèjtiniti, *politi zejtinom.*
Izv. od zejtin (v.).

pràngija *f* (franc.) *mali top, mužar.* — »Brže, brate na gornje tavane, / gdjeno leže gvozdene p r a n g i j e, / p r a n g i j a m a podaj vatru živu« (K. H. II 15); »pa opali gvozdenu p r a n g i u« (F. J. I 138).

< tur. *frengi, firengi* »evropski, evropejski« < franc. *Franc* »Franak« + ar.-pers. adj. suf. *-ī*.

präsa *f* (grč.) *pòr, praziluk, Allium porrum.*

< tur. *pırasa* < grč. *ampelos.*

pratìdžija *m* (srp. hrv.-tur.) *pratilac.* — »a svatovim' dade p r a t i d ž i j e« (K. H. I 164). Hibr. r.: prez. osn. *prati* (od inf. pratiti) dodan tur. suf. *-ci* (č. dži).

predahàrluk *m* (srp. hrv.-tur.) *gostinska soba.*

Hibr. r.: naša prep. *»pred«* i tur. *aharlık,* v. ahar + tur. suf. *-lık.*

predevèrati, *preturiti preko glave životne tegobe, preživiti neku nevolju.*

Izv. od deverati (v.).

prèđuzeli, indecl. adj. (srp. hrv.-tur.) *prelijep.* — »Gledala ga Jelena, / p r e đ u z e l i vlahinja« (Kurt I 167).

Hibr. r.: naša prep. *»pre«* i đuzel (v.).

prèićrāmli, indecl. adj. (srp. hrv.-ar.-tur.) *veoma dočekan, gostoljubiv.* — »Udbinjani p r e i ć r a m l i Turci, / Sve na jafte svate pojagmiše« (M. H. IV 74). Hibr. r.: naša prep. *»pre«* i tur. *ikramlı,* v. ićram + tur. suf. *-lı.*

prekàlemiti, *prenijeti navrtak sa jedne voćke ili koje druge biljke na drugu koja nije oplemenjena.*

Izv. od kalemiti (v.).

prekardášiti, *pretjerati u nečem, preći pravu mjeru.* — »Eh, brate, i ti si p r e k a r d a š i o!« (Šol. II 447).

Izv. od kardaš (v.) sa prenesenim značenjem.

prekijáfetiti, *preudesiti, promijeniti; preobući se u drugu odjeću.*

Izv. od kijafet (v.).

prekijáfetiti se, *1. preobući se u drugo odijelo.*

2. fig.: promijeniti držanje.

Izv. od kijafet (v.).

prekònačiti, *prenoćiti.* — »daj mi, Draško, Brđanku đevojku, / jednu noćcu da p r e k o n a č i m o« (Vuk IV 59).

Izv. od konačiti (v.).

prelèndžija, préldžija *m* (srp.hrv.-tur.) *onaj koji preli, koji sijeli.* — »Delendžije, p r e l e n d ž i j e, koja li su doba noći« (I. Z. I 54).

Hibr. r.: naše *prélo* + tur. suf. *-ci* (č. dži).

preselèmbetiti, *preći na nečiju stranu, pridružiti se nekom drugom.*

Izv. od selembet (v.).

presèntati, *1. preći na drugu stranu, promijeniti stav ili mišljenje.*

2. privoliti nekog da promijeni svoje stanovište, pridobiti nekog za svoje mišljenje.

Izv. od sent (v.).

pretebdíliti se, pretevdíliti se, *prerušiti se u drugo odijelo, maskirati se.*

Izv. od tebdil, tevdil (v.).

prètefteriti, *provesti kroz tefter, popisati.* — »Hajde ukraj u polje zeleno, / pa ti stani u zelenu lugu, / uzmi tefter, p r e t e f t e r i vojsku« (K. H. II 430).

Izv. od tefter (v.).

preteslímiti, *predati nešto drugom.*

Izv. od teslim (v.).

pretestèrati, *prepiliti.*

Izv. od testerati (v.).

pridevèrati, v. predeverati.

prihambìrati, *uz pohambirane ljude ili životinje privezati još kojeg čovjeka odnosno životinju; privezati jular jednog konja za samar drugog konja, tako da idu jedan za drugim; kaže se:* »p r i h a m b i r a j svog konja za moje konje«
Izv. od hambir (v.).

prihèlbetiti (se), *privaliti; naturiti se nekom, nametnuti se.*
Izv. od helbet, v. elbet.

prilèhemiti (prilèemiti) *pripojiti, spojiti nešto ljepkom.*
Izv. od lehem, lehemiti (v.).

prìsabriti, prìsaburiti, *strpiti se.*
Izv. od sabur, saburiti (v.).

prišiđèldija *m* (srp.hrv.-tur.) *pridošlica, prišipetlja, nepozvan gost, nepozvan saputnik.*
Hibr. r.: prez. osn. *»priši«* (od inf. prišiti) + tur. *geldi* v. đeldi + naš nastavak *-ja.*

pritehíriti (priteíriti) *pričekati, popričekati.*
Izv. od tehir, tehiriti (v.).

pritùtkaliti, *prilijepiti nešto tutkalom.*
Izv. od tutkal, tutkaliti (v.).

pròčarkati (vatru), *spotaći vatru da bolje gori.*
Izv. od čarkati (v.).

prodžumbùšati, prodžumbùsati, *šalom se zabaviti, proveseliti se.*
Izv. od džumbuš, džumbušati. (v.).

prohesábiti, proesápiti, *proračunati, premjeriti.* — »Baci sablju na vagu kantare, / Baci sablju, pa sve p r o e s a p i« (M. H. II 18).
Izv. od hesabiti (v.).

promehàbetiti, promuhàbetiti, *prijateljski se porazgovarati.*
Izv. od mehabet, mehabetiti (v.).

protabíriti, *protumačiti; protumačiti san.*
Izv. od tabir, tabiriti (v.).

protèđeliti, protegèljati, *prošiti (napr. jorgan).*
Izv. od teđeliti, tegeljati (v.).

protefèričiti, *provesti se, zabaviti se.*
Izv. od teferičiti (v.).

provodàdžija *m* (srp.hrv.-tur.) *kodoš, posrednik za sklapanje braka.* — »P r o v o d a d ž i j i najprije opsuju mater« (Vuk, Posl. 263).
Hibr. r.: naša riječ sa tur. suf. *-ci* (č. dži).
V. provodadžisati.

provodàdžisati, -išēm, *kodošiti, posredovati za sklapanje braka.*
Izv. od provodadžija (v.).

pȑsaluk *m* (srp.hrv.-tur.) *prednjica, ono što stoji na prsima.* — »Jaka i »p r s a l u k« bili su ranije vezeni »mafezom« (pamukom) u boji . . .« (GZM 1957 9).
Hibr. r.: naša riječ *»prsten«* + tur. suf. *-lik, -luk.*

prstèndžija *m* (srp.hrv.-tur.) *onaj koji nosi djevojci (mladoj) prsten, koji djevojku prstenuje.*
Hibr. r.: naša riječ *»prsten«* + tur. suf. **-ci** (č. dži).

pȑte, pȑnje *f* (tur.) *stare stvari odjeće i kućne prostirke koje ne predstavljaju nikakvu vrijednost.*
< tur. *pırtı.*

prtòkal, v. partokal.

pũh-bùrek *m* (srp.hrv.-tur.) *vrsta bureka, odnosno burečića, koji se pravi ovako: skuha se tijesto za jufke s jajima, onda se razviju manje jufke pa se prema-*

ste i spajaju po više komada u jednu. Zatim se od tih više jufki razvije jedna jufka, izreže se na okrugle ili duguljaste komade, pa se među svaka dva komada stavlja popržено meso sa rižom i tako napravljeni mali burečići peku se na maslu.

Hibr. r.: prva kompon. naša riječ »puh«, a druga kompon. v. burek, dakle: napuhani burek.

pŭla, pl. **pŭle,** gen. pûlā **(pŭlka, pŭljka)** *f* (pers.) *1. puce, dugme.*

2. taksena ili poštanska marka.

3. mali žuti kolutići od kovine, kojim se ukrašavaju marame, košulje, posteljina i sl.

4. kolutići u igri tavle.

5. kolutići na ribi.

6. glave od klinaca. — »Jajce gradi jajčanine Ivo, / ekserima p u l e pozlaćuje« (Muz. zap. Inst. 3636).

< tur. *pul* sa značenjem kao u nas < pers. *pūl* »novac, para«. V. pulati, pulčaz, puli, populan.

pulàli, v. puli.

pŭlati, *ukrašavati pulama, postavljati pule.* — »p u l a j u l' mi duvak jetrvice« (Beh. VIII 206).

Izv. od pula (v.).

pùlčāz, -áza *m* (pers.) *manje pločice, pule, dugmad, koje stoje na dečermi sa tokama ili na oklopu.* — »A po plećih od zlata krugovi, / U krugovih od zlata p u l č a z i, / U p u l č a z i h mavi kamenovi« (M. H. IV 219).

Iskrivljeno od *pulčad*, zb. imenica od *pulče* »pulica« < tur. *pulçe*, deminitiv od tur. *pul*, v. pula.

pùli abáija, pùli abráhija, v. abaija.

pùli, pùrli, pulàli, pulájli, indecl. adj. (pers.-tur.) *ukrašen malim žutim ili srebrnastim kolutićima od kovine; izvezen zlatnim (žutim) ili srebrnim koncem (žicom); populan.* — »da uzdigne dragoj p u l i -duvak« (M. H. X 12); »pa podignu p u r l i duvak s lica« (B. V. 1886 52); »Dobro meni opremi đogata, / pokrij njega p u l i abaijom« (K. H. II 18); »Pa opaši p u l a j l i silaha« (Lord 91).

< tur. *pullu*, v. pula + tur. suf. *-lu, -li.*
V. teli-puli.

pŭlka, pŭljka, v. pula.

pūpa-hàva, indecl. (tal.-ar.) *bukvalno znači: povoljno vrijeme, ugodno vrijeme, ali se upotrebljava u prenesenom smislu i kaže se tako onom kome je dobro, kome sve ide za rukom i koji ima dovoljno materijalnih sredstava za ugodan i bezbrižan život.*

< tur. *pupa hava* < tur. *pupa* »povoljan vjetar za lađu« < tal. *poppa* »stražnja strana broda« i hava (v.).

pùrli, v. pulli.

pùsat, pùset *m* (tur.) *1. oružje.* — »Laganan ti p u s a t i oružje, / kamo meni po vratu dukati« (I. Z. III 230).

2. konjska odora, konjska oprema.

3. fig.: penis.
< tur. *pusat.*
V. pusatli.

pusàtli, indecl. adj. (tur.) *1. oboružan.*

2. fig.: muškarac sa razvijenim polnim organom.

< tur. *pusatlı*, v. pusat + tur. suf. *-lı.*

pùsija, v. busija.

pùskul, pùšćul *m* (tur.) *kita na fesu.* — »Na glavi mu fini fesić, / p u š ć u l niz rame« (GZM 1908 408).
< tur. *püskül.*

pustàhija *m, hajduk; besposlenjak koji se samo skita i kojekuda tumara.*
Hibr. r.: od naše riječi *»pust«* izveden oblik po uzoru na turcizme: spahija, dahija itd.

pustèćija, pustèkija, v. postećija, postekija.

pùsula *f* (tal.) *cedulja, pisamce, potvrda, bileta.* — »u ruke im p u s u l e podajte« (K. H. I 100) < tur. *pusula* »cedulja, pisamce; kompas < tal. *bussola* »kompas«.

pùšćul, v. puskul.

pùšt *m* (pers.) *nitkov, pokvarenjak, propalica.*
< tur. *puşt* < pers. *pušt* »nečovjek, nevaljalac«, osn. zn.: »leđa, hrbat, strašnja strana«.

pùštija *f* (pers.) *gornji dio čizme, opanka ili papuče koji je išaran.*
< tur. *püşt* < pers. *pušt* »hrbat, leđa«.

R

Räb *m* (ar.) *gospod, bog.*
< tur. *Rabb* < ar. *rabb* »gospodar«.
V. Rabum Alah, jarabi šućur.

räbadžija, v. arabadžija.

ràbatan, adj., *trošan, star.* Izv. od harab (v.).

Rabìja, Rabíja, hipok. **Rápka** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Rabia,* žensko ime, »Proljeće« < ar. *rābīaʿ* »proljeće«.

rabitàli, indecl. adj. (ar.-tur.) *uređen, lijepo udešen, smišljen.*
< tur. *rabıtalı* »uredan, lijepo udešen, smišljen« < tur. *rabıta* »sveza; odnošaj« (< ar. *rābiṭa)* + tur. suf. *-lı.*

Räbum Alāh! interj. (ar.-tur.) *gospode bože!* — »R a b u m A l a h, na svemu ti fala!« (Kurt I 32); »R a b u m a l a h, na svemu ti fala!« (M. H. IV 92).
< tur. *Rabbim Allah!* v. Rab + tur. posv. zamj. 1 lice *sing.* »*-m*« i Alah (v.).

Radžìja, hipok. **Rádža** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Râciye,* žensko ime < ar. *rāǧiyä* »ona koja moli, ona koja se nada«.

räf *m* i **râfa** *f* (ar.) *pregrada u ormaru ili stalaži; polica, osobito polica koja je pričvršćena naokolo dužinom cijelog zida, na kojoj se drže sahani pod kapcima, ćase, findžani ili što drugo.* — »I po kuli r a f i i dolafi, / I po r a f i m' zarfi i fildžani« (Vuk V 365); »I sa r a f a ćage dobavio« (K. H. I 184); »Vas odaja dibom prostrvena, / Naokolo zlaćeni r a f o v i« (Lord 241).
< tur. *raf* < ar. *räff.*

räft, v. raht.

ràgbet *m* (ar.) *vrijednost, poštenje, cijena.* — »Onda r a g b e t da nama postavi, / Da nam tain dade kod Kandije« (M. H. III 33).
< tur. *ragbet* < ar. *rägabä, ragbä* »težiti za nečim«.

Rágib (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Ragib,* muško ime, < ar. *rāgib* »onaj koji teži za nečim«.

ráhat, adj. (ar.) *zadovoljan, miran, spokojan, bezbrižan, komotan.* — »pa r a h a t ni vesela n'jesam« (K. H. I 160).
< tur. *rahat* < ar. *rāḥa.*
V. rahat-lokum, rahatluk, rahat se učiniti, rahatsuz, urahatiti se, razrahatiti se, nerahat.

ráhat-lòkum (rátluk) *m* (ar.) *poznata istočnjačka poslastica koja se prodaje u poslastičarnicama, kockastog oblika.*

< tur. *rahatlokum* i *rahati-halkum,* v. kompon. pod rahat i lokum, a druga je riječ pers. izft. od ar. *rāḥā,* v. rahat i ar. *ḥalqūm, ḥulqūm* »grlo«, dakle: »naslada grla«, pošto je ova poslastica mekana i lako klizi niz grlo.

rahàtluk (rátluk) *m* (ar.-tur.) *zadovoljstvo, spokojstvo, udobnost, bezbrižnost.* — »Bez zdravlja nema r a h a t l u k a« (Nar. bl. 22).

< tur. *rahatlık,* v. rahat + tur. suf. *-lık.*

ráhat se učiniti (rájet se učiniti), *smiriti se, postići zadovoljstvo, raskomotiti se.* — »pa za njima zatvorila vrata, / pa s e tade r a j e t u č i n i l a« (Vuk III 359); »svatovi se r a h a t u č i n i š e, / u široku polju pokraj mora« (Vuk II 527).

Izv. od rahat (v.).

rahàtsuz, adj. (ar.-tur.) *uznemiren, nespokojan, neraspoložen.* < tur. *rahatsız,* v. rahat + tur. postpoz. *-sız* »bez«.

rahatsùzluk *m* (ar.-tur.) *uznemirenost, neraspoloženje.*

< tur. *rahatsızlık,* v. rahatsuz + tur. suf. *-lık.*

Rahíma (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Rahîme,* žensko ime, »Milostiva« < ar. *raḥīmä* »milostiva«.

rähle *f* pl. t. (ar.) *vrsta klupe od drveta: ukliještene dvije daske u obliku makaza. Gornji krakovi su nešto kraći i na njih se stavlja knjiga, a donji krakovi služe kao noge. Mogu se sklopiti kad nisu u upotrebi i tada izgledaju kao jedna deblja daska.* — »sve odmiče r a h l e i čitabe« (F. K. 1886 22).

< tur. *rahle* < ar. *raḥlä.*

Ràhmān, -ána, puno ime: **Abduràhmān** (v.), hipok. **Ráhmo** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Rahman,* muško ime, »Milostivi« < ar. *raḥmān* »milostivi«.

ràhmet *m* (ar.) *1. božja milost, pokoj.*

2. plodonosna ljetna kiša.

3. »rahmet biti« = smiren biti u božjoj milosti, upokojen biti. — »Kako bideš svijet mijenjila, / Da Bog da ti duša r a h m e t b i l a!« (Lord 231).

4. »rahmet predati«, »rahmet nazvati« = sazvati božju milost na umrloga riječima: »Alah rahmet ejleje!«, ili učenjem prvog poglavlja iz kur'ana zv. »Fatiha«. — »Videć' Osman gorke proli suze, / suze proli, a r a h m e t p r e d a d e«, »a sve Turci r a h m e t n a z i v a h u« (K. H. II 453, I 222); »dok nalaze hiljadu šehita, / pokopali i r a h m e t im p r e d a l i« (B. V. 1892 206).

5. rahmet mu duši! = nek mu se bog smiluje! pokoj mu duši! < tur. *rahmet* < ar. *raḥmä*

V. rahmetli

rahmètli, indecl. adj. i **rahmètlija** *m* (ar.-tur.) *umrli; pokojnik.* — »Dobra đoga r a h m e t l i Osmana« (Vuk VII 36).

< tur. *rahmetli,* v. rahmet + tur. suf. *-li.*

räht (räft, rät) *m* (pers.) *konjska oprema, nakit konjski.* — »a na doru r a h t a španjolskoga« (M. H. III 417); »Navalj'te mu r a f t a sve od zlata« (Lord 15); »udri konjma sedla osmanlije,

i zlaćene r a t e do kopita« (Vuk II 519).
< tur. *raht* < pers. *raḫt.*
V. rahtilo.

ràhtilo *n, pribor koji je potreban za neki težački posao (za oranje, vuču i sl.), kao napr.: vile, grablje, kolje i konopci za vuču sijena itd.*
< tur. *raht* »konjska oprema; kućna prostirka« itd. < pers. *raḫt.*

ràhvān, -ána **(ràvān)** *m* (pers.) *1. vrsta konjskog hoda: jednomjerno koračanje izvježbanog konja tako da ne trucka jahača u brzom hodu.*
2. i sam konj koji ima takav hod naziva se ovako.
< tur. *rahvan* < pers. *rāhwār* < pers. *rāh* »put« + pers. suf. za tvorbu riječi *-wār.*

rahvánija, ravánija *f* (pers.) *vrsta slatkog jela: zalivena patišpanja; pravi se od brašna, šećera, jaja i masla.*
< tur. *revani* »zalivena patišpanja« < pers. *rūġanī, rewġānī* < pers. *rūġan, rewġān* »ulje« + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

Ráif (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Raif,* muško ime < ar. *rā'if* »milosrdan, milostiv«.

Raìfa (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Raife,* žensko ime < ar. *rā'ifä* »milostiva, dobrostiva«.

rája *f* (ar.) *1. nemuslimanski podanik u Turskoj Carevini. Ima značenje i kolektivne imenice za ovaj pojam.* — »Jedna r a j a, a dva gospodara« (K. H. I 35).
2. svjetina, skupina, družina »Iskupila se r a j a« (u ob. govr.); »Talje viknu na družinu svoju« / Grabi, r a j o, sa krajci mrtvace, / Ko pogine, da ga ukopamo!« (Lord 72).
< tur. *râya, reaya* < ar. pl. *rääʿyā* »stado; podanici« (sing. *räiʿyyä).*

rájet se učiniti, v. rahat se učiniti.

räkam i **ràkām** *m* (ar.) *brojka, napisana brojka; račun.*
< tur. *rakam* < ar. *raqm.*

ràkāz, -áza *m* i **rekáza** *f* (ar.) *kazaljka na satu.*
< tur. *rakkas* »njihalka na zidnom satu« < ar. *räqqāṣ* »onaj koji igra« ($\sqrt{rqṣ}$).

rakìdžija *m* (ar.-tur.) *onaj koji je uobičajio da redovno rakiju pije.*
< tur. *rakıcı,* v. rakija + tur. suf. *-cı.*

ràkija *f* (ar.) *poznato alkoholno piće.* — »Bez r a k i j e razgovora nema« (Nar. bl. 22).
< tur. *rakı* i *arak* < ar. *aräq,* osn. zn.: »znoj, tekućina koja nastaje isparavanjem«.
V. rakidžija.

ràkī-sàfūn, ràkī-sàpūn, v. **iraki-safun.**

Ramàdan, hipok. **Rámo** (ar.) *musl. muško ime. Nadijeva se obično djetetu koje se rodi u mjesecu posta ramazana.*
< tur. *Ramadan,* muško ime < ar. *ramaḍān* »ime devetog mjeseca arapskog kalendara; mjesec posta«.

ramàzān, -ána *m* (ar.) *ime devetog mjeseca muslimanskog vjerskog kalendara, mjesec posta. Jedan od osnovnih islamskih propisa je da se cio mjesec ramazan posti potpunim uzdržavanjem od jela, pića i svih tjelesnih uživanja, i to svakodnevno od poprije zore do zalaska sunca.* — »postili smo sedam r a m a z a n a« (M. H. III 322).
< tur. *ramazan* < ar. *ramaḍān.*

Rámiz (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Ramiz,* muško ime < ar. *rāmiz* »onaj koji je vješt alegoričnom govoru«.
V. Ramiza, Remzija, rumuz.

Ramiza (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Ramize,* žensko ime, < ar. *rāmizä* »ona koja je vješta alegoričnom govoru«.

Rámo, v. Ramadan.

Rápka, v. Rabija.

rashòdžiti, *razriješiti od hodžinske službe.* — »Sve bi pope raspopila, / a hodže bi r a s h o d ž i l a« (Muz. zap. Inst. 1744).
Izv. od hodža (v.).

Rásim (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Rasim,* muško ime, »Slikar« < ar. *rāsim,* part. akt. od *räsämä, räsm* »zapisati, zabilježiti«.

Rasèma (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Rasime,* žensko ime, »Slikarka« < ar. *rāsimä,* part. akt. f. od *räsämä, räsm* »zapisati, zabilježiti«.

ràskahariti se (ràskariti se), *ražalostiti se.* — »Te se Ivo bio r a s k a r i o« / mrke brke nisko objesio« (Vuk II 512).
Izv. od ƙahar, kahariti se (v.).

raskàlāšen, adj., *razuzdan.*
Izv. od raskalašiti se (v.).

raskalášiti se, *razuzdati se, postati raspojasan.*
Izv. od kalaš (v.).

raspàrčati, *raskomadati.*
Izv. od parče (v.).

raspèkmeziti se, *napraviti se bolestan, razlijepiti se.* — »A da se to danas dogodilo, muž bi odmah sakupio doktorski konzilijum, a žena bi se još gore r a s p e k m e z i l a« (Zembilj II 61).
Izv. od pekmez (v.).

rastaksímiti, *razdijeliti.*
Izv. od tur. *taksim* < ar. *taqsīm* »razdijeliti«.

rasteláliti, *razglasiti.*
Izv. od telal (v.).

ràstok *m* (pers.) *kozmetičko sredstvo za bojenje obrva u crno, cuprum ustum sen oxydatum.* — »i metnu mi r a s t o k na obrve« (Vuk I 589).
< tur. *rastık* < pers. *rāsuḫt.*

rāša *f* (tal.?) *domaće sukno koje se meće ispod sedla; sukno za široke gaće i suknje.*
< tur. *raşe* »njemačko grubo sukno«. Nije tur. riječ, ali nisam mogao ustanoviti porijeklo. Rj. JAZU pretpostavlja da je od tal. *rascia.*

raščèhnuti se, *rascijepiti se.*
Izv. od čene (v.).

raščéjrečiti, raščérečiti, *razguliti, raskidati (na četvero).*
Izv. od čejrek, čejrečiti (v.).

rašehátiti se, *raširiti se, sjesti tako da se zauzme mnogo mjesta;* kaže se: »r a š e h a t i l a se na sećiji«.
Vidi tumačenje pod zašehatiti.

Rášid, hipok. **Rášo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Raşid* < ar. *Rāšid,* muško ime, osn. zn.: »onaj koji ide pravim putem; pobožan«.
V. Rešad; Rešid.

Rašìda, hipok. **Ráša** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Raşide,* žensko ime < ar. *rāšidä,* »ona koja ide pravim putem; pobožna«.

Rášo, v. Rašid.

rāt, v. raht.

rátluk, v. rahatluk.

ràvān, v. rahvan.

rávend, ráved *m* i **rèvēnta** *f* (ar.) *Rheum officinale Raill. (Rheum palmatim L.), fam. Polygonaceae.*
< tur. *rāvend* < ar. *rāwänd.*

Ráza, v. Razija.

razburmávati, *odvrtati.* — »Ono puce na burmu skovano, / Kad mu valja te ga razburmava« (Vuk VI 319).
Izv. od burma (v.).

ràzdertiti se, *snuždìti se, zabrinuti se.* — »I ja sam se ljuto razdertio, / da kad dođem novu prijatelju, / prijatelj će mene zastiditi« (Vuk II 528).
Izv. od dert (v.).

ràzgala *f* (srp.hrv.-ar.) *1. poboljšanje, olakšanje.*
2. ono čime se može razgaliti, tj. otjerati briga, tegoba ili bolest.
V. gaila + naša prep. *»raz«.*
V. razgaliti (se).

razgáliti, razgaljívati, *otjerati (tjerati) brigu, tegobu ili bolove; poboljšati (poboljšavati).*
Izv od razgala (v.).

razgáliti se, razgaljívati se, *1. krenuti (kretati) nabolje (u bolesti); poboljšati (poboljšavati) se; jenjati (jenjavati).* »Malo mi se razgalilo« (u ob. gov.).
2. raspoložiti se, dobiti raspoloženje. — »U dokolici, kad se razgališ, potseti me da ti je ispričam« (Dejvatis 137).
3. razvedriti se, proljepšati se (vrijeme); »Hava se jutros razgalila« (u ob. gov.).
Izv. od razgala (v.).

razhàlvatiti se, *raširiti se.* — »... razhalvatila se i razratlenisala se na minderu ...« (Zembilj III 38).
Izv. od halvat (v.).

râzī biti, *zadovoljan, saglasan, voljan biti.* — »Ehalija nije razi« (Nar. bl. 318); »Razi biše i uz planinu kreću« (Lord 73).
< tur. *razı* < ar. *rāḍī.*
V. Razija, raziluk, Riza, rizaluk, Rizvan.

Razìja, hipok. **Ráza** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Raziye,* žensko ime, »Zadovoljna« < ar. *rāḍiyä* »zadovoljna«.

razìluk *m* (ar.-tur.) *zadovoljstvo; saglasnost.*
< tur. *razılık,* v. razi (biti) + tur. suf. *-lık.*

razjàgliti se, *omekšati, raskvasiti se.* — »razjaglila se zemička u mlijeku« (Vuk, Rječnik).
Izv. od jagla, jaglaisati (v.).

razrahatlènisati se (razratlènisati se), *raskomotiti se, postići osjećaj udobnosti i spokojstva.* — »... razhalvatila se i razratlenisala se na minderu ...« (Zembilj III 38).
< tur. *rahatlanmak.*

rāždele, adv. (pers.-tur.) *slučajno.*
< tur. *rasgele* < pers. *rāst* »pravo, upravo; zajedno« i tur. *gele,* optat. 3 lice sing. od inf. *gelmek* »doći«.

Rebíja, v. Rabija.

rebîul-áhir *m* (ar.) *ime četvrtog mjeseca po muslimanskom vjerskom kalendaru.*
< tur. *rebiyülâhīr* < ar. *räbīuʿ-l-āḫir,* osn. zn.: »posljednje proljeće«.

rebîul-èvel *m* (ar.) *ime trećeg mjeseca po muslimanskom vjerskom kalendaru.*
< tur. *rebiyülevvel* < ar. *räbīuʿ-l-äwwäl,* osn. zn.: »prvo proljeće«.

rècelj, rédželj, rèdžel *m*, (pers.) *džem, ukuhano voće u šećeru.*
< tur. *reçel* < pers. *rīčāl.*

rèćāt, rèkāt, -áta *m* (ar.) *sastavni dio muslimanske molitve namaza. Sastoji se od stajanja, pregibanja preko polovine tijela i padanja ničice. Jedan namaz ima dva, tri ili četiri rećata.* — »i on klanja četiri r e ć a t a« (K. H. II 165).
< **tur.** *rekât* (**č.** rekjât) < ar. *räka‹*

redífa *f* (ar.) *rezervna vojska, rezerva.* — »Himzi beže, carski sine, / ti pokupi svu r e d i f u« (GZM 1907 413).
< tur. *redif* < ar. *rädīf.*
V. rediflija.

redíflija *m* (ar.-tur.) *rezervist.* — »Pitala ga redifska družina: / arkadašu, r e d i f l i j o mladi« (I. Z. II 171).
< tur. *redifli,* v. redifa + tur. suf. *-li.*

Rèdžep, hip. **Rédžo** (ar.) *1. ime sedmog mjeseca po muslimanskom vjerskom kalendaru.*
2. musl. muško ime, koje se obično nadijeva djetetu koje se rodi u ovom mjesecu.
< tur. *Recep* < ar. *Räğäb.*

refèna (revèna) *f* (ar.-pers.) *zajednički trošak ravnomjerno raspoređen; ono što je učinjeno o zajedničkom trošku, tj. doprinosom svih učesnika priređen izlet, gozba ili sijelo; zajednica. Doprinos je po glavama u gotovu novcu ili u naturi.* — »R e f e n a kuće ne obara« (Vuk, Posl. 271).
< tur. vulg. *herfene* knjiž. *herifâne* »zajednički trošak, zajednica« < tur. *herifâne,* adv., »drugarski, esnafski« (tur. *herif* »drug u zanatu, drug u veselju; objешenjak« < ar. *ḥarīf* »drug u zanatu«.

Rèfīk, -íka, hipok. **Réfko** (**ar.**) *musl. muško ime.*
< tur. *Refik* < ar. *Räfīq* »Drug«.

Refíka, hipok. **Réfka** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Refika,* žensko ime, »Drugarica« < ar. *räfīqa* »drugarica«.

Réfka, Réfko, v. Refika, Refik.

rĕhum (rèum) *m* (ar.) *zalog, zaloga.* — »... uopće ljudi zalažu šta vide da je munasip za r e u m a« (Zembilj II 107).
< tur. *rehin* < ar. *rehn.*

reísul-ùlema, skraćeno: **rèīs** *m* (ar.) *vrhovni vjerski poglavica muslimana u SFR Jugoslaviji, prvosveštenik.*
< tur. *reisül-ulema* < ar. *rä'ī-su-l-‹ulämā'* »starješina vjerskih učenjaka«, izft. od *rä'īs* »poglavar, starješina« i ar. *äl-‹ulämā'* »učenjaci«.

Rejhána, hipok. **Hána** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Reyhan* < ar. *Räyḥān,* žensko ime, »Bosiljka« (ar. *räyḥān* »bosiljak«).

rekáza, v. rakaz.

Rèkīb, -íba (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Rekib,* muško ime. < ar. *räqīb* »čuvar; onaj koji se nečem nada«.

Rémza, v. Remzíja.

Rèmzija, hipok. **Rémzo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Remzi,* muško ime, < ar. *rämz* »alegoričan govor« + ar. adj. suf. *-iyy.*

Remzíja, hipok. **Rémza** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Remziye,* žensko ime, < ar. *rämz* »alergičan govor« + ar. adj. suf. f. *-iyyä.*

Rémzo, v. Rèmzija.

rènde, rènda, v. erende, erenda.

rënk, v. renjak.

rènjak, -njka, **rènać,** -nća **rënk, rënć** *m* (pers.) *boja; izgled.* — »Dvi telije i dvi anterije, / Dvi ćatkije r e n k a stambolskoga« (Bajr. 21).
< tur. *renk* < pers. *renk.*

rèsūl, -úla, skraćeno od **resulùlāh** *m (ar.) božji poslanik, pejgamber.* — »Allah jedan, R e s u l jedan«, »Allah jedan r e s u l hak, / al je danas mučan halk« (Nar. bl. 315, 415).
< tur. *resul, resulüllah* < ar. *räsūlu-llāh,* izft. od ar. *räsūl* »poslanik« i ar. *Allāh* »bog« (Pogrešno Rj. JAZU: »*resul,* indecl. perzijskoturska riječ . . .«).

rësum *n* (ar.) *taksa, porez.*
< tur. *resim* < ar. *räsm.*

Rèšād, -áda (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Reşad,* muško ime < ar. *räšād* »onaj koji ide pravim putem«.

rešèdija i **rešedíja** *f* (ar.) *vrsta halve koja se pravi od šećera ili meda, nišeste i masla. Razlikuje se od obične halve u tom što se u nju stavlja nišesta, pa se usljed toga rasipa.* — »Bud mi slatka s medom r e š e d i j a« (GZM 1910 526).
< tur. *reşidiye* < ar *räšīdiyyä.*

Rèšīd, -ída, hipok. **Réšo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Reşid,* muško ime < ar. *räšīd* »pametan; onaj koji je vođen pravim putem«.

rèšma *f* (ar.) *1. lančić, mreža, mrežasti vez, bombaci ili sejlani na konac nanizani, izresci na porubu, pričvršćene kite kao ures na konjskoj opremi, ženskoj haljini ili na predmetu kućnog namještaja.*

2. luksuzna kompletna konjska oprema od više raznih nakićenih dijelova, kao što su: oglav, uzda, prsaluk, kuskun, kolan itd. I svaki taj komad zove se rešma, ako je urešen kao rešma. — »Na glavu mu r e š m u udario, / od suhoga ispletena zlata« (K. H. I 482).

3. đem od sindžira na konjskoj uzdi.

4. kupovna vrpca sa izrescima po rubu.

< tur. *reşme, rişme* »đem od sindžira na uzdi« < ar. *räšimä, räšm* »pisati, šarati«.

V. rešmali, rešmalija, rešman, rešmeta.

rešmàli, indecl. adj. (ar.-tur.) *izrađen kao rešma.*
< tur. *reşmeli,* v. rešma + tur. suf. *-li.*

rèšmalija, rèšmanlija *f* (ar.-tur.) *1. uzda sa rešmama, nakićena uzda.* — »zauzda ga uzdom r e š m a l i j o m«, »predade mu uzdu r e š m a n l i j u« (M. H. III 326, 366).

2. čevrma sa ukrasnim izrescima ili kitama okolo.
< tur. *reşmeli,* v. rešmali.

rèšmān, adj., *ukrašen rešmama.*
Izv. od rešma (v.).

rèšmeta, gen. rèšmētā, **rèšme pl.** t. (ar.) *1. narukvica od crvenih merdžana, korala.*

2. nakit od nanizanog korala.
Izv. od rešma (v.).

Réšo, v. Rešid.

Rèuf (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Reuf,* muško ime < ar. *rä'ūf* »veoma milostiv«.

rëum, v. rehum.

rèvān, v. tahterevan.

revánija, v. rahvanija.

rèvēnta, v. revend.

rèza, erèza, irèza *f* (ar.) *zatvarač za vrata, zapor.* — »Stade r e z o m bubat' na vratima« (Lord 231).

< tur. *reze* < ar. *räzzä.*

rezáćije, rezákije *f* pl. (pers.) *suho grožđe, grožđice.* — »jedna mi ga elpezetom maše, / druga mi ga r e z a ć i j a m' hrani« (I. Z. I 47).

< tur. *razakı* < pers. *rāziqī.*

Rèzāk, -áka (ar.) *musl. muško ime.*

Skraćeno od imena Abdurezak (v.).

rezákija *f* (pers.) *vrsta grožđa u Hercegovini.*

< tur. *razakı* < pers. *rāziqī.*

rezdèlija, v. zerdelija.

rezálet *m* (ar.) *sramota, bruka, blamaža.*

< tur. *rezalet* < ar. *räḏālä.*

rèzīl, adj. (ar.) *1. osramoćen, obrukan, blamiran, ponižen.* — »Danas vezir sjutra r e z i l« (Vuk, Posl. 52).

2. »rezil biti« = osramotiti se.

3. »rezil učiniti« = osramotiti, blamirati. — »vrlo j' sestru r e z i l u č i n i o« (M. H. III 122); »što godar je na svijetu iftira, / svakom me je r e z i l u č i n i l a« (I. Z. III 99).

< tur. *rezil* < ar. *räḏīl.*

V. rezalet, reziliti, reziluk, urezilïti.

rezíliti, *zasramotiti; ružiti.* — »Kune junak i r e z i l i društvo« (Vuk VII 81).

Izv. od rezil (v.).

rezíluk *m* (ar.-tur.) *sramota, bruka, blamaža.*

< tur. *rezillik,* v. rezil + tur. suf. *-lik.*

režìmlija *m, režimski čovjek.*

Hibr. r.: našoj riječi *režim* dodan tur. suf. *-li.*

rî, -íta *m* (ar.) *ime arapskog slova »r«.*

< tur. *ri* < ar. *rā'.*

rìda *f* (ar.) *marama, rubac, ubrus.* — »Baci me se zelenom jabukom, / A ja njega r i d o m pozlaćenom« (M. H. II 55); »jednom su se r i d o m otirale« (Kurt II 174).

< tur. *rida* »šal, derviški vuneni ogrtač preko leđa« < ar. *riḍā'.*

rìdžāl, -ála *m,* pl. *ridžáli* (ar.) *dostojanstvenik, velikaš, odličnik.* — »sve r i d ž a l i i mladi veziri« (K. H. I 47).

< tur. *rical* »dostojanstvenici, velikaš« < ar. pl. *riǧāl,* sing. *räǧul* »čovjek«.

Rìfat (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Rifat,* muško ime < ar. *rifa'* »visost, uzvišenost. čast«.

rijáset *m* (ar.) *rezidencija reisululeme.*

< tur. *riyaset* < ar. *riyāsä* »starješinstvo«

rìngati, v. dirindžiti.

risála *f* (ar.) *brošura, manje štampano djelo.*

< tur. *risale* < ar. *risālä* »poruka, poslanica«.

Rìzā, -áa (pogr. **Rizāh**) hipok. **Rizo** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Riza,* muško ime. < ar. *riḍā'* »zadovoljstvo«.

rizáluk *m* (ar.-tur.) *zadovoljstvo, volja, milost.* — »Eto, za Božiji r i z a l u k, za moj hator i za hator Almase...« (Čolak. 56).

< tur. *rızalık* < ar. *riḍā'* »zadovoljstvo« + tur. suf. *-lık.*

rizedènpāre, indecl. adj. (pers.-tur.) *potpuno izderan, dronjak.* < tur. *rîzedenpare* »od komada komad. od parčeta parče« < pers. *rīze* »malo parče« + tur. postpoz. *-den* »od« + pers. *pāre* »komad«.

rìzk, rìsk *m* (ar.) *hrana, opskrba, nafaka.*
< tur. *rızk* < ar. *rizq.*

Rízo, v. Riza.

Rìzvān, -ána, hipok. **Rízvo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Rizvan,* muško ime < ar. *riḍwān* »zadovoljstvo«.

Rízvo, v. Rizvan.

rosànlija, v. horosan, horosanlija.

ròspija *f* (pers.) *prostitutka.*
< tur. *orospu* < pers. *rūspī.*

rózi-mahšer *m* (pers.-ar.) *sudnji dan, kijamet.* — »Jedino mogu vam haber učiniti, da nam više nema »begina Ogledala«, otišlo je na r o z i - m a h š e r« (Zembilj II 7). Česta je zakletva kod muslimana: »r o z i mi m a h š e r a!« (Interesantno je da se u zakletvi ova složenica razdvoji na odvojene dvije komponente).
< tur. *ruz-i mahşer,* pers. izft. od pers. *rūz* »dan« i ar. *maḥšär,* v. mahšer.

r̀suz, rsùzluk, v. hrsuz, hrsuzluk.

r̀šum, v. hršum.

rubíja *f* (ar.) *vrsta malog dukata.* — »Kad ja metnem po čelu r u b i j e« (B. V. 1886 107).
< tur. *rubiye, rub'iye* »mali dukat koji je iznosio četvrtinu starog dukata« < ar. *rubʿiyyä* »četvrtinka«.

rùćū, rùkū, -úa *m* (ar.) *dio rećata (v.) koji se sastoji u sagibanju do polovine tijela, odupirući se rukama o koljena, tako da se leđa izravnaju s glavom.*
< tur. *rükû* < ar. *rukūʿ.*

Rufáije pl. (ar.) *pripadnici derviškog reda koji je osnovao Ahmed Er-Rufāī (umro 1191). Pojedini pripadnik: rufáija.*
< tur. *Rüfai* < ar. *Rufāʿī.*

rúfet (rúvet) *m* (ar.) *1. zanat, poziv.*
2. ceh, esnaf.
< tur. *hirfet* < ar. *ḥirfä.*
V. rufetlija.

rufètlija (ruvètlija) *m* (ar.-tur.) *zanatlija.* — »i terzije svoje r u v e t l i j e, / koji nose svilu i kadivu« (Vuk III 32).
< tur. *hirfetli,* v. rufet + tur. suf. *-li.*

rugábet *m, ružna osoba, rugoba.* Izv. od naše riječi *»rugoba«* po uzoru na oblike turcizama dženalet, nedžaset, dženabet itd.

rūh, -úha *m* (ar.) *1. duh, kao jedan dio duše koji, po narodnom vjerovanju, izlazi iz čovjeka za vrijeme spavanja i luta.*
2. duh umrloga.
< tur. *ruh* < ar. *rūḥ* »duša«.

rùhsat *m* (ar.) *dozvola, dopuštenje.*
< tur. *ruhsat* < ar. *ruḫṣa.*

rúja *f* (ar.) *san.*
< tur. *ruya, rüya* < ar. *rūʼyā.*

Rukíja (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Rukayye,* žensko ime, < ar. *ruqayyä* »penjanje, napredovanje; čaranje, bajanje«.

rùkū, v. ruću.

Rūmelija, Rùmenlija, Ūrumelija, Ūrumenlija *f* (lat.-tur.) *evropska Turska.* — »Opravi je u U r u m e l i j u, / Baš na ruke Petru mladu kralju:/ Pobratime kralju R u m e l i j e« (Vuk VII 180); »zdravo vojska Ru-

menliju priđe«, »otić' će ti i Urumenlija« (K. H. I 152, 94).
< tur. *Rumeliye, Rumili (Rum-ili, Urum-ili)*, bukv. »Grčka«, tur. izft. od tur. *Rum* »Grk« < lat. *Roma* »Rim« i tur. *il* »država, pokrajina«.

rùmūz, rumúzāt *m* (ar.) *alegoričan govor.* »Pun mu je govor rumuzata« (u ob. gov.).
< tur. *rumuz, rumuzat* < ar. pl. *rumūz, rumūzāt*, sing. *rāmz* »alegoričan govor«.

rüptahta *f* (ar.-pers.) *sprava za mjerenje visine (otklona) sunca, kojom se ustanovljuje tačno vrijeme po ala turka satu. To je kvadrant podijeljen na paralele i merdijane. Iz centra visi konac sa malim utegom, a na koncu je pričvršćena mala vrpca koja daje sjenu na kvadrantu. Doskora je u svakoj kasabi u Bosni i Hercegovini imam ili muderis imao ruptahtu, kojom je uz ramazan ustanovljavao tačno vrijeme. Radio-saopštenja o tačnom vremenu učinila su bespredmetnim upotrebu ruptahte.*
< tur. *rub'tahta* < ar. *rub'* »četvrtina« i pers. *taḫta* »daska«.

Rùstem, Hrùstem, Rùsfan, Hrùstan, hipok. **Rústo, Hrústo,** (pers.) *musl. muško ime.*
< tur. *Rustem,* muško ime < pers. *Rustem,* zapravo *Rustehem,* ime najvećeg persijskog junaka (»persijski Herkul«).

rùsvāj, -ája *m* (pers.) *lom, pokora, bruka, čudo.* — »Napravio je rusvaj u kafani (u ob. gov.); »rusvaj se učiniti« = fig. zaprljati se, opoganiti se u gaće.
< tur. *rüsvay* < pers. *rusway* »osramoćen, ponižen«.
V. urusvajiti se.

Rùšid, v. Huršid.

rušvèčija *m* (ar.-tur.) *onaj koji prima mito, korupcionaš.*
< tur. *rüşvetçi,* v. rušvet + tur. suf. *-çi.*

rùšvet *m* (ar.) *mito.*
< tur. *rüşvet* < ar. *rišwā.*
V. rušvečija.

rùtba *f* (ar.) *stepen, položaj, rang.*
< tur. *rütbe* < ar. *rutbā.*

ruznáma *f* (pers.) *dnevnik.*
< tur. *ruzname* < pers. *rūznāme* < pers. *rūz* »dan« i pers. *nāme* »pisana knjiga, djelo«.

Rùždija (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Rüşdî* < ar. *Rušdī,* muško ime, bukv.: »onaj koji ide pravim putem«.

ruždíja *f* (ar.) *prvi stupanj srednje škole.*
< tur. *rüşdiye,* skraćeno od *mektebi rüşdiye* »škola za odraslu, punodobnu djecu«.

ȓz, hȑz, hȅrz, *m* (ar.) *poštenje, čast, obraz.* — »Da mi čuvaš kulu i avliju, / Da mi čuvaš rza i obraza« (Petran. 653); »sve ti rza čuvam i namuza« (Lord 23); »čuvajte mi moga bijelog dvora, / i u dvoru herza i obraza« (F. J. I 83).
< tur. *ırz* < ar. *ʿirḍ.*

S

säat, v. sahat.

säbah i **sàbah (sàba)** *1. zora, jutro.* — »nigdje zore ni s a b a h a nema« (K. H. I 13); »te je noći pod pendžerom bio, / do s a b a h a nije dolazio« (Muz. zap. Inst. 3535); »Bumbul pjeva u ružici: »S a b a zora je!« (Vuk V 7).

2. sabah ili sàbah-nàmāz je muslimanska jutarnja molitva — kad zauči s a b a h na džamiji« (M. H. III 442).

< tur. *sabah* < ar. *ṣabāḥ.*

V. sabahčiček, sabah hajrola, sabahile.

sàbah *m* (ar.) *zadana lekcija u mektebu ili medresi.* — »ne bih s a b a h umio, / hodža bi me ubio« (I. Z. III 7).

< tur. *sabak, sebak* »lekcija«, < ar. *säbaq* »natjecanje«.

Sabáhata (ar.) *musl. žensko ime.* < tur. *Sabahat,* žensko ime, »Ljepotica« < ar. *ṣabāḥa* »ljepota, ljepota lica«.

sàbahčiček, sabahčič *m* (ar.-tur.) *cvijet Pharbitis purpurea (L). Voigt. (Syn. Ipomoea purpura Roth.).*

< tur. *sabah çiçeği,* »jutarnji cvijet« (tur. izft., v. kompon. pod sabah i čiček).

säbah häjrōlā! säbahajrōlā! säbah šèrīf häjrōlā! sabále häjrōlā! interj. (ar.-tur.) *sretno ti jutro bilo! dobro jutro!*

< tur. *sabah hayır ola! sabah şerif hayır ola! sabahla hayır ola!* v. kompon. pod sabah, hair i šerif + tur. *ola!* optat. 3 lice sing. od inf. *olmak* »biti«.

säbah häjrōsum! sabále häjrōsum! interj. (ar.-tur.) *sretno ti jutro bilo! dobro jutro!*

< tur. *sabah hayır olsun! sabahla hayır olsun!* v. kompon. pod sabah, hair i olsun.

säbāhīle, säbāīle, sàbājle adv. (ar.-tur.) *zorom, u zoru.*

< tur. *sabahile,* v. sabah + tur. postpoz. *-ile* »sa«.

sàbija *m* (ar.) *dijete, maloljetnik.* < tur. *sabi* < ar. *ṣabiyy.*

V. sabiluk, sibjan.

sabìluk *m* (ar.-tur.) *djetinjstvo.*

< tur. *sabilik,* v. sabija + tur. suf. *-lik, -luk.*

Sabìra (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Sâbire,* žensko ime, »Strpljiva« < ar. *ṣābirä* »strpljiva«.

Sábit (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Sabit,* muško ime, »Čvrsti« < ar. *ṯābit* »čvrst, stalan«.

Sàbrija (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Sabri,* muško ime, »Trpeći« < ar. *ṣabrī* v. sabur + ar. pers. adj. suf. *-ī.*

sàbriti, säburiti, *trpiti, strpljivo podnositi nevolje u životu.*
Izv. od sabur (v.).

säbur *m* (ar.) *strpljivost, strpljenje.* — Kaže se: »s a b u r o m je dženet pokriven«, »s a b u r-selamet« (strpljen-spasen).
< tur. *sabır* < ar. *ṣabr.*
V. sabur! saburli, sabursuz, sabursuzluk, Sabira, Sabrija, osabriti, prisabriti.

säbur! interj. (ar.) *strpi se!* — »S a b u r malo, od Erdelja rajo!« (K. H. I 36).
Izv. od sabur (v.).

säburiti, v. sabriti.

sabùrli, indecl. adj. (ar.-tur.) *strpljiv, izdržljiv.*
< tur. *sabırlı,* v. sabur + tur. suf. *-lı.*

sabùrsuz *m* i kao adj. (ar.-tur.) *1. onaj koji je nestrpljiv, onaj koji je nagao.*
2. nestrpljiv, nagao.
< tur. *sabırsız,* v. sabur + tur. postpoz. *-sız* »bez«.

sabursùzluk *m* (ar.-tur.) *nestrpljivost.*
< tur. *sabırsızlık,* v. sabursuz + tur. suf. *-lık.*

säbur učiniti, *strpiti se, savladati se.* — »tu je majka s a b u r u č i n i l a« (M. H. X 50).
Izv. od sabur (v.).

säč *m* (tur.) *željezni ili zemljani poklopac pod kojim se na ognjištu peče hljeb i pita na taj način što se na nj nagrne žerava i lug (zapreće se). Sač se razlikuje od peke utoliko što ima na sredini manji otvor i što je veći i srazmjerno niži.* — »Pod zemljanim s a č o m se peku pite u tepsiji« (GZM 1957 40).
< tur. *saç* (Protivno tur. leksikografima, Zenkeru i dr., Dr Sikirić tvrdi da dolazi od pers. *sāğ).*

sàčak *m* (tur.) *1. isturena streha preko zida.* — »pokrivena limom bijelijem, / a s a č a c i tenećetom žutim« (K. H. I 269).
2. okolica (pervaz) koja se prišiva na haljinku ili na bajrak kao ukras. — »a zelen ga bajrak poklopio, / sav mu s a č a k od suhoga zlata« (K. H. I 316).
< tur. *saçak.*

sàčbak, sàčbag, v. sadžbak, sadžbag.

säč-boja *f* (tur.) *boja za kosu.*
< tur. *saç bayası,* izft. od tur. *saç* »kosa« i tur. *boya* »farba«.

sàčma *f* (tur.) *1. sitna olovna zrna za punjenje metaka za lovačke puške i starinske male puške; veličina zrna bira se prema veličini divljači za koju se metak sprema.* — »A suviše dvanaest s a č a m a, / Svaka s a č m a po dvanaest drama« (Vuk VII 60); »svaka s a č m a od pedest drama« (K. H. II 17).
2. ures, rese na peškirima, košuljama itd.
< tur. *saçma.*
V. sačmali, sačmalija, sačmen, nasačmati.

sačmàli, indecl. adj. (tur.) *sačmen, sa sačmama, tj. urešen resama naokolo.* — »na bubnjeve s a č m a l i peškire« (K. H. I 318).
< tur. *saçmalı,* v. sačma + tur. suf. *-lı.*

sačmàlija *f* (tur.) *košulja ili peškir koji imaju sačme, tj. rese naokolo.* — »U Mostaru na fale košulja, / s a č m a l i j a, sade srmalija« (I. Z. IV 234).
< tur. *saçmalı,* v. sačmali.

săčmen, adj., *urešen sa sačmama.* — »Ona veze sačmenu ko-šulju« (Vuk V 532).

Izv. od sačma (v.).

sáćin, adj. (ar.) *1. miran, tih. 2. »saćin se učiniti«, umiriti se, utišati se.* — »Pa se vojska saćin učinila, / Sva po-spála vojska u Kosovu« (Petran. 392); »Kad četvrti danak nastupi, / puška im se saćin učinila« (K. H. II 379).

< tur. *sakin* < ar. *sākin* »miran«.

V. usaćiniti se.

sadàka *f* (ar.) *milostinja.* — »Holj' mi kaku dijelji sadaku« (Lord 266).

< tur. *sadaka* < ar. *ṣadaqa.*
V. sadaki-fitr.

sadàkai-fìtr, *m,* **sadàkai-fìtre, vìtre** *f* (ar.) *posebna milostinja koju muslimani dijele sirotinji uz ramazan, naročito kada se približi Ramazanski bajram. Po propisu ovu milostinju treba dati prvi dan bajrama prije klanjanja bajram-namaza, jer je to milostinja omršaja. Sadakai-fitr iznosi 1,66 kg pšeničnog brašna, ili 3,33 kg ječmenog brašna ili rezaćija ili protuvrijednost tih artikala prema tržnoj cijeni. Obično se daje u gotovu novcu.*

< tur. *sadaka-i fıtr* »milostinja omršaja«, izft. od ar. *ṣadaqa* »milostinja« i ar. *fiṭr* »omršaj, omrsiti se«.

sáde, adj. i adv. (pers.) *1. čist, pravi, bez ikakve primjese.* — »sačmalija, sade srmalija« (I. Z. IV 234); »sade kahva« nezaslađeńa (bez šećera) crna kafa. *2. jednostavan, prost, jednoličan;* »sade platno« = platno u jednoj boji po kome nema nikakvih grana niti šara. *3. kao prilog: samo.* — »Sad' ostaše u ruke balčaci« (Vuk, Rječnik).

V. sadeluk.

sàdef, v. sedef.

sadèlija, v. sedeflija.

sadèluk *m* (pers.-tur.) *vrlo tanko prozirno platno.*

< tur. *sadelik,* v. sade + tur. suf. *-lik.*

Sádeta (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Saadet,* žensko ime, »Sreća« < ar. *sāā'dā* »sreća«.

Sádija, hipok. **Sádo** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Sa'di,* muško ime »Sretni, Srećko« < ar. *sa'dī* »sretni«.

Sádik, hipok. **Sádo** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Sadık,* muško ime, »Iskreni« < ar. *ṣādiq* »iskren, prav«.
V. Sidik.

Sádo, v. Sadija, Sadulah, Sadik.

sadràzam, sadriàzam (sadràzan) *m* (ar.) *veliki vezir.* — »u Stambolu sadrazame carski« (M. H. III 6); »ne bojim se ni paše, ni baše, / ni valije, nit li sadrazana« (I. Z. I 113).
< tur. *sadrazam* < ar. *ṣadr* »prsa; prednji dio nečeg« i ar. *a'ẓam,* elat. od *'aẓīm* »velik«.

Sadùlāh, -áha, hipok. **Sádo (ar.)** *musl. muško ime.*

< tur. *Saadullah* < ar. *Sa'dullāh,* muško ime, bukv.: »božja sreća« (izft. od ar. *sa'd* »sreća« i ar. *Allahh* »bog«).

Sádža, v. Sadžida.

sădžāk *m* (tur.) *1. željezni tronožac na kome se na ognjištu, u tendžeri ili kakvom drugom sudu, vari jelo.*

2. *tronožac uopšte.* — »Pred crkvom je konja odjahao, / A sluge mu prostriješe s a d ž a k e, / Sjede paša, pripali čibuka« (Vuk VI 306).

< tur. *sac ayak* »željezni tronožac« < tur. *sac* »sač« i tur. *ayak* »noga«.

sàdžbak, sàdžbag, sàčbak, sàčbag (iskriv. **sàndžak)** *m* (tur.) *upletnjak u pletenicama.* — »iz kosa joj s a d ž b a k isplićao« (M. H. X 75); »I savila b'jelu anteriju, / zaboravi s a d ž b a g u kosama« (Vuk I 501); »prosuše se sitne pletenice, / i u njima od zlata s a č b a g e« (Ašikl. 110); »Otpuštala vrane pletenice, / Sve u njima zlatni s a n d ž a k o v i« (M. H. IV 64).

< tur. *saç bağı,* izft. od tur. *saç* »kosa« i tur. *bağ* »sveza, vezica«.

Sadžìda, hipok. **Sádža** (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Sacide,* žensko ime, < ar. *sāğidä* »ona koja pada na sedždu (ničice) bogu se moleći«.

sâf, adj. (ar.) *čist, prav, nevin.*
< tur. *sâf* < ar. *ṣāf.*
V. safi, Safija.

säf *m* (ar.) *red, špalir.* — »Jedno se je pet ljudi iskupilo i stalo u s a f...« (Gajret 1931 247); »Na s a f o v e vojsku juredigo« (Lord 189).
< tur. *saf* < ar. *ṣaff.*

Säfa, v. Safet.

Sáfa, v. Safeta i Safija.

safâđeldija, safâ đeldun! v. sefađeldija, sefa đeldun!

Sàfer (ar.) *1. musl. muško ime, koje se obično nadijeva djetetu rođenom u mjesecu saferu.*

2. ime drugog mjeseca po muslimanskom kalendaru.
< tur. *Safer* < ar. *Ṣafär.*

Sàfet, hipok. **Säfa** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Saffet, Safvet,* muško ime, < ar. *ṣafwä* »čistoća«.

Sàfeta, hipok. **Sáfa** (ar.) *musl. žensko ime.*

Muškom imenu *Safet* dodan naš nastavak za f.*-a.*

sȃfī, indecl. adj. (ar.) *čist, pravi, otvoreni.* — »jer je s a f i alavanta disati džabe ovu božju havu...« (Zembilj II 21).
< tur. *sâfi* < ar. *ṣāfī* »čisti«.

Safíja, hipok. **Sáfa** (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Safiye,* žensko ime < ar. *ṣafiyyä* »čista, prava«.

sàfra *f* (ar.) *nesvjestica, onesvješćenje;* »safra mu došla« = onesvijestio se.

< tur. *safra* »nesvjestica« < ar. *ṣafrā'* »žutica, oboljenje žuči«.

sàftijān, v. sahtijan.

sàfūn, v. sapun.

sagànak *m* (tur.) *mah, prekid.* — »vjetar duva n a s a g a n a k ili n a s a k a n a k e«, tj. duva na mahove, sa malim prekidima..

< tur. *sağanak* »plahovita ljetna kiša koja odjednom pljuskom udari, ali brzo prestane«.

sagànlija *m* (tur). *onaj koji je zdrav, čitav (saglan); prebran grah, prebranac.*

Izv. od saglam (v.) sa tur. suf. *-li.*

sàgdič *m* (tur.) *kum na kni na muslimanskoj svadbi.*

< tur. *sağdıç* »djever, djeveruša«.

sàglam (sàglan), adj. (tur.) *zdrav, čvrst, prav, pouzdan, ispravan, pošten.* — »Kad su mislili da je

to prijateljstvo već postalo s a g l a m, odlučili su...« (Zembilj II 8).
< tur. *sağlam.*

sagràkčija, v. sagrdžija.

sàgrdžija, sagràkčija *m* (tur.) *zanatlija — kožar koji se bavi struganjem dlake sa goveđih koža. Od ovog je dobila ime ulica koja ide od Baščaršije sjeveru u Sarajevu: Sàgrdžije.*
< tur. *sağrıcı.*

Sàgrdžije, v. sagrdžija.

sàgrija (sàrgija) *f* (tur.) *korice od sablje ili noža.* — »da turite u s a g r i j e ćorde« (K. H. I 397); »Dok mu sablja iz s a g r i j e sinu« (Vuk VI 412); »Kako sablja iz s a r g i j e sine« (Petran. 548).
< tur. *sağrı »sapi,* debela izrađena koža (odrezana sa sapi), šagren, šagrenska koža«. Vjerovatno su korice sablje ili noža nazvane po vrsti kože od koje su izrađivane.

sahàčija, sahàdžija (sájdžija, sáčija) *m (ar.-tur.) časovničar, urar.* — »Bog ubio s a h a d ž i j e, / koji kuju zlatne sa'te!« (Vuk I 196).
< tur. *saatçı,* v. sahat + tur. suf. *-çı.*

sahàčīnca, sájdžīnca *f., časovničarska radnja.*
Izv. od sahačija, sajdžija (v.).

sàhan (sân) *m* (ar.) *bakrena zdjela, tanjir.* — »s a h a n i m' su blago podijelili« (M. H. X 44); »da im perem s a n e i kašike« (Vuk III 442).
< tur. *sahan* < ar. *ṣaḥn.*

sähat, sât *m* (ar.) *sat, časovnik, ura.* — »A kad prošla četiri s a h a t a« (M. H. I 255).
< tur. *saat* < ar. *sāaʿ.*
V. sahačija, sahačinca, sahat-kula.

sähat-kúla, sât-kúla *f* (ar.) *toranj na kome se nalazi sat.* — »Pomrčina, cijelo selo spava, / S a h a t - k u l a dvanajes kucala« (Muz. zap. Inst. 276).
< tur. *saat kulesi,* izft., v. kompon. pod sahat i kula.

sahdèlija, v. sedeflija.

sàhī, v. sahih.

sahìbija (saìbija) *m* (ar.) *vlasnik, gospodar; posjednik; domaćin.* — »neće l' dići s a h i b i j u svoga« (K. H. II 127); »Mor' delijo, vranca s a i b i j o!« (Vuk VII 138).
< tur. *sahib, sahip* < ar. *ṣāḥib.*
V. čifluk-sahibija, hair-sahibija, ilum-sahibija, mal-sahibija.

sahífa *f* (ar.) *stranica knjige.*
< tur. *sahife* < ar. *ṣaḥīfä.*

sàhīh, sàhī, adv. (ar.) *uistinu, tačno, ispravno, sigurno, zdravo.* — »s a h i će mu do Travnika doći« (K. H. I 104); »Sve do prije nekoliko dana nije se znalo pod s a h i hoće li biti aneksija« (Zembilj III 51).
< tur. *sahih, sahi* < ar. *ṣaḥīḥ.*

sáhija, v. sáija.

sàhtijān (sàftijān, sàktijān, sàfijān, tàftijān), -ána (pers.) *1. učinjena, uređena kozija koža; obično je crvene ili žute boje: crveni sahtijan i žuti sahtijan. Crveni sahtijan se zove još kajsar (v.). Od crvenog sahtijana prave se firale, a o žutog ostala obuća i predmeti. Od ovog je dobila ime ulica u Sarajevu, Sahtijànuša, u kojoj su se izrađivali predmeti od sahtijana. 2. obuća ili neki drugi predmet napravljen od sahtijana ili obložen sahtijanom.* — »ona snese s a h t i j a n hegbeta« (K. H. I 266); »pa otvara s a h t i j a n sanduke« (I. Z. III 74);

»A na noge žute s a f i j a n e, / škripa stoji žutih s a f i j a n a« (Kurt II 158); »a na noge puli t a f t i j a n e« (Vuk V 368).

< tur. *sahtiyan* < pers. *saḫtiyān.*

Sahtijànuša, v. sahtijan.

sàhtli, indecl. adj. (pers.-tur.) *neveseo, brižan, mučan.* — »O moj sine, Kurtagić Selime, / što si meni s a h t l i, neveseo?«, »Ali ne idu šenli i veseli, / nego, lalo, s a h t l i neveselo« (K. H. I 69).

< tur. *sahtlı* < pers. *saḫt* »tvrd, opor, težak« itd. + tur. suf. *-lı.*

saìbija, v. sahibija.

sáija, sáhija *m* (ar.) *glasnik, vjesnik, knjigonoša.* — »otlen tebi s a i j u spremiti« (K. H. I 120); »Osman-pašu sustigla s a h i j a, / sustigla ga na prvom konaku« (I. Z. I 175).

< tur. *sai* < ar. *sāīʿ.*

Saìma, Sájma (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Saime,* žensko ime, < ar. *ṣā'imä* »ona koja posti«.

Sàit, Sàjit, hipok. **Sájto** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Sait* < ar. *Sāʿid,* muško ime, osn. zn.: »onaj koji se popeo na visinu«.

säja *f* (tur.) *prebrojavanje; brója.* — »svak na s a j u ko je od svatova, / valja brojit kićene svatove, / da vidimo s kijem putujemo, / Svi izišli na s a j u svatovi, / pa stadoše brojiti svatove« (F. K. 1886 43).

< tur. *sayı* »broj, račun« < tur. *saymak* »brojiti« (kao što je kod nas *brója* izvedeno od *brojati).*

sàja *f* (lat.) *vrsta deblje čohe.* — »u čistu ga s a j u okrojiti« (M. H. III 270).

< tur. *saya* < tal. *ṡaia* < lat. *saia.*

sajàli, indecl. adj. (lat.-tur.) *čohan, od čohe napravljen.* — »pa skinuti s a j a l i haljine« (K. H. I 180).

< tur. *sayalı,* v. saja + tur. suf. *-lı.*

sàjfan, v. sajvan.

Sájma, v. Saima.

sàjran, v. sajvan.

Sájto, v. Sait.

sàjvan, sàjvant (sàjfan, sàjvat, sàjran) *m* (pers.) *1. šator.* — »stiže cara koj s a j v a n a zlatna«, »on pobježe caru i s a j v a n t u, / pravo brate do careva skuta« (K. H. I 57, 55). *2. kišobran, suncobran.* — »nanesite s a j v a n na đevojku, / da ne kisne duvak na djevojci« (GZM 1909 589); »Dva divera pod njom konja vode, / a četiri nad njom s a j f a n nose« (Vuk III 520); »u ruci mu sedefli šargija, / a u drugoj s a j v a t i nargila« (I. Z. IV 28).

< tur. *sayvan* < pers. *sāyebān.*

säka *f* (lat.) *ogrtač koji starci nose.* — »Eno ti ga u najprvoj kiti, / na đogatu u bijeloj s a k i, / bjelja mu je brada nego s a k a« (Beh. II 380).

< tur. *sako, sakı* < tal. *sacco* < lat. *saccus.*

säka *m* (ar.) *vodar, vodonoša; vojnička kola na kojima se dovlači voda za piće: bure na kolima sa dva točka.* — »A imaš li vojsku napojiti? kaže: / Imam s a k e četeres hiljada, / Sve nosu s a k e vodu na mešini« (Lord 105). — Od ovog je došlo prezime Sàkić.

< tur. *saka* »vodonoša« < ar. *säqqā'* »pojač«.

sàkaćēnje, v. sakatiti.

sakàgija *f* (tur.) *vrsta konjske bolesti, šmrkavost, balavost, malleus.* — »a dobri se konji poboljeli, / od bolesti konjske s a k a g i j e« (Vuk II 305).
< tur. *sakağı.*

sakàluk *m* (tur.) *ogrlica, đerdan.* — »i Aliji kujundžiji, / štono kuje s a k a l u k e, / i na ruke bilenzuke« (S. B. III 51).
< tur. *sakalık* < tur. *saka, sakak* »ogra od dukata, đerdan« + tur. suf. *-lık.*

sàkat, *m* i adj. (ar.) *1. bogalj, invalid.* — »Otkini komarcu jednu nogu, on s a k a t do vijeka« (Vuk, Posl. 253); »Za udovca ne bih ni pokrovca, / Za bradata ne bih ni s a k a t a« (Vuk V 338).
2. kljast, oštećen, ozlijeđen. — »zašto vodiš s a k a t a hajvana?« (K. H. II 272).
< tur. *sakat* < ar. *saqaṭ.*
V. sakatiti, sakatluk, sakato, osakatiti.

sàkatiti, *činiti sakatim, ozljeđivati.* — »Vojsci ću ti oči povaditi, / Dobre ću ti konje s a k a t i t i« (Petran. 393).
Izv. od sakat (v.).

sakàtluk *m* (ar.-tur.) *osakaćenost, ozljeđenost.*
< tur. *sakatlık,* v. sakat + tur. suf. *-lık.*

sàkato, adv. (ar.) *kljasto, ozljeđeno.* — »Kud dolaze kraste i ospice, / Sve ostaje kljasto i s a k a t o« (M. H. I 18).
Izv od sakat (v.).

sàkaz, sàkrz *m* (tur.) *mastika (vrsta rakije).*
< tur. *sakız* »smola«.
V. sakazlija, sakrska.

sakàzlija *f* (tur.) *duguljasta bijela tikva sakrska.*
< tur. *sakızlı* »smolast«, v. sakaz + tur. suf. *-lı.*

Sákib (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Sâkıb, Sâkıp,* muško ime »Sjajni« < ar. *ṯāqib* »veoma sjajan«.

Sàkić, v. saka.

sàklet, v. srklet.

sakr̀lisati se, -išēm, *nasikirati se, uneraspoložiti se zbog kakve nezgode ili nepovoljne vijesti.*
< tur. *sıkılmak* »nasikirati se«.

sàkrska, sàkaz *m* (tur.) *duguljasta bijela tikva koja se upotrebljava za punjenje (filovanje).*
< tur. *sakız kabağı,* izft. od tur. *sakız* »smola« i tur. *kabak* »tikva«.

sàkrz, v. sakaz.

sàksija *f* (tur.) *1. zemljani lonac u kome se gaji cvijeće.*
2. mangala; crepulja pod kojom se hljeb na ognjištu peče.
< tur. *saksı.* Neki pisci tvrde da je riječ izvedena od *Sax* »Saksonija«, prema tome: *saksı* = predmet izrađen na saksonski način, saksonske izrade.

sàktisati, -išēm, *slomiti, skršiti, uništiti.* — »Kada Marko s a k t i s a oružje, / onda trže divit od pojasa« (Vuk II 429).
Izv. od sakatiti, osakatiti (v.).

sȁla *f* (tur.) *nosila* — »ranjenike na s a l e digoše« (M. H. III 250).
< tur. *sal.*

sàla *f* (ar.) *žalovito učenje mujezina na munari povodom smrtnog slučaja.* — »Pred ikindiju tužno se razliježe s a l a sa munare« (Gajret 1931 214).
< tur. *salâ* < ar. *ṣalā',* osn. zn.: »objaviti, obznaniti«.

salàdžak *m* (tur.) *život.* — »Skočio se iz begluk-mejhane, / za njim Mujo, za njim Bunićani, / jer se boje s a l a d ž a k u svome« (K. H. II 388).
< tur. *sağlıcak* »život; zdravlje«.

salàhor, v. sarahor.

sàlām, v. selam.

salamèćija, v. selamećija.

salámet, v. selamet.

salàmura *f* (tal.) *slana voda s različitim začinima u kojoj se reparira meso; rasol.*
< tur. *salamura* »dobro slana voda u kojoj se drži sir, riba itd. da se ne pokvari« < tal.

sàlandžāk, -a i **salàndžāk,** -áka *m* (tur.) *ljuljačka.* — »povezani laki s a l a n d ž a c i, / u avliji Bećirbegovića« (N. K. II 118).
< tur. *salıncak.*

salàvāt, áta *m* (ar.) *posebna dova (v.) na arapskom jeziku kojom se poziva božji blagoslov na Muhameda (počinje sa: »Allahumme salli ala...«)* — »Uz tespihe teglje s a l a v a t e« (Lord 129).
< tur. *salâvat* < ar. pl. *ṣalawāt,* sing. *ṣalā (t).*
V. salavatati.

salavàtati, *učiti salavate; na munari glasno učiti salavate.*
Izv. od salavat (v.).

Sàlčin, v. Salih.

sàldisati, -išēm, *napraviti, postaviti, pripraviti.* — »Kavedije kahvu s a l d i š u j u« (Lord 10).
< tur. *saldı,* perf. 3 lice sing. od inf. *salmak* »napraviti, prostrijeti, staviti« itd.

Sálem, v. Salim.

sálep *m* (ar.) *toplo zaslađeno bezalkoholno piće koje se zimi pije. Pravi se izvarivanjem korijena istoimene biljke: Orchis hircima Grantz. (Satyrium bircinum L.), fam. Orehidaceae.*
< tur. *salep, saleb* < ar. *saḥläb.*
V. salepčija.

sàlgija *f* (tur.) *klatno u zidnog sata.* — »poznaće ti sahat i s a l g i j u, / pa te more rezil učiniti« (Ašikl. 76).
< tur. *salgı.*

sàlhana *f* (ar.-pers.) *klaonica.*
< tur. *salhane* < ar. *sälḫ* »derati kožu sa zaklane životinje« i pers. *ḫāne* »zgrada, kuća«.

Sálih, hipok. **Sálko, Sàlkan, Sàlčin, Tálih, Tále** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Salih* < ar. *Ṣāiḥ,* muško ime, »Dobar«.

Salìha (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Saliha,* žensko ime, »Dobra« < ar. *ṣāliḥa,* »dobra«.

Sálim, Sálem (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Salim* i *Salem* < ar. *Sālim* i *Sālem,* muško ime, »Zdrav« (uspor. »Zdravko«).

Sàlkan, v. Salih.

sàlkija (sàltija) *f* (tur.) *ono labavo i nezategnuto mjesto na jednoj strani platna ili sukna koje nastane usljed slabog tkanja.*
< tur. *salkı* »nabran, smježuran; obješen«.
V. salkijav.

salkìjav (saltìjav), adj., *olabavljen, nezategnut, nabran (kaže se za sukno ili bez kad je s jednog kraja labavo i nezategnuto, kad ima salkije).*
Izv. od salkija (v.).

Sálko, v. Salih.

sàlkum, salkum-tōp *m* (tur.) *lumbarde, vrsta starinskog topa koji, kao mitraljez, istovremeno baca po više granata koje eksplodiraju tek kada udare ili se zariju u zemlju.* — »i od boja dvanaest topova, / s a l k u m t o p a dvaest i četiri, / s a l k u m puca, crnu zemlju buca« (F. K. 1896 50).

< tur. *salkımsaçak* »top koji ispaljuje po više granata; top koji ispaljuje rakete« (< tur. *salkım* »grozd, snop« i tur. *saçak* »rasturen, razbacan na sve strane«).

sàlma, salàma *f* (tur.) *slobodan ispust stoke na njive i livade bez čuvara i čobana u kasnu jesen kad se žita dignu sa njiva; pustopaša.*
< tur. *salma.*

sälma *f* (tur.) *vrsta starinskog oružja; to je lopta od gvožđa ili tuča na lancu ili na kajišu, kojom se zamahuje i udara po protivniku, buzdovan na lancu.* — »S jedne strane s ȁ l m a od pirindže, / S druge strane od zlata gadara« (Vuk VI 321); »pa on s a l m u skide sa putalja, / pa poleti Mujovu Halilu, / da udari brata Hrnjičina« (K. H. I 565).
< tur. *salma.*

salnáma *f* (pers.) *godišnji almanah, kalendar.*
< tur. *salname* < pers. *sāl* »godina« i pers. *nāme* »pismo, knjiga, djelo«.

sält, sälte, säl, adv. (tur.) *samo; sama.* »S a l t govori vila najstarija« (Vuk, Rječnik); »al' pred crkvom niđe niko nema, / s a l njegova ona mila kuma« (Vuk III 333); »S a l t e sama kahvu kurisala« (Lord 287).
< tur. *salt* »samo, jedino«.

sälta, sältica *f* (tal.) *vrsta kratkog kaputa sa kratkim rukavima do više laktova; obično je od čohe ili kadife, ukrašena harčom.*
< tur. *salta,* skraćeno od *saltamarka* < tal. *Santo Marco,* »sv. Marko, patron Venecije«. Naziv je, kako se misli, došao otud što su ovakve kratke kapute nosili mletački mornari.

sältadžija *m* (tur.) *vozač koji vozi samo ljude, a ne i robu.*
Vjerovatno od salt + tur. suf. *-ci.*

saltànet *m* (ar.) *1. sjaj, raskoš, pompa, veličanstvenost.* — »O te mode, toga s a l t a n e t a, te raskoši — laže br'te ko god kaže, da kod nas ima sirotinje« (Zembilj II 105).
2. sjajna i blistava oprema (oprava). — »pa pred babu pod pusatom dojde, / pod pusatom i pod s a l t a n e t o m« (F. K. 1886 7).
3. carstvo.
< tur. *saltanat* < ar. *salṭanā.*
V. saltanetli.

saltanètli, indecl. adj. (ar.-tur.) *sjajan, raskošan, svečan, sa pompom.* — »S a l t a n e t l i idu krajišnici, / Dva pjevaju a dava otp'jevaju« (M. H. IV 213).
< tur. *saltanatlı,* v. saltanet + tur. suf. *-lı.*

sälte, v. salt.

sàltija, saltìjav, v. salkija, salkijav.

sämaluk, c. samanluk.

sämanluk, sämaluk *m* (tur.) *pojata.*
< tur. *samanlık* < tur. *saman* »slama« + tur. suf. *-lık.*

sàmār, ára *m* (grč.) *drveno teretno sedlo koje se stavlja na tovarne konje; ispod drveta je slamarica.* — »Da s neba s a-

m a r padne, meni bi se kuskuni o vratu objesili« (Nar. bl. 41); »Rđavoj kobili s a m a r dosadi« (Vuk, Posl. 271).
< tur. *semer* < grč. *sagmárion* (grč. *ságma* »tovar«).
V. samardžija, samarica, nasamariti (se), osamariti.

Sămardžīć, v. samardžija.

sămardžīja i **samàrdžija** *m* (grč.-tur.) *zanatlija koji pravi samare. Od ovog je došlo prezime Sămardžīć.*
< tur. *semerci,* v. samar + tur. suf. *-ci.*

samàrica, *f, konj sa samarom za razliku od osedlanog konja.*
Izv. od samar (v.).

Sámija (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Sami,* muško ime, »Visoki« < ar. *sāmī* »visoki, uzvišeni«.

Samìja (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Samiye,* žensko ime, »Visoka« < ar. *sāmiyä,* »visoka, uzvišena«.

sàmsār, -ára *m* (ar.) *trgovački posrednik, senzal, telal.*
< tur. *sansar* < ar. *simsār.*

sàmsar, v. sansar.

sàmsov *m* (tur.) *veliko pseto; pas.* — »I s ovcama dvanaes čobana, / I sa šnjima dvanaes s a m s o v a« (Lord 105).
< tur. vulg. *samsun,* knjiž. *sansun* »dresirani pas koji vojska upotrebljava prilikom juriša«.

sàmūm, -úma *m* (ar.) *jak i vreo vjetar koji duva iznad pustinjskih predjela sjeverne Afrike i Arabije.*
< ar. *sämūm.*

sàmūn, v. somun.

sàmur *m* (pers.) *samurovina, koža od kune zv. samur, Martes zibellina;* »*sàmur*« ili »*sàmur-kapa*« = kapa od samurovine: »Udri njega u čelo junačko, / đe sastavlja s a m u r i obrve«, »pred vojskom je arambaša, / na glavi mu »s a m u r - k a p a« (Vuk II 567, I 471); »*sàmur-kàlpak*«, »*sàmur-kapa*« = kapa od samurovine; »s a m u r - k a l p a k na oči namiče« (Vuk I 167); »*sàmur-bìnjiš*« = binjiš od samurovine: »s a m u r - b i n j i š age Turanića« (Ašikl. 70); »*sàmur-ćùrak*« itd.
< tur. *samur* < pers. *semmūr.*
V. samurli.

samùrli, indecl., **samùrlija,** **samùrija** *f* (pers.-tur.) *od samurovine, sa samurovinom.* — »a s a m u r l i -ćurak ogrnuo«, »kad ti skroji ćurak- s a m u r l i j u« (M. H. III 231, X 76); »kad ti skroji ćurak- s a m u r l i j u« (I. Z. II 244).
< tur. *samurlu,* v. samur + tur. suf. *-lu, -li.*

sân, v. sahan.

sànćim, sànći, konj. (tur.-pers.) *tobože, bajagi.* — »... jer su se s a n ć i m evropski doktori svojski zauzeli« (Zembilj III 94).
< tur. *sankim, sanki* < tur. *san!* imper. 2 lice sing. od *sanmak* »misliti, predpostavljati« + pers. suf. *-ki.*

sàndal *m* (ar.) *vrsta polusvilene tkanine;* »*sàndal-gaće*«, »*sandàlije-gaće*« = gaće od tkanine sandal: »po nanulam' s a n d a l g a ć e« (K. H. I 504); »a na noge g a ć e s a n d a l i j e« (Vuk III 27).
< tur. *sandal* < ar. *ṣandäl,* vjerovatno porijeklom od sanskrt. *čandana.*

sàndale i **sandále** *n* (ar.) *sandale, vrsta drvene obuće.*
< tur. *sandal* < ar. *ṣandäl*

»vrsta tvrdog drveta koje dolazi iz Indije«.

sàndalija *f* (ar.) *stolica.* — »na avliji, a u sandaliji« (M. H. X 55).

< tur. *sandalye* < ar. *ṣandäliyy.*

sànduk *m* (ar.) *drveni kovčeg, škrinja.* — »u odaji sanduk otvorio« (M. H. III 123); može biti i od papira i drugog materijala.

< tur. *sandık* < ar. *ṣandūq* i *ṣundūq.*

V. sanduk-emin, sandukhana, sandukliјa.

sànduk-èmīn, -ína, *m* (ar.) *upravitelj blagajne, finansijski povjerenik; šef poreske uprave.*

< tur. *sandık emini* »povjerenik sanduka, tj. riznice«, izft., v. kompon. pod sanduk i emin.

sandukhàna *f* (ar.-pers.) *prostorija u kući u kojoj se drže sanduci. U starim bosanskim kućama bilo je takvih prostorija.*
< tur. *sandıkhane,* v. kompon. pod sanduk i hane.

sandùklija *f* (ar.-tur.) *limena peć koja liči na sanduk.*

< tur. *sandıklı,* v. sanduk + tur. suf. *-lı.*

sàndžak *m* (tur.) *1. zastava, bajrak.* — »Dobra konja što je za sandžaka, / Da mi nosi careva bajraka« (Lord 16).

2. oblast ili okružje u biv. Turskoj Carevini. Prvi sandžak koji je organizovan 1463. g. zahvatio je cijelu Bosnu. Na čelu sandžaka je sandžak-beg. — »sve su oni tuden izginuli, / a najposlji Derviš-begoviću, / nije takog u sandžaku bilo« (K. H. II 367); »Sedam paša od sedam sandžaka« (Vuk, Rječnik).

3. *»sàndžàk-bàjrak«* = glavni bajrak sandžaka: »tebi sandžak-bajrak ispravio, najstariji u širokoj Lici« (M. H. III 228), *»sandžak-àlājbeg«* = sandžački alajbeg: »krajišnike ljute ubojice, / i četiri sandžak-alajbega« (Vuk IV 219).

< tur. *sancak* (Protivno tur. leksikografima, Zenkeru i dr. Dr Š. Sikirić tvrdi da riječ dolazi od pers. *sanğūk).*
V. Sandžak, sandžak-beg, sandžaki-šerif, sandžaktar.

sàndžak, v. sadžbak

Sàndžak, Novopàzārski Sàndžak *m* (tur.) *ime pokrajine koja je nekad bila zasebna upravna jedinica, a graničila je sa Bosnom i Hercegovinom, Srbijom i Crnom Gorom.*

< tur. *Sancak,* v. sandžak.

sàndžak-bȅg *m* (tur.) *namjesnik sandžaka.*

< tur. *sancak beyi,* izft., v. kompon. pod sandžak i beg.

sàndžaki-šèrīf, -ífa *m* (tur.-ar.) *sveta zastava Muhamedova. Navodno čuva se u jednom muzeju u Istambulu.* — »i tako vam sandžaki-šerifa, / nemojte mi kvara učiniti« (K. H. II 379).
< tur. *sancaği-şerif,* v. kompon. pod sandžak i šerif.

Sandžàklija *m* (tur.) *stanovnik pokrajine zv. Sandžak (v.).*
< tur. *Sancaklı,* v. Sandžak + tur. suf. *-lı.*

sandžàktār, -ára, *m* (tur.-pers.) *zastavnik, bajraktar.* — »Teslijm tebi careva sandžaka, / Te drugoga traži sandžaktara« (Lord 19).

Od ovog je nastalo prezime Sandžaktárević.

< tur. *sancaktar,* v. sandžak + pers. suf. *-dār,* koji je u tur. asimilacijom postao *-tār.*

Sandžaktárević, v. sandžaktar.

sàndžija *f* (tur.) *probodi, protisli u prsima, žiganje unutar tijela.* — »Nazil bega zaboljela glava, / Jašar bega i srce i glava, / Omer bega ukočile s a n d ž i - j e« (I. Z. III 125).
< tur. *sancı.*

sànsar, sàmsar *m* (tur.) *kuna bjelica, bjelka, čija je koža skupocjena, od nje se prave ćurkovi.* — »Al' je diba među terzijama? / Al' je s a n s a r među ćurčijama« (Vuk V 346).
< tur. *sansar.*

sàntrāč, -áča *m* (sanskrt.) *1. igra šah.* — »um'ješ li se igrati s a n t r a č a?« (M. H. X 91).

2. ograda, okolica, okvir (napr. oko bunara, oko groba itd.). — »Grigorije odvoji glavu od s a n t r a č a . . .« (Šol. I 227).

3. šara na kocke: »sàntrāč bàsma« = karirana basma.

4. donja daska u stupe za valjanje sukna.

< tur. *santıraç* i *santraç* < ar. *šitrānǧ* < pers. *šetreng,* porijeklom sanskrt.

sàntūr, -úra *m* (jevr. ili aram.) *vrsta istočnjačkog muzičkog instrumenta koji je sličan cimbalu.*

< tur. *santur,* porijeklom jevr. ili aram. riječ.

sâp, -ápa *m* (tur.) *držak (u noža, sablje, nadžaka ili u kakve alatke), držalo, ručica.* — »Potegoše čelikli nadžake, / Jedan drugog njime udariše, / Dok nadžacim' s a p e izlomiše« (Petran. 239).

< tur. *sap* »držak, ručica; stabljika, struk«.

sàpūn, sàfūn, -úna *m* (lat.) *sapun.* — »vode uze i rakli s a f u n a« (M. H. III 410).
< tur. *sabun* < ar. *ṣābūn* < lat. *sapo.*
V. sapundžija.

sapùndžija, safùndžija *m* (lat.-tur.) *zanatlija koji pravi ili trgovac koji prodaje sapune.*
< tur. *sabuncu,* v. sapun + tur. suf. *-cu, -ci.*

Saracéni pl. *m* (ar.) *1. naziv za Arape u Španiji.*

2. naziv za muslimane uopšte u doba križarskih vojni.
< ar. *Šarqiyyūn,* »Istočnjaci« (< ar. *šarq* »istok« + ar. adj. suf. pl. *-iyyūn).*

sàrāč, -áča *m* (ar.) *zanatlija koji pravi i prodaje razne predmete od kože, kao što su: konjska oprema (uzde, sedla, bisage, kubure), bensilasi, kehare, šarpelji, pletene kandžije, razno remenje itd. Po ovim zanatlijama naziva se ulica koja vodi od Baščaršije do Husrevbegove džamije u Sarajevu: Saráči.* »kod terzija i naših s a r a č a« (M. H. III 459).
< tur. *saraç* < ar. *särrāǧ.*
V. sarachana, saračluk, usaračiti.

sarachàna *f* (ar.-pers.) *posebna sobica blizu ahara (štale) u kojoj se drži konjska oprema.*
< tur. *saraçhane,* v. kompon. pod sarač i hane.

saràčluk *m* (ar.-tur.) *sarački zanat.*
< tur. *saraçlık,* v. sarač + tur. suf. *-lık.*

saràdža *f* (ar.) *1. škrofule, scrophulosis.*
2. vrsta sakagije, konjska bolest.
< tur. *sıraca* < ar. *sirāǧā.*

saràdžika *f* i **saràdžik, siridžik** *m* (ar.) *biljka Serophuloria nodosa*

L., koja se upotrebljava za liječenje saradže (v.).
< tur. *sıraca otu,* izft. v. saradža i tur. *ot* »biljka, trava«.

sàrāf, -áfa *m* (ar.) *mjenjač novca; zlatar koji se bavi kupoprodajom strane valute i zlatnog novca.* — »Za dukate pitaj s a r a f a« (Ist. bl. I 279).
< tur. *sarraf* < ar. *ṣarrāf.*
V. sarafluk.

saráfluk *m* (ar.-tur.) *sarafsko zanimanje.* — »Sijedi gazda Ješua, prvi čovjek koji se u gradu počeo baviti s a r a f l u k o m, mijenjanjem zlatnog novca...« (Čolak. 13).
< tur. *saraflık,* v. saraf + tur. suf. *-lık.*

saràhor, seràhor, salàhor (saràor) *m* (ar.-pers.) *1. borac koji je imao dužnost da čuva kakvu tvrđavu ili mjesto, a zato je bio oslobođen od iđenja u rat i od ostalih vojnih dužnosti.* — »Navalite pod noć s a r a o r i, / da otmemo iz mobe djevojku!« (Vuk I 179).
2. titula za posebno zaduženje u dvorskoj službi na osmanskom dvoru.
Izv. od *silahšor,* v. tumačenje pod silahšor.

sàraj *m* (pers.) *dvor, palača.*
< tur. *saray* < pers. *serāy.*
V. Saraj-Bosna, Sarajevo, saraji, Sarajlija.

Sàraj-Bòsna *f, Sarajevo.* — »Od kako je S a r a j - B o s n a postala« (GZM 1909 584).
< tur. *Saray-Bosna,* »Sarajevo«; za prvu kompon. v. saraj.

Sàrajevo, (Sàrājvo) *m* (pers.-srp. hrv.) *glavni grad SR Bosne i Hercegovine.*
< tur. *Saray* < pers. *serāy* »namjesnikov dvor koji se nalazio (sve do 1853.) u kraju zv. Begluk (na »Trgu 6 aprila« u Sarajevu) i naš nastavak »*-evo*«. Složenica je nastala po uzoru na složenice: Smederevo, Kraljevo, Popovo, Mirijijevo, Trnovo itd. Turski naziv za Sarajevo je »Saray-Bosna«, ali se u jednoj od najstarijih bosanskih vakufnama, u vakufnami Mustaj-bega Skenderpašića iz 1517. g. (čiji je original i prevod objavio Dr Hazim Šabanović u POF-u III-IV, 1953, str. 403) Sarajevo naziva i »*Saray-ovası*« bukv.: »Sarajevsko polje«. Iako sam ranije zastupao da je Sarajevo nastalo od tur. »*Saray-ovası*«, došao sam do zaključka da je ispravnije tumačenje koje sam gore naveo.

sàraji, pl. *m* (pers.) *carski dvori, vezirski dvori, pašinski dvori, dakle dvori turskih visokih dostojanstvenika.* — »pa on ode caru na s a r a j e« (K. H. I 26).
Plural od saraj (v.).

sarájlija *m* (pers.-tur.) *sarajevska izrada.* — »Pa mu previ ćebe s a r a j l i j u, / A po njemu sedlo osmanliju« (Vuk VI 123).
< tur. *Saraylı* »sarajevski«, skraćeno od tur. *Saray-Bosnalı* na taj način što je prvoj komponenti *Saray* dodan suf. *-lı.*

Sarájlija *m* (pers.-tur.) *građanin grada Sarajeva.*
< tur. *Saraylı,* v. tumačenje pod sarajlija.

saránsak, sarámsak i **saránsak, sarámsak** *m* (tur.) *bijeli luk.*
< tur. *sarımsak.*

saràšćer, v. serasker.

sàrgija *f* (tur.) *zavoj.*
< tur. *sargı.*

sàrgija, v. sagrija.

sàrhoš (sàroš) *m* (pers.) ***pijanica,*** *bekrija.* — »Kad **s a r h o š i** iz

mejhane pođu« (Sevd. 98); »Zaduži se Asan-aga, s a r o š, bekrija« (B. V. 1886 28).
< tur. *sarhoş* < pers. *serḫōš*, bukv.: »vesela glava« < pers. *ser* »glava« i pers. *ḫōš* »lijep, dobar«, ovdje: »veseo«.
V. sarhošluk.

sarhòšluk *m* (pers.-tur.) *pijančevanje, bekrijanje.*
< tur. *sarhoşluk*, v. sarhoš + tur. suf. *-luk, -lik.*

sarìluk *m* (tur.) *žutica (bolest).*
< tur. *sarılık* < tur. *sarı* »žut« + tur. suf. *-lık.*

sarlàisati, v. parlaisati.

sàrma *f* (tur.) *vrsta jela: u listove od kupusa, loze ili graha buranije zamotano isjecano ili samljeveno meso pomiješano sa pirinčem.*
< tur. *sarma*, bukv.: »ono što je zamotano, zavijeno«.

sàroš, v. sarhoš.

sàrtija *f* (tal.) *uže za vezivanje jedrila na brodu.* — »s a r t i j e joj od suhoga zlata« (Kurt II 204).
< tur. *sart* < tal.

sàruk *m* (tur.) *zavoj oko kape, čalma.* — »oko njega s a r u k ahmedija« (K. H. I 299).
< tur. *sarık* < tur. inf. *sarmak* »zaviti, zamotati«.
V. saruklija.

sarùklija *m* (tur.) *onaj koji nosi na glavi saruk (čalmu).*
< tur. *sarıklı*, v. saruk + tur. suf. *-lı.*

sàsluk *m* (pers.-tur.) *vrsta tanke trske.* — »Na nogam' joj gaće od s a s l u k a, / kakve su joj gaće od s a s l u k a, / do pola je postavila vukom, / a od pola vukom i baukom« (K. H. II 256).
< tur. *sazlık* »tršćak« < pers. *saz* »trska« + tur. suf. *-lık.*

sät *m* (ar.) *ime arapskog slova* »ṣ«.
< tur. *sad, sat* < ar. *ṣād.*

sât, v. sahat.

sàtara, v. satura.

sàtar-pèšlija *f* (ar.-pers.-tur.) *vrsta džemadana, koji je na prsima iskružen i ima široke pešove (skutove).*
< tur. *satır peşli* < tur. *satır* < ar. *sāṭūr*, v. satura, satara i tur. *peşli*, v. pešlija.

sàtura, sàtara *f* (ar.) *mesarska sjekirica; kuhinjska sjekirica za sjecanje mesa na dasci.*
< tur. *satır* < ar. *sāṭūr.*

sàtura *f* (ar.) *redak u knjizi ili pismu.*
< tur. *satır* < ar. *saṭr.*

saùlisati (se), saulisávati (se), *miriti (se), savladati (se), umirivati (se), savlađivati (se).*
< tur. *savulmak* »povući se, skloniti se«.

säum *m* (ar.) *post.* — »S a u m posti, sibjan čuvaj i gledaj« (Ist. bl. II 223).
< tur. *savm* < ar. *ṣawm.*

sàvaćēnje *n, graviranje.*
Izv. od savat (v.).

sàvak *m* (tur.) *1. natkriveno pralo na potoku koji protiče uz dvorište ili bašču nečije kuće. Na taj način se kućna čeljad služi za kućne potrebe tom tekućom vodom. Savak je natkriven i ograđen da bi muslimanske žene, koje su se krile od muškaraca, mogle nesmetano da prilaze vodi. Savakovi su se pravili i na taj način što bi se u zidu dvorišta pokraj koga protiče voda napravio otvor i na taj način bi voda tekla kroz dvorište.* — »S a v a k o v a je bilo u Sarajevu samo na Moš-

ćanici u petnaestak kuća« (Kreš. Vodovodi 154).

2. *kolac, obično hrastov, koji se zabija u zemlju oko podnožja velikog kamena da se ne bi kretao ili nagnuo. Bude više tih kolaca.*

< tur. *savak*, osn. zn.: »mjesto odakle se voda razvodi na razne strane, vodeno razvođe«.

savàrisati, -išēm, *očistiti u vodi, oribati.* — »Skovane predmete treba prije kalajisavanja, kako sam rekao, dobro očistiti. Taj se posao zove savarisanje. To se obavljalo pijeskom namočenim u slanoj vodi« (GZM 1951 213).

< tur. *suvarmak* »smočiti željezo u vodu prilikom kalenja«.

sàvat *m* (ar.) *1. graviranje, ornabrnim predmetima.*

2. *gravirano, ornamentirano srebro.* — »Jedno srce tri čekrkli pasa, / Dva od zlata treći od savata« (Vuk VI 277).

< tur. *savat* < ar. *säwād*, osn. zn.: »crnoća«.

V. savaćenje, savatlaisati, savatli.

savatlàisati, savatlèisati, -išēm, *gravirati, ornamentirati bakrene ili srebrne predmete.*

< tur. *savatlamak* »gravirati, ornamentirati«.

savàtli, indecl. adj. (ar.-tur.) *graviran, ornamentiran; od graviranog srebra.* — »Za kapom mu sedam čelenaka, / Tri savatli, četvrti čekrkli« (Vuk VI 320).

< tur. *savatlı*, v. savat + tur. suf. *-lı*.

savdèlija, v. sedeflija.

sàvza *f* (pers.) *povrće; vrt (ova se riječ čuje u narodu u krajevima oko Zvornika).*

< tur. *savza, sebze* < pers. *sebze* »povrće«.

V. zerzevat.

sȁz *m* (pers.) *vrsta tambure sa dosta dugim drškom.* — »i donesi šargiju, / sitni saz s baglamicom« (I. Z. II 20).

< tur. *saz* < pers. *sāz.*

V. sazlija.

sàzlija *m* (pers.-tur.) *onaj koji svira na saz.* — »ni sazlije ne kucaju / sevdalinke, divne pjesme« (Sevd. 131).

< tur. *sazcı* »svirač na saz«; mjesto suf. *-cı*, u našem jeziku je riječi saz (v.) dodan tur. suf. *-li.*

sê, -éta *n* (ar.) *ime arapskog slova ṯ«.*

< tur. *se* < ar. *ṯā'.*

Sèād, -áda (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Sead* < ar. *Sä'ād*, muško ime, »Srećni« (uspr. »Srećko«).

sebâidu, -úta *n* (pers.) *tri i dva (izraz u igri tavle).*

< tur. *sebadü* < pers. *se* »tri« + pers. *bā* »sa« + pers. *du* »dva«, dakle: »tri sa dva«.

sèbep, sèbeb, sèvep, (sèbet, sèvet) *m* i kao konj. (ar.) *1. kao imenica: uzrok, razlog, povod.* — »Šta je sevep Mahmutpaši starom«, »ko je seveb da od Boga nađe!« (K. H. I 50, 191); »Da ti sebet bidem da pogineš« (Lord 121).

2. *kao konj.: radi, poradi.* — »Sebep čega s došao?« (u ob. gov.).

< tur. *sebep, sebeb* < ar. *säbäb.*

V. sebepli, sevetnik, sevetovati.

sebèpli, sevèpli (ruke), (ar.-tur.) *sretne (ruke).*

< tur. *sebepli*, v. sebep + tur. suf. *-li.*

sèbīlj, -ílja *m* (ar.) *dobrotvorna javna česma u obliku kioska. Takav sebilj nalazi se i danas na sredini Baščaršije u Sarajevu.*
< tur. *sebil* < ar. *säbīl.*

sèćija *f* (tur.) *uzdignuto sjedište napravljeno od drvenih dasaka, koje se nalazi u sobama svake starinske kuće; nalazi se uvrh sobe uza zid do prozora i proteže se od jednog zida do drugog, a često duž dva zida. Po sećiji je prostrt minder ili vuneno šiljte, a okolo su poredani tvrdi slamnati jastuci. Sećije zamjenjuju današnje otomane i kauče.*
< tur. *seki.*

sèdef, sàdef *m* (ar.) *1. unutrašnja strana ljušture biserne školjke koja se sastoji od bijelih sjajnih slojeva. Služi za ukrašavanje predmeta.* — »nosi l' Fata od s a d e f a nanule?« (S. S. 90).
2. ruta (v. sedefot).
3. dugme od sedefa.
< tur. *sedef* < ar. *ṣadäf.*
V. sedefli, sedeflija, sedefot.

sedèfli, indecl. adj. (ar.-tur.) *optočen, ukrašen sedefom.* — »pa dohvati s e d e f l i tamburu« (K. H. I 367).
< tur. *sedefli*, v. sedef + tur. suf. *-li.*

sedèflija, sadèflija (savdèlija, sahdèlija, sadèlija) *f* (ar.-tur.) *puška našarana, ukrašena sedefom; tambura ukrašena sedefom; sedlo ukrašeno sedefom itd.* — »S e d e f l i j u pušku zagrlio« (Vuk, Rječnik); »Pa Stanojlo na noge skočio, / s e d e f l i j u pušku zagrlio« (Vuk IV 304); »Za siljahom dvije s e v d e l j i j e«, »Znadeš moje dvije s a h d e l j i j e« »Kad pukoše dvije s a d e l j i j e« (Lord 159, 173, 304); »na njeg meće sedlo s e d e f l i j u« (F. J. II 260).
< tur. *sedefli*, v. sedefli.

sèdefot, sèdef *m* (ar.-tur.) *ruta, rutvica, Ruta hortensis Lam., (Ruta graveoleus L. p. p.).*
< tur. *sedef otu* »sedef biljka« izft., v. sedef + tur. *ot* »biljka, trava«.

sedžáda, serdžáda, srdžáda (srdžáza) *f* (ar.) *prostirač, ćilimče na kojem muslimani klanjaju namaz; služi i kao ukras u kućnom namještaju; u obliku je pravougaonika.* — »Beg Ali-beg ikindiju klanja, / siv mu soko na s e r d ž a d u pada«, »i s e r d ž a d u pod njim poljubio« (K. H. I 53); »I pred carom poljubi s r d ž a z u« (M. H. III 14).
< tur. *seccade* < ar. *säǧǧādä.*

sèdžda *f* i **sèdžde**, -eta, *n* (ar.) *sagnuti se, klanjajući namaz pasti ničice i čelom i nosem doaknuti tlo; to je jedan od sastavnih dijelova molitve namaza; »sedždu učiniti«* = pasti na sedždu. — »tri put Bogu s e d ž d e u č i n i o« (K. H. II 536).
< tur. *secde* < ar. *säğdä.*
V. Sadžida, sedžada.

sëf biti, *pogriješiti, zabuniti se.*
< tur. *sehiv* < ar. *sähā, sähw* »zaboraviti«.
V. sefiti, sefluk, posefiti.

sefâđeldija, safâđeldija *f* (ar.-tur.) *dobrodošlica (isto što i hožđeldija).* — »pa mu age hož-đeldiju daju, / hož-đeldiju i s e f a đ e l d i j u« (K. H. I 378).
< tur. *sefa geldi, safa geldi* »dobro je došao« < ar. *ṣafā'* »vedrina, bezbrižnost na licu« i tur. *geldi*, perf. 3 lice sing. od inf. *gelmek* »doći«.

sèfā đèldun! sèfā gèldun! sèfā đèldunuz! sèfā gèldunuz! interj. (ar.-tur.) *dobro došao! dobro došli! (isto što i hoš đeldun! hoš đeldiniz!; obično se izgovara i jedno i drugo radi pojačanja sadržaja: hoš đeldun, sefa đeldun!)*

< tur. *sefa geldin! sefa geldiniz!* < ar. *ṣafā'* »vedrina, bezbrižnost na licu« i tur. perf. 2 lice sing. i pl. od inf. *gelmek* »doći«.

Sèfer (ar.) *musl. muško ime. Nadijeva se obično djetetu koje se rodi u mjesecu saferu.*

< tur. *Safer,* muško ime, < ar. *ṣafär* »ime drugog mjeseca po muslimanskom kalendaru«.

sèfer *m* (ar.) *put, putovanje; ratni pohod, rat.* — »ti s njim moraš s e f e r otvoriti« (M. H. III 79); »Pa on viđe Bajković Aliju, / Đe on beše s e f e r otvorijo« (Lord 292).

< tur. *sefer* < ar. *säfär.*

sèfīr, -íra *m* (ar.) *poslanik u stranoj državi, poklisar.*
< tur. *sefir* < ar. *säfīr.*

sëfiti, *pogriješiti, zabuniti se; smetnuti s uma.*

< tur. *sehiv* < ar. *sähā, sähw* »zaboraviti«.

sèfluk *m* (ar.-tur.) *pometnja, zabuna, zbunjenost.*
< tur. *sehivlik* < ar. *sähā, sähw* »zaboraviti« + tur. suf. *-lik.*

sèfte *n* i **sèfta** *f* (ar.) *1. prvi dnevni pazar koji učini trgovac u dućanu; prve pare koje se pazare.* — »Od tebe s e f t e, a od Boga berićet!« (Vuk, Posl. 236); »Danas nijesam učinio ni s e f t e t a« (Vuk, Rječnik).

2. prvina, početak.

3. prvi put (adv.).

< tur. *sefta, seftah, sifta, siftah,* sa značenjem kao u nas < ar. *istiftāh* »otpočeti nešto«. V. seftedžija, sefteleisati.

seftèdžija, seftàdžija *m* (ar.-tur.) *prvi kupac na dućanu u dnevnom pazaru; prvi koji nešto radi.* — »hodi, s e f t e d ž i j o, dobra srećo!« (u ob. gov.).

< tur. *seftahçı,* v. sefta + tur. suf. *-çı.*

seftelèisati, -išēm, *učiniti seftu, napraviti prvi dnevni pazar na dućanu; prvi nešto učiniti ili prvi put nešto početi.*

< tur. *seftahlamak* »učiniti seftu«.

sègmenim, v. sejmen.

sehára *f* (ar.) *drveni sanduk obložen išaranim limom, odnosno okovan sjajnim limom i kožom, u kome se drži djevojačka oprema (ruho) i prilikom udaje prenosi u mladoženjinu kuću.*

< tur. *sahare;* riječ je po korijenu arapska, ali nije jasno od kojeg je ar. oblika uzeta. Š. Sami predpostavlja da bi moglo biti da je skraćeno od *sahara sandığı* »pustinjski, odnosno putnički sanduk«.

sëhir, sèhiriti, v. seir, seiriti.

sèhum (sèum) *m* (ar.) *dio.*
< tur. *sehim* < ar. *sähm.*

sèhūr, sùfur *m* (ar.) *ramazanski ručak u rano doba prije zore.*
< tur. *sahur* < ar. *säḥūr.*

Sèid, Sèjid, hipok. **Séjo** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Saîd* < ar. *Sä'īd,* muško ime, »Sretni«.

sëir, sëjir sëjr (sëhir) *m* (ar.) *gledanje, razgledanje, promatranje, naslađivanje u promatranju nečeg lijepog.* — »i ušima jeku poslušati, / i očima s e i r

pogledati« (Vuk II 527); »promatrati, gledati; »s e i r čine uz more đemije« (M. H. III 28).
< tur. *seyir* < ar. *säyr.*
V. seirdžija, seiriti, oseiriti.

seìrdžija sejìrdžija *m* (ar.-tur.) *onaj koji promatra, koji razgleda.*
< tur. *seyirci,* v. seir + tur. suf. *-ci.*

sèiriti, sèjiriti, sèjriti (sèhiriti) *promatrati, razgledati.* — »Te s e i r e Gacko svekoliko« (Vuk, Rječnik); »te s e j i r e bosanske svatove« (K. H. I 21); »Primakni se džamu i pendžeru, / s e j r i momka i pod njim dorata« (B. V. 1892 170).
Izv. od seir (v.).

sêisana, v. sejsana.

sèiz, sèjiz *m* (ar.) *konjušar.* — »na s e i z e srklet učinio« (K. H. I 246).
< tur. *seyis* < ar. *sāyis.*
V. seizbaša.

sèizbaša, sèjizbaša *m* (ar.-tur.) *glavni konjušar, starješina konjušara.* — »njemu veli s e i z b a š a Jure« (M. H. III 9).
< tur. *seyizbaşı,* v. kompon. pod seiz i baš.

sejahatnáma *f* (ar.-pers.) *putopis.*
< tur. *seyahatname* < ar. *siyāḥa* »putovanje« i pers. *nāme* »pismo, knjiga«.

sèjār-muàlim *m* (ar.) *povremeni, sezonski mualim (vjeroučitelj) koji u manjim selima preko zime poučava djecu u vjeronauci po kućama.*
< tur. *seyyar muallim,* »putujući mualim« < ar. *säyyār* »onaj koji putuje« i ar. *muaʿllim* »učitelj«.

sèjār-váiz *m* (ar.) *propovjednik koji ide od mjesta do mjesta i drži propovijedi.*
< tur. *seyyar vaiz,* »putujući propovjednik« < ar. *säyyār* »onaj koji putuje« i ar. *wāʿiz* »propovjednik«.

Séjda (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Seyyide,* žensko ime, »Gospođa« < ar. *säyyidä,* »gospođa«.

Sejdàlija, hipok. **Sèjidija, Séjdo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Seyyid-Ali,* muško ime, slož. od dva muška imena: *Seyyid* < ar. *säyyid* »gospodin«, a može značiti i »počasnu (»plemićku«) titulu« i Ali, v. Alija.

sèjek *m* (pers.) *tri i jedan (izraz u igri tavle).*
< tur. *seyek* < pers. *se* »tri« i pers. *yek* »jedan«.

Sèjfija, v. Sejfudin.

Séjfo, v. Sejfudin i Sejfulah.

Sejfùdīn, -ína hipok. **Sèjfija, Séjfo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Seufüddin* < ar. *Säyfuddīn,* muško ime, osn. zn.: »sablja vjere (islama)«, izft. od ar. *säyf* »sablja« i ar. *äddīn* »vjera (islam)«.

Sejfùlāh, -áha, hipok. **Séjfo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Seyfüllah* < ar. *Säyfullāh,* muško ime, osn. zn.: »božja sablja«, izft. od ar. *säyf* »sablja« i ar. *Allāh* »bog«.

sȅjir, sȅjiriti, sejìrdžija, v. seir, seiriti, seirdžija.

sèjiz, sèjizbaša, v. seiz, seizbaša.

sèjlān, -ána **(sèl'jān, sèlijān)** *m, perle, bombaci, sitne šuplje kuglice koje se nižu na konac pa se prave đerdani.* — »drugi đerdan mavenog s e j l a n a« (GZM. 1907 634).
< tur. *seylâni, seylântaşı,* bukv. »kamen sa otoka Cejlona« (izft.

od tur. *Seylân* »Cejlon« i tur. *taş* »kamen«).

sèjmen, sèjmenin, sègmenin *m* (pers.) *1. pripadnik jednog roda janjičarske pješadije.* — »jer ti znadeš pašu Serezliju, / i njegove opake s e j m e n e« (K. H. I 157).

2. stražar, pandur.

< tur. *seymen, seğmen* < pers. *segbān.*

Séjo, c. Seid.

sèjrek, adv. i adj. (tur.) *1. rijetko. 2. rijedak.*

< tur. *seyrek.*

sȅjr, sȅjriti, v. seir, seiriti.

sejsàna, seisàna, seksàna i séjsana, séisana *f* (ar.-pers.) *1. tovarni konj; u svatovima konj natovaren djevojačkom opremom.* — »da mu spremi četrest s e j s a n a«, »ruho malo trideset s e i s a n a« (K. H. II 49, I 112); »i ja neću jahat' s e i s a n u«, / Do našega jagazli gavrana« (Vuk VII 105); »a kršno je sestru opremio, / uz nju spremi sedamnaest s e k s a n a« (M. H. III 451).

2. U nekim krajevima Bosne (napr. u Janju) ovako nazivaju vodiča uz konja natovarenog djevojačkom opremom, ili i vodiča i tovarnog konja zajedno.

< tur. *seysana* < pers. *sāyisḫāne* »konjušarnica« (< pers. *sāyis* »konjušar« i pers. *ḫane,* v. hane).

V. seisanka.

sèisānka, sèjsānka *f, kesa u kojoj ima svašta kao u tovaru na seisani.* — »I što nosi ćesu s e i s a n-k u« (Vuk, Rječnik).

Izv. od seisana (v.).

sèkīl, -íla *m* (ar.) *težak, dosadan čovjek.*

< tur. *sakil* < ar. *t̠äqīl* »težak«.

sèksan, sèksen, num. (tur.) *osamdeset.* — »aršin duga, tri široka, / u njojzi je s e k s e n oka« (I. Z. II 139).

< tur. *seksen.*

sèksan-sèkis, adv. (tur.) *vrlo mnogo, osamdeset i osam.* — »Za to vrijeme izderu s e k s a n - s e k i z nekakvih bolesti ...« (Zembilj II 60).

< tur. *seksensekiz* »osamdeset i osam«.

seksàna, v. sejsana.

sèlām, -áma **(sàlām)** *m* (ar.) *1. muslimanski pozdrav.* — »Tatar begu turski s e l a m viknu« (K. H. I 15); »S a l a m dade, a poleti ruci« (M. H. III 67).

2. »sèlām nazvati«, »sèlām poslati« = pozdraviti.

3. »sèlām ćeš mu« = pozdravi ga. — »Mošćanice, vodo plemenita, / usput ti je. s e l a m ć e š m i dragom« (nar. pj.).

4. »sèlām predati«, »sèlām dati« = završavajući molitvu namaz okrenuti glavu najprije na desnu, pa onda na lijevu stranu, i pritom izgovoriti na ar. jeziku »*ässälāmu ʿaläykum wä raḥmätullāh*« što znači: »pozdrav i božja milost neka je na vas« (tj. na meleke, anđele). — »Beg Alibeg klanja jekindiju, / siv mu soko pade na serdžadu, / Kad Alibeg ugleda sokola, / nema kada da p r e d a s e l a m a« (I. Z. III 1).

< tur. *selâm* < ar. *sälām* »pozdrav; spas; mir, smirenost«.

V. selam alejk, selamluk, selamaga, mahsus-selam, poselamiti itd.

sèlāmaga *m* (ar.-tur.) *prvjenac u muslimanskim svatovima koji uime svatova naziva i prima selame.* — »koje li će biti đeverovi, / ko li će vam biti s e l a m a g a?« (F. K. 1886 41).

< tur. *selâm ağası*, izft., v. kompon. pod selam i aga.

sèlām àlējk! sèlām àlējć! (sèlām àlēć!) (ar.) *pozdravljam te, upućujem ti selam.* — »Ja joj nazvah: »S e l a m a l e j k« i »pomozi Bog« (Sevd. 201); nekiput znači: pozdravljam vas: »S e l a m a l e j k, kita i svatovi« (N. K. I 210).
< tur. *selâm aleyk* < ar. *ässälāmu ‹aleyk*, bukv.: »selam na te« < ar. *ässälām* v. selam i ar. *‹aleyk* »na tebe«).

sèlām alèjkum!, sèlām alèjćum! *isto što i selamun alejkum, selamun alejćum (v.).*

selamèćija, salamèćija, mamèkija *f* (ar.) *sredstvo za otvor, purgativ, koji se spravlja od osušenog lista istoimene biljke, Cassia acutifolia Delile. (Cassia lanitiva Bisch., Senna acutifolia Link.), fam. Leguminosae.* — »Malo s a l a m e ć i j e, malo ricinusa...« (Zembilj III 30).
< tur. *sinameki, senameki* < ar. *sänā'mäkkiyy* »mekanska sena« (ar. *sänā'* »biljka Sena« i ar. *mäkkiyy* < ar. *Mäkkä* »Meka« + ar. adj. suf. *-iyy*).

selámet, salámet *m* (ar.) *1. spas, spasenje; povoljno stanje.* — »Leži Čengić banu u tavnici, / vav'jek s' beže s e l a m e t u nada« (K. H. II 297); »Ukratko se može reći da u njoj nema s e l a m e t a ni berićeta« (Zembilj II 7).
2. pravi put. — »izveo je djecu na s e l a m e t« znači: izveo ih na pravi put, osposobio ih za pošten život.
< tur. *selâmet* < ar. *sälāmä*.
V. Alah-selamet!

selámluk i selàmluk *m* (ar.-tur.) *1. muško odjeljenje u muslimanskoj kući, ili posebna kuća u avliji gdje se primaju gosti muškarci (radi toga da se ne miješaju sa ženskinjem).*
2. stav »mirno« kao vojnički pozdrav; pozdrav vojske koja defiluje prilikom kakve svečanosti i vojne parade. — »a ispred nje vojska prolazila, / sva joj vojska s e l a m l u k a dala«, »arkadašu rediflijo mladi, / što ne dade curi s e l a m l u k a?« (I. Z. II 171); »Stari Turci svi mu lete ruci, / a mladina stala na s e l a m l u k« (Muz. zap. Inst. 2998).
< tur. *selâmlık*, v. selam tur. suf. *-lık*.

selámun alèjkum! selámun alèjćum! sèlām alèjkum! èselāmu alèjkum! (ar.) *pozdravljam vas, upućujem vam selam (pozdrav).*
< tur. *selâm aleykum* < ar. *ässälāmu ‹aleykum*, bukv.: »selam na vas« (ar. *ässälām* v. selam i ar. *‹aleykum* »na vas«).

Selánīk, Salánīk (grč.) *Solun.*
< tur. *Selanik* < grč. *Thessaloníkī.*

selèmbet *m* i **silèmbe** *n* (pers.) *oprsnica, konjski naprsnik, kajiš preko prsa osedlanog konja.* — »kolan steže, a s e l e m b e t veže« (M. H. III 327); »Na prsima udri s i l e m b e t a« (Vuk VII 222).
< tur. *sînebend* < pers. *sīnebend* »veznik za prsa« (pers. *sīne* »prsa« i pers. *bend* »veza, sveza«).
V. preselembetiti.

Sèlim (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Selim* < ar. *Sälīm*, muško ime, osn. zn.: »zdrav, čist, neokaljan«.
V. Salim, Selman, Selma.

Sèlma (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Selma* < ar. *Sälmā*, žensko ime, »Zdrava«.

Sèlmān, -ána, hipok. **Sélmo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Selman* < ar. *Sälmān*, muško ime, »Zdrav« (usp. »Zdravko«).

Sèlver, v. Server.

Sèlveta, (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Selvet*, žensko ime, < ar. *sälwä* »utjeha«.

sèlvija, sèvlija *f* (pers.) *čempres, Cupressus sempervirene L.* — »Vezah konja za s e l v i j u« (Vuk, Rječnik); »O s e v l i j o, s e v l i j o, tvoj sam hlad poželio« (I. Z. II 47).
< tur. *selvi, servi* < pers. *serw* »čempres«.
V. selvijast, Sevlija.

sèlvijast, sèvlijast, adj., *tanka i visoka rasta kao selvija.*
Izv. od selvija (v.).

semahàna, simahàna *f* (ar.-pers.) *prostorija u tekiji gdje se obavlja derviški obred zv. »zikir«.*
< tur. *semahane* < pers. *simā'-ḫāne* (ar. *simā'* »derviški obred, zikir« i pers. *ḫāne*, v. hane).

semáver *m* (rus.) *samovar, čajnik.*
< tur. *semaver* < rus. *samovar*.

sèmsuz, v. sensuz.

Séna, v. Senija.

senábija *f* (tur.-ar.) *vrsta slatke jesenske jabuke.* — »Rod rodila s e n a b i j a«, »Rod rodila s e n a b i - j a b u k a« (I. Z. III 114, IV 89).
< tur. *sinobi* »jabuka iz Sinoba, sinopska jabuka« < tur. *Sinob, Sinop* »turski grad na obali Crnog Mora« + ar. pers. adj. suf. *-ī*.

sèn bilùrsun (iskrivlj. **sèrbiljersum**) (tur.) *ti znaš.* — »Birmi šećer, birmi šerbet, s e r b i l j e r s u m« (GZM 1908 260).
< tur. *sen bilirsin*, »ti znaš«.

sënder, v. sergen.

sènet *m* (ar.) *isprava, dokumenat.* — »a otvori čekmeli sanduke, / a izvadi pet stotin' s e n e t a« (K. H. II 365).
< tur. *senet* < ar. *sänäd*.

sèni đìdi! interj. (tur.) *more đidijo!* — »S e n i đ i d i, jangine, što te kući nema« (nar. pj.).
< tur. *seni gidi!*; za komponentu *gidi* v. đidija, a kakav smisao ima prva komponenta *seni* (koja je gramatički tur. lična zamjenica 2 lice sing. u akuzativu) nije jasno.

Seníja, hipok. **Séna** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Seniye*, žensko ime, < ar. *ṯāniyyä* »prednji zub, sjekutić; klanac; brežuljak« itd.

sèni sèvdum (tur.) *tebe sam zavolio, zaljubio sam se u te.* — »s e n i s e v d u m, bir efendum, aman jarabi!« (nar. pj.).
< tur. *seni sevdim* < tur. *seni* »tebe« i tur. *sevdim*, perf. 1 lice sing. od inf. *sevmek* »voliti, ljubiti«.

sènsuz (sèmsuz), adv. i adj. (ar.-tur.) *1. naokolo, zaobilazno, nepravim putem.*
2. zabačen (napr. kraj); nepristupačan; neotesan.
< tur. *semtsiz*, v. sent + tur. postpoz. *-sız* »bez«.

sënt (sëmt) *m* (ar.) *strana, kraj, pravac; fig.: zavičaj, rodni kraj.* — »pa otišće s e n t u i Glamoču«, »Mi hajdemo našem s e n t u bilom« (M. H. III 52, I 62).
< tur. *semt* »strana, kraj« < ar. *sämt* »put«.
V. sentati, sensuz, sentimice, presentati.

sèntati, *obigravati oko nekog da se pridobije za nešto.*
Izv. od sent (v.).

sèntimicē, adv., *upravo, pravo.* — »beg okrenu uz ravno Primorje, / s e n t i m i c e na široku Liku« (K. H. I 351).

Izv. od sent (v.).

sèpet *m* (pers.) *kotarica, košara, krošnja.* — »nesta bome s e p e t grožđa« (I. Z. III 13); »Ruža sjela na svome s e p e t u« (K. H. I 540).

< tur. *sepet* < pers. *seped*
V. sepetli-sanduk, sepetnjača.

sepètli sànduk, sèpet - sànduk, *sepet u obliku sanduka sa zaklopcem, iznutra postavljen, a spolja opšiven kožom.* - »Otvor', Kumro, s e p e t l i s a n d u k e« (Vuk, Rječnik); »pa s e p e t l i - s a n d u k otvorila« (M. H. III 509).

< tur. *sepetli* »sa sepetom« v. sepet + tur. suf. *-li.*

sèpetnjača *f., velika krošnja ispletena od plosnato odjeljanog pruća; dvije sepetnjače čine jedan tovar.* — »Svaka bere krošnju sa krtolom, / l'jepa Fata dvije s e p e t n j a č e« (I. Z. IV 195).

Izv. od sepet (v.).

sèpija *f* (tur.) *krečljiva voda u kojoj se uređuje (učinja, stroji) sirova koža.* — »Sastali se kao lisice u s e p i j i« (Vuk, Posl. 275).

< tur. sepi.

seràhar, v. sarahar.

seràsker, seràšćer, saràsker, saràšćer *m* (pers.-ar.) *glavni vrhovni komandant. Postavljan je u slučaju rata iz redova vezira. Od njega je bio stariji po položaju samo veliki vezir, koji je u ratu nosio titulu: serdari-ekrem.* — »Da on bude s e r a s k e r pred vojskom« (K. H. I 48); »Sluge moje, lale i veziri, / koga ćemo vrći s e r a š ć e r o m?« (Vuk, III 92).

< tur. *serasker* < pers. *ser* »glava« i ar. *ʿaskär* »vojska«.

V. serdar, serdengečaga, serhat, Server, sermija itd.

sèr'at, v. serhat.

seràtlija, v. serhatlija.

sèrbez, sèrbes, adj. i adv. (pers.)

1. slobodan, smion, odvažan.

2. slobodno, bez straha, neusiljeno. — »on ti s e r b e z do Turaka dođe« (K. H. I 104); »Ja ne mogu s e r b e s večerati, / Sve od straa malog Radojice« (Vuk, Rječnik).

< tur. *serbes, serbest* < pers. *serbest.*

V. serbezija, serbezluk.

serbezíja *f* (pers.) *sloboda.* — »Veljiku im s e r b e z i j u dao« (Lord 232).

Izv. od serbez (v.) dodavanjem ar. pers. adj. suf. *-ī.*

serbèzluk *m* (pers.-tur.) *sloboda.* < tur. *serbeslik,* v. serbez + tur. suf. *-lik.*

sèrbiljersun, v. sen bilursun.

sèrdār, -ára *m* (pers.) *1. glavar, starješina, zapovjednik, vojskovođa.* — »Piju l' piće kotarski s e r d a r i« (M. H. III 104).

2. serdar ili »serdari-ekrem« je veliki vezir kao vrhovni zapovjednik vojske u ratu, generalisim.

3. starješina janjičara u jednom manjem upravnom području.

4. plemenski starješina i titula za više glavare u Crnoj Gori. — »Što si sjetan, s e r d a r Jole?« (Muz. zap. Inst. 267).

< tur. *serdar* < pers. *serdār* »komandant« (pers. *ser* »glava« i pers. suf. *-dār).*

V. serdarija.

serdaríja i **serdàrija** *f* (pers.) *1. područje jednog serdara.* — »No na noge tri serdara, / Pokupite svoje s e r d a r i j e« (Vuk, Rječnik); »Vi serdari sa kotara moga! / Svaki hajde svojoj domovini, / svak podiži svoju s e r d a r i j u« (M. H. III 276). *2. građevni objekat ili institucija koju je ustanovio serdar. Prema ovom i jedna džamija u Rogatici nosi ime Serdaríja.*
< tur. *serdarî* < pers. *serdārī*, v. serdar + ar. pers. adj. suf. *-ī.*

serdenđèčaga, serdengèčaga *m* (pers.-tur.) *starješina serdenđečdija* (v.). — »i ič-age i s e r d e n đ e č - a g e« (K. H. I 47).
< tur. *serdengeçti ağa,* v. serdenđečdija i aga.

serdenđèčdija, serdengèčdija *m* (pers.-tur.) *pripadnik posebnih odjela janjičarske vojske koji su nasrtali na neprijatelja i prvi upadali u opsjednutu tvrđavu; odabirali su se iz redova akindžija kao dobrovoljci.*
< tur. *serdengeçti,* pravo značenje bilo bi: »onaj koji se prošao (= odrekao) glave«, po našem: koji je metnuo glavu u torbu (pers. *ser* »glava« i tur. *geçdi, geçti,* perf. 3 lice sing. od inf *geçmek* »proći«.
V. serdenđečaga.

serdžáda, v. sedžada.

sërđen *m* (tur.) *stolica.*
< tur. *sergen,* v. sergen.

sërđen, v. sergen.

sërgen, sërđen, sënđer *m* (tur.) *ormar u zidu ili ormar pričvršćen uza zid u kome se drži posteljina, ili služi kao polica; današnji plakar.*
< tur. *sergen, sergin,* izv. od gl. *sermek* »prostrijeti, razastrijeti«.

sërgija, sèrđija *f* (tur.) *1. prostirač na koji se baca novac prilikom prikupljanja kakvih dobrovoljnih priloga.*
2. mjesto gdje se što izlaže. Tako se u Visokom zvao trijem pred tabačkom radionicom gdje su tabaci sušili kožu.
< tur. *sergi.*

sèrhat (sèr'at, ˚sèrat) *m* (pers.-ar.) *krajina, pogranični kraj, granica.* — »jesi l' bio na s e r h a t-Krajini?« (M. H. III 58).
< tur. *serhat* < pers. *serḥad* < pers. *ser* »glava« i ar. *ḥadd* »granica«.
V. serhatlija.

serhàtlija (sehràtlija, seràtlija) *m* (pers.-tur.) *krajišnik, graničar.* — »s e r h a t l i j a na konju doratu« (M. H. III 328); »S e h r a t l i j s k o ruho obećala« (Lord 15); »S e r a t l i j e dobre konje rane« (Vuk, Rječnik); »a zauzda uzdom s e r a t l i n s k o m« (Vuk II 476).
< tur. *serhatlı,* v. serhat + tur. suf. *-lı.*

sèrmija *f* (pers.) *1. glavnica, kapital; trgovačka roba; imovina koja se posjeduje.* — »Teško jedan čovek može s e r m i j u steći, dok mu se otkud ne privali«, »Lijepa laž siromaška s e r m i j a« (Vuk, Posl. 314 169); »pred kućom mi velika s e r m i j a: / šarka kvočka sedmero piladi« (K. H. I 67).
2. zanatski proizvodi, zanatske izrađevine.
< tur. *sermaye* < pers. *sermāye* < pers. *ser* »glava« i pers. *māye* »osnova, srž, osnovni elemenat«.
V. sermijaši.

sermijáši, (sing. **sermìjāš)** *m., oni koji prodaju zanatske proizvode na pazarima; svoju robu, ser-*

miju, razastru po zemlji i tako je prodaju.
Izv. od sermija (v.).

sèrt, adj. (pers.) *tvrd, čvrst, žestok, strog, ljut, opor, sirov.*
< tur. *sert* < pers. *serd* »hladan«.
V. sertli.

sèrtli, indecl. adj. (pers.-tur.) *ljutit, nabosit, oštar.* — »s e r t l i beže ljubi odgovara« (I. Z. III 141).
< tur. *sertli,* v. sert + tur. suf. *-li.*

serturnàdžija *m* (pers.-tur.) *oficirski čin u jenjičara; zapovjednik turnadžija (v.).*
< tur. *serturnacı* < pers. *ser* »glava« i *turnacı,* v. turnadžija.

Sèrver, Sèlver (pers.) *musl. muško ime.*
< tur. *Server,* muško ime < pers. *serwer* »gospodin, starješina, velikan« (pers. *ser* »glava« i pers. suf. *-wer*).

sës *m* (tur.) *glas.* — »ne viđe joj skuta ni rukava, / nit joj čuo s e s a ni avaza« (Beh. IX 292).
< tur. *ses.*
V. sesli.

sèsli, indecl. adj. (tur.) *glasan, zvučan.* — »Tamburice, moja dangubice, / da te svojoj ja poklonim majci, / majka drdli a ti vrlo s e s l i« (Kurt. I 223).
< tur. *sesli,* v. ses + tur. suf. *-li.*

sètīlj, sìtīlj, -ílja *m* (ar.) *okrugli bakreni sud (bakrač) napunjen vodom, s pipom na sredini dna, koji je visio obješen o kraćem lancu u starim brijačnicama, a služio je za polijevanje prilikom brijanja glave.*
< tur. *sitil,* sa značenjem kao u nas < ar. *saṭl* »bakrena posuda sa ručkama sa strane«.

sètra *f* (franc.) *dugački alafranga kaput.* — »Danju nosi s e t r u i pantole, / a u noći kumašli dimije« (Gajret 1930, 180).
< tur. *setre* < franc. *surtout.*
V. setre-pantole.

sètre-pantole, sètre-odijelo, *pantalone, odnosno odijelo na evropski način skrojeno, alafranga (usko, za razliku od istočnjačkog širokog).*
Za prvu kompon. v. setra.

sèvāb, -ába, **sèvāp,** -ápa *m* (ar.) *dobro djelo koje zaslužuje božju nagradu; nagrada za dobro djelo.* — »S e v a p jeste roblje potražiti, / iz zindana sinko, izbaviti« (Lord 237); »Ako je i s e v a p, dosta je« (Nar. bl. 16).
< tur. *sevap* < ar. *ṯäwāb.*
V. sevapčija, osevabiti se.

sevàpčija *m* (ar.-tur.) *onaj koji čini dobra djela, sevabe.* — »Ako oćeš đe je s e v a p č i j a, / koji gradi na vode ćuprije« (Vuk VII 241).
< tur. *sevapçı,* v. sevab + tur. suf. *-çı.*

Sévda (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Sevda,* žensko ime < ar. *säwdā'* »crna, garava«.

sèvdāh, -áha *m* (ar.) *ljubav, ljubavna čežnja, ljubavni zanos.* — »ostala ti udovica mama, / udala se za prvog s e v d a h a« (B. V. 1886 30); »Bol boluje tri godine, / od s e v d a h a i od meraka« (S. S. 19).
< tur. *sevda* »ljubav« < ar. *säwdā'* »crna; crna žuč« (jedna od četiri osnovne supstance, koje se, po shvatanju starih arapskih odnosno grčkih ljekara, nalaze u čovječjem organizmu). Pošto je ljubav često uzrok melanholičnog raspoloženja i razdraženosti, dovedena je u vezu sa »crnom žuči« koja je uzročnik istog takvog raspolo-

ženja, pa je ljubav nazvana *säwdā'* (crna žuč). Turci su preuzeli tu riječ od Arapa, a mi smo joj dali »*h*« i tako je nastala naša riječ *sevdah.*

V. sevdalija, sevdalinka, sevdaluk, karasevdah.

sevdàlija, sevdáhlija, sevdèlija *m* (ar.-tur.) *zaljubljenik, onaj koji je odan ljubavi, koji je zaljubljen.* — »na grančici tica s e v d a l i j a« (Ašikl. 47).

< tur. *sevdalı,* v. sevdah + tur. suf. *-lı.*

sevdàlīnka *f, bosanska ljubavna pjesma.* — »Pogledaj me, Anadolko, Muhameda ti,/ ja ću tebi s e v d a l i n k e pjesme pjevati« (nar. pj.).

Izv. od sevdah, sevdalija (v.).

sevdàluk, sevdáhluk *m* (ar.-tur.) *ljubav, ljubavna čežnja, zaljubljenost.* — »Oj jagluče, golem s e v d a l u č e« (I. Z. I 74).

< tur. *sevdalık,* v. sevdah + tur. suf. *-lık.*

sèvdi, indecl. adj. (tur.) *voljeni, ljubljeni, zaljubljeni.* — »S e v d i Bego, tvoje sevdisanje, / ubilo te moje uzdisanje!« (Ašikl. 46), »sve je babo: s e v d i đulom zvao« (I. Z. I 58).

< tur. *sevdi,* perf. 3 lice sing. od *sevmek* »voliti, ljubiti, milovati«; ovdje upotrijebljeno kao particip.

V. sevdisanje, sevdisati.

sevdìdžān-bàklava, džansèvdija *f* (tur.-pers.-ar.) *vrsta baklave u koje je nadjev između jufki od umućenih jaja s maslom (kao masna ulutma), mjesto punjenja orasima ili tiritom.*

< tur. *sevdican, cansevdi,* bukv.: »ono što duša voli, ono što je srcu drago«, v. kompon. pod sevdi, džan i baklava.

sèvdisānje, *n, milovanje, vođenje ljubavi.* — »Sevdi Bego, tvoje s e v d i s a n j e« (Ašikl. 46).

Izv. od sevdisati (v.).

sèvdisati, -išēm **(srdisati),** *ljubiti, voliti, milovati, ljubav voditi.* — »ja veoma curu s e v d i s a o, / s e v d i s a o i begenisao« (K. H. I 440); »Što sam drugog očim' pogledala, / Ja ga n'jesam srcem s e v d i s a l a« (I. Z. Herceg. 25); »Nijesam ga srcem s r d i s a l a« (Vuk V 278).

Izv. od sevdi (v.).

sèveb, sèvep, sevèpli, v. sebep, sebepli.

sèvet, v. sebep.

sèvetnīk, *m, posrednik, provodadžija (govori se u Livanjskom Polju).*

Izv. od sebeb, sevet (v.).

sèvetovavati, *posredovati, provodadžisati (govori se u Livanjskom Polju).*

Izv. od sebeb, sevet (v.).

sèvlija, sèvlijast, v. selvija, selvijast.

Sèvlija, hipok. **Sévla** (pers.) *musl. žensko ime.*

< tur. *selvi* < pers. *serw* »čempres«.

sevtelèisati, v. sefteleisati.

shazùrati (se), sházuriti (se), *spremiti (se), spreman biti.* — »a svekar ti dibu izabrao, / sam se dragi nije s h a z u r i o« (I. Z. IV 247).

Izv. od hazuriti (se) (v.).

sìbjān (sibìjān), -ána *m* (ar.) *djeca, nedorasla kućna čeljad.* — »da ne gine s i b j a n i fukara« (K. H. I 43); »i ono sirotinje i s i b i j a n a što je ostalo u Veletovu da ne propadne . . .« (Andrić 19); »Evo dođe begov »s i b i j a n e« (Lord. 192).

< tur. *sıbyan* < ar. pl. *ṣibyān*, sing. *ṣabiyy* »dijete«.
V. sibijan-mekteb.

sìbjān-mèkteb, sìbjān-mḗjtef *m* (ar.) *muslimanska osnovna vjerska škola koja nema utvrđenog nastavnog plana i propisanog broja nedjeljnih sati; otvara se ondje gdje nema uslova za mektebi-iptidaiju, to je obično po selima. Nastavnik se zove sibjan-mualim.*
< tur. *sıbyan mektebi* »dječja škola«, izft. v. kompon. pod sibjan i mekteb.

sìčan *m* (tur.) *1. miš.*
2. mišomor, arsenikov trioksid. — »Mora okusiti kao kučka s i č a n a« (Vuk, Posl. 182).
< tur. *sıçan*, »miš«.
V. sičan-jolan, sičanot.

sìčan-jòlan *m* (tur.) *podzemni prokop.* — »Otlen s i č a n - j o l a n nalazili, / do carskoga tahta i jataka« (K. H. I 58).
< tur. *sıçan yolu*, bukv.: »mišji put«, izft. od tur. *sıçan* »miš« i tur. *yol* »put«.

sìčanot, sìčan *m* (tur.) *mišomor, arsenikov trioksid, arsenicum album.*
< tur. *sıçan otu*, bukv.: »mišji otrov, mišja trava«, izft. od tur. *sıçan* »miš« i tur. *ot* »trava, otrov«.

Sìdīk, -íka (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Sıddîk*, muško ime, < ar. *ṣiddīq* »vrlo iskren«.

Sidíka, hipok. **Díka** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Sıddîka*, žensko ime. < ar. *ṣiddīqa* »vrlo iskrena«.

sìdžil *m* (lat.) *sudski protokol, sudski zapisnik za turske uprave, u koji se upisuju sve presude, rasprave, diobe i ostali predmeti iz sudskog postupka, kao i fermani, berati i bujruldije koje stignu na sud.*
< tur. *sicil* < ar. *siğill* < lat. *sigillum* »pečat«.
V. sidžiliti, sindžilati, sindželija, sindžilat.

sìdžiliti, *1. upisivati u sudski protokol, vršiti sudsku legalizaciju.*
2. fig.: držati do nešto, uvažavati u frazi: »Njegovo se ne s i d ž i l i« tj. ne drži se do njegovih riječi, njegovo se ne piše.
Izv. od sidžil (v.).
V. sindžilatiti.

sìdžim *m* (tur.) *uzica, konop, uže.* — »Daj der meni kosata alata, / Sa s i d ž i m a velika alata« (M. H. III 62).
< tur. *sicim.*

sìfat *m* (ar.) *svojstvo, atribut, moralni kvalitet.*
< tur. *sıfat* < ar. *ṣifa.*

sȉfr, v. sufur.

sìhat *m* (tur.) *zdravlje.*
< tur. *sıhhat* < ar. *ṣiḥḥa.*
V. sihatlarosum!

sihatlàrōsum! sijatlàrōsum! sìhatōlā! interj. (ar.-tur.) *na zdravlje!*
< tur. *sıhhatlar olsun!* < tur. *sıhhatlar* pl. od *sıhhat* < ar. *ṣiḥḥa*, v. sihat i tur. *olsun!* imper. 3 lice sing. i *ola!* optat. 3 lice sing. od inf. *olmak* »biti«.

sìhir *m* (ar.) *1. čarolija, mađija, čini.* — »nek' udari s i h i r na junaka« (K. H. I 547).
2. »*sihir učiniti*« = *opčiniti, omađijati.* — »Tvoja me je majka potvorila, / da sam tebi s i h i r u č i n i l a« (Muz. zap. Inst. 2563).
< tur. *sihir* < ar. *siḥr.*
V. sihirbaz, opsihriti.

sihìrbāz, sihròbāz (sìrbāz) *m* **sihirbàzica, sihrobàzica, (sìrbàzica)** *f* (ar.-pers.) *vračar, vračara, čarobnjak.* — »Ah li Mujo, jedan s i h i r b a z u, / platićeš mi, Boga mi jedinoga«, »da zovnemo babu s i r b a z i c u« (K. H. II 287, I 546); »ali opet pomislih u sebi da je ovo dvadeseto stoljeće, đe nema vještica, adžuzija i s i h i r b a z i c a« (Zembilj III 25).

< tur. *sihirbaz* < pers. *siḥirbāz* »vračar« < ar. *siḥr* »čarolija, mađija« i pers. *bāz*, prez. osn. od inf. *bāḫten* »igrati«.

sìjāh (sìjā), adj. (pers.) *crn, mrk.* — »dragi dragoj u s i j a h solufu« (Beh. IX 13); »A navuku surmu na obrve, / Karaboju na s i j a solufe« (Vuk V 423).

< tur. *siyah* < pers. *siyāh.*

V. sijaluk.

sijàluk *m* (pers.-tur.) *crno jagnjeće krzno od kojeg se prave kape.*

< tur. *siyahlık* »crnilo«, v. sijah + tur. suf. *-lık.*

sijáset *m* (ar.) *1. mnoštvo, velika množina nečeg, silesija; nešto krupno, neprikladno.* — »Slušala ga je pažljivo, ozbiljno, beležila, zapitkivala za s i j a s e t sitnica« (Devajtis 150); »Eto zeta, eto s i j a s e t a, / ko da ga je krava otelila« (I. Z. II 119). *2. kazna.* — »Zlo činio, s i j a s e t primio« (Vuk, Posl. 92). *3. bijeda, nevolja, stradanje, napast.* — »Gle nevolje, čudna s i j a s e t a! / Skoči buva curi u njedrima« (Vuk V 484); »da ja idem, jer me čeka društvo, / dok se nije društvo povratilo, / pa će biti više s i j a s e t a« (Vuk III 445).

< tur. *siyaset* »politička ili sudska uprava, politika; kazna; izvršenje kazne« < ar. *siyāsä* »upravljati, suditi«. (Dr Š. Sikirić misli da je ova riječ u značenju »mnoštvo« dobila ovo značenje odatle što su tjelesne kazne izvršavane javno na »*sijaset* - mejdanu« u prisustvu mnoštva ljudi.).

sijatlàrōsum!, v. sihatlàrōsum!

sijéldžija *m* (srp.-hrv.-tur.) *onaj koji sijeli, koji preli.*

Hibr. r.: našoj riječi »*sijelo*« dodan tur. suf. *-ci* (č. dži).

sìkter! interj. (tur.) *polja! napolje! gubi se! marš!*

< tur. *sıktır!* sa istim značenjem kao u nas; bukv.: »sam sebe polno upotrijebi«, imper. 2 lice sing. od inf. *sıktırmek,* a ovo od *sıkmek* »polno upotrijebiti«.

V. sikterisati, sikteruša.

siktèrisati, -išêm, *otjerati nekog od sebe sa riječi »sikter!« (v.), maršnuti, otjerati na grub način.*

< tur. *sıktırmek,* v. sikter.

sìkter-kàhva, v. sikteruša.

siktèruša, sìkter-kàhva *f* (tur.-ar.) *završna kafa, kafa kojom domaćica posluži na kraju poslije svih drugih čašćenja. Ime je došlo otud što se predpostavlja da je poslije ove kafe red da gosti idu, da idu polja.*

V. kompon. pod sikter! i kahva.

sìlāh, sìlāj, sìlāv, v. bensilah.

sìlāh, -áha **(sìlāj, sìlāv)** *m* (ar.) *oružje.* — »Sabur Halko, dok s i l a h napremim« (K. H. II 188).

< tur. *silâh* < ar. *silāḥ.*

V. silahdar, silahšor.

silàhdār, -ára, **silìhtār,** -ára **(silìptār, silìftār)** *m* (ar.-pers.) *zvanje službenika na službi kod vezira ili paše, koji se brinuo*

o čuvanju i održavanju oružja. — »Suze proli, s i l i p t a r a viknu: / brže m' bega zov'te Ljubovića« (M. H III 93); »poljeva mu Ibro s i l i h t a r e« (K. H. I 241).

< tur. *silâhtar* < pers. *silāḥdār*, bukv.: »oružnik« < ar. *silāḥ* »oružje« i pers. *-dār*, prez. osn. od inf. *dāšten* »držati«.

silàhšōr, -óra *m* (ar.-pers.) *1. pripadnik dvorske straže na osmanskom dvoru.*

2. titula za određenog službenika na dvoru (niža za jedan stepen od kapudžibaše).

< tur. *silâhşor*, bukv.: »oboružan čovjek, ratnik sa oružjem«. < pers. *silāḥšūr* < ar. *silāḥ* »oružje« i pers. *šūr*, prez. osn. od inf. *šūrīden* »baviti se nečim«.

sìle, sìnle, sìlne, -eta *n* i **sìla, sìnla** *f* (pers.), *šamar, pljuska.* — »pa djevojci s i l e udario« (K. H. I 115).

< tur. *sille* < pers. *sīlī*.

sìledžija *m* (srp. hrv.-tur.) *silnik, nasilnik, zulumćar.* — »Nut' Cerića, s i l e d ž i j e starog!« (Vuk VIII 123).

Hibr. r.: naša riječ *»sila«* i tur. suf. *ci* (č. dži).

silèmbe, v. selembet.

silìhtār, silìptār, silìftar, v. silahdar.

silìdžik *m* (tur.) *daščica kojom se prilikom mjerenja poravnava žito na mjerici.*

< tur. *silicik* < tur. inf. *silmek* »brisati, čistiti« itd.

síma *f* (ar.) *tên, pût.*

< tur. *sima* < ar. *sīmā*.

sìmahàna, v. semahana.

Simìčić, simičija.

simìčija, simìtčija, simìdžija *m* (ar.-tur.) *pekar koji peče simite. Od ovog je došlo prezime Simìčić.*

< tur. *simitçi*, v. simit + tur. suf. *-çi.*

sìmit *m* (lat.? ili sanskrt.?) *vrsta malog okruglog kupovnog (pekarskog) hljeba od bijelog brašna. Tijesto se zakuhava s posebnim kvasom (tzv. »majom«), koji se pravi od istučenog nohuta. Hljeb se odozgo maže uljem. Za luksuzniju izradu, po narudžbi, stavlja se u tijesto i mlijeko.* — »Za spremanje baš ne pita, / voli ćevap i s i m i t a« (Bilten I 118).

< tur. *simit, simîd* < ar. *sämīd* »bijeli hljeb«. Korijenski riječ nije ar., ali je nejasno da li je došla od lat. *simila* ili od sanskrt. *samîda.*

sìmsija (sìnsija) *f* (pers.-tur.) *lula, osobito lula srebrom okovana.* — »A u ruke čibuk i s i m s i j u« (Vuk, Rječnik).

< tur. *simsi* »srebrenast« < pers. *sīm* »srebro« + tur. suf. *-si*, koji služi za oznaku sličnosti.

sȉn *m* (ar.) *ime arapskog slova »s«.*

< tur. *sin* < ar. *sīn*.

Sìnan (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Sinan* < ar. *Sinān*, muško ime, osn. zn.: »koplje«, zapravo »željezni šiljak na koplju«.

sìndžèlija (sinđèlija) *f* (lat.-tur.) *potvrda sa pečatom.* — »I evo mu konja nejahana, / I evo mu moja s i n đ e l i j a, / Da ga vezir pogubit' ne može« (Vuk VII 317).

< tur. *sicilli* »provedeno kroz sudski protokol, upisano«, V. sidžil + **tur. suf. *-li.***

sìndžilāt, -áta, *sudsko protokolisanje, legalizovanje, potvrđivanje; suđenje.* — »Čuješ li me, efendi-kadija, / daj ti meni pravog s i n đ i l a t a« (Vuk II 349).

< tur. *sicillat* »sidžili«, pl. od ar. *siğill,* v. sidžil.

sindžilátiti, . **sindželátiti,** *sudski protokolisati, legalizovati, potvrditi; suditi.* — »a ja idem s agom na kadiju, / na mešćemi da nam s i n đ e l a t i, / da međ' nama posle nije kavge« (Vuk II 349); »S i n d ž e l a t e emine kadune, / Sutra vele da bega obese« (Vuk VI 89); »Na mešćemi da nam s i d ž i l a t i«, »S i n d ž i l a t i a drkću mu ruke« (Vuk, Rječnik).

Izv. od sindžilat (v.).

sindžīr, -íra *m* (pers.) *lanac.* — »vojvodić mu konja drži, / u s i n d ž i r u pozlaćenu, / s i n d ž ir puče, konj uteče« (Vuk I 471).

< tur. *zincir* < pers. *zenğīr.*
V. sindžir-halka, sindžirli, sindžirlija.

sìndžīr-hàlka *f* (pers.-ar.) *gvozdena halka, gvozdena karika.* — »tamnica mu moja njedra bila, / s i n d ž i r - h a l k e moje bijele ruke«. (S. S. 39).

V. kompon. pod sindžir i halka.

sindžìrli, indecl. adj. (pers.-tur.) *lančan, sa lancom, od lanca.* — »S i n d ž i r l i ga zrnca udariše, / razbiše mu srce na sedmero« (Vuk IV 305); »i zape mu četiri dizgina, / dva s i n d ž i r l i, a dva ibrišimli« (K. H. I 397).
< tur. *zincirli,* v. sindžir + tur. suf. *-li.*

sindžìrlije pl. (pers.-tur.) *dva ili više puščanih ili topovskih zrna ujedno povezanih.* — »U Turaka puške harčalije, / A u njima zrna s i n d ž i r l i j e«, »E je pustu pušku prepunio, / Dva kuršuma i dve s i n d ž i r l i j e« (Vuk VI 324, VII 365).
< tur. *zincirli,* v. sindžirli.

sìngav, adj. (pers.) *siv, ugasito olovne boje.*
< tur. *sincabi* »siv« < pers. *sinğābī* (< pers. *sinğāb* »vrsta vjeverice čija je dlaka slična boji olova« + ar. pers. adj. suf. *-ī).*

sìnija *f* (ar.) *niska okrugla trpeza, sofra.* — »Da ih je za njivom koliko za s i n i j o m, lahko bi se obradilo« (Nar. bl. 38); »Pašinici srebrnu s i n i j u« (Vuk VI 541).
< tur. *sini* » trpeza, sofra« < pers. *sīnī,* bukv.: »kineski, predmet kineske izrade« < ar. *Ṣīn* »Kina« + ar. pers. adj. suf. *-ī.*

sìnle, v. sile.

sìnsija, v. simsija.

sìper *m* (pers.) *zastirač koji se stavlja maloj djeci na prsa da se pri jelu ne bi odijelo zaprljalo.*
< tur. *siper* < pers. *siper.*

Sìrādž, -ádža (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Sirac,* skraćeno od *Siracüddin* < ar. *Sirāğuddīn,* muško ime, osn. zn.: »svjetiljka, kandilj vjere islama«.

sírāt-ćùprija (sílaj-ćùprija) *f* (ar.-tur.) *1. opasni most, opasni put koji, po islamskom vjerovanju, vodi preko pakla i preko koga se mora proći da bi se unišlo u raj.*

2. fig.: uopšte opasan, težak i mučan put.
< tur. *sırat köprüsü,* izft. od ar. *ṣirāṭ* »put« i tur. *köprü* »most«.

sìrbaz, v. sihirbaz.

sìrće, -eta *n* (pers.) *ocat.* — »Kiselo kao s i r ć e« (Vuk, Posl. 134).
< tur. *sirke* < pers. *sirke.*
V. sirćetiti.

sìrćetiti, *polijevati sirćetom.*
Izv. od sirće (v.).

sirìdžik, saràdžik *m* (pers.) *bjelilo za mazanje lica, kozmetičko sredstvo muslimanki u tursko doba, hydrargyrum bichloratum corrosivum.*
< tur. *sıraca* < pers. *sirāğä.*

sirìdžik, v. saradžik.

Sìrija (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Sırrî,* muško ime, osn. zn.: »tajanstveni, mistični« < ar. *sirr* »tajna« + ar. pers. adj. suf. *-ī.*

sìtīlj, v. setilj.

sìvrije *f* (tur.) *terzijska i abadžijska tanka kliješta sa šiljastim vrhom za pravljenje kopči.*
< tur. *sivri* »šiljast«.

sjaràniti se, *sprijateljiti se.* — »Kučko jedna, a ne ćeri moja! / S njime si se, kučko, s j a r a n i l a!« (Vuk II 370).
Izv. od jaraniti (v.).

sjećúniti, *sabrati, zbrojiti, ustanoviti zbir više brojeva.*
Izv. od jećun (v.).

skàjliti se, skàiliti se, *pristati, odlučiti se na nešto.*
Izv. od kail, kajil (v.).

skalàfatiti, *smlatiti nešto, nesolidno izraditi, sfušeriti, sklepati.*
Izv. od kalafatiti (v.).

skàlufiti, skàlupiti, *1. složiti po jednom kalupu.*
2. nešto napraviti, skovati ili složiti, ali ne tako kako bi trebalo da bude, nego više provizorno.
Izv. od kaluf, kalufiti (v.).

skàstiti, *naumiti.*
Izv. od kast (v.).

skȅla *f* (lat.) *1. pristanište, luka; mjesto na rijeci gdje se vrši prevoz s jedne obale na drugu.* — »Doklje s k e l j i moru izlaziše, / A na s k e l j e moru dolaziše« (Lord 9).
2. splav, skovani balvani na kojima se prevozi na rijeci. — »Makni s k e l o m Osman skeledžija« (I. Z. I 243).
< tur. *iskele* < tal. *scala* < lat. *scala.*
V. skeledžija.

skȅle, gen. skélā *f* (lat.) *grede i daske koje se postavljaju oko zgrade prilikom zidanja ili popravljanja.*
< tur. *iskele* < tal. *scala* < lat. *scala.*

skȅledžija *m* (lat.-tur.) *splavar.* — »Makni skelom Osman s k e l e d ž i j a« (I. Z. I 243); »Boji ga se kao vrana s k e l e d ž i j e« (Vuk, Posl. 21).
< tur. *iskeleci,* v. skela + tur. suf. *-ci.*

skèmlija, šćèmlija *f* (lat.) *stolica.* — »u odaji podbaci s k e m l i j u« (M. H. III 61); »i u sobi do osam š ć e m l i j a« (K. H. I 57).
< tur. *iskemlé* < fr. *escabelle* < lat. *scammellum.*

Skénder (grč.) *musl. muško ime.*
< tur. *Iskender,* muško ime < ar. *Äl-Iskändär* »Aleksandar« < grč. *Alexándros.*

Skendérija *f* (grč.-ar.) *Skenderova (džamija, most, ulica itd.). Skenderija je ime jedne ulice u Sarajevu.*
< tur. *iskenderî* < ar. *Iskändäriyy* »Skenderski«, v. Skender + ar. adj. suf. *-iyy.*

skèrlēt, skȑlēt *m* i kao adj. (tal.) *1. stara venecijanska crvena i veoma sjajna čoha.* — »aga s' kucnu rukom po kolinu, / nov mu s k e r l e t puče na kolinu« (M. H. III 216).
2. odijelo skrojeno od skerleta. — »na alatu u novu s k e r l e-t u« (M. H. III 568).
3. crven. — »birden s k r l e t bujruntiju piše« (K. H. I 205).
4. bolest šarenica, cȑvēn, scarlatina.
< tur. *iskerlet* < tal. *scarlato.*

Smȁil, v. Ismail.

Smȁiš, v. Ismail.

Smájo, v. Ismail.

skìlititi, *obaviti, omotati.* — »Prema njemu ruke raskrilila, / Oko vrata s k i l i t i l a ruke« (M. H. IV 549).
Izv. od kilit, ćilit (v.).

smarlàisati, smarlàjisati, -išēm *naručiti, narudžbu učiniti.*
< tur. *smarlamak* »naručiti«.
V. smarlama.

smȁrlama *f* (tur.) *narudžba, roba, izrada po narudžbi (za razliku od pazarije).* — »Pazarija-ćasa je bez pervaza i bez kapka, a s m a r l a m a ili čarkiš -ćasa je sa pervazom i kapkom« (GZM 1951 218).
< tur. *smarlama,* part. od inf. *smarlamak* »naručiti«.

sóbet, v. sohbet.

sȍfa *f* (ar.) *1. trijem; uzdignuti prostor pred džamijom uz sami džamijski zid na kome se klanja ako nema dovoljno mjesta u džamiji.*
2. nadkriveno ili uzdignuto sjedište u bašči; hladnjak. — »niže njih su dva drva jablana, / pod njima je s o f a načinjena« (M. H. III 216).
< tur. *sofa* < ar. *ṣuffä.*

sófija *m* (ar.) *1. veoma pobožan čovjek.*
2. pristaša mistične filozofije.
< tur. *sofu* < ar. *ṣūfiyy* »mistik«, osn. zn.: »vuneni« < ar. *ṣūf* »vuna« i ar. adj. suf. *-iyy.* Naziv došao otud što su mistici nosili vunene ogrtače

sȍfra (sȍvra, sȍpra) *f* (ar.) *1. trpeza, sinija.* — »Te jedoše, pa s o f r e digoše« (Lord 11); »Što na s o f r i sultan ima, ne gadi se Ciganima« (Bilten I. 118); »Pod kulom su s o v r e postavljene«, »gdi je s o p r a — tu je dolibaša« (Vuk II 460, I 466).
2. zaokružena učinjena koža na čijem su rubu povezane duge petlje takođe od kože. Služi za odnošenje hrane težacima kad rade na njivi.
< tur. *sofra* < ar. *sufrä.*
V. sofrabez, sofra-bošča, sofraluk, besofra.

sȍfrabez *m* (ar.) *dugačak peškir, od nekoliko metara, koji se stavi oko cijele sofre i služi kao zajednički ručnik svima koji su sjeli za sofru.*
< tur. *sofra bezi,* izft., v. kompon. pod sofra i bez.
V. besofra.

sȍfra bòšča *f* (ar.-pers.) *prostirač ispod sofre na koji padaju mrvice i otpaci od jela. Ona štiti ćilim da se ne uprlja.*
< tur. *sofra bohçası,* izft., v. kompon. pod sofra i bošča.

sofràluk *m* (ar.-tur.) *isto što i sofrabez (v.).*
< tur. *sofralık,* v. sofra + tur. suf. *-lık.*

sòfta, sòhta (sòpta) *m* (pers.) *učenik medrese.* — »kad to čuše s o f t e i hafizi« (I. Z. II 21); »Odaklen s o f t i groš, kad ni džepa nema« (Nar. bl. 133); »Hasan s o p t a uči u medresi« (M. H. III 63).

< tur. *softa* < pers. *suḫte* i *sūḫte* »iskuhan, prekaljen (u nauci)« od inf. *sūḫten* »paliti, pržiti«.

sògan (sàgan) *m* (tur.) *luk.*
< tur. *soğan.*
V. sogandolma, soganlija.

sògandolma (sàgandolma) *f* (tur.) *punjeni, nadjeveni luk sa mesom i pirinčem (vrsta jela).*
< tur. *soğandolma*, v. kompon. pod sogan i dolma.

sogànlija (sagànlija) *f* (tur.) *vrsta jela koje se pravi ovako: pogača ili hljeb izreže se na komade, komadi se poliju mesnom čorbom, a po vrhu se pospe poprženim mesom i lukom.*
< tur. *soğanlı*, v. sogan + tur. suf. *-lı.*

sòhbet (sóbet) *m* (ar.) *razgovor, sjedeljka, sijelo, sastanak.* — »pa kad su se piva napojili, / o svačemu s o h b e t zauzeli« (K. H. II 229); »S o b e t čini Mostarski dizdare, / Vas je Mostar na s o b e t sazvao«. (Vuk V 508).
< tur. *sohbet* < ar. *ṣuḥbä.*

sòhta, v. softa.

sòisati, sòjisati, -išēm, *1. opljačkati.* — »Go se ne može s o i s a t i« (nar. posl.).
2. napasti. — »za kiriju mene s o i s a l i, / i pred pašu mene pozovnuli« (M. H. III 325); »s o i s a l i me bjehu psi, jedva se odbranih« (u ob. gov.).
< tur. *soymak* »opljačkati«.

sôj *m* (tur.) *rod, pleme; porijeklo, vrsta, sorta.* — »Kog si s o j a, kakva si plemena« (M. H. III 113); »Nisi, kujo, s o j a gospodskoga« (Muz. zap. Inst. 3658), »*sòjević*« = čovjek iz dobre kuće, dobra roda.
< tur. *soy.*
V. sojli, sojsuz.

sòjisati, v. soisati.

sójli, indecl. adj. (tur.) *plemenit po rođenju, od dobra roda i familije.*
< tur. *soylu*, v. soj + tur. suf. *-lu, -li.*

sójsuz *m* (tur.) *prostak, nikogović; nitkov.* — »Stanider, s o j s u z e, da ti kažem šta je naša čaršija!« (Zembilj II 91).
< tur. *soysuz*, v. soj + tur. postpoz. *-suz, -siz* »bez«.

sòjtarija *m* (tur.) *onaj koji se ne bavi ozbiljnim poslom; šaljivčina, lakrdijaš.* — »Kad djevojke Talu opaziše, / i njegovo s o j t a r s k o odijelo« (F. J. II 309).
< tur. *soytarı.*

sòkāk, -áka *m* (ar.) *ulica.* — »sve pucaju puške s o k a c i m a« (K. H. I 32); »il' da dođeš, il' s o k a k o m prođeš« (Muz. zap. Inst. 2268).
< tur. *sokak* < ar. *zuqāq.*

sòlak *m* (tur.) *1. ljevoruk.*
2. pripadnik posebnog gardijskog korpusa janjičara.
< tur. *solak.*

sòldrma, sòldurma, v. suldrma, suldurma.

sòltašak *m* (tur.) *prirepak; tako se u ironiji kaže za onog koji nekog stalno prati i od njeg se ne odvaja.* — »on je njegov s o l t a š a k« (u ob. gov.).
< tur. *soltaşak* »prirepak«, bukv.: »lijevo mudo« (tur. *sol* »lijevi« i tur. *taşak* »mudo«).

sòluf, zùluf (zùlov) *m* (pers.) *uvojak, zalizak kose pružen niz lice pokraj uha.* — »od tvog brka, od mog s o l u f a« (B. V. 1886 107); »dva joj bena među obrvama, / a četiri među s o l u f i m a« (Muz. zap. Inst. 3276); »kara-boju na kara-z u l o v e« (Vuk I 589)

< tur. *zülüf* < pers. *zulf*.

sòluk *m* (tur.) *dah, dušak*.
< tur. *soluk*.

sòmli, indecl. adj., *napravljen od riblje kosti, od moržova zuba; »somli-kamze«* = kamze od riblje kosti; *»somli-nož«* = nož sa drškom od moržova zuba.
< tur. *somlu* < tur. *som* »moržov zub od koga se prave kamze za noževe« (tur. *som* je vjerovatno skraćeno od franc. *saumon* »losos« /salmone/) + tur. suf. *-lu, -li*.

sòmūn, sàmūn, -úna *m* (grč.) *okrugli pekarski hljeb u kvas, ljepina; domaći hljeb u kvas.* — »i donese s o m u n a desetak« (Ist. bl. II 257); »Tako mi krsnoga s a m u n a!« (Vuk, Posl. 302).
< tur. *somun* < grč. *Psōmíon* »okrugli hljeb, somun«.

sȍn *m* i kao adj. (tur.) *1. kao imenica: kraj, završetak, talon u kartanju.*
2. kao pridjev: posljednji.
< tur. *son*.
V. son-nefes.

sȍn-nèfes *m* (tur.-ar.) *posljednji dah umirućeg, izdisaj.*
< tur. *son nefes*, v. kompon. pod son i nefes.

sòpa *f* (tur.) *motka.*
< tur. *sopa*.

sȍpra, v. sofra.

sòpta, v. softa.

sòrguč *m* (tur.) *čelenka, perjanica.* — »Bosna ti je s o r g u č carevini« (K. H. I 34).
< tur. *sorguç*.

Sòukbunār, Sȏkbunār, -ára *m* (tur.) *ime jedne mahale u Sarajevu.*
< tur. *soğuk-bunar* »studenac, studeni izvor« (tur. *soğuk* »studen, hladan« i tur. *bunar* »izvor, zdenac«.

sȍvra, v. sofra.

Spàhīć, v. spahija.

spàhija, hipok. **spáho** *m* (pers.) *1. posjednik timara, spahiluka, koji je dužan kao konjanik da ide u vojsku u slučaju rata; lenski konjanik. Bilo je i hrišćana spahija.* — »hoda l' za njim šest stotin s p a h i j a« (M. H. III 391). — *Od ovog je nastalo prezime: Spàhīć i Spáho.*
2. bolje stojeći seoski domaćin islamske vjere u Bosni i Hercegovini; dodaje se kao titula iza imena: Hasan-spahija, Omer-spahija itd.
< tur. *sipahi* < pers. *sipāhī* »vojnik« (pers. *sipāh* »vojska« i pomoću nastavka *-ī* napravljen singular.
V. spahiluk.

spáho *m* (pers.) *djever.*
Hipok. od spahija (v.).

Spáho, v. spahija.

spahìluk *m* (pers.-tur.) *feudalni posjed, leno, dobijeno dekretom sultana. Posjednik spahiluka, spahija, nije plaćao nikakvog poreza na imanje, ali je bio dužan da ide kao konjanik sa jednim ili više svojih konja (u zavisnosti od veličine spahiluka) u vojsku u slučaju rata.* — »na koga su spali s p a h i l u c i« (K. H. I 399).
< tur. *sipahilik*, v. spahija + tur. suf. *-lik*.

spànāć, -áća *m* (pers.) *špinat, zelje, Spinacia oleracea L.*
< tur. *ıspanak* < pers. *ispānğ, isfenāğ, esfenāğ* »spanjać«.

spihtìjati se (spiktìjati se) *zgusnuti se, uvariti se, dopeći se postepeno na slaboj vatri.*
Izv. od pihtijati se (v.).

spirjániti, *pomiješati zajedno pirinač, isjecanu džigericu, zelen i još ponešto pa kuhati; fig.: smiješati sve u jedno.*

Izv. od pirjan, pirjaniti (v.).

sȑča *f* (tur.) *staklo.* — »sva im grohnu s r č a po pendžeru« (M. H. III 236).

< tur. *sırça*
V. srčali, srčaluk.

srčàli, indecl. adj. (tur.) *staklen.* — »opružio s r č a l i durbina« (K. H. I 21).

< tur. *sırçalı,* v. srča + tur. suf. *-lı.*

srčàluk *m* (tur.) *1. staklarija.*

2. mjesto u kući gdje se drže stakleni predmeti (čaše i ostalo).

< tur. *sırçalık,* v. srča + tur. suf. *-lık.*

sȑdisati, v. sevdisati.

srdžáda, v. serdžada.

sȓg *m* (tur.) *duga motka obješena sa krajeva na dvije uzice o tavanu preko koje se prevjese odijela i tako služi mjesto čiviluka; duga motka uopšte.* — »Ona ide u šikli odaju, / primače se s r g u s haljinama, / ona jamlja junačko odijelo« (Ašikl. 106).

< tur. *sırık.*

sȑklet (sàklet) *m* (ar.) *1. tegoba, uzrujanost, nervoza, uznemirenost.*

2. nalog, naredba; »srklet (saklet) činiti, učiniti« = oštro narediti, povikati. — »On izdade s a k l e t na čauše«, »S a k l e t č i n i na svoje vojvode«, »Pa od zemlje na noge skočio, / A na mlađe s r k l e t u č i n i o« (Vuk, Rječnik); »S a k l e t č i n i slavni knez Lazare, / s a k l e t č i n i na svoje vojvode« (Vuk II 201).

< tur. *sıklet* < ar. *ṯiqlā* »tegoba, težina«.

V. srkletli.

srklètli, indecl. adj. (ar.-tur.) *nervozan, skopčan sa teškoćama:* »s r k l e t l i čovjek«, »s r k l e t l i posao«.

< tur. *sıkletli,* v. srklet + tur. suf. *-li.*

sȑma *f* (tur.) *srebro, čisto srebro, srebrena žica.*

< tur. *sırma* »tanka srebrena žica s pozlatom ili bez pozlate«.
V. srmadal, srma-džuzdan, srmali, srmalija.

srmàdal *m* (tur.) *1. svileno platno ili kadifa po kojoj su srebrenim ili zlatnim koncem izvezene grane ili biljni motivi.*

2. anterija ili jorgan sa ispupčenim vezom napravljen od srmadala.

< tur. *sırmadal* < tur. *sırma* »srma« i tur. *dal* »grana«.

sȑma-džùzdān, -ána *m* (tur.-ar.-pers.) *kesa za novac, novčanik, izrađen od srme (srebra).* — »U njedrima s r m a - d ž u z d a n bila, / gdjeno stoje groši i dukati« (Vuk I 256).

< tur. *sırma-cüzdan,* v. kompon. pod srma i džuzdan.

srmájli, v. srmali.

srmàli, srmájli, indecl. adj. (tur.) *srebren, srmom vezen, srmom ukrašen.* — »zlatnih kapa, s r m a l i kundeka« (M. H. III 256); »uz košulju s r m a j l i marama«, »I evo mu s r m a j l i jagluka« (Vuk II 351, VI 262).

< tur. *sırmalı,* v. srma + tur. suf. *-lı.*

srmàlija, srmájlija *f* (tur.) *1. puška srmom okovana, puška karanfilka.*

2. predmet uopšte okovan ili vezen srmom. — »U Mostaru na Fati košulja, / sačmalija, sade s r m a l i j a« (I. Z. IV 234).
< tur. *sırmalı*, v. srmali.

sȑt *m* (tur.) *hrbat; lisičije krzno pri repu, orepina.*
< tur. *sırt.*

stäfriti, *ljutito i vatreno riječima nekog napasti.*
Izv. od tafra (v.).

Stàmbol *m* (grč.) *Istanbul, Carigrad.* — »Iz S t a m b o l a do Travnika b'jela« (K. H. I 77).
< tur. *Istanbul* < grč.

Stambòlija *m* (grč.-tur.) *Carigrađanin.*
< tur. *Istanbullu*, v. Stambol + tur. suf. *-lu, -li.*

stàmbolka *f 1. tikva bundeva. 2. vrsta kokoši.*
Izv. od Stambol (v.).

stegeltìjāt, stegeltìjān, adj., *nerazabran, nenarastao, zdrečen (hljeb, usljed toga što nije valjao kvas, ili što tijesto nije dovoljno »nadošlo«).*
Izv. od tegeltija (v.).

stràžārbaša *m* (srp. hrv.-tur.) *zapovjednik straže.* — »I na njima tridest karaula, / I u svakoj ima s t r a ž a r b a š a« (Vuk VI 371).
Hibr. r.: »stražar« i tur. *baş*, v. baš.

stremènluk, strimènluk *m* (srp.-hrv.-tur.) *srednji dio tijela u konja, tj. od vrata do onog dijela tijela dokle siže sedlo.* — »Rešma pala do po s t r e m e n l u k a« (K. H. II 307); »Od bašluka do po s t r i m e n l u k a« (M. H. III 556).
Hibr. r.: »stremen« + tur. suf. *-luk.*

strukàli, indecl. adj. (srp. hrv.-tur.) *sa strukama, sa više struka.* — »S t r u k a l i se pasom opasao, / sve mu struke dirhemli gajtani« (K. H. II 306).
Hibr. r.: »struka« + tur. suf. *-li.*

Sùād, -áda (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Sead* < ar. *Sa'ād*, muško ime, v. Sead.

Suáda (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Suad* < ar. *Su'ād*, žensko ime »Sretna«.

sùāl, sùvāl, -ála *m* (ar.) *pitanje, upit.* — »Ja ga s u a l ne bih učinio, / namah bi mu ja odsjekao glavu« (F. J. II 357); »bez s u a l a, bez dževaba« = bez ispitivanja i saslušavanja«.
< tur. *sual* < ar. *su'āl.*
V. sualdžija.

suáldžija, suváldžija *m* (ar.-tur.) *1. ispitivač, onaj koji stavlja pitanja.*
2. sualdžijama (suvaldžijama) se nazivaju anđeli (meleći) Munkir i Nekir koji, po islamskom vjerovanju, ispituju umrloga u grobu nakon sahrane. — »Jesu li ti šimšir-tahte teške? / Je l' se zemlja u oč' nasula? / Dolaze l' ti surudžije često, / surudžije pa i s u v a l d ž i j e?« (K. H. II 185).
< tur. *sualcı*, v. sual. + tur. suf. *-cı.*

sùbaša *m* (tur.) *1. nadzornik imanja, onaj koji ubire aginske i begovske prihode sa čifluka. 2. ranije u Tur. Carevini gradski nadzornik.*
< tur. *subaşı*, prvobitno: »nadzvornik za razvođenje voda u gradu«, kasnije: »nadzornik imanja, gradski nadzornik«.
V. subašovati.

sùbašovati, -šujēm, *vršiti službu subaše.*
Izv od subaša (v.).

subhânalāh! suphânalāh! interj. (ar.) *slava bogu! (kaže se u znaku čuđenja).*
< tur. *süphanallah* < ar. *subḥāna-llāh* »slava bogu«.

Sùbhija, hipok. **Súbho** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Sübhî, Süphî,* muško ime < ar. *ṣubḥiyy* »rani, jutarnji« (ar. *ṣubḥ* »zora, svanuće, osvit« + ar. adj. suf. *-iyy).* Isp. »Zoran«.

Subhíja, hipok. **Súbha** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Sübhiye, Süphiye,* žensko ime < ar. *ṣubḥiyyä* »rana, jutarnja«. Isp. »Zorka«.

sü-bùrek *m* (tur.-pers.) *vareni burek, koji se pravi tako što se jufke umaču u uzvarenu vodu pa se onda slažu u tepsiju i presipaju popržеnim mesom, a zatim se peče u rerni.*
< tur. *su-börek* < tur. *su* »voda« i tur. *börek,* v. burek.

Súda, Súdo, v. Mesuda, Mesud.

sùdžuka *f* i **sùdžuk** *m* (tur.) *kobasica od bravijeg ili goveđeg mesa.* — »Od pastrme napravio vrata, a od s u d ž u k e baglame« (Bilten I 118).
< tur. *sucuk.*

süfara *f* (pers.) *arapski bukvar; početnica za učenje arapskih slova u mektebu.* — »i u njojzi musaf i s u f a r a« (M. H. X 62).
< tur. *supara* < pers. *sīpāre* (pers. *sī* »trideset« i pers. *pāre* »dio, komad«.

süfle, -eta *n* (ar.) *bezobraznik, prostak.*
< tur. *süfli* < ar. *sufliyy* »prost, nizak (moralno«).
V. suflija.

sùflija *f* (ar.) *prostakuša, žena neuredne spoljašnosti i prostog ponašanja.*
< tur. *süfliye* < ar. *sufliyyä* »prosta, niska (moralno)«.

süfur, sïfr *m* (ar.) *nula, ništica, 0.*
< tur. *sıfır* < ar. *ṣifr.*

sùfur, v. sehur.

Sùjoldžić, v. sujoldžija.

sùjoldžija *m* (tur.) *stručnjak za gradnju i popravak vodovoda; nadzornik koji se brine da vodovod funkcioniše. Od ovog je nastalo prezime: Sùjoldžija i Sùjoldžić.*
< tur. *suyolcu,* izft. od tur. *su* »voda« + tur. *yol* »put«, + tur. suf. *-cu, -ci.*

Sùjoldžija, v. sujoldžija.

sül, sülh *m* (ar.) *nagodba, pomirenje, naravnanje.* — »Ljepši je mršav s u l h, nego pretila dava« (Nar. bl. 94); »jer sam s carem s u l h a postavio« (Muz. zap. Inst. 61).
< tur. *sulh* < ar. *ṣulḥ.*
V. nasuliti (se), posuliti (se).

Süla, v. Sulejman.

süldrma, süldurma, söldrma, söldurma *f* (tur.) *prostorija nadograđena uz kuću ili uz staju i natkrivena obično produženjem krova kuće odnosno staje. Izgleda kao prirepak uz kuću. Tu se drži težački alat, a ponekad se tu i stoka zatvara.*
< tur. *sundurma.*

Súle, v. Sulejman.

Sulèjman, Sulèjmen, hipok. **Süljkan, Súljo, Süla, Súle** (jevr.) *musl. muško ime.*
< tur. *Süleyman* < ar. *Sulāymān,* muško ime, Solomon < jevr.

Sùlhija (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Sulhi,* muško ime, osn.

zn.: »onaj koji je naklonjen miru i nagodbi« (ar. *ṣulḥ* »mir« + ar. adj. suf. *-iyy)*.

sulìgen *m* (tur.) *cinober, cinabarit, vrsta boje koja se upotrebljavala u kozmetičke svrhe.*
< tur. *sülüğen* »minium«.

sulìnār, v. sulunar.

sùltān, -ána *m* (ar.) *car, vladar.* — »al je s u l t a n pašu posjekao« (K. H. I 14).
< tur. *sultan* < ar. *sulṭān.*
V. sultanija.

sultánija *f* (ar.) *princeza, careva kći.* — »Dao bih mu sćercu s u l t a n i j u«, »Da će biti carska s u l t a n i j a« (Vuk V 414, VII 123).
< tur. *sultaniye* < ar. *sulṭāniyyä,* bukv.: »carska«, v. sultan + ar. adj. suf. *-iyyä.*

Sultánija, hipok. **Sultàna, Súlta** (ar.) *musl. žensko ime.*
Izv. od sultanija (v.).

sùlti-pita, v. sut-pita.

sùlūć, -úća *m* (ar.) *1. pokret, pohod.* — »svaki mulúć s u l u ć učinio« (K. H. I 46).
2. stupanje u koji derviški red.
< tur. *sülûk* < ar. *sulūk* »zaputiti se, krenuti«.

sulùnār, sulùndar, sulìnār, -ára *m* (grč.) *cijev za peć, dimnjak.*
< tur. *silindir* < franc. *cylindre* < grč. *sōlunarıon.*

sùlus *m* (ar.) *trećina imetka sa kojom testatar može, po šerijatskom pravu, slobodno raspolagati ako ima zakonskih nasljednika.*
< tur. *sülüs* < ar. *ṯuluṯ* »trećina«.

Súljo, Sùljkan, v. Sulejman.

sùmbul, zùmbul *m* (pers.) *cvijet Hyacinthus orientalis L.* — »U bašči mi s u m b u l cvjeta, / ja ga ne berem« (Sevd. 112); »kad 'no cvati z u m b u l i zerina« (B. V. 1886 107).
< tur. *sümbül* < pers. *sunbul.*

sùnđer *m* (tur.) *sunđer, Spongia.* — »u s u n đ e r mu vodu pokupio« (K. H. I 482).
< tur. *sünger.*

sùnđija, sùngija *f* (tur.) *bodež, bajonet.*
< tur. *süngü.*

sùnet *m* (ar.) *1. sve ono što je Muhamed radio, preporučio ili odobrio da se radi, a što inače nije u kur'anu spomenuto.* — »Terć ne čini s u n e t a« (Nar. bl. 310).
2. obrezivanje muslimanske muške djece, circumcisio. — »trista dece s u n e t učiniše« (M. H. X 67).
< tur. *sünnet* < ar. *sunnä.*
V. sunetiti, sunetlija, sunetluk, osunetiti, posunetiti.

sùnetiti, *obrezivati.* — »on s u n e t i do dva sina svoja« (M. H. III 389).
Izv. od sunet (v.).

sunètlija *m* (ar.-tur.) *1. onaj koji obrezuje djecu.* — »A za njima Ture s u n e t l i j a, / ... / da poturče cijela Sibinja« (Vuk VI 164).
2. onaj koji je obrezan.
< tur. *sünnetli,* v. sunet + tur. suf. *-li.*

sunètluk (sùnluk) *m* (ar.-tur.) *veselje prilikom obrezivanja djeteta, prilikom suneta.*
< tur. *sünnetlik,* v. sunet + tur. suf. *-lik.*

sùngija, v. sunđija.

sùnije, sùniti *m* (ar.) *muslimani koji slijede onaj pravac u šerijatskom pravu po kome je jedino Muhamed mogao potpuno*

autentično i nepogrešivo da tumači kur'an; poslije njega nema to pravo nikakav pojedinac, pa ni halifa. Drukčije stanovište u ovom pitanju zauzimaju »šiije« (v.).
< tur. *sünni* < ar. *sunniyy.*

sùnluk, v. sunetluk.

sùnuf, *m* (ar.) *razred; vrsta.*
< tur. *sınıf* < ar. *ṣinf.*

Sùphija i **Suphíja,** v. Sùbhija i Subhíja.

supùrisati, sutùrisati, -išēm, *1. metlom pomesti, metlom izbaciti.*

2. fig.: potrošiti nerazumno, upropastiti.
< tur. *süpürmek* »pomesti, pobrisati«, fig.: »odnijeti sve«.

sùra *f* (tur.) *1. red, linija.* — »a u s u r u stali bajraktari«, »Kako su momci u s u r e stanuli« (M. H. III 245, IV 23).

2. redak u knjizi ili pismu.
< tur. *sıra.*
V. posurijati se.

súra *f* i **súre** -eta *n* (ar.) *poglavlje u kur'anu (kur'an ima 114 sura).* — »Kao da sam neki dinsuz bez imana, / te ne slušam s u r e iz Korana« (Šantić II 210).
< tur. *sure* < ar. *sūrä.*

suráhija *f* (ar.) *sud za vodu posebnog oblika: konusno postolje, okruglast trbuh i poduži uzani vrat koji se pri vrhu malo proširuje. Može biti od stakla, bakra ili keramike.* — »Najlepši proizvodi višnjičke keramike bile su s u r a h i j e i ibrici, karakteristični predmeti starije proizvodnje« (GZM 1956 104).
< tur. *sürahi* < ar. *ṣurāḥiyyä.*

súre *n* i **súret** *m* (ar.) *slika.* — »gleda s u r e, gleda bajraktara, / pa se slika s licem podudari« (K. H. I 362); »nek se ašik učini od ovakvog s u r e t a« (I. Z. II 32).
< tur. *suret* < ar. *ṣūrä.*

sùrek *m* (tur.) *stado, krdo goveda, stoke.* — »Sve sa Baća na s u r e k ovnove« (Lord 13).
< tur. *sürek* »veliko stado, veliko krdo«.

sùrgun *m* i kao adj. (tur.) *1. progonstvo, izgnanstvo.* — »Mogu bosa i u Stambol poći, / Da izvadim iz s u r g u n a dragog« (Vuk V 224).

2. prognan, protjeran.

3. »surgun učiniti« = protjerati. — »iz Bosne me s u r g u n u č i n i o« (M. H. III 14).
< tur. *sürgün.*
V. surgunisati, surgunluk.

surgùnisati, surgunlèisati, -išēm, *protjerati, prognati.*
Izv. od surgun (v.).

surgùnluk *m* (tur.) *progonstvo, izgnanstvo.* — »Moje drago u s u r g u n l u k sprema« (Vuk V 224).
< tur. *sürgünlük,* v. surgun + tur. suf. *-lük, -lik.*

sùrisati, -išēm, *1. prognati, protjerati.*

2. protjerati napolje, dobiti proliv.
< tur. *sürmek.*

sùrma *f* (tur.) *boja u prahu, crna ili srebrenasta kojom se podvlači ispod trepavica kao kozmetičko sredstvo; pravi se od samljevene rude antimonita i masti. Surmu donose hadžije iz Arabije u malim zašivenim platnenim paketićima.* — »ne navlači na elif obrve, / ne podvlači s u r m e plemenite« (M. H. X 114).
< tur.*sürme.*
V. surmedan, surmelijaste oči.

surmèdān, surmedánluk *m* (tur.-pers.) *bočica od kovine, ili posudica od kože ili slonove kosti u kojoj se drži surma; na bočici ili posudici je pričvršćen štapić kojim se surma* podvlači.
< tur. *sürmedan, sürmedanlık* v. surma + pers. *dān,* prez. osn. od inf. *dāšten* »držati« + tur. suf. *-lık.*

surmèlijaste oči, sùrmenaste oči, *oči kao srebrnasta surma.*
Izv. od surma (v.) sa tur. suf. *-li.*

surùdžija (surùgdžija) *m* (tur.) *1. gonič, pratilac uz konja, naročito pratilac menzildžija, koji na konju prati tatarske konje i tuče ih kandžijom da brže idu.* — »Vrijedna mi s u r u d ž i j u nađ'te, / koji će me svesti do Kladuše« (K. H. I 475); »tatar vrišti, s u r u d ž i j a pišti« (K. H. I 14).
2. poštar ili poštanski momak koji je u Srbiji za turske uprave i u prvo vrijeme srpske nezavisnosti prenosio na poštanskom konju zvaničnu i privatnu poštu.
< tur. *sürücü,* nom. agent. od inf. *sürmek* »goniti, tjerati«.

surùntija *f* (tur.) *nešto staro, pohabano.*
< tur. *sürüntü,* izv. od inf. *sürünmek* »potucati se«.

sùsāk, -áka *m* (tur.) *1. bakrena kutlača sa dugim drškom za crpljenje vode iz dubokog suda. 2. vrsta tikve koja ima oblik suska.*
< tur. *susak.*

sùsam *m* (ar.) *sezam, Sesamum indicum L. (Sesamum orientale L.) fam. Pedaliaceae. Od susamovog sjemena pravi se tahanhalva (v.).*
< tur. *susam* < **ar.** *sūsām, simsim.*

Sútla, Sútle (tur.) *musl. žensko ime.*
< tur. *sütlü,* v. sutlija.

sùtlija *f* i **sùtlijāš** *m* (tur.-pers.) *slatko hladno jelo napravljeno od mlijeka, pirinča i šećera.* — »doneste nam s u t l i j u i pelte« (Ist. bl. II 258).
< tur. *sütlü,* bukv.: »mliječni« (tur. *süt* »mlijeko« + tur. suf. *-lü)* i tur. *sütlü aş* »mliječno jelo« (tur. *sütlü* + pers. *āš* »jelo«).
V. sut-pita, sutmavi.

sutmávi, indecl. adj. (tur.-ar.) *bjelkastoplave boje; ovako su nazivale stare bojadžije jednu vrstu boje.*
< tur. *sütmavi* »bjelkastoplavičaste boje kao mlijeko« (tur. *süt* »mlijeko« i tur. *mavi,* v. mavi).

süt-pita, sùtli-pita (iskrivlj. **sùlti-pita)** *f* (tur.-grč.) *pita koja se pravi od umućenih jaja i mlijeka.* — »S u l t i - p i t e na gužve savite« (Vuk V 582).
< tur. *süt pidesi* »mliječna pita«, izft. od tur. *süt* »mlijeko« + pita (v.).

sutùrisati, v. supurisati.

sùvāl, suváldžija, v. sual, sualdžija.

suvárija *m* (pers.) *konjanik; konjanik - vojnik, konjanik - žandarm.* — »Hiljadu je na oklop Madžara, / Sve atlije njene s u v a r i j e« (Lord 162).
< tur. *süvari* < pers. *suwārī.*

sùvāt, -áta *m* (tur.) *planinske livade koje se ne kose, ispasište.* — »Pa podiži s u v a t n e volove, / Ja podiži s u v a t n e ovnove« (Lord 201).
< tur. *suvat, savat* »pojilo, lokva gdje se stoka poji«.
V. suvatovati.

sùvatovati, -ujēm, *izgoniti stoku na planinu i tamo je napasati na planinskim livadama.*
< tur. *savatmak* »izgoniti stoku na planinu na pašu«.

svinjàluk *m* (srp. hrv.-tur.) *svinjski posao, bezobraština.*
Hibr. r.: *svinja* + tur. suf. *-luk, -lik.*

Š

šâbān *m* (ar.) *ime osmog mjeseca po muslimanskom kalendaru.*
< tur. *şaban* < ar. *ša‹bān.*
V. Šaban.

Šàban, hipok. **Šábo** (ar.) *musl. muško ime. Nadijeva se obično djetetu koje se rodi u mjesecu šabanu.*
< tur. *Şaban,* muško ime < ar. *ša‹bān,* ime osmog meseca po muslimanskom kalendaru.

Šáćir, Šákir (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Şakir,* muško ime < ar. *šākir* »onaj koji zahvaljuje, zahvalni«.

Šaćìra, Šakìra (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Şakire,* žensko ime < ar. *šākirā* »ona koja zahvaljuje, zahvalna«.

šadr̀vān, šadèrvān, šedr̀vān, -ána *m* (pers.) *vodoskok sa bazenom od mramora ili betona. Bazen je u osnovici krug ili pravilan višekut sa stupom u sredini koji ga znatno nadvisuje i sa vrha stupa pada voda u bazen.* — »dok on vodi š a d r v a n u dođe«, »ona ide vodi š a d e r v a n u« (K. H. II 23, 95); »ugledao vodu š e d r v a n a« (K. H. II 95).
< tur. *şadırvan* < pers. *šādirwān,* bukv.: »veselo teče«.

šafâna, v. hošafana.

šàfran, zàfran, žàfran *m* (ar.) *šafran, Crocus sativus L. (Crocus officinalis Honck.); rani šafran, kaćun: Crocus vernus Wolf.*
< tur. *safran* < ar. *zaf‘ārān.*

šafránī, zafránī, žafránī, indecl. adj. (ar.) *žute boje kao šafran.*
< tur. *safranî,* v. šafran + ar. pers. adj. suf. *-ī.*

šâh, -áha *m* (pers.) *1. car, kralj.* — »a već ’nakog ni u cara nema, / ni u turskih sve šest š a h a nejma« (M. H. III 5).
2. igra šaha.
3. šahovska figura »kralj«.
< tur. *şah* < pers. *šāh* »kralj«.
V. šahmat, šahnama, Šahsivar.

Šáha, v. Šahina.

šahimèrdija *m* (pers.) *teški tokmak (do 600 kg težine) kojim se pri gradnji mostova zabijaju šipovi (stupovi) u zemlju, odnosno u korito rijeke.*
< tur. *şahımerdan* < pers.

šáhin (šáin) *m* (pers.) *soko, odnosno vrsta sokola koji se dresira i upotrebljava za lov.* — »Kakve su im š a i n o v e obrve, zaniješe moju pamet do mrve!« (Vuk I 254).

< tur. *şahin* < pers. *šāhin*.
V. Šahin, šahindžija.

Šáhin, hipok. **Šáho** (pers.) *muslimansko muško ime.*
< tur. *Şahin*, muško ime, »Soko« < pers. *šāhin* »soko«.

Šahìna, hipok. **Šáha** (pers.) *musl. žensko ime.*
Muškom imenu *Šahin* dodan naš nastavak za f. »*-a*«.

šahìndžija *m* (pers.-tur.) *sokolar. U Turskoj Carevini gajio se lov sa sokolima i postojali su posebni sokolari »šahindžije« koji su se tim lovom bavili. Sokolari su imali svoga starješinu »šahindžibašu«.*
< tur. *şahinci*, v. šahin + tur. suf. *-ci*.

šáhit (šájit) *m* (ar.) *svjedok.* »Evo jamca ličkog Mustajbega, / i š a h i t a, tebe u zindanu« (K. H. I 287).
< tur. *şahit* < ar. *šāhid*.
V. šahitola! jalan-šahit, šehit, šehadet.

šâhitōlā! (šâitōlā!) interj. (ar.-tur.) *neka ste svjedoci! pozivam vas za svjedoke!* — »š a h i t o l a stotine hajduka!« (K. H. I 166).
< tur. *şahitola!*, v. šahit + tur. *ola!* optat. 3 lice sing. od inf. *olmak* »biti«.

šâh-mät, šäh-mät, mät, interj. (pers.-ar.) *izraz u igri šaha koji znači da je protivnik izgubio igru.*
< tur. *şahmat, mat* < pers. *šāhmāt* »mat, kralj je mrtav« (pers. *šāh* »poznata figura u igri šaha«, osn. zn.: »car, kralj« i pers. *māt* »pobijeđen, izgubljen« < ar. *māt, mātā* »umro je«.

Šahnáma *f* (pers.) *veliki herojski epos persijskog pjesnika Firdusi-ja o starim pers. vladarima. Po tom se ovako naziva i svaka druga poduža pjesma na pers. jeziku koja opjevava vladara.*
< tur. *Şâhnâme*, v. šah i *name*.

Šáho, v. Šahin.

Šahsìvār, -ára (pers.) *musl. muško ime.*
< tur. *Şahsüvar*, muško ime, < pers. *šāhsuwār, šahsuwār* »vješt i okretan jahač, konjanik«.

šáin, v. šahin.

šáir *m* (ar.) *pjesnik.*
< tur. *şair* < ar. *šāir*.

šâitōlā! v. šahitola!

šàjāk, -áka *m* (tur.) *sukno; vrsta grube čohe.*
< tur. *şayak*. (**Možda je istog** porijekla kao i **saja** (v.) **od lat.** *saia).*
V. šajakli, šajčev.

šajàkli, indecl. adj. (**tur.**) *suknen, od šajaka.* — »na nogama š a j a k l i čakšire« **(F. J. II 308)**.
< tur. *şayaklı*, v. šajak + tur. suf. *-lı*.

šàjčev, šàjčen, adj., *suknen, od šajaka.* — »na njemu su š a j č e v e čakšire« (**F. K. 1886 41**).
Izv. od šajak (v.).

šàkal, v. čagalj.

Šákir, v. Šaćir.

šaklàban *m* (tur.) *šaljivčina, onaj koji uveseljava.*
< tur. *şaklaban*.

šákūl *m* (ar.) *visak, dunđerska mjera za ustanovljavanje vertikale kod zidanja zida, građenja stuba itd. To je na koncu obješeno olovo.*
< tur. *şakul, şavul* < ar. *šāqūl*.

šäl *m* (pers.) *šal; može biti vuneni ili pamučni, muški i ženski.*

< tur. *şal* »šal« < pers. *šāl* vunena tkanina«.

šàlākija *f* (pers.) *vrsta vunenog kumaša koji se upotrebljava za ženske haljine, zatim za lica u jorgana itd. U jednoj je boji: crven, zelen itd.*
< tur. *şalaki* < pers. *šāl* »vunena tkanina«.

šáldžija, šalìdžija *m* (srp.hrv.-tur.) *šaljivčina.*
Hibr. r.: naša riječ *»šala«* + tur. suf. *-ci* (č. dži).

šàlvare, šàrvale pl. t. (pers.) *1. široke hlače koje i danas nose muslimanski sveštenici, a i neki stariji ljudi, osobito hadžije. 2. ženske dimije ili široke gaće.*
< tur. *şalvar* < pers. *šalwār.*

Šâm, -ána (ar.) *Sirija, Damask.* — »Kako joj je b'jelo lice, / valja Šama i Misira (Vuk V 341); »i od Šama pašu Šehislama« (K. H. I 258).
< tur. *Şam* < ar. *Šām* i *Šä'm.*
V. šamaladža, šamajlija, šamdud, šamlijanka.

šàmaladža *f* (ar.-tur.) *vrsta prugaste tkanine od koje se kroje muške anterije; šamska tkanina; osnova joj je žuta, a pruge crvene, damast.*
< tur. *şam alacası* »šamska aladža«, izft., v. kompon. pod Šam i aladža.

šamájlija *f* (ar.-tur.) *šamsko, sirijsko sedlo.*
< tur. *şamlı* »sirijski«, v. Šam + tur. suf. *-lı.*

šàmar *m* (tur.) *ćuška, pljuska, zaušnica.* — »Tko ne traži nasihata, iziješće šamar musibeta« (Nar. bl. 174).
< tur. *şamar.*

šàmbek *m* (tur.) *okuka, krivina.* — »iz šambeka oganj oboriše« (nar. pj.).
< tur. *yanbeki, yanbeği* »okuka, krivina«.

šâmdud, *m,* **šânduda** *f* (ar.-tur.) *vrsta duda porijeklom iz Šama (Sirije).*
< tur. *şam dudu* »šamski dud«, izft., v. kompon. pod Šam i dud.

šámija *f* (pers.) *povezača, marama od tanke tkanine, išarana granama, kojom se žene povezuju po glavi.* — »Zašto dade tri šamije zlatne, / zašto dade devet prstenova?« (Ašikl. 80).
< tur. *şame* < pers. *šāme* »pokrivka za glavu«.

šamìdan, v. šemidan.

šàmlak, v. šenluk.

šamlìjanka *f, sablja šamske (sirijske) izrade.* — »Pa pripasa sablju šamlijanku« (Vuk VI 422).
< tur. *şamlı* »šamski«, v. Šam + tur. suf. *-lı.*

šân, -ána *m* (ar.) *dostojanstvo, veličanstvo, ugled.* — »jazuk tebi i tvojemu šanu« (K. H. I 568); »Ne more mi šanu podnijeti, / Da ćelavu uzimam devojku« (Lord 24).
< tur. *şan* < ar. *šān, šä'n.*

šäp *m* (ar.) *stipsa, kocelj.* — »I šap i šećer jednaka su lica, / al' okusa sasvim različita« (Ist. bl. II 290).
< tur. *şap* < pers. *šāb* < ar. *šäbb.*

šàrćoj, šàrkoj, šarćevski ćilim *m* (pers.-tur.) *pirotski ćilim.*
< tur. *Şarköy,* knjiž. *Şehirköyü* »Pirot«, bukv.: »gradsko selo« (od *şehir,* v. šeher i tur. *köy* »selo«).

šàrgija, šàrkija *f* (ar.) *vrsta tambure, slična bugariji, samo veća.* — »bolan Mujo šargiji

govori« (GZM 1907 244); »U ruci mu od sedefa š a r k i j a« (Muz. zap. Inst. 2485).

< tur. *şarkı* »posebna vrsta veselih istočnjačkih pjesama«, bukv.: »istočni« < ar. *šarqiyy* »istočni«.

šarlàgan, šavlàgan *m* (pers.) *ulje od susama (sezama).*

< tur. *şarlağan* < pers. *šīr-i rewġan* (< pers. *šīr* »mlijeko« i pers. *rewġan* »maslo«).

šärt *m* (ar.) *uslov; osnovna stvar; bitni elemenat; »islamski i imamski šartovi« = osnovi islama i islamskog vjerovanja.* < tur. *şart* < ar. *šart.*

šàrvale, c. šalvare.

šàšav, adj. (tur.) *luckast, budalast.* < tur. vulg. *şaşal* »luckast« < tur. *şaşar,* imperf. 3 lice sing. od inf. *şaşmak* »zapanjiti se, zablanuti se, čuditi se«.

šàšijast, šàšiok, adj. *razrokast, razrok; škiljav.*

< tur. *şaşı* »razrok«, a *šašiok* je hibr. riječ: tur. *şaşı* i naša riječ »oko« prema tur. konstrukciji *şaşı göz.*

šašìrisati, -išēm, *izbezumiti se od straha.*

< tur. *şaşırmak* »zapanjiti se, zbuniti se.

V. šašav, šaškin, šaštisati.

šàškin, adj. (tur.) *zgranut, zapanjen, zaprepašćen.*

< tur. *şaşkın* < tur. *şaşmak* »čuditi se, diviti se; zapanjen biti«.

šàštisati, -išēm, *izbezumiti se od straha, mnogo se prepasti.*

< tur. *şaştı,* perf. 3 lice sing. od inf. *şaşmak* »čuditi se, diviti se; zapanjen biti«.

šàtor, v. čador.

šâtra *f* (pers.) *natkrivena tezga u obliku šatora na vašarima.*

Izv. od šator, v, čador.

šavlàgan, v. šarlagan.

šćèderiti se, *ožalostiti se, ozlovoljiti se.*

Izv. od ćeder (v.).

šćèmeren, adj., *na ćemer (na svod) sagrađen.*

Izv. od ćemer (v.).

šćèmlija, v. skemlija.

šćilìtiti, *zabraviti, zaklopiti, zakatančiti; »šćilititi ruke oko vrata« = obgrliti rukama oko vrata tako čvrsto kao kad se nešto ćilitom, katancem, zaključa.* — »š ć i l i t i mu oko vrata ruke« (K. H. I 283).

Izv. od ćilit (v.).

šèbek *m* (tur.) *vrsta majmuna crvene stražnjice.* — »izvila se kao šipka zobova, / oči su joj ko mostarska ašlama, / u licu je kano š e b e k lijepa« (I. Z. II 26); »Aman jarabi, svake li ti vrste š e b e k a ima na ovom dunjaluku!« (Zembilj III 33).

< tur. *şebek.*

šéboj, šèboj, šènboj *m* (pers.) *cvijet Matthiola incana L. i šeboj zlatni ili žuti Cheirantus cheiri L.* — »da nabere š e n b o j a« (GZM 1908 121).

< tur. *şebboy* < pers. *šebbūy* < pers. *šeb* »noć« i pers. *būy* »miris«, prema tome bukv.: »noćni miris«.

Šèćan, v. Šećer.

šèćer, šèker *m* (pers.) *šećer.*

< tur. *şeker* < pers. *šeker.*

V. Šećer, šećerdžija, šećerdžinca, šećerlama, šećerli, šećerpara.

Šèćer, Šèker, hipok. **Šèćan, Šéćo** (pers.) *musl. muško ime.*

Od ovog su nastala prezimena Šèćeragić i Šèkerović.

< tur. *şeker* < pers. *šeker* »šećer«.

Šèćeragić, v. Šećer.

šećèrdžija, šekèrdžija *m* (pers.-tur.) *slastičar.*

< tur. *şekerci,* v. šećer + tur. suf. *-ci.*

šećèrdžīnca, šekèrdžīnca *f slastičarnica.*

Izv. od šećerdžija (v.).

šećerlàma, šekerlàma, šećerlèma, šekerlèma *f* (pers.-tur.) *bonbon, šećerka.*

< tur. *şekerleme,* izv. od *şeker,* v. šećer.

šećèrli, šekèrli, indecl. adj. (pers.-tur.) *zaslađen šećerom, zašećeren.* — »šećer jela, šerbet-vodu pila, / šećerli se vodom umivala« (Vuk I 51); »a šekerli kahvu natočila« (M. H. III 136).

< tur. *şekerli,* v. šećer + tur. suf. *-li.*

šećerpára, šekerpára *f* (pers.) *vrsta slatke pite.*

< tur. *şekerpare* »vrsta halve« < pers. *šekerpāre* (< pers. *šeker* »šećer« i pers. *pāre* »komad«).

Šéćo, v. Šećer.

šedžèra *f* (ar.) *krvna loza jedne porodice sa naznakom koljena uzlazne i silazne linije.*

< tur. *şecere* < ar. *šăğără,* osn. zn.: »stablo«.

šèer, šeèrlija, v. šeher, šeherlija.

Šéfa, v. Šefika.

šèfak, v. ševak.

šèfija *m* (ar.) *onaj koji ima pravo prvokupa, pravo preče kupnje, po osnovi susjedstva ili suvlasništva u nekretnini.*

< tur. *şefi* < ar. *šăfī*.

V. šefiluk, šuf'a.

Šèfīk, hipok. **Šéfko, Šévko, Fíko** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Şefik,* muško ime, < ar. *šăfīq* »milostiv, onaj koji ima samilosti, sažaljenja«.

V. Šefket, Ševkija.

Šefíka i **Šèfika,** hipok. **Šéfka, Šȅfka, Šévka, Šȅvka, Šéfa, Fíka** (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Şefika,* žensko ime < ar. *šăfīqa* »milostiva, ona koja ima milosti, sažaljenja«.

šefìluk *m* (ar.-tur.) *pravo prvokupa, pravo preče kupnje (pravni termin).*

< tur. *şefilik,* v. šefija + tur. suf. *-lik.*

Šȅfka, Šéfka, v. Šefika.

Šèfket (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Şefkat,* muško ime < ar. *šăfăqa* »samilost, sažaljenje«.

Šèfkija, v. Ševkija.

Šéfko, v. Šefik i Ševkija.

šeftèlija i **šeftèli,** indecl. **(ševtèlija, ševtèli, šeptèlija)** *f* (pers.) *breskva, Prunus persica Stokes. (Persica vulgaris Mill. — Amygdalis persica L.).* — »suvi šljiva sa sirovi grana, / ševtelija za rose ubrani«, »Nit se grize šeptelija, / Nit se pije ladna voda« (Vuk I 302, V 309).

»šeftèli sòkāk« = sokak sa mnogo šeftelija. — »Dockan prođoh šefteli sokakom, / gdje djevojke beru šeftelije« (Ašikl. 24).

< tur. *şeftalı* < pers. *šeftālū.*

šéga, šegàrčina *f* (ar.) *šala, smijurija, komedija.* — »Neko mu je seljam prifatijo, / Neko š njime

šegarčinu gradi« (Lord 280).
< tur. *şaka* »šala, pošalica« < ar. *šäqā'* »nesreća«.
V. šegačiti se, šegali.

šegáčiti se, šégati se, *šaliti se, ismijavati se.*
Izv. od šega (v.).

šegàli, adv. i adj. (ar.-tur.) *1. smiješno.*
2. smiješan.
< tur. *şakalı,* v. šega + tur. suf. *-lı.*

šègrt *m* (pers.) *učenik u zanatu, učenik u privredi.*
< tur. *şakirt* < pers. *šāgird.*

šěh, šèjh *m* (ar.) *starješina tekije, prvak derviša jednog reda.* — »Iz medrese šeha Sadulaha« (K. H. 8 255).
< tur. *şeyh* < ar. *šäyḫ* »starac; starješina«.
V. šejh.

Sèhāb, -ába (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Şihab* < ar. *Šihāb,* muško ime, osn. zn.: »plamen, odvažan, smion«.

šehádet *m* (ar.) *svjedočenje, svjedočanstvo.*
< tur. *şehadet* < ar. *šähādä.*
V. šahit, šehadetnama, šehadetparmak, šehit.

šehadetnáma *f* (ar.-pers.) *svjedodžba.*
< tur. *şehadetname,* v. šehadet + pers. *nāme* »pismo, knjiga, djelo«.

šehádet-pàrmak, ili skraćeno **šehádet** *m* (ar.-tur.) *kažiprst.* — »išaretom prstom šehadetom« (K. H. II 191).
< tur. *şehadet parmağı,* v. kompon. pod šehadet i parmak.

šěher (šěer) *m* (pers.) *veliki grad.* — »knjiga dođe šeher Sarajevu« (K. H. I 18); »da prodamo u šer-Sarajevu« (Vuk III 12).
< tur. *şehir* < pers. *šehr.*
V. šeher-ćehaja, Šeherija, šeherlija.

šěher-ćehája *m* (pers.) *gradski ćehaja, gradski načelnik. U Sarajevu se jedan most zove Šeherćehajina ćuprija, a jedan sokak Šeherćehajina čikma.*
< tur. *şehir kâhyası,* izft., v. kompon. pod šeher i ćehaja.
V. Šeherija.

Šehérija, Šeherćehájina ćùprija *f* (pers.) *most u Sarajevu pred gradskom vijećnicom. Po akademiku Hamdiji Kreševljakoviću, ovaj most je napravio sarajevski ćehaja Hadži Husejin 1617. g.*
< tur. *şehri* < pers. *šehrī* »gradski«, v. šeher + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

šehèrli, indecl. adj. (pers.-tur.) *gradski.* — »Prođi sjutra šeherli pazar, / Od dućana jednog do drugoga« (Vuk VI 484).
< tur. *şehirli,* v. šeher + tur. suf. *-li.*

šehèrlija (šeèrlija) *m* (pers.-tur.) *građanin, velegrađanin.* — »u mene je dragi šeherlija« (I. Z. I 2).
< tur. *şehirli,* v. šeherli.

šeherzáda, v. šehzada.

šehislam, v. šejhulislam.

šèhīt, -íta *m* (ar.) *musliman koji junačkom smrću pogine u borbi za vjeru; nevino pogubljeni; mučenik.* — »Tad Mustajbeg pokopa šehite« (M. H. III 226); »Ko pogibe šehit ako Bog da!« (Lord 73).
< tur. *şehit* < ar. *šähīd.*
V. šehitluci.

šehítluci, -ūkā *m* pl. (ar.-tur.) *šehitsko groblje. Mnogi lokaliteti*

u blizini gradova u Bosni i Hercegovini nose ime Šehitluci.
< tur. *şehitlik,* v. šehit + tur. suf. *-lik.*

šȅhj, v. šej.

šého *m* (ar.) *1. pobožan čovjek, čovjek koji živi na derviški način.*
2. posebna vrsta bardaka čiji je grljak kupolasto zasvođen, a otvor za vodu je sa strane, lijevo od drška. Upotrebljava se naročito za uzimanje abdesta.
3. dugme na vrhu kapka kafenih ibrika.
4. osjemenjena glavica na vrhu pera od luka.
Izv. od šeh (v.).

šȅhr *m* (ar.) *mjesec.* — »sedmu noćcu š e h r i ramazana« (K. H. I 149).
< tur. *şehr* < ar. *šähr.*

šehríja *f* (ar.) *kupovni tanki rezanci od kojih se pravi istoimena čorba.*
< tur. *şehriye, şeriye* »kupovni tanki rezanci« < ar. *šaʿriyyä* (< ar. *šaʿr* »dlaka, kosa« + ar. adj. suf. za f. *-iyyä).* Ime je dobilo po tom što su rezanci tanki, pa se prispodobljavaju kosi. Nije ispravno tumačenje postanka ove riječi koje je dao P. Skok (v. 247 i 738) dovodeći je u vezu sa pers. *šehr* »grad«.

šèhvet *m* (ar.) *strast.*
< tur. *şehvet* < ar. *šähwä.*

šehzáda, šeherzáda *f* (pers.) *princeza, careva kći.*
< tur. *şehzade* < pers. *šehzāde* i *šāhzāde* (< pers. *šeh, šāh* »kralj, car« i pers. *zāde* »dijete, porod«.
V. Šehzada.

Šehzáda (pers.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Şehzade,* žensko ime < pers. *Šehzāde,* v. **šehzada.**

šèik, v. šejh.

šeišàna, v. šešana.

šèitan, v. šejtan.

šȅj (šȅhj) *m* (ar.) *stvar, predmet; roba.* — »Toga š e j a dosta po svijetu«, »Da kupuje š e h j a svakojaka« (Lord 67, 137).
< tur. *şey* < ar. *šäy'* »stvar«.

šȅjh (šèik) *m* (ar.) *1. starješina arapskog plemena.*
2. poglavica.
< tur. *şeyh* < ar. *šäyḫ* »starac, časni starina, poglavica plemena; učitelj; poglavica derviša«.
V. šeh, šejhul-islam.

šèjhul-ìslām, šehìslām, -áma *m* (ar.) *najstariji vjerski dostojanstvenik muslimana u Turskoj Carevini. Ovu titulu je uspostavio sultan Mahmut I i prvi je šejhul-islam postao tadašnji stambolski muftija. Jedini šejhul-islam iz Bosne i Hercegovine bio je Mehmed Refik ef. Hadžiabdić iz Rogatice (1814—20. IV 1871).* — »š e j h u l - i s l a m i sve efendije« (K. H. I 150); »š e h i s l a m u, draga lalo moja« (M. H. III 7).
< tur. *şeyhülislâm* i *şehislâm* < ar. *šäyḫu-l-islām* »poglavar islama«, izft., v. kompon. pod šejh i islam.

šèjtan (šèitan) *m* (jevr.) *1. đavo, vrag.* — »Iz mire dva š e j t a n a vire« (Nar. bl. 68); »Džin baška, š e i t a n baška« (Vuk, Posl. 351).
2. fig.: dovitljiv čovjek, obješenjak.
< tur. *şeytan* < ar. *šäyṭān* < jevr. posredstvom etiopskog jezika.
V. šejtanbez, šejtanluk.

šèjtanbez *m* (ar.) *prosto platno od koga seljaci kroje gaće.*
< tur. *şeytan bezi* »đavolski

bez«, izft., v. kompon. pod šejtan i bez.

šejtànluk *m* (ar.-tur.) *vragolija, obješenjaštvo.*
< tur. *şeytanlık*, v. šejtan + tur. suf. *-lık*.

šekáik, šekájik *m* (ar.) *božur, Paeonia officinalis L.* — »i Mustajbeg rumena ružica, / i Alibeg kita š e k a j i k a« (I. Z. IV 245).
< tur. *şekayık, şakayık* < ar. *šäqāiqu-n-nu‘mān.*

šèker, šekèrdžija, šekèrli, šekerlàma, v. šećer, šećerdžija itd.

Šèkerović, v. Šećer.

šèmbōj, v. šeboj.

šemìdān, šamìdān, šimìdān (šàndān) -ána *m* (ar.-pers.) *svijećnjak.* — »Alj' nestalo piva alj' jediva? / Halj' nestalo na š a n d a n svijeće?« (Lord 317).
< tur. *şamdan* »svijećnjak« < pers. *šem'dān* < ar. *šäm‘* »svijeća« i pers. suf. *-dān.*

šèmlučiti, v. šenlučiti.

šèmluk, v. šenluk.

Šȅmsa (ar.) *musl. žensko ime.* Od muškog imena *Šemso* nastalo zamjenom glasa *»o«* sa suf. za f *»a«.*

šemsíja *f* (ar.) *suncobran, kišobran.*
< tur. *şemsiye* < ar. *šämsiyyä*, (< ar. *šäms* »sunce« + ar. adj. suf. *-iyyä).*

Šémso, v. Šemsudin.

Šemsùdīn, hipok. **Šémso** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Şemsüddin*, muško ime < ar. *šämsu-ddīn* »sunce vjere islama«.

šȇn, šènli, indecl. adj. (pers.-tur.) *veseo, raspoložen, nasmijan.* — »pošli svatovi š e n l i i veselo« (M. H. III 202).
< tur. *şen* < pers. *šen;* tur. suf. *-li* dodan je u našem jeziku, pošto tur. *şen* ima značenje adjektiva i bez ovog sufiksa.
V. šenlučiti, šenluk, šeno.

šènboj, v. šeboj.

šènlučiti, šèmlučiti, *provoditi veselje, slaviti, veseliti se.*
Izv. od šenluk (v.).

šènluk (šèmluk, šàmlak) *m* (pers.-tur.) *veselje, slavlje uz pucanje iz pušaka.* — »š e n l u k s' čini za punu nedilju« (M. H. III 98); »Đe je š e n l u k, nek i ála gori« (Vuk, Posl. 75); »veliki mu š e m l u k učinio, / sve istavi od boja topove«, »Bjelopavlić š a m l a k učinio« (Vuk II 588, IV 101).
< tur. *şenlik*, v. šen + tur. suf. *-lik.*

šéno (šémno), adv. *veselo, raspoloženo, nasmijano.* — »Svi svatovi š e n o i veselo« (M. H. I 318); »Svi svatovi š e m n o i veselo« (Vuk III 485).
Izv. od šen (v.).

šeptèlija, v. šeftelija.

šȅr *m* i kao adj. (ar.) *1. zlo, smutnja;* kaže se: »šejtanski šer«, »ženski šer«.
2. zao, zločast, đavoljast.
< tur. *şer* < ar. *šärr* »zlo«.
V. šeret, šeretluk, šerluk.

šèrbe, -eta *n* i **šèrbet** *m* (ar.) *1. dobro zaslađena voda koja se pije radi osvježenja; obično se još stavlja kakav mirišljivi začin ili limun. Kod muslimana se gost najprije počasti šerbetom pa onda dolazi kafa i drugo čašćenje.* — »sve hanume š e r b e piju, / š e r b e piju kahvu iju« (I. Z. III 13). Ako je šerbe napravljeno od meda,

onda se zove »medeno šerbe« ili »medovina«. — »i uz kahvu šerbet medovinu« (K. H. I 158).

2. *slatki voćni sok koji se toči u čaše i kojim se gosti poslužuju. Ovakvo šerbe se naziva još i šurupom.*

3. *uzvarena voda u šerbetnjaku pripremljena za kuhanje kafe.* — »Na odžaku vatru naložila, / a uz vatru šerbe pristavila« (B. V. 1892 122).

4. *uvaren šećer kojim se zalijevaju slatke pite.*
< tur. *şerbet* < ar. *šärbä* »piće« (ar. *šäribä, šärb* »piti«).
V. šerbetiti, šerbetlama, šerbetnjak, šerbetna mahrama, šurup, ošerbetiti.

šèrbetiti, *krečiti, bijeliti krečom (prneseno značenje usljed sličnosti zavarenog kreča, pripremljenog za krečenje, sa razmućenim šerbetom od šećera).*
Izv. od šerbe (v.).

šerbetlàma, šerbetlèma *f* (ar.-tur.) *žitko razmućeni zavareni kreč, pripremljen za krečenje.* — Od zamišljenog tur. inf. *şerbetlemek* izveden nom. action. *şerbetleme* koji u tur. jeziku ne postoji, nego je u našem jeziku izveden u vezi sa našim inf. *šerbetiti. Šerbetlema* odnosno *šerbetlama* je ono čime se šerbeti.

šèrbetna màhrama, v. šerbe i mahrama.

šèrbetnjāk, -áka, *sud u obliku đugumčića u kome se vari voda (šerbe) za kafu; spada u kafeni takum (pribor).*
Izv. od šerbe, šerbet (v.).

šerèfa *f* i **šerèfe,** -eta *n* (ar.) *1. ograda i uski ograđeni prostor (kao veranda) na džamijskoj munari sa kojega mujezin, obilazeći oko munare, uči ezan, tj. poziva muslimane na molitvu; obično munara ima jednu šerefu, ali ima munara i sa više šerefa.* — »na šerefam' zvona namjestiti« (K. H. I 211); »pa se penju b'jelu šerefetu« (M. H. X 19).

2. *U Bijeljini šerefom zovu nadkriveni i ograđeni prostor na ulazu u kuću, verandu.*
< tur. *şerefe* < ar. *šurfä.*

Šerèmet (pers.) *prezime.*
< tur. *şeremet* »obijestan, udarljiv, neposlušan« < pers. *šīrmerd* »odvažan, junačan« (pers. *šīr* »lav« i pers. *merd* »čovjek, muškarac«, dakle bukv. »lav-čovjek«).

šèret *m* i kao adj. (ar.) *1. kao imenica: lukavac, prepredenjak, nestaško, vragoljan.*

2. *kao pridjev: lukav, prepreden, podmukao.*
< tur. *şerret, şirret* »udarljiv, nemiran, neposlušan, tvrdoglav« < ar. *šärr, šärrä* »zlo«.
V. šeretluk.

šerètluk *m* (ar.-tur.) *lukavstvo, prepredenost, podmuklost.*
< tur. *şerretlik*, v. šeret + tur. suf. *-lik.*

šerìjat, šerìat i **šerìjāt, šerìāt,** -áta *m* (ar.) *muslimanski vjerozakon, islamski propis; islam.* — »što je mene za nemila dala, što šerijat uzet' ne mogaše« (Ašikl. 87); »šerijatski sudija« = sudija koji donosi rješenja i izriče presude na osnovu šerijatskog prava; »šerijatsko pravo« = islamsko pravo.
< tur. *şeriat* < ar. *šärīa'*, osn. zn.: »pravi put«.
V. ušeriatiti.

šèrīć, -íća, **šèrīk,** -íka *m* (ar.) *drug, kolega; ortak.*
< tur. *şerik* < ar. *šärīk* bukv. »zajedničar«.

šèrif, adj. i kao supst. (ar.) *1. kao pridjev: častan, plemenit, poštovan; svet; dodaje se iza riječi: ramazani-šerif, bajrami-šerif, mushafi-šerif itd.*
2. kao imenica: titula u Arapa.
< tur. *şerif* < ar. *šärīf* »plemenit, častan, ugledan; prvak«.

Šèrīf, -ífa (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Şerif*, lično ime, < ar. *šärīf* »plemenit, častan, ugledan; prvak«.

Šerífa, hipok. **Šìrka** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Şerife*, žensko ime, v. Šerif + suf. za f. »*a*«.

šèrīk, v. šerić.

šèrit, šìrit *m* (ar.) *traka prišivena kao ukras na narodnoj nošnji ili kao znak čina na oficirskoj ili kojoj drugoj službenoj uniformi.* — »kud god šavi, tu š e r i t i zlatni« (K. H. II 76).
< tur. *şerit* < ar. *šäriṭ*.

šèrluk *m* (ar.-tur.) *zloba; vragolstvo, vragolija.*
< tur. *şerlik*, v. šer + tur. suf. *-lik*.

šešàna, šišàna (šeišàna) *f* (pers.) *vrsta duge puške u koje unutrašnji dio cijevi ima šest izolučenih (izdubenih) pruga.* — » u ruci mu tokmakli š e š a n a« (M. H. III 492); »za pojas mu dvije puške male, / a u ruke vezena š i š a n a«, »Al' doleti Ćejfan-aga, / i upali sjajnu š e i š a n u« (Vuk III 281).
< tur. *şeşhane, şişane* < pers. *šešḫāne* (pers. *šeš* »šest« i *ḫāne*, v. hane).
V. tokmakli šešana.

šȅš-bèš *m* (pers.-tur.) *šest i pet (izraz u igri tavle). Često se i sama igra tavle naziva ovako, pa se kaže: »hoćemo li poigrati šeš-beša?«.*
< tur. *şeş-u beş* < pers. *šeš* »šest« i tur. *beş* »pet«.

šȅš-džìhār, -ára *m* (pers.) *šest i četiri (izraz u igri tavle).*
< tur. *şeş-cihar* < pers. *šeš* »šest« i pers. *čehār, čār* »četiri«.

šešìrdžija *m, zanatlija koji pravi i trgovac koji prodaje šešire.* — Kao Bog i šeširdžija« (Vuk, Posl. 129).
Hibr. r.: sa tur. suf. *-ci* (č. dži).

šešìrlija *m, onaj koji nosi šešir na glavi.*
Hibr. r.: sa tur. suf. *-li*.

šèšu-dü *n* (pers.) *šest i dva (izraz u igri tavle).*
< tur. *şeş-ü dü* < pers. *šeš* »šest« i pers. *du* »dva«.

šèšu-jȅk *m* (pers.) *šest i jedan (izraz u igri tavle).*
< tur. *şeş-ü yek* < pers. *šeš* »šest« i pers. *yek* »jedan«.

šèšu-sȅ *n* (pers.) *šest i tri (izraz u igri tavle).*
< tur. *şeş-ü se* < pers. *šeš* »šest« i pers. *se* »tri«.

šèvak, -vka, **šèfak,** -fka *m* (ar.) *1. odsjev, sjaj.* — »na bajraku od žlata jabuka, / š e v a k daje na četiri strane« (K. H. I 20); »Što udari š e f a k po Prominu« (M. H. III 85).
2. crvenilo na nebu pri izlasku ili zalasku sunca.
< tur. *şafak* < ar. *šäfaq*.
V. ševaklija.

ševàklija *f* (ar.-tur.) *krijesnica.*
< tur. *şafaklı*, v. ševak + tur. suf. *-lı*.

šèvāl, -ála (ar.) *ime desetog mjeseca muslimanskog kalendara.*
< tur. *şevval* < ar. *šäwwāl*.
V. Ševala.

Ševála (ar.) *musl. žensko ime. Nadijeva se obično djetetu koje se rodi u mjesecu ševalu.*

Izv. od ševal (v.) uz nastavak za ž. rod *»a«*.

ševèlija, ševèrlija, ševàrlija, v. šivelija.

Šévka, Šȅvka, v. Šefika.

Šèvket (ar.) *musl. muško ime.* < tur. *Şevket,* muško ime < ar. *šäwkä* »bojna sila, jakost, hrabrost, moć, snaga«.

Šèvkija, Šèfkija, hipok. **Šévko, Šéfko** (ar.) *musl. muško ime.* < tur. *Şevki,* muško ime, osn. zn.: »onaj koji čezne za nečim, koji strastveno nešto želi« (ar. *šäwq* »čeznuće; čeznuti« + ar.-pers. adj. suf. *-ī).*

Šévko, v. Šefik i Ševkija.

ševkùna! interj. (ar.-tur.) *na zdravlje! živio! (nazdravljanje prilikom rakijanja).* < tur. *şevkına!* < ar. *šäwq* »čeznuće« + tur. suf. *-ına.*

ševtèlija, v. šeftelija.

šȉbalija *f* (srp. hrv.-tur.) *višestruka kamdžija.* — »il' čangija (kamdžija) š i b a l i j a, / ili uzda biserlija« (S. S. 9).
Hibr. r.: na riječ *šiba* dodan tur. suf. *-li.*

šȉbaluk *m* (srp. hrv.-tur.) *struka na kamdžiji.* — »pa poteže paklenu kandžiu, / na kojoj je devet š i b a l u k a« (F. J. I 201). Hibr. r.: na riječ *šiba dodan* tur. suf. *-luk.*

šȉben, v. čemen.

šìćàr, -ára *m* (pers.) *1. korist, dobitak, plijen.* — »A kad je š i ć a r dijeliti, govore mu: Odakle si neznana delijo« (Vuk, Posl. 117); »Kod Goštice š i ć a r pokupiše« (M. H. III 250).
2. blago, imetak. — »U bećara svakoga š i ć a r a« (nar. posl.). < tur. *şikâr* < pers. *šikār.*
V. šićardžija, šićariti, ošićariti se.

šićárdžija *m* (pers.-tur.) *pohlepnik za dobit, onaj koji se koristi kakvom zgodom da što dobije, da se okoristi.* < tur. *şikârcı,* v. šićar + tur. *-cı.*

šićáriti, *koristiti se; zadobijati plijen.* — »š i ć a r i l i, dobro zadobili« (M. H. III 352).
Izv. od šićar (v.).

Šída, v. Ašida.

šìdet *m* (ar.) *žestina, jakost.* < tur. *şiddet* < ar. *šiddä.*
V. šidetli.

šidètli, indecl. adj. i adv. (ar.-tur.) *1. žestok, jak.*
2. žestoko, jako. < tur. *şiddetli,* v. šidet + tur. suf. *-li.*

šifáluk, šefáluk *m* (ar.-tur.) *ozdravljenje.* < tur. *şifalık* < ar. *šifā'* »lijek« + tur. suf. *-lık.*

šȉfra *f* (ar.) *tajno pismo, tajni znak, ugovoreni znakovi za tajno sporazumijevanje.*
< ar. *ğifr, ğäfr* »tobožnje znanje i vještina u proricanju budućnosti i otkrivanju tajni pomoću napisanih brojeva, slova i simboličnih znakova«.

šíije, šiìti *m* (ar.) *pripadnici onog pravca u šerijatskom pravu, po kome je sam Muhamed odredio za svog prvog nasljednika Aliju i hilafet dalje prelazi na muško potomstvo Alijino. Alija i njegovi direktni muški potomci kao imami su nepogrješivi, te su i njihove riječi i tumačenja izvora šerijatskog prava istog značenja kao i izreke Muhamedove.*
< tur. *şiî* < ar. *šīʿyy,* bukv.: »pristaša, stranački«.

šíka *f* (franc.) *varak, suho zlato, staniol.* — »Sve saraji š i k o m šikosati« (Lord 20); »š i k o m šikosane, / zlatom izvezene« (Vuk I 537).
< tur. *şık* < franc. *chique, chic.*
V. šikli, šikosati.

šikàli, v. šikli.

šìkli, šikàli, indecl. adj. (franc.-tur.) *nacifran, dotjeran, suhim zlatom, varakom oblijepljen.* — »Ode momče na bijelu kulu, / kada pade u š i k l i odaju« (B. V. 1892 155); »Spavaj, sine, u š i k l i bešici« (Miodrag. 104); »Spavaj, spavaj, u š i k l i beši« (Muz. zap. Inst. 2034); »Stara majka š i k a l j i odaji« (Lord 10).
< tur. *şıklı* < franc. *chic* »otmjenost, ukus; ukusan« + tur. suf. *-lı,* a *šikali* v. šika + tur. suf. *-li.*

šìklisati, v. šikosati.

šìkosati, -šēm, **šìklisati,** išēm *oblijepiti šikom (varakom, suhim zlatom).* — »Sve saraji šikom š i k o s a t i« (Lord 20); »U ruci joj ogledalo, / šikli šikom š i k l i s a t o« (Vuk V 240).
Izv. od šika i šikli (v.).

šìljte, šìlte *n* (tur.) *vuneni četverouglasti dušečić za sjedenje; dugi tanki vuneni madrac koji se stere po sećiji.* — »a Anica siđe sa š i l j t e t a« (M. H. III 53); »bana najde na š i l t i s v i lenoj« (K. H. I 136).
< tur. *şilte.*

šimìdān, v. šemidan.

šìmla, v. šindra.

šìmšeta, šìmseta, gen. šìmšētā, šìmsētā *f* (ar.) *pafta izrađena od zlatnog (žutog) gajtana ili širita u obliku sunca, kao nakit na odjeći.* — »dugmeta mu od zlata š i m š e t a, / kraj š i m š e t a puca pozlaćena« (M. H. III 510).
< tur. *şemse* »pafta od zlatnog gajtana« < ar. *šäms* »sunce«.

šìmšik, šìnšik (šìnšit) *m* (tur.) *munja, grom, svjetlica.* — »Kad zagrmi iznad Sarajeva, / š i n š i t pade povrh b'jela L'jevna, / i pogodi Džafer begovicu« (I. Z. III 105); »Od divojke š i m š i k udario, / Od avlije do vode bunara« (M. H. IV 7).
< tur. *şimşek.*

šìmšir *m* (pers.) *biljka Buxus sompervivens L.* — »ona sila u š i m š i r skemliju« (skemlija od šimširova drveta) (M. H. III 570).
< tur. *şimşir, çimşir* < pers. *šimšād.*
V. šimširika, šimširli.

šimšìrika *f, žutikovina, Berberis vulgaris L.*
Izv. od šimšir (v.).

šimšìrli, indecl. adj. (pers.-tur.) *od šimširovog drveta.* — »Poslaću ti misirsko povjesmo, /uz povjesmo š i m š i r l i vreteno« (Vuk I 174).
< tur. *şimşirli,* v. šimšir + tur. suf. *-li.*

šìn *m* (ar.) *ime arapskog slova »š«.*
< tur. *şin* < ar. *šīn.*

šìndara, šindàra, v. šindra.

šìndra, šìndra, šìndara, šindàra, šìmla, šìmla, šìmlja *f* (tur.) *cijepane jelove ili hrastove daske kojim se kuće pokrivaju. S jedne strane su po dužini ižlijebljene, a s druge istanjene.* — »od krovah š i m l j a otpadaše« (F. J. I 79).
< tur. *şendere.* (Blau navodi da je u tur. jezik došla preko slov. iz njem. *Schindel).*

šìnik *m* (grč.) *šuplja mjera za žito, u raznim krajevima razne*

težine, a kod nas je obično vagao 80 oka.
< tur. *şinik* »šuplja mjera za žito različite težine prema raznim krajevima« < grč.

šìnšik, šìnšit, v. šimšik.

šìra *f* (pers.) *mošt; sok zrelog grožđa u kome još nije nastupilo alkoholno previranje.*
< tur. *şıra* < pers. *šīre.*

širáze, -eta *n* (pers.) *onaj vidljivi dio u ukoričene knjige koji spaja listove.*
< tur. *şiraze* < pers. *šīrāze.*

šìrć, v. širk.

šìrden *m* (pers.) *1. sirište, maramica zaklanog bravčeta.*
2. vrsta jela: isjecana i popržena džigerica pomiješa se s varenim pirinčem i začini mirodijom, pa se zavije u očišćenu i uređenu braviju maramicu.
< tur. *şirden* < pers. *šīrdān*, osn. zn.: »mjesto gdje se mlijeko skuplja« (pers. *šīr* »mlijeko« i pers. suf. *-dān* za građenje imenica koje znače neku posudu).

šìrit, v. šerit.

šìrk, šìrć *m* (ar.) *mnogobožtvo, politeizam.*
< tur. *şirk* < ar. *širk.*
V. mušrik, mušrić

Šìrka, v. Šerifa.

šìš *m* (tur.) *1. naprava za prženje kafe: duguljast bubnjić od crnog lima, nasađen na željezni štap, u kome se, okretanjem nad vatrom, prži kafa.*
2. gvozdeni ražanj: željezni štapić na kome se (kao na ražnju) peku na žaru komadići mesa.
3. vrsta starinskog oružja: šiljasta željezna šipka sa tri ivice na vrhu kao bodež za probadanje pancijer-košulja. — »Neudri ga brietkinjom ćordom, / na njemu su šipke od čelika, / van udri ga š i š o m zeleniem, / udri njega š i š o m nakomice« (F. J. 216).
4. derviški šiš: metalna jabuka s jedne strane produžena u šiljast bodež. Kod nekih derviških redova ovaj šiš upotrebljavaju prilikom obreda na ovaj način: derviš zavrati glavu unazad, stavi šiljasti kraj šiša na jabučicu od grkljana i vrti šiš velikom brzinom.
< tur. *şiş.*

šìša *f* (pers.) *boca, flaša.* — »U ruci mu od mastike š i š a, / a na krilu lijepa Ajiša« (I. Z. III 80).
< tur. *şişe* < pers. *šīše.*

šìša, v. šiše.

šišàna, v. šešana.

šìšćevāb, -ába, **šìšćevāp,** -ápa *m* (tur.-ar.) *vrsta ćevaba koji se pravi tako da se komadići mesa i glavice luka nanižu na željezne ili drvene štapiće i kuhaju se.*
< tur. *şişkebap*, v. šiš i *ćevab.*

šìše, -eta *n* i **šìša** *f* (pers.) *tavanica, plafon.*
< tur. *şişe* < pers. *šīše* »lijepo ostrugani štapići, šipčice; lajsne«.

šìško *m, debeljko.*
< tur. *şişmek* »oteći, podbuhnuti« (tur. *şişkim* »otečen, podbuhnut«).

šìšman *m* (tur.) *debeljko, onaj koji je trbušast.*
< tur. *şişman.*

šivèlija, ševèlija, ševèrlija, ševàrlija, *f* (pers.-tur.) *predmet nakićen kojekakvim ukrasnim privjescima, naročito nakićeni dio konjske opreme: sedlo, uzda*

i sl. — »ona mu sedlo vrže š e v e r l i j u, / a po njemu sitnu abaiju« (K. H. I 346).

< tur. *şiveli* < pers. *šīwe* »ljupkost, dopadljivost, kićenost« + tur. suf. *-li.*

šìveta, -ētā *f* (pers.) *ukrasni privjesci na ženskim pletenicama.* — »Jedna glava trideset š i v e t a« (Vuk, Rječnik).

< tur. *şive* < pers. *šīwe* »ljupkost, dopadljivost, kićenost«.

škèmbast, adj., *trbušast.* — »... a drugi krupni kao običan insan, samo obrijani i ćosavi, a u pasu š k e m b a s t i« (Zembilj III 18).

Izv. od škembe (v.).

škèmbe, -eta, *n,* **škèmba** *f* (pers.) *1. želudac; drob, trbuh, trbušina.* — »Vi' da vidiš kladuškog Muja, / Pruži š k e m b e travi detiljini, / Ha pokri se mrkom kabanicom« (Lord 306).

2. jelo od trbuha.

< tur. *işkembe* < pers. *šikembe.*

V. škembast, škembe-čorba, škembići, škembo.

škèmbe-čórba *f* (pers.) *čorba od droba, od utrobe, iznutrice.*

< tur. *işkembe çorbası*, izft., v. kompon. pod škembe i čorba.

škembíći, -īćā *m, jelo pripremljeno od droba, od trbuha.*

Izv. od škembe (v.).

škémbo *m, trbonja.*

Izv. od škembe (v.).

špinãt, v. spanjać.

Šuàjb (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Şuayb* < ar. *Šuaʻyb,* ime jednog pejgambera.

šùbha, šùpha (šùvha, šùhva) *f* (ar.) *sumnja.* — »teška bana š u b h a prihvatila« (K. H. II 542).

< tur. *şüphe, şübhe* < ar. *šubhä.*

V. šubheli, šubhelenisati se, šubhesuz.

šubhèli, šuphèli (šuhvèli, šuvèli, šuhvèli) indecl. adj. (ar.-tur.) *sumnjiv.*

< tur. *şüpheli,* v. šubheli + tur. suf. *-li.*

šubhelènisati se, -išēm, *početi sumnjati u nešto, baciti se u sumnju.*

< tur. *şüphelemek,* »sumnjati u nešto«.

šubhèsuz, šuphèsuz (šuhvèsuz, šuvèsuz, šuhvèsuz) adv. (ar.-tur.) *bez sumnje, nesumnjivo.*

< tur. *şüphesiz,* v. šubha + tur. postpoz. *-siz* »bez«.

Šùćrija, Šúćro, v. Šukrija, Šukro.

šùćur, šùkur *m* (ar.) *1. hvala, zahvala (upućena bogu).* — »Š u ć u r Bogu i današnjem danu« (K. H. I 29); š u ć u r Bogu, snahu dovedosmo« (Muz. zap. Inst. 2648).

2. »*šućur učiniti*«, *bogu se zahvaliti.* — »Onda Tale š u ć u r u č i n i o« (K. H. II 124).

< tur. *şükür* (č. šukjur) < ar. *šukr.*

V. Šukrija.

šùf'a *f* (ar.) *pravo prvokupa; pravo preče kupnje (pravni termin, propis normiran u Medželi).*

< tur. *şuf'a* < ar. *šufaʻ.*

šùga *f* (pers.) *1. ćelavost po glavi, favus.*

2. svrab, scapies.

Ova riječ se ne nalazi u tur. rječnicima, ali je, mislim, po korijenu od pers. *šūg šūh (šōg, šōh)* »kraste na tijelu; gnoj«.

Šúhra, v. Šuhreta.

šùhret *m* (ar.) *popularnost, glasovitost.*
< tur. *şöhret* < ar. *šuhrä.*

Šùhreta, hipok. **Šúhra** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Şöhret,* žensko ime, »Glasovita, Popularna« < ar. *šuhrä,* v. šuhret.

šùhva, šuhvèli itd. v. šubha, šubheli itd.

šùkadar, adv. (tur.-ar.) *mnogo, puno, mnoštvo.*
< tur. *şukadar* »toliko, eto toliko« < tur. *şu* »taj« i ar. *qadr* »količina«. (P. Skok /v. 754 šukadar »mnogo«/ daje ovako tumačenje: »početni konsonant kod riječi »bukadar« nastao je prema tipu turskih riječi koje se opetuju, ali sa mijenjanjem konsonanta, kao: *çoluk-çocuk,* pa je i riječ »bukadar« elemenat takvog jednog kompozita: šukadar-bukadar«. — Očito je da se ovo tumačenje P. Skoka ne može usvojiti, pošto se riječ »bukadar« i u tur. i u našem jeziku upotrebljava kao samostalna riječ, isto kao i riječi »šukadar« (v.) i »okadar« (v.). Sva tri ova izraza jesu složenice od tur. pokazane zamjenice *bu* »ovaj«, *şu* »taj« i *o* »onaj«.i od ar. *qadr* »količina«. Kod nas sve tri riječi imaju gotovo isto značenje, dok je njihovo gramatičko značenje u tur. jeziku različito: *bukadar* »ovoliko«, *şukadar* »toliko« i *okadar* »onoliko«.

Šùkrija, Šùćrija, hipok. **Šúkro, Šúćro** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Şukrî,* muško ime, »Zahvalni (bogu)« < ar. *šukr* »zahvala« + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

Šúkro, v. Šukrija.

šùkunbaba, čùkunbaba *f* (tur.-srp. hrv.) *pra-prababa.*
Hibr. r.: prva komponenta od tur. *kökün* »temelj, osnova, korijen«.

šùkunđed, čùkunđed *m* (tur.-srp. hrv.) *pra-pradjed.*
Hibr. r.: prva komponenta od tur. *kökün* »temelj, osnova, korijen«.

šùkur, v. šućur.

šùpha, šuphèli itd. v. šubha, šubheli.

šûrā, -ē *f* (ar.) *skupština, mjesto gdje se vijeća.*
< tur. *şûra* < ar. *šūrā.*
V. šurati, šurovati.

šúrati, -ām, **šùrovati,** -ujēm, *biti s nekim u vezi putem razgovora, dogovora; dogovarati se.*
Izv. od šura (v.).

šûrup *m* (ar.) *1. zaslađeni voćni sok (od malina, višnji, drijena itd.).*
2. ljekoviti napitak, syrupus.
< tur. *şurup* < ar. *šurūb, šärūb* »napitak, piće«.

šùrūt učiniti, *ugovoriti, postaviti uslove.* — »pa su tada š u r u t u č i n i l i, / i tromeđu hudut postavili, / da im više ratovanja nema« (K. H. I 209).
< tur. *şürut* < ar. pl. *šurūṭ,* sing. *šarṭ,* v. šart.

šùval *m* (tur.) *krupni provizorni šav, »heftanje«.*
< tur. *şulal.*
V. šuvaliti.

šùvaliti, *krupno provizorno šiti samo radi sastavljanja komada s komadom, »heftati«.*
Izv. od šuval (v.).

šuvèli, šuvelènisati se, v. šubheli, šubhelenisati se.

šùvha, šuvhèli, itd., v. šubha, šubheli itd.

T

Tàbaci *m, ime područja u Sarajevu gdje su radili kožari i tabaci. Donji Tabaci prostirali su se od Principova mosta do Careve ćuprije uz samu desnu obalu Miljacke, a Gornji Tabaci od Careve ćuprije prema Vijećnici.*
Izv. od tabak (v.).

tàbačić *m, tablica na kojoj stoji šoljica za crnu kafu.*
Deminutiv od tabak (v.).

tàbačiti, *strojiti, štaviti, činiti kožu.*
Izv. od tabak (v.).

tàbak *m* (ar.) *1. zdjela, tanjir; poslužavnik, tabla;* »nosi crnu kahvu na t a b a k u« (M. H. III 253).
2. list, arak papira. — »medna usta u šećer kutiji, / b'jele ruke na t a b a k hartiji!« (Ašikl. 36).
3. u štamparstvu hartija raznih standardnih formata na kojoj se štampa tekst knjiga, novina i dr.
< tur. *tabak*, sa značenjima kao u nas < ar. *ṭabaq* »zdjela, tanjir«.
V. tabačić.

tàbak *m* (ar.) *sloj, red.*
< tur. *tabaka* < ar. *ṭabaqa.*

tàbak *m* (ar.) *kožar, onaj koji štavi, učinja kože.* — »Nategni kao t a b a c i gredu« (Nar. bl. 107). *Od ovog je došlo prezime Tàbaković.*
< tur. *tabak* < ar. *däbbāg* »kožar«.
V. Tabaci, tabačiti, Tabaković, tabhana.

tabakhàna, tabakàna, v. tabhana.

Tàbaković, v. tabak.

tàban *m* (tur.) *1. donja strana stopala.*
2. stopa, kao mjera za dužinu.
3. željezni dio puške između kundaka i cijevi, koji se pravi od naročite vrste željeza koji se u tur. zove »taban« ili »namlı«. — »pa od gvožđa nigdje ništa nema, / osim cijevi i plamnih t a b a n a« (K. H. I 483); »Na t a b a n u vatru zapalio / Puče puška i ne osta pusta« (M. H. I 181).
4. usjeklina na bridu ćase gdje upada kapak.
< tur. *taban*, osn. zn.: »ravan«.
V. tabandže, Daltabanik, duztaban, istabanati, utabanati.

tabàndže, -eta *n* (tur.) *mala puška, kratka puška, pištolj.* — »Zadje Halil dvije puške male,

/ t a b a n d ž e t a mavi piroze-ta« (K. H. II 76).
< tur. *tabanca*.

tàbhana, tabakhàna, tabakàna *f* (ar.-pers.) *kožarska radionica gdje se sirove kože kisele i učinjaju, kožara.*
< tur. *tabakhane*, vulg. *tabhane*, v. kompon. pod tabak i hane.

tâbī biti, *slijediti nekoga, pristajati uz nekoga.*
< tur. *tabi* < ar. *tābiʿ* »onaj koji slijedi«.

tábija *f* (ar.) *isturena kamena utvrda odakle pucaju topovi, bastijon.* — »hajte sa mnom gradu na t a b i j u« (M. H. III 66); »a pod njime vrana bedevija, / sa t a b i j e na t a b i j u skače« (I. Z. II 154).
< tur. *tabiye, tabya* »bastijon« < ar. *taʿbiyā* »smještaj vojske«.

tabíjat i **tabìjāt** *m* (ar.) *ćud, narav, priroda.* — »Zar ni zehre nisam po tvom t a b i j a t u« (Šantić II 212).
< tur. *tabiat* < ar. *ṭabīaʿ*.
V. tabijatli, tabijatsuz.

tabijàtli i **tabijátli,** indecl. adj. (ar.-tur.) *1. ćudljiv, mušičav, teške naravi.*
2. pedantan, uredan.
< tur. *tabiatlı*, v. tabijat + tur. suf. *-lı*.

tabijàsuz i **tabijásuz** *m* i kao adj. (ar.-tur.) *1. čovjek čudne naravi.* *2. čudne naravi.*
< tur. *tabiatsız*, v. tabijat + tur. postpoz. *-sız* »bez«.

tâbīr, -íra *m* (ar.) *1. tumačenje, osobito tumačenje sna.*
2. »tabir učiniti«, protumačiti, protumačiti san. — »te je sanak t a b i r učinio« (K. H. I 404).
< tur. *tâbir* < ar. *taʿbīr*.
V. tabirdžija, tabiriti, tabirnama, istabiriti, protabiriti.

tabírdžija *m* (ar.-tur.) *onaj koji tumači snove.* — »a do kuće hodže t a b i r d ž i j e« (K. H. I 423).
< tur. *tâbirci*, v. tabir + tur. suf. *-ci*.

tabíriti, *tumačiti, osobito tumačiti san.* — »Stade mati sanak t a b i r i t i« (S. B. III 56).
Izv. od tabir (v.).

tabirnáma *f* (ar.-pers.) *sanovnik, knjiga za tumačenje snova.* — »pa je uz'o sanak - t a b i r n a m u« (K. H. I 404).
< tur. *tâbirname*, v. tabir + pers. *nāme* »pismo, knjiga, djelo«.

tàbla *f* (lat.) *poslužavnik.*
< tur. *tabla* »poslužavnik« < tal. *tavola* < lat. *tabula* »tabla«.

tábor *m* (tur.) *1. bataljon vojske. Na čelu tabora je bio binbaša.* — »Al dok stade trideset t a b o r a« (K. H. I 420).
2. stroj; grupa. — »Igrači se podijele u dva t a b o r a i bacaju »suvo-mokro« ili »tura-jazija«, ko će igru da počne« (Miodrag. 244).
< tur. *tabur* »bataljon vojske od 4 buljuka; stroj vojske sa ratnom spremom, postrojen u obliku kvadrata radi odbrane od neprijatelja« < tur. *tabkur* »utvrđenje, barikada od kola poredanih naokolo u obliku kvadrata i povezanih lancima«.
V. utaboriti se.

tábūt i **tàbut** *m* (ar.) *mrtvački sanduk kod muslimana, bez poklopca. Muškarci se obično ne sahranjuju u tabutu, nego se u njemu donesu do groba, dok se ženske sahranjuju u tabutu.* — »Nek načini t a b u t od sedefa, / a nosila od žuta šimšira« (B. V. 1886 92); »Nemojte me

za života u t a b u t, ako boga znate!« (Zembilj III 93).
< tur. *tabut* < ar. *tābūt*.

tàćadžija *m* (pers.-tur.) *1. onaj koji pravi male lake kape koje se stavljaju ispod saruka, kauka ili fesa.*
2. izrađivač kapa od kože.
< tur. *takyeci, takkeci* < tur. *takye, takke* »mala kapa koja se stavlja ispod glavne kape« < ar. *ṭāqiyyä* < pers. *ṭāqī* »vrsta kape« + tur. suf. *-ci*.

tâdž, -ádža *m* (pers.) *1. kruna, carska kruna.*
2. vrsta derviške kape.
3. izraz u igri šaha kojim se upozorava protivnik da mu je kralj (kruna) u opasnosti.
< tur. *taç* < pers. *tāğ*.

tàfra *f* (ar.) *ljutit i vatren napad riječima; obično se upotrebljava sa glagolom »dati« ili »učiniti«.* — »na djevojku t a f r u u č i n i o, / sjaši s konja noge polomila« (Beh. I 286).
< tur. *tafra* < ar. *ṭafrä* »skočiti, preskočiti«.
V. stafriti.

tăft *m* (pers.) *kruta sjajna svilena tkanina, vrsta džanfeza.*
< tur. *tafta* < pers. *tāfte*.

tàftijān, v. sahtijan.

tagàrčik, -a, **tàrčūg**, -úga *m* (tur.) *pastirska torba primitivno izrađena od cijele jareće ili jagnjeće kožice, sa koje je dlaka skinuta.* — »Masan t a r č u g, a jareta nema«, »Prazan t a r - č u g zla prilika« (Vuk, Posl. 175, 259).
< tur. *tagarcık*.

tàhan-hàlva *f* (ar.) *vrsta kupovne halve koju poslastičari prave ovako: najprije se do izvjesnog vremena iskuhava šećer, a zatim se u njeg stavlja sok od samljevenog korijena biljke čugen (v.). To se miješa na vatri dok smjesa ne postane gusta i bijela. Onda se to pomiješa sa tahanom (gustom tečnošću koja se dobiva mljevenjem susamovog sjemena) i miješa dok se smjesa ne pretvori u sitna vlakanca.*
< tur. *tahan helvası, tahin helvası* »tahanova halva, halva od tahana«, izft. od ar. *ṭaḥīn, ṭiḥn* »brašno« i ar. *ḥalwā* »halva«.

Táhir, hipok. **Tále, Tájko** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Tahir*, muško ime, < ar. *ṭāhir* »čist«.

Tahìra (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Tahire*, žensko ime < ar. *ṭāhirä* »čista«.

tàhkik, -íka *m* (ar.) *1. ispitivanje, provjeravanje, izviđanje.*
2. »tahkīk učiniti« = ispitati, provjeriti, ispitivati. — »vezir Bosnu t a h k i k u č i n i o« (K. H. I 107).
< tur. *tahkik* < ar. *taḥqīq*.

tàhkīr, -íra *m* (ar.) *poniženje, omalovaženje.*
< tur. *tahkir* < ar. *taḥqīr*.

tàhmin, -ína *m* (ar.) *procjena od oka bez mjerenja; predpostavka.*
< tur. *tahmin* < ar. *taḫmīn*.
V. tahmina, tahminiti, natahmin.

tàhmīnā, adv. (ar.) *vjerovatno, po prilici.*
< tur. *tahminen* < ar. *taḫmīnā, taḫmīnän*.

tahmíniti, *predpostavljati; nagađati.*
Izv. od tahmin (v.).

tàhmīs, -ísa *m* (ar.) *radionica za prženje kafe, dućan za prodaju popržene i samljevene kafe; monopol prženja i prodavanja*

pržene i samljevene kafe. Tahmis se zvala čaršija u Sarajevu s lijeve strane Miljacke od Careve ćuprije do Principova mosta.
< tur. *tahmis* < ar. *taḥmīs,* osn. zn.: »topiti na vatri i pripremati materijal za lijekove«.
V. tahmiščija.

Tahmíščić, Tahmíščija, v. tahmiščija.

tahmíščija *m* (ar.-tur.) *onaj koji je uzeo pod zakup pravo da prži i prodaje kafu.* — *»Od ovog su nastala prezimena: Tahmíščija i Tahmíščić.*
< tur. *tahmişçi,* v. tahmis + tur. suf. *-çi.*

tȁhrīr, -íra *m* (ar.) *kazaski širit, pleten sa raznobojnim pamučnim koncem; njime su se ukrašavali raznovrsni predmeti, kao odjeća, torbe itd. Može biti razne širine, a njegova širina u kazaskom zanatu označavala se brojem »koža«: tahrir od 12 koža, od 28 koža itd.*
< tur. *tahrir* »vez, šaranje« < ar. *taḥrīr* »pisati«.

tahsílāt, -áta *m* (ar.) *1. prihodi sa imanja; zemljoradnički proizvodi.*
2. državni prihodi u vidu poreza.
3. školovanje; nauka.
< tur. *tahsilât* < ar. pl. *taḥṣīlāt,* sing. *taḥṣīl* »sticati«.
V. tahsildar.

tahsìldār, -ára *m* (ar.-pers.) *poreznik, sabirač poreza.*
< tur. *tahsildar* < ar. *taḥṣīl* »sticati; sticanje« + pers. *-dār,* prez. osn. od inf. *dāšten* »imati, držati«.

tȁht *m* (pers.) *prijestolje.* — »a ne moreš t a h t a ostaviti« (M. H. III 6).
< tur. *taht* < pers. *taḫt.*
V. pajitaht, tahtarevan.

tȁhta *f* (pers.) *daska.* — »i uza njih tri t a h t e jelove« (K. H. I 331).
< tur. *tahta* < pers. *taḫte.*
V. tahta-papuče, tahtapoš, akčetahta.

tȁhta-pàpuče *f* (pers.) *kožne papuče sa jačim đonom.* — »Duša mi biješe, kad bi se pomolila na vrata u lipiskim t a h t a - p a p u č a m a i u bijelim kao snijeg dramama čarapama« (Zembilj III 18).
< tur. *tahta pabuçu,* izft., v. kompon. pod tahta i papuče.

tahtapôš, tahtòpeš *m* (pers.) *od dasaka skovan nepomičan sto nad stepenicama ili u uglu divhane starinskih kuća na kome se drži staklarija.*
< tur. *tahtapuş* < pers. *taḫtapūš* (pers. *taḫte* »daska« i pers. *pūš,* prez. osn. od inf. *pūšīden* »pokriti«).

tahtarevān, tahtirèvān (taterèvān, tetrìvān, skraćeno: **rèvān)** -ána, *m* (pers.) *nosiljka u obliku zatvorenih kočija (bez točkova), koju nose konji ili četvorica ljudi. Do prije 60 godina neke bogatije muslimanske djevojke prenosile su se u tahtarevanu sa svatovima mladoženjinoj kući.* — »U prozorje on podiže Zlatu, / ne u r e v a n, već na konja vrana« (K. H. II 304); »u crvenu sinskom t e t r i v a n u« (Vuk III 556).
< tur. *tahtıravan* < pers. *taḫtrewān* (pers. *taḫt* »prijestolje« i pers. *rewān* »pokretni«).

táin, tájin *m* (ar.) *obrok, sljedovanje, vojnički kruh; opskrba.* — »oni vojsci t a i n naredili« (M. H. III 477); »i uz vojsku t a j i n i zahiru« (K. H. I 37).
< tur. *tayın* »obrok, vojničko

sljedovanje« < ar. *ta‘yīn*, »odrediti, opredijeliti«.
V. taindžija.

taìndžija, tajindžija *m* (ar.-tur.) *opskrbnik, intendant.* — »Dervišaga, gradski t a i n d ž i j a« (Vuk IV 120); »T a j i n d ž i j e tajin učiniše, / svu ordiju na tajin pozvaše« (I. Z. III 193).
< tur. *tayıncı*, v. tain + tur. suf. *-cı*.

Tàjīb, Tàjīb (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Tayyib*, muško ime < ar. *ṭayyib* »dobar, izvrstan; ugodan«.

Tajìba (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Tayyibe*, žensko ime < ar. *ṭayyibä* »dobra, izvrsna, ugodna«.

tájin, tajìndžija, v. tain, taindžija.

Tájko, v. Tahir.

tajlàsan *m* (pers. ili ar.-pers.) *jedan kraj od ahmedije (saruka) koji straga visi i pada na pleća.*
< tur. *taylasan* < ar. *ṭayläsān* < pers. *tālsān* »ono što je slično tepsiji« ili < pers. *turresān* < ar. *ṭurrä* »isturena streha preko zida, sačak« i pers. adj. suf. *-sān*.

takásiti se, tekásiti se, *riješiti se duga isplatom ili nagodbom; otarasiti se nekoga ili nečega.*
< tur. *takas* < ar. *täqāṣṣ* »nagoditi se; obračunati se s kim«.
V. otakasiti se.

tákat, tâkāt *m* (ar.) *tjelesna snaga, moć, sposobnost; mogućnost.*
< tur. *takat* < ar. *ṭāqa.*
V. takatsuz, istakat, istakatiti.

takàtsuz, adj. (ar.-tur.) *nemoćan, slab.*
< tur. *takatsız*, v. takat + tur. postpoz. *-sız* »bez«.

tàklīd, -ída *m* (ar.) *oponašanje, imitiranje.*
< tur. *taklid, taklit* < ar. *taqlīd.*
V. takliditi se.

taklíditi se, *oponašati, imitirati, prispodobljavati se.*
Izv. od taklid (v.).

tàkrīr, -íra *m* (ar.) *1. saopštenje, izjava; zaključak.*
2. zemljišno-knjižno provođenje kupoprodajnog ugovora za nekretnine.
< tur. *takrir* < ar. *taqrīr* »učvrstiti, potvrditi«.

tàksīm učiniti, *razdijeliti.*
< tur. *taksim* < ar. *taqsīm* »razdijeliti«.
V. rastaksimiti.

taksírāt, -áta *m* (ar.) *nesreća, zla kob (kao posljedica nekog griješnog ili nečovječnog postupka).* — »Vid' u bega kršna t a k s i r a t a« (K. H. I 431); »Baka, baka čudna t a k s i r a t a!« (Lord 309); »t a k s i r a t ga stigao, eno mu se dijete utopilo« (u ob. gov.).
< tur. *taksirat* < ar. pl. *taqṣīrāt*, sing. *taqṣīr* »prikratiti, manjkavim napraviti«.

tãkum *m* (tur.) *1. pribor, servis, kompletna oprema.* — »sin izvede đogu u avliju, / pod t a k u m o m i pod kuburama«, »a obuče t a k u m -đeisiju« (M. H. III 124, 218).
2. tuce nečeg: 12 marama, 12 kašika itd.
3. onaj dio čibuka koji se stavlja u usta, tj. onaj komad ćelibara ili kosti koji je stavljen na kraju cijevi od čibuka (»ćehrubar-takum«).
4. »takum učiniti«, »takum udariti« = srediti, urediti, opremiti. — »Kad svatove t a k u m u č i n i l i, / Prebrojiše hiljadu sva-

tova« (Petran. 528); »Ej, u d a r'- t e t a k u m na đogata« (Lord 15).

< tur. *takım*.

tàkvīm, -íma *m* (ar.) ***kalendar u kome su označeni sati i minute kada počinje vrijeme za obavljanje pojedinih muslimanskih molitava (namaza) i posta tokom cijele godine.***

< tur. ***takvim*** »*kalendar*« < ar. *taqwīm*, osn. zn.: »ispraviti, dotjerati«.

talàgan *m* (tur.) ***seljačka muška kabanica, dugi gunj.*** — »on izvadi svoga jatagana, / jatagana ispod t a l a g a n a« (Vuk IV 116); »A na plječi crne t a l a g a n e« (Lord 15); »sve na njima t a l a g a n i gunji« (K. H. II 602).

< tur. ***talagan*** »čobanska kišna kabanica«.

tàlāk, -áka *m* (ar.) *maser u hamamu (kupatilu).*

< tur. *tallâk* < ar. *dällāk*.

tàlāk, -áka *m* (ar.) *razvod braka; puštanje žene.*

< tur. *talak* < ar. *ṭalāq*.

talàmbas, talànbas, v. daulbaz.

tàlās, -ása *m* (grč.) *val, talas.*
< tur. *talaz* < grč. *dálassa*.

tàlāš, -áša *m* **taláša**, **talàšika** *f* (tur.) *strugotina, talaš.*

< tur. *talaş*.

Tàlat, hipok. **Tále** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Tal'at*, muško ime < ar. *ṭala'* »lijepa i svijetla lica«.

Tále, v. Tahir, Talat, Salih.

talèba *f* (ar.) *učenik; učenici.*
< tur. *talebe* < ar. pl. *ṭaläbä*, sing. *ṭālib* »učenik«.

Tálih, v. Salih.

tálih *m* i **tálija** *f* (ar.) *sreća.* — »A turski ga t a l i h namjerio« (Vuk VII 375); »I u stari t a l i h crnogorski«, »Rđave sam t a l i j e« (Vuk, Rječnik).
< tur. ***talih, tali'*** < ar. *ṭali'* »sreća, sudbina«.

talìsman *m* (ar.-pers.) *hamajlija, zapis, koji se nosi uza se.*
Ova riječ nije došla preko tur. jezika, pošto je u ovom obliku u tur. jeziku nema. Ali pošto je izvedenica od ar. *ṭilsim*, v. ***tilsum*** i pers. suf. za pl. *-ān*, uvrštena je u ovaj rječnik.

tàlkīn, -ína *m* (ar.) ***učenje na arap. jeziku koje vrši hodža nad grobom neposredno nakon sahrane umrloga, pošto se raziđu oni koji su sahrani prisustvovali. Hodža glasno na arapskom jeziku upućuje umrloga kakve će odgovore davati anđelima—ispitivačima (sualdžijama Munkiru i Nekiru), koji se javljaju u grobu.*** — »Muhamedu t a l k i n proučio« (Beh. VIII 30).
< tur. *talkin* < ar. *talqīn* »naputiti, poučiti«.

tálum *m* (ar.) ***vježba; vojna obuka; dresiranje.*** — »kad na t a l u m izvede soldate« (K. H. I 275).
< tur. ***talim*** »vježba, obuka« < ar. *ta'līm* »poučavati«.
V. talumiti (se), talumli.

tálumiti (se), ***vježbati (se), poučavati (se).*** — »potrle je zvorničke spahije, / igrajući, konje t a l u m e ć i« (Sevd. 151).
Izv. od talum (v.).

talùmli, indecl. adj. (ar.-tur.) ***izvježban, naučen, dresiran.*** — »kad ga đogat opazio, / t a l u m l i se dobar prigodio« (M. H. III 247).
< tur. ***talimli***, v. talum + tur. suf. ***-li***.

tamàhćār, v. tamašćar.

tàmām, tàmān, tamâm, tamän (tàmāh, tamäh) adv. i adj. (ar.) *1. potpuno, ravno, upravo, istom.* — »t a m a m udri uz polje Muhača«, »svata t a m a m četiri hiljade« (K. H. I 222, II 224); »t a m a n do koljena«, »t a m a n si došao kad treba« (Vuk, Rječnik); »nek smo opet druge na t a m a h u, / kao što smo i djevojkam' bile« (I. Z. II 18).
2. dobro! (potvrdno rečeno).
3. odgovara, pristaje kako treba. — »A.: Je li ti dugačka ta haljina? / B.: Nije, nego t a m a n« (Vuk, Rječnik).
< tur. *tamam* < ar. *tāmām.*
V. tamaniti, utamaniti, potamaniti, potamam.

tamániti, *zatirati, iskorjenjivati.*
Izv. od taman, v. tamam.

tamàšćār, tamàhćār, -ára *m* (ar.-pers.) *gramzljivac, pohlepnik.*
< tur. *tamahkâr* < ar. *ṭamaʿ* »pohlepa« + pers. suf. za označavanje kakve radnje, zanimanja ili pravljenja *-kār.*
V. tamašćarluk.

tamašćárluk, tamahćárluk *m* (ar.-pers.-tur.) *pohlepnost, gramzljivost.*
< tur. *tamahkârlık,* v. tamašćar + tur. suf. *-lık.*

tàmbura, tânbura *f* (pers.) *poznati muzički udarni instrumenat sa žicama.* — »pa dohvati sedefli t a m b u r u« (K. H. I 367).
< tur. *tanbura* < ar. *ṭunbūr* < pers. *dünbe-i bereh* »jagnjeći rep« (vjerovatno tako nazvano usljed sličnosti); pers. *dünb* »rep« i pers. *bereh* »jagnje«.
V. tamburaš, tamburati, tamburija, tamburtel.

tambùrāš, tanbùrāš, -áša *m, svirač uz tamburu.*
Izv. od tambura (v.).

tambùrati, *1. svirati uz tamburu.*
2. fig.: mahati; »tamburati nogama« = sjedeći nogama mlatiti, tj. besposlen sjediti.
Izv. od tambura (v.).

tambúrija *m* (pers.) *tamburaš, svirač uz tamburu. Od ovog je došlo prezime Tambúrija.*
< tur. *tanburi,* v. tambrua + ar. pers. adj. suf. *-ī.*

Tambúrija, v. tamburija.

tàmburtel (tàmbur-tel) *m* (pers.-tur.) *žica za tamburu.*
< tur. *tambur teli,* izft., v. kompon. pod tambura i tel.

tàmīn, tamíniti, v. tahmin, tahminiti.

támīr, -íra *m* (ar.) *1. popravak, renoviranje.*
2. »*tamir učiniti*« = *popraviti.* — »valja m' kulu t a m i r u č i n i t i« (K. H. I 303).
< tur. *tamir* < ar. *taʿmīr.*
V. tamiriti, istamiriti.

tamíriti, *popravljati, renovirati.*
Izv. od tamir (v.).

tâm täs, v. tas.

tandara *f* (tur.) *roštilj, prčvarnica.*
< tur. *tandır* »mala plehana furuna; roštilj«.
V. tandara-mandara, tandrkati, tandrnama.

tãndara-mãndara (tur.) *zbrdazdola, bez veze i smisla (govor), bez reda i rasporeda (posao), loše urađeno, zbrka, darmar.* — »T a n d a r a m a n d a r a, cicvara bez masla« (Vuk, Posl. 311).
< tur. *tandır-mandır* < tur. *tandır,* v. tandara + dodatak *mandır* bez značenja (uobičajena reduplikacija u tur. jeziku sa zamjenom početnog slova slovom »m«).

tandȑkati, -čēm, *u besposlicu govoriti, govoriti zbrda-zdola.*
< tur. *tandır*, v. tandara.

tandrnáma *f* (tur.-pers.) *neosnovano mišljenje, trabunjanje.* — »Po tvoj tandrnami je tako, a ustvari je to sasvim drukčije« (u ob. gov.).
< tur. *tandırname* »priča ili bajka koju jedan čita iz knjige, a drugi, okupljeni oko njega i oko tandare (male furune ili mangale), slušaju«; fig.: »nešto bez osnova, fantazija« (tur. *tandır*, v. tandara i pers. *nāme* »pismo, knjiga, djelo«).

táne, -eta *n* (pers.) *1. topovsko ili puščano zrno, metak iz vatrenog oružja.* — »Da svako tane pogađa, ne bi nijedan vojnik živ ostao« (Nar. bl. 41).
2. zrno, boba; tane bisera = zrno bisera.
< tur. *tane* < pers. *dāne*.
V. zejtin-tane.

tanèće, tanećèdžija, tànećka, v. teneće, tenećedžija, tenećka.

tanzímāt, -áta *m* (ar.) *reforme.*
< tur. *tanzimat* < ar. pl. *tänẓīmāt*, sing. *tänẓīm* »srediti, rasporediti«.
V. Tanzimati-hajrije.

Tanzimáti-hajrìje (ar.) *dobre, blagotvorne uredbe (zakoni) izdane na osnovu Hati-šerifa iz 1839. g. u Turskoj Carevini, kojima su provedene reforme.*
< tur. *Tanzimat-i hayrije*, v. tanzimat i ar. *ḫayriyyä* »dobre, blagotvorne«.

tápija *f* (tur.) *javna isprava o vlasničkom pravu na nekretnini.*
Tapija se i danas izdaje u nekim krajevima naše zemlje gdje nisu uvedene zemljišne knjige. — »da na zemlju i tapije daju« (K. H. I 77); »Podaj, majko, iradske tapije« (Lord 233).
< tur. *tapu*.

tàptisati, -išēm, *obožavati.*
< tur. *taptı*, perf. 3 lice sing. od *tapmak* »obožavati«.

tàrabe, pl. t. *f* (pers.) *ograda od dasaka.* — »Čije li su tarabe, čija li su vrata« (GZM 1909 309).
< tur. vulg. *taraba, daraba*, književ. *tahta perde* »ograda od dasaka«, v. kompon. pod tahta i perde.

tàraf *m* (ar.) *strana, kraj, pravac; stranka, partija.* — »da se tvoja Bosna zabunila, / na tarafe u Bosni Bošnjaci« (K. H. I 94).
< tur. *taraf* < ar. *ṭaraf*.

tarafhàna, tarafàna, taraphàna, tarapàna *f* (ar.-pers.) *kovnica za kovanje novca.* — »ti mi šalji sedam sultanija, / uz nju sedam šalji tarafhana«, »Još ću dati svakom tarafhanu, / Što no kuje gotovinu blago« (M. H. III, 6, 87).
< tur. *darbhane, zarbhane* < pers. *darbḫāne* < ar. *ḍarb* »kovati« i pers. *ḫāne*, v. hane.

tàrak, -rka *m* (tur.) *češalj, grebeno; veliki češalj na mutapčijskom stanu kojim sabija tkanje.* — »Pošto otvori donji ziv rukom. mutapčija provuče đah, sabije tkalo tarkom, zatim pomiče zumbalo ...« (GZM 1957 53).
< tur. *tarak*.
V. tarakčija.

taràkčija *m* (tur.) *zanatlija koji pravi češljeve i brda, češljar, brdar.*
< tur. *tarakçı*, v. tarak + tur. suf. -*çı*.

taràna, v. tarhana.

taraphàna, tarapàna, v. tarafhana, tarafana.

tȁrčin, dȁrčin *m* (pers.) *cimet.*
< tur. *tarçın* < pers. *dārčīn.*
V. tarčini.

tarčínī, indecl. adj. (pers.) *boje kao cimet.*
< tur. *tarçınī,* v. tarčin + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

tàrčūg, v. tagarčik.

tarhàna, taràna *f* (pers.) *izdrobljeno tijesto na mrvice u obliku zrnaca i osušeno, od čega se pravi istoimena čorba.* — »T a r h a n a je muslimanska hrana, a kaurska kupus i slanina« (Nar. bl. 166); »Turci vele: t a r a n a je rana, / A sva raja: kupus i slanina« (Vuk V 443).
< tur. *tarhana* < pers. *terḫāne (terhw-āne).*

tárīf učiniti, *objasniti, protumačiti.*
< tur. *tarif* < ar. *taʿrīf.*

tarìfa *f* (ar.) *cjenovnik, određeni stavovi cijene za takse ili usluge (carinske, poreske, poštanske tarife itd.).*
< tur. *tarife* < ar. *taʿrīfä.*

tárīḫ *m* (ar.) *1. istorija, pòvijest.*
2. hronogram, natpis sa datumom građenja ili popravka, ispisan arapskim pismom u vidu rečenice ili stihova, koji se stavlja iznad vrata džamije, tekije, knjižnice, imareta, ili nad česmama, na mostovima itd. Zbir vrijednosti slova teksta po »ebdžed-hesabu« (v.) daje datum (godinu) izgradnje ili popravke odnosnog objekta.
< tur. *tarih* < ar. *tārīḫ.*

tàrīk, -íka, **taríkat** *m* (ar.) *derviški red.*
< tur. *tarik. tarikat* < ar. *ṭarīq. ṭarīqa,* osn. zn.: »put«.

Tárik (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Târik* < ar. *Ṭāriq,* muško ime, osn. zn.: »zvijezda Danica«.

tȁrpōš, áša *m* (pers.) *velika ženska kapa okićena biserom i dukatima.* — »Na glavi joj t a r p o š od bisera« (Vuk, Rječnik).
< tur. *tarpoş, tarbuş* < pers. *serpūš* (pers. *ser* »glava« i pers. *pūš,* prez. osn. od inf. *pūšīden* »pokriti«).

tȁrš *m* (pers.) *novac koji se daje brijaču za brijanje.*
< tur. *tıraş* »brijanje« < pers. *terāš,* prez. osn. od inf. *terāšīden* »brijati«.

tȁrz *m* (ar.) *način; oblik.*
< tur. *tarz* < ar. *ṭarz.*

tȁs *m* (ar.) *1. vrsta metalne zdjele posebnog oblika: tasovi na kuhinjskoj vagi, tasovi u hamamu kojima se crpa voda i polijeva po sebi prilikom kupanja, tasovi u crkvi za prikupljanje priloga (»dao na tas«) itd.* — »pokraj njiha pleteni sindžiri, / a na njima od srme t a s o v i« (K. H. I 286).
2. »tâm tȁs« = potpuni, cijeli tas. — »pa zagrablja pun t a m t a s vodice, / i dodaje Drinić Osmanbegu« (Muz. zap. Inst. 1842).
< tur. *tas* < ar. *ṭās, ṭass* i tur. *tam* < ar. *tāmm* »potpun«.
V. tas-ćevab.

tȁs-ćèvāb, -ába *m* (ar.) *vrsta ćevaba: izrezano meso na sitne komade i tako kuhano i pripremljeno kao ćevab.*
< tur. *tas kebabı,* izft., v. kompon. pod tas i ćevab.

tàslačiti *1. grubo tesati.*
2. fig.: polno opštiti.
Izv. od taslak (v.).

taslàisati, -išēm, *upinjati se, oholo se držati, praviti se važan.*

< tur. *taslamak* »oholo se držati«.

tàslak *m* (tur.) *početni oblik, početna faza izrade nekog predmeta; neobrađeno drvo od kojega se pravi razno drveno težačko oruđe; bakreni lim u tabli.*

2. skica, forma. — »Čin čiplaktan t a s l a k«=go kao od majke rođen (tj. pravi taslak od čovjeka, go golcat). — »... ostaćemo č i n č i p l a k, t a n t a s l a k, ko oni Arapi što žive u pijesku po afričkim pustinjama« (Zembilj II 42).

< tur. *taslak.*

V. taslačiti, zataslačiti.

Tàslidža *f* (tur.) *Plevlje.* — »Po T a s l i d ž i pala magla, / biserom je pokapala« (Muz. zap. Inst. 2920); »Ko naloži vatru u to polje? / naložili t a s l i d ž s k i bećari« (GZM 1907 405).

< tur. *Taşlıce,* tursko ime za Plevlje, bukv.: »Kamenica« (tur. *taş* »kamen«, *taşlı* »kamenit«, *taşlıce* »malo kamenit«).

V. Taslidžak.

Taslidžāk, -áka, *Plevljak.* — »već ću gledat' T a s l i d ž a k a« (Muz. zap. Inst. 2589).

Izv. od Taslidža (v.).

tāš *m* (tur.) *1. kamen.*

2. svaki kolutić u igri tavle i pločica u igri domino, s kojima se igra.

< tur. *taş*

V. Taslidža, taš bir! taščija, tašlihan, Tašmejdan, češmetaš, kesmetaš.

tàšak *m*, pl. **tàšaci,** -ākā (tur.) *mudo, mošnje.*

< tur. *taşak.*

V. tašaksuz, soltašak, tektašak.

tašàksuz, adj. (tur.) *bez muda, bez jaja, anorohis.*

< tur. *taşaksız,* v. tašak + tur. postpoz. *-sız* »bez«.

tāš-bīr! ili **bīr-tāš!** interj. (tur.) *izraz u igri tavle i u igri domino, kad u jednog partnera ostane neutrošen samo jedan kolutić, odnosno jedna pločica.*

< tur. *taş bir* »jedan kamen«, v. kompon. pod taš i bir.

tàščija *m* (tur.) *klesar; zanatlija koji pravi nadgrobne spomenike.*

< tur. *taşçı,* v. taš + tur. suf. *-çı.*

tašíriti se, *širiti se po tuđem dobru; uživati tuđe imanje.*

< tur. *ta'şir* < ar. *ta'šīr* »pobirati desetinu sa imanja (kupiti porez)«.

tàšlihān, -ána *m* (tur.-pers.) *1. kameni han.*

2. Tàšlihān je ime hana koji se nalazio u Sarajevu između današnjeg hotela »Evropa« i starog bezistana. Izgorio je 17. VIII 1879. i poslije toga se nije više popravljao. Tašlihanom se nazivala i čaršija od kamenog hana do današnje Štrosmajerove i ulice Zrinjskog gdje su bile kuće imućnijih Srba pravoslavnih. — »Bezistanu širok ti si! / T a š l i h a n u, glavni ti si! (Vuk V 341); »Pošetalo Đulagino zlato, / sve sokakom iznad T a š l i h a n a« (Muz. zap. Inst. 2820).

< tur. *taşlıhan* »kameni han«, v. taš + tur. suf. *-li* i *han.*

Tàšmejdan *m* (tur.-ar.) *ime lokaliteta, dio Beograda, pozadi crkve sv. Marka.*

< tur. *taş madeni,* izft. v. kompon. pod taš i majdan.

tàtar, tàtarin *m* (pers.) *poštar— konjanik u Turskoj Carevini. Tatari su na brzim konjima prenosili fermane i službenu*

poštu iz Carigrada u razne krajeve Turske. Naprijed je jahao tataraga (starješina pošte) i on je u njedrima nosio službena akta. Iza tatarage jahali su tatari—pratioci (po 1, 2, 3 i više ih, prema potrebi). Iza ovih su jahali surudžije koji su kandžijama gonili tatarske konje da brže idu. U izvjesnim razmacima postojale su tzv. »menzilhane«, gdje su tatari zamjenjivali umorne konje odmornim. — »T a t a r stiže i haber donese, / iz bijela grada Carigrada« (I. Z. I 175).
< tur. *tatar*, *Tatar* < pers. *Tātār* »Tatar«.
V. tatarija, tatarka.

tàtar-bóza, v. boza.

tatàrija *f* (pers.) *vrsta osmanlijskog sedla.* — »Previ ćebe, turi t a t a r i j u, / T a t a r i j u sedlo osmanliju« (Vuk VII 185).
< tur. *tatari* »tatarski«, v. tatar + ar.-pers. adj. suf. *-ī*.

tàtārka *f, tatarska kandžija.*
Izv. od tatar (v.) odnosno < tur. *tatar kamçısı* »tatarska kandžija«.

taterèvān, v. tahtarevan.

tátīl *m* (ar.) *školski raspust, ferije.*
< tur. *tatil* < ar. *ta‘ṭīl* osn. zn.: »prekinuti rad, prestati sa poslovanjem«.

tàtli, indecl. adj. i supst. (tur.) *1. kao pridjev: sladak.*
2. kao imenica: slatko jelo.
< tur. *tatlı*.
V. tatlija.

tàtlija *f* (tur.) *slatka pita »razvaruša«.*
Izv. od tatli (v.).

tăva *f* (pers.) *1. tiganj, posuda sa dugim drškom u kojoj se topi maslo, pravi zaprška, spravlja čimbur itd.* — »Bijeli se kao t a v a na snijegu« (Nar. bl. 22).
2. duguljasta posuda u kojoj se peku janjci i bravi na pekari.
3. jelo (jagnjeće pečenje s povrćem, ili pasulj, riža i dr.) spremljeno i pečeno u tavi.
< tur. *tava* < pers. *tābe*.

tàvāf, -áfa *m* (ar.) *obilazak oko Ćabe kao jedan od obaveznih obrednih činova muslimanskog hadžije koji ode na hadžiluk u Meku; »tavaf činiti Ćabu«* = obilaziti oko Ćabe.
< tur. *tavaf* < ar. *ṭawwāf*.

tàvan *m* (tur.) *1. potkrovlje.* — »al' mu sedlo na t a v a n u bijaše« (GZM 1906 359).
2. strop, plafon. — »udario glavom o t a v a n« (Vuk, Rječnik).
3. pod; daske na podu. — »Šapku skida, pod pazuo tura, / Ruke svija, u t a v a n se zbija« (Vuk VII 100); »U dvije ga pole rastavio, / Dv'je ga pole na t a v a n padnule« (M. H. II 115); »pak je nogom o t a v a n udrila, / dva t a v a n a nogom prolomila« (Vuk I 481).
4. kat, sprat. — »Na Glasincu kulu napravio, / Tanku kulu od devet t a v a n a« (Petran. 425); »u širinu od trista tabana, / u visinu od devet t a v a n a« (Vuk III 232).
< tur. *tavan*.
V. tavaniti, potavaniti.

tàvaniti, *poditi, postavljati pod.*
Izv. od tavan (v.).

tâvla i **tàvla** *f* (lat.) *vrsta igre za dva partnera: ograđena daska (tabla) na kojoj su polja označena šiljastim crtežima. Na označena polja stavljaju se kolutići (pule). Svaki partner ima na svom polju po 15 kolutića (u jednog partnera su kolutići crni ili u kojoj drugoj zatvorenoj*

boji, a u drugog žuti ili bijeli). Igra se sa dvije kockice (zarovi) na čijim su stranama utisnute tačkice od 1—6.
< tur. *tavla* < tal. *tavola* < lat. *tabula* »tabla«.

tä̀vla i **tȃvla** *f* (lat.) *štala, konjušnica.* — »od mila mu ata poklonio, / iz šezdeset t a v l e i četiri« (M. H. III 3); »Ti siljezi u t a v l u carevu, / Bira', Suka, ate i paripe!« (Lord 9).
< tur. *tavla, istabıl* »štala« < lat. *stabulum* »štala«.
V. tavlabaša, tavlenik.

tàvlabaša, tàvlibaša *m* (lat.-tur.) *najbolji konj u konjušnici.* — »iz šezdeset tavle i četiri, / najboljega t a v l i b a š u đogu« (M. H. III 3); »devlet ga je rukom prigrlio, / pokloni mu dora t a v l a b a š u« (K. H. II 487).
< tur. *tavla başı* »prvak konjušnice«, izft. v. kompon. pod tavla i baš.

tavlènīk, tavljènīk, -íka *m, štalski konj, ugojeni konj koji se u štali drži.* — »Privezaše konje t a v l e n i k e« (Vuk VII 214); »Hrani l' kol goj konja t a v l j e n i k a« (Lord 139).
Izv. od tavla (v.).

tavlàisati, -išēm, *umekšati, dotjerati, pripremiti nešto da bude podesno za obradu napr.: ovlažiti, poprskati listove duhana prije rezanja, odijelo prije peglanja itd.* — »Pre nego što bi se upotrebio, lim se provlači kroz vatru da se »t a v l a i š e«, što znači da se »otpusti«, da prilikom obrade ne bi pucao« (GZM 1957 81).
< tur. *tavlamak,* isto što i tavlaisati.
V. tavli, tavlija.

tȁvli, indecl. adj. (pers.-tur.) *1. umekšan, ovlažen, podgrijan, dotjeran i pripremljen za obradu; sjajan.*
2. fig.: debeo, ugojen.
< tur. *tavlı* < tur. *tav* »toplota; vlaga; sjaj« itd. (< pers. *tāb* »toplota; sjaj«) + tur. suf. *-lı.*

tàvlibaša, v. tavlabaša.

tàvlija *f* (pers.-tur.) *vrsta svile, sjajna svila.* — »nestalo mi je svile t a v l i j e, / svile t a v l i j e i đulvezije« (Vuk I 22).
< tur. *tavlı,* v. tavli, koje, između ostalog, znači i: »sjajan«.

táze, indecl. adj. (pers.) *svjež, nov.* — »po njoj pliva riba svakojaka, / kad god hoćeš da je t a z e jedeš« (Vuk II 105); »pušćenice ruho izvešćalo, / a djevojkė t a z e navezeno«, »kad se ženi t a z e Jusufaga« (I. Z. II 104, I 81).
< tur. *taze* < pers. *tāze.*
V. tazeluk.

tazèluk *m* (pers.-tur.) *svježina, prvina; nevinost.*
< tur. *tazelik,* v. taze + tur. suf. *-lik.*

tê, -éta *n* (ar.) *ime arapskog slova »t«.*
< tur. *te* < ar. *tā'.*

tèbdīl, tèvdīl *m* (ar.) *1. promjena; prerušavanje u drugo odijelo, maskiranje.* — »u t e b d i l u kaurskom odilu«, »u t e v d i l u derviškom odilu« (M. H. III 88).
2. »u tebdilu« = inkognito.
3. »tebdil se učiniti« = prerušiti se u drugo odijelo. — »Car se jope t e b d i l u č i n i o«, »pa se care t e v d i l u č i n i o« (M. H. III 34, 32).
< tur. *tebdil* »promjena, prerušiti se u drugo odijelo« < ar. *täbdīl* »promijeniti, zamijeniti«.
V. tebdil-hava, pretebdiliti se.

tèbdīl-hȁva, tèvdīl-hȁva *f* (ar.) *promjena zraka, promjena kli-*

me (radi liječenja); kaže se: »otišao je na more, na t e b d i l-h a v u«.
< tur. *tebdil-i hava,* pers. izft., v. kompon. pod tebdil i hava.

tebèšir, -íra *m* (pers.) *kreda.* — »brez aršina i brez t e b e š i r a« (GZM 1908 127).
< tur. *tebeşir* < pers. *tebāšīr.*

tèbrīk, -íka *m* (ar.) *čestitanje;* »*tebrik učiniti*« = čestitati.
< tur. *tebrik* < ar. *täbrīk.*
V. tebriknama, mubareć.

tebriknáma *f* (ar.-pers.) *čestitka.*
< tur. *tebrikname,* v. tebrik + pers. *nāme* »pismo, knjiga«.

tećbíri, v. tekbiri.

tèćmīl, tèćmīl učiniti, v. tekmil, tekmil učiniti.

tedáruć *m* (ar.) *ekonomičnost, uredno gazdovanje.*
< tur. *tedarik* < ar. *tädāruk.*
V. tedarućiti, tedarućli.

tedárućiti, *štediti.*
Izv. od tedaruć (v.).

tedarùćli, indecl. adj. (ar.-tūr.) *ekonomičan.*
< tur. *tedarikli,* v. tedaruć + tur. suf. *-li.*

tedžbíriti, v. tekbir, tekbiriti.

tedžèlija *f* (ar.) *sudbina, udes.*
< tur. *tecelli* < ar. *täğällī.*

tedžrùba *f* (ar.) *iskustvo.*
< tur. *tecrübe* < ar. *täğribä.*

tèdžvīd, -ída *m* (ar.) *fonetička pravila za ispravno učenje kur'-ana; »učiti kur'an po tedžvidu«* = učiti pravilno.
< tur. *tecvid, tecvit* < ar. *täğ-wīd.*

tèđbīr, teđbíriti, v. tekbir, tekbiriti.

tèđel, tèđelj, tègelj *m* (tur.) *sitni šav, sitno prošivanje; vez na platnu lančanim bodom. Razlikuju se dvije vrste veza lančanim bodom: »stambolski teđel« i »paša-teđel« (pašinski teđel).* — »Kad se naručuje džemadan, naručuje se koliko ko hoće »teđelja« i kaže se: »Udri mi dva (tri itd.) t e đ e l j a« (GZM 1956 156).
< tur. *teyel.*
V. teđeliti, preteđeliti, tegeltija.

tèđeliti, tegèljati, *sitno šiti, pro-šivati; vesti lančanim bodom.*
Izv. od teđel, tegelj (v.).

Téfa, v. Tefika.

tefèrič *m* (ar.) *1. zabavljanje; provod; uživanje u prirodi; izlet u prirodu u svrhu provoda i razonode.* — »je l' ti žao Banjaluke? / Banjalučkih t e f e-r i č a, / na Vrbasu akšamluka« (Muz. zap. Inst. 1904); »i često ćeš na t e f e r i č ići — / s kadunama od petka do petka« (Vuk III 43).
2. mjesto u prirodi odakle je lijep pogled, gdje se može uživati promatrajući prirodu. — »Trebeviću, visok t e f e r i č u, / s tebe mi se vidi Sarajevo« (Sevd. 189).
< tur. *teferrüc, teferrüç* < ar. *täfärruğ* »veseliti se«.
V. teferičiti, teferičli, oteferičiti, proteferičiti.

tefèričiti, tefèričovati, -ujēm, *zabavljati se, zabavljati se u prirodi; uživati u promatranju prirode ili nečeg drugog lijepog.* — »Pod jelike u polje zeleno, / Da pijemo i t e f e r i-č i m o«, »Prođ' s' Osmane t e-f e r i č o v a n j a, / i šenluka pod Otres planinom« (Vuk VII 26, 27); »onda ćemo t e f e r i-č o v a t i« (K. H. I 435).
Izv. od teferič (v.).

teferìčli, indecl. adj. (ar.-tur.) *podesno za teferič (mjesto), sa dobrim pogledom (mjesto).*
< tur. *teferrüçlü*, v. teferič + tur. suf. *-lü, -li.*

Tèfīr, v. Tevfik.

Tȇfika, hipok. **Téfa** (ar.) *musl. žensko ime.*
Od muškog imena *Tefik, Tevfik* napravljeno žensko ime s nast. za f. *-a.*

tèfsīr, -íra *m* (ar.) *1. komentar kur'ana (knjiga).*
2 nauka o tumačenju kur'ana.
< tur. *tefsir* < ar. *täfsīr.*

tȇfter, tȇvter, dȇfter *m* (grč.) *bilježnica, registar, protokol; računska knjiga; trgovačka knjiga dugovanja i potraživanja.* — »U crn t e f t e r koga zapisati«, »Kad Čivutin osiromaši, on premeće t e f t e r e (te gleda ko mu je što dužan)« (Vuk, Posl. 338, 122); »po t e f t e r u kapetan-divojke« (M. H. III 323).
< tur. *defter* < grč. *diftíra.*
V. tefterdar, tefterhana, tefterihakanija, tefteriti, protefteriti.

teftèrdār, deftèrdār (teftèdār) -ára *m* (grč.-pers.) *u Turskoj Carevini u prvo vrijeme ministar finansija; kasnije šef finansija jednog vilajeta.* — *Od ovog su nastala prezimena Tefterdárević, Tefterdárija (Defterdárević, Defterdarija).* — »Vezak vezla seja t e f t e d a r a« (Vuk I 499).
< tur. *defterdar*, osn. zn.: »računovođa«, v. tefter + pers. *-dār*, prez. osn. od inf. *dāšten* »imati, držati«.

Tefterdárević, Tefterdárija, v. tefterdar.

tefterhàna, defterhàna *f* (grč.-pers.) *računovodstvena kancelarija; direkcija finansija.* — »i da im se digne t e f t e r h a n a / iz Stambola do Travnika b'jela« (K. H. I 77).
< tur. *defterhane*, v. kompon. pod tefter i hane.

tefterihakánija, defterihakánija *f* (grč.-tur.-ar.) *centralna uprava za zemljišne knjige u Istambulu u kojoj se nalaze knjige sa upisanim podacima svih nekretnina i njihovih vlasnika u Turskoj Carevini.*
< tur. *defter-i hakani*, bukv.: »carski tefter«, v. tefter + ar. *hāqān* »car« (< tur. *kağan*) + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

tèfteriti, *popisivati u tefter, provoditi kroz tefter.* — »jesi l' moju vojsku t e f t e r i o, / što mi ima po tefteru vojske?« (M. H. III 369); »pa stadoše brojit svatove. / Tale broji, a Ramo t e f t e r i« (F. K. 1886 44).
Izv. od tefter (v.).

tèftīš, -íša *m* (ar.) *1. inspekcija, izviđanje, pregled; »teftiš učiniti«* = vršiti inspekciju. — »i odoše s vojskom po t e f t i š u, / kroz njihovih sedamn'est nahija« (Vuk IV 131); »pa tu raju da t e f t i š u č i n i š« (K. H. I 243).
2. izvidnik, inspektor (mjesto mufetiš). »pa ispade gradu na kapiju, / a s bedema viknuše t e f t i š i« (K. H. II 480).
< tur. *teftiş* < ar. *täftīš.*
V. teftišlema, mufetiš.

teftišlèma *f* (ar.-tur.) *pregled, inspekcija, revizija.*
< tur. *teftişleme*, v. teftiš + tur. *-leme.*

tegèltija *f* (tur.) *meko ćebe koje se stavlja ispod sedla na konja.* — »na đogatu ništa ne ostavi, / sam' ostade gola t e g e l t i j a« (K. H. I 488).
< tur. *teğelti.*

tègelj, v. teđel.

tegèljati, v. teđeliti.

tȇhđāj, v. terđah.

téhīr, -íra, **(téīr)** *m* (ar.) *otezanje, odgađanje, ostavljanje za kasnije.*
< tur. *tehir* < ar. *tä'ḫīr.*
V. tehiriti, otehiriti, pritehiriti.

tehíriti (teíriti), *otezati, odgađati.* — »ne t e h i r i, ne propuštaj ti namaz« (Ist. bl. II 222).
Izv. od tehir (v.).

tehlukèli, indecl. adj. i adv. (ar.-tur.) *1. kao pridjev: opasan, pogibeljan.*
2. kao prilog: opasno, pogibeljno.
< tur. *tehlikeli* < ar. *tählukä* »opasnost« + tur. suf. *-li.*

téīr, teíriti, v. tehir, tehiriti.

tejèmum *m* (ar.) *ritualno trenje lica i ruku do laktova koje zamjenjuje abdest (v.) i gusul (v.) kada nema vode.*
< tur. *teyemmüm* < ar. *täyämmum.*

tȅk, adj. i konj. (tur.) *1. neparan, liho.* — *»tekmi-čiftmi?«* = liho li, tako li? (izraz u igri čifteka).
2. samo; čim.
< tur. *tek.*

tekásiti se, v. takasiti se.

tekávud *m* (ar.) *penzija.*
< tur. *tekaüt* < ar. *täqāuʿd.*

tekbíri, tećbíri, teđbíri (tedžbíri), pl. *m* (ar.) *učenje (izgovaranje) po više puta »Allahu ekber« = bog je velik. Tekbiri se uče skupno i glasno naročito na bajram i prilikom učenja hatme.*
< tur. *tekbir* < ar. *täkbīr.*
V. tekbiriti.

tekbíriti, tećbíriti, teđbíriti (tedžbíriti) *učiti tekbire (v.).* — »pred njim idu dvije efendije, t e d ž b i r e ć i niz polje iđahu« (K. H. II 373).
Izv. od tekbir (v.).

tȅke, tȅk, konj. (tur.) *samo; čim.* — »Poočime, pašo od Krajine! / T e k e primiš knjigu na rukama, / Razvi bajrak, s kopljem u ledini« (Vuk, VII 373).
< tur. *tek.*

tèkija *f* (ar.) *derviška zgrada u kojoj se obavljaju derviški obredi. Svaka tekija ima svoga starješinu, šeha.* — »po t e k i j a m' hukće s dervišima« (K. H. I 49).
< tur. *tekke* < ar. *täkyä.*

tèkmīl, tèćmīl, -íla *m* (ar.) *1. dopuna, izravnanje, završivanje.*
2. »tekmil učiniti«, »tećmil učiniti« = dovršiti, upotpuniti, namiriti, izravnati. — »Stara klanja po vaktu jaciju. / Pošto stara t e k m i l u č i n i l a, / ona sjede u meke dušeke« (B. V. 1892, 155); »kad su svate t e k m i l u č i n i l i, / taman svati konje uzjahaše« (K. H. II 373); »carsku kaznu t e ć m i l u č i n i, / štono sam je rateć potrošio« (K. H. I 261).
< tur. *tekmil* < ar. *täkmīl* »svršiti, namiriti, upotpuniti«.

tèkne *n* (tur.) *korito.*
< tur. *tekne.*

tȅknefes *m* i **tȅk nèfes,** indecl. (tur.-ar.) *1. zaduha, astma.*
2. istom što je duša u njemu, na smrti je.
< tur. *tek nefes,* v. kompon. pod tek i nefes.

tèkrār, -ára *m* i kao adv. (ar.) *1. ponavljanje, opetovanje.*
2. ponovno, opetovano. — »T e k r a r Fatu nićah učinilji« (Lord 25).

3. *»tekrar učiniti«* = ponoviti, opetovati.
< tur. *tekrar* < ar. *täkrār.*
V. istekrar.

tèktašak *m* (tur.) *jednomud, onaj koji je s jednim jajetom, monorhit, monorchis.*
< tur. *tektaşak,* v. kompon. pod tek i tašak.

tèk-tùk, adv. (tur.) *porijetko, ovdje-ondje; nekad te nekad.*
< tur. *tek tük,* v. tek + tur. *tük,* riječ bez značenja, reduplikacija.

tȅl *m* (tur.) *1. tanka žica.* — »ne biju se tako robinjice, / već se biju od t e l a kandžiom« (F. J. I 67).
2. zlatna ili srebrena (od varaka ili srme) žica za vezenje ili protkivanje.
3. brzojav.
< tur. *tel,* sa značenjem kao u nas.
V. telli, telli-diba, telli-pulli, telija.

tèlāl, -ála (tèlār) *m* (ar.). *1. javni objavljivač, dobošar; izvikivač na javnim licitacijama; trgovački posrednik, staretinar.* — »t e l a l i m a ode govoriti, / vi uzmite četr'est jedeka« (K. H. I 24); »T e l a l viče od jutra do podne« (Bilten I 101).
2. »dati na telala« = objaviti ili prodati preko telala; *»pustiti telala«* = objaviti nešto preko telala.
3. Teláli je ime ulice u Sarajevu koja se prostire od Baščaršije do Vijećnice, gdje su se nalazile staretinarske radnje.
< tur. *tellâl* < ar. *dällāl.*
V. telalbaša, telalija, telaliti, rastelaliti.

tèlālbaša *m* (ar.-tur.) *starješina telala, prvi telal.* — »T e l a l b a š o, imana ti tvoga« (Lord 15). — *Od ovog je došlo prezime Tèlālbašić.*
< tur. *tellâlbaşı,* v. kompon. pod telal i baš.

Tèlālbašić, v. telalbaša.

telalíja *f* (ar.) *telalska provizija kod javnih prodaja (obično je iznosila 2%); nagrada telalu za oglašavanje.*
< tur. *tellâliye* < ar. *dällālíyyä,* v. telal + ar. adj. suf. *-iyyä.*

teláliti, *objavljivati, razglašavati; raznositi vijesti, vršiti telalski posao.* — »vi uzmite četr'est jedeka, / t e l a l' t e ih između svatova« (K. H. I 24); »Štono dolje u čaršiji telal t e l a l i? / Na kočiji đuzel moma, te se prodava« (Vuk V 357).
Izv. od telal (v.).

tèlef *m* (ar.) *1. propast, stradanje, uginuće, nestanak.*
2. *»telef biti«* = propasti, upropastiti se; *»telef (se) učiniti«* = upropastiti (se), satrti (se). — »svi se momci t e l e f u č i n i š e, / sebep zlata Eminbegovice« (I. Z. III 106).
< tur. *telef* < ar. *täläf.*

telegràfčija, teligràfčija *m* (grč.-tur.) *poštar; poštanski službenik koji radi na telegrafu.*
< tur. *telegrafhana* < grč. *tēlegrafhō* + tur. suf. *-çı.*
V. telegrafhana.

telegrafhàna, teligrafhàna *f* (grč.-pers.) *pošta.*
< tur. *telegrafhana* < grč. *tēlegraphō* + pers. *ḫāne,* v. hane.

tèlija *f* (tur.) *odjevni predmet vezen ili protkan zlatnom ili srebrenom žicom (koncem).* — »Šta joj dadoh mila majko moja: / Dvi t e l i j e i dvi anterije« (Bajr. 11).
< tur. *telli,* v. telli.

tèlli, tèrli, indecl. adj. (tur.) *vezen ili protkan zlatnom ili srebrenom žicom (koncem); ukrašen zlatnom ili srebrenom žicom.*
< tur. *telli,* v. tel + tur. suf. *-li.*

V. telli diba, telli-pulli.

tèlli díba, tèrli díba *f* (tur.-pers.) *teška svilena tkanina protkana zlatnom ili srebrenom žicom (koncem); brokat.* — »bratac sestri šije t e r l i d i b u« (M. H. X 13).
< tur. *telli díba,* v. telli i diba.

tèlli-pùlli, tèrli-pùrli, indecl. adj. (tur.-pers.) *izvezen ili protkan zlatnom ili srebrenom žicom i ukrašen zlatnim ili srebrenim pulama (pločicama); okićen, nakićen, iskićen.*
< tur. *telli pullu,* v. telli i pulli.

tèluke, telùkčija, v. terluke, terlukčija.

tȅlva, tȅlfa, tȅljva i tȇlva, tȇlfa, tȇljva *f* (tur.) *talog od kuhane kafe.*
< tur. *telve.*

tèmbel, v. dembel.

tèmbīh, tènbīh, -īha *m* (ar.) *1. opomena, saopštenje, naredba.* — »Kad bi sa ovakve kule pukao top u doba mira, značilo je da kapetan poziva svoje ljude iz mjesta i okoline na t e m b i h (saopćenje)« (Kreš. Kapetanije 23).

2. »tembih učiniti« = upozoriti, narediti. — »pa ćeš nama t e n b i h u č i n i t i«, »i Turcima t e m b i h u č i n i o« (K. H. I 72, 107).
< tur. *tembih* < ar. *tänbīh.*

temènā, temènāh, indecl. *n* (ar.) *1. simbolični pozdrav rukom koji se sastoji u tom što se desnom rukom (zapravo vršcima prstiju ruke) dotakne najprije brada, onda usne, a zatim čelo. To ima da znači: ljubim ti skute i stavljam na čelo. Kod nas se u tom smislu kaže: »to treba poljubiti i na čelo staviti«, tj. tome treba odati svaku čast.* 2. *»temena činiti, učiniti«* = pozdravljati, pozdraviti na opisani način. — »pa bajrake zemlji položiše, / u tri puta t e m e n a č i n j a h u« (Vuk IV 311); t e m e n a mu tri put u č i n i t i« (K. H. I 145); »zara ljubi, a t e m e n a h č i n i« (M. H. III 13).
< tur. *temenna, temennah* »simbolični pozdrav« < ar. *tämännī* »željeti«.

temèrut, temèrutin *m* (ar.) *trom čovjek; glupan, smetenjak, nesposoban ili nepodesan za kakav fizički rad.*
< tur. *temerrüd, temerrüt* < ar. *tämärrud* »prkositi; tvrdoglav biti«.

temèsuk, temèsuć *m* (ar.) *potvrda, isprava, pismeno.*
< tur. *temessük* »isprava« < ar. *tämässuk* ($\sqrt{}$ *msk V*) »uhvatiti se za nešto, držati se nečega«.

tèmiz, adj. (tur.) *čist.* — »U djevojčice t e m i z haljine, / t e m i z haljine, tanko predene« (I. Z. II 170).
< tur. *temiz.*

tèmre, -eta *n* (tur.) *1. koplje; držak od bajraka.* — »On na koplje frci kod bunara, / sve mu t e m r e u igle sasuo«, »sav mu bajrak odnilo olovo, / samo t e m r e nosi u desnici« (M. H. III 21, 416); »u ruci mu t e m r e ubojito, / na t e m r e t u od zlata jabuka« (K. H. I 315).

2. držak od đerdefa. — »Od sebe je đerdef odbacila, / đerdefu je t e m r e salomila« (Beh. IX 294)

< tur. *temren* < tur. *timuren* »željezni vrh u koplja ili strijele« (tur. *timur* »željezo«).

tenánluk, v. tenhanluk.

tènbīh, v. tembih.

tȅndžera, tȇndžera *f* (tur.) *duboka bakrena posuda, dublja je od šerpe i nema drški sa strane.* — »Zaludu je kula i pendžeri, / kad nije ništa u tendžeri« (Nar. bl. 56); »Rugao se lonac tendžeri (što je crna)« (Vuk, Posl. 272).
< tur. *tencere.*

tenèće, -eta **(tanèće)** *n* i **tenèća** *f* (pers.) *lim, pleh.* — »pokrivena žutim tenećetom« (K. H. I 236).
< tur. *teneke* < pers. *tenke.*
V. tenećedžija, tenećka.

tenećèdžija (tanećèdžija) *m* (pers.-tur.) *limar.*
< tur. *tenekeci,* v. teneće + tur. suf. *-ci.*

tènećka (tànećka) *f, kanta od lima.*
Izv. od teneće (v.).

tènef *m* (ar.) *konopac, uže.* — »I ja ću sijat konoplje, / I ja ću plesti tenefe« (Vuk V 391); »O Boga ti pehlivanko djevojko, / ili voliš po tenefu igrati, / ili s Mehom na šiltetu sjediti?« (Sevd. 146).
< tur. *tenef* < ar. *ṭunub.*

tènefsīlē, v. benefsile.

tenèšir, -íra *m* (pers.) *dugački sto na kome se mrtvac u muslimana kupa prije sahrane.* — »kupaše je đulsijom vodicom, / pušćaše joj kose niz **tenešir**« (I. Z. IV 246).
< tur. *teneşir* »sto na kome se kupa mrtvac« < pers. *tenšū tenšūy* »onaj koji pere, perač« (pers. *ten* »tijelo« i pers. *šu, šūy,* prez. osn. od inf. *šusten* »prati«).

tènhān, tenhánluk (tènān, tenánluk) *m* (pers.-tur.) *samoća, osama, dokolica.* — »Po akšamu večer večerali, / Po večeri sili po tenhanu« (M. H. IV 59).
< tur. *tenhalık* < pers. *tenha* »sam, prazan, pust« + tur. suf. *-lık.*

tenzimáti-hajríje, v. tanzimati-hajrije.

tèpa *f* (tur.) *1. brežuljak, brdašce, uzvisina.* — »te na drugu tepu udariše« (K. H. I 187); »u bostanu tepa ozidana, / a oko nje jalduz-tarabozani« (K. H. II 289).
2. Tepa je ime jedne mahale u Mostaru.
< tur. *tepe, depe* »brežuljak; vrh; tjeme«.
V. tepedžik, tepeluk.

Tèpa, v. tepa.

tèpedžik *m* (tur.) *1. mali brežuljak.*
2. Tèpedžik je ime jednog kraja u Travniku. — »Je l' ti žao Tepedžika, / Tepedžika teferiča?« (Sevd. 113).
< tur. *tepecik,* v. tepa + tur. dem. suf. *-cik.*

Tèpedžik, v. tepedžik.

tepelèisati, -išēm, *uništiti.*
< tur. *tepelemek* »uništiti«.

tèpeluk (tèpaluk) *m* (tur.) *1. mala kratka ženska kapa okićena niskama dukata ili bisera, ili vezena srmom i zlatom. Nosi se navrh glave. Ponekad se tako naziva pločica na ženskim kapama koja je izvezena srmom ili zlatom.* — »Atu s' peča nad očima svitli, / Ko tepeluk u namli divojke« (M. H. IV 93).
2. gornji okrugli dio crnogorske i hercegovačke kape.

3. ukrašena jabuka na vrhu kundaka u male puške. — »svoje mrke objesio brke, / pokrili mu puškam' tepeluke« (K. H. I 114).

4. kružni dio kapka u mlina za kafu.

< tur. *tepelik* < tur. *tepe*, v. tepa + tur. suf. *-lik*.

tèpsija, tèvsija *f* (tur.) *okrugli bakreni ili emajlirani sud; pitne tepsije su pliće i u njima se peku pite, a u dubljim tepsijama peče se hljeb.* — »Ako je pas pitu izio, tepsija je ostala« (Vuk, Posl. 4); »Skuplja pita neg' tevsija« (GZM 1951 218).

< tur. *tepsi*.

V. tepsijanje.

tepsìjānje, *okretanje uspravljene tepsije uz pjesmu. U ovom slučaju tepsija zamjenjuje muzički instrumenat.*

Izv. od tepsija (v.).

tèrak, tèrek *m* (tur.) *uzorak, mustra, model (mustra od papira za haljine, mustra od kartona za obuću, abadžijski uzorak za kroj, drvena mjera u samardžija za razmak rupa na krstinama itd.).*

Vjerovatno < tur. *tırık* »koža« (stariji oblik od *deri*). Možda prema ovom: parče kože kao uzorak, kao mjera.

terávija *f* (ar.) *noćna ramazanska molitva od 20 rećata, koja se klanja zajedno sa jacijom.*

< tur. *teravi* < ar. pl. *tärāwīḥ*, sing. *tärwīḥa* »četiri rećata teravije (tj. jedna petina teravije)«.

Terázije *f* (pers.) *glavni trg u Beogradu. Ime je dobio po tome što se na ovom mjestu za vrijeme turske vlasti nalazio rezervoar odakle se voda razvodila u raznim pravcima. Rezervoar iz koga se voda razvodi zove se »terezija« ili »terazije«.*

< tur. *terazi* < pers. *terāzū*.

V. terezija.

terázije, v. terezija

terbìje, -eta *n* (ar.) *odgoj, vaspitanje.*

< tur. *terbiye* < ar. *tärbīyä*.

V. terbijeli, terbijesuz, terbijesuzluk, terbijetiti.

terbijèli, terbijètli, indecl. adj. i adv. (ar.-tur.) *1. kao pridjev: odgojen, vaspitan.*

2. kao prilog: pristojno, uljudno. — »Pa ti siđi do vode bunara, / Terbijetli ti do bega dođi« (M. H. IV 7).

< tur. *terbiyeli*, v. terbije + tur. suf. *-li*.

terbijèsuz, supst. i adj. (ar.-tur.) *1. kao imenica: neodgojen čovjek, prostak.*

2. kao pridjev: neodgojen, nevaspitan.

< tur. *terbiyesiz*, v. terbije + tur. postpoz. *-siz* »bez«.

terbijesùzluk *m* (ar.-tur.) *neodgoj, nevaspitanost.*

< tur. *terbiyesizlik*, v. terbijesuz + tur. suf. *-lik*.

terbìjetiti, *odgajati, vaspitati.*

Izv. od terbije (v.).

tèrći-dùn'jā, tèrki-dùn'jā, indecl. *m* (ar.) *odricanje od ovog svijeta i posvećivanje misli i rada samo drugom, budućem svijetu.*
< tur. *terk-i dünya*, perz. izft. od ar. *tärk* »ostaviti, proći se; ostavljanje, prolaženje« i ar. *dunyā* »ovaj svijet«.

tèrć činiti, tèrk činiti, *ostavljati, propuštati, napuštati.* — »terć ne čini božji farz« (Nar. bl.

309); »t e r k ne č i n e oni svoga hizmeta« (Ist. bl. 227).

< tur. *terk* < ar. *tärk* »ostaviti«.

tèrćija, v. terkija.

tërdžāh, tërdžāj, v. terđah.

terdžùmān, -ána *m* (ar.) *tumač stranih jezika, prevodilac.* — »brže viknu sedam t e r d ž u m a n a« (K. H. I 278).

< tur. *tercüman, terceman* < ar. *tärǧumān.*

V. dragoman, terdžumaniti, terdžumanluk.

terdžumániti, *tumačiti, prevoditi strani jezik.*

Izv. od terdžuman (v.).

terdžumánluk *m* (ar.-tur.) *zvanje tumača stranih jezika ili prevodioca.*

< tur. *tercümanlık,* v. terdžuman + tur. suf. *-lık.*

tërđāh, tërđāj, tëžđāh, tëhđāj (tërdžāh, tërdžāj) *m* (pers.) *1. zanatlijski sto na kome zanatlija radi (cipelarski, stolarski, mutapčijski itd. terđah); lončarsko kolo.*

2. okvir od letava na kojem tabaci (kožari) razapinju kožu, pošto je izvade iz kreča.

< tur. *tezgâh* < pers. *destgāh* (pers. *dest* »ruka« i pers. *-gāh,* suf. za oznaku mjesta).

V. tezga.

tèredža, tèredže (tèređa, tèređe) *f* (ar.) *kalup, model (kujundžijski, zlatarski, zvonarski itd.); kutija za mjerenja baruta.*

< tur. *derece* < ar. *däräǧä* »stupanj, stepen«.

terèzija, terázije *f* (pers.) *1. ručna vaga, sprava za mjerenje koja ima dva tasa sa dvije strane koji vise.*

2. mjesto na vodovodnoj mreži (rezervoar) grada odakle se razvodi voda u raznim pravcima. Od ovog je došlo Terèzija, ime jedne mahale u Sarajevu i Terázije, glavni trg u Beogradu.

< tur. *terazi* < pers. *terāzū.*

Terèzija, v. terezija.

tèrkija, tèrćija *f* (tur.) *1. zavežljaj opreme (kao što je kabanica, sedžada itd.) koji se kajiševima priveže za oblučje na zadnjoj strani sedla. Ponekad se i sami ti kajiševi kojima se terkija veže nazivaju terkija.* — »oboriše sve turske šatore, / u t e r ć i j e šatore saviše« (Vuk IV 284); »Rasede ga pod jelu zeljenu, / A s t e r ć i j a sviljeno serdžade« (Lord 145); »a kadune konjma na t e r k i j e« (K. H. I 90).

2. dio starije ženske narodne nošnje, ukrasni privjesak koji visi zakačen sa strane o pojasu. To su četiri uska kajišića, dužine oko 60 cm, okićena pulama i raznobojnim staklima, a pri dnu svakog kajišića visi mali ključić, ili nožić, mašice i slični mali predmeti.

< tur. *terki,* po svoj prilici došlo od starijeg oblika za tur. *deri: tırık* i *teri* »koža«.

terlèma *f* (tur.) *vrućica, tifus.* — »Nit je dobra kuga ni t e r l e m a« (Nar. bl. 126).

< tur. *terleme* »tifus«, osn. zn.: »znojenje«.

tèrli, tèrli díba, tèrli-pùrli, v. telli, telli diba, telli-pulli.

terlùkčija (telùkčija) *m* (tur.) *zanatlija koji izrađuje i prodaje terluke (papuče).*

< tur. *terlikçi,* v. terluke + tur. suf. *-çı.*

tèrluke, -ūkā, **tèrluci,** -ūkā **(tèluke)** *f* (tur.) *1. ženske papuče, na-*

ročito papuče od sahtijana ili kajsara, po licu izvezene zlatom, srebrom ili svilom. — »od mojijeh vezenih t e r l u k a, / od tvojijeh mrkijeh kundura« (Ašikl. 34).

2. *nazuvci, obojci, koji se navlače na muške čarape.* — »Hajde drugo, da d'jelimo dragog: / tebi kita, meni finofesić, / teb' čarape, a meni t e r l u k e« (M. H. X 23).

< tur. *terlik* »papuče (< tur. *ter* »znoj« + tur. suf. *-lik*). V. terlukčija.

tèrs *m* i kao adj. (tur.) 1. *onaj koji je naopake, pogane naravi, koji je na svoju ruku.*

2. *kao pridjev: naopake, pogane naravi, na svoju ruku.* — »Dobričina je on, Bog mu dao, već ostario, pa postao malo t e r s, na svoju ruku« (Čolak. 32).

<tur. *ters,* osn. zn.: »naizvrat, naopako«.

V. tersatuna, tersluk, tersuna, naters.

tersatùna, indecl., *makar; neka je; neka đavo nosi.*

Izv. od tersuna (v.).

tèrsluk *m* (tur.) *naopaka, ružna narav; nabusitost;* kaže se: »nemoj mi t e r s l u k a istresati«.

< tur. *terslik,* v. ters + tur. suf. *-lik.*

tersùna, adv. (tur.) *naopako, nevaljasto, naizvrat;* kaže se: »sav mu je posao t e r s u n a«.

< tur. *tersine,* izv. od ters (v.).

tèrtīb, -íba *m* (ar.) 1. *red, poredak, raspored.*

2. *»tertib učiniti«* = rasporediti, red postaviti — »kad si t e r t i b taki u č i n i o« (K. H I 40).

< tur. *tertib, tertip* < ar. *tärtīb.*

V. tertibiti, tertibli.

tertíbiti, *raspoređivati, raspored praviti.* — »na jafte ih paša raznređuje, / pa t e r t i b i šest hiljada svata« (K. H. I 552).

Izv. od tertib (v.).

tertíbli, indecl. adj. (ar.-tur.) *uredan.*

< tur. *tertipli,* v. tertib + tur. suf. *-li.*

tèrzibaša *m* (pers.-tur.) *terzijski prvak, glavni terzijski majstor.* — »za njom šeće beg Alibeg, t e r z i b a š i n sin« (GZM 1909 596); »Pošetalo materino zlato, / do dućana t e r z i - b a š e Jova« (Vuk V 317).

< tur. *terzibaşı,* izft., v. kompon. pod terzija i baš.

tèrzija *m* (pers.) *krojač, krojač čohe (krojači sukna zovu se abadžije).* — »kod t e r z i j a i naših sarača« (M. H. III 459); »il' je diba među t e r z i j a m a, / il' je đerđef među vezilijama« (Muz. zap. Inst. 2266).

< tur. *terzi* < pers. *derzi.*

V. terzibaša, Terzije, terziluk.

terzìjān, -ána *m* (pers.) *trzalo za tamburu kojim se udara po žicama.* — »tamburice, moja dangubice, / t e r z i j a n u, moj golem zijanu!« »tamburicu Hajrimehić Sulja, / t e r z i j a n e čalgidžije Husa« (Ašikl. 70).

< tur. *taziyane, tarzene* < pers. *tāziyāne, tārzene* (pers. *tār* »žica, žica od tambure« + pers. *zene,* part. perf. od inf. *zeden* »udarati, kucati, svirati«).

Tèrzije, pl. t. (pers.) *ime jedne narodne igre, kola.*

Izv. od terzija (v.).

terzìluk *m* (pers.-tur.) *krojački zanat.*

< tur. *terzilik,* v. terzija + tur. suf. *-lik.*

tésīr, -íra *m* (ar.) *1. djelovanje, uticaj.*

2. muka, briga, tegoba (kao posljedica djelovanja kakve nezgodne vijesti, nezgode i sl.).

< tur. *tesir* < ar. *tä'ṯīr.*

V. tesirluk.

tesírluk *m* (ar.-tur.) *muka, briga, tegoba (kao posljedica djelovanja kakve neugodne vijesti, nezgode i sl.).*

< tur. *tesirlik*, v. tesir + tur. suf. *-lik.*

tëskera *f* (ar.) *pismo, pisamce; isprava, potvrda; poziv.* — »Ne razumije se kao ni vuk u t e s k e r u« (Nar. bl. 118); »Daj mi mene pasoš i t e s k e r u« (Lord 317).

< tur. *tezkere* < ar. *täḏkirä,* osn. zn.: »potsjetnica«.

V. teskeredžija, jol-teskera«.

Teskerèdžić, v. teskeredžija.

teskerèdžija *m* (ar.-tur.) *onaj koji izdaje teskere; onaj koji vodi protokole ili zapisnike; službenik administracije. Od ovog je nastalo prezime Teskerèdžić*

< tur. *tezkereci*, v. teskera + tur. suf. *-ci.*

tèslīm, -íma *m* (ar.) *1. predaja.*

2. pravni termin: predaja u posjed; sa uzvikom »tèslīm!« telal okončava dražbu i predaje objekat najpovoljnijem ponuđaču.

< tur. *teslim* < ar. *täslīm.*

V. teslimiti (se), teslim-taš, teslim učiniti, džan-teslim, preteslimiti.

teslímiti (se), *predati (se).* — »Kam' gazije Đerzeljez Alije, / Da t e s l i m i m careva fermana?« (Lord 9).

Izv. od teslim (v.).

tèslīm-täš *m* (ar.-tur.) *derviško znamenje, emblem: osmougaona ploča od alabastra sa srebrenim ukrasom, tauširanjem i sa 12 neprävih tirkiza. Takav jedan predmet nalazi se u Etnografskom odjeljenju Zemaljskog muzeja u Sarajevu (inv. br. 90).*

< tur. *teslim taşı*, bukv. »kamen predaje«, u ovom slučaju bilo bi »kamen posvete bogu«, izft., v. kompon. pod teslim i taš.

tèslīm učiniti, tèslīm se učiniti, *predati (se); bogu dušu predati.* — »car mu muhur t e s l i m u č i n i o«, »t e s l i m svoju dušu u č i n i o« (K. H. I 479, 453); »To izreče, t e s l i m u č i n i l a, / I umrije žalosna joj majka!« (Vuk V 533).

Izv. od teslim (v.).

tèspīh, -íha *m* (ar.) *muslimanske brojanice. Potpuni tesih ima 99 zrna, a mali tespih 33.* — »u ruci joj t e s p i h od merdžana« (K. H. I 400).

< tur. *tespih* »brojanice« < ar. *täsbīḥ,* osn. zn.: »slaviti boga izgovaranjem pobožnih riječi »subhāna-llāh!«

tèste -eta, *n* (pers.) *svežanj od 10 komada; ponekad se upotrebljava u značenju tuce, tj. svežanj od 12 komada.* — »pa se brani malijem puškama, / dok izgorje tri t e s t e fišeka« (Vuk IV 392); »i u njima na t e s t e fišeci« (K. H. I 290).

< tur. *deste* »svežanj, ono što se može u šaku uzeti i šakom obuhvatiti; pribor« < pers. *deste* (pers. *dest* »ruka«).

testèra, *f* i **testère**, -éta, *n* (pers.) *pila.*

<tur. *testere* < pers. *destere, desterre* »ručna pila« (pers. *dest* »ruka« i pers. *erre* »pila«).

V. testeraš, testerati, pretesterati.

testèrāš, -áša *m*, *rezač, onaj koji pila drva.*

Izv. od testera (v.).

testèrati, *pilati, pilati drva.*

Izv. od testera (v.).

tèstija *f* (pers.) *zemljani sud za vodu, sličan bardaku; vrč.* — »testiju je vrgla pod fiskiju« (K. H. II 335).

< tur. *testi* < pers. *destī* (pers. *dest* »ruka«).

tèstīr, -íra, **tèstījer**, -a *m* (pers.) 1. *dozvola, dopuštenje.* — »Je li testir, moje age drage, / da ja smijem kolu i djevojkam'« (F. J. II 282); »brez testira pade pred vezira« (K. H. I 223); »Je li testijer, od Srijema Mato / Da strijelim na kupi jabuku? / Testijer ti, crni Ugarine!« (M. H. I 373).

2. *majstorsko pismo; proizvođenje kalfe za majstora; dozvola izučenom šegrtu da može obavljati zanat za koji se osposobio«.*

< tur. *testir* < pers. *destur.*

tèšbīh òlmasun! tèšpih òlmasun! interj. (ar.-tur.) *ne budi primijenjeno!*

< tur. *teşbih olmasın!* »ne budi prispodobljeno!« < ar. *täšbīh* »prispodobiti« i tur. *olmàsın!* imper. neg. 3 lice sing. od *olmak* »biti«.

tèštit *m* (ar.) *znak dupliranja slova u arapskom pismu, koji se stavlja iznad konsonanta koji se čita kao dupli.*

< tur. *teştit* < ar. *täštīd.*

tètik (tèftik) *m* (tur.) *luk, pero, opruga, odapinjač u puške ili revolvera.*

< tur. *tetik.*

tetìma *f* (ar.) 1. *dopunska prostorija, krilna prostorija u džamiji (u Begovoj džamiji u Sarajevu imaju dvije tetime: desna i lijeva).*

2. *predgrađe.*

3. *Nekoliko sela u Bosni nosi naziv Tetìma. To su sela dodijeljena gradskoj opštini, i u tim selima su stanovnici grada imali pravo drvarenja i paše za stoku.*

< tur. *tetimme* < ar. *tätimmä.*

tetrìvān, v. tahtarevan.

tetrèika, titrèika *f*, *trepetljika, vrsta ženskog nakita koji treperi.* — »Iz sindžira zlatne titreike, / Što ih kade ispod grla nose« (Vuk VII 66).

< tur. *titremek* »titrati, treperiti«.

Tèufīk, v. Tevfik.

tevábija *f* (ar.) *pratnja; pristalice, sljedbenici, istomišljenici.* — »I pobiše paši tevabiju« (Vuk VIII 57); »nego samo svoju tevabiju« (M. H. III 287).

< tur. *tevabi* < ar. pl. *täwābiʿ*, sing. *tābiʿ* »onaj koji slijedi«.
V. tabi biti.

tèvba, tèvbe, v. toba, tobe.

tèvdīl, v. tebdil.

tevećèli, indecl. adj. (ar.) *naprazno, besciljno.* — »tek, Ivane, neću tevećeli, što god bide dara zetovoga, / da mi dara niko ne dijeli« (Vuk II 530).

< tur. *tevekkeli* »naprazno, besciljno; slučajno« < ar. *täwäkkul* »predanje bogu, oslanjanje na boga« + ar.-pers. adj. suf. *ī*.
V. tevećelija, tevećelijast.

tevećèlija *m* (ar.) *naivčina; luckast čovjek, subudalast čovjek.*
< tur. *tevekkeli*, v. tevećeli.

tevećèlijast, adj. *luckast, subudalast.*
Izv. od tevećelija (v.).

Tèvfīk, Tèufīk, Tèfīk, Túfīk, -íka (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Tevfik*, muško ime < ar. *täwfīq* »naklonost, milost, potpora božja«.

tèvhīd (tèhvīd), -ída *m* (ar.) *1. muslimanski pomen za mrtve koji se sastoji u grupnom učenju pobožnih izreka i molitava. Obično se uči u kući umrle osobe na dan sahrane, na sedminu, četrdesetinu, na pola godine i na godinu.*
2. grupno derviško učenje pobožnih izreka koje se vrši sjedeći u krugu.
< tur. *tevhid, tevhit* < ar. *täwḥīd*, osn. zn.: »vjerovanje u jedinstvo božje«.

tevlìjet *m* (ar.) *zvanje mutevelije (upravnika) vakufa; upravljanje vakufom.*
< tur. *tevlijet* < ar. *täwliyä.*

Tèvrāt, -áta *m* (jevr.) *Tora, Sveto pismo starog zavjeta.*
< tur. *Tevrat* < ar. *Täwrā* < jevr.

tèvsija, v. tepsija.

tȅvter, v. tefter.

tèvtīš, v. teftiš.

téza, téze *f* (tur.) *tetka, materina sestra.* — »A Džehve mu doma ne bijaše, / Već u t e z e frengi kumaš veze« (Bajr. 16).
< tur. *teze, teyze.*

tézga, tȅzga *f* (pers.) *pult, banak u dućanu, krčmi ili bifeu ili na trgu (pijaci).*
< tur. *tezgâh* < pers. *destgāh*, v. terđah.

tèzgere *f*, pl. t. (pers.) *nosila, nosila za materijal (za kamen, ciglu, zemlju itd.).* — »pa ga meću u kožne t e z g e r e, jer je vezir plaho ostario« (F. J. II 345).
< tur. *teskere* »nosila« < pers. *deskere*. Neki predpostavljaju da je ova riječ došla od pers. *destgāre* »ručni tovar« (pers. *dest* »ruka« i pers. *gāre* »tovar«) ili od pers. *destgīre* (pers. *dest* »ruka« i pers. *gīre*, od inf. *giriften* »uzeti, uhvatiti«).

tèžāk-bàša *m* (srp.-hrv.-tur.) *najbolji i najvrijedniji težak u selu koji važi kao prvak — zemljoradnik. Prema njemu se upravljaju ostali seljaci u sjetvi, žetvi i ostaloj obradi zemlje. Ovakvih težak-baša bilo je ranije u mnogim mjestima Bosne i Hercegovine.*
Hibr. r.: druga kompon. od tur. *baş*, v. baš.

težákluk *m* (srp.-hrv.-tur.) *težački posao, zemljoradnja.*
Hibr. r.: sa tur. suf. *-luk, -lik.*

tȅžđāh, v. terđah.

tî, -íta *n* (ar.) *ime arapskog slova »ṭ«.*
< tur. *tı* < ar. *ṭā'*.

Tídža, v. Hatidža.

tìftik, adj. (ar.) *1. potpuno iscijepan, raspao se.* — »kao t i f t i k došlo od velike upotrebe«, tj. potpuno se raspalo.
2. »tiftik se učiniti« = raspasti se, pocijepati se u komadiće.
< tur. *tiftik* < ar. *täftīk* »drndanje, pucanje, čupanje vune ili pamuka«.

tìftik, tìvtik *m* (ar.) *vrsta čistog pamučnog platna.*
< tur. *tiftik* »dlaka od angorske koze; tanko platno (bez) za zavijanje rana« < ar. *täftīk* »drndanje, pucanje, čupanje vune ili pamuka«.

tìganj, -gnja *m* (grč.) *tava.*
< tur. *tığan* < grč. *tēganon.*

tilìprik, v. tiriplik.

tìlsum, tilìsum, tìlsun *m* (ar.) *mađijska tajna; tajni izgovor, znak, crtež i sl., kojim se kakva tajna čuva. Bez upotrebe tog mađijskog sredstva ne može se doći do tajne koja se krije.* — »Ona bije svake t i l i s u m e« (Vuk III 441); »Jer to je kod pantišpanje hrđav t i l s u m, da se nad njom, dok se umućuje, ne smije niko začuditi, jer ako se začudi, sigurno se neće urediti« (Zembilj II 97).
< tur. *tılsım* < ar. *ṭilsim, ṭilism.*

tìmār, -ára *m* (pers.) *1. njegovanje, čišćenje i uredno hranjenje konja.*

2. »*tìmār učiniti*« = očistiti konja češagijom, četkom. — »šarca svoga t i m a r u č i n i o« (M. H. III 19).

3. feudalni posjed, leno, spahiluk u Turskoj Carevini koji donosi godišnje do 20.000 akči. — »Car će nama t i m a r dati, / Brijaževo i Kreševo« (Ist. bl. II 244).

4. timári, pl., poljsko dobro, seoski posjed. — »otiš'o je Meho u t i m a r e« (M. H. X 30).
< tur. *tımar* < ar. *tīmār* »njegovanje bolesnika«.

V. timar-tefterdar, begluk-timar, timariti, istimariti.

timáriti, *čistiti konja češagijom i četkom.* — »gdje t i m a r i đogu u avliji« (M. H. III 363).
Izv. od timar (v.).

tìmār-teftèrdār, tìmār-deftèrdār, -ára *m* (pers.) *šef timarske službe koji vodi evidenciju timara i njihovih prihoda.* — »u careva t i m a r - t e f t e r d a r a« (K. H. I 16); »ja sam ćerka t i m a r - d e f t e r d a r a« (B. V. 1886 108).
< tur. *tımar defterdarı*, izft., v. kompon. pod timar i tefterdar.

timùrdžija *m* (tur.) *gvožđar.*
< tur. *timurcu* < tur. *timur* »gvožđe« + tur. suf. *-cu, -ci.*

tìra *f* (franc.) *vrsta boljeg prediva; bijeli pamučni konac za tkanje; dvostruko upredeni pamuk.*
< tur. *tire* < franc. *tirant.*
V. tiriplik.

tirìplik, tilìprik *m* (franc.-tur.) *vrsta bijelog pamučnog konca za tkanje; dvostruko upredeni pamuk.*
< tur. *tire ipliği*, izft. od tur. *tire*, v. tira i tur. *iplik* »konac«.

tìrit *m* (ar.) *1. nadjev za pite između jufki: smjesa od sitno izdrobljenog tijesta zamiješanog s maslom i jajima, koja se stavlja među jufke u baklavu; smjesa od izdrobljenog sira pomiješanog s kajmakom, koja se stavlja u pitu sirnicu.*

2. sitno isjeckana popržena džigerica kojom se nadijeva perad ili se daje kao prilog uz pečenje od peradi. — »Masni t i r i t metnuše preda se, / eto vama od t i r i t a grudi, / jagmite se o tučije volje« (Ist. bl. I 257).
< tur. *tirit, tirid* »popara, komadi hljeba politeni masnom vodom« < pers. *terīd* < ar. *ṯärīd.*

tirjáćija, tirjákija *m* (pers.) *strastveni pušač, strastveni kafedžija; uživalac opojnih droga.*
< tur. *tiryaki* < pers. *tiryākī.*
V. tirjaćiluk.

tirjaćìluk *m* (pers.-tur.) *strast za duhanom ili kafom; ogrezlost u pušenju duhana ili pijenju kafe.*

< tur. *tiryakilik*, v. tirjaćija + tur. suf. *-lik*.

titiz *m* (tur.) *škrtac, tvrdica.*
< tur. *titiz* »nervozan, ćudljiv; zanovjetalo«.
V. titizluk.

titizluk *m (tur.) škrtost.*
< tur. *titizlik*, v. titiz + tur. suf. *-lik*.

titrèika, v. tetreika.

tivtik, v. tiftik.

tóba, tèvba *f* i **tóbe, tèvbe** *n* (ar.)
1. pokajanje od grijeha.
2. »tóbē doći« = pokajati se i dalje ne činiti grijehe; kaže se: »t o b e d o š' o, svega se proš'o«.
3. »tóbē se dozvati« = proći se grijeha, popraviti se; okaniti se nekog rđavog posla. — »devet braće i devet sestara, / ne bi li s e t o b e d o z v a l o« (I. Z. II 71).
< tur. *tövbe* < ar. *täwbä*.
V. tobei-istigfar, tobe ja rabum!

tòbdžija, tobdžìluk, v. topčija, topčiluk.

tôbei-istigfār, -āra, *m* (ar.) *pokajanje i traženje oprosta od boga.*
< tur. *tövbe-i istiğfar* < ar. *täwbä*, v. toba i ar. *istigfār* »tražiti od boga oprosta«.

tóbe jā ràbum, tóbe estagfirùlāh!, interj. (ar.) *bože oprosti! (što rekoh). Kaže se kad se izgovori kakva griješna riječ.*
< tur. *tövbe ya Rabbım, tövbe estağfurullah!* < ar. *täwbä*, v. toba, ar. *yā* »o!« i tur. *Rabbım* »moj bože« (ar. *Rabb* »gospodar bog«); ar. *ästagfiru-llāh* »tražim od boga oprosta«.

tòjaga, tòljaga *f* (tur.) *batina, debeli štap.* — »Neki se đavo boji krsta a neki t o j a g e« (Vuk, Posl. 200); »A u drugoj drenova t o l j a g a« (K. H. I 139).
< tur. *toyağa* »debeli štap«.

tòka *f* (tur.) *kopča na kajišu — opasaču; kopča na ženskom pojasu.*
< tur. *toka.*
V. tokali, tokalija, toke.

tokàli, indecl. adj. (tur.) *s tokama, s pucama.* — »obukao je t o k a l i đečermu« (K. H. II 448).
< tur. *tokalı*, v. toka + tur. suf. *-lı*.

tòkalija *m* (tur.) *1. čeđerma ili džemadan s tokama.*
2. onaj koji ima na sebi toke; oklopnik. — »Pa on diže silnu svoju vojsku, / sve atlije i sve t o k a l i j e« (Vuk IV 206).
< tur. *tokalı*, v. tokali.

tòke, gen. **tôkā** pl. *f* (tur.) *1. poveće metalno puce.*
2. metalne pločice i dugmeta prišivena na prsima na đečermi ili džemadanu kao ukras (nekad služile kao oklop). — »u svakog su t o k e na prsima« (M. H. III 91). *Obično se tako naziva i sama đečerma s tokama.*
< tur. *toka.*

tòkmak *m* (tur.) *1. malj; glavat debeo komad drveta, kao mali topuz.* — »Tale huče, a t o k m a k o m tuče« (K. H. I 552).
2. željezni maljić na avlijskim vratima kojim se kuca i doziva.
3. gvozdeni dio mlina za kafu koji stoji u sredini mlina.
4. fig.: glupan, zvekan; glupak.
V. tokmakli šešana.

tokmàkli šešàna (tokmàli šešàna, tomàkli šešàna) *f* (tur.-pers.) *šešana (puška) tako nazvana zbog glomaznog drvenog kundaka.* — »u ruci mu t o k m a-

kli šešana« (K. H. I 203); »u ruci mu tokmali šešana« (M. H. III 492).
< tur. *tokmaklı şişane*, prva kompon. v. tokmak + tur. suf. *-lı*, a druga kompon. v. šešana.

tóla, v. dolija.

tòmake, -mākā pl. *f* (tur.) *žute ženske visoke mestve, kao čizme. Na njih su se oblačile papuče u obliku plitkih firala.* — »na nogam' joj kundurice, mislim tomake« (I. Z. II 42).
< tur. *tomak*.

tòmbak, tùmbak *m* (mal.) *zlatnožuta legura bakra sa 8—20% cinka od koje se izrađuju ibrici, leđeni, novci za ukras itd.*
< tur. *tombak* < mal. *tambāga*.
V. tombak-uzenđije.

tòmbak-uzènđije, tùmbak-uzènđije *f* (mal.-tur.) *uzenđije od tombak legure.* — »već vrančiću priteže dizgine, / a primiče tumbak-uzenđije« (K. H. II 505).
< tur. *tombak uzengi*, v. kompon. pod tombak i uzenđija.

tòmruk, pl. **tòmruci**, -ūkā *m* (tur.)
1. klada, panj, oblica, drvo za gorenje.
2. drveni vodovodni ćunak.
3. tomruci su bili u ranije doba neka vrsta drvenih okova za osuđenike, kažnjenike.
< tur. *tomruk*.
V. tomrukčija.

tomrùkčija *m* (tur.) *onaj koji prodaje ogrevna drva.*
< tur. *tomrukçu*, v. tomruk + tur. suf. *-çu, -çi.*

tȍp *m* (tur.) *1. top, poznato artiljerijsko oružje.* — »na topove i na toprakale« (K. H. I 73).
2. veći smotak (tuba) platna, štofa ili druge tkanine. — »Topovi beza, atlaza« (Gajret 1930, 172).
3. mehanizam mlina za kafu. — »Mehanizam mlina se izrađuje od čelika i od gvožđa. Naziva se »drob« i »top« (u Sarajevu) (GZM 1957 84).
< tur. *top*.
V. topčaga, topčibaša, topčija, topčiluk, tophana, toptan.

tòpal *m* (tur.) *čovjek sa jednom kraćom nogom, onaj koji je hrom. Od ovog je nastalo prezime Topálović.*
< tur. *topal*.
V. topalast.

tòpalast, adj. *hrom.*
Izv. od topal (v.).

Topálović, v. topal.

tòpčaga *m* (tur.) *zapovjednik jednog odreda topčija.* — *Od ovog je nastalo prezime Tòpčagić.*
< tur. *topçu ağası*, izft., v. kompon. pod topčija i aga.

Tòpčagić, v. topčaga.

tòpčibaša, tòbdžibaša *m* (tur.) *zapovjednik topčija.* — *Od ovog je nastalo prezime Tòpčibašić.*
< tur. *topçu başı*, izft. v. kompon. pod topčija i baš.

Tòpčibašić, v. topčibaša.

Tòpčić, v. topčija

Tòpčider *m* (tur.-pers.) *veliki park u blizini Beograda.*
< tur. *topçu deresi*, »topčijska dolina«, v. kompon. pod topčija i dera.

tòpčija, tòbdžija *m* (tur.) *artiljerac; onaj koji ispaljuje topove.* — »na topčije viku učinio« (K. H. II 43); »na tobdžije hršum učinio« (M. H. III 71); — *Od ovog je nastalo prezime Tòpčić.*
< tur. *topçu*, v. top + tur. suf. *-çu*.
V. Topčider.

topčìluk, tobdžìluk *m* (tur.) *topčijsko zvanje, topčijsko zanimanje.*
< tur. *topçuluk*, v. topčija + tur. suf. *-luk.*

töphana *f* (tur.-pers.) *tvornica za izradu topova; arsenal.* — »ti ćeš, care, do t o p h a n e sići«, »sa t o p h a n e cara čestitoga« (M. H. III 65, 86).
< tur. *tophane*, v. kompon. pod top i hane.

tòprak *m* (tur.) *zemlja; tlo; teritorija; zemljište, kućno ognjište; dom; domovina.*
< tur. *toprak.*

toprakàla *f* (tur.-ar.) *šančevi u kojima su ukopani topovi.* — »na topove i na t o p r a k a l e«, »s t o p r a k a l a kraljevi topovi« (K. H. I 73, 206).
< tur. *toprak-kale*, bukv. »utvrda od zemlje« (tur. *toprak* »zemlja« i ar. *qala*‹ »tvrđava«.

tòptan, tòpten, adv. (tur.) *sve skupa, sve zajedno, sve odjednom; na veliko (prodaja).*
< tur. *toptan*, sa značenjima kao u nas, v. top + tur. postpoz. *-tan, -den* »od«.

tòpuk, pl. **tòpuci,** -ūkā *m* (tur.) *potpetica u cipele; donji izbačeni dijelovi u nanula.*
< tur. *topuk* »peta«.

tòpuz *m* (ar.) *buzdovan; u početku drveni štap sa kvrgom na jednom kraju, kasnije kugla od gvožđa sa drvenim ili gvozdenim drškom.* — »u Alije t o p u z u šakama« (K. H. I 29).
< tur. *topuz* < ar. *däbbūs.*

törba i tórba *f* (tur.) *torba; vrećica koja se nosi obješena o ramenu.* — »Ako i prosim, t o r b e ne nosim« (Nar. bl. 16).
< tur. *torba* i *tobra.*

tòrlak *m* (tur.) *1. onaj koji se hvali, koji se razmeće.*
2. Torlak je brdo u neposrednoj blizini Beograda, iznad sela Kumodraža.
3. Torlak prezime.
< tur. *torlak* »neiskusan, neuk, nevješt mladić«.

tôv *m* (pers.) *gajenje, hranjenje stoke da postane debela i uhranjena.*
< tur. *tav* < pers. *tāb.*
V. tovan, toviti.

tóvan adj., *ugojen, dobro uhranjen.*
Izv. od tov (v.).

tòviti, *gojiti, hraniti radi odebljanja, radi utovljenja.*
Izv. od tov (v.).

töz, *m* (tur.) *prah, prašina;* »*toz od kafe*« = samljevena kafa, »*toz od šećera*« = sitni šećer.
< tur. *toz.*
V. tozluci, limuntoz.

tòzluci, -ūkā, **tòzluke,** -ūkā pl. t. (tur.) *dokoljenice od čohe ili sukna koje se sa strane skopčavaju.* — »na t o z l u c i h kovče i dizluci« (M. H. III 91): »u gaćama i u t o z l u k a m a« (K. H. II 489). — Tozlucima se u nekim krajevima naziva dio čakšira ispod koljena.
< tur. *tozluk*, v. toz + tur. suf. *-luk.*

träboloz, träbolos *m* (grč.) *svileni šareni pojas sa kitama na krajevima, koji se izrađivao u Siriji i za turske uprave uvozio u naše krajeve.* — »Košulju je t r a b o l o z o m utegla, i biserli p'jevac-paftam' opasala« (I. Z. I 103): »Vid' u mene t r a b o l o s a, Marušo!« (Muz. zap. Inst. 2279).
< tur. *trablus*, skraćeno od *trablus şalı* »šal sirijske izrade«

< ar. *Ṭarabulus* »grad u Siriji« < grč. *Trípolıs* »Tripolis«.

trabòzani *m* pl. (grč.) *debeli parmačići (kočići) kojima se ograđuju stepenice, sofe ili što drugo; balustrada.* — »pod njima je sofa načinjena, / naokolo šimšir- t r a b o z a n i«, »sve kočije od bila biljura, / sve po njima mavi- t r a b o z a n i« (M. H. III 216, 212).

< tur. *tırabzan, tırabzun* < grč. *trapésa.*

trȁmpa *f* (tal.) *zamjena predmeta za predmet, stvar za stvar; ugovor o zamjeni.*

< tur. *trampa* < tal. *tramuta.* V. trampiti.

trȁmpiti, *zamijeniti.*

Izv. od trampa (v.).

Travnìklija *m* (srp.hrv.-tur.) *Travničanin.* — »Oj Boga ti, momče T r a v n i k l i j a« (K. H. I 176).

Hibr. r.: sa tur. suf. *-li.*

treptèlija *f* (srp.hrv.-tur.) *grana kao ženski nakit.* — »da mi kuje t r e p t e l i j u, / i na ruke belenzuke« (V. M. 89).

Hibr. r.: našoj osnovi »trepta« (od inf. treptati) dodan tur. suf. *-li.*

trobòzani, v. trabozani.

trofànda *f* (pers.) *rano voće; voće koje prvo prispije (rano zri).*

< tur. *turfanda* < pers. *turfende.*

troškàli, indecl. adj. (srp.hrv.-tur.) *s troškom, skopčan s troškom; koji mnogo troši.*

Hibr. r.: od naše riječi »trošak« sa tur. suf. *-li.*

tùāf, tuáfli, v. tuhaf, tuhafli.

tùcak *m* (tur.) *zarobljenik, sužanj; zarobljenik koji ide po svijetu da skupi za sebe otkup radi oslobođenja. Otud glagol potucati se (v.).*

< tur. *tutsak* »zarobljenik« (< tur. *tutmak* »držati, prihvatiti, uhvatiti« itd.).

tûč *m* (tur.) *bronza.* — »Mujo kulu sejir učinio: / pokrivena t u č o m i pirinčom« (K. H. II 95).

< tur. *tuç, tunç.*

tuđìšāh, v. tugišah.

tùfāhije *f* pl. (ar.) *vrsta slatkog jela od jabuka: cijele jabuke oguljene i ukuhane u šećeru sa nadjevom od oraha ili badema.*

< tur. *tüffahiye* < ar. *tuffāḥiyyä* (< ar. *tuffāḥ* »jabuka« + ar. adj. suf. *-iyyä).*

túfān, -ána *m* (ar.) *potop; opšti potop.*

< tur. *tufan* < ar. *ṭūfān.*

tufègdžija, v. tufekčija.

tùfek *m* (pers.) *1. puška.*

2. puškar. — »i imade puška mletačkinja, / kojano je u Mletku kovata, / tri t u f e k a za petnaest dana« (Vuk III 440).

< tur. *tüfek, tüfenk* »puška« < pers. *tufenk* »oružje kojim se gađa«.

V. tufekčija.

Tufèkčić, Tufègdžić, v. tufekčija.

tufèkčija, tufègdžija *m* (pers.-tur.) *puškar; zanatlija koji popravlja puške.* — »To začule t u f e g d ž i j e« (Vuk V 413). — *Od ovog je nastalo prezime Tufèkčić i Tufègdžić.*

< tur. *tüfekçi,* v. tufek + tur. suf. *-çi.*

tûg, -úga, pl. **tȕzi,** gen. **tugóvā** *m* (pers.) *znak pašinskog dostojanstva: čelenka napravljena od šarenih dlaka konjske strune. Čin paše se razlikovao prema broju tugova. Paša s jednim tu-*

gom zvao se »birtuglija« (v.), s dva tuga »ićituglija« (v.), a s tri tuga »učtuglija« (v.). Sandžakbezi su bili birtuglije, beglerbezi ićituglije, a veziri učtuglije. Veliki vezir, sadrazam, imao je četiri ili pet tugova. — »b i r - t u g l i j e i i ć i - t u g l i j e, / velike paše u č - t u g l i j e« (K. H. I 47); »Evo tebi t u z i od meneka, / Odsele si Hasan-paša carski« (M. H. III 63).
< tur. *tuğ* < pers. *tūġ*, osn. zn.: »konjski rep«.
V. tugišah, tuglija.

tugìšāh, tuđìšāh, -áha *m* (pers.) *cvijet carska kruna, Fritillaria imperialis L.* — »ne padaj mi inje od oraha, / ne dolaz' mi miris od katmera, / od katmera i t u g i š a h a« (S. S. 37).
< tur. *tuğ şahı* »cvijet carska kruna«, v. kompon. pod tug i šah.

tùgjān, -ána *m* (ar.) *uživanje, raskošno življenje.*
< tur. *tuğyan* »obijest, pretjeranost« < ar. *ṭugyān* »osiliti«.
V. zatugjaniti.

tügla *f* (lat.) *cigla, opeka; crijep.*
< tur. *tuğla* »cigla« < lat. *tegula.*

tùglija *m* (pers.-tur.) *paša s tugom* (v. tug).
< tur. *tuğlu,* v. tug + tur. suf. *-lu, -li.*

tùhāf, tuháfli, (tùāf, tuáfli) adj. (ar.) *čudnovat, čudan, začudan.*
< tur. *tuhaf, tuhaflı* »čudnovat« < ar. pl. *tuḥāf,* sing. *tuḥfä* »dar, poklon« (+ tur. suf. *-lı).*

tùhmet *m* (ar.) *1. sumnja, osumnjičenje.*
2. potvora.
< tur. *töhmet* < ar. *tuhmä.*

tùjūr-šâh, -áha *m* (ar.-pers.) *kralj ptica. Koja se ptica misli pod ovim imenom nije mi poznato.* — »Po svakom joj selame spremaše, / po bulbulu i po t u j u r - š a h u« (Kurt I 163).
< tur. *şah-i tuyur* »kralj ptica«, pers. izft. od pers. *šāh,* v. šah, i ar. pl. *ṭuyūr,* sing. *ṭayr* »ptica«.

tülbe, v. turbe.

tülbent (tùnbet, tùmbet) *m* (pers.) *fino tanko platno koje se upotrebljava za čalme, za zavoje, za bošće itd.* — »Mi smo tebi ruho sakupili, / Crne zemlje i zelene trave, / Am-pamuka i b'jela t u l b e n t a«, »tad ga pokri zlatali t u l b e n t o m«. (Vuk V 532, III 27); »još se junak oženio nijesam, / t u m b e t - bošča ljubi mi ne treba« (Muz. zap. Inst. 1820).
< tur. *tülbent* < pers. *dülbend.*
V. tulbenta, tulipan, tumbetbošča, turban.

tülbenta *f* (pers.) *vrsta ženske kape.*
Izv. od tulbent (v.).

tülek *m* (tur.) *1. mali čovjek, čovjek malog rasta.*
2. jednogodišnji kobac zv. atmadža (v. G. Z. M. 1890 109).
< tur. *dölek* »karpuzica ili dinjica u bostanu«.
V. tulekast.

tülekast adj., *malena rasta;* kaže se: »ostao t u l e k a s t«, tj. nije uzrastao, ostao malog rasta.
Izv. od tulek (v.).

tulìpān, -ána *m* (pers.) *lala, Tulipa gesneriana L.*
< tur. *tülbent* < pers. *dülbend,* osn. zn.: v. pod tulbent, a fig. znači »lala«.

tülum *m* (grč.) *1. mješina.* — »Natoči mi jedan t u l u m vina, / Jedan t u l u m oka od dvanaes« (M. H. II 254).

2. *fig.: prazne glave, nesabran čovjek;* kaže se: »hajde, t u l u m e jedan«, »hajde, prazna mješino«.

< tur. *tulum* < grč. *tylemos.*

tùlumba *f* (tal.) *1. šmrk za crpljenje vode ili za gašenje požara; pumpa.*

2. vrsta slatkih zalivenih kolača u obliku malih krastavica, a rebraste kao šmrk, koje se prodaju u slastičarnicama, naročito onim orijentalnog tipa.

< tur. *tulumba* < tal. *tromba.*

tulùmbaz, v. daulbaz.

tumànli, indecl. adj. (pers.-tur.) *širok, prostran (kod nas se govori samo za gaće i dimije).* — »zape meni kovča od tozluka, / za njezine t u m a n l i dimije« (I. Z. II 95).

< tur. *tuman* »kratke, široke gaće« < pers. *tunbān* »gaće«. Tur. suf. *-li* dodan je u našem jeziku da bi se od imenice napravio pridjev.
V. tumanlije.

tumànlije (tumàjlije) *f* pl. t. (pers.-tur.) *široke šalvare, gaće ili dimije.*

Izv. od tumanli (v.).

tùmbak, tùmbak-uzenđije, v. tombak, tombak-uzenđije.

tùmbās, -ása *m* (pers.) *ponton; vrsta čamca.* — »na Dunavu t u m b a s preturiti« (K. H. I 38).

< tur. *tombaz* »ponton« < pers. *dum* »rep, kraj, krma« i pers. *bāz* »koji se igra«.

tumbèćija, tunbèćija *f* (tal.) *biljka Nicotiana glanca R. Grah., fam. Solanareae. List ove vrste duhana puši se na nargilu i, za razliku od pušenja pravog duhana, prije pušenja se ovlaži. Uspijeva u Maloj Aziji i zemljama Blistog Istoka.* — »Kavu piju, tutun pripaljuju, / Proz nargilu tegle t u m b e ć i j u« (Vuk VI 321).
< tur. *tömbeki* < pers. *tenbākū* < tal. *tabacco* »duhan«.

tùmbet, v. tulbent.

tùmbet-bȍšča *f* (pers.) *vrsta bošče kojom su se muslimanke pokrivale (u koju su se zavijale).* — »još se junak oženio nijesam, / t u m b e t - b o š č a ljubi mi ne treba« (Muz. zap. Inst. 1820).

Slož. od tumbet, v. tulbent i bošča (v.).

tùmruk, tùmruci, v. tomruk, tomruci.

Tùna *f, tursko ime za rijeku Dunav.* — »T u n a jeste mutna i krvava« (Vuk, Rječnik).
< tur. *Tuna.*

tùnus-fȅs, tùnos-fȅs, tùnofes *m* (ar.) *vrsta fesa koji je visok i nosio se nenakalufljen, pošto je od debljeg materijala. Nosili su ga jedno vrijeme turski oficiri, a u Bosni zanatlije i mladi momci. U groblju kod Careve džamije u Sarajevu ima nišana na kojima su isklesani oblici ovih fesova.* — »T u n o f e s a na oči namakne« (Vuk V 226); »Zlatan fermen Mehmed Uzunića, / t u n o f e s i ć Sunaefendića« (Ašikl. 70).
< tur. *Tunus fesi* »tuniski fes«, izft. < ar. *Tūnis* i *fes* (v.).

tȗr, -úra *m* (tur.) *onaj prošireni dio straga u čakšira, šalvara ili gaća i uopšte onaj dio donje odjeće ispod stražnjice; stražnjica.* »Derem nogavicu, pa krpim t u r« (Vuk, Posl. 58); »kratka t u r a dugih nogavica« (K. H. II 306); »Udovice, popišana t u r a, / neću tebe dok

imade cura« (Muz. zap. Inst. 2252).
U tur. jeziku u ovom obliku i izgovoru ova riječ ne postoji, ali je bez sumnje turskog porijekla i vjerovatno je izvedena od prez. osn. inf. *oturmak* »sjesti«: *otur*, pa otpalo »o«, ili od tur. *potur*. »nabran, sa naborima, srozan«, pa otpalo »po«.
V. turli.

tùra *f* (tur.) *1. monogram, grb osmanskih sultana, koji stoji na početku svakog fermana. To je arapskim slovima vješto napisano i složeno u posebnom obliku ime i titula vladajućeg sultana. Po obliku sve su ture slične.* — »Ti 'š na ferman t u r u udariti« (M. H. III 16).
2. ona strana kovanog novca na kojoj se nalazi tura, odnosno lik i ime vladara.
< tur. *tura, tuğra* < starotur. *tuğrul* »vrsta sokola koji se pripitomljen upotrebljava za lov.
V. tura-jazija, turali.

tùra *f* (tur.) *1. svitnjak, snopić (štrangla) svile za vez, konca ibrišima, pamuka (jedna tura pamuka ima 6 kančela) itd.* — »Uhvati se za tri pletenice, / kao za tri t u r e ibrišima« (M. H. I 64): »Imam kose, t u r u ibrišima« (Vuk V 342); »U aršiji t u r e svile, jesi li vidio?« (Muz. zap. Inst. 2054).
2. zasukani rubac ili marama, često sa zavezanim uzlom na kraju, kojim se u nekim društvenim igrama tuče po dlanu onaj koji pogriješi u igri.
< tur. *tura.*

tùra-jàzija *f* (tur.) *u dječjoj igri bacanje kovanog novca uvis i pogađanje da li će u novca, kad padne na zemlju, biti gore okrenuta strana s oznakom ture, grba ili lika vladara, ili strana na kojoj je naznačen broj (jazija) vrijednosti novca.* — »Igrači se podijele u dva tabora i bacaju »suvo-mokro« ili »t u r a - j a z i j a«: ko će igru da počne« (Miodrag. 244).
V. kompon. pod tura i jazija.

turàli, indecl. adj. (tur.) *sa turom, koji ima turu.* — »nek se pišu t u r a l i fermani« (K. H. I 58); »Ostav', pobro, t u r a l j i perčina, / Ko što turski nose bajraktari!« (Lord 15).
< tur. *tuğralı* i *turalı,* v. tura + tur. suf. *-lı.*

turàli, v. turli.

turàlija *m* (tur.) *onaj koji ima turu na sebi.* — »Mula Idriz paru carevicu, / Turhanija paru t u r a l i j u« (Muz. zap. Inst. 3260).
< tur. *turalı, tuğralı,* v. turali

tùrbān, -ána *m* (pers.) *ćalma, saruk.*
< njem. *Turban* < tur. *tülbent* < pers. *dülbend.* V. tulbent.

tùrbe (tùlbe) *n* (ar.) *mauzolej, natkrivena grobnica.* — »a kad care t u r b e načinio« (M. H. III 96): »I vezir ga beše ukopao, / I vezir mu t u l b e načineo« (Lord 274).
< tur. *türbe* < ar. *turbä.*
V. turbedar.

turbèdār, -ára *m* (ar.-pers.) *čuvar turbeta koji se brine o njegovom održavanju i čistoći.*
< tur. *türbedar,* v. turbe + pers. *-dār,* prez. osn. od inf. *dāšten* »imati, držati«.

Tùrčin, tùrčin *m* *1. pripadnik turske nacije.*
2. turčin u nar. pjesmi a, često, i u običnom govoru znači musliman: »vlah i t u r č i n« = nemusliman i musliman.
Izv. od našeg turcizma »Turk« i »Turkuša« (v.) i stoga je »č«

a ne »ć«, kako bi bilo da je izvedeno direktno iz tur. *Türk*. V. Turćija, turćija, turkovanje, turkovast, turkovanluk.

Tùrćija, Tùrkija *f* (ar.) *Turska*. — »E Turćiji zemlji dojadiše« (Vuk VI 163); »da preturim u zemlju Turćiju« (K. H. I 206).

< tur. *Türkiye* »Turska« < ar. *turkiyyä* »ono što pripada Turčinu« (ar. *Turk* »Turčin« + ar. adj. suf. *-iyyä)*.

tùrćija *f* pl.: **turćìjāt**, -áta (ar.) *turska melodija, arija, turska pjesma*. — »i uz đerđef turćiju poteže. / Podigla je tanko glasovito, / te je staru probudila majku« (K. H. II 190); »ćemanetom i šarkijom, / i svojijem turćijama« (Vuk I 397).

< tur. *türkiye*, pl. *türkiyât* < ar. *turkiyyä*, pl. *turkiyyāt* (ar. *Turk* »Turčin« + ar. adj. suf. *-iyyä, -iyyāt)*.

Tǜrk, Tùrkuša *m* (ar.) *Turčin*.
< tur. *Türk* < ar. *Turk*.
V. turkesati.

turkèsati, *govoriti turski*.
Izv. od Turk (v.).

Tùrkija, v. Turćija.

turkovánluk *m* (ar.-tur.) *islamska pobožnost*.
< tur. *türkolanlık (türk-olanlık)* < tur. *türkolan* »onaj koji je Turčin« + tur. suf. *-lık*.

turkòvānje *n*, *življenje po islamskim propisima, provođenje islamske pobožnosti*. — »O Turčine, tako t' turkovanja / I tako ti Boga velikoga« (M. H. IV 333); »sve mu Fata uči turkovanju« (K. H. I 444).
Izv. od Turk (v.).

tùrkovast, adj., *pobožan*.
Izv. od Turk (v.).

Tùrkuša, v. Turk.

túrli, turàli, indecl. adj. (tur.) *sa turom, ono što ima tur*. — »štono plete kosu široko, / što nosi turli dimije« (Beh. IX 159); »zakači se, draga, kovča od čakšira, / za njezine, draga, turali dimije« (Sevd. 63).
Izv. od tur (v.) + tur. suf. *-li*.

tùrlija *f* (tur.) *vrsta ćevaba od zeleni: rezano povrće (krompir, paradajz, paprika i dr.) pomiješano s mesom i na tihoj vatri vareno*.
< tur. *türlü*, osn. zn.: »vrsta, sorta, rod«.
V. turlu-turlu.

tùrlu-tùrlu, tùrli-tùrli, adv. (tur.) *raznovrsno, razno-razno*. — »Ima ih turli-turli« (Zembilj II 41).
< tur. *türlü türlü*.

turnàdžibaša *m* (tur.) *starješina, zapovjednik turnadžija*.
< tur. *turnacı başı*, v. kompon. pod turnadžija i baš.

Turnàdžić, v. turnadžija.

turnàdžija *m* (tur.) *rod janjičarske vojske. Turnadžije su obilazile pokrajine Turske Carevine i odabirali adžami-oglane, v. adžami oglani*. — *Od ovog je došlo prezime Turnàdžić*.
< tur. *turnacı*, osn. zn.: »lovac sa ždralovima, onaj koji dresira pripitomljene ždralove za lov« (tur. *turna* »ždral« + tur. suf. *-cı.)*.

tùrpija *f* (tur.) *stolarska i bravarska alatka za struganje drveta i željeza, rašpa*.
< tur. *törpü*.
V. turpijati.

turpìjati, *strugati turpijom*.
Izv. od turpija (v.).

tùršija *f* (pers.) *ukiseljeno voće ili povrće.*
< tur. *turşu* < pers. *turš, turuš* »kiselo«.

tùrundža i **tùrūndža** *f* (ar. i pers.) *vrsta narančе, Citrus aurantium var, amara L.* — »Rasla tunja i t u r u n d ž a« (GZM 1907 243); »T u r u n d ž a je kraj dženeta rasla« (Muz. zap. Inst. 2803).
< tur. *turunç* < ar. *turunğ* ili pers. *turunğ* (u oba jezika u istom obliku i izgovoru, a korijenski iz kojeg je od. ova dva jezika nisam mogao ustanoviti).
V. turundži.

turùndžī, indecl. adj. (ar.) *čisto narančaste boje, boje turundže.* — »Ej momčiću, t u r u n d ž i fesiću« (I. Z. III 210).
< tur. *turunçu,* v. turundža + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

tùtar *m* (tur.) *veoma mali kružić koji u arapskom jeziku označava gdje treba vezati slova u izgovoru.*
< tur. *tutar* »koji drži« imperf. 3 lice sing. od inf. *tutmak* »držati«.

tùtija *f* (tur.) *zalog, založena stvar.* — »Ja mi pošlji od gradova ključe, / I Stevana u t u t i j u sina« (Petran. 273).
< tur. *tutu.*

tùtija *f* (pers.) *cink.*
< tur. *tutya* < pers. *tūtyā, tūtiyā.*

tùtisati, -išēm, *držati.* — »Turci vašeg sulha ne t u t i š u« (Muz. zap. Inst. 61).
< tur. *tutmak* »držati«.

tùtkal *m* (tur.) *ljepilo koje upotrebljavaju stolari i cipelari.*
< tur. *tutkal.*
V. tutkaliti, pritutkaliti.

tùtkaliti, *lijepiti nešto tutkalom, prilepljivati.*
Izv. od tutkal (v.).

tùtkun *m* (tur.) *onaj koji je tup, nesnalažljiv, ograničen.* — »Ili si zuđur kesom ili t u t k u n sobom« (Vuk, Rječnik).
< tur. *tútkun.*

tùtun *m* (tur.) *duhan.* — »kavu piše, t u t u n zapališe« (Vuk IV 351).
< tur. *tütün.*
V. tutundžija, tutun-kesa.

tutùndžija *m* (tur.) *duhandžija, onaj koji se bavi duhanom.* — »Kahvedžije kahvu donesoše, / t u t u n d ž i j e bojali čibuke« (K. H. I 245).
< tur. *tütüncü,* v. tutun + tur. suf. *-cü, -ci.*

tùtun-kēsa, **tùtun-ćēsa** *f* (tur.-pers.) *duhanska torbica, duhan-kesa.* — »Na kapce ih istrgoše, / oni grade t u t u n - k e s e« (Vuk V 447).
< tur. *tütün kesesi,* izft., v. kompon. pod tutun i kesa.

tuvânā, adv. (pers.) *lijepo, blago; u izobilju;* kaže se: »bogme je tebi t u v a n a«.
< tur. *tüvana* »moćan, snažan« < pers. *tuwānā* »moćan, snažan«.

tûz *m* (tur.) *so.*
< tur. *tuz.*
V. Tuzla, tuzluk.

tûzi, v. tug.

Tûzla *f* (tur.) *ime grada u sjevernoj Bosni.*
< tur. *Tuzla* < tur. *tuzla* »solana, mjesto gdje se vadi so«.

tùzluk *m* (tur.) *slanik, posuda u kojoj se drži so.*
< tur. *tuzluk,* v. tuz + tur. suf. *-luk, -lik.*

tvrdìčluk *m* (srp.hrv.-tur.) *škrtost.* Hibr. r.: od naše riječi »tvrdica« + tur. suf. *-luk.*

U

uàgditi (se), *ukuhati, špinovati (šećer),* kaže se: »šećer se u a g d i o«.
Izv. od agda (v.).

uajáriti, v. ajariti.

ubehútiti se, ubevútiti se, *1. smiriti se, utajiti se.*
2. obeznaniti se.
Izv. od behut, bevut (v.).

uberbátiti se, uberebátiti se, *isprazniti crijeva u gaće, ulitati se.*
Izv. od berbat (v.).

ùč *m* num. (tur.) *broj 3.* Na pitanje: »koliko je sati?« kaže se »sahat u č«, tj. tri sata.
< tur. *üç.*
V. uč-dživar, učkantalija, učkat, učkatica, učtuglija, učundži.

ùč-džìvār, ùč-džèvār, -ára *m* (tur.-ar.) *tri krajišta, tri okolišta.* — »sve seine oko Carigrada, / u č - d ž e v a r a od Zapada grada, / Tatarima ispod Gore Svete« (Vuk III 52).
< tur. *üç civar,* v. uč i dživar.

ùčiti èzān, v. ezan.

ùčkanatlija *f* (tur.) *pojas tropolac, obično svileni pojas tropolac.*
< tur. *üçkanatlı* < tur. *üç* »tri«, tur. *kanat* »krilo; pola« tur. suf. *-lı.*

ùčkat, adj. (tur.) *trostruk, od tri reda, od tri sprata.* — »uskopati u č k a t meterizi« (K. H. I 66).
< tur. *üçkat,* v. kompon. pod uč i kat.

ùčkatica *f* (tur.-srp.hrv.) *trospratnica; trostruki ukras.* — »Od tekaca često su se pravile razne ukrasne kombinacije. Kombinacija od tri kolića zvala se »u č k a t i c a« (GZM 1956 158).
< tur. *üçkat* (v. učkat) + naš dodatak »-ica«.

ùčkur *m* (tur.) *svitnjak, gatnjak, uzica kojom se vežu u pasu gaće, šalvare ili dimije.* — »kud ih veže, da je ne preteže, / da joj u č k u r ne odnese t'jela« (K. H. II 256); »Od u č k u r a do grla bijela«, »Preskoči mu u č k u r od čakšira« (Lord 100, 315).
< tur. *uçkur* < tur. *iç kur* »unutrašnji pojas« (tur. *iç* »unutrašnji« i tur. *kur* »pas, pojas«).
V. učkurluk.

učkùrluk *m* (tur.) *1. obašva u čakšira ili šalvara kroz koju se uvlači učkur.* — »Od daraka i od nastavaka, / Od učkura i od u č k u r l u k a« (Vuk V 446).

2. zadjeljani štapić pomoću koga se uvlači svitnjak u obašvu, < tur. *uçkurluk,* v. učkur + tur. suf. *-luk.*

učtùglija *m* i **učtùgli,** indecl. adj. (tur.-pers.) *paša ili vezir sa tri tuga (v. tug).* — »i velike paše u č - t u g l i j e (K. H. I 47); »sastavio sto i dvadest paša / i četr'est u č t u g l i vezira« (Vuk III 92).
< tur. *üçtuğlu,* v. kompon. pod uč i tug + tur. suf. *-lu, -li.*

učùndžī, indecl. num. (tur.) *treći.* < tur. *üçüncü.*

učùrisati, -išem, *upropastiti, potrošiti u besposlicu.*
< tur. *uçurmak* »pustiti u zrak; odnijeti« itd.
V. učurum.

učùrum *m* (tur.) *provalija, strmina, strm i opasan put.*
< tur. *uçurum.*

ùčustiti se, *obući se i obuti tako da se bude čust, tj. spretan i okretan.*
Izv. od čust (v.).

ućáriti, *zaraditi.*
Izv. od ćar (v.).

ućelepíriti, *upljačkati.*
Izv. od ćelepir (v.).

ùćertiti, *krajeve greda urezati i onda te krajeve unakrst sastaviti. To se radi pri građenju zgrada—brvnara.*
Izv. od ćertovi (v.).

ućmètisati, v. hućmetisati.

ūd, gen. úda, *m* (ind.) *vrsta mirisavog drveta za kađenje, porijeklom iz Indije, Aloëxilon Agallochum Lour. (Cymometra Agallocha Spring., Aquilaria Agallocha Roxb. Hadžije ga donose iz Arabije. Stavlja se na žeravicu i kadi se obično prilikom učenja mevluda i hatmi, a stavlja se i u sanduke radi zaštite tkanina i odijela od moljaca.*
< tur. öd < ar. *ʿūd,* ind. porijekla.

ùdefiti, *ublažiti, smalaksati, popustiti; zaustaviti.* Kaže se: »bolovi su mu malo u d e f i l i«.
Izv. od defiti (v.).

udúčije, v. hudučije.

ùdūd, ùdūt, v. hudut.

u dumánu biti, *biti zamagljenih misli, biti u brizi, v. duman.*

ùdumkinja, *ovca koja se ne mrči, jer je polno neodređena.*
Izv. od hadum, adum (v.).

udùzeniti, odùzeniti, *dotjerati, urediti, uljepšati.* — »nema jadna ko će je odjeti, / i za kolo l'jepo o d u z e n i t i (I. Z. II 100).
Izv. od duzeniti (v.).

ùdžera, v. hudžera.

ùdžeriti, *priskrbiti, postići kakvu korist u džeru.*
Izv. od džer, džeriti (v.).

ùdžet, v. hudžet.

ùdžiltiti, *ukoričiti, uvezati knjigu.*
Izv. od džilt (v.).

ùđuture adv., *isto što i đuture (v.).*

ufitíljiti (se) *1. usukati (se).*
2. fig.: oslabiiti i smršati (tj. postati tanak kao fitilj).
Izv. od fitilj (v.).

ūgur *m* (tur.) *1. sreća, dobro, blagoslov.*
2. amulet protiv uroka, kao što su plavi bondžuci i sl. — »Pa ispravi vranca od mejdana, / Donese mu čule s u g u r i m a« (K. H. II 568).
3. »ugur (ugar) preturiti« = zaželiti sreću, zaželiti sretan put. — »Jedan drugom u g u r p r e t u r i s m o«, »Jedan drugom

u g a r p r e t u r i š e, / Pa pređoše preko polja ravna« (Lord 84, 164).

< tur. *uğur*.

V. ugur! ugurlarosum! ugorola! ugursuz, ugursluzluk.

ŭgur! interj. (tur.) *sretno! dabogda prema dobru! (kaže se kad se što razbije, prolije itd.).*

Skraćeno od ugorola! (v.).

ŭgorālā! v. ugurola!

ugurlàrōsum! interj. (tur.) *neka je sretno! u sto dobrih časa (pošao)!*

< tur. *uğurlar olsun!* < tur. *uğurlar*, pl. od *uğur* (v. ugur) i tur. *olsun!*, imper. 3 lice sing. od *olmak* »biti«.

ŭgurōlā! (ŭgurālā!) interj. (tur.) *sretno! sretan put!* — »ti si bolan joldžija, u g u r a l a Avdija!« (Nar. bl. 314).

< tur. *uğur ola!*, v. ugur + tur. *ola!*, optat. 3 lice sing. od *olmak* »biti«.

ugùrsuz (pogr. **gùrsuz**) *m* (tur.) *nevaljalac, nesretnik; nesređen, zapušten čovjek.* — »U g u r s u z i! Mi s vama kao s dobrim ljudima, sa svom učtivošću, a vi nama novac?« (Šol. I 516); »traži njemu u g u r s u z a — kaošto je on, / a dilbera ja ću mene — kao što sam ja« (Vuk I 316).

< tur. *uğursuz* »nesretan, koban«, v. ugur + tur. postpoz. *-suz, -siz* »bez«.

V. ugursluzluk, pougursuziti se.

ugursùzluk *m* (tur.) *nevaljaština, neurednost, zapuštenost, nesređenost.*

< tur. *uğursuzluk*, v. uguršuz + tur. suf. *-luk*.

uhambìrati, *isto što i pohambirati (v.).*

ùhapsiti, ùapsiti, ùhavsiti, ùavsiti, *zatvoriti, lišiti slobode.* — »ja bih znala kog bi u h a v s i l a« (Ašikl. 61).

Izv. od hapsiti (v.).

uharáčiti, uaráčiti, *obavezati na plaćanje harača.* — »U a r a č i mjesta i gradove, / I zatvori t'jesne Dardanele« (Vuk VII 421).

Izv. od harač (v.).

uharúniti se, *zainaditi se, isticati tvrdoglavost.*

Izv. od harun (v.).

uhásuliti (se), uásoliti (se), *urediti (se).* — »... dok je pitu toliko u h a s u l i l a, da je bila makar u svojatluku s pravom alvom« (Zembilj II 33); »Zemlja se gazi obema nogama, pri čemu se drvenom lopatom zgrće na sredini, dok se dobro nê »u a s o l i«, što traje jedan sat« (GZM 1957 23).

Izv. od hasul (v.).

ùhasumiti se, ùzhasumiti se (ùasumiti se), *početi gajiti mržnju i neprijateljstvo prema nekom.*

Izv. od hasum (v.).

uházuriti, *pripremiti.* — »je l' mi svekar dibu izabrao, / je l' mi dragi sve u h a z u r i o« (I. Z. IV 247).

Izv. od hazur, hazurati (v.).

uhèftati se, *raditi na redu po sedmicu dana, uređati se po sedmicama.*

Izv. od hefta (v.).

uheláćiti, *upropastiti, uništiti.*

Izv. od helać (v.).

uheláćiti se, *isprazniti crijeva u gaće.*

Izv. fig. od uhelaćiti (v.).

u inât, adv. (srp.hrv.-ar.) *usprkos.*
< ar. *ʿinād*, v. inad sa našom prep. *»u«*.

ùisati, v. ùjisati.

uišćiliti, *izabrati na osnovu promatranja i rasuđivanja (napr. djevojku); pogoditi gdje je prsten (u igri prstena).*
Izv. od išćiliti (v.).

ujàgmiti, *ugrabiti, dočepati se nečega.* — »u avliji pa se pojagmiše, / od Alije konja u j a g m i š e«, »od dizdara knjigu u j a g m i š e« (M. H. III 368, 45).
Izv. od jagma, jagmiti (v.).

ujàračiti, *pripremiti konja za trku, istrenirati konja.*
Izv. od jarak, jaračiti (v.).

ùjdisati, v. ujisati.

ujdùrisati, **uzdùrisati**, *udesiti, urediti, namjestiti, pripraviti.* — »Nego pod tim protežiranjem misli presvjetli, da bi bosanska vlada trebala tako u j đ u r i s a t i, da...« (Zembilj II 12).
< tur. *uydurmak* »udesiti, podudariti, složiti« itd.

ujdùrma *f* (tur.) *smicalica, spletka, podvala.*
< tur. *uydurma* »udešavanje, podudaranje«.

ùjgun adj. i adv. (tur.) *1. prikladan, dopadljiv.*

2. odgovara, skladno.

< tur. *uygun* < tur. inf. *uymak*, v. ujisati.

ùjisati, **ùisati**, **ùjdisati**, *1. dolikovati, priličiti, odgovarati, pristajati nekom nešto.* — »Kad ja metnem po čelu rubije, / u i š e mi čelu i obrvam'« (B. V. 1886 107); »Daj, Limune, dvije puške male, / da ja vidim bi l' mi u i s a l e« (Vuk III 458); »Hajd' donesi elmas prstenove, / da utakne ljepotica Fata, / da ja vidim bi l' joj u j i s a l o« (Nar. bl. 247); »kako joj je mladoj u j d i s a l o« (M. H. X 75).

2. pristajati za nekim, slijediti nekog.
< tur. *uymak* »povesti se, pristajati, slagati se, podudarati se«.

ùjmaz, indecl. (tur.) *ne dolikuje, ne priliči, nedostojno je.* — »a u j m a z je begu Alibegu, / da on moli nanovo divojku« (M. H. X 29).
< tur. *uymaz* »ne dolikuje, ne ujiše«, v. ujisati.

ukabúliti, v. okabuliti.

ù kàfāz, **ù kàfās**, indecl. *kariran, mrežast.* — »platno u kafaz«; »Surahije i ibrici se ne mogu zamisliti bez zvijezda i ružica, a za brdake je gotovo pravilo da imaju »granu« i »u k a f a z« (mrežasti trapez)« (GZM 1956 104).

Izv. od *kafez* (s.) s našom prepoz. *»u«*.

ukajáriti, *udesiti nešto prema pravoj mjeri, dotjerati nešto na pravu mjeru.*
Izv. od kajáriti (v.).

ùkajtiti, **ukàjititi**, *1. zapisati, zabilježiti.*

2. upisati u zemljišnim knjigama prenos prava vlasništva na kupca; kaže se: »kuću sam u k a j t i o pola na sebe, a pola na brata«.
Izv. od kajtiti (v.).

ukàlufiti, **ukàlupiti**, *odijelo ili tkaninu lijepo složiti da bude zategnuto i upeglano.*
Izv. od kaluf, kalufiti (v.).

ùkavziti, **ùkamziti**, *napraviti kamze na nožu, sablji itd.; okovati željezni držak od noža, sablje itd. drvetom, kosti ili nečim drugim.*
Izv. od kamza, kavza (v.).

ukaráriti, *izravnati, dotjerati kako treba.*
Izv. od karar (v.).

ûkarziti, *uzajmiti, posuditi.* Izv. od karz, karziti (v.).

ùkoj, indecl. adj. (srp.hrv.-tur.) *zatvorena (boja);* kaže se: »u k o j mavi, što ne plavi«, tj. zatvoreno plave boje što neće isplaviti.

Hibr. r.: naša prepoz. »*u*« i tur. *koyu* »zatvorena (boja)«.

ukònačiti, *primiti nekog na prenoćište, pripremiti nekom konačište.*

Izv. od konačiti (v.).

ukòpčati, *1. sapeti kopčama.*

2. fig.: shvatiti, razumiti. Izv. od kopča (v.).

ûksuz, òksuz *m* (tur.) *siroče bez oca i majke; čovjek samac, bez ikoga svoga.*

< starotur. *ög,* vulg. *ök* i *öğe* »mati; prsa« + tur. postpoz. *-süz, -siz* »bez«.

ukúbet *m* (ar.) *nesreća, božja kazna.*

< tur. *ukubet* »nesreća, božja kazna« < ar. *ʿuqūbä* »kazna«.

ûlak *m* (tur.) *glasonoša, kurir, poštar.* — »ona pita dva u l a k a mlada, / Koje dobro dva u l a k a mlada?« (Vuk I 627).

Od ovog je nastalo prezime Ûlak.
< tur. *ulak.*

Ûlak, v. ulak.

ûlār, v. jular.

ùlček *m* (tur.) *zapreminska mjera za žito; kutija kojom se mjeri žito; različite je težine prema pojedinim krajevima (u Livanjskom Polju ulček je mjera od 40 oka težine).*
< tur. *ölçek.*

ùlčija *f* (tur.) *1. mjera.* — »U l č i j a je mera za odmeravanje ploha i potrebnih dimenzija za mlin kafeni. To je jedna drvena daščica, koja je ekserima izdeljana na mere« (GZM 1957 73).

2. štap kojim se mjeri dužina mrtvaca, da bi se znalo koliki treba iskopati grob.

< tur. *ölçü* »mjera«.

ùlće *n* (tur.) *država, zemlja, teritorij države.*
< tur. *ülke.*

ulèfa (ulèva) *f* (ar.) *plata, obično vojnička plata ili prinadležnosti spahije.* — »Evo punih sedam godin dana / Ti na Bosnu ne šalješ u l e f e« (M. H. III 15); »al' tako ti u l e v e od kralja, / i tako ti leba carevoga« (Vuk II 470).

< tur. *ulûfe* »vojnička plata« < ar. *ʿulūfä* »hrana za konje«.

ulèma, *f,* kao sing. i kao pl. (ar.) *muslimanski vjerski učenjak, muslimanski vjerski učenjaci, muslimansko učeno sveštenstvo.* — »Dok u l e m a najposl'je izađe« (K. H. I 96).
< tur. *ulema* < ar. pl. *ʿulämā',* sing. *ʿālim,* v. alim.
V. reisul-ulema, Ulema-medžlis.

Ulèmā-mèdžlis *m* (ar.) *glavni islamski vjerski organ jedne pokrajine ili republike, preko koga se vrši uprava i nadzor nad islamskim vjerskim i vjersko-prosvjetnim životom. Jedan Ulema-medžlis je postojao u Sarajevu, a drugi u Skoplju.*
< tur. *ulema meclisi,* tur. izft., v. kompon. pod ulema i medžlis.

ulèva, v. ulefa.

Ûlfeta (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Ülfet,* žensko ime, »Ljubav« < ar. *ulfä* »ljubav, prijateljstvo, slaganje«.

ùlīšte, v. uljište.

ulùtma, v. unutma.

Ulvíja (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Ulviye*, **žensko ime,** »Uzvišena« < ar. *ʿulwiyyä* »uzvišena«.

uljànīk, -íka, *pčelinjak.*
Vjerovatno od tur. *oğul* (č. *oul)*, skraćeno od tur. *oğul arısı* »mlada pčela, roj«.
V. uljište.

ùljīšte *n*, *košnica, trnka.*
Vjerovatno od tur. *oğul* (č. *oul)*, skraćeno od tur. *oğul arısı* »mlada pčela, roj«.

ùljum *m* (tur.) *smrt.*
< tur. *ölüm.*
V. uljum-hasta, uljum-hastaluk.

ùljum-hàsta *f* (tur.-pers.) *smrtni bolesnik, bolesnik na smrti.*
< tur. *ölüm hasta*, v. uljum i hasta.

ùljum-hastàluk *m* (tur.-pers.) *smrtna bolest.*
< tur. *ölüm hastalık*, v. uljum i hastaluk.

Ūma, v. Umihana.

ùmet *m* (ar.) *narod; sljedbenici jednog pejgambera.*
< tur. *ümmet* < ar. *ummä.*
V. umeti-Muhamed.

umetèriziti se, *ušančiti se.*
Izv. od meteriz (v.).

ùmeti-Muhàmed *m* (ar.) *narod Muhamedov, muslimani.* — »Turci viču: »U m e t i M u h a m e d!« / Srbi viču: »Za vjeru rišćansku« (Vuk IV 173).
< tur. *ümmet-i Muhammed* »Muhamedovi sljedbenici, muslimani« (pers. izft.), v. kompon. pod umet i Muhamed.

ùmīd, -ída, *m* (pers.) *nada, uzdanje.*
< tur. *ümit* < pers. *umīd.*

Umihána, Umijána, hipok. **Ūma, Ūmija** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Ümmühani*, žensko ime < ar. *Ummu-hānī*, počasni nadimak (ar. *kunyä)* sestre Hazreti Alije, četvrtog halife.

Ūmija, v. Umihana.

ùmur *m* (ar.) *čovječji život, vijek.* — »U m u r gube za grijehom sve lete« (Ist. bl. II 224).
< tur. *umur* < ar. *ʿumr.*

Ūnđurus *m*, **Ūnđurovina** *f* (grč.) *Ugarska, Madžarska.* — »koji haber niz U n đ u r u s dajem« (K. H. I 297).
< tur. *Öngörüs* »Madžar« < franc. *Hongrois* < ngrč. *Onggros.*

ùnkaš *m* (tur.) ***prednji uzdignuti dio sedla koji se još zove jabuka ili obluk.*** — »objesi je šarcu o u n k a š u« (K. H. I 191); »Ale mrke obisio brke, / sastali se po u n k a š i h brci« (M. H. III 23).
< tur. *önkaş* < tur. *ön*, »prednji« i tur. *kaş*, v. kaš.

unùtma, ulùtma, lùtma *f* (tur.?) *poslastica od umućenih jaja, šećera i masla, patišpanja.* — »A vi već fala Bogu znate šta to joj pomogne umutiti u l u t m u« znači, kad seka seku zove, da (Zembilj II 97). Vjerovatno skraćeno od tur. ***unutma beni*** »vrsta domaćeg jela«, bukv.: »ne zaboravi me«.

uòrtačiti se, ***udružiti se u kakvu poslovnu zajednicu, udružiti se radi kakve materijalne dobiti.***
Izv. od ortak (v.).

upéčiti se, *upeti se, uzoholiti se.*
Izv. od pejik, pečiti se (v.).

uráhatiti se, *smiriti se, osjećati se udobno i spokojno.*
Izv. od rahat (v.).

ūrda, v. hurda.

urezíliti, *osramotiti, obrukati.*
Izv. od rezil (v.).

ùrgan *m* (tur.) *uže, konopac.* — »presječe mu urgan na plećima« (K. H. I 402); »preko kojih ide »urgan«, deblje uže od kostrijeti« (GZM 1957 52).
< tur. *urgan.*

ùrija *f* (tur.) *pašnjak, livada, mera (osobito blizu rijeke).* — »Sve na Muja nagoni đogata, / sve ga đogo niz urije čepa, / sve od Senja do Paga vlaškoga« (K. H. II 221).
< tur. *örü.*

ùrma, urmàdžik, urmàšica, v. hurma, hurmadžik, hurmašica.

ùrnek *m* (tur.) *uzorak, mustra, obrazac.* — »hitro tkati, tanak vezak vesti, / bez urneka baš ko po urneku« (I. Z. III 73).
< tur. *örnek.*

ùrtija *f* (tur.) *pokrivka, pokrivač; krov.*
< tur. *örtü.*

Ȕrumelija, Ȕrumenlija, v. Rumelija.

ùrup *m* (ar.) *dio aršina, jedna osmina aršina.*
< tur. *urup* »četvrtina od polovine aršina« tj. osmina, < ar. *rubʿ* »četvrtina«.

urusvájiti se, *ulitati se.*
Izv. od rusvaj (v.).

usáćiniti se, *umiriti se.*
Izv. od saćin (v.).

usaráčiti (adj. **usàrāčen)** *opšiti nešto kožom.*
Izv. od sarač (v.).

ùsefiti (se), *pomesti se, zbuniti se.* — »a smijuć' se mlada usefila« (I. Z. IV 64).
Izv. od sefiti (v.).

ùsta *m* (pers.) *majstor, umjetnik.*
< tur. *usta* < pers. *ustād.*
V. ustabaša.

ùstabaša *m* (pers.-tur.) *glavni majstor, stručni organ i najbolji majstor u jednom esnafu.*
< tur. *usta başı,* v. kompon. pod usta i baš.

ùstisati, -išēm, *navaljivati, nestrpljivo i uporno nešto tražiti; ustati, skočiti.* — »ustisalo jedno na drugo« (Vuk, Rječnik).
< tur. *üst* »gore, nad«, skraćeno od inf. *üste varmak* »od nekoga ko se usteže energično tražiti da nešto učini«.

ùstra *f* (pers.) *britva za brijanje, brijačica.*
< tur. *ustra, ustura* < pers. *suture,* izv. od inf. *suturden* »brijati«.

ùstun *m* (tur.) *dijakritički znak u arapskom pismu koji označava kratki vokal »e«. Istog je oblika kao i znak za kratki vokal »i« (esre), tj. kratka crta, samo što se ustun piše iznad, a esre ispod slova.*
< tur. *üstün.*

ùsūl, -úla *m* (ar.) *pravilo, princip; metod, red.*
< tur. *usul* »pravilo, princip, red« < ar. pl. *uṣūl,* sing. *aṣl* »temelj, izvor, korijen« itd.

usuláne, adv. (ar.-pers.) *pristojno, pametno, kako pristoji lijepo vaspitanom čovjeku.* — »usulane dođi pred vezira« (K. H. I 546); »Usulane jaši na hajvanu, / Svom dorinu gledaj po perčinu« (M. H. IV 91).
< tur. *asilâne* »otmjeno i pametno, kako odgovara čovjeku dobra soja i plemena« < ar. *aṣīl* »plemenita roda, od dobre porodice« + pers. suf. za adv. *-āne.* (Nije ispravno tumačenje

P. Skoka (835): *u sulane*, od našeg prijedloga »u« i ar. *sulh, sülh«).*

uščòrluk, adv., *usprkos, zainat.* Izv. od ćorluk (v.) i naše prepoz. *»uz«.*

Ùšćup *m, 1. Skoplje, glavni grad SR Makedonije.* — »i za lijepu iz U š ć u p a svilu« (Ašikl. 53). *2. bosansko Skoplje, kraj od D. Vakufa do Bugojna.* — »Uže penje pelivan Nikola, / Od U š ć u p a preko sinjeg mora« (I. Z. Herceg. 52).

< tur. *Üsküp.* Etimološko porijeklo nisam mogao ustanoviti, samo je poznato da korijenski nije tur. riječ.

V. Ušćuplija.

Ušćùplija *m, Skopljak.* < tur. *Üsküplü,* v. Ušćup + tur. suf. *-lü, -li.*

ušerìatiti, ušerìjatiti, *ozakoniti, oglasiti nešto da se slaže sa šerijatskim propisima.*

Izv. od šerijat (v.).

ùšur *m* (ar.) *1. ujam, naknada za uslugu za mljevenje žita u mlinu; naknada u naturi vlasniku vršalice za vršidbu žita.* — »Imaoci u š u r n i h mlinova, vodenica, potočara, krupara i krunjača, kao i preduzeća koja ugovaraju naknadu za izvršenu uslugu isključivo u naturi (u š u r). Visina u š u r a slobodno se ugovara sa sopstvenikom žitarica« (»Službeni list FNRJ«, br. 44/52 — »Naredba o ubiranju i prodaji u š u r a«). *2. vrsta poreza (deseti dio od prihoda sa zemlje.*

< tur. *öşr, öşur* < ar. *ʿušr* »desetina«.

utabànati, *ugaziti nešto tabanima, gazajući uravnati tabanima.* Izv. od taban (v.).

utáboriti se, *postrojiti se u redove.*

Izv. od tabor (v.).

utamániti, *zatrti, potpuno uništiti, iskorijeniti.*

Izv. od tamaniti (v.).

ùtija *f* (tur.) *glačalo, starinska pegla koja se sastoji od komada željeza u obliku pegle sa dugim drškom.* — »Grijala se u t i j a, šetao se muftija« (I. Z. II 235). < tur. *ütü* »pegla«.

utlèisati, -išēm, *ispeglati.* < tur. *ütlemek* »ispeglati«.

ùvakufiti, *zavještati, dati u vakuf imovinu.*

Izv. od vakuf (v.).

uvatániti se, *stalno se nastaniti na jednom mjestu.* — »Kako su se optuženici uvatanili u istražnom zatvoru i ne misle tako skoro iz njega« (Zembilj III 124).

Izv. od vatan (v.).

ùzaptiti, ùzaftiti *1. osvojiti, zauzeti, savladati.* — »ja topove sabljom u z a p t i t i, / ja na topu oba poginuti« (K. H. I 205).

2. uhvatiti, ugrabiti, zarobiti, zaplijeniti. — »On u z a p t i do tri đenerala« (K. H. I 327); »Vlaše joj je sreću u z a f t i l o« (B. V. 1892 155); »Obavešten sam dok sam bio u patroli da će guverner grada La Feret zasigurno u z a p t i t i vaš prtljag i robu . . .« (Skot 183).

3. zaustaviti, zadržati. — »Isjekoše četr'est topčija, / topovima vatru u z a p t i š e« (K. H. II 439).

4. dovesti u red, zavesti disciplinu.

Izv. od zapt (v.).

uzbihuzúriti (se), *uznemiriti (se).* — ». . . pa se komšiluk u z b i-

h u z u r i o, misli da topovi pucaju« (Zembilj II 29).

Izv. od bihuzur (v.).

uzdùrisati, v. ujdurisati.

Uzèir, Uzèjr (jevr.) *musl. muško ime.*
< tur. *Üzeyr*, muško ime < ar. *‹Uzeyr*, ime jednog pejgambera, Esdras < jevr.

uzènđije, uzèngije *f* (tur.) *stremen.* — »Dovati ga zlatnom u z e n g i j o m, / A kako se đogat naljutio, / Po tri koplja u visine skače« (Vuk, VII 149).
< tur. *üzengi.*

V. kazan-uzenđije, tombak-uzenđije.

uzharúniti se, *uzobijestiti se, postati silovit, postati ljut.*

Izv. od harun (v.).

ùzhasumiti se, v. uhasumiti se.

uzìnād, uzìnāt, adv. (srp.hrv.-ar.) *usprkos.*

V. inad i naša prepoz. »*uz*«.

uzlàštisati se, *pomiriti se s kim; naravnati se.*
< tur. *uzlaşmak* »pomiriti se, naravnati se«.

ùzun, adj. (tur.) *dug, visok. Od ovog je došlo prezime Ùzunović i nadimak Uzun (»Uzun-Mirko«).*
< tur. *uzun.*

Ùzunović, v. uzun.

ùzur *m* (ar.) *1. smetnja, nedostatak, mana.*
2. isprika, opravdavajuća okolnost.
< tur. *özür* < ar. *‹udr.*
V. uzurli.

ùzūr, v. huzur.

uzùrli, indecl. adj. (ar.-tur.) *sa uzurom, ispričan.*
< tur. *özürlü*, v. uzur + tur. suf. *-lü, -li.*

ùzuv *m* (ar.) *tjelesni organ, ud;* kaže se: »kod abdesta svaki u z u v koji se pere treba lijepo oprati«.
< tur. *uzuv* < ar. *‹uḍw.*

V

váda *f* (ar.) *rok, termin.* — »Halil joj je vadu odgodio, / dugu vadu, nedjeljicu dana« (K. H. II 207).

< tur. *vâde* »rok« < ar. *waʿdä* »obećanje«.

Vàhdet (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Vahdet,* muško ime, »Jedinac« < ar. *waḥdä* »jedini biti, sam biti, samoća«.

Vàhdeta (ar.) *musl. žensko ime.* Muškom imenu Vahdet (v.) dodan naš nast. za f. *-a.*

Váhid (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Vâhid,* muško ime, »Jedinac« < ar. *wāḥid* »jedini, jedinac«.

Vahìda (ar.) *musl. žensko ime.*

Muškom imenu Vahid (v.) dodan naš nast. za f. *-a.*

váiz (váis) *m* (ar.) *propovjednik, predikator.* — »K nama brže, hodže i vaizi, / ponesite knjige indžijele« (Vuk IV 121); »Ej! stari hođa, vais efendijo!« (Lord 10).

< tur. *vaiz* < ar. *wāʿiẓ.*

V. sejar-vaiz.

vàjāt, v. hajat.

vàjda, vajdalènisati se itd., v. **fajda,** fajdalenisati se itd.

väj! väj-väj! interj. (pers.) *jaoj! (usklik čuđenja, zgražavanja ili strahovanja).*

< tur. *vay!* < pers. *way!*

väjhaluna! interj. (pers.-ar.-tur.) *teško njemu! teško tebi!* — »Vajhaluna Avdija!« (Nar. bl. 314).

< tur. *vayhalına!,* v. vaj + tur. *halına* »njegovom stanju, tvom stanju« (v. hal + tur. posv. zamj. i dat. suf. *-ina.*

Váka, v. Vasvija.

vakàsuz *m* (ar.-tur.) *nevrijeme, nezgodno doba.* — »Vakasuz je, čestiti gospodaru, preklinje odža« (Kočić I 88).

< tur. *vakatsız,* v. vakat + tur. postpoz. *-sız* »bez«.

väkat, -kta *m* (ar.) *1. vrijeme, doba.* — »Vakat dođe da se rastajemo« (M. H. III 116); »Uzgoji se lijepa đevojka, / prije vakta i prije zemana« (Vuk VII 221).

2. vrijeme muslimanske molitve — namaza; sama molitva, namaz. — »Jesi l', majko, pet vakat' klanjala, / pet vakata božjeg namaza« (M. H. X 68).

< tur. *vakit* < ar. *waqt.*

V. vakasuz, vaktija, vaktile, vaktisahat, vaktom, navakat, nevakat, nevaktom.

vakfíja *f* (ar.) *zavještajno pismo, isprava o vakufljenju.*
< tur. *vakfiye* < ar. *waqfiyyä*, v. vakuf + ar. adj. suf. za f. *-iyyä*.

vákif *m* (ar.) *zavještač, osnivač vakufa, zadužbine.*
< tur. *vâkıf* < ar. *wāqif*.

vaktíja *f* (ar.) *tabelarni pregled satova i minuta kada se obavljaju dnevne muslimanske molitve i kada je vrijeme početka i završetka posta.*
< tur. *vaktiye* < ar. *waqtiyyä*, v. vakat + ar. adj. suf. za f. *-iyyä*.

vȁktīle, adv. (ar.-tur.) *nekad; u svoje vrijeme.*
< tur. *vaktiyle*, v. vakat + tur. postpoz. *-iyle* »sa«.

vaktisàhat i **vaktìsahat** *m* (ar.) *smrtni čas, smrt.* — »Kada meni v a k t i s a h a t dođe« (K. H. I 150).
< tur. *vakt-i saat* »vrijeme časa«, fig. »vrijeme smrti«, v. vakat i sahat.

vàktom (fàktom), adv. *s vremenom, na vrijeme, u pravo vrijeme.* — »Turski namaz v a k t o m ućinjela« (Lord 15); »večeraše i akšam klanjaše, / po akšamu f a k t o m i jaciju« (I. Z. III 112).
Izv. od vakat (v.).

vàkuf *m* (ar.) *muslimanska zadužbina koja služi islamskim vjerskim, kulturno-prosvjetnim i humanim ciljevima; muslimanska vjerska imovina.*
< tur. *vakıf* < ar. *waqf*, osn. zn.: »zaustaviti, zadržati«.
V. vakfija, vakif, vakufnama, vakufsko-mearifski, evladijet-vakuf, uvakufiti.

vakufnáma *f* (ar.-pers.) *zadužbinska povelja, isprava o uvakufljenju.*
< tur. *vakıfname*, v. vakuf i pers. *nāme* »pismo«.

vàkufsko - meárifski, *vakufsko-prosvjetni, vjersko-prosvjetni.* »*Vakufsko-meraifski sabor*« ili skraćeno »*Vakufski sabor*« = vrhovni naredbodavni i nadzorni organ za vakufsku i vjersko-imovinsku upravu islamske vjerske zajednice; »*Vakufsko-mearifska direkcija*« = izvršni organ Vakufsko-mearifskog sabora; »*Vakufsko-mearifsko povjerenstvo*« = organ islamske vjerske zajednice u jednom srezu.
Izv. od vakuf (v.) i mearif (v.).

vàlā, v. valah.

vàlāh, valàha, vàlā, vàlāj (ar.) *bogme, bogami; baš, e baš.* — »v a l a h, majko, kako tebi drago« (K. H. I 155); »u tebe ću konak učiniti, / a v a l a h a rad konaka neću« (M. H. X 87); »v a l a na njem pristala leventa!« (K. H. II 384); »misli da će kod mene isplavit' / v a l a j neće dok j' u mene carstva« (I. Z. III 177).
Izv. od valahi (v.).

vàlāhi! jusjur. (ar.) *tako mi boga! kunem se bogom!*
< tur. *vallahi! vallah!* < ar. *wa-llāhi! wa-llāh!*

vàlāhi, bìlāhi! valàha i bilàha! vàlā, bìlā! jusjur. (ar.) *pojačana zakletva: boga mi i boga!* — »A v a l a h a i b i l a h a / neću joj ga ja!« (Muz. zap. Inst. 2737); »V a l a b i l a! kuće ovđe nema, / Boga mi je ni kućiti neću!« (Vuk VI 425).
< tur. *vallahi, billahi!* v. valahi i bilahi.

välāhi, bìlāhi, tälāhi! jusjur. (ar.) *trostruka zakletva, najjača muslimanska zakletva.* — »Izgovarao teške riječi: v a l a h i, b i l a h i, t a l a h i« .(Kočić II 55).
< tur. *vallahi, billahi, tallahi!* < ar. *wa-llāhi, bi-llāhi, ta-llāhi,* »boga mi, bogami i boga mi / «

vàlāj, v. valah.

välake, v. falake.

väl-burùndžuk, v. al-burundžuk.

váldžija, v. hvaldžija.

vâl i hàvāl (pogr.) v. halu-ahval.

válija *m* (ar.) *guverner jedne pokrajine (vilajeta) u bivšoj Turskoj Carevini.* — »Tko je drag ehaliji, drag je i v a l i j i« (Nar. bl. 171).
< tur. *vali* < ar. *wālī.*
V. valiluk, vilajet.

valìluk *m* (ar.-tur.) *1. zvanje valije.*
2. pokrajina na čelu koje se nalazi valija.
< tur. *valilik,* v. valija + tur. suf. *-lik.*

vălja, v. falja.

vàrak, -rka, *m* (ar.) *pozlata, staniol, zlatna šika, tanki sjajni listići.* — »sjede Fata u v a r a k kočije« (K. H. I 162).
< tur. *varak* »pozlata, staniol« < ar. *wäräq* »lišće; hartija«.
V. varaklaisati, varakli.

varaklàisati, -išēm, **varàsati,** -sām, *pozlatiti, obložiti varakom.* — »Sva odaja šikom šikosata, / A polu je zlatom v a r o s a t a« (Lord 155).
< tur. *varaklamak.*

varàkli, indecl. adj. (ar.-tur.) *1. sa varakom, pozlaćen, posrebren.* — »Ninaj sine u v a r a k l i beši« (GZM 1908 261).
2. srebrnaste boje.
< tur. *varaklı,* v. varak + tur. suf. *-lı.*

varàsati, v. varaklaisati.

váris *m* (ar.) *nasljednik.*
< tur. *vâris* < ar. *wāriṯ.*

vàsija *m* (ar.) *skrbnik, staratelj.*
< tur. *vasi* < ar. *waṣiyy.*

vasíjet *m* (ar.) *1. testamenat, oporuka.*
2. »vasijet učiniti« = testirati, oporučiti.
< tur. *vasiyet* < ar. *waṣiyyä.*
V. vasija, vasijetnama, vasimuhtar, vasinazor.

vasijetnáma *f* (ar.-pers.) *oporučno pismo, testamenat.*
< tur. *vasiyetname,* v. vasijet + pers. *nāme* »pismo, knjiga, djelo«.

vasimùhtār, -ára *m* (ar.) *izvršilac testamenta.*
< tur. *vasi muhtar,* v. vasija i ar. *muḫtār* »izabran«.

vasinázor, vasinázir *m* (ar.) *onaj koji nadzire izvršenje testamenta.*
< tur. *vasi nazır,* v. vasija i názor.

Vásva, v. Vasvija.

Vàsvija, hipok. **Vásva, Váka** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Vasfiye,* žensko ime, < ar. *waṣfiyyä* »svojstvena; opisana«.

vàtan *m* (ar.) *1. domovina, zavičaj, rodni kraj, stalno prebivalište.* — »pa u Gračac tebe naseliti, / i kod tebe v a t a n uhvatiti« (K. H. II 499).
2. »vatan se učiniti« = nastaniti se, naseliti se. — »Pa iz Jajca noću pobjegoše, / u Ključu se v a t a n u č i n i š e« (Kašik. II 123).
< tur. *vatan* < ar. *waṭan.*
V. zavataniti.

vâv *m* (ar.) *ime arapskog slova »w«.*
< tur. *vav* < ar. *wāw*.

vâz, -áza *m* (ar.) *propovijed.*
< tur. *va'z* < ar. *waʿẓ*.
V. vaiz, vaziti.

vazífa *f* (ar.) *1. dužnost, služba.* *2. plata za službu.*
< tur. *vazife* < ar. *waẓīfä*.

váziti, *propovijedati.* — »Da vam kažem šta je hodža v a z i o« (Gajret 1930 512).
Izv. od vaz (v.).

većálet, vekálet *m* (ar.) *opunomoćenje, ovlašćenje.*
< tur. *vekâlet* < ar. *wäkālä.*
V. većil, većilharč, većilstvo.

vèćīl, vèkīl *m* (ar.) *1. punomoćnik, zastupnik.* — »vi veziri, carevi v e ć i l i« (K. H. I 43).
2. *»većil učiniti«* = opunomoćiti. — »Što ga je ćesar v e ć i l u č i n i o / Da obiđe uz humke čardake« (M. H. IV 378).
< tur. *vekil* < ar. *wäkīl.*

vèćīlharč, vèkīlharč *m* (ar.) *1. ekonom, onaj koji se brine o snabdijevanju i troškovima.*
2. Džamija nedaleko od Šeherćehajine ćuprije u Sarajevu zove se Vekilharčeva džamija.
< tur. *vekil harç,* izft., v. kompon. pod većil i harač.

većílstvo *n, punomoćstvo.* — »pa mi podaj gospodsko v e ć i l s t v o, / da te vinčam po kadiskom sudu« (Muz. zap./ Inst. 1812).
Izv. od većil (v.).

vedžahètli, indecl. adj. (ar.-tur.) *naočit, krupan i lijepo razvijen, izgledan.*
< tur. *vecahetli* < ar. *wäğāhä* »biti ugledan, biti lijepe vanjštine« + tur. suf. *-li.*

Vèfīk, -íka (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Vefik,* muško ime < ar. *wäfīq* »složan, skladan, podudaran«.

Vèhāb, -ába (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Vehhab,* muško ime, skraćeno od ar. *ʿAbdu-l-Wähhāb,* muško ime, osn. zn.: »rob onoga koji prašta« tj. »božji rob«.

Véhba, v. Vehbíja.

Vèhbija, hipok. **Véhbo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Vehbi,* muško ime < ar. *wähbiyy* »od boga dani, od boga darovani«.

Vehbíja, hipok. **Véhba** (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Vehbiye,* žensko ime < ar. *wähbiyyä* = »od boga dana, od boga darovana«.

Vèjsil, Vèjsel, hipok. **Véjso** (ar.) *musl. muško ime.*
Skraćeno od *Uwäys-äl-Qarānī,* ime duhovnog vođe saračkog esnafa, sarački pir. Uzeta je samo sredina od ovog imena: ... *wäys-äl* ... *(vejs-el).*

vekálet, vèkīl, vèkīlharč, v. većalet, većil, većilharč.

vèlā hàvle! i **vèlā hàvle-vèlā kùvete!** interj. (ar.) *pobožna izreka kojom se obično izražava čuđenje, snebivanje i sl.* — »V e l a h a v l e, v e l a k u v e t e! Ja kako će taj novac namaknuti?« (Zembilj III 125).
Skraćeno od ar. *Wä lā ḥawlä wä lā quwwätä illā bi-llāhi-l-ʿaliyyil-ʿaẓīm!* »sila i moć samo bogu uzvišenom pripada!«

Vèlīd, -ída (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Velîd* < ar. *Wälīd,* muško ime, osn. zn.: »dječak«.

Vèlija (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Veli,* muško ime < ar. *wäliyy* »prijatelj; pomoćnik«.

vèlija *m* (ar.) *tutor, zakonski zastupnik.*
< tur. *veli* < ar. *wäliyy.*

vènjer, v. fenjer.

vèrdi, indecl. (tur.) *dao je, dade,* — »Fesić verdi, almadi aman« (GZM 1908 261). Izgleda da je ovdje »verdi« skraćeno od »verdim« »dao sam, dadoh«, jer to ima više smisla u ovom slučaju.
< tur. *verdi,* perf. 3 lice sing., a *verdim,* perf. 1 lice sing. od inf. *vermek* »dati«.

vèrđija, v. vergija.

vèrem *m* (ar.) *sušica, tuberkuloza, phthisis.* — »već Mustafa verem boluje, / Viš' njeg majka jade jaduje« (Muz. zap. Inst. 2876). »Jer kojemu se ne veže pupak, dobije veremjektiku« (Miodrag. 71).
< tur. *verem* < ar. *wäräm,* osn. zn.: »ŏtŏk, oteklina«.
V. veremiti, veremli, veremot, overemiti.

vèremiti, *sušiti se od velike čežnje ili žalosti za nečim, čeznuti za nečim i tjelesno slabiti.*
Izv. od verem (v.).

verèmli, indecl. adj. (ar.-tur.) *sušičav, tuberkulozan.*
< tur. *veremli,* v. verem + tur. suf. *-li.*

vèremot *m* (ar.-tur.) *poljačac, drobna metvica, mala divlja metvica, Mentha pulegium L. Upotrebljava se u narodu kao sredstvo protiv plućnih bolesti i astme.*
< tur. *verem otu* »biljka za verem«, tur. izft., v. verem i tur. *ot* »biljka, trava«.

verèsija *f* (tur.) *kupnja ili prodaja uz poček, prodaja na kredit.* »Čast svakome, veresije nikome!« »Veresija gola šija«, »od gotovih novaca ne valja veresiju činiti« (Vuk, Posl. 33, 232).
< tur. *veresi* »prodaja ili kupnja na kredit« < tur. inf. *vermek* »dati«. Nema osnova tvrdnja (Đ. Popović) da su ovu riječ uzeli Turci od nas, niti (Blau) da potječe od naše riječi »vjera«, pa je pogrešno pisati »vjeresija«.

verèvija *f* (tur.) *vrsta veza po platnu i vrsta tkanja sa cik-cak linijama; izgleda kao lanac ili pletenica, pošto žice idu jedna preko druge — jedna udesno, druga ulijevo.* — »Niše su međusobno vezane direklijom stablom s granama, a međusobno podvojene uzdužnom žutom i zelenom izlomljenom cik-cak linijom zvanom verevijom« (Glasnik Et. M. Bgd. XXI 18).
< tur. *verevi* »ono što je koso, poprijeko, što se ukrštava«.

vèrgija, vèrđija (vèrćija) *f* (tur.) *porez, danak.* — »Nit' mu porez ni vergiju daje« (Lord 230); »ne daju nam careva harača, / ni ostale careve verđije«, »Da ti nosi niz zemlju Turćiju, / Da uzima u vlaha verćiju« (Vuk IV 335, VIII 297).
< tur. *vergi.*

vèrman, v. ferman.

vèselām! interj. (ar.) *i gotovo! svršeno!*
< tur. *vesselâm* »i gotovo! svršeno!« < ar. *wä-ssälām* (ar. *wä* »i« i ar. *ässälām* v. selam. Pogrešno je Mladenov ovaj izraz protumačio sa: »ver-selam« »daj pozdrav, svršeno, mnogo zdravo« itd.

vesvèsa (nesvèsa) *f* (ar.) *1. podozrivost, sumnja.*

2. vrsta duševnog oboljenja, melanholija.

< tur. *vesvese* < ar. *wäswäsä.* V. vesveseli.

vesvesèli, indcl. adj. (ar.-tur.) *1. podozriv, onaj koji sumnja u sve, zazire od svačeg.*

2. duševno oboljeli, melanholik. < tur. *vesveseli,* v. vesvesa + tur. suf. *-li.*

vèzan, -zna *m* (ar.) *ritmička mjera; stih.*

< tur. *vezin* < ar. *wäzn.*

vèzīr, -íra *m* (ar.) *najviša titula u državnoj hijerarhiji Turske Carevine: ministar, guverner jedne pokrajine, upravnik vilajeta.* — »gdje sjedaju paše i veziri« (M. H. I 15); veliki vezir je prvi ministar, predsjednik ministarskog savjeta.

< tur. *vezir* < ar. *wäzīr.*

V. vezirluk.

vezírluk *m* (ar.-tur.) *vezirstvo, zvanje vezira.* — »Dao bi mu u Bosni vezirluk« (M. H. II 172).

< tur. *vezirlik,* v. vezir + tur. suf. *-lik.*

vèzma *f* (ar.) *1. mala trouglasta kutija od srebra u kojoj se drži zapis, vrsta hamajlije.*

2. mala rožana tikvica u kojoj su nekad držali puščani prah. < tur. *vezne* < ar. *wäznä* »mjerica; kutija za barut, za novac« itd.

vìdždān, -ána *m* (ar.) *savjest.* < tur. *vicdan* < ar. *wiğdān.*

vilájet (viláet) *m* (ar.) *1. pokrajina, provincija, teritorija jednog valije.* — »pa naturi namet na vilajet, sve na kuću po tri litre zlata« (Vuk III 10); »već navergo namet na valaet« (F. J. I 100).

2. zavičaj, rodni kraj. — »ode pravo vilajetu svome« (Vuk III 303); »kao da je od mog vilaeta« (Vuk, II 602).

< tur. *vilâyet* < ar. *wilāyä.*

vìldiš, v. fildiš.

viránija *f* (pers.) *zapuštena i trošna kućetina, pustolovina.*

< tur. *virane* < pers. *wīrāne.*

vìstān, v. fistan.

vìšek, v. fišek.

vìšnja *f* (pers.) *višnja, Prunus oerasus L.*

< tur. *vişne* »višnja« < pers. *wešni* »crven, crvenoća«.

V. višnjab, višnjevi, koj-višnjevi.

višnjāb, -ába *m* (pers.) *kiselkasto rijetko paluze.*

< tur. *vişnab* »slatko piće od višanja« < pers. *wišnāb.*

višnjèvī, indecl. adj. (pers.) *višnjeve boje.*

< tur. *vişnevi* < pers. *wišnewī.*

vìtīlj, v. fitilj.

vìtre, v. sadakai-fitr.

vrtùtma, vurtùtma, v. frtutma.

vućèla, v. vukela.

vùdžūd (vùđūd), -úda *m* (ar.) *tijelo, organizam živog bića.* — »Boli sav vuđud — skoro kroz plač prostenja dedo« (Čolak. 47).

< tur. *vücud, vücut* »tijelo« < ar. *wäğädä, wuğūd* »postojati, nalaziti se«.

vukèla, vućèla (vućèlja) pl. *f* (ar.) *visoki državni funkcioneri, ministri.* — »Kupi paše, a kupi vezire, / Ej, pa postavi cijelu v u ć e l j u« (Lord 22).
< tur. *vükelâ* »ministri« < ar. pl. *wukālā'*, sing. *wākīl* »punomoćnik, zastupnik«, v. većil.

vùrsat, v. fursat.

vurùna, vurùndžija, v. furuna, furundžija.

Z

zàašati, v. zahašati.

zaàšikovati se, -ujēm, *započeti međusobni ljubavni razgovor i zabavljanje (momak i djevojka).* — »dvoje s' milo z a a š i k o v a l o« (M. H. I 305).
Izv. od ašikovati (v.).

zaátariti, zaátoriti, v. zahatariti, zahatoriti.

zabadàvā, adv. (srp.hrv.-pers.-ar.) *zaludo, uzalud.*
Hibr. r.: v. badava + naš prepoz. »za«.

zabàjatiti, *zastariti, postati zapušten usljed duga vremena;* kaže se: »rana z a b a j a t i l a« tj. nije se na vrijeme počela liječiti, zastarjela.
Izv. od bajat (v.).

zabalukòtiti se, *omamiti se (riba) ribljom travom zv. balukot.*
Izv. od balukot (v.).

zabàsati, *skrenuti s puta, zaći, izgubiti put.*
Izv. od basati (v.).

zabatáliti, *zapustiti, zanemariti.*
Izv. od batal (v.).

zàbentiti, *zajaziti, napraviti jaz u vodi.*
Izv. od bent (v.).

zabìberiti, *začiniti jelo biberom.*
Izv. od biber (v.).

zábit *m* (ar.) *oficir.* — »imaju li zulum od z a b i t a« (K. H. I 98).
< tur. *zâbit* < ar. *ḍābiṭ.*

zabremèdēt, adv. (srp.hrv.-grč.-ar.) *začudo; interesantno.*
Hibr. r.: naša prepoz. »za« bre (v.) + medet (v.).

zábun, adj. (pers.) *mršav, slab, bolan, nemoćan.*
< tur. *zebun* < pers. *zebūn.*

zabùrmati, *1. zaviti čalmu ili šal oko fesa ili kakve druge kape »na burmu«, tj. usukano, zasukano.*
2. zavrnuti. — »u njem' ima dvije litre zlata, / z a b u r m a n o, pa se odburmava« (Vuk III 356).
Izv. od burma (v.).

začikávati, *izazivati na natjecanje.*
Izv. od čikati (v.).

Záćir, Zaćìra, v. Zakir, Zakira.

zaćóriti, *zaslijepiti, kao ćorav trčati za nečim.*
Izv. od ćor (v.).

Záda, v. Begzada.

zàdertiti se, *zabrinuti se, ražalostiti se.* — »E još Đuljić nema bajraktara, / Za njihke se z a d e r t i družina« (Lord 72).
Izv. od dert (v.).

za đăhđā v. đahđa.

zăf, v. zarf.

zafáit *m* (ar.) *naknadna primanja, naknadna potraživanja, naknadno iskrsle potrebe.* — »i dade joj Srblje vitezove, / da gospođi z a f a i t a nema, / putujući sama Smederevu« (Vuk II 482).
< tur. *zevaid* »viškovi; naknadni prihodi« < ar. pl. *zäwā'id* »viškovi«, sing. *zā'id.*

zafeláćetiti, *s galamom i nervozom nešto poduzimati ili tražiti;* kaže se: »Stani, šta si toliko z a f e l a ć i o, nije pao šećer u vodu!«
Izv. od felaćet (v.).

zàfran, v. šafran.

zafrljáciti, *baciti nešto, odbaciti od sebe.*
Izv. od frljaknuti (v.).

zăft, zàftiti, v. zapt, zaptiti.

zagalámiti, *zavikati, početi galamiti.*
Izv. od galama, galamiti (v.).

zàgar *m* (tur.) *ker, lovački pas.* — »z a g a r i te udbinski poznaju, / akamoli momci i devojke« (Vuk III 185).
< tur. *zağar.*

zăgarija *f* (slav.) *gunj izrađen od smeđeg sukna, koje se proizvodilo u Staroj Zagori u Bugarskoj i po mjestu Zagori je dobio ovo ime. Ova vrsta gunja bila je poznata i upotrebljavana na cijelom Balkanu i u Turskoj. Postavljen je jagnjećom kožom.* — »L'jepi Niko na primorju spava, / pokrio se gunjcem z a g a r i j o m« (I. Z. II 147).
< tur. *zağara* »vrsta gunja« po mjestu Zagori u Bugarskoj.

zahalàkati, -ačēm, *1. povikati »Alah! Alah!« pri jurišu u boju. 2. pren. zn.: zavikati, početi se derati.*
Izv. od halakati (v.).

zàhašati (zàašati), *zanijekati, sakriti, prikriti.* [illegible] »Vjera moja tako mi pomogla, / Ništa tebe z a a š a t i neću« (Vuk 299).
Izv. od hašati (v.).

zahatariti, zahátoriti, zaháturiti, *zažaliti, zamjeriti.*
Izv. od hatariti (v.).

zahátariti se, *zamjeriti se.*
Izv. od hatariti (v.).

Záhid (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Zahid,* muško ime < ar. *zāhid* »uzdržljiv (od zemaljskih uživanja), odan bogu, asketa«.

Zahìda (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Zahide,* žensko ime, < ar. *zāhidä* »uzdržljiva (od zemaljskih uživanja), odana bogu, asketa«.

Záhir (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Zâhir,* muško ime, »Jasni« < ar. *ẓāhir* »jasan, vidljiv«.

zahíra (zaíra) *f* (ar.) *hrana (bilo ljudska ili stočna), namirnice.* — »a uz vojsku tajin i z a h i r u« (K. H. I 37); »neka voze bumbe i topove, / pra, olovo i drugu z a h i r u« (Vuk IV 65). *Zahirska soba je soba za ostavu, spremnica.*
< tur. *zahire* < ar. *ḏäḫīrä.*

zahmedíja (zamedíja) *f* (ar.) *nagrada za učinjeni trud ili za uslugu.* — »Dobro Trifku z a h m e d i j u plati, / podaj njemu madžariju žutu« (K. H. II 534); »Popi piva i kupi opanke, / Nek se tvoja z a h m e d i j a plati!« (Lord 162). »I mi ćemo z a m e d i j u platit« (Vuk VIII 299).
< tur. *zahmetiye,* v. zahmet + ar. adj. suf. za f. *-iyyä.*

zàhmet (zàmet) *m* (ar.) *trud, napor, teškoća, umor.* — »uvrati se k meni ako ti nije z a m e t« (Vuk, Rječnik).
< tur. *zahmet* < ar. *zaḥmä.*

zahmètli, adv. (ar.-tur.) *mučno, tegobno, dangubli.*
< tur. *zahmetli,* v. zahmet + tur. suf. *-li.*

zàīf, zàjīf, i **záif, zájif,** adj. (ar.) *slab, slabašan, tjelesno iznuren, mršav.*
< tur. *zayıf* < ar. *ḍaī‹f.*
V. zaifluk, ozaifiti.

zaífluk, zajífluk *m* (ar.-tur.) *slabost, nemoć.*
< tur. *zayıflık,* v. zaif + tur. suf. *-lık.*

záim, zájim *m* (ar.) *posjednik velikog timara — lena (zijameta) koji donosi 20.000 do 99.999 akči godišnjeg prihoda;* »Ibrahime, na glasu z a i m e!« (Vuk V 585).
< tur. *zaîm* < ar. *zaī‹m.*
V. zaimluk, ziamet.

Záim, Zájim, hipok. **Zàjkan, Zájko, Zäjka** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Zaîm,* muško ime < ar. *zaī‹m* »vođa«.

zaìmluk (zaìnluk) *m* (ar.-tur.) *posjed jednog zaima.* — »A dva oka za dva pašaluka, / Dv'je obrve za dva z a i n l u k a« (Vuk V 338).
< tur. *zaîmlik,* v. zaim + tur. suf. *-lik.*

za ìnād, za ìnāt, adv. (ar.-srp.hrv.) *usprkos.*
Hibr. r.: naša prep. »za« i ar. *‹inād,* v. inad.

zaináditi se, *kapricirati se, posvaditi se.*
Izv. od inad, inaditi se (v.).

zaìnćáriti, *odreći, poreći, zanijekati.*
Izv. od inćariti (v.).

zaìntačiti, *navaliti sa pitanjima ili zahtjevima.*
Izv. od intačiti (v.).

zaíra, v. zahira.

zaištáhiti, *zaželjeti se nečega, osobito kakvog jela.*
Izv. od ištah (v.).

zájif, v. zaif.

zájim, Zájim, v. zaim, Zaim.

Zäjka, Zàjkan, Zájko, v. Zaim.

zajordámiti, *upečiti se, zauzeti ponosito ili oholo držanje.*
Izv. od jordam, jordamiti (v.).

zajuláriti, *1. staviti jular na konja.*
2. fig.: nekoga potčiniti svojoj volji, uzeti ga na svoju ruku.
Izv. od jular (v.).

Záka, v. Zakira.

zàkahriti (zàkariti), *ožalostiti, rastužiti.* — »Ko je tebe z a k a r i o, dajo, / O svome se jadu zabavio!« (Vuk VI 408).
Izv. od kahar, kahariti (v.).

zàkajtiti, *zabilježiti, zapisati.*
Izv. od kajtiti (v.).

zakàpariti, *zaključati.*
Izv. od kapariti (v.).

zakapìjati, *zaključati (vrata).*
Izv. od kapijati (v.).

zakarabàsati, *1. zalutati, skrenuti ustranu.*
2. fig.: preći granicu u nečem.
Hibr. r.: < tur. *karabasmak* i naša prep. »za«.

zä Kàvdāk, zä Kàvdākom, v. Kavdak.

zakazànisati, -išēm, *zaslužiti, postići, zadobiti.*
Izv. od kazanisati (v.).

zakijámetiti, *razvikati se, paniku stvoriti.*

Izv. od kijamet, kijametiti (v.).

Zákir, Záćir (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Zakir*, muško ime < ar. *ḏākir* »onaj koji božje ime spominje, koji zikir čini«.

Zakìra, Zaćìra, hipok. **Záka** (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Zakire*, žensko ime < ar. *ḏākirä* »ona koja božje ime spominje, koja zikir čini«.

zakònačiti, *zanoćiti.*
Izv. od konačiti (v.).

zakòpčati, *sapeti dugmad, svezati svezom (napr. cipele).*

Izv. od kopča, kopčati (v.).

zàkūm, zèkūm, *m* (ar.) *oleandar, Nerium oleander L.*

< tur. *zakkum* < ar. *zäqqūm.*

zalaumljívati, v. zalehemljivati.

zalèhemiti (zalèemiti), *zaliti, prilijepiti, spojiti lèhemom.*
Izv. od lehemiti (v.).

zalehemljívati (zalaumljívati), *spajati, priljepljïvati lehemom.* — »Posle z a l a u m l j i v a n j a, u kutije se stavljaju...«, »Tek tada se svi nespojeni delovi z a l a u m l j u j u...« (GZM 1957 81, 82).

Izv od lehemiti, zalehemiti (v.).

zälf, v. zarf.

zálim *m* (ar.) *tiranin, zulumćar.*
< tur. *zalim* < ar. *ẓālim.*

zamàndaliti, *zatvoriti vrata mandalom.* — »Pak sa njome zatvorio vrata, Zatvorio i z a m a n d a l i o« (Petran. 350): »Al' kapija pusta zatvorena. Zatvorena i z a m a n d a l j e n a« (Vuk, Rječnik).

Izv. od mandal, mandaliti (v.).

zàmbak, zànbak *m* (ar.) *ljiljan, bijeli lijer, Lilium candidum L.; zlatni zambak: Lilium martagon L.; »àl-zàmbak« = zlatoglav. Lilium bulbiferum L.* — »Privodi je bijelu z a m bˈa k u, / vidi, majko, bijela z a m b a k a« (Sevd. 42).

< tur. *zambak* < ar. *zanbaq.*

zameráčiti, *svezati merak za nečim, zaželjeti, poželjeti.*

Izv. od merak, meračiti (v.).

zamèzetiti, *založiti što od jela pijući vino ili rakiju, jesti meze uz piće.*
Izv. od meze, mezetiti (v.).

zanàčija *m* (ar.-tur.) *onaj koji se bavi nekim zanatom.*

< tur. *sanatçı*, v. zanat + tur. suf. *-çı*.

zànāt, -áta *m* (ar.) *zanat.*
< tur. *sanat* < ar. *ṣanaʿ.*

zanàtlija *m* (ar.-tur.) *onaj koji se bavi nekim zanatom.*

< tur. *sanatlı*, v. zanat + tur. suf. *-lı*.

zànbak, v. zambak.

zanìjetiti, *1. odlučiti se na nešto, na neko djelo.*

2. izgovoriti nijet (v.) neposredno pred klanjanje molitve.
Izv. od nijet, nijetiti (v.).

zaokùisati, zaokùjisati, -išēm, *započeti učiti ezan.*
Izv. od okuisati (v.).

zapèsiniti (zapèksiniti) *zaprljati, zamazati, zanečistiti.* — »N'jesam, majko, ništa doderala, / doderala, nit z a p e k ş i n i l a« (I. Z. II 23).
Izv. od pesiniti, peksiniti (v.).

zäpt, zäft, zävt *m* (ar.) *1. stega, disciplina.*
2. zaustavljanje daha u prsima kod asmatičara.

3. kao pravni izraz: sekvestriranje, zapljenjivanje.
< tur. *zapt,* sa značenjima kao u našem jeziku < ar. *ḍabaṭa, ḍabṭ* »pamtiti, savladati« itd.
V. zabit, zaptadžija, zaptija, zaptisati, uzaptiti, zazaptiti.

zàptadžija, zàptačija *m* (ar.-tur.) *onaj koji sprečava, koji zaustavlja, koji plijeni.*
< tur. *zaptıcı,* v. zapt + tur. suf. *-cı.*

zaptíja (zavtíja) *f* (ar.) *redar, policajac; policija.* — »paša brže namaknu z a v t i j e, / da dovedu bega Imzibega« (I. Z. III 63).
< tur. *zaptiye* < ar. *ḍabṭiyyä,* v. zapt + ar. adj. suf. *-iyyä.*

zàptisati, -išēm, *zabranjivati, sprečavati, ustezati.* — »a svaku im vodu z a p t i s a t i, / tako ćemo njemu odoljeti« (Vuk IV 400).
Izv. od zaptiti (v.).

zäptiti, zäftiti, *1. držati disciplinu, red.*
2. uzdržavati, zadržavati, sprečavati, ustezati. — »Natrag s' trže, pa đogat pobiže, / Ibro g' z a p t i, al' mu fajde nema« (M. H. III 12); »a z a p t e ih sedam bajraktara: / de polako, dva begova sina«, »tad mišljaše da prvi bijaše, / poče svoga z a f t i t i đogata« (K. H. I 427, II 275).
3. zapučiti, začepiti, zatisnuti.
4. stezati u prsima i zadržavati dah (kod bolesti astme).
Izv. od zapt (v.).

zär *m* (ar.) *1. zavjesa, zastor.* — »i ponesi z a r o v e / da zastremo džamove« (Muz. zap. Inst. 2822); »car alifet z a r a odignuo« (M. H. III 13).
2. ženski zavitak u kome su muslimanke zamotane i pokrivene izlazile na ulicu. Neki pogrešno zar nazivaju feredžom. Zar se kroji od basme, štofa ili svile, a feredža samo od čohe.
< tur. *zar* < ar. *izār.*

zär *m* (tur.) *kocka kojom se igra tavla.*
< tur. *zar.*

zaráfet *m* (ar.) *1. uljudnost, finoća, nježnost.*
2. zanovijetanje, prohtjev. — »Pun si z a r a f e t a kao tuka govana« (nar. izreka).
< tur. *zarafet* < ar. *ẓarāfä* »nježnost, finoća; oštroumnost«.
V. zarafetli, Zarif.

zarafètli, indecl. (ar.-tur.) *1. uljudan, fin, elagantan.*
2. onaj koji mnogo zanovijeta.
< tur. *zarafetli,* v. zarafet + tur. suf. *-li.*

zàrar, -a i **zàrār,** -ára *m* (ar.) *šteta, gubitak.* — »Jašikovah tri godine dana, / A ne viđoh fajde ni z a r a r a« (Vuk V 365); »neće tebi biti ni z a r a r a« (M. H. III 320).
< tur. *zarar* < ar. *ḍarar.*
V. zarar jok, zararsuz.

zàrar jök, interj. (ar.-tur.) *nema štete, ne fali, ne smeta.*
< tur. *zarar yok,* v. zarar i jok.

zaràrsuz i **zarársuz** *m* (ar.-tur.) *onaj koji ne čini nikome štete, koji nije opasan.*
< tur. *zararsız,* v. zarar + tur. postpoz. *-sız* »bez«.

zärf (zälf, zäf) *1. ukrašena metalna čašica u kojoj stoji findžan, slična maloj vinskoj čaši sa nogom.* — »beg se fati z a r f a i findžana« (M. H. III 253); »kafedžije z a l f e i fildžane« (Vuk I 506); »I po rafim' z a f i i fildžani« (Vuk V 365).
2. korice, oklop; koverta.
< tur. *zarf* < ar. *ẓarf,* osn. zn.: »posuda«.

Zárif (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Zarif*, muško ime < ar. *ẓarīf* »nježan, elegantan; oštrouman, dosjetljiv«.

Zarìfa (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Zarife*, žensko ime < ar. *ẓarīfä* »nježna, elegantna, oštroumna, dosjetljiva«

zarúret *m* (ar.) *nužda, nevolja, potreba.*
< tur. *zaruret* < ar. *ḍarūrä.*
V. zarureti-hal.

zarúreti-hâl *m* (ar.) *opravdavajuća okolnost, okolnost koja čini dozvoljenim ono što je inače zabranjeno.*
< tur. *zaruret-i hal*, izft., v. kompon. pod zaruret i hal.

zarzàvāt, v. zerzevat.

zašehátiti, *zauzeti veliki prostor, raširiti se po nekom prostoru; zakriliti.*
V. otšehatiti, rašehatiti.
Teško je ustanoviti od čega su izvedeni navedeni glagoli (zašehatiti, od - šehatiti, raz - šehatiti). Infinitiv bez prepozicija »šehatiti« ne postoji u našem jeziku. Moglo bi se pretpostaviti: 1) da je izvedeno od tur. *şehadet* (< ar. *šähādä*) »osvjedočenje, priznanje« itd. ili od tur. *şuhud* (< ar. *šuhūd*) »postojanje, ustanovljenje, viđenje« itd. i 2) od tur. *şah* »grana«.

zât, -áta (ar.) *osoba, ličnost (kaže se za odličniju osobu).*
< tur. *zat* < ar. *ḏāt.*

zatàslačiti, *zatesati kamen ili drvo.*
Izv. od taslak (v.).

zâtu-zàvāl, indecl. (ar.) *kaže se za onog koji je tjelesno tako slab i mršav da se jedva kreće: »kost i koža«, »živi mrtvac«.*
< tur. *zat-üz-zeval* < ar. *ḏātuz-ẓäwāl* »onaj koji je blizu propasti, blizu kraja života«.

zàvāl, -ála *m* (ar.) *1. krivnja, odgovornost.* — »Ti se njiha nemoj uplašiti, / knjigonoši z a v a l a nemade« (K. H. II 73).
2. zapreka, branjenje, branjevina. — »Ej! gazijo, z a v a l a ti nema! / što ti topa treba i kuhveta« (Lord 18) — ispor. »Zbor' gazijo, b r a n j e v i n e nemaš! / što ti topa treba i kuhveta?« (Lord 47).
< tur. *zeval* »krivnja, odgovornost« < ar. *zäwāl*, osn. zn.: »proći, propasti«.

zàvalē! zàvala! interj. (ar.-tur.) *šteta! nažalost! jadna majko! pusto!* — »Kleto lani, pusto olomlani, / a z a v a l e od ove godine: / gdje li bismo, gdje li ostadosmo, / ti se uda, a ja se oženih« (I. Z. IV 13).
< tur. *zavallı* »jadnik, žalosnik« < ar. *zäwāl*, osn. zn.: »proći, propasti« + tur. suf. *-lı.*

zaváli, indecl. adj. (ar.-tur.) *nesrećan, jadan, pust.* — »Ej z a v a l i dani, ej z a v a l i doba« (Šantić III 232).
< tur. *zavallı* »jadan, žalostan« < ar. *zäwāl*, osn. zn.: »proći, propasti« + tur. suf. *-lı.*

zavàtaniti, *stalno se nastaniti u jednom mjestu.*
Izv. od vatan (v.).

zavrzlàma *f* (srp.hrv.-tur.) *petljanija, petljanje.*
Hibr. r.: na našu gl. osn. »zavrz« dodan tur. nastavak *»-lama«.*

zävt, zavtíja, v. zapt, zaptija.

zàzaptiti, zàzaftiti, zàzavtiti, *preprijećiti, zaustaviti.* — »Car alifet z a z a p t i topove, / Nek na Promin više ne pucaju« (M. H. III 90).
Izv. od zaptiti (v.).

zbàglati, *svezati.*
Izv. od tur. inf. *bağlamak* »vezati« sa našom prepoz. »s«.

zbàrhaniti, *u jedan glas skupno zapjevati i zasvirati.*
Izv. od barhana (v.).

zbìriti (se), *ujediniti (se), složiti (se), biti jedno.* — »ali ja znam da niko nije nas i muslimane bolje zbližio i zbirio nego »Bošnjak«« (Zembilj III 29).
Izv. od bir (v.).

zê, -éta *n* (ar.) *ime arapskog slova »z«.*
< tur. *ze* < ar. *zā'.*

zebánija *f* (ar.) *1. ljuta guja; »džehènemskā zebánija«* = paklena guja, koja muči one što se nalaze u paklu.
2. fig.: zla, zločasta žena, ljuta žena. — »U mene je majka zebanija, / izbiće me i pokaraće me« (I. Z. II 147).
< tur. *zebani* < ar. *zäbānī* »anđeo mučitelj koji baca u vatru one koji su određeni za pakao; u škorpijona onaj dvokraki organ na repu kojim ujeda, bode«.

zèćāt, zèkāt, -áta *m* (ar.) *milostinja koju je obavezan davati svaki imućniji musliman svake godine. To je zapravo godišnji vjerski porez u korist siromaha. Iznosi 2,5% od cjelokupne gotovine, dragocijenosti, trgovačke robe i nekih drugih pokretnosti koje se nalaze u vlasništvu jedne osobe preko godinu dana.* — »Zećat daji, ćabi idi, ne spavaj!« (Ist. bl. II 223).
< tur. *zekât* (č. zekjat) < ar. *zäkā (t)* »čistoća, čišćenje«.

Zèćir, Zèkir, hipok. **Zéćo** (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Zekir,* muško ime. < ar. *ḏākir* i *ḏäkir* »ugledni, slavni; onaj koji ima jaku memoriju«.

zéćir-prsten (žéćer-prsten, žèćiprsten) *m* (pers.) *zlatni prsten sa povelikim kamenom u obliku trougla.* — »Dade njojzi zećer prsten s ruke « (Vuk V 371); »Kad ti jesi Kuna Hasanaga, / kamo tebi zeći prsten zlatni?« (I. Z. III 16).
< tur. *zekir* »prsten s kamenom« < pers. *zihgīr,* vulg. *zīgīr* »široki prsten ili halka koju bacač strijele drži na palcu« (pers. *zih* »sveza, gajtan« + pers. *gīr,* prez. osn. od inf. *giriften* »uzeti, uhvatiti«).

Zéćo, v. Zećir.

zëer, v. zeher.

zëh *m* (pers.) *1. gajtan, širit ili vrpca usukane svile kojom se obrubljuju krajevi i pojedini dijelovi narodne nošnje, osobito odjeće od čohe; ukrasni obrub na narodnoj nošnji.*
2. predmet ili dio predmeta koji se nalazi na vrhu. — »Tri su glavna dijela od kojih se sastoji prostor za vodu đuguma i to: dub, donji dio, bogaz i zeh, najgornji dio« (GZM 1951 220).
< tur. *zıh* < pers. *zih.*
V. zehati.

zèhati, *ivičiti, rubiti.* — »Peš je gore zaveden skoro u polukrug, a sam je ravan, a oba su zehana (oivičena) bijelim koncem« (Kreš. Čizm. obrt. 136).
Izv. od zeh (v.).

zëher, zëer *m* (pers.) *otrov.* — »Ona ide u novu čaršiju, / pa kupuje otrova zehera« (I. Z. I 14).
< tur. *zehir* < pers. *zehr.*
V. zeheriti, zeherli.

zèheriti, *jediti.* — »... te tamo ručava i večerava, da me kod

kuće z e h e r i i jedi ...« (Zembilj III 43).
Izv. od zeher (v.).

zehèrli, indecl. adj. (pers.-tur.) *otrovan; veoma gorak.*
< tur. *zehirli,* v. zeher + tur. suf. *-li.*

Zèhra (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Zehra* < ar. *Zährā',* žensko ime, osn. zn.: »sjajna, svjetla; rascvjetana« (čest dodatak uz ime Muhamedove kćeri Fatime); usp. »Svjetlana«, »Cvijeta«.

zèhra, zèra *f* (ar.) *sićušni djelić, trunčica.* — »Zar ni z e h r e nisam po tvom tabijatu« (Šantić II 212).
< tur. *zerre* < ar. *ḏärrä,* »veoma mali, sićušni mrav«.

zèjbekast, adj. *skladan, čust.*
Izv. od tur. *Zeybek,* v. tumačenje pod zejbek-hava.

zèjbek-hàva *f* (tur.-ar.) *vrsta parovne igre: muško i žensko igra jedno prema drugom, imitirajući ljubavno udvaranje i odbijanje. Ranije je ova igra bila poznata u muslimanskoj sredini u Sarajevu.*
< tur. *zeybek havası,* tur. izft. od tur. *Zeybek* »pleme u Ajdin vilajetu u Turskoj koje je doseljeno iz Srednje Azije i od koga se regrutovao istoimeni veoma star rod vojske u Turskoj Carevini. Zejbeci imaju naročitu nošnju, vrlo su okretni i veoma vješti igrači zejbečkih igara. Druga kompon. je tur. *hava* »melodija« < ar. *häwā.*

Zéjna (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Zeyni* < ar. *Zäyniyy,* muško ime, osn. zn.: »urešeni, okićeni«.

Zejnèba (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Zeyneb* < ar. *Zäynäb,* žensko ime. osn. zn.: »dèbelā«.

Zèjnil, Zèjnel (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Zeynel,* muško ime, skraćeno od ar. m. imena *Zäynu-l-ʿābidīn,* bukv.: »ures, gizda pobožnih«.

zèjrek, adj. (pers.) *oštrouman, bistar;* kaže se: »ono je dijete plaho z e j r e k«.
< tur. *zeyrek* < pers. *zīrek.*

zèjtin (zèitin) *m* (ar.) *maslinovo ulje; ulje uopšte.* — »Vatra se z e i t i n o m ne gasi« (Vuk, Posl. 32).
< tur. *zeytin* < ar. *zäytūn* »maslina« (ar. *zäyt* »ulje«).
V. zejtinluk, zejtin-tane, zejtini, pozejtiniti.

zejtìnluk *m* (ar.-tur.) *bašča od maslinovih stabala, maslinjak.*
< tur. *zeytinlik,* v. zejtin + tur. suf. *-lik.*

zèjtin-táne *n* (ar.-pers.) *plod od masline, maslina.*
< tur. *zeytin tanesi,* izft., v. kompon. pod zejtin i tane.

zejtínī, indecl. adj. (ar.) *boje kao maslinovo ulje.*
< tur. *zeytuni,* v. zejtin + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

zèkāt, v. zećat.

Zèkija (ar.) *musl. muško ime.*
< tur. *Zeki,* muško ime, »Bistri« < ar. *ḏākiyy* »bistar, oštrouman«.

Zekíja (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Zekiye,* žensko ime, »Bistra« < ar. *ḏākiyyä* »bistra, oštroumna«.

Zèkir, v. Zećir.

zȇl *m* (ar.) *ime arapskog slova* »ḏ«.
< tur. *zel* < ar. *ḏāl.*

zelenkáda, zerekáda *f* (pers.-ar.) *cvijet ovčica, sunovrat, Narcisus angustifolina Cvat.* »Od mila je z e r r e - k a d o m zvaše,

/ ona mu se ljepše odazvaše: / lepe, beže, rumen karanfile« (Beh. X 222).
< tur. *zerrin kadeh* »cvijet ovčica, sunovrat«, bukv.: »zlatni pehar« (pers. *zerrīn* »zlatan« i ar. *qadäḥ* »pehar«).

Zeliha, v. Zulejha.

zelzèla (zerzèla) *f* (ar.) *zemljotres.* — »Ni z e r z e l a, što se zemlja trese« (Lord 189).
< tur. *zelzele* < ar. *zälzälä.*

zèmān, -ána *m* (ar.) *vrijeme.* — »Od šta z e m a n od toga i vrijeme«, »Da je snijeg, nije mu z e m a n a« (Vuk VIII 50, VII 136); »Gdje si, Nuho, ovoliko z e m a n a« (M. H. III 256).
< tur. *zeman* < ar. *zämān.*

zèmberek *m* (pers.) *1. feder, opruga, spirala.* — »Prekide se z e m b e r e k, točkovi stadoše« (Jakšić II 425).
2. neka vrsta puške ili topa sa zemberekom. — »te sa kule pukoše mužari, / po čardacim' đeru z e m b e r e c i« (K. H. II 325).
< tur. *zemberek* < pers. *zenbūrek.*

zèmbīlj, zèmbīl, -ílja, -íla *m* (pers.) *torba, ili kotarica posebnog oblika napravljena od kože ili ispletena od trske.*
< tur. *zembil* < pers. *zenbīl* (i u ar. *zänbīl).*

zemèrije, v. zemherije.

zemhèrije (zemèrija, zemeríje) *f* (ar.) *period najhladnijih zimskih dana, od 6. do 30. januara.*
< tur. *zemheri* < ar. *zämhärīr.*

Zèmzem *m* (ar.) *vrelo, bunar u blizini Ćabe u Meki. Često se i voda koju hadžije donose iz tog vrela zove kratko zemzem, mjesto abuzemzem (v.).*
< tur. *Zemzem* < ar. *Zämzäm.*

zendžèfil (zindžèfil, džendžèfil, đenđèfil) *m* (pers.) *Zingiber officinale Rosc. (Amomum zingiber L.), upotrebljava se kao začin.* — »U ruci joj kita fesliđena, / I četiri struka d ž e n d ž e f i l a« (Vuk V 538); »a drugi joj trave đ i n đ e f i l a« (F. J. I 220).
< tur. *zencefil* < ar. *zänğäbīl* < pers. *zenğebīl,* od starijeg pers. oblika *šenkebīl.*

zènđil, zènđin, zèngin, adj. (tur.) *bogat.* — »Kotorani mamur i z e n đ i l i« (M. H. III 282); »Lijep debeo, z e n đ i l pametan« (Vuk, Posl. 169).
< tur. *zengin.*
V. zenđiliji, zenđiluk.

zenđilijī, zenđinijī, adj. *bogatiji.* — »Z e n đ i l i j i od svih begova u kasabi« (Gajret 1930 388). Komparativ od zenđil (v.).

zenđiluk, zenđinluk, zengìnluk *m* (tur.) *bogatstvo.*
< tur. *zenginlik,* v. zenđil tur. suf. *-lik.*

zènit *m* (ar.) *tačka presijeka (nad glavom posmatrača) prividne nebeske sfere i vertikale povučene prema gore, tj. zamišljena tačka na nebeskom svodu iznad stojišta.*
< ar. *sämt* »strana, kraj; horizont; zapravo skraćeno od ar. *sämtu-re's* »zenit« (izft. od ar. *sämt* »strana, horizont« i ar. *re's* »glava«).

zèra, v. zehra.

zerdàlija, v. zerdànlija.

zerdànlija, zerdàlija *f* (tur.) *visoka kapa poput kalpaka opšivena krznom od zerdava.* — »pak na glavu kapu z e r d a l i u« (F. J. I 167).
< tur. *zerdevalı,* v. zerdav + tur. suf. *-lı.*

zërdast, adj. *žutkast.*
< tur. *zerd* < pers. *zerd* »žut«.

zèrdav *m* (tur.) *vrsta kune, zlatice, hermelin, mustella zibellina.*
< tur. *zerdeva.*
V. zerdanlija.

zèrde, -eta *n* (pers.) *vrsta kompota: nažitko vareni pirinač, zaslađen šećerom i začinjen cimetom.* — »Čizmedžije z e r d e u sahanu« (Zb. XXX sv. I 112).
< tur. *zerde* < pers. *zerde.*

zerdèčaf, zerdèčef, zerdèčap *m* (pers.) *vrsta boje, kurkum, koja se dobija od istoimene biljke (Curcuma longa L.), (Amonum curcuma Jacq.), fam. Zingiberaciae. Miješa se s knom prilikom knenja (krnanja).*
< tur. *zerdeçal, zerdeçäp* < pers. *zerdečāw* i *zerdečūb.*

zerdèlija, zërdelija, rezdèlija, *f* (pers.) *vrsta rane šljive: Prunus pseudoarmeniaca Heldr.-Sart.*
< tur. *zerdalı* < pers. *zerdālū* »žuta šljiva«.

zerekáda, v. zelenkada.

zèrger *m* (pers.) *zlatar.*
< tur. *zerger* < pers. *zerger* »zlatar« (pers. *zer* »zlato« + suf. za građenje riječi sa značenjem kakve radnje ili zanimanja *-ger).*

zèrīn *m* i **zerína** *f* (pers.) *narcis, zelenkada.* — »Kadno cvate sumbul i ljubica, / kadno z e r i n b'jele lale pušća« (S. B. IV 64): »U najljepše doba od godine, / ,Kadno capti zumbul i z e r i n a« (Vuk V 357).
Skraćeno od zerrin kadeh, v. zelenkada.

zerzèvāt, zarzàvāt, -áta *m* (pers.) *povrće, zelēn.*
< tur. *zerzevat, zebzevat,* arapski plural od pers. *sebze* »povrće«.

zëvak, -vka *m* (ar.) *uživanje, slast; blagostanje.* — »Majka te je u želji rodila, / U veliku z e v k u odgojila« (Miodrag. 115); »Ah toga z e v k a i ljepote po Sarajevu, to se ne da ni opisati« (Zembilj II 20).
< tur. *zevk* < ar. *ḏäwq.*
V. zevkariti, zevkli.

zèvāl, -ála *m* (ar.) *1. kraj, propast; padanje.*
2. najviši uspon sunca u podne, kada se smatra sredina dana. — »Kano sunce na z e v a l u« (Osvit 1892 II 44).
< tur. *zeval* < ar. *zäwāl.*

zevkáriti, zevkovati, *uživati, provoditi se.* — »Ni kod baba ne bi' bolje bila, / Što sam ovde, majko, z e v k o v a l a« (Lord 288).
Izv. od zevak (v.).

zèvkli, adv. (ar.-tur.) *interesantno, milo, ljupko.*
< tur. *zevkli,* v. zevak + tur. suf. *-li.*

zèvzek *m* (tur.) *obješenjak, šaljivčina.*
< tur. *zevzek.*
V. zevzekast, zevzekati, zevzekluk.

zèvzekast, adj., *tup, ograničen, čaknut.*
Izv. od zevzek (v.).

zevzèkati, *šaliti se, izvoditi kojekakve budalaštine.*
Izv. od zevzek (v.).

zevzèkluk *m* (tur.) *obješenjaštvo, zbijanje šale.*
< tur. *zevzeklik,* v. zevzek + tur. suf. *-lik.*

zî, -íta *n* (ar.) *ime arapskog slova »ẓ«.*
< tur. *zi* < ar. *ẓā'.*

ziámet, zijámet *m* (ar.) *veliki spahiluk (posjed) koji donosi 20.000 do 100.000 (tačnije 99.000) akči godišnjeg prihoda (spahiluk*

ispod 20.000 akči prihoda zove se timar (v.)).

< tur. *ziamet, zeamet* < ar. *zää‹mä.*

Zíba (pers.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Zîba,* žensko ime, < pers. *zībā (y)* »nagizdana, prikladna, lijepa«.

zìćir, zìkir *m* (ar.) *1. pobožno izgovaranje, invokacija božjeg imena;* »*zićir činiti*« = pobožno izgovarati božje ime; »Otvor oči z i ć i r č i n i, budalo, zar te nije strah od Boga nimalo?« (Ist. bl. II 223).

2. zajedničko derviško učenje u slavu boga.

< tur. *zikir* < ar. *ḏikr.*

Zìćrija, Zìkrija (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Zikri,* muško ime, osn. zn.: »onaj koji se spominje, koga se sjećaju« < ar. *ḏikr* »spominjanje, sjećanje« + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

zìft *m* (ar.) *1. vrsta veoma crne smole, prirodni katran.*

2. otrovna naslaga koja se stvara od duhanskog dima u čibuku ili cigarluku.

< tur. *zift* < ar. *zift.*

zihìnli, indecl. adj. (ar.-tur.) *talentovan, sa jakom memorijom.* < tur. *zihinli* < ar. *ḏihn* »memorija« + tur. suf. *-li.* V. Zihnija.

Zìhnija (ar.) *musl. muško ime.* < tur. *Zihnî,* muško ime, »Talentovani« < ar. *ḏihn* »memorija« + ar.-pers. adj. suf. *-ī.*

Zìjā, Zìjāh, hipok. **Zíjo;** puno ime je: **Zijaùdīn** (ar.) *musl. muško ime.*

< tur. *Ziyaüddin* < ar. *Ḍiyā'uddīn,* muško ime, osn. zn.: »svjetlo vjere (islama)«.

zìjādōlā! interj. (ar.-tur.) *hvala!* < tur. *ziyade ola!* »imanje ti se povećalo! imao još više! < ar. *ziyādä* »mnogo, odviše« + tur. *ola!* optat. 3. lice sing. od inf. *olmak* »biti«.

zijáfet *m* (ar.) *gozba; ručak ili večera sa više raznih jela i za više gostiju.* — »U Skradinu što bi đenerala, / na z i j a f e t idu đeneralu« (K. H. II 279); »tu z i j a f e t veliki učinio, / dok je vjenčo bjelku materinu« (I. Z. II 22).

< tur. *ziyafet* < ar. *ḍiyāfä.*

zijámet, v. ziamet.

zìjān, -ána *m* (pers.) *šteta, kvar, gubitak;* kaže se: »bježi fajdo, da nije z i j a n a«; »Ne kolj', Marko, sivoga sokola, / Ne kolj' der ig, ne čini z i j a n a« (M. H. II 5); »ostaviću otvorena vrata, / nek ti bude hiljadu z i j a n a« (Muz. zap. Inst. 2636).

< tur. *ziyan* < pers. *ziyān.*

V. zijanćer, zijaniti, zijan učiniti.

zijánćer, *m* (pers.) *štetočinac, onaj koji nanosi štetu.*

< tur. *ziyankâr* < pers. *ziyankār.*

zijániti, *izgubiti, štetiti, biti na gubitku.* — »već si, Mujo, puno z i j a n i o« (K. H. I 532).

Izv. od zijan (v.).

zìjān učiniti, *nanijeti štetu, prouzrokovati štetu.* — »Velik sam vam z i j a n u č i n i o, / dvades't sam vam odsjekao glava« (K. H. II 60).

Izv. od zijan (v.).

zijáret *m* (ar.) *posjeta, obilazak, pohod.* — »na z i j a r e t Ćuprilić veziru« (K. H. I 104). < tur. *ziyaret* < ar. *ziyārä.* V. zijareti-kabur.

zijâreti-kàbur *m* (ar.) *posjećivanje groba; svakodnevno posjećivanje groba od strane muslimanskog sveštenika u trajanju od 40 dana od smrti umrloga.*
< tur. *ziyaret-i kabir*, izft., v. kompon. pod zijaret i kabur.

Zijaùdīn, v. Zija.

Zíjo, v. Zija.

zìkir, v. zićir.

Zìkrija, v. Zićrija.

zȉl *m* i **zȉle** *f* (pers.) *1. par metalnih okruglih pločica (u obliku tanjirića) koje zveče udaranjem jedne o drugu. Služe kao sastavni dijelovi defa i daireta, ili kao samostalni muzički instrumenat: bilo da se nataknu na prste, kastanjete, ili da se jedna drži u jednoj, a druga u drugoj ruci, kao instrumenat bleh-muzike.* — »a udriše z i l e i borije« (K. H. I 109).
2. praporac, zvonce.
< tur. *zil* < pers. *zil.*
V. zildžija. Zildžiluk.

Zìldžīć, Zíldžo, v. zildžija.

zìldžija *m* (pers.-tur.) *zanatlija koji izrađuje ili trgovac koji prodaje predmete od tuča i mjedi, kao što su zvona, kantarevi, ćiraci, havani itd. Od ovog je došlo prezime Zìldžīć i Zíldžo.*
< tur. *zilci*, v. zil + tur. suf. *-ci.*

Zildžìluk *m* (pers.-tur.) *ime jednog dijela sarajevske čaršije na lijevoj obali Miljacke od stare Careve ćuprije do Drvenije.*
< tur. *zilcilik*, v. zildžija + tur. suf. *-lik.*

zilhìdže, v. zulhidže.

zìlija *f* (pers.) *ćilim, vrsta šarenog ćilima.* — »birden Turci glave oboriše, / pa gledaju šaru po z i l i j i« (K. H. II 545).
< tur. *zili* < pers. *zīlū.*

Zȉlka, v. Zulejha.

zilkáde, v. zulkade.

zìmija *m* (ar.) *nemuslimanski podanik Turske Carevine, raja.*
< tur. *zimmî* < ar. *ḏimmiyy* »zaštićeni«.

zináluk *m* (ar.-tur.) *blud, prostitucija.*
< tur. *zinalık* < ar. *zinā'* »blud« + tur. suf. *-lık.*

zìndān, -ána *m* (pers.) *tamnica.* — »car će tebe u z i n d a n metnuti« (K. H. I 37); »hladna prostorija kao z i n d a n« (u ob. gov.).
< tur. *zindan* < pers. *zindān.*

zínet *m* (ar.) *nakit, ukras.* — »od z i n e t a što je na đogatu« (K. H. I 482).
< tur. *ziynet* < ar. *zīnä.*
V. Zineta.

Zíneta (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Ziynet*, žensko ime, »Nakit, Ukras« < ar. *zīnä* »nakit, ukras«.

zírāt i **zìrāt,** -áta *m* (i **zírātnī, zìrātnī,** adj.) *obradiva zemlja, ziratna zemlja.* — »Nije imao čeljadi da obrađuje z ī r a t n u zemlju« (Kočić I 73).
< tur. *ziraat* < ar. *zirāa'* »zemljoradnja«.
V. ziratiti.

zirátiti, *obrađivati zemlju, orati i sijati zemlju.*
Izv. od zirat (v.).

zlatàli, zlatàjli, indecl. adj. (srp. hrv.-tur.) *zlatan, od zlata.* — »Na oči joj z l a t a l i marama«, »Pa s' opasa svilenom kanicom, / A po njemu z l a t a j l i svilajom« (Vuk II 536, VII 184); »I

z l a t a l i jastuk po jastuku« (Petran. 607).
Hibr. r.: naša riječ »zlato« + tur. suf. *-li.*

zòlota *f* (slav.) *stari turski srebreni novac od trideset para.*
< tur. *zolota* < slav. (ruski *zolota,* poljski *zloti* itd.).

zôr *m* (pers.) *sila, snaga; muka, tegoba; žestina; nasilje.* — »Drži ruke oko pasa moga, / jer ti ne znaš z o r a doratova (M. H. III 155).
< tur. *zor* < pers. *zōr, zūr.*
V. zoran, zorba, zorli, nazor, zorzorile.

zóran, adj., *silan, bijesan.* — »Z o r n a konja, a z o r n a junaka« (nar. pj.).
Izv. od zor (v.).

zòrba *f* (pers.) *nasilje, teror.* — »Da otmemo bî z o r b a, / da krademo jest globa« (Nar. bl. 425).
< tur. *zorba* < pers. *zōrbāz* »nasilje« < pers. *zōr* »sila« + pers. *bāz,* prez. osn. od inf. *bāḫten* »igrati«.

zórli, adj. i adv. (pers.-tur.) *1. silan, obijesan, zdrav, snažan;* kaže se: »z o r l i momak«.
2. teško, mučno, tegobno; jako.
< tur. *zorlu,* v. zor + tur. suf. *-lu, -li.*

zört *m* i **zört!** interj. (ar.) *1. strah. 2. stisni! drž' se!*
< tur. *zort,* sa značenjem kao u nas < ar. *ḍarṭ* »prdež«.

zôrzórilē (đörđòrice) adv. (pers.-tur.) *na jedvite jade, s velikom mukom.*
< tur. *zor zorile,* v. zor (ovdje reduplikacija: zor-zor) + tur. postpoz. *-ile* »sa«.

zȑt adv. (ar.) *odvratno, mrsko.*
< tur. *zrt, zrd* < ar. *ḍidd.*

Zubèjda (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Zübeyde* < ar. *Zubäydä,* žensko ime, ime žene Harunur-Rešida (gram. demin. od ar. *zubdä* »povlaka, kajmak; izbor, elita«).

zùbun i **zùbūn** *m* (ar.) *gornja haljina od sukna sa kratkim rukavima ili bez rukava; postoji i muški i ženski.*
< tur. *zıbın* »kratki kaputić koji se oblači ispod kaftana« < ar. *ǧubbä,* v. džube.

zùđurt, zùđur (zùđut) adj. (tur.) *bez novaca, bez pare dinara, siromašan.* — »vrlo j' aga z u đ u r t ostanuo« (M. H. III 271); »Ili si z u đ u r kesom ili tutkun sobom« (Vuk, Posl. 124); »ma se junak z u đ u t prigodio, / sedlo mu je drvo od samara« (F. J. II 373).
< tur. *züğürt.*
V. zuđutluk, ozuđuriti.

zuđùtluk *m* (tur.) *siromaštvo.* — »jer se boji teška z u đ u t l u k a, / z u đ u t l u k a teška u Turaka« (nar. pj.).
< tur. *züğürtlük,* v. zuđurt + tur. suf. *-lük, -lik.*

Zùhra (ar.) *musl. žensko ime.*
< tur. *Zühre,* žensko ime, »Venera« < ar. *Zuhrä* »zvijezda Venera«.

zùhur se učiniti, zùhūr učiniti, *pojaviti se, iskrsnuti.* — »Biž', Halile kuli i avliji, / Dušmanin je z u h u r u č i n i o« (M. H. IV 332).
< tur. *zuhur* < ar. *ẓuhūr* »pojava, događaj«.
V. ozuhuriti.

Zûko, v. Zulfikar.

Zulèjha (Zulèjka), Zelìha, hipok. **Zúla, Zȉlka** (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Züleyha* < pers. *Zuleyḫā* < ar. *Zālīḫā*, žensko ime, ime žene egipatskog činovnika Potifara, koja je pokušala zavesti Jusuf-pejgambera (Josifa). Po smrti muža preudala se za Jusufa.

Zulfikār, -ára, hipok. **Zúlfo, Zúko** (ar.) *musl. muško ime*

< tur. *Zülfikar*, muško ime < ar. *Ḏu-l-fāqār* »ime sablje koju je Muhamed poklonio hazreti Aliji (koji je iza Muhameda postao halifa), a s kojom je Alija pokazao veliko junaštvo. Zbog toga ova sablja i njezino ime predstavljaju oličenje junaštva i pobjede i u tom smislu je ovo ime postalo i vlastito lično ime. Sablja je dobila ovo ime stoga što je imala po hrptu kvrge slične pršljenovima: ar. *ḏū* »posjednik, vlasnik« i ar. *äl-fäqār* pl. od *äl-fiqārä* »pršljen«.

V. zulfikar.

zulfikār, -ára *m* (ar.) *vrsta sablje, teška sablja; račvasta sablja.* — »Blaževiću, pobježe djevojka, / odjaha ti pretila zekana, / odnese ti sablju z u l f i k a r a« (K. H. II 441); »Da mi dadeš tvoju z u l f i k a r u« (Lord 272).

< tur. *Zülfikar*, v. tumačenje pod Zulfikar.

Zúlfo, v. Zulfikar.

zulhìdže, zilhìdže *n* (ar.) *ime dvanaestog mjeseca po muslimanskom kalendaru.*

< tur. *zilhicce* < ar. *Ḏu-l-ḥiǧǧä.*

zulkáde, zilkáde *n* (ar.) *ime jedanaestog mjeseca po muslimanskom kalendaru.*

< tur. *zilkade* < ar. *Ḏu-l-qa‘dä.*

zùluf, zùlov, v. soluf.

zùlum *m* (ar.) *nepravda, nasilje, bezakonje, teror.* — »ko je tebi z u l u m učinio« (M. H. III 67).

< tur. *zulüm* < ar. *ẓulm.*

V. zulumčija, zulumćar, zalim.

zulùmčija, zulùmdžija *m* (ar.-tur.) *nasilnik, tiranin.* — »aračlija, z u l u m č i j a« (Aškl. 71); »Zulum čini z u l u m d ž i j a Marko« (Vuk VI 92).

< tur. *zulümçü*, v. zulum + tur. suf. *-çü, -çi.*

zulùmćār, -ára *m* (ar.-pers.) *nasilnik, tiranin.* — »od zuluma i od z u l u m ć a r a« (K. H. I 35); »između sebe dajte z u l u m ć a r e« (Vuk IV 137).

< tur. *zulümkâr*, v. zulum + pers. suf. *-kār.*

zùmba *f* (pers.) *1. alatka za bušenje kože, lima itd., probojac. 2. sprava kojom se udara suhi žig.*

< tur. *zımba* »probojac« < pers. *sunbe* »burgija, svrdo« (< pers. *sunbīden* »probušiti, provrtjeti«).

zùmbul, v. sumbul.

Zúmra, v. Zumreta.

Zùmreta, Zùmruta, hipok. **Zúmra** (ar.) *musl. žensko ime.*

< tur. *Zümrüt* < ar. *Zumurrud*, žensko ime, »Smaragd«.

zumùrut, zumùrud (zumùrlut, zùmrut) *m* (ar.) *smaragd (dragi kamen).* — »Dvore gradi Sulejman-ćehaja, / od jakuta i od z u m u r u t a« (Muz. zap. Inst. 3276); »od jakuta i od z u m u r l u t a« (Beh. I 127); »Pa mu viđe đerdan od z u m u r u ta« (Lord 50).

< tur. *zümrüt* < ar. *zumurrud* < ar. *zäbärǧäd*, »smaragd«.

V. Zumreta.

zùrna, zùrla *f* (pers.) *vrsta svirale sa veoma jakim piskavim glasom. Gotovo uvijek uz zurnu ide bubanj. To je zapravo primitivni oblik i preteča današnjeg drvenog duvačkog instrumenta oboe.*

< tur. *zurna* < pers. *surnā, sūrnā, sūrnāy* < pers. *sūr* »svečanost, svetkovina, gozba, svadba« i pers. *nā, nāy* »frula, svirala«.

zuvàna, zuàna *f* (pers.) *spojnica, ono što stoji na kraju kakve cijevi i spaja se za drugi dio; napr. na cigaraluku onaj dio od kosti ili ćilibara koji je na kraju utaknut u drvo; u puščanog fišeka onaj dio u kome se nalazi egza.*

< tur. *zıvana* < pers. *zebāne.*

Ž

žàfran, žafrānī, v. šafran, šafrani.

ženìklija *m* (srp.hrv.-tur.) ***ženik,*** *mladoženja.*
Hibr. r.: našoj riječi »ženik« dodan tur. suf. *-li.*

ABECEDNI PREGLED LIČNIH IMENA

Abas
Abasa
Abdija
Abdulah
Abdulatif
Abdulaziz
Abdulfetah
Abdulhamid
Abdulkadir
Abdulmedžid
Abdulmelik
Abdulvehab
Abdurahim
Abdurahman
Abdurezak
Abduselam
Abid
Abida
Adaleta
Adem
Adil
Adila
Agan
Aganlija
Ahmed
Aiša
Ajdin
Ajet
Ajeta
Àjnija
Ajníja
Akif
Alajbeg
Alemdar
Àlija
Alíja
Almas
Almasa
Amila
Amina
Amir
Amira
Amra
Arif
Arifa
Arslan
Arzija
Asaf
Asifa
Asim
Ašida
Ašira
Atif
Atifa
Atija
Aziz
Aziza
Azra
Bàhrija
Bahríja
Bahtijar
Bajezid
Bajram
Bakir
Bakira
Balija
Bèdrija
Bedríja
Bedrudin
Begajeta
Began
Begana
Begemina
Begzada
Behaudin
Behdžet
Behija
Behlul
Behram
Bekir
Bektaš
Belkisa
Besim
Bešir
Bilal
Čelebija
Ćamil
Ćamila
Ćazim
Ćejvan
Ćerim
Ćerima
Daut
Demir
Derviš
Derviša
Devleta
Dudija
Durak
Duran
Durmiš
Džafer
Džahid
Džanan
Džavid
Dželalija
Džalaludin
Dželil
Džamaludin
Džemil
Džemila
Dževad

Dževahira
Dževdet
Đula
Đulbeg
Đulbegija
Đulbehara
Đulesma
Đulfatma
Đulizar
Đulizara
Đulsuma
Đuzida
Edhem
Edib
Ediba
Ejub
Ekrem
Emin
Emina
Emira
Enes
Enis
Enisa
Enver
Esad
Esma
Ešref
Ešrefa
Fadil
Fadila
Fahir
Fahira
Fàhrija
Fahríja
Fahrudin
Faik
Faruk
Fatima

Fazila
Fazlija
Fehim
Fehma
Fèhmija
Fehmíja
Fejzulah
Ferhat
Ferhija
Ferid
Ferida
Feriz
Fetah
Fèthija
Fethíja
Fikret
Fikreta
Fikrija
Firuz
Fuad
Galib
Galiba
Ganija
Habib
Habiba
Hadžera
Hadžo
Hafija
Hafiza
Hajdar
Hàjrija
Hajríja
Hajrudin
Hajrulah
Hakija
Halid
Halida
Halil

Halim
Halima
Hamdija
Hamid
Hamida
Hamza
Hana
Hanifa
Haris
Hasan
Hasib
Hasiba
Hasna
Hašija
Hašim
Hatidža
Hava
Hazim
Hiba
Hidajet
Hidajeta
Hifzija
Hilmija
Hurem
Huršid
Husejin
Husnija
Husrev
Ibrahim
Idris
Ifeta
Iljas
Irfan
Isa
Ishak
Ismail
Ismet
Ismeta

Izet
Izeta
Jahja
Jakub
Jašar
Javra
Jilduza
Junus
Jusuf
Kàdrija
Kadríja
Kahriman
Kamber
Kanita
Kaplan
Karanfil
Kasim
Kazanfer
Kemal
Kimeta
Kumrija
Latif
Latifa
Lebib
Lebiba
Lejla
Lutfija
Madžida
Magbula
Mahir
Mahira
Mahmud
Maida
Maksuma
Malkoč
Medžid
Mehdija
Mehmed

Mehmedalija
Mejrema
Meleća
Meliha
Memiš
Memnuna
Mensur
Merdžana
Mesud
Mesuda
Mevlida
Midhat
Midhata
Mirza
Mubera
Mufida
Muhamed
Muharem
Muhiba
Muhjudin
Muhsin
Mula
Munevera
Munib
Muniba
Munir
Munira
Muradif
Murat
Muris
Murta
Murteza
Musa
Muslihudin
Mustafa
Muzafer
Muzafera
Nádija

Nadìja
Nadira
Nadžija
Nafija
Nafiz
Nail
Naila
Naim
Naima
Namik
Nasih
Nasiha
Nasir
Nasrudin
Našid
Nazića
Nazif
Nazifa
Nazim
Nedim
Nedžad
Nedžib
Nedžiba
Nefisa
Nerimana
Nesiba
Nevzet
Nevzeta
Nezir
Nezira
Niđara
Nijaz
Nuh
Numan
Núrija
Nùrija
Nusret
Nusreta

Omer
Orhan
Osman
Pašan
Pašana
Pemba
Pertev
Rabija
Radžija
Ragib
Rahima
Rahman
Raif
Raifa
Ramadan
Ramiz
Ramiza
Rasim
Rasema
Rašid
Rašida
Razija
Redžep
Refik
Refika
Rejhana
Rekib
Rèmzija
Remzíja
Rešad
Rešid
Reuf
Rezak
Rifat
Riza
Rizvan
Rukija
Rustem

Ruždija
Sabahata
Sabira
Sabit
Sabrija
Sadeta
Sadija
Sadik
Sadulah
Sadžida
Safer
Safet
Safeta
Safija
Saima
Sait
Sakib
Salih
Saliha
Salim
Sámija
Samìja
Sead
Sefer
Said
Sejda
Sejdalija
Sejfudin
Sejfulah
Selim
Selma
Selman
Selveta
Senija
Server
Sevda
Sevlija
Sidik

Sidika
Sinan
Siradž
Sirija
Skender
Suad
Suada
Sùbhija
Subhíja
Sulejman
Sulhija
Sultanija
Sutla
Šaban
Šaćir
Šaćira
Šahin
Šahina
Šahsivar
Šećer
Šefik
Šefika
Šefket
Šehbab
Šehzada
Šemsudin
Šemsa
Šerif
Šerifa
Ševala
Ševket
Ševkija
Šuajb
Šuhreta
Šukrija
Tahir
Tahira
Tajib
Tajiba
Talat
Tarik
Tefika
Tevfik
Ulfeta
Ulvija
Umihana
Uzeir
Vahdet
Vahdeta
Vahid
Vahida
Vasvija
Vefik
Vehab
Vehbija
Vejsil
Velid
Velija
Zahid
Zahida
Zahir
Zaim
Zakir
Zakira
Zarif
Zarifa
Zećir
Zehra
Zejna
Zejneba
Zejnil
Zèkija
Zekíja
Ziba
Zićrija
Zihnija
Zija
Zineta
Zubejda
Zuhra
Zulejha
Zulfikar
Zumreta

Abdulah Škaljić
TURCIZMI U SRPSKOHRVATSKOM JEZIKU

Izdavač:
»Svjetlost«, izdavačko preduzeće, Sarajevo

Za izdavača:
Vladimir Knor

Tehnički urednik:
Hilmo Hadžić

Korektor:
Abdulah Škaljić

Štampa:
Novinsko preduzeće »Oslobođenje«, Sarajevo

Za štampariju:
Pero Grinfelder